

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON
PAINETUT ASIAKIRJAT

VUODELTA

1916.

HELSINKI 1918.

HELSINGISSÄ
SANOMALEHTI- JA KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖN KIRJAPAINO
1919

SISÄLLYS:

- N:o 1. Kaupunginvaltuuston diariin merkittyjen, joulukuun 31 päivänä 1915 ratkaisematta olevain asian luettelo.
- „ 2. Asiakirjoja Helsingin kaupungin työväenasuntojen hallinnon uutta johtosääntöä koskevasta asiasta.
- „ 3. Asiakirjoja Santa- ja Busholman satamarakennustöiden jatkamiseen tarpeellisia määrärahoja koskevasta asiasta.
- „ 4. Asiakirjoja kaupungin painatuskujen huojistamista koskevasta asiasta.
- „ 5. Asiakirjoja leskirouva Johanna Cecilia Sundströmin testamentti- ja lahjoitusvarain koron käyttämistä koskevasta asiasta.
- „ 6. Asiakirjoja korttelissa N:o 168 Lapinlahdenkadun varrella olevan tontin N:o 21, osotenomero 10, hallintaoikeutta koskevasta asiasta.
- „ 7. Lausunto Helsingin kaupungin poliisilaitoksen muutettua vuosirahasääntöä koskevasta asiasta.
- „ 8. Esitys ohjeiden antamisesta tulenvaaran vähentämiseksi kaupungin vuokralle luovuttamilla varastopaikoilla.
- „ 9. Esitys kaupungin omistaman Vuorimieskadun talon ja tontin N:o 6 käyttämisestä.
- „ 10. Ehdotus Topeliuskadun vierelle XIV kaupunginosan pohjoisosaan rakennettavaksi uudeksi kansakoulutaloksi.
- „ 11. Komitean mietintö N:o 5 kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon uudestijärjestämisestä.
- „ 12. Valiokunnanmietintö ehdotuksineen lausunnoiksi erinäisistä mallasjuomain aniskeluoikeutta tarkoittavista hakemuksista.
- „ 13. Mietintö ammatillisten työttömyyskassojen avustamista Helsingin kaupungin varoilla koskevasta asiasta.
- „ 14. Esitys kaupungin palveluksessa olevain, mutta sen alueen ulkopuolella asuvain henkilöiden kunnallisverotuksesta.

- N:o 15. Valiokunnan mietintö määräysten antamisesta elintarpeitten myymistä painon mukaan.
- „ 16. Lausunto kaupungin palkkausolojen uudistamisesta sekä erityisen palkkauslautakunnan asettamisesta.
- „ 17. Valiokunnan mietintö ehdotetusta väkiviinajuomain vähittäismyynnin uudistamisesta maassamme yksilöllisen tarkastusjärjestelmän mukaan.
- „ 18. Valiokunnan mietintö N:o 2 erinäisten kunnan laitosten ja virkailijain palkkasääntöjen muuttamisesta.
- „ 19. Valiokunnan mietintö lausuntoineen Helsingin kaupungin uuden rakennusjärjestyksen ehdotusta vastaan tehtyjen muistutusten johdosta.
- „ 20. Valiokunnan mietintö lisämäärärahan myöntämisestä Helsingin kaupungin uutta kulkutautisairaala varten.
- „ 21. Esitys määrärahan osottamisesta pohjavesitutkimuksia varten vuonna 1916.
- „ 22. Esitys kaupungin omistaman Vuorimieskadun talon ja tontin N:o 6 käyttämisestä.
- „ 23. Esitys lihantarkastuksesta voimassa olevan säännön ja taksan tarkastamisesta sekä toimenpiteisiin ryhtymisestä lihankuljetuksen järjestämiseksi valtionrautateillä.
- „ 24. Esitys Santa- ja Busholman vastaista käyttämistä koskevasta asiasta.
- „ 25. Valiokunnan mietintö ehdotuksineen lausunnoksi väkiviinajuomain anniskelu-oikeutta tarkoittavista hakemuksista.
- „ 26. Valiokunnan mietintö kaupungin tilintarkastajain kaupungin 1914 vuoden tilien ja hallinnon tarkastuksesta antaman kertomuksen johdosta.
- „ 27. Esitys Itäisen ja Läntisen Viertotien kunnossapidon ottamisesta kaupungin huoleksi.
- „ 28. Valiokunnan mietintö eräiden yleishyödyllisessä tarkoituksessa työskenteleväin, aikaisemmin Helsingin Anniskeluosakeyhtiön voittovaroista kannatusapua saaneiden yritysten ja laitosten avustamisesta.
- „ 29. Esitys kunnan teurastamon rakennustöiden keskeyttämisestä toistaiseksi.
- „ 30. Helsingin kaupungin 1915 vuoden tilejä ja tilinpäätöstä koskevia asiakirjoja.
- „ 31. Helsingin kaupungin 1915 vuoden tilien tarkastusta koskevia asiakirjoja.
- „ 32. Esitys määrärahan myöntämisestä Nickbyn sairaalan sairassijain lisäämiseksi.

- N:o 33. Lausunto Helsingissä vallitsevan asunnonpuutteen lieventämistä tarkoittavista toimenpiteistä.
- „ 34. Komitean mietintö Helsingin kaupungin terveydenhoitojärjestyksen ehdotuksen johdosta.
- „ 35. Esitys tavaravajain teettämisestä Santa- ja Busholmaan.
- „ 36. Musiikilautakunnan kertomus soitantokaudelta 1915—16.
- „ 37. Lausunto Sosialilautakunnan tekemän, uusien kunnan työväenasuntojen rakennuttamista tarkoittavan esityksen johdosta.
- „ 38. Esitys Vallilan alueen kunnallista kiinteistöhallintoa koskevasta asiasta.
- „ 39. Esitys kaupungin tilastokonttorin uutta menosääntöä koskevasta asiasta.
- „ 40. Lausunto asiasta, joka koskee kokonaisurakkajärjestelmän käytäntöön ottamista kaupungin rakennustöissä.
- „ 41. Lausunto Pakaan ja Hietaniemen alueiden jakamisesta teollisuustonteiksi ja varastopaikoiksi.
- „ 42. Esitys varain osottamisesta 1916 vuoden velkakirjalainasta erinäisiin 1917 vuoden budjettiehdotuksessa mainittuihin tarkoituksiin.
- „ 43. Muonitustoimikunnan esitys Helsingin voikaupan väliaikaisesta järjestämisestä.
- „ 44. Valiokunnan mietintö korotettujen kalliinajanlisäysten myöntämisestä Helsingin kaupungin virka- ja palvelusmiehille.
- „ 45. Lausunto asiasta, joka koskee sähkövoiman antamista kaupungin Sähkölaitoksesta Aktiebolaget Malm Elektricitetsverk yhtiölle.
- „ 46. Lausunto ehdotetusta voima- ja valaistustarkoituksiin käytettävän sähkövirran hinnankorotuksesta.
- „ 47. Valmisteluvaliokunnan esitys Helsingin poliisilaitoksen vahvistetun uuden vuosirahasäännön johdosta.
- „ 48. Esitys korotettujen kalliinajanlisäysten myöntämisestä Helsingin kaupungin virka- ja palvelusmiehille.
- „ 49. Esitys maan lunastamisesta Porvoon rautatien varrella sijaitsevan Nickbyn aseman ja Sipoon kunnallisen mielisairaalan välistä raitiotietä varten.
- „ 50. Ehdotus Helsingin kaupungin 1917 vuoden meno- ja tulosäännöksi.
- „ 51. Lausunto kunnan viranomaisten vuosikertomusten painattamista koskevasta asiasta.
- „ 52. Esitys Röjsjö Aktiebolag yhtiön osake-enemmistön ostamisesta.

- N:o 53. Esitys sovittelusta vuokrariidoista.
- „ 54. Esitys määrärahaan osottamisesta Santa- ja Busholman järjestelytöiden jatkamiseen.
- „ 55. Komitean mietintö korotettujen kalliinajanlisäysten myöntämistä Helsingin kaupungin virka- ja palvelusmiehille koskevan Rahatoimikamarin ehdotuksen johdosta.
- „ 56. Esitys Vallilan kortelin N:o 555 vuokrauksesta ja vastaisesta myynnistä Kone- ja Siltarakennusosakeyhtiölle työväenasuntojen paikaksi.
- „ 57. Esitys korotetun apumaksun myöntämisestä Helsingin Taideteollisuuskeskuskoulun voimassapitoon.
- „ 58. Lausunto Brunakärr ja Nyåker nimisten tiluslohkojen yhdistämistä Helsingin kaupunkiin sekä mainittujen tiluslohkojen kaupungille hankkimista tarkoittavain esitysten johdosta.
- „ 59. Valiokunnan mietintö mallasjuomien vähittäiskaupan järjestämisestä 1/6 1917 ja 1/6 1919 välisenä aikana.
- „ 60. Esitys Lohjan pitäjän Outamon ja Varolan maatilain hankkimisesta Helsingin kaupungille.
- „ 61. Valiokunnan mietintö kaupungin 1917 vuoden meno- ja tulosääntöä koskevasta asiasta.
- „ 62. Esitys kunnalliskodin sikalan laajentamisesta.
- „ 63. Helsingin kaupungin 1917 vuoden meno- ja tulosääntö, Kaupunginvaltuuston vahvistama joulukuun 29 päivänä 1916.
-

AAKKOSELLINEN ASIALUETTELO.

	N:o
<i>Ammattijärjestöjen työttömyyskassat</i> , niiden avustaminen kaupungin varoilla	13
<i>Anniskeluosakeyhtiön voittovarot</i> , niistä aikaisemmin avustusta saaneiden yritysten ja laitosten kannattaminen	28
<i>Asuntopuute</i> , sen lieventäminen	33
<i>Brunakärr ja Nyåker</i> , niiden yhdistäminen kaupunkiin	58
<i>Budjetinjärjestely</i> , 1917 vuoden	50, 61, 63
<i>Busholma</i> , sen vastainen käyttäminen	24
” järjestelytyöt	3, 54
” tavaravajat	35
<i>Elintarpeet</i> , niiden myynti painon mukaan	15
<i>Hallintaoikeus Lapinlahdenkadun tonttiin N:o 21</i> , osote N:o 10, korttelissa N:o 128....	6
<i>Hietaniemi ja Pakaa</i> , niiden jaotus tehdas- ja varastopaikoiksi	41
<i>Johtosääntö</i> kunnan työväenasuntojen hallintoa varten	2
<i>Kalliinajanlisäys</i> kaupungin virka- ja palvelusmiehille	44, 48, 55
<i>Kansakoulu</i> , Topeliuskadun	10
<i>Katujen kunnossapito</i> , Itäisen ja Läntisen Viertotien	27
<i>Kokonaisurakkajärjestelmä</i> kaupungin rakennustöissä	40
<i>Kulikutaisairaala</i> , lisämääräraha	20
<i>Kunnalliskodin sikala</i> , sen laajentaminen	62
<i>Kunnallisverotus</i> , kaupungin palveluksessa olevain, mutta sen alueen ulkopuolella asu- vain henkilöjen	14
<i>Kunnan työväenasunnot</i> , hallintosääntö	2
” ” rakennuttaminen	37
<i>Lahjoitusvarat</i> , Johanna Cecilia Sundströmin	5
<i>Laina</i> , 1917 vuoden velkakirjalaina, varain osottaminen siitä	42
<i>Lihantarkastussääntö ja -taksa</i> sekä lihankuljetus rautateillä	23
<i>Maanhankinta</i> , Lohjan pitäjän Outamon ja Varolan tilain osto	60
<i>Mallasjuomat</i> , anniskelu	12
” vähittäismyynti 1/6 1917—1/6 1919	59
<i>Meno- ja tulosääntö</i> , 1917 vuoden	50, 61, 63
<i>Musiikkilautakunta</i> , kertomus vuodelta 1915—1916	36
<i>Nickbyn mielisairaala</i> , sairassijain luku siellä	32
<i>Nyåker ja Brunakärr</i> , niiden yhdistäminen kaupunkiin	58
<i>Oppilaitokset</i> , Topeliuskadun kansakoulutalo	10
<i>Outamon ja Varolan tilat</i> , niiden hankkiminen kaupungille	60
<i>Painatustyöt</i> , kaupungin, niiden järjestäminen	4
” ” kunnan viranomaisten vuosikertomukset	51

Kaupunginvaltuuston diariin merkittyjen, joulukuun 31 päivänä 1915 ratkaisematta olevain asiain luettelo.

Milloin asia saapui.	Asian laatu.	Minkä varassa asia on.
Edellisiltä vuosilta päättämättä olevia.		
1904. Lokak. 20.	Terveystoimikunnan esitys erityisen terveydenhoitojärjestysehdotuksen aikaansaamisesta.	Sittenkun Terveystoimikunta oli vuonna 1909 antanut pyydetyn ehdotuksen asiasta ja tämä sitten oli jäänyt leppäämään odotellessa ehdotuksen laatimista kaupungin uudeksi rakennusjärjestykseksi, jolla oli katsottu olevan yhteyttä uuden terveydenhoitojärjestyksen kanssa, antoi Terveystoimikunta huhtikuun 12 päivänä 1915 uuden ehdotuksen terveydenhoitojärjestykseksi (<i>Pain. asiakirj. N:o 17 vuodelta 1915</i>), minkä jälkeen Kaupunginvaltuusto seuraavan kesäkuun 8 päivänä asetti asiaa valmistelemaan komitean, johon valittiin herrat Tollet, Lundqvist ja Nevanlinna, senaattori J. Serlachius, lääkintöneuvos A. Koskimies ja tohtori, vapaaherra O. von Hellens. (Ks. asiaa N:o 10 valiokuntain ja komiteain toiminnasta annetussa selonteossa).
1909. Jouluk. 21.	Arkkitehti Lars Sonckin esitys Kallion kirkonpaikan viereisten tonttien rakennuttamisesta.	Joulukuun 21 päivänä 1909 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Kaupungin asemakaavatoimikuntaan. Asian ilmoitetaan olevan kaupungin yleisten töiden Hallituksessa sen selvityksen vararassa, jonka esitysehdotuksen tekijä on luvannut antaa, mutta jota ei vielä ole saatu.
Jouluk. 30.	Budjettivaliokunnan ehdotuksesta	päättiin jättää erityisen valiokunnan selvitetäväksi kysymys kaupungin läheisyydessä oleviin huvilayhdyskuntiin asetuneiden, mutta täällä palkkaa tai muuta

		<p>tuloa nauttivain henkilöiden kunnallisverotuksesta; ja valittiin sittemmin tammikuun 25 päivänä 1910 tämän valiokunnan jäseniksi lakit. tri H. Renvall sekä hovioikeudenneuvos K. Söderholm ja herra W. F. Heimbürger. Helmikuun 5 päivänä 1912 antoi valiokunta mietinnön (<i>Pain. asiakirj. N:o 7 vuodelta 1912</i>), minkä jälkeen asia saman kuukauden 27 p:nä lähetettiin Rahatoimikamariin.</p> <p>Vastauksen saavuttua tammikuun 25 päivänä 1915 päätti Kaupunginvaltuusto seuraavan helmikuun 16 päivänä asian käsiteltäväksi kaupungin palkkausolojen ja kunnan viranpitäjain palvelusehtojen uudistuskysymyksen yhteydessä.</p>
<p>1910. Marrask. 1.</p>	<p>Kauppaluottutettujen esitys että Katajanokan tavaravarikkojen välillä olevat tilat varustetaisiin katoilla.</p>	<p>Marraskuun 21 päivänä 1910 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin.</p> <p>Asiaa ei ole voitu loppuun käsitellä, syystä että se on kaupungin yleisten töiden Hallituksessa esille otetun kysymyksen yhteydessä, joka koskee erinäisiä muita laivaliikenteen edistämistä tarkoittavia toimenpiteitä. Hallitus on antanut esityksen asiasta Rahatoimikamariin, joka on jättänyt asian toistaiseksi odotellessaan, miten kysymys erinäisten Katajanokan maa-alueiden luovuttamisesta venäläisille sotilasviranomaisille tulee ratkaistuksi (<i>Pain. asiakirj. N:o 36 vuodelta 1914</i>).</p>
<p>1911. Tammik. 14.</p>	<p>Käsityö- ja Tehdas yhdistyksen y. m. hakemus 402:n korttelin Pohjois Rautatiekadun 7:ssä ja 9:ssä olevain tonttien luovuttamisesta talon paikaksi näille yhdistyksille.</p>	<p>Tammikuun 31 päivänä 1911 lähetettiin asia Rahatoimikamariin, jolta seuraavan lokakuun 21 päivänä saapui vastaus, minkä jälkeen Kaupunginvaltuusto viime mainitun kuukauden 31 päivänä kehotti hakijoita ennen toukokuun 1 päivää 1912 antamaan tarkemman ohjelman sekä luonnokset ja kustannusarvion aiottua rakennusta varten, samalla kun Rahatoimikamarille annettiin määräys että puheenalaiset tontit ovat, siksi kunnes Valtuusto on asian ratkaissut, edellä mainittuun tarkoitukseen varattavat. Toukokuun 14 päivänä 1912 saapui vastaus, minkä jäl-</p>

<p>1911.</p> <p>Huhtik. 25.</p>	<p>Rahatoimikamarin esitys uuden kaupungintalon ja poliisitalon rakennuttamisesta sekä Senaattintorin tasoittamisesta (<i>Pain. asiakirj. N:o 15 v. 1911</i>).</p>	<p>keen Valmisteluvaliokunta mainitun kuukauden 28 päivänä lähetti asian Rahatoimikamariin. Kamarin annettua asiasta lausunnon huhtikuun 14 päivänä 1913 lähetettiin asia seuraavan toukokuun 13 päivänä erikoisvaliokuntaan, jonka jäseniksi viimeksi mainitun kuukauden 28 päivänä valittiin herrat W. F. Heimbürger, O. Tarjanne, E. W. Walldén, V. von Wright ja A. H. Soini. (Ks. asiaa N:o 2 valiokuntain ja komiteain toiminnasta annetussa selonteossa).</p> <p>Sittenkun aikaisemmin oli ryhdytty erinäisiin toimenpiteisiin asiassa, päätti Kaupunginvaltuusto kesäkuun 10 päivänä 1913 kaupungintalokysymystä edelleen valmistelevaan asettaa erityisen komitean, johon valittiin herrat A. Norrmén, J. Castrén, N. L. Eskola, H. Lindberg ja O. Tarjanne sekä todellinen valtioneuvos A. Gripenberg ja kaupungininsinööri G. Idström. Tämä komitea antoi seuraavan joulukuun 10 päivänä mietinnön N:o 1 (<i>Pain. asiakirj. N:o 94 v. 1913</i>), joka Kaupunginvaltuuston kokouksessa saman kuukauden 16 päivänä hyväksyttiin muutoin, paitsi mikäli koski mietinnön ensimmäistä pontta. Huhtikuun 7 päivänä 1914 antoi komitea mietinnön N:o 2 (<i>Pain. asiakirj. N:o 22 vuodelta 1914</i>), joka pantiin saman kuukauden 28 päivänä pöydälle seuraavaan syksyyn. Joulukuun 29 päivänä 1914 pidetyssä kokouksessa asia pantiin toistaiseksi pöydälle.</p>
<p>Syysk. 11.</p>	<p>Maistraatin kirje ynnä Lääninhallituksen lähete Helsingin pitäjän Korpaksen tilan eräiden osain liittämistä Helsingin kaupunkikuntaan.</p>	<p>Toukokuun 18 päivänä 1911 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin, joka helmikuun 22 päivänä 1912 antoi lausunnon, minkä jälkeen Kaupunginvaltuusto seuraavan maaliskuun 12 päivänä päätti antaa Rahatoimikamarin nostaman kysymyksen Korpaksen tilan tai jonkin sen osan ostamisesta raueta, jota vastoin asia, sikäli kuin se koski ehdotusta edellä mainittujen tilanosain yhdistämisestä kaupunkiin, pantiin pöydälle, kunnes valiokunta, joka oli asetettu käsittelemään</p>

1911. Marrask. 17.	Suomen Uimaliiton esitys kunnan uimahallin rakennusasiasta.	kysymystä, mitä politiikkaa kaupungin tulisi noudattaa viereisiään huvilayhdyskuntia kohtaan, oli antanut lausuntonsa sellaisten alueitten yhdistämisestä kaupunkiin, joita kaupunki ei omista. Tämän lausunnon saavuttua palautettiin asia helmikuun 4 päivänä 1913 Rahatoimikamariin.
Jouluk. 22.	Herra O. Häggmanin tšekäläistä voikauppaa koskeva esitysehdotus.	Marraskuun 28 päivänä 1911 lähetettiin asia Terveystenhoitolautakuntaan, jolta seuraavan joulukuun 29 päivänä saapui vastaus, minkä jälkeen asia samana päivänä lähetettiin kaupungin yleisten töiden Hallitukseen. Asian ilmoitetaan olevan edellä mainitun Hallituksen käsiteltävänä, joka on sitä valmistelevaan asettanut ammattimieskomitean, joka ei kuitenkaan vielä ole antanut ehdotusta asiasta.
1912. Maalisk. 28.	Terveystenhoitolautakunnan esitys erinäisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä tuberkulosin vastustamiseksi (<i>Pain. asiakirj. N:o 27 v. 1912</i>).	Tammikuun 30 päivänä 1912 asia lähetettiin Terveystenhoitolautakuntaan, joka seuraavan huhtikuun 26 päivänä ilmoitti, mihin toimenpiteisiin se asiassa oli ryhtynyt, minkä ohessa mainittiin lisätoimenpiteitä olevan odotettavana. Asia on elintarpeiden kaupan järjestämisestä koskevan asian yhteydessä, joka asia on Kaupunginvaltuuston asettaman komitean käsiteltävänä. (Ks. asiaa N:o 7 valiokuntain ja komiteain toiminnasta annetussa solonteossa).
		Huhtikuun 30 päivänä 1912 asia käsiteltiin loppuun, mikäli koski ponsia 2, 3, 4, 5 ja 7, mutta palautettiin Rahatoimikamariin, mikäli koski ponsia 1 ja 6, jotka tarkoittivat sairaalan rakentamista tuberkulosia sairastavia henkilöjä varten sekä kysymystä määrärahan myöntämisestä yhdistyksille, jotka olisivat halukkaita perustamaan lomasiirtoloita kansakouluiässä oleville lapsille. Rahatoimikamarin ehdotuksesta lähetettiin asia tältä kohden huhtikuun 1 päivänä 1913 kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon uudistuskomiteaan, joka saman kuukauden 23

		<p>päivänä antoi vastauksen, minkä jälkeen Kaupunginvaltuusto seuraavan toukokuun 13 päivänä asetti asiaa edelleen käsittelemään erityisen komitean, jonka jäseniksi valittiin herrat R. Sievers, O. Tarjanne ja W. Zilliacus sekä lääketieteenlääkäri Ina Rosqvist ja lääkintöneuvos A. Koskimies.</p> <p>Toukokuun 20 päivänä 1915 antoi viimeksi mainittu komitea mietinnön (<i>Pain. asiakirj. N:o 37 vuodelta 1915</i>), minkä jälkeen asia seuraavan kesäkuun 8 päivänä lähetettiin kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon uudestijärjestämistä varten asetettuun komiteaan, joka marraskuun 9 päivänä antoi lausunnon (<i>Pain. asiakirj. N:o 63 vuodelta 1915</i>). Seuraavan joulukuun 14 päivänä päätti Kaupunginvaltuusto Keisarilliselle Suomen Senaatille tehdä esityksen erään Tuusulan pitäjän Ruotsinkylässä sijaitsevaan Väfvarsin sotilasvirkataloon N:o 11 kuuluvan maa-alueen luovuttamisesta Helsingin kaupungille sairaalan rakennuttamiseksi tuberkulosia poteville henkilöille sekä tuollaisen sairaalan rakennuttamiskysymyksen valmistavaksi sillä tavoin kuin mietinnössä oli mainittu ja tarpeen mukaisesti ottamalla huomioon asian kiireellinen laatu.</p>
1912.		
Huhtik. 18.	Helsingin Kauppiaitten Yhdistyksen anomus kaupungin satamaolojen parantamisesta.	Huhtik. 18 päivänä 1912 Valmisteluvaliokunta lähetti asian kaupungin yleisten töiden Hallitukseen, joka mikäli on ilmoitettu kohdakkoin antanee esityksen siitä.
Huhtik. 27.	Maistraatin kirjelmä ynnä Lääninhallituksen lähete asiasta, joka koskee erään Katajano-kan ranta-alueen täyttämistä y. m.	Huhtikuun 29 päivänä 1912 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin, joka kuultuaan kaupungin yleisten töiden Hallituksen mieltä on sotilasviranomaisilta anonut erinäisiä tietoja asiasta. Kun Lääninhallitus kuitenkin oli vaatinut kaupunginviranomaisten lausuntoa asiasta mainittuun Rahatoimikamarin tekemään pyyntöön katsomatta, antoi Kamari joulukuun 23 päivänä 1915 asiasta lausunnon, joka on esittelyn varassa.

<p>1912. Toukok. 4.</p>	<p>Erinäisten Hermannin huvilanomistajain esitys saada lunastaa sikäläiset tontit omikseen.</p>	<p>Toukok. 4 päivänä 1912 Valmisteluvaliokunta lähetti asian Rahatoimikamariin. Lausuntoa asiasta on sittemmin pyydetty kaupungin yleisten töiden Hallitukselta, joka onkin sen antanut, minkä jälkeen Kamari on palauttanut asian edelleen valmisteltavaksi mainittuun hallitukseen. Kun asiaa on Sörnäsän haararadan pohjoispuolista aluetta varten laadittavaa lopullista asema-kaavaa koskevan kysymyksen yhteydessä, ei lopullista lausuntoa vielä ole voitu antaa.</p>
<p>Syysk. 6.</p>	<p>Herra August Lundqvistin ja kirjanpitäjä Uno Westerholmin kirjelmä ynnä Helsingin Uimahallille lahjoitettu rahamäärä.</p>	<p>Syysk. 6 päivänä 1912 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin. Asia on lopullisesti käsittelemättä odotellessa edellä mainitun kunnan uimahallia koskevan asian loppuun käsittelyä.</p>
<p>Marrask.26.</p>	<p>Herra L. Ehrnrothin y. m. esitys toimenpiteisiin ryhtymisestä elintarpeiden hinnan huojistamiseksi kaupungissa (<i>Pain. asiakirj. N:o 75 v. 1912</i>).</p>	<p>Joulukuun 10 päivänä 1912 asetettiin asiaa valmistelemaan komitea, johon valittiin herrat O. Häggman, R. Sievers, A. Hyttinen ja Nest. L. Eskola, kaupungininsinööri G. Idström sekä filosofianmaisterit G. Estlander ja G. R. Snellman. Toukokuun 19 päivänä 1914 antoi komitea mietinnön (<i>Pain. asiakirj. N:o 34 vuodelta 1914</i>). Seuraavan kesäkuun 9 päivänä asia pantiin pöydälle. Sittenkun Kaupunginvaltuusto kokouksessaan syyskuun 22 päivänä 1914 oli päättänyt asettaa uuden komitean, valittiin sen jäseniksi seuraavan lokakuun 6 päivänä herra A. Frey, lääketieteentohtori, vapaa-herra O. v. Hellens, filosofiantohtori Hj. Göös, teurastamonjohtaja V. Kankaanpää sekä filosofianmaisteri G. R. Snellman. Huhtikuun 16 päivänä 1915 antoi viimeksi mainittu komitea mietinnön N:o 1 toimenpiteistä maidonkuljetuksen helpottamiseksi Helsinkiin rautateitse (<i>Pain. asiakirj. N:o 19 vuodelta 1915</i>), minkä jälkeen Kaupunginvaltuusto seuraavan toukokuun 11 päivänä teki esityksen asiasta Rautatiehallitukselle. (Ks. asiaa N:o 7 valiokuntain ja komiteain toiminnasta annetussa selonteossa.)</p>

1912. Jouluk. 30.	Budjettivaliokunnan ehdotuk- sesta	<p>päätettiin asettaa erityinen komitea, jonka olisi harkittava, eikö kaupungin terveyden- ja sairaanhoitoa kävisi uudestijärjestäminen, sekä selvitettävä, tarvitseeko kaupunki lähiaikoina laajempia tahi uusia sairaanhoitolaitoksia. Sittenkun herrat R. Elving, O. Heikel, A. Tollet, R. Sievers, J. J. Karvonen, O. Tarjanne, A. af Forselles, G. R. Idman ja E. Schybergson sekä ylimäär. professori O. Schauman oli tammik. 21 päivänä 1913 valittu komitean jäseniksi sekä herra Elving kuitenkin seuraavan helmik. 25 päivänä pyynnöstään vapautettu sen jäsenyydestä, antoi komitea kesäk. 4 päivänä mietintönsä N:o 1 (<i>Pain. asiakirj. N:o 60 v. 1913</i>). Viimeksi mainitun kuukauden 10 päivänä hyväksyttiin komitean mietinnön IV osassa sivuilla 35 ja 36 tehty ehdotus, minkä ohessa asia muilta kohdin palautettiin Rahatoimikamariin ja Terveystenhoitolautakuntaan. Marrask. 3 päivänä antoi komitea mietinnön N:o 2 (<i>Pain. asiakirj. N:o 84 v. 1913</i>), minkä jälkeen saman kuukauden 11 päivänä annettiin Terveystenhoitolautakunnan toimeksi ottaa harkittavaksi kysymys kunnan poliklinikan perustamisesta Kallioon sekä laatia seikkaperäinen ehdotus laitoksen järjestämiseksi ja kustannusarvioksi. Sittenkun Rahatoimikamari maaliskuun 8 päivänä 1915 oli antanut lausunnon komitean mietinnöstä N:o 1 (<i>Pain. asiakirj. N:o 11 vuodelta 1915</i>), lähetti Valmisteluvaliokunta sen saman kuukauden 11 päivänä kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon uudestijärjestämistä varten asetettuun komiteaan, joka seuraavan huhtikuun 23 päivänä antoi mietinnön N:o 3 (<i>Pain. asiakirj. N:o 21 vuodelta 1915</i>). Sittenkun asia oli toukokuun 11 päivänä pantu pöydälle, päätti Kvsto saman kuukauden 25 päivänä hyväksyä mietinnön muutoin, paitsi että ehdotukset vastaperustetun ylihallituksen ohjesäännöksi sekä Terveystenhoitolautakunnan ja ensimmäisen kaupunginlääkäriin johtosääntöjen muutoksiksi lähetettiin Terveystenhoitolautakuntaan,</p>
----------------------	--	--

1913.		joka seuraavan lokakuun 20 päivänä antoi lausunnon, minkä jälkeen asia marraskuun 2 päivänä lähetettiin komiteaan. Komitean annettua mietintönsä N:o 4 (<i>Pain. asiakirj. N:o 61 vuodelta 1915</i>) marraskuun 9 päivänä päätti Kvsto saman kuukauden 30 päivänä palauttaa asian komiteaan. (Ks. asiaa N:o 1 valiokuntain ja komiteain toiminnasta annetussa selonteossa).
Tammik. 16.	Terveystoimikunnan kirjelmä ehdotuksineen Kivelän sairaalan säännöiksi.	Sittenkun asia oli tammikuun 28 päivänä 1913 lähetetty Rahatoimikamariin, joka seuraavan huhtikuun 8 päivänä antoi siitä lausunnon (<i>Pain. asiakirj. N:o 37 vuodelta 1913</i>), lähetti Valmisteluvaliokunta sen viimeksi mainittuna päivänä kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon uudestijärjestämistä varten asetettuun komiteaan, joka seuraavan kesäkuun 4 päivänä antoi lausuntonsa (<i>Pain. asiakirj. N:o 60 vuodelta 1913</i>), minkä jälkeen asia viimeksi mainitun kuukauden 10 päivänä lähetettiin Rahatoimikamariin ja Terveystoimikuntaan, jotka ovat antaneet lausuntonsa. Asian jatkokäsittely on Helsingin kaupungin vastaisen sairaalaylihallituksen toimesta.
Maalisk. 3.	Vaivahoitohallituksen ilmoitus kunnan sairaaloissa vallitsevasta tilanpuutteesta.	Maaliskuun 12 päivänä 1913 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Terveystoimikuntakuntaan, jonka on ilmoitettu kohdakkoin antavan esityksen asiasta.
Huhtik. 15.	Asuntolautakunnan perustamiskysymystä varten asetetun valiokunnan ehdotuksesta käsitettiin Tilastokonttorin antaa lausunto ehdotuksineen tilastollisen ensiaineiston keräämisestä ja järjestämisestä asuntotilastoa varten.	Asian ilmoitetaan olevan sen varassa, että on ollut puhetta väenlaskun toimittamisesta koko Venäjän valtakunnassa, joka asia kuitenkin on sodan johdosta lykkänyt toistaiseksi.
Toukok. 8.	Rahatoimikamarin kirjelmä ehdotuksineen viidennentoista kaupunginosan asemakaavaksi (<i>Pain. asiakirj. N:o 51 vuodelta 1913</i>).	Toukokuun 28 päivänä 1913 asiaa palautettiin Rahatoimikamariin, joka on kaupungin yleisten töiden Hallitukselta vaatinut ja saanutkin selvityksen asiasta. Se on kuitenkin jäänyt toistaiseksi XIV kaupunginosan asemakaavan muuttamista

<p>1913. Toukok. 27.</p>	<p>Kansakolujohtokunnan esitys alueen varaamisesta kansakoulupuutarhan paikaksi.</p>	<p>koskevan kysymyksen yhteydessä, josta jälkimmäisestä asiasta ehdotus kohdakkoin lienee odotettavana.</p> <p>Kesäkuun 9 päivänä 1913 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin, joka on vaatinut kaupungin yleisten töiden Hallituksen lausuntoa. Mainittu Hallitus on pyytänyt asianomaisen kansakoulutarkastajan lausuntoa, jota ei kuitenkaan vielä ole saatu.</p>
<p>Kesäk. 10.</p>	<p>Valmisteluvaliokunnan esityk-</p>	<p>sestä sekä vuositilintarkastajain ja Revisionikonttorin ehdotuksesta (<i>Pain. asiakirj. N:ot 53 ja 63 vuodelta 1913</i>) päätti Kaupunginvaltuusto käskää Rkmrin laadittua ehdotuksen kaupunginkassaa ja tililaitosta koskevaksi yleiseksi johtosäännöksi. Marraskuun 17 päivänä 1914 esiteltäessä 1913 vuoden tilintarkastajain kertomuksen johdosta annettua valiokunnan mietintöä (<i>Pain. asiakirj. N:o 71 vuodelta 1914</i>) päätti Valtuusto kehottaa Rahatoimikamaria yksissä neuvoin Revisionikonttorin kanssa ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin kaupungin tililaitoksen uudistuksen jouduttamiseksi. Rahatoimikamarin valitsemain kahden asiantuntijan annettua lokakuun 15 päivänä 1915 mietinnön asiasta (<i>Pain. asiakirj. N:o 42 vuodelta 1915</i>) on asia Kamarin toimenpiteen varassa.</p>
<p>Elok. 14.</p>	<p>Rahatoimikamarin esitys erään Pakaan alueen osan järjestämisestä tehdas- ja varastopaikoiksi (<i>Pain. asiakirj. N:o 73 vuodelta 1913</i>).</p>	<p>Lokakuun 14 päivänä 1913 asia palautettiin erikoisvaliokuntaan, jonka jäseniksi valittiin herrat C. Enckell, L. N. Eskola ja Ferd. von Wright ja joka maaliskuun 14 päivänä 1914 antoi mietinnön (<i>Pain. asiakirj. N:o 12 vuodelta 1914</i>). Viimeksi mainitun kuukauden 24 päivänä asia palautettiin valiokuntaan, jonka tuli hankkia Rahatoimikamarin lausunto asiasta koko laajuudessaan, minkä jälkeen valiokunta seuraavan lokakuun 29 päivänä antoi mietinnön N:o 2 (<i>Pain. asiakirj. N:o 72 vuodelta 1914</i>). Marraskuun 17 päivänä pidetyssä kokouksessa käskettiin Rahatoimikamarin, sittenkun kaupungin yleisten töiden Hallitus oli</p>

<p>1913. Syysk. 24.</p>	<p>Kauppa- ja kauppavaltuutettujen esitys tavara-aseman laittamisesta Katajanokalle.</p>	<p>teknilliseltä ja taloudelliselta kannalta valmistellut kysymystä Hietaniemen alueen järjestämisestä teollisuus- ja varastopaikoiksi sekä laatinut sitä varten järjestelysuunnitelman, tästä antaa lausunto, minkä ohessa päätettiin, että kysymys, missä järjestyksessä edellä mainittujen molempain paikkain järjestämistyöt on teetettävä sekä tämän johdosta tarpeellisten määrärahojen myöntäminen ynnä kysymys, miten puheenalaisiin ryhmiin kuuluvia tontteja oli luovutettava, saisi jäädä siksi, kunnes edellä mainittu selvitys oli Rahatoimikamarilta saatu. Kaupungin teknillisten laitosten ja yleisten töiden Hallitusten nytemmin annettua niiltä pyydetyn selvityksen on asia otettu käsiteltäväksi Rahatoimikamarissa, jonka esitys kohdakkoin lienee odotettavana.</p> <p>Syyskuun 29 päivänä 1913 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin, joka on jättänyt asian toistaiseksi odotellessaan, miten kysymys erinäisten Katajanokan maa-alueiden luovuttamisesta venäläisille sotilasviranomaisille tulee ratkaistuksi (<i>Pain. asiakirj. N:o 36 vuodelta 1914</i>).</p>
<p>Syysk. 29.</p>	<p>Rahatoimikamarin esitys toimenpiteisiin ryhtymisestä tšekäläisen talvilaivakulun vakauttamiseksi (<i>Pain. asiakirj. N:o 81 vuodelta 1913</i>).</p>	<p>Marraskuun 11 päivänä 1913 asia pantiin pöydälle johonkin seuraavan vuoden alkupuoliskolla pidettävään kokoukseen. Helmikuun 3 päivänä 1914 päätettiin asettaa komitea, jonka jäseniksi saman kuukauden 24 päivänä valittiin tod. valtioneuvos A. Ramsay, herrat A. E. Alfthan, V. Ek, A. Hjelt ja Lars Krogius. Komitean tehtyä esityksen, että se saisi vapautuksen toimestaan ja lykätä työnsä siksi, kunnes säännölliset olot jälleen ovat palautuneet, päätti Kaupunginvaltuusto marraskuun 4 päivänä valtuuttaa komitean lykkäämään työnsä toistaiseksi, jota vastoin sen tehtävää ei lakkautettaisi.</p> <p>Sittenkun Rahatoimikamari syyskuun 18 päivänä 1915 oli ilmoittanut Keisarillisen Senaatin hyljänneen Kamarin anomuksen että Helsingin kaupungille hankittavaa</p>

<p>1913.</p> <p>Lokak. 16.</p>	<p>Kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen esitys erinäisten näissä laitoksissa palvelevain virkailijain palkkaehtojen parantamisesta (<i>Pain. asiakirj. N:o 89 vuodelta 1913</i>).</p>	<p>jäänmurtajalaivaa koskevan kysymyksen selvittämiseksi Helsingistä Porkkalaan ja sieltä Rönnskärin y. m. saarien itäpuolitse ulapalle vievä väylä luotsilaitoksen toimesta trallattaisiin tai myös Helsingin kaupunki oikeutettaisiin mainittuun toimenpiteeseen ryhtymään, päätti Kaupunginvaltuusto kokouksessaan saman kuukauden 21 päivänä kehottaa Rahatoimikamaria ottamaan puheena olevan asian uudelleen käsiteltäväksi säännöllisten olojen jälleen palauduttua.</p> <p>Joulukuun 30 päivänä 1913 päätti Kaupunginvaltuusto vieressä mainitun ja erinäisten muiden samanlaatuisten asiain käsittelyä varten asettaa erityisen valiokunnan, jonka jäsenet Valmisteluvaliokunnan tuli ehdottaa. Sittenkun valiokunnan jäseniksi tammikuun 20 päivänä 1914 oli valittu herrat E. Schybergson, J. Castrén, W. F. Heimbürger, G. Mattsson ja E. W. Walldén sekä seuraavan helmikuun 3 päivänä herra A. Tollet oli valittu herra E. Schybergsonin sijaan, antoi valiokunta mietinnön kesäkuun 3 päivänä (<i>Pain. asiakirj. N:o 49 vuodelta 1914</i>). Sittenkun asia viimeksi mainitun kuukauden 9 päivänä oli pantu pöydälle syksyyn, lähetettiin se, mikäli mietinnön sivulla 3 olevaa pontta koski, seuraavan syyskuun 22 päivänä Rahatoimikamariin, jota vastoin asia muutoin pantiin toistaiseksi pöydälle.</p> <p>Kokouksessaan joulukuun 29 päivänä 1915 päätti Kaupunginvaltuusto asian otettavaksi käsiteltäväksi 1916 vuoden alussa.</p>
<p>Marrask. 5.</p>	<p>Suomen Rakennusmestariiliiton Helsinginosaston esitys urakkajärjestelmän käyttämisestä kaupungin uutisrakennuksilla.</p>	<p>Marraskuun 5 päivänä 1913 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin. Sittenkun erinäiset ammattiyhdistyksen olivat Valtuustolle antaneet kirjoituksen, jossa moniailla syillä vastustettiin urakkajärjestelmän käytäntöön ottamista kunnan rakennusyhtyksissä, lähetti Valmisteluvaliokunta asian elokuun 11 päivänä 1915 Rahatoimikamariin. Kaupungin yleisten töiden Hallituksen ja Sosialilautakunnan nyttemmin annettua</p>

<p>1913. Marrask.19.</p>	<p>Vaivaishoitohallituksen esitys lisämäärärahaan myöntämisestä.</p>	<p>lausunnon asiasta lienee Rahatoimikamarin esitys kohdakkoin odotettavana.</p> <p>Sittenkun Valmisteluvaliokunta oli lokakuun 22 päivänä 1913 lähettänyt asian Rahatoimikamariin, joka seuraavan marraskuun 3 päivänä antoi vastauksen (<i>Pain. asiakirj. N:o 93 vuodelta 1913</i>), päätti Kaupunginvaltuusto joulukuun 16 päivänä, samalla kun pyydyt määrärahat myönnettiin, asettaa erityisen komitean tutkimaan kaupungin vaivashoidon taloudenhoidon perusteita ja tekemään niihin nähden ehdotuksia. Mainitun komitean jäseniksi valittiin herrat G. R. Idman, A. Serlachius ja A. Hjelt, laamanni T. J. Boisman, filosofiantohtori Jenny af Forselles sekä lääketieteentohtori V. Leontjeff. (Ks. asiaa N:o 4 valiokuntain ja komiteain toiminnasta annetussa selonteossa).</p>
<p>Marrask.25.</p>	<p>Poikain valmistavan ammattikoulun johtokunnan esitys rinnakkaiskurssin järjestämisestä I suomalaiselle luokalle y. m.</p>	<p>Marraskuun 25 päivänä 1913 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin, joka tammikuun 15 päivänä 1914 antoi vastauksen, minkä jälkeen Kaupunginvaltuusto viimeksi mainitun kuukauden 20 päivänä asetti komitean, johon valittiin herrat A. Listo ja Viktor von Wright. Komitean annettua seuraavan lokakuun 9 päivänä mietinnön (<i>Pain. asiakirj. N:o 63 vuodelta 1914</i>) lähetti Valmisteluvaliokunta asian saman kuukauden 29 päivänä Rahatoimikamariin sekä taide-teollisuuskeskuskoulun ja kansakoulujen jatko-opetuksen uudestijärjestämistä varten asetettuun komiteaan. (Ks. asiaa N:o 6 valiokuntain ja komiteain toiminnasta annetussa selonteossa.)</p>
<p>Jouluk. 30.</p>	<p>Budjettivaliokunnan ehdotuksesta</p>	<p>päätettiin antaa Rahatoimikamarin tehtäväksi ottaa käsiteltäväksi kysymys yhteisen hiilienoston järjestämisestä kaupungin eri tehtaisiin ja laitoksiin sekä tästä asiasta antaa Kaupunginvaltuustolle lausunto ja ehdotus.</p>
<p>1914. Tammik. 1.</p>	<p>Tyttöjen ammattikoulun johto-</p>	<p>Tammikuun 2 päivänä 1914 lähetti Valmis-</p>

	<p>kunnan esitys palkankorotuksen myöntämisestä mainitun koulun opettajattarille määrävuosien palveluksesta.</p>	<p>teluvaliokunta asian Rahatoimikamariin, joka saman kuukauden 24 päivänä antoi vastauksen, ja lähetti Valmisteluvaliokunta asian viimeksi mainittuna päivänä palkanjärjestelyvaliokuntaan, joka seuraavan kesäkuun 3 päivänä antoi mietinnön (<i>Pain. asiakirj. N:o 49 vuodelta 1914</i>), minkä jälkeen asia viimeksi mainitun kuukauden 9 päivänä pöydälle pantuna lähetettiin syyskuun 22 päivänä Rahatoimikamariin, mikäli mietinnön sivulla 3 olevaa pontta koski, jota vastoin asia muutoin pantiin toistaiseksi pöydälle.</p> <p>Kokouksessaan joulukuun 29 päivänä 1915 päätti Kaupunginvaltuusto asian otettavaksi käsiteltäväksi 1916 vuoden alussa.</p>
<p>1914. Helmik. 23.</p>	<p>Rahatoimikamarin esitys Rakenuskonttorin virkamiesten palkanjärjestelyä koskevasta asiasta.</p>	<p>Helmikuun 26 päivänä 1914 lähetti Valmisteluvaliokunta asian palkanjärjestelyvaliokuntaan, joka seuraavan kesäkuun 3 päivänä antoi mietinnön (<i>Pain. asiakirj. N:o 49 vuodelta 1914</i>), minkä jälkeen asia, viimeksi mainitun kuukauden 9 päivänä pöydälle pantuna, lähetettiin seuraavan syyskuun 22 päivänä Rahatoimikamariin, mikäli mietinnön sivulla 3 olevaa pontta koski, jota vastoin asia muutoin pantiin toistaiseksi pöydälle.</p> <p>Kokouksessaan joulukuun 29 päivänä 1915 päätti Kaupunginvaltuusto asian otettavaksi käsiteltäväksi 1916 vuoden alussa.</p>
<p>Helmik. 24.</p>	<p>Herra Ivar Lindforsin y. m. esitysehdotus kaupungin kulkulaitosten parantamismahdollisuuksia koskevasta asiasta.</p>	<p>Sittenkun helmikuun 24 päivänä 1914 pidetyssä kokouksessa oli annettu Valmisteluvaliokunnan tehtäväksi ehdottaa, miten asia olisi käsiteltävä, lähetettiin se seuraavan maaliskuun 24 päivänä mainitun komitean ehdotuksesta talviliikennekomiteaan.</p>
<p>Maalisk. 5.</p>	<p>Rahatoimikamarin esitys erinäisten Liikennekonttorin virkamiesten palkanjärjestelyä koskevasta asiasta.</p>	<p>Maaliskuun 7 päivänä 1914 lähetti Valmisteluvaliokunta asian palkanjärjestelyvaliokuntaan, joka seuraavan kesäkuun 3 päivänä antoi mietinnön (<i>Pain. asiakirj. N:o 49 vuodelta 1914</i>), minkä jälkeen asia, viimeksi mainitun kuukauden 9 päivänä pöydälle pantuna, lähetettiin seu-</p>

1914.		<p>raavan syyskuun 22 päivänä Rahatoimikamariin mikäli mietinnön sivulla 3 olevaa pontta koski, jota vastoin asia muutoin pantiin toistaiseksi pöydälle.</p> <p>Kokouksessaan joulukuun 29 päivänä 1915 päätti Kaupunginvaltuusto asian otettavaksi käsiteltäväksi 1916 vuoden alussa.</p>
Maalisk. 27.	<p>Sosiaalilautakunnan esitys Uuden Vallilan asuntonttien vuokrakirjain kaavakkeiden vahvistamisesta.</p>	<p>Maaliskuun 27 päivänä 1914 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin, joka lokakuun 11 päivänä 1915 antoi lausunnon ehdotuksineen asiasta (<i>Pain. asiakirj. N:o 54 vuodelta 1915</i>), minkä jälkeen Valmisteluvaliokunta on laatinut asiasta mietinnön (<i>Pain. asiakirj. N:o 65 vuodelta 1915</i>), joka on esittely varassa.</p>
Huhtik. 2.	<p>Rahatoimikamarin esitys suunnitellun uuden keskuspoliisitalon tonttipaikkaa koskevasta asiasta (<i>Pain. asiakirj. N:o 27 vuodelta 1914</i>).</p>	<p>Kaupunginvaltuusto käsitteli asian kesäkuun 9 päivänä 1914, päättäen m. m. sekä antaa Rahatoimikamarin tehtäväksi laatia esityksen narinkan rihkamamyymäläin rakennuttamisesta toiseen paikkaan että myös kaupunginarkkitehdillä teettää uuden poliisitalon ohjelmapiiirustukset ja kustannusarvion.</p>
Huhtik. 6.	<p>Perustuslaillisen työväenyhdistyksen anomus toimenpiteisiin ryhtymisestä asuntojen teettämiseksi vähävaraisille.</p>	<p>Huhtikuun 6 päivänä 1914 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Sosiaalilautakuntaan, joka saman kuukauden 20 päivänä antoi vastauksen, minkä jälkeen Valmisteluvaliokunta viimeksi mainittuna päivänä lähetti sen Rahatoimikamariin, jonka oli hankittava kaupungin yleisten töiden Hallituksen lausunto. On Sörnäsän haararadan pohjoispuolisen alueen lopullista asemakaavaa koskevan kysymyksen varassa.</p>
Huhtik. 7.	<p>Herra Viktor v. Wrightin esitysehdotus taideteollisuuskeskuskoulun uudestijärjestämistä koskevasta asiasta.</p>	<p>Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli huhtikuun 7 päivänä 1914 antanut Valmisteluvaliokunnan toimeksi hankkia asiasta selvityksen, lähetettiin asia saman kuukauden 28 päivänä komiteaan, jonka jäseniksi valittiin herrat V. von Wright, A. Frey, arkkitehdit A. Lindgren ja E. A. Törnvall sekä professori E. Nordström. (Ks. asia N:o 6 valiokuntain ja komiteain toiminnasta annetussa selonteossa.)</p>

1914.	Huhtik. 16. Käsityö- ja Tehdasyhdistyksen Valtuutettujen esitys käsityöläiskoulujen koulumaksujen poistamisesta.	Huhtikuun 16 päivänä 1914 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin.
Toukok. 2.	Kaupungin ruotsinkielisten kansakoulujen johtokunnan esitys kansakoulunopettajiston palkanjärjestelyasiasta.	Toukokuun 25 päivänä 1914 lähetti Valmisteluvaliokunta asiat Rahatoimikamariin, jonka valmisteltavina ne edelleen ovat. Vuoden 1915 rahasäännön järjestelyssä päätettiin väliaikaisesti pysyttää nykyinen palkkausjärjestelmä, kunnes kysymys palkkausetujen lopollisesta järjestämisestä on ratkaistu.
Toukok. 15.	Kaupungin suomenkielisten kansakoulujen johtokunnan esitys samasta asiasta.	
Toukok. 7.	Rahatoimikamarin ehdotus kaupungin yleisten töiden Hallituksen esityksen johdosta, joka koski määrärahan myöntämistä Rahapajanrannan itäisimmän osan uudestirakentamista varten (<i>Pain. asiakirj. N:o 37 vuodelta 1914</i>).	Toukokuun 26 päivänä 1914 myönnettiin tarkoitukseen 75,000 markan määräraha edeltäpäin maksettavaksi kaupunginkassasta ja samalla päätettiin, että kysymys, miten tämä ja vastedes samaan tarkoitukseen tarvittava määräraha vihdoin on maksettava, otetaan tutkittavaksi, sittenkun tätä asiaa on lähemmin valmisteltu. Rahatoimikamarin tehtyä 1915 vuoden rahasääntöehdotuksen yhteydessä esityksen asiasta päätti Kaupunginvaltuusto joulukuun 29 päivänä 1914, että uudestirakentamista ei toimiteta vuonna 1915. Sittenkun Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin esityksestä oli lokakuun 5 päivänä 1915 myöntänyt 5,000 markkaa rantamuurin poistamiseksi Rahapajanrannan itäisimmästä osasta 75 metrin pituudelta, ehdotti Kamari 1916 vuoden budjetinjärjestelyn yhteydessä mainitun vuoden menosääntöön rantasillan uudestirakentamista varten pantavaksi 50,000 markan määrärahan, mutta Budjettivaliokunnan ehdotuksesta tämä esitys hyljättiin.
Kesäk. 6.	Keisarillisen Aleksanterin-Yliopiston Konsistorin esitys korttelissa 44 Vuohi olevia sairaalatonnteja koskevasta asiasta.	Kesäkuun 6 päivänä 1914 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin, joka on vaatinut lausuntoa kaupungin yleisten töiden Hallitukselta, joka taas on antanut kaupunginasemaava-arkkitehdin toimeksi yksissä neuvoin yliopiston edustajain kanssa laatia alustavan ehdotuksen asiasta.

<p>1914. Kesäk. 8.</p>	<p>Komitean mietintö N:o 2 Helsingin Raastuvanoikeuden kokoonpanon ja työtävän muuttamista koskevasta asiasta (<i>Pain. asiakirj. N:o 31 vuodelta 1914</i>).</p>	<p>Kesäkuun 20 päivänä 1914 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin ja Yhteiseen Raastuvanoikeuteen, jolta jälkimäiseltä saapui vastaus marraskuun 7 päivänä 1914. Toukokuun 17 päivänä 1915 antoi Rahatoimikamari vastauksen (<i>Pain. asiakirj. N:o 32 vuodelta 1915</i>), minkä jälkeen asia seuraavan kesäkuun 8 päivänä lähetettiin komiteaan, joka seuraavaan syyskuun 23 päivänä antoi mietinnön N:o 3 (<i>Pain. asiakirj. N:o 44 vuodelta 1915</i>). Lokakuun 19 päivänä pidetyssä kokouksessa hyväksyttiin komitean ehdotus, mutta sen ohessa päätti Kaupunginvaltuusto, että uudistuksen toimeenpano saisi jäädä siksi, kunnes säännölliset olot sodan päätyttyä ovat palautuneet, josta asiasta Kaupunginvaltuusto vastedes tekisi eri päätöksen.</p>
<p>Syysk. 25.</p>	<p>Terveystoimikunnan esitys määrärahan myöntämisestä väliaikaisen vastaanottolaitoksen perustamiseksi vahingoittuneita ja äkkiä sairastuneita henkilöitä varten.</p>	<p>Syyskuun 26 päivänä 1914 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin, joka huhtikuun 26 päivänä 1915 antoi vastauksen (<i>Pain. asiakirj. N:o 27 vuodelta 1915</i>), minkä jälkeen Kaupunginvaltuusto seuraavan toukokuun 25 päivänä, silloisiin oloihin nähden, päätti jättää asian toistaiseksi lepäämään.</p>
<p>Marrask. 2.</p>	<p>Helsingin kaupungin uuden kulkautisairaalan rakennustoimikunnan esitys lisämäärärahan myöntämisestä mainittua sairaalaa varten sekä Rahatoimikamarin lausunto asiasta (<i>Pain. asiakirj. N:o 59 vuodelta 1914</i>).</p>	<p>Joulukuun 15 päivänä 1914 asia lähetettiin valiokuntaan, johon kuuluivat herrat A. M. Lassenius, N. L. Eskola, H. Lindberg ja J. J. Karvonen sekä professori A. af Forselles. (Ks. asiaa N:o 8 valiokuntain ja komiteain toiminnasta annetussa selonteossa.)</p>
<p>Marrask. 4.</p>	<p>Kaupungin rakennusjärjestyksen uudistuskomitean esityksestä</p>	<p>lähettiin kysymys määräysten panemisesta kaupunkirakennuksen epäterveellisen keinottelun estämiseksi rakennettaviksi myydyillä tonteilla Rahatoimikamariin lähemmin valmisteltavaksi.</p>
<p>Marrask.17.</p>	<p>Asetettiin valiokunta harkitsemaan ja ehdottamaan muutoksia Rakennustarkastus-</p>	<p>Joulukuun 1 päivänä 1914 valittiin komitean jäseniksi herrat E. Schybergson, J. Castrén ja H. Lindberg sekä raatimies</p>

	<p>konttorin järjestykseen ja vuosirahasääntöön.</p>	<p>J. von Haartman ja rakennusmestari J. Ahde. Maaliskuun 29 päivänä 1915 antoi valiokunta mietinnön asiasta (<i>Pain. asiakirj. N:o 20 vuodelta 1915</i>), joka seuraavan huhtikuun 27 päivänä palautettiin valiokuntaan, minkä ohessa anottiin Maistraatin toimenpidettä syyskuun 20 päivänä 1912 annetun, rakennustarkastuksen toimituksista suoritettavien maksujen taksan uudistamiseksi sekä sen suuntaisen ehdotuksen antamista aikansa Valtuustolle. Valiokunnan loka-kuun 26 päivänä annettua uuden mietinnön N:o 2 (<i>Pain. asiakirj. N:o 55 vuodelta 1915</i>) hyväksyi Kaupunginvaltuusto kokouksessaan marraskuun 2 päivänä valiokunnan mietinnön sivulla 2 olevan lausunnon ja sivulla 3 olevan viimeisen ponnen, jota vastoin sivulla 3 olevain kahden ensimmäisen ponnen ratkaisu jätettiin siksi, kunnes pääasia oli ratkaistu, ja kehoitettiin Maistraattia samalla ryhtymään uudesti järjestämään Rakennustarkastuskonttoria sekä sitä varten Kaupunginvaltuustolle antamaan ehdotuksen mainitun laitoksen muutetuksi johtosäännöksi ja uudeksi vuosirahasäännöksi, pääasiallisesti valiokunnan mietintöön N:o 2 liittyvään ehdotusten mukaisesti.</p>
<p>1914. Jouluk. 29.</p>	<p>Budjettivaliokunnan ehdotuksesta</p>	<p>sai Tilastokonttori toimekseen antaa lausunnon ja lähemmän ehdotuksen kunnan lautakuntain ja hallitusten vuosikertomusten painatusta koskevasta asiasta. Joulukun 6 päivänä 1915 saapui vastaus ja asia lähetettiin Valmisteluvاليokuntaan, joka lähetti asian samana päivänä Rahatoimikamariin (Vrt. Rahatoimikamarin esitystä, <i>Pain. asiakirj. N:o 4 vuodelta 1916</i>).</p>

Vuonna 1915 saapuneita.

Maistraatti.

1915.	
Tammik. 15.	Maistraatin kirjelmä ynnä Lääninhallituksen lähete Oulunkylän rautatieaseman ja Vanhankaupungin välistä tietä koskevasta asiasta.
Tammikuun 16 päivänä 1915 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin.	
Toukok. 15.	Maistraatin kirjelmä ynnä tilintarkastajain kertomus toimitamastaan kaupungin samantuvotisten tilien tarkastuksesta (<i>Pain. asiakirj. N:o 31 vuodelta 1915</i>).
Kesäkuun 8 päivänä 1915 pidetyssä kokouksessa myönnettiin Rahatoimikamarille sekä kaupungin muille hallinnollisille lautakunnille ja hallituksille vastuuvapaus toiminnastaan ja tilityksestään vuodelta 1914, mutta tietojen ja lähemmän selvityksen hankkimiseksi tilintarkastajain tekemäin muistutusten johdosta lähetettiin asia Budjettivaliokuntaan, jonka tuli, hankittuaan tarpeellisiksi katsomansa selitykset ja muun selvityksen, Kaupunginvaltuustolle antaa ne lausunnot ehdotuksineen, joita asianhaarat aiheuttaisivat. Joulukuun 8 päivänä antoi Rahatoimikamari asiasta lausunnon, jonka Valmisteluvaliokunta on lähettänyt Revisionikonttoriin lausunnon saamista varten.	
Jouluk. 4.	Maistraatin kirjelmä ynnä Taksoitusvalmistelukunnan esitys palkkion myöntämisestä Valmistelukunnan jäsenille.
Joulukuun 11 päivänä 1915 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin.	
Jouluk. 4.	Maistraatin esitys Taksoitusvalmistelukunnan lisäämisestä.
Joulukuun 11 päivänä 1915 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin.	
Syysk. 25.	Maistraatin kirjelmä, jossa pyydetään lausuntoa väkiviinajuomain vähittäismyynnin järjestämisestä ensi kaksivuotiskaudeksi.
Syysk. 25.	Maistraatin kirjelmä, jossa pyydetään lausuntoa väkiviinajuomain anniskelun järjestämisestä ensi kaksivuotiskaudeksi.
Juovutusjuoma-asia	Valmisteluvaliokunnan annettua mietinnön joulukuun 8 päivänä 1915 (<i>Pain. asiakirj. N:o 64 vuodelta 1915</i>) palautettiin asiat saman kuukauden 14 päivänä valiokuntaan.

1915. Jouluk. 27.	Maistraatin kirjelmä ynnä Lääninhallituksen lähete ehdotuksineen poliisilaitoksen uudeksi vuosirahasäännöksi.	Joulukuun 27 päivänä 1915 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin.
Heinäk. 22.	Rahatoimikamarin mietintö N:o 1 kaupungin viemäriolojen järjestämisestä (<i>Pain. asiakirj. N:o 41 vuodelta 1915</i>).	Syyskuun 21 päivänä 1915 lähetettiin asia komiteaan, johon kuuluivat herrat Aschan ja Lindfors, kaksi Terveystoimikunnan ja kaksi kaupungin yleisten töiden Hallituksen edustajaa sekä maisteri G. K. Bergman. (Ks. asiaa N:o 11 valiokuntain ja komiteain toiminnasta annetussa selonteossa.)
Syysk. 16.	Rahatoimikamarin esitys aatekilpailun toimeenpanemisesta n. s. laivaveistämöalueen järjestämiseksi (<i>Pain. asiakirj. N:o 49 vuodelta 1915</i>).	Marraskuun 2 päivänä 1915 jätettiin asia toistaiseksi ja esiteltäisiin uudestaan sodan päätyttyä.

Kansakoulujohtokunnat.

Syysk. 28.	Kaupungin suomenkielisten kansakoulujen johtokunnan esitys määrärahan myöntämisestä Karl Knut Galetskin rahastosta suomenkielisten kansakoulujen oppilaille.	Syyskuun 28 päivänä 1915 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin, joka seuraavan joulukuun 16 päivänä antoi lausunnon. On esittelyn varassa.
Lokak. 16.	Kaupungin suomenkielisten kansakoulujen johtokunnan esitys uusien koulutalojen teettämisestä mainituille kouluille.	Lokakuun 16 päivänä 1915 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin.
Marrask. 26.	Kaupungin suomenkielisten kansakoulujen johtokunnan esitys sähkövalaistuksen käyttöön ottamisesta eräissä kansakouluissa.	Marraskuun 26 päivänä 1915 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin, joka seuraavan joulukuun 16 päivänä antoi vastauksen. On esittelyn varassa.

Muut toimi- ja lautakunnat.

Huhtik. 16.	Helsingin kaupungin työväenopiston anomus tonttipaikan osottamisesta opistolle.	Huhtikuun 16 päivänä 1915 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin, joka saman kuukauden 22 päivänä antoi vastauksen (<i>Pain. asiakirj. N:o 23</i>).
-------------	---	---

<p>1915. Lokak. 25.</p>	<p>Sosiaalilautakunnan kirjelmä ehdotuksineen Helsingin kaupungin työväenasuntojen uudeksi hallintosäännöksi.</p>	<p><i>vuodelta 1915</i>), minkä jälkeen asia seuraavan toukokuun 11 päivänä lähetettiin valmisteltavaksi valiokuntaan, johon valittiin herrat V. von Wright, O. Tarjanne, J. J. Sederholm, A. Listo ja E. Hornborg (Ks. asiaa N:o 9 valiokuntain ja komiteain toiminnasta annetussa selonteossa).</p> <p>Lokakuun 25 päivänä 1915 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin, joka seuraavan marraskuun 18 päivänä antoi lausunnon, minkä jälkeen asia palautettiin Sosiaalilautakuntaan.</p>
<p><i>Kaupunginvaltuustossa tehtyjä ehdotuksia.</i></p>		
<p>Jouluk. 29.</p>	<p>Herra A. af Forselleksen esitys-ehdotus kaupungin vesijohtolaitoksen täydentämisestä pohjavettä kuljettavalla juomavesijohdolla.</p>	<p>Joulukuun 29 päivänä 1915 lähetettiin asia Valmisteluvaliokuntaan, jonka tuli ehdottaa, miten asiaa olisi valmisteltava.</p>
<p>Jouluk. 29.</p>	<p>1916 vuoden budjettia käsitellessään</p>	<p>päätti Kaupunginvaltuusto, että kysymys 10 %:n ikäkorotuksen myöntämisestä 5 ja 10 vuoden palveluksesta kumpaisellakin kerralla kaikille teknillisten laitosten vakinaisille virkamiehille oli otettava käsiteltäväksi 1916 vuoden alussa palkanjärjestelyvaliokunnan mietinnön yhteydessä.</p>
<p>Jouluk. 29.</p>	<p>1916 vuoden budjettia käsitellessään</p>	<p>päätti Kaupunginvaltuusto antaa Rahatoimikamarin tehtäväksi esittää lausunnon ehdotuksineen kunnan halkopihan laittamisesta etusijassa kaupungin omain laitosten polttopuutarpeen tyydyttämiseksi, mahdollisesti myös polttopuiden hankkimiseksi kaupungin asukkaille kohtuullisesta hinnasta.</p>
<p>Jouluk. 29.</p>	<p>1916 vuoden budjettia käsitellessään</p>	<p>päätti Kaupunginvaltuusto käskää Terveystieteiden lautakunnan Kaupunginvaltuustolle antaa selvityksen ehdotuksineen niistä ehdoista, jotka olisi vahvistettava tohtori E. Kuhlefeltille Eiran sairaalassa olevan silmäpoliklinikan voimassapitoon myönnetyn määrärahan nauttimiseen nähden.</p>

1915. Jouluk. 29.	1916 vuoden budjettia käsitellessään	päätöksi Kaupunginvaltuusto antaa Rahatoimikamarin tehtäväksi Valtuustolle lähettää lausunnon, olisiko syytä myydä Kasarminkadun talo ja tontti N:o 48 ja sen sijaan osottaa toinen paikka tyttöjen ammattikoulun vastaiselle talolle.
<i>Yksityisten henkilöiden ja yhdistysten tekemiä anomuksia ja ehdotuksia.</i>		
Huhtik. 22.	Erinäisten teurastamoliikkeen harjoittajain esitys lihantarkastusta koskevien määräysten muuttamisesta.	Huhtikuun 22 päivänä 1915 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin, jonka tuli hankittuaan Terveystieteiden lautakunnan lausunnon antaa ehdotus asiasta.
Lokak. 30.	Helsingin Kauppiaitten Yhdistyksen esitys tehdaspaikkojen luovutusta koskevan kysymyksen ratkaisun jouduttamisesta.	Lokakuun 31 päivänä 1915 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin.
Marrask. 24.	Herra Ragnar Kramerin anomus myllynpaikan luovuttamisesta.	Marraskuun 24 päivänä 1915 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin.
Jouluk. 8.	Helsingin Voimisteluklubin anomus tontin luovuttamisesta ajanmukaisen voimisteluhuoneiston paikaksi.	Joulukuun 8 päivänä 1915 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin.
Jouluk. 14.	Neiti Sylvia Thefin anomus että kaupungin varoista annettaisiin hänelle korvaus hänen äitinsä leskirouva Natalia Thefin kaasumyrkytyksestä johtuneesta kuolemasta.	Joulukuun 14 päivänä 1915 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin.
Jouluk. 20.	Pastori H. Leiviskän y. m. esitys että 15 vuotta nuorempia lapsia kielletäisiin käymästä kauppaa kaduilla ja toreilla.	Joulukuun 20 päivänä 1915 lähetti Valmisteluvaliokunta asian Rahatoimikamariin.

Kaupunginvaltuusto on vuonna 1915 pitänyt 25 kokousta. Lähetettyjen kirjelmäin luku on 580.

Helsingissä, joulukuun 31 päivänä 1915.

A. V. Lindberg.

Selonteko Kaupunginvaltuuston asettamain erikoisvaliokuntain ja komiteain toiminnasta vuonna 1915.

1915 vuoden alussa oli 11 Kaupunginvaltuuston asettamaa erikoisvaliokuntaa ja komiteaa, jotka eivät olleet lopettaneet toimintaansa. Vuoden varrella tuli lisää 8 uutta valiokuntaa ja komiteaa. Näiden luku mainittuna vuonna oli siis kaikkiaan 19.

Valiokunnat ja komiteat ovat antaneet 12 painettua lausuntoa.

Vuoteen 1916 jälellä olevat valiokunnat ja komiteat ovat:

1) Kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon taloudellisen hallinnon uudestijärjestämistä varten tammikuun 21 päivänä 1913 asetettu komitea, johon kuuluvat herrat R. Sievers, O. Heikel, A. Tollet, J. J. Karvonen, O. Tarjanne, A. af Forselles, Ossian Schauman, G. R. Idman ja E. Schybergson.

Komitean laatiman ehdotuksen kaupungin sairaalaylihallituksen johtosäännöksi on Kaupunginvaltuusto ^{30/11} 1915 palauttanut komiteaan erinäisten muutosten tekemistä varten. Komitea on loppuun suorittanut tehtävänsä muutoin, paitsi mikäli koskee kysymystä kaupungin vastaisesta laajennettujen tai uusien sairaanhoitolaitosten tarpeesta, joka asia on jätetty lepäämään ehdotetun ylihallituksen asettamista odotellessa.

2) Käsityö- ja teollisuustalon tonttikysymystä käsittelemään toukokuun 26 päivänä 1913 asetettu valiokunta, johon kuuluvat herrat W. F. Heimbürger, O. Tarjanne, E. W. Waldén, V. von Wright ja A. H. Soini.

Käsityö- ja Tehdasyhdistyksen esityksestä on valiokunta jättänyt asian lepäämään, kunnes säännölliset olot jälleen ovat palautuneet.

3) Uuden kaupungintalon rakennuskysymystä käsittelemään kesäkuun 10 päivänä 1913 asetettu komitea, johon kuuluvat herrat A. Norrmén, Jalmar Castrén, N. L. Eskola, Hugo Lindberg, O. Tarjanne, Alexis Gripenberg ja G. Idström.

Komitea on mietinnössään N:o 2 esittänyt suunnitelman ja ohjelman kaupungintalokysymyksen ratkaisemiseksi. Kaupunginvaltuusto on pannut asian toistaiseksi pöydälle.

4) Vaivaishoidon taloudenhoidon perusteita tarkastamaan joulukuun 16 päivänä 1913 asetettu komitea, johon kuuluvat herrat Aug. Hjelt, T. J. Boisman, G. R. Idman, A. Serlachius, V. Leontjeff ja neiti J. af Forselles.

Komitea on lykännyt työnsä kevääseen 1916 saadakseen pitempiaikaista kokemusta sekä asian arvostelemista varten tarpeellista aineistoa.

5) Helsingin talviliikennekysymystä järjestämään helmikuun 24 päivänä 1914 asetettu komitea, johon kuuluvat herrat A. Ramsay, A. E. Alfthan, V. Ek, Aug. Hjelt ja Lars Krogius.

Nykyoloihin katsoen on Kaupunginvaltuusto oikeuttanut komitean lykkäämään työnsä toistaiseksi.

6) Taideteollisuuskeskuskoulun sekä kansakoulujen jatko-opetuksen uudestijärjestämistä varten huhtikuun 28 päivänä 1914 asetettu komitea, johon kuuluvat herrat V. von Wright, A. Frey, A. Lindgren, E. A. Törnvall, J. Reuter ja E. Nordström.

Asiaa käsittelee komitean keskuudestaan asettama jaosto.

7) Helsingin elintarvekysymystä selvittämään lokakuun 6 päivänä 1914 asetettu komitea, johon kuuluvat herrat A. Frey, vapaaherra O. von Hellens, Hj. Göös, V. Kankaanpää ja G. R. Snellman (sihteerinä fil. maisteri O. Bruun).

Komitea on antanut mietinnön N:o 1 maidonkuljetuksen järjestämisestä sekä jatkaa työtään laatimansa ohjelman mukaan.

8) Kaupungin uuden kulkutautisairaalan lisämäärärahakysymystä joulukuun 15 päivänä 1914 valmistelemaan asetettu komitea, johon kuuluvat herrat A. M. Lassenius, N. L. Eskola, Hugo Lindberg, J. J. Karvonen ja A. af Forselles.

Asiaa käsittelee valiokunnan keskuudesta asetettu jaosto.

9) Suunnitellun työväenopistotalon tonttikysymystä käsittelemään toukokuun 11 päivänä 1915 asetettu valiokunta, johon kuuluvat herrat V. von Wright, O. Tarjanne, J. J. Sederholm, A. Listo ja E. Hornborg.

Valiokunta on Kaupunginvaltuustolle antanut alustavan mietinnön työväenopiston huoneistokysymyksen ratkaisemisesta sekä ryhtynyt toimiin tarpeellisten piirustusten ja kustannusarvion laatimiseksi.

10) Helsingin kaupungin terveydenhoitojärjestyksen ehdotusta tarkastamaan kesäkuun 8 päivänä 1915 asetettu komitea, johon kuuluvat herrat A. Tollet, A. Lundqvist, E. Nevanlinna, J. Serlachius, A. Koskimies ja vapaaherra O. von Hellens.

Komitea on ensimmäisessä käsittelyssä tarkastanut esillä olevan ehdotuksen kolme ensimmäistä lukua.

11) Kaupungin viemäriolojen järjestämistä varten Kaupunginvaltuuston syyskuun 21 päivänä 1915 tekemän päätöksen johdosta asetettu komitea, johon kuuluvat herrat O. Asehan, I. Lindfors, K. Appelberg, G. Idström, vapaaherra O. von Hellens, B. Geitlin ja G. K. Bergman (sihteerinä insinööri J. Andersin).

Komitea on alottanut työnsä.

12) Eräille Helsingin kaupungin virka- ja palvelusmiehille annettavaa kalliinajanlisäystä käsittelemään marraskuun 16 päivänä 1915 asetettu valiokunta, johon kuuluvat herrat E. W. Walldén, G. Salingre, O. Rosenqvist, B. Wasastjerna ja G. Estlander (sihteerinä fil. maist. H. Dalström).

Valiokunta on tehnyt päätöksensä kalliinajanlisäyksen antamisesta loka- ja marraskuulta 1915.

Valiokuntain ja komiteain kokouksia on vuoden varrella pidetty noin 70.

Helsingissä, joulukuun 31 päivänä 1915.

John Uggla.

Helsingissä, Sanomal- ja Kirjapain.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1916.

Asiakirjoja Helsingin kaupungin työväenasuntojen hallinnon uutta johtosääntöä koskevista asiasta.

HELSINGIN KAUPUNGIN
SOSIALILAUTAKUNTA.

Helsingissä,

lokak. 12 p:nä 1915.

Kaupunginvaltuustolle.

N:o 38.

Kun kunnan työväenasuntojen aikaisempi hoitolautakunta vuonna 1913 lakkautettiin ja näiden asuntojen hoito annettiin Sosialilautakunnan toimeksi, vahvasti Kaupunginvaltuusto huhtikuun 15 päivänä samaa vuotta erikoisen, asuntojen hoidossa noudatettavan säännön, jossa pääasiallisesti ja vähäisin muodollisin muutoksin toistettiin työväenasuntojen hoitolautakunnan aikaisemman johtosäännön määräykset. Tämän säännön (1 §:n) mukaan on lautakunnan velvollisuutena:

- 1) määrätä, missä järjestyksessä asunnonhakijat saavat huoneistoja;
- 2) määrätä huoneistojen vuokrat;
- 3) tarkastaa kuukausitilit ja vastata niistä sekä lähettää ne Rahatoimikamariin;
- 4) välimiehenä ratkaista vuokralaisten kesken vuokraoloista ehkä johtuneet riitaisuudet;
- 5) laatia ja allekirjoittaa vuokravälikirjat; sekä
- 6) laatia järjestysohjeet, joita kaikkien vuokralaisten tulee noudattaa.

Säännön 3—5 kohdassa mainitut asiat saa antaa Lautakunnan erikoisen jaoston käsiteltäviksi sillä tavoin kuin Lautakunnan johtosäännön 8 § edellyttää, ja sellainen jaosto onkin kahtena viime vuonna hoitanut kunnan työväenasuntojen hallintoa. Niinkuin vastamainitusta säännöksistä näkyy, on kuitenkin sääntönä, että asuntojen hoito pääasiassa kuuluu Sosialilautakunnalle ja ainoastaan eräät erityisesti mainitut juoksevat asiat ovat hallintojaoston käsiteltävinä. Kokemus on kuitenkin osottanut tarkoituksenmukaisinta olevan, että yleensä kaikki asuntojen hallintoa koskevat toimenpiteet käsitellään jaostossa ja ainoastaan eräät vuosittain säännöllisesti uusiintuvat tärkeämmät asiat, joista ylempään kunnan viranomaisien kanssa on aiheutunut kirjeenvaihtoa, niinkuin budjettiehdotuksen laatiminen ja vuosikertomuksen antaminen, on lisäksi käsitelty

Lautakunnassa. Yksityisten huoneiston vuokran vahvistaminen Lautakunnan kokouksissa on jäänyt muotoasiaksi. Näin ollen on kunnan työväenasuntojen hallintojaoston esityksen johdosta Sosialilautakunnasta näyttänyt todellisten olojen vaatimalta laatia asuntojen hoidosta voimassa oleva sääntö uudestaan, ja Lautakunta on mainittua tarkoitusta varten tässä esittämänsä ehdotuksen pohjaksi pannut saman periaatteen, mikä on julkilausuttu Kaupunginvaltuuston marraskuun 11 päivänä 1913 vahvistamassa Helsingin kaupungin yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämislainarahaston hoitojaoston johtosäännössä. Sosialilautakunnan mielestä on nimittäin tarkoituksenmukaista ja tähän kuuluvain hallintoasiain nopealle ja helpolle käsittelylle edullisinta, että hallintojaosto ne tavallisesti käsittelee ja että ainoastaan eräät nimenomaan mainitut asiat esitellään Sosialilautakunnan täysi-istunnoissa. Tämän periaatteen mukaisesti on 1 § esillä olevassa hallintojaoston johtosääntöehdotuksessa muodosteltu siirtämällä tähän asti voimassa olevan säännön 1 §:n 1 ja 2 kohdassa mainitut asiat jaoston ratkaistaviin. Samalla on ehdotettu nykyään voimassa oleviin säännöksiin erinäisiä lisäyksiä ja selvennyksiä, niinkään yksinkertaisempain asiain käsittelyn helpottamiseksi hallintojaostossa.

Niinpä on 1 §:n 7 kohdassa ehdotettu pantavaksi määräaika kuukausittaisten kassaraporttien antamiselle Rahatoimikamariin. Raportit on tähän asti tarkastettu jaoston kokouksissa, jotka toisinaan on kutsuttu koolle pääasiallisesti vain tätä tarkoitusta varten. Kun tuolloisesta menettelystä on tarpeettomia kuluja kunnalle sekä ajanhukkaa yksityisille jaoston jäsenille, ehdotetaan että, ellei muu asia vaadi jaoston koolle kutsumista, tarkastuksen saavat toimittaa puheenjohtaja ja sihteeri, ja on asiasta tehtävä ilmoitus seuraavan kokouksen pöytäkirjaan.

Samaten on ehdotettu, että puheenjohtaja ja sihteeri oikeutettaisiin laatimaan ja allekirjoittamaan hyväksytyjen kaavakkeiden mukaiset vuokrakirjat, tarvitsematta jaostoa sitä varten kutsua koolle.

Asiallisesti tietäisivät nämä eräitten juoksevain asiain käsittelytavan muutokset, ettei jaoston enää tarvitsisi kokoontua säännöllisesti kuukausittain, vaan jäisi sen kokoonkutsuminen muiden esiintyvän asiain laadun varaan.

Muut kunnan työväenasuntojen aikaisempaan hoitosääntöön tehdyt ehdotukset eivät sisällä mitään asiallista uutta, vaan ainoastaan tähänastisessa käytännössä noudatettujen muotojen vahvistamista.

Edellä lausutun johdosta pyytää Sosialilautakunta kunnioittaen Kaupunginvaltuustolle esittää, että Valtuusto päättäisi vahvistaa tämän oheisen ehdotuksen kunnan työväenasuntojen halinnon uudeksi johtosäännöksi.

Socialilautakunnan puolesta:

Leo Ehrnrooth.

Einar Böök.

Ehdotus:

Helsingin kaupungin työväenasuntojen hallinnon johtosääntö.

1 §.

Helsingin kaupungin kunnan työväenasuntojen hallintoa toimittaa Helsingin kaupungin Sosialilautakunnan silmälläpidon alaisena tätä varten Lautakunnan keskuudesta asetettu jaosto, jonka velvollisuutena on eritoten:

1) viimeistään kunkin kuukauden 5 päivänä tarkastaa ja Rahatoimikamariin lähettää kassaraportti edellisenä kuukautena olleista asuntojen tuloista ja menoista, kuitenkin niin että, jos muu asia ei vaadi jaoston kokoontumista, tarkastuksen toimittavat puheenjohtaja ja sihteeri ja ilmoitus tästä tehdään pöytäkirjaan seuraavassa kokouksessa;

2) vuosittain ennen syyskuun 15 päivää Sosialilautakunnalle antaa ehdotus kunnan työväenasuntojen seuraavan vuotiseksi tulo- ja menosäännöksi;

3) vuosittain ennen helmikuun loppua Sosialilautakunnalle antaa selonteko kunnan työväenasuntojen hallinnosta edellisenä kalenterivuonna erikoisesti mainitsemalla, minkälaiseksi yritys on osottautunut taloudelliselta kannalta;

4) määrätä missä järjestyksessä asunnonhakijat saavat huoneistoja;

5) määrätä huoneistojen vuokrat;

6) laatia ja allekirjoittaa vuokrakirjat, johon nähden puheenjohtaja ja sihteeri yhteisesti saavat toimia jaoston puolesta;

7) laatia ja Sosialilautakunnan tutkittavaksi ja vahvistettavaksi antaa ehdotukset kunnan työväenasuntojen vuokralaisten noudatettaviksi järjestysohjeiksi; sekä

8) välimiehenä ratkaista asuntojen vuokralaisten kesken vuokrasuhteesta ehkä johtuvat riidat.

2 §.

Jaostoon kuuluu puheenjohtaja ja kaksi varsinaista sekä kaksi varajäsentä, jotka Sosialilautakunta vuosittain valitsee ensimmäisessä kokouksessaan. Jaoston sihteerintehtävät hoitaa Sosialilautakunnan sihteeri.

Jaosto kokoontuu puheenjohtajan tahi, jos hän on estettynä, sen jäsenen kutsusta, jolle puheenjohtaja on sen antanut toimeksi.

Jaoston puheenjohtaja ja jäsenet saavat palkkiota kultakin kokoukselta Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan.

3 §.

Asuinhuoneistojen lähintä silmälläpitoa, vuokrain kannannan sekä kirjanpidon työväenasuntojen tuloista ja menoista tästä annettujen määräysten mukaisesti hoitaa isännöitsijä, jonka Sosialilautakunta hallintojaoston esityksestä ottaa ja erottaa.

4 §.

Vuokramaksuja määrätessä on mikäli mahdollista katsottava, että kaupunki saa täyden koron yritykseen panemastaan pääomasta sekä että kaikki korjaus- ja hoitokulut tulevat korvatuiksi.

5 §.

1. Vuokrattaessa on otettava huomioon, että huoneistoja varataan etusijassa niille teknillisten laitosten, ainespihan y. m. kunnallisten laitosten palveluksessa oleville työntekijöille, joitten asumista eri työpaikkojen läheisyydessä täytyy pitää erittäin suotavana, jotta asianomaisella päällystöllä aina varnasti olisi saatavana valioväkeä sellaisiin töihin, joitten teettäminen ei siedä lykkäystä.

2. Edellä mainittuun ryhmään (1 ryhmä) kuuluvia huoneistoja vuokrattaessa tulee asianomaisen päällystön ehdotuksen olla ratkaiseva; ja on näitä ehdotuksia tehdessä etupäässä pantava huomiota pyrkijän soveliaisuuteen edellä mainitussa kohden ja siihenkin, kuinka kauan ne työläiset, jotka voivat tulla kysymykseen, ovat yhteen jaksoon olleet kaupungin töissä, sekä myös työmiesten perheiden suuruuteen, jolloin, jos heidän ansionsa muutoin ovat yhtäläiset, etusija on annettava sille työmiehelle, jolla on suurempi perhe.

Ne huoneistot, joita ei tarvita sellaisten työntekijäin asunnoiksi kuin 1 momentissa mainitaan, on sitten vuokrattava muille kaupungin töissä vakinaisesti oleville henkilöille. Näitä huoneistoja (II ryhmä) vuokrattaessa on huomioon otettava:

a) että henkilön, joka on kauimmin ollut vakinaisesti kaupungin työssä ja käyttäytynyt moitteettomasti, pitää saada etusija; sekä

b) että useammista yhtä ansiokkaista vuokralaisiksi pyrkijöistä etusija annetaan niille, joilla on suurimmat perheet.

Ellei kaikkia huoneistoja tarvita kaupungin palveluksessa oleville työläisille, on jälellä olevat huoneistot (III ryhmä) vuokrattava muille kunnollisiksi tunnetuille henkilöille. Määrättäessä missä järjestyksessä nämä vuokralaisiksi pyrkijät tulevat kysymykseen, on huomioon otettava:

a) kuinka kauan henkilö on ollut saman työnantajan työssä ja millaiseksi hän on tunnettu;

b) pyrkijän ikä; sekä

c) että useammista yhtä ansiokkaista vuokralaisiksi pyrkijöistä etusija annetaan niille, joilla on suurimmat perhet.

6 §.

Huoneistot vuokrataan vuosivälikirjalla, kuitenkin siten että vuokralainen, joka eroaa kaupungin työstä, on velvollinen muuttamaan pois jo lähinnä seuraavan kuukauden päättyessä.

7 §.

1 §:n 7 kohdassa mainittuja järjestysohjeita laadittaessa on huomioon otettava, että huoneiston tai jonkin sen osan luovuttaminen korvauksesta vuokralaisen perheeseen kuulumattomille henkilöille on kielletty sekä että tilapäisiä yövieraita, sukulaisia kumminkaan lukuunottamatta, ei saa huoneistoihin ottaa.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.*Marrask. 18 p:nä 1915.*

N:o 839.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Valmisteluvaliokunnan lähetepäätöksellä viime lokakuun 25 päivältä on Rahatoimikamaria kehotettu antamaan lausunto Sosialilautakunnan Kaupunginvaltuustolle lähettämästä ehdotuksesta Helsingin kaupungin työväenasuntojen hallinnon uudeksi johtosäännöksi. Tätä tehtävää täyttääkseen pyytää Rahatoimikamari, palauttaen lähetekirjat, lausua seuraavaa:

Esillä olevaa ehdotusta tarkastaessaan on Rahatoimikamari katsonut olevan tekeminen sen yleismuistutuksen, ettei ehdotus muodollisessa suhteessa näytä täysin onnistuneelta. Niinpä luetellaan esimerkiksi Sosialilautakunnan keskuudesta asetettavan hallintojaoston tehtävään joukossa ensimmäisenä tuloista ja menoista kuukausittain annettavan kassaraportin tarkastaminen ja lähettäminen Rahatoimikamariin, jota vastoin määräykset jaoston varsinaisesta toiminnasta, asuinhuoneistojen vuokraamisesta ja siitä mitä siinä on noudatettava, seuraavat paljon myöhemmin.

Ehdotuksen 4 §:ssä säädetään, että vuokramaksuja määrätessä on mikäli mahdollista katsottava, että kaupunki saa täyden koron yritykseen panemastaan pääomasta sekä että kaikki korjaus- ja hoitokulut tulevat korvatuiksi. Säännös on Rahatoimikamarista näyttänyt jonkin verran epäselvältä, siinä kun ei määritellä mitä „täydellä korolla“ on käsitettävä, eikä myöskään määrätä, onko tarkoitukseen luovutettujen tonttien arvolle luettava korkoa. Rakennuksiin käytetyn pääoman kuoletusta Lautakunta nähtävästi ei ole ajatellut tarvitsevan tulla kysymykseen, mikä kuitenkin olisi asianmukaista, jos mieli rakennusyritystä pitää liikeyrityksenä.

Lisäksi on Kamari kiinnittänyt huomionsa ehdotuksen 2 §:n 3 momenttiin, jossa säädetään, että hallintojaoston puheenjohtajan ja jäsenten palkkiot maksetaan „kultakin kokoukselta Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan“. Niinkuin tunnettu, on Kaupunginvaltuusto lokakuun 8 päivänä 1913 tekemällään päätöksellä määrännyt tämän palkkion 20 markaksi puheenjohtajalle ja 15 mar-

kaksi jäsenelle kultakin kokoukselta. Mikäli Rahatoimikamari on saanut tietää, ei Sosialilautakunta aio tähän asianlaitaan ehdottaa muutosta.

Edellä mainitut muistutukset eivät kuitenkaan ole aiheuttaneet Rahatoimikamaria esittämään muutosehdotuksia, osin koska esillä oleva johtosääntöehdotus tarkoittaa järjestää ikäänkuin Sosialilautakunnan sisäisiä asioita ja osin koska Kamari on toisessa yhteydessä käsitellyt kysymystä kunnan työväenasuntojen kannattavuudesta (esimerkiksi vuodeksi 1916 laatimaansa meno- ja tulosääntöehdotukseen liittyvän kirjelmän sivulla 173).

Rahatoimikamari sentähden kunnioittaen esittää, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet

hyväksyisivät Sosialilautakunnan ehdotuksen Helsingin kaupungin työväenasuntojen hallinnon uudeksi johtosäännöksi.

Rahatoimikammarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

HELSINGIN KAUPUNGIN
SOSIALILAUTAKUNTA.

*Helsingissä,
 tammik. 14 p:nä 1916.*

Kaupunginvaltuustolle.

N:o 1.

Lähetepäätöksessä kuluvan tammikuun 1 päivältä on Kaupunginvaltuuston Valmisteluvaliokunta pyytänyt Sosialilautakunnalta sellaista lausuntoa, minkä Rahatoimikamarin Lautakunnan ehdottamaa Helsingin kaupungin työväenasuntojen hallinnon uutta johtosääntöä vastaan tekemät muistutukset aiheuttanevat, ja pyytää Sosialilautakunta sen johdosta kunnioittaen lausua seuraavaa.

Mitä ensinnäkin ehdotuksen muodoiliseen puoleen tulee, on Sosialilautakunta karttanut muissa kuin niissä kohdissa, joissa asialliset syyt sitä vaativat, tekemästä muutoksia siihen muotoon, mihin työväenasuntojen hoidossa nykyään noudatettava johtosääntö on laadittu Kaupunginvaltuuston helmikuun 16 päivänä 1909 ja huhtikuun 15 päivänä 1913 tekemäin päätösten johdosta. Mitä eritoten johtosääntöehdotuksen 1 §:n momenttien järjestykseen tulee, myöntää Sosialilautakunta mielellään, että momentit 1—3 tosin olisi käynyt sijoittaminen viimeiseksi, niinkuin Rahatoimikamari näyttää tarkoittavan. Lautakunnan ehdotus tältä kohden on johtunut siitä, että on ensin tahdottu luetella ne tehtävät, jotka säännöllisesti kuuluvat hallintojaostolle ja joiden johdosta sen täytyy olla kirjeenvaihdossa ylempäin kunnan viranomaisien, m. m. Rahatoimikamarin kanssa, kun taas momentteihin 4—8 on pantu tarpeelliset määräykset jaoston ikäänkuin sisäisistä tehtävistä.

Johtosääntöehdotuksen 4 §:ä vastaan on Rahatoimikamari tehnyt erinäisiä muistutuksia. Puheena olevat säännökset on Sosialilautakunta sinänsä ottanut nykyään voimassa olevasta johtosäännöstä eikä katso käytännöllisten tarpeiden vaativan esillä olevaa pykälää uudesti muodostelemaan, varsinkin kun Rahatoimikamarin toisessa yhteydessä tekemät huomautukset työväenasuntojen kannattavaisuudesta (*Kvston pain. asiakirj. N:o 60 vuodelta 1915 siv. 173*) eivät ole aiheuttaneet toimenpidettä Kaupunginvaltuuston puolelta.

Mitä vihdoin tulee 2 §:n 3 momentissa olevaan säännökseen hallintojaoston puheenjohtajan ja jäsenten palkkioista, lienee yhtä vähän tähän jaostoon kuin muihinkaan lautakuntiin ja hallituksiin nähden sopivaa itse johtosäännössä määrätä palkkiomääriä, vaan lienee tämä jätettävä Kaupunginvaltuuston erikoisen päätöksen varaan, joten tuollaiset yksityisseikat käy helpommin järjestäminen johtosääntöä muuttamatta.

Lähetekirjat palautuvat tämän mukana.

Sosialilautakunnan puolesta:

Leo Ehrnrooth.

Einar Böök.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjapain.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1916.

Asiakirjoja Santa- ja Busholman satamarakennustöiden jatkamiseen tarpeellisia määrärahoja koskevasta asiasta.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI*Jouluk. 16 p:nä 1915.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 921.

Rahatoimikamariin annetussa, tämän oheen jäljennöksenä pannussa kirjelmässä kuluvan joulukuun 10 päiväältä on kaupungin yleisten töiden Hallitus esittänyt hankittavaksi 250,000 markan määrärahan Santa- ja Busholman laiturija tasoitustöiden jatkamiseen. Hallitus mainitsee, että puheena olevan alueen järjestämisestä oli laskettu olevan kustannuksia kaikkiaan 4,800,000 markkaa, josta summasta Kaupunginvaltuusto jo on myöntänyt 2,300,000 markkaa vahvistamansa ohjelman mukaisesti käytettäväksi vuosina 1914, 1915 ja ehdollisesti 1916. Sittenkun tämä ohjelma, vähäisiä tasoitustöitä lukuun ottamatta, nyttemmin on likipitään toteutettu ja sen lisäksi erinäisiä kirjelmässä lueteltuja töitä teetetty, jota vastoin, syystä että on ollut mahdoton hankkia raidetarpeita, kaikkia ohjelmassa mainittuja rautatieraitteita ei ole voitu laskea, on määrärahasta jällellä noin 150,000 markkaa. Tästä summasta olisi Santa- ja Busholman saattamiseksi väliaikaisesti käytettävään kuntoon Valtuuston viime marraskuun 16 päivänä tekemän päätöksen mukaan käytettävä 37,800 markkaa, joka summa kuitenkin erinäisten tarveainehintain kohoamisen johdosta täytyy tarkistetun laskelman mukaan korottaa 50,000 markkaan. Sittenkun edellä mainittuihin, vielä teettämättä oleviin tasoitustöihin on käytetty 50,000 markkaa, on alueella toimitettavia tasoitus- ja järjestämistöitä varten käytettävänä ainoastaan 50,000 markkaa, ja oli Hallitus ajatellut tämän summan käytettäväksi Mittari- ja Utterikadun välisen Neptunkadun sekä Neptun- ja Ahtikadun välisen Mittarikadun tasoittamiseen. Hallitus oli kuitenkin luullut havainneensa, että tähänastinen satamalaitos kaupan ja merenkulun tarpeisiin luovutettuna ei riittäisi tarkoitukseensa, koska laituritilan kysyntä jo on ollut sangen suuri. Tähän tuli lisäksi, että Santa- ja Busholman työt ovat ainoat nykyään tekeillä olevat sekä päättyvät nykyisessä laajuudessaan muutaman kuukauden kuluttua, minkä jälkeen niissä käytetty, noin 160 miehinen työvoima, etusijassa Rakennuskonttorin vanhempia ja kelpoisempia työntekijöitä, täytyy erottaa, ellei määrärahaa työn jatkamiseen myönnetä. Halli-

tus sentähden esittää, että Laivarantaa saisi jatkaa noin 100 metrin pituudelta sekä rakennukseen tarpeelliset louhoskivet hankkia tasoittamalla Lastaaja- ja Utterikadun välistä Neptunkatua ja louhimalla Tullikadun mäkistä osaa. Näistä töistä ynnä Ruoholahdenrannan jo aloitetun laiturityön järjestämisestä olisi kustannuksia edellä mainittu 250,000 markan määrä. Sekä suoritettut että ehdotettut työt näkyvät tämän oheisesta kartasta.

Rahatoimikamari on samoin kuin kaupungin yleisten töiden Hallituskin havainnut suotavaksi, että Santa- ja Busholmassa aloitettuja töitä jatketaan koko ensi vuosi, ja on niinkään voinut yhtyä Hallituksen ehdottamaan ohjelmaan. Tähän nähden ja kun puheena olevan alueen järjärjestämiseen on laskettu vielä tarvittavan kaikkiaan 2,500,000 markkaa ja säännöllisten olojen palautuessa odotettavana oleva liikenteen lisäys varmaankin vaatii järjestämistöitä yhtä mittaa jatkamaan, näyttää sopivalta, että Hallituksen nyt anoma määräraha maksetaan edeltäpäin kaupunginkassasta ja sittemmin, kun töiden jatkamissuunnitelma on voitu laatia, uuden määrärahan ohessa myönnetään lainavaroista. Kamari sentähden kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että kaupunginkassasta edeltäpäin osotetaan 250,000 markkaa Santa- ja Busholman järjestämistöiden jatkamiseen esitetyn ohjelman mukaisesti, ollen mainittu rahamäärä vastedes, jos Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin siihen myöntyy, maksettava lainavaroista.

Rahatoimikamarin puolesta.

Alexis Gripenberg.

Jarl W. Andersin.

HELSINGIN KAUPUNGIN

Yleisten töiden Hallitus.*Helsingissä,**jouluk. 10 p:nä 1915.**Helsingin Rahatoimikamarille.*

N:o 240.

Sittenkun Hallitus oli vuonna 1913 Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi lähettänyt lopullisen suunnitelman Santa- ja Busholman järjestämiseksi sekä Rahatoimikamari tämän johdosta antamassaan mietinnössä oli huomauttanut, että tarcoitukseen aikaisemmin osotettujen määrärahaiu, kaikkiaan 600,000 markan, lisäksi oli laskettu tarvittavan 4,200,000 markkaa lopullisen suunnitelman toteuttamiseksi, päätti Valtuusto viimeksi mainitusta summasta osotettavaksi 1,700,000 markkaa 1914 vuoden budjetista, minkä ohessa niinikään vahvistettiin töiden ohjelma toteutettavaksi vuosina 1914, 1915 ja ehdollisesti 1916.

Mainittu ohjelma käsitti:

Seuraavat tasoitustyöt:

Laivarannan	noin	4,400 m ²
Santaholmankadun	”	14,300 ”
Meklarikadun	”	1,800 ”
Vekselikadun	”	12,400 ”
Tarmokadun	”	4,400 ”
Murtajakadun	”	2,160 ”
Utterikadun	”	11,000 ”
Lastaajakadun	”	8,800 ”
Pursikadun	”	5,000 ”

Rautatieraiteden laskemisen:

Laivarantaan	noin	680 p.m
Santaholmankatuun	”	1,000 ”
Ruoholahdenrantaan	”	530 ”
Utterikatuun	”	820 ”

Viemärijohtojen teettämisen seuraavain katujen alle:

Laivarannan
Santaholmankadun
Meklarikadun
Tarmokadun
Murtaajakadun
Utterikadun
Lastaajakadun

Pengermän ja sillan teettämisen kahden 5.5 metriä leveän kanavan poikki Ruoholahdenrannan ja Busholman välille.

Laiturirakennukset:

Laivarantaan noin 285 m:n pituudelta 7.5 metrin syvyiseen veteen.
Rantasillan 6.5 metrin syvyiseen veteen lähinnä ylimenopaikan vierelle noin 150 metrin pituudelta.
Pursirantaan noin 170 metrin pituudelta 5 metrin syvyiseen veteen.

Seuraavain katujen kiveämisen:

Santaholmankadun.....	noin 3,500 m ²
Ruoholahdenrannan	„ 3,200 „

Edellä mainittu ohjelma on pääkohdissaan vuosina 1914 ja 1915 toteutettu, jota paitsi on teetetty seuraavat työt:

Ahtikatu tasoitettu Utteri- ja Lastaajakadun väliltä;

ajotiet vierretty Santaholmankadulla, Utterikadulla, osittain Lastaaja- ja Vekselikadulla sekä erinäisillä Santaholman- ja Lastaajakadun välisillä poikkikaduilla;

Busholman ylimenopaikan edustalla oleva avonainen paikka kokonaan sekä itse ylimenopaikka kivetty;

upotettu 50 m pitkä arkku Ruoholahdenrantaan kohta ylimenopaikan eteläpuolelle satamaradan viereisen ranta-alueen painumisen estämiseksi;

uudet venesillat laitettu länsisaaristossa kulkevia höyrypursia varten; sekä ruopattu Laivarannan valmiin osan viereinen vesialue 7.5 metrin syvyiseksi.

Sitä vastoin ei, sen johdosta että nykyään on mahdotonta hankkia raideaineita, Laivarantaan eikä Utterikatuun ole laskettu rautatieraitteita koko sille alalle, mikä ohjel-

massa edellytettiin, jota paitsi on vielä teettämättä eräitä vähäisiä tasoitustöitä edellä luetelluilla kaduilla.

Kaikista näistä töistä on tähän asti ollut kastannuksia tasaluvuin 2,150,000 markkaa, joten saarten järjestämiseen osotetusta 2,300,000 markan määrärahasta vielä on käyttämättä 150,000 markkaa, josta summasta Hallitus aikoo käyttää noin 100,000 markkaa osin erinäisten alueen lounaisosassa osin olevain katujen tasoittamiseen, osin erään laituriosan kuntoonpanemiseksi, jota varten, niinkuin edellä mainittiin, 50 metrin pituinen arkku jo on laskettu kohta Ruoholahdenrannan ja Busholman välisen ylimenopaikan eteläpuolelle, jota vastoin jällellä olevat 50,000 markkaa varattaisiin edellä mainittujen tasoitustöiden lopettamiseen ohjelmassa luetelluilla kaduilla.

Kaupunginvaltuusto on kuitenkin kokouksessaan viime marraskuun 16 päivänä päättänyt, että edeltä mainitusta jällellä olevasta määrärahasummasta saisi enintään 37,800 markkaa käyttää erinäisiin Rahatoimikamarin ehdottamiin Santa- ja Busholman väliaikaisen käyttämisen johdosta tarpeellisiin töihin. Näin ollen ja kun näiden töiden kustannukset nousisivat noin 50,000 markkaan, sen johdosta että erinäisten tarveaineiden, niinkuin dynamiitin, sytytyslangan, teräksen y. m. yksikköhinnat ovat tuntuvasti kohonneet siitä lähtien, kun Rahatoimikamarin esityksen oheinen kustannusarvio laadittiin, olisi Hallituksen aikomaan tasoitus- ja järjestämistöiden jatkamiseen puheena olevalla alueella käytettävänä ainoastaan noin 50,000 markkaa, joten hankkeissa olevia töitä olisi tuntuvasti supistettava, ellei Kaupunginvaltuusto katsoisi sopivaksi osottaa lisävaroja edellä mainittujen saarien järjestämistä varten.

Tämän johdosta on Hallitus katsonut olevan ilmoittaminen aikovansa käyttää määrärahasta jällellä olevan summan 50,000 markkaa Neptunkadun tasoittamiseen Mittari- ja Utterikadun väliltä sekä Mittarikadun tasoittamiseen Neptun- ja Ahtikadun väliltä, sekä esittäminen, että lisäksi 250,000 markkaa osotettaisiin erittäinkin Laivarannan laituritöiden jatkamiseen. Hallitus on nimittäin luullut huomaavansa että, vaikka sekä puheena olevan alueen katuverkkoa että sikäläisiä laiturirakennuksia on teetetty laajemmin kuin vuonna 1913 laadittu ohjelma edellytti, eivät laitokset kuitenkaan riittäne tarpeisiin, kun niitä ruvetaan käyttämään kaupan ja merenkulun tarkoituksiin, varsinkin kun jo nyt on osottautunut, että, merisotilasviranomaisten vaatimuksiin katsomatta, laituritilan kysyntä on ollut sangen suuri. Kun sitä paitsi Santa- ja Busholman työt ovat ainoat paraikaa tekeillä olevat, mutta ne nykyään suunnitellussa laajuudessaan valmistuisivat muutaman kuukauden kuluttua, olisi erittäin suotavaa, ettei jo ensi vuoden alussa tarvitsisi niitä keskeyttää varojen puutteessa, jossa tapauksessa Rakennuskonttorin täytyisi erottaa siellä oleva noin 160-miehinen tyväoima, joka etusijassa käsittää konttorin vanhempia ja kelpollisempia työntekijöitä.

Siinä tapauksessa että edellä olevaan Hallituksen esitykseen myönnyttään, on Hallitus, kun melko suuret määrät louhoskiviä tarvitaan Laivarannan laituritöiden jatkamiseen ja niiden yhteydessä siis olisi teetettävä louhintatöitä, ajatellut pyydetyn 250,000 markan määrärahan käytettäväksi seuraavalla tavalla:

Laivarannan laiturin jatkaminen noin 100 p. m.	Smk	140,000:—
Neptunkadun tasoitus Lastaaja- ja Utterikadun väliltä	”	60,000:—
Tullikadun mäkisen osan louhiminen	”	27,600:—
Busholman eteläpuolisen laiturin järjestäminen 50 m:n pituudelta ..	”	22,400:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>250,000:—</u>

Edellä lausutun johdosta rohkenee Hallitus esittää:

että Santa- ja Busholman laituri- ja tasoitustöiden jatkamiseen osotettaisiin 250,000 markkaa käytettäväksi edellä ehdotetun ohjelman mukaisesti.

Puheena olevalla alueella jo teetettyjä ja ehdotettuja töitä koskeva piirustus pannaan tämän ohkeen.

G. Idström.

A. L. von Knorring.

Liite II.

Rahatoimikamariin osotetussa Hallituksen kirjeessä joulukuun 10 päivältä 1915 N:o 240 lueteltujen, vuosina 1912—1915 Santa- ja Busholmassa teetettyjen satamatöiden kustannukset.

<i>Tasoitettu:</i>	Kustannukset Smk.
Laivaranta	6,110:—
Santaholmankatu	58,830:—
Meklarikatu	3,190:—
Vekselikatu	60,930:—
Tarmokatu	49,730:—
Murtajakatu	4,320:—
Utterikatu	142,910:—
Lastaajakatu	95,760:—
Pursikatu	8,100:—
	<u>Siirros 429,880:—</u>

	Siirros	429,880: —
<i>Rautatieraitteet laskettu:</i>		
Laivarantaan		13,270: —
Santaholmankatuun		36,100: —
Ruoholahdenrantaan		21,820: —
Utterikatuun		19,100: —
<i>Viemärijohto teetetty seuraavain katujen alle:</i>		
Laivarannan		— —
Santaholmankadun		15,580: —
Meklarikadun		3,080: —
Tarmokadun		— —
Murtajakadun		2,950: —
Utterikadun		13,880: —
Lastaajakadun		9,300: —
Penger ja silta kahden 5.5 m:n leveän kanavan poikki Ruoholahdenrannan ja Busholman välille		557,800: —
<i>Laiturirakennukset:</i>		
Laivarantaan noin 285 m pitkä rantasilta 7.5 m:n syvyiseen veteen....		531,050: —
Noin 150 m pitkä rantasilta 6.5 m:n syvyiseen veteen ylimenopaikan vierelle		Kustannukset luettu Ruoholahdenrannan ja Busholman välisen penkeen ja sillan kustannuksiin.
Laivarantaan noin 170 m 5 m:n syvyiseen veteen		142,340: —
<i>Kivetty on:</i>		
Santaholmankatu		2,850: —
Ruoholahdenranta		21,330: —
Tasoitettu Ahtikatu Utteri- ja Latojakadun väliltä		43,720: —
Vierretty Santaholmankadun, Utterikadun, Lastaaja- ja Vekselikadun osain sekä erinäisten Santaholman- ja Lastaajakadun välisten poikkikatujen ajotiet		17,620: —
Kivetty Busholman ylimenopaikan edustalla oleva avonainen paikka sekä ylimenopaikka		Kustannukset luettu Ruoholahdenrannan ja Busholman välisen penkeen ja sillan kustannuksiin.
	Siirros	1,881,670: —

	Siirros	1,881,670: —
50 m pitkä arkku sijoitettu Ruoholahdenrantaan aivan ylimenopaikan eteläpuolelle satamaradan viereisen ranta-alueen painumisen estämiseksi		78,460: —
Väliaikainen purkaussilta Busholman kaakkoisrantaan		50,000: —
Uudet laiturit länsisaaristossa kulkevia höyrypursia varten sekä jalkasilta Ruoholahdenrannan rautatieraitteiden poikki ynnä erinäiset perustan tutkimistyöt koko laiturityön yhteydessä		49,520: —
Laivanrannan valmiin osan viereisen vesialueen ruoppaaminen 7.5 m syväksi		65,780: —
Työkalujen ostoon		12,160: —
Varastossa jälellä olevat tarveaineet		12,410: —
	<u>Yhteensä</u>	<u>2,150,000: —</u>

Helsingin kaupungin Rakennuskonttori joulukuussa 1915.

*Asiakirjoja kaupungin painatuskulujen huo-
jistamista koskevasta asiasta.*

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI

*Helsingissä,
marrask. 11 p:nä 1915.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 834.

Sittenkun kysymys kaupungin painatuskulujen huojustamisesta oli otettu puheeksi Kaupunginvaltuustossa 1914 vuoden tilintarkastuskertomusta käsiteltäessä, sillä kertaa kuitenkin johtamatta päätökseen, otti Rahatoimikamari kysymyksen käsiteltäväksi saman asian yhteydessä viime lokakuun 4 päivänä. Silloin esitetystä selvityksestä näyttää seuraava ansaitsevan mainitsemista:

Aivan samanlaatuinen asia kuin esillä oleva, mutta tuntuvasti suurisuuntaisempi, on huhtikuussa 1913 ollut käsiteltävänä Ruotsin valtiopäivillä. Oli havaittu, että valtion menosäännön eri pääluokkain kohdalla maksetut vuotuiset painatuskulut olivat 148,000 kruunusta vuonna 1885 kohonneet lähes puoleen miljoonaan kruunuun vuonna 1910 ja olivat silloin 36 % kaikkien tarverahoista suoritettujen kulujen määrästä. Lukuun otettuna postilaitoksen, lennätinlaitoksen ja rautatiehallituksen, muiden virastojen, komiteain y. m. sekä valtiopäiväin painatustyöt nousivat puheenalaiset kustannukset 2 miljoonaan kruunuun, josta määrästä 1,700,000 kruunua tuli Tukholmassa olevain virastojen ja laitosten osalle. Sittenkun ajatuksesta koettaa tätä menoerää supistaa valtion kirjapaino perustamalla oli luovuttu, pääasiallisesti sen johdosta että painatustarve eri vuodenaikoina vaihteli ylen paljon, mutta myöskin koska epäiltiin, kävisikö kirjapainoliike, jota kannustamassa ei olisi kilpailu eikä yksityinen ansionhalu, kannattavaksi, päätettiin ehdottaa asetettavaksi painatustoimituskunta, joka olisi välittäjänä valtionviranomaisten ja kirjapainojen välillä. Toimituskunnan päätehtävänä olisi:

antaa asianomaisille neuvoja ja ohjeita painatustyön taloudellisessa suunnittelussa; nämä neuvot ja ohjeet julkaistaisiin painosta opastukseksi niille virkamiehille, joiden oli toimitettava valtion painatustöitä;

katsoa, että kirjapainojen työ järjestetään mahdollisimman suurta säästäväisyyttä noudattaen, ja laatia asianomaisille kirjanpainajille ohjeita ja sääntöjä noudatettaviksi valtion painatustöiden suorituksessa;

tarkastaa kirjapainojen antamat laskut;
toimittaa valtion paperinosto ja noudattaa määrättyä suunnitelmaa eri paperilajien käyttämisessä; sekä

tehdä sopimuksia nitomis- ja sitomistöiden suorittamisesta.

Toimituskunnan järjestämisestä ja henkilökunnasta mainitaan, että henkilökunnan tuli omata erikoista ammattituntemusta puheena olevalla alalla. Toimet olisivat palkkiovirkoja ja määräraikaisen irtisanomisen varassa. Toimituskunnan johtajaksi olivat alkuperäiset ehdotuksentekijät ajatelleet henkilöä, joka sittemmin voisi ruveta ennemmin tai myöhemmin perustettavan valtionkirjapainon johtajaksi ja jolle olisi maksettava palkkiota noin 20,000 kruunua eli sama määrä, minkä Tukholman yksityiskirjapainojen johtajat saavat. Lisäksi ehdotettiin asetettavaksi kolme faktoria, kolme kirjanpitäjää, yksi kassanhoitajatar ja yksi naisapulainen yhteensä 24,000 kruunun vuosipalkalla, joten vuosikustannukset nousisivat 44,800 kruunuun.

Sittenkun erinäisiä laitoksia ja viranomaisia oli asiassa kuultu ja nämä kaikki olivat puoltaneet ehdotuksen toteuttamista, ollen erimielisyyttä ainoastaan toimituskunnalle annettavain tehtävään laajuudesta, ehdotti valtiovarain osaston päällikkö, että toimituskunta aluksi järjestettäisiin pienempään mittakaavaan tehtäväänään tarkastaa kirjapainolaskut ja antaa ohjeita ja neuvoja painatustöiden suunnittelussa ja järjestämisessä. Sen ohessa toimituskunta jakaisi komitea- ja valtiopäiväpainatustyöt eri kirjapainojen kesken ja tekisi sopimuksen niiden suorittamisesta. Henkilökuntaan kuuluisi johtaja, faktori ja kirjuriapulainen, joilla kullakin olisi palkkaa 9,000, 5,000 ja 1,600 kruunua, jota paitsi tarverahoiksi osotettaisiin vuosittain 500 kruunua ja kalustoa varten kerta kaikkiaan 3,500 kruunua. Tästä alkuperäisen suunnitelman tuntuvasta supistuksesta huolimatta ehdotus raukesi valtiopäivillä, jotka epäilivät, olisiko kustannuksista vastaavaa hyötyä.

Saman laatuinen laitos kuin edellä mainittu on usean vuoden toiminut menestyksellä Suomen eduskunnan kanslian yhteydessä. Tämän kansliaosaston palveluksessa on johtaja ja apulainen, joista ensinmainittu työskentelee istuntokauden ja jonkin aikaa sen jälkeen, jota vastoin jälkimäisen työ lakkaa valtiopäiväin päättyessä. Osaston työkustannukset ovat olleet 6,000—7,000 markkaa kultakin istuntokaudelta. Johtosäännön mukaan on johtajan velvollisuutena:

toimittaa eduskunnan painatustöiden teettäminen;

hankkia tarjouksia kirjapainoista ja tehdä sopimuksia;

tilata paperi ja toimittaa se kirjapainoihin;

vastaanottaa käsikirjoitukset sihtereiltä ja yksissä neuvoin heidän kanssaan valvoa painatusta;

tarkastaa kirjapainolaskut; sekä

toimittaa korjausluku.

Vaikka osan eduskunnan painatustyötä toimittavat sihteerit välittömästi, ovat painatuskulut osaston toiminnan johdosta tuntuvasti vähentyneet. Niinpä

osottaa vuodelta 1908 annettu kertomus kokonaiskustannusten kutakin painosivua kohti vähentyneen edelliseen vuoteen verraten Smk:sta 22: 94 Smk:an 12: 90 suomalaista tekstiä sekä Smk:sta 16: 50 Smk:an 8: 43 ruotsalaista tekstiä. Suhteellinen säästö vuonna 1908, osaston ensimmäisenä työvuonna, oli 49,660 markkaa eli hiukan yli 30 %:n. Siitä lähtien ovat kustannukset yhäkin jonkin verran huojistuneet.

Eduskunnan sihteerin antamain tietojen mukaan johtui tämä hyvä tulos suureksi osaksi siitä, että painatustöiden hankintatarjouksia hankittiin ja että eräs heikossa taloudellisessa asemassa oleva kirjapaino tarjoutui suorittamaan työn sangen halvasta. Toinen suuri säästö saavutettiin siten, että kanslia jakoi muun painatustyön eri kirjapainojen kesken, niin ettei tarvinnut teettää ylityötä, jota erittäin kiireellisen työn johdosta oli aikaisemmin täytyntä käyttää laajassa mitassa. Vähempiä määriä säästy sen johdosta että painoksia vähennettiin, kirjoituspaperia lakattiin käyttämästä korjausvedoksiin ja ryhdyttiin käyttämään halvempaa nitomistapaa.

Kaupungin vuotuisten painatuskulujen on Rahatoimikonttori ilmoittanut nykyään nousevan 130,000 markan vaiheille eli noin 40 %:in kaikista tarverahoista. Painatuskulujen ja muiden tarverahain välinen suhde on siis likimain sama kuin Ruotsin valtion menosäännön pääluokissa ja osottautuu edullisemmaksi, jos, niinkuin valtiopäiväasiakirjoista näyttää käyvän selville, jälkimäisiin on luettu lämmitys- ja valaistuskulutkin. Lienee pidettävä kehityksen luonnollisena seurauksena, että kaupungin painatustyöt ja sen johdosta painatuskulutkin kohoavat muita menoeriä runsaamassa mitassa sekä että tätä tärkeää apukeinoa enemmän ja enemmän käytetään virastojen, kansliain ja muiden laitosten työn helpottamiseksi. Pyrittäessä painatuskuluja huojistamaan olisi sentähden itse painatustyön vähentämistä tarkoitaviin toimenpiteisiin ryhdyttävä ainoastaan suurinta varovaisuutta noudattaen ja vasta sittenkun todellista tuhlausta on voitu todeta (esim. painatettu vuosikertomuksia kalliine värikuvineen ja liitteineen, jotka eivät koske kaupungin etuja). Sitä vastoin painatustyön yksikköhinnan huojistamista tarkoitavien toimenpiteiden ei tarvitse herättää epäilyjä. Onko tuollaista huojistusta aikaansaataavissa, ei käytettävänä olevan selvityksen pohjalla voi päätätä, mutta varsin luultavaa on, että niin suuresta menoerästä kuin tässä puheena olevasta melko paljon voi säästää, vaikkei olekaan odotettavana niin hyvää tulosta kuin eduskunnan painatuskanslia on saavuttanut, syystä että kaupungin painatustöissä ei käytettäne mainittavasti ylityötä. Painatustyön hintaan vaikuttavista seikoista mainittakoon kirjasinten valinta, taulukkojen järjestäminen, ko'on valinta y. m. puhumattakaan paperin valinnasta ja väripainotöiden teettämisestä. Varsin tärkeä seikka, johon asianomaisen sihteerin tulee panna huomiota, on selväin ja lopulliseen muotoon laadittujen käsikirjoitusten aikaansaaminen, koska varsinkin vastoin käsikirjoitusta tehdyt muutokset kohottavat kustannuksia sangen paljon. Edellyttäen että hankkeissa olevaa kirjapainojen yhteenliittymää ei

saada aikaan, lienee suurin painatuskulujaen huojustaminen aikaansaataavissa hankkimalla kilpailevia tarjouksia. Mahdotonta ei myöskään ole, että ammattimiehen toimittama, korjausvedoksiin perustuva kirjapainolaskujen seikkaperäinen tarkastus jossain määrin edistäisi toivotun tuloksen saavuttamista.

Siitä likeltä tarjona olevasta ajatuksesta, että kaupunki ratkaisisi esillä olevan asian perustamalla oman kirjapainon täytyy luultavasti vielä moniksi ajoiksi luopua, syystä että kunnan painatustyö ei riitä pitämään tuollaista laitosta täydessä toimessa. Tästä jonkin verran poikkeava ajatus on aiheuttanut Frenckellin Kirjapaino Osakeyhtiön tekemään tarjouksen, joka esitetään tämän oheisessa, Rahatoimikamariin osotetussa kirjelmässä viime lokakuun 14 päivältä. Pannen oheen pöytäkirjanotteen, joka osottaa, että yhtiö oli viimeksi mainittuna päivänä pitämässään yhtiökokouksessa päättänyt muuttaa yhtiön säännöt siten, että kantaosakepääoma vähenee 140,000 markasta 70,000 markkaan ja siis vähemmäksi etuoikeutettua osakepääomaa, 75,000 markkaa, että kullakin etuoikeutetulla osakkeella on kymmenen ääntä aikaisemman yhden äänen sijasta, että johtokunta valitaan $\frac{2}{3}$:ksi etuoikeutetuista ja ainoastaan $\frac{1}{3}$:ksi kantaosakkaista sekä että määräys etuoikeutetun osakkeen omistajan velvollisuudesta vastaanottaa lunastus osakkeestaan poistetaan, tarjoo yhtiö kaikki 75 etuoikeutettua osaketta kaupungin lunastettaviksi 750 markasta kunkin eli kaikkiaan 56,250 markasta. Siten saisi kaupunki osake-enemmistön yhtiössä eli 75 ääntä 145:stä ja voisi järjestää liikkeen itselleen edullisemmaksi. Osakeyhtiö viittaa pitkälliseen toimintaansa takeeksi ensiluokkaisen työn suorittamisesta ja ilmoittaa suostuvansa siihen, että jäävittömät henkilöt tarkastavat yhtiön sekä kirjat että kirjapainon.

Rahatoimikamari ei kuitenkaan katso voivansa puoltaa tarjouksen hyväksymistä. Saatujen tietojen mukaan sijaitsee Frenckellin kirjapaino tarkoitukseen sopimattomassa, ahtaassa, pimeässä ja useampaan kerrokseen jaetussa huoneistossa. Konevarusteet ovat osittain tarpeettoman laajat, mutta latomakoneita puuttuu ja kirjasinvarasto tuntuu liian pieneltä, jotta kunnan painatustöitä voisi nopeasti suorittaa. Kivipaino-osasto on aivan vähäpätöinen eikä mitenkään voi ehtiä suorittamaan kaupungin tuon tuostakin tarvitsemien värikuvain ja karttain painatusta. Yhtiö tarvitsisi sentähden lisää pääomaa, mutta tätä ei saada luovuttamalla edellä mainitut etuoikeutetut osakkeet kaupungille, sillä ne on jo myyty ja ovat nykyään erään yksityispankin hallussa. Kamarin täytyy sentähden kehottaa olemaan sijoittamatta kaupungin rahoja tähän yritykseen. Lisäksi pyytää Kamari huomauttaa, ettei näytä luultavalta, että esillä olevaa asiaa ylipäättäänkään saadaan ratkaistuksi ehdotettua tietä, toisin sanoen siten, että kaupunki hankkisi itselleen osake-enemmistön jossakin kirjapainossa.

Keino, jota Rahatoimikamarin mielestä etusijassa olisi koetettava säästäväisen toiminnan aikaansaamiseksi puheena olevalla alalla, olisi painatustyön suunnittelun ja valvonnan antaminen ammattimiehen toimeksi, ja pyytää Kamari

ehdottaa, että tällainen menettely järjestettäisiin koetteeksi kolmen vuoden ajaksi. Tarkoitusta varten olisi asetettava tällaiseen työhön sopiva henkilö. Kun hänen olisi valvottava kaikkea kaupungin painatustyötä, siis sitäkin, jota Kaupunginvaltuusto itse ja sen valiokunnat sekä muut välittömästi Valtuuston alaiset laitokset ja viranomaiset teettävät, näyttää sopivalta asettaa hänet Valtuuston kansliaan. Kun puheena oleva työ ei vaatine osakseen tämän toimihenkilön koko aikaa, vaan hän arvatenkin käyttäisi siihen ainoastaan jonkin osan päivästä, saanee 400 markan kuukausikorvausta pitää täysin riittävänä. Mainittu toimihenkilö olisi Kaupunginvaltuuston valittava hakemuksen perusteella ja varaamalla kuusikuukautinen molemminpuolinen irtisanomisaika.

Ehdotetun virkamiehen toimintaan nähden mainittakoon, että se etusijassa olisi tähdittävä huokeahintaisen painatuksen aikaansaamiseen, ja tulisi hänen sitä varten osin yksinään ja osin yksissä neuvoin asianomaisten laitosten sihteerien kanssa ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin. Seikkoja, jotka kävisi jättäminen hänen ratkaistavakseen, olisivat muun muassa painotyötarjojen hankkiminen, näiden töiden jakaminen eri kirjapainojen kesken, paperinhankinta sekä laskujen tarkastaminen. Seikkoja, joista olisi neuvoteltava sihteerien kanssa, olisivat kirjoitusten painoasun, paperin, kirjasinten, ko'on, reuna- ja väripainon y. m. valinta, samaten lomakkeiden painatus. Kysymystä mitä on ja mitä ei ole painatettava sitä vastoin ei käyne alistaminen hänen tutkittavakseen, vaan lienee hänen siinä kohden rajoitettava huomauttamaan asianomaisia sihteerejä ja virastojen päällikköjä missä kohden hänen mielestään olisi säästöä aikaansaavissa. Huomautettava on vielä, että mainitun virkamiehen tarkkaa toimintaohjelmaa ei käy edeltäpäin laatiminen jo siitäkään syystä, että vastaiset toimenpiteet ovat sen varassa, miten painatustyö on nykyään järjestettynä, mistä seikasta ei ole riittävää selvitystä olemassa. Vastaisen virkamiehen ensimmäiseksi tehtäväksi jäänee hankkia tämä selvitys ja sen johdolla laatia työohjelman ehdotus. Tietenkin on hänen vuosittain annettava toiminnastaan kertomus siinä mainitsemalla taloudellinen tulos, ja lienee tämä kertomus laadittava niin seikka-peräinen, että sen johdolla käy toimeenpaneminen saavutetun säästön peruste-
leman eri laitosten tarverahain supistuksen.

Edellä lausutun johdosta pyytää Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että Valtuuston kansliaan 1916 vuoden alusta koetteeksi kolmeksi vuodeksi asetetaan virkamies valvomaan kaupungin painatustyötä; sekä

että tämän virkamiehen palkkaamiseksi osotetaan 4,800 markkaa.

Jos nämä ehdotukset hyväksytään, päättäneen Valtuusto,

että edellä mainittu 4,800 markan määräraha on merkittävä 1916 vuoden budjettiin; sekä

että virka on heti julistettava avonaisena Valtuustolta haettavaksi.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Jarl W. Andersin.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Helsingin Kaupunginvaltuuston kokouksessa kesäkuun 8 päivänä kuluvaan vuotta kiinnitti pankinjohtaja Schybergson huomiota kaupungin vuosittain suoritettaviin runsaasti painatuskuluihin. Samalla arveli hän olevan syytä ottaa harkittavaksi, eikä tällä alalla olisi mahdollista sopivia toimenpiteitä käyttämällä saada menoja jossain määrin vähenemään.

Tämän johdosta rohkenee allekirjoittanut kirjapaino-osakeyhtiö Rahatoimikamarille ehdottaa, että Helsingin kunta ostamalla Frenckellin Kirjapaino-Osakeyhtiön etuoikeutetut osakkeet ja luovuttamalla kaupungin painatustyöt tälle kirjapainolle koettaisi saada järjestyksellisesti ratkaistuksi kysymyksen painatuskulujen supistamisesta.

Yhtiön etuoikeutettu pääoma on 75,000 markkaa, jaettuna seitsemäänkymmeneen viiteen 1,000 markan määräiseen osakkeeseen. Nämä osakkeet ovat oikeutetut voitosta saamaan päältäjaon 5 % sekä, jos kantaosakkeille jaetaan tätä suurempi osinko, saman osinkomäärän kuin kantaosakkeetkin, ei kuitenkaan 8 % enempää. Jos voitto jonakin vuonna ei nouse siihen määrään, että etuoikeutettujen osakkeiden omistajat voivat saada 5 % osakkeilleen, ovat nämä osakkaat oikeutetut seuraavan vuoden voitosta saamaan puuttuvan määrän. Jos yhtiö purkautuu, tulee etuoikeutettujen osakkaiden etusijassa saada osakkeittensa nimellisarvo ynnä 5 %:n korko siltä ajalta, jolta osinkoa ei ole maksettu. Etuoikeutetuille osakkeille on siten taattu osinko kantaosakkeiden edellä.

Kaikki edellä mainitut, Privatbanken i Helsingfors, Aktiebolag, pankin hallussa nykyään olevat etuoikeutetut osakkeet on meillä tilaisuus tarjota kaupungin lunastettaviksi niiden nimellisarvon 75 0/0:sta eli siis 56,250 markasta. Kun, niinkuin edellä mainittiin, sääntöjen mukaan etusijassa 5 0/0 voitosta tulee etuoikeutetuille osakkaille, taataan kaupungille siis 6,6 0/0:n osinko käyttämälleen pääomalle, ennenkuin kantaosakkaat voivat osinkoa saada. Pääomanalennuksen johdosta kohoaa suurin osinkomäärä 8 0/0:sta 10,6 0/0:in.

Taatakseen kaupungille täyden isännyyden yhtiössä ovat yhtiön osakkaat kuluvan lokakuun 14 päivänä pitämässään ylimääräisessä kokouksessa päättäneet tehdä erinäisiä muutoksia yhtiöjärjestykseen sekä antaneet johtokunnan toimeksi hakea näille muutoksille vahvistuksen, siinä tapauksessa että kaupunki ostaa etuoikeutetut osakkeet. Näistä muutoksista mainittakoon, että kantapääoma on, tullakseen etuoikeutettua pääomaa vähemmäksi, vähennetty 70,000 markkaan, että kullekin etuoikeutetulle osakkeelle on annettu kymmenen ääntä aikaisemman yhden äänen sijasta, että johtokunta valitaan 2/3:ksi etuoikeutetuista ja vain 1/3:ksi kantaosakkaista, sekä että määräys etuoikeutetun osakkaan velvollisuudesta ottaa lunastus osakkeestaan on poistettu yhtiöjärjestyksestä.

Mitä tulee toiveisiin että kirjapaino tuottaisi voittoa, siinä tapauksessa että kaupungin painatustyöt sille annettaisiin, pyydämme mainita seuraavaa:

Kirjapainolla on jo nykyään kirjasimia ja koneita niin paljon, että sangen vähän tarvitsisi hankkia lisää, siinä tapauksessa että Helsingin kaupungin kaikki painatustyöt tulisivat siellä teetettäväksi. Eritoten pyydämme huomauttaa, että kirjapaino on sangen hyvin varustettu kaikenlaatuisilla numero- ja taululadelman tarvikkeilla, siitä lähtien kun rautatiehallitus siellä teetti enimmäkseen työnsä. Runsaasti laskien ei sentähden tarvinne täydennyksiin käyttää 25,000 markkaa enempää. Kirjapainon huoneisto niinkään on kyllin tilava, minkä ohessa oikeus sen käyttämiseen kohtuullisesta vuokrasta on pitämäksi ajaksi taattu kymmeneksi vuodeksi tehdyllä, syyskuun 29 päivänä 1913 kiinnetyllä vuokrakirjalla.

Kirjapainon nykyään suoritettavana oleva tilaustöiden määrä on tuntuvasti vähempi sen tuotantokykyä, mutta taloudellinen tulos on kuitenkin osottanut tulojen hiukan ylitäneen menot. Jos niin huomattava uusi tilaaja kuin Helsingin kaupunki tulee lisää sekä siten saataisiin tilaisuus täysin käyttää hyödyksi kirjapainon työkykyä, voi olla varma siitä, että kaupunki saa hyvän koron kirjapainoyritykseen panemilleen rahoille, siinäkin tapauksessa että kaupungin painatustöiden hinta lasketaan täysin kohtuullisten perusteiden mukaan.

Kaupungin painatuskulut nousevat melko suureen määrään, mutta eivät kuitenkaan niin suureen, että kirjapainoyritys yksin niillä kannattaisi. Kaupungin teettämät kirjapainotyöt asettavat nimittäin ajoittain suuria vaatimuksia kirjapainon hankintakyvylle, mutta taas toisin ajoin saisivat koneet ja henkilökunta olla jouten.

Kun täydellinen kunnallistuttaminen tällä alalla siis ei näytä taloudelliselta kannalta hyvin harkitulta eikä kirjapainokulujakaan minimitariffin johdosta saataisi mainittavasti vähenemään teettämällä painatustyöt, niinkuin tähänkin asti, yksityisissä kirjapainoissa,

on kaupungilla vain jälellä se keino että rupeaa jonkin kirjapainoliikkeen pääosakkaaksi. Periaatteelliseltakin kannalta on olemassa tuollaista sekaliikettä puoltavia syitä, koska yksityisten osakkaiden etu monessa tapauksessa voi olla takeena siitä, että yritystä hoidetaan täysin liikemäisesti.

Kun kirjapainomme satavuotisella kokemuksellaan ja hankkimallaan kokeneitten ja taitavain työntekijäin kantajoukolla takaa kaupungille ensiluokkaisen työn sekä meillä sen ohessa nyt on tilaisuus tarjota kaupungille osake-enemmistö ja siten kirjapainon isännöisyys kaupungille erittäin edullisilla ehdoilla, toivomme kaupungin havaitsevan todellisen etunsa mukaiseksi hyväksyä tarjouksemme ja nyt ostaa Privatbanken i Helsingfors, Aktiebolag, yhtiöltä 75 osaketta à 1,000 markkaa Frenckellin Kirjapaino Osakeyhtiössä osinkolippuineen vuodelta 1916 osakkeiden nimellisarvon 75 0/0:sta eli kaikkiaan 56,250 markasta.

Lopuksi ilmoitamme suostuvamme siihen, että Rahatoimikamarin valitsemat jäävittömät henkilöt tarkastavat sekä tilikirjamme tarjottujen osakkeiden arvon selvittämiseksi että myös kaikin puolin itse kirjapainon tutkiakseen sen kykyä vastedes mallikelpoisesti palvella kaupunkia.

Helsingissä, lokakuun 14 päivänä 1915.

Frenckellska Tryckeri-Aktiebolaget:

Rafael von Frenckell.

G. H. Zetterman.

Asiakirjoja leskirouva Johanna Cecilia Sundströmin testamentti- ja lahjoitusvarain koron käyttämisestä koskevasta asiasta.

HELSINGIN KAUPUNGIN
SUOMENKIELISTEN KANSAKOULUJEN JOHTOKUNTA.

*Helsingissä,
22 p:nä syysk. 1915.*

N:o 73.

Helsingin kaupungin Herroille Valtuusmiehille.

Kirjallisella testamentilla 19 p:ltä heinäkuuta 1894 on leskirouva Johanna Cecilia Sundström määrännyt omaisuudestaan sitä ennen edesmenneen veljensä kauppias Karl Knut Galetskin muistoksi 40,000 markkaa rahastoksi, jonka nimenä olisi „Knut Galetskis fond för Fattiga folkskolebarns understöd“, ja jonka korot vuosittain käytettäisiin pääasiallisesti ruuan ja vaatteiden hankkimiseksi kaupungin kansakoulujen köyhimmille lapsille. Lähes kuusi vuotta sen jälkeen on leskirouva Sundström lahjakirjalla 9 p:ltä helmikuuta 1900 jättänyt Kaupunginvaltuuston käytettäväksi 20,000 markkaa, jonka summan korot lahjakirjan nimenomaisen määräyksen mukaan olivat vuosittain käytettävät ruuaksi ja vaatteiksi köyhille lapsille, jotka kävivät kaupungin *ruotsalaisissa* kansakouluissa. Edellämainitun testamentin 19 p:ltä heinäkuuta 1894 on rouva Sundström 14 p:nä joulukuuta 1901 vieläkin vahvistanut ja samalla selventänyt määräämällä, että koska hän sanotulla lahjakirjalla jo oli suorittanut testamentissa mainitusta rahamäärästä 20,000 markkaa, hänen jälkeimistöstään siis enään oli edelläkerrottuun rahastoon maksettava ainoastaan 20,000 markkaa.

Kun siis testamentintekijä, senjälkeen kuin hän testamentissaan oli määrännyt siinä mainitut 40,000 markkaa käytettäväksi kaupungin köyhiä koululapsia varten yleensä, rajoittamatta niitä ainoastaan yhtä kieliryhmää varten, on muuttanut testamentin sisällystä ainoastaan 20,000 markkaan nähden, joka summa lahjakirjalla määrättiin yksinomaan ruotsalaisten koulujen köyhiä oppilaita varten, on Johtokunta ollut sitä mieltä, että toinen puoli testamentin sisällyksestä olisi tuleva yhteisesti suomalaisia ja ruotsalaisia kouluja varten, niin että suomalaiset koulut saisivat ainakin puolet sen koroista. Kuitenkin saa Johtokunta kunnioittaen jättää tämän asian Herrain Valtuusmiesten päätettäväksi.

Kansakoulujohtokunnan puolesta:

P. A. Heinrichus.

Karl Malin.

HELSINGIN KAUPUNGIN
RAHATOIMIKAMARI

Joulukuun 16 p:nä 1915.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 918.

Lähetteellä 28 päivältä viime syyskuuta on Valtuusmiesten Valmistusvaliokunta anonut, että Rahatoimikamari antaisi lausunnon kaupungin suomenkielisten kansakoulujen Johtokunnan esityksen johdosta, että „Knut Galetskis fond för fattiga svenska folkskolebarns underhåll“ nimisen rahaston korkovarot käytettäisiin siten, että toinen puoli olisi tuleva yhteisesti suomalaisia ja ruotsalaisia kouluja varten, niin että suomalaiset koulut saisivat ainakin puolet sen koroista.

Tämän johdosta on Rahatoimikamari hankkinut lausunnon asiasta ruotsinkielisten kansakoulujen johtokunnalta sekä, koska mainittu rahasto on syntynyt nyttemmin kuolleen leskirouva Johanna Cecilia Sundströmin lahjoituksen ja hänen testamentissaan tekemänsä määräyksen kautta, myös elossa olevilta rouva Sundströmin testamentin todistajilta.

Myötäliittäen nämä lausunnot saa Rahatoimikamari huomauttaa, että Valtuusmiehet jo ovat päättäneet, miten puheenalainen varasto on käytettävä. Sillä kuten myötäliitetty pöytäkirjanote Valtuusmiesten kokouksesta 12 päivänä huhtikuuta 1904 osottaa, ovat Vaaltuusmiehet silloin, kaupungin kansakoulujen Johtokunnan kyselyn johdosta, katsoneet epäilemätöntä olevan, että puheenalaiset lahjoitukset tarkoittivat ainoastaan ruotsinkielisiä kansakoululapsia.

Näin ollen ja koskei tämän jälkeen ole ilmestynyt mitään, joka aiheuttaisi muutosta Valtuusmiesten edellämainittuun päätökseen, ei Rahatoimikamarilla ole aihetta ryhtyä sen enemmän lausunnon antamiseen asiasta.

Mainituilla perusteilla Rahatoimikamari, palauttaen lähetekirjat, kunnioittaen ehdottaa,

että Kaupunginvaltuusmiehet, 12 päivänä huhtikuuta 1904 tekemänsä päätöksen nojalla edellämainitun rahaston käyttämisestä, päättäisivät jättää kaupungin suomenkielisten kansakoulujen Johtokunnan puheenalaisen ehdotuksen huomioon ottamatta.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Gustaf Lagerblad.

HELSINGIN KAUPUNGIN
RUOTSINKIELISTEN KANSAKOULUJEN JOHTOKUNTA.

*Helsingissä,
 Marrask. 10 p:nä 1915.*

Rahatoimikamarille.

N:o 127.

Kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjelmässä viime syyskuun 22 päivältä on kaupungin suomenkielisten kansakoulujen Johtokunta mainitsemillaan syillä alistanut, eikä kaupungille lahjoitetun Carl Knut Galetzkin rahasto köyhäin ruotsinkielisten kansakoululasten avustamiseksi nimisen rahaston korot olisi jaettava kaupungin kansakoulujen kesken siten, että rahaston pääomamäärän toisen puolen korot tulisivat yksin ruotsinkielisten kansakoulujen sekä toisen puolen korot yhteisesti ruotsin- ja suomenkielisten kansakoulujen hyväksi, niin että viimeksi mainitut näistä saisivat ainakin puolet.

Sittenkun Kaupunginvaltuuston valmisteluvaliokunta oli lähettänyt puheena olevan kirjelmän Rahatoimikamariin lausunnon saamista varten, on Rahatoimikamari lähetteessä viime lokakuun 4 päivältä pyytänyt Johtokunnan lausuntoa asiasta sekä tietoa, miten rahaston korkovarot tähän asti käytetty.

Tämän johdosta on Johtokunnalla kunnia lausua seuraavaa:

Puheena oleva rahasto, jonka pääomamäärä joulukuun 31 päivänä 1914 oli 43,750 markkaa, on syntynyt siten, että leskirouva Hanna Sundström on Helsingin Kaupunginvaltuustolle osotetussa, helmikuun 9:ntenä 1900 päivätyssä kirjelmässä ilmoittanut velivainajansa kauppias Carl Knut Galetzkin muistoksi Valtuustolle antavansa 20,000 markkaa pyytäen, että tämä rahamäärä Kaupunginvaltuuston valvonnan alaisensa ja Valtuuston lähempään määräysten mukaan hoidettaisiin „Carl Knut Galetzkin rahastona köyhäin ruotsinkielisten kansakoululasten avustamiseksi“ ja että sen korot vuosittain käytettäisiin Helsingin kaupungin ruotsinkielisissä kansakouluissa käyvään köyhäin lasten hyväksi.

Leskirouva Sundströmin kuoltua huomattiin, että hän elinaikanaan heinäkuun 19 päivänä 1894 oli laatinut testamentin, jonka 1 kohdassa muun muassa säädettiin, että rouva Sundström jäämistöstään määräsi 40,000 markkaa rahastoksi, jonka nimeksi hän veljensä muistoksi halusi pantavan „Knut Galetzkin rahasto köyhäin kansakoululasten avustamiseksi“ ja jonka korot Helsingin kansakoulujohtokunta käyttäisi kaupungin köyhimpäin kansakoululasten avustamiseksi ruualla ja vaatteilla.

Tämän testamentin, joka varustettiin uudella todistajain vakuutuksella maaliskuun 13 päivänä 1901, vahvisti sittemmin joulukuun 14 päivänä viimeksi mainittua vuotta laadittu testamenttisäädös, jonka 1 kohdassa rouva Sundström ilmoittaa, että hän niistä 40,000 markasta, mitkä hän aikaisemmassa

testamentissa oli määrännyt Knut Galetzkin rahastoon „köyhäin kansakoululasten avustamiseksi“, oli Kaupunginvaltuustolle jo maksanut 20,000 markkaa, joten ainoastaan sama määrä enää oli hänen jäämistöstään maksettava mainittuun rahastoon.

Epäilemätöntä on, että rouva Sundström oli tarkoittanut veljensä muistoksi perustaa ainoastaan *yhden* rahaston köyhäin kansakoululasten avustamiseksi, ja tähän rahastoon hän määräsi sekä lahjakirjassa että myöhemmässä testamentissa mainitun summan, kumpaisellakin kerralla 20,000 markkaa. Kun lahjoittajatar lahjakirjassa oli tälle rahastolle antanut nimen, josta nimenomaan käy selville, että rahasto on aiottu yksinomaan ruotsinkielisiä kansakoululapsia varten ja myöhemmin vahvistettu testamentisäädös viittaa tähän lahjoitukseen, vaikka rahastosta tällä kertaa käytetäänkin lyhempää nimeä, ei näy voivan olla epäilystä siitä, että rahasto on aiottu yksinomaan kaupungin ruotsinkielisten kansakoulujen hyväksi. Johtokunnan täytyy sentähden olla sitä mieltä, että kaupungin suomenkielisten kansakoulujen Johtokunnan lausuma käsitys ei ole testamenttaajan tahdon mukainen.

Puheena olevan rahaston korkovaroista on, Rahatoimikamarin maaliskuun 19 päivänä tekemän päätöksen mukaan, $\frac{9}{10}$ käyttänyt kaupungin ruotsinkielisten kansakoulujen opettajain ja opettajatarten tarkoitusta varten valitsema toimikunta, joka on niillä hankkinut ruokaa mainittujen koulujen köyhille oppilaille. Korkovarain jälellä oleva osa lienee lisätty rahaston pääomaan.

Lopuksi pyytää Johtokunta alistaa, eikö olisi syytä hankkia sitä lisäselvitystä leskirouva Sundström vainajan tahdosta puheena olevain korkovarain käyttämiseen nähden, mikä ehkä vielä olisi saatavissa kuulemalla henkilöjä, jotka voivat tämän seikan tuntea, ennen muita ainoaa vielä elossa olevaa testamentintodistajaa, valtioneuvos Flor. Granholmia.

Lähetekirjat palautetaan otteineen Kaupunginvaltuuston helmikuun 14 päivänä 1900 tehdyn pöytäkirjan 19 §:stä.

Johtokunnan puolesta:

Einar Meinander.

Axel af Forselles.

Lyhennysote.

Testamentti:

1:ksi. Etusijassa määrään neljäkymmentätuhatta (40,000) markkaa rahastoksi, johon erittäin tahdon liittää rakastetun veljeni muiston ja jonka sentähden

haluan nimittää „*Knut Galetskin rahastoksi köyhäin kansakoululasten avustamiseksi*“, ja määrään, että Helsingin kaupungin kansakoulujohtokunnan on käytettävä tämän rahaston korot kaupungin köyhimpäin kansakoululasten varustamiseksi ravinnolla ja vaatteilla sekä tarpeen mukaan asunnollakin, kutakin lukukautta varten tehdyn osituksen mukaan.

Tämän viimeisen tahtoni ja testamenttini vahvistamiseksi olen omakätisesti nimelläni allekirjoittanut tämän asiakirjan ja ryhtynyt toimiin sen todistuttamiseksi.

Helsingissä, heinäkuun 19 päivänä 1894.

Johanna Cecilia Sundström.

Allekirjoittaneet yhtäkaa läsnäolevat todistajat vakuuttavat täten, että leskirouva Johanna Cecilia Sundström, jonka me henkilökohtaisesti tunnemme, on alempana mainittuna päivänä pyytänyt meitä todistamaan tämän asiakirjan, jonka hän terveellä ja täydellä järjellä ja vapaasta tahdostaan on ilmoittanut sisältävän hänen viimeisen tahtonsa ja testamettinsa sekä tunnustanut allekirjoittaneensa, minkä kaiken me nimikirjoituksillamme vahvistamme. Helsingissä, heinäkuun 19 päivänä 1894.

Edv. Bergh.
Oikeusraatimies.

Flor. Granholm.
Yliarkkitehti.

Rob. Holmqvist.
Kauppias.

Samallaisen todistuksen kuin edellä olevan antavat allekirjoittaneet yhtäkaa saapuvilla olevat todistajat. Helsingissä, maaliskuun 13 päivänä 1901.

Edv. Bergh.

Flor. Granholm.

G. E. Bergmanson.

Velivainajani, tämän kaupungin kauppiaan Karl Knut Galetskin muistoksi pyydän täten saada Herroille Kaupunginvaltuusmiehille luovuttaa kaksikymmentätuhatta (20,000) Suomen markkaa sekä anoa, että tätä rahamäärää Herrain Kaupunginvaltuusmiesten silmälläpidon alaisena ja heidän lähimpäin määräystensä mukaan hoidetaan „Karl Knut Galetskin rahastona ruotsinkielisten kansakoululasten avustamiseksi“ ja että sen korot vuosittain käytetään Helsingin kaupunkikunnan ruotsinkielisissä kansakouluissa käyvään köyhäin lasten avustukseksi, ollen lapsille etusijassa hankittava koulunkäyntiään varten tarpeellinen ruoka ja vaatteet, koska velivainajani elinaikanaan usein huomautti, että välttä-

mättömimpien apuneuvojen puute usein on syynä siihen, että lapset ajoittain laiminlyövät tahi kokonaan keskeyttävät koulunkäyntinsä.

Mainittua tarkoitusta varten on minulla kunnia tämän oheen panna Herrain Kaupunginvaltuusmiesten määräämälle asetettu maksunosotus mainitulle summalle. Helsingissä, helmikuun 9 päivänä 1900.

Hanna Sundström.
Leskirouva.

Testamenttisäädös.

Vahvistaen heinäkuun 19 päivänä 1894 laatimani sekä maaliskuun 13 päivänä kuluvaan vuoteen uudestaan todistetun testamenttini julistan täten lisäykseksi ja selitykseksi siihen viimeisen tahtoni olevan, että jäämistöni suhteen on menettävä niinkuin tässä alempana lisäksi määrätään.

1:ksi. Niistä neljästäkymmenestä tuhannesta markasta, mitkä minä edellä mainitussa testamentissa olen määrännyt Knut Galetskin rahastoon „köyhäin kansakoululasten avustamiseksi“, olen jo Helsingin Kaupunginvaltuustolle maksanut kaksikymmentätuhatta (20,000) markkaa, joten ainoastaan sama määrä enää on jäämistöstäni mainittuun rahastoon maksettava.

Tämän testamenttisäädökseni vahvistaakseni olen tämän alle kirjoittanut nimeni alempana mainittujen, tarkoitusta varten paikalle kutsuttujen todistajain läsnäollessa.

Helsingissä, joulukuun 14 päivänä 1901.

Johanna Cecilia Sundström.

Allekirjoittaneet yhtäkaa läsnäolevat todistajat vakuuttavat täten, että leskirouva Johanna Cecilia Sundström, jonka me henkilökohtaisesti tunnemme, on alempana mainittuna päivänä pyytänyt meitä todistamaan tämän asiakirjan, jonka hän terveellä ja täydellä järjellä ja vapaasta tahdostaan on ilmoittanut sisältävän hänen viimeisen tahtonsa sekä olevan hänen lisäyksenä ja selityksenä aikaisempaan, muutoin täten oikeaksi todistettuun testamenttiin allekirjoittamansa, minkä kaiken me nimikirjoituksillamme vahvistamme. Helsingissä, joulukuun 14 päivänä 1901.

Flor. Granholm.

G. E. Bergmanson.

Edv. Bergh.

Pyynnöstä todistan täten, että leskirouva Hanna Sundström, joka heinäkuun 19 päivänä 1894 laaditulla testamentilla on tehnyt lahjoituksen Knut Galetskin rahastoon köyhäin kansakoululasten avustamiseksi ja jonka testamentin minä olen todistanut, on tarkoittanut ruotsinkielisiä kansakoululapsia.

Helsingissä, marraskuun 27 päivänä 1915.

Flor. Granholm.

Todistavat:

A. Wickberg. *Emilia Anderzén.*

Tukholmassa, joulukuun 8 päivänä 1915.

*Rahatoimikamarin Asiamies,
Herr G. Lagerblad.*

Vastaukseksi Teidän kirjelmäänne marraskuun 2 päivältä, joka vasta tänä päivänä saapui minulle, on minulla kunnia ilmoittaa, etten leskirouva Hanna Sundströmin heinäkuun 19 päivänä 1894 laatimasta testamentista voi antaa lähempiä tietoja niiden lisäksi, mitä tämä testamentti sekä helmikuun 9 päivänä 1900 laadittu lahjakirja sisältävät, mutta herra Valtioneuvos Florentin Granholm, joka tietääkseni aikanaan oli likeisissä suhteissa sekä kauppias Knut Galetskivainajaan että hänen sisarvainajaansa rouva Johanna Cecilia Sundströmiin ja lienee nauttinut heidän erikoista luottamustaan, varmaankin paremmin kuin kukaan muu tuntee testamentintekijän aikeen.

Tukholmassa, joulukuun 8 päivänä 1915.

G. E. Bergmanson.

Ote pöytäkirjasta, joka tehtiin Helsingin Kaupunginvaltuuston kokouksessa huhtikuun 12 päivänä 1904.

3 §.

Esiteltiin Kansakoulujohtokunnan kirjelmä ynnä siinä mainittu, seuraavaa sisällystä oleva Kansakoulutarkastajan kirje:

HELSINGIN KAUPUNGIN
KANSAKOULUJEN JOHTOKUNTA

*Helsingissä,
helmik. 22 päivänä 1904.*

Herroille Helsingin Kaupunginvaltuusmiehille.

Kansakoulujohtokunnalle annetussa kirjelmässä kuluvan helmikuun 15 päivältä, joka kirjelmä jäljennöksenä pannaan tämän oheen, on kansakoulutarkastaja, vapaaherra Adolf von Bonsdorff, huomauttanut, että jonkinlaista epäselvyyttä ja yhtäpitäväisyyden puutetta ilmenee niiden testamenttisäädösten sanonnassa, joilla leskirouva Johanna Cecilia Sundström veljensä kauppias Karl Knut Galetskin muiston säilyttämiseksi on Helsingin kaupungille lahjoittanut neljäkymmentätuhatta (40,000) markkaa, ensimmäisessä, helmikuun 9:ntenä 1900 päivätyssä lahjakirjassa kun rahastoa nimenomaan sanotaan „Carl Knut Galetskin rahastoksi köyhäin ruotsinkielisten kansakoululasten avustamiseksi“ ja lisäksi mainitaan, että korot on vuosittain käytettävä „Helsingin kaupungin ruotsinkielisissä kansakouluissa käyvän“ köyhäin lasten hyväksi, jota vastoin rouva Sundström jo heinäkuun 19 päivänä 1894 päivätyssä testamentissa sekä myöhemmässä, joulukuun 14:ntenä 1901 päivätyssä testamenttisäädöksessään sanoo rahastoa „Carl Knut Galetskin rahastoksi köyhäin kansakoululasten avustamiseksi“, siis nimenomaan mainitsematta ruotsalaisia kansakoululapsia. Helmikuun 9 päivänä 1900 laaditun, täysin selvän lahjakirjan mukaisesti oli kaupungille luovutettu lahjoituksen ensimmäinen puolisko, 20,000 markkaa, kaupungin tileihin merkitty „Carl Knut Galetskin rahastoksi köyhäin ruotsinkielisten kansakoululasten avustamiseksi“, ja kun rouva Sundströmin kuoltua kaupunki oli saanut vieläkin 20,000 markkaa, jotka rahat ensiksi mainitun summan kera muodostivat koko tuon 40,000 markkaan nousevan, pohjaltaan samaan tarkoitukseen testamentatun summan, oli nämäkin 20,000 markkaa tileissä liitetty viimeksi mainitun rahastoon.

Kun kuitenkin, niinkuin kansakoulutarkastajan kirjelmässä huomautetaan, epätietoisuutta voi vallita siitä, eikö rouva Sundströmin kuoleman jälkeen kaupungille maksetun summan korkoa voisi käyttää köyhäin kansakoululasten hyväksi, siihen katsomatta käyvätkö he ruotsin- vai suomenkielisissä kouluissa, pyytää kansakoulujohtokunta kunnioittaen, että herrat Kaupunginvaltuusmiehet antaisivat asiasta johtokunnalle selvityksen, jommoinen erittäinkin nyt on tarpeellinen, kun leskirouva Sundströmin testamenttivarain vuosikorko ensi kerran tulee käytettäväksi.

Kansakoulujohtokunnan puolesta:

K. R. Wahlfors.

Elis Lagerblad.

HELSINGIN KAUPUNGIN
KANSAKOULUJEN TARKASTAJA.

*Helsingissä,
helmik, 15 p:nä 1904.*

Kansakoulujohtokunnalle.

Lahjakirjassa helmikuun 9 päivältä 1900 on leskirouva Hanna Sundström velivainajansa kauppias Carl Knut Galetskin muistoksi antanut Helsingin kaupungille 20,000 markkaa sekä pyytänyt tätä rahamäärää hoidettavaksi „Carl Knut Galetskin rahastona ruotsinkielisten kansakoululasten avustamiseksi“, jonka korot vuosittain käytettäisiin Helsingin ruotsalaisissa kansakouluissa käyvään köyhäin lasten hyväksi, etusijassa hankkimalla lapsille ruokaa ja vaatteita koulunkäyntiään varten.

Heinäkuun 19:ntenä 1904 päivätyssä testamentissa on leskirouva Sundström kuitenkin säätänyt muun muassa seuraavaa: „Etusijassa määrään neljäkymmentätuhatta (40,000) markkaa rahastoksi, johon erittäin tahdon liittää rakastetun veljeni muiston ja jonka sentähden haluan nimittää „Knut Galetskin rahastoksi köyhäin kansakoululasten avustamiseksi“, ja määrään, että Helsingin kaupungin kansakoulujohtokunnan on käytettävä tämän rahaston korot kaupungin köyhimpäin kansakoululasten varustamiseksi ravinnolla ja vaatteilla sekä tarpeen mukaan asunnollakin, kutakin lukukautta varten tehdyn osituksen mukaan“, ja myöhemmässä, joulukuun 14:ntenä 1911 päivätyssä testamenttisäädöksessä on hän lisäykseksi ja selitykseksi aikaisempaan testamenttiinsa määrännyt, että „Niistä neljästäkymmenestä tuhannesta markasta, mitkä minä edellä mainitussa testamentissa olen määrännyt Knut Galetskin rahastoon „köyhäin kansakoululasten avustamiseksi“, olen jo Helsingin Kaupunginvaltuustolle maksanut kaksi kymmentätuhatta (20,000) markkaa, joten ainoastaan sama määrä enää on jäämistöstäni mainittuun rahastoon maksettava“.

Mikäli edellä olevasta käy selville, on leskirouva Sundström testamentissaan määrännyt, että lahjoituksen tarkoituksena on hankkia köyhimmille oppilaille ruokaa ja vaatteita sekä tarpeen mukaan asuntokin. Asunnon hankkimisesta köyhimmille lapsille ei kuitenkaan ole mitään mainittu helmikuun 9:ntenä 1900 päivätyssä lahjakirjassa. Näin ollen on jossain määrin epätietoista, miten vuosikorko on käytettävä. Minusta kuitenkin näyttää sen suuntainen määräyksen tulkinta mahdolliselta, että tämän rahaston korkovaroilla tarpeen vaatiessa saa hankkia asunnonkin varattomille lapsille.

Mutta vieläkin yhdessä kohden aiheuttavat tästä lahjoitusrahastosta annetut määräykset epätietoisuutta. Alkuperäisessä, vuonna 1894 tehdyssä testamentissa sanotaan vastaista rahastoa, „Knut Galetskin rahastoksi köyhäin kansakoululasten avustamiseksi“ ja mainitaan, että korot olisi käytettävä kaupungin köyhimpäin kansakoululasten hyväksi. Testamenttiin vuonna 1901 tehdyssä lisäyksessä sano-

taan, niinkuin jo edellä on mainittu, rahastosta samaa, s. o. että sen tarkoituksena on olla „köyhäin kansakoululasten avustusrahasto“, jota vastoin vuonna 1900 laaditussa lahjakirjassa huomautetaan, että rahaston nimenä on oleva „Carl Knut Galetskin rahasto köyhäin ruotsinkielisten kansakoululasten avustamiseksi“ sekä että korot on käytettävä Helsingin kaupunkikunnan ruotsinkielisissä kansakouluissa käyvän köyhäin lasten avustamiseksi. Testamentin määräyksistä ei siis käy selville mitään, mikä osottaisi leskirouva Sundströmin erikoisesti ajatelleen ruotsinkielisten kansakoulujen oppilaita, mutta elinaikanaan Helsingin kaupungille lahjoittamain 20,000 markan käyttämisestä on hän nimenomaan määrännyt, että lahja tarkoittaa näiden koulujen oppilaita. Leskirouva Sundströmin kuoltua Helsingin kaupungin hyväksi tulleet toiset 20,000 markkaa on kuitenkin kaupungin lahjoitusrahastojen joukkoon merkitty „Carl Knut Galetskin rahastoksi köyhäin ruotsinkielisten kansakoululasten avustamiseksi“.

On tarpeellista että, ennenkuin vuosikorko leskirouva Sundströmin testamenttivarjoista ensi kerran annetaan kaupungin kansakoulujen oppilaiden hyväksi, täysi selvyys on olemassa kaikkien lahjoituksessa tehtyjen määräysten oikeasta tulkinnasta. Jos testamentin sanonta otetaan huomioon, käy mielestäni 20,000 markan vuotuiset korkovarot käyttäminen kaupungin köyhimpäin kansakoululasten hyväksi, siihen katsomatta käyvätkö he ruotsin- vai suomenkielistä kansakoulua, eikä vain ruuan ja ravinnon, vaan tarpeen vatiessa asunnonkin hankkimiseen heille.

Selvyyden hankkimiseksi edellä mainitusta seikoista rohkenen esittää, että Johtokunta Kaupunginvaltuustolta pyytäisi selvitystä asiasta.

Adolf von Bonsdorff.

sekä tässä yhteydessä seuraava Kaupunginvaltuuston kansliaan annettu kirjoitus:

„Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sanomalehdissä olleista uutisista on tietoomme tullut, että Helsingin Kansakoulujohtokunta on Herroja Kaupunginvaltuusmiehiä pyytänyt tulkitsemaan sukulaisemme leskirouva Hanna Sundström-vainajan tekemiä testamenttisäädöksiä ja erittäinkin lausumaan mielensä siitä, onko joulukuun 14 päivänä 1901 „Carl Knut Galetskin rahastoon köyhäin kansakoululasten avustamiseksi“ osotettu rahasumma kokonaan tai joksikin osaksi aiottu ainoastaan ruotsia puhuvain kansakoululasten hyväksi.

Kun meidät allekirjoittaneet on viimeksi mainitussa testamentissa määrätty selvittämään rouva Sundströmin pesä sekä toimeenpanemaan hänen viimeinen tahtonsa, katsomme olevamme sekä oikeutetut että velvolliset lausumaan mielemme näin syntyneestä asiasta ja rohkenemme sentähden kunnioittavimmin huomauttaa, että lahjoitus kokonaisuudessaan tarkoittaa Helsingin kaupungin

ruotsalaisissa kansakouluissa käyviä lapsia. Puheena olevaa Karl Knut Galetskin rahastoa koskevat asiakirjat eivät käsittääksemme suo vähintäkään epäilyksen sijaa. Tosin rouva Sundströmin aikaisemmassa, heinäkuun 19 päivänä 1894 laaditussa testamentissa, jossa ensin lausutaan ajatus mainitun rahaston aikaansaamisesta, ei ole lähempiä määräyksiä avustuksensaajain koulukielestä. Mutta kun rouva Sundström sittemmin jo elinaikanaan osittain on toteuttanut aikomuksensa helmikuun 9 päivänä 1900 antamallaan lahjalla ja kun rahasto siten on muodostettu ja nimitetty, on lahjakirjassa nimenomaan vahvistettu sekä rahaston nimi että samalla erikoinen määräys, että rahaston korkovarot tulevat köyhille ruotsinkielisille kansakoululapsille eli Helsingin ruotsinkielisissä kansakouluissa käyville lapsille. Ja kun vihdoin joulukuun 14 päivänä 1901 laaditussa testamentissa lisäksi kaksikymmentätuhatta markkaa määrätään juuri siten muodostettuun rahastoon miltään kohden muuttamatta rahaston ennestään selvästi ilmoitettua tarkoitusta, puuttuu ilmeisesti kaikkea tukea siltä olettamukselta, että tästä jälkimäisestä lahjoituksesta mitään osaakaan saisi käyttää muuhun kuin aikaisemmin tarkoin määriteltyyn tarkoitukseen.

Viitaten siis etusijassa edellä mainittuihin asiakirjoihin on meidän vielä lisättävä, että me testamentintekijän lähimpinä sukulaisina, veljenlapsina, päivittäin seurustellen hänen kanssaan siihenkin aikaan, jolloin lahjakirja ja testamentti laadittiin, aina olemme kuulleet hänen lausuvan toivomuksensa ja tarkoituksensa olevan, hänen ja veljensä Karl Knut Galetskin ruotsalaista syntyperää silmällä pitäen tällä lahjoituksella, johon veljen nimi liittyy, erikoisesti avustaa köyhäin, ruotsia puhuvain lasten pyrkimystä saada omakielistä sivistystä, erittäinkin kun suomea puhuvain lasten sivistystarve näytti enemmistö- ja valtasuhteiden johdosta olevan paljon paremmin tyydytetty kuin ruotsia puhuvain lasten.

Helsingissä, maaliskuun 18 päivänä 1904.

Lina Galetski.

E. C. Galetski.“

Herra puheenjohtaja mainitsi Valmisteluvaliokunnan pitäneen ilmeisenä, että puheena olevat lahjoitukset oli aiottu käytettäväksi ainoastaan ruotsia puhuvain kansakoululasten hyväksi, sekä päättäneen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto hyväksyisi tämän tulkinnan.

Asiasta aiheutuneessa keskustelussa ehdotti herra *Schybergson*, herra *Santeri Ingmanin* kannattamana, että Valtuusto, siihen nähden että Kansakoulujohtakunta näytti olevan Valmisteluvaliokunnasta eriävää käsitystä, jättäisi asian kolmihenken lakimiesvaliokunnan käsiteltäväksi ja sitä paitsi antaisi Kansakoulujohtokunnan tahi Rahatoimikamarin tehtäväksi tuomioistuimessa kuulla testamentin todistajia.

Herrat *Aminoff* ja *Ignatius* puolsivat Valmisteluvaliokunnan ehdotusta.

Sittenkun keskustelu oli julistettu päättyneeksi, asetti herra puheenjohtaja vastattavaksi seuraavan äänestysesityksen: „Se, joka hyväksyy Valmisteluvaliokunnan ehdotuksen, äänestää jaa; jos ei voittaa, on Kaupunginvaltuusto päättänyt menetellä herra Schybergsonin ehdottamalla tavalla“.

Valmisteluvaliokunnan ehdotus hyväksyttiin 22 äänellä 13 vastaan.

Vakuudeksi:
E. W. Walldén.

Tarkistettu ja hyväksytty. Helsingissä, huhtikuun 19 päivänä 1904.

Alfred Norrmén.

H. Holsti.

Alvar Renqvist.

Virallisesti julkiluettu huhtikuun 20 päivänä 1904; todistaa

Viran puolesta:
E. W. Walldén.

Asiakirjoja korttelissa N:o 168 Lapinlahdenkadun varrella olevan tontin N:o 21, osotenumero 10, hallintaoikeutta koskevasta asiasta.

HELSINGIN KAUPUNGIN
RAHATOIMIKAMARI

Joulukuun 23 p:nä 1915.

N:o 954.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Silloisen oikeuspormestari Carl Brummerin anomuksesta oli tämän kaupungin Maistraatti syyskuun 2 päivänä 1857 antamallaan päätöksellä, kaupungin Vanhimpain annettua lausunnon asiasta, pormestari Brummerille työväenasuntojen rakennuttamista varten 50 vuoden ajaksi, mainitusta päivästä lukien, vuokrannut tuhat, oikeastaan kymmenentuhatta, neliökyynärää käsittävän maa-alueen „maakappaleesta N:o 69, Lugnet“, velvoittaen vuokramiehen siitä, niin kauan kuin maata ilmoitettuun tarkoitukseen käytettiin, kaupunginkassaan suorittamaan säädettyä pohjaveroa 0.024 tynnyriä rukiita sekä vuokrakauden päättyessä tai sitä ennen, jos kaupunki aluetta välttämättä tarvitsi, sen korvauksetta luovuttamaan kaupungille saamatta korvausta alueella olevista rakennuksista taikka maahan muutoin käytetyistä kuluista.

Sittemmin oli lääninarkkitehti Jean Wiik Maistraatin istunnossa tammikuun 20 päivänä 1858 ilmoittanut että, sittenkun yhtiö työväenasuntojen rakennuttamista varten oli perustettu, tämä yhtiö oli lunastanut sen tonttipaikan, minkä pormestari Brummer Maistraatin edellä mainitun päätöksen johdosta oli saanut vuokralle, sekä että yhtiö aikoi viivyttelämättä paikalle rakennuttaa moniaita asuinrakennuksia ynnä tarpeellisia talousrakennuksia ja ulkokuoneita. Mutta kun paikan suppea ala ei sallinut toteuttaa yritystä niin laajasti kuin yhtiö oli suunnitellut ynnä tontin luovutusehdot olivat niin epämääräiset, että vuokramies voitiin milloin tahansa pakottaa korvauksetta poistumaan paikalta ja sieltä poistamaan rakennuksensa, oli yhtiöltä aihetta anoa, että tonttia saisi länteen päin pitentää viisikymmentä kyynärää ja myös, että yhtiölle, samoin kuin aikanaan Ulrikaporin kaivo- ja kylpyläyhtiölle sekä muille samanlaatuisille laitoksille, taat-taisiin loukkaamaton hallintaoikeus puheena olevaan tonttipaikkaan niin kauan kuin sitä käytetään edellytettyyn tarkoitukseen terveellisten ja huokeiden asuntojen hankkimiseksi työläisluokalle. Katselmuksen toimitettuaan oli Maistraatti, joka sillä välin oli myöntynyt työväenasuntojen rakennuttamiseen tontille laadittujen piirustusten mukaan, joulukuun 15 päivänä 1858 antamassaan päätök-

sessä lausunut mielensä asiasta; ja mitä ensinnä tuli yhtiön anomukseen loukkamattoman hallintaoikeuden myöntämisestä yhtiölle sitä ennen luovutettuun tonttipaikkaan niin kauan kuin sitä edellytettyyn tarkoitukseensa käytettäisiin, hylkäsi Maistraatti anomuksen tältä kohden. Mitä sitä vastoin tuli usein mainitun tontin laajentamista tarkoittavaan hakemukseen, myöntyi Maistraatti siihen sikäli, että laajennettu alue, kaikkiaan 15,000 neliökyynärää, luovutettiin yhtiölle samaksi ajaksi eli viideksikymmeneksi vuodeksi ja samoilla ehdoilla kuin edellä mainitussa Maistraatin syyskuun 2 päivänä 1857 annetussa päätöksessä oli sanottu, paitsi että vuosivuokra korotettiin 0.393 tynnyriin rukiita verohinnan mukaan.

Viimeksi mainitusta Maistraatin päätöksestä, joka julkipanon jälkeen oli julistettu huhtikuun 2 päivänä 1860, oli oikeuspormestari Brummer „työväenasuntojen rakennuttamista varten tähän kaupunkiin perustetun yhtiön“ puolesta tehnyt valituksen Uudenmaan läänin Kuvernöörille, minkä jälkeen ja sittenkun kaupungin Vanhimpia oli kuultu ja Maistraatti oli antanut selityksen, Kuvernööri oli heinäkuun 24 päivänä 1860 antanut päätöksensä; ja koska mainittu työväenasuntojen rakennuttamista varten perustettu yhtiö oli melko suurilla kustannuksilla aikaansaanut puheena olevan, paikkakunnalle hyödyllisen ja tarpeellisen laitoksen sekä yhtiön olemassaolo voisi joutua vaaraan ja yhtiömiehille koitua tuntuvaa tappiota, ellei anottua vuokranpitennystä saataisi, vaan yhtiö olisi velvollinen hallustaan luovuttamaan edellä mainitun maan niinkuin Maistraatti oli määrännyt, oli Kuvernööri kumonnut edellä mainitun maistraatinpäätöksen sekä suonut yhtiölle vuokrakauden päätyttyä jatkuvaa hallintaoikeutta usein mainittuun maahan niin kauan kuin siinä olevia vuokra-asuntoja kunnollisesti käytetään silloiseen tarkoitukseensa ja pidetään paikkakunnan tarpeita vastaavassa kunnossa; mutta jos vastedes syystä tai toisesta ei niin olisi laita, vaan laitos lakkautettaisiin, oli yhtiön katsottu menettäneen vuokraoikeutensa mainittuun maahan, joka tässä tapauksessa olisi heti korvauksetta kaupungille luovutettava silloisine aitauksineen ja istutuksineen. Muutoin oli Maistraatin päätös lainvoiman saavuttaneena oleva noudatettavana.

Kuvernöörinviraston päätöksestä valittivat kaupungin Vanhimmat Keisarilliselle Majesteetille; ja oli Keisarillinen Senaatti huhtikuun 12 päivänä 1861 annetulla päätöksellä jättänyt asian Kuvernöörin päätöksen varaan.

Niinkuin edellä olevasta, Rahatoimikamarissa säilytettyihin asiakirjoihin perustuvasta selonteosta näkyy, on Maistraatti myöntänyt edellä mainitulle, sittemmin „Aktiebolaget Arbetarebostäderna å villan Lugnet“ nimiseksi muodostetulle yhtiölle vuokraoikeuden alueella N:o 69 Lugnet oleviin kahteen, yhteensä noin 15,000 neliökyynärän — kaupungingeodeetin toimittaman mittauksen mukaan 5,683.966 neliömetrin — laajuiseen maakappaleeseen viidenkymmenen vuoden ajaksi, syyskuun 2 päivästä 1857 lukien, jota vastoin Kuvernööri ja

Keisarillinen Senaatti ovat yhtiölle nähin maakappaleisiin, jotka on kaupungin-
asemakaavaan merkitty korttelissa N:o 168 Lapinlahdenkadun varrella olevaksi
tontiksi N:o 21, osotenumero 10, myöntänyt hallintaoikeuden „niin kauan kuin
siinä olevia vuokra-asuntoja kunnollisesti käytetään nykyiseen tarkoitukseensa
ja pidetään paikkakunnan tarpeita vastaavassa kunnossa“. Maistraatin pää-
töksen mukaan on siis yhtiön vuokrankausi päättynyt syyskuun 2 päivänä 1907.
Tämä merkillinen asianlaita on aiheuttanut Rahatoimikamarin ottamaan tutkitta-
vaksi, eikä kaupunginviranomaisten puolelta olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin
yhtiö häätämiseksi vuokratontilta tai ainakin muutoksen aikaansaamiseksi
puheena olevaan yhtiön hallintaoikeuteen. Aluksi käski Kamari Terveysten-
hoitolautakunnan toimittaa katselmuksen yhtiön omistamissa työväenasunnoissa.
Tällöin laaditun katselmuskirjan mukaan on katselmuslautakunta tosin havainnut,
että mainittuja työväenasuntoja ei ole hoidettu sillä tavoin kuin tonttia luovu-
tettaessa oli vakituisen hallintaoikeuden ehdoksi määrätty, mutta siihen nähden
ettei tämä enemmän taikka vähemmän subjektiivinen käsitys näyttänyt voivan
antaa pätevää tukea vaatimukselle että yhtiön olisi luovuttava hallintaoikeudes-
taan, otti Kamari käsiteltäväksi kysymyksen, eikä yhtiön oikeutta puheena ole-
van tontin hallitsemiseen kävisi muulla perusteella poistaminen. Ilmeistä on,
että yhtiön hallintaoikeus syyskuun 2 päivästä 1907 lähtien ei perustu sopimus-
suhteeseen, jossa molempain asianosaisten, kaupungin vuokranantajana ja yhtiön
vuokranottajana, tahto ilmenisi sopimuksesta, vaan että tämä hallintaoikeus
perustuu yksinomaan hallinnollisten viranomaisten toimenpiteisiin. Mitä erittäin
tulee siihen tontin osaan, joka vasta Maistraatin syyskuun 2 päivänä 1857 teke-
män päätöksen nojalla luovutettiin vuokralle ja on $\frac{2}{3}$ koko tontista, näyttää sitä
enemmän loukatun kaupungin oikeutta käyttää maataan lain säätämäin rajain
sisällä, kun mainittu päätös jo oli saavuttanut lainvoiman. Tähän tulee lisäksi
kunnallispoliittisia syitä, joilla tosin ei ole ratkaisevaa merkitystä oikeudenkäyn-
nissä, mutta jotka kuitenkin valaisevat asiaa. Vaikka yhtiön toiminta alkuaan
olikin tarkoittanut poistaa vallinnutta tuntuvaa riittävään ja terveellisten työ-
väenasuntojen puutetta, käy syyllä epäileminen, eikä yhtiön toiminnan tarkoitus
nykyoloissa ole tuntuvasti kadottanut merkitystään. Huojennuksia, jotka kuusi
vuosikymmentä takaperin näyttivät oikeutetuilta, ei enää käy pitäminen oikeuden
ja kohtuuden mukaisina. Yhtiön ylipäätään epäajanmukaisten työväenasuntojen
tarpeellisuus ei enää ole yhtä tuntuva kuin oli laita yhtiötä perustettaessa.
Sekin seikka, että yhtiö edelleen maksaa vuosivuokraa summan, joka rahaksi
muunnettuna on tuskin kymmentä markkaa, suhtautuu luonnottomasti siihen
voittoon, jonka yhtiö epäilemättä saa yrityksestään ja joka alun pitäenkin lienee
ollut sangen hyvä.

Asiaa Kamarissa käsiteltäessä on Kamarin enemmistö, siihen nähden että
kuitenkin oli epä tietoista, miten vaatimus yhtiön häätämisestä oikeudessa päät-
tyisi, yhtynyt puoltamaan ehdotusta, että koetettaisiin yhtiön kanssa aikaansaada

sopimus, jossa vuokrakausi vahvistettaisiin määrävuosiksi. Jos tällainen sopimus saataisiin aikaan, pääsisi kaupunki verraten lyhyen ajan kuluttua jälleen maan omistajaksi. Päinvastaista mieltä on kuitenkin ollut Kamarin jäsen, herra Ignatius, jonka mielestä mainitun suuntaista kannetta olisi muutta mutkitta oikeudessa ajettava.

Aktiebolaget Arbetarebostäderna å villan Lugnet yhtiön johtokunnan kanssa Kamarin päätöksen mukaisesti pidetyt keskustelut ovat antaneet tulokseksi kirjallisen sopimuksen, jonka Kamari on kaupungin puolesta laatinut, edellyttäen Kaupunginvaltuuston sen hyväksyvän. Tämän sopimuksen mukaan, jossa kaikki yhtiön hallintaoikeudesta tätä ennen annetut määräykset on julistettu voimansa menettäneiksi, ovat vuokraehdot pääasiassa seuraavat:

a) vuokrakausi päättyy kesäkuun 1 päivänä 1936;

b) vuokramaksu pysyy ennallaan;

c) tontilla ennestään olevia tai sinne vastedes teetettäviä rakennuksia saa käyttää ainoastaan työväenasuntoina tai tarpeellisina talous- ja ulkokuoneina. Ellei näitä rakennuksia vuokrakauden kuluessa käytetä mainitulla tavalla, joten yhtiön liikkeen tarkoitus muuttuu, taikka myös jos mainittu liike kokonaan lopetetaan, on yhtiö paikalla menettänyt vuokraoikeutensa;

d) viimeistään kuukauden kuluessa vuokran lakkaamisesta on vuokramies velvollinen omalla kustannuksellaan purkamaan ja tilukselta poistamaan kaikki huoneukset ja rakennukset, jota vastoin aitaukset ja istutukset pysytetään ja joutuvat korvausta kaupungin omiksi. Maahan käyttämistään muista kuluista ei vuokramies myöskään ole oikeutettu saamaan korvausta;

e) vuokramiehellä on oikeus luovuttaa vuokra toiselle ainoastaan Rahatoimikamarilta luvan hankittuaan.

Sitä vastoin ei vuokramies minkään syyn varjolla saa toiselle rakennutettavaksi eikä muuhun tarkoitukseen luovuttaa mitään osaa tontista;

f) vuokramiehen velvollisuutena on tonttiin rajoittuvain katu- ja jalkakäytävään kunnossa- ja puhtaanapito, jota vastoin niiden uudistus on kaupungin velvollisuutena.

Lopuksi lienee syytä huomauttaa, että puhetta myös on ollut tontin myymisestä yhtiölle käypähinnasta, vaikkei tästä toistaiseksi ole ollut myönteistä tulosta.

Edellä lausuttuun viitaten pyytää Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

hyväksyä Rahatoimikamarin toimenpiteen edellä mainituilla ehdoilla luovuttaa korttelissa N:o 168 oleva Lapinlahdenkadun tontti N:o 21, osotenumero 10, vuokralle Aktiebolaget Arbetarebostäderna å villan Lugnet yhtiölle.

Lähemmän selvän saamiseksi erinäisistä asiaa valaisevista asiakirjoista pannaan tämän oheen jäljennöksinä Kuvernöörinviraston ja Keisarillisen Senaatin kirjelmät asiasta sekä Keisarillisen Senaatin päätös ynnä edellä mainittu Terveystenhoitolautakunnan katselmuskirja.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Knut Furuhjelm.

Suomennos jäljennöksestä.

Uudenmaan läänin Kuvernöörille.

Tämän oheisista asiakirjoista suvainnee Herra Kuvernööri havaita, että tässä kaupungissa perustettu työväenasuntojen rakennuttamisyhtiö on Maistraatilta anonut, että aikaisemmin samaan tarkoitukseen yksityishenkilölle vuokralle luovutetun, kaupunginaseman ulkopuolella sijaitsevan Villan N:o 69 Lugnet nimisen rajoitetun tonttipaikan saisi luovuttaa yhtiölle sen hallussa pysyväksi toistaiseksi ja niin kauan kuin yhtiö käyttää tonttia määrättyyn, jo ilmoitettuun tarkoitukseen, sekä että Maistraatti samoinkuin kaupungin Vanhimmatkin on viime huhtikuun 2 päivänä julistetulla päätöksellä, vähintäkään syytä ilmoittamatta, hyljännyt tämän anomuksen.

Annetun osotuksen mukaisesti saa yhtiö allakirjoittaneen, nykyisen johtajansa, kautta alamaisesti Herra Kuvernööriltä hakea muutosta ja oikaisua tähän Maistraatin päätökseen:

On ilmeistä, että yhtiön tarkoituksena ei ole runsaan voiton saaminen eikä edes edullinen pääomansijoitus, vaan että yhtiön perustamisella on ollut ja on

tarkoitus poistaa usein huomautettua arveluttavaa puutetta omasta yhteiskunnastamme — jos tämä käsitetään ja tunnustetaan, näyttää yhtiö olevan oikeutettu vaatimaan, että kunta, ellei edistäisi ja kannattaisi, ei ainakaan vaikeutaisi yrityksen toteuttamista. — Ei kuitenkaan tahdottu panna kunnan auliutta liian kovalle koetukselle ja pyydettiin sentähden ainoastaan oikeutta saada taattu hallinta verraten vähäiseen, karuun ja kahden viidesosan ruistynnyrin vuosi-veron arvoiseksi arvioituun osaan ennestään käyttämätöntä ja aivan hyödytöntä, kaupungin asemakaavan ulkopuolella sijaitsevaa maata. Kenenkään yhtiön jäsenen mieleen ei juolahtanut edellyttää epäyksen mahdollisuutta, ja kun vastaus yhtiön Maistraattiin asiasta tekemään esitykseen viipyi, mutta tarve ryhtyä yhtiön tarkoitusten mukaisiin pikaisiin ja tehokkaisiin toimenpiteisiin esiintyi yhä pakottavampana, ryhtyi yhtiö varomattomasti heti rakennustyöhön. Niinpä olivat yhtiön lähes kahdenkymmentuhannen hopearuplan kustannuksilla rakennuttamat seitsemänkymmentäkuusi huonetta jo olleet toista vuotta asuttuina, kun Maistraatti antoi nyt valituksenalaisen päätöksensä, joka on sitä sangen vähän ilahuttavaa sisällystyä, että yhtiö on velvollinen käskyn saatuaan ja olematta oikeutettu korvausta saamaan poistamaan rakennuksensa.

Tämä päätös, jos se vastoin kaikkea mahdollista oletusta jää voimaan, on etusijassa tekevä mahdottomaksi yhtiön toiminnan vastaisen laajentamisen ja sitä paitsi vievä yhtiön pikaiseen hajoamiseen.

Vähemmän yhtiön kuin asian ja kunnan itsensä vuoksi on valitettavaa, ettei kunta ole omasta ehdostaan tahtonut myöntää yhtiön pyytämiä vähäisiä etuja, vaan on pakottanut sen käyttämään valitustietä.

Selvitykseksi yhtiön olemassaolosta ja minun toimestani sen oikeudenvojojana oheen pannaan nöyrimmästi kappale yhtiön sääntöjä ynnä pöytäkirjanote. Helsingissä, maaliskuun 1 päivänä 1860.

Carl Brummer.

Oikeuspormestari.
Hovioikeudenasesessori.

Välipäätös.

Nämä asiakirjat lähetetään päällykseen suljettuina tämän kaupungin Hyväarvoiselle Maistraatille, jonka tulee panemalla neljäntoista päivän määräaika ja kymmenen hopearuplan sakon uhka vaatia tämän kaupungin Vanhimpain minulle osotettu kirjallinen selitys sekä se sitten ajoissa tänne lähettää valituskirjan ja Maistraatin oman, asianmukaisesti allekirjoitetun kirjallisen lausunnon kera asiasta.

Helsingissä, Lääninkansliassa, toukokuun 3 päivänä 1860.

S. H. Antell.

Uudenmaan läänin Herra Kuvernöörille.

Vaadituksi selitykseksi herra pormestarin, hovioikeudenasessorin ja ritarin C. Brummerin tähän kaupunkiin perustetun työväenasuntojen rakennusyhtiön isännöitsijänä Hyväarvoisen Maistraatin viime huhtikuun 2 päivänä antamasta päätöksestä tekemän valituksen johdosta, joka päätös koski mainitun yhtiön Maistraattiin antamaa kirjallista anomusta saada laajentaa yhtiölle mainittuun tarkoitukseen käytettäväksi luovutettua aluetta, pyytävät kaupungin Vanhimmat nöyrimmästi ilmoittaa että, sikäli kuin kaupungin Vanhimpain tiedossa on, ei yhtiölle koidu yrityksestä minkäänlaista rahallista uhrausta, vaan päin vastoin varsin tuntuva voittoa, ja kun yhtiön hallussa ennestään oleva maa on syyskuun 2 päivänä 1857 annetulla, lainvoiman saaneella päätöksellä vuokralle luovutettu ainoastaan viideksikymmeneksi vuodeksi, muun muassa sillä ehdolla, että siinä olevat rakennukset on poistettava vuokrakauden päättyessä tai sitä ennen, jos kaupunki maata välttämättä tarvitsee, eikä yhtiölle nyt luovutettua maata, ensinmainitun alueen vierellä sijaitsevana, hevin käynyt eikä käy muun maan vastaista käyttämistä vaikeuttamatta muilla ehdoilla yhtiölle luovuttaminen, varsinkin kun maan vuokraaminen viittäkymmentä vuotta pitemmäksi ajaksi sitä paitsi on vastoin voimassa olevia asetuksia, eivät kaupungin Vanhimmat katso valituksen ansaitsevan huomiota ja anovat sentähden, että valituksenalainen päätös hyväksyttäisiin ja vahvistettaisiin.

Helsingissä, kesäkuun 8 päivänä 1860.

V. W. I. Sundman.
August Westlund.
A. W. Nyström.
A. F. Bergman.
A. F. Forsström.

G. U. Sandberg.
F. A. Gadd.
E. A. Bäck.
Otto Rautell.
G. A. Kropp.

Joh. Fredr. Galetski.
C. Clopatt.
Mich. Andstén.
A. Fagerström.

HELSINGIN

MAISTRAATTI

*Helsingissä,
kesäk. 20 p:nä 1860.*

N:o 778.

Uudenmaan läänin Herra Kuvernöörille.

Tämän kaupungin Vanhimmilta Herra Kuvernöörin viime toukokuun 3 päivänä antamassa arvoisassa välipäätöksessä olevan määräyksen johdosta vaaditun selityksen herra oikeuspormestarin, hovioikeudenasessorin ja ritarin Carl Brummerin tässä kaupungissa toimivan työväenasuntojen rakennusyhtiön osakkaana

tekemän valituksen johdosta, joka koskee Maistraatin edellisen huhtikuun 2 päivänä antamaa päätöstä sanotun yhtiön anomuksen johdosta saada laajentaa yhtiölle mainittua tarkoitusta varten luovutettua maata, saa Maistraatti nöyrimmästi tämän mukana lähettää sekä, palauttaen lähetekirjat, omaksi lausunnokseen asiasta ainoastaan yhtä nöyrästi viitata edellä mainittuun Maistraatin asiasta antamaan päätökseen.

C. A. Öhrnberg.

m:tty.

**C. W. Cadenius.
C. G. Lindberg.
Fredr. Leop. Clasén.
Svante Dalström.**

m:tty.

**Carl Hidström.
Carl Söderholm.
Julius Fr. Gadd.
Ed. Berg.**

m:tty.

/ L. s.

August Akerberg.

Suurivaltaisn, Armollisin Keisari ja Suuriruhtinas.

Alamaisimmin oheen pannulla, viime heinäkuun 24 päivänä annetulla päätöksellä, jonka tämän Helsingin kaupungin Vanhimmat tämän kaupungin Maistraatin viime elokuun 8 päivänä tehdyn pöytäkirjan 4 §:n tämän oheisen otteen mukaan ovat viimeksi mainittuna päivänä saaneet tiedokseen, on Uudenmaan läänin Kuvernöörinvirasto oikeuspormestarin, hovioikeudenasessorin ja ritarin Carl Brummerin tähän kaupunkiin perustetun työväenasuntojen rakennusyhtiön silloisena johtavana jäsenenä mainitun yhtiön puolesta tekemän valituksen johdosta, muuttamalla ja kumoamalla Maistraatin edellisen huhtikuun 2 päivänä julistaman päätöksen, myöntänyt yhtiölle vakituisen hallintaoikeuden sekä Maistraatin syyskuun 2 päivänä 1857 antamalla päätöksellä kaupungin maasta yhtiölle viidenkymmenen vuoden vuokralle luovutettuun, pinta-alaltaan 10,000 neliökkyynärän laajuiseen maakappaleeseen N:o 69 Lugnet että myös sen viereiseen 5,000 neliökkyynärän laajuiseen alaan, jonka Maistraatti edellä mainitulla, viime huhtikuun 2 päivänä antamallaan päätöksellä samoin kuin Kuvernöörikin vastamainitulla päätöksellään on sen lisäksi suonut yhtiölle niin kauan kuin siinä nykyään olevia työväenasuntoja kunnollisesti käytetään nykyiseen tarkoitukseensa ja pidetään paikkakunnan tarpeita vastaavassa kunnossa.

Tähän tyytymättöminä rohkenevat kaupungin Vanhimmat syvimmässä alamaisuudessa tehdä valituksen, sekä muutoksen aikaansaamiseksi toistaen mitä

aikaisemmin ovat asiasta lausuneet, yhtä alamaisesti huomauttaa että, sittenkun Maistraatti syyskuun 2 päivänä 1857 antamallaan päätöksellä oli ainoastaan viideksikymmeneksi vuodeksi vuokrannut hovioikeudenasessori Brummerille ensiksi mainitun 10,000 neliökynnärän laajuisen maa-alueen sekä päätös oli saavuttanut lainvoiman, ei Kuvernöörinvirastolla enää, kaupungin Vanhimpain alamaisen käsityksen mukaan, ollut oikeutta puheena olevalla päätöksellä muuttaa tätä asianlaitaa, niinkuin nyt on käynyt; ettei yhtiöllä suinkaan, niinkuin päätöksessä on mainittu, ole laitoksen aikaansaamisesta ollut suurempia kustannuksia kuin muistakaan tähän kaupunkiin teetetyistä taloista ja rakennuksista, vaan päin vastoin tuntuva huojennusta, sen johdosta että yhtiön ei ole tarvinnut ostaa sitä varten tonttia eikä maata, jota paitsi sen on sallittu voimassa olevasta rakennusjärjestyksestä poiketen teettää puurakennuksensa kaksi kerroksiset ja varustaa ne pärekatolla y. m., minkä ohessa se on aivan paikan viereltä saanut hiekkaa sekä kiviä rakennusten perustukseen; että ehdot, joilla samat 10,000 neliökynnärää luovutettiin, jo olivat määrättyt yhtiön ryhtyessä rakennuksiaan teettämään, joten yhtiöllä oli tilaisuus ennen rakennustyöhön ryhtymistä harkita, voiko se vaaratta antautua näillä ehdoilla yritykseen vai ei; että yhtiö niinä viitenäkymmenenä vuonna, joiksi Maistraatti on maan yhtiölle luovuttanut, kyllä voi saada runsaan korvauksen rakennusyrityksestään, varsinkin kun yhtiö, mikäli tiettyä ja toteen saatettavissa on, jo nyt saa yrityksestä ainakin kaksitoista prosenttia siihen käyttämilleen varoille eikä sen kaupungin muiden asukasten tavoin tarvitse kantaa semmoisia rasituksia kuin majoitus- ja palovartijamaksuja y. m.; että yhtiön yritystä ei, niinkuin yhtiön puolesta on mainittu, mitenkään käy vertaaminen niihin yrityksiin, joihin Ulrikaporin kaivo- ja kylpyläyhtiö on antautunut, osin syystä että jälkimäiselle yhtiölle oli koitunut melko suuria kuluja yksinomaan laajanlaisen, vesiperäisen ja karun maa-alan laittamisesta puistoksi, josta ei ole milloinkaan mitään voitua odotettavana, jota paitsi siihen kuuluvat rakennukset täytyy teettää upeammat ja varustaa kalliimmalla sisustuksella, osin myös syystä että yhtiö vain enintään neljänä kuukautena vuodessa voi saada laitoksestaan hyötyä, joka silloinkin on tuntuvassa määrässä sopivan sään ja moninaisten muiden sivuseikkain varassa; sekä vihdoin että puheena olevan, aivan kaupungin vierellä sijaitsevan maan vakituinen hallinta on ennemmin tai myöhemmin toimitettavassa kaupungin vastaisessa laajenuksessa tuottava vaikeuksia kaupungin järjestykselle. Näistä syistä ja kun ikuinen hallintaoikeus kaupungin maahan niinkään näyttää olevan vastoin sitä, mitä asetukset sellaisesta maasta määräävät, niinkuin kaupungin Vanhimmat muiden asetusten joukossa ovat luulleet havainneensa Kunink. Majesteetin elokuun 31 päivänä 1784 antamasta tämän Helsingin kaupungin maata koskevasta päätöksestä, jonka mukaan „Kunink. Majesteetti *Kunink. Armosta* tahtoi sallia silloisten valittajain pitää nautintaoikeutensa riidanalaiseen maahan“, rohkenevat kaupungin Vanhimmat alamaisimmin anoa Kuvernöörinviraston valituk-

senalaisen päätöksen kumoamista sekä sen, mitä Maistraatti on asiasta päättänyt, pysyttämistä täydessä voimassaan.

Kaupungin Vanhimmat ovat syvimmällä alamaisen kunnioituksella ja uskollisuudella, Suurivaltaisain, Armollisin Keisari ja Suuriruhtinas,

Teidän Keisarillisen Majesteettinne nöyrimmät ja uskollisimmat alamaiset

C. W. Sundman.

A. W. Nyström.

A. F. Bergman.

C. A. Kropp.

valtakirjalla.

T. A. Gadd.

Otto Rautell.

A. F. Forsström.

G. U. Sandberg.

August Westlund.

Mich. Andstén.

C. Clopatt.

Joh. Fredr. Galetski.

Hänen Keisarillisen Majesteettinsa Armollinen tahtoo on, että Uudenmaan läänin Kuvernööri tästä vaatii asianomaisten alamaisen selityksen ja sen oman alamaisen lausuntonsa ja lääninhallituksen päätöksen kera tänne lähettää, ollen lähetekirjat samalla palautettava.

Helsingissä, Keisarillisen Suomen Senaatin Valtiovarain-toimituskunnassa, marraskuun 3 päivänä 1860.

Armollisesta käskystä:

Emil Hjelt.

Suurivaltaisain, Armollisin Keisari ja Suuriruhtinas.

Alamaisimmin noudattaaksemme Teidän Keisarillisen Majesteettinne viime marraskuun 3 päivänä antamaa Armollista päätöstä, joka on kirjoitettu Helsingin kaupungin Vanhimpain tekemään alamaiseen valitukseen Uudenmaan läänin Kuvernöörinviraston edellisen heinäkuun 24 päivänä antamasta päätöksestä allekirjoittaneiden täällä perustamalle Työväenasuntoyhtiölle luovutetun tonttipaikan hallintaoikeutta koskevassa asiassa, saamme, oheen pannen valituskirjat, täten antaa alamaisen selityksen.

Kaupungin Vanhimpain valitukseen ei voi olla muuta syytä kuin väärä käsitys velvollisuudesta ja erehdys asianlaidasta, sillä ei kaiketi saane edellyttää, että täällä samoin kuin kaikkialla muuallakin yleisen valituksen aiheena oleva riittäväin ja terveellisten työväenasuntojen puute — jonka poistamiseksi yhtiö on kykynsä mukaan toiminut — olisi kaupungin Vanhimille tuntematon tai samantekevä. Nurjamielisyys, jonka kaupungin Vanhimmat ovat valituksessaan yhtiötä kohtaan avoimesti esiintuoneet, näyttää lähinnä johtuneen siitä, että yhtiön luullaan jo saavuttaneen liikanaisia etuja ja että sen taloudellinen

tila olisi ylen hyvä. — Silmäyksen asiakirjoihin olisi kuitenkin pitänyt voida vakuuttaa, että ainoa etu, minkä yhtiö tähän asti on kunnalta saanut, on tuhannenviidesadan neliökyynärän laajuinen ala kaupunginasemakaavan ulkopuolella sijaitsevaa karua maata, josta on suoritettava pohjaveroa ja jolta yhtiö on velvollinen, milloin tahansa paikkaa muihin tarkoituksiin tarvitaan, poistamaan kaikki rakennuksensa vahingonkorvausta saamatta. Nämä ehdot ovat likipitään samat, joilla vuokratontteja yleensä kaupungin aitauksen sisäpuolelta taikka viereltä luovutetaan, mutta ovat, sen johdosta että yhtiölle ei ole taattu määrättyä hallinta-aikaa, käyneet haltijoille paljon epäedullisemmiksi kuin mitä kaupungin aseman ulkopuolella sijaitsevain huvilain ja maatiluksien vuokrauksesta on säädetty. Kaupungin Vanhimmat näyttävät olevan sitä mieltä, että yhtiö on Maistraatin päätöksen johdosta saanut viideksikymmeneksi vuodeksi taatun hallintaoikeuden paikkaan, — jommainen myönnytys ajallansa suotuna luultavasti olisi yhtiötä tyydyttänyt — mutta valitettavasti ei sellaista etua ole todellisuudessa olemassa. — Tästä erehdyksestä luultavasti niinkään on katsottava johtuneen Vanhimpain ei aivan hyvin harkittu puhe yhtiön ajattelemattomuudesta alottaa rakennustöitä, ennenkuin kysymys tonttipaikasta oli lopullisesti järjestetty — jos yhtiö olisi noudattanut tuollaisia varovaisuuden vaatimia mielihoiteita, olisi rakennukset, joihin syksystä 1858 lähtien on ollut sijoitettuna kolmattasataa ja lokakuun 1 päivästä 1859 neljättäsataa henkeä, vielä aloittamatta ja koko hanke olisi luultavasti pitemmäksi ajaksi seisahtunut.

Kaupungin Vanhimpain viittaukseen hankkeen edullisuudesta liikeyrityksenä ei yhtiö ole katsonut olevan vastaaminen muuta kuin alamaisesti mainitsemalla, että yhtiö aikoo kaupungille kaupungin Vanhimpain myötävaikutuksella tai tälle viranomaiselle, vieläpä kenelle sen yksityiselle jäsenelle tahansa tarjota ja luovuttaa kaiken omaisuutensa ja oikeutensa siitä hinnasta, minkä yritys tilien mukaan on maksanut ja siis vaatimatta muuta korkovoittoa kuin minkä tähän asti maksetut osingot ovat antaneet. — Koko kunnalle sangen hyödylliseen tarkoitukseen ja itse liikkeen edullisuuteen (vaikka Vanhimmat ovatkin sen arvioineet jonkin verran liian suureksi) katsoen tuskin lienee oletettavissa, että ahdisteluesitystä hyväksytään, minkä johdosta valitus tosin kokonaan kadottaisi merkityksensä, mutta kun kysymykset toistaiseksi ovat erilliset, täytyy yhtiön alamaisimmin anoa, että valitus jätettäisiin huomioon ottamatta sekä että Teidän Keisarillinen Majesteettinne armollisesti vahvistaisi Kuvernöörinviraston päätöksen sikäli kuin siitä on valitettu.

Kaupungin Vanhimpain lopuksi lausumain arvelujen johdosta, että Kuvernöörinviraston myönnytys olisi lainvastainen ja että puheena olevan paikan käyttäminen nykyisellä tavallaan tuottaisi vaikeutta kaupunginasemakaavan vastaisessa laajenuksessa, pyytää yhtiö alamaisimmin huomauttaa, että kysymys ei ole ollut eikä ole „paikan ikuisesta hallinnasta“, vaan ainoastaan sen hallitsemisesta niin kauan kuin „siihen teetettyjä rakennuksia käytetään nykyiseen

tarkoitukseensa ja pidetään paikkakunnan tarpeita vastaavassa kunnossa“; että Kunink. Asetusta kesäkuun 13 päivältä 1800, jota kaupungin Vanhimmat näyttävät tarkoittaneen, selvän sisällyksensä ja sen mukaan, mitä Teidän Kejsarillinen Majesteettine on erinäisissä tapauksissa suvainnut Armollisimmin selittää, ei käy soveltaminen kaupungin maan käyttämiseen; sekä että, vaikka kaupunginasema-kaavan laajentaminen yhtiön tonttipaikan tuolle puolen, katsoen sen etäisyyteen nykyisestä kaupunginaseman rajasta, lähiaikoina on tuskin luultava, on kuitenkin itse paikan asema, maata alkuaan luovutettaessa, niin sovitettu ja rakennusten sijoitus siten suunniteltu, että mainitun laajennuksen pitää voida toimeenpanna sen hallintaoikeuden haittaamatta, jota yhtiö on koettanut saada.

Ollen alati syvimmillä alamaisen kunnioituksella, uskollisuudella ja utteruudella,
Suurivaltaisim, Armollisin Keisari ja Suuriruhtinas,
Teidän Keisarillisen Majesteettinne

alamaisimmat ja uskollisimmat palvelijat ja alamaiset:

E. A. Hjelt.

Felix von Willebrand.

Carl Brummer.

Oikeuspormestari
kautta

Brummer

alamaisimmin oheen pannun
valtakirjan nojalla.

J. H. Lindroos.

Wilh. Brummer.

H. Borgström.

L. J. Källström.

Keisarilliselle Majesteetille,

Uudenmaan läänin Kuvernööriltä alamaisimmin.

Alamaisesti noudattaakseni Teidän Keisarillisen Majesteettinne viime marraskuun 3:ntenä päivätyssä lähetteessä antamaa Armollista käskyä, joka on kirjoitettu Helsingin kaupungin Vanhimpain alamaiseen valitukseen Uudenmaan läänin Kuvernöörinviraston heinäkuun 24 päivänä viime vuotta antamasta, työväenasuntojen paikaksi tämän kaupungin viereltä luovutetun maan hallintaoikeutta koskevasta päätöksestä, olen vaatinut asianomaisten alamaista selitystä valituksen johdosta ja saan nyt Teidän Keisarilliselle Majesteetillenne alamai-

sesti lähettää mainitun selityksen ynnä lääninkanslian päätöksen ja jutun lähete-
kirjat sekä minulta vaadituksi alamaiseksi lausunnoksi toistaa ne syyt, mitkä
edellä mainitussa valituksenalaisessa päätöksessä ja asiakirjoissa sen tueksi lä-
hemmin mainitaan sekä muutoin lisätä: että Kuvernöörinviraston päätös on
Teidän Keisarillisen Majesteettinne marraskuun 15 päivänä 1855 antaman Ar-
mollisen päätöksen mukainen, jolla päätöksellä Ulrikaporin kaivo- ja kylpylä-
yhtiö on saanut määräämättömäksi ajaksi hallintaoikeuden siihen maahan, minkä
kaupunki on luovuttanut vastamainitulle kaupungin varakkaiden asukasten hyö-
dyksi ja huviksi perustetulle laitokselle; ja kun mielestäni tässä puheena oleva
yhtiö, perustettuna tälle kaupungille erittäin hyödyllistä tarkoitusta edistämään
eli hankkimaan kaupungin vähävaraisille asukkaille täällä kylläkin kauan kai-
vattuja terveellisiä ja tilavia asuinhuoneistoja, on oikeutetumpi saamaan Kuver-
nöörinviraston sille nyt suoman edun kuin kaivo- ja kylpyläyhtiö, ei minun ala-
maisena käsitykseni mukaan mitään huomiota käy paneminen siihen tämän kau-
pungin Vanhimpain näin ollen tekemäin, osin epäoikeutettujen ja osin toteen
näyttämättömäin väitteiden puoleen, minkätähden rohkenen alamaisesti anoa,
että Teidän Keisarillinen Majesteettinne, hylkäämällä usein mainitun, vastoin
kaupungin todellista etua ja parasta olevan valituksen, Armollisesti hyväksyisi
ja asianomaisten noudatettavaksi vahvistaisi valituksenalaisen päätöksen.

Helsingissä, Lääninkansliassa, helmikuun 13 päivänä 1861.

S. H. Antell.

Werner Rehausen.

Jäljennökset oikeiksi todistaa.

Helsingin Rahatoimikamarissa, joulukuun 23 päivänä 1915.

Viran puolesta:
Knut Furuhjelm.

Suomennos jäljennöksen jäljennöksestä.

Keisarillisen Majesteetin

päätös valitukseen, jonka Helsingin kaupungin Vanhimmat ovat alamaisesti tehneet Uudenmaan läänin Kuvernöörinviraston heinäkuun 24 päivänä viime vuotta antamasta päätöksestä oikeuspormestarin, hovioikeudenasessorin Carl Brummerin kaupunkiin perustetun työväenasuntojen rakennusyhtiön silloisena johtavana jäsenenä tämän kaupungin Maistraatin edellisen huhtikuun 2 päivänä antaman päätöksen johdosta, jolla oli ratkaistu hovioikeudenasessori Brummerin mainitun yhtiön puolesta Maistraattiin tekemä anomus että, sittenkun N:o 69, Lugnet, niminen, kymmentuhannen neliökynnärän laajuinen kappale kaupungin maata oli Maistraatin syyskuun 2 päivänä 1859 antamalla päätöksellä viideksikymmeneksi vuodeksi vuokrattu työväenasuntojen tontiksi määrätystä vuotuisesta, viljassa suoritettavasta maksusta ja velvoittamalla yhtiö vuokrauden päättyessä tai ennemmin, jos kaupunki maata välttämättä tarvitsee, sen kaupungille luovuttamaan saamatta korvausta alueella olevain rakennusten poistamisesta taikka maahan muutoin käyttämistään kuluista, puheena olevaa tonttia ulotettaisiin viisikymmentä kyynärää länteen päin ja siten laajennettaisiin viidellätuuhannella neliökynnärällä, sekä mainitulle yhtiölle, samoin kuin Ulrikaporin kaivo- ja kylpylä-yhtiölle tätä ennen oli suotu, myönnettäisiin vakituinen hallinta sekä vanhaan tonttiin että pyydettyyn lisäalaan niin kauan kuin tuota maata edellä mainittuun tarkoitukseensa käytettäisiin, jolla päätöksellä Maistraatti, sittenkun katselmus paikalla oli toimitettu ja valittajia oli asiasta kuultu, oli hyljännyt yhtiön anomuksen vakituisen hallintaoikeuden saamisesta puheena olevaan maahan niin kauan kuin sitä ilmoitettuun tarkoitukseensa käytettiin, mutta sitä vastoin myöntynyt sen anottuun laajentamiseen ja yhtiölle työväenasuntojen rakennuspaikaksi luovuttanut siten suodun lisäalan samaksi ajaksi ja samoilla ehdoilla kuin edellä mainitussa Maistraatin syyskuun 2 päivänä 1857 antamassa päätöksessä oli puheena olevasta tontista ennen säädetty, minkä johdosta yhtiö olisi velvollinen kaikesta siten haltuunsa saamastaan maasta, yhteensä viidestätoistatuhannesta neliökynnärästä, vuosittain kaupunginkassaan suorittamaan vuokraa kolmesataayhdeksänkymmentäkolme tuhannesosaa tynnyriä rukiita verohinnan mukaan; ja on Kuvernöörinvirasto valituksenalaisella päätöksellä asiasta lausunut että, koska mainittu työväenasuntojen rakennuttamista varten tähän kaupunkiin perustettu yhtiö on tuntuvilla kustannuksilla aikaansaanut puheena olevan, paikkakunnalle hyödyllisen ja tarpeellisen laitoksen sekä yhtiön olemassaolo voisi joutua vaaraan ja yhtiömiehille koitua tuntuvaa tappiota, ellei anottua vuokranpitennystä saataisi, vaan yhtiö olisi velvollinen hallustaan luovuttamaan edellä mainitun maan Maistraatin määräämällä tavalla; sentähden harkitsi Kuvernöörinvirasto oikeudenmukaiseksi kumota Maistraatin edellämaitun ja tältä kohden valituksenalaisen päätöksen

sekä suoda yhtiölle nykyisen vuokrakauden päätyttyä jatkuvan hallintaoikeuden usein mainittuun maahan niin kauan kuin siinä nykyään olevia työväenasuntoja kunnollisesti käytetään nykyiseen tarkoitukseensa ja pidetään paikkakunnan tarpeita vastaavassa kunnossa; mutta jos vastedes syystä tai toisesta ei olisi näin laita, vaan laitos lakkautettaisiin, katsottaisiin yhtiön menettäneen vuokraoikeutensa mainittuun maahan, joka siinä tapauksessa heti olisi korvauksetta kaupungille luovutettava siinä silloin olevine aitauksineen ja istutuksineen; muutoin olisi Maistraatin päätös siltä kohden, johon siihen ei ollut muutosta haettu, lainvoiman saaneena oleva noudatettavana; mihin valittajat alamaisuudessa ovat hakeneet muutosta, minkä johdosta asianomaisia on kuultu ja he ovat alamaisen selityksensä antaneet sekä läänin Kuvernööri on alamaisen lausunnon tänne lähettänyt. Annettu Keisarillisessa Suomen Senaatissa ja sen Talousosastossa, Helsingissä, huhtikuun 12 päivänä 1861.

Keisarillinen Majesteetti on Armossa alamaisen valituksen siihen kuuluvine asiakirjoineen itselleen esittelyttänyt, mutta ei katso valittajain esiintuoneen syytä Kuvernöörinviraston valituksenalaisen päätöksen muuttamiseen, jonka varaan asia siis jää. Jota asianomaiset alamaisuudessa noudattakoot.

Keisarillisen Majesteetin Korkeassa Nimessä

Hänen Suomen Senaattinsa:

C. Cronstedt.
Robert Trapp.

A. L. Born.
F. Edelheim.

Nils af Ursin.

Edellä olevan jäljennöksen Keis. Senaatin Talousosaston 1861 vuoden päätöskirjassa olevan alkukirjoituksen mukaiseksi todistaa, Helsingissä, Suomen Valtioarkistossa, tammikuun 10 päivänä 1889.

Theodor Swanström.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa:

Helsingin Rahatoimikamarissa, joulukuun 23 päivänä 1915.

Viran puolesta:
Knut Furuhjelm.

Suomennos jäljennöksestä.

Terveystenhoitolautakunnan toimenannosta toimittivat allekirjoittaneet keskiviikkona kesäkuun 8 päivänä katselmuksen Arbetareaktiebolaget Villan Lugnet yhtiön omistamissa työväenasunnoissa Lapinlahdenkadun tontilla N:o 10. Katselmustoimituksessa, joka tapahtui Rahatoimikamarin pyynnöstä, olivat saapuvilla Sosialilautakunnan puolesta lakitieteenkandidaatti Einar Bök sekä Rakennuskonttorin puolesta kaupunginarkkitehti K. Hård af Segerstad ynnä terveydenhoidontarkastaja, tohtori V. Manner. Toimituksessa merkittiin muistoon seuraavaa:

1 §.

Yhtiö omistaa Lapinlahdenkadun tontin N:o 10, jonka pinta-ala on 5,684 m² ja joka käsittää suurimman osan korttelia N:o 168. Puheena olevalla alueella on, paitsi tarpeellisia ulkokuoneita, neljä asuinrakennusta, nimittäin pihalla yksi pieneläntä rakennus, jossa yhtiön isännöitsijä asuu, sekä katuvarsilla kaksi kaksikerroksista ja yksi yksikerroksinen talo työväenasuntoja varten. Lisäksi on pesutuparakennus, jossa paitsi talon pesutupaa myös on yksi asuinhuone. Kaikki edellä mainitut rakennukset ovat puutaloja sekä varustettuja asfalttikatolla, joka kaksikerroksisissa rakennuksissa on pantu pärekaton päälle.

Työväenasuinrakennusten pinta-ala on noin 950 m² ja niissä on kaikkiaan 60 asuntoa, kukin käsittäen yhden huoneen. Asuinrakennukset ovat ulkopuolisesti varsin puuttellisissa kunnossa.

Talossa ilmoitettiin olevan asukkaita alun viidettäsataa, ja merkittiin, että asukkaat 1910 vuoden väenlaskussa olivat jakautuneina 84 ruokakuntaan sekä että samassa tilaisuudessa 20 huoneistossa asui 5—10 henkeä kussakin huoneessa, mikä seikka osottaa asukijärjestelmän olleen käytännössä sekä osittain suurta liika-asutusta vallinneen.

2 §.

Lapinlahdenkadun varrella sijaitseva asuinrakennus N:o 1 käsittää asunnot N:ot 1—24. Rakennuksen kumpaisessakin kerroksessa on kaksi välikäytävää, jotka kumpikin ovat neljän asunnon, kahden kumpaisellakin puolella, yhteisinä eteisinä. Paitsi näitä eteisiä on rakennuksen kumpaisessakin päässä käytävä eli yhteinen eteinen kahteen ylä- ja kahteen alakerroksessa olevaan asuntoon.

Asuinrakennuksessa N:o 2, jonka kylki on Lastenkodin- ja pääty Lapinlahdenkatua päin, ovat asunnot N:ot 51—74, ja siinäkin on samoin kuin edellä mainitussa rakennuksessa kumpaisessakin kerroksessa kolme välikäytävää eli yhteistä eteistä. Näihin sekä rakennuksessa N:o 1 että N:o 2 oleviin eteisiin

nähdessä merkittiin, että niiden ulkoseinät olivat yksinkertaisista laudoista ja että niin eteiset kuin porraskäytävätkin olivat puutteellisessa kunnossa.

Työmieskadun varrella olevassa asuinrakennuksessa N:o 3 ovat huoneet N:ot 25—36. Nämä ovat sijoitettuina kumpaisellekin puolen rakennuksen pituus-suunnassa kulkevaa välikäytävää.

3 §.

Kaikki asuinhuoneet ovat varustetut ainoastaan yksinkertaisella, yhteiseen, kylmään eteiseen vievällä ovella. Huoneet yleensä, mutta varsinkin eräät niistä olivat puutteellisessa kunnossa: katot mustat, seinäpaperit osittain tahraiset ja rikkinäiset, lattiat maalaamattomat ja vailla linoleumimattoja, paitsi eräissä huoneissa, joihin vuokralaiset itse olivat kustantaneet linoleumimaton lattialle. Eräissä asunnoissa ei, mikäli ilmoitettiin, 7—9 vuoteen ole minkäänlaisia korjauksia toimeenpantu. 37 huoneessa oli ainoastaan tavallinen kakluuni, jota täytyi padanjalkain tahi, niinkuin oli laita kolmessa huoneessa, yksinkertaisen helminlaatan avulla käyttää ruuanlaitossakin. Helliuuni oli 27 huoneessa. Kuhunkin asuntoon kuuluu yhteisessä eteisessä oleva ruokakonttori sekä rakennuksen ullakolla oleva vaatesuoja. Ensinmainituista ovat eräät sangen pieniä. Lämpimiä kellareja ei ole ensinkään. Vesi- ja laskujohtoja ei ole yhdessäkään asunnossa. Koko talolle yhteinen vesijohto on rakennuksen N:o 1 kivijalassa. Kaikki likavesi täytyy kantaa likakaivoon, joka on hyvän matkan päässä asuinrakennuksesta tontin kaakkoisosassa.

Pesutuparakennuksessa sijaitsevalla asuinhuoneella on pesutuvan kanssa yhteinen eteinen. Huone on sangen puutteellisessa kunnossa eikä sitä, mikäli ilmoitettiin, ole 7 vuoteen korjattu.

4 §.

Lisäksi merkittiin: että erästä rakennuksessa N:o 2 olevaa kulmahuonetta käytettiin myymälänä; että vähäinen ala pihamaata Lapinlahdenkadun puoleisen portin viereltä on vuokrattu hautakivien näyttelypaikaksi, sekä että kaupungin-arkkitehdin mielestä tonttia kokoonsa nähden ei käytetä riittävässä määrässä asuntotarkoituksiin.

5 §.

Edellä olevan johdosta päätettiin asunnoista lausua:

että katselmuslautakunta puolestaan on sitä mieltä, että näitä työväenasuntoja ei ole „kunnollisesti käytetty ilmoitettuun tarkoitukseensa eikä pidetty paikkakunnan tarpeita vastaavassa kunnossa“, niinkuin tonttia luovutettaessa oli sen vakituisen hallintaoikeuden ehdoksi pantu;

että pesutuvassa sijaitsevaa huonetta ei saisi käyttää asuinhuoneena; sekä että yhtiö olisi velvoitettava kuhunkin asuinhuoneistoon laittamaan helli-

uunin ynnä vesi- ja laskujohdon sekä ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin asuntojen pannettamiseksi täysin tarkoituksenmukaiseen kuntoon.

Kaupunginarkkitehti oli lisäksi sitä mieltä, että kaksikerroksisissa asuinrakennuksissa asfalttihuovan alla oleva pärekatto olisi ylen tulenvaarallisena poistettava ja puheena olevat rakennukset katettava kaupungin rakennusjärjestyksessä sallitulla kattausaineella.

Helsingissä, kesäkuun 8 päivänä 1915.

O. v. Hellens.

Vilh. Sucksdorff.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa:

Helsingin Rahatoimikamarissa, joulukuun 23 päivänä 1915.

Viran puolesta:

Knut Furuhjelm.

Lausunto Helsingin kaupungin poliisilaitoksen muutettua vuosirahasääntöä koskevasta asiasta.

HELSINGIN KAUPUNGIN
RAHATOIMIKAMARI

Helmikuun 21 p:nä 1916.

N:o 153.

Kaupunginvaltuustolle.

Kirjelmässä joulukuun 16 päivältä 1915 on Keisarillisen Senaatin Sivilitoimituskunta läänin Kuvernöörille lähettänyt mainitussa toimituskunnassa laaditun ehdotuksen armolliseksi asetukseksi Helsingin kaupungin poliisilaitoksen vuosirahasäännöstä (Liite I) sekä käsenyt Kuvernöörin viimeistään kuuden viikon kuluessa oman lausuntonsa kera Toimituskuntaan antaa Helsingin kaupunginviranomaisilta vaaditut alamaiset lausunnot mainitusta ehdotuksesta. Tämän johdosta on Kuvernööri lähetteessä saman joulukuun 20 päivältä Maistraatin välityksellä Herroilta Kaupunginvaltuusmiehiltä pyytänyt vaadittua lausuntoa, joka lähetteen mukaan olisi ollut perille annettava viimeistään seuraavan tammikuun 20 päivänä.

Lähetteessä joulukuun 27 päivältä viime vuotta on Kaupunginvaltuuston Valmisteluvaliokunta lähettänyt esillä olevan asian Rahatoimikamariin lausunnon saamiseksi. Sen ohessa on Kaupunginvaltuusto asiaa alustavasti käsitellessään viime tammikuun 11 päivänä päättänyt Kuvernöörille lähetettävässä kirjelmässä ilmoittaa, että Valtuusto asian laajuuden johdosta ja kun ehdotuksen lähempiä perustelmia kokonaan puuttui ei voinut määräjän kuluessa hankkia tarvittavaa selvitystä eikä antaa siihen perustuvaa lausuntoa asiasta.

Asiaa nyttemmin valmisteltuaan on Rahatoimikamarilla, joka tehtävää täydessään on käyttänyt asiantuntijain apua, kunnia täten Kaupunginvaltuustolle antaa seuraava mietintö ehdotuksineen asiasta.

Esillä olevan kysymyksen valaisemiseksi on Rahatoimikamari katsonut Yleisiä aluksi olevan antaminen lyhyen selonteon poliisikamarilaitoksen asemasta hal- näkökohtia. linto-oikeudellisessa suhteessa, poliisilaitoksen vuosirahasäännön laadinnassa noudatetusta tavanmukaisesta järjestyksestä sekä poliisilaitoksen kustannusten jakamisessa valtion ja kunnan kesken noudatetusta perusteesta.

Poliisikamarin asema hallinto-oikeudessa suhteessa.

Skandinavisen pohjolan kaupungeilla on vanhastaan ollut laaja itsehallintaoikeus, m. m. oikeus osittain yhteistoimin hallitusvallan kanssa alueellaan pitää voimassa järjestystä ja turvallisuutta sekä asettaa sitä varten tarpeelliset virka- ja palvelusmiehet. Toiselta puolen oli kaupunkien velvollisuus suorittaa tästä johtuvat menot. Erinäisten 1600- ja 1700-luvulla annettujen asetusten mukaan oli poliisihoidon toimittaminen lähinnä maistraattien asia maaherrain silmälläpidon alaisina. Valtakunnan porvaristolle ja kaupungeille annettussa 1789 vuoden vakuutuksessa taattiin näille aikaisempina ja myöhempinä aikoina saamansa edut ja erioikeudet, eritoten oikeus asettaa alemmat palvelusmiehensä.

Mikäli olot kehittyivät ja erityinen, järjestystä voimassa pitävä viranomaisen osottautui tarpeelliseksi, sikäli on hallitus maamme tultua Ruotsista erotetuksi käynyt perustamaan poliisikamareja eräisiin maamme kaupunkiin. Semmoinen perustettiin m. m. Turkuun (1816), Helsinkiin (1826), Viipuriin (1836) sekä myöhemmin Tampereelle (1891), Poriin (1899), Hämeenlinnaan (1902), Kuopioon (samana vuonna) j. n. e. Poliisikamarit asetettiin valtionviranomaisten välittömän valvonnan alaisiksi ja valtiovalta varasi itselleen, 1789 vuoden vakuutuksen periaatteista poiketen, vallan asettaa ja erottaa näiden kaupunkien poliisihoidon palveluksessa olevat virka- ja palvelusmiehet. Mikäli kaupunkikunnilta otettiin pois kaikki vaikutusvalta poliisijohtoon, sikäli otti valtio sen sijaan huolekseen tuntevan osan poliisilaitosten voimassapitokustannuksista.

Poliisilaitoksen vuosirahasäännön laadintatapa ja kustannusten jakaminen valtion ja kunnan kesken.

Sen johdosta että poliisikamarit ovat valtionviranomaisten alainen elin, on hallitus viime kädessä päättänyt poliisilaitoksesta johtuvain menojen määrän sekä vahvistanut poliisilaitoksen vuosirahasäännön antamalla maamme asetuskokouksessa julkaistun armollisen asetuksen asiasta. Kaupunkikunnille on kuitenkin, samoin kuin esillä olevassakin tapauksessa on laita, aina suotu oikeus ottaa osaa vuosirahasäännön laatimiseen.

Hallitusvallan pyrkimys muuntaa poliisilaitokset kunnan avustamiksi valtionlaitoksiksi on aiheuttanut heinäkuun 3/16 päivänä 1903 annetussa armollisessa asetuksessa säättämään, että kaikki poliisilaitokselle vuosirahasäännön mukaan tulevat varat on maksettava valtionviranomaisten toimesta ja että kaupunkien apumaksut poliisiin voimassapitoon on suoritettava valtiolle. Aikaisemmin oli Helsingissä noudatettu sitä järjestystä, että valtion apumaksu poliisiin voimassapitoon oli tilauksesta toimitettu kaupunginkassaan ja poliisilaitoksen budjetti pantu kunnan menosääntöön. Kaupungin valta tarkastaa ja valvoa poliisin menoja ja myönnettyjen määrärahojen käyttämisestä on mainitun asetuksen johdosta laukannut.

Siitä lähtien kun poliisilaitos Helsinkiin perustettiin, on valtio suorittanut suurimman osan sen tuottamista kuluista. Suhdeluku vahvistettiin maaliskuun 13/26 päivänä 1909 annetulla asetuksella siten, että valtio suorittaa kokonaiskuluista 2/7 ja kunta 5/7, ja tämä jakoperuste on pysytetty esillä olevassakin Sivilitoimituskunnan laatimassa ehdotuksessa. Tämän lisäksi on asetusten määrää-

ysten mukaan kaupunki ollut velvollinen poliisilaitoksen käytettäväksi luovuttamaan sopivat huoneistot lämpöineen ja valaistuksineen sekä kustantamaan poliisin aseistuksen ynnä tarvittavat hevoset ja ratsastarvikkeet — jälkiä poliisilaitoksen olemassaolosta kunnallisena laitoksena.

Mitä sitten tulee kysymykseen kaupungin itsemääräämävallan ja velvollisuuksien rajoista valtion suhteen poliisihoidon kustannusten suorittamiseen nähden on Kaupunginvaltuusto aikaisemmin aina ollut sitä käsitystä, että kaupunki voi olla velvollinen osaltaan kustantamaan toimenpiteitä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden voimassa pitämiseksi sekä omista varoistaan osottamaan rahoja tähän tarkoitukseen ainoastaan sikäli kuin kaupunki itse tutkii mainitut toimenpiteet tarpeellisiksi ja siis varoja niitä varten olevan myönnettävä (vrt. Kaupunginvaltuuston pain. asiakirj. 1875 N:o 25, 1882 N:ot 12 ja 25, 1883 N:ot 4 ja 11, 1885 N:o 13, 1892 N:ot 11 ja 16, 1902 N:o 32 sekä 1906 N:o 6). Tämän periaatteen, jota ei hallitus kuitenkaan aina ole osaltaan noudattanut, on katsottu johtuvan kunnallisen itsehallinnon lakisääteisistä periaatteista sekä turvaavan kuntaa tulemasta kohtuuttomasti rasitetuksi valtion hyväksi, jonka elimille on suotu laaja määräysvalta poliisilaitoksen järjestämiseen ja johtoon nähden. Siihen ehdotukseen uudeksi asetukseksi Helsingin poliisilaitoksesta, jonka Kaupunginvaltuusto vuonna 1906 lähetti K. Senaattiin (*Pain. asiakirj. N:o 6 vuodelta 1906*), mutta joka ei saavuttanut vahvistusta, pantiin tämän mukaisesti sitä sisällystä oleva määräys, että poliisilaitoksen menot, sikäli kuin ne ylittivät kaupunginviranomaisten myöntämän määrän, olisi valtion suoritettava.

Maistraatin asettaman komitean vuonna 1909 toimittamassa 1906 vuoden ehdotuksen tarkastuksessa esiintyi jonkin verran eriävä käsitys tästä tärkeästä tulkintakysymyksestä. Mainittu komitea huomautti, että kunta tuollaisen säännöksen johdosta todellisuudessa saisi oikeuden itse määrätä sen suurimman summan, jota enemmällä se ei olisi velvollinen ottamaan osaa puheena oleviin kustannuksiin. Kun kuitenkin edellä mainitussa porvarissäädyn 1789 vuoden erioikeuksien 3 §:ssä olevan säännöksen että kaupunkikunnan on osotettava varoja „niin että ne riittävät ja ulottuvat yleisiin ja välttämättömiin tarpeisiin“ täytyy mainitun komitean mielestä katsoa suovan hallitukselle vallan viime kädessä tutkia yhteistä määrärahatarvetta puheena olevassa kohden sekä velvoittaa kunnan ottamaan osaa välttämättömiin menoihin, ehdotti komitea edellä mainitun määräyksen poistettavaksi ehdotuksesta.

Mainitun oikeuskäsityksen mukaan on siis, kun ei ole olemassa hallituksesta riippumatonta korkeinta oikeuspaikkaa hallinto-oikeudellisten riita-asiaan ratkaisua varten, kotimaisella hallituksella oikeus viime kädessä arvostella poliisilaitoksen menoja sekä vahvistaa kustannusten jako valtion ja kunnan kesken. Mutta tämä edellyttää, että tutkiminen toimitetaan oikeudenmukaisen ja asiallisen perusteen mukaan ja ettei kaupungin oikeutettuja etuja saa syrjäyttää kuntaa kohtuuttomasti rasittamalla. Kun siis jokin poliisilaitoksen vuosiraha-

säännön menoerä on sen laatuinen, että se yksinomaan tahi tuntuvassa määrässä johtuu valtiotarkoituksista, on jakoa toimitettaessa tämä seikka otettava huomioon; ja kun hallitustaholta pidetään poliisivoiman lisäämistä tarpeellisena toimenpiteiden johdosta, joihin ilman kaupungin syytä tai tuottamusta on ryhdytty tai joita valtioetu vaatii paikkakunnan poliisihoidon puitteiden ulkopuolella, näyttää kunta oikeutta myöten olevan vapautettava velvollisuudesta ottaa osaa tuollaisiin menoihin sekä ositusperuste sovitettava tämän mukaan.

Sen johdosta että K. Senaatti tällä kertaa panemalla edellä mainitun liian lyhyen odotusajan lausunnon antamista varten ei ole suonut kaupungille tarpeellista aikaa ottaa osaa poliisibudjetin laatimiseen, pyytää Rahatoimikamari lisäksi huomauttaa, että tuollainen toimivalta luonnollisesti johtuu poliisilaitoksen asemasta kunnallisenkin poliisihoidon elimenä ja niistä runsaista kustannuksista, joita kunnalle koituu poliisin voimassapidosta. Kun kaupungilla on epäämätön oikeus saattaa äänensä kuuluviin tällaisissa asioissa, seuraa tästä niinkään, että kaupunginviranomaisille on annettava kohtuullinen aika asian valmistelemiseen. Se seikka että nämä viranomaiset jo vuosina 1906, 1909 ja 1911 ovat lausuneet mielensä, ei vaikuta asiaan, sillä Sivilitoimituskunnan luonnos, joka ei nojaa 1909 eikä 1911 vuoden ehdotuksiin, johtaa asian uuteen vaiheeseen.

Rahatoimikamari, joka asiaa valmistellessaan on noudattanut kaikkea nykyoloissa mahdollista joutuisuutta, pyytää edellä lausutun johdosta julkilausua käsityksensä, *että kuntaa ei voida esillä olevan Sivilitoimituskunnan ehdotuksen pohjalla laillisesti velvoittaa suorittamaan lisämenoja poliisilaitoksen voimassapitoon, ellei kaupunginviranomaisille sitä ennen ole varattu tilaisuutta lausua mielensä asiasta sekä annettu kohtuullista aikaa siihen.*

Helsingin poliisilaitoksen kustannukset aikaisempina vuosina. 1903 vuoden meno-sääntö.

Kaupunginviranomaiset ovat aina tunnustaneet Helsingin kaupunkikunnan velvolliseksi valtion kera kohtuullisessa suhteessa ottamaan osaa pääkaupungin poliisilaitoksen kustantamiseen. Nämä menot ovatkin viime vuosikymmeninä kohoamistaan kohonneet kaupungin kehityksen ja kaupungin alueen laajenemisen, väkiluvun lisääntymisen ja väestön liikkuvaisuuden, rikosten, irtolaisuuden ja juoppouden lisääntymisen ynnä useiden muiden asiaan vaikuttavain seikkain johdosta. Vuonna 1897, jolloin Helsingissä henkikirjain mukaan oli noin 70,000 asukasta, oli vakinaista poliisimiehistöä 146 miestä (konstaapeleja ja ylikonstaapeleja), ja vuosirasäännön mukaan oli kustannuksia 268,090 markkaa, josta määrästään kaupungin osalle tuli Smk 89,363: 33. Vuonna 1900 annetun asetuksen johdosta poliisin menosääntöä korotettiin tuntuvasti eli 107,560 markalla ja sen mieslukua lisättiin 41 miehellä. Jo seuraavana vuonna esitti silloinen poliisimestari Carlstedt ehdotuksen poliisin uudestijärjestämiseksi, jonka ehdotuksen

mukaan poliisivoima lisääntyisi runsaasti kaksinkertaiseksi ja poliisin vuosimenot lähes kolminkertaisiksi. Kaupunginvaltuusto antoi ehdotuksesta perinpohjaisen arvostelun (*Pain. asiakirj. N:o 32 vuodelta 1902*) sekä hyväksyi lisämenoja 49,395 markkaa, mutta Valtuuston esittämiä näkökohtia ei otettu huomioon korkeimmassa paikassa. Sen sijaan annettiin maaliskuun 13/26 päivänä 1903 asetus, joka vahvisti Helsingin poliisilaitoksen vieläkin voimassa olevan menosäännön, jonka mukaan vakinaisia poliisimiehiä on 320 konstaapelia ja 21 ylikonstaapelia sekä vuosimenoja 693,120 markkaa, josta rahamäärästä kaupungin on maksettava Smk 198,034: 28 eli $\frac{2}{7}$ kokonaissummasta. 1903 vuoden menosääntö vahvistettiin alkujaan olemaan voimassa viisi vuotta, mutta voimassaoloaikaa on sittemmin kerta kerralta pitennetty, viimeksi joulukuun 15/28 1910 annetulla armollisella määräyksellä, jossa Keisarillinen Majesteetti on käskenyt mainitun vuosirahasäännön pysyttäväksi vastedes voimassa siihen asti kun uusi vakinainen vuosirahasääntö poliisilaitokselle armollisesti vahvistetaan.

Maamme valtiollisten ja yhteiskunnallisten olojen kehitys vuodesta 1903 lähtien vaati kuitenkin jo vuonna 1906 väliaikaisesti lisäämään poliisivoimaa. Lähinnä niiden arveluttavain levottomuuksien johdosta, joita vuonna 1906 sattui eritoten Helsingissä Viaporin linnueväen keskuudessa puhjenneen kapinan yhteydessä ja jotka osottivat yhteiskunnalle vaarallisen lainhalveksumisen päässeen valtaan väestön laajoissa piireissä, katsoi hallitus tarpeelliseksi, koska tuollaisia laillisen järjestyksen loukkauksia vastedeskin saattoi tapahtua, käydä lisäämään Helsingin poliisivoimaa. Sittenkun Keisarillinen Majesteetti Keisarillisen Senaatin asiasta tekemän alamaisen alistuksen johdosta oli syyskuun 6 päivänä 1906 annetulla armollisella käskykirjeellä valtuuttanut Senaatin erittäin osotettujen perusteiden mukaan voimassa olevan vuosirahasäännön mukaisten määrärahojen lisäksi mainittuun tarkoitukseen käyttämään sinä vuonna arviolta 600,000 markkaa ja vuonna 1907 arviolta 1,300,000 markkaa, lähetti Uudenmaan läänin Kuvernööri Keisarillisen Senaatin vahvistettavaksi ehdotuksen *Helsingin poliisilaitoksen väliaikaiseksi vuosirahasäännöksi*; ja hyväksyi Senaatti sittemmin lokakuun 15 päivänä 1906 vähäisin muutoksin tämän budjetin olemaan voimassa toistaiseksi, ei kuitenkaan kauempaa kuin syyskuun 1 päivään 1907. Keisarillisen Senaatin vastamainitun päätöksen mukaan asetettaisiin poliisilaitokseen 29 ylikonstaapelia ja 430 konstaapelia ylimääräiselle palkkaussäännölle ja vakinainen poliisivoima lisättäisiin siten kaikkiaan 800 mieheksi, joista 80 olisi ratsupoliiseja. Samalla parannettiin poliisihenkilökunnan palkkoja tuntuvasti.

Kun maamme olot väliaikaisen menosäännön voimassaoloajan päättyessä eivät vielä olleet siinä määrin vakautuneet, että väliaikaisen poliisivoiman lisäystä olisi käynyt laajemmassa mitassa supistaminen taikka vakinaisen poliisivoiman palkanparannuksiin y. m. tarkoituksiin myönnettyjä määrärahoja lakkauttaminen, on K. Senaatti, siihen hankittuaan korkean esivallan luvun läänin Kuvernöörin käytettäväksi edelleen antanut tarpeelliset määrärahat väli-

1906—1916
vuoden väli-
aikaiset
meno-
säännöt.

aikaisen vuosirahasäännön jatkamiseen. Niinpä osotettiin Helsingin poliisikunnan lisäämiseksi, rasittavasta virantoimituksesta vakinaisille poliisimiehille annettaviksi korvauksiksi sekä muihin tästä johtuviin menoihin 1907 vuoden loppupuoliskolla Smk 464,460:—, vuonna 1908 Smk 1,339,694:—, vuonna 1909 Smk 1,219,894:— sekä vuosina 1910—1915 kunakin Smk 1,099,514:—, 930,514:—, 932,314:—, 1,007,514:—, 1,038,604:— ja 1,054,884:—. Vuodeksi 1916 vahvistettu väliaikainen menosääntö, joka on voimassa siksi kunnes uusi vakinainen menosääntö poliisilaitokselle vahvistetaan, päättyy 1,051,624 markkaan.

Väliaikaisesti lisättyä poliisivoimaa katsottiin kuitenkin 1908 vuoden alusta käyvän jonkin verran vähentäminen, niin että ylimääräisellä palkkasäännöllä olleiden 1906 vuoden väliaikaisen menosäännön konstaapelien luku 430 vuonna 1908 vähennettiin 380 mieheen, vuonna 1909 330:en, vuonna 1910 280:en sekä vuosina 1911 ja 1912 212 mieheen. 1913 vuoden väliaikaisen menosäännön mukaan ylimääräisten konstaapelien luku jälleen kohosi 237 mieheen, ja vuosina 1914—1916 on näitä ylimääräisiä konstaapeleja ollut 245. Ylimääräisten ylikonstaapelien luku, joka vuosina 1907—1909 oli 29, vähennettiin K. Senaatin määräyksen johdosta seuraavina vuosina 19:en.

Jos paitsi tätä lisämiehistöä otetaan lukuun 1903 vuoden vakinaisen menosäännön mukaan oleva vakinainen poliisimiehistö (21 ylikonstaapelia ja 320 konstaapelia), on 1916 vuoden väliaikaisen menosäännön mukaan poliisilaitoksessa 40 ylikonstaapelia ja 565 konstaapelia ¹⁾.

Tammikuun 27 päivänä 1916 poliisilaitoksen alipäällystöstä ja miehistöstä annettu päiväraportti kuitenkin osottaa, että todellinen poliisivoima tuona päivänä oli 645 miestä, siis 40 miestä yli väliaikaisen menosäännön. Syytä tähän asiantiltaan enempää kuin sitäkään, millä varoilla nämä uudet ylimääräiset ylikonstaapelit ja konstaapelit palkataan, ei Rahatoimikamari ole voinut saada selville.

Uuden vakinaisen vuosirahasäännön valmistelutyöt.

Kysymys uuden, tarpeen mukaan sovitun menosäännön laatimisesta pääkaupungin poliisilaitokselle edellä mainittujen väliaikaisten menosääntöjen sijaan on viime vuosina erinäisiä kertoja ollut kaupunginviranomaisten käsiteltävänä. Edellä mainitun maistraatinkomitean vuonna 1909 laadittua 1,371,000 markkaan päättyvän ja 479 vakinaista miestä käsittävän ehdotuksen poliisilaitoksen uudeksi menosäännöksi antoi poliisimestari Walmqvist kirjelmässä heinäkuun 3 päivältä 1911 perustellun vastaehdotuksen, joka saatettiin Kaupunginvaltuuston tiedoksi lausunnon antamista varten. Tämän ehdotuksen mukaan olisi menoja ollut kokonaista 2,224,140 markkaa sekä miehistöä kaikkiaan 761 miestä. Valtuusto lähetti asian jälleen edellä mainittuun komiteaan, joka marraskuun 24 päivänä samaa vuotta antoi uuden, eräiltä kohdin muutetun vastaehdotuksen (*Pain. asiakrj. N:o 49 vuodelta 1911*), jonka mukaan kustannuksia olisi kaikkiaan 1,567,800 markkaa ja poliisivoimaa 494 miestä. Tämän ehdotuksen Kaupunginvaltuusto

¹⁾ Tähän ei ole luettu n. s. maaseudun rikostutkimuksia varten olevaa osastoa (5 miestä).

hyväksyikin joulukuun 12 päivänä 1911, minkä jälkeen se Kuvernöörin välityksellä lähetettiin K. Senaattiin. Sittemmin on asia ollut valmisteltavana Sivilitoimituskunnassa, joka valmistelu nyttemmin on antanut tulokseksi tässä käsiteltävänä olevan ehdotuksen.

Vertailevan katsauksen saamiseksi toiselta puolen 1903 vuoden menosääntöön ja nykyiseen väliaikaiseen menosääntöön sekä Kaupunginvaltuuston vuonna 1911 hyväksymään ehdotukseen ja toiselta puolen esillä olevaan Sivilitoimituskunnan laatimaan ja Rahatoimikamariin lähetettyyn ehdotukseen on Kamari laadittanut 1) tähän liittyvät taulut, jotka lähemmin valaisevat ehdotuksen taloudellista puolta sekä sen ohessa antavat käsitystä poliisilaitoksen viimeaikaisesta asteettaisesta kehityksestä (Liitteet II—V).

Niinkuin mainituista tauluista näkyy, jakautuvat poliisilaitoksen kustannukset edellä mainittujen vuosirahasääntöjen ja ehdotusten mukaan seuraavasti:

	1903 v:n menosääntö. Smk.	1916 v:n väliaik. menosääntö. Smk.	1911 v:n ehdotus. Smk.	Sivilitoimituskunnan ehdotus. Smk.
Kokonaiskustannukset menosääntöön mukaan	693,120: —	1,744,744: —	1,567,800: —	1,900,500: —
Kaupungin osuus	198,034: 28 2)	198,034: 28 2)	313,560: —	543,000: —
” ” kutakin henkikirjoissa 1/1 1915 olevaa asukasta kohti . . .	— — 3)	1: 29	2: 04	3: 54

Sivilitoimituskunnan menosääntöehdotuksessa on siis kustannuksia 1,207,380 markkaa eli 174.2 % enemmän kuin 1903 vuoden menosääntöissä, 332,700 markkaa eli 21.2 % enemmän kuin Kaupunginvaltuuston vuonna 1911 hyväksymässä ehdotuksessa sekä 155,756 markkaa eli 8.9 % enemmän kuin nykyisessä väliaikaisessa menosääntöissä. Kaupungin menojen osuus, joka 1903 vuoden menosääntöön ja väliaikaisen menosääntöön mukaan on saman suuruinen, kohoaisi, jos Sivilitoimituskunnan ehdotus hyväksytään, Smkalla 344,965: 72 eli 174.2 %:lla nykyisestä määrästä sekä 229,440 markalla eli 73.2 %:lla Kaupunginvaltuuston vuonna 1911 osottamasta määrästä.

Niinkuin edellä mainittiin, on kaupunki 1903 vuoden menosääntöön mukaan velvollinen poliisilaitoksen käytettäväksi hankkimaan tarkoituksenmukaiset huoneistot lämpöineen ja valaistuksineen sekä kustantamaan poliisimiehistön ase-

1) Tilastoaineiston järjestämisessä on Rahatoimikamarin apuna ollut Tilastokonttorin amanuenssi, filosofianmaisteri Otto Bruun.

2) Sääntönäistä vuosimäärärahaa on Kaupunginvaltuuston vuonna 1911 tekemän päätöksen mukaan korotettu 2 naispuolisen houruinhoitajan palkkaamiseen käytettävällä vähäisellä summalla.

3) Vuonna 1903 vallinneiden olojen mukaan oli kustannuksia kutakin henkikirjoissa olevaa asukasta kohti Smk 2: 23 (Liite III).

Vertailevia tietoja.

varusteet, niinkuin sapelit ja revolverit patruunineen, ynnä antamaan poliisin käytettäväksi 16 täysin kelvollista ratsuhevosta varusteineen. Nämä menot on kuluvan vuoden rahäsäännössä laskettu kaikkiaan Smk:ksi 195,258: 33. Kaupunginvaltuuston vuonna 1911 tekemän päätöksen mukaan jäisivät edellä mainituista lisämenoista yksinomaan kustannukset huoneiston hankkimisesta, 1916 vuoden budjetin mukaan 132,025 markkaa, kunnan suoritettaviksi, jota vastoin muut menoerät pantaisiin vuosirahäsääntöön ja olisivat valtion ja kunnan yhteisesti suoritettavia. Sivilitoimituskunnan ehdotus käy tässä kohden keskitietä: sen mukaan olisi kaupunki velvollinen kustantamaan huoneistot, lämmön ja valon — mikä kuluvan vuoden budjetin mukaan vastaisi 184,025 markkaa — jota vastoin aseistuksesta ja varusteista johtuvat kustannukset on siirretty vakinaiseen menosääntöön.

Jos vastamainitut lisämenoerät lisätään edellä laskettuun, kaupungin osalle tulevaan poliisilaitoksen menojen määrään, saadaan seuraavat kunnan kokonaismenojen määrät:

1916 vuoden väli- aikainen menosääntö.	1911 vuoden ehdotus.	Sivilitoimituskunnan ehdotus.
Smk 393,292: 61	Smk 445,585: —	Smk 727,025: —

Kutakin kaupungin henkikirjoissa tammikuun 1 päivänä 1915 ollutta asukasta kohti tulisi viimeksi mainituista summista kustakin Smk 2: 56, 2: 90, 4: 74. Sivilitoimituskunnan ehdotus verrattuna nykyään voimassa olevaan menosääntöön siis tietää, jos vertailun pohjaksi pannaan kaupungin todelliset menot, lisäkustannuksia Smk 333,732: 39 eli 84.9 % sekä verrattuna Kaupunginvaltuuston vuonna 1911 tekemään päätökseen lisäkustannuksia 281,440 markkaa eli 63.2 %.

Edellä mainittujen menosääntöjen ja ehdotusten välinen vertailu poliisimiehistön lukumäärään nähden taas antaa seuraavat tulokset:

	1903 v:n menosääntö.	1916 v:n väliaik. menosääntö.	1911 v:n ehdotus.	Sivilitoi- mituskun. ehdotus.
Poliisipäällystö	4	9	9	7
Kansliahenkilökunta	9	20	54 1)	34
Alipäällystö (komisariukset)	10	11	9	12
Miehistö (ylikonstaapelit ja konstaapelit)	341	605	494	646
Palvelijasto	1	7	8	7
Poliisimiehistöä 1,000 asukasta kohti (kirkonkirjoissa oleva väkiluku 1/1 1916)	1.9	3.4	2.8	3.7
Poliisimiehistöä kutakin 10 ha kohti (kaupunkiin yhdistetty alue 1/1 1916)	1.4	2.4	2.0	2.6

1) Tähän on luettu 31 valvojaa ja kanslia-apulaista ehdotuksessa edellytetyssä laajennetussa tiedonantotoimistossa.

Tästä näkyy, että miesluvun lisäännys on 1916 vuoden väliaikaisen menosäännön mukaan 77.4 %, 1911 vuoden ehdotuksen mukaan 44.9 % ja Sivilitoimituskunnan ehdotuksen mukaan 89.4 % nykyään voimassa olevan vakinaisen menosäännön mukaisesta miesluvusta.

Edellä mainitussa Sivilitoimituskunnan kirjelmässä viime joulukuun 16 päivältä perustellaan esillä olevaa ehdotusta ainoastaan seuraavin sanoin:

„Koska Sivilitoimituskunta pitää tarpeellisena, että Helsingin poliisiin uuden vuosirahasäännön tulisi astua voimaan niin pian kuin suinkin ja mikäli mahdollista maaliskuun 1 päivänä 1916, toiselta puolen jotta paremmin voitaisiin ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta kaupungissa ja toiselta puolen jotta jossain määrin voitaisiin kalliiden elantokustannusten johdosta parantaa poliisihenkilökunnan asemaa, saa Toimituskunta, oheen pannen edellä mainitun ehdotuksen, kehottaa Herra Kuvernööriä viimeistään kuuden viikon kuluessa Toimituskuntaan antamaan Helsingin kaupunginviranomaisilta vaaditut alamaiset lausunnot laaditusta ehdotuksesta oman lausuntonsa kera.“

Rahatoimikamari puolestaan ei käsitä olevan tarpeellista eikä sopivaa nyt käydä uudesti järjestämään poliisilaitoksen menosääntöä, vaan on päin vastoin sitä mieltä, että ajankohta sitä varten ei ole hyvin valittu.

Tämän käsityksen tueksi esitettäköön seuraavia näkökohtia:

1) Kysymystä Helsingin poliisilaitoksen menosäännön muuttamisesta on aikaisemmin käsitelty mainitusta laitoksesta voimassa olevan asetuksen tarpeelliseksi katsottua uudistusta koskevan kysymyksen yhteydessä ja kaupunginviranomaiset ovat jo vuonna 1909 laatineet ja K. Senaattiin lähettäneet ehdotuksen Helsingin uudeksi poliisiasetukseksi. Kun aikomus nyt näyttää olevan käsitellä ehdotus vuosirahasäännön muuttamiseksi pääkysymyksestä erillään, pyytää Rahatoimikamari tähän huomauttaa, että poliisilaitoksen järjestyksen perusteisiin ehdotetut muutokset ainakin osittain ovat sen laatuksia, että ne vaikuttavat menosääntöön, joten ei näytä aivan sopivalta vahvistaa uutta vakinaista vuosirahasääntöä, ennenkuin kysymys poliisiasetuksen tarkastamisesta on lopullisesti tutkittu.

2) Rahatoimikamarin käytettäväksi annetuista asiakirjoista päättäen ei asiaa näy Sivilitoimituskunnassa valmistellun niin tarkoin, kuin sen laatu ehdottomasti vaatii ja kuin hallituksen taholta aikaisemmin aina on samanlaatuisissa asioissa tehty, niinkuin m. m. 1903 vuoden menosäännön valmistelutyöt osottivat. Pyydettyään saada käytettäväkseen kaikki ehdotusta valaisevat asiakirjat on Rahatoimikamari saanut vastaanottaa erinäisiä asiakirjoja, jotka eivät kuitenkaan kohdistu nyt esillä olevaan ehdotukseen, vaan Sivilitoimituskunnan aikaisemmin laatimiin, sittemmin hyljättyihin vaihtopuolisiin ehdotuksiin, ja joissa muutoin ei esitetä huomioon otettavia näkökohtia asian selvittämiseksi. Tämän johdosta

on Rahatoimikamari kirjelmässä viime tammikuun 20 päivältä poliisimestarilta itseltään pyytänyt tarpeellisia selityksiä ja tietoja ehdotuksen erinäisistä yksityisistä.

Saatu selvitys, joka poliisimestarin kirjelmässä lähetettiin Rahatoimikamariin kuluvan helmikuun 3 päivänä, on, mikäli poliisikansliaa ja sen laitoksia koskee, havaittu kutakuinkin täydelliseksi, jota vastoin tiedot miesluvun jakautumisesta eri osastoille sekä näiden henkilökunnan tarpeesta ynnä vartio- ja palvelusjaoituksen ehdotus ovat erittäin epätäydelliset eivätkä ole voineet antaa luotettavaa perustusta asian arvostelemiselle. Tämän johdosta on se Rahatoimikamarin jaosto, joka on alustavasti käsitellyt asian, poliisimestarilta pyytänyt jonkin pätevän virkamiehen määräämistä antamaan Kamarille tarpeellisia täydentäviä tietoja, mutta poliisimestari on hyljännyt tämän pyynnön, huomauttaen että annettu selvitys oli riittävä (Liite VII). Tämä myötämielisyyden puute on tietenkin suuressa määrin vaikeuttanut Rahatoimikamarin toimittamaa ehdotuksen yksityiskohtaista tarkastelua, jonka tulokset alempana esitetään.

3) Sivilitoimituskunnan ehdotus tarkoittaa poliisivoiman pysyttämistä nykyisessä todellisessa miesluvussaan. Tämän johdosta pyytää Rahatoimikamari huomauttaa, että 1906 vuoden väliaikainen menosääntö annettiin suurlakon jälkeen siinä mielessä että Suomen valtionviranomaisilla olisi tehokas apukeino yleisen turvallisuuden sekä lain pyhyden voimassa pitämiseksi. Mutta huomattava on, että väliaikainen vuosirahasääntö ei tarkoittanut tyydyttää ainoastaan pääkaupungin tarpeita, vaan oli sitä laadittaessa määräävänä tarve hankkia maassamme silloin vallitsevain, säännöllisistä poikkeavain olojen mukaan sovitettu varamiehistö, josta tarpeellista poliisivoimaa kävisi lähettäminen kaikkiin niihin maamme paikkakuntiin, joiden oma järjestysvalta ei kykenisi yksin täyttämään tehtävänsä. Tämän johdosta ja väliaikaisen luontonsa vuoksi ei mainittua vuosirahasääntöä Rahatoimikamarin mielestä käy nykyisessä supistetussakaan muodossaan paneeminen pohjaksi arvosteltaessa kysymystä Helsingin kaupungin poliisivoiman tarpeesta.

4) Sodan johdosta vallitsevat olot poikkeavat monessa kohden säännöllisistä, ja täytyy tämän johdosta pitää aivan vääränä, että ne otetaan lähtökohdaksi laadittaessa uuden vuosirahasäännön ehdotusta ja tutkittaessa sen pohjana olevaa määrärahatarvetta. Poliisivoiman määrään nykyoloissa vaikuttavia seikkoja ei käy ottaminen mittapuuksi säännöllistä tarvetta arvostellessa. Siihen nähden mainittakoon, että väkiluvun lisäännys ja työnetsijäin tulva kaupunkiin tapahtuvat aivan erikoisissa oloissa, että rakennustoiminta on kokonaan lamassa sekä että nykyinen asiointi tuntuvasti vaikuttaa rikollisuuteenkin.

Tässä yhteydessä huomautettakoon lisäksi, ettei nykyisiä luonnottomia asunto- ja työoloja sovi panna pohjaksi poliisilaitoksen virkamiesten ja henkilökunnan vakinaista palkanjärjestelyä toimitettaessa, vaan täytyy pitää paljon asianmukaisempana, että sotatilan ja kalliinajan johdosta tarpeellinen palkan-

lisäys myönnetään ainoastaan väliaikaisesti, siksi kunnes säännölliset olot sodan päätyttyä ovat jälleen palautuneet.

5) Sivilitoimituskunnan kirjelmässä ehdotettu uuden vuosirahasäännön voimaantumisaika on aivan sopimaton siihenkin nähden, että ehdotuksen edellyttämä tuntuva ja erittäinkin nykyisessä taloudellisessa tilanteessa rasittava lisämeno pantaisiin kaupungin maksettavaksi vahvistetun budjetin ulkopuolella ja siten tuntuvasti järkyttäisi kunnan täksi vuodeksi hyväksytyä taloussuunnitelmaa.

Edellä lausutun johdosta pyytää Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa,

että Kaupunginvaltuusto lausunnossa esillä olevasta lähetteestä, Rahatoimikamarin edellä mainitsemiin näkökohtiin liittyen, esittäisi, että kysymys Helsingin kaupungin poliisilaitoksen uuden vakinaisen vuosirahasäännön vahvistamisesta saisi jäädä toistaiseksi ja siksi kunnes sodan päätyttyä säännölliset olot yhteiskuntaelämän alalla ovat palautuneet.

Siltä varalta että K. Senaatti ei panisi ratkaisevaa merkitystä edellä lausuttuihin epäilyksiin, on Rahatoimikamari kuitenkin katsonut olevan käyminen asiallisesti tarkastamaan Sivilitoimikunnan ehdotusta ja siinä lueteltuja määrärahaeriä, sikäli kuin tuollainen tarkastus on mahdollinen käytettävänä olevan puutteellisen selvityksen pohjalla ja sen johdosta että nykyoloissa on vaikea arvioida säännöllistä määrärahatarvetta ja siihen vaikuttavia seikkoja.

Vertaillen esillä olevaa Sivilitoimikunnan ehdotusta Kaupunginvaltuuston vuonna 1911 antamaan menosääntöehdotukseen (*Pain. asiakirj. N:o 49 vuodelta 1911, siv. 25—29*) huomaa, että näitä molempia ehdotuksia laadittaessa on noudatettu eri järjestelmää. Edellisessä ehdotuksessa on kaikki palkkauserät lueteltu yhdessä ainoassa ryhmässä sekä „*erinäiset menot*“ erikseen. Kaupunginvaltuuston ehdotuksessa taas menosääntö jaetaan seuraaviin alaosastoihin: 1) Poliisipäälystö; 2) Kanslia ja siihen kuuluvat laitokset; 3) Poliisilehti; 4) Tiedonantotoimisto; 5) Etsivä ynnä siveellisyyssosasto; 6) Tuntomerkkitoimisto; 7) Keskusosasto ja järjestyspoliisi sekä 8) Erinäiset määrärahat.

Kun viimeksi mainittu jaotus antaa selvemmän kuvan poliisilaitoksen järjestyksestä, näyttää olevan lausuttava toivomus, *että vuosirahasääntö jaettaisiin alaosastoihin pääasiallisesti 1911 vuoden ehdotuksen mukaisesti.*

Eräitten Sivilitoimituskunnan ehdotuksen nimikkeiden kohdalla on niin eriluontoisia menoja, ettei niitä liene menosäännössä luettava samaan erään. Semmoisia määrärahaeriä ovat: „puhtaaksikirjoitus ja tarverahat“, „puhtaanapito ja kaluston kunnossapito“, „hevosten elatus, niiden lukunäärän täydentäminen ja varusteet“ sekä „apurahoiksi, korvaukseksi virantoimituksessa tu meltuneista vaatteista ja puoliturkkien hankkimiseen“. Kun tuollaista erilaatuisten menoeräin yhdistelyä

Sivilitoimituskunnan ehdotuksen asiallinen tarkastus. Yleismuistutuksia.

ei käy pitäminen asianmukaisena, huomauttaneen Kaupunginvaltuusto, että on tarpeellista jakaa edellä mainitut erät määrärahatarpeittensa mukaan.

Sivilitoimituskunnan ehdotuksen mukaan tulisivat poliisikanslian henkilökunnan arvonimet kauttaaltaan muutettaviksi. Notaarin, passiekspeditiöön, kirjanpitäjän, taloudenhoitajan ja kassanhoitajan sijaan tulisivat „ylemmän palkkaluokan sihteerit“ sekä kanslistien ja puhtaaksikirjoittajain sijaan „alemmän palkkaluokan sihteerit, ylemmän palkkaluokan apulaissihteerit ja alemman palkkaluokan apulaissihteerit“. Kun nämä arvonimet on meidän virkasanastollemme vieraita sekä asiallisestikin tarkoitustaan vastaamattomia, ne kun eivät ilmaise mainittujen toimihenkilöjen työtehtäviä, näyttää arvonimet ylemmän ja alemman palkkaluokan sihteeri ja apulaissihteeri olevan vaihdettava kustakin virasta aikaisemmin käytettyyn nimitykseen notaari, kanslisti, puhtaaksikirjoittajatar j. n. e.

Niinkuin edellä on huomautettu, jäisivät kustannukset poliisilaitoksen huoneistojen lämmityksestä ja valaistuksesta edelleenkin kaupungin yksin suoritettaviksi, jota vastoin menot aseistuksesta sekä hevosten ja ratsastarvikkeiden hankkimisesta luettaisiin yhteisiin kustannuksiin. Samoin kuin 1911 vuoden komitea on Rahatoimikamari kuitenkin sitä mieltä, että poliisihuoneistojen lämmityksestä ja valaisemisesta olevat menotkin on luettava jälkimäiseen luokkaan. Mainitut menot on nimittäin luettava poliisin yleisiin voimassapitokustannuksiin eivätkä johdu yksinomaan kunnallisen poliisilaitoksen tarpeista, minkätähden on kohtuutonta kunnan rasittamista valtion hyväksi, jos tämä kustannuserä jätetään vuosirahasäännön ulkopuolelle. Sama on niinkään laita tallien ja käymäläin puhtaanapidosta sekä vedenkulutuksesta olevain menojen, jotka kaupunki tähän asti on yksinään suorittanut. Nämä menot nousevat kuluvan vuoden menosäännön mukaan kaikkiaan 52,000 markkaan. Edellä lausutun johdosta vaatineen Kaupunginvaltuusto, että menot lämmityksestä, valaistuksesta, tallien ja käymäläin puhtaanapidosta sekä vedenkulutuksesta on vastedes luettava poliisilaitoksen yleisiin menoihin, jotka valtio ja kunta yhteisesti suorittavat saman jakoperusteen mukaan kuin vuosirahasäännössä olevat menotkin.

Sivilitoimituskunnan ehdotus edellyttää, niinkuin edellä mainittiin, että kaupungin tulisi suorittaa $\frac{2}{7}$ poliisilaitoksen kaikista menoista eli samaa suhdetta noudattaen kuin nykyäänkin. Tässä kohden rohkenee Rahatoimikamari esiintuoda sen käsityksen, että jakoperusteen muuttaminen kaupungin eduksi on ehdottomasti tarpeellinen. Nyt ehdotettu poliisilaitoksen vakinaisten menojen kohoaminen lisäisi, siinäkin tapauksessa että Rahatoimikamarin alempana puoltamat supistukset pantaisiin toimeen, kaupungin osuutta jakoperusteen $\frac{2}{7} : \frac{5}{7}$ mukaan suhteessa, jota täytyy pitää kunnan kohtuuttomana rasittamisena valtion hyväksi. Täkäläisen poliisilaitoksen menot johtuvat nimittäin melko suurelta osalta siitä, että paikka on Suomen pääkaupunki, missä koko maan edut ovat keskitettyinä, missä valtiolla on keskusvirastonsa ja laitoksensa sekä kallista omaisuutta, mihin melko suuri sotavoima on koottuna ja missä suuri joukko

henkilöitä ainoastaan tilapäisesti oleskelee. Kehitys onkin viime vuosina käynyt siihen suuntaan, että poliisilaitosta on enemmän ja enemmän käytetty valtiopoliittisiin tarkoituksiin ja eräät laitoksen haarat toimivat miltei yksinomaan semmoisten tarkoitusten palveluksessa. Esimerkkinä toimenpiteistä, jotka tuntuvasti ovat lisänneet menoja, mainittakoon Kenraalikuvernöörin ja valtion rakennusten vartiosto, maaseudulle lähetettävät komennuskunnat, identtifoimistoiminta, eräät tiedonantotoimiston toiminnan haarat y. m.

Jaettaessa kustannuksia valtion ja kunnan kesken on niinkään otettava huomioon ne runsaat, vuosi vuodelta kohonneet kustannukset, joita kaupungille koituu poliisilaitoksen huoneistojen vuokrista sekä korjaus- ja rakennuskustannuksista. Nämä menot ovat viime vuosina jakautuneet seuraavasti:

Vuosi.	Poliisilaitoksen huoneistojen vuokra budjetin mukaan. Smk.	Korjaukset. Smk.	Yhteensä. Smk.
1908	48,380: —	22,557: 50	70,937: 50
1909	52,560: —	21,147: 43	73,707: 43
1910	107,555: —	19,286: 36	126,841: 36
1911	108,795: —	15,978: 02	124,773: 02
1912	108,695: —	16,504: 52	125,199: 52
1913	111,045: —	15,516: 84	126,561: 84
1914	128,983: 33	19,759: 08	148,742: 41
1915	132,025: —	7,266: 65	139,291: 65

	Uutisrakennukset.	Yhteensä Smk.
1906.	Poliisin hevostalli	58,723: 75 1)
„	Poliisimaneesi	17,136: 06
1907—1909.	Pengerkadun poliisitalo	257,785: 96
1908—1909.	Poliisitalo Ratakatu 10	159,557: 71
1911—1912.	Vanhankaupungin poliisiasema	15,100: 72
1912.	Bölen poliisiasema (ostohinta)	11,000: —
1913.	Vanhankaupungin poliisiaseman laajennus	1,892: 63
1914.	Kolmannen poliisiaseman laajennus	3,929: 75
„	Bölen poliisiaseman ulkokuoneen muutto	1,736: 48
„	Poliisilaitoksen etsivän osaston koppien lisääminen	20,271: 41
	<u>Siis vuosina 1906—1914 kaikkian</u>	<u>547,134: 47</u>

1) Tähän rakennusyritykseen on valtio kuitenkin, kunnan esityksestä, antanut apurahaa 29,200 markkaa.

Sitä paitsi on kohdakkoin kustannettava isonlainen uutisrakennus uusien huoneistojen hankkimiseksi poliisikanslian ja keskuspoliisin sekä etsivän osaston nykyisten, sangen epäajanmukaisten huoneistojen sijaan. Uuden poliisitalon tarve on viime vuosina käynyt yhä pakottavammaksi ja on epäilemättä luettava niihin kunnan rakennuskysymyksiin, jotka kohta sodan päätyttyä on ratkaistava. Tämän rakennuksen paikaksi on Rahatoimikamari yksissä neuvoin poliisimestarin kanssa jo valinnut Fredrikin- ja Simonkadun välillä Yrjönkadun päässä sijaitsevan ja Turun kasarmin etelärajaan ulottuvan alueen, jonka paikan läänin Kuvernöörikin on hyväksynyt. Puheena olevalla alueella, joka voi käsittää 6,500:kin m², olisi tilaa yhdelle tai useammalle rakennukselle, joihin paitsi poliisiosastoja myös sijoitettaisiin talli ja maneesi sekä ehdollisesti kolmannen poliisipiirin asemakin. Tämän rakennusasian, joka on valmisteltavana Rahatoimikamarissa ja jonka ratkaisemiseksi luonnospiirustukset jo on laadittu, on Kamari kohta säännöllisten olojen palauduttua alistava Kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi. Rakennuskustannukset nousevat arviolta puolentoista miljoonan markan vaiheille, lukuun ottamatta tonttiarvoa, joka on vähintään 800,000 markkaa; kuitenkin rohkenee Rahatoimikamari toivoa, että valtio rakennuksen laajuuteen ja tarkoitukseen katsoen sekä koska sitä osittain käytettäisiin vankeinhoidonkin tarpeisiin, ei ole kieltäytyvä antamasta kohtuullista apumaksua tämän menoerän suoritukseen.

Sen johdosta mitä edellä on huomautettu on Rahatoimikamari sitä mieltä, että on välttämätöntä tasoittaa tässä puheena olevaa kunnan räsitusta oikeuden ja kohtuuden osottamain näkökohtain mukaisesti, ja ehdottanee Kaupunginvaltuusto sentähden, *että kaupungin apumaksun poliisilaitoksen voimassapitoon ei tulisi olla enempää kuin 1/5 koko kustannusmäärästä, joten valtion osuus olisi määrättävä 4/5:ksi siitä.* Jälempänä oleva Rahatoimikamarin muutosehdotus on laadittu edellyttäen tämän 1909 ja 1911 vuoden komiteainkin puoltaman sekä Kaupunginvaltuuston viimeksi mainittuna vuonna hyväksymän perusteen kustannusten jakamiseksi valtion ja kunnan kesken saavuttavan hyväksymisen.

Edellä esitettyään ne yleiset näkökohdat, joita Rahatoimikamari on pitänyt ratkaisevina, käy Kamari nyt yksityiskohtaisesti tarkastamaan Sivilitoimituskunnan ehdotusta. Tämän ehdotuksen, 1903 vuoden vakinaisen menosäännön ja Kaupunginvaltuuston vuonna 1911 hyväksymän ehdotuksen välinen vertailu esitetään tämän oheisessa taulussa (Liite II).

1. Poliisipäällystön palkkausedut.

Yksityiskohtainen tarkastus.

1911 vuoden ehdotuksessa oli poliisimestarin palkka 8,000, palkkio 6,000 ja lisäpalkkio ajosta virka-asioissa 1,000 markkaa eli kaikkiaan 15,000 markkaa. Vastaavat erät ovat Sivilitoimituskunnan ehdotuksessa 7,000, 6,500 ja 2,500 markkaa, joten pohjapalkkaa on vähennetty 1,000 markalla, palkkiota ja „ajo-

rahoja“ taas korotettu, edellistä 500 ja jälkimäistä 1,500 markalla. Poliisimestarin palkkaeduct nousisivat ehdotuksen mukaan kaikkiaan 16,000 markkaan. Tätä korotusta vastaan, jota käy pitäminen perusteltuna virasta johtuvain kustannusten kohoamisen vuoksi, ei Rahatoimikamarilla ole mitään muistuttamista.

Vanhempi poliisimestarinapulainen (1911 vuoden ehdotuksessa: ensimmäinen poliisitarkastaja) saisi uuden vuosirahasäännön mukaan 11,000 markkaa Kaupunginvaltuuston ehdottamain 10,000 markan sijasta. Lisäys johtuu „ajorahoista“ eli korvauksesta ajosta virka-asioissa, jommoista etua ei mainitulle virkamiehelle ole tähän asti taattu. Tätäkin lisäystä on Rahatoimikamari pitänyt perusteltuna, sen johdosta että vanhemman poliisimestarinapulaisen kulut virantoimituksessa ovat kohonneet.

Nuoremman apulaisen palkkaeduct on ehdotettu saman määräisiksi kuin 1911 vuoden ehdotuksessa. Mainitussa ehdotuksessa oleva kolmannen apulaisen (tarkastajan) virka on Sivilitoimituskunnan ehdotuksesta poistettu, joten menot ovat vähentyneet 8,000 markalla.

1909 ja 1911 vuoden komiteain ehdottama poliisimestarin lainopillisen apulaisen (poliisi-intendentin) virka, joka tähän asti on ollut ylimääräisellä palkkasäännöllä, asetettaisiin Sivilitoimituskunnan ehdotuksen mukaan vakinaiselle kannalle. Tämä virkamies, jonka palkkaus 1911 vuoden ehdotuksen mukaan oli 7,000 markkaa, saisi uuden vuosirahasäännön mukaan vuosipalkkaa 9,000 markkaa, sen sijaan että hänellä väliaikaisen vuosirahasäännön mukaan on 9,600 markkaa.

Tätä uutta virkaa perustellakseen lausui 1911 vuoden komitea seuraavaa: „Komitea pitää edelleen aivan välttämättömänä, että poliisikanslian johtoon asetetaan lainoppinut henkilö poliisimestarin lainopilliseksi neuvonantajaksi ja apulaiseksi. Tätä tärkeää tehtävää ei näy käyvän antaminen sihteerille, jolta ei edes vaadita lainopillista virkakelpoisuutta. Poliisi-intendentin työtehtävän kasvatuserillinen puoli, joka etusijassa käsittää piirikomisariusten ohjaamista raastuvanoikeudelle ja maistraatille annettavain raporttien laatimisessa sekä poliisijärjestyksen määräysten ja niiden yleisen lain osain opettamista, joiden noudattamista poliisin tulee valvoa, on poliisiupseerien varsinaisen työalan ulkopuolella eikä sitä ole sopiva antaa näiden toimeksi. Etsivän osaston päällystön käyttäminen tässä kohden apuna, niinkuin poliisimestari mainitsee, ei käy päinsä, syystä että näiden virkailijain muiden töiden paljous ei sitä salli.“

Edellyttäen että lainopillisen apulaisen työtehtävä järjestetään tämän mukaisesti sekä *että mainitun toimihenkilön virkatehtävät määritellään poliisiasetuksessa*, ei näy olevan syytä vastustaa viran asettamista vakinaiselle palkkasäännölle. Virasta maksettavaksi ehdotettu palkka tosin ylittää 2,000 markalla 1911 vuoden ehdotuksessa esitetyt palkkaeduct, mutta tätä lisäännystä käynee, katsoen muille ylemmille poliisivirkamiehille ehdotettuun palkanlisäykseen, pitäminen perusteltuna.

1911 vuoden komitean ehdottaman poliisiohjaajan virka, jonka pitäjän tulisi antaa poliisihenkilökunnalle käytännöllistä opetusta ja ohjausta virkatehtävissä asiasta voimassa olevain määräysten mukaan sekä ohjata ja valvoa henkilökunnan ase- ja voimisteluharjoituksia, on muutettu viraksi, jota hoitaisi „upseeri erityisiä tehtäviä varten“. Edellyttäen että mainitun toimihenkilön tehtävät järjestetään 1911 vuoden ehdotuksen mukaisesti ja *määritellään asianmukaisessa poliisiasetuksessa*, käynee ehdotusta tältä kohden puoltaminen.

Etsivän osaston henkilökuntaa sekä identtifiointitoimistoa koskevaan kysymykseen on Rahatoimikamari palaava tuonnempana.

Vuotuiset lisämenot poliisipäällystön palkkauksesta nousisivat 19,500 markalla 1903 vuoden menosäännön määrästä.

2. Kanslia ja siihen kuuluvat laitokset.

Poliisikanslian työmäärän laajuudesta ja lisääntymisestä on Rahatoimikamarille annettu seuraavat tiedot:

V u o s i.	Saapuneita toimituskirjoja.	Annettuja toimituskirjoja.	Annettuja todistuksia, lausuntoja.	Yhteensä lähteviä toimituskirjoja.
1911	2,711	3,462	1,628	5,090
1912	3,896	4,752	2,868	7,620
1913	2,987	3,882	4,924	8,806
1914	2,969	4,100	19,350	23,450
1915	4,898	8,012	72,500	80,512

Nämä tiedot, jotka koskevat yksinomaan kansliaa, mutta ei siihen kuuluvia alaosastoja, osottavat siis saapuvien ja lähtevien kirjelmäin sekä annettujen toimituskirjain luvun tuntuvasti lisääntyneen, mikä seikka kuitenkin etusijassa on johtunut sotatilan aikaansaamista ylimääräisistä kansliatehtävistä.

Sivilitoimituskunnan ehdotus ei tarkoita mitenkään kanslian ja sen ali-osastojen: tiedonantotoimiston, osoteosaston ja passitoimiston järjestyksen muuttamista eikä poliisilaitoksen tämän osan henkilökunnan lisäämistä, vaan ainoastaan eräiden toimihenkilöjen asettamista vakinaiselle palkkasäännölle sekä kanslian virkamiesten nimitysten muuttamista.

Sihteerille (ehdotuksen mukaan poliisikamarisihteerille) ehdotetaan palkkusta 7,000 markkaa eli 1,000 markkaa enemmän kuin Kaupunginvaltuuston vuonna 1911 hyväksymässä ehdotuksessa. Kanslian notaari (avustava poliisikamarisihteerii) saisi 5,000 markkaa vuosipalkkaa vuonna 1911 ehdotetun määrän,

3,600 markan sijasta. Kanslian kolmesta sääntöpalkkaisesta kanslistista saisi kaksi (alemman palkkaluokan sihteeriä) kumpikin 3,000 ja yksi (ylemmän palkkaluokan apulaissihteeri) 2,400 markkaa vuosipalkkaa. Nykyään on kahdella ensinmainitulla 2,400 ja kolmannella 1,200 markkaa palkkaa. Paitsi näitä on kanslian palveluksessa moniaita naispuolisia puhtaaksikirjoittajia.

Poliisilaitoksen rahavaroja hoitaa nykyään ylimääräisellä palkkasäännöllä oleva kirjanpitäjä, jolla on vuosipalkkaa 3,600 markkaa, sekä kassanhoitajatar, joka palkataan kanslian tarverahoista. Nämä molemmat toimihenkilöt asetettaiisiin ehdotuksen mukaan vakinaiselle palkkasäännölle ylempään palkkaluokan sihteereinä sekä saaden kumpikin 4,000 markan vuosipalkan.

Vuodesta 1907 lähtien on asuntojen valvonta sekä n. s. tiedonanto- ja virka-apuasiat hoidettu erityisessä toimistossa, joka aluksi väliaikaisesti oli etsivän osaston alainen, mutta sittemmin siirrettiin poliisikanslian yhteyteen. Tämä toimisto on nyttemmin jaettu kahteen erilliseen osastoon: *tiedonantotoimistoon* ja *osotetoimistoon*. 1909 vuoden komitean tätä laitosta varten laatiman työohjelman mukaan olisi sen tehtävänä välittää yhteistoimintaa poliisilaitoksen sekä muiden virastojen ja viranomaisten kesken, hankkia tarpeellisia asiakirjoja ja tietoja hallinnollisista asioista, tutkia juttuja, jotka eivät koske rikollista menettelyä, toimeenpanna kutsuja ja noudantapäätöksiä erikoisissa tapauksissa, antaa haastemiehille ja kaupunginvoudeille tarpeellista virka-apua j. n. e. Osoteosaston toimena taas on ollut koota tietoja kaupungin väestöstä ja asumusoloista, vastaanottaa ja tarkastaa matkustajista sekä kaupunkiin ja kaupungista pois muuttaneista henkilöistä annettuja tietoja sekä antaa viranomaisille ja yleisölle asuntotietoja. Tämä osasto täyttää todellista tarvetta, niinkuin näkyy siitä, että virallisia osotetiedusteluja vuonna 1915 tehtiin 67,684 ja yksityisiä 52,126, osotteita kirjoitettiin 310,983, matkustajia ilmoitettiin 115,578 ja lisäksi 15,442 huoneistoa tarkastettiin.

Tiedonantotoimisto ja osotetoimisto ovat tähän asti olleet väliaikaisia laitoksia. Johtajina ovat toimineet ylikonstaapelit ja palveluskuntana muista osastoista komennetut konstaapelit sekä naisapulaiset.

1911 vuoden komitean mietinnössä (*Pain. asiakirj. N:o 49 vuodelta 1911, siv. 8*) huomautetaan, ettei tiedonantotoimisto ollut työskennellyt tyydyttävästi, minkätähden ehdotetaan tiedonanto- ja osoteosastoa uudestaan järjestettäväksi komitean esittämän ohjelman mukaan. Sen suuntaista alotetta ei kuitenkaan toistaiseksi ole kuulunut, mitä monestakin syystä täytyy valittaa. Tiedonanto- ja osotetoimiston toiminta oikein järjestettynä ja kelvollisessa johdossa on ilmeisesti suureksi hyödyksi ei ainoastaan poliisilaitokselle, vaan useille muillekin hallintoaaroille, niinkuin henkikirjoitukselle, ulosottolaitokselle, rikostuomioiden täytäntöönpanolle, vaivahoidolle y. m., ja jos laitokset toimivat tyydyttävästi, korvautuvat niiden menot melko määrässä niillä lisätuloilla, joita valtiolle ja kunnalle kertyy tehokkaammasta verojen, sakkojen ja kunnalle tulevain korvausten perimisestä. Ennenkuin nämä osastot ovat saavuttaneet tarpeellista va-

kiintumista ja kiinteitä työnnotoja, olisi Rahatoimikamarin mielestä sopimatonta asettaa niitä pysyväisiksi osastoiksi poliisilaitokseen.

Tämän johdosta ja pitäen kiinni siitä tiedonanto- ja osoteosaston järjestämisehdotuksesta, jonka 1911 vuoden komitea esitti ja Kaupunginvaltuusto kaikin puolin hyväksyi, lausunee Kaupunginvaltuusto toivomuksenaan, että *kysymys tiedonanto- ja osoteoimiston työjärjestyksestä käsiteltäisiin loppuun, ennenkuin nämä laitokset asetetaan vakinaiselle vuosirahasäännölle.*

Sivilitoimituskunnan menosääntöehdotuksen mukaan saisi tiedonantotoimiston johtaja vuosipalkkaa 6,000 markkaa. Miten osoteosaston johtajanvirkaan nähden meneteltäisiin, ei ehdotuksesta käy selville, mutta lienee aikomus ollut tähän tehtävään määrätä jokin ehdotetuista ylemmän palkkaluokan sihteereistä, jolla olisi vuosipalkkaa 4,000 markkaa. Tiedonantotoimiston kolmen kanslistin sijaan, jotka nykyään väliaikaisen menosäännön mukaan saavat palkkaa 1,200:sta 1,800 markkaan, tulisivat „sihteerit“, joista yksi saisi vuosipalkkaa 3,000 ja kaksi 2,400 markkaa.

Passitoimiston henkilökunta, notaari, jota sanotaan passiexpeditööriksi, ja kaksi kanslistia, pysyisi ennallaan, mutta näiden „sihteerien“ palkka olisi: passiexpeditöörin 4,000 markkaa 3,000 markan sijasta ja kanslistien 3,000 markkaa, sen sijaan että heillä väliaikaisen menosäännön mukaan on kullakin 3,600, 1,500 ja 1,200 markkaa.

Kielenkääntäjän palkkaedut pysyisivät ehdotuksen mukaan ennallaan.

Uuden vuosirahasäännön mukaan asetettaisiin poliisilaitoksen 12 puhtaaksikirjoittajatarta palkkasäännölle kahdessa ryhmässä, nimittäin 6 ylemmän ja 6 alemman palkkaluokan apulaissihtereinä, joista edelliseen ryhmään kuuluvilla olisi vuosipalkkaa 2,400 ja jälkimäiseen kuuluvilla 1,800 markkaa. Paitsi näitä puhtaaksikirjoittajattaria tarvitaan nykyään lisäksi 4, joiden palkat maksetaan puhtaaksikirjoitusmäärärahasta.

Niinkuin edellä olevasta käy selville, tulisivat uuden vuosirahasäännön mukaan, harvalukuisia poikkeuksia lukuunottamatta, kaikkien kansliassa ja siihen kuuluvissa laitoksissa palvelevain toimihenkilöjen palkat korotettaviksi. Ehdotuksen mukainen mainittujen henkilöryhmäin palkankorotus lisäisi menoja kokonaisella 63,500 markalla, josta määrästä $\frac{1}{5}$ eli 12,700 markkaa tulisi kaupungin osalle.

Rahatoimikamarin on tietenkin vaikea tarkoin arvostella mainittujen virkar ryhmäin palkkausoloja, kun Kamarilla, sen johdosta että kaupunginviranomaiset ovat varsin vähän kosketuksissa poliisilaitoksen kanssa, ei ole lähempiä tietoja laitoksesta vallitsevasta työnjaosta eikä asianomaisten toimihenkilöjen työtaakasta, virkakelpoisuudesta y. m. palkanjärjestelyyn vaikuttavista seikoista. Epäilemättä lisääntyy työtaakka poliisikansliassa ja näissä laitoksissa sikäli kuin kaupungin kehitys jatkuu, vaikka viime vuosien osottamia tavattomia numerolukuja ei ole pantava arvostelun pohjaksi. Kun pääkaupungin elantokustannuksetkin viime vuosina, aivan katsomatta sota-ajan vaikutuksiin, ovat osottaneet pyrkimystä

kohoamaan, näyttää kohtuullista palkanparannusta puheena olevalle virka- ja palvelusmiesten ryhmälle käyvän puolustaminen, sitä suuremmalla syyllä kun päällystölle on ehdotettu varsin huomattavia palkanlisäyksiä. Tähän nähden ja kun, niinkuin mainittiin, tarpeellista pohjaa Sivilitoimituskunnan ehdotuksen näiden osain seikkaperäisemmälle arvostelulle ei ole käytettävänä, on Rahatoimikamari, vaikkakin epäröiden, katsonut, että kaupunginviranomaisten olisi tältäkin kohden hyväksyttävä ehdotus.

Sivilitoimituskunnan ehdotuksessa on edelleen lääkäri, jonka palkkio olisi 4,500 markkaa eli sama loppupalkkaus kuin 1911 vuoden ehdotuksen mukaan, sekä eläinlääkäri, jonka palkkio olisi 1,800 markkaa vastamainitussa ehdotuksessa esitetyn määrän 1,000 markan sijasta. Uusi erä on 2,800 markan palkka välskärille, joka toimisi lääkärin apuna. Edelleen on menosääntöehdotuksessa tarkoitustaan vastaamattoman nimikkeen „vanhemmat hoitajattaret“ kohdalla kaksi naispuolista konstaapelia, jotka väliaikaisen menosäännön mukaan ovat saaneet, toinen 2,500 ja toinen 1,500 markkaa vuodessa ja jotka ehdotuksen mukaan saisivat kumpikin 2,200 markkaa, sekä nimikkeen „nuoremmat hoitajattaret“ kohdalla kaksi naispuolista houruinhoitajaa, jotka väliaikaisen menosäännön mukaan saavat 1,200 markkaa, mutta ehdotuksen mukaan 1,500 markkaa vuosipalkkaa. Vuosirahasäännössä olevan yhden vahtimestarin sijasta, jolla on vuosipalkkaa 1,200 markkaa, on ehdotuksessa kolme tuollaista toimihenkilöä ja heillä kullakin vuosipalkkiota 1,800 markkaa. Kaikki nämä erät on Rahatoimikamari katsonut käyvän hyväksyminen.

3. Komisariukset, alipäällystö ja miehistö sekä näiden jakautuminen eri osastoille.

Kysymys vakinaisen poliisivoiman määrästä on ydinkohtana esillä olevassa kysymyksessä sekä taloudelliselta kannalta sangen laajakantoinen, sillä tähän kuuluvat palkkauserät nousevat Sivilitoimituskunnan ehdotuksen mukaan yli puolentoista miljoonan markan. Rahatoimikamari on yhtä vähän kuin 1909 ja 1911 vuoden komiteatkin tätä kysymystä tutkiessaan pitänyt ohjeenaan yksinomaan säästäväisyysnäkökohtia, niinkuin poliisimestari on edellä mainitussa kirjelmässään väittänyt, vaan on tässä kohden etusijassa pitänyt silmämääränään pääkaupungin poliisivoiman pysyttämistä riittävän mieslukuisena. Rahatoimikamari on lojaalisesti noudattanut tätä näkökantaa, niinkuin täysin määrin käy selville siitä, että Kamari on laskenut järjestyspoliisin tarvitsevan miehistöä eri piirien vartioimiseen jonkin verran enemmän kuin Sivilitoimituskunnan ehdotus poliisimestarin esittämän virantoimitusjaoituksen mukaan edellyttää. Kun tietysti poliisilaitoksen menoihin nähden on kunnan — samoin kuin valtionkin — puolelta noodatettava säästäväisyyttä, on Rahatoimikamari velvollisuutensa mukaisesti ottanut tämänkin huomioon ja mahdollisimman tarkoin tutkittuaan kutakin yksi-

tyistapausta poliisihallinnon muilla aloilla koettanut tehdä ne supistukset, joita olot ovat sallineet.

Poliisivoiman määrää arvostellessaan on *Rahatoimikamari ottanut lähtökohdaksi Kaupunginvaltuuston vuonna 1911 hyväksymän vuosirahasääntöehdotuksen*, joka on laadittu huolellisen harkinnan jälkeen ja jonka laadinnassa niinkään tarjona ollutta ammattimieskokemusta on käytetty hyväksi. Mutta sen lisäksi on asianmukaista huomiota niinkään pantu kaupungin 1911 vuoden jälkeisen kehityksen yhteydessä oleviin seikkoihin. Tuona väliaikana on kaupungin väkiluku lisääntynyt noin 22,500 hengellä ja rakennettu tonttiala asema-kaavan piirissä laajentunut lähes 250,000 m²:llä, minkä ohessa asutus kaupunkiin yhdistetyllä alueella (esim. Vallilassa) on lisääntynyt. Vuonna 1912 on kaupunkiin yhdistetty alue laajentunut 515,500 m²:llä, sen johdosta että Bölen tila yhdistettiin kaupungin tuomiopiiriin. Kaikki nämä seikat tietenkin vaikuttavat kaupungin säännölliseen poliisivoiman tarpeeseen.

Poliisimestarin ilmoituksen mukaan on poliisin todellinen miesluku, joka, niinkuin edellä mainittiin, on likimmittain Sivilitoimituskunnan ehdotuksessa mainitun miesluvun mukainen, jaettu eri osastoille seuraavan virantoimituskaavion mukaan, jota mikäli poliisimestari on ilmoittanut noudatettaisiin uuden ehdotuksen voimaan tultua:

	Ylikons- taapeleja.	Konstaa- peleja.	Yhteensä.
Keskuspoliisiosasto	8	118	126
I poliisipiiri.....	4	76	80
II "	6	60	66
III "	9	66	75
IV "	8	59	67
Ratsastava osasto	5	72	77
Koirainharjoitusosasto	—	8	8
Etsivä osasto	4	69	73
Siveellisyydosasto	1	23	24
Tiedonantotoimisto	—	13	13
Osotetoimisto	1	35	36
Yhteensä	46	599	645

Kamarille annetuista yksityiskohtaisista tiedoista kuitenkin näkyy, ettei poliisilaitoksessa pidetä tätä mieslukua riittävänä, vaan että uuden vuosirahasäännön mukainen miesluku pikemmin olisi liian vähäinen kuin liian runsas. Lisämiehistöä pitää poliisilaitos tarpeellisena nykyisten tavattomien olojen joh-

dosta. Lisävoimaa arvioi asianomaisten osastojen päällystö tarvittavan kaikkiaan 121 miestä.

Rahatoimikamari käy seuraavassa käsittelemään kysymystä eri osastojen kokoonpanosta.

a) Keskusosasto.

Komisariuksia on keskusosastossa (lukuun ottamatta ratsupoliiseja) nykyään 4, nimittäin keskuskomisarius ja hänen apunaan 3 muuta komisariusta (2 vakinaista ja 1 ylimääräinen). Näillä 4 komissariuksella, jotka on ilmoitettu säännöllisissäkin oloissa olevan aivan tarpeelliset, pitävät silmällä automobiileja, pikaajureja ja kaupunginlähettejä, valvovat järjestystä julkisissa huvitilaisuuksissa, juovutusjuomain kaupassa y. m. sekä toimivat piirikomisariusten sijaisina näiden saadessa esteen. Paitsi edellä mainittuja komisariuksia palvelee osastolla nykyään yksi v. t. komisarius, jonka toimenä lähinnä on juovutusjuomaliiikkeen järjestely sota-aikana.

Rahatoimikamarin mielestä täytyy kuitenkin tätä runsasta komisariusten lukua käydä säännöllisissä oloissa vähentäminen, jos järjestetään tarkoituksenmukainen työnjako. Siihen nähden pyytää Rahatoimikamari huomauttaa, että näiden komisariusten työmäärä vähenee tuntuvasti, jos annetaan piiriylikonstaapelien toimia komisariustensa viransijaisina, jommoinen aikaisemmin noudatettu menettely olisi omansa kunnollisille ylikonstaapeleille suomaan tilaisuutta virkaylennykseen. Tämän johdosta on Rahatoimikamari katsonut osaston sääntö-palkkaisten komisariusten luvun käyvän vähentäminen kaikkiaan kolmeksi, keskuskomisarius näihin luettuna.

Arvostellessa kysymystä keskuspoliisin alipäällystön ja miehistön tarpeesta kohtaa suuria vaikeuksia, sen johdosta että osaston toiminta pääasiassa on sattunnaisten seikkain varassa, joita ei voi edeltäpäin tarkoin arvioida. Siihen nähden on huomattava, että keskusosaston ehken tärkeimpänä tehtävänä on olla sinä poliisilaitoksen varaväkenä, mistä miehistöä tarpeen vaatiessa otetaan. Vakavampain järjestyshäiriöiden sattuessakin sekä ulkoilmakokouksia, mielenosotuskulkueta tai muita ylimääräistä vartioimista tahi tilapäistä järjestysvallan vahvistusta vaativia tilaisuuksia toimeenpantaessa on keskusosaston velvollisuus antaa tuollainen vahvistus, samoin kuin osastosta täytetään piirimiehistössä syntyneet avonaiset sijat. Tämän osaston tehtävä on kuitenkin viime vuosina, väliaikaisen menosäännön käytäntöön tultua, jossain määrin poikennut alkupe-raisestä tarkoituksestaan, sen johdosta että osastossa aikaisemmin ylimääräisinä konstaapeleina olleen kasarmoidun varamiehistön sijaan on asetettu kasarmiin sijoittamattomia konstaapeleja. Tämä muutos tietää Kamarin mielestä ilmeistä taka-askelta miehistön kasvatukseenkin nähden, sillä edellä mainitut ylimääräiset konstaapelinvirat olivat sopiva valmistus poliisikuntaan tuleville heidän kehitykseen vakinaiseksi konstaapeleiksi. Kasarmiin sijoitetusta poliisivoimasta on lisäksi se etu, että piirien vakinaista varaväkeä käy tuntuvasti vähentäminen,

jos on tuollainen keskusvaraväki käytettävänä. Lisätä sopii, että kasarmiin sijoitettua varaväkeä sekä käytännöllisistä syistä — jotta aina olisi miehistöä käytettävänä — että säästäväisyysyistäkin pidetään useimmissa Venäjän, Skandinavian ja Keski-Europan poliisilaitoksissa.

Tämän johdosta on Rahatoimikamari laskelemisissaan edellyttänyt *keskusosastossa pidettävän ylimääräisiä konstaapeleja kasarmiin sijoitettuna varaväkenä.*

Annettujen tietojen mukaan on edellä sivulla 20 olevassa virantoimituskaavion ehdotuksessa keskusosaston miehistöön luettu kaikkiaan 20 konstaapelia, jotka ovat poliisin palvelusluetteloissa, mutta palvelevat ja palkataan muissa virastoissa ja laitoksissa, nimittäin valtionrautateilla ja vankeinhoidossa. Kun tämän henkilöryhmän palkkausta ei käy lukeminen niihin menoihin, joihin kaupungin pitää ottaa osaa, *ei näiden konstaapelien palkkausta näy olevan pantava vakinaiseen vuosirahasääntöön.*

Laskemansa likimääräisen päivittäisen tarpeen perusteella on Rahatoimikamari laatinut seuraavan ehdotuksen keskusosaston alipäällystön ja miehistön virantoimitusjaoitukseksi ja selvyuden vuoksi sen rinnalle sijoittanut 1911 vuoden ehdotuksen ynnä sen virantoimitusjaoituksen, mikä poliisiviranomaisten Rahatoimikamarille antaman ehdotuksen mukaan pantaisiin toimeen Sivilitoimituskunnan ehdotuksen toteutuessa.

I. Ylikonstaapelit.

	1911 vuoden ehdotuksen mukaan.	Sivilitoimituskunnan ehdotuksen mukaan.	Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan.
Päivittäistä päivystystä varten asemalla ja varalla lähetettäväksi ..	1	1	1
Yhtäjaksoinen tarkastus kaupungissa	2	2	2
Huvitilaisuuks. varten v:n umpeen n.	2	2	2
Vapaapäiviä varten	1	1	1
Varusmest. ja poliisikoulun opettaja	—	1	1
Komisariusten apulainen juovutusjuomatodistuksia kirjoitettaessa ..	—	1	—
Yhteensä	6	8	7

II. Tarkastuskonstaapelit.

	1911 vuoden ehdotuksen mukaan.	Sivilitoimistuskunnan ehdotuksen mukaan.	Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan.
Kenraalikuvernööriä varten	2	2	2
Päivystys Kauppatorilla	1	1	1 ¹⁾
Lähetti poliisikamarissa	1	3	1 ¹⁾
Lähetti keskusasemalla	1	1	1
Tarkastus kaupungissa	8	8	8
Huutilaisuuksia varten	4	7	5
Vapaapäiviä varten	2	2	2
Päivystys junain ja höyrylaivain saapussa ja lähtiessä	1	1	1
Lähetti Kenraalikuvernöörin luona ..	—	1	1
Välskäri	—	1	—
Kirjuri	—	1	—
Yhteensä	20	28	22

III. Konstaapelit.

	1911 vuoden ehdotuksen mukaan.	Sivilitoimistuskunnan ehdotuksen mukaan.	Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan.
Kaksi ylimääräistä vartiota (Senaatintalon ja Tullikamarin vierellä)	—	8	4
Kenraalikuvernööriä varten	8	8	8
Rautatiehallituksen tarpeisiin	—	18	—
Lääninhallituksen tarpeisiin	1	1	1 ¹⁾
Eläinsuojeluspoliisi	—	1	1
Terveyspoliisin apulainen	1	1	1 ¹⁾
Lähettejä poliisikamarissa	5	6	6 ²⁾
Sörnäsän kuritushuoneen tarpeisiin	—	2	—
Kirjureja	2	4	2
Biografikoneen käyttäjä	—	1	1
Siirros	17	50	24

1) Tällä merkillä osotetut konstaapelit, jotka ovat virantoimituksessa ainoastaan aamupäivin, käynee komentaminen iltahuveihinkin.

2) Näistä käynee ainakin puolet komentaminen iltahuveihinkin.

	1911 vuoden ehdotuksen mukaan.	Sivilitoimituskunnan ehdotuksen mukaan.	Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan.
Siirros	17	50	24
Tulkkeja	—	4	4
Auton- ja moottoriveneen ohjaajia..	5	5	5
Kirjaltajia	—	3	3
Päivystys Kauppatorilla	1	2	1 ¹⁾
Suomen Pankin vartioiminen	2	—	—
Valtiokonttorin	2	—	—
Välskäri	1	—	—
Päivystys junain ja höyrylaivain saapuessa ja lähtiessä	1	—	1
Varalla asemalla	12	} 26	} 12
Huvitilaisuuksia varten	20		
Vapaapäivät joka 8:s päivä	9		
Yhteensä	70	90	78

Yksityiskohtaisesti perustellakseen edellä olevaa ehdotusta pyytää Rahatoimikamari lausua seuraavaa:

Ylikonstaapeleista on poistettu se, jonka toimenä on sotatilan aiheuttama juovutusjuomaliikkeen järjestely. Yhtä tarkastuskonstaapelia lähetettinä poliisikamarissa täytyy pitää riittävänä, kun käytettävänä on 6 konstaapelilähetettä. Samaten riittää Rahatoimikamarin mielestä 5 tarkastuskonstaapelia huvitilaisuuksiin, koska muutakin miehistöä (1) merkillä osotetut) voi käyttää tähän tarkoitukseen ja lisäksi täytyy voida saada piiriylikonstaapelejakin. Välskäri on jo Sivilitoimituskunnan ehdotuksessa, joten sen käy tästä poistaminen. — Osaston hoidettavat kaksi vartiota, toinen Senaatintalon ja toinen Tullikamarin vierellä, ovat oikeastaan päivävartioita, joihin tarvitaan ainoastaan 4 miestä. Kirjurien lukua on vähennetty, koska tulkkeja osittain pitää voida käyttää kirjurintehtäviinkin. Vartioimiseen Kauppatorilla, missä muutoinkin pidetään lisättyä poliisivartioimista voimassa, näyttää yksi konstaapeli riittävän. Aseman varamiehistöksi sekä huvitilaisuuksia ja vapaapäiviä varten on käytettävänä kaikkiaan 40 miestä, joka määrä osaston oman ilmoituksen mukaan täysin riittää näihin tarpeisiin.

Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan *osastoon siis kuuluisi 7 ylikonstaapelia, 22 tarkastuskonstaapelia ja 78 konstaapelia*, joten sivulla 20 olevasta, poliisimestarin laatimasta virantoimituskaaviosta säästyisi 1 ylikonstaapeli, 6 tarkastus-

¹⁾ Tällä merkillä ¹⁾ osotetut konstaapelit, jotka ovat toimituksessa ainoastaan aamupäivin, käynee komentaminen iltahuveihinkin.

konstaapelia ja 12 konstaapelia. Rahatoimikamari esittää lisäksi tämän miesvoiman jaettavaksi siten, että *32 miestä luettaisiin vakinaisiksi konstaapeleiksi ja loput 46 miestä olisivat kasarmoituja ylimääräisiä konstaapeleja.*

b) *Ratsastava osasto.*

Sivulla 21 olevan kaavion mukaan kuuluisi tähän komisariuksen johtamaan osastoon 5 ylikonstaapelia ja 72 konstaapelia. Hevosia on ilmoitettu nykyään olevan 80, mikä on liian suuri määrä vastamainittuun mieslukuun verraten, siihen kun on luettu muitakin kuin ratsastavia poliiseja.

Ratsastavan poliisin tehtävänä on etusijassa vartioida kaupungin viertoiteitä ja laitaosia, avustaa suurempien epäjärjestysten hillitsemisessä, toimia tilapäisissä komennus- ja vartioimistehtävissä, ja on osaston mieslukua paikallisen poliisihallinnon vaatimusten kannalta arvosteltava yksinomaan näitä tarpeita silmällä pitäen. Jos hallitus valtiopoliittisista syistä pitää tätä suurempaa mieslukua tarpeellisena, on tästä lisämiehistöstä johtuvat kulut Rahatoimikamarin mielestä samoinkuin tähänkin asti maksettava yleisistä varoista. Samoinkuin 1911 vuoden komitea huomauttaneen Kaupunginvaltuusto tämän johdosta, *että näyttää olevan epäoikeutettua ja kaupungille kohtuutonta panna yhteiseen budjettiin määrärahoja sellaista ratsastavan poliisivoiman lisäystä varten, joka yksinomaan johtuu valtion vaatimuksesta ja enimmältä osalta tarkoittaa koko muan tarpeita.*

Tarkastaessaan Rahatoimikamariin annettuun karttaan merkittyä ratsasvartiopaikkain jaoitusehdotusta on Kamari havainnut, ettei poliisimestari jaoitusta toimittaessaan ole asianmukaisessa määrässä ottanut huomioon sitä tehtävää, mikä tavanmukaisen järjestyksen mukaan pitää olla kaupungin ratsastavalla poliisivoimalla. Siihen nähden noudatetaan nimittäin sitä edellä mainittua sääntöä, että ratsupoliisia etusijassa on käytettävä kaupungin laitaosissa olevain teiden sekä yleensä sellaisten harvaan asuttujen seutujen vartioimiseen, missä joutilasta väkeä liikkuu, tai myös vakinaisena vartiona sellaisilla paikoilla, missä liikenne on niin vilkas, ettei jalkamies-konstaapeli sitä kykene järjestämään. Poliisimestarin ehdotuksen mukaan tulisi vastoin edellä mainittuja ratsupoliisin virantoimitusjaoituksen perussääntöjä moniaita *liikkuvia* vartioita sijoitettavaksi taajaväkiin kaupungin alueen osiin, esimerkiksi Kaivopuistoon, Katajanokalle, Kruunuhakaan, Siltasaarelle, Kallioon y. m., mikä tietäisi tarpeetonta miehistön ja hevosten tuhlausta. Rahatoimikamari on sentähden laatinut uuden vartiijaoitusehdotuksen, joka näkyy tämän oheisesta kartasta ja jonka mukaan virantoimitus järjestettäisiin kuudelle kaupungin pohjoisemmissa osissa sijaitsevalle vartioimislinjalle, ja on Kamarin mielestä siten järjestetty vartioiminen säännöllisissä oloissa aivan riittävä. Paitsi vartiopaikkoihin tarvittavaa miehistöä täytyy kuitenkin ratsupoliiseja olla varalla tarpeen mukaan käytettäväksi. Tästä varaväestä voidaan ratsupatrulleja lähettää tarpeen vaatiessa toimittamaan vartioimista, ja niinkään käy tilapäisiin vartiopaikkoihin sijoittaminen miehistöä mainitusta varaväestä niiksi tunneiksi, jolloin liikenne on vilkkain. Kun poliisi-

mestarin edellyttämä varaväki, 6 miestä, on aivan liian heikko, on Kamari ehdotukseensa pannut varaväkeä 12 miestä, joten myös saavutettaisiin suhteellista työvoiman säästymistä sekä helpotusta virantoimituksessa. Edellyttäen virantoimitustunteja olevan kaikkiaan 192 järjestyisi virantoimitus näillä 6 linjalla seuraavasti:

Virantoimitus 6 vartiopaikassa kaikkiaan 192 tuntia à 8 t. konstaapelia ja hevosta kohti	24 konst.—24 hev.		
Varalla liikkeelle lähetettäväksi ja satun- naisia tarpeita varten	12 „ —12 „	36 konst.—36 hev.	
Lepoa varten joka 4:s päivä	9 „ — 9 „		
Tallipalvelijastoa 5, 1 eläinvälskäri, samalla kengittäjä, 1 sa- tulaseppä	7 „ — — „		
Hevosia 1 komisariukselle ja 3 ylikonstaapelille	— „ — 4 „		
Yhteensä ratsastavaa poliisia varten		52 konst.—49 hev.	

Osastoon kuuluisi tämän mukaisesti 1 komisarius, 3 ylikonstaapelia ja 52 konstaapelia eli 2 ylikonstaapelia ja 20 konstaapelia vähemmän kuin Sivilitoimituskunnan ehdotuksessa, minkä lisäksi tulee hevosten ylläpidosta ja hevosten luvun täydentämisestä laskettujen menojen erotus. Vertailun vuoksi mainittakoon, että 1911 vuoden ehdotuksessa oli 46 miestä ja 44 hevosta, mutta Rahatoimikamari on katsonut kaupungin alueen laajenemisen vaativan näitä määriä korottamaan.

c) Piiripoliisi.

Ehdotus edellyttää nykyisten 4 piirin pysyttämistä kutakin komisariuksen johdossa. Sivulla 20 olevan kaavion mukaan kuuluisi püreihin 27 ylikonstaapelia ja kaikkiaan 261 konstaapelia.

Mitä ensinnä ilmoitettuun ylikonstaapelien lukuun tulee, on se Rahatoimikamarin mielestä liian suuri säännöllisissä oloissa, jolloin 19 ylikonstaapelia täytyy katsoa riittävän. Näistä sijoitettaisiin 4 kuhunkin piiriin sekä Töölön, Hermannin ja Bölen (Fredriksbergin) vartiokonttoriin yksi kuhunkin.

Mitä sitten piiripoliisin vakinaiseen mieslukuun tulee, on Rahatoimikamari saanut tulokseksi, että sivulla 20 olevassa kaaviossa mainittu lukumäärä 261 miestä 4 piiriä varten *ei riitä tehokkaan poliisivartioimisen voimassapitoon koko kaupungin alueella*. Tällä miesluvulla käy Rahatoimikamarin laskelman mukaan hoitaminen enintään 66 vuorokausivartioita, mikä ei vastaa tarvetta. Jo 1911 vuoden komitea laski vartioita tarvittavan 76, nimittäin 62 vuorokausi- ja 14 päivävartioita, ja siitä lähtien on väestö lisääntynyt ja kaupungin alue laajentunut, niinkuin edellä huomautettiin. Tästä syystä vaativatkin piirikomisariukset Rahatoimikamarille antamissaan ilmoituksissa miehistöä edelleen lisättäväksi 53

miehellä ja siis kaikkiaan 314 mieheksi, jota vastoin asian selvittämiseksi tämän oheen pantu vartiojaoituskartta (käsittäen kaikkiaan 84 vuorokausi- ja 6 päivä-vartiota) edellyttää kokonaista 348 konstaapelia. Kun nämä poliisilta saadut ristiriitaiset ja muutoinkin puutteelliset tiedot eivät anna varmaa pohjaa asian arvostelemiselle, on Rahatoimikamarin täytynyt perinpohjaisesti tutkittuaan tähän kuuluvia oloja laatia uusi piiripoliisin vartio- ja virantoimitusjaoituksen ehdotus, jota Rahatoimikamarin mielestä täytyy pitää täysin tyydyttävänä järjestyksen ja turvallisuuden voimassapitoon nähden kaupungin kaduilla, yleisillä paikoilla ja muilla alueilla. Ehdotuksessa on 66 vuorokausi- ja 14 päivävartiota jaettuina tämän oheisessa kartassa osotetulla tavalla, ja olisi vartioimis- ja palvelusjaoitus sen mukaan seuraava:

66 vuorokausivartiota à 3 miestä vuorokaudessa	198 miestä	
Tarvemiehistöä 4 poliisiasemalla, kullakin 5 miestä	20 „	
Tarvemiehistöä Töölön, Bölen ja Hermannin asemilla, kullakin 2 miestä	6 „	
Vakituisen päivästäys Vanhassakaupungissa	1 mies	
14 päivävartiota à 2 miestä vuorokaudessa	28 miestä	253 miestä
Lepoa varten joka 8:s päivä		32 „
<hr/>		
Kaikkiaan koko kaupungin vartiopaikkoja varten		285 miestä
Lisäksi piirien kirjurit	9 miestä	
Pidätettyjen henkilöiden vartioimiseen	2 „	11 miestä
<hr/>		
	Yhteensä	296 miestä

Tämän mukaisesti olisi *piiripoliisissa 19 ylikonstaapelia ja 296 miestä* eli 8 ylikonstaapelia vähemmän ja 35 konstaapelia enemmän kuin Sivilitoimituskunnan ehdotuksen pohjalla tehdyssä poliisimestarin jaoituskaaviossa edellytetään.

d) Koirainharjoitusosasto.

Tähän osastoon luettaisiin 8 miestä eli sama määrä, mikä nykyäänkin toimittaa poliisikoirain harjoittelua ja koiratallinhoitoa. Tätä ehdotuksen osaa vastaan ei Rahatoimikamarilla ole mitään muistuttamista.

e) Etsivä osasto.

Tätä osastoa johtaa nykyään poliisimestarin lainopillinen apulainen, jonka tehtäviä tässä kohden ei kuitenkaan ole lähemmin säännöstelty, syystä että mainittua virkamiestä ei ole edellytetty voimassa olevissa poliisiasetuksissa. Muuna päällystönä ovat rikoskomisarius ja avustava rikoskomisarius, — viimeksi mainittu ylimääräisellä palkkasäännöllä — sekä vakinaisella palkkasäännöllä oleva etsivä komisarius. Osastolla palvelee sitä paitsi nykyään kaksi lainopin ylioppilasta, jotka saavat ylimääräisen konstaapelin palkan ja ovat apuna rikosasiain tutkimuksissa. Ylikonstaapeleja on tällä osastolla 4 ja konstaapeleja 69, siis

kaikkiaan 73 miestä, joka lukumäärä niinkään on edellytetty sivulla 20 olevassa virantoimituskaaviossa.

Vuonna 1906 pani läänin silloinen kuvernööri vireille kysymyksen tšekäläisen poliisilaitoksen etsivän osaston tarpeellisesta uudestijärjestämisestä ja K. Senaatin asettama komitea antoi seuraavana vuonna mietinnön asiasta. Tässä mietinnössä oli muun muassa ehdotus etsivän poliisin ja syyttäjistön välisen suhteen järjestämisestä, Suomen poliisilehden julkaisemisesta, miehistön hankkimisesta ja opettamisesta, virkaylennysjärjestelmästä, etsivän osaston kehittämistä erikoistehtäviä varten, etsivän poliisin käsikirjan julkaisemisesta, rikosmuseon perustamisesta sekä ehdotus osaston sisäiseksi järjestämiseksi ja vuosi-rahassäännöksi. Tämä monessa kohden huomiota ansaitseva ehdotus, jota 1909 ja 1911 vuoden komiteat pääasiassa kannattivat, on pääasialliselta osalta jäänyt toteuttamatta, minkä Rahatoimikamari valittaen toteaa. Ainoastaan tuntomerkkikonttori, joka tähän asti on toiminut väliaikaisella kannalla, on ainoa näkyvä tulos komitean huolellisesta ja asian perinpohjaiseen tutkimiseen perustuvasta työstä.

Sivilitoimituskunnan menosääntöehdotuksessa vastaavat rikoskomisariusta ja avustavaa rikoskomisariusta johtaja ja apulaisjohtaja. Osaston päällikön ilmoituksen mukaan tarvittaisiin näiden lisäksi vähintään kaksi etsivää komisariusta, minkä ohessa on lausuttu toivomus, että etsivä miehistö (lukuun otettuna vartiomiehistö, mutta ei naispuolista palvelijastoa, joka on menosäännössä eri nimikkeen kohdalla) lisättäisiin ainakin 89 mieheksi (4 ylikonstaapelia ja 85 konstaapelia).

Lähempiä tietoja etsintätoiminnan eri haarain miesluvun jaotuksesta sekä työmäärästä eri virantoimitusaloilla ei ole Rahatoimikamarin käytettävänä, vaan on Kamarin täytynyt likimäärin arvioida tarve etsivän osaston uudestijärjestämistä varten vuonna 1907 asetetun komitean laatiman ehdotuksen pohjalla sekä ottamalla huomioon siitä lähtien tällä alalla lisääntynyt työmäärä, jota valaisivat kunnallistilaston numerotiedot (Liite VI).

1907 vuoden komitea ehdotti, että osaston päällystöön kuuluisi: 1 johtaja, joksi valittaisiin jokin kaupunginviskaaleista, 2 rikostarkastajaa rikosasiain tutkimuksia varten, 2 komisariusta, tarpeellinen kansliahenkilökunta, 4 ylietsivää (ylikonstaapelia) sekä 28 etsivää (konstaapelia) varsinaista etsintätoimintaa varten. Lisäksi olisi 6 etsivää päivystäjinä panttilainakonttoreissa (osan näiden palkasta korvaisivat poliisilaitokselle asianomaiset yhtiöt), 2 arestinvartijaa, jota paitsi palkattaisiin harjoittelijoita, jotta poliisin palvelukseen saataisiin korkeampaa koulu- tai yliopistosivistystä omaavia henkilöjä. Miesluku olisi niinmuodoin, jos harjoittelijoita edellytetään olevan 2, kaikkiaan 4 ylietsivää ja 38 etsivää.

Etsivän osaston työmäärästä saatavissa olleet numerotiedot osottavat ilmoitettujen rikosten vuosina 1907—1913 lisääntyneen kaikkiaan 2,488:lla eli keskimäärin 415:llä vuodessa. Ellei oteta lukuun nykyisiä oloja, jotka rikollisuudenkin alalla osottavat tavallisuudesta poikkeavia numerolukuja, ja jos edellä mainittu

keskimääräinen lisäys pannaan pohjaksi vuonna 1916, tulisi tänä vuonna ilmoitettavaksi 8,132 rikosta, joten lisäännys vuodesta 1907 lähtien olisi 84.9 %. Tämä lisäännys vaatisi verrattuna 1907 vuoden ehdotuksen mukaiseen mieslukuun osastolle asettamaan noin 70 miestä eli likimain sen määrän, mikä sivulla 20 olevassa kaaviossa edellytetään. Rahatoimikamari on tähän nähden ollut sitä mieltä, että etsivän osaston säännöllisen miehistötarpeen kävisi vahvistaminen tuon kaavion mukaiseksi. Sitä paitsi on Rahatoimikamarikin puolestaan havainnut kahden etsivän komisariuksen asettamisen tarpeelliseksi. Osastoon kuuluisi tämän mukaiseksi: *johtaja, apulaisjohtaja, 2 etsivää komisariusta, 4 ylikonstaapelia ja 69 konstaapelia*. Etsivän osaston virkamiehille ehdotetut palkkaukset eivät aiheuttane muistutusta.

Tuntomerkkikonttoria eli identifioimistoimistoa, joka on perustettu edellä mainitun etsivän osaston uudestijärjestämistä varten asetetun komitean ehdotuksesta, on tähän asti pidetty voimassa väliaikaisesti eikä tiettävästi ole olemassa säännösteleviä määräyksiä tämän laitoksen järjestyksestä ja toiminnasta. Rahatoimikamarilla ei myöskään ole tiedossaan, onko konttorin työ hyvin järjestetty ja täyttääkö se tuollaiselle laitokselle asetettavat vaatimukset. Syytä Sivilitoimituskunnan ehdotuksessa identifioimistoimintaa varten olevain määrärahan supistamiseen (johtaja 4,000, apulaisjohtaja 3,000, valokuvaaja ja kulut 6,600) ei Rahatoimikamari puolestaan ole voinut havaita.

f) Siveellisyysosasto.

Tämän osaston tehtävät, joihin ovat irtolaisten käsittely sekä siveellisyysrikosten ja juovutusjuomaliikkeestä voimassa olevain määräysten rikkomisien syytteeseen saattaminen, ovat viime vuosina tuntuvasti lisääntyneet. Sitä paitsi on osaston annettava virka-apua Vaivashoitohallitukselle kutsuttaessa maksamasta kieltäytyviä, kotiin lähetettäessä voimattomia, köyhiä ja mielenvikaisia y. m. tehtävissä, joka toiminnan puoli on tuottanut osastolle erittäin runsasta työtä. Tähän nähden on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä, että poliisimestarin kaaviossa esitettyä siveellisyysosaston mieslukua, 1 ylikonstaapeli ja 23 konstaapelia, ei käy pitäminen liiallisena. Osaston päällikkönä on komisarius.

g) Tiedonantotoimisto.

Rahatoimikamari on jo edellä käsitellyt tämän laitoksen järjestystä. Laitoksen työn laajuus ja laatu käyvät selville seuraavista Kamarille annetuista tiedoista:

	1910.	1913.	1914.
Annettu kirjallisia kutsuja saapua poliisilaitokseen	3,447	3,806	5,084
Annettu todistuksia venäläisen eläkkeen nostamiseksi	3,932	3,757	3,986
Toimitettu perille kirjelmiä	852	1,865	1,572
Saatettu tiedoksi kirjelmiä	763	1,118	1,160
Hankittu tietoja henkilöiden perheoloista, taloudellisesta tilasta y. m.	344	880	966

Hankittu tietoja mooseksenuskolaisten perheoloista, taloudellisesta tilasta y. m.	201	151	125
Käsitelty apurahananomuksia	165	599	478
Käsitelty kansalaisoikeuden hakemuksia	84	98	227
Erinäisiä muita tehtäviä	199	219	216
Lähteväin kirjelmäin luku kaikkiaan	5,372	4,159	5,829
Päiväkirjaan kirjoitettu lomalle laskettua venäläistä alipäällystää ja miehistöä sekä merkintä tehty heidän lomalippuihinsa kaupunkiin saapuessa ja sieltä lähtiessä ..	612	811	578
Sitä paitsi lukuisia yleisölle annettuja tietoja ja päälylystön määräyksestä suoritettuja satunnaisia tehtäviä.			

Rahatoimikamari puolestaan on sitä mieltä, että enintään 10 miestä tarvitaan tällä osastolla suorittamaan sen asiana olevia varsinaiseen poliisihoitoon kuuluvia virkatehtäviä, joten Kamari tämän mukaisesti puoltaa *3 konstaapelia vähennettäväksi kaaviossa ilmoitetusta luvusta.*

h) Osotetoimisto.

Rahatoimikamari on edellä (siv. 17) tehnyt selkoa toimiston tehtävistä ja niiden lisääntymisestä. Nykyisen luonnottomasti lisääntyneen työmäärän täytyy osittain katsoa johtuneen sodan aikaansaamista oloista. Henkilökuntaan kuului 1915 vuoden lopussa 31 henkilöä, ja Rahatoimikamarin käsityksen mukaan riittänee tuo henkilöluku täysin suorittamaan säännöllisen työmäärän toimiston ollessa nykyiseen tapansa järjestettynä. Tämän johdosta Rahatoimikamari ei katso voivansa puoltaa palveluskunnan lisäämistä 36 hengeksi, niinkuin sivulla 20 oleva kaavio edellyttää, vaan *on laskenut osotetoimistossa tarvittavan miehistöä 1 ylikonstaapelin ja 30 konstaapelia.*

Komisariusten *palkkaus* on väliaikaisen menosäännön mukaan: keskuskomisariuksen 6,000, 6 komisariuksen kunkin 5,000 ja 4 muun komisariuksen kunkin 4,000 markkaa. Sivilitoimituskunnan ehdotuksen mukaan asetettaisiin vuosirahäsäännölle 12 komisariusta (joista Rahatoimikamari on yhtä pitänyt tarpeettomana) jaettuina kahteen luokkaan: vanhempiin ja nuorempiin komisariuksiin. Edelliseen ryhmään luettaisiin keskuskomisarius sekä siveellisyysosaston ja piirien komisariukset, jälkimäiseen osastoon ratsastavan osaston komisarius, muut keskuspoliisin sekä etsivän osaston komisariukset.

Tähän virkamiesryhmään nähden ehdotettua palkanjärjestelyä vastaan ei Rahatoimikamarilla ole mitään muistuttamista.

Poliisihenkilökunnan palkkaus ennen vuotta 1906 suoritettiin palkkaluokitain niin, että yleensä etsivän poliisin ylikonstaapeleilla ja konstaapeleilla oli

korkeammat palkat. 1913 vuoden menosäännön mukaan vaihteli ylikonstaapelin palkka, vuokrat rahat ja vaatetusapu lukuun otettuina, 2,420:stä 2,120 markkaan ja taas konstaapelien palkkaedut olivat 1,960—1,460 markkaa vuodessa.

1906 vuoden väliaikainen vuosirahasääntö poisti siihen asti pakolliset palkkaluokat, jotka miehistössä olivat herättäneet alinomasta tyytymättömyyttä, ja palkkaukset kussakin eri palvelusluokassa tasoitettiin. Samalla otettiin käytäntöön 100 markan palkankorotus 3, 6, 9, 12 ja 15 vuoden palveluksesta kerrallaan sekä ylikonstaapeleille että konstaapeleille. Poliisilaitoksen ylikonstaapelin pohjapalkka kohosi siten 2,700 markkaan. Etsiväin ja tarkastuskonstaapelien pohjapalkka oli 2,360, keskus- ja piiripoliisin konstaapelien 2,200 markkaa. Näihin palkkausmääriin on niinkään luettu ylikonstaapeleille ja konstaapeleille vuosirahasäännön mukaan tulevat vuokrat rahat ja vaatetusapu.

1911 vuoden komitea ehdotti etsivän osaston uudestijärjestämistä varten asetetun komitean ehdotuksen mukaisesti otettavaksi käytäntöön palkka-asteikon, jonka katsottiin takaavan järkipäisemmän ylennysjärjestelmän poliisikunnassa. Tämän asteikon mukaan saisi (lukuun otettuina vuokrat rahat ja vaatetusapu): ylietsivä 2,800, ylikonstaapeli 2,700, etsivä ja tarkastuskonstaapeli 2,400, konstaapeli 2,200 sekä ylimääräinen (kasarmoitu) konstaapeli 1,500 markkaa vuodessa. Tämän lisäksi saisi alipäällystö ja miehistö 1911 vuoden ehdotuksen mukaan 100 markan palkkionkorotuksen 3, 6, 9, 12 ja 15 vuoden palveluksesta.

Sivilitoimituskunnan ehdotuksen mukaan poistettaisiin palkkaluokat lopullisesti ja miehistö jaettaisiin ainoastaan kahteen palkkausryhmään, joissa palkat olisivat toisessa 2,400 ja toisessa 2,000 markkaa vuodessa. Ylikonstaapelit saisivat mainitun ehdotuksen mukaan 2,700 markan vuosipalkan. Jako edellä mainittuihin ryhmiin toimitettaisiin siten, että nykyinen korkeampaa palkkaa nauttiva miehistö luettaisiin ylempään ryhmään. Yleneminen alemmasta ylempään ryhmään tapahtuisi virkaiän perusteella, kuitenkin huomioon ottamalla asianomaisen kunnokkuus ja käytös. Palkkaehdot paranisivat Sivilitoimituskunnan ehdotuksen mukaan siten, että ikäkorotukset olisivat 10 % palkkausmäärästä 5, 10 ja 15 vuoden palveluksesta.

Rahatoimikamari on tosin puolestaan periaatteessa tahtonut poliisikunnassa pysyttää sen palkka-asteikon sekä palkkaus- ja virkaylennysjärjestelmän, jota aikaisemmat komiteat ovat puoltaneet, mutta kun koko tämä järjestys on etsivän osaston uudestijärjestämistä koskevan ehdotuksen yhteydessä, joka asia nyttemmin näyttää saaneen raueta, on Kamari katsonut voivansa toistaiseksi yhtyä Sivilitoimituskunnan ehdotuksessa esitettyihin miehistön palkausperusteisiin, kuitenkin eräin tarpeellisiksi havaituin muutoksin. Sen sijaan että ehdotus mielivaltaisesti jakaa konstaapelit tasan molempain palkaryhmäin kesken, on Rahatoimikamari puolestaan ollut sitä mieltä, että jako on toimitettava huomioon ottamalla konstaapelien virka-asema eri toimialoilla sekä eri osastoissa konstaapeleille kasvatukseen, ammattitaitoon ja virkavastuuseen nähden asetettavat vaatimukset.

Tältä kannalta katsoen on Rahatoimikamari sentähden ollut sitä mieltä, että tarkastuskonstaapelit, jotka jossain määrin ovat virkatoveriensä silmälläpitäjinä ja päällikköinä ja joista ylikonstaapelit virkain avonaisiksi tultua valitaan, olisi luettava ylempään palkkaryhmään, ja että samaten etsivän ja siveellisyyssosaston poliisikonstaapelit olisi luettava samaan ryhmään, koska näillä konstaapeleilla arkaluontoisen ja rasittavan tehtävänsä johdosta täytyy olla etevämpiä ominaisuuksia kuin muilla konstaapeleilla. Kun Rahatoimikamarin ehdotus edellyttää kaikkiaan 114 tarkastus-, etsivää ja siveellisyysskonstaapelia sekä 428 muuta vakinaista konstaapelia eri osastoilla, olisi siis edelliseen ryhmään kuuluville annettava 2,400 ja jälkimäiseen ryhmään kuuluville 2,000 markan vuosipalkka. Sen ohessa olisi Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan pidettävälle kasarmoidulle varamiehistölle, s. o. 46 ylimääräiselle konstaapelille annettava kullekin 1,500 markan vuosipalkka 1911 vuoden ehdotuksen mukaisesti.

Komisariusten, ylikonstaapelien ja konstaapelien palkkaussääntö olisi tämän mukaisesti seuraava:

6	<i>komisariusta</i>	à Smk 6,000:—	Smk	36,000:—
5	”	” ” 5,000:—	”	<u>25,000:—</u>
				61,000:—
35	<i>ylikonstaapelia</i>	” ” 2,700:—	”	94,500:—

Konstaapeleja.

114	{	22 tarkastuskonstaapelia	}	à Smk 2,400:—	”	273,600:—	
		69 etsivää konstaapelia					
		23 siveellisyysskonstaapelia					
428	{	32 keskuskonstaapelia	}	à ”	2,000:—	”	856,000:—
		52 ratsastavaa konstaapelia					
		296 piirikonstaapelia					
		8 konstaapelia koirain harjoitusta varten					
		40 konstaapelia osote- ja tiedonantotoimistossa					
46		46 ylimäär. konstaapelia	à Smk 1,500:—	Smk	69,000:—		
Kaikk. 588 konstaapelia							Smk 1,198,600:—

Siinä tapauksessa että Rahatoimikamarin edellä esittämä muutos poliisilaitoksen komisariusten, alipäällystön ja miehistön lukumäärään otetaan huomioon, vähenee palkkaussääntö tämän johdosta 156,100 markalla sekä poliisimiesten luku 1 komisariuksella, 11 ylikonstaapelilla ja 12 konstaapelilla. Kunkin järjestyspoliisiin kuuluvan poliisimiehen osalle tulisi vartioimisaluetta Rahatoimikamarin

ehdotuksen mukaan 5.29 ha, jos kaikki kaupungin tuomiopiiriin kuuluva maa otetaan lukuun, sekä 2.37 ha, jos otetaan huomioon varsinainen kaupunginasema. Samat suhdeluvut ovat Kaupunginvaltuuston vuonna 1911 hyväksymän ehdotuksen mukaan 5.78 ja 2.35 ha sekä Sivilitoimituskunnan ehdotuksen mukaan 5.14 ja 2.30 ha.

Rahatoimikamari käy nyt tarkastamaan Sivilitoimituskunnan vuosirahasääntöehdotuksen *erinäisten menojen* ryhmässä lueteltuja eriä.

Erinäiset
menot.

Puhtaaksikirjoitus ja tarverahat. 1903 vuoden menosäännön yhteydessä annetun määräyksen johdosta on poliisilaitoksen sihteerin toimituskirjoista kantama lunastus käytettävä kanslian tarverahain lisäämiseksi. Mainittu toimituskirjain lunastus on poliisikanslian ilmoituksen mukaan viime vuosina noussut seuraaviin huomattaviin määriin:

Vuonna 1911	Smk	21,964: 20
” 1912	”	28,519: 10
” 1913	”	29,167: 50
” 1914	”	34,744: 70
” 1915	”	66,308: —

ja käytetään nämä varat nykyään: 1) palkkauksiin, 2) kirjoitustarvikkeiden ostoon, 3) paperin ostoon, 4) kirjain ostoon, 5) kirjain sidottamiseen, 6) huonekalujen ostoon, 7) puhtaanapitotarvikkeiden ostoon, 8) lakanain, pyyheliinain y. m. pesettämiseen, 9) sanomalehti-ilmoituksiin, 10) sanomalehtien tilaamiseen sekä 11) lahjapalkkioiksi pitkällisestä palveluksesta (Liite IX). Puheena olevaa lunastusta ei siis ole käytetty yksinomaan tarverahain lisäykseksi, vaan myös varamäärärahana erilaatuisten tarpeitten täyttämiseen. Muun muassa on mainittuina vuosina *palkkauksiin* käytetty 11,000, jopa 19,000:kin markkaa.

Esillä olevasta vuosirahasääntöehdotuksesta, johon ei ole liitetty selittäviä ohjeita, ei enempää kuin Sivilitoimituskunnan kirjelmästäkään käy selville, miten näitä toimituskirjain lunastuksia käytettäisiin, mutta poliisikamarin sihteerin ilmoituksen mukaan toimitettaisiin ne vastedes lääninrahastoon, joten niitä ei enää saisi käyttää edellä mainittuihin tarkoituksiin. Tästä on seurauksena, että vastaavat vuosirahasäännön määrärahaerät ovat tuntuvasti kohonneet.

Rahatoimikamarilla puolestaan ei ole mitään muistuttamista tällaista järjestyksestä vastaan. Kun kuitenkin on ilmeisesti väärin, että nämä varat kokonaan tulevat valtion hyväksi, kun kaupungin täytyy osuutensa mukaan ottaa osaa suhteellisesti kohonneisiin menoihin, näyttää olevan esitettävä vaatimus, *että kunnalle suodaan osuus puheena olevista varoista suhteellisesti siihen apumak-suun, minkä se antaa poliisilaitoksen menoihin.*

Puhtaaksikirjoitusta ja tarverahoja varten on ehdotukseen pantu 40,000 markkaa. Tämä määräraha, jota nykyään voimassa olevassa vuosirahasäännössä

vastaavat puhtaaksikirjoitusta ja tarverahoja varten olevat määrärahat, yhteensä 9,000 markkaa, ei kuitenkaan viime vuosina ole lähimainkaan riittänyt, vaan on „puhtaaksikirjoituksesta ja kuluista“ olleisiin lisämenoihin käytetty tuntuvia määriä kanslian tarverahoista (Liite IX). Käyttäen pohjana poliisimestarin antamia, tosin jonkin verran epätäydellisiä ja epäselviä tietoja puheena oleviin tarkoituksiin vuonna 1915 käytetyistä menoista sekä edellyttäen kaikki vieraat, tarverahain määrärahasta tähän asti maksetut menoerät erotettavan luvusta, on Rahatoimikamari *laskenut puhtaaksikirjoitusta ja tarverahoja varten tarvittavan tasaluvuin 30,000 markkaa* eli 10,000 markkaa vähemmän kuin Sivilitoimituskunnan ehdotukseen on pantu.

Puhtaanapito ja kaluston kunnossapito. Poliisikanslian ilmoituksen mukaan oli puhtaanapidosta vuonna 1915 menoja kaikkiaan 14,000 markkaa, josta määrästä noin 10,000 markkaa meni laitoksen siivoojattarien palkkaamiseen sekä 4,000 markkaa puhtaanapitotarvikkeiden (saippuan, lysolin y. m.) ostoon sekä, lakanain, tyydynpäällisten y. m. pesuun. Uuden kaluston ostoon ja vanhan korjaukseen oli edellisenä vuonna käytetty noin 7,000 markkaa. Kun väliaikaisessa vuosirahasäännössä on noin 14,000 markkaa „puhtaanapitoa ja desinfioimista“ sekä „kaluston täydennystä ja kunnossapitoa varten“, on puuttuva määrä otettu „kanslian tarverahoista“.

Kun Rahatoimikamarilla ei ole syytä olettaa, että poliisikanslia olisi arvioinut puheena olevan määrärahatarpeen liian runsaaksi, on Kamarin tässä tapauksessa täytynyt ehdottaa näitä määrärahaeriä vastaavassa määrässä korotettaviksi, näin siihen nähden että Rahatoimikamari on vähentänyt tarverahain määrärahaa eikä kanslian tarverahoja vastedes ole käytettävänä. Näyttää siis olevan tarpeellista ehdottaa, että „puhtaanapitoa“ varten merkitään vuosirahasääntöön *14,000 markkaa sekä kaluston täydennystä ja kunnossapitoa varten 7,000 markkaa.*

Puhelimen kunnossapito. Tämä erä, johon on luettu sekä puhelinmaksut että kustannukset poliisin puhelinverkon kunnossapidosta, ei ole aiheuttanut muistutusta.

Poliisimiehistön aseet ja varusteet. Tätäkään erää, joka aikaisemmasta käytännöstä poiketen pantaisiin vuosirahasääntöön, ei käyne katsominen liian runsaasti lasketuksi.

Poliisimiesten raitiotieliput. Aikaisempain määräysten mukaan oli kaupungin poliisipalvelijoille varattu vapaat raitiotiematkat vaunujen etusillalla. Tämä etu kuitenkin raitiotieyhtiön nykyistä toimilupakirjaa laadittaessa rajoitettiin niin, että ainoastaan 4 poliisimiestä yhtäikaa saa asettua vaunun sillalle. Rahatoimikamari puolestaan pitää pyydettyä määrärahaa, joka etusijassa tulisi käytettäväksi etsiväin konstaapelien tarpeisiin, liian runsaana ja katsoo sen haitatta käyvän *vähentäminen 10,000 markkaan.*

Hevosten elatus, lukumäärän täydentäminen ja varusteet. Tämä määräraha on Sivilitoimituskunnan ehdotukseen merkitty 60,000 markaksi. Summaa, joka on laskettu edellyttäen hevosia olevan 80, käy kuitenkin tuntuvasti vähentäminen,

siinä tapauksessa että ratsastavaan osastoon tulisi, niinkuin Rahatoimikamari on ehdottanut, 52 miestä ja 49 hevosta. Suhteellisesti tähän on Rahatoimikamari *laskenut puheena olevan määräraharatpeen ainoastaan 37,000 markaksi, ja ehdotaneen Kaupunginvaltuusto tämän mukaisesti erän merkittäväksi mainitun suuruiseksi.*

Poliisikoirain elatus sekä automobiilien, moottori- ja pelastusveneiden kunnossapito. Näitä tarkoituksia varten on väliaikaisessa vuosirahasäännössä kaikkiaan 7,500 markkaa, joka summa ehdotuksessa on korotettu 9,000 markkaan. Kun kohonneet elatus- ja kunnossapitokustannukset näyttävät perustelevan lisäystä, ei Rahatoimikamarilla ole näitä erää vastaan mitään muistuttamista.

Poliisitoimeen valmistaminen. Väliaikaisessa vuosirahasäännössä on opetusvälineistöä varten 4,000 markkaa, joka määräraha on käytetty voimistelusalin vuokraan, opetuskursseihin, tarveaineiden ostoon, voimistelupukujen korjaukseen y. m. Tähän tarkoitukseen katsoi poliisimestari vuonna 1911 riittävän 3,000 markkaa, mutta Sivilitoimituskunnan ehdotuksessa erä on korotettu 8,000 markkaan. Rahatoimikamari, joka ei ole havainnut olevan aihetta korottaa määrärahaa ensiksi mainitusta määrästä, esittää puolestaan että summa *määrättäisiin 3,000 markaksi.*

Apurahoiksi, korvaukseksi virantoimituksessa turmeltuneista vaatteista sekä puoliturkkien hankkimiseksi ratsupoliiseille. Tästä määrärahasta korvataan konstaapelien virkapuvuille, pika-ajurien ajoneuvoille y. m. tulleet vahingot tuotaessa poliisiasemalle pidätettyjä, jotka tavallisesti ovat varattomia eivätkä kykene vahinkoa korvaamaan. Puoliturkkeja käyttävät ratsastavat konstaapelit talvis-aikaan ja poliisin varastossa on niitä 80, joiden korjaukseen ja täydennykseen on mennyt noin 1,400 markkaa vuodessa. Vaikkei näiden virkapukuparselien kustannuksia, kun vaatetusapu on poistettu, oikeastaan olisi pantava menona vuosirahasääntöön, ei Rahatoimikamari kuitenkaan ole katsonut tarpeelliseksi tässä kohden tehdä muutosehdotusta. Mitä apurahoilla on tarkoitettu, ei ole voitu saada selville, mutta luultavasti tarkoitetaan apurahain antamista sellaisille poliisikuntaan kuulumattomille henkilöille, jotka ovat avustaneet poliisia pidätettyjen perille tuomisessa.

Rahatoimikamari ei katso tämän menoerän määränsä puolesta aiheuttavan muistutusta.

Erät: identtifoimistoimiston kulut sekä lääkkeet ja sidetarvikkeet, toinen 3,000 ja toinen 1,000 markkaa, eivät ole aiheuttaneet muutosehdotusta Rahatoimikamarin puolelta.

Pidätettyjen henkilöjen ruoka-annokset. Tämä määräraha, joka väliaikaisessa vuosirahasäännössä on 8,000 markkaa ja 1911 vuoden ehdotuksessa 6,000 markkaa, on Sivilitoimituskunnan ehdotuksessa korotettu 15,000 markkaan. Korotusta ovat asianomaiset perustelleet sillä, että pidätettyjen luku on tuntuvasti lisääntynyt. Siihen nähden mainitsee etsivä osasto, että rikollisuus on suuressa määrin lisääntynyt, sen johdosta että joutilasta väkeä tulvaa pääkaupunkiin, ja siveellisyysosasto ilmoittaa, että viime vuonna lukemattomat henkilöt ovat saat-

taneet itsensä syypäiksi luvattomaan juovutusjuomain myyntiin, minkä johdosta pidätettyjen luku on tuntuvasti lisääntynyt. Sitä paitsi perustelee määrärahan korottamista nykyinen ruokatavarain hinnannousu.

15 Kysymys kaupungin velvollisuudesta ottaa poliisin huostaan otettujen henkilöiden ruuan kustantamiseen on aikaisemmin ollut Rahatoimikamarin käsiteltävänä, ja on Kamari silloin ollut sitä mieltä, että tuollaista velvollisuutta ei ole kaupungilla, joka valtion kanssa tammikuun 28 päivänä 1887 tehdyllä välikirjalla on *kaikiksi ajoiksi* vapautettu voimassa pitämästä kaupunginvankilaa ja palkkaamasta tutkintovankien vartijoita, kun kaupunki sen sijaan antoi apumaksun lääninvankilan uudestirakennukseen ja luovutti sitä varten tarvittavan tonttialan. 1903 vuoden menosäännössä annetuissa ohjeissa ei ole kaupunkia velvoitettu ottamaan osaa edellä mainittuihin kustannuksiin. Kun vuonna 1914 kaupungilta vaadittiin tuollaisten menojen korvausta, torjui Rahatoimikamari sen epäoikeutettuna ja tämä riitakysymys on K. Senaatin lokakuun 25 päivänä 1915 antaman määräyksen mukaan nyttemmin jätetty erityisten, toistaiseksi loppuun saattamattomien keskustelujen varaan. Näin ollen Rahatoimikamari ei voi hyväksyä, että ruoka-annosmääräraha nyt ilman muuta pantaisiin yhteisten menojen joukkoon, vaan olisi kaupungin puolelta vaadittava *mainitun määrärahan poistamista vuosirasäännöstä*.

Määrärahoja kuvernöörin, poliisimestarin ja etsivän osaston johtajan käytettäväksi. 1909 vuoden menosäännössä oli 8,000 markan määräraha kuvernöörin käytettäväksi tilitysvelvollisuudella poliisihoitoa edistäviin tarkoituksiin sekä 5,000 markkaa kuvernöörin käytettäväksi tilintekovelvollisuudella ainoastaan kenraalikuvernöörille. Ensinmainittu erä on 1906 vuoden väliaikaisessa menosäännössä korotettu 10,000 markkaan, jota vastoin jälkimäinen erä on ennallaan. Sivilitoimituskunnan ehdotuksen mukaan merkittäisiin: a) kuvernöörin käytettäväksi, tilitysvelvollisuudella, „erinäisiin tarpeisiin“ 6,000 markkaa; b) kuvernöörin käytettäväksi, kenraalikuvernöörille tilitettäväksi 6,000 markkaa; c) poliisimestarin käytettäväksi, tilintekovelvollisuudella, virasta johtuviin arvaamattomiin menoihin 6,000 markkaa, sekä sitäpaitsi d) etsivän osaston johtajan käytettäväksi, tilintekovelvollisuudella poliisimestarille 2,000 markkaa. Kuvernöörin käyttövarat ovat siis väliaikaiseen vuosirasääntöön verraten vähentyneet 3,000 markalla, jota vastoin erät c) ja d) ovat uusia.

„Poliisihoitoa edistäviin tarkoituksiin“ käytettävien menojen tarvetta Rahatoimikamari ei voi ensinkään arvostella, kun Kamarilla ei ole käytettäväänään minkäänlaisia numerotietoja tähän kuuluvain varain käyttämisestä viime vuosina. Poliisilaitoksen ilmoituksen mukaan on „poliisimestarin käyttövarat“ etusijassa käytetty miehistön lahjapalkkioiksi, jota tarkoitusta varten ehdotuksessa ei ole erikoista määrärahaa, minkä ohessa nämä varat ovat jonkinlaisena vararahastona arvaamattomiin tarpeisiin käytettäväksi. Etsivän osaston johtajan käyttövarat käytettäisiin sekä miehistön lahjapalkkioiksi että rikollisten etsimisestä oleviin menoihin.

Tämän johdosta käy huomauttaminen, että poliisilaitos toukokuun 23 päivänä 1863 ja helmikuun 2 päivänä 1876 annettujen armollisten kirjeiden mukaan on oikeutettu kantamaan maksua huvitilaisuuksissa järjestyksen voimassapittoa varten tarvittavasta poliisivartioimisesta, ja on tämä maksu 3 markkaa pienemmistä ja 6 markkaa suuremmista tilaisuuksista. Nämä tulot, joita vuonna 1915 oli lähes 27,000 markkaa, olisi edellä mainitun 1863 vuoden armollisen kirjeen mukaan käytettävä siten, että puolet jaettaisiin tasan poliisimiehistön kesken ja toinen puoli käytettäisiin lahjapalkkioiksi hyvästä käytöksestä ja luotettavuudesta. Kun siis osa mainittuja varoja on poliisimestarin käytettävänä vastamainittuihin tarkoituksiin, *käynee edellä c) kohdassa mainitun määrärahan haitatta vähentäminen 2,000 markkaan*. Muutoin ei Kamari ole havainnut olevan aihetta muistutuksiin puheena olevan nimikkeen kohdalla lueteltuja määrärahoja vastaan.

Siinä tapauksessa että Rahatoimikamarin tässä edellä tekemät muutos- ja vastaehdotukset otetaan huomioon, päättyy Helsingin poliisilaitoksen vuosirahasääntö 1,691,500 markkaan, josta summasta kaupunki jakoperusteen 1/5: 4/5 mukaan maksaisi 338,300 markkaa eli 140,266 markkaa enemmän kuin 1903 vuoden vuosirahasäännön mukaan. Sivilitoimituskunnan ehdotukseen verraten siis kaupungin osuus vähenisi 204,700 markalla eli 37.9 %:lla. Kaupungin kokonaiskustannukset poliisilaitoksesta (kaupungin osuus ynnä eräät budjettierät), jotka Sivilitoimituskunnan ehdotuksen mukaan olisivat 727,025 markkaa eli Smk 4: 74 kutakin henkikirjoissa olevaa asukasta kohti, vähenisivät 480,725 markkaan eli 3 markkaan 13 penniin asukasta kohti (Liite V). Lisätä sopii, että vastaavat poliisimenot Venäjän kuvernementtikaupungeissa asukasta kohti yleensä ovat paljon vähemmät, niinkuin näkyy Rahatoimikamarin virallisten tietojen pohjalla laatimasta tämän oheisesta taulusta (Liite VIII).

Esittämillään syillä rohkenee Kamari ehdottaa:

että Kaupunginvaltuustio asiasta annettavassa lausunnossa saattaisi Keisarillisen Senaatin tiedoksi esillä olevaa Sivilitoimituskunnan ehdotusta vastaan edellä tehdyt asialliset muistutukset.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

John Ugglä.

m:ty.

Suomennos.

Liite I.

Sivilitoimituskunnan ehdotus:

Armollinen asetus

Helsingin kaupungin poliisilaitoksen vuosirahasäännöstä.

Keisarillinen Majesteetti on Keisarillisen Suomen Senaatin alamaista esityksestä oleskellessaan suvainnut Armollisesti vahvistaa seuraavan asetuksen Helsingin kaupungin poliisijärjestyksen vuosirahasäännöstä.

	Henkilölkku.	Arvoaluokka.	Luokka matk. säännön mukaan.	Vuosipalkkaus markkaa.					
				Palkka.	Palkkio.	Ajorahat.	Vaateus- apu.	Yhteensä.	
								Yhden.	Kaikkien.
Poliisimestari	1	VI	V	7,000	6,500	2,500	—	16,000	16,000
Vanhempi poliisimestarinapula- lainen	1	VII	VI	6,000	4,000	1,000	—	11,000	11,000
Poliisimestarin lainopillinen apulainen	1	VII	VI	6,000	3,000	—	—	9,000	9,000
Nuorempi poliisimestarinapula- lainen	1	VIII	VII	5,000	3,000	—	—	8,000	8,000
Etsivän osaston johtaja	1	IX	VII	5,000	3,000	—	—	8,000	8,000
Upseeri erityisiä tehtäviä var- ten	1	IX	VII	4,000	3,000	—	—	7,000	7,000
Poliisikamarisihteeri	1	IX	VII	4,000	3,000	—	—	7,000	7,000
Etsivän osaston apulaisjohtaja ..	1	X	VIII	3,000	4,000	—	—	7,000	7,000
Tiedonantotoimiston johtaja ..	1	X	VII	3,000	3,000	—	—	6,000	6,000
Lääkäri	1	—	VII	—	4,500	—	—	4,500	4,500
Eläinlääkäri	1	—	VII	—	1,800	—	—	1,800	1,800
Identifioimistomiston johtaja ..	1	—	VII	—	4,000	—	—	4,000	4,000
Avustava poliisikamarisihteeri ..	1	X	VIII	3,000	2,000	—	—	5,000	5,000
Vanhemmat komisariukset ..	6	X	VIII	3,000	3,000	—	—	6,000	36,000
Nuoremmat komisariukset ..	6	XII	IX	2,000	3,000	—	—	5,000	30,000
Ylemmän palkkaluokan sihteeri- teerit	5	XII	IX	2,000	2,000	—	—	4,000	20,000
Alemman palkkaluokan sihteeri- rit	6	XII	IX	1,500	1,500	—	—	3,000	18,000
Vanhemmat hoitajattaret	2	—	IX	1,200	1,000	—	—	2,200	4,400
Identifioimistomiston apu- laisjohtaja	1	—	IX	—	3,000	—	—	3,000	3,000
Kielenkääntäjä	1	—	IX	—	3,600	—	—	3,600	3,600
Välskäri	1	XIV	X	1,500	1,300	—	—	2,800	2,800
Ylemmän palkkaluokan apu- laissihteerit	6	XIV	X	1,200	1,200	—	—	2,400	14,400
Alemman palkkaluokan apu- laissihteerit	6	XIV	X	1,000	800	—	—	1,800	10,800
Valokuvaaja	1	—	X	—	3,600	—	—	3,600	3,600
Etsivän osaston makasiininhoi- taja	1	—	X	—	2,500	—	—	2,500	2,500
Ylikonstaapelit	46	—	X	1,200	600	600	300	2,700	124,200
Konstaapelit	300	—	XI	1,000	700	500	200	2,400	720,000
Konstaapelit	300	—	XI	900	500	400	200	2,000	600,000
Nuoremmat hoitajattaret	2	—	XI	—	1,500	—	—	1,500	3,000
Vahtimestarit	3	—	XI	—	1,800	—	—	1,800	5,400

	Vuosi- määrä- raha markkaa.
<i>Erinäisiä menoja.</i>	
Puhtaaksikirjoitus ja tarverahat	40,000
Puhtaanapito ja kaluston kunnossapito	12,000
Puhelimien kunnossapito	6,500
Poliisimiehistön aseet ja varusteet	10,000
Poliisimiesten raitiotieliput	15,000
Hevosten elatus, lukumäärän täydentäminen ja varusteet	60,000
Poliisikoirain elatus	3,000
Automobiilien, moottori- ja pelastuveneiden kunnossapito	6,000
Määräraha poliisitoimeen valmistamista varten	8,000
Apurahoiksi, korvaukseksi virantoimituksessa turmeltuneista vaatteista sekä puoli- turkkien hankkimiseksi ratsupoliisille	5,000
Identifioimistoimiston kulut	3,000
Pidätettyjen henkilöjen ruoka-annokset	15,000
Lääkkeet ja sidetarvikkeet	1,000
Kuvernöörin käytettäväksi, tilintekovelvollisuudella, erinäisiin tarpeisiin	6,000
Kuvernöörin käytettäväksi, Kenraalikuvernöörille tilitettäväksi	6,000
Poliisimestarin käytettäväksi, tilintekovelvollisuudella, virasta johtuviin arvaamat- tomiin menoihin	6,000
Etsivän osaston johtajan käytettäväksi, tilintekovelvollisuudella poliisimestarille	2,000
Yhteensä	1,900,500

Muistutus 1. Henkilöt, joilla Helsingin kaupungin poliisilaitoksessa on sääntöpalkkainen virka, saavat viiden, kymmenen ja viidentoista vuoden nuhteettomasta palveluksesta samassa toimessa palkkionlisäystä kunakin kertana 10 % virkaan kuuluvasta palkkauksesta, ei kuitenkaan 1,000 markkaa enempää kerrallaan. Jos nimitettäessä toiseen, yhtä suuria tai suurempia palkkausetuja tuottavaan virkaan havaitaan, että palkkaus aikaisemmasta virasta ynnä siinä saavutettu palkkion korotus kokonaisuudessaan on uudesta virasta tulevaa palkkausta suurempi, suodaan asianomaiselle henkilökohtaisena lisäpalkkiona molempain palkkausmääräin välinen erotus, kunnes uudesta virasta tuleva palkkaus nousee aikaisempaan palkkausmäärään.

Muistutus 2. Ajan, minkä asianomainen virkamies on ollut sääntöpalkkaisessa virassa Helsingin kaupungin poliisilaitoksessa ennen esillä olevan vuosirahasäännön vahvistamista, saa lukea hyväksi viiden, kymmenen ja viidentoista vuoden palveluksesta tulevan palkkionlisäyksen saamiseen nähden.

1903 vuoden vakinainen vuosirahasääntö, 1916 vuoden vuosirahasääntö, Kaupunginvaltuuston vuosirahasääntöehdotus vuodelta 1911, Sivilitoimituskunnan ehdotus ja Rahatoimikamarin vastaehdotus.

Virat ja määrärahat.	1903 v:n vakin. vuosirahasääntö.		1916 v:n vuosirahasääntö.		Kaupunginvaltuuston vuosirahasääntöehdotus v:ltä 1911.		Sivilitoimituskunnan ehdotus.		Rahatoimikamarin ehdotus.	
	Lu-ku.	Meno Smk.	Lu-ku.	Meno Smk.	Lu-ku.	Meno Smk.	Lu-ku.	Meno Smk.	Lu-ku.	Meno Smk.
Poliisimestari	1	13,500	1	13,500	1	15,000	1	16,000	1	16,000
Vanhempi poliisimestarinapulainen (ensimmäinen poliisitarkastaja) (<i>Vanh. poliisimest. apul.</i>)	1	10,000	1	10,000	1	10,000	1	11,000	1	11,000
Nuorempi poliisimestarinapulainen (toinen poliisitarkastaja) (<i>Nuor. poliisimest. apul.</i>)	1	8,000	1	8,000	1	8,000	1	8,000	1	8,000
Kolmas poliisitarkastaja	—	—	—	—	1	8,000	—	—	—	—
Poliisimestarin lainopillinen apulainen (poliisi-intendentti)	—	—	1	9,600	1	7,000	1	9,000	1	9,000
Poliisiupseeri (poliisiopastaja) (<i>Upseeri erit. tehtäviä varten</i>)	—	—	3	18,000	1	7,000	1	7,000	1	7,000
Rikoskomisarius (<i>Etsivän osaston johtaja</i>)	1	8,000	1	8,000	1	¹⁾ 5,000	1	8,000	1	8,000
Avustava komisarius (ensimmäinen rikostarkastaja) (<i>Etsivän osaston apulaisjohtaja</i>)	—	—	1	7,200	1	8,000	1	7,000	1	7,000
Toinen rikostarkastaja	—	—	—	—	1	7,000	—	—	—	—
Sihteeri (<i>Poliisikamaris sihteeri</i>)	1	5,000	1	6,500	1	6,000	1	7,000	1	7,000
Tiedonantotoimiston johtaja	—	—	1	5,000	1	6,000	1	6,000	1	6,000
Tiedonantotoimiston apulaisjohtaja	—	—	—	—	1	3,600	—	—	—	—
Notaareja: kansliassa (<i>Avustava poliisikamaris sihteeri</i>) ..	1	2,400	1	3,000	1	3,600	1	5,000	1	5,000
” tiedonantotoimistossa } <i>Ylemmän palkkaluon-</i>	—	—	—	—	1	3,600	1	4,000	1	4,000
” etsivässä osastossa } <i>kan sihteerejä</i> {	1	4,000	1	4,000	1	4,000	1	4,000	1	4,000
” passiekspeditööri }	—	—	1	3,600	1	4,800	1	4,000	1	4,000
Avustava passiekspeditööri	—	—	—	—	1	2,400	—	—	—	—
Kirjanpitäjä ja taloudenhoitaja (<i>Ylemm. palkkal. sihteeri</i>) ..	—	—	1	3,600	1	3,600	1	4,000	1	4,000
Kassanhoitaja (” ” ”)	—	—	—	—	1	3,000	1	4,000	1	4,000

(Apurahoiksi virantoimituksessa turmeltuneiden vaatteiden korvaukseksi sekä puoliturkkien hankkimiseksi ratsupoliisille)	—	4,000	—	6,000	—	5,000	—	5,000	—	5,000
Poliisimestarin hevosten elatus	—	1,500	—	1,500	—	—	—	—	—	—
Ratsupoliisin	—	9,600	—	48,000	—	28,600	—	—	—	—
Hevosmäärän täydentäminen	—	—	—	8,000	—	5,000	—	—	—	—
Satulain, marhamintain, silain, kypärien, vöiden y. m. korj.	—	—	—	500	—	6,000	—	—	—	—
Hevosten elatus, lukumäärän täydentäminen ja varusteet	—	—	—	—	—	—	—	60,000	—	37,000
Poliisilaitoksen puhelimet (Puhelinten kunnossapito)	—	—	—	2,894	—	5,000	—	} 6,500	—	6,500
Puhelinverkon kunnossapito	—	—	—	—	—	3,000	—		—	—
Opetusvälineistö (Määräraha poliisitoimeen kasvatusta varten)	—	—	—	4,000	—	3,000	—	8,000	—	3,000
Harjoittelijapalkkiot	—	3,000	—	3,000	—	4,000	—	—	—	—
Avonaiset ylietsiväin virat sääntönäisten lisäksi	—	—	—	—	—	1,200	—	—	—	—
Automobiilien, moottori- ja pelastusveneiden kunnossapito	—	—	—	5,000	—	4,000	—	6,000	—	6,000
Lämmitys ja valaistus	—	—	—	—	—	30,000	—	—	—	—
Huoneistojen puhtaanapito ja desinfioiminen (Määräraha puhtaanapitoa ja kaluston kunnossap. vart.)	—	—	—	10,000	—	9,700	—	} 12,000	} 14,000	—
Kaluston täydennys ja kunnossapito (Määräraha puhtaanapitoa ja kaluston kunnossapitoa varten)	—	—	—	2) 4,390	—	3,000	—			—
Poliisireservin kaluston kunnossapito	—	500	—	500	—	—	—	—	—	—
Määräraha koirain silmälläpitoa varten	—	—	—	—	—	2,000	—	—	—	—
Poliisikoirain elatus	—	—	—	2,000	—	2,000	—	} 3,000	—	3,000
Poliisin koiratallin kunnossapito	—	—	—	500	—	500	—		—	—
Pidätettyjen henkilöiden ruoka-annokset	—	—	—	8,000	—	6,000	—	15,000	—	—
Lääkkeet ja sidetarvikkeet	—	—	—	—	—	1,000	—	1,000	—	1,000
Määräraha poliisilaitoksen kirjapainon hoitoa varten	—	—	—	—	—	3,400	—	—	—	—
Tarverahat ja poliisilehden painatuskulut	—	—	—	—	—	6,600	—	—	—	—
Kaikkiaan	—	693,120	—	1,744,744	—	1,567,800	—	1,900,500	—	1,691,500

1) Paitsi asuntoa, polttopuita ja valoa.

2) Tästä: kahden uuden puhelimen hankkimiseen 440, kahden veneen ostoon 450, kahden kirjoituskoneen ostoon 1,500, joten siis ainoastaan 2,000 markkaa on vuosittain uusiintuvia menoja.

Polisivoima ja poliisilaitoksen menot vuosirahasäännön mukaan verrattuina kaupungin väkilukuun.

V u o n n a.	Hengille kirjoitettu väkiluku tammik. 1 p:nä.	Poliisimiehiä.	Kustannuksia poliisilaitoksesta										Asukkaita kut. konstaap. kohti. (Vuosilta 1900 ja 1910 on käytyä todettua, vuosilta 1908, 1909 ja 1916 lasketta väkilukua).
			vuosirahasäännön mukaan:						kutakin hengille kirj. asukasta kohti:				
			Kokonaiskustannukset.		Valtion osuus.		Kaupungin osuus.		Kokonaiskustannukset.		Kaupungin osuus.		
			Smk.	p.	Smk.	p.	Smk.	p.	Smk.	p.	Smk.	p.	
1886	43,345	103	154,260	—	86,000	—	68,260	—	3	56	1	57	—
1893	57,210	129	184,980	—	102,480	—	82,500	—	3	23	1	44	—
1897	70,698	146	268,090	—	178,726	67	89,363	33	3	79	1	26	—
1900	79,126	187	375,650	—	250,433	33	125,216	67	4	75	1	58	498
1903	88,838	341	693,120	—	495,085	72	198,034	28	7	80	2	23	311
1906 (väliaikainen) Kvstonehdotusvuodelta 1911 (verratuna hengille kirjoitettuun väkilukuun 1/1 1915)	98,674	800	2,116,707	—	1,918,672	72	198,034	28	21	45	2	01	149
1916 v:n menosääntö (väliaik.) s:n s:n	153,467	494	1,567,800	—	1,254,240	—	313,560	—	10	22	2	04	336
Sivilitoimituskunnan ehdotus s:n s:n	153,467	605	1,744,744	—	1,546,709	72	198,034	28	11	37	1	29	274
Rahatoimikamarin ehdotus s:n s:n	153,467	646	1,900,500	—	1,357,500	—	543,000	—	12	38	3	54	257
	153,467	623	1,691,500	—	1,353,200	—	338,300	—	11	02	2	20	266

Keskimääräinen vartioimisalue kutakin järjestyspoliisiin kuuluvaa poliisimiestä kohti.

	Kaupunginvaltuuston ehdotus vuodelta 1911.	Sivilitoimituskunnan ehdotus.	Rahatoimikamarin ehdotus.
1. Kaupunginasemakaavan alue	2.35 ha	2.30 ha	2.37 ha
2. Kaupunginasema ja kaupunkiin yhdistetty alue (ynnä Böle)	5.78 „	5.14 „	5.29 „

Liite V.

Helsingin kaupungin todelliset kustannukset poliisilaitoksesta.

(Lukuun otettuna vuokra, lämpö y. m.)

	Kaikkiaan.	Keskimäärin kutakin hengille kirjoitettua asukasta kohti.
Vuonna 1906 (tilinpäätöksen mukaan)	Smk 257,390: 46	Smk 2: 61
” 1907 (” ”)	” 297,486: 20	” 2: 87
” 1908 (” ”)	” 293,960: 53	” 2: 70
” 1909 (” ”)	” 290,453: 76	” 2: 60
” 1910 (” ”)	” 335,895: 81	” 2: 83
” 1911 (” ”)	” 349,894: 16	” 2: 84
” 1912 (” ”)	” 351,473: —	” 2: 72
” 1913 (” ”)	” 353,327: 51	” 2: 43
” 1914 (” ”)	” 385,212: 11	” 2: 57
” 1915 (kaupungin osuus + todell. kulut meno- säännön mukaan)	” 379,028: 33	” 2: 47
” 1916 (kaupungin osuus + todell. kulut meno- säännön mukaan)	” 393,978: 33	” 2: 57
Kaupunginvaltuuston ehdotus vuodelta 1911 (kaupun- gin osuus + todelliset vuokratulot 1916 v:n me- nosäännön mukaan)	” 445,585: —	” 2: 90
Sivilitoimituskunnan ehdotus (kaupungin osuus + todelli- set kulut vuokrasta, lämmöstä, valosta y. m. 1916 v:n menosäännön mukaan)	” 727,025: —	” 4: 74
Rahatoimikamarin ehdotus (kaupungin osuus + kaikki todelliset vuokratulot ynnä 1/5 lämpö-, valo- y. m. kuluista 1916 v:n menosäännön mukaan)	” 480,725: —	” 3: 13

Liite VI

Helsingin kaupungin hengille kirjoitettu väkiluku.

1/1 1906	98,674	1/1 1911	123,086
1907	103,485	1912	129,396
1908	108,802	1913	145,390
1909	111,907	1914	149,809
1910	118,736	1915	153,467

Helsingin kaupungin todellinen väkiluku.

1870	32,113; niistä muita kuin Suomen alam.	5,055
1880	43,142	4,489
1890	65,535	5,355
1900	93,217	7,046
1910	136,497	9,049

Helsingin kaupungin kirkonkirjoissa oleva väkiluku.

^{31/12} 1900	93,576	^{31/12} 1908	136,909
1901	97,023	1909	142,132
1902	100,754	1910	147,218
1903	105,954	1911	154,068
1904	111,493	1912	161,091
1905	117,095	1913	167,083
1906	124,340	1914	170,452
1907	130,489	1915	n. 176,622

Helsingin kaupungin seurakuntiin muuttaneet henkilöt.

1906	8,606	1911	8,272
1907	8,353	1912	8,830
1908	8,102	1913	8,096
1909	7,113	1914	6,310
1910	6,991	1915	n. 8,500

Etsivälle poliisiosastolle ilmoitetut rikokset.

1906	3,917	1911	5,735
1907	4,399	1912	6,522
1908	5,108	1913	6,887
1909	4,821	1914	5,541
1910	4,887	1915	5,643

Etsivän osaston pidättämät henkilöt.

1904	1,174	1913	1,749
1905	1,196	1914	1,640
1906	1,096	1915	1,688

Etsivän poliisin antamat raportit.

1900	583	1905	565
1901	700	1906	569
1902	537	1913	937
1903	519	1914	868
1904	539	1915	1,327

Poliisin käsittelemät irtolaisuustapaukset.

1906	4,375	1911	7,321
1907	5,946	1912	9,563
1908	5,846	1913	11,332
1909	7,339	1914	11,086
1910	6,508	1915	16,944

Poliisin huostaan otetut juopuneet henkilöt.

1906	12,001	1910	15,532
1907	17,977	1911	18,142
1908	18,681	1912	22,727
1909	17,022	1913	23,266
1914, tammikuulla	1,435	elokuulla	627
helmikuulla	1,500	syyskuulla	427
maaliskuulla	1,585	lokakuulla	419
huhtikuulla	1,720	marraskuulla	367
toukokuulla	1,809	joulukuulla	293
kesäkuulla	1,438		
heinäkuulla	1,501		
			Yhteensä 13,121
1915			4,446

Passitoimiston toiminta.

V u o n n a	Tarkas- tettuja passeja	A n n e t t u			
		olo- lippuja	matkato- distuksia työnetsi- jöille	esteettä- myysto- distuksia	passeja Venäjälle
1907	6,743	11,265	1,906	3,035	1,461
1908	6,438	11,722	2,206	2,798	1,521
1909	7,064	11,235	2,384	3,162	1,678
1910	7,289	12,092	1,878	2,941	2,076
1911	7,336	11,957	1,734	2,739	2,001
1912	8,795	16,217	1,804	3,310	3,322
1913	10,392	15,210	2,557	3,876	3,372
1914	9,755	9,951	4,315	9,576	4,583
1915	7,694	27,511	15,018	20,990	7,919

Ilmoitettuja matkustajia.

1906	54,317	1911	79,004
1907	65,369	1912	85,390
1908	65,530	1913	85,788
1909	68,254	1914	83,729
1910	75,298		

*Suomennos.**Liite VII.*

HELSINGIN KAUPUNGIN
POLIISIMESTARI.

Helsingissä,
helmik. 11 p:nä 1916.

N:o 8,093.

Helsingin poliisilaitoksen uuden vuosirahasäännön
 ehdotusta tarkastamaan asetetulle jaostolle.

Kaupunginvaltuuston kanslialle.

Kirjelmässä kuluva helmikuun 8 päivältä on jaosto pyytänyt selvitystä keskuspoliisin työnjaosta ynnä piiripoliisin virka- ja vartiojaosta sekä sitä varten ehdottanut jaoston käytettäväksi komennettavaksi täysin pätevän virkamiehen, jonka tulisi jaostolle sekä sen käyttämille asiantuntijoille antaa tarvittavat tiedot mainituista ja muista tarpeellisista seikoista.

Tämän johdosta on minulla kunnia esiintuoda seuraavat näkökohdat:

Jo vuonna 1906, jolloin Helsingin poliisilaitoksen perinpohjainen ja epäilemättä hyvin tarpeellinen uudestijärjestäminen pantiin toimeen, oli uudestijärjestämistyötä toimeenpanevilla henkilöillä selvillä, että väliaikaista vuosirahasääntöä, semmoisena kuin sen silloin olivat harvinaisella joutuisuudella ja yksimielisyydellä laatineet kaikki ne viranomaiset, joilla oli asiassa tekemistä, ei käynyt pitäminen muuna kuin lyhytaikaisena väli-tilana ja että sentähden kohdakkoin oli samaan suuntaan käyvä uusi vakinainen vuosirahasääntö laadittava, vahvistettava ja voimaan saatettava. Vuodesta 1906 vuoteen 1916 on tasan 10 vuotta kulunut, mutta silloinen, niinkuin näyttää, hyvin perusteltu toive vakinaisen vuosirahasäännön pikaisesta toteutumisesta ei ole tähän asti täyttynyt, vaan vaaditaan poliisilaitokselta kerta toisensa jälkeen eripitkin väliajoin uudelleen samoja tietoja, mitkä jo aikaisemmin on annettu. Nyt, kymmenentenä vuonna, olen jälleen saanut tehtäväkseni toistaa tiedonannot, kuitenkin kuluneista vuosista johtuneine muutoksineen ja selittelyineen. Komitealla, joka vuonna 1911 laati mietinnön N:o 49, pitäisi olla kaikenlaisia tietoja, jotka vielä pääasiassa käy paneminen pohjaksi annettaessa lausuntoa pääkaupungin poliisilaitoksen uuden vuosirahasäännön ehdotuksesta. Kokemus on — se käy varsin selvästi näkyviin vastamainitusta mietinnöstä N:o 49 — osottanut, että minun ehdotukseni ja lausuntoni eivät ole saaneet osakseen luottamusta, vaikka ne ovat perustuneet useiden kokeneiden poliisimiesten yhteisiin päätöksiin ja olleet moninaisten erilaatuisten keskustelujen, tiedustelujen ja yhdistelmäin tulos. Tämä epäluottamus on selitettävissä siten, että poliisimiehillä on etusijassa päämääränä järjestyksen voimassapito, komiteoilla taas kustannusten huojistaminen.

Kun minulta vielä kerran vaaditaan uutta selvitystä keskuspoliisin työnjaosta sekä piiripoliisin virka- ja vartiojaosta, voin ainoastaan viitata niihin lukuisiin selvityksiin, joita 10 vuoden kuluessa on eri kertoja asiasta annettu, viimeksi kuluvana vuonna. Näistä käynevät kyllin selvästi näkyviin sellaiset yksityisseikat, jotka osottavat tarpeelliseksi pääkaupungin poliisilaitoksen vakinaisen vuosirahasäännön, erittäinkin kun 1911

vuoden ehdotuksen loppusumma minun yksissä neuvoin poliisivirkailijain kanssa laatimassani ehdotuksessa on vähennetty 2,224,140 markasta 1,900,500 markkaan ja alipäällystön ja miehistön luku on 1906 ja 1907 vuoden aikaisesta määrästä, 800 miehestä, vähennetty 646 mieheen, mikä on melko suuri vähennys 10 vuoden kuluessa, kun väkiluku on samaan aikaan kasvanut usealla kymmenellä tuhannella hengellä.

Tässä yhteydessä ei myöskään liene aiheetonta mainita mitä sekavuutta ja epävarmuutta taloudenhoidossa johtuu useiden eri vuosirahasääntöjen (vakinaisen, väliaikaisen ja kaupungin laatiman) käyttämisestä sekä siitä, että menoihin käytetään moniaita valtion ja kunnan myöntämiä satunnaisia määrärahoja poliisilaitokseen kertyneiden varain ohessa. Kiistämätöntä, että säännöllinen taloudenhoito käy mahdottomaksi, kun sen täytyy perustua mitä moninaisimpiin ja lukemattomien ehtojen ja määräysten varassa oleviin määrärahoihin. Poliisilaitoksen vakinainen vuosirahasääntö on jo 10 vuotta ollut toiveiden päämääränä jokaisella poliisimiehellä eikä vähimmin niillä, joiden asiana myönnettyjen varain käyttämisen hoito ja vastuu on.

Toivon vuosirahasäännöstä aikaisemmin annettujen tietojen osottautuvan riittäviksi.

Erinomaisella kunnioituksella:

Hj. Walmquist.

Liite VIII.

Venäjän kuvernementtikaupunkien kustannukset poliisilaitoksesta.

K a u p u n k i	Väkiluku 1/1 1913	Kaupungin poliisi- menot, ruplaa	Menot asu- kasta kohti, rupl. ja kop.
Astrakan (1913)	150,700	51,646	— 34
Herson (1914)	204,200	62,306	— 31
Kiova (1914)	417,800	339,314	— 81
Minsk (1914)	114,400	51,026	— 45
Moskova (1913)	1,563,100	1,687,100	1 08
Nischnij Novgorod (1913)	111,400	78,636	— 71
Riika (1914)	334,600	292,539	— 87
Samara (1914)	106,800	62,956	— 59
Saratov (1913)	210,100	157,749	— 75
Pietari (1913)	2,147,600	2,317,300	1 08
Tiflis (1914)	197,300	552,972	2 80
Tula (1913)	138,900	108,670	— 78

Liite IX.

Helsingin kaupungin poliisilaitoksen kanslian toimitusvaroja on vuosina 1910—1915 käytetty alempana mainittuihin tarkoituksiin seuraavat määrät.

	Vuonna 1910	Vuonna 1911	Vuonna 1912	Vuonna 1913	Vuonna 1914	Vuonna 1915
Palkat	11,044 88	12,712 48	14,388 32	17,806 52	16,507 97	18,706 50
Kirjoitustarvikkeet	1,543 —	1,852 31	1,432 34	1,956 08	2,045 09	4,754 —
Paperi	3,573 35	3,346 85	4,391 75	3,967 75	5,874 50	15,158 36
Kirjat	535 25	779 —	835 60	581 90	1,115 30	752 —
Kirjain sidottaminen	1,032 72	560 34	1,855 40	1,172 13	2,470 20	1,827 —
Huonekalut	340 —	320 —	952 —	864 64	2,395 60	14,008 60
Puhtaanapitotarvikkeet	477 67	245 60	749 30	482 70	638 —	2,100 —
Lakanain, pyyheliinain y. m. pesu	710 43	464 —	860 30	792 70	975 70	1,460 90
Sanomalehti-ilmoitukset ..	521 50	380 —	777 81	439 —	394 95	2,071 —
Sanomalehtien tilaus	375 30	390 —	410 50	400 85	451 75	433 —
Automobiilien kumirenkaat y. m.	— —	— —	— —	— —	— —	4,270 —
Lahjapalkkioita pitkällises- tä palveluksesta	— —	— —	— —	— —	— —	625 —
Yhteensä	20,154 10	21,050 58	26,653 32	28,464 27	32,869 06	66,166 36

Kanslian toimitusvaroja kannettiin vuonna 1910 Smk 21,449: 50, vuonna 1911 Smk 21,964: 20, vuonna 1912 Smk 28,519: 10, vuonna 1913 Smk 29,167: 50, vuonna 1914 Smk 34,744: 70 sekä vuonna 1915 Smk 66,308: —.

Helsingin poliisilaitoksessa, helmikuun 16 päivänä 1916.

Felix Rydman.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjapain.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1916.

Esitys ohjeiden antamisesta tulenvaaran vähentämiseksi kaupungin vuokralle luovuttamalla varastopaikoilla.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI

Tammik. 17 p:nä 1916.

N:o 32.

Kaupungin palomestarin esityksestä antoi Rahatoimikamari heinäkuun 10 päivänä 1913 komitealle, johon valittiin arkkitehti Karl Lindahl, kaupungininsinööri G. Idström ja palomestari Gösta Wasenius, toimeksi harkita, olisiko tarpeen määräyksiä tulenvaaran vähentämiseksi kaupungin varastopaikoiksi vuokralle antamalla alueilla. Toimitettaessa katselmusta Ruoholahden viereisillä varastopaikoilla, jotka oli tyypillisinä valittu tutkimuksen esineiksi, huomattiin siellä vallitsevan epäkohtia, jotka voivat tuottaa suuria vaikeuksia vahingonvalkean leviämistä ehkäistessä. Kamariin antamassaan tämän oheisessa mietinnössä (Liite II) komitea sentähden ehdottaa, että asianomaisiin vuokrakirjoihin pantaisiin määräyksiä tulenvaaran vähentämiseksi pääasiallisesti kieltämällä sijoittamasta tulenarkoja rakennuksia tahi tarveaineita lähelle viereisen tontin rajaa. Muut ehdotetut määräykset koskevat varastopaikkain rakennuttamista, lupaa konelaitosten teettämiseen sekä erikoisia vaatimuksia, joita kävisi asettaminen suurempiin tulenarkoja aineita käsittäviin varastoihin nähden.

Rahatoimikamari puolestaan on havainnut ehdotettujen määräysten vastaavan tarkoitustaan vuokralle luovutettavain varastopaikkain järjestysohjeina sekä puoltaa niiden vahvistamista noudatettaviksi tuollaisia paikkoja käytettäessä niin voimassa olevan kaupunginasemakaavan alueella kuin sen ulkopuolellakin, kuitenkin vähäisin muutoksin ja lisäyksin, Kamarin keskuudestaan asiaa käsittelemään asettaman valiokunnan ehdotuksen mukaan, jota ehdotusta Kamari on kannattanut ja joka pannaan tämän oheen (Liite I). Lisättäväksi on ehdotettu sen sunnaisia määräyksiä, että varastopaikoille saa rakennuksia teettää ainoastaan Rahatoimikamarin luvalla, että erinäisissä tapauksissa, kun paloturvallisuuden katsotaan sallivan, lupa kaventaa tahi jättää pois ehdotetut palokadut voidaan saada, sekä että varastopaikan haltijan tulee noudattaa mitä Maistraatti näiden ohjeiden lisäksi katsonee tarpeelliseksi määrätä. Muut muutokset ovat ainoastaan muodollista laatua.

Vaikka Kaupunginvaltuusto tonttia vuokralle luovuttaessaan yleensä ei määrää vuokraluovutuksen yksityiskohtaisia ehtoja, vaan jättää sen Rahatoimikamarin tehtäväksi, lienee tässä ehdotetut määräykset, jotka on tarkoitus saattaa yleisemmin voimaan, kuitenkin Kaupunginvaltuuston tarkastettava ja annettava noudatettaviksi, minkätähden Kamari on katsonut olevan alistaminen ehdotuksen Valtuuston tutkittavaksi.

Ohjeet on Rahatoimikamari ajatellut saatettaviksi voimaan sikäli kuin uusia paikkoja vuokralle annetaan ja ennestään vuokratut siirtyvät uudelle haltijalle sekä varastopaikka-alueita uudestaan järjestetään. Missä mainittavia epäkohtia on olemassa irtisanottavilla varastopaikoilla, olisi oikaisu aikaansaavavissa sanomalla ne heti irti.

Edellä lausutun johdosta pyytää Rahatoimikamari kunnioittaen esittää, että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

noudatettavaksi vahvistaa tämän oheiset ohjeet tulensaaran vähentämiseksi kaupungin vuokralle antamalla varastopaikoilla; sekä

antaa Rahatoimikamarin tehtäväksi harkintansa mukaan saattaa mainitut ohjeet käytäntöön jo vuokralle annetuilla varastopaikoilla.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Jarl W. Andersin.

Ohjeita tulenvaaran vähentämiseksi kaupungin vuokralle antamilla varastopaikoilla.

1 §.

Vuokralle annetulle varastopaikalle saa paitsi varastoa varten tarpeellisia rakennuksia tehdä ainoastaan vartijan asunnon ja tarpeelliset konttorihuoneet.

Pajaa tai tallia ei saa varastopaikalle rakentaa eikä sisustaa.

Luvan rakennuksen teettämiseen varastopaikalle antaa Rahatoimikamari.

2 §.

Varastopaikalla olevaan rakennukseen tehdyn tulisijan tulee olla siten laitettu kuin Helsingin kaupungin yleisessä rakennusjärjestyksessä on tulisijasta säädetty.

3 §.

Varastopaikalla ei tarvitse pitää pihamaata avoinna.

4 §.

1 §:ssä mainittua, muusta kuin tulenkestävästä aineesta tehtyä rakennusta samoin kuin syttyviä aineita sisältävää varastoa ei saa sijoittaa lähemmäksi viereistä tonttia tai varastopaikkaa kuin viiden (5) metrin päähän, ellei siihen saada erityistä lupaa; ja on rakennusten tai varaston välinen ala ja raja aina pidettävä vapaana.

5 §.

Jos varastopaikalla säilytetään syttyviä aineita niin suurin määrin, että siitä voi katsoa olevan vaaraa läheisille varastoille tai laitoksille, voidaan vuokranhaltija velvoittaa laittamaan erityinen palokatu tai palomuri tai ryhtymään muuhun paloturvallisuuden kannalta tarpeelliseen toimenpiteeseen.

6 §.

Kivihiliä, koksia ja niihin verrattavia aineita saa varastopaikalle sijoittaa pitkin koko sen pintaa, kuitenkin niin että, jos siellä on muusta kuin tulenkestävästä aineesta tehty rakennus, varasto ei saa ulottua lähemmäksi rakennuksen ulkoseiniä kuin kolmen (3) metrin päähän, maan pinnalta mitaten.

7 §.

Konelaitoksia saa varastopaikalle teettää Rahatoimikamarilta luvan siihen hankittua. Liikevoimana saa käyttää ainoastaan sähkövirtaa, ellei Rahatoimikamari poikkeustapa-uksissa muuta salli.

8 §.

Varastopaikka on aidattava Rahatoimikamarin hyväksymän piirustuksen mukaisesti.

9 §.

Muutoin tulee varastopaikan haltijan noudattaa mitä Maistraatti paloturvallisuuden vuoksi katsonee tarpeelliseksi tämän lisäksi määrätä.

Liite II.

Komitean mietintö ehdotuksineen tulenvaaran vähentämiseksi tilapäisillä varastopaikoilla.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Sittenkun kaupungin palomestari oli Rahatoimikamarin kanslialle huomauttanut olevan välttämätöntä ryhtyä toimenpiteisiin tulenvaaran vähentämiseksi kaupungin vuokralle antamilla varastopaikoilla, päätti Kamari kokouksessaan heinäkuun 10 päivänä 1913 antaa allekirjoittaneiden toimeksi tutkia tätä asiaa koko laajuudessaan sekä sitten antaa Rahatoimikamarille lausunnon.

Tehtävän täyttämiseksi pyydämme kunnioittaen esittää seuraavaa:

Tehdas-, makasiini- ja varastotonteista on voimassa Keisarillisen Senaatin marraskuun 18 päivänä 1901 vahvistama rakennusjärjestys, jota kuitenkin on katsottu käyvän soveltaminen ainoastaan kaupunginasemakaavaan merkityillä varastotonteilla. Useimpia nykyään käytettyjä varastopaikkoja on kuitenkin katsottava mitä minkin verran tilapäisiksi, joten edellä mainittua rakennusjärjestystä on tuskin ainoassakaan tapauksessa sovellettu. Tästä ei kuitenkaan käytännössä koituisi haittaa varastonomistajille enempää kuin viereisille rakennuttajillekaan, jos varastoissa säilytettäisiin ainoastaan tulenkestäviä aineita eikä niitä olisi sijoitettu kaikenlaatuisiin rakennuksiin. Mutta toimittaessamme katselmusta Ruoholahden viereisillä varastopaikoilla, joita käyttämistapaan nähden on pidettävä tyypillisinä, kävi selville, että useimmilla paikoilla säilytettiin sikin sokin melko suuria määriä tulenarkoja tavaroita, että säilytyspaikkoina oli aivan viereisten varastotonttien rajaan rakennettuja lautavajoja, että tulisijain tekemisessä ei ollut noudatettu yleisen rakennusjärjestyksen määräyksiä, sekä vihdoin että konelaitoksia oli rakennettu ryhtymättä tarpeellisiin toimenpiteisiin tulenvaaran varalta. Tämän johdosta ja kun palokunta vahingonvalkean syttyessä kohtaisi suuria vaikeuksia yrittäessään sitä tukahuttaa, tuottavat nämä varastopaikat tuntuva vaaraa sekä naapureille että ympäristön rakennuksille, minkätähden me puolestamme olemme sitä mieltä, että varastojen omistajat olisi velvoitettava muun muassa katsomaan, että varastoihin helposti pääsee käsiksi sitä varten varatuilta palokaduilta ja että tarpeelliset rakennukset teetetään niin etäälle naapuritontista, etteivät ne sille tuota suoranaista vaaraa. Sitä paitsi ja kun varasto-

paikkain varsinainen tarkoitus on tarjota mahdollisuutta tavarain varastoonpanoon, emme ole katsoneet voivamme suoda varastonomistajille oikeutta, niinkuin tähän asti on ollut laita, teettää tallia taikka sepänpäjaa varastopaikalle. Kun esillä olevassa kohden kuitenkin on tehtävä muitakin vaatimuksia, mutta nämä voivat olla erilaiset eri varastopaikkoihin nähden eikä niitä siis käy yleisissä ohjeissa lähemmin määrittelemisen, olemme järempänä seuraaviin, asianomaisiin vuokrakirjoihin pantaviksi tahi liitettäviksi aiottuihin määräyksiin panneet pykälän, joka oikeuttaisi kaupungin palomestarin esittämään Maistraatille vaatimuksen että asianomaiset on velvoitettava ryhtymään kussakin eri tapauksessa asianhaaran vaatimiin toimenpiteisiin.

Edellä lausutun johdosta pyydämme Rahatoimikamarille esittää, että niin asema-kaavan alueella kuin sen ulkopuolellakin sijaitseviin tilapäisiin varastopaikkoihin nähden vahvistettaisiin noudatettaviksi seuraavat ohjeet:

1) Varastotontille saa paitsi varastoa varten tarpeellisia rakennuksia tehdä ainoastaan vartijan asunnon ja tarpeelliset konttorihuoneet.

2) Jos varastotontilla olevaan rakennukseen teetetään tulisija, on siinä noudatettava sellaisesta laitoksesta yleisessä rakennusjärjestyksessä olevia määräyksiä.

3) Pajaa taikka tallia ei saa varastotontille rakentaa eikä makasiinirakennukseen sijoittaa.

4) Varastopaikalla ei tarvitse pitää pihamaata avoinna.

5) Syttyviä aineita käsittävää varastoa samoinkuin muusta kuin tulenkestävästä aineesta tehtyä makasiinia, vajaa tai muita varastoa varten tarpeellisia rakennuksia ei saa sijoittaa lähemmäksi rajakkaista tonttia kuin viiden (5) metrin päähän; ja pidettäköön varaston tahi rakennuksen ja tontinrajan välinen ala aina vapaana.

6) Konelaitoksia saa varastotontille teettää Rahatoimikamarilta siihen luvan hankittua. Liikevoimana saa käyttää ainoastaan sähkövirtaa.

7) Jos varastopaikalla säilytetään syttyviä aineita niin suurin määrin, että siitä voi katsoa olevan vaaraa läheisille varastoille tai laitoksille, voi Maistraatti kaupungin palomestarin ilmoituksen johdosta velvoittaa vuokranhaltijan laittamaan palokatuja ja palomuureja sekä ryhtymään muihinkin paloturvallisuuden kannalta tarpeellisiin toimenpiteisiin.

8) Kivihiliä, koksia ja niihin verrattavia aineita saa varastopaikalle sijoittaa pitkin koko sen pintaa, kuitenkin niin että, jos siellä on muusta kuin tulenkestävästä aineesta tehty rakennus, varasto ei saa ulottua lähemmäksi rakennuksen ulkosciniä kuin kolmen (3) metrin päähän, maan pinnalta mitaten.

9) Varastopaikka on aidattava Rahatoimikamarin hyväksymän piirustuksen mukaan. Helsingissä, joulukuun 30 päivänä 1914.

Karl Lindahl.

G. Idström.

Gösta Wasenius.

Esitys kaupungin omistaman Vuorimieskadun talon ja tontin N:o 6 käyttämisestä.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI

*Helsingissä,
tammik. 28 p:nä 1916.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 99.

Niinkuin tunnettu, osti Helsingin kaupunki vuonna 1899 Vuorimieskadun tontin N:o 6 206,000 markan hinnasta. Tällä toimenpiteellä oli tarkoitus jossain määrin turvata Tähtitorninmäen näköalaa, sittenkun Keisarillinen Senaatti oli hyljännyt Kaupunginvaltuuston anomuksen sellaisen muutoksen tekemisestä kaupungin rakennusjärjestykseen, että erinäisten tontinomistajain oikeus rakentaa eräissä seitsemännen kaupunginosan kortteleissa oleville tonteilleen taloja määrätyn korkeusrajan yläpuolelle tulisi rajoitetuksi. Jo seuraavana vuonna teki Puutarhalautakunta sen suuntaisen esityksen, että Tähtitorninmäeltä Vuorimieskadulle vievää rinnetietä laajennettaisiin, koska tällainen toimenpide olisi suotava sekä näköalan väljentämiseksi että muutoinkin esteettiseltä kannalta katsoen. Antamassaan lausunnossa Rahatoimikamari huomautti että, vaikka jokin osa kaupungin omistamasta Vuorimieskadun tontista yhdistettäisiinkin mainittuun tiehen, ei paikan ulkoasu siitä paranisi eikä sellainen järjestely myöskään kävisi yhteen Tähtitorninmäelle ennestään tehtyjen liikenneväylien kanssa. Lisäksi huomautettiin, että ehdotetusta tien laajentamisesta olisi useihin kymmeneen tuhansiin markkoihin nouseva tarpeeton meno kaupungille tasoituskustannusten lisääntymisen ja kalliin tontin myyntiarvon vähenemisen johdosta. Ehdotus sai sillä kertaa raueta. Sittemmin on kysymys tontin käyttämisestä ollut pohdittavana useita kertoja, muun muassa vuonna 1911. Mainitun vuoden budjetinjärjestelyn yhteydessä päätti Kaupunginvaltuusto käskeä Rahatoimikamarin ottaa harkittavaksi, eikö kaupunki voisi käyttää mainittua tonttia silloista hyödyllisemmällä tavalla. Antamassaan lausunnossa Kamari huomautti, että kaupunki voisi myymällä tontin sillä edellytyksellä että rakennusoikeutta rajoitettaisiin siinä määrin, että tontille tehdyt rakemukset eivät häiritseisi Tähtitorninmäeltä avautuvaa näköalaa, saada hintaa enintään 160,000—170,000 markkaa. Katsoen sekä niihin kustannuksiin, joita kaupunki oli käyttänyt tontin ostoon ja siellä olevain rakennusten korjaukseen, että siihenkin mahdollisuuteen että tontti vastedes tarvitaan kaupungin omiin tarkoituksiin, vastusti Rahatoimikamari sen myymistä yksityis-

henkilölle tai rakennusosakeyhtiölle. Rahatoimikamari ei myöskään katsonut voivansa puoltaa sen suuntaista asemakaavan muutosta, että tontti lohkokattaisiin kahteen tahi useampaan osaan. Tuollaisen ehdotuksen toteuttaminen nimittäin ilmeisesti vaatisi järjestämään uudestaan Tähtitornin eteläpuolisen rinnetien vie-
reiset istutukset, minkä ohessa mahdollisuus mainittujen tontinosain rakennutta-
miseen olisi niin rajoitettu, että syyllä kävisi epäileminen, saisiko kaupunki niitä
myymällä enempää hintaa kuin nykyisen kokoisesta ja muotoisesta tontista. Näihin seikkoihin nähden pani Rahatoimikamari 1912 vuoden menosääntöehdo-
tukseen 11,000 markkaa talon muutosrakennus- ja korjaustöitä varten. Tämä
rahamäärä merkittiin saman vuoden vahvistettuun menosääntöön. Vuonna 1914
tämä asia otettiin jälleen päiväjärjestykseen, mutta tuloksena oli 4,600 markan
määrärahan myöntäminen lisäkorjausten teettämiseen tontin itäosassa sijaitse-
vassa kylkirakennuksessa. Se seikka että kaupunginviranomaiset tähän asti
ovat jyrkästi hyljänneet kaikki tontin myyntiä tarkoittavat tarjoukset, osoittaa, että
kaupunginhallinto osin on tahtonut varata tontin johonkin kaupungin omaan
vastaiseen tarpeeseen, osin ja kenties ennen kaikkea halunnut varata itselleen
tilaisuuden vapaasti käyttää tonttia tarpeen vaatiessa.

Nykyinen tilanne osoittaa, että tämä menettely on ollut kaukonäköistä. Sillä kun Rahatoimikamari sai tietoonsa, että Byggnadsaktiebolaget Bergmangatan N:o 11, joka oli ostanut saman kadun varrella sijaitsevan, kaupungin omista-
maan taloon rajoittuvan tontin, aikoi heti ryhtyä ja onkin nyttemmin ryhtynyt
tonttia rakennuttamaan, oli mahdollisuutta jälleen ottaa käsiteltäväksi kysymys,
miten kaupungin omistamaan tonttiin nähden olisi meneteltävä, koska sen länsi-
rajalle tehtävä korkea palomuri ilmeisestikin vaikuttaisi erittäin rumentavasti
ja haittaisi Tähtitorninmäeltä avautuvaa näköalaa. Tämän johdosta alotetut
keskustelut aiheuttivat vastamainitun rakennusyhtiön antamaan Rahatoimi-
kamariin kirjelmän (Liite I) ja siinä lähemmin esitetyillä perusteilla tekemään
tarjouksen, että yhtiö saisi 85,000 markan hinnasta omakseen lunastaa länsipuo-
liskon kaupungin omistamaa tonttia eli lähemmin määriteltynä 17 metrin levyisen
alan läntisestä tontinrajasta lukien ja siis noin 1,050 m². Tämän esityksen
lähetti Rahatoimikamari kaupungin yleisten töiden Hallitukseen selvityksen ja
ehdotuksen saamiseksi asiasta. Asian ollessa Hallituksen käsiteltävänä teki
muuan hankkeissa oleva rakennusosakeyhtiö sille anomuksen saada lunastaa
kaupungin omistaman tontin kokonaan rakennuttaakseen sinne talon, jossa etu-
sijassa olisi huoneistoja yksityiskoulua varten, mutta sen ohessa, ainakin aluksi,
asuinhuoneistojakin (Liite II). Molempia näitä esityksiä on yhtärinnan käsitellyt
Hallituksen asettama valiokunta, joka puolestaan on vastustanut ensiksi mainittua
ehdotusta, mutta sitä vastoin eräin ehdoin puoltanut jälkimäistä. Valiokunnan
ehdotuksen perustelmat esitetään liitteissä III ja IV. Kaupungin yleisten töiden
Hallitus taas on, huomauttaen että puheena oleva tontti on niitä harvoja, joita
kaupungilla nyttemmin enää on tässä ja rajakkaisissa kaupunginosissa hallussaan,

ollut sitä mieltä, että se on edelleen varattava kaupungin vastaisiin tarpeisiin ja sentähden ehdottanut molempia edellä mainittuja esityksiä evättäväksi.

Sittemmin ja kun asiaa valmisteltaessa on huomattu, että 17 metrin päähän kaupungin tontille ulottuva rakennus tuntuvasti rajoittaisi näköalaa, on Byggnadsaktiebolaget Bergmangatan N:o 11 muuttanut aikaisempaa tarjoustaan siten, että yhtiö 45,000 markan hinnasta saisi kuupungin tontin länsirajalta lunastaa 8 metriä leveän alan yhdistettäväksi yhtiön rajakkaiseen tonttiin pääasiallisesti arkkitehti Armas Lindgrenin laatiman luonnospiirustuksen mukaisesti (Liite V). Rahatoimikamarin ja hakijan kesken neuvoteltua on jälkimäinen, mikäli mahdollista noudattaakseen Rahatoimikamarin puolelta tehtyjä huomautuksia, muuttanut tarjoustaan sikäli, että osakeyhtiö saisi 50,000 markan hinnasta lunastaa kaupungin tontin länsiosan siten rajoitettuna, että 7 metriä luettaisiin Vuorimieskadun viereltä sekä 8 metriä Tähtitorninkadun viereltä ja itärajana olisi siten syntyviä uusia päätepisteitä yhdistävä suora viiva. (Liite VI). Lunastettavaksi ehdotettu alue olisi noin 465 m². Tässä osassa tonttia sijaitseva vanha rakennus joutuisi ostajalle, jonka olisi se poistettava sekä tehtävä sopimus siinä olevain vuokralaisten kanssa poismuutosta ennen ensi kesäkuun 1 päivää. Kaupunki sitä vastoin sitoutuisi poistamaan muut tontilla olevat rakennukset sekä tasoittamaan alueen ja varustamaan sen istutuksilla, kun sopivaksi katsoisi.

Asiaa Rahatoimikamarissa käsiteltäessä on siis ollut tarjona kolme vaihtopuolista ehdotusta, joita ei ole saatu yhteen sovitelluiksi. Joko on kaupunginviranomaisten hyväksyttävä Byggnadsaktiebolaget Bergmangatan N:o 11 yhtiön viimeksi tekemä ehdotus tai myös myytävä koko tontti käytettäväksi koulutarkoituksiin tai, niinkuin kaupungin yleisten töiden Hallitus on ehdottanut, hyljättävä nämä ehdotukset ja pysytettävä tontti edelleen kaupungin hallussa. Asian arvos-
telemiseen voivat vaikuttaa seuraavat seikat, nimittäin esteettiset ja taloudelliset näkökohdat sekä koulutalohankkeen edistäminen. Näyttää siltä kuin esteettiset näkökohdat vaatisivat hyväksymään ensiksi mainitun rakennusosakeyhtiön tekemän ehdotuksen, jota vastoin kaupungin taloudellinen etu ehkä puoltaisi kaupungin yleisten töiden Hallituksen kannan hyväksymistä. Jos taas asiaa katselee yksinomaan yksityisen kouluyrityksen edistämisen kannalta ja halutaan sille tarjota tilaisuus omaan huoneistojen saamiseen ja laajentamiseen, olisi tontti kokonaisuudessaan luovutettava tähän tarkoitukseen ja myytävä ostajalle edullisilla ehdoilla.

Rahatoimikamari puolestaan on asian käsittelyssä pannut pääpainon esteettisiin näkökohtiin eikä sentähden ole katsonut esillä olevassa tapauksessa olevan pantava ratkaisevaa painoa taloudellisiin näkökohtiin eikä kouluyrityksen edistämiseen. Kantansa perustelemiseksi pyytää Rahatoimikamari esittää seuraavaa:

Byggnadsaktiebolaget Bergmangatan N:o 11 on, niinkuin edellä mainittiin, jo ryhtynyt rakennuttamaan Vuorimieskadun tonttia N:o 7, osotenumero 11. Piirustukset on laadittu ja perustamistöitä tehdään. Ellei kaupunginhallinnon puo-

lelta asiassa mitään tehdä, on tontilla siis kohdakkoin kohoava kaupungin tontin länsirajaa päin antava korkea palomuuuri. Kaupunki ei voi toivoa, vielä vähemmän vaatia, että yhtiö teettäisi tämän palomuurin julkisivun tapaan, osin koska semmoinen menettely olisi sekä taloudelliselta että teknilliseltä kannalta rakennuttajalle epäedullinen, ja osin koska yhtiöllä täytyisi olla edeltäpäin tiedossaan miten kaupunki aikoo käyttää rajakkaista tonttia. Sillä vaikka kaupunginhallinto sitoutuisikin vastedes rakennuttamaan tonttinsa niin, että se ei loukkaisi julkisivuoikeutta, on ilmeisesti kuitenkin yhtiön kannalta melko suuri ero sillä seikalla, antaako jokin talon julkisivuista avonaista paikkaa ja istutuksia vai pihamaata päin. Esteettiset vaatimukset siis edellyttävät sopimuksen aikaansaamista kaupungin ja yhtiön kesken. Tähtitorninmäki on kaupungin kauniimpia ja väestön ehken enimmin suosimia paikkoja, jonka kaunistamiseen on melko suuria summia käytetty. Toimenpiteet, joihin kaupunginhallinto on, vaikkakaan ei aina haluamallaan tuloksella, ryhtynyt Tähtitorninmäen eteläpuolisten korttelien rakennusoikeuden rajoittamiseksi ja siten tältä paikalta avautuvan vapaan näköalan turvaamiseksi, ovat renkaita päämäärästään tietoisessa pyrkimyksessä. Vuorimieskadun talon N:o 6 osto ja varsin vähän kannattavain rakennusten pysyttäminen siinä on niinkään luettava näihin toimenpiteisiin.

Jos nyt Vuorimieskadun tontti N:o 7 rakennetaan niinkuin edellä on mainittu sekä kaupungin tontti jätetään nykyiseen tilaansa taikka luovutetaan rakennettavaksi rajoitetuin rakennusoikeuksin, on aivan epäilemätöntä, että Tähtitorninmäen eteläpuolinen rinne siinä olevine teineen esteettiseltä kannalta katsoen pilaantuu ja että käy aivan mahdottomaksi käsitellä tätä kohtaa rakennustaiteelliselta kannalta yhtenäisesti. Toiseksi näyttää asianlaita sitä vastoin muodostuvan, jos kaupunki päättää myöntyä yhtiön esitykseen. Vuorimieskadun tontille N:o 7 rakennettaisiin yhdenmukaiset julkisivut kolmelle puolelle, nimittäin Vuorimieskadulle, Tähtitorninkadulle sekä Ullankadun suuntaiselle tielle päin. Rinnetien itäpuolella sijaitseva Vuorimieskadun tontti N:o 5, jossa toistaiseksi on ainoastaan puutaloja, tulee tietenkin vastedes rakennettavaksi täyteen korkeuteen ja on ainakin tässä kohden käyvä rakennustaiteellisesti yhteen rinnetien itäpuolella nykyään tekeillä olevan rakennuksen kanssa. Niinkään olisi mahdollisuutta muodostaa rinnetie niin, että se kävisi yhteen Ullankadun kanssa, jos katsotaan tarpeelliseksi. Rahatoimikamarin itse paikalla toimittamasta tutkimuksesta on tosin käynyt ilmi, että aivan vähäinen osa Tähtitorninmäeltä avautuvaa näköalaa tulisi estetyksi, jos puheena oleva tontinosa myytäisiin hakijalle ja rakennettaisiin piirustusten osottamalla tavalla. Tätä seikkaa on kuitenkin pidettävä vähän merkitsevänä niihin etuihin verraten, joita rinnetien järjestäminen ja rakennustaiteellinen rajoitus tuottaisivat. On huomautettu, että siten säävutettavia etuja kuitenkin täytyy pitää sangen epätietoisina, niin kauan kuin on tietämätöntä, miten valtio aikoo käyttää Vuorimieskadun eteläpuolella sijaitsevan korttelin N:o 133. Jos tähän kortteliin teetetään niin korkeita rakennuksia kuin

rakennusjärjestys sallii tai valtio katsoo etujensa vaativan, tulee Tähtitorninmäeltä avautuva näköala joka tapauksessa estetyksi. Tämä väite pitää tosin jossain määrin paikkansa. Kaupungin ei kuitenkaan näy olevan otettava tätä mahdollisuutta lukuun, vaan käytävä lopullisesti järjestämään esillä olevaa asiaa, erittäinkin kun kaupunginhallinnon ei liene edellytettävä, että valtio ryhtyy toimenpiteisiin, jotka turmelisivat kaupungin kauniimpiin luettavan näköalan.

Jos tätä asiaa katselee yksinomaan taloudelliselta kannalta, ei Rahatoimikamarin ehdotus ole edullinen, minkä seikan Kamarikin hyvin tietää. Mutta Kamari on, niinkuin edellä huomautettiin, ollut sitä mieltä, että nyt tehtävään taloudelliseen uhraukseen ei ole pantava ratkaisevaa painoa, kun on kysymys esteettisten vaatimusten tyydyttämisestä. Jos puheena oleva tontti myytäisiin koulutarkoituksiin käytettäväksi ja siten rakennettavaksi, että Tähtitorninmäeltä avautuva näköala jäisi avonaiseksi, saisi kaupunki tontista hintaa noin 100,000 markkaa, jota vastoin rakennusosakeyhtiö Vuorimieskatu N:o 11 tarjoutuu maksamaan 50,000 markkaa edellä mainitusta tontinosasta. Tämän lisäksi on kuitenkin huomattava, että rakennusten poistamisesta sekä alueen tasoittamisesta ja istuoksilla varustamisesta on kustannuksia arviolta 25,000 markkaa.

Saadakseen lisäselvitystä molempain tarjousten keskinäisestä esteettisestä arvosta on Rahatoimikamari pyytänyt lausuntoa arkkitehdeiltä Tarjanteelta ja Lindbergiltä. Nämä asiantuntijat ovat lausuneet, että on lähdeittävä sen käsityksen pohjalta, että arkkitehti Valter Jungin suunnittelema koulutalo ei tosin mainitsevasti häiritse Tähtitorninmäeltä avautuvaa näköalaa, mutta että joka tapauksessa on aivan välttämätöntä, että Vuorimieskadun tontille N:o 7 teetetävään rakennukseen tulee rakennustaiteellisesti käsitelty julkisivu itään päin. Jos puheena oleva koulutalo teetetäisiin ja samalla saataisiin julkisivu Vuorimieskadun tonttia N:o 11 päin, tulisivat rakennustaiteelliset esteettiset vaatimukset tyydyttävästi täytetyiksi, näköala merta päin jäisi vapaaksi, taloudelliset edut tulisivat mahdollisuutta myöten huomioon otetuiksi, samalla kun paikka koulutalonsa kautta palvelisi yleishyödyllistä tarkoitusta. Kun Byggnadsaktiebolaget Bergmangatan N:o 11 ei kuitenkaan laita rajamuuriansa rakennustaiteelliselta kannalta tyydyttävään asuun eikä myöskään ole katsonut 7—8 metriä leveän lisäalueen kaupungin tontista riittävän, siinä tapauksessa että koulu- tai muu rakennus teetetään jällellä olevalle tontinosalle, ei asiantuntijain mielestä ole tarjona muuta keinoa kuin hyväksyä mainitun yhtiön viimeksi tekemä ehdotus.

Niinkuin näkyy, tulevat asiantuntijat, vaikka osittain toisilla perusteilla, samaan tulokseen kuin Rahatoimikamarin jäsenten enemmistö. Asiantuntijain lausuntoon on allekirjoittanut Gripenbergkin yhtynyt.

Edellä mainittiin, että siinä kaupungin tontin osassa, mikä Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan myytäisiin edellä mainitulle osakeyhtiölle, sijaitsee kivistä tehty kylkirakennus. Tämä rakennus kuuluisi kauppaan, joten ostaja poistaisi sen. Siinä on yhdeksän pientä huoneistoa, joiden vuokralaiset Rahatoimikamari

on irtisanonut muuttamaan ensi kesäkuun 1 päivänä. Kun ostaja kuitenkin haluaa saada mainitun tontinosan haltuunsa aikaisemmin, esimerkiksi ensi maaliskuun 1 päivänä, on hänen kanssaan sovittu alustavasti niin että, jos mainittua kylkirakennusta heti ryhdytään purkamaan, on ostajan asia tehdä suosiollinen sopimus vuokralaisten kanssa poismuutosta ennen kesäkuun 1 päivää. Vuokrat vastamainitusta rakennuksesta tulisivat haltuunottopäivään asti kaupungille, sen jälkeen ostajalle. Kauppahinta maksettaisiin haltuun otettaessa käteisellä kaupunginkassaan. Kun kaupunki, siinä tapauksessa että esillä oleva ehdotus hyväksytään, sitoutuu verraten suuriin taloudellisiin uhrauksiin yksinomaan saadaksen puheena olevan paikan esteettiseltä kannalta oikein käsitellyksi, näyttää kaupungin niinkään olevan mikäli mahdollista katsottava, ettei näitä uhrauksia ole tehty turhaan. Tähän nähden on Rahatoimikamari tahtonut varata kaupunginviranomaisille oikeuden tarkastaa puheena olevan julkisivun piirustuksen.

Jos Valtuusto hyväksyy edellä tehdyn esityksen, saanee Kamari tehtäväkseen antaa Kaupunginvaltuustolle seikkaperäisen selvityksen istutusten vastaisesta järjestämisestä, rinnetien ehdollisesta uudestimuodostamisesta sekä tontin jälellä olevassa osassa sijaittevain rakennusten poistamisesta.

Rahatoimikamari siis kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että Byggnadsaktiebolaget Bergmansgatan N:o 11 yhtiölle myydään rajakkaiseen tonttiin N:o 7 yhdistettäväksi se osa Vuorimieskadun varrella korttelissa N:o 100 b olevaa tonttia N:o 6, jota lännessä rajoittaa tontti N:o 7, etelässä Vuorimieskatu 7 metrin ja pohjoisessa Tähtitorninkatu 8 metrin pituudelta sekä idässä näitä molempia uusia päätekohtia yhdistävä suora viiva, seuraavin ehdoin:

1) kauppahinta, 50,000 markkaa, maksetaan kaupunginkassaan kauppaa päätettäessä;

2) ostaja saa tontinosan haltuunsa ensi maaliskuun 1 päivänä;

3) tontinosalla sijaitseva rakennus jää ostajalle, jonka asiana on tehdä rakennuksessa asuvain vuokralaisten kanssa sopimus näiden ehdollisesta poismuutosta ennen ensi kesäkuun 1 päivää; sekä

4) ostaja sitoutuu alistamaan julkisivupiirustukset Rahatoimikamarin tarkastettavaksi ja hyväksyttäväksi;

että jälellä oleva osa mainittua Vuorimieskadun tonttia N:o

6 yhdistetään Tähtitorninmäen istutuksiin ja tontilla olevat rakennukset poistetaan; sekä

että Rahatoimikamari saa tehtäväksi laadituttaa ja Kaupunginvaltuustolle lähettää ehdotuksen tästä johtuvaksi kaupunginasemakaavanmuutokseksi sekä muiksi edellä mainitusta päätöksestä johtuviksi toimenpiteiksi.

Erinäiset piirustukset pannaan tämän oheen.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Ryhtyessään toimiin tämän Helsingin kaupungin kortelissa N:o 100 b Vuorimieskadun varrella omistamansa talon ja tontin N:o 7, osotenumero 11, rakennuttamiseksi on allekirjoittaneessa osakeyhtiössä rakennuspiirustuksia laadittaessa herännyt ajatus että kysymys kaupungin vastamainitun kadun varrella omistaman naapuritontin N:o 6, osotenumero 9, käyttämisestä olisi ratkaistava yhtiön aikoman rakennusyrityksen yhteydessä.

On nimittäin tunnettua, että asianomaisella taholla on tultu siihen käsitykseen, ettei se avonainen paikka eli puistikko, joka sijaitsee viimeksi mainitun tontin ja Vuorimieskadun tontin N:o 5, osotenumero 7, välillä ja josta toiselta puolen Tähtitorninmäen ja siellä olevain laitelmain sekä toiselta puolen etelämpänä sijaitsevain kaupunginosain välinen liikenne kulkee, enää täytä niitä vaatimuksia, joita on asetettava paikalle, jolla on se merkitys, minkä tämä puistikko olojen kehityksen johdosta nyttemmin on saanut. On niinkään aivan ilmeistä, että vastamainittu paikka ja siinä olevat istutukset eivät ensinkään käy yhteen Tähtitorninmäen ja sikäläisten laitosten kanssa. Rakennustaiteelliselta ja esteettiseltä kannalta olisi sentähden epäilemättä varsin toivottavaa, että tätä paikkaa laajennettaisiin ja siinä oleviin istutuksiin ja jalkakäytäviin tehtäisiin erinäisiä muutoksia. Ainoastaan levittämällä paikkaa länteen ja siirtämällä sen keskusta samalle taholle on aikaansaataavissa kokonaisuus, joka sopusuhtaisesti käy yhteen ei ainoastaan Tähtitorninmäen laitosten, vaan myös Ullankadun ja Kaivopuiston Ison Lehtotien kanssa. Siten niinkään saataisiin ainiaaksi säilytetyksi Tähtitorninmäeltä Kaivopuiston kauniimpaan osaan ja merelle avautuva näköala, joka tarkoitus osaltaan lienee aiheuttanut kaupungin aikanaan ostamaan tässä mainitun tontin. Silmäys tämän oheisiin luonnospiirustuksiin osottaa, kuinka paljon puheena olevan kaupungin tienoon asemakaava paranisi tässä huomautettujen muutosten johdosta.

Näin ollen saa kysymys yhtiömme omistaman Vuorimieskadun tontin N:o 7 rakennuttamisesta kaupungille sangen tärkeän merkityksen.

On asian luonnossa, että yhtiömme, saadakseen rakennuksensa mahdollisimman kannattavaksi, on koettava käyttää tonttiansa hyväksi siinä määrin kuin rakennusjärjestys sallii ja noudattamalla kaikkea säästäväisyyttä niihin vastaisen talon osiin nähden, jotka eivät anna kadulle tai pihamaalle päin. Tästä seuraa, että molempia naapuritontteja varten tehtävät palomuurit tulevat varsin korkeat sekä aivan sileäpintaiset. Jos kau-

pungin omistama tontti N:o 6 pysytetään ainoastaan nykyisellä tavallaan rakennettuna tai jos sinne vastedes teetetään rakennus, joka Tähtitorninmäen näköalan säilyttämiseksi ei saa rakennusjärjestyksessä sallittua korkeutta, on tuskin vältettävissä, että yhtiömme vastaisen talon kaupungintonttia päin antava alaston muuri on vaikuttava sangen häiritsevästi edellä mainitun avonaisen paikan rakennustaiteelliseen kuvaan. Sen lisäksi näköala Tähtitorninmäeltäkin turmeltuisi, sillä vaikkakin kaupungin tontilla noudatettava rakennustapa jättäisi näköpiiriin väljemmältä avonaiseksi, ei tämä etu kuitenkaan korvaisi sitä häiriötä, minkä tuolta tontilta kohoavat katot ja savutorvet sekä meidän talomme alaston palomuuuri saavat aikaan.

Todella lieneekin jollain taholla lausuttu julki ajatus, että ainakin osa — puolet — vastamainitusta kaupungin tontista olisi yhdistettävä viereiseen avonaiseen paikkaan, jotta sen voisi uudestaan tasoittaa ja käyttää keskeisen asemansa ja ympäristön laadun mukaisesti.

Jos kuitenkin se tämän tontin osa, mikä tuollaisen lohkomisen tapahduttua olisi jällellä, vastedes käytettäisiin rakennustontiksi, on tarjona vaara, että sen muoto (mitat olisivat: pituus noin 62 m ja leveys ainoastaan 17 m) asettaisi huomattavia esteitä sen käyttämiselle. Osin vastaisen tontin kapeuden ja meidän yhtiömme talon läheisyyden, osin rakennusjärjestyksessä pihamaasta olevien määräysten ja vihdoin sen johdosta, että maa jyrkästi kallistuu Tähtitorninmäeltä Vuorimieskadulle, on arkkitehti kohtaava sangen suuria vaikeuksia laatiessaan tontin rakennuspiirustuksia, ja epäilemättä nämä vaikeudet vaikuttavat melko määrin haitallisesti vastaiseen taloon ja sen johdosta ympäristön kokonaisuvaan.

Sitä vastoin on ilmeistä, että mainitun tontinpuoliskon voi edullisesti käyttää, jos se tehdään meidän yhtiömme tontin rakentamisen yhteydessä ja yhtiön oman rakennuksen mukaisesti. Näin aivan siihen katsomatta, rakennetaanko tontit juridis-teknilliseltä kannalta „yhteen“, vai pysyvätkö ne eri kiinteistöinä. Ei tarvinne huomauttaa, että kysymys valon ja ilman tulosta sekä pihamaan järjestämisestä voitaisiin tässä tapauksessa järjestää edullisesti sekä julkisivut ei ainoastaan mainittua puistikkoa, vaan Vuorimies- ja Tähtitorninkatuakin päin järjestää kaikkia rakennustaiteellisia vaatimuksia tyydyttävällä tavalla. Viimeksi mainitun kadun puoleinen katuviiva, niin pilattu kuin se onkin muilta kohdin, tulisi ainakin tällä vaateliimmalla paikalla yhtenäinen ja siihen jäisi, niinkuin tarkoitus on ollut, 6 metriä leveä yksityinen puutarha; vastaisen talon levollinen julkisivu, joka esitetään tämän oheisessa luonnospiirustuksessa, on antava esteettisen rajan viereiselle laajennetulle paikalle, minkä ohessa niinkään näköala Tähtitorninmäeltä Kaivopuistoon ja merelle tulee eheämpi ja miellyttävämpi.

Nämä seikat ovat aiheuttaneet yhtiömme Rahatoimikamarille ilmoittautumaan halukkaaksi kaupungilta ostamaan Vuorimieskadun varrella korttelissa N:o 100 b olevan tontin N:o 6, osotenumero 9, länsipuoliskon viidenyhdeksättätuhannen (85,000) markan hinnasta, edellyttäen että sen rakennuttamisessa ei tarvitse uoudattaa muita rajoituksia eikä ehtoja, kuin mitä voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä on puheena olevaan kau-

punginosaan nähden säädetty, ja anoo yhtiö kunnioittaen, että Rahatoimikamari omasta kohdastaan käsiteltyään tämän tarjouksen toimittaisi sen muille asianomaisille kaupunginviranomaisille.

Helsingissä, tammikuun 4 päivänä 1916.

Byggnadsaktiebolaget Bergmansgatan N:o 11:

Lars Krogius.

Liite II.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Helsingin ruotsalainen yhteiskoulu, jota vuodesta 1913 lähtien pitää voimassa everstinrouva Fanny de Pont ja jonka oppilasluku jo nykyään on 138, jakautuneena kahdelle valmistavalle ja neljälle varsinaiselle luokalle, ja lisääntyä sikäli kuin vuosittain yksi luokka tulee lisää, kunnes luokkia kaikkiaan on kaksi valmistavaa ja yhdeksän varsinaista ynnä kaksivuotinen kurssi naiskasvatusta ja yksivuotinen kurssi käytännöllistä toimintaa varten, on, sen johdosta että Vuorimieskadun talo N:o 11, missä koulu on alkamisestaan lähtien sijainnut, tulee uudesti rakennettavaksi joutunut niin sanoakseni kodittomaksi. Kun koulun osaksi tullut lisääntymistään lisääntynyt luottamus näyttää osottavan sen täyttävän todellista tarvetta erittäinkin Kaivopuistoon ja Ulrikaporin vuorten eteläpuolisiin kaupunginosiin nähden, missä toista täydellistä alkeisoppilaitosta ei ole, vaikka rakennustoiminta, niinkuin tunnettu, viime vuosina on siellä ollut sangen vilkas, on koulua harrastavain henkilöjen keskuudessa herännyt ajatus yhtiön muodostamisesta, joka koettaisi hankkia koululle oman huoneiston siinä osassa kaupunkia, jota koulun on tarkoitus etusijassa hyödyttää. Kun kuitenkin vuokra, minkä tämä kokonaan yksityishenkilön voimassa pitämä koulu voi huoneistostaan maksaa, täytyy laskea verraten alhaiseksi, olisi vaikeaa, ehkenpä mahdotontakin saada lunastetuksi näiltä seuduin yksityisen hallussa olevaa taloa koulutalon paikaksi. Tähän tarkoitukseen erinomaisen hyvin sopivan tontin, Vuorimieskadun N:o 6 (osotenumero 9) luovuttamalla edullisilla ehdoilla yhtiölle voisi kaupunki tuntuvasti edistää yhtiötä sen pyrkimyksessä hankkia mainitulle koululle paremmat olemassaolon ehdot.

Vastamainitun, hankkeissa olevan yhtiön puolesta allekirjoittanut sentähden rohkenee kunnioittaen Herroilta Kaupunginvaltuusmiehiltä anoa, että yhtiölle mahdollisimman hyvillä ehdoilla myytäisiin Vuorimieskadun talo N:o 6 etusijassa ajanmukaisen kouluhuoneiston paikaksi. Tontin rakennussuunnitelman valaisemiseksi pannaan tämän oheen asemapiirustus ynnä kaaviollinen kuva Tähtitorninmäelle vievää tietä päin antavasta julkisivusta sekä läpileikkaus. Kun rakennus mäen puolelta olisi ainoastaan yksiker-

roksinen, ei Kaupunginvaltuuston aikaisemmin tähän tonttiin nähden vahvistama näköpiiri tulisi supistetuksi, joten rakennuksen katon päällitse edelleen avautuisi aivan esteetön näköala merelle.

Helsingissä, tammikuun 13 päivänä 1916.

Axel R. Ehrnrooth.
Pankinjohtaja.

Liite III.

Helsingin kaupungin yleisten töiden Hallitukselle.

Saatuamme toimeksemme lähemmin valmistella Hallituksen käsiteltäväksi annettua, kauppaneuvos Lars Krogiuksen tekemää anomusta saada Byggnadsaktiebolaget Bergmansgatan N:o 11 yhtiölle lunastaa 85,000 markan hinnasta länsipuoliskon kaupungin omistamaa Vuorimieskadun taloa N:o 6 sekä sinne teettää niin korkean asuinrakennuksen kuin rakennusjärjestys sallii, on meillä kunnia asiasta lausua seuraavaa:

Silmäillessämme Kaupunginvaltuuston painettuja asiakirjoja aikaisemmilta vuosilta olemme havainneet, että kaupunki on ostanut Vuorimieskadun talon N:o 6 yksinomaan siinä mielessä, että kaupunki tämän tontin omistajana voisi määräämällä kuinka korkean talon siihen saa rakentaa valvoa, että tontille teetetyt rakennukset eivät häiritse Tähtitorninmäeltä avautuvaa näköalaa. Samassa tarkoituksessa on kaupunki myydessään erinäisiä Tehtaan- ja Pekankadun varrella omistamiaan tontteja pannut ehdoksi, että nämä saa rakentaa ainoastaan määrättyyn, kaupungin rakennusjärjestyksessä säädettyä vähempään korkeuteen asti, ja ovatkin puheena olevien tonttien omistajat asianmukaisesti täyttäneet tämän ehdon. Sen kannan osottamiseksi, millä Kaupunginvaltuusto aikaisemmin on ollut tässä näköalakysymyksessä, mainittakoon edelleen, että Valtuusto on hyljännyt Tehtaankadun varrella korttelissa N:o 136 olevan tontin N:o 4 omistajan anomuksen saada korottaa jo valmiin rakennuksensa yhtä korkeaksi kuin Puistokadun tontilla N:o 1 oleva naapuritalo on.

Jos esillä olevaan anomukseen nyt myönnyttäisiin ja korttelien 100 a ja 100 b välisestä aukosta avautuva näköala kapenisi 17 metrillä, supistuisi Tähtitorninmäen ylimmäältä kohdalta nykyään avautuva näköpiiri sangen tuntuvasti eli 25 asteesta 18 asteeseen ja tästä seuraisi, että ne rajoittavat määräykset, joita Kaupunginvaltuusto on antanut edellä mainittuihin Tehtaan- ja Pekankadun varrella sijaitseviin tontteihin nähden, ovat olleet aivan tarpeettomat. Ellei taas Vuorimieskadun tonttia N:o 6 yhdistetä hakijan tonttiin, vaan se rakennetaan kokonaan Kaupunginvaltuuston siitä antamain määräysten mukaisesti, ei tosin vapaa näköala supistuisi, mutta lähinnä katsojaa oleva Kaivopuiston

näköala kadottaisi merkitystään, mikä muutoin voi joka tapauksessa olla laita, jos valtio rakennuttaa korkeanlaisen talon lähinnä Ullankatua sijaitsevaan lapsenpäästölaitoksen tontin osaan.

Asian valaisemiseksi mainittakoon vielä seuraavaa: Ellei hakijan anomukseen myönnyttä, on suurin tästä johtuva haitta se että, ellei tonttia N:o 6 päin antavaa Vuorimieskadun tontin N:o 7 uutisrakennuksen päätymuuria käsitellä rakennustaiteellisesti, siitä tulee erittäin silmäänpistävä rumennus kauniille ympäristölle. Mutta siinäkin tapauksessa että tämän muurin yläosa käsiteltäisiin julkisivuna, häiritsisi rakennustaiteellista kokonaisvaikutusta se seikka, että mäelle näkyisi porrasmainen rakennuksen ulkoviiva, jos Kaupunginvaltuuston määräysten mukaan tontille N:o 6 rakennettaisiin talo, joka olisi monta metriä matalampi tontille N:o 7 teetettyä taloa. Tämän johdosta on valtiokunnan ollut vaikea puhtaasti esteettiseltä kannalta antaa lausuntoa siitä, tuottaisiko hakijan anomukseen myöntymisen etua vai haittaa, ja näin sitä enemmän, kun sekä kaupunginpuutarhurin että valiokunnan muiden jäsenten mielestä istutusten järjestämiseen nähden ei olisi mitään hyötyä siitä, että Tähtitorninmäeltä Vuorimieskadulle ulottuvaan avonaiseen alaan lisättäisiin puolet Vuorimieskadun tontin N:o 6 leveydestä, sillä mainitulla alalla olevaa nykyistä istutusta on pidettävä täysin valmiina ja sen muuttamista hakijan mainitsemalla tavalla tuskin käy puoltaminen, koska sen johdosta paikalla nykyään oleva runsas kasvullisuus täytyisi kokonaan poistaa. Jos laajennus pantaisiin toimeen, olisi istutus laitettava likimain tämän oheisen, kaupunginpuutarhurin laatiman luonnoksen mukaisesti, joten nykyinen kasvullisuus voitaisiin pysyttää.

Valiokunnan täytyy sentähden todeta että, vaikkakaan esteettiseltä kannalta katsoen ei koituisi suoranaisia haittoja hakijan anomukseen myöntymisestä, ei siitä olisi etujakaan saavutettavana.

Kysymykseen, kävisikö hakijan anomusta taloudelliselta kannalta puoltaminen, on helpompi vastata kuin kysymyksen puhtaasti esteettiseen puoleen. Talosta on ilmoitettu nykyään kertyvän vuokria noin 9,500 markkaa vuodessa eli 9 % ainakin 100,000 markan pääomalle. Tähän nähden ja kun kaupunki on tontista alkuaan maksanut melko suuren hinnan eli 206,000 markkaa, näyttää valiokunnasta siltä, kuin hakijan nyt tarjooma korvaus 85,000 markkaa olisi liian vähäinen hyväksyttäväksi. Kaupungingeodeetin ja allekirjoittaneen Jungin laskelma sen arvon osottamiseksi, mikä mainitulla tontinpuoliskolla olisi, jos se liitettäisiin naapuritonttiin ja sen saisi rakentaa anomuksessa mainitulla tavalla, on osottanut, että tuo tontinpuolisko olisi arvioitava 132,000 markaksi, minkä ohessa naapuritontin arvo kohoaisi 36,000 markalla, sen johdosta että siitä saisi kulmatonttina rakentaa tuntuvasti suuremman alan kuin mitä rakennusjärjestyksen mukaan on välitontilla laita. Sitä paitsi olisi hintaa määrätessä huomattava, että istutuksen laajentamisesta olisi kustannuksia noin 25,000 markkaa.

Kaikkeen tähän nähden ja huomauttaen että kaupunginviranomaisilla puheena olevissa osissa kaupunkia ei ole mainittavan lukuisia tontteja käytettävänä yleishyödyllisiin tarkoituksiin pyydämme tässä saada mielipiteenämme ja käsityksenämme lausua että, vaikka voisikin myöntää, että Tähtitorninmäeltä avautuva näköala ei varsin huomatta-

vasti supistuisi, jos hakijan anomukseen myönnyttäisiin, näyttää hänen mainitusta oikeudesta tarjoomansa korvaus meistä kuitenkin liian vähäiseltä, jotta kaupunki voisi tarjousta ottaa huomioon. Ja kun olemme mielestämme osottaneet, että mainitun tontin rakennuttaminen Kaupunginvaltuuston aikaisemmin määräämään korkeuteen ei sanottavasti häiritseisi puheena ollutta näköalaa eikä mäeltä vastedes avautuvaa, lähimpänä sijaitsevain kaupunginosain kuvaa, olemme sitä mieltä, että kaupunki välittömästi tai välillisesti saa nykyisillä tontin rakennuttamisedellytyksillä tontista suuremman hyödyn, kuin jos hakijan tarjous hyväksyttäisiin.

Meillä on sentähden kunnia ehdottaa, että anomus hyljättäisiin.

Lopuksi pyytää valiokunta huomauttaa, että kaupungin omistamassa Vuorimieskadun talossa olevat nykyiset vuokralaiset olisi irtisanottava tammikuun kuluessa täyden toimintavapauden varaamiseksi kaupungille, kunnes kysymys tontin myymisestä on ehditty edellä mainitun asian yhteydessä ratkaista.

Helsingissä, tammikuun 13 päivänä 1916.

G. Idström.

S. Olsson.

Bertel Jung.

Liite IV.

Helsingin kaupungin yleisten töiden Hallitukselle.

Pankinjohtaja A. Ehrnroothin Hallitukselle osottamassa kirjelmässä anottua, että Hallitus tahtoi tutustua hänen erään hankkeissa olevan yhtiön puolesta Kaupunginvaltuustolle tekemäänsä anomukseen saada mahdollisimman edullisilla ehdoilla lunastaa Vuorimieskadun tontin N:o 6 etusijassa kouluhuoneistoja sisältävän rakennuksen teettämiseksi sinne, olemme me käsitellessämme kauppaneuvos Lars Krogiuksen tekemää sanotun tontin puoliskoa koskevaa anomusta käsitelleet tämänkin asian ja pyydämme siitä kunnioittaen lausua seuraavaa:

Kun, niinkuin mainitussa anomuksessa huomautetaan, aikomus on rakennuttaa tontti noudattamalla Kaupunginvaltuuston siihen nähden aikaisemmin vahvistamia korkeusrajoja Tähtitorinmäeltä avautuvan näköalan säilyttämiseksi ja kun lisäksi tontti käytettäisiin kaupunkia ja etusijassa mainitun mäen eteläpuolista seutua yleisesti hyödyttävään tarkoitukseen, katsomme voivamme puoltaa anomusta, kuitenkin sillä ehdolla että, jos naapuritontille N:o 7 rakennettavan talon palomuuuri kohoaa hakijan aikomaa rakennusta korkeammalle eikä tätä muuria ole naapurin toimesta tarppeellisessa määrässä rakennustaiteellisesti käsitelty, sellainen käsittely olisi toimitettava hakijan kustannuksella.

Jos Hallitus pitäisi tuollaista ehtoa kohtuuttomana, olisi myös ajateltavissa, että tontille N:o 6 saisi Tähtitorninkadun vierelle naapuritontin rajaan teettää enintään 8 metriä leveän ja 15 metriä syvän tornimaisen rakennuksen samaa korkeutta kuin tontille N:o 7 tehtävä rakennus, joten palomuuuri peittyisi näkyvistä eikä näköala Tähtitorninmäeltä käsin supistuisi, sekä että naapurin palomuurin järellä oleva peittämätön osa käsiteltäisiin hakijan kustannuksella rakennustaiteellisesti.

Muihin kauppaehtoihin nähden olisi ajateltavissa, että kaupunki rupeaisi yhtiön osakkaaksi tontinhintaa vastaavalla osakemäärällä taikka myös että suurin osa tontin hintaa saisi olla maksamatta niin kauan kuin täydellistä alkeisoppilaitosta tontilla pidetään voimassa. Sen ohessa olisi kaupungin varattava itselleen oikeus tarkastaa rakennuksen piirustukset.

Helsingissä, tammikuun 13 päivänä 1916.

G. Idström.

Bertel Jung.

S. Olsson.

Liite V.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Kuluvan tammikuun 4 päivänä olen Byggnadsaktiebolaget Bergmansgatan N:o 11 yhtiön puolesta Rahatoimikamariin antanut kirjelmän, jossa lähemmin mainituilla ehdoilla olen tarjoutunut mainitulle yhtiölle ostamaan länsipuoliskon kaupungin omistamaa, Vuorimieskadun varrella korttelissa N:o 100 b olevaa tonttia N:o 6, osotenumero 9, tämän tontinosan rakennuttamiseksi yhtenäisesti ja yhtiön saman kadun tontille N:o 7 rakennettavan talon yhteyteen, mutta ne viranomaiset, jotka tähän asti ovat tätä tarjousta käsitelleet, eivät liene katsoneet voivansa sitä puoltaa. Sanomalehdissä olleista sekä minulle yksityisesti annetuista tiedoista olen luullut havainneeni tämän epäävän kannan pääasiallisesti johtuneen siitä, että on tahdottu, vieläpä tuntuvilla taloudellisilla uhrauksillakin, toteuttaa suunnitelma, joka aikanaan aiheutti hankkimaan mainitun tontin kaupungin omaksi, nimittäin osin mahdollisimmassa määrässä säilyttää Tähtitorninmäeltä Kaivopuistoon ja merelle avautuva näköala ja osin yhdistää osa tätä tonttia sen viereisiin istutuksiin, joka tarkoitus on katsottu jäävän jossain määrin saavuttamatta, siinä tapauksessa että minun tekemäni tarjous hyväksyttäisiin.

Tämän johdosta ja mikäli mahdollista edistääkseni edellä mainittujen aikeiden toteuttamista pyydän edustamani yhtiön puolesta, muutoin luopumatta tontin rakennuttamiseen nähden asettamistani ehdoista, muuttaa yhtiön tarjousta siten, että yhtiö 45,000

markan hinnasta saa usein mainitun kaupungin tontin länsirajalta lunastaa 8 metrin levyisen alan käytettäväksi yhtiön rakennustarkoituksiin tämän oheisen luonnospiirustuksen mukaisesti mikäli julkisivumuodostelua koskee ja alistaen, jos tarpeelliseksi katsotaan, lopulliset julkisivupiirustukset Rahatoimikamarin hyväksyttäväksi.

Kun tällä tarjouksella on tarkoitus myös ottaa varteen ja vastaisen varalle säilyttää yhtiön vastaiseen rakennukseen ja edellä mainittuun avonaiseen paikkaan rajoittuvain katualojen tyylin puhtaus, katson olevan aihetta huomauttaa, että niin Vuorimies- kuin Tähtitorninkatuakin päin on aikomus laittaa puutarha liittyväksi tontin N:o 7 molemmilla puolilla oleviin istutuksiin, joten, eritoten mitä viimeksi mainittuun katuun tulee, suuri etu saavutettaisiin esteettiseltä kannalta katsoen. Toiselta puolen ei Tähtitorninmäeltä avautuva, nykyään 25 astetta näköpiiristä käsittävä näköala mainittavasti supistuisi; tehtyjen laskelmain mukaan olisi ero ainoastaan 3 astetta.

Muutoin viitaten yhtiön aikaisemmassa kirjelmässä esitettyihin näkökohtiin rohkeuden, kun rakennustyöt tontilla N:o 7 jo ovat alkaneet ja olisi sekä suotavaa että tarpeellista saada jatkaa näitä tontin N:o 6 rakennuttamisen yhteydessä, anoa, että esillä oleva tarjous käsiteltäisiin joutuisimmin, jotta se olisi ratkaistu ennen ensi helmikuun 15 päivää.

Helsingissä, tammikuun 24 päivänä 1916.

Lars Krogus.

Byggnadsaktiebolaget Bergmansgatan N:o 11 puolesta.

Liite VI.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Niiden hakemusten yhteydessä, joita Byggnadsaktiebolaget Bergmansgatan N:o 11 yhtiön puolesta olen Rahatoimikamariin antanut kaupungin omistaman, korttelissa N:o 100 b sijaitsevan Vuorimieskadun tontin N:o 6, osotenumero 9, eräiden osien lunastamisesta, on kaupungin taholta tehty vastaehdotus, jonka mukaan mainittu yhtiö saisi määrätystä hinnasta omakseen lunastaa vähäisen osan puheena olevaa tonttia sen länsirajalta ja siihen teettää julkisivun m. m. itään päin, kun taas tontin järellä olevalle osalle aikanansa rakennettaisiin koulutalo länteen, s. o. yhtiön taloa päin antavine pihoineen ja korkeuden puolesta niin rajoitettuna, että näköala Tähtitorninmäeltä ei estyisi. Lisäksi on mainittu toinenkin ehdotus, nimittäin että yhtiö lunastuksetta saisi omakseen 7 metrin levyisen alan mainitun tontin länsirajalta ja muu osa tonttia jätettäisiin rakentamatta sekä yhdistettäisiin viereiseen avonaiseen paikkaan, jota vastoin yhtiö saadakseen tämän edun sitoutuisi jättämään talostaan pois kokonaisen kerroksen, joten näköala Tähtitorninmäeltä kokonaisuudessaan säilyisi.

Kumpikaan näistä vaihtopuolisista ehdotuksista ei kuitenkaan näy olevan omansa tyydyttämään yhtiön oikeutettuja vaatimuksia.

Toiselta puolen saisi yhtiö hinnasta, jota tuskin käy katsominen huokeaksi, ostaa lisää tonttialaa, mutta joutuisi panemaan tuntuvia lisäkustannuksia pitkän julkisivun teettämiseen (itään päin), mutta talo antaisi siitä huolimatta toista taloa päin ja sen eteen rakennettaisiin toinen talo, vaikkapa vain matalampikin. Mainitun pihamaan käyttäminen koulun leikkikenttänä niinikään vaikuttaisi haitallisesti yhtiön vastaisen talon asunto- ja vuokraoloihin. Kysymyksen molempain tonttien keskinäisestä rakennustaiteellisesta käsittelystä sekä molempain erikorkuisten talojen vaikutuksesta viereisen avonaisen paikan kokonaiskuvaan sekä Tähtitorninmäeltä avautuvaan näköalaan voin tässä sivuuttaa, mutta rohkenen kuitenkin epäillä, onnistuuko näiden kysymysten ratkaisu käytännössä.

Toiselta puolen osottavat ylimalkkaisimmatkin laskelmat, että yhtiön talo, vaikka tonttialan lisäys saataisiinkin maksutta ja pitkä — mutta kallis — julkisivu tehtäisiin, ei antaisi vaatimatontakaan taloudellista hyötyä, jos koko tuo laaja rakennusryhmä teetetäisiin yhtä kerrosta matalampi kuin voimassa oleva rakennusjärjestys sallii. Ehdotetun rajoituksen hyöty näyttää rakennustaiteelliseltakin kannalta varsin epätietoiselta, m. m. syystä että mainitun avonaisen paikan itäpuolella sijaitsevan, yksityshenkilön omistaman Vuorimieskadun tontin N:o 5, osotenumero 7, rakennuttamiseen nähden ei ole säädetty muita rajoituksia kuin mitä rakennusjärjestys sisältää.

Vastamainituista syistä ja kun mielestäni edustamani yhtiön tekemä tarjous antaa täydet takeet tässä puheena olevan tärkeän paikan kaikin puolin onnistuneesta rakennustaiteellisesta ja esteettisestä muodostelusta, joka kysymys minulle Helsingin yhteiskunnan jäsenenä on tärkeä, en voi ajatella yhtiön hyväksyvän edellä mainittua vastaehdotusta.

Sitä vastoin haluan edelleen esittää aikaisemmat tarjoukseni vaihtopuolisesti: ensiksi tehdyn siten muutettuna, että kauppahinta korotetaan 100,000 markkaan ja jälkimäisen siten muutettuna, että hinta kohoaa 50,000 markkaan ja tonttialuetta vähennetään niin, että Vuorimieskadun puoleinen sivu on 7 metriä 8 metrin sijasta, Tähtitorninkadun puoleinen sen sijaan edelleenkin 8 metriä ja että itärajana on näiden molempain sivujen itäpuolisia päätepisteitä yhdistävä suora viiva.

Pitkälle kuluneen ajan johdosta täytyy minun huomauttaa, että edustamani yhtiö ei voisi lykätä alottamiaan perustamis- ja rakennustöitä aikaisemmin ilmoittamaani määräaikaa myöhemmäksi ja että, ellei tässäkin tehty yhtiön ehdotukset saa osakseen huomiota, yhtiön täytyy luopua ajattelemasta haluamaansa maanhankintaa sekä kohdistaa toimenpiteensä ainoastaan oman tonttinsa rakennuttamiseen.

Helsingissä, tammikuun 27 päivänä 1916.

Lars Krogius.

Byggnadsaktiebolaget Bergmansgatan N:o 11 yhtiön puolesta.

Ehdotus Topeliuskadun vierelle XIV kaupunginosan pohjoisosaan rakennettavaksi uudeksi kansakoulutaloksi.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI.

Tammik. 17 p:nä 1916.

N:o 33.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Rahatoimikamari kirjelmässä tammikuun 28 päivältä 1915 (*Kvston pain. asiakirj. N:o 7 s. v.*) oli Kaupunginvaltuustolle lähettänyt kaupungin ruotsinkielisille kansakouluille rakennettavan uuden koulutalon luonnospiirustukset sekä esittänyt, että kaupungin yleisten töiden Hallitukselle annettaisiin tehtäväksi laadituttaa ja Kaupunginvaltuustolle lähettää rakennuksen pääpiirustukset lopullisine kustannusarvioineen, päätti Valtuusto seuraavan maaliskuun 2 päivänä pitämässään kokouksessa, samalla kun mainitut luonnospiirustukset yleispiirtein hyväksyttiin, käskä Hallituksen näiden luonnospiirustusten pohjalla laadituttaa pääpiirustukset kustannusarvioineen.

Tämän johdosta käski Hallitus kaupunginarkkitehdin ryhtyä mainituissa kohden tarpeellisiin toimenpiteisiin sekä samalla ottaa harkittavaksi, eikö rakennuskustannuksia voitaisi tuntuvasti supistaa, siinä tapauksessa että luonnospiirustuksissa edellytetty korkea ullakko ainakin osittain sisustettaisiin luokkahuoneiksi, joten mainituissa piirustuksissa esitetty pohjakerros luultavasti voitaisiin jättää tekemättä.

Tätä tehtävää täyttääkseen on kaupunginarkkitehti laatinut ja Hallituksen tarkastettavaksi antanut pääpiirustukset silloisten hintain pohjalla laskettuine vaihtopuolisine kustannusarvioineen puheena olevaa rakennusyritystä varten kaksin vaihtoehdoin (A ja B), minkä jälkeen Hallitus on ne tarkastettuaan lähettänyt Kamariin kirjelmässä lokakuun 29 päivältä viime vuotta, jossa kirjelmässä Hallitus esittämillään, seuraavassa lähemmin mainituilla syillä puoltaa vaihtopuolista ehdotusta A toteutettavaksi.

Sittenkun Rahatoimikamarin jäsen herra Lindberg oli piirustukset tarkastanut ja niistä antanut lausunnon, on Kamari ottanut asian lopullisesti käsiteltäväksi ja pyytää tuloksena esittää seuraavaa:

Mitä ensinnä ehdotettuun koulutalon paikkaan tulee, oli siinä ehdotuksessa, johon Kaupunginvaltuuston maaliskuun 2 päivänä 1915 tekemä päätös perustuu, siksi mainittu tarkoitukseen varattu alue, kortteli N:o 516, järjestettynä kaupungin asemakaava-arkkitehdin laatiman, mutta Kaupunginvaltuuston hyväksymistä

toistaiseksi kaipaavan XIV kaupunginosan pohjoisosan asemakaavan muutos-ehdotuksen mukaan. Edelleen tutkittuaan paikan pintamuodostusta on kaupunginasemakaava-arkkitehti kuitenkin esittänyt uuden kaupunginasemakaavan muotosehdotuksen, jonka mukaan koulutontti siirtyisi hiukan luoteisempaan, joten tontille saataisiin tasaisempi ala. Vaikkei tämä jälkimäinenkään asemakaavan muotosehdotus vielä ole saavuttanut Kaupunginvaltuuston hyväksymistä, on Hallitus ja Rahatoimikamarikin katsonut olevan puoltaminen viimeksi ehdotettua koulutalon paikkaa.

Niistä kadunrasoitus- ja kanavoimistöistä, joita alueella on teetettävä ennen koulutalon ottamista käytäntöön, oli Hallitus laskenut olevan likimäärin kustannuksia, edellisistä 14,000 ja jälkimäisistä 35,000 markkaa, siinä tapauksessa että rakennus teetettäisiin aikaisemmin ehdotetulle paikalle. Kaupungininsinöörin ilmoituksen mukaan eivät nämä lasketut kustannukset mainittavasti muutu, siinä tapauksessa että talo teetetään viimeksi ehdotettuun paikkaan. Näitä töitä varten ei ole pantu määrärahoja kuluvan vuoden menosääntöön enempää kuin niitä on siinä koulutontin vesijohtotöitäkään varten, mutta on huomattava, että nämä työt käyvät tarpeellisiksi vasta toisena rakennusvuonna, koska ensimmäisenä vuonna voidaan käyttää Nimrodkadun alaista vesijohtoa. Jos Kaupunginvaltuusto esillä olevan ehdotuksen hyväksyy ja rakennustyöt alotetaan kuluvana vuonna, olisi siis puheena olevia töitä varten tarpeelliset määrärahat, joiden ei kuitenkaan ole katsottava rasittavan yksinomaan koulurakennusyritystä, pantava 1917 vuoden menosääntöön.

Itse koulutaloon nähden huomautettakoon seuraavaa:

Ehdotus A, joka on laadittu Kaupunginvaltuuston maaliskuun 2 päivänä 1915 hyväksymäin luonnospiirustusten mukaisesti, käsittää kymmenen luokkahuonetta, joiden suuruusmitat ovat 6.5 m. \times 9.5 m. \times 3.8 m., voimistelusalin, joka samalla on rukous- ja juhlasali ja jonka mitat ovat 11 m. \times 18 m., sekä 3.6 m. leveät välikäytävät. Kellarikerroksessa on vahtimestarin huoneisto, oppilaiden ruokasali ja keittiö, kattilahuone, polttoaineiden säilytys huone y. m. taloushuoneita.

Ehdotus B, joka on laadittu Hallituksen alotteesta, tarkoittaa niinkuin mainittiin rakennuskustannusten huojustamista käyttämällä ullakkotilaa luokkahuoneiksi. Siinä mielessä on ehdotuksessa A oleva pohja- ja kellarikerros poistettu, paitsi kattila- ja polttoainehuoneita, ja sen sijaan vahtimestarin huoneisto sekä ruokailuosasto sijoitettu ensimmäiseen kerrokseen. Luokkahuoneiden luku on kumpaisessakin ehdotuksessa sama, ja tämä tulos on saavutettu siten, että ehdotuksessa B on ullakolle sijoitettu 2 luokkahuonetta, 2 tarveainehuonetta sekä laulu- ja piirustussali.

Ulkonaisesti poikkeavat ehdotukset varsin vähän toisistaan, pääasiallisesti ainoastaan sikäli kuin ullakkokerroksen käyttäminen ehdotuksen B mukaan vaatii.

Rakennusyrityksen *kustannukset* oli luonnospiirustuksia seuranneessa arviossa

laskettu 337,000 markaksi, jota paitsi koulun pihamaau tasoituksesta olisi kustannuksia 13,200 ja aitaamisesta 1,360 markkaa. Nyttemmin laadittujen uusien kustannusarvioiden mukaan olisi ehdotuksesta A kustannuksia 358,000 ja ehdotuksesta B 353,000 markkaa, joihin summiin tulisivat lisäksi edellä mainitut tasoitus- ja aitauskustannukset. Sen seikan että nyt lasketut kustannukset ylittävät aikaisemmat määrät 21,000 ja 16,000 markalla mainitsee kaupunginarkkitehti yksinomaan johtuvan nykyisestä eräiden tärkeiden rakennusaineiden luonnottomasta hinnannoususta, joka esimerkiksi asfalttitöistä, rautaparruista ja -putkista, sähköjohtotarpeista y. m. on kokonaista 100—200 %. Rakennusyrityksen kustannusten kohoamista on hiukan voitu vähentää suunnittelemalla rakennuksen sisustus jossain määrin vaatimattommaksi, näin varsinkin mitä tulee lattioihin, jotka on ehdotettu luokkahuoneisiin tehtäviksi 1 1/2" lankuista eikä linoleumimatoista alusmassoineen, sekä eteisiin, päällysvaatehuoneisiin ja välikäytäviin rihlatusta sementistä eikä metlacher-laatoista.

Verratessa nyt laadittuja ehdotuksia toisiinsa on ehdotuksella A katsottu olevan ensinnäkin se etu, että sen mukaan ensimmäinen kerros käytettäisiin opetustarkoituksiin eikä, niinkuin ehdotuksessa B on laita, osittain taloustarkoituksiinkin. Täytyy nimittäin monesta syystä pitää sopivimpana, että viimeksi mainittuun osastoon kuuluvat huoneistot sijoitetaan jonkin verran erilleen varsinaisista luokkahuoneista ja mieluummin pohjakerrokseen. Huoneiden muuhunkin sijoitukseen ja vastaisiin laajennusmahdollisuuksiin nähden ehdotusta A niinkään täytyy pitää parempana. Ehdotusta B vastaan on koulumiestaholta lisäksi huomautettu, että luokkahuoneiden sijoittamisesta ullakolle koituu haittaa, koska oppilailta sen johdosta menee hukkaan aikaa, jota paitsi ei ole pidetty sopivana veistosalin sijoittamista voimistelusalin yläpuolelle. Lisäksi olisi ehdotuksen B mukaan tarpeellista käyttää kattovalaistusta, jommoinen meidän ilmastossamme ei näytä täysin sopivalta. Näihin seikkoihin nähden ja kun molempain vaihtopuolisten ehdotusten välinen kustannusten ero on ainoastaan 5,000 markkaa, on kaupungin yleisten töiden Hallitus samoin kuin kansakoulutarkastaja tri A. Liliuskin puoltanut ehdotusta A.

Omasta puolestaan on Rahatoimikamari voinut yhtyä tässä edellä esitettyihin näkökohtiin.

Rakennustyön alkamisaikaan nähden on kansakoulutarkastaja Lilius lausunut erittäin toivottavaksi, että työ voitaisiin alottaa niin varhain, että koulutalo voitaisiin ottaa käytäntöön syyslukukauden 1917 alusta, jotta ruotsinkielisissä kansakouluissa nykyään vallitseva suuri tilanpuute poistuisi ja väljempää tilaa saataisiin Kammiokadun suomenkieliseenkin kansakouluun, mihin muutamia ruotsinkielisiä luokkia nykyään on sijoitettu.

Rahatoimikamaringin mielestä on suotavaa, että eräitä rakennusyrityksen valmistustöitä, erittäinkin rakennusaineiden hankintaa, voitaisiin toimittaa jo kuluvana talvena, minkä jälkeen ja sittenkun Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt

puheena olevan alueen asemakaavan muutosehdotuksen, varsinainen rakennustyö voisi alkaa. Menoihin on kuluvaksi vuodeksi vahvistetussa menosäännössä käytettävänä uusia kansakoulutaloja varten osotetut 100,000 markkaa, joka rahamäärä siis voidaan etusijassa käyttää, minkä jälkeen 1917 vuoden menosääntöön on merkittävä rakennustyön loppuunsaattamista, pihamaan tasoitusta ja aitauksen teettämistä sekä kaduntasoitusta, kanavoimista ja vesijohtoa varten tarpeelliset määrärahat.

Kamari sentähden kunnioittaen esittää, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet päättäisivät

hyväksyä ehdotuksen A noudatettavaksi rakennettaessa kaupungin ruotsinkielisille kansakouluille koulutaloa XIV kaupungin osan pohjoisosaan; sekä

käskää kaupungin yleisten töiden Hallituksen viivyttämättä ryhtyä valmistaviin töihin rakennusyrityksen toteuttamiseksi.

Piirustukset, kustannusarviot ja asemapiirustus pannaan tämän oheen.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

Töölöön ehdotetun uuden kansakoulutalon kustannusarvio (laskettu olemassa olevain erikoispiirustusten mukaan lokakuussa 1915).

Vaihtopuolinen ehdotus „A“.

Maatyöt.

500 m ³ maankaivausta à 2: 50	1,250: —	
354 „ perustan kaivausta ynnä maan levitystä työpaikalla à 4: —	1,416: —	
150 „ maata täytettävä ja tiivistettävä perusmuurien ympärille (valmiiksi kaivettua maata) à 2: 50	375: —	
40 p.m. vesi- ja viemärijohtokanavaa kaivettava ja täytettävä à 10: —	400: —	3,441: —

Kivityöt.

125 m ³ kalliota louhittava kattilahuonetta varten à 23: — ..	2,875: —	
150 „ perusmuurien alustaa louhittava à 10: —	1,500: —	
15 p.m. 1.20 metrin syvyyistä kanavaa louhittava kallioon à 30: —	450: —	
441 m ³ perusmuuria louhoskivistä à 11: —	4,851: —	
300 m ² kivijalkaa epäsäännöllisistä kivistä karkeaksi hakatuin liitoksin à 15: —	4,500: —	
1 isot ulkoportaat granitista	1,300: —	
2 pienet s:n à 750: —	1,500: —	
4 astinta à 30: —	120: —	
14 p.m. ulkokynnyksiä granitista à 20: —	280: —	17,376: —

Muuraus- ja rappaustyöt.

350 m ² perusmuuria tasoitettava kivensirpaleilla ja sementinsekaisella laastilla à 3: —	1,050: —	
560,000 tiiltä muurattava, telineinen, tarveaineinen ja työ- kuluineen (tiilifasaadi) à 130: —	72,800: —	
8,000 m ² sisäpuolisia seinä- ja kattopintoja kerran rapattava kalkkilaastilla à 1: 60	12,800: —	
1,600 p.m. yksinkertaisia räystäshiistoja à 1: —	1,600: —	
2,000 m ² julkisivua puhdistettava muurauksen jäleltä à —: 50	1,000: —	
585 „ väliseinää kuonabetonista à 7: —	4,095: —	93,345: —
		<u>Siirros 114,162: —</u>

Siirros 114,162: —

Asfalttityöt.

30 padallista asfalttia muurattava kattilahuoneeseen ja ilma- kaivokseen à 40: —	1,200: —	
750 m ² perustusta ja kivijalkaa siveltävä asfaltilla à 1:20	900: —	
150 „ 1" luonnollista asfalttia betonialustalle ryöppykylpy- ja mankelihuoneeseen, mukavuuslaitoksiin, pesutupaan y. m. paakkaliistoinen à 12: —	1,800: —	
300 „ eristettävä 1 1/2" keinotekoisella asfaltilla karkeasta sorasta tehdyille pohjalle pohjakerroksen huoneissa y. m. à 8: —	2,400: —	
650 „ ullakkopalkistoa eristettävä liistaroidulla asfalttihuo- valla N:o 2 à 1:25	812: 50	
1 seisotuskaivo, arviolta	2,000: —	
1,300 m ² vesikattoa katettava I asfalttihuovalla kattotiilten alta à 1:50	1,950: —	11,062: 50

Sementtityöt.

2,500 m ² palkistoa rautabetonista (reikätiilin) à 20: —	50,000: —	
2 portaanrunkoa rautabetonista, valmiina à 1,200: —	2,400: —	
350 p.m. astuimia sementtimosaikista paikalleen pantuina à 12:50	4,375: —	
75 „ s:n harmaasta sementistä à 8: —	600: —	
18 m ² porrastasoja sementtimosaikilaatoista à 6: —	108: —	
50 „ välikäytävän lattiaa rihlatusta sementistä à 20: — ..	1,000: —	
550 „ välikäytävän lattiaa rihlatusta sementistä à 6: — ..	3,300: —	
225 „ betonilattiaa kuonatäytteineen pohjakerroksen huonei- siin à 6: —	1,350: —	
160 „ lattiaa laihasta betonista kattilahuoneeseen, hiilisäi- liöihin, yhdyskäytäviin y. m. à 4: —	640: —	
650 „ kuonabetonia ullakkopalkistoon à 5: —	3,250: —	
230 p.m. ikkunalaattoja harmaasta sementistä à 5: —	1,150: —	
300 m ² seinäin savukanavia verhottava kuonabetonilla à 5: —	1,500: —	69,673: —

Kirvesmiehentyöt.

2 tornikattoa porrashuoneisiin valmiina à 400: —	800: —	
1,300 m ² vesikattoa kattotuolineen, ruoteineen, rimoineen ja kattotiiliseen à 7:75	10,075: —	
2 isoa tuullutusrumpua katolle à 200: —	400: —	
		Siirros 11,275: — 194,897: 50

Siirros 11,275: — 194,897: 50

2 pienempää s:n à 125: —	250: —	
1,300 m ² lattiaa 1 1/2" lankuista niskuksineen luokkahuoneisiin, voimistelu-, veisto- ja laulusaliin sekä tarveaine- ja pukuhuoneisiin ynnä vahtimestarin huoneistoon à 5: —	6,500: —	
1,000 p.m. pieniä lattialiistoja kaikkiin huoneisiin à —: 30....	300: —	
10 jalustaa opettajapöytäin alle 1 1/2" laudoista niskuksineen à 75: —	750: —	
60 m ² väliseinää panelilaudoista à 5: —	300: —	
124 p.m. kaidepuuta kiilloitetusta koivusta à 8: —	992: —	
2 pesupöytää keittiöihin à 50: —	100: —	
10 kaappia (vaate- ja ruokasäiliöitä) varustettava hyllyillä ja kannattimilla tarpeen mukaan à 25: —	250: —	
95 m ² kokoliitilla verhottua siirtoseinää laulusaliin à 10: —	950: —	
125 „ rapattua puupalkistoa laulusalin päälle, täytteettä, à 10: —	1,250: —	
2 satulakattoista ullakkokomeroa à 45: —	90: —	
2 mykävätkattoista s:n à 50: —	100: —	
1 lipputanko	25: —	23,132: —

Puusepäntyöt.

18 ikkunaa karmineen ja kaksoiskehyksineen, lasineen ja raudoituksineen, mutta maalaamatta (1.8) 1.20 × 1.50 à 72: —	1,296: —
4 s:n s:n (0.7) 0.70 × 1.00 „ 28: —	112: —
2 s:n s:n (2.2) 1.70 × 1.30 „ 88: —	176: —
8 s:n s:n (0.6) 0.60 × 1.00 „ 24: —	192: —
18 s:n s:n (2.28) 1.20 × 1.90 „ 91: —	1,638: —
6 s:n s:n (1.44) 1.20 × 1.20 „ 58: —	348: —
4 s:n s:n (10.12) 4.60 × 2.20 „ 405: —	1,620: —
2 s:n s:n (4.84) 2.20 × 2.20 „ 193: —	386: —
2 s:n s:n (0.75) 0.50 × 1.50 „ 30: —	60: —
2 s:n s:n (0.7) 0.50 × 1.40 „ 28: —	56: —
7 s:n s:n (4.50) 2.50 × 1.80 „ 180: —	1,260: —
2 s:n s:n (3.30) 1.50 × 2.20 „ 132: —	264: —
4 s:n s:n (0.48) 0.40 × 1.20 „ 20: —	80: —
12 s:n s:n (3.84) 1.60 × 2.40 „ 154: —	1,848: —
8 s:n s:n (4.80) 2.00 × 2.40 „ 192: —	1,536: —
16 s:n s:n (2.88) 1.20 × 2.40 „ 120: —	1,920: —

Siirros 12,792: — 218,029: 50

	Siirros	12,972: —	218,029: 50
6 ikkunaa karmineen ja kaksoiskehyksineen, lasineen ja raudoituksineen, mutta maalaamatta (2.04) 1.20×1.70 à 80: —		480: —	
10 s:n s:n (1.8) 1.00×1.80 „ 72: —		720: —	
5 s:n s:n (1.92) 1.20×1.60 „ 80: —		400: —	
3 s:n s:n (6.90) 2.30×3.00 à 280: —		840: —	
1 ikkuna III kerroksen välikattoon s:n (6.00) 3.00×2.00		240: —	
2 s:n s:n (1.0) 1.00×1.00 à 40: —		80: —	
3 päätyikkunaa yksinkertaisin kehyksin (0.65) 0.50×1.30 à 25: —		75: —	
4 ullakkoikkunaa (kolmiomaista) s:n à 40: —		160: —	
2 s:n s:n isompaa kaartuvaa s:n à 45: —		90: —	
2 ikkunaa yksinkertaisin kehyksin väliseiniin (2.00) 1.00×2.00 à 50: —		100: —	
2 s:n s:n (3.12) 2.60×1.20 à 75: —		150: —	
11 m ² lasikattoa ulkopuoliseen vesikattoon vahvasta lasista à 30: —		330: —	
1 varsin iso ulko-ovi päällyysvaloineen		450: —	
2 ulko-ovea s:n 1.10×2.60 à 75: —		150: —	
2 s:n päällyys- ja sivuvaloineen 1.10×2.10 à 75: —		150: —	
2 s:n ilman päällyys- ja sivuvaloa 0.80×2.00 „ 60: —		120: —	
3 s:n s:n 1.10×2.00 „ 50: —		150: —	
7 sisäovea 0.60×2.10 „ 28: —		196: —	
3 s:n s:n 0.75×2.10 „ 30: —		90: —	
14 s:n s:n 0.90×2.10 „ 35: —		490: —	
1 s:n s:n (laudoista) 0.90×2.10		20: —	
22 s:n s:n 1.10×2.10 à 55: —		1,210: —	
1 s:n s:n päällyys- ja sivuvaloineen 0.90×2.10		75: —	
3 s:n s:n s:n 1.10×2.10 à 75: —		225: —	
1 sangen iso heiluriovi päällyysvaloineen		250: —	
2 sisäovea päällyysvaloineen 1.10×2.10 à 75: —		150: —	
2 pientä lautaovea 0.60×1.80 „ 20: —		40: —	
1 palo-ovi (metallilevyillä päällystetty) ullakolle (puutyö)		25: —	20,248: —

Levysepän- ja takomatyöt.

135 p.m. räystästä varustettava jalkarännillä ja aluslevyllä 5 kilon galvanoidusta levystä à 12: —	1,620: —
85 „ katonpolveketta päällystettävä metallilevyllä à 6: —	510: —
Siirros	2,130: — 238,277: 50

	Siirros	2,130: —	238,277: 50
240 p.m. ikkuna- ja liistalevyä à 3: —	720: —		
125 „ 6” syöksyputkea valmiina à 6: —	750: —		
2 isoa imuhattua à 500: —	1,000: —		
2 pienempää s:n à 200: —	400: —		
1 savutorvi päällystettävä lyijylevyllä ja varustettava lyijylevystä tehdyllä hatulla	250: —		
2 torninharjan päällystystä à 100: —	200: —		
2 paloluukkuja päällystettävä metallilevyllä à 20: —	40: —		
4 ullakkokomeroa à 75: —	300: —		
2 pyöreää s:n à 50: —	100: —		
20 p.m. päätyä varustettava reunuslevyllä à 10: —	200: —		
40 „ palotikapuita muurattuine rautasinkilöineen à 10: —	400: —		
20 „ levyreunustusta lasikaton ympärille à 5: —	100: —		
1 ullakon palo-ovi	50: —		
1 rautaportaat kattilahuoneeseen	50: —		
100 p.m. porraskaidetta (paitsi kaidepuuta) à 14: —	1,400: —		
8 „ yksinkertaista kaidetta 2 ulkoportaisiin à 10: —	80: —		
1 lipputangon pidäke (taidetaontaa)	75: —		
1 lyhdynkannatin ulko-oven yläpuolelle	225: —		
1 soitto kellon takorautateline	125: —		
2 ankkurirautaa (taidetaontaa) à 60: —	120: —		
750 p.m. rautatiekiskoja ja hoikempia I parruja ikkuna- ja oviaukkojen päälle à 12: —	9,000: —		
Erinäiset ankkuriraudat, sinkilät ja järeämmät rakennustakeet, arviolta	1,500: —		19,215: —

Tulisijat.

2 pientä keittiöhelliä à 300: —	600: —	
1 muuripata	150: —	750: —

Vesijohtotyöt.

Vesi- ja viemärijohtotöitä varten merkitään arviolta	9,700: —
--	----------

Lämpöjohto- ja tuulluutuslaitteet.

Hvoneiden ja välikäytävain lämpöjohto ja tuulluutuslaitos täydellisenä kattiloineen, radiaattoreineen, johtoineen y. m. tarjouksen mukaan	35,000: —	
Siirros	35,000: —	267,942: 50

	Siirros	35,000: —	267,942: 50
Edellä mainitun työn aiheuttamat reiänteko- ja siistimistyöt, arviolta		1,250: —	
150 p.m. putkiliitsiä peitettävä à 4: —		600: —	
100 „ putkea ullakolla peitettävä sahajauhoilla lautarumpuihin à 4: —		400: —	
300 m ² tuulluutusrumpuja ullakolle kaksinkertaisista laudoista, välissä tervapaperia ja sisältä verhotut ohuella galvanoidulla levyllä à 8: —		2,400: —	39,650: —

Sähkövalaistuslaitos.

160 sähkölamppua johtoineen ja paikallepanoineen, mutta varusteita à 30: —	4,800: —	
Edellä mainitusta johtuva siistimistyö, arviolta	200: —	5,000: —

Maalaus- ja linoleumityöt.

2,900 m ² seinää (alaosa) kerran öljymaalattava II l. à 1: 25 ..	3,625: —	
4,850 „ seinää (yläosa) ja kattoa maalattava liimavärillä à —: 50	2,425: —	
60 „ kattoa asuinhuoneissa s:n s:n à —: 50	30: —	
120 „ seinää s:n paperoitava à —: 50	60: —	
1,700 „ ikkunapintaa (kaksoiskehykset ulkoa ja sisältä) öljymaalattava II l. à 1: 50	2,550: —	
510 „ ovea s:n s:n II l. à 2: —	1,020: —	
770 „ puulattiaa vernissattava, laseerattava ja lakattava à 1: —	770: —	
80 lämpöpatteria maalattava radiaattorivärillä à 6: —	480: —	
100 p.m. porraskaidetta öljymaalattava à 3: —	300: —	
Kaappien, hyllyjen kannattimien, puulaatikkojen y. m. maalaus	350: —	11,610: —

Sekalaista.

Rakennuksen kuivaaminen ja työpaikan siistiminen työn valmistuttua, arviolta	4,000: —	
Erinäiset rakennustyön aikaiset menot, niinkuin palovakuutusmaksut, tapaturmain korvaus, rakennustarkastusmaksut y. m., arviolta	2,500: —	6,500: —
	Siirros	330,702: 50

Siirros 330,702: 50

Arvaamattomat työt, työnjohto y. m. noin 10 % edellä olevasta, paitsi lämpö-,
vesi- ja sähköjohtotöitä 27,297: 50

Yhteensä Smk 358,000: —

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorin Huonerakennusosasto lokakuussa 1915.

Karl Hård af Segerstad.

Töölöön ehdotetun uuden kansakoulutalon kustannusarvio (laskettu olemassa olevain erikoispiirustusten mukaan lokakuussa 1915).

Vaihtopuolinen ehdotus „B“.

Maatyöt.

500 m ³	maankaivausta à 2: 50	1,250:	
354 „	perustan kaivausta ynnä maan levitystä työpaikalla à 4: —	1,416: —	
150 „	maata täytettävä ja tiivistettävä perusmuurien ympärille (valmiiksi kaivettua maata) à 2: 50	375: —	
40 p.m.	vesi- ja viemärijohtokanavaa kaivettava ja täytettävä à 10: —	400: —	
250 m ²	I kerroksen lattiat alustaa täytettävä ja tiivistettävä vedellä huuhtelemalla à 8: —	750: —	4,191: —

Kivityöt.

125 m ²	kalliota louhittava kattilahuonetta varten à 23: — ..	2,875: —	
150 „	perusmuurien alustaa louhittava à 10: —	1,500: —	
15 p.m.	1.20 metrin syvyistä kanavaa louhittava kallioon à 30: —	450: —	
500 m ³	perusmuuria louhoskivistä à 11: —	5,500: —	
225 m ²	kivijalkaa epäsäännöllisistä kivistä karkeaksi hakatuin liitoksin à 15: —	3,375: —	
125 p.m.	karkeaksi hakattua kiveä kivijalan päälle kiveen hakatuin ikkunakaltain à 7: 50	952: 50	
1	isot ulkoportaat	1,000: —	
2	pienemmät portaat à 300: —	600: —	
1	s:n s:n	75: —	
1	alasmenoportaat	150: —	
3	astinta à 30: —	90: —	
14 p.m.	ulkokynnyksiä granitista à 20: —	280: —	16,847: 50
		Suurros	12,038: 50

Siirros 21,038: 50

Muuraus- ja rappaustyöt.

350 m ²	perusmuuria tasoitettava kivensirpaleilla ja sementinsekaisella laastilla à 3:—	1,050:—	
540,000	muuritiiltä telineineen, tarveaineineen ja työkaluineen (tiilifasaadi) à 130:—	70,200:—	
8,000 m ²	sisäpuolisia seinä- ja kattopintoja kerran rapattava kalkkilaastalla à 1: 60	12,800:—	
1,700 p.m.	yksinkertaisia räystääliistoja à 1:—	1,700:—	
2,000 m ²	julkusivua puhdistettava muurauksen jäleltä à —: 50	1,000:—	
730 „	väliseinää kuonabetonista à 7:—	5,110:—	91,860:—

Asfalttityöt.

30	padallista asfalttia muurattava kattilahuoneeseen ja ilma-kaivokseen à 40:—	1,200:—	
750 m ²	perustusta ja kivijalkaa sekä I kerroksen välikäytävää siveltävä asfaltilla à 1: 20	900:—	
125 „	1" luonnollista asfalttia betonialustalle ryöppykylpy- ja mankelihuoneeseen, mukavuuslaitoksiin, pesutupaan y. m. paakkaliistoihin à 12:—	1,500:—	
220 „	eristettävä 1 1/2" keinotekoisella asfaltilla karkealle sorapohjalle I kerroksen huoneissa à 8:—	1,760:—	
710 „	ullakkopalkistoa eristettävä liistaroidulla asfaltti- huovalla N:o 2 à 1: 25	887: 50	
1	seisotuskaivo, arviolta	2,000:—	
1,300 m ²	vesikattoa katettava I asfalttihuovalla kattotiilten alta à 1: 50	1,950:—	10,197: 50

Sementtityöt.

2,200 m ²	palkistoa rautabetonista (reikätiilin) à 20:—	44,000:—	
2	portaanrunkoa rautabetonista, valmiina à 1,200:—	2,400:—	
330 p.m.	astuimia sementtimosaikista, paikalleen pantuina à 12: 50	4,125:—	
45 „	s:n harmaasta sementistä à 8:—	360:—	139,430:—
		Siirros 50,885:—	123,096:—

		Siirros	50,885: —	123,096: —
50	m ²	porrastasoja sementtiosaikkilaatoista à 20: —	1,000: —	
635	„	välikäytävän lattiaa rihlatusta sementistä à 6: —	3,810: —	
225	„	betonilattiaa kuonatäytteineen pohjakerroksen huoneisiin (laihaa betonia) à 6: —	1,350: —	
150	„	lattiaa laihasta betonista kattilahuoneeseen, hiilisäiliöön y. m. à 5: —	750: —	
510	„	kuonabetonia ullakkopalkistoon à 5: —	2,550: —	
200	p.m.	ikkunalaattoja harmaasta sementistä à 5: —	1,000: —	
300	m ²	seinän savukanavia verhottava kuonabetonilla à 5: —	1,500: —	62,845: —

Kirvesmiehentyöt.

2	tornikattoa	porrashuoneisiin piiruista ja laudoista, valmiina à 400: —	800: —	
1,300	m ²	vesikattoa kattotuolineen, ruoteineen, rimoineen ja kattotiilineen à 7: 75	10,075: —	
1,310	„	lattiaa 1 1/2" lankuista niskuksineen luokkahuoneisiin voimistelu-, veisto- ja laulusaliin sekä tarveaine- ja pukuhuoneisiin ynnä opettajainhuoneeseen ja vahtimestarin huoneistoon à 5: —	6,550: —	
10	jalustaa	opettajapöytäin alle 1 1/2" laudoista niskuksineen à 75: —	750: —	
1,000	p.m.	lattialiistoja kaikkiin huoneisiin à —: 30	300: —	
88	m ²	väliseinää panelilaudoista à 5: —	440: —	
100	p.m.	kaidepuita kiilloitetusta koivusta à 8: —	800: —	
2	pieniä	pesupöytä keittiöihin à 50: —	100: —	
10	kaappia	(vaate- ja ruokasäiliöitä) varustettava hyllyillä ja kannattimilla tarpeen mukaan à 25: —	250: —	
191	m ²	kattoa panelilaudoista palkistoineen ja korkkitäytteineen yläkerroksen päätysaleihin à 15: —	2,865: —	
4	isoa	kannatinta samaa kattoa varten à 250: —	1,000: —	
150	m ²	seinää ullakolle kattolyhtyjien ympärille à 4: —	600: —	
1	lipputanko		25: —	
2	isoa	tuulluutusrumpua katolle à 200: —	400: —	
2	pienempää	s:n à 125: —	250: —	
6	ullakkokomeroa	à 45: —	270: —	
2	s:n	mykeväkattoista à 50: —	100: —	25,575: —
			Siirros	211,516: —

Siirros 211,516: —

Puusepäntyöt.

2 kattoikkunaa kaksoiskehyksin à 125: —	250: —
78 m ² lasikattoa vahvasta lasista à 30: —	2,340: —
6 ullakkoikkunaa à 40: —	240: —
3 päätyikkunaa 0.75 × 1.70 à 58: —	174: —
2 pyöreätä s:n à 30: —	60: —
16 ikkunaa 1.50 × 2.30 à 136: —	2,176: —
8 ” 1.90 × 2.30 ” 175: —	1,400: —
12 ” 1.70 × 2.30 ” 156: —	1,872: —
5 ” 1.20 × 1.60 ” 77: —	385: —
3 ” 2.30 × 3.00 ” 276: —	828: —
4 ” 4.60 × 2.20 ” 405: —	1,620: —
2 ” 3.20 × 2.20 ” 280: —	560: —
4 ” 0.50 × 1.40 ” 28: —	112: —
5 ” 0.90 × 1.30 ” 47: —	235: —
4 ” 1.00 × 1.50 ” 60: —	240: —
2 ” 1.60 × 2.30 ” 147: —	294: —
4 ” 2.50 × 1.80 ” 180: —	720: —
10 ” 1.00 × 1.80 ” 72: —	720: —
4 ” 0.60 × 1.20 ” 30: —	120: —
8 ” 0.60 × 1.00 ” 24: —	192: —
2 ” 1.20 × 1.20 ” 57: —	114: —
6 ” 1.20 × 1.70 ” 81: —	486: —
12 ” 1.20 × 1.90 ” 91: —	1,092: —
10 ” 1.50 × 2.00 ” 120: —	1,200: —
2 ” 1.40 × 2.50 ” 140: —	280: —
3 ” 1.50 × 2.90 ” 174: —	522: —
2 ” 1.20 × 2.90 ” 140: —	280: —
1 iso nelijakoinen pääovi päällysvaloineen	450: —
1 iso heiluriovi s:n	250: —
2 95 sm:n ulko-ovea lasineen à 45: —	90: —
5 s:n s:n lasineen ja päällysvaloineen à 50: —	250: —
2 kellarinovea à 25: —	50: —
2 yksinkertaista ovea porrashuoneisiin päällys- ja sivuvaloi- neen à 75: —	150: —
5 sisäovea 0.75 × 2.10 à 30: —	150: —
22 ” 0.90 × 2.10 ” 35: —	770: —
20 ” 1.10 × 2.10 ” 55: —	1,100: —
2 ” voimistelusaliiin päällysvaloineen à 65: —	130: —

Siirros 21,902: — 211,516: —

	Siirros 21,902: —	211,516: —
1 sisäovi veistosaliin päällys- ja sivuvaloiheen	80: —	
8 vaatekomeron ovea à 28: —	224: —	
1 väliseinän ikkuna keittiön ruokasäiliöihin	25: —	22,231: —

Levysepän- ja takomatyöt.

135 p.m. räystästä varustettava jalkarännillä ja aluslevyllä 5 kilon galvanoidusta levystä à 12: —	1,620: —	
85 „ katonpolveketta päällystettävä metallilevyllä à 6: —	510: —	
210 „ ikkunaa ja ikkunapeltiä à 3: —	630: —	
100 „ 6" syöksyputkea valmiina à 6: —	600: —	
2 isoa imuhattua à 500: —	1,000: —	
2 pienempää s:n à 200: —	400: —	
1 savutorvi päällystettävä lyijylevyllä	250: —	
2 torninharjan päällystystä à 100: —	200: —	
20 p.m. päätyä varustettava reunuslevyllä à 10: —	200: —	
2 paloluukkuja päällystettävä metallilevyllä à 20: —	40: —	
6 ullakkokomeroa à 50: —	300: —	
2 isompaa s:n à 75: —	150: —	
38 p.m. palotikapuita muurattuine rautasinkilöineen ja putki- neen à 10: —	380: —	
120 „ levyreunustusta lasikaton ympärille à 5: —	600: —	
4 ullakon palo-ovea päällystettävä rautalevyllä à 50: — ..	200: —	
1 lipputangon pidäke (taidetaontaa)	75: —	
2 ankkurirautaa (taidetaontaa) à 75: —	150: —	
1 lyhdynkannatin ulko-oven yläpuolelle	225: —	
1 soittokellon takorautateline	125: —	
100 p.m. porraskaidetta (paitsi kaidepuuta) à 14: —	1,400: —	
725 „ rautatiekiskoja ja hoikempia I parruja ikkuna- ja ovi- aukkojen päälle à 12: —	8,700: —	
Erinäiset ankkuriraudat, sinkilät ja järeämmät rakennustakeet, arviolta	1,500: —	19,255: —

Tulisijat.

2 pientä keittiöhelliä à 300: —	600: —	
1 muuripata pesutupaan	150: —	750: —

Vesijohtotyöt.

Vesi- ja viemärijohtotöitä varten merkitään arviolta	9,700: —	
	Siirros 263,452: —	

Siirros 263,452: —

Lämpöjohto ja tuulluutuslaitteet.

Huoneiden ja välikäytävään lämpöjohto- ja tuulluutuslaitos täydellisenä kattiloineen, radiaattoreineen, johtoineen y. m., tarjouksen mukaan	35,000: —	
Edellä mainitun työn aiheuttamat reiänteko- ja siistimistyöt, arviolta	1,250: —	
150 p.m. putkilitsiä peitettävä à 4: —	600: —	
100 „ putkea ullakolla peitettävä sahajauhoilla lautarumpuihin à 4: —	400: —	
300 m ² tuulluutusrumpuja ullakolle kaksinkertaisista laudoista, välissä tervapaperia ja sisältä verhotut ohuella galvanoidulla levyllä à 8: —	2,400: —	39,650: —

Sähkövalaistuslaitos.

160 sähkölamppua johtoineen ja paikallepanoineen, mutta varusteita à 30: —	4,800: —	
Edellä mainitusta johtuva siistimistyö, arviolta	200: —	5,000: —

Maalaus- ja linoleumityöt.

2,750 m ² seinää (alaosa) kerran öljymaalattava II l. à 1: 25	3,437: 50	
4,800 „ seinää (yläosa) ja kattoa maalattava liimavärillä à —: 50	2,400: —	
155 „ kattoa ja yläseinää asuin- ja opettajahuoneissa maalattava liimavärillä à —: 50	77: 50	
230 „ seinää s:n paperoitava à —: 50	115: —	
1,620 „ ikkunapintaa (kaksoiskehykset ulkoa ja sisältä) öljymaalattava II l. à 1: 50	2,430: —	
510 „ ovea s:n s:n II l. à 2: —	1,020: —	
760 „ puulattiaa vernissattavaa, laseerattava ja lakattava à 1: —	760: —	
80 lämpöpatteria maalattava radiaattorivärillä à 6: —	480: —	
100 p.m. porraskaidetta öljymaalattava à 3: —	300: —	
Kaappien, hyllyjen, kannattimien, puulaatikkojen y. m. maalaus	350: —	11,370: —

Sekalaista.

Rakennuksen kuivaaminen ja työpaikan siistiminen työn valmistuttua, arviolta	3,500: —	
Siirros	3,500: —	319,472: —

	Siirros	3,500:—	319,472:—
Erinäiset rakennustyön aikaiset menot, niinkuin palovakuutusmaksut, tapaturmain korvaus, rakennustarkastusmaksut y. m., arviolta		2,500:—	6,000:—
Arvaamattomat työt, työnjohto y. m. noin 10 % edellä olevasta, paitsi lämpö-, vesi- ja sähköjohtotöitä			27,528:—
		<u>Yhteensä Smk 353,000:—</u>	

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorin Huonerakennusosasto lokakuussa 1915.

Karl Hård af Segerstad.

Komitean mietintö N:o 5 kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon uudestijärjestämisestä.

Käsitellessään Komitean mietintöä N:o 4 (*Pain. asiakirj. N:o 61 vuodelta 1915*) on Kaupunginvaltuusto kokouksessaan marraskuun 30 päivänä viime vuotta päättänyt Komiteaan, lisäjäsenenä herra Charpentier, palauttaa mainitussa mietinnössä olevan ehdotuksen Helsingin kaupungin vastaisen sairaalaylihallituksen ohjesäännöksi eräiden, pääasiassa muodollisten muutosten tekemistä varten. Muiden mietinnössä N:o 4 olevain ehdotusten käsittely saisi jäädä siksi, kunnes edellä mainittu tarkastus oli toimitettu.

Mainittua päätöstä noudattaakseen on lisätty Komitea laatunut ehdotuksen uudestaan sillä tuloksella, mikä näkyy tähän mietintöön liittyvästä ohjesäännön luonnoksesta. Suuremman selväpiirteisyyden saavuttamiseksi on eräät säännökset ryhmitetty uudestaan, minkä ohessa ehdotukseen on pantu eräitä sairaanhoitoa koskevia yleisiä säännöksiä, joiden oikea paikka on katsottu olevan yleisessä ohjesäännössä eikä eri sairaalain erikoissäännöissä. Semmoisia säännöksiä on tarkastetun ehdotuksen 11—14 §:n kohdalla. Eräitä vähäisiä oikaisuja ja selventäviä lisäyksiä on niinkään tehty, mutta yleensä ainoastaan harvalukuisia asiallisia muutoksia. Sen sijaan että entisen ehdotuksen mukaan erikoinen sairaalahallitus asetettaisiin ainoastaan vakinaisia sairaaloita varten, tarkoittaa tämän oheisen ehdotuksen 2 §:n sanonta, että sellaisen hallituksen voi, kun tarpeelliseksi katsotaan, asettaa tilapäisiinkin sairaanhoitolaitoksiin. 3 §:än on pantu määräyksiä ylihallituksen jäsenten eroamisesta ja uusien jäsenten valitsemisesta, jotka säännökset, samalla kun turvaavat yhtäjaksoisuuden, tarjoovat Kaupunginvaltuustolle suurempaa toimintavapautta ylihallituksen jäsenten vaalissa. 6 §:n mukaan tulee ylihallituksen vuosittain ennen huhtikuun 1 päivää sekä Kaupunginvaltuustolle että Terveystoimikunnalle antaa kertomus toiminnastaan. Jonkin verran muutettuja määräyksiä on ehdotukseen pantu sairaalain lääkärin, sairaanhoitohenkilökunnan ja muiden virkamiesten ottamisesta ja erottamisesta ynnä virkavapauden ja kesäloman myöntämisestä heille (ks. 7 § viimeinen kappale, 10 § 5 kappale, 11 § 4 kappale sekä 12 § 7 kappale).

Kun komitean ehdotuksessa tarkoitettu sairaalahallinnon uudistus vaatii melko runsasta valmistusaikaa, näyttää suotavalta, että uusi järjestys määrätään astuvaksi voimaan jonkin määrätyn, ei 3 kuukautta lyhemmän ajan kuluttua vahvistamisesta sekä mikäli mahdollista ensi vuoden alusta. Tällä keinoin saisivat kaupunginviranomaiset tilaisuuden, sittenkun tieto päätöksen vahvistamisesta on

saapunut, ryhtyä kaikkiin uudistuksen toimeenpanemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin. Komitea sentähden esittää,

että Kaupunginvaltuusto alistaessaan tästä asiasta tekemänsä päätöksen läänin Kuvernöörille esittäisi, että asianomaiset säännökset määrättäisiin astuviksi voimaan jonkin, ei kolmea kuukautta lyhemmän määräajan kuluttua vahvistamisesta sekä mikäli mahdollista, tammikuun 1 päivästä 1917.

Lopuksi pyytää Komitea ilmoittaa, ettei sen jäsenillä, professoreilla Oskar Heikelillä ja Ossian Schaumanilla ole ollut tilaisuutta ottaa osaa esillä olevan asian käsittelyyn.

Helsingissä, helmikuun 10 päivänä 1916.

Richard Sievers.

**Axel Charpentier.
Gust. Rud. Idman.
Emil Schybergson.
Artur Tollet.**

**Arthur af Forselles.
J. J. Karvonen.
Onni Tarjanne.**

John Uggla.

*Ehdotus:***Helsingin kaupungin sairaalahallinnon ohjesääntö.****1 §.**

Helsingin kaupungin kaikkien sairaalain ylin johto ja hallinto on toimena ylihallituksella sairaalatarkastajan avustamana.

Helsingin kaupungin sairaalaylihallitus on välittömästi Kaupunginvaltuuston alainen.

Missä tapauksissa Terveystoimikunta on oikeutettu käyttämään määräysvaltaa sairaanhoitoasioissa on terveydenhoitosäännössä sanottu.

2 §.

Sairaalain asiain lähintä hoitoa toimittavat eri sairaalain hallitukset. Kuitenkin saatakoon kaupungin perustamat tilapäiset sairaalat asettaa ylihallituksen välittömän silmäpidon alaisiksi.

Kussakin sairaalassa, jolla on oma hallituksensa, on oleva johtaja, yksi tai useampia ylilääkärejä, tarpeellinen määrä alilääkärejä ja assistentteja, toimitsija sekä muitakin virkamiehiä, sairaanhoitohenkilöjä ja palvelusväkeä, niinkuin sairaalan vuosirahasääntö osottaa.

3 §.

Helsingin kaupungin sairaalaylihallitukseen kuuluu kahdeksan jäsentä, joista sairaalatarkastaja on itseoikeutettu ja yhden valitsee Terveystoimikunta jäsenistään vuodeksi. Muut ylihallituksen jäsenet, joista kahden tulee olla kaupungin vakinaisten sairaalain johtajia, valitsee Kaupunginvaltuusto kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Ensimmäisellä kerralla valituista tulee kuitenkin kahden jäsenen ensimmäisen vuoden ja yhtä monen jäsenen toisen vuoden päättyessä erota arvalla.

Ylihallituksen jäsenistä valitsee Kaupunginvaltuusto puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vuodeksi kerrallaan.

Ylihallituksen kokouksiin voidaan niinkään kutsua kaupungininsinööri sekä kaupungin sairaalain ylilääkärejä ottamaan osaa keskusteluihin.

4 §.

Ylihallitus kokoontuu puheenjohtajan kutsusta kerran kuukaudessa tai useammin, jos tarve vaatii.

Ylihallitus on päätösvaltainen vähintään viiden jäsenen ollessa saapuvilla. Ylihallituksen kokouksissa on pidettävä pöytäkirjaa.

5 §.

Ylihallituksen tehtävänä on:

pitää silmällä ja valvoa sairaalain hoitoa sekä katsoa, että siitä annettuja sääntöjä ja erikoismääräyksiä tarkoin noudatetaan;

sopivalla tavalla järjestää sairaalain taloudenhoito;

tehdä sopimukset lääkkeiden sekä sairaanhoito- ja muiden tarvikkeiden hankkimisesta sairaaloihin;

Kaupunginvaltuustolle ehdottaa niiden maksujen määrä, mitkä maksavien sairaiden on suoritettava sairaaloissa saamastaan hoidosta;

vahvistaa sairaalain ruokajärjestykset ja järjestysohjeet;

käsitellä sairaalain uutis-, lisä- ja muutosrakennustöitä sekä korjauksia koskevat asiat; samoin kuin

muutoin ryhtyä sopiviksi katsottuihin toimenpiteisiin kunnan sairaalahoidon kehittämiseksi ja edistämiseksi.

6 §.

Edelleen tulee ylihallituksen:

vuosittain laatia ja ennen lokakuun 1 päivää Rahatoimikamariin lähettää ehdotus kunnan sairaalain seuraavanvuotiseksi meno- ja tulosäännöksi sekä, kun korjauksia on harkittu sairaaloissa olevan tarpeen, erityinen budjettiehdotus, jossa mainitaan sitä taroitusta varten tarpeelliset määrärahat;

ennen helmikuun 1 päivää vuosittain Rahatoimikamariin antaa edellisen vuoden tilit asianmukaisesti päätettyinä;

vuosittain ennen maaliskuun loppua sekä Kaupunginvaltuustolle että Terveystaloutautakunnalle antaa kertomus toiminnastaan selontekoineen, joita sairaalatarkastaja on antanut sairaalain hallinnosta ja asianomaiset ylilääkärit sairaanhoidon toimittamisesta; sekä

asianomaisille valtion ja kunnan viranomaisille antaa ylihallituksen vaatimat lausunnot ja tiedot.

7 §.

Ylihallituksen asiana on lisäksi:

avonaisuuden ilmaantuessa julistaa sairaalatarkastajan ja ylilääkärin virat ylihallitukselta 30 päivän kuluessa haettaviksi sekä Kaupunginvaltuustolle antaa hakukirjat ynnä lausuntonsa viran täyttämisestä;

kun sairaalan johtaja on 11 §:ssä mainitulla tavalla Kaupunginvaltuuston valittava, antaa lausunto sellaisesta asiasta;

ehdottaa sairaalain vuosirahasäännöissä mainitut alilääkärit ja assistentit ynnä toimit-sija sekä antaa heille ero;

valita eri sairaalahallitusten jäsenet;

myöntää enintään kolmen kuukauden virkavapaus edellä mainituille virkamiehille

ja määrätä heidän viransijaisensa sekä, kun virkavapautta on haettu pitemmäksi ajaksi, Kaupunginvaltuustolle lähettää hakukirjat oman lausuntonsa kera; samoin kuin sairaalan virkamiesten kesken jakaa heille Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan tuleva kesäloma.

8 §.

Sairaalatarkastajan, joka ei saa pitää eikä hoitaa muuta tointa eikä ottaa suoritaakseen työtä, joka on esteeksi hänen toiminnalleen kaupungin palveluksessa, valitsee Kaupunginvaltuusto varaten kuusikuukautisen molemminpuolisen irtisanomisen.

Hänen tehtävänä on:

olla ylihallituksen ja eri sairaalahallitusten jäsenenä;

esiteltäviksi valmistella sekä esitellä ylihallituksen käsiteltävät asiat;

hoitaa sihteerintehtävät sekä ylihallituksen että erityisten sairaalahallitusten kokouksissa;

laatia ylihallituksen vuosikertomus;

taajaan käymällä sairaaloissa tutustua niiden taloudenhoitoon, pitää sitä tarkoin silmällä ja eritoten katsoa, että suurinta säästäväisyyttä ja huolekkuutta noudatetaan taloudenhoidossa;

selvittää ja ylihallituksessa ehdottaa sopivia käytännöllisiä ja muita parannuksia sairaalain taloudelliseen käyttöön;

panna erikoista huomiota sairaalain tarvikkeiden yhteisostojen aikaansaamiseen sekä tuollaisten ostojen tapahduttua katsoa, että eri sairaalat saavat niille tulevan osansa tavaroista;

teettää vähäisiä korjaustöitä ja hankkia välittömästi tarpeellinen kalusto, ollen kuitenkin velvollinen tästä ylihallitukselle ilmoittamaan sen ensi kokouksessa;

toimittaa sairaalain taloudellista hallintoa ja käyttöä valaiseva yhtäjaksoinen tilasto;

ennen helmikuun 15 päivää ylihallitukselle antaa kertomus sairaalain taloushallinnosta edellisenä vuonna;

johtaa ja valvoo sairaalain toimitsijain työtä sekä siinä katsoa, että tilit hoidetaan tarkasti, samoin kuin vähintään kerran kuukaudessa katsastaa asianomaisen toimitsijan hallussa oleva kassa; sekä

muutoin noudattaa ylihallituksen hänen virkatoiminnastaan antamia erikoismääräyksiä.

9 §.

Sairalahallitukseen kuuluu sairaalan johtaja puheenjohtajana sekä sairaalatarkastaja ja yksi ylihallituksen muista jäsenistään vuodeksi kerrallaan valitsema kolmas jäsen. Ylilääkärin, joka ei ole johtaja, tulee käsiteltäessä hänen toimialaansa kuuluvia kysymyksiä ottaa osaa hallituksen keskusteluihin ja päätöksiin.

Sairalahallitus kokoontuu puheenjohtajan kutsusta vähintään kerran kuukaudessa. Kokouksessa on pidettävä lyhyttä pöytäkirjaa.

10 §.

Sairaalahallituksen tehtävänä on:

hoitaa sairaalan kiinteätä ja irtainta omaisuutta ynnä sairaalaa varten osotettuja tai sinne kertyneitä varoja sekä tutkia ja päättää sairaalan puolesta suoritettavista maksuista;

laatia sairaalan budjettiehdotus sekä ennen syyskuun 15 päivää antaa se ylihallitukselle;

aikanansa ylihallitukseen lähettää sairaalan tilit;

ottaa amanuenssi ja ylihoitajatar, emäntä, ruuanpitäjä, koneenkäyttäjä ja näihin verrattavat henkilöt sekä myöntää heille virkaero, virkavapaus ja kesäloma;

ennen toukokuun 15 päivää antaa ylihallitukselle sairaalavirkamiesten kesälomaehdotus sekä ehdottaa heidän viransijaisensa;

antaa lausunnot ylihallituksen hallitukseen lähettämistä asioista; sekä

täyttää hallituksen asiana sairaalalle vahvistettujen erikoissääntöjen mukaan olevat muut tehtävät.

11 §.

Sairaalan johtaja, jona aina on ylilääkäri tahi, jos ylilääkärejä on useampia, se jonka kaupunginvaltuusto siksi on määrännyt, on velvollinen:

valvomaan, että järjestystä ja kuntoa sairaalassa ylläpidetään sekä virka- ja palvelusmiehet uutterasti ja huolellisesti täyttävät tehtävänsä;

panemaan täytäntöön kaikki hallituksen päätökset, joiden toimeenpano ei ole toisen henkilön asia;

ottamaan ja erottamaan sairaalan palvelushenkilöt sekä myöntämään heille palvelusloma; sekä

kokousten väliaikoina, tarpeen vaatiessa, maksettavaksi hyväksymään vähäisiä rahamääriä, ollen kuitenkin velvollinen siitä hallituksen ensi kokouksessa ilmoittamaan.

12 §.

Ylilääkäriin, jonka Kaupunginvaltuusto valitsee kuusikuukautisen molemminpuolisen irtisanomisajan varaten, tehtävänä on:

Kaupunginvaltuuston määräyksestä samalla olla sairaalan johtaja;

kutsusta saapua ylihallituksen kokouksiin;

itsenäisesti hoitaa sairaalan tai, jos osastoja on useampia, oman osastonsa sairaanhoitoa;

määrätä sairaiden ottamisesta sairaalaan ja sijoituksesta siellä sekä poistamisesta sairaalasta;

pitää sairaspäiväkirjaa, diarioita ja muita hoidettujen sairaiden luetteloa;

ottaa ja erottaa sairaanhoitohenkilökunta, ollen velvollinen tästä hallitukselle ilmoittamaan;

ennen maaliskuun 1 päivää ylihallitukselle antaa selonteko sairaanhoidon toimittamisesta sairaalassa edellisenä vuonna;

vastata konekaluvarastosta ja arkistosta; sekä

muutoin noudattaa niitä määräyksiä, joita ylilääkärin toiminnasta on sairaalan säännöissä tai joita sairaalahallitus hänelle antaa.

13 §.

Alilääkärin, assistentin ja amanuenssin tulee olla ylilääkärin apuna sekä sairaanhoidossa että kansliatyössä ja muutoinkin noudattaa mitä hallitus tai ylilääkäri heille määräävät.

14 §.

Toimitsija, joka asetetaan varaamalla kuusikuukautinen molemminpuolinen irtisanomisaika, hoitaa sairaalatarkastajan silmälläpidon alaisena sairaalan taloutta ja kassavaroja.

Eritoten tulee toimitsijan:

kantaa ja kuitata sairaalalle kertyvät tulot;

hallituksen tai sairaalanjohtajan määräyksestä toimittaa kaikki maksunsuoritukset; pitää luetteloja sairaalan kalustosta; sekä

pitää täydellisiä tilejä sairaalan menoista ja tuloista, päättää ne kalenterivuositain sekä ennen tammikuun 15 päivää antaa ne sairaalahallitukselle.

15 §.

Lähempiä määräyksiä tässä edellä mainittujen virkamiesten toiminnasta samoin kuin sairaanhoitohenkilökunnankin tehtävistä on eri sairaalain säännöissä.

16 §.

Ylihallituksen puheenjohtaja saa vuotuisen palkkion sekä ylihallituksen ja erikoisten sairaalahallitusten jäsenet palkkiota kultakin kokoukselta Kaupunginvaltuuston vahvistaman määrän. Sairaalatarkastaja, sairaalanjohtaja, ylilääkäri ja muut kaupungin sairaaloissa palvelevat lääkärit ja virkamiehet, sairaanhoitohenkilökunta sekä palveluskunta saavat vakinaista palkkausta vuosirahasäännön mukaan.

17 §.

Tämä ohjesääntö astuu voimaan — — — — —

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1916.

Valiokunnanmietintö ehdotuksineen lausunnoiksi erinäisistä mallasjuomain anniskelu-oikeutta tarkoittavista hakemuksista.

Käsitellessään kysymystä mallasjuomain anniskelun järjestämisestä kesäkuun 1 päivän 1916 ja kesäkuun 1 päivän 1918 väliseksi myyntikaudeksi päätti Kaupunginvaltuusto, muun muassa, Maistraatille esittää toivomuksen, että Maistraatti, jolla huhtikuun 2 päivänä 1883 mallasjuomain myynnistä ja anniskelusta annetun asetuksen mukaan on oikeus Kaupunginvaltuustoa kuulematta ratkaista mainittujen juomain anniskelu-oikeutta tarkoittavat hakemukset, ennen tuollaisen asian ottamista lopullisesti käsiteltäväksi varaisi Valtuustolle tilaisuuden lausunnon antamiseen siitä. Tuon toivomuksen huomioon ottaen on Maistraatti nyttemmin pyytänyt Kaupunginvaltuuston lausuntoa Maistraattiin annetuista 22 mainitun laatusesta hakemuksesta.

Tämän johdosta pyytää Kaupunginvaltuuston väkiviina- ja mallasjuomasiain valmisteluvaliokunta esittää alempana olevan ehdotuksen Valtuuston annettavaksi lausunnoksi.

Mallasjuomain anniskelusta myyntikautena 1916—1918 ovat Kaupunginvaltuuston ja Maistraatin yhtäpitävään päätösten johdosta voimassa seuraavat määräykset:

Tuollaisten anniskelu-oikeuksien luku on enintään kolmekymmentä, joista kaksikymmentä oikeutta on annettava isonlaisille ruokaloille ja täydellistä ruuan-tarjoilua pitävillä ravintoloille sekä kymmenen oikeutta niille työväenluokkaa varten oleville ruokaloille, joissa olutta saa anniskella.

Toimialueeseen nähden:

että anniskelupaikkoja ei saa olla sen alueen ulkopuolella, jota rajoittaa pitkin Marian-, Rauhan-, Unionin-, Hallitus-, Mikaelin-, Kaivo-, Simon-, Kansakoulu-, Fredrikin-, Ison Roopertin-, Pikku Roopertin-, Kasarmin-, Etelä-Esplanaati- ja Unioninkatua sekä Aleksanterinkatua Mariankadulle kulkeva murtoviiva, kuitenkin siten, että myyntipaikkoja saa olla rajaviivana olevain katujen kumpaisellakin puolella;

että anniskelua siten luvallisella alueella ei kuitenkaan saa harjoittaa koulun eikä kirkon välittömässä läheisyydessä eikä myöskään Senaatintorin varrella; sekä

15	Lagervall, Viktoria Fredrika, ravintoloitsijatar.	P. Esplanadik. 5.	Puolletaan.	Puolletaan.
16	A. B. Restaurant & Consert Café O. Y.; johtaja Gylfe Svedlund.	Citykujanne.	S:n s:n.	S:n s:n.
17	Hugo Bastmanin höyrypanimo, johtaja, prokuristi Georg Runar Bastman.	Bulevardik. 3.	S:n s:n.	S:n s:n.
18	Dahl, Helena, neiti.	Mikaelink. 2.	S:n s:n.	S:n s:n.
19	Gustafsson, Johan Fredrik, ravintoloitsija.	I. Heikink. 3.	S:n s:n.	S:n s:n.
20	Törnberg, Karin, ravintoloitsijatar.	I. Robertink. 16.	S:n s:n.	S:n s:n.
21	Kristopovitsch, Alexander, ravintoloitsija.	Anniskeluhuoneisto ilmoittamaton.	S:n s:n.	S:n s:n.
22	Piehl, Rudolf, ravintoloitsija.	Aleksanterink. 17.	Kun hakija, jolla nykyään ei ole anniskeluvoimaa, ei ole tyydyttävästi valvonut aikaisempaa ravintolaliikettään, ehdotetaan hakemusta hyljättäväksi.	Ehdotetaan hyljättäväksi poliisimestarin esittämällä syillä.

Helsingissä, helmikuun 29 päivänä 1916.

August Lundqvist.

A. M. Lassenius.
Santeri Ivalo.

Gösta Salingre.
Antti Tulenheimo.

A. V. Lindberg.

Helsingissä, Sanomal- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1916.

Mietintö ammatillisten työttömyyskassojen avustamista Helsingin kaupungin varoilla koskevasta asiasta.

HELSINGIN KAUPUNGIN

SOSIALILAUTAKUNTA.

Helsingissä,
syyskuun 1 p:nä 1916.

N:o 38.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sosiaalilautakunnan tekemän esityksen johdosta Kaupunginvaltuusto 6 päivänä lokakuuta 1914 päätti antaa Lautakunnalle toimeksi ottaa harkittavakseen, voisiko ja missä muodossa kunnan varoja käyttää työttömyysvakuutuksen edistämiseksi. Tämän käskyn täyttämiseksi Lautakunnan on kunnia antaa seuraava mietintö ehdotuksineen.

Mietinnön ja siihen liittyvän sääntöehdotuksen (Liite I) valmistamisesta on Sosiaalilautakunnan mainittava, että Lautakunta sitävarten oli asettanut valiokunnan, johon kuuluivat allekirjoittanut *puheenjohtaja* sekä herrat *Hallstén* ja *Tokoi*. Tämän valiokunnan laatimasta mietinnön ja työttömyysapuasääntöjen ehdotuksesta hankki Lautakunta kirjallisia lausuntoja Helsingin Käsityö- ja Tehdasyhdistykseltä, Helsingin Ammattien- ja Teollisuuden harjoittajain liitolta sekä Suomen Ammattijärjestöltä ja niiltä siihen kuuluvilta ammattiyhdistyksiltä tai -osastoilta, jotka tässä kaupungissa jakavat tai aikovat myöntää säännönmukaisia työttömyysavustuksia. Näin saaduissa, Lautakunnan ehdotuksia periaatteellisesti puoltavissa lausunnoissa tehdyt muistutukset ja muutosehdotukset on selostettu asianomaisissa kohden itse mietinnössä.

Sosiaalilautakunnan valmisteltavaksi jätetyn asian valaisemiseksi Lautakunta on teettänyt erityisen esityksen työttömyysvakuutuksen yleisestä kehityksestä ulkomailta sekä mainitun vakuutushaaran järjestämiseksi täällä Suomessa suoritetuista valmisteluista ja suoranaيسista toimenpiteistä, minkä ohessa on annettu yleiskatsaus tässä kaupungissa viime vuosina suoritettujen työttömyystiedustelujen tuloksiin. Esitys on painettu tämän mietinnön liitteenä (Liite II).

Sosiaalilautakunnan
ehdotus;
perustelua.

Puheenalaisista esityksistä selviää, että työttömyysvakuutus, viime vuosisadan lopulla tehtyjen erinäisten kokeilujen jälkeen, n. k. Gent'in järjestelmän

muodossa ja varsinkin Englannin v. 1911 säädetyin sosialivakuutuslain vaikutuksesta on saavuttanut melkoisen kehityksen, joka todistaa toiselta puolen, että on tunnustettu tällä vakuutuksenhaaralla olevan tärkeä yhteiskunnallinen merkitys ja toiselta puolen että se on teknillisesti toteutettavissa. Suomen eduskunnan v. 1914 hyväksymä asetusehdotus työttömyyskassoista, joilla on oikeus saada apurahaa yleisistä varoista, on merkittävä työttömyysvakuutuksen periaatteelliseksi voitoksi meidänkin maassamme, vaikka tämä eduskuntaesitys ei vielä ole saanut armollista vahvistusta. Erikoisesti on huomioonotettava Tampereella jo v. 1909 perustettu kunnallinen työttömyysapurahasto, joskaan se ei toistaiseksi ole päässyt tarkoitettuun toimintaan.

Äskenmainittu eduskuntaesitys on laadittu sille perustukselle, että valtio ja kunnat yhdessä kannattaisivat niitä keskinäisyysperiaatteelle rakennettuja työttömyysapukassoja, joita on muodostettu työväen ammattiliittojen yhteyteen ja joiden toiminta viime vuosina on levinnyt yhä enemmän. Koska kansaneduskunta siis on tunnustanut yhteiskunnan velvollisuudeksi tämänkin toiminnan työttömyyden järjestelmälliseksi vastustamiseksi mutta vielä on epä tietoista, milloin puheenalainen esitys joutuu lopullisen käsittelyn ja päätöksen alaiseksi, näkyy kaupunkikuntain ja ensi sijassa pääkaupungin olevan syytä toistaiseksi omista varoistaan kannattaa kassojen toimintaa suunnilleen siinä laajuudessa, minkä eduskuntaesitys oli kunnille tarkoittanut.

Sosiaalilautakunnan teettämästä katsauksesta käy myös selville, kuinka laaja ja minkä laatuinen työttömyys viime viisivuotiskaudella eri työttömyyskausina ja eri ammateissa on ollut Helsingissä, sekä missä määrin ammatillisten työväenjärjestöjen sääntöjensä mukaan antamat työttömyysavut ovat tulleet tässä kaupungissa työskentelevien hyväksi. Näistä tiedoista Lautakunta on katsonut voivansa tehdä sen johtopäätöksen, että työttömyysvakuutuksen kannattamisella kunnan varoista olisi tuntuva merkitys ammattitaitoisten järjestyneiden työntekijöiden keskinäisen työttömyysavustuksen kehittämiseksi ja heidän toimeentulonsa vakiinnuttamiseksi, samalla kuin on voitu todeta, että tällainen kannatus ainakaan aluksi ei tulisi vaatimaan erikoisen suuria rahallisia uhrauksia kunnalta, ehkä noin 5,000 markkaa vuodessa.

Esitetystä selvityksestä ilmenee siis Lautakunnan käsityksenä, että työttömyysvakuutuksen laajemmaksi ja tehokkaammaksi kehittäminen tässä kaupungissa olisi toivottava, ja että tämä kehittäminen käy parhaiten päinsä ohjaamalla ja kannattamalla työväen ammatillisten järjestöjen työttömyysavustusta. Tätä käsitystä vastaan voidaan kuitenkin tehdä eräitä muistutuksia, jotka ensiksi ovat tässä otettavat tarkastettaviksi.

Työväen ammattiliittojen työttömyysvakuutuksen kannattamista on periaatteellisesti vastustettu sillä syyllä, että näin kannatettaisiin työväenliikettä sellaisenaan ja sen kautta sosialidemokratiaa. Tähän suuntaan käyvä katsantokanta ilmenee myös Helsingin Käsiyö- ja Tehdasyhdistyksen tästä asiasta anta-

massa lausunnossa. Tähän on kuitenkin huomautettava ensiksikin, että edistyneiden länsimaiden sekä valtioiden että kuntain edustajistot eivät enää ole havainneet, että ehkä eriävien taloudellisten ja valtiollisten ihanteiden tähden tulisi olla tukematta työväenluokkaan kuuluvain kansalaisten pyrintöjä tällä alalla; siellä yhä enemmän on katsottu olevan paikallaan, että järjestyneen työväen positiivista menestystoimintaa, sen koko yhteiskunnalle hyödyllistä omaa-apua kannatetaan yhteiskunnan varoilla. Sen ohessa on huomattava, että ammatillinen järjestäytyminen ei ole ainoastaan ruumiillisten työntekijäin, vaan myöskin esim. porvaristoa lähempänä olevien liikeapulaisten keskuudessa levinnyt liike, ja ett'ei mitään periaatteellista estettä ole viimeksimainittujen palkkatyöntekijäin ehkä perustaman keskinäisen työttömyysavustuksen kannattamiselle samoilla ehdoilla, kuin muidenkin työntekijäin työttömyysvakuutusta tuetaan julkisilla määrärahoilla. Ja mitä erikoisesti Suomen oloihin tulee, on varsinaisten ruumiillisten palkkatyöntekijäin muodostamiin ammatillisiin järjestöihinkin nähden otettava huomioon, että niistä suurin maassamme, Suomen Ammattijärjestö siihen kuuluvine liittoineen, ei ole mikään nimenomainen puoluejärjestö; v. 1914 sen noin 30,871 jäsenestä ainoastaan 18,388 eli 59.5 % suoritti veroa Suomen sosialidemokraattiselle puolueelle. Sosialilautakunta ei näin ollen voi myöntää äskenkerrotulle vastäitteen ratkaisevaa merkitystä.

On myöskin tehty se muistutus, että vapaaehtoinen työttömyysvakuutus kohdistuu vain työväen valiojoukkoihin, ammattitaitoisiin ja järjestyneisiin, kun taas järjestymättömien sekatyöläisten suuret joukot enimmin ovat työttömyyden uhan ja seurausten alaiset, ja että näin ollen tämä toiminta ei tuo sitä apua taisteluun työttömyyttä vastaan, jota kipeimmin tarvitaan. Tämä on kyllä totta, mutta vapaaehtoinenkin työttömyysvakuutus voi jossakin määrin helpottaa tuota taistelua vakaannuttamalla ammattitaitoisten työläisten elinehtoja ja erittäinkin estämällä heitä vajoamasta alempiin työväenkerroksiin. Näin ollen heidän ei myöskään tarvitse turvautua hätäaputöihin, pahimmassa tapauksessa suoranaisiin avustuksiin. Täten aikaansaadaan työttömyyden vastustamisessa eräänlainen työnjako, joka sellaisenaan on oikeutettu ja käytännöllinen.

Merkityksensä on silläkin väitteellä, että myönnettävissä olevat työttömyysavustukset ovat niin vähäisiä, että ne eivät tuota tehoisata apua työttömälle ja hänen perheelleen. Ja tottahan on, että käyttäöksemme metalliteollisuuden työntekijäin ja kirjatyöntekijäin liittoja esimerkkeinä niiden alimmassa luokassa suoritetut avustukset lyhimmän aikaa liittomaksuja suorittaneille ei nouse sen enempään kuin 50 ja 75 penniin päivässä, ja sillä rahalla Helsingissä voi nuori perheetön mies juuri pysyä ruuassa mutta tuskin asunnossa, puhumatta perheellisistä, joille tällaisesta päivärahasta ei ole suurta apua. Mutta parempipalkkaisille työntekijöille voi tulla tuntuvampi avustus: vähintään neljä vuotta liittoon kuuluneille metallityöläisille 1 marka 80 penniä päivässä, vähintään seitsemän vuotta liittoon kuuluneille kirjatyöntekijöille 2 markkaa päivässä. Jälkimmäisessä liitossa on kai-

kissa luokissa perheellisillä 50 pennin lisäavustus päivässä, joten avustus saattaa nousta 2 markkaan 50 penniin päivää kohti. Tällainen apu ei tietenkään ole verrattavissa asianomaisessa ammatissa ansaittuihin päiväpalkkoihin, mutta se on sittenkin parempi kuin täydellinen avuttomuus ja saattaa pelastaa pakolliseen työttömyyteen joutuneen ja hänen omaisensa yli kaikkein pahimman puutteen. Jos yhteiskunta vielä lisää työttömyysavustusta yleisistä varoista suoritettavalla määrällä, esim. 50 %:lla, niin nousee suurin avustusmäärä edellisessä liitossa 2 markkaan 70 penniin, jälkimäisessä jo perheettömiltäkin 3 markkaan eli siihen määrään, joka 1914 vuoden asetusesityksessä pantiin korkeimmaksi avustusmääräksi. Työntekijä, joka heti amattiin ryhdyttyään alkaa säännöllisesti suorittaa liittomaksujaan, voi siis sangen nuorena iässä päästä oikeutetuksi työttömyysavustuksen, joka ei suinkaan ole mitätön toimeentulon tukena tilapäisen työnpuutteen aikana.

Suuri merkitys on sillä muistutuksella, että järkipäiväinen työttömyysvakuutus välttämättömänä edellytyksenään vaatii tehokasta työnvälitystä. Ja erikoisesti Suomeen ja pääkaupunkiimme nähden on myönnettävä, että työnvälityksen kehitys täällä, huolimatta viime vuosien ripeästä edistymisestä, jättää toivomisen varaa. Erittäinkin on ammattitaitoisen työväen välittäminen vähemmän kehittynyt syistä, jotka riippuvat sekä työnantajista että työntekijöistä. Nämä syyt eivät kuitenkaan ole ehdottomia, ja järjestämällä työnvälitystoimistoon erityinen osasto ammattitaitoisten työvoiman välittämiseksi voidaan haihduttaa sitä käsitystä, että toimistossa välitetään vain apurityötä ja apurityöntekijöitä, sekä ulottaa julkisen työnvälityksen tehoa ja hyötyä niihin ammattihaaroihin, joiden työntekijät ennen muita ovat toteuttaneet omanavun periaattetta myöskin taistelussa työttömyyden seurausten lieventämiseksi. Tätä tarkoitusta varten olisi kuitenkin tarpeellista, että kunnan työnvälitystoimiston johtokunta ottaisi harkitakseen, mihin toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä ammattitaitoisten työvoiman välityksen tehostamiseksi, ja otaksua sopii, että Kaupunginvaltuusto on hyväksyvä tämänsuuntaiset ehdotukset. Sosialilautakunta on sen tähden katsonut suotavaksi, että kunnan työnvälitystoimiston johtokunta saisi toimekseen Valtuustolle antaa mietinnön ja ehdotuksen niistä toimenpiteistä, mitkä olisivat tarpeen ammattitaitoisten työvoiman välityksen saattamiseksi nykyistä laajemmaksi ja tehokkammaksi.

Sosiaalilautakunta ei siis ole havainnut edellämäinittuja periaatteellisia vastaväitteitä niin painaviksi, että ne kumoisivat aikaisemmin lausuttua käsitystä työttömyysvakuutuksen merkityksestä. Lautakunta on niin ollen katsonut itsellään olevan perusteltua syytä esittämään, että Helsingin kaupunki kunnan varoilla ja alempana mainittavilla ehdoilla kannattaisi työntekijäin keskinäistä työttömyysvakuutusta, mikäli avustuksia suoritetaan tässä kaupungissa työnpuutteeseen joutuneille työntekijöille. Tässä tarkoituksessa Lautakunta on laatinut myötäliitetyn ehdotuksen säännöiksi työttömyysapulisien myöntämisestä Helsingin kaupungin varoista (*Liite I*).

Suunnitellessaan sen kannatuksen muotoa, joka kunnan varoista olisi myönnettävä työväen ammattiliittojen keskinäiselle työttömyysvakuutukselle, on ollut valittavana kolme menettelyä. Suoritettava kannatus voi olla suhteellinen liiton jäsenten suorittamiin jäsenmaksuihin, toisin sanoen on tehtävä mahdolliseksi joko jäsenmaksujen alentaminen tai vararahastojen muodostaminen (tanskalainen järjestelmä). Tahi on korvattava määräosa liittojen suorittamista työttömyysavustuksista ja muista kustannuksista (norjalainen järjestelmä, Suomessa omaksuttu 1914 vuoden asetusehdotuksessa). Taikka on joko suorastaan tai liittojen välityksellä suoritettava liittojen työttömille jäsenille apulisia niihin avustuksiin, mitkä he liitoilta saavat (Gent'in järjestelmä, omaksuttu Tampereen työttömyysapurahaston säännöissä). Sosialilautakunta on näistä valinnut viimeisen yksinkertaisimpana toteuttaa, silloin kun kannatettavan liiton toiminta- ja jäsenpiiri ulottuu sen kunnan rajojen ulkopuolelle, joka kannatuksen antaa, — silloin siis kun liiton jäsenten joukosta erotetaan erikoista avustusta nauttimaan määrätyn altaamman alueen asukkaat. Kannatus tulee silloin henkilökohtaisesti näiden osaksi, vaikkapa liittojen välitykselläkin, eikä niin helposti kuin edellisissä menettelyissä sekoitu liittojen yleisiin varoihin. Lautakunta on näin ollen ehdotuksensa pohjaksi saattanut ottaa äskenmainitut Tampereen kaupungin työttömyysapurahaston säännöt.

Socialilautakunta ei kuitenkaan ole muuttamatta omaksunut äsken mainittuja tamperelaisia sääntöjä Helsingissä noudatettaviksi. Ehdotetut muutokset ovat ennen kaikkea kahta lajia. Toiselta puolen Lautakunta on, pysyttämällä lisäapujen periaatteen, muissa kohden niin paljon kuin mahdollista ottanut huomioon 1914 vuoden asetusehdotuksen asiallisia määräyksiä, jotta kannatuksen ehdot eivät enää suuresti muuttuisi, silloin kun mainittu ehdotus ehkä saa lainvoiman; näin on tapahtunut liittoavustuksen ja lisäavun suhdeluukuun, työttömyysajan pituuteen y. m. seikkoihin nähden. Toiselta puolen Lautakunta ei ole katsonut tarpeelliseksi erikoisen työttömyysrahaston perustamista eri johtokuntiin vaan ehdottanut, että tarkoitusta varten otettaisiin kaupungin menoarvioon vuotuinen määräraha, käytettäväksi Kaupunginvaltuuston hyväksymäin sääntöjen ja Sosialilautakunnan niiden nojalla tekemäin päätösten mukaan.

Tosin olisi myös voinut Tampereen esimerkkiä seuraamalla ajatella tämän toiminnan liittämistä työnvälitystoimiston hallinnon tehtäviin, mutta Sosialilautakunta on arvellut käytännölliseksi, mikäli mahdollista, keskittää kunnan suoritettavat yhteiskuntapoliittiset hallintotoimet Lautakunnan toimintapiiriin, samalla kuin Lautakunta sääntöehdotuksessaan on tarpeelliseen huomioon ottanut sen myötävaikutuksen ja tarkastuksen, joka työnvälitystoimiston puolelta olisi välttämätön työttömyysapulisia myönnettäessä.

Vielä eräässä kohden Lautakunnan tekemä sääntöehdotus eroaa tamperelaisista säännöistä. Lautakunta nimittäin ei ole ehdottanut mitään apulisia suoritettaviksi ammattiliittoihin kuulumattomille yksityisille säästäjille, jotka työttö-

Sääntöehdotus.

miksi jouduttuaan ottavat ulos säästösavutaviana pankista tai säästöpankista. Muualta saadut kokemukset osottavat, että tällaisen yksilöllisen, työttömyyden varalta nimenomaan tapahtuneen säästämisen kannatus on supistunut vallan mitättömäksi ja merkityksettömäksi. Vaikka lisäavut tällaisissa tapauksissa saataisivat olla periaatteellisesti sekä puolustettavat että puollettavat, ei Lautakunta siis ole katsonut hyödylliseksi ottaa niistä mitään määräyksiä nyt ehdottamiinsa sääntöihin. Samoilla perusteilla Lautakunta ei ole katsonut olevan aihetta järjestää Käsityö- ja Tehdasyhdistyksen toivomaa järjestymättömän työntekijäin työttömyysvakuutusta kaupungin työnvälitystoimiston yhteyteen.

Näiden yleisten huomautusten jälkeen Lautakunta siirtyy lyhyesti perustelevaan eräitä ehdottamiensa sääntöjen erikoismääräyksiä.

2—3 §§.

Ehdotuksen mukaan jätettäisiin työttömyysapumäärärahan käyttö Sosialilautakunnan asiaksi, mutta erikoisen jaoston asettamista tätä varten lautakunnan keskuudessa ei ole katsottu tarvittavan pakolliseksi, vaan saisi lautakunta itse harkita, onko syytä sellaiseen toimenpiteeseen. Sellainen mahdollisuus on edellytetty 3 §:ssä, jossa tarkemmin säädetään sellaisen jaoston kokoonpanosta. Suomen Ammattijärjestön esitystä, että Ammattijärjestö saisi ehdottaa yhden jäsenen jaostoon, ei ole voitu ottaa huomioon, koska Sosialilautakunnan voimassa olevan johtosäännön mukaan Lautakunnan jaostot ovat sen keskuudesta asetettavat.

4 ja 6 §.

Kenelle ja kenen välityksellä apulisiä tulisi myönnettäväksi, on säädettyinä sääntöehdotuksen 4 ja 6 §:ssä. Apulisiä välittävistä liittoista tai muista järjestöistä ei ole sen enempää lausuttavaa. Sitä vastoin kaipaavat apulisiin nauttimaan henkilökohtaisia edellytyksiä koskevat määräykset jonkun verran perustelua. On selvää, että Helsingin kaupunkikunta ei ota myöntääkseen työttömyysapulisiä muille kuin oman paikkakunnan työttömille. Tarkemmin määriteltessään, ketkä olisivat luettavat Helsingin työttömiksi, Lautakunta ei ole asettanut muodolliselle kannalle, ei ole pannut painoa kirjoissaolemiseen eli vaivashoitoasetuksen mukaiseen kotipaikkaoikeuteen, vaan Lautakunta on antanut ratkaisevan merkityksen todellisille työoloille eli sille, että asianomaisella on ollut pääasiallinen toimeentulonsa tässä kaupungissa suoritetusta palkkatyöstä; varmemmaksi vakuudeksi säädetään, että tämän asiain tilan olisi tullut kestää ainakin kaksi viimeksi kulunutta vuotta ennen työttömäksi jotumista. Näin ollen voisi siis kaupungin erotetun alueen ulkopuolella, esim. Huopalahdella tai Oulunkylässä asuva työntekijä, joka kuuluu helsinkiläiseen ammattiosastoon ja saa kaiken työansionsa itse kaupungissa, päästä nauttimaan kaupungin varoista myönnettyjä työttömyysapulisiä, sillä selvä on, että hänen työttömyytensä ja sen seuraukset suorastaan johtuvat juuri Helsingin kaupungissa vallitsevista liikeoloista ja työmarkkinoista. On myöskin otettava huomioon, että Helsingin työväen ammattiosastoihin, joiden jäsenet juuri tulisivat avustuksia nauttimaan, kuuluu paljon henkilöitä, jotka kaupungissa työskennellen asuvat kaupungin alueen ulkopuolella, ja että ammattiosastojen johtokuntain, suorittaessaan jäsenille työttömyysapuja, olisi käy-

tännöllisesti hyvin vaikeata aina seurata heidän muuttojaan kaupungin hallinnollisen rajan toiselle tai toiselle puolelle. — Tämä Lautakunnan ehdotus ei kuitenkaan ole jäänyt vastaväitteitä vaille. Toiselta puolen on Lautakunnassa herra *Listo*, herra *Fagerholm'in* kannattamana, ehdottanut että 4 §:n 1 mom:n loppulause kuuluisi seuraavasti: „joita nämä järjestöt suorittavat Helsingissä hengille kirjoitetuille ja siellä viimeksi työssä olleille työttömille jäsenilleen“, josta johtuisi vastaava korjaus 6 §:n 1 mom:iin. Toiselta puolen Suomen Ammattijärjestö on ehdottanut, että viimeksimainitussa mom:issa säädetty kahden vuoden määräaika olisi lyhennettävä yhdeksi vuodeksi, koska asianomaiset työntekijät ovat kunnalle verovelvollisia jo yhden vuoden ansioista. Lautakunta ei ole kuitenkaan katsonut voivansa ottaa tätä muutosehdotusta perusteluinen huomioon, siihen nähden että palkannauttijain verovelvollisuus jo edellyttää edellisen vuoden alussa tapahtuneen hengillekirjoituksen tässä kaupungissa, joten tähän perusteeseen vetoaminen johdonmukaisesti vaatisi vielä ankarampaa määrääystä kuin herra Liston ehdottamaa. Lautakunta on sitä paitsi sitä mieltä, että määrääjän lyhentäminen ei ole näyttänyt tarpeelliselta, ainakaan toistaiseksi, vastakkaisen kokemuksen puutteessa.

Lautakunta on sääntöehdotuksensa 6 §:n 2 momentissa luetellut ne avustusmuodot, joita ei ole lukeminen työttömyysavustuksiksi ja jotka eivät siis oikeuttaisi apulisän saamiseen, ja näihin on Lautakunta lukenut myöskin matkaavustuksen. Tämä tosin voi olla yhtä lajia työttömyysavustusta, mutta allamainituista syistä on ollut tarpeetonta ottaa sitä tässä yhteydessä huomioon. Helsingin kunnan työnvälitystoimistolla on nimittäin melkein vuosittain ollut poliisilaitoksen välityksellä käytettävänäään valtionrautateiden vapaalippuja toimittaakseen niillä työnpuutteessa olevia pois kaupungista muille paikkakunnille, joko kotikuntaan tai muualla tarjona olevaan työhön. Lautakunta oli alkuaan aikonut Gent'in työttömyyskassan sääntöjen mukaisesti ehdottaa säädettäväksi, että apulisiä ei myönnettäisi „työlakon, työsulun *tai niiden seurausten* johdosta annettuihin avustuksiin“. Suomen Ammattijärjestön tehtyä huomautuksen, että harvennetut sanat voivat antaa aihetta mielivaltaiseen tulkintaan, Lautakunta kuitenkin, ottaen myöskin huomioon 1914 vuoden eduskuntaesityksen vastaavaa säännöstä, ehdotuksestaan poisti puheenalaiset sanat.

Kunnan varoista myönnettävien apulisän suuruudesta säädetään sääntöehdotuksen 5 §:ssä, että apulisiä työttömyysapuun myönnetään puolet sen määrästä, ei kuitenkaan enempää kuin 1 markka päivältä ja yhteensä yhdeksältäkymmeneltä päivältä kahdentoista peräkkäin seuraavan kuukauden aikana eikä enempää, kuin että avustus kaiken kaikkiaan nousee enintään 3 markkaan. Nämä säännökset ovat laaditut huomioonottamalla 1914 vuoden asetusehdotuksen vastaavia säännöksiä. Pysyen näiden säännösten kannalla Sosialilautakunta ei ole myöntynyt Suomen Ammattijärjestön ehdotukseen kokonaisavustuksen ylimmän rajan poistamisesta.

7 §. Siitä muodollisesta menettelystä, mikä olisi noudatettava hyväksyttäessä joku työväenjärjestö työttömyysapulisten välittäjäksi, on määräyksiä 7 §:ssä, jossa Sosialilautakunnalle on myönnetty tässä kohden harkinta- ja päätösvalta. Lautakunnan asiana on tällöin huolellisesti tarkastaa, täyttävätkö asianomaisen liiton säännöt sekä muodollisesti että asiallisesti, esim. säädettyihin karenssiaikoihin y. m. nähden, niitä vaatimuksia, mitkä kunnan puolesta ovat asetettavat. Olisi tosin voitu määrätä näissä säännöissä, samoin kuin 1914 vuoden asetus-ehdotuksessa, mitkä määräykset ovat eri liittojen työttömyyskassojen säännöissä pakollisia ja mitkä yleiset edellytykset ovat työttömyysavustuksessa välttämättä huomioonotettavat. Lautakunta ei kuitenkaan ole katsonut tällaista seikka-peräistä säännöstelyä tarpeelliseksi, vaan arvellut että voidaan luottaa siihen erikoisten asiainhaaran harkitsemiseen, mikä on mahdollinen, kun työttömyysavustuksia kannatetaan vain yhdellä paikkakunnalla ja asianomaiset viranomaiset siellä läheltä voivat kannatettavaan toimintaan perehtyä ja sitä arvostella. Sitä paitsi on epätietoista, kuinka kauan nykyinen valtiollinen tilanne ja sen yleisille kokouksille tuottamat haitat kestävät. Olisi näin ollen epäkäytännöllistä ylen tarkoilla, sitovilla määräyksillä pakottaa ammattiliittoja tarkastamaan ja mahdollisesti korjaamaan asianomaisia sääntöjään, mikä ei ole aikaansaataavissa ilman yleistä liittokokousta. Tarpeelliset tarkemmat ohjaukset ja rajoitukset jätettäneen sentähden tarkastusviranomaisen eli Sosialilautakunnan toimeenpantavaksi in casu tapahtuvan harkinnan nojalla.

8 §. Itse apulisten myöntämisessä ja suorittamisessa noudatettava menettely ei kaipaa laajempaa selitystä, eikä myöskään se tarkastus, mikä Sosialilautakunnan tai sen asettaman jaoston on, joko itse taikka lautakunnan sihteerin kautta, harjoittaminen apulisia välittävien työväenjärjestöjen tähän kuuluvaan toimintaan nähden. Itsestään luonnollinen on se määräys, että Sosialilautakunnan tulisi vuosikertomuksessaan antaa selvitys m. m. myöskin työttömyysapulisten myöntämisestä kaupungin varoista asianomaisena toimintavuonna.

Sääntöehdotuksen muut pykälät eivät kaivanne tarkempaa perustelua, kuin mitä jo aikaisemmin on esitetty.

Edellisessä esitetyn nojalla saa Sosialilautakunta kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto tahtoisı päättää

hyväksyä oheellisen ehdotuksen „Säännöiksi työttömyysapulisien myöntämisestä Helsingin kaupungin varoista“ voimaanastuvaksi tammikuun 1 päivästä 1918, sekä

antaa kunnan työnvälitystoimiston johtokunnalle toimeksi laatia Valtuustolle mietinnön ja ehdotuksen niistä toimenpiteistä, mitkä olisivat tarpeen ammattitaitoisten työvoimain välityksen saattamiseksi nykyistä laajemmaksi ja tehokkaammaksi.

Sosialilautakunnan puolesta:

Leo Ehrnrooth.

Einar Böök.

*Ehdotus***Säännöiksi työttömyysapulisien myöntämisestä Helsingin kaupungin varoista.**

1 §.

Helsingin kaupungin menosääntöön otetaan vuosittain määräraha kaupungissa vakinaisesti toimivain palkkatyöntekijäin keskinäisen työttömyysvakuutuksen kannattamiseksi.

Määrärahan suuruuden määrää Kaupunginvaltuusto vuosittain tarpeen ja asianhaaran mukaan, ja tulee Sosialilautakunnan tästä tehdä ehdotus seuraavan vuoden menosääntöehdotuksen yhteydessä.

2 §.

Määrärahan käyttöön kuuluvat toimenpiteet ovat Sosialilautakunnan tai sen keskuudesta asetetun erityisen jaoston hoidettavat sen mukaan, mitä näissä säännöissä alempana määrätään.

3 §.

Jos Sosialilautakunta harkitsee tarpeelliseksi asettaa erityisen jaoston käsittelemään näissä säännöissä mainittuja asioita, on siihen kuuluva puheenjohtaja ja kaksi jäsentä sekä kaksi varajäsentä, jotka Sosialilautakunta vuosittain valitsee. Jaoston sihteerintehtäviä hoitaa Sosialilautakunnan sihteeri.

Jaosto kokoontuu puheenjohtajan tai, hänen estettynä ollessa, hänen siihen pyytämänsä jäsenen kutsusta.

Jaoston puheenjohtaja ja jäsenet saavat palkkiota kultakin kokoukselta Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan.

4 §.

Yllämainitusta määrärahasta myönnetään Suomen ammattiliittojen tai Helsingissä toimivien työväen ammattiyhdistysten tai muiden palkkatyöntekijäin järjestöjen työttömyyskassojen välityksellä apulisia niihin työttömyysapuihin, joita nämä järjestöt suorittavat Helsingissä vakinaisesti työssä olleille työttömille jäsenilleen.

Apulisia saadakseen tulee asianomaisen järjestön ja sen välityksellä Helsingin kaupungissa työttömyysapua nauttivain järjestön jäsenten alistua niihin määräyksiin, mitkä näissä säännöissä on säädetty tai mitkä niiden nojalla annetaan. Joka ei niitä noudata, menettää oikeuden apulisain saamiseen tai välittämiseen.

5 §.

Apulisia työttömyysapuun myönnetään puolet siitä työttömyysavusta, minkä asianomainen järjestö on omista varoistaan suorittanut, ei kuitenkaan enempää

kuin yksi markka päivältä ja yhteensä yhdeksältäkymmeneltä päivältä kahden-toista peräkkäin seuraavan kuukauden aikana, eikä myöskään enempää, kuin että työttömyysapu lisineen yhteensä nousee enintään kolmeen markkaan päivää kohti.

6 §.

Työttömyysapulisää voidaan myöntää ainoastaan työkykyisille, ilman omaa syyttään työttömille, joilla kahden viimeksi kuluneen vuoden aikana, ennen työttömiksi joutumistaan, on ollut pääasiallinen toimeentulonsa Helsingin kaupungissa suoritetusta palkkatyöstä.

Sairauden, tapaturman, työkyvyttömyyden tai vanhuuden tähden, taikka työlakon tai työsulun johdosta annettuihin avustuksiin ei apulisää myönnetä eikä myöskään matkaavustuksiin. Muu työttömyysavustus oikeuttaa apulisän saamiseen, olko se suoritettu rahassa tai luonnossa.

Apulisää myönnetään ainoastaan työttömälle, joka on ilmoittautunut työnhakijaksi Helsingin kunnalliseen työnvälitystoimistoon, ja aikaisintaan ilmoituspäivästä lukien.

Työnhakija, joka ilman järjestönsä hallituksen hyväksymää syytä kieltäytyy vastaanottamasta hänelle tarjottua, hänen ammattitaitoansa tai kykyänsä vastaavaa, työlakosta tai työsulusta vapaata työtä, josta maksetaan työehtosopimuksen mukainen tai, ellei sellaista ole, tässä kaupungissa muuten tavallinen palkka, menettää oikeuden apulisän saamiseen.

7 §.

Työväenjärjestön, joka haluaa saada Helsingin kaupungissa työskentelevät jäsenensä oikeutetuiksi nauttimaan kunnan varoista myönnettäviä työttömyysapulisää, on tehtävä siitä hakemus Sosialilautakunnalle, myötäliittäen omat sääntönsä ynnä kaikki työttömyysvakuutustansa koskevat määräykset. Jos Sosialilautakunta huomaa työttömyysvakuutuksen tyydyttävästi järjestetyksi, hyväksyy lautakunta, harkintansa mukaan, asianomaisen järjestön välittämään jäsenilleen kunnalta apulisää järjestön heille suorittamiin työttömyysapuihin.

8 §.

Apulisäin välittäjäksi hyväksytty järjestö suorittaa omain työttömyysavustustensa ohella myöskin kunnalta saatavat apulisät täkäläisille työttömille jäsenilleen, ollen oikeutettu kalenterikuukausittain perimään ne kunnalta.

Saadakseen apulisät kuluneelta kuukaudelta tulee järjestön jättää Sosialilautakunnan kansliaan määrätyn kaavan mukainen selvitys siitä, mitä yhdistys itse on maksanut täkäläisille työttömille jäsenilleen ja mitä se on suorittanut heille kunnan apulisinä.

Järjestön tulee ilmoittaa Sosialilautakunnalle sen sihteerinsä, rahastonhoi-

tajansa tai muun toimihenkilönsä nimi, joka on valtuutettu nostamaan kunnan varoista myönnetyt apulisät.

Järjestöjen kuukausiluettelot tarkastaa, verraten ne kunnallisen työnvälitystoimiston kirjoihin, Sosialilautakunta, joka Rahatoimikamarilta pyytää hyväksymänsä apulisämäärän maksettavaksi asianomaiselle valtuutetulle.

9 §.

Jokainen apulisäin välittäjäksi hyväksytty järjestö on velvollinen pitämään Sosialilautakunnan määräämän kaavan mukaista luetteloa, johon merkitään: 1) kaikkien Helsingissä työttömyysapua saaneiden jäsenten ristimä- ja sukunimi, asunto, ammatti ja kuinka kauan heillä kullakin on ollut pääasiallinen toimeentulonsa Helsingissä suoritetusta palkkatyöstä; 2) työttömyysapua, minkä järjestö itse sääntöjen mukaan on kullekin myöntänyt; 3) se apulisa, joka on suoritettu Helsingin kaupunginvaltuuston vahvistamain sääntöjen mukaisesti; 4) työttömyyspäiväin luku yleensä ja erittäin niiden päiväin luku, joilta työtön on oikeutettu saamaan apulisia; sekä 5) milloin apulisa on työttömälle suoritettu.

10 §.

Työttömäin luettelot, jotka mainitaan 9 §:ssä, ovat pidettävät Sosialilautakunnan käytettävänä sovitulla ajalla ja paikalla. Lautakunta on myös oikeutettu saamaan asianomaisten järjestöjen hallituksilta vaatimiaan tietoja sekä koska hyvänsä tarkastuttamaan kaikki kunnan varoilla kannatettua työttömyysvakuutusta koskevat kirjat. Siten saamiensa tietoja eivät Sosialilautakunnan jäsenet eikä sihteeri saa asiattomille ilmaista.

Vuosittain ennen maaliskuun 1 päivää tulee apulisia välittävän järjestön antaa Sosialilautakunnalle jäljennös vuositilistänsä, joka on lautakunnan tarkemman osotuksen mukaan tehtävä niin, että siitä selviää myönnettyjen apulisäin käyttäminen.

Socialilautakunnalla on valta määrätä ne muut toimenpiteet, jotka se valvonnan helpottamiseksi ja väärinkäytösten ehkäisemiseksi pitää tarpeellisina.

Scocialilautakunnan tulee vuosikertomuksessaan antaa selvitys työttömyysapulisien myöntämisestä kaupungin varoista edellisenä kalenterivuonna.

Tietoja työttömyysvakuutuksen kehityksestä ulkomailla ja Suomessa sekä työttömyydestä Helsingissä.

Sosiaalivakuutus on viime miespolven luoma eikä sen rakenne vielä ole suinkaan täydellinen kaikissa sivistysmaissa. Pisimmälle se on kehittynyt kahdessa suuressa kilpailevassa valtiossa, Saksassa ja Englannissa. Sosiaalivakuutuksen uusimpana renkaana on työttömyysvakuutus, joka on kokeillen kehittynyt vasta kahden viime vuosikymmenen aikana. Tämä kehitys voidaan vuosikymmenien mukaan jakaa kolmeen jaksoon: ennen v. 1900, vuodet 1900—1910 ja lähinnä viimeiset vuodet.

Viime vuosisadan viimeisellä vuosikymmenellä tehtiin ensimmäiset, osaksi epäonnistuneet kokeilut työttömyysvakuutuksen järjestämiseksi. Ne olivat yksityisiä yrityksiä eri paikkakunnilla ja menivät eri suuntiin. Bernin kaupungin jo v. 1893 perustettu työttömyysvakuutuskassa, johon liittyminen on vapaaehtoista, on vielä toimesta. St. Gallen'in kaupungin pakollinen työttömyysvakuutus, toimeenpantu v. 1895 edellisenä vuonna hyväksytyin kantonilain antamalla vallalla, raukesi kahden vuoden perästä. Erinäiset suuret teollisuusliikkeet Saksassa järjestivät 1890-luvulla työntekijöilleen työttömyysvakuutuksen vaatimatta mitään vastasuoritusta; eräs liike, joka työvälleen pani toimeen pakollisen työttömyysvakuutuksen säännöllisine viikkomaksuineen, oli myöhemmin pakotettu sen lakkauttamaan työväen vaatimuksesta. Bolognassa tehtiin v. 1896 yritys, joka paremmin olisi kutsuttava säästökassaksi työttömyyden varalta; se epäonnistui ja samoin samantapainen myöhempi yritys Venetsiassa. Yksityistä tietä, mutta kaupungin kannatuksella perustettiin Köln'issä, niinkään yksityisenä laitoksena toimivan työnvälitystoimiston yhteyteen, työttömyyskassa talvityöttömyyden varalle, mikä sittemmin v. 1911 on perinpohjin uudestaan järjestetty, osittain n. k. Gentin järjestelmää lähentelevälle pohjalle. Englannissa ovat jo pitemmän aikaa työväen ammatilliset liitot (Trade Unions) antaneet työttömyysapua jäsenilleen. Ranskassa alkoivat muutamat kaupungit, v. 1891 Limoges, v. 1896 Lyon myöntää kannatusta työväenjärjestöjen työttömyyskassoille.

Äskenmainittuja ranskalaisia esimerkkejä todennäköisesti huomioonottaen *Louis Varlez* v. 1900 Gentissä aikaansai ja järjesti ammatillisten työttömyyskassojen työttömyysvakuutuksen kannattamisen yleisistä varoista myönnettyillä apulisillä. Tämä suoritettiin niin hyvin ja sillä menestyksellä, että viime vuosikymmenen aikana tällainen työväen omanavun kannatus yleisistä varoista tuli verraten laajaan käytäntöön ei ainoastaan Belgiassa ja Ranskassa, vaan myöskin Hollannissa, joissakin Saksan kaupungeissa sekä eräillä muunteluilla Tanskan ja Norjan työttömyysvakuutusjärjestelmissä, ja että järjestelmä kokonaisuudessaan sai kantaa Gentin järjestelmän nimeä. Sen henkeen ovat myöskin laaditut professori *K. J. Ståhlbergin* ehdotus kunnallisen työttömyysapukassan perustamiseksi Tampereelle 1909, hallituksemme asettaman työttömyysvakuutuskomitean

Työttö-
myysvakuu-
tuksen ylei-
nen kehitys.

mietintö ehdotuksineen (1911) ja lopulta Suomen eduskunnan hyväksymä „ehdotus ase-
tukseksi työttömyyskassoista, joilla on oikeus saada apuraha yleisistä varoista“ (1914).

Äsken kerrotut tosiseikat omasta maastamme osoittavat, kuinka Gentin järjestelmän vaikutus ei suinkaan rajoitu viime vuosikymmeneen, jolloin sen koteuttaminen eri maissa ja eri paikkakunnilla kasvoi huomattavaksi liikkeeksi. Tämä järjestelmä lienee edelleenkin otettava perustaksi, missä vain työttömyysvakuutus järjestetään vapaaehtoisuuden pohjalle. Kokemus on näyttänyt, että vapaaehtoinen työttömyysvakuutus menestyy ainoastaan työväen ammatillisten järjestöjen varassa.

Mutta työttömyysvakuutuksen historiassa on kuluvan vuosikymmenen ensi vuodelta merkittävä yhteiskuntapoliittinen saavutus, joka saattaa tämän vakuutushaaran uusille, laajemmille urille: Englannin työttömyysvakuutusjärjestelmä, voimaansaatettu vakuutuslaissa 16 p:ltä joulukuuta 1911. Tätä järjestelmää on sanottu Gentin järjestelmän täydennykseksi. Sen perustuksena on pakollisen työttömyysvakuutuksen säätäminen määrätuille ammateille, nimittäin rakennustyölle, tie- ja vesirakennustyölle, laivanrakennusteollisuudelle, kone- ja aseteollisuudelle, ajoneuvoteollisuudelle, rautavalurintyölle ja sahatyölle. Vakuutusmaksut suoritetaan kolmijakoperiaatteen mukaan, niin että joutuvat työntekijäin, työnantajain ja valtion maksettavaksi kunkin osaltaan. Tässä kansallisen pakollisen työttömyysvakuutuksen toimeenpanossa muutamille työmarkkinain vaihteluille alttiille ammateille on Englannin työttömyysvakuutuksen käännteentekevä uutuus. Mutta samalla ovat sen luojat, *Beveridge* ja *Lloyd George*, siihen sovittaneet Gentin järjestelmän periaatteita. Kaikkien niiden ammattiyhdistysten, jotka siitä erikoisesti sopivat Board of Trade'n kanssa, sallitaan välittää jäsentensä työttömyysvakuutus. Tämä koskee vakuutuspakollisia ammatteja. Muissa ammateissa saa vapaaehtoisesti toimiva ammattiyhdistysten työttömyysvakuutus lainmääräämää avustusta valtionvaroista. Englannin työttömyysvakuutusjärjestelmässä, eritoten apumaksujen suorituksessa, ei kunnilla ole mitään osaa.

Gentissä v. 1913 pidetyssä yleisessä kansainvälisessä työttömyyskongressissa saati todeta, että Englannin työttömyysvakuutusjärjestelmä oli voimakkaasti vaikuttanut mielipiteisiin eri maissa. Kongressi nimittäin hyväksyi yksimielisesti seuraavat ponnet:

I. Selostajain, Englannissa ja muualla saavutettujen kokemusten nojalla, toteamain seikkain johdosta voidaan päätellä mielipiteiden kallistuvan:

1) pakolliseen vakuutukseen — ainakin määrättyissä ammateissa — ja maksujen kolmijakoon (työntekijäin, työnantajain ja julkisten rahastojen suoritettavaksi), minkä ohessa vakuutusta olisi täydennettävä kannattamalla vapaaehtoista vakuutusta;

2) käsitykseen, jonka mukaan työhön paluun mahdolliseksi tekeminen on työttömyysvakuutuksen päätehtävä ja työnvälityksen järjestely on vakuutuksen välttämättömänä edellytyksenä;

3) järjestömuotoon, joka perustuu ammattiyhdistysten myötävaikutukseen.

II. Sitävastoin ei vielä olla selvillä tämän vakuutuksen tarkoituksenmukaisimmasta finanssiteknilisistä järjestämismuodosta, koskapa erittäinkin

Englannissa saatu kokemus on liian tuore ja on alkanut niin poikkeuksellisesti suotuisain taloudellisten olojen vallitessa, ettei voida arvostella vakuutuksen rahataloudellista vaikutusta.

Niin varovaisesti muodostettuja kuin Gentissä hyväksytyt ponnet olivatkin, viittaa ne kuitenkin työttömyysvakuutuksen vastaista kehityssuuntaa. Missä määrin ponssissa julkilausutut periaatteet ovat sovellettavissa eri maissa, riippuu tietenkin siitä, kuinka edistyneellä kannalla muuten ollaan asianomaisessa maassa, mitä yleiseen taloudelliseen järjestäytymiseen ja erikoisesti työttömyyden vastustamiseen tulee. Englannissa, missä ammattiliittojen työttömyysavustukset jo kauan ovat nousseet huomattaviin summiin (v. 1912 lähes 10,500,000 Suomen markkaan), on voitu näin valmistetulla pohjalla astua muitten edelle. Suomessa, missä vastaava toiminta vielä on vasta alullaan, ovat pyrinnot toistaiseksi rajoittuneet ja täytynee niiden rajoittuakin siihen valmistavaan työhön, joka sisältyy ammattiliittojen keskinäisen työttömyysvakuutuksen laajentamiseen ja kehittämiseen sekä sen kannattamiseen yleisistä varoista. Seuraavassa annetaan lyhyt katsaus siihen, mitä näissä kohden on maassamme tehty tai ainakin suunniteltu. Selostettua Tampereen suunniteltua työttömyyskassaa, esitetään asiat siinä järjestyksessä, missä ne ovat joutuneet Helsingin kaupungin viranomaisten päiväjärjestykseen.

Tampereen kaupunginvaltuuston hyväksymän kunnallisen työttömyysrahaston ohjesäännön mukaisesti olisi kassan tarkoituksena kannattaa työväenyhdistysten keskinäistä työttömyysvakuutusta ja säästöjen tekemistä työttömyyden varalta. Tähän tarkoitukseen kassa saisi kunnalta vuotuisen määrärahan; mitä tästä määrärahasta vuoden kuluessa jäisi käyttämättä, siirrettäisiin säästönä seuraavaan vuoteen. Rahaston hallinto kuuluisi kunnan työnvälitystoimiston johtokunnalle, tasaväkisesti lisättynä rahastoon liittyneiden yhdistysten ja kaupungin valtuuston edustajilla. Tarkoituksensa toteuttamiseksi rahasto myöntäisi: 1) apulisia työttömyysapuihin, joita yhdistykset suorittavat työttömille jäsenilleen, sekä 2) apulisia työttömyyden varalta tehtyihin säästöihin niille työttömille, jotka eivät kuulu rahastoon liittyneisiin yhdistyksiin. Apulisia työttömyysapuihin ja työttömyyden aikana nostettuihin säästöihin annettaisiin enintään 100 % niistä, eikä enempää kuin 1 marka päivältä ja 60 päivältä vuodessa kullekin työttömälle. Apulisia myönnettäisiin ainoastaan työkykyisille, ilman omaa syyttään työttömille, jotka ovat asuneet kunnassa vähintään kaksi vuotta. Sairauden, tapaturman, työkyvyttömyyden tai vanhuuden taikka työlakon, työsulun tai niiden seurauksien johdosta ei apulisää myönnettäisi eikä myöskään matka-avustuksiin. Apulisia myönnettäisiin ainoastaan niille työttömille, jotka ovat ilmoittautuneet työnhakijoiksi kunnalliseen työnvälitystoimistoon. Rahaston ohjesääntö sisältää vielä tarkempia säännöksiä rahastoon liittyneistä yhdistyksistä ja siihen suoraan liittyneistä yksityisistä säästäjistä sekä apulisain myöntämistavasta. Koska rahastoon liittyviksi ei milloinkaan ole ilmoittautunut yhdistyksiä eikä yksityisiä säästäjiä, ei rahasto ole päässyt toimintaansa alkamaan.

Ensimmäisen kerran työttömyysvakuutusta koskeva kysymys lienee joutunut Helsingin kaupunginvaltuuston pöydälle siinä ansiokkaassa mietinnössä, minkä „Ekonomiska myysvakuu-

Tampereen
työttömyys-
apurahasto.

Työttö-
myysvakuu-

tuskysymys Samfundet"-niminen seura v. 1903 teetti valaistakseen kysymystä työttömyyden vastustamisesta, erittäinkin Helsingin oloihin nähden, ja jonka varsinaisena tekijänä on pidettävä K. J. Ståhlberg'iä. Mietinnön viimeisessä ponnassa nimittäin lausuttiin, että olisi omistettava huomiota muissa maissa ilmeneville pyrinnoille työttömyysvakuutuksen voimaansaattamiseksi ja otettava harkittavaksi, mitä kunta puolestaan voisi tehdä työttömyysvakuutuksen aikaansaamiseksi ja edistämiseksi lähinnä täkäläisille rakennustyöläisille. Tämä mietintö lähetettiin Kaupunginvaltuustolle ja jaettiin painettuna Valtuuston jäsenille 12 p:nä huhtikuuta 1904. Tähän tiedoksi tulemiseen kuitenkin sen käsittely supistui. Muilta osiltaan se ehkä jonkun verran vaikutti kunnalliseen työttömyyspolitiikkaan, mutta lähinnä seuraavilta vuosilta ei ole merkkiäkään siitä, että kunnan viranomaiset olisivat omistaneet työttömyysvakuutusasiaille tarkoitettua huomiota.

Myöhemmin on kyllä työttömyysvakuutusta koskevaa kysymystä eri muodoissa, ensin lakkautetussa Työväenasiain lautakunnassa, sitten myös Kaupunginvaltuustossa, periaatteelliselta kannalta käsitelty ja valmisteltu, asian siltä joutumatta edes mihinkään suoranaisiin ehdotuksiin kunnan varojen osoittamisesta puheenalaisen vakuufustoiminnan kannattamiseksi.

Työväenasiain lautakunta ryhtyi tätä asiaa valmistamaan v. 1909, jolloin lautakunta antoi sihteerilleen toimeksi laatia käytettävissä olevaan tilastolliseen ja muuhun aineistoon nojautuvan esityksen työttömyydestä, sen laadusta ja laajuudesta erittäin Helsingissä sekä sen torjumiseksi tähänasti tehtyjen toimenpiteiden tuottamista kunnan kustannuksista. Puheenalaisen tutkimuksen sihteeri sai valmiiksi huhtikuussa 1910, minkä jälkeen ja sittenkun Kaupunginvaltuusto oli tarkoitusta varten myöntänyt tarvittavan määrärahan se ruotsiksi julkaistiin painosta lautakunnan julkaisuna N:o 6 nimellä: „Arbetslösheten i Helsingfors och kommunens åtgärder för dess bekämpande 1903—1909“. Tämä tutkimus päättyi siihen lausuntoon, että olisi sekä luonnollista että toivottavaa että kunnan vapaaehtoisella toiminnalla maaperä valmistettaisiin työväenjärjestöjen apukassojen avustamiselle valtionvaroilla. Lautakunnan kokouksessa syyskuun 8 p:nä jätettiin tämä painettu esitys pöydälle siinä toivossa, että kaupungin ammattiosastot mahdollisesti laatisivat esityksen suunnittelemiensa työttömyyskassojen avustamisesta kunnan varoilla. Suomen ammattijärjestön puheenjohtaja ilmoitti kuitenkin kirjelmässä marraskuun 10 p:ltä, että niin kauvan kuin vielä kysymys ammattiosastojen työttömyyskassojen järjestämisestä oli valmistelun alaisena, mitään esitystä puheenalaisessa asiassa ei olisi odotettavissa, minkä jälkeen lautakunta jätti kysymyksen riippuvaksi vastaisista valmisteluista.

Lähinnä seuraavina vuosina huomio enemmän kiintyi yleisempiin suunnitelmiin työttömyysvakuutuskassojen kannattamisesta julkisilla varoilla. Kesällä 1911 ilmestyi hallituksen asettaman työttömyysvakuutuskomitean mietintö ehdotuksineen tällaisten kassojen myöntämäin avustusmäärien korvaamisesta valtion ja kuntain varoista. Mietinnöstä vaadittiin Helsingin maistraatin ja Kaupunginvaltuuston lausuntoa, ja hankki Maistraatti puolestaan asiasta yhteisen lausunnon Työväenasiain lautakunnalta ja Vaivaishoitohallitukselta. Viimeinmainittu lausunto, samoinkuin useain Valtuusmiesten julkilausumat mielipiteet (*Kaup. valt. pain. asiak. 1913 N:o 41 ja 75*), poikkesi periaatteellisesti

työttömyysvakuutuskomitean ehdotuksen perusteista, siinä nimittäin että kuntain ehdotonta avustusvelvollisuutta tähän vakuutuksen nähden esitetyillä syillä ei tahdottu tunnustaa vaan katsottiin kannatuksen periaatteellisesti olevan valtion asiana. Kuitenkin lausuttiin Työväenasiain lautakunnan ja Vaivashoitohallituksen yhteisessä kirjelmässä se mielipide, että kunnat menettelisivät hyvin, jos ne oman vapaan harkinnan mukaan varoja myöntämällä helpottaisivat työttömyysapukassojen toimintaa, niin että erittäinkin komiteanmietintöön kuuluvassa lakiehdotuksessa edellytettyä maksujen kohoamista ja avustuksen vähentymistä vaikeiden aikojen sattuessa ei tarvitsisi pelätä. Äsken mainituilla poikkeuksilla Valtuuston jäsenet periaatteessa kannattivat komitean ehdotuksia ja Valtuuston antama lausunto kävi työttömyysvakuutuksen kannattamista yleisistä varoista puoltavan suuntaan, samalla kuin siinä kuitenkin ilmoitettiin ne eriävät mielipiteet itse järjestelyyn nähden, joihin edellä on viitattu.

Ennenkuin hallitus oli kerinnyt komiteanmietinnön ja siitä annettujen lausuntojen pohjalla valmistaa lopullista lakiehdotusta, päätti 1914 vuoden eduskunta, tehdyn eduskuntaesityksen johdosta, hyväksyä ja hallitukselle jättää alamaisten ehdotuksen asetukseksi työttömyyskassoista, joilla on oikeus saada apuraha yleisistä varoista. Vaikka tämä ehdotus, niinkuin niin monet muut eduskunnan päättämät sosialipoliittiset lakiehdotukset, ei ole joutunut hallitsijalle esitettäväksi, lienee se otettava lähtökohdaksi suunniteltaessa valtiontoimista riippumattomia vapaaehtoisia kunnallisia toimenpiteitä työttömyysvakuutuksen kehittämiseksi ja kannattamiseksi.

1914-vuoden
eduskunta-
esitys.

Eduskunnan hyväksymä asetusehdotus perustuu pääpiirteiltään 1911 vuoden komiteanmietintöön. Asetusehdotuksessa tarkoitetaan työttömyyskassalla sellaista palkkatyöntekijäin apukassaa, joka työttömyyden kohdatessa osakkailleen myöntää avustusta ja sitä varten kantaa heiltä määrätty maksut. Työttömyyskassan toiminta-alueena voi olla koko maa tai sen osa, ja voi kassa olla jaettuna paikallisiin osastoihin. Sellainen kassa saa myöskin olla yhdistettynä yhdistykseen tai yhdistysten liittoon, jolla on muitakin tarkoituksia, jos kassan toiminta on tarkkaan erotettu yhdistyksen tai liiton muusta toiminnasta ja siitä tehdään erityiset tilit.

Työttömyyskassan myöntämä avustus voitaisiin suorittaa joko rahassa taikka luonnossa päivä-, vuokra- tahi matka-avustuksena. Päivä-avustusta ei saisi työttömyyskassan säännöissä määrätä viittäkymmentä penniä vähemmäksi eikä kolmea markkaa enemmän eikä sitä saisi myöntää maksettavaksi kahdentoista toisiaan seuraavan kuukauden aikana enemmältä kuin yhteensä yhdeksältäkymmeneltä päivältä. Samassa ajassa eivät erilaiset avustukset yhteensä saisi nousta enempään kuin mitä kassa siinä ajassa maksaisi yksinomaan päivä-avustuksena.

Jos työttömyyskassa olisi kolmenkymmenenkuuden peräkkäin seuraavan kuukauden aikana osakkaalle maksanut suurimman säännöissä sallitun avustuksen, ei osakkaalle saisi antaa avustusta, ennenkuin sen jälkeen on kulunut kaksitoista kuukautta ja hän tältä ajalta on säännöllisesti suorittanut osaksmaksunsa.

Työttömyyskassan osakkaalla ei olisi oikeutta saada avustusta, ennenkuin hän on siinä kassassa ollut osakkaana vähintään kuusi lähinnä edellistä kuukautta ja siltä ajalta

suorittanut säädetyt maksunsa, eikä myöskään, ennenkuin hän on ollut työttömänä säännöissä määrätyn odotussajan, joka ei saa olla kuutta päivää lyhempi eikä viittätoista päivää pitempi. Jos avustusta kassasta nauttiva osakas saa tilapäistä työtä, joka ei kestä kuutta päivää kauemmin, voi hän heti jälleen työttömäksi jouduttuaan saada avustusta, ilman uutta odotusaikaa. Jos tilapäisessä työssä maksettu palkka on ollut pienempi kuin osakkaalle vakuutettu työttömyysavustus ja hän on kassalta saanut erotuksen raha-apuna, voi hän myöskin heti työttömäksi jouduttuaan taas saada täyden avustuksen.

Työttömyyskassan ei olisi lupa antaa avustusta työlakossa tai työsulussa olevalle osakkaalle, ei sairaalle tai työkyvyttömälle osakkaalle, ei osakkaalle, joka kassan hallituksen harkinnan mukaan on pätevättä syyttä eronnut työstään taikka pätevällä syyllä siitä erotettu, eikä osakkaalle, joka ilman kassan hallituksen hyväksymää syytä kieltäytyy vastaanottamasta hänelle tarjottua, hänen nykyänsä tai ammattitaitoansa vastaavaa, työlakosta tai työsulusta vapaata työtä, josta maksetaan tariffisopimuksen tai, ellei tariffisopimusta ole, avustusta anovan työssä paikkakunnalla tavallinen palkka.

Asetusehdotuksen ytimenä on säännös, jonka mukaan Keisarillinen Senaatti voisi edellisiä ehtoja täyttävälle työttömyyskassalle myöntää oikeuden saada yleisistä varoista apurahaa määrätystä suhteesta siihen, minkä kassa on osakkailleen maksanut. Apurahaa olisi suoritettava kaksi kolmasosaa siitä, mitä kassa on edellisen puolen vuoden kuluessa maksanut osakkailleen, joilla sinä aikana on ollut yksi tai useampia viittätoista vuotta nuorempia tai muuten työhön kykenemättömiä lapsia, ja puolet siitä, mitä kassa on maksanut muille osakkailleen. Kun työttömyyskassalle on yleisistä varoista suoritettu apuraha, tulee sen kunnan, missä avustuksen saaneella osakkaalla hänelle avustusta annettaessa oli vaivashoitoon nähden kotipaikkaoikeus, korvata siitä puolet valtiolle. Tällä säännöksellä olisi, jos se voittaa lainvoiman, valtio ja kuntia velvoitettu, norjalaisen esimerkin mukaan, eräänlaiseen osittaiseen jälleenvakuutukseen työttömyysapukassoihin nähden, sillä aikaa kun puhtaan Gentin järjestelmän mukaan yleisistä varoista suoritetaan apulisia työväenjärjestöjen maksamiin avustuksiin ja Tanskan työttömyysvakuutuslain mukaan taas valtion varoista suoritettava kannatus on asetettu määrättyyn suhteeseen työttömyyskassojen osaksmaksujen summaan ja siten edistää kassojen rahastonmuodostamista („fondbildning“).

Ammatti-
liittojen
työttömyys-
avustukset.

Kuten jo aikaisemmin mainittiin, odottaa eduskunnan hyväksymä asetusehdotus yhä vielä senaatin lausuntoa ja esittelyä korkeimmassa paikassa. Joskin on myönnettävä että vapaaehtoinen työttömyysvakuutus Suomessa voinee päästä voimakkaampaan kehitykseen, vasta kun sitä lainnoijaisesti yleisistä varoista kannatetaan, on kuitenkin asialle eduksi, että odotettaessa ehdotettua armollista asetusta tehdään mitä tehtävissä on tämän vakuutushaaran kehittämiseksi. Tätä mieltä ollaankin oltu itse työväen taholla, ja viime vuosina on ammatillisissa järjestöissä toimittu työttömyysvakuutuksen yleistämiseksi. Aikaisemmin olivat kirjaltajaliitto ja metallityöntekijäin liitto ainoat, jotka merkittävässä määrin suorittivat sääntöjenmukaista työttömyysapua jäsenilleen. Vielä v. 1913, jolloin ammattiliitot suorittivat työttömyysapua yhteensä Smk 14,882: 20, ei

tästä summasta tullut enempää kuin Smk 423:80 muitten kuin äsken mainittujen liittojen osalle. Mutta v. 1914 jo puutyöntekijäin liitto ja kulta- ja hopeatyöntekijäin liitto alkoivat myöntää tuntuvampaa työttömyysavustusta, yhteensä Smk 4,860:35, josta paitse useiden muiden liittojen paikallisosastot suorittivat tällaisia avustuksia, enimmäkseen vähäisiä määriä mutta kuljetustyöntekijäin liiton osastot yhteensä Smk 6,317:10 eli suurimman summan, mikä sinä vuonna työttömyysavustuksina suoritettiin jonkun ammattiliiton jäsenille. Yhteensä v. 1914 ammattiliitot tai niiden osastot maksoivat työttömyysavustusta Smk 20,928:35, josta määrästä Smk 13,580:25 meni liittojen omista varoista, loput osastojen kassoista.

Tätä selostusta tehtäessä ei vielä 1915 vuoden tilityksiä ammattiliitoissa ole valmiiksi laadittu, joten niistä ei ole voitu tietoja esittää. Suomen Ammattijärjestöltä saadun ilmoituksen mukaan on ammatillisten järjestöjen työttömyysavustus v. 1915 pysynyt jokseenkin samalla kehityskannalla kuin edellisenä vuonna. Vuoden aikana on kuitenkin yksi liitto lisää, nimittäin vaatetustyöntekijäin liitto itselleen hyväksynyt työttömyysavustussäännöt, mitkä astuivat voimaan 1916 vuoden alusta.

Kuten edellisestä näkyy, ovat täällä, niinkuin muuallakin, korkeammalla yhteiskunnallisella ja palkkatasolla olevat ammattityöläiset, — kirjaltajat ja metallityöläiset, sittemmin kulta- ja hopeasepät ja puutyöntekijät — olleet ensimmäisiä järjestämään itselleen työttömyysvakuutuksen. Kuljetustyöntekijäin työttömyysavustukset todistavat toiminnan laajentamista työalalle, jolla järjestäytyminen tavallisesti ei ole niin pitkälle kehittynyt. Sitä vastoin ei rakennustyöläisten alalta ole vielä mitään tuloksia merkittävänä. Ja monet muut työalat, kuten paperi-, saha-, kutoma- ja lasiteollisuus sekä vaatetustyö, ovat myöskin tässä suhteessa varsin kehittymättömällä kannalla. Joskin siis järjestynyt työväki, ilahuttavasti kyllä, on viime aikoina omistanut entistä suurempaa huomiota sille omanavun haaralle, joka sisältyy työttömyysvakuutukseen, on tähän menestystoimintaan nähden vielä paljon tekemättä. Toiminnan kehittämiseksi on epäilemättä yhteiskunnan kannatus tarpeen, ei ainoastaan työttömyysvakuutuksen ulottamiseksi uusille työaloille, vaan myöskin sen saattamiseksi yleisemmäksi aloilla, joilla se jo on alkuun saatu. Niistä ammattiliitoista, jotka ovat työttömyysavustusta jäsenilleen myöntäneet, ovat kauimmin tällä alalla toimineet, nim. kirjaltajain — 1916 vuoden alusta Suomen kirjatyöntekijäin — ja metalliteollisuustyöntekijäin liitot verraten äskettäin omaksuneet uudet säännöt, joten näissä olevat työttömyysavustussäännökset ovat edustavia työväen ammatillisten järjestöjen viimeaikaisille pyrinnoille. Metallityöläisten liiton säännöt astuivat voimaansa 1915 vuoden alusta, kirjatyöntekijäin kuluvaan vuoden alusta. Niiden tähän kuuluvista määräyksistä tehdään seuraavassa lyhyesti selkoa.

Metalliteollisuustyöntekijät suorittavat viikottain tuntipalkkansa suuruuden mukaan jäsenmaksujaan liitolle kolmessa eri luokassa; näistä viikkomaksuista siirretään työttömyysapurahastoon A-luokassa 10 penniä, B-luokassa 8 penniä ja C-luokassa 5 penniä. Työttömäksi katsotaan työkykyinen jäsen, joka on työstä eronnut tai erotettu asianomaisen liitto-osaston johtokunnan hyväksymillä syillä, ilman että hän todistehtavasti juoppouden tahi väkijuomain työpaikalle kulettamisen taikka järjestyneiden työläisten yleistä

paheksumista herättäneen käytöksensä takia olisi eronsa aiheuttanut. Avunsaantioikeus menetetään, silloin kun jäsen lyö laimin ryhtymistä työhön, jonka ammattiosaston johtokunta katsoo hänelle sopivaksi. Sairauden, työtaistelun ja työkyvyttömyyden aikana ei jäsenelle suoriteta avustusta. Nyt kerrotuissa säännöissä esitetty työttömyyden määritelmä ei tarkoin käy yhteen sen kanssa, mikä on esitettyä 1914 vuoden eduskunnan hyväksymässä asetusehdotuksessa ja joka täsmällisemmin vetää työttömyyskäsitteen rajat. Avunsaantiin ovat oikeutetut ne liiton jäsenet, jotka ovat liittoon kuuluneet vähintään kuusi kuukautta ja joiden puolesta on maksettu liittovero vähintään 25 viimeksi kulu-neelta viikolta. Avustusta voidaan maksaa enintään 60 päivältä kunakin kalenterivuonna, pyhä- ja juhlapäivät niihin luettuna. Jos avustusta on alettu maksamaan vuoden lopulla, niin ettei sinä vuonna tule 60 avustuspäivää, maksetaan seuraavana vuonna avustusta siksi kun 60 avustuspäivää tulee täyteen, mutta samana vuonna ei uudelleen avustusta aleta maksaa, ennenkuin 12 viikkoa on kulunut edellisen avunmaksun loppumisesta, jonka kuluttua voidaan maksaa jällellä olevalle kalenterivuoden osalle tuleva määrä. Jos avustuskausi on loppunut vuoden lopulla, ei seuraavana vuonna avustusta aleta maksaa, ennenkuin 12 viikkoa on kulunut edellisen avunmaksun päättymisestä. Nämäkään määräykset eivät vastaa asetusehdotuksen säännöksiä. Avustus alkaa vasta 8:nnestä työttömyyspäivästä ja sen määrä vaihtelee eri luokkien sisässä sen mukaan, kauanko jäsen on liittoon kuulunut: A-luokassa 90 pennistä 1 markkaa 80 penniin, B-luokassa 70 pennistä 1 markkaan 45 penniin ja C-luokassa 50 pennistä 1 markkaan 20 penniin päivässä. Avustukset suoritetaan jälkimaksuina viikottain. Jos rahaston tila sitä vaatii, voidaan avustummääriä alentaa. Osittain työtön voi saada osittaista avustusta, niin että hänen ansionsa ja avustuksensa päivää kohti nousee viikottaisen avustuksen määrään. Juovuksissa olevalle jäsenelle ei avustusta makseta eikä jällestäpäinkään siltä päivältä, minkä hän oli juovuksissa.

Kirjatyöntekijäin liiton jäsenmaksut suoritetaan niinikään kolmessa luokassa, ja niistä siirretään 50 % yhteiseen sairaus-, hautaus-, työttömyys- ja matka-apurahastoon. Jäsen on oikeutettu työttömyysapuun sen jälkeen, kun hän työssäoloaikanaan on suorittanut jäsenmaksuja liitolle vähintään 52 viikolta. Mitään karenssiaikaa ei ole määrätty, vaan lasketaan avustus alkavaksi siitä päivästä, jolloin avustushakemus tehtiin. Työttömyysapu lasketaan kalenterivuositain, 60 päivältä, ja avustus vaihtelee eri luokissa: A 1: 25—2: —, B 1: — —1: 60 ja C 0: 75—1:20 m:kaa päivää kohti. Jäsenelle, joka on ainoa perheensä elättäjä, kohoaa avustus kussakin luokassa 50 pennillä. Jäsenen työttömyysapu ei saa kolmelta kalenterivuodelta perättäin nousta päälle kahden kalenterivuoden eli 120 päivän avustummäärää. Jäsen, joka toimintansa tähden liitossa — eikä siis työnpuutteen tähden — on erotettu työstään, voi myöskin saada työttömyysavustusta. Jäsen, joka todistettavasti ilman hyväksyttäviä syitä jättää paikkansa liikkeessä, jossa liiton palkkaustariffit ovat käytännössä, taikka menettää paikkansa huonon käytöksen takia tai lopettaa työnsä täyttämättä voimassa olevan tariffin määräyksiä irtisanomisesta, ei saa nauttia apua, ennenkuin on kulunut 13 viikkoa siitä päivästä, jolloin hän jätti työpaikkansa, mutta hän on velvollinen suorittamaan jäsenmaksunsa siltä ajalta. Saman odotuksen

alaiseksi joutuu työtön jäsen, joka ei ota vastaan hänelle osotettua tariffinmukaista työpaikkaa. Muut säännökset voidaan tässä yhteydessä vähemmän tärkeinä sivuttaa. Kirjatyöntekijäin liiton säännöt eivät myöskään kaikissa kohden käy yhteen sen kanssa, mikä on säädettyä 1914 vuoden asetusehdotuksessa.

Muiden ammattiliittojen säännöistä ei liene tarpeellista tässä tehdä enempää selvää, semminkin kun niiden Helsingissä suorittamat säännönmukaiset avustukset toistaiseksi ovat olleet perin vähäiset. Metallityöläisten kolmena vuonna 1912—14 tässä kaupungissa maksamat työttömyysavut eivät nekään nouse sen korkeammalle kuin v. 1912 Smk 1,765: —, v. 1913 Smk 1,762: — ja 1914 Smk 1,112: —. Kirjaltajaliiton avustukset sitä vastoin tekivät ensinmainittuna vuonna, jolloin 1911 vuoden lakon jälkimainingit vielä tuntuivat, Smk 5,230: —, v. 1913 Smk 2,899: — ja v. 1914 enää vain 1,004: —. Viimeksi mainittuna vuonna kaikki Helsingissä suoritettut liittoavustukset eivät tehneet sen enempää kuin yhteensä Smk 2,747: —.

Voimme pitää otaksuttavana, että työttömyysvakuutuksen tullessa yleisemmäksikin, ammattiliittojen säännönmukaiset työttömyyskustannukset usean vuoden eteenpäin tulisivat vaihtelevaan 5,000 ja 10,000 markan välillä yhteensä.

Selvittääkseen, mikä merkitys ammattiliittojen säännönmukaisilla työttömyysavustuksilla, kunnan varoista kannatettuina, saattaisi olla erikoisesti Helsingin kaupungissa, on Sosialilautakunta kaupungin tilastokonttorista ja Suomen Ammattijärjestöltä hankkinut erinäisiä uusia tietoja työttömyydestä tässä kaupungissa. Nämä tiedot esitetään seuraavassa.

Helsingissä 7 p:nä joulukuuta 1910 toimitetussa väenlaskussa otettiin henkilökortteihin m. m. tietoja työttömyydestä. Näitä tietoja on sittemmin käytetty kaupungin tilastollisessa konttorissa ja aiotaan ne julkaista samassa kuin tammikuussa 1914 toimitetun erityisen työttömyystiedustelun tulokset. Huomioon otettava on, että väenlasku toimitettiin sellaiseen aikaan vuotta, jolloin tosin talvityöttömyys jo oli alkanut tuntua toisissa ammateissa, kun sitä vastoin toisissa työt ennen joulua olivat täydessä käynnissä.

Työnpuutteesta työttömäin lukumäärä nousi äskensanottuna päivänä 2,269:ään, joista 1,764 miestä ja 505 naista. Väestön vastaavain ammattiryhmien päähenkilöiden (ammattinharjoittajain y. m.) lukumäärä oli samana päivänä 40,543, joten heistä siinä päivänä 5.9 % oli työttömänä. Varsinaisen palkkatyöväen työttömyysprosentti olisi kai oikeastaan vähän suurempikin, sillä mainittuihin päähenkilöihin kuului melkoinen lukumäärä sellaisia, jotka eivät kuulu palkkatyöväkeen eivätkä samassa määrässä kuin se ole ajoittaiselle työttömyydelle alttiina.

Työttömyysprosentti vaihteli kuitenkin suuresti eri ammateissa. Teollisuustyöläisillä yleensä oli se hiukan alla yleisen keskiarvon eli 4.7 (1,074 henkeä), mutta heidän joukostaan metallityöläisillä se oli 7.6 (204 h.) ja rakennusteollisuudessa kokonaista 12.6 (492 h.). Ulko- ja apurityöläisiltä se nousi lähes yhtä korkealle kuin äsken mainittu luku eli 11.9. Vaatetustyöalalla, jolla silloin juuri oli parasta työ kautta, ei työttömyysprosentti ollut suurempi kuin 1.9 (84 h.).

Työttö-
myystilasto
7/12 1910.

Työttö-
myystilasto
29/1 1914.

Helsingin kunnallisen hätäapukomitean ehdotuksesta Kaupunginvaltuusto 9 p:nä joulukuuta 1913 päätti toimeenpanna työttömyystiedustelun, ja toimitettiin tämä seuraavan tammikuun 29 p:nä. Tiedustelun järjestivät yksin neuvoin hätäapukomitea ja kaupungin tilastokonttori, ja saivat he laskukanslioihin avukseen asianharrastajia, erittäinkin järjestyneen työväen taholta. Kanslioita oli järjestetty viisi eri osiin kaupunkia. Niihin ilmoittautuminen oli vapaaehtoista, eikä näin ollen voida pitää tiedustelun tuloksia tyhjentävinä mitä työttömyyteen tulee mainittuna ajankohtana. Joka tapauksessa silloin saadut tiedot osottavat, kuinka suuri työttömyys ainakin on otettava laskuihin Helsingissä talvena, jolloin rakennusteollisuus edellisten vuosien liikatuotannon ja silloisen ajan pääomainpuutteen johdosta on lamautunut.

Työttömiksi ilmoittautui sanottuna päivänä yhteensä 1,395 henkeä, joista 1,181 miestä ja 214 naista. Näistä 1,361 ilmoitti työttömyyden syyksi liikkeen supistamisen tai lakkaamisen ja oli siis varsinaisia työnpuutteen tähden työttömiä. Työttömyysprosentin laskeminen ei ollut mahdollinen, koska toiselta puolen työntekijäin lukumäärä asianomaisissa ammateissa ei ollut tarkoin tunnettu mainitulta ajankohdalta ja toiselta puolen työttömäinkään lukumäärä ei ollut tarkka. Ilmoittautuneilla työttömillä oli elättävänään 2,549 henkilöä, joten työttömyys seurauksineen kohtasi ainakin 3,944 henkeä yhteensä eli lähes 4,000 henkeä. Työttömäin valtaava enemmistö, 1,342 henkeä, oli pääkaupungissa hengille pantuja.

Ammattiryhmittäin oli työttömistä suurin osa rakennustyöläisiä, 893 henkeä (802 m. 91 n.), joista 167 muuraria, 192 rakennuspuuseppiä ja kirvesmiestä, 73 maalaria, 54 kivityömiestä, mainitaksemme ainoastaan muutamia laajimmin edustetut erikois-ammattit tässä ryhmässä. Rakennustyöalalla oli työttömänä 91 naista, enimmäkseen tiilen- ja laastinkantajia tai muita sellaisia apureita. Metallityöläisistä oli 35 ilmoittautunut työttömiksi, puuteollisuuden työntekijöistä 41, merenkulun miehistä 35, palvelijoista 46, muissa ammattiryhmissä ilmoittautuneiden luku oli melkoista vähempi, esim. graafillisessa teollisuudessa ainoastaan 16.

Vapaaehtoisen työttömyysvakuutuksen merkitystä arvosteltaessa on tärkeätä tietää, missä määrin työttömät yleensä ovat ammatillisesti järjestyneitä, missä määrin ne toisin sanoen saattavat olla osallisina ammatillisten järjestöjen ehkä myöntämistä työttömyysavustuksista. 1914 vuoden työttömyyslaskussa ilmoittautuneista 1,395 työttömästä ainoastaan 492 oli järjestyneitä, ja näistä taas suurin osa eli 398 kuului rakennustyöläisiin, joiden järjestöissä säännöllinen työttömyysavustus toistaiseksi on aivan kehittymätön. Puuteollisuus oli ainoa, jossa työttömäksi ilmoittautuneiden selvä enemmistö oli järjestyneitä eli 41:stä 26.

Työttö-
myystilasto
elokuu 1914
—helmikuu
1915.

Aivan toiseen tapaan oli järjestetty se työttömäin laskeminen, minkä Suomen Ammattijärjestön työttömyyskomitea toimitti ajalta 1 p:stä elokuuta 1914—1 p:nä maaliskuuta 1915. Tämä työttömäin lasku koski koko maan työoloja mainitulla ajalla ja on varmaankin vastaisuudessakin oleva erittäin valaisevana todisteena niistä omituisista oloista, mitkä maailmansodan ensimmäiset kuukaudet toivat muassaan. Seuraavassa annetaan tästä toistaiseksi julkaisemattomasta tilastosta eräitä tietoja erikoisesti Helsingin

työ- ja työttömyysoloista mainitulla ajankohdalla. Tiedot ovat kerätyt kuukausittain: näin ollen ne eivät kuvaa tilaa vain jonakin määrättyä päivänä vaan kunkin kuun kuluessa ja tilanvaihteluja puolen vuoden kuluessa, mikäli siitä vapaaehtoisten ilmoitusten kautta on voitu tietoja saada. Nämä tiedot ovat tilannetta hyvinkin valaisevia, ainakin yleisin piirtein, niinkuin selviää seuraavaa taulukkoa tarkastettaessa.

*Työttömyys Helsingissä elokuusta 1914—helmikuuhun 1915.
(Suomen Ammattijärjestön tilaston mukaan.)*

Kuukausi	Työttömiksi ilmoittautuneita			Työttömistä järjestyttämiä			Työttömistä perheellisiä			Perheellisten työttömäin perheenjäsen-ten luku			Työttömyyspäivien luku			Menetetyn työajan arvo Smk			
	m.	n.	yht.	m.	n.	yht.	m.	n.	yht.	m.	n.	yht.	m.	n.	yht.	m.	n.	yht.	
1914, elokuu	260	217	477	118	181	299	186	103	289	738	278	1,016	5,526	4,827	10,353	28,920	12,742	41,662	
„ syyskuu	347	330	677	183	270	453	249	159	408	999	485	1,484	7,565	7,653	15,218	40,866	20,285	61,151	
„ lokakuu	444	477	923	249	424	673	315	219	534	1,213	829	2,042	10,449	16,232	26,781	57,401	29,944	87,345	
„ marraskuu	191	656	847	138	590	728	148	326	474	553	995	1,548	3,947	15,396	19,343	18,949	39,172	58,121	
„ joulukuu	45	698	745	22	632	654	29	377	406	116	1,167	1,283	956	14,800	15,756	3,679	38,115	41,794	
1915, tammikuu	109	590	699	79	521	600	82	327	409	365	1,012	1,377	2,579	12,555	15,134	9,528	31,420	41,002	
„ helmikuu	139	495	634	101	435	536	95	286	301	410	882	1,292	2,887	11,059	13,946	12,663	26,132	38,805	
	Yhteensä			33,909	82,522	116,431	172,006	198,810	370,816										

Maailmansodan syttyessä elokuun alussa 1914 luultiin täällä aluksi, että oli odotettavissa työmarkkinoilla vakava pula, ja Sosialilautakunta riensi verraten pian tekemään Kaupunginvaltuustolle esityksen kunnallisen hätäapukomitean asettamisesta. Ammattijärjestön keräämään tietojen mukaan ei työttömyys yleensä kuitenkaan sodan seitsemänä ensimmäisenä kuukautena täällä noussut niinkään suureksi kuin edellisenä talvena. Pahimmillaan se oli lokakuussa, jolloin työttömäin miesten luku oli 444 ja kaikkien työttömäin lukumäärä yhteensä 923 (1914 vuoden tammikuussa kohdaltaan 1,181 ja 1,395). Sen jälkeen työttömäin miesten lukumäärä suuresti väheni, sillä kuten tunnettua alkoi sekä rakennustyöläisillä että metallityöntekijöillä olla tarjona runsaasti työtä Venäjän valtion työmailla tai väliurakoissa kaupungissa ja ympäristöllä. Näin ollen väheni työttömäin yleinen lukumäärä kuukausi kuukaudelta, siitä huolimatta että työttömiksi ilmoittautuneiden naisten lukumäärä yhä kasvoi tammikuuhun asti. Mutta tämä ei suinkaan merkitse, että naisten työolot kaiken aikaa olisivat käyneet tukalammiksi. Asian todellinen laita selviää työttömyyspäivien luvusta ja se oli naisillakin suurin juuri lokakuussa, väheten sitten tasaisesti. Kunkin naisen osalle tuli siis myöhemmin harvempi työttömyyspäivä kuukaudessa. Joka tapauksessa oli naisten työttömyys talvella 1914—15 Helsingissä melkoinen ja antoi työttömyydelle yleensä erikoisen luonteen. Ammattitaitoisten, järjestyneiden miesten

keskuudessa työttömyys oli verraten vähäinen, suurin osa työttömistä oli järjestymättömiä sekatyöläis- ja siivoojanaisia sekä naisompelijoita. Jos työttömiksi ilmoittautuneiden lukumäärään lisää niiden perheenjäsenet, saadaan työttömyyden seurauksia kärsineiden yhteislukumäärä, joka mainittuina seitsemänä kuukautena vaihteli 1,500 ja 3,000 välillä.

Ammattijärjestön tilastosta selviää myös, että niissä ammateissa, joissa työttömyysavustus on parhaiten kehittynyt, nim. kirjaltajain, metallityöläisten ja puutyöntekijäin ammateissa, työttömyys oli perin vähäinen, niinpian kuin ensimmäisten sotakuukausien hämmästys oli voitettu, ja näidenkin ammattien työttömistä eivät suinkaan kaikki olleet amatillisesti järjestyneitä, enimmäkseen vain vähemmistö. Tästäkin näkyy, että ammattitaitoisen tehdastyöväestön keskuudessa säännöllisellä työttömyysavustuksella on paljon vielä valloittamatonta alaa, että sen kannattaminen kunnan varoista aluksi ainakaan ei tulisi kovinkaan rasittavaksi kunnalle, mutta että tällaisella kannatuksella työväen yläluokassakin olisi tärkeä tehtävänsä omanavun ja siinä ilmenevän taloudellisen huolenpidon kasvattajana ja kiihottimena.

Mitä taas tulee ammattitaidottomiin sekatyöläisiin olivat ne aina työttömiksi ilmoittautuneiden enemmistönä, vaikka paikkakunnalla tietävästi oli juuri tällaisille työntekijöille työtä yllinkyllin, jopa siinä määrin että tänne tulvi väkeä muilta paikkakunnilta, täyttäen pian työväenasunnot ahdinkoon asti. Työttömyysvakuutuksen vapaaehtoista tietä yleistäminen näiden väestönainesten keskuudessa lienee pitemmäksi aikaa vielä toivotonta.

Einar Böök.

Esitys kaupungin palveluksessa olevain, mutta sen alueen ulkopuolella asuvain henkilöjen kunnallisverotuksesta.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI

Helmik. 14 p:nä 1916.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 141.

Siihen nähden että erinäiset kaupungin palveluksessa olevat henkilöt, jotka olivat asettuneet asumaan kaupunginalueen ulkopuolelle, olivat valittaneet siitä, että heidän maksettavakseen oli pantu kunnallisveroja Helsingin kaupungille sekä niin läänin Kuvernööri kuin Keisarillinen Senaattikin olivat hyväksyneet tuollaisista asioista tehdyt valitukset, päätti Rahatoimikamari kokouksessaan maaliskuun 9 päivänä 1911 antaa Taksoitusvalmistelukunnan toimeksi selvittää, kuinka suuren vuotuisen veromäärän kaupunki menettää sen johdosta että sen palveluksessa olevat virkamiehet maksavat veroa toiselle kunnalle, jota paitsi Valmistelukunnan oli esitettävä tarpeellinen toimenpide asiassa.

Kaupunginvaltuusto oli kuitenkin jo kokouksessaan tammikuun 25 päivänä 1910 asettanut valiokunnan selvittämään kysymystä siitä melko suuresta tappiosta, minkä kaupunki kärsi sen johdosta että erinäiset henkilöt, joilla täällä oli tuloja, olivat viime aikoina asettuneet asumaan rajakkaisiin kuntiin syntyneisiin huvilasiirtoloihin sekä tultuaan siellä hengille kirjoitetuiksi maksoivat näille kunnille veroa, minkä ohessa valiokunnan tuli antaa lausunto ja ehdotus edellä mainituista seikoista. Tämä valiokunta antoi 1912 vuoden alussa asiasta mietinnön (*Pain. asiakirj. N:o 7 vuodelta 1912*) sekä ehdotti, että Rahatoimikamarin käskettäisiin antaa lausunto ehdotuksineen kaupungin alueen ulkopuolella asuvain kunnan virkamiesten palkkausetujen tasoittamiseksi.

Asiaa käsiteltäessä päätti Kaupunginvaltuusto Valmisteluvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti lähettää mietinnön Rahatoimikamariin, joka taas pyysi Taksoitusvalmistelukunnalta kirjallista lausuntoa asiasta. Kirjelmässä viime marraskuun 17 päivältä on Taksoitusvalmistelukunta antanut pyydetyn lausunnon sekä toisesta että toisesta asiasta (Liite I).

Rahatoimikamarissa on ollut eriäviä mielipiteitä tämän asian ratkaisutavasta. Niinpä on huomautettu, että kysymys palkkauslautakunnan asettamisesta sekä yleisten ehtojen ja määräysten vahvistamisesta kunnan viranpitäjiin nähden on jossain määrin esillä olevan asian yhteydessä. Tämän johdosta ja siihen nähden

että Kaupunginvaltuusto kokouksessaan helmikuun 16 päivänä 1915 oli päättänyt tämän asian käsiteltäväksi kunnan palkkausolojen ja kunnallisten viranpitäjien palvelusehtojen uudistuksen yhteydessä, on ehdotettu, että nämä kaksi kysymystä valmisteltaisiin ja ratkaistaisiin toistensa yhteydessä. Rahatoimikamari on kuitenkin katsonut nyt esillä olevat ehdotukset käyvän haitatta käsittelemisen erikseen.

Rahatoimikamari on asiaa harkitessaan lähtenyt siltä kannalta, että kaupunginhallinnolla on oikeus vaatia, että jokainen kaupungin palveluksessa oleva henkilö myös asuu kaupungin alueella. Sellaista käsitystä tukee ruotsalais-suomalaisessa hallinto-oikeudessa esiintyvä, eräissä konkreettisissa lainsäädännöksissä julkilausuttu yleinen periaate, niinkuin esimerkiksi että tuomiokunnan hoitaja on velvollinen asumaan tuomiokuntansa piirissä. Kun kuitenkin eräät kaupungin toimihenkilöt mukavain kulkulaitosten johdosta voivat viran asianmukaiselle hoidolle haittaa koitumatta asua kaupungin alueen ulkopuolella, voi kaupunginhallinto luopua oikeutetusta vaatimuksestaan mainitussa kohden, mutta silloin on myös Taksoitusvalmistelukunnan lausunnossa seikkaperäisesti esitetyillä perusteilla korvaus menetetyistä tuloista suoritettava kaupunginkassaan pidättämällä määräprosentti vahvistetun palkkasäännön mukaisista palkkaeduista. Tämä pidätys sopisi Taksoitusvalmistelukunnan ehdotuksen mukaisesti määrätä 4 0/0:ksi. Niiden kaupungin virka- ja palvelusmiesten, jotka jo ovat asettuneet asumaan kaupungin alueen ulkopuolelle voitaisiin sallia edelleen kaksi vuotta pitää kotipaikkaansa toisella paikkakunnalla palkkaetujensa vähenemättä, mutta siitä lähtien tulisi heidän olla samojen määräysten alaiset kuin muidenkin viranpitäjien. Nämä uudet määräykset eivät tietenkään kohtaisi niitä viranpitäjiä, joiden täytyy virkansa johdosta asua Helsingin kaupungin ulkopuolella. Rahatoimikamarin jäsenistä ovat varapuheenjohtaja Listo ja varajäsen Relander lausuneet Kamarin enemmistön kannasta eroavan mielipiteen sikäli että, jos kaupunginviranomaiset suovat jollekin kaupungin virkamiehelle oikeuden asettua asumaan kaupungin alueen ulkopuolelle, ei myönnytystä olisi kytkettävä ehtoon että virkamiehen palkkauksesta on menevä vastike kaupunginkassaan. Tuollaista korvausta täytyy toiselta puolen pitää vastenmielisyyttä herättävänä ja toiselta puolen sillä nykyään ja luultavasti vastedeskin on kaupungin taloudessa vähän tai ei mitään merkitystä.

Käytännössä kävisi asian ratkaiseminen siten, että Kaupunginvaltuusto päättäisi, että jokaisen kaupungin viranpitäjän tulee asua kaupungin alueella, ellei hänen virkatoimintansa laatu vaadi häntä asumaan toisella paikkakunnalla. Jos tästä halutaan poiketa, on asiasta tehtävä hakemus Rahatoimikamariin, joka asianomaisen erikoisviranomaisen mieltä kuultuaan on oikeutettu siihen myöntymään, sillä ehdolla että 4 0/0 palkkaeduista pidätetään palkkaa maksettaessa. Selvän ja yksinkertaisen menettelyn saavuttamiseksi sopisi tämä toimenpide rajoittaa niihin kaupungin menosäännössä oleviin virkoihin ja niistä maksetta-

vaan sääntönäispalkkaan, lukuun ottamatta virkasivutuloja ja muuta semmoista. Mainitut määräykset astuisivat voimaan ensi vuoden alusta, josta ajankohdasta lähtien niinkään siirtymisaika luettaisiin niille toimihenkilöille, jotka nykyään asuvat kaupungin alueen ulkopuolella.

Taksoitusvalmistelukunta on pohtinut kysymystä, käykö näitä määräyksiä ulottaminen niihin kunnan virkamiehiin, joiden palkkaedut maksetaan Keisarillisen Senaatin vahvistamain palkkasääntöjen pohjalla, ja tullut siihen käsitykseen, että näitä virkamiehiä ei voi hallituksen suostumuksesta asettaa puheena olevain määräysten alaisiksi. Rahatoimikamarin mielestä täytyy kunnalla olla oikeus määrätä kaupungin palveluksessa olevain henkilöjen asuinpaikasta, siihen katsomatta kuka viranomaisen heidät virkoihinsa vahvistaa. Jos siis joku kaupungin virkailijoista haluaa asettua asumaan kaupungin ulkopuolelle, täytyy hänen siihen hankkia erikoinen lupa kunnalta, jota lupaa ei tarvitsisi myöntää, ellei hän sitoudu edellä mainittua maksua suorittamaan.

Edellä lausutun nojalla ja Taksoitusvalmistelukunnan asiasta antamaan seikkaperäiseen selvitykseen viitaten Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi,

että kaikkien kaupungin palveluksessa olevain henkilöjen tulee, ellei heidän virkatoimintansa laatu muuta vaadi, asua kaupungin alueella;

että Rahatoimikamari valtuutetaan, siinä tapauksessa että kunnan vuosirahasäännössä olevan viran pitäjän katsotaan viran asianmukaiselle hoidolle haittaa koitumatta käyvän salliminen asua kaupungin ulkopuolella, myöntämään hänelle siihen oikeus, kuitenkin sillä ehdolla että 4 0/0 hänen kaikista palkkasäännön mukaan virasta maksettavista palkkaeduistaan pidätetään kaupunginkassaan; sekä

että niille kunnan viranpitäjille, jotka nykyään asuvat kaupungin alueen ulkopuolella, suodaan kahden vuoden aika, ennenkuin puheena olevia määräyksiä heihin sovelletaan.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN
TAKSOITUSVALMISTELUKUNTA*Helsingissä,
marrask. 17 p:nä 1915.*

N:o 272.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Pöytäkirjanotteessa maaliskuun 9 päivältä 1911 on Rahatoimikamari antanut Taksoitusvalmistelukunnan toimeksi selvittää, kuinka suuren vuotuisen veromäärän kaupunki menettää sen johdosta, että sen palveluksessa olevat virkamiehet suorittavat veroa toiselle kunnalle, sekä samalla ehdottaa toimenpidettä edellä mainitun kaupungin menettämän verosumman järjestämiseksi. Sittenmin on Taksoitusvalmistelukunnan Rahatoimikamarin lähetepäätöksellä huhtikuun 18 päivältä 1912 käsketty antaa kirjallinen lausunto sen valiokunnanmietinnön johdosta, joka Helsingin Kaupunginvaltuustolle on annettu niiden henkilöjen kunnallisverotuksesta, joilla on varsinainen tuloa tuottava toimintansa kaupungissa, mutta jotka ovat toisessa kunnassa hengille kirjoitettuina. Kun nämä molemmat asiat ovat yhteydessä keskenään, on Taksoitusvalmistelukunnasta näyttänyt sopivimmalta käsitellä ne toistensa yhteydessä, ja pyytää Valmistelukunta sentähden puheena olevaa tehtävää täyttääkseen kunnioittaen lausua seuraavaa:

Kysymys niiden henkilöjen kunnallisverotuksesta, jotka asuvat huvilayhdyskunnissa sen kaupungin ulkopuolella, mistä he saavat palkkansa tai muut tulonsa, on Helsingissä jo kauan ollut päiväjärjestyksessä. Niinkuin valiokunta on mietinnössään huomauttanut, ovat olot kulkulaitosten paranemisen johdosta kehittyneet siihen suuntaan, että kaupungista on ympäröiviin kuntiin muuttanut melko paljon henkilöitä, joilla edelleen on toimintansa kaupungissa ja jotka sieltä saavat tulonsa. Tuollainen poismuutto on käynyt mahdolliseksi sen johdosta, että nämä henkilöt päivittäin voivat saapua kaupunkiin hoitamaan liike- ja virkatehtäviään ja voivat sen tällä keinoin haitatta tehdä. Asutuspakkoa ei tietenkään käy asettaminen yksityisen palveluksessa oleville palkansaajille, eikä voimassa olevassa lainsäädännössä myöskään ole nimenomaista yleistä säännöstä julkisessa virassa olevan henkilön velvollisuudesta asua virkatoimintansa piirissä, vaikka tämä velvollisuus on asian luonnossa ja oli niin vieläkin enemmän menneinä aikoina vähän kehittyneine kulkulaitoksineen. Tämä käsitys on niinkään erinäisten vanhempien säännösten pohjana ja käy samaten selville erinäisistä määräyksistä, jotka erikoistapauksissa sallivat poikkeuksia edellä mainitusta, nimenomaista vahvistusta vailla olevasta säännöstä. Vaikka tästä käykin tekeminen johtopäätöksen, että virkamiehen yleensä tulee asua virantoimituspaikallaan, ei tämä kuitenkaan näy oikeuttavan asettamaan mainituissa kohden mitään pakkoa, jos virkaa hoidetaan täysin tyydyttävästi. Näin ollen herää kysymys, onko henkilöt, jotka asuvat toisella paikkakunnalla, mutta hoitavat virkaa toisella, hen-

gille kirjoitettava ja verotettava virantoimituspaikkakunnassa vai siinä kunnassa, jossa he asuvat.

Joulukuun 8 päivänä 1873 annetussa armollisessa asetuksessa kunnallishallituksesta kaupungissa ja heinäkuun 15 päivänä 1898 annetussa asetuksessa kunnallishallituksesta maalla on kumpaisessakin määräyksiä että palkansaaajat ovat palkkaeduistaan verovelvolliset sille kunnalle, jossa heillä on asuntonsa ja kotipaikkansa. Tämän ei kuitenkaan aina tarvitse tarkoittaa todellista asuinpaikkaa. Tämän johdosta ja kun henkikirjoituksestakin voimassa olevat määräykset ovat hallinnollisessa lainkäytössä aiheuttaneet erilaista tulkintaa, ovat sekä verotusviranomaiset että hallinnolliset tuomioistuimetkin eri aikoina menelleet eri tavoin edellä mainittujen henkilöjen verotukseen nähden. Nytemmin kuitenkin on käytäntö taksoitusasioissa Keisarillisen Senaatin Talousosastossa käynyt siihen suuntaan, että niin valtion kuin kunnankin palveluksessa olevalle, maalaiskunnassa asuvalle, mutta kaupungissa virkaansa hoitavalle virkamiehelle asuinpaikka on määrävänä henkikirjoitukseen ja kunnallisverotukseen nähden. Tästä seuraa, että kaupunki menettää veromäärän, joka tosin mitä Helsingin kaupunkiin tulee ei nykyään merkitse mitään kaupungin budjetissa, mutta joka vastedes, sikäli kuin kaupungin kehitys suurkaupungiksi aiheuttaa lisääntyvää poismuuttoa kaupunkia ympäröiviin huvilayhdyskuntiin, voi käydä tuntuvaksi. Tarkastellessaan Helsingin kaupungin verotusluetteloja vuosilta 1909—1911 on Taksoitusvalmistelukunta havainnut, että vuonna 1909 on verotettu sekä yksityisten että valtion ja kunnan palveluksessa olevia palkansaaajia, mutta seuraavina kahtena vuonna ainoastaan kunnan palveluksessa olevia henkilöjä. Vuodesta 1911 lähtien on Taksoituslautakunta jättänyt kaikki nämä kolme virkamiesryhmää verottamatta. Tuollaisten kaupungin ulkopuolella asuvain henkilöjen verotus on siis mainittuina kolmena vuonna antanut seuraavan tuloksen:

V u o n n a.	Yksityisen palveluksessa olevia palkansaaajia.			Valtion palveluksessa olevia palkansaaajia.			Kunnan palveluksessa olevia palkansaaajia.		
	Vero-tettuja.	Maksavia vero-äyriä.	Smk.	Vero-tettuja.	Maksavia vero-äyriä.	Smk.	Vero-tettuja.	Maksavia vero-äyriä.	Smk.
1909.....	55	471	7,724 40	53	557	9,134 80	8	79	1,295 60
1910.....	—	—	—	—	—	—	17	137	2,287 90
1911.....	—	—	—	—	—	—	40	263	4,247 45

Hankittujen tietojen mukaan on kunnan palveluksessa olevia, kaupungin ulkopuolelle asuvia palkansaaajia nykyään 67 ja näiden yhteenlaskettu palkkasumma 209,573 markkaa, edustaen siis 464 veroäyriä, jotka jakaantuvat seuraavasti:

3 henkilöä, joiden tulot vastaavat	2 äyriä =	6 äyriä.
8 " " " "	3 " =	24 "
9 " " " "	4 " =	36 "
9 " " " "	5 " =	45 "
9 " " " "	6 " =	54 "
11 " " " "	7 " =	77 "
3 " " " "	8 " =	24 "
3 " " " "	9 " =	27 "
3 " " " "	10 " =	30 "
1 " " " "	11 " =	11 "
2 " " " "	12 " =	24 "
1 " " " "	13 " =	13 "
1 " " " "	14 " =	14 "
2 " " " "	15 " =	30 "
1 " " " "	19 " =	19 "
<u>1</u> " " " "	30 " =	<u>30</u> "
67		464 äyriä.

Näistä 464 veroäyristä on 453 maksavaa, joten siis nämä äyrit, lukien 20 markan 10 pennin mukaan, johon summaan kuluvan vuoden veroäyri nousi, vastaisivat 9,105 markan 60 pennin tulomäärää. Tämä summa sinänsä ei ole niin suuri, että se vaatisi toimenpiteitä kaupungin puolelta, mutta kun täytyy edellyttää poismuuton kaupungista lähiaikoina lisääntyvän, näyttää tarpeelliselta ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, että tämä poismuuton varassa olevat kaupungin edut tulevat asianmukaisesti huomioon otetuiksi.

Samoin kuin valiokunta on Taksoitusvalmistelukuntakin sitä mieltä, että niin kauan kuin lainsäätötoimenpiteeseen asiassa ei ole ryhdytty, on kaupungilla vähän toiveita saada etujaan valvotuksi mikäli koskee yksityisten tai valtion palveluksessa olevain palkansaajain verotusta. Toisin on asianlaita kaupungin omiin virkamiehiin nähden. Näihin nähden on kaupungilla tilaisuus saada korvaus niistä veromäärästä, mitkä se menettää sen johdosta että virkamiehet asuvat kaupungin ulkopuolella. Tuollaisen tilaisuuden käyttäminen ei näytä epäoikeutetultaakaan, kun ottaa huomioon, että näiden henkilöiden palkkaedut ovat sovitettut kaupungin elanto-olojen mukaan, missä elämä yleensä käy jonkin verran kalliimmaksi, ja siis edellyttäen heidän asuvan kaupungissa. Valiokunnan mietinnöstä käy selville, että tämä asia on Tukholmassakin ollut käsiteltävänä, ja Tukholman kaupunki onkin ratkaissut asian siten, että kaupungin palveluksessa olevat, kaupungin ulkopuolella asuvat henkilöt ovat velvolliset palkastaan luovuttamaan 5 %, joka summa tulee kaupunginkassaan ja pidätetään kuukausittain palkasta.

Taksoitusvalmistelukunnan mielestä kävisi samanlaista menettelyä edullisesti soveltaminen Helsingissäkin, mutta Valmistelukunta on sitä mieltä, että pidätettävää määrää säännöllisissä oloissa maksettavan kunnallisveron suuruuteen nähden ei olisi aluksi vahvistettava 4 % enemmänä.

Epäilyksenalaista lienee, tulisiko tämän toimenpiteen kohdata kaupungin nykyisiäkin virkamiehiä, jotka ovat tulleet virkoihinsa toisilla edellytyksillä, ja eikö kohtuus vaatisi, että ainoastaan vastedes kunnan virkaan otettavilta henkilöiltä olisi mainittu palkkamäärä pidätettävä tai eikö ainakin jotakin odotusaika olisi aikaisemmin otetuille virkamiehille myönnettävä. Tukholmassa, missä tästä asiasta on tehty eri ehdotuksia, on kaupunginvaltuusto sen ratkaissut siten, että toimenpide on ulotettu kunnan palveluksessa jo oleviin virkamiehiinkin, mutta että heille on myönnetty kahden vuoden siirtymisaika.

Mitä Helsingin oloihin tulee, on muistettava, että nseimmat kaupungin virkamiehistä on otettu kuusikuukautisen irtisanomisajan ehdolla. On siis tilaisuus sanoa irti kaupungin virkamies, joka ei tahdo alistua ehdotettuun toimenpiteeseen. Taksoitusvalmistelukunnan mielestä on kuitenkin kohtuuden mukaista, että uudistus toimeenpannaan tarpeetonta ankaruutta käyttämättä. Valmistelukunta on sentähden katsonut olevan puoltaminen siirtymisajan myöntämistä, niinkuin Tukholmassakin tehtiin. Samoin kuin valiokunta on Valmistelukuntakin sitä mieltä, että niitä kaupungin virkamiehiä, joiden palkkaussääntö on Keisarillisen Senaatin vahvistama, ei voida hallituksen suostumuksetta asettaa puheena olevain määräysten alaisiksi, eivätkä ne tietysti voi kohdata niitäkään viranpitäjiä, joiden virkansa johdosta täytyy asua Helsingin kaupungin ulkopuolella. On asian luonossa, että taas ne viranpitäjät, joiden palkkaus ei nouse 1,600 markkaan, saavat huojennusta tai vapautusta suhteellisesti siihen mitä vastaavan määräisiin tuloihin nähden myönnetään Helsingin kaupungissa voimassa olevain määräysten mukaan.

Edellä lausutun johdosta on Taksoitusvalmistelukunnalla kunnia esittää:

eikö, sittenkun hallituksen suostumus on hankittu niihin virkamiehiin nähden, joiden palkkaussääntö on Keisarillisen Senaatin vahvistama, Helsingin kaupungin palkkasääntöihin kävisi paneminen lisäsäännöstä, joka velvoittaisi kaupungin palveluksessa olevat, kaupungin ulkopuolella asuvat henkilöt edellä mainittujen periaatteiden mukaisesti kaupungin kassaan kuukausittain luovuttamaan määräprosentin palkkaeduistaan.

Axel Rikberg.

A. Edelmann.

Helsingissä, Sanomat- ja Kirjapain.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1916.

Valiokunnan mietintö määräysten antamisesta elintarpeitten myynnistä painon mukaan.

Sittenkun kaupungin Muonitustoimikunta oli Kaupunginvaltuustolle lähetetyssä, tämän oheisessa esityksessä mainituilla syillä ehdottanut, että Kaupunginvaltuusto ottaisi harkittavaksi, onko ja missä määrin katsottava tarpeelliseksi antaa määräyksiä leivän ja muiden elintarpeitten myynnistä painon mukaan, on Kaupunginvaltuusto kokouksessaan kuluvan helmikuun 8 päivänä päättänyt, että asiaa oli aluksi oikeudelliselta kannalta valmisteltava allekirjoittaneiden muodostamassa erikoisvaliokunnassa, minkä jälkeen ja sittenkun Valiokunta oli antanut lausuntonsa, asia otettaisiin edelleen käsiteltäväksi.

Siten saamaansa tehtävää täyttääkseen pyytää Valiokunta antaa seuraavan lausunnon:

Kysymys, voiko kunta paikallisen järjestysohjeen antamalla laillisesti säätää leivän ja muiden elintarpeiden myynnin painon mukaan pakolliseksi, on, niin kuin Muonitustoimikunnan kirjelmässä mainitaan, ollut pohdittavana Kunnallisessa Keskustoimistossa, joka asiasta tammikuun 30 päivänä 1916 antamassaan lausunnossa on huomauttanut, että mainitun suuntaisten kunnallisten ohjeiden antamisen ei pitäisi kohdata estettä lain kannalta. Tuollaiset määräykset eivät Toimiston käsityksen mukaan ole vastoin sitä elinkeinovapautta, mikä voimassa olevan elinkeinolain mukaan on tämän maan kansalaisille taattu, koska määräys pakollisesta elintarpeiden myynnistä painon mukaan ei mitenkään vähennä myyjän oikeutta rajattomien määrin myydä tavaroitaan ja panna niille laatunsa mukaan se hinta, minkä hän katsoo etunsa mukaiseksi. Epäilystä tuollaisten järjestysten vuoksi annettavain ohjeiden laillisuudesta näytti Toimiston mielestä voivan olla sitä vähemmän, kun ei enää kuulunut epäilyksiä kunnan oikeudesta saattaa käytäntöön lihan- ja maidontarkastus, joka koskee elintarpeiden myyjäin oikeuteen paljon syvemmillä, kuin nyt puheena oleva uudistus. Kuntaa täytyy sentähden pitää laillisesti esteettömänä hyväksymään määräyksiä pakollisesta elintarpeiden myynnistä painon mukaan niin laajasti ja niillä edellytyksillä, kuin tarpeelliseksi havaitaan. Kaupunginvaltuuston asiasta tekemälle päätökselle olisi kuvernöörin vahvistus hankittava.

Valiokunta puolestaan ei ole voinut yhtyä Kunnallisen Keskustoimiston käsitykseen esillä olevasta asiasta.

Kunnallisen itsehallinnon periaatteiden mukaan, semmoisina kuin ne on määritelty kunnallishallituksesta kaupungissa voimassa olevassa 1873 vuoden

asetuksessa, saa kaupunkikunta hoitaa yhteisiä järjestysasioitaan sikäli kuin nämä eivät ole julkisen virkakunnan käsiteltäviä (1 §); ja oikeuttaa laki kunnan sitä varten antamaan, paikallisina kunnallissäännöksinä tarpeen mukaan sovellettaviksi, yleisiä määräyksiä *siveyden, terveyshoidon* sekä *järjestyksen ja turvallisuuden* edistämiseksi kunnassa. Kaupunginvaltuuston päätös tuollaisesta asiasta on kuitenkin voimaan tullakseen maistraatin toimesta lähetettävä kuvernöörin vahvistettavaksi (76 ja 77 § verrattuina 74 §:n ensimmäiseen kappaleeseen 1).

Tuollaisista järjestysohjeista on tietenkin voimassa sääntö, että ne eivät saa sisältää mitään lainvastaista. Sellaisella ohjeella ei keltään voi ottaa oikeutta, joka hänelle on laissa taattu. Kunnalliset ohjeet eivät myöskään saa käydä alaan, joka on varattu yleisen lainsäädännön tyhjentävästi järjestettäväksi. Sen sijaan voivat ne *siveyttä, terveyshoitoa, järjestystä* ja *turvallisuutta* edistävän tarkoituksensa mukaisesti säätämällä yksityisen toimintavapauteen kohdistuvia kieltoja ja rajoituksia täydentää lain yleisiä säännöksiä. Muille aloille kuin näihin kunnallishallituksesta kaupungissa annetun asetuksen 76 §:ssä nimenomaan lueteltuihin ei kaupunkien yleinen toimivalta antaa kuvernöörin vahvistusta edellyttäviä kunnallissääntöjä ulotu.

Määräystä elintarpeiden myynnin pakollisesta toimittamisesta painon mukaan täytyy kuitenkin laadultaan pitää kuluttajain hyväksi toimeenpantuna, voimassa olevan lain mukaan vapaan elinkeinotoiminnan säännöstelynä ja lähinnä lnettavana siihen elinkeinovapauden rajoitusten ryhmään, joka tarkoittaa myynnin keinoja ja tapaa ja jota on järjestelty tavarain mittaamisesta, maksuvälineistä y. m. annetulla lainsäädännöllä.

Siveyttä, terveyshoitoa, järjestystä tai turvallisuutta edistävinä siinä mielessä kuin voimassa oleva kunnallisasetus tarkoittaa ei puheena olevaa määräystä käy pitäminen eikä se sentähden kuulu laissa osotettuun kunnallissäännösten yleiseen sovelluttamisalaan. Tämän alan rajat ja erittäinkin kunnallisten järjestysasiain käsite ovat tosin jonkin verran epämääräiset, mistä onkin ollut seurauksena, että esim. terveydenhoidon kannalta järjestettäessä lihan- ja maidontarkastuskysymyksiä siinä yhteydessä on annettu säännöksiä, jotka jossain määrin ottavat huomioon ostajain taloudellisiakin etuja. Mutta tästä ei tietystikään voi johtua oikeutta sitä varten antaa kunnallisia järjestyssääntöjä riippumatta mistään niiden laissa edellytetystä tarkoituksesta, yhtä vähän kuin kävisi pänsä vapaana elinkeinona harjoitettuun muiden kulutustavarain, niinkuin kankaiden, tupakan

1) Ainoastaan poikkeustapauksissa erikoisen säännöksen johdosta on maistraatin asia kaupunginvaltuustoa kuultuaan vahvistaa järjestysohjeita, esimerkiksi voimassa olevan elinkeinolain 19 §:n mukaan keskuusliikettä palvelevain ammattien säännöstelemiseksi. Tässä tapauksessa voi kuvernööri toimia maistraatin puheenjohtajana. Aikaisemmin noudatettua menettelyä että maistraatti ja kuvernööri yksissä neuvoin yleensä vahvistivat järjestysohjeet kaupunginvaltuustoa kuultuaan ei nyttemmin käy pitäminen oikeana (Vrt. *Ståhlberg*, Suomen hallinto-oikeus II, siv. 102—105).

y. m. kauppaan nähden kunnallisilla järjestyssäännöillä turvata ostajalle etu voida arvostella tavaran laatua ja arvoa.

Edellä esitetyn nojalla pyytää Valiokunta mielipiteenään lausua,

että Kaupunginvaltuustoa ei voi pitää laillisesti oikeutettuna paikallisilla järjestysohjeilla järjestämään kysymystä elintarpeiden pakollisesta myynnistä painon mukaan.

Helsingissä, helmikuun 22 päivänä 1916.

Julius Grotenfelt.

Axel Charpentier.

K. J. Ståhlberg.

John Uggla.

Liite.

Herroille Kaupunginvaltuusmiehille

Helsingin kaupungin
Muonitustoimikunnalta.

Nykyään käytännössä oleva kappaleittain tapahtuva leivän myynti on erittäinkin nykyisenä sota-aikana synnyttänyt epäkohtia ja haittoja, jotka mitä tuntuvimmin koskevat kuluttavan yleisen etuja ja näyttävät vaativan toimenpidettä kunnan viranomaisten puolelta. Yhtärinnan viljanpuutteesta johtuneen leivänhinnan nousun kanssa on, niinkuin tunnettu, leivän paino tuntuvasti vähentynyt, joten ostaja saa epätasaisen ja arvoltaan tuntemattoman vastineen rahoistaan. Leivänhinnan tarkastus ostajan puolelta on käynyt aivan mahdottomaksi ja leipäkauppa jäänyt myyjäin mielivallan varaan.

Mainitut epäkohdat lienevät poistettavissa ainoastaan määräämällä että leipää on myytävä painon mukaan, joten yleisö saa tilaisuuden vertailla leivänhintoja ja sopimaton hinnankorotus ehkäistään. Tuollainen säännöstely ei käsitteellisesti tiedä kohtuutonta elinkeinovapauden rajoitusta, koska nimittäin hinnan määrääminen edelleen jäisi ammatinharjoittajain asiaksi ja leivänhinnat siis vastedeskin olisivat tarjonnan ja kysynnän välisen suhteen varassa. Maissa, joissa elinkeinovapauden aatetta pidetään suurimmassa arvossa, ovat viranomaiset katsoneet olevansa esteettömät lainsäätäjän myötävaikutuksella ehkäisemään semmoisia epäsäännöllisyyksiä, jommoisia nykyään vallitsee meillä.

Asian oikeudellisesta puolesta on täkäläinen Kunnallinen Keskustoimisto kaupungin elintarvekomitean pyynnöstä, joka komitea niinkään oli kiinnittänyt huomiotaan tähän asiaan, antanut lausunnon, jonka mukaan Kaupunginvaltuusto lain mukaan on esteetön antamaan määräyksiä pakollisesta leivän ja muiden elintarpeiden myymisestä painon mukaan, jotka määräykset sitten olisi alistettava kuvernöörin vahvistettaviksi. Muonitustoimikunnan mielestä kuitenkin käynee epäileminen, onko ehdotettu järjestely, jota ei ole edellytetty voimassa olevassa elinkeinolainsäädännössä, toimeenpantavissa, ellei kunnille ole lainsäädäntöteisin myönnetty siihen valtuutusta. Ruotsissa, missä sama kysymys nykyään on päiväjärjestyksessä Tukholmassa ja useissa muissa kaupunkikunnissa, on lainsäädäntötoimenpidettä katsottu puheena olevaan tarkoitukseen tarpeelliseksi.

Asian suuren tärkeyden johdosta on Muonitustoimikunta katsonut sen ansaitsevan tulla Kaupunginvaltuustossa käsiteltäväksi, ja olisi siinä tapauksessa asiaa sopiva valmistella niin, että kysymystä ensin oikeudelliselta kannalta pohtisi Kaupunginvaltuuston erikoisvaliokunta, minkä jälkeen esimerkiksi kaupungin elintarvekomitea ammattiviranomaisena tällä alalla saisi toimekseen laatia ehdotuksen asiasta. Tällöin olisi selvitettävä, mitä leipälajeja ehdotetun säännöstelyn tulisi koskea ja myös, eikö muidenkin tavarain, esimerkiksi munain, juurikasvien, siipikarjan y. m. myyntiä olisi samalla tavalla säännösteltävä.

Muonitustoimikunta siis esittää, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet ottaisivat harkittavaksi, onko ja missä määrin tarpeellista antaa määräyksiä leivän ja muiden elintarpeiden myynnistä painon mukaan.

Helsingissä, tammikuun 28 päivänä 1916.

Muonitustoimikunnan puolesta:

Alfred Norrmén.

John Ugglä.

Lausunto kaupungin palkkausolojen uudistamisesta sekä erityisen palkkauslautakunnan asettamisesta.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI

Helmikuun 14 p:nä 1916.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 140.

Lähteessä syyskuun 26 päivältä 1914 on Rahatoimikamarin käsketty antaa lausunto kaupungin palkkausolojen uudistamisen ja erityisen palkkauslautakunnan asettamisen tarpeellisuudesta, josta asiasta oli ehdotuksen tehnyt valiokunta, jonka Kaupunginvaltuusto oli asettanut käsittelemään kysymystä erinäisten kunnan laitosten ja virkamiesten palkkasääntöjen muuttamisesta (*Pain. asiakirj. N:o 49 vuodelta 1914*). Sodan puhkeamisen johdosta ja siihen nähden että Kaupunginvaltuusto oli päättänyt jättää kysymyksen palkkasääntöjen muuttamisesta toistaiseksi, oli Rahatoimikamari jättänyt tämän asian lepäämään. Kun kuitenkin toinen käsityskanta oli päässyt valtaan, Kaupunginvaltuusto kun oli kuluvan vuoden budjetinjärjestelyn yhteydessä päättänyt ottaa palkanjärjestelyvaliokunnan mietinnön käsiteltäväksi, on Rahatoimikamari katsonut olevan antaminen lausunnon ehdotuksineen Kamarin valmisteltavaksi lähetetystä asian puolesta.

Valiokunta viittaa edellä mainitussa mietinnössään Tukholmassa saavutettuun kokemukseen, siellä kun ei ainoastaan ole vahvistettu „Tukholman kaupungin palkkasäännön soveltamisessa noudatettavia yleisiä ehtoja ja määräyksiä“, vaan on lisäksi asetettu erikoinen „Tukholman kaupungin palkkauslautakunta“ käsittelemään palkkausjärjestelmän ja palvelusehtojen yhteydessä olevia kysymyksiä. Palkkauslautakunta, johon kuuluu seitsemän kahdeksi vuodeksi valittua jäsentä ynnä neljä varajäsentä, hoitaa kaupungin palkkaus- ja eläkelaitoksen. Lautakunta ottaa käsiteltäväksi yleisten palkkausehtojen mukaan sille jätetyt asiat, seuraa tarkoin näiden määräysten soveltamista, valvoo että yhdenmukaisuutta noudatetaan ylimääräisen henkilökunnan palkkauksessa, tutkii voimassa olevain määräysten perusteella myönnettävän eläkeoikeuden, paitsi mikäli koskee kansakouluopettajistoa sekä maistraattia ja raastuvanoikeutta, joihin nähden palkkauslautakunta kuitenkin antaa lausunnon, lausuu mielensä viranomaisten tekemistä palkkausehdotuksista, antaa ylimaaherranviraston, kaupunginvaltuuston tahi valtuuston valmisteluvaliokunnan pyytämät lausunnot sekä kohdistaa muutoin

huomionsa palkkakysymysten käsittelyyn kaupungin hallinnossa ja muissa kunnissa. Kaupunginvaltuuston marraskuun 27 päivänä 1911 tekemän päätöksen mukaan tutkii palkkauslautakunta asianomaisen lautakunnan tahi hallituksen esityksestä viranpitäjän oikeutta palkankorotukseen.

Noudatettaviksi vahvistetut Tukholman kaupungin palkkasäännön yleiset ehdot ja määräykset koskevat useimpia virkasuhteen yhteydessä olevia seikkoja. Ensinnäkin on virkain *täyttämiseen* nähden ehtona osin määräaika, 5 tahi 10 vuotta tärkeämmissä viroissa, osin määräys niiden hoitamisesta toistaiseksi. Tässä on huomattava, että virkoja ei täytä kaupunginvaltuusto, vaan asianomainen viranomaisena, jolloin vaaditaan, että päätöstä kannattaa vähintään puolet sen lautakunnan tai hallituksen jäsenistä, jonka ratkaistava asia on. Sama viranomaisena, joka on virkamiehen valinnut, on niinkään oikeutettu erottamaan viranpitäjän määräajaksi tai ainiaaksi. Sitten seuraa määräyksiä, joihin viranpitäjän tulee asianomaisen viranomaisen määräyksestä alistua mikäli koskee *virantoimitusvelvollisuuden* muuttamista, toiseen virkaan siirtämistä, virasta olevain ylimääräisten tulojen lakkauttamista tai vähentämistä sekä vihdoin *eläkettä*, kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti. *Virkain yhdistämisestä* säädetään, että „palkkasäännöllä olevaa virkaa älköön yhdistettäkö toiseen valtakunnan, valtiopäiväin tai kunnan palkkasäännössä olevaan virkaan, älköön myöskään tehtävään puheenjohtajana tai jäsenenä kuninkaallisella toimiluvalla varustetun tahi osakeyhtiönä rekisteröidyn laitoksen tai yhtiön hallituksessa eikä virkamiehen tehtäviin sellaisessa laitoksessa tai yhtiössä eikä muuhun palvelustoimeen, mitä laatua lieneekin, eikä siihen verrattavaan tehtävään, ellei asianomainen viranomaisena katso tehtävää tai virkaa saavan toistaiseksi vastaanottaa ja pitää“. — *Virkakelpoisuusehdot* määrää asianomainen viranomaisena noudattamalla siinä mahdollisimman suurta yhdenmukaisuutta eri laitosten kesken. Ainoastaan varsinaisiin kameraalisiin virkoihin nähden on virkakelpoisuusehdot yleisesti vahvistettu. — Lisäksi säädetään, että vakinaiseen kunnan virkaan älköön nimitettäkö ketään, joka joko ei ole suorittanut määräaikaista *koepalvelusta* siinä laitoksessa, johon virka kuuluu, taikka myöskin esittämällä todistuksen aikaisemmasta toiminnastaan muulla taholla näyttänyt sopivaisuuttansa virkaan. Tässäkin kohden on asianomaisella viranomaisella valta antaa alaisilleen laitoksille määräyksiä tuollaisen koepalvelusajan pituudesta noudattaen siinä mahdollisimman suurta yhdenmukaisuutta eri laitosten kesken.

Vakinaisen virkamiehen *ikään* nähden määrätään, että virkaan, joka täytetään toistaiseksi, älköön erikoisen palkkauslautakunnan suostumuksetta otettako sitä, jonka ikä on sellainen, ettei hän tultuaan siihen ikään, jolloin viranpitäjä on velvollinen siitä luopumaan, ole voinut saavuttaa täyteen eläkkeeseen oikeuttavaa virkavuosimäärää.

Lisäksi säädetään päivittäisestä *virantoimitusajasta* virkahuoneessa ja säännöksi pannaan seitsentuntinen todellinen virantoimitus, samaten toimitusajoista,

ja saa asianomainen viranomaisen määrätä sekä virkatuntien että toimitusajan pitentämisestä. Määräys virkahuoneessa käytettävästä päivittäisestä työajasta voidaan eräissä tapauksissa vaihtaa määräykseen jonkin päivittäisen työmäärän suorittamisesta.

Palkkasäännöllä olevat viranpitäjät luetaan palkkaukseen nähden 17 eri *palkkausryhmään*, ollen alimmassa vuosipalkka 600—900 kruunua ja ylimmässä 8,000—9,000 kruunua. Näistä palkkasummista on osa, 20—30 %, virantoimitusrahoja ja loput palkkaa. Tämä n. s. Tenowin palkkausjärjestelmä nojaa periaatteeseen: verraten alhainen alkupalkka, joka kohoaa lukuisain ja taajaan toisiaan seuraavain ikäkorotusten johdosta. Kolmen alimman palkkaryhmän palkkaetuihin kuuluu vapaa *lääkärihoitokin*. Eräillä viranpitäjillä on *virka-asunto* kaupungin omistamissa tai vuokraamissa huoneistoissa, ja heillä tulee olla kotipaikkansa kaupungissa. Virka-asuntoon, jota ei ole katsottava perheen asunnoksi, kuuluu sen käyttämiseen tarvittavat huonekalut. Vapaaseen asuntoon ja ruokaan liittyy vapaa vaatteiden pesu. Asuntoon, lämpöön ja ruokaan liittyy edelleen vapaa valo. Näiden etujen korvaukseksi vähennetään alimmasta palkkausmäärästä $\frac{1}{7}$ tahi $\frac{1}{5}$, ei kuitenkaan 1,500 kruunua enempää. Vapaasta ruuasta taas luetaan korvausta 25 kruunua kuukaudessa, ei kuitenkaan siltä ajalta, jolloin viranpitäjä virkalomansa tai muun virkavapautensa aikana on tätä etua käyttämättä. Muutoin maksetaan erinäisille viranpitäjille kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan virkasivutuloja, laskuerehdysrahoja, muistutusprovisioineja, vapaa vaatetus tahi vaatetuksen korvaus.

Rahapalkka *kannetaan kuukausittain edeltäpäin* kultakin kuluvalta kuukaudelta määräpäivänä, jota vastoin virantoimitus- ja laskuerehdysrahat maksetaan sikäli kuin ne on ansaittu. Jos viranpitäjä on *kirjoitettu hengille toisessa kunnassa*, on palkkasäännössä määräsommaksi ilmoitetuista palkkaeduista, mitkä kaupunki on lähinnä edelliseltä vuodelta ilmoittanut kunnallisverotukseen, 5 % luettava kaupunginkassan hyväksi sekä kuukausittain pidätettävä palkasta. Jos palkkaus ei nouse 1,800 kruunuun, myönnetään tuollaisesta pidätyksestä vapautusta saman verran, kuin vastaavan määräisestä palkasta myönnetään vapautusta kunnallisverotuksessa. — *Avonaisen viran hoitamiseen* saa asianomainen viranomaisen käyttää enintään vähimmät virkaan liittyvät palkkausedut.

Lisäksi säädetään *siirtämisestä ylempään palkkaluokkaan* eri palkkausryhmissä eripituisten aikain, kahden tahi kolmen vuoden kuluttua erisuuruisin korotuksin, kulloinkin pohjapalkan mukaan. Tuollaisen palkankorotuksen saamisesta on voimassa erikoisia määräyksiä.

Viranpitäjällä on *oikeus saada virkaloamaa*, jos se käy päinsä tehtävään asianmukaista kulkua haittaamatta, ja asianomainen viranomaisen toimittaa kunkin vuoden alussa kesälomajaon, kuitenkin niin, että kassanhoitajat ja muut viranpitäjät, joiden tehtäviin kuuluu rahain kannanta, voidaan velvoittaa milloin tahansa vuoden varrella käyttämään virkalomansa. Virkaloma on enintään kuusi

viikkoa, useimmissa tapauksissa ainoastaan kuukausi. Virkalomajakoon nähden noudatetaan, että rakennuspäällikkö, rakennuskonttorin osastopäälliköt sekä kaupunginpuutarhuri touko—syyskuulla eivät käytä enempää kuin puolet vuotuisesta virkalomastaan sekä että viranpitäjän virkaloma aina on sijoitettava sellaiseen vuodenaikaan, jolloin virkatehtävään laadun johdosta hänen poissaolonsa tuottaa vähintä haittaa. Sairaudesta johtuvaan virkavapauteen nähden säädetään, että viranpitäjä, joka on taudin tähden estety virkaansa hoitamasta, saa enintään kuukauden yhden kalenterivuoden kuluessa nauttia palkkansa ja puolet virantoimitusrahoista. Taudin kestäessä tätä kauemmin saa hän ainoastaan palkkansa. Jos virkamies muusta syystä on laillisesti estetty hoitamasta virkaansa tahi jos hän saa lomaa heikkoa terveyttä hoitaakseen tai yksityisasiain tahi erikoistehtävään tähden, voidaan hänet velvoittaa virkavapautensa aikana virantoimitusrahain lisäksi luovuttamaan niin paljon muusta palkastaan, kuin viran hoitamiseen tarvitaan tai muutoin kohtuulliseksi katsotaan. Jos virasta on sivutuloja, kantaa viranhoitaja ne virkavapauden aikana, mutta antaa säästön viranpitäjälle, kuitenkin muuta kuin virkaloman aikaista viranhoitoa toimittaessaan pois lukien mitä asianomainen viranomainen ehkä on määrännyt viranpitäjän luovuttamaan viransijaiselle. Jos virkaloman järjestämiseksi niin vaaditaan, on viranpitäjä velvollinen saamatta erityistä hyvitystä, paitsi laskuerehdysrahoja, hoitamaan toisen virkaa, ei kuitenkaan enempää kuin kolme kuukautta samana kalenterivuonna. Jos virkaloman tai muun virkavapauden johdosta on tarpeellista virkaan määrätä henkilö, jolla ei ole virkaa kunnan rahassäännössä, saa asianomainen viranomainen, jos ja sikäli kuin sellaiselle henkilölle ei voida antaa korvausta virkavapaan luovuttamista palkkausvaroista, kunnan varoista antaa lisäksi tarvittavan määrän, ei kuitenkaan enempää kuin että viransijaisen palkkio on enintään sama kuin puheena olevasta virasta maksettava alin palkka.

Rahatoimikamari on katsonut olevan seikkaperäisesti selostaminen Tukholmassa kaupungin palkkasäännön soveltamisesta voimassa olevia yleisiä ehtoja määräyksiä, joista käynee selville, kuinka moninaisia määräyksiä on tarpeen yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi — sikäli kuin se on saavutettavissa — tähän kuuluvissa asioissa.

N. s. Raben ehdotuksessa Tukholman kunnallishallinnon uudestijärjestämiseksi huomautetaan tähänastista suuremman virkakeskityksen tarpeellisuutta, jommainen keskitys aikaansaataisiin muodostamalla palkkauslautakunta virkalautakunnaksi. Raben ehdotus on, niinkuin tunnettu, toistaiseksi jätetty lepäämään, ja epätietoista on, pannaanko se pohjaksi uudestijärjestämiskysymystä Tukholmassa lopullisesti ratkaistaessa. Joka tapauksessa tämä ehdotus ilmeisesti osottaa, mihin suuntaan kehitys pyrkii. Tältä kannalta katsoen lienee paikallaan lyhyesti mainita, miten palkkauslautakunta Raben ehdotuksen mukaan järjestettäisiin virkalautakunnaksi. Tämän lautakunnan tehtävänä olisi osin valmistella kaikki virkateknillistä laatua olevat, kaupungineduskunnan päätöstä kaipaavat asiat sekä lausua niistä mie-

lensä, osin viime kädessä päättää asioista, jotka yleisen virkaohjesäännön mukaan ovat lautakunnan käsiteltäviä. Lautakunnan työtehtävät olisivat siten kahta eri laatua. Toiselta puolen se toimisi valmistelevana viranomaisena kaikissa palkkoja, eläkkeitä sekä palkka- ja eläkemääräysten soveltamista, apurahoja, lahjapalkkioita, korvauksia, uusien virkain perustamista, viranjärjestelyä menosäännön puitteissa sekä vihdoin virkamiesten oikeusasemaa ja siitä voimassa olevia määräyksiä koskevissa asioissa. Toiselta puolen lautakunta olisi viimeisenä oikeusasteena useimmissa hallinnon virka-asioissa, s. o. asioissa, joihin ei vaadita kaupungineduskunnan päätöstä taikka joissa päätösvalta on jollakin hallituksella. Niinikään olisi virkalautakunta esteetön käsiteltäväksi ottamaan muitakin kysymyksiä kuin ne, mitkä erittäin on lautakuntaan lähetetty, sekä kaupungin eduskunnalle tekemään sopiviksi katsomiaan ehdotuksia. Kun perustamalla virkalautakunta keskeiseksi valmisteluviranomaiseksi saadaan erityinen asiantunteva oikeuspaikka niitä usein erikoislaatuista ja varsin mutkallisia virka-asioita varten, jotka vaativat kaupungineduskunnan päätöstä, tarvinnee hallintoviranomaisen ainoastaan verraten summittaisesti käsitellä näitä asioita. Erikoisesti on näin laita rahatoimilautakunnan, jonka on valmistettava palkkasääntöjä, palkanjärjestelyjä ja semmoista rahalliselta kannalta. Sikäli kuin virkateknillisiä kysymyksiä tarvitsee ottaa käsiteltäväksi tässä lautakunnassa tai jossakin muussa hallituksessa, on se tehtävä virkalautakunnan esittelijän avustuksella.

Niinkuin tästä selostuksesta näkyy, on virkalautakunnalla Raben ehdotuksessa sangen huomattava sija. Rabe panee nimittäin erittäin suurta painoa virkakeskityksen aikaansaamiseen. Tällä ei tarkoiteta virkajärjestöllistä keskitystä, vaan virkakeskitystä, joka nojaa siihen periaatteeseen, että mitään kunnan menosäännössä olevaa virkaa ei ole käsiteltävä niin, kuin olisi se ainoastaan asianomaisen hallintoviranomaisen elin. Viranpitäjän oikeusasema, sanoo Rabe, on perustettava siihen, että hän on kaupungin eikä yksityisen hallituksen virkamies. Samoin kuin rahahallinnon aina tulee seurata ja valvoa menosäännössä hallintoviranomaisten käytettäväksi asetettujen määrärahojen käyttämistä oikeutettuna puuttumaan asiaan ja järjestämään kaikkien hallintohaarain kassaliikkeen ja kirjanpidon muotoja, samoin tulee kaikkia asianomaisen hallintoviranomaisen palkkasäännöllä olevia virkoja koskevia toimenpiteitä keskusviranomaisen valvoa. Tämän viranomaisen ei ainoastaan tule katsoa, että voimassa olevia yleisiä sääntöjä virka-asiaiden käsittelyssä asianmukaisesti noudatetaan, vaan eräisissä tärkeämissä tapauksissa myös välittömästi käyttää kaupungin toimivaltaa. Määräävänä sen toimivallan alaan nähden tulee etusijassa olla sen seikan, että kaupunginhallinto tarvitsee yhtenäistä virkamiehistöä, jonka jäsenet määrätään, otetaan, ylennetään ja ylipäätään virka-asemassaan käsitellään yhteisten periaatteiden mukaan.

Rahatoimikamari on puolestaan ollut sitä mieltä, että ensi työksi olisi laadittava Helsingin kaupungin palkkasäännön soveltamisessa noudatettavat yleiset

ehdot ja määräykset, mihin nähden Tukholmassa saavutettu kokemus voitaisiin panna ehdotuksen pohjaksi. Sitä vastoin on epäilyksiä lausuttu siitä, olisiko palkkauslautakunnan perustaminen nykyään asianhaaran vaatima. Helsingin olot, niin on huomautettu, eivät vielä ole kehittyneet sille kannalle, että olisi tarpeellista tahi välttämätöntä asettaa erikoinen hallitus tahi lautakunta käsittelemään tähän kuuluvia kysymyksiä. Jos sitä vastoin olisi olemassa Kaupunginvaltuuston vahvistamia yleisiä ehtoja ja määräyksiä, joita kävisi esiintyvissä tapauksissa soveltaminen, voinevat hallintoviranomaiset mainittavitta vaikeuksista menetellä yhdenmukaisesti tarvitsematta virka- tahi palkkauslautakunnan välitystä. Näin jyrkästi epäävälle kannalle ei Rahatoimikamari kuitenkaan ole tahtonut asiassa asettua. On nimittäin näyttänyt siltä, kuin se valiokunta, jonka tehtäväksi sopisi antaa ehdotuksen laatiminen yleisiksi ehdoiksi ja määräyksiksi, myös voisi ottaa käsiteltäväksi kysymyksen palkkauslautakunnan asettamisesta, ehkäpä toimia tuollaisena väliaikaisena lautakuntana, kunnes tarpeellinen selvitys tällaisen laitoksen tarpeellisuudesta on saatu.

Edellä esitetyillä perusteilla Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi,

että asetetaan valiokunta laatimaan Valtuustolle ehdotusta Helsingin kaupungin palkkasäännön soveltamisessa noudatettaviksi yleisiksi ehdoiksi ja määräyksiksi sekä toimimaan väliaikaisena palkkauslautakuntana, kunnes lopullinen päätös tuollaisen lautakunnan asettamisesta voidaan tehdä.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Valiokunnan mietintö ehdotetusta väkiviinajuomain vähittäismyynnin uudistamisesta maassamme yksilöllisen tarkastusjärjestelmän mukaan.

Sittenkun ne maamme anniskelu- ja vähittäismyyntiyhtiöt, joiden toiminnan tarkoituksena on vastustaa juoppoutta ja jotka kuuluvat mainittujen yhtiöiden kesken perustettuun yhteenliittymään yhteistoiminnan aikaansaamiseksi yleistä merkitystä olevissa, juovutusjuomaliikkeen järjestämistä koskevissa kysymyksissä, olivat maaliskuun 23 ja 24 päivänä 1915 pitämässään yleisessä kokouksessa antaneet puheena olevan yhteenliittymän toimeenpanevalle elimelle, n. s. Vakinaiselle komitealle, toimeksi laatia ehdotuksen yhdenmukaiseksi vähittäismyynnin uudistukseksi yksilöllisen myyntitarkastuksen pohjalta, on mainittu komitea, sittenkun kaksi sen jäsentä oli henkilökohtaisesti Ruotsissa ja Norjassa tutustunut siellä viimeksi toimeenpantuihin uudistuksiin paloviinanmyynnin alalla, antanut asiasta joulukuun 18:ntena 1915 päivätyn mietinnön ja siinä ehdottanut erinäisiä, etusijassa n. s. Andrén tarkastusjärjestelmän pohjalla laadittuja määräyksiä väkiviinajuomakaupan järjestämisestä maassamme (Liite I). Tähän ehdotukseen nähden on komitea monopoliyhtiölle esittänyt:

että Suomen anniskelu- ja vähittäismyyntiyhtiöiden liittoon kuuluvat yhtiöt päättäisivät, neuvoteltuaan asiasta paikkakuntiansa kaupunginvaltuutusmiesten kanssa, paloviinan ynnä muiden koti- ja ulkomaisten väkiviinajuomien vähittäismyyntikaupassa sekä, jos kaupungissa harjoitettu viinien ja muiden miedomprien juovutusjuomain vähittäiskauppa on annettu sellaisen yhtiön yksinoikeudeksi, myöskin viime mainittujen juomain kaupassa, jotta voitaisiin saada aikaan mahdollisimman tehokas tarkastus sanottujen juomien väärinkäyttämisen ehkäisemiseksi, hyväksyä edellä mainitut määräykset noudatettaviksi, toistaiseksi siihen saakka kunnes yhtiöt toisin päättävät; sekä

että yhtiöt kehottaisivat muita maassamme toimivia paloviinanmyyntiyhtiöitä yhtymään, sitten kun ovat neuvotelleet kaupunkiansa valtuustojen kanssa, päätökseen koko maata koskevan paloviinan ja muiden väkiviinajuomain vähittäismyynnin tarkastuksen toimeenpanemisesta.

Kirjelmässä tammikuun 29 päivältä 1916 (Liite II) on Helsingin Anniskeluosakeyhtiö Kaupunginvaltuustolle lähettänyt edellä mainitun mietinnön pyytäen aikansa saada tiedokseen ne huomautukset, joihin Valtuusto katsonee olevan aihetta, minkä ohessa yhtiön johtokuntakin puolestaan on tehnyt erinäisiä muistu-

tuksia ehdotusta vastaan. Kokouksessaan kuluva helmikuun 22 päivänä on Kaupunginvaltuusto lausunnon saamiseksi lähettänyt asian juovutusjuoma-asiaan valmisteluvaliokuntaan.

Kun monopoliyhtiöitten Vakinaisen komitean antamassa, Kaupunginvaltuusmiehille jaetussa mietinnössä on seikkaperäisesti tehty selkoa Ruotsissa käytäntöön otetuista eri tarkastusjärjestelmistä sekä komitea lisäksi on tyhjentävästi ja asiallisesti selvittänyt ja perustellut puoltamaansa myynnin tarkastusta erään Andrén järjestelmästä tehdyin poikkeuksin, ei valiokunnalla ole ollut aihetta sen enempää valaista asiaa, vaan pyytää valiokunta siinä kohden viitata mainitun mietinnön sisällykseen. Omasta puolestaan on valiokunta erimielisyydettä puoltanut uuden tarkastusjärjestelmän käytäntöön saattamista, koska se olisi omansa edistämään järjestystä ja ehkäisemään juoppoutta sekä olisi tärkeä askel väki-
viinajuomain kaupan monopolisoimiseksi raittiutta edistävään suuntaan.

Samalla kun valiokunta siis pääasiassa puoltaa tehtyä ehdotusta, ei valiokunta kuitenkaan, eritoten muodolliselta kannalta, ole voinut yhtyä monopoliyhtiöitten komitean ehdottamiin määräyksiin, joilta puuttuu riittävää selvyyttä. Erinäisissä asiallisissakin kohdissa on valiokunta katsonut olevan esittäminen poikkeavia ehdotuksia, minkä ohessa valiokunta on havainnut eräitten Helsingin Anniskeluosakeyhtiön johtokunnan tekemäin muistutusten ansaitsevan huomiota.

1 §:stä, jonka tulee sisältää johtava perussäännös, on poistettu monopoliyhtiöitten komitean siihen panemat yksityiskohtaiset määräykset, jotka on siirretty 2 §:än, minkä ohessa anniskeluyhtiön johtokunnan ehdotuksen mukaisesti pykälään on pantu määräys maamme jakamisesta tarkastusalueisiin myyntiä ja rekisteröimistä varten.

3 §:än, joka vastaa komitean ehdotuksen 2 §:ä, on lisätty kaksi uutta rekisteröimisen epäysperustetta, nimittäin määräaikainen köyhäinhoidon nautinta ja irtolaisuudesta tuomittu työrangaistus, jotka perusteet on katsottu käyvän asettaminen muiden pykälässä mainittujen esteiden vertaisiksi. Valiokunnan mielestä on niinkään ollut syytä ulottaa kieltoaika juopumuksesta rangaistuun henkilöön nähden vuodeksi, ja siihen nähden, joka on kärsinyt rangaistuksen juopuneessa tilassa tekemästään rikoksesta, kahdeksi vuodeksi. Kun puheena olevan seuraamuksen ei tule alkaa, ennenkuin rangaistus on kärsitty, on pykälässä käytetty sanaa „rangaistu“ sanan „tuomittu“ asemesta. Ehdotuksessa esitetyn eron miesten ja naisten rekisteröimisen välillä, mistä seikasta anniskeluyhtiökin on huomauttanut, on valiokunta kokonaan poistanut ja sijaan pannut säännöksen, että yhtiö voi harkintansa mukaan evätä rekisteröimisen henkilöltä, joka on sellaisessa suhteessa alkoholipitoisia juomia väärinkäyttäneeseen henkilöön, että myötävaikutusta väärinkäytökseen on edellytettävissä. Tämän joh-

dosta voidaan osto-oikeus evätä tunnettujen juoppojen vaimoilta, lapsilta ja palvelusväeltä.

7 §:än nähden on valiokunta edellyttänyt, että niiden tavallisten rajamääräin, mitkä yhtiö voi vahvistaa, ei välttämättä tarvitse koskea kaikkia ostajia poikkeuksetta, vaan voivat ne vaihdella ostajan yhteiskunnallisen aseman, olojen, perheenjäsenten ja talonväen luvun y. m. mukaan.

8 §:än, johon on yhdistetty komitean ehdotuksen 4 §:n ja osittain 6 §:n säännökset, on lisätty se tarpeellinen määräys että, jos rekisteröimisen tapahtuttua on ilmaantunut seikka, joka voisi estää rekisteröimisen, on osto-oikeus menetetty ja ostaja poistettava rekisteristä. Osto-oikeuden väliaikainen lakkauttaminen tahi rajoittaminen ei sitä vastoin tuota tuollaista seuraamusta, vaan on siitä ainoastaan tehtävä merkintä rekisteriin.

Kun ei ole näyttänyt sopivalta, että sen laatuiset asiat, joista 11 §:ssä mainitaan, käsittelee ja ratkaisee oikeuspaikka semmoinen kuin yhtiön Vakainainen komitea, jonka yhtiöt yksin ovat asettaneet, sekä tämän komitean jäsenet sitä paitsi voivat asua eri paikkakunnilla, joten komitean kokoonkutsuminen kohtaisi vaikeuksia ja viivyttäisi asiain ratkaisua, on valiokunta ehdottanut asetettavaksi erityisen vakinaisen sovintolautakunnan, jonka jäsenistä Kaupunginvaltuusto valitsisi kaksi ja asianomainen yhtiö yhden.

Helsingin Anniskeluosakeyhtiön johtokunnan ehdotuksen mukaisesti on komitean ehdotuksen 8 ja 9 § poistettu ja sijaan pantu sitä sisällystä oleva pykälä, että monopoliyhtiöt voivat hyväksyä paikallisolojen mukaan sovitettuja ohjeita yleisten määräysten soveltamiseksi.

Valiokunta esittää, että Kaupunginvaltuusto Helsingin Anniskeluyhtiölle lausuisi,

puolestaan pitävänsä suotavana, että paloviinan ja muiden siihen verrattavain väkiviinajuomain kauppa järjestetään monopoliyhtiöiden Vakinaisen komitean ehdottaman tarkastusjärjestelmän mukaisesti;

sekä että Valtuusto samalla yhtiön johtokunnalle esittäisi,

että tämän oheinen valiokunnan laatima ehdotus yleiseksi määräyksiä asiasta otettaisiin huomioon monopoliyhtiöiden lopullisesti käsitellessä asiaa.

Helsingissä, helmikuun 29 päivänä 1916.

August Lundqvist.

A. M. Lassenius.
Santeri Ivalo.

Gösta Salingre.
Antti Tulenheimo.

A. V. Lindberg.

*Ehdotus:***Määräyksiä Suomen anniskelu- ja vähittäismyyntiyhtiöiden noudatettavaksi paloviinan ja muiden siihen verrattavain väkiviinajuomain vähittäismyynnissä.**

1 §.

Paloviinaa ja muuta siihen verrattavaa väkiviinajuomaa saatakoon vähittäiskaupassa myydä ainoastaan sille, joka ilmoituksen johdosta on rekisteröity jonkin anniskelu- tai vähittäismyyntiyhtiön ostajaksi.

Myyntiin ja rekisteröimiseen nähden jaetaan maa määrättyihin tarkastusalueihin.

2 §.

Se, joka haluaa tulla yhtiön ostajaksi rekisteröidyksi, ilmoittakoon siitä kirjallisesti yhtiön johtokunnalle antamalla tiedoksi täydellisen nimen, syntymävuoden ja -päivän, ammatin tai toimen sekä asunnon ja kirkonkirjoituspaikan.

3 §.

Ostajaksi rekisteröidään alempana mainituin poikkeuksin jokainen yhtiön tarkastusalueella asuva, lailliseen ikään tullut henkilö.

Tarkastusalueen ulkopuolellakin asuva henkilö rekisteröitäkään, jos hän sen yhtiön antamalla todistuksella, jonka tarkastusalueella hän asuu, näyttää, että rekisteröimistä ei ole siellä häneltä evätty, tai että, jos hänet on siellä rekisteröity, hänet on pyynnöstään rekisteristä poistettu ja hänen ostokorttinsa peruutettu; kuitenkin on rekisteröimisestä sellaisessa tapauksessa ilmoitettava ostajan kotipaikkayhtiölle viimeistään ennen seuraavan kalenterikuukauden loppua.

Yhtiö evätköön harkinnan mukaan rekisteröimisen henkilöltä, jonka on havaittu väärinkäyttävän alkoholipitoisia juomia tahi olevan sellaisessa suhteessa tuollaiseen henkilöön, että on edellytettävissä väärinkäytöksen avustamista.

Ostajaksi älköön missään tapauksessa rekisteröitäkö:

a) sitä, joka joupouden johdosta ilmeisesti laiminlyö velvollisuutensa perheenelättäjänä;

b) sitä, joka lähinnä edellisenä vuonna on nauttinut vaivaishoitoa;

c) sitä, jota lähinnä edellisenä vuonna on pidetty yleisessä työssä irtolaisuudesta tai rangaistu juopumuksesta;

d) sitä, jota lähinnä edellisinä kahtena vuonna on rangaistu juopumuksen vallassa tehdystä rikoksesta tai juovutusjuoma-asetusten rikkomisesta; eikä

e) sitä, jota lähinnä edellisinä kahtena vuonna on hoidettu laitoksessa alkoholitaudin tähden.

4 §.

Rekisteröidylle ostajalle on annettava ostokortti, jossa mainitaan ostajan nimi ja myyntipaikka, jos osto on siihen rajoitettu, sekä mitä ostajan on noudatettava osto-oikeutensa säilyttämiseksi.

Ostettaessa on kortti aina näytettävä sekä ostettu väkiviinajuomamäärä ja ostopäivä siihen kirjoitettava.

5 §.

Ostokortilla saa ostaa paloviinaa ja muita kotimaisia väkiviinajuomia ainoastaan kortissa mainitusta myyntipaikasta, mutta ulkomaisia väkiviinajuomia jokaisesta yhtiön tai muun kaupungissa toimivan, voimassa olevan paloviinaasetuksen 9 §:n säännöksen mukaisesti ulkomaisten väkiviinatarvaimien kauppaa varten perustetun yhtiön myyntipaikasta.

Toisen yhtiön ostajaksi rekisteröidylle henkilölle saatavon harkinnan mukaan kussakin eri tapauksessa myydä väkiviinajuomia, mutta tuollaisesta myynnistä on ostajan kotipaikkayhtiölle ilmoitettava ennen seuraavan kalenterikauden puoliväliä.

Ulkomaalaiselle, joka satunnaisesti oleskelee tässä maassa, myöntäkään yhtiö anomuksesta väkiviinajuomien osto-oikeuden.

6 §.

Ostokorttia ei saa toiselle luovuttaa eikä lainata eikä muutoinkaan käyttää ostoon toisen varalle; kuitenkin saa rekisteröity ostaja 21 vuotta täyttäneen asiamiehen välityksellä omiksi tarpeikseen toimittaa oston, mutta tuollainen asiamies ei saa samana päivänä avustaa useampia kuin yhtä toimenantajaa.

7 §.

Rekisteröidyn ostajan osto-oikeus ei ole rajoitettu.

Yhtiö voi kuitenkin 8 §:ssä mainituissa tapauksissa rajoittaa tätä oikeutta ja sen tutkimiseksi säännöksi vahvistaa jotkin ylimmät rajamäärät.

8 §.

Jos ostajaa rekisteröimisen tapahduttua on rangaistu 3 §:ssä mainitusta rikoksesta tai häneen nähden muutoin on tapahtunut semmoista, minkä johdosta yhtiö mainitun pykälän mukaan ei olisi ollut oikeutettu häntä rekisteröimään, on hän menettänyt osto-oikeutensa ja on rekisteristä poistettava.

Jos rekisteröity ostaja saattaa itsensä syypääksi alkoholipitoisten juomien väärinkäyttöön tai jos hän on toiselle luovuttanut tai lainannut ostokorttinsa taikka muutoin käyttänyt sitä oston toimittamiseen toisen hyväksi, tulee yhtiön kieltää häneltä väkiviinajuomien osto-oikeus määrääjäksi tahi harkinnan mukaan aikaa rajoittamatta.

Jos rekisteröity ostaja kerran toisensa jälkeen on ylittänyt ostoa varten vahvistetut rajamäärät, voi yhtiö harkinnan mukaan rajoittaa hänen ostaoikeuttaan.

Kun ostaoikeus on menetetty tai väliaikaisesti evätty, on ostokortti peruutettava. Määrääjäksi peruutettu ostokortti palautetaan tuon ajan kuluttua ainoastaan entisen omistajan pyynnöstä ja ellei estettä kortin antamiselle ole sillä välin ilmaantunut. Määräämättömäksi ajaksi peruutetun kortin saakoon yhtiö entisen omistajan pyynnöstä harkintansa mukaan palauttaa.

Alkoholipitoisten juomain väärinkäyttöä koskevan tutkimuksen toimenpatee yhtiö, jos ilmiannon on tehnyt aviovaino tai myös jokin läheinen omainen tai muu täysin luotettava henkilö ja yhtiö katsoo aiheita siihen olevan.

Käsitellessään kysymystä peruutetun ostokortin palauttamisesta on yhtiön samalla otettava harkittavaksi, onko ostaoikeutta rajoitettava. Yhtiön tulee niinkään kuukausittain tutkia, aiheuttavatko edellisen kuukauden kuluessa toimitetut, vahvistettuja rajamääriä ylittävät ostot toimenpidettä yhtiön puolelta.

9 §.

Myyntipaikkaan asetetulla yhtiön valvojalla on oikeus, jos tarkastuksen vuoksi katsoo syytä olevan, kieltäytyä ostajalle antamasta väkiviinajuomia, mutta on siinä tapauksessa, jos osto on toimitettu asiamiehen välityksellä, siitä heti kortin omistajalle ilmoitettava.

10 §.

Yhtiön palveluksessa olevia henkilöjä on muistutettava siitä, että heidän on noudatettava täydellistä vaiteliaisuutta kaikkiin yhtiöltä tehtyihin väkiviinajuomien ostoihin nähden.

11 §.

Se, joka ei tyydy yhtiön päätökseen rekisteröiminen epäamisestä, rekisteristä poistamisesta, ostaoikeuden määräaikaisesta peruuttamisesta tahi rajoittamisesta, ellei päätös viimeksi mainitussa tapauksessa tarkoita ostomäärän kuukausittaisista rajoittamista sittenkun peruutettu ostokortti on palautettu, olkoon oikeutettu alistamaan asian ratkaistavaksi vakituiseen sovintolautakuntaan, johon kuuluu kolme varsinaista ja yhtä monta varajäsentä, joista kaupunginvaltuusto valitsee kaksi varsinaista ja yhtä monta varajäsentä sekä yhtiö yhden varsinaisen ja yhden varajäsenen.

Sovintolautakunnan päätöksestä ei saa valittaa.

12 §.

Yhtiö on oikeutettu, noudattaen maamme anniskelu- ja vähittäismyyntiyhtiöiden liikkeen harjoittamisesta yleensä voimassa olevia sääntöjä, hyväksymään kunkin paikkakunnan olojen mukaan sovitettuja ohjeita näiden määräysten soveltamiseksi.

Suomen anniskelu- ja vähittäinmyyntiyhtiöiden määräyksiä paloviinan ja muiden väkiviinajuomain vähittäinmyynnistä yksityisille henkilöille.

1 §.

Paloviinaa tai muita väkiviinajuomia vähittäinmyydään ainoastaan sille, joka on yhtiölle kirjallisesti ilmoittanut haluavansa ostaa sellaisia juomia, samalla esittäen täydellisen nimensä, syntymävuotensa ja -päivänsä, ammattinsa tai toimensa, asuntonsa ja kirkonkirjoissaolopaikkansa, ja jonka yhtiö on merkinnyt luetteloihinsa ostajaksi.

2 §.

Ostajiksi merkitään luetteloihin yleensä kaikki yhtiön tarkastusalueella asuvat täysi-ikäiset miehet, lukuunottamatta niitä, joiden on huomattu väärinkäyttävän alkoholi-pitoisia juomia, mutta samalla alueella asuvat naiset ainoastaan kussakin eri tapauksessa toimitetun harkinnan jälkeen.

Tarkastusalueen ulkopuolellakin asuvia miehiä ja naisia merkitään luetteloihin ostajiksi, jos he kotipaikkayhtiönsä antamalla todistuksella osottavat, että tämä yhtiö ei olisi kieltänyt heiltä väkijuomainosto-oikeutta.

Yhtiö ei saa ostajaksi luetteloihinsa merkitä:

a) sitä, jota lähinnä edellisenä puolena vuotena on useammin kuin kerran sakotettu juopumuksesta tai joka juoppouden takia ilmeisesti laiminlyö velvollisuutensa perheen elättäjänä;

b) sitä, joka on lähinnä edellisenä vuonna tuomittu juovuksissa tehdystä rikoksesta vapausrangaistukseen, sekä sitä, joka on kahden viimeksi kuluneen vuoden aikana tuomittu alkoholipitoisten juomain luvattomasta kaupasta tai siitä että on avustanut yleisöä sellaisten juomien hankkimisessa; sekä

c) sitä, jota on kahtena edellisenä vuotena enemmän tai vähemmän aikaa hoidettu juopposairaiden parantolassa.

3 §.

Luetteloihin merkitylle ostajalle yhtiö antaa ostolipun, johon tulee olla painettuna mitä ostajan tarvitsee tietää säilyttääkseen osto-oikeutensa.

Ostoa tehtäessä on lippu aina näytettävä, ja siihen on leimattava ostettu väkiviinajuomamäärä sekä ostopäivä.

4 §.

Ostolippu kirjoitetaan määrätyn henkilön nimiin, eikä tämä henkilö saa sitä luovuttaa tai lainata eikä käyttää väkiviinajuomain ostamiseksi toiselle, uhalla että päinvastaisessa tapauksessa lipun omistajan julistetaan menettäneen osto-oikeutensa määrätyn ajaksi ja hänen lippunsa peruutetaan.

Jos väkiviinajuomainosto-oikeutta muulla tavoin väärinkäytetään, peruutetaan ostolippu myöskin joko määrätyksi ajaksi tai peruutusajan pituutta määräämättä. Ilmoitetun väärinkäytön tutkimiseen ryhdytään, jos ilmoituksen on tehnyt vaimo tai läheinen sukulainen tai myöskin joku muu täysin luotettava henkilö ja jos yhtiö katsoo olevan siihen syytä.

Määrätyksi ajaksi peruutettu ostolippu annetaan tämän ajan kuluttua takaisin ainoastaan jos entinen omistaja sitä pyytää ja jos ei ole tapahtunut mitään sellaista, mikä estää sitä takaisin antamasta.

Lippu, joka on peruutettu peruutusajan pituutta määräämättä, voidaan entisen omistajan pyynnöstä antaa hänelle takaisin, sitten kun yhtiö on asiaa harkinnut.

5 §.

Ostolipulla saa ostaa paloviinaa ja muita kotimaisia väkiviinatarvotteita ainoastaan siinä nimitetystä vähittäinmyyntipaikasta, mutta ulkomaisia väkijuomia mistä tahansa yhtiön tai muun kaupungissa toimivan, voimassaolevan paloviinalain 9 §:n mukaan ainoastaan ulkomaisten väkiviinajuomain myyntiä varten muodostetun yhtiön väkijuomamyymälästä.

Ostoja saa myöskin toimittaa 21 vuotta täyttäneen asiamiehen välityksellä, mutta asiamies ei saa samana päivänä ostaa useammalle kuin yhdelle henkilölle. Ostaja, joka omaksi tarpeekseen ostaa väkijuomia, on sitäpaitsi oikeutettu asiamiehenä toimittamaan ostoja ainoastaan yhdelle muulle ostolipun omistajalle.

Matkustaja, joka esittää yhtiölle toisen yhtiön antaman ostolipun, voi saada ensinmainitulta yhtiöltä, sen asiaa harkittua, ostaa väkiviinajuomia. Sellainen myynti on yhtiön kuitenkin ilmoitettava ostajan kotipaikkayhtiölle ennen seuraavan kuukauden puoliväliä.

Ulkomaalaiselle matkustajalle antakoon yhtiö harkintansa mukaan tilapäisen oikeuden ostaa väkiviinajuomia.

6 §.

Yleensä ei yhtiön ostajan osto-oikeus ole rajoitettu, mutta jos ostot useita kertoja nousevat yhtiön asettamaa normaalia ylittä määrää suuremmiksi, voi yhtiö, asiaa harkittuaan, rajoittaa sellaisen ostajan osto-oikeuden. Tällainen rajoitus kohdistuu yleensä jokaiseen ostajaan, joka saa takaisin peruutettuna olleen ostolippunsa.

Yhtiön tulee joka kuukausi harkita, pitääkö edellisen kuukauden kuluessa tehtyjen ostojen, jotka ovat mainittua rajamäärää suuremmat, antaa aihetta toimenpiteeseen yhtiön taholta.

7 §.

Yhtiön päätöksestä, joka koskee ostajan merkitsemistä kieltoluetteloon, hänen ostolippunsa peruuttamista määrätyksi ajaksi tai hänen osto-oikeutensa rajoittamista, on ostaja, jollei ole kyseessä kuukautisen ostomäärän rajoittaminen peruutetun ostolipun takaisin-antamisen jälkeen, oikeutettu tekemään kirjallisen valituksen yhtiöiden Vakinaiselle Komitealle.

8 §.

Yhtiön kaikista vähittäinmyyntipaikoista on yhtiön konttoriin joka päivä lähetettävä tieto edellisenä päivänä tapahtuneesta myynnistä, ja on nämä tiedot vietävä yhtiön konttorissa kirjoihin siten että kaikkien ostajien jokakuukautiset ostot käyvät selville.

9 §.

Yhtiön ostajaluettelon liput järjestetään ryhmiin niiden vähittäinmyyntipaikkojen mukaan, jotka on osotettu lippujen omistajain ostopaikoiksi, sekä eri ryhmien liput numerojärjestykseen. Kukin ryhmä merkitään erityisellä kirjaimella.

Jos ostolippu peruutetaan, on ostajaluettelon vastaava lippu otettava siitä pois peruutusajaksi, ja kun se pannaan takaisin luetteloon, niin se on merkittävä peruutusta osottavalla leimalla sekä, jos osto-oikeutta on rajoitettu, myöskin sitä koskevalla tiedonannolla.

Ostolippu, jonka peruuttamisesta on tehty päätös, otetaan pois, kun se vähittäinmyyntipaikassa esitetään ostamistarkoituksessa. Ennenkuin peruutettu ostolippu jälleen annetaan takaisin, on se leimattava osotukseksi siitä, että se aiemmin on ollut peruutettuna, sekä mahdollisesti tapahtuneesta osto-oikeuden rajoittamisesta.

10 §.

Vähittäinmyyntipaikassa olevalla tarkastajalla on oikeus, jos hän tarkastuksen vuoksi katsoo siihen olevan syytä, kieltäytyä antamasta ostajalle tämän ostamia väkiviinajuomia, mutta siinä tapauksessa on tavara heti senjälkeen lähetettävä sen kotiin, jonka nimelle ostolippu on annettu.

11 §.

Yhtiön palveluksessa oleville henkilöille on muistutettava, että heidän on virkaedevastuun uhalla noudatettava täydellistä vaiteliaisuutta kaikkiin yhtiöltä tehtyihin väkiviinajuomaostoihin nähden.

HELSINGIN
Anniskeluosakeyhtiön Johtokunta.

Helsingissä,
tammik. 29 p:nä 1916.

N:o 29.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Maaliskuun 23 ja 24 päivänä 1915 täällä pidetyssä Suomen anniskelu- ja vähittäismyyntiyhtiöiden yhteenliittymän edustajain kokouksessa annettiin yhtiöiden vakinaiselle komitealle, joka on mainitun yhteenliittymän toimeenpaneva elin ja jonka tehtävänä muun muassa on hankkia selvitys ja antaa lausuntoja ja ehdotuksia sen käsiteltäviksi jätetyistä asioista, laatia ehdotus sen suuntaiseksi vähittäismyynnin uudistukseksi, että maamme kaikki monopoliyhtiöt voisivat ottaa käytäntöön yksilöllisen tarkastusjärjestelmän.

Komitean nyttemmin suorittama tehtävänsä ja annettua mietinnön puheena olevasta asiasta saa Johtokunta, viitaten viime joulukuun 22 päivänä kaupungin Valtuustolle antamaansa kirjelmään monopolin hoitamisesta täällä ensi myyntikautena, vakinaisen komitean kehotuksesta kunnioittaen Valtuustolle lähettää tarpeellisen kappalemäärän komitean mietintöä sekä pyytää aikanansa saada tiedokseen ne puheena olevaa uudistusehdotusta vastaan tehdyt huomautukset, joihin Valtuusto katsoo aihetta olevan.

Samalla pyytää Johtokunta ilmoittaa Kaupunginvaltuuston tiedoksi, että Johtokunta puheena olevaa mietintöä käsitellessään on pääasiassa voinut yhtyä siihen sekä siinä olevaan ehdotukseen Suomen anniskelu- ja vähittäismyyntiyhtiöitten noudatettaviksi määräyksiksi paloviinan ja muiden väkiviinajuomain vähittäismyynnistä yksityishenkilöille, mutta on, kuitenkin havainnut olevan aihetta esittää seuraavat muistutukset alempina mainittuja ehdotuksen kohtia vastaan.

2 §.

Johtokunnan mielestä olisi 1 momentissa oleva määräys että ostajaksi kieltäydään rekisteröimästä henkilöä, jonka on huomattu väärinkäyttävän alkoholipitoisia juomia, siirrettävä 3 momenttiin, joka voisi alkaa seuraavasti: „Yhtiön ei tule ostajaksi hyväksyä henkilöä, jonka on huomattu väärinkäyttävän alkoholipitoisia juomia, eikä ostajaksi missään tapauksessa saa merkitä“: a) — b) — c).

Muuan Johtokunnan vähemmistö, kolme jäsentä, joka ei halua tehtäväksi niin jyrkkää eroa miesten ja naisten ostooikeuden välillä kuin 1 momentissa säädetään, on katsonut mainitun momentin lopun olevan muutettava seuraavaksi: „ja samalla alueella asuvia naisia, joiden harkitaan tarvitsevan väkiviinajuomia“.

Lisäksi on Johtokunta ollut sitä mieltä:

että 3 momentin b) kohtaan olisi pantava määräys että, kun henkilö on ollut tuomittuna vapausrangaistukseen juopuneessa tilassa tekemästään rikoksesta, tulisi vähintään vuosi olla kulunut rangaistuksen kärsimisestä, ennenkuin hänet voidaan yhtiön ostajaksi merkitä:

että c) kohta olisi laadittava niin, että kieltö siinä mainitulla perusteella kohtaisi yleensä henkilöä, jota on laitoksessa hoidettu alkoholitaudin tähden;

että tässä pykälässä sopivassa kohdassa mainittaisiin, että henkilö voi olla rekisteröitynä ainoastaan yhden yhtiön ostajaksi; sekä

että pykälään olisi pantava selitys mitä tarkastusalueella tarkoitetaan.

3 §.

Muuan vähemmistö, kolme Johtokunnan jäsentä, oli sitä mieltä, että tähän pykälään olisi pantava täydentäviä määräyksiä siitä, mitä ostajan on noudatettava osto-oikeutensa säilyttämiseksi, sikäli kuin tällaisia määräyksiä ei ole seuraavissa pykälissä.

5 §.

Tätä pykälää vastaan huomautti kolme Johtokunnan jäsentä, että säännöksistä kävisi poistaminen määräyksen väkiviinajuomain ostossa käytetyn asiamiehen iästä.

7 §.

Johtokunnan mielestä oli syytä tässä pykälässä mainita vakinaisen komitean kokoonpano ja sijapaikka sekä toimisiko komitea pysyväisenä laitoksena ja onko valitukset sille lähetettävä vai annettava. Lisäksi Johtokunta arveli, että vakinaista komiteaa, jonka asiana olisi vahvistaa tarkastusalueen rajat, olisi sopivalla tavalla lisättävä näiden asiain käsittelyn varalta.

8—9 §§.

Kaksi Johtokunnan jäsentä oli sitä mieltä, että nämä pykälät, joissa ei ole yhtiöiden ostajia koskevia määräyksiä, vaan ainoastaan ohjeita yhtiöille, kävisi poistaminen.

Lisäksi olisi Johtokunnan mielestä yleisiin säännöksiin lisättävä määräys, että kukin yhtiö saa, noudattaen yleisesti voimassa olevia määräyksiä vähittäismyyntiliikkeen harjoittamisesta, antaa lähempiä, kotipaikkansa olojen mukaan sovitettuja määräyksiä.

Lopuksi pyytää Johtokunta Kaupunginvaltuustolle ilmoittaa, että Johtokunta on saatuaan tiedokseen Valtuuston päätöksen ottava asian lopullisesti käsiteltäväksi antaakseen lausunnon anniskelu- ja vähittäismyyntiyhtiöiden Vakinaiselle komitealle.

Helsingin Anniskeluosakeyhtiön Johtokunnan puolesta:

Oscar Wasastjerna.

Helsingissä, Sanomal- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1916.

*Valiokunnan mietintö N:o 2 erinäisten
kunnan laitosten ja virkailijain palkkasääntöjen
muuttamisesta.*

Esiteltäessä palkanjärjestelyvaliokunnan kesäkuun 3:ntena 1914 päivättyä mietintöä (*Pain. asiakirj. N:o 49 vuodelta 1914*) päätti Kaupunginvaltuusto kokouksessaan syyskuun 22 päivänä mainittua vuotta silloisten olojen johdosta jättää asian käsittelyn toistaiseksi, paitsi mikäli koski Valiokunnan ehdotusta kaupungin palkkausolojen ja kunnan viranpitäjään palvelusehtojen uudistamisesta sekä erityisen palkkauslautakunnan asettamisesta, joilta kohdin asia lähetettiin Raha-toimikamariin. Sittenkun kuitenkin Kaupunginvaltuusto käsitellessään kuluvan vuoden budjettia oli ottanut tutkittavaksi ja ratkaistavaksi erinäisiä kunnallisia palkanjärjestelykysymyksiä, päätti Valtuusto kokouksessaan joulukuun 29 päivänä 1915 edellä mainitun mietinnön otettavaksi käsiteltäväksi kuluvan vuoden alussa, ja oli siinä yhteydessä otettava ratkaistavaksi Valiokunnan samassa mietinnössä esittämä ja viime vuoden Budjettivaliokunnan uudelleen käsittelemä kysymys ikälisäyksen takaamisesta kaikille teknillisten laitosten vakinaisille virkamiehille.

Kun asia sitten viime tammikuun 25 päivänä pidetyssä kokouksessa otettiin käsiteltäväksi, päätti Kaupunginvaltuusto, koska olot olivat monelta kohdin muuttuneet siitä lähtien kun palkanjärjestelykomitea antoi mietintönsä sekä edellä mainittu ehdotus ikälisäyksen takaamisesta niinkään kaipasi erikoista selvitystä, kehottaa Valiokuntaa antamaan uuden ehdotuksen Kaupunginvaltuuston aikaisemmin tekemistä päätöksistä ja nyttemmin vallitsevista oloista mietintöön johtuviksi muutoksiksi. Samalla Valtuusto määräsi, että uutta jäsentä valiokuntaan tohtori G. Mattsson vainajan sijaan ei valittaisi.

Lähetteisä tammikuun 24 ja helmikuun 14 päivältä kuluvaa vuotta on Kaupunginvaltuuston Valmisteluvaliokunta lisäksi Valiokuntaan lähettänyt Terveystoimikamariin tekemän ehdotuksen ikäkorotuksen myöntämisestä toiselle kaupunginlääkärille sekä lihantarkastusaseman ynnä Helsingin terveydellisten tutkimusten laboratorioin virkamiehille (Liitteet I—III).

Valiokunta on tarkastanut aikaisemmat ehdotuksensa siinä mielessä kuin Kaupunginvaltuusto on tarkoittanut sekä pyytää tehtävän täytettyään antaa tässä seuraavan lausunnon ehdotuksineen asiasta.

Mietinnössä N:o 1 on Valiokunta puolestaan pitänyt tarpeellisena kaupungin palkkauslaitoksen ja kunnan viranpitäjien palkkausehtojen uudistusta. Tämän asian valmistelu olisi Valiokunnan mielestä annettava toimeksi sopivasti kokoonpanulle lautakunnalle, jonka tulisi Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi laatia ehdotus perusteiksi, joita on noudatettava kunnan virkamiehiä asetettaessa, viran-toimitusaikaa, palkkausjärjestelmää ja palkkasääntöjä sekä palkkausetujen yleisiä nauttimisehtoja y. m. tähän kuuluvia asioita järjestettäessä. Tämä lautakunta toimisi sittemmin vakituisena ammattiviranomaisena kaupungin palkka- ja eläke-asioissa.

Tätä asiaa käsitellessään on Rahatoimikamari (*Pain. asiakirj. N:o 16 vuodelta 1916*) puolestaan ollut sitä mieltä, että ensi työksi olisi laadittava Helsingin kaupungissa noudatettavat yleiset ehdot ja määräykset kaupungin palkkasääntöä sovellettaessa, jolloin Tukholmassa saavutettu kokemus voitaisiin panna ehdotuksen pohjaksi. Sitä vastoin on Kamarissa lausuttu epäilyksiä, olisiko palkkauslautakunnan asettaminen nykyään asianhaaran vaatima. Helsingin olot, niin on huomautettu, eivät vielä ole kehittyneet siihen määrään, että olisi tarpeellista tai välttämätöntä asettaa erikoinen hallitus tai lautakunta tähän kuuluvia asioita käsittelemään. Jos sitä vastoin olisi Kaupunginvaltuuston vahvistamat yleiset ehdot ja määräykset, joita kävisi esiintyvissä tapauksissa soveltaminen, voinevat asianomaiset hallintoviranomaiset mainittavitta vaikeuksitta menetellä yhdenmukaisesti tarvitsematta siinä virka- tai palkkauslautakunnan välitystä. Näin jyrkästi hylkäävälle kannalle asiassa ei Rahatoimikamari kuitenkaan ole tahtonut asettua. Kamarista on nimittäin näyttänyt siltä, kuin voisi se valiokunta, jolle annettaisiin toimeksi yleisten ehtojen ja määräysten ehdotuksen laatiminen, myös ottaa käsiteltäväksi kysymyksen palkkauslautakunnan asettamisesta, ehkäpä toimia väliaikaisena palkkauslautakuntanakin, kunnes asianmukainen selvitys tuollaisen laitoksen tarpeellisuudesta saadaan.

Tätä ehdotusta on Valiokuntakin puolestaan katsonut voivansa kannattaa siinä muodossa, *että Kaupunginvaltuusto asettaisi väliaikaisen palkkauslautakunnan, joka valmistelisi kysymystä kaupungin palkkauslaitoksen uudistamisesta ja laatisi ehdotuksen yleisiksi ehdoiksi ja määräyksiksi Helsingin kaupungin palkkasäännön soveltamisessa noudatettaviksi sekä aikanaan lausuisi mielensä vakinaisen ammattiviranomaisen asettamisesta tähän kuuluvia kysymyksiä käsittelemään.*

Tahtomatta tässä yhteydessä lähemmältä kajota kysymykseen ehdotetun palkkauslautakunnan tehtävästä on Valiokunta kuitenkin tahtonut ohimennen viitata erääseen kysymykseen, joka suuressa määrin vaatisi osakseen valmis-televan ammattiviranomaisen huomiota ja jonka järkipäiväinen ratkaisu Valiokunnan mielestä edellyttää tuollaisen vakinaisen viranomaisen asettamista. Tämä kysymys koskee *kunnan teknillisten virkamiesten* palkkausperusteita ja palvelusehtoja. Kokemus on osottanut useinkin olevan vaikeaa tärkeisiin teknillisiin virkoihin saada täysin sopivia ammattimiehiä, syystä että näiden palkkavaati-

mukset ovat jossain määrin ylittäneet vahvistetun palkkasäännön. Ei kuitenkaan voi olla kaupungille edullista, että se torjuu luotaan kykenevät henkilöt, jotka kohtalaisella lisäpalkalla olisivat saatavissa, ja ottaa sijaan vähemmän taitavia, ehkenpä vajamittaisia, vaikka muodollisesti virkakelpoisia henkilöjä, sillä tuommoinen palkkapolitiikka kävisi varmaankin ajan oloon kaupungille sangen kalliiksi. Näin ollen näyttää puheena olevain virkaryhmäin palkkausolot olevan järjestettävä vapaampain periaatteiden mukaan sekä silmämääränä pitäen kunnan taloudellisia ja liiketeknillisiä etuja. Sitä varten tulisi vastaisen palkkauslautakunnan esimerkiksi olla oikeutettu esiintyvissä tapauksissa asianomaisen hallintoviranomaisen esityksestä hankkimaan henkilökohtaisia palkanlisäyksiä eri virkoja täytettäessä.

Niinikään näyttää olevan ryhdyttävä toimenpiteisiin kelvollisten nuorempain voimain pysyttämiseksi kaupungin palveluksessa teknillisellä alalla, koska nämä koottuaan kunnan palveluksessa jonkin määrän kokemusta ja kehitystä useinkin ovat halukkaat pyrkimään muuhun toimintaan, missä tarjotaan edullisempia palkkausehtoja. Siitä syystä olisi päällystölle varattava jonkinlainen toimintavapaus niiden virkamiesten palkanparannukseen nähden, jotka ominaisuuksiensa johdosta ovat sen ansainneet ja joiden pysyttämistä kaupungin palveluksessa pidetään suotavana. Palkanlisäysten ei tulisi näissä tapauksissa olla kiinteästi kytkettyinä yksinomaan joihinkin määrättyihin virkavuosiin, vaan olisi niitä pikemmin annettava virkamiehille etusijassa pitäen silmällä heidän erikoisia edellytyksiään paikkainsa täyttämiseen.

Valiokunta rohkenee esittää, *että edellä lausutut näkökohdat kaupungin palveluksessa olevan teknillisen henkilökunnan palkkaoloihin nähden otettaisiin asianmukaiseen huomioon kaupungin palkkausoloja uudistettaessa.*

Seuraavassa on Valiokunta tekevä selkoa niistä muutoksista, joita olojen on katsottu vaativan tekemään aikaisempaan ehdotukseen (*Pain. asiakirj. N:o 49 vuodelta 1914*), ollen selonteossa noudatettu samaa palkkaryhmitystä kuin ensinmainitussa ehdotuksessakin.

I. Rahatoimikonttorin palkanjärjestely.

(Vrt. taululiitettä V).

Laajemman palkanjärjestelyn toimeenpanemista Rahatoimikonttorissa on vastustettu sillä syyllä, että tämän laitoksen uudestijärjestäminen on odotettavana kaupungin kassa- ja tililaitoksen vastaisen uudistuksen yhteydessä. Kun mainittu uudistus kuitenkin vielä on ensimmäisen valmistelun vaiheessa ja työn lisäannus vaatii jonkin verran parantamaan tämän virkaryhmän palkkoja, on Valiokunta ollut sitä mieltä, että Rahatoimikonttorin palkkakysymystä ei saa edellä mainitusta syystä lykätä epämääräiseen tulevaisuuteen, vaan on se muiden kunnan laitosten palkanjärjestelyn yhteydessä otettava tutkittavaksi.

Muu muutos Rahatoimikonttoriin nähden tehtyyn Valiokunnan aikaisempaan ehdotukseen ei näytä tarpeelliselta, kuin että avustava kassanhoitaja on Kaupunginvaltuuston budjetinjärjestelyssä vuonna 1914 tekemän päätöksen mukaisesti asetettava vakinaiselle palkkasäännölle 6,000 markan vuosipalkalla. Nimitykset vanhempi ja nuorempi konttorikirjuri tulisivat ehdotuksen mukaan poistettaviksi ja kaikki tämän luokan virkamiehet asetettaviksi toistensa vertaisiksi. Kun voimassa olevassa palkkasäännössä oleva vanhemman konttorikirjurin virka nykyään on avoinna, ei muutoksen toimeenpano kohtaa minkäänlaista estettä. Tämän mukaisesti pyytää Valiokunta esittää:

että Kaupunginvaltuusto hyväksyisi Rahatoimikonttorille seuraavan muutetun palkkasäännön:

1 Kaupunginkamreeri, palkkaa 5,000:—		
palkkiota	5,000:—	10,000:—
1 Kaupunginkassanhoitaja, palkkaa ¹⁾		8,000:—
1 Avustava kassanhoitaja		6,000:—
1 Vanhempi kaupunginkirjuri, palkkaa		7,000:—
2 Nuorempaa kaupunginkirjuria, palkkaa		
à 5,000:—		10,000:—
4 Konttorikirjuria, palkkaa à 2,500:—..		10,000:—
2 Vahtimestaria, palkkaa à 2,100:—....		4,200:—
1 Vahtimestarinapulainen, palkkaa		600:—
Määräraha ekspeditöörin tehtävien hoitamista varten		3,600:—

Kaikilla vakinaisilla virkamiehillä on oikeus saada palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta 10 % pohjapalkastaan kumpaisellakin kerralla.

Lisäksi päättäneen Kaupunginvaltuusto

mainitulle palkkasäännölle, mikäli kaupunginkamreerin ja kaupunginkassanhoitajan palkkaetuja koskee, hakea K. Senaatin vahvistuksen.

¹⁾ Nykyiselle kaupunginkassanhoitajalle tulee sitäpaitsi korvaus menettämästään poissaolosakkojen osuudesta.

II. Liikennekonttorin palkanjärjestely.

(Vrt. taululiitettä VI).

Valiokunta on Liikennekonttorin välityksellä kankkinut tietoja Liikennekonttorin nykyisistä työoloista ja saanut tiedokseen seuraavaa:

Liikennekonttorin konttorihenkilökuntana, kamreeria lukuunottamatta, oli vuonna 1914 11 vakinaista ja 10 ylimääräistä virkamiestä, jota paitsi pakkahuoneessa oli 3 vakinaista ja 1 ylimääräinen vaakamestari. Vuonna 1915 ja kuluvana vuonna on jälellä 10 vakinaista ja 2 ylimääräistä virkamiestä, jotka viimeksi mainitut ajoittain palvelevat Taksoitusvalmistelukunnassa ja Rahatoimikonttorissa. Pakkahuoneessa toimi samaan aikaan 2 vakinaista ja 4 ylimääräistä vaakamestaria.

Työ, joka säännöllisten olojen vallitessa on eräinä tunteina päivästä sangen kiireellistä ja rasittavaa, on nykyään helpompaa, mutta kestää kuitenkin liikennekamreerin mielestä vertailun muiden laitosten kanssa, koska palkkaedut ovat paljon alemmat. Eritoten kesäkuukausina on liikennekamreerin mielestä kaupungin muilla laitoksilla paljon kevyempi työtaakka kuin Liikennekonttorilla. Ylimääräisiä apulaisia varten olevasta konttorin määrärahadista säästy 1914 Smk 1,484:67, jota paitsi 1,360 markkaa maksettiin konttorin määrärahadista 4 ylimääräiselle apulaiselle, jotka työskentelivät kaupungin Tilastokonttorissa, ja vuonna 1915 säästy vakinaisten ja ylimääräisten virkamiesten palkkausmäärärahadista Smk 3,403:54, minkä ohessa 2 ylimääräiselle apulaiselle, jotka kaikkiaan 13 kuukautta työskentelivät Taksoitusvalmistelukunnassa, maksettiin Smk 1,617:50.

Vaikka Liikennekonttorin työmäärä nykyoloissa on tavallista vähempi, ei Valiokunta kuitenkaan konttorin niukkoihin palkkoihin nähden ole katsonut voitavansa kohtuudella puoltaa sen virkamiesten palkanparannuksen lykkäämistä toistaiseksi, vaan rohkenee, toistaen tässä kohden tekemänsä ehdotuksen, esittää

että Kaupunginvaltuusto vahvistaisi Liikennekonttorille seuraavan muutetun palkkasäännön:

1 Kamreeri, palkkaa	6,000: —
2 Vanhempaa kirjuria, palkkaa à 4,000: —	8,000: —
2 Nuorempaa kirjuria, palkkaa à 3,400: —	6,800: —
1 Vanhempi kassanhoitaja, palkkaa	3,400: —
1 Nuorempi kassanhoitaja, palkkaa	2,700: —
1 Kirjanpitäjä, palkkaa	3,400: —
2 Vanhempaa konttorikirjuria, palkkaa à 2,300: —	4,600: —
2 Nuorempaa konttorikirjuria, palkkaa à 2,000: —	4,000: —

1 Vaakamestari, palkkaa	3,000:—
2 Apulaisvaakamestaria, palkkaa à 2,400:—	4,800:—

Kaikki tässä luetellut virkailijat ovat oikeutetut saamaan palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta 10 % pohjapalkastaan kumpaisellakin kerralla.

Edelleen ehdottaa Valiokunta,

että liikennekamreerille myönnettäisiin henkilökohtaista palkanlisäystä kaikkiaan 2,000 markkaa.

III. Uuden kulkutautisairaalan palkanjärjestely.

Asian tähän puoleen nähden aikaisemmin esittämänsä perusteluun viitaten Valiokunta ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta tulee uuden kulkutautisairaalan ylilääkärille, alilääkärille, apulaislääkäreille ja toimitsijalle 10 % pohjapalkasta kumpaisellakin kerralla; mutta

että ehdotus että korotus määrävuosien palveluksesta jo nyt myönnettäisiin mainitun sairaalan yli- ja alilääkärille hyljättäisiin.

Valiokunnan mietinnön N:o 1 sivulla 14 oleva ponsi sairaanhoitajatarnten ikäkorotusten laskemisesta raukeaa, koska Kaupunginvaltuusto jo budjettikokouksessaan joulukuun 29 päivänä 1914 on päättänyt tästä asiasta.

IV. Palomestarin, alipalomestarin sekä tyttöjen ammattikoulun ja terveydellisten tutkimusten laboratorin henkilökunnan palkanjärjestely.

(Vrt. taululiitettä VII).

A. Palolaitos.

Edellisessä mietinnössä esitetyillä syillä Valiokunta ehdottaa,

että kaupungin palomestarille ja alipalomestarille myönnettäisiin oikeus saada palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta 10 % pohjapalkastaan kumpaisellakin kerralla.

B. Tyttöjen ammattikoulu.

Valiokunta ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi,

että Helsingin kaupungin Tyttöjen ammattikoulun vakinaisille opettajattarille taattaisiin 5, 10 ja 15 vuoden palveluksesta korotusta 20, 20 ja 10 0/0 siitä pohjapalkasta, mikä heillä on opetuksesta koulun ensimmäisellä luokalla.

C. Terveydellisten tutkimusten laboratorio.

Valiokunnan edellisessä mietinnössä oli ehdotettu laboratorin johtajan palkkauksen korottamista 8,000:sta 9,000 markkaan. Laitoksen nykyään voimassa oleva johtosääntö jakaa laboratorin kahteen osastoon, kemialliseen ja bakteriologiseen, kumpikin eri johtajineen, sekä määrää samalla, että kemiallisen osaston johtaja toimii koko laboratorin johtajana. Esillä oleva palkkauskysymys kohdistuu siis laboratorin johtajan virkaan. Puoltaessaan palkankorotusta puheena olevalle virkamiehelle viittasi Valiokunta aikaisemmassa mietinnössään vuosina 1906—13 tutkittujen näytteiden lukumäärään. Kun nämä tiedot olivat harhaan viepiä sikäli, että niihin oli luettu n. s. esinäytteetkin, joita ei ole otettava huomioon laboratorin työtehoisuuden vaihteluja eri vuosina arvostellessa, on johtaja B. Geitlin Valiokunnalle antanut seuraavat tiedot vuosina 1904—1915 kemiallisesti tutkittavina olleiden näytteiden luvusta.

Vuosi.	Tutkittuja näytteitä (paitsi esinäytteitä).
1904	3,928
1905	4,581
1906	4,214
1907	3,040
1908	4,059
1909	3,441
1910	2,730
1911	4,628
1912	4,541
1913	9,381
1914	9,083
1915	7,865

Maksuina tutkituista näytteistä oli kahtena viime vuonna kertynyt noin 47,000 markkaa noin 30,000 markan sijasta vuonna 1912.

Kemiallisten näytteiden kokonaisluvun väheneminen vuonna 1915 johtui siitä, että maidontarkastusta sanottuna vuonna tuntuvasti laajennettiin. Aikaisemmin tutkittiin ainoastaan rasvapitoisuus, mutta nyttemmin määrätään likapitoisuus, happamuus, reduktaspitoisuus ja bakteripitoisuus, joten on aikaansaatu melko määrässä tehokkaampi tarkastus, vaikka näytteiden kokonaisluku tarkemman tutkimuksen johdosta ei ole yhtä suuri kuin lähinnä edellisinä vuosina. Väheneminen on siis ainoastaan näennäinen, ja todellisuudessa onkin viime aikoina työmäärä tuntuvasti lisääntynyt.

Valiokunta ei ole katsonut olevan aihetta luopua ehdotuksestaan, koska johtajanvirka on muodostunut erittäin työlääksi ja vaativaksi toimeksi, joka ei suo tilaisuutta sivuansion hankkimiseen mainittavammassa määrässä. Tämän johdosta ehdotetaan,

että terveydellisten tutkimusten laboratorin johtajan vuosipalkka määrättäisiin 9,000 markaksi.

Laboratorin henkilökunnalle ei ole taattu palkankorotusta määrävuosien palveluksesta, mutta laboratorin johtajat ovat kirjelmässä viime helmikuun 2 päivältä Terveydenhoitolautakunnalle tehneet esityksen tuollaisen edun hankkimisesta erinäisille laboratorin toimihenkilöille. Tätä anomusta on Lautakuntakin kirjelmässä kuluva kuukauden 10 päivältä (Liite III) puoltanut, huomauttaen että samallinen palkankorotus on aikaisemmin taattu muille puheena oleviin henkilöihin verrattaville kunnan virkamiehille. Valiokunta, jonka lausuntoa asiasta on vaadittu Valmisteluvaliokunnan lähetteessä kuluva kuukauden 14 päivältä, pyytää Terveydenhoitolautakunnan ehdotukseen yhtyen esittää,

että terveydellisten tutkimusten laboratorin johtajille, assistentille ja laboraattorille taattaisiin palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta 10 % pohjapalkasta kumpaisellakin kerralla.

V. Teknillisten laitosten palkanjärjestely.

(Vrt. taululiitettä VIII).

Budjettia käsitellessään 1914 ja 1915 vuoden lopulla on Kaupunginvaltuusto varsin huomattavassa määrässä järjestellyt sähkölaitoksen virkoja ja palkkaoloja sekä niihin nähden pääasiassa hyväksynyt Valiokunnan edellisessä mietinnössä tehdyt ehdotukset. Kun tämä palkkakysymys siten on tutkittu ja ratkaistu, raukee Valiokunnan edellisen mietinnön sivulla 22 oleva ponsi mikäli ryhmää III. Sähkötehdas koskee.

Kun vastaavaa järjestelyä ei ole toimeenpantu vesijohtolaitoksen ja kaasutehtaan palkkaoloihin nähden, on Valiokunta katsonut olevansa esteetön ehdottamaan näiden laitosten palkkakysymyksiä uudestaan tarkastettaviksi.

Viimeksi toimitetussa budjetinjärjestelyssä on Kaupunginvaltuusto vahvistanut vesijohtolaitoksen kemistin sekä kaasutehtaan johtotyöinsinöörin ja avustavan johtotyöinsinöörin pohjapalkan kunkin 8,000, 7,000 ja 4,500 markaksi eli Valiokunnan aikaisemmassa mietinnössä ehdotetuiksi määriksi.

Vesijohtolaitoksen ja kaasutehtaan assistenttien sekä kaasutehtaan kemistin (avustavan käyttöinsinöörin) palkkaedut on viime budjetinjärjestelyssä muutettu sikäli, että näiden virkamiesten sääntönäinen pohjapalkka nyttemmin on kunkin 8,000, 7,200 ja 5,400 markkaa (Vrt. Liite XVI Pain. asiakirj. N:o 49 vuodelta 1914 sekä Budjettivaliokunnan mietintö siv. 25 - 26 ja 28—29). Mitä molempain assistenttien palkkaukseen tulee, katsoo Valiokunta olevan pysyminen aikaisemmassa ehdotuksessaan että näille virkamiehille myönnettäisiin, vesijohtolaitoksen assistentille 9,000 ja kaasutehtaan assistentille 8,000 markan pohjapalkka, paitsi vapaata asuntoa, lämpöä ja valoa. Mitä sitten tulee kaasutehtaan kemistiin (avustavaan käyttöinsinööriin), jolle virkamiehelle Valiokunnan aikaisemman ehdotuksen mukaisesti on kuluvan vuoden rahasäännössä myönnetty 5,400 markan palkka, on Valiokunta tullut siihen käsitykseen, että kohtuus vaatii korottamaan tämän palkan 6,000 markkaan eli siihen määrään, jota teknillisten laitosten Hallitus on vuodeksi 1916 laatimassaan erikoisessa budjettiehdotuksessa puoltanut. Tämän palkankorotuksen perustelemiseksi pyytää Valiokunta mainita, että sanotulla virkamiehellä, joka varsinaisten tehtävänsä ohessa toimii avustavana käyttöinsinöörinä, on sängen vastuunalainen ja rasittava toimi, jota verratessa vastaaviin virkoihin muilla kunnallisteollisuuden aloilla ei käyne palkkaaminen Valiokunnan ehdottamaa määrää vähemmällä summalla.

Tämän mukaisesti valiokunta esittää,

että Kaupunginvaltuusto, voimassa olevia palkkasääntöjä muuttaen, vahvistaisi alempana mainituille teknillisten laitosten virkailijoille seuraavat palkkamäärät, nimittäin:

I. Vesijohtolaitos.

1 Apulaisjohtaja, palkkaa 9,000

II. Kaasutehdas.

*1 Apulaisjohtaja, paitsi asuntoa, lämpöä ja
valoa, palkkaa 8,000*
1 Kemisti (avustava käyttöinsinööri), palkkaa 6,000

Sen ohessa on Valiokunnalla ollut aihetta kajota kysymykseen ikäkorotuksen myöntämisestä teknillisten laitosten virkamiehille, jonka kysymyksen Kaupunginvaltuusto, niinkuin edellä mainittiin, pani viime budjetinjärjestelyssä pöydälle käsiteltäväksi Valiokunnan mietinnön yhteydessä.

Niinkuin Valiokunnan mietinnössä N:o 1 huomautetaan, ei kaikille teknillisten laitosten viranpitäjille ole taattu ikäkorotusta määrävuosien palveluksesta. Eräille virkamiehille on Kaupunginvaltuuston kunakin kertana erikseen tekemän päätöksen johdosta myönnetty ikäkorotus, jota vastoin toisille ei ole suotu tuollaista etua. Tällaista ryhmitystä täytyy pitää mielivaltaisena, ja syynä siihen että eräät viranpitäjät on jätetty vaille ikäkorotuksia lienee ainoastaan se, että Kaupunginvaltuuston päätöstä tuollaisesta palkanparannuksesta ei ole vaadittu virkaa perustettaessa tai myöhemmin. Kun ei ollut aihetta tässä kohden erottaa eräitä virkamiehiä puheenalaisista ryhmistä, ehdotti Valiokunta yleisesti määrättäväksi, että ikäkorotusta on yhdenmukaisella perustuksella tuleva kaikille kaupungin teknillisten laitosten vakinaisille virkamiehille.

Tässä ehdotuksessaan on Valiokunta katsonut olevan edelleen pysyminen. Valiokunta on tosin tämän mietinnön alussa puoltanut vapaampain ja liikemäisempäin periaatteiden käytäntöön ottamista tämän virkaryhmän palkkausolojen järjestämisessä. Mutta kun tällainen uudistus vaatii lähempää selvitystä, joka näyttää olevan sopiva hankkia odotettavana olevan kaupungin palkkausjärjestelmän yleisen uudistuksen yhteydessä sekä sitä paitsi edellyttää vakituisen valmistelevan ammattiviranomaisen olemassaoloa palkkakysymyksiä varten, ei Valiokunta ole tässä asian vaiheessa tahtonut lähemmältä kajota kysymykseen eikä esittää lopullista ehdotusta asiassa, vaan on katsonut asian käyvän nykyään järjestäminen edellä ehdotetulla tavalla.

Ehdotuksen mukaan suotaisiin tässä puheena oleva palkanparannus *kaikille teknillisten laitosten vakinaisille virkamiehille*. Kun jonkinlaista epätietoisuutta näyttää vallitsevan siitä, mitä näillä virkamiehillä on tarkoitettava, on Valiokunta arvellut, että Valtuuston tulisi yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi määrätä kantansa asiassa. Teknillisten laitosten virkamiehenä Valiokunta puolestaan pitäisi näiden laitosten hallitukselle huhtikuun 30 päivänä 1912 vahvistetun johtosäännön 7 §:n sanonnan mukaan sellaisen vakinaisella menosäännöllä olevan viranpitäjää, jonka Kaupunginvaltuusto tai Hallitus ottaa ja erottaa molemminpuolisen irtisanomisoikeuden ehdolla. Tämän ryhmän ulkopuolelle jäisivät siis Valiokunnan käsityksen mukaan ne konttorihenkilöt (konttoriapulaiset, piirustajaapulaiset, laboratorioapulaiset y. m.), joiden virkoja ei ole erikseen lueteltu palkkasäännössä ja jotka palkataan yhteisestä määrärahasta, sekä niinkään ne viranpitäjät (ylikoneenkäyttäjät, konemestarit, putkimestarit, työmestarit, kaasumestarit, ylimontööri, varastonhoitajat, varastokirjurit, varastokirjanpitäjät y. m. s.), jotka vastamainitun 7 §:n johdosta ottaa ja erottaa asianomainen laitoksen päällikkö. Valiokunta ei suinkaan tahdo kieltää, että viimeksi mainituissakin ryhmissä on

henkilöjä, jotka pitkällisen ja uskollisen palveluksen perusteella ansaitsevat palkanparannusta, mutta tämä lienee siinä tapauksessa annettava asianomaisille henkilökohtaisena palkanlisäyksenä sillä tavoin kuin kaupungin teknillisten laitosten toimitusjohtajille huhtikuun 30 päivänä 1912 vahvistetun johtosäännön 10 kohta edellyttää.

Tämän mukaisesti päättäneen Kaupunginvaltuusto:

että kaikille teknillisten laitosten vakinaisille virkamiehille taataan ikälisäystä 5 ja 10 vuoden palveluksesta 10 % pohjapalkasta kumpaisellakin kerralla; sekä

että mainitunlaisiksi virkamieheksi on luettava ainoastaan ne teknillisten laitosten viranpitäjät, jotka Kaupunginvaltuusto tai näiden laitosten Hallitus asettaa.

VI. Rakennuskonttorin sekä kaupungin yleisten töiden Hallituksen sihteerin palkanjärjestely.

(Vrt. taululiitettä IX).

Edellisessä mietinnössään Valiokunta ehdotti, että katu-, viemäri- ja satamarakennusosastojen molempain insinöörien (apulaistyöpäällikköjen) palkat korotettaisiin 6:000:sta 7,000 markkaan, ja Valiokunta piti tätä palkanjärjestelyä tarpeellisena näiden virkain tärkeyden ja paljotöisen laadun johdosta. Kokouksessaan joulukuun 29 päivänä 1915 Kaupunginvaltuusto myönsi mainittujen virkain silloisille pitäjille kumpaisellekin 1,000 markan henkilökohtaisen palkanlisäyksen, joten vuosipalkka nousi Valiokunnan ehdottamaan määrään 7,000 markkaan (paitsi matkaravoja 500 markkaa). Sitten on Kaupunginvaltuusto kokouksessaan kuluvan helmikuun 8 päivänä puheena olevain virkain tultua avonaisiksi päättänyt muuttaa näihin virkoihin liittyvät vakinaiset palkkausedut Valiokunnan ehdotuksen mukaisesti, joten nämä palkkakäsymykset nyttemmin jäävät Valiokunnan tehtävän ulkopuolelle.

Valiokunnalle annetussa kirjoituksessa (Liite IV) ovat avustava kaupunginarkkitehti, avustava kaupunginasemakaava-arkkitehti ja puhtaanapitolaitoksen johtaja, jotka Valiokunnan ehdotuksen mukaan saisivat 6,500 markan pohjapalkan, anoneet, että tämä palkka vastaisessa palkanjärjestelyssä korotettaisiin 7,000 markkaan eli siihen määrään, minkä kaupungin yleisten töiden Hallitus alkuperäisessä esityksessään vuonna 1914 oli ehdottanut puheena oleville virkamiehille.

Kaupungin yleisten töiden Hallituksen vastamainitussa ehdotuksessa Rakennuskonttorin virkamiesten palkkain järjestämiseksi (ks. *Pain. asiakirj. N:o 49 vuodelta 1914 liite XVII*) on edellä mainitut kolme virkamiestä luettu apulaistyönjohtajia alempaan palkkaryhmään. Kun siis Hallitus itsekkin on sitä mieltä,

että hakijoita ei olisi luettava lähinnä korkeampaan palkkaryhmään, ei Valiokunnalla ole ollut aihetta luopua aikaisemmasta ehdotuksestaan tässä kohden. Valiokunta siis esittää,

että Kaupunginvaltuusto, kaupungin yleisten töiden Hallituksen ja Rakennuskonttorin voimassa olevaa palkkasääntöä muuttaen, vahvistaisi alempana mainituille virkailijoille seuraavat palkkamäärät:

1 Sihteeri, palkkiota	4,000:—	
1 Kaupunginarkkitehti, palkkaa	11,000:—	
matkarahoja	500:—	11,500:—
1 Kaupunginarkkitehdin apulainen, palkkaa	6,500:—	
matkarahoja	500:—	7,000:—
1 Kaupunginasemakaava-arkkitehti, palkkaa	11,000:—	
matkarahoja	500:—	11,500:—
1 Kaupunginasemakaava-arkkitehdin apulainen, palkkaa	6,500:—	
1 Puhtaanapitolaitoksen johtaja, palkkaa	6,500:—	
matkarahoja	500:—	7,000:—
1 Kamreeri, palkkaa	6,000:—	

IVI. Palkanparannus toiselle kaupunginlääkärille ja lihantarkastusaseman henkilökunnalle.

(Vrt. taululiitettä X).

Terveydenhoitolautakunnalle osotetussa kirjoituksessa (Liite II) on toinen kaupunginlääkäri, tohtori Harald Råbergh, ilmoittanut lokakuun 13 päivänä 1915 olleensa viisi vuotta kaupunginlääkärinvirassaan, anonut, että hänelle samoinkuin useimmille kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon palveluksessa oleville virkamiehille myönnettäisiin ikäkorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta kumpaisellakin kerralla 10 % pohjapalkastaan. Tämän anomuksen on Terveydenhoitolautakunta puoltosanansa kera lähettänyt Kaupunginvaltuustolle kirjelmässä viime tammikuun 20 päivästä (Liite I) ja Valtuuston Valmistelukunta on sen lähettänyt Valiokuntaan lausunnon saamista varten.

Niinkuin Terveydenhoitolautakunta kirjelmässään huomauttaa, on useimmille kunnan sairaanhoitoalan virkamiehille taattu ikäkorotus määrävuosien palveluksesta. Tuollainen etu on m. m. ensimmäisellä kaupunginlääkärillä, terveydenhoidon tarkastajalla, työtarkastajilla, terveystoimikunnan ylikatsijalla ja katsijoilla sekä osit-

tain Marian sairaalan lääkäreillä ja, Valiokunnan ehdotuksen mukaan, kulkutauti-sairaalan lääkäreillä sekä terveydellisten tutkimusten laboratorioin henkilökunnalla. Valiokunta on sentähden ja katsoen viran vastuunalaiseen ja paljotöiseen laatuun puoltanut edellä mainittua tohtori Råberghin anomusta sekä pyytää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi ehdottaa,

että toiselle kaupunginlääkärille annetaan palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta 10 % pohjapalkasta kumpaisellakin kerralla.

Edellä mainitussa kirjelmässä viime tammikuun 20 päivältä on Terveystoimituslautakunta niinkään ehdottanut, että lihantarkastusaseman johtajalle, vanhemmalle ja nuoremmalle tarkastuseläinlääkärille sekä kassanhoitajalle myönnettäisiin palkankorotus 5 ja 10 vuoden palveluksesta.

Tämän johdosta pyytää Valiokunta huomauttaa, että Kaupunginvaltuusto on marraskuun 25 päivänä 1913 vahvistanut Helsingin kaupungin lihantarkastusaseman vuosirahasäännön määräämättä että virkamiesten tulee saada ikäkorotus. Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen pohjana olleessa Rahatoimikamarin esityksessä huomautetaan nimenomaan, että tuollaista määräystä puuttuu, mutta koska Kamari oli edellyttänyt mainittuun palkkasääntöön tehtävän tuntuja muutoksia, kun toinen tarkastusasema avataan kaupungin uudessa teurastamossa, ei Kamari katsonut olevan esittäminen myönnettäväksi palkanlisäystä lihantarkastusaseman virkamiehille. Nämä näkökohdat Kaupunginvaltuustokin hyväksyi asiaa käsitellessään.

Kun siis Kaupunginvaltuusto hiljattain on periaatteellisesti ratkaissut tämän palkkakysymyksen eikä Terveystoimituslautakunta ole esitystään tältä kohden mitenkään perustellut, ehdottaa Valiokunta,

että kysymys ikäkorotuksen myöntämisestä määrävuosien palveluksesta kaupungin lihantarkastusaseman virkamiehille nykyään saisi raueta.

Valiokunnan ehdottama uudistettu palkkasääntö oli aiottu astuvaksi voimaan tammikuun 1 päivästä 1915, vaikka asian käsittely on sittemmin tavattomain olojen johdosta saanut jäädä toistaiseksi. Kun Kaupunginvaltuusto nyttemmin luopuen aikaisemmasta kannastaan on päättänyt melko laajoja osittaisia palkanjärjestelyjä toimeenpantavaksi, näyttää oikeus ja kohtuus vaativan, että asianomaiset palkansaajat jo kuluvan vuoden alusta tulevat osallisiksi palkanparannuksistaan ja siten pääsevät samaan asemaan kuin ne kunnan virkamiehet, jotka saivat palkankorotusta viime budjetinjärjestelyssä. Tässä edellä esitetty Valio-

kunnan tarkistettu ehdotus lisäksi kuluvan vuoden menosäännön palkkamääriä seuraavasti:

Rahatoimikonttori	8,283: 34
Liikennekonttori	6,403: 34
Palomestari	1,700: —
Tyttöjen ammattikoulu	2,860: —
Terveydellisten tutkimusten laboratorio	1,740: —
Vesijohtolaitos	1,390: —
Kaasutehdas	2,373: 34
Sähkölaitos	840: —
Rakennuskonttori	4,987: 50
Kaupungin yleisten töiden Hallitus	1,000: —
Toinen kaupunginlääkäri	450: —
	Yhteensä 32,027: 52

Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto hyväksyy edellä esitetyt Valiokunnan ehdotukset, olisi tarvittavat lisävarat pantava maksettavaksi Valtuuston käyttövaroista.

Kun käytännössä on ilmaantunut epätietoisuutta ja erilaista tulkintaa eri virkamiehille tulevan ikäkorotuksen laskemisen perusteisiin nähden, näyttää Kaupunginvaltuuston olevan vahvistettava joitakin ohjeita noudatettaviksi tässä kohden. Ensinnäkin on määrättävä, että asianomainen viranpitäjä on oikeutettu uusien määräysten mukaisen palkankorotuksen saamiseen nähden lukemaan hyväkseen sen ajan, mikä ennen muuttuneiden palkkausehtojen voimaan astumista on kulunut virkamiehen tulosta virkaansa. Lisäksi näyttää olevan fleiseksi säännöksi vahvistettava, että laskettaessa virkamiesten palkan prosenttikorotusta on pohjapalkaksi pantava kussakin vuosirahasäännössä oleva palkkamäärä, joten pohjapalkan korotuksetkin vaikuttavat ikäkorotusten määrään. Tätä menettelyä onkin tähän asti noudatettu. Niinikään on tarpeellista määrätä, että ainoastaan vakinaisen virantoimituksen sääntöpalkkaisessa virassa saa lukea hyväksi ikäkorotukseen nähden, mistä seuraisi, että viranpitäjä ei saisi lukea hyväkseen sitä aikaa, minkä hän on ollut virkaatoimittavana, ei myöskään sitä aikaa, minkä virka on ollut väliaikaisella kannalla ennen sen asettamista vakinaiselle palkkasäännölle. Tietysti voi Kaupunginvaltuusto kuitenkin eri tapauksissa myöntää poikkeuksia näiltä kohdin. Lopuksi olisi Kaupunginvaltuuston vahvistettava säännöksi, että palkankorotus määrävuosien palveluksesta maksetaan lähinnä sen jälkeisen kuukauden alusta, jolloin tuollaisen edun nauttimisen edellytykset ovat alkaneet.

Nämä säännöt ovat sen laatuksia, että ne on pantava niihin yleisiin ehtoihin ja määräyksiin, mitkä ehdotetun palkkauslautakunnan aloitteesta olisi laadittava ja esitettävä Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi. Valiokunnan mielestä olisi

kuitenkin hyödyksi, jos tuollaiset yleiset ehdot vahvistettaisiin väliaikaisesti olemaan voimassa, kunnes yleinen palkkasääntö astuu voimaan.

Edellä lausutun johdosta esittää Valiokunta Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että kaikia Kaupunginvaltuuston hyväksymiä voimassa olevain palkkasääntöjen ja palkkausehtojen muutoksia on sovellettava tammikuun 1 päivästä 1916 lähtien;

että mainittua tarkoitusta varten tarvittava lisäys 1916 vuoden menosääntöön, 32,027 markkaa 52 penniä, on pantava maksettavaksi Kaupunginvaltuuston tämän vuotisista käyttövaroista;

että ne viranpitäjät, joille Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaan on taattu oikeus palkankorotukseen määrävuosien palveluksesta, saavat siihen nähden lukea hyväkseen sen ajan, minkä he aikaisemmin ovat olleet samassa virassa.

Lisäksi päättäneen Kaupunginvaltuusto:

että kunnan virkamiehille taattu palkanlisäys on kultakin budjettivuodelta laskettava heillä vahvistetun vuosirahasäännön mukaan olevain palkkaetujen johdolla;

että asianomainen virkamies saa määrävuosien palveluksesta tulevaan palkankorotukseen nähden lukea hyväkseen ainoastaan sen ajan, minkä hän vakinaisena sääntöpalkkaisena viranpitäjänä on virassa ollut, ellei Kaupunginvaltuusto jossakin tapauksessa ole myöntänyt poikkeusta tästä; sekä

että määrävuosien palveluksesta tuleva palkankorotus kannetaan lähinnä sen jälkeisen kuukauden 1 päivästä, jolloin korotuksen nauttimiseen nähden säädetyt ehdot on täytetty.

Helsingissä, helmikuun 29 päivänä 1916.

Artur Tollet.

Jalmar Castrén.

W. F. Heimbürger.

E. W. Walldén.

John Ugglä.

HELSINGIN
TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

*Helsingissä,
tammik. 20 p:nä 1916.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 31.

Tämän oheisessa kirjelmässä on toinen kaupunginlääkäri, tohtori Harald Råbergh, ilmoittaen, että hän on lokakuun 13 päivänä 1915 ollut kaupunginlääkärintirassaan viisi vuotta, anonut, että hänelle samoinkuin useimmille kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon palveluksessa oleville virkamiehille myönnettäisiin ikäkorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta kumpaisellakin kerralla 10 % pohjapalkastaan.

Tätä tohtori Råberghin anomusta Terveystenhoitolautakunta pyytää puoltaa, siihen nahden että viime aikoina yleensä on noudatettu sitä käytäntöä, että kaupungin vakinaisille virkamiehille on suotu tuollainen palkankorotus ja kun sitä paitsi joulukuun 30 päivänä 1913 erinäisten kunnan virastojen ja virkamiesten palkkasääntöjen muuttamista käsittelemään asetettu valiokunta on tuollaista ikäkorotusta ehdottanut erinäisille muille kaupungin virkamiehille.

Samalla pyytää Terveystenhoitolautakunta kunnioittaen Kaupunginvaltuustolle esittää, että sama etu suotaisiin kaupungin lihantarkastusaseman johtajalle, vanhemmalle ja nuoremalle tarkastuseläinlääkärille sekä kassanhoitajalle.

Terveystenhoitolautakunnan puolesta:

O. v. Hellens.

R. Wuorio.

Helsingin Terveystarkastuslautakunnalle.

Sen johdosta että ensi lokakuun 13 päivänä tulee viisi vuotta kuluneeksi siitä, kun minä tulin tšekäläiseen toiseen kaupunginlääkäriin virkaan, pyydän Terveystarkastuslautakunnan välityksellä kunnioittaen anoa tavanmukaista ikäkorotusta, jommainen on myönnetty muille kaupungin vakinaisessa palveluksessa oleville virkamiehille, ja rohkenen anomukseni perustelemiseksi esittää seuraavaa:

Mietinnössä, jonka tšekäläisen toisen kaupunginlääkäriin viran uudestijärjestämistä varten asetettu Kaupunginvaltuuston valiokunta antoi maaliskuun 26 päivänä 1909 ja johon muutoin pyydän lähemmin viitata, ehdotettiin muun muassa toiselle kaupunginlääkärille 4,500 markan vuosipalkkaa sekä 375 markan korvausta kesäloman aikaiselle viransijaiselle, johon ehdotukseen Kaupunginvaltuusto myöntyi. Mikäli asiakirjoista näkyy, ei kysymys ikäkorotuksen myöntämisestä toiselle kaupunginlääkärille määrävuosien palveluksesta ollut käsiteltävänä Valtuuston asettamassa valiokunnassa, vaikka se jo ensimmäisessä kokouksessaan ehdotti aiotun terveystarkastajan viran tahi sitä nyttemmin vastaavain tehtävien hoitajalle 5,400 markan vuosipalkkaa korotuksin 5 ja 10 vuoden palveluksesta. Terveystarkastajan virkaa syksyllä 1913 lopullisesti järjestettäessä myönnettiinkin tämän viran pitäjälle niinkuin tunnettu kaksi ikäkorotusta, 10 % pohjapalkasta 5 ja 10 vuoden palveluksesta. Paitsi terveystarkastajaa ovat nyttemmin miltei kaikki kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon palveluksessa olevat virkamiehet oikeutetut ikäkorotukseen määrävuosien palveluksesta, yksinpä terveystarkastajan kaitisijatkien. Sama on laita virkamiesten useimmilla muillakin kaupunginhallinnon aloilla. On sentähden mielestäni oikeuden ja kohtuuden mukaista, että allekirjoittaneelle, joka ensi lokakuun 13 päivänä tulee olleeksi viisi vuotta kunnan toisen kaupunginlääkäriin virassa, aikaisemmin eli syksystä 1894 lähtien oltuaan kaupungin aluelääkäriin virassa, pääsee osalliseksi samallaisesta edusta. Mitä virkatoimintaani muuten tulee, pyydän lähemmin viitata siihen selvitykseen toisen kaupunginlääkäriin työtehtävistä, mikä nykyistä terveystarkastajan virkaa järjestettäessä annettiin Rahatoimikamariin ja on Kamarin huhtikuun 3 päivänä 1913 antamassa painetussa mietinnössä. Rohkenen tässä yhteydessä toistaa, mitä silloin muun muassa esitin, nimittäin että toisen kaupunginlääkäriin hoidettavana on tärkeitä ja aikaa vieviä tehtäviä, ja kun tämän ohessa otetaan huomioon mielenvikaisten luvun lisääntyminen pääkaupungissa ja tämän luvun riippuvaisuus asukasluvun kasvamisesta, mikä seikka vaikuttaa hänen muihinkin työtehtäviinsä, lienee selvää, että hänen työmääränsä vastedeskin lisääntymistään lisääntyy. Tämä asianlaita käy selville muun muassa siitäkin, että toisen kaupunginlääkäriin antamia lausuntoja mielentilasta vuonna 1911 oli 154, vuonna 1912 213, vuonna 1913 232 ja vuonna 1914 taas 205. Viimeksi mainitun vuoden osottama väheneminen on selitettävissä siten, että usein esiintyvät n. s. alkoholipsykosit tuon vuoden viiden viimeisen kuukauden kuluessa sotatilan aikaisen osittaisen alkoholikiellon johdosta paljon vähenivät, minkätähden mainittu vähennys siis ainoastaan on satunnainen poikkeus tavallisesta asianlaidasta.

Edellä lausutun johdosta allekirjoittanut pyytää täten Terveydenhoitolautakunnalta kunnioittaen anoa, että Lautakunta anomukseeni myöntyen tekisi ensi vuoden budjetinjärjestelyn yhteydessä Kaupunginvaltuustolle esityksen ikäkorotuksen myöntämisestä minulle 5 ja 10 vuoden palveluksesta, kumpaisellakin kerralla 10 % minulle tulevasta pohjapalkasta. Helsingissä, syyskuun 20 päivänä 1915.

Harald Råbergh.

Toinen kaupunginlääkäri.

Liite III.

HELSINGIN

Terveydenhoitolautakunta

*Helsingissä,
helmik. 10 p:nä 1916.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 104.

Oheen pannen Helsingin kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorioin kirjelmän, jossa anotaan sellaista Terveydenhoitolautakunnan toimenpidettä, mikä olisi omansa laboratorioin henkilökunnalle hankkimaan semmoisen palkankorotuksen määrävuosien palveluksesta, mikä jo on taattu useille muille kaupungin virkamiehille, pyytää Lautakunta Kaupunginvaltuustolle kunnioittaen esittää, että palkankorotusta 5 ja 10 vuoden palveluksesta 10 % pohjapalkasta kumpaisellakin kerralla myönnettäisiin laboratorioin kumpaisellekin johtajalle, assistentille ja laboraattorille, viimeksi mainitulle koska hänen virka-asemansa on verrattava terveyspoliisin kaitsijain asemaan ja näille on suotu tuollainen palkankorotus.

Terveydenhoitolautakunnan puolesta:

O. v. Hellens.

R. Wuorio.

Kaupungin Palkanjärjestelykomitealle.

Allekirjoittaneet Helsingin kaupungin Rakennuskonttorin virkamiehet rohkenevat täten kunnioittavimmin anoa, että Komitea käsitellessään kysymystä kunnan virkamiesten palkkain järjestämisestä ottaisi harkittavaksi, eikö allekirjoittaneiden palkkaetuja, joita kuluvan vuoden budjetin mukaan on 6,000 markkaa kullakin meistä, kävisi korottaminen samaan määrään, minkä meihin verrattavat Rakennuskonttorin ja teknillisten laitosten virkamiehet jo tahi vastedes saavat. Rohkenemme huomauttaa, että Rakennuskonttorin katu-, viemäri- ja satamarakennusosaston apulaistyöpäälliköt kaupungin yleisten töiden Hallituksen ehdotuksen mukaan saisivat 7,000 markan pohjapalkan sekä että Sähkötehtaan osastoinsinöörit jo 1915 vuoden budjetin mukaan saavat 7,200 markkaa ja että Kaasutehtaan saman arvoisille insinööreille niinikään on myönnetty 7,200 markan pohjapalkka. Kuin näin ollen anomustamme ei käyne pitäminen kohtuuttomana, rohkenemme toivoa, että arvoisa Komitea on havaitseva oikeudenmukaiseksi ottaa sen huomioon palkanjärjestelyehdotusta lopullisesti laatiessaan.

Helsingissä, tammikuun 31 päivänä 1916.

Runar Eklund.

Avust. kaupunginarkkitehti.

Joh. Sjöholm.

Puhtaanapito-osaston johtaja.

Birger Brunila.

Avust. kaupunginasemakaava-arkkitehti.

Rahatoimikonttorin

Virka	1916 vuoden rahasääntö					Rahatoimi-	
	Alkupalkka		Ikälisäys ¹⁾ y. m.	Yhteensä	Loppupalkka	Alkupalkka	
	Palkka	Palkkio				Palkka	Palkkio
1	2	3	4	5	6	7	8
Kaupunginkamreeri	5,000	5,000	{ 1 à 500 1 ^{1/11} :stä à 83:33 }	10,583: 33	11,000	5,000	7,000
Kaupunginkassanhoitaja	4,000	3,500	{ 2 à 400 4) 800 }	9,100	9,100	10,000	—
Apulaiskassanhoitaja	6,000	—	—	6,000	6,000	6,000	—
Vanhempi kaupunginkirjuri	4,000	2,000	1 à 400	6,400	6,800	8,000	—
Nuorempi s:n	3,000	2,000	1 à 300	5,300	5,600	5,000	—
S:n s:n	3,000	1,200	—	4,200	4,800	5,000	—
1 vanhempi konttorikirjuri	2,000	600	—	2,600	3,000	10,000	—
3 nuorempaa konttorikirjuria	6,000	1,200	6 à 200	8,400	8,400		
Ekspeditööri ⁵⁾	—	—	—	—	—	3,600	—
2 vahtimestaria	3,600	6) 600	7) 200	4,400	4,400	4,200	—
Vahtimestarinapulainen	600	—	—	600	600	600	—
Määräraha ekspeditöörin tehtävien hoitamista varten	—	—	—	—	—	—	—
Kaikki virat	37,200	16,100	4,283: 33	57,583: 33	59,700	57,400	7,000

1) Rahatoimikonttorin virkamiehillä on nykyään oikeus saada palkankorotusta 5 ja 10 hoitajalla, koska tämä vuonna 1912 perustettu virka toistaiseksi on ainoastaan väliaikainen.

2) Laskettu 1916 vuoden olojen pohjalla.

3) Kaupunginkamreerin ikäkorotus maksettaisiin Rahatoimikamarin ja Valiokunnan

4) Korvaus menetetyistä poissaolosakkojen osuudesta.

5) Ekspeditööri on tähän asti luettu n. s. ylimääräisiin apulaisiin sekä palkattu sitä

6) Tämä rahamäärä on rahasäännössä nimikkeen „Palkkiota laskujen perimisestä“

7) Toisen vahtimestarin henkilökohtainen palkanlisäys.

Liite V.

palkanjärjestely.

kamarin ehdotus				Valiokunnan ehdotus					
Ikälisäys ²⁾ y. m.	Yhteensä	Loppupalkka	Lisäys (sar. 10—sar. 5)	Alkupalkka		Ikälisäys ²⁾ y. m.	Yhteensä	Loppupalkka	Lisäys (sar. 16—sar. 5)
				Palkka	Palkkio				
9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
{ ³⁾ 1 à 1,200 1 ^{1/11} :stä à 200}	13,400	14,400	2,816: 67	5,000	5,000	{ ³⁾ 1 à 1,000 1 ^{1/11} :stä à 166: 67}	11,166: 67	12,000	583: 34
{ ²⁾ 2 à 1,000 4) 800}	12,800	12,800	3,700	8,000	—	{ ²⁾ 2 à 800 4) 800}	10,400	10,400	1,300
—	6,000	7,200	—	6,000	—	—	6,000	7,200	—
1 à 800	8,800	9,600	2,400	7,000	—	1 à 700	7,700	8,400	1,300
1 à 500	5,500	6,000	200	5,000	—	1 à 500	5,500	6,000	200
—	5,000	6,000	800	5,000	—	—	5,000	6,000	800
6 à 250	11,500	12,000	500	10,000	—	6 à 250	11,500	12,000	500
—	3,600	4,320	3,600	—	—	—	—	—	—
⁷⁾ 200	4,400	4,400	—	4,200	—	⁷⁾ 200	4,400	4,400	—
—	600	600	—	600	—	—	600	600	—
—	—	—	—	—	3,600	—	3,600	3,600	3,600
7,200	71,600	77,320	14,016: 67	50,800	8,600	6,466: 67	65,866: 67	70,600	8,283: 34

vuoden palveluksesta 10% pohjapalkastaan. Tuollaista etua ei kuitenkaan ole apulaiskassan-

ehdotuksen mukaan yhteenlasketun palkan ja palkkion perusteella.

varten olevasta määrärahasta.

kohdalla, mutta menee vahtimestareille.

Liikennekonttorin

Virka	1916 vuoden rahasääntö					Liikenne-
	Alkupalkka		Ikälisäys ¹⁾ y. m.	Yhteensä	Loppu- palkka	Alku- palkka
	Palkka	Palkkio				
1	2	3	4	5	6	7
Liikennekamreeri	5,000	1,000	{ 2 à 500 } { 3) 1,000 }	8,000	8,000	6,000
Vanhempi kirjuri	3,000	600	1 à 300	3,900	4,200	4,200
” ”	3,000	600	—	3,600	4,200	4,200
Nuorempi kirjuri	2,400	600	1 à 240	3,240	3,480	3,600
” ”	2,400	600	—	3,000	3,480	3,600
Vanhempi kassanhoitaja	2,400	600	2 à 240	3,480	3,480	3,600
Nuorempi ”	2,100	300	—	2,400	2,820	3,000
Kirjanpitäjä	2,400	600	1 à 240	3,240	3,480	3,600
Vanhempi konttorikirjuri	1,800	300	1 1/9:stä à 60	2,160	2,460	2,400
” ”	1,800	300	—	2,100	2,460	2,400
Nuorempi ”	1,800	—	1 1/9:stä à 60	1,860	2,160	2,100
” ”	1,800	—	—	1,800	2,160	2,100
Vaakamestari	2,200	300	1 à 220	2,720	2,940	3,000
2 apulaisvaakamestaria	3,600	600	—	4,200	4,920	4,800
Kaikki virat	35,700	6,400	3,600	45,700	50,240	48,600

¹⁾ Kaikki sääntöpalkkaiset vakinaiset virkailijat saavat nykyään korotusta 5 ja 10 vuo-

²⁾ Laskettu 1916 vuoden olojen mukaan.

³⁾ Henkilökohtaista palkkionlisäystä.

Liite VI.

palkanjärjestely.

ehdotus				Valiokunnan ehdotus				
Ikälisäys ²⁾ y. m.	Yhteensä	Loppu- palkka	Lisäys (sar. 9— sar. 5)	Alku- palkka	Ikälisäys ²⁾ y. m.	Yhteensä	Loppu- palkka	Lisäys (sar. 14— sar. 5)
8	9	10	11	12	13	14	15	16
{ 2 à 500 } { ³⁾ 1,000 }	8,000	8,000	—	6,000	{ 2 à 600 } { ³⁾ 2,000 }	9,200	9,200	1,200
1 à 420	4,620	5,040	720	4,000	1 à 400	4,400	4,800	500
—	4,200	5,040	600	4,000	—	4,000	4,800	400
1 à 360	3,960	4,320	720	3,400	1 à 340	3,740	4,080	500
—	3,600	4,320	600	3,400	—	3,400	4,080	400
2 à 360	4,320	4,320	840	3,400	2 à 340	4,080	4,080	600
—	3,000	3,600	600	2,700	—	2,700	3,240	300
1 à 360	3,960	4,320	720	3,400	1 à 340	3,740	4,080	500
1 1/9:stä à 80	2,480	2,880	320	2,300	1 1/9:stä à 76:67	2,376:67	2,760	216:67
—	2,400	2,880	300	2,300	—	2,300	2,760	200
1 1/9:stä à 70	2,170	2,520	310	2,000	1 1/9:stä à 66:67	2,066:67	2,400	206:67
—	2,100	2,520	300	2,000	—	2,000	2,400	200
1 à 300	3,300	3,600	580	3,000	1 à 300	3,300	3,600	580
—	4,800	5,760	600	4,800	—	4,800	5,760	600
4,310	52,910	59,120	7,210	46,700	5,403:54	52,103:54	58,040	6,403:34

den palveluksesta kumpaisellakin kerralla 10% pohjapalkasta (ei palkkiosta).

Palomestarin, alipalomestarin, tyttöjen ammattikoulun henkilö-

A. Palo-

Virka	1916 vuoden rahasääntö					Budjetin-	
	Pohja- palkka	Vuokra- rahat	Ikä- lisäys	Yhteensä	Loppu- palkka	Pohja- palkka	Vuokra- rahat
1	2	3	4	5	6	7	8
Palomestari	8,500	vapaa asunto, puut ja valo	—	8,500	8,500	8,500	vapaa asunto, puut ja valo
Alipalomestari	5,200	2,800	—	8,000	8,000	5,200	2,800
Molemmat virat	13,700	2,800	—	16,500	16,500	13,700	2,800

B. Tyttöjen

Virka	1916 vuoden rahasääntö				Rahatoimi-
	Pohja- palkka	Ikälisäys ¹⁾	Yhteensä	Loppu- palkka	Raha- opettajatta- 5, 10 ja 15 laan, minkä vittaisiin li-
1	2	3	4	5	
4 opettajatarta à 2,500	10,000	} 13 st. à 200	23,100	12,400	
3 ” à 2,200	6,600			8,400	
1 opettajatar à 2,400	2,400			3,000	
1 ” à 1,500	1,500			2,100	
Kaikki virat	20,500	2,600	23,100	25,900	

¹⁾ Nykyään voimassa olevain säännösten mukaan tulee opettajattarille 200 markan

C. Terveydellisten

Virka	1916 vuoden rahasääntö				Rahatoimi-
	Pohja- palkka	Ikälisäys	Yhteensä	Loppu- palkka	Pohja- palkka
1	2	3	4	5	6
Laboratorin ja kemiallisen osaston johtaja	8,000	—	8,000	8,000	9,000
Bakteriologisen osaston johtaja	5,000	—	5,000	5,000	5,000
Assistentti	4,800	—	4,800	4,800	4,800
Laboraattori	2,400	—	2,400	2,400	2,400
Kaikki virat	20,200	—	20,200	20,200	21,200

¹⁾ Laskettu 1916 vuoden olojen mukaan.

Liite VII.

kunnan ja terveydellisten tutkimusten laboratorioin palkanjärjestely.*laitos.*

käsittelyssä ^{30/12} 1913 tehty ehdotus				Valiokunnan ehdotus					
Ikä-lisäys	Yhteensä	Loppu-palkka	Lisäys (sar. 10—sar. 5)	Pohja-palkka	Vuokra-rahdat	Ikälisäys	Yhteensä	Loppu-palkka	Lisäys (sar. 16—sar. 5)
9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
2 à 850	10,200	10,200	1,700	8,500	vapaa asunto, puut ja valo	2 à 850	10,200	10,200	1,700
—	8,000	9,040	—	5,200	2,800	—	8,000	9,040	—
1,700	18,200	19,240	1,700	13,700	2,800	1,700	18,200	19,240	1,700

ammattikoulu.

kamarin ehdotus	Valiokunnan ehdotus
toimikamarin ehdotuksen mukaan saisivat ret pohjapalkan muuttumatta ikäkorotusta vuoden palveluksesta 400 markkaa kerralla johdosta kuluvan vuoden rahasääntöön tassa 2,600 markkaa.	Valiokunnan ehdotuksen mukaan saisivat opettajattaret pohjapalkan muuttumatta palkan korotusta 5, 10 ja 15 vuoden palveluksesta 20, 20 ja 10 % koulun I luokan opetuksesta nauttimastaan pohjapalkasta. Kuluvan vuoden rahasääntöön verraten olisi lisäys 2,860 markkaa.

palkankorotus 5, 10 ja 15 vuoden palveluksista.

tutkimusten laboratorio.

kamarin ehdotus				Valiokunnan ehdotus				
Ikä-lisäys ¹⁾	Yhteensä	Loppu-palkka	Lisäys (sar. 8—sar. 4)	Pohja-palkka	Ikä-lisäys ¹⁾	Yhteensä	Loppu-palkka	Lisäys (sar. 13—sar. 4)
7	8	9	10	11	12	13	14	15
—	9,000	10,800	1,000	9,000	—	9,000	10,800	1,000
1 à 500	5,500	6,000	500	5,000	1 à 500	5,500	6,000	500
—	4,800	5,760	—	4,800	—	4,800	5,760	—
1 à 240	2,640	2,880	240	2,400	1 à 240	2,640	2,880	240
740	21,940	25,440	1,740	21,200	740	21,940	25,440	1,740

Teknillisten laitosten

V i r k a	1916 vuoden rahasääntö				Kaupun- palkka
	Pohja- palkka	Ikälisäys ¹⁾	Yhteensä	Loppu- palkka	
1	2	3	4	5	6
1. Vesijohtolaitos.					
Apulaisjohtaja	8,000	{ 1 à 800 1 1/7:stä à 400 }	9,200	9,600	10,000
Kassanhoitajat	2,400	—	2,400	2,400	2,700
Kaikki virat	10,400	1,200	11,600	12,000	12,700
2. Kaasutehdas.					
Apulaisjohtaja (paitsi asuntoa, lämpöä ja valoa, arviolta 2,200 mk)	7,200	{ 1 à 720 1 1/5:stä à 420 }	8,340	8,640	7,800
Apulais-käyttöinsinööri	5,400	—	5,400	6,480	6,000
Apulais-johtoinsinööri	4,500	—	4,500	5,400	4,800
Kassanhoitajat	3,300	—	3,300	3,300	3,600
Kaikki virat	20,400	1,140	21,540	23,820	22,200
3. Sähkölaitos.					
Tilastonlaatija	3,600	—	3,600	3,600	3,300
Mittarikonttorin johtaja	4,800	—	4,800	4,800	4,800
Kaikki virat	8,400	—	8,400	8,400	8,100

¹⁾ Vesijohtolaitoksen apulaisjohtaja, kaikki edellä mainitut Kaasutehtaan virkailijat, luksesta.

²⁾ Laskettu 1916 vuoden olojen mukaan. Valiokunnan ehdotuksen mukaan saisivat *kaikki*

³⁾ Ikäkorotukseksi on luettu 10 % pohjapalkasta ja luontoisetujen arvioarvosta yhteensä.

palkanjärjestely.

gin teknillisten laitosten Hallituksen ehdotus vuodelta 1913				Valiokunnan ehdotus				
Ikälisäys ²⁾	Yhteensä	Loppu- palkka	Lisäys (sar. 8— sar. 4)	Pohja- palkka	Ikälisäys ²⁾	Yhteensä	Loppu- palkka	Lisäys (sar. 13— sar. 4)
7	8	9	10	11	12	13	14	15
{ 1 à 1,000 1 1/7 stä à 500 }	11,500	12,000	2,300	9,000	{ 1 à 900 1 1/7 stä à 450 }	10,350	10,800	1,150
—	2,700	2,700	300	2,400	1 à 240	2,640	2,880	240
1,500	14,200	14,700	2,600	11,400	1,590	12,990	13,680	1,390
{ ³⁾ 1 à 1,000 1 1/5 stä à 666: 67 }	9,466: 67	³⁾ 9,800	1,126: 67	8,000	{ 1 à 800 1 1/5 stä à 533: 34 }	9,333: 34	9,600	993: 34
—	6,000	7,200	600	6,000	—	6,000	7,200	600
1 à 480	5,280	5,760	780	4,500	1 à 450	4,950	5,450	450
—	3,600	3,600	300	3,300	1 à 330	3,630	3,960	330
2,146: 67	24,346: 67	26,360	2,806: 67	21,800	2,113: 34	23,913: 34	26,210	2,373: 34
—	3,300	3,300	—300	3,600	1 à 360	3,960	4,320	360
—	4,800	4,800	—	4,800	1 à 480	5,280	5,760	480
—	8,100	8,100	—300	8,400	840	9,240	10,080	840

paitsi kassanhoitajata, saavat ikäkorotusta 10 % pohjapalkastaan 5 ja 10 vuoden palvelu-
vakinaiset viranpitäjät 5 ja 10 vuoden palveluksesta ikäkorotusta 10 % pohjapalkastaan.

Rakennuskonttorin sekä kaupungin yleisten

Virka	1916 vuoden rahasääntö					Kaupungin	
	Pohja-palkka	Matka-rahoja	Ikälisäys ¹⁾	Yhteensä	Loppu-palkka	Pohja-palkka	Matka-rahoja
1	2	3	4	5	6	7	8
<i>1. Rakennuskonttori.</i>							
Työpäällikkö	10,000	500	2 à 1,000	12,500	12,500	11,000	500
Kaupunginarkkitehti	10,000	500	1 à 1,000	11,500	12,500	12,000	500
Kaupunginarkkitehdin apulainen	6,000	500	1 1/2:stä à 550	7,050	7,700	7,000	500
Kaupunginasemakaava-arkkitehti	10,000	500	1 à 1,000	11,500	12,500	12,000	500
Kaupunginasemakaava-arkkitehdinapul... ..	6,000	—	—	6,000	7,200	7,000	—
Geodeetti (paitsi sivutuloja)	5,000	500	2 à 500	6,500	6,500	6,000	500
Puhtaanapito-osaston johtaja	6,000	500	1 1/3:stä à 500	7,000	7,700	7,000	500
Kamreeri	5,000	—	2 à 500	6,000	6,000	6,000	—
Kaikki virat	58,000	3,000	7,050	68,050	72,600	68,000	3,000
<i>2. Kaupungin yleisten töiden Hallitus.</i>							
Sihtööri	3,000	—	—	3,000	3,000	4,000	—

¹⁾ Kaikki tässä luetellut Rakennuskonttorin virkailijat saavat palkankorotusta 5 ja 10 vuotuksen ehdotuksenkin mukaan.

²⁾ Laskettu 1916 vuoden olojen mukaan.

Toisen kaupungin-

Virka	1916 vuoden rahasääntö			
	Pohja-palkka	Ikälisäys	Yhteensä	Loppu-palkka
1	2	3	4	5
Toinen kaupunginlääkäri	4,500	—	4,500	4,500

¹⁾ Laskettu 1916 vuoden olojen mukaan.

Liite IX.

töiden Hallituksen sihteerin palkanjärjestely.

yleisten töiden Hallituksen ehdotus				Valiokunnan ehdotus					
Ikälisäys ²⁾	Yhteensä	Loppu- palkka	Lisäys (sar. 10— sar. 5)	Pohja- palkka	Makka- rahoja	Ikälisäys ²⁾	Yhteensä	Loppu- palkka	Lisäys (sar. 16— sar. 5)
9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
2 à 1,100	13,700	13,700	1,200	10,000	500	2 à 1,000	12,500	12,500	—
1 à 1,200	13,700	14,900	2,200	11,000	500	1 à 1,100	12,600	13,700	1,100
1 ^{1/2} :stä à 641: 67	8,141: 67	8,900	1,091: 67	6,500	500	1 ^{1/2} :stä à 595: 83	7,595: 83	8,300	545: 83
1 à 1,200	13,700	14,900	2,200	11,000	500	1 à 1,100	12,600	13,700	1,100
—	7,000	8,400	1,000	6,500	—	—	6,500	7,800	500
2 à 600	7,700	7,700	1,200	5,000	500	2 à 500	6,500	6,500	—
1 ^{1/3} :stä à 583: 33	8,083: 33	8,900	1,083: 33	6,500	500	1 ^{1/3} :stä à 541: 67	7,541: 67	8,300	541: 67
2 à 600	7,200	7,200	1,200	6,000	—	2 à 600	7,200	7,200	1,200
8,225	79,225	84,600	11,175	62,500	3,000	7,537: 50	73,037: 50	78,000	4,987: 50
—	4,000	4,000	1,000	4,000	—	—	4,000	4,000	1,000

den palveluksesta 10 % pohjapalkastaan, mikä etu tulisi heille kaupungin yleisten töiden Halli-

Liite X.

lääkärin palkanjärjestely.

Terveystoimikunnan ehdotus					Valiokunnan ehdotus				
Pohja- palkka	Ikälisäys ¹⁾	Yhteensä	Loppu- palkka	Lisäys (sar. 8— sar. 4)	Pohja- palkka	Ikälisäys ¹⁾	Yhteensä	Loppu- palkka	Lisäys (sar. 13— sar. 4)
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
4,500	1 à 450	4,950	5,400	450	4,500	1 à 450	4,950	5,400	450

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjap.-Osakeyhön kirjapaino 1916.

Valiokunnan mietintö lausuntoineen Helsingin kaupungin uuden rakennusjärjestyksen ehdotusta vastaan tehtyjen muistutusten johdosta.

Sittenkun kysymys kaupungin voimassa olevain rakennussäännösten uudistamisesta oli ollut valmisteltavana Maistraatin ja Kaupunginvaltuuston yksissä neuvoin asettamassa komiteassa, joka oli asiasta antanut kaksi mietintöä, toisen joulukuun 29 päivänä 1913 ja toisen lokakuun 16 päivänä 1914 (*Pain. asiakirj. N:ot 88 vuodelta 1913 ja 61 vuodelta 1914*), on Kaupunginvaltuusto kokouksissaan marraskuun 4 ja 17 päivänä viimeksi mainittua vuotta puolestaan hyväksynyt sekä Maistraatin välityksellä läänin Kuvnööriille lähettänyt ehdotukset a) Helsingin kaupungin rakennusjärjestykseksi, b) Helsingin kaupungin tehdas-, makaasiini- ja varastotonttien rakennusjärjestykseksi sekä c) rakennusjärjestykseen kuuluvaksi kartaksi, joka oli tarkoitettu vahvistettavaksi samalla tavoin kuin itse rakennusjärjestyksin.

Alamaisessa kirjelmässä maaliskuun 23 päivältä 1915 on Kuvnööri sitten oman lausuntonsa kera Keisarilliseen Senaattiin lähettänyt mainitut ehdotukset samalla ilmoittaen, että Kaupunginvaltuuston edellä mainitusta päätöksestä ei ollut valitettu.

Annetuista ehdotuksista on Keisarillisen Senaatin Sivilitoimituskunta vaatinut lausuntoa Lääkintöhallitukselta, Yleisten rakennusten Ylihallitukselta ja Kaupunkien yleisen paloapuyhtiön johtokunnalta. Näiden lausuntojen saavuttua on Sivilitoimituskunta katsonut tarpeelliseksi lähetteessä maaliskuun 20 päivältä 1916 käskeä Kuvnöörin vaatia Kaupunginvaltuustolta lausuntoa mainittujen ammattiviranomaisten lausunnoissa rakennusehdotusjärjestystä vastaan tehtyjen muistutusten johdosta. Maaliskuun 29:nä 1916 päivätyssä välipäätöksessä on Kuvnööri sittemmin Maistraatin välityksellä lähettänyt asiakirjat Kaupunginvaltuustolle Sivilitoimituskunnan lähetteessä mainittua tarkoitusta varten.

Vastaanotettuaan lähetekirjat on Kaupunginvaltuuston Valmisteluvaliokunta katsonut tarpeelliseksi vaatia esillä olevasta asiasta lausuntoa Rahatoimikamarilta, kaupungin yleisten töiden Hallitukselta, Maistraatin rakennuskatselmusmiehiltä, Terveystoimikunnalta, Palotoimikunnalta, Rakennustarkastuslauttorilta ja Arkkitehtiklubilta. Kokouksessaan huhtikuun 11 päivänä 1916 on Valtuusto sen ohessa asiaa valmistelemaan asettanut erikoisvaliokunnan, johon valittiin alikirjoittaneet Grotenfelt ja Tarjanne sekä herra Hugo Lindberg, joka

viimeksi mainittu kuitenkin ilmoitetun esteen johdosta on vapautettu tehtävästä, tullen allekirjoittanut Zilliacus hänen sijaansa.

Ilmoittaen että rakennusjärjestyksen ehdotusta vastaan esitettyjen muistutusten yhdistelmä sekä erinäisten kunnan viranomaisten asiasta antamat, Valiokunnalle saapuneet lausunnot liitteinä seuraavat tätä mietintöä, pyytää Valiokunta asian loppuun käsiteltyään antaa siitä alempana seuraavan lausunnon ehdotuksineen.

* * *

Yleisiä näkökohtia.

Tärkeimmät valtionviranomaisten puolelta Kaupunginvaltuuston ehdottamaa uutta rakennusjärjestystä vastaan tehdyt muistutukset eivät kohdistu rakennusteknillisiin, vaan asuntoterveydellisiin seikkoihin sekä tarkoittavat yleisen terveydenhoidon varteenottamiseksi saattaa käytäntöön ankarampia määräyksiä rakennustavasta sekä rajoituksia rakennustonttien käyttöoikeuteen. Tämän laatuiset rajoitukset ovat tietenkin, suuressa määrin omansa vaikuttamaan kaupungin asumusoloihin ja eritoten työläisluokan asutokysymykseen, joka viime aikoina on kääntynyt erittäin huolestuttavaan vaiheeseen. On sentähden tarpeellista rakennustoimintaa säännöstellessä selvittää rajoitustoimenpiteiden seurauksia ja vaikutuksia sekä menetellä tarpeellista varovaisuutta noudattaen.

Pyrkimys rakennussäännöksiä antamalla tyydyttää terveydellisiä vaatimuksia, eritoten tarpeellisen ilman ja valon saantiin nähden, on täysin oikeutettu, mutta jos tämä pyrkimys menee liian pitkälle, on tulos useinkin kielteinen. Sen sijaan että heikommassa taloudellisessa asemassa olevat yhteiskuntaluokat saisivat siedettävämmät asumusehdot, tullaan siihen, että huoneiden tarjonta näille väestöluokille niukkenee ja niiden asumusolot huononevat ja vaikeutuvat. Käytettäessä erillistä rakennustapaa matalammin rakennuksin ja säädettyä pitkälle meneviä rajoituksia tonttien käyttämiseen nähden vaaditaan asutukselle laajempaa tonttialaa ja runsaampia rakennus- ja kunnossapitokustannuksia yksilöä kohti, kuin jos voimaperäisempää rakennustapaa sallitaan, minkä ohessa kaduntekokustannukset sekä menot vesi- ja viemärijohdoista y. m. käyvät suhteettoman kalliiksi. Edellistä järjestelmää seuratta tosin tontinhinta neliömetriltä jonkin verran huojistunee, mutta huoneen keskimääräinen vuokra kohoaa sitä enemmän, ja järjestelmästä voi, niinkuin kokemus on monin paikoin osottanut, olla seurauksena huoneistojen liika-asutus ja lisääntyvä asukkijärjestelmä kaikkine tästä johtuvine terveydellisine ja yhteiskunnallisine vaaroineen — siis aivan päinvastainen tulos kuin oli tarkoitettu.

Terveydellisiä vaatimuksia esitettäessä on sentähden aina pidettävä silmällä asumuskysymyksen yhteiskunnallista ja taloudellista puolta sekä erityisesti otettava huomioon kunkin paikkakunnan erikoiset rakennusolot. Täällä vallitseva ankara ilmasto, joka vaatii runsaampia lämmityskuluja ja tukevampaa rakennustapaa kuin mitä on laita suotuisammilla leveysasteilla, Helsingin päätasaiset

valaistusolot, kaupungin kokoonpuristettu asema, sitä kun vesi ympäröi kolmelta taholta, hankalat pintamuodostus- ja pohjaolot, kalliit rakennuskustannukset, mitkä johtuvat siitä, että ulkomailta täytyy tuoda tärkeitä rakennustarpeita (esim. rautaparruja, sementtiä, linoleumia ja lattialaattoja), ovat tekijöitä, jotka tässä täytyy ottaa huomioon ja ovat omansa kehottamaan varovaisuuteen ehkäiseviä rakennusmääräyksiä annettaessa.

Valiokunnan mielestä ei käy hyväksyminen että, niinkuin maassamme usein on tehty, ohjeeksi tähän kuuluvain kysymysten arvostelemisessa otetaan ulkomaiden olot, joita ei käy tšekäläisiin vertaileminen, taikka myös koetetaan noudattaa tavanomaisia terveydellisiä periaatteita, jotka eivät edes kestä ankaraa tieteellistä tarkastelua. Ulkomaiset normit muutoin vaihtelevat sangen paljon eri paikkakunnilla, ollen eräissä tapauksissa ankarammat, toisissa taas lievemmat kuin esillä olevan rakennusjärjestysehdotuksen vastaavat säännökset. Pyrkimys suuremman pidättyväisyyden noudattamiseen rakennusoikeuden rajoittamisessa sekä väljemmän toimintavapauden suomiseen rakennuttajille tonttien käyttämisessä on kuitenkin viime vuosina käynyt entistä huomattavammaksi niissä maissa, missä asuntopolitiikan ja kaupunginjärjestelytaiteen uurastajat jo 1880 ja 1890 luvulla kannattivat seikkaperäisempään rakennusmääräysten antamista ja erillinen rakennustapa oli tullut käytäntöön asunusolojen järjestämisessä antamatta tarkoitettua tulosta.

Rakennusjärjestysehdotuksen määräykset, jotka asiasta nykyään voimassa oleviin säännöksiin verraten sinänsä tietävät melko suurta edistysaskelta terveydelliseltäkin kannalta katsoen, ovat Valiokunnan mielestä sovitettut tšekäläisten olojen mukaan, eikä viranomaisten puolelta ole esitetty sitovaa selvitystä siitä, että ehdotuksen määräykset eivät tyydyttäisi terveydellisiä vaatimuksia. Valtionviranomaisten tämän lisäksi ehdottamia rajoituksia täytyy sitä vastoin pitää liian ankaroina, eivätkä ne ota asutuskysymysten taloudellista puolta tarpeelliseen huomioon. Valiokunta on sitä mieltä, että muutosehdotukset, sikäli kuin ne koskevat rakennuskorkeutta, kerroslukua ja huoneiden kokoa, pyrkivät vääärältä puolelta ratkaisemaan asumuskysymystä ja ovat omansa huonontamaan paikkakunnan asunusoloja sekä lisäämään niitä asumusterveydellisiä epäkohtia, joita täällä pyritään torjumaan ja joita on ehkäistävä aivan toisin keinoin ja toista tietä kuin nämä viranomaiset ovat osottaneet.

Valiokunta on johdatukseksi halunnut esittää nämä yleiset näkökohdat käydessään arvostelemaan esillä olevia rakennusjärjestysehdotusta vastaan tehtyjä muistutuksia ja on seuraavassa kutakin erikoiskysymystä käsitellessään lähemmin kehittävä ja määrittelevä kantaansa.

**Kaupungin-
asemakaa-
van hyväk-
syminen.** *Rj. 1 § 2 mom.* (Liite siv. 2*). Jo kauan voimassa olleiden määräysten mukaan laativat kaupunginviranomaiset kaupunginasemakaavan muutosehdotuksen, joka sitten lähetetään Keisarillisen Majesteetin vahvistettavaksi. Tässä puheena oleva rakennusjärjestysehdotuksen pykälä on niin laadittu, että poikkeusta kaupunginasemakaavasta ei saa tehdä vahvistettaessa; ellei siis kaupunginasemakaavaa pidetä sopivana, evätään vahvistus.

Kun kaupunginasemakaavan oikeusvaikutuksiin katsoen näyttää suotavalta, että säännös saa Kaupunginvaltuuston ehdottaman muodon, joka niinkään on maamme kaupunkien rakennussääntöehdotuksen vastaavan säännöksen mukainen, *ei Valiokunta puolestaan voi kannattaa Kuvernöörinviraston tässä kohden tekemää muutosehdotusta.*

Rj. 1 § viimeinen mom. (Liite siv. 2*).

**Kaupungin-
asemakaa-
van säilyttä-
minen.** Kaupungin yleisten töiden Hallituksen esittämien syiden nojalla (Liite siv. 17*, 18*) on Valiokunta sitä mieltä, *että Yleisten rakennusten Ylihallituksen tätä momenttia vastaan tekemä huomautus ei ansaitse huomiota.*

Rj. 4 § (Liite siv. 2*, 3*).

**Ulkoiset
rakennus-
rajat.** Ulkoisten rakennusrajain välimatkaan nähden pyytää Valiokunta kaupungin yleisten töiden Hallituksen esittämien syiden nojalla (Liite siv. 18*) lausua, *että mainitun muutosehdotuksen ei tulisi aiheuttaa toimenpidettä.*

Rj. 7 § (Liite siv. 3*).

**Tonttien
osittaminen
ja yhdistä-
minen.** Kaupungin yleisten töiden Hallituksen (Liite siv. 18*) ja Maistraatin katselmusmiesten (Liite siv. 22*) tässä asiassa esittämien näkökohtain nojalla on Valiokunta sitä mieltä, *että tämä pykälä olisi hyväksyttävä sinänsä.*

Rj. 36 § (Liite siv. 4*).

Ajoportti. Tätä pykälää vastaan tehtyjä muistutuksia tarkastaessaan on Valiokunta havainnut 1 ja 4 momenttia olevan selvennettävä. Edellinen momentti olisi laadittava niin, että siitä selvästi käy näkyviin, että pihamaat voi yhdistää joko keskenään tai kadun kanssa. Pykälän viimeiseen momenttiin nähden ei Valiokunta ole havainnut olevan syytä ehdottaa poikettavaksi Kaupunginvaltuuston rakennusjärjestysehdotukseen hyväksymistä ajoportin korkeusmääräyksistä, jotka elimellisesti käyvät yhteen ehdotettujen vähintä kerroskorkeutta koskevain määräysten kanssa. Ylihallituksen muutosehdotuksen sanaan „kaikkialla“ nähden on Valiokunta käsittänyt tarkoittavaksi, ei portin aukkoa päin olevan avonaisen tason suuruusmittoja, vaan sitä, että jonkin syvyisen ajoportin tai porttikäytävän tulee *pitkin pituuttaan* täyttää säädetyt mitat. Tältä kohden on Valiokunta katsonut pykälän kaipaavan selvennystä. Valiokunta sentähden esittää, *että 36 § hyväksyttäisiin seuraavassa, osittain muutetussa muodossa:*

„Tontti on varustettava sen laatusella ajoportilla, että siitä esteettömästi pääsee sisäpuolella olevalle pihamaalle. Jos on useampia pihamaita, on nä-
yhdistettävä porttikäytävällä *joko katuun tahi keskenään.*

Ajoportin tontille saa myös tehdä sellaiselta kujalta, kuin 15 §:n 3 momentissa mainitaan.

Kahdelle tontille, joilla on yhteisesti järjestetty pääpihamaa, käy, maistraatin harkinnan mukaan, laittaminen yhteisen ajoportin; kuitenkin on sopimus siitä tehtävä kirjallisesti ja pantava maistraatin pöytäkirjaan.

Ajoportin ja porttikäytävän pitää *pitkin pituuttaan* olla sitä kokoa, että vähintään kaksi ja neljä kymmenesosaa metriä (2.4 m) leveään sekä kaksi ja seitsemän kymmenesosaa metriä (2.7 m) korkean suorakaiteen käy piirtäminen niiden rajaviivain sisäpuolelle. Ajoporttia ja porttikäyttävää ei saa varustaa muulla kuin tulenkestävästä aineesta olevalla päällysrakenteella.“

Rj. 43 §. (Liite siv. 4*).

Ylihallituksen tekemää muistutusta, mikäli koskee kulmatontin kadunpuoleisen kulman suurinta mitta, on *Valiokunta katsonut olevan kannattaminen.*

Kulmatontin määrittely.

Rj. 44 §. (Liite siv. 4*, 5*).

Tähän pykälään nähden pyytää Valiokunta viitata asian valmistelussa annettuun selvitykseen siitä, miten Maistraatin asiantuntemusta rakennuskysymyksissä kävisi lisääminen. Niinkuin sanotusta selvityksestä näkyy, ei Maistraatin kokoonpanoa ja toimivaltaa voi muuttaa lakia muuttamatta, minkätähden rakennuslautakunnan asettamista tarkoittavan ehdotuksen täytyy tässä yhteydessä raueta. Vaatimus Maistraatin asiantuntemuksen lisäämisestä on kuitenkin, niinkuin rakennusjärjestyskomitea on mietinnössään N:o 2 huomauttanut (*Kuston pain. asiakirj. N:o 61 vuodelta 1914*), lakia muuttamatta väliaikaisesti tyydytettävissä kutsumalla Maistraatin istuntoihin neuvottelevia asiantuntijoita, ja ovatkin kaupunginviranomaiset ryhtyneet sen suuntaiseen toimenpiteeseen.

Maistraatin asiantuntemus rakennusasioissa.

Lisätä sopii, että Maistraatti rakennusjärjestysehdotuksen 44 §:n mukaan on ratkaistessaan kysymyksiä rakennusoikeuden laajentamisesta velvollinen kuulemaan Terveystenhoitolautakunnan ja Palotoimikunnan mieltä.

Rj. 45 §. (Liite siv. 5*).

Valiokunta puolestaan pitää ehdotusta huojennuksen suomisesta yhteistä pääpihamaata laitettaessa terveydelliseltä kannalta hyvin perusteltuna ja yhtyy tässä kohden niihin näkökohtiin, joita Arkkitehtiklubi on puheena olevaan pykälään nähden esittänyt (Liite siv. 40*). Valiokunta sentähden ehdottaa *tämän pykälän hyväksyttäväksi sinänsä.*

Yhteinen pääpihamaa.

Rj. 48 §. (Liite siv. 6*).

Määräys että asuinrakennukset Helsinginniemen huvilakaupungissa on sijoitettava erillisiksi, on nyttemmin mainittavaa käytännöllistä merkitystä vailla, kun useimmat tämän kaupunginosan tontit jo on ehditty rakennuttaa vanhemman määräysten mukaan, jotka sallivat yhteenrakentaa vierekkäiset tontit. Valiokunta puolestaan pitää 3 metrin välimatkaa tontinrajasta riittävänä, *ei se noi puoltaa Ylihallituksen tähän pykälään ehdottaman muutoksen hyväksymistä.*

Helsinginniemen rakennusten välimatka.

Rj. 50 §. (Liite siv. 6—8*).*

Rakennus-
korkeus.

Suurimpaan luvalliseen rakennuskorkeuteen nähden tietää rakennusjärjestysehdotus nykyään voimassa olevain määräysten koventamista, paitsi mikäli koskee Töölön kaupunginosaa, missä entistä suurempi rakennuskorkeus sallittaisiin. Vastoin tätä vaativat valtionviranomaiset rakennuksen korkeuden määräämistä samaksi kuin kadun leveys, siis samaa mittaa, jota tähänkin asti on noudatettu Töölön kaupunginosassa.

Tähän Valiokunta pyytää huomauttaa, että Töölön alueen nykyään voimassa olevat rakennusmääräykset eivät ole vastanneet tarkoitusta. Säädetty vähäinen rakennuksen suurin korkeus asuinhuoneiden vähimmän korkeuden lisäämisen yhteydessä on tosin tyydyttänyt teoreettista vaatimusta ilman ja valon saantiin nähden, mutta huoneistojen hupaisuuden kustannuksella ja haitaksi julkisivujen rakennustaiteelliselle muodostukselle. Kovennetut määräykset ovat saaneet aikaan, että huonekorkeus useimmissa huoneistoissa on puristettu vähimpään määräänsä suomatta minkäänlaista huojennusta kerroskorkeuden sovitamiseksi huoneiden eri laadun ja tarkoituksen mukaan. Vuoliaiskerrokset eivät ole saaneet riittävää tilaa, minkä johdosta kerrosten välinen eristys on jäänyt puutteelliseksi. Puheena olevia Töölön alueeseen nähden annettuja erikoismääräyksiä täytyy sentähden pitää jossain määrin epäonnistuneena kokeiluna ja siellä toimeenpannut rajoitukset ovat, niinkuin kalliisti ostettu kokemus on osettanut, ampuneet yli maalin. Valiokunta on sentähden katsonut olevan pysyminen ehdotuksessaan rakennuskorkeuden lisäämisestä näissä osissa kaupunkia sillä tavoin kuin rakennusjärjestyksen ehdotus edellyttää, mikä muutos ei mitenkään pakottaisi tinkimään esteettisistä eikä terveydellisistä vaatimuksista, vaan päin vastoin sallisi rakennustaiteellisesti vapaammin muodostella julkisivut sekä laittaa korkeampia ja ilmapampia huoneita tarvitsematta tämän johdosta kuitenkaan ylittää säädettyä kerroslukua.

Jos Töölössä nykyään voimassa olevat rajoitukset ulotettaisiin kaupunginalueen muihin osiin, olisi tämä Valiokunnan mielestä erehdys, joka valtionviranomaisten ehdottaman vähimmän huonekorkeuden lisäyksen yhteydessä varmaankin saisi aikaan samantapaisia epäkohtia ja antaisi yhtä masentavia tuloksia kuin Töölön alueella. Yksipuolisesti pitämällä kiinni teoreettisten periaatteiden mukaisesta 45 asteen kaltevuuskulmasta vaakasuoraa tasoa vasten sivuutetaan mitä tuntuvimmin vaatimukset huoneistojen mukavuuteen nähden. Huomattava on niinkään, että nykyaikaisella kaupunginasemakaavateknikalla on n. s. sisäisten rakennusrajain asettamisessa käytettävänä tehokas keino pakottaakseen noudattamaan terveydelliseltä kannalta tyydyttävää rakennustapaa ja turvaamaan riittävän valonsaannin sekä että nämä vaatimukset voidaan rakennuskorkeudesta annettuihin määräyksiin katsomatta tyydyttää kaupunginasemakaavaa laadittaessa.

Esplanaatien, rantasiltain ja avonaisten paikkain varrella olevain rakennusten korkeuden vähentäminen 23 metristä 20 metriin olisi Valiokunnan mielestä liian jyrkkä poikkeus olevista oloista sekä vähentäisi tuntuvassa määrässä luvallisten kerrostien lukua, käymättä tuollaista rajoitusta kuitenkaan pitäminen terveydellisten vaatimusten perustelemena.

Siihen viitaten, mitä tästä asiasta on tämän mietinnön johdatuksessa sanottu, pyytää Valiokunta vielä mielipiteenään lausua, *että rakennuskorkeutta koskevat määräykset olisi laadittava Kaupunginvaltuuston hyväksymän ehdotuksen mukaisesti sekä viranomaisten tätä vastaan tekemät muistutukset jätettävä huomioon ottamatta.*

Rj. 51 § (Liite siv. 9, 10*).*

Katon ja vaakasuoran tason välistä kaltevuuskulmaa koskeva säännös on Valiokunnan samoin kuin kaupungin yleisten töiden Hallituksen, Terveystoimikunnan, Rakennustarkastuskonttorin ja Arkkitehtiklubinkin mielestä (Liite 20*, 27*, 34* ja 41*) pysyttävä sinällään. Sitä vastoin lienee päätyjä, torneja ja ullakon kattokomeroja koskeva Ylihallituksen muutosehdotus hyväksyttävä. *Tämän mukaisesti olisi 51 §:n 2 mom. hyväksyttävä seuraavana:*

Katon-
nousu.

„Rakennuksen luvallista korkeutta ylempiä saa ulkokatto sekä kadun ja yleisen paikan että pihan puolella kohota enintään viidenkymmenen asteen kaltevuuskulmassa vaakasuoraa tasoa vasten. Tämän rajan yläpuolelle saa kuitenkin rakentaa päätyjä tai torneja, ellei niiden leveys kaikkiaan ole julkisivun neljänneistä pitempi, sekä ullakon kattokomeroja, ellei näiden leveys yhteensä ole julkisivun kolmannesta pitempi. Jos rakennetaan sekä ullakon kattokomeroja että torneja tai päätyjä, ei kaikkien näiden ulkonemien leveys yhteensä saa olla julkisivun kolmannesta pitempi, kuitenkin että tornien tai päätyjen leveys ei saa tässäkään tapauksessa olla kaikkiaan julkisivun neljänneistä pitempi.“

Rj. 52 § (Liite siv. 10).*

Ylihallituksen ehdotusta sanan „julkisivupinnan“ panemisesta sanan „julkisivumuurin“ sijaan on Valiokunta katsonut olevan puoltaminen. Julkisivupinnalla käsitettäisiin tässä tapauksessa kadun rajaviivan kautta kulkevaa pystysuoraa tasoa. Mainituin muodollisin muutoksin olisi pykälä seuraava:

Rakennuksen korkeuden mittaaminen.

„Rakennuksen korkeus mitataan, ellei muuta ole sanottu, kadun varrella olevan rakennuksen jalkakäytävän pinnasta ja tontin sisäosassa olevan rakennuksen siitä tasosta, jonka mittauskirjassa mainittu tontinrajain korkeusasema määrää, *julkisivupinnan* yläreunaan tahi, jos rakennus on muusta kuin tulenkestävästä aineesta, katonrajaan. Kaltevalla maalla otetaan keskikorkeus ja, jos rakennus antaa useampia katuja päin, sellainen keskikorkeus kullakin kadulla.

Rakennuksen keskikorkeuden saa laskea joko koko rakennukselle tai sen eri osille.“

Rj. 53 §. (Liite siv. 10—12*).*

Yleisten rakennusten Ylihallitus ei hyväksy pykälässä esitettyä kerrosluvun Kerrosluku.

määräämistapaa, vaan ehdottaa sen sijaan, että kerroksia, *ullakkokerros lukuun otettuna*, saisi olla enintään viisi.

Mitä ensinnäkin tulee kerrosluvun määräämistapaan, on Valiokunta sitä mieltä, että ehdotettu menettely sovellettuna kaupungin katuleveyksien osottamiin rakennuskorkeuksiin antaa aivan täsmällisen ja yhdenmukaisen tuloksen sekä on omansa saattamaan kerrosluvun oikein suhtautuvaksi vahvistettuun rakennuskorkeuteen. Ylihallitus ei ole mitenkään voinut osottaa tämän menettelyn sopimattomuutta. Lukuun ottamatta ullakon käyttämistä asuinkerrokseksi ei ehdotetun suhdeluvun 3.4 käyttäminen mitenkään muuttaisi kerroslukua nykyisestäään, paitsi mikäli koskee enintään 23 metrin korkuisia rakennuksia, joihin saisi sijoittaa kuusi kerrosta nykyisten viiden sijasta, sekä eräitä Sörnäsintontteja, joille niinkään saisi teettää yhtä kerrosta korkeammat rakennukset kuin nykyään.

Tukeakseen ehdotustaan kerrosluvun supistamisesta on Ylihallitus viitannut osin paloturvallisuuskäsitteeseen ja osin terveydellisiin syihin. Mitä paloturvallisuuteen tulee, katsoo Valiokunta pykälän ehdotetussa muodossa tarjoavan täydet takeet siinä kohden. Kokemus onkin osottanut, että asuinhuoneiksi sisustettu ullakkokerros on paljon vähemmän tulenvaarallinen kuin avonaiset ullakot, joihin kootaan kaikenmoista romua. Mitä sitten terveydellisiin näkökohtiin tulee, eivät Ylihallituksen tässä kohden esittämät epäilykset näytä paikkansa pitäviltä. Mainittavia terveydellisiä vaaroja rakennustonttien käyttämisestä rakennusjärjestysehdotuksen säännösten mukaisesti ei Valiokunnan vakaumuksen mukaan tarvitse peljätä rakennustaitteen käytettävänä nytemmin oleviin teknillisiin apukeinoihin katsoen, mutta sitä vastoin Ylihallituksen puoltamat rajoitukset tuntuvaan määrässä vähentäisivät luvallisten huoneistojen lukua ja vaikuttaisivat siten epäedullisesti pääkaupungissa vallitsevaan asunnonpuutteeseen, joka vastoin Ylihallituksen käsitystä nykyään uhkaa käydä pelottavaksi.

Ylihallituksen lausunto että suurempi kerrosluku edistää suuremman henkilöluvun ahtautumista pienelle alalle, minkä johdosta terveydelliset olot huononisivat, on harhaan vievä väite, että varsinaisia terveydellisiä epäkohtia esiintyy vasta *asuinhuoneistojen liika-asutuksen* eikä yhtenäisen rakennustavan johdosta. Ylihallituksen osottamat keinot eivät sentähden osu asuntoterveydellisen kysymyksen ydinkohtaan, ahtaassa-asumiseen, jota, niinkuin jo toisessa yhteydessä huomautettiin, on vastustettava aivan toisin keinoin kuin rakennustapaa rajoittamalla.

Lisäksi viitaten niihin näkökohtiin, joita on esitetty asian aikaisemmassa valmistelussa sekä kaupungin yleisten töiden Hallituksen, Maistraatin katselmusmiesten, Terveystieteiden lautakunnan, Rakennustarkastuskonttorin ja Arkkitehtiklubin lausunnoissa (Liite siv. 20*, 24*, 27*, 34*, 37* ja 41*), rohkenee Valiokunta ehdottaa, että 53 § pysytettäisiin Kaupunginvaltuuston hyväksymän ehdotuksen mukaisena.

Rj. 60 § (Liite siv. 12*)

Julkisivu-
piirustus-
ten tarkas-
tus.

Lähemmältä kajoomatta kysymykseen, onko Ylihallituksen sihteerin¹² julkisivupiirustusten tarkastamisesta tulevaa virkasivutuloa pidettävä hänen¹² taattuna,

perustuslain turvaamana saavutettuna oikeutena, pyytää Valiokunta ainoastaan huomauttaa että, jos näin katsottaisiin olevan laita, ei tämä seikka mitenkään saa estää toimeenpanemasta hyvin tarpeellista uudistusta uutisrakennuspiirustusten tarkastukseen nähden, vaan voinee ainoastaan oikeuttaa mainitun virkamiehen vaatimaan palkanjärjestelyä.

Tässä yhteydessä sopii huomauttaa, että täytyy pitää epäilyksen alaisena, onko Ylihallituksessa julkisivupiirustusten tarkastuksesta kannettu toimituskirjain lunastus laskettu täysin yhtäpitävästi voimassa olevan asetuksen kanssa, kun lunastusta on kannettu ei ainoastaan merkinnän tekemisestä alkuperäisiin kappaleisiin, vaan mukana seuranneisiin jäljennöksiinkin. Epäillä saanee niinkään, onko asetuksessa tukea sille käytännölle, että lunastusta kannetaan joka julkisivusta, siinä tapauksessa että niitä on useampia piirrettyinä samaan karttalehteen.

Rj. 61 § (Liite siv. 13)*

Ylihallituksen muutosehdotusta on *Valiokunta puolestaan katsonut olevan ehdottaminen hyljättäväksi*, koska puheena olevan laatuiset katselmuksset eräissä tapauksissa voivat haitatta jäädä toimittamatta.

Rakennuspaikan katselmuks.

Rj. 112 § (Liite siv. 13, 14*)*

Lääkintöhallituksen ehdotusta että kiellettäisiin asunnoissa käyttämästä yksinomaista kattovaloa ei Valiokunta voi kannattaa, vaan pyytää käsityksensä tueksi viitata kaupungin yleisten töiden Hallituksen esittämiin syihin (Liite siv. 20*), sekä siihen seikkaan, että ulkomaiset tieteelliset auktoriteetit ovat kattovalon tarkoituksenmukaisuudesta olleet toista mieltä kuin mitä Lääkintöhallituksen lausunnossa on esitetty.

Asuinhuoneiden valaistus.

Arkkitehtiklubin tätä pykälää vastaan tekemän muistutuksen johdosta on Valiokunta katsonut olevan 3 momenttiin ehdottaminen sellaista lisäystä, että pääikkunan valopinta on luettava ikkunan uurremitan mukaan, mikä määräys on tähänastisen menettelyn mukainen. Pykälän viimeinen mom., joka nykyisessä asussaan aiheuttanee väärintulkintaa, on niinkään selvennyksen tarpeessa. Valiokunta sentähden ehdottaa, että puheena oleva pykälä hyväksyttäisiin seuraavana:

„Asuinhuone on niin laitettava, että siihen tulee riittävästi ilmaa ja valoa.

Asuinhuoneeksi laitetussa huoneessa pitää sentähden olla pääikkuna joko katua, yleistä tietä, yleistä paikkaa tai vähintään yhdeksän (9) metrin pituista ja levyistä pihamaata päin tai pihamaalta, kadulta, yleiseltä tieltä tai yleiseltä paikalta ulkonevaan solaan päin tai myös kattovalo.

Pääikkunan valopinnan pitää, *ikkunan uurremitan mukaan lukien*, olla vähintään kymmenesosa ($1/10$) asuinhuoneen lattiapinnasta, ei kuitenkaan yhtä (1) neliometriä pienempi.

Huoneen ulkouma eli n. s. alkoovi saatakoon laittaa ja makuuhuoneeksi käyttää ainoastaan siinä tapauksessa, että aukko sijaitsee huoneen pääikkunan vastapäisessä seinässä, sekä että aukon pinta-ala on vähintään kolme neljännestä

(3/4) *alkooviin kuuluvan peräseinän pinta-alasta.* Sellaiseen ulkoumaan ei saa laittaa tulisijaa.“

Rj. 113 § (Liite siv. 14, 15*).*

Asuinhuoneen suuruus.

Asuinhuoneen suurimpaan korkeuteen nähden on Valiokunta kannattanut sitä yleisesti hyväksyttyä terveydellistä periaatetta, että huoneen korkeus on sovitettava ilmasto-olojen mukaan, niin että kylmemmässä ilmastossa on matalammille ja lämpimämmässä ilmastossa korkeammille huoneille annettava etusija. Skandinavian maissa ja Keski-Europassa vaihtelee vähin korkeus 2.5 ja 3 metrin välillä. Tähän nähden ei Valiokunnan mielestä ole ollut syytä puoltaa poikkeamista nykyään voimassa olevasta 2.7 metrin huonekorkeudesta. Mitään väärinkäytöksiä asuinhuoneen korkeuden vähentämiseksi ei tähän asti ole havaittu, vaan ovat rakennuttajat päin vastoin teettäneet huoneensa tuntuvasti korkeammiksi säädettyä vähintä mittaa. Huonekorkeuden lisäämisestä 3 metriksi olisi se haitta, ettei rakennuttajilla olisi tilaisuutta asianmukaisesti sovittaa kerroskorkeutta huoneistojen laadun ja tarkoituksen mukaan.

Mitä tulee asuinhuoneiden lattian sijoitukseen maanpinnan yläpuolella, on Valiokunta yhtynyt kaupungin yleisten töiden Hallituksen esittämiin näkökohtiin (Liite siv. 21*, 22*). Rakennussääntöehdotuksen perustelmissa esitetyt syyt sen määräyksen tueksi, että asuinhuoneen lattia on sijoitettava vähintään 30 sm ylempiä maan pintaa, ilmaisevat vanhettunutta katsantokantaa, joka ei vastaa nykyaikaista käsitystä asuinhuoneiden ilmanvaihdon järjestämisestä. Viranomaisten esittämän muutosehdotuksen hyväksyminen tässä kohden tuottaisi rakennusteknilliseltäkin kannalta vaikeuksia kellarikerroksen tilan käyttämisessä tai myymäläkerroksen laittamisessa kaltevilla maalla.

Valiokunta sentähden ehdottaa, *että tähän pykälään ehdotettuja muutoksia ei hyväksyttäisi.*

Poikkeukset asuinhuoneita koskevista määräyksistä.

Rj. 118 §. Tässä pykälässä on säädetty, että Maistraatilla olisi valta harakintansa mukaan kieltää käyttämästä asuinhuoneita asuinmukaisesti vahvistettujen piirustusten mukaisessa rakennuksessa, jos valaistus ja ilmanvaihto ovat sellaiset, että asukasten terveydelle koituu vaaraa. Kun kuitenkin tuollaisen toimivallan voimassa olevan yleisen asetuksen, vuonna 1879 vahvistetun Suomen terveydenhoitosäännön 8 §:n mukaan pitää kuulua Terveydenhoitolautakunnalle, on Valiokunta, vaikkei viranomaisten puolelta ole tätä säännöstä vastaan muistutusta tehty, *päättänyt ehdottaa tämän pykälän muutettavaksi vastamainitun lainpaikan mukaiseksi ja siis seuraavaksi:*

„Rakennuksessa, jonka piirustukset on asianmukaisesti vahvistettu ennen tämän rakennusjärjestyksen voimaan astumista, saa asuinhuoneita, vaikka eivät täytäkään ylempänä säädettyjä määräyksiä, edelleen käyttää, jos valaistus, ilmanvaihto ja muut olot ovat sellaiset, ettei asukasten terveys ole vaarassa. Jos tuollaisissa huoneissa asuminen on terveydelle vahingollista, on (poist.) ter-

veydenhoitolautakunnan asia (poist.), sittenkun asianmukainen katsastus on toimitettu, kieltää huoneita enää käyttämästä.“

Rj. 121 §. Valmisteluvaliokunnan lähetteessä huhtikuun 27 päivältä 1916 on Valiokunta lausunnon antamista varten saanut vastaanottaa kaupungin uuden terveydenhoitojärjestyksen ehdotusta tarkastamaan asetetun Komitean Kaupunginvaltuustolle tekemän esityksen, jossa lausuttiin: Käymälä.

Kaupunginvaltuuston marraskuun 4 päivänä 1914 hyväksymän Helsingin uuden rakennusjärjestyksen ehdotuksen 121 §:ssä on sitä sisällystä oleva määräys, että useamman kuin kaksi huonetta käsittävään asuinhuoneistoon pitää kuulua erityinen käymälä tai klosetti, mutta että pienemmillä huoneistoilla *vo* *olla yhteinen käymälä*.

Tämä määräys kaipaa Komitean mielestä täydennystä sikäli, että on määrättävä, montako tuollaista pienempää asuinhuoneistoa, enintään saa käyttää yhteistä käymälää. Kokemus on nimittäin osottanut suuria terveydellisiä epäkohtia syntyneen siitä, että työväestön käyttämissä vuokrataloissa ei ole ollut riittävästi käymälöitä ja että useilla pienillä vuokrahuoneistoilla, joissa on ollut yhteensä 30:kin vuokralaista, on ollut yksi ainoa käymälä käytettävänä. Tuollaisesta järjestelystä koituvain terveydellisten vaarain, epäsiisteyden ja epäjärjestyksen poistamiseksi on kaupungin v. t. asuntotarkastaja Komitealle esittänyt toivomuksen, että puheena olevaa määräystä rakennusjärjestyksen nykyisen uudistuksen yhteydessä täydennettäisiin mainitulta kohden, esimerkiksi siten että enintään kolmella pienellä vuokrahuoneistolla saisi olla yhteinen käymälä.

Komitea, joka kaikin puolin kannattaa v. t. asuntotarkastajan ehdotusta, pyytää tämän johdosta esittää, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet käsitellessään kaupungin uuden rakennusjärjestyksen ehdotusta, muuttamalla ehdotuksessa olevan 121 §:n sanontaa, hyväksyisivät tämän pykälän muutettuna seuraavaksi:

„Kukin rakennettu tontti on varustettava tarpeellisella määrällä käymälöitä, ja noudatetaan siinä kohden, että useamman kuin kaksi huonetta käsittävään asuinhuoneistoon pitää kuulua erityinen käymälä tai klosetti, mutta että pienemmillä huoneistoilla, ei kuitenkaan kolmea useammalla, voi olla yhteinen käymälä.“

Valiokunta, jonka mielestä edellä mainitun Komitean tekemä ehdotus ansaitsee huomiota, pyytää puolestaan esittää *puheena olevan pykälän muutettavaksi edellä ehdotettuun suuntaan*.

Rj. 135 §. (Liite siv. 15*).

Hyväksyen Ylihallituksen tekemän muutosehdotuksen tarkoituksen ehdottaa Valiokunta tämän pykälän muutettavaksi seuraavaksi:

„Kun tontin koko tahi muoto, pintamuodostus tahi muut erikoiset asiantilat vaativat poikkeamaan rakennusjärjestyksen määräyksistä, alistakoon maistraatti, rakennuskatselmusmiehiä kuultuaan, asian kuvernöörin ratkaistavaksi. *Tuollaista erityistä lupaa ei vaadita mainituista määräyksistä tarpeelliseksi katso-*

Rj:n määräyksistä poikkeaminen.

tun poikkeuksen tekemiseen valtion rakennusyrityksiin nähden; kuitenkin älköön sellaisella poikkeuksella loukattako yksityisen oikeutta.

Tilapäistä laatua olevan rakennuksen tekemisen rakennusjärjestyksen määräyksistä poiketen saa maistraatti kuitenkin sallia erityisillä ehdoilla ja määräajaksi.“

Mitä vihdoin tulee Ylihallituksen tekemään Tokan- ja Ruoholahdenkadun viereisille tehdastonteille tehtävään rakennusten korkeutta koskevaan muistutukseen, pyytää Valiokunta, viitaten Maistraatin katselmusmiesten ja Rakennustarkastuskonttorin tästä seikasta antamiin tietoihin (Liite siv. 25* ja 38*) ehdottaa, *ettei muistutus aiheuttaisi muutosta laadittuun rakennusjärjestysehdotukseen.*

Esittämillään syillä rohkenee Valiokunta ehdottaa:

että Kaupunginvaltuusto, hyväksyen Valiokunnan mietinnössä esitetyt näkökohdat ja ehdotukset, niiden mukaisesti laatisi esillä olevasta asiasta annettavansa lausunnon.

Kaupunginvaltuuston kokouksissa marraskuun 4 ja 17 päivänä 1914 hyväksyttyyn rakennusjärjestysehdotukseen kuuluva kartta on Valiokunnan toimesta Rakennuskonttorin kaupunginasemakaavaosastolla tarkistettu, ja on karttaan silloin merkitty kaikki edellä mainitusta ajankohdasta lähtien asemakaavaan tehdyt muutokset. Vaikka nämä asemakaavan muutokset eivät ole sen laatuksia, että ne vaikuttaisivat kartassa osotettujen alueiden rajoihin ja siis välillisestikään rakennusjärjestyksen tekstiin, on Valiokunta kuitenkin pitänyt suotavana, että kartta vahvistuksen saadessaan on mikäli mahdollista ajan tasalla sekä sentähden ryhtynyt toimiin kartan uuden täydennetyt laitoksen painattamiseksi. Valiokunta sentähden esittää, *että tarkistettu kartta kaksin kappalein lähetettäisiin asiasta annettavan lausunnon kera K. Senaatin vahvistettavaksi.*

* * *

Lähetteessä kuluvan syyskuun 1 päivästä on Kaupunginvaltuuston Valmisteluvaliokunta käsenyt Valiokunnan antaa Valtuustolle lausunnon tämän oheisesta Sosialilautakunnan esityksestä (Liite VIII) ehdotuksineen toimeenpiteisiin ryhtymisestä nykyään suuressa määrin kiristyneen asuntohädän lieventämiseksi. Tätä tehtävää täyttääkseen pyytää Valiokunta lausua seuraavaa:

Sosiaalilautakunnan esitys päättyy osin toivomukseen, että Kaupunginvaltuuston hyväksymä uusi rakennusjärjestys mahdollisimman pian astuisi voimaan, joten saataisiin tehokas apukeino asuntohädän lieventämiseksi. Kun Sosialilautakunnan tässä kohden esittämät näkökohdat kaikin puolin käyvät yhteen niiden periaatteiden kanssa, joihin Valiokunnan tässä edellä asiasta antama lausunto nojaa, rohkenee Valiokunta, edellä mainittua Sosialilautakunnan ehdotusta kan-

nattaen, esittää, *että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet K. Senaattiin annettavassa lausunnossaan huomauttaisivat asian kiireellistä laatua sekä lausuisivat toivomuksen että uusi rakennusjärjestys joutuisasti vahvistettaisiin.*

Sen lisäksi on Sosialilautakunta esittämillään syillä ehdottanut, että jo valmiiden talojen omistajat siinä osassa kuudetta kaupunginosaa, jota rajoittavat Laivurikatu, Tehtaankatu, Perämieskatu, Hernesaarencatu ja Speranskitie, oikeutettaisiin kaupungissa vallitsevan asunnonpuutteen johdosta, sittenkun muutospiirustukset on asianmukaisesti tarkastettu sekä noudattaen rakennuskorkeudesta ja valaistusoloista voimassa olevia määräyksiä, joko kellari- tai ullakkokerrokseen tahi neljänneksi kerrokseksi nykyään luvallisten kolmen lisäksi sisustamaan asuinhuoneita suorittamalla kultakin tontilta sen lisämaksun, minkä Rahatoimikamari tehdyn anomuksen johdosta harkitsee kohtuulliseksi määrätä. Ehdotettuihin poikkeusmääräyksiin nähden on Sosialilautakunta viitannut tämän kaupungin korttelien N:o:jen 180, 182, 183 ja 185 rakennusjärjestyksen 8 §:ssä olevaan ennakkopäätökseen.

Tätä asiaa harkitessaan on Valiokunta havainnut tehdyllä ehdotuksella väliaikaisena toimenpiteenä nykyisen asunnonpuutteen helpottamiseksi olevan syyt puolellaan. Tosin tuollainen määräys tietää poikkeamista Helsinginniemen nähden tähän asti noudatetuista rakennusperiaatteista, jotka ovat tarkoittaneet puheena olevan alueen pysyttämistä huvilakaupungin luontoisena, mutta kun tämä tarkoitus valitettavasti jo on aikaisempain rakennusjärjestysten häilyvään ja venyvään säännösten johdosta suurelta osalta jäänyt saavuttamatta eikä ole aikomus sallia minkäänlaista muutosta jo olevain rakennusten ulkoasuun eikä rakennuskorkeuden lisäämistä, on Valiokunta katsonut kaupunginviranomaisten voivan myötävaikuttaa edellä mainittujen voimassa olevain säännösten muuttamiseen, joten lisäksi saataisiin melko suuri määrä terveydelliseltä kannalta täysin tyydyttäviä asuinhuoneita. Kun uuden rakennusjärjestyksen vahvistamisaika on epä-tietoinen ja Sosialilautakunnan ehdottama määräys on laadultaan väliaikainen, näyttää kysymys sopivan ratkaista panemalla lisämääräys heinäkuun 15 päivänä 1908 annettuun Helsinginniemen voimassa olevaan rakennusjärjestykseen, ja olisi tämä lisämääräys, jotta sen asuntopoliittinen tarkoitus voitaisiin saavuttaa, viivyttelemättä annettava. Valiokunta edellyttää jonkin aikaa kuluvan tämän väliaikaisen säännöksen vahvistuksen ja uuden rakennusjärjestyksen voimaanastumisen välillä, ja olisi tämä väliaika samalla se määräaika, jonka kuluessa halulliset Helsinginniemen talonmistajat saisivat saattaa vaatimuksensa voimaan ja sopia kaupungin kanssa neljännen asuinkerroksen laittamisesta. Uusi rakennusjärjestys rajoittaisi nimittäin, jos rakennusjärjestyksen ehdotus tältä kohden hyväksytään, samoin kuin Helsinginniemen nykyään voimassa olevat rakennusmääräyksetkin kerroskorkeuden mainitulla huvila-alueella enintään kolmeksi, ja niille talonmistajille, jotka eivät uuden rakennusjärjestyksen voimaan astuessa ole käyttäneet tässä puheena olevaa etua hyväkseen, ei olisi enää suotava tilaisuutta siihen.

Tämän mukaisesti pyytää Valiokunta ehdottaa:

että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet tekisivät K. Senaattiin sen suuntaisen erikoisen esityksen, että Laivurikadun, Tehtaankadun, Perämieskadun, Hernesaarenkadun ja Speranskietien rajoittaman kuudennen kaupunginosan osan heinäkuun 15 päivänä 1908 vahvistetun rakennusjärjestyksen 5 §:än, semmoisena kuin tämä päkälä on K. Senaatin lokakuun 27 päivänä 1910 antaman päätöksen mukaan, liitettäisiin seuraava lisämomentti:

„Tätä ennen tehdyssä asuinrakennuksessa saa kuitenkin edellisessä momentissa vahvistetun kerrosluvun lisäksi kellari- tai ullakkokerroksen sisustaa asuinhuoneiksi suorittamalla tontista sen lisämaksun, minkä Rahatoimikamari asiasta tehdyn anomuksen johdosta harkitsee kohtuulliseksi määrätä“; sekä

että Kaupunginvaltuusto samalla Senaatille esittäisi, että tämä lisämääräys Helsingissä vallitsevain tukalain asumusolojen johdosta annettaisiin mahdollisimman pian ja kaupungin uudesta rakennusjärjestyksestä riippumatta.

Helsingissä, syyskuun 4 päivänä 1916.

Julius Grotenfelt.

O. Tarjanne.

W. Zilliacus.

John Ugglä.

Erinäisten viranomaisten alamaissa lausunnoissa Helsingin kaupungin uuden rakennusjärjestyksen ehdotusta vastaan tehtyjen muistutusten

YHDISTELMÄ¹⁾

I. Yleisiä näkökohtia.

Kaikki viranomaiset, jotka ovat lausuneet mielensä esillä olevasta ehdotuksesta, ovat katsoneet sen käyvän hyväksyminen, kuitenkin eräin osittain varsin laajakantoisin yksityiskohtaisin muutoksin.

a) *Lääkintöhallitus* huomauttaa tammikuun 28 päivänä 1916 antamassaan lausunnossa, että ehdotus on laadittu huolellisesti ja asiantuntemuksella ja on epäilemättä edistysaskel nykyään voimassa oleviin määräyksiin verraten, mutta toteaa kuitenkin, että eräät ehdotuksen määräykset eivät näy olevan omansa takaamaan terveellistä kehitystä eivätkä myöskään käy yhteen niiden ehdotusten ja lausuntojen kanssa, joita meidän maassa on asiantuntevalta taholta asiasta annettu. Ehdotuksessa on nimittäin terveydellisessä suhteessa Rs:stä eräitä poikkeuksia, joita Lääkintöhallitus on puoltanut hyväksyttäväksi jonkin verran kovennettuina ja joita sen mielestä olisi pidettävä ohjeina rakennusjärjestyksiä laadittaessa. Lääkintöhallituksen yksityiskohtaiset muistutukset kohdistuvat pääasiassa näihin Rs:stä tehtyihin poikkeuksiin.

b) *Yleisten rakennusten Ylihallitus* huomauttaa joulukuun 7 päivänä 1915 antamassaan lausunnossa, että ehdotetun rakennusjärjestyksen tulisi laadultaan väliaikaisena ja tarkoitettuna olemaan voimassa, kunnes Rs astuu voimaan, käydä yhteen niiden periaatteiden kanssa, joita on noudatettu Rs:ä laadittaessa. Tämä näkökohta onkin osittain otettu huomioon, jota vastoin eräitä yleistä merkitystä olevia seikkoja on järjestetty Rs:stä poikkeavalla tavalla. Ylihallituksen mielestä tulisi ehdotuksen kuitenkin kaikissa pääkohdissaan liittyä Rs:öön paitsi, mitä tulee rakennustoiminnan valvontaan, joka Ylihallituksen mielestä on annettava toimeksi erikoiselle rakennuslautakunnalle eikä lisätylle maistraatille niinkuin Rs edellyttää.

Ylihallitus tunnustaa, että ehdotus on tulos komitean erittäin taitavasta ja asian laajuuden aiheuttamasta vaivalloisesta työstä, mutta esittää yleismuistutuksena että ehdotus on varsin laaja, mikä seikka osaltaan johtuu siitä, että siihen on pantu moniaita määräyksiä, joiden oikea paikka olisi yleisessä rakennussäännössä.

Huomauttaen että ehdotuksen oheisessa kartassa ei ole selitetty eri värein merkittyjen rajaviivain ja alueiden merkitystä on Ylihallitus lausunnossaan tehnyt selkoa kaikkien niiden pykäläin sisällyksestä, joihin mainitut värimerkinnät kohdistuvat.

¹⁾ Tässä selonteossa käytetään seuraavia *lyhennyksiä*: Rj. = Helsingin nykyään voimassa oleva, vuonna 1895 vahvistettu rakennusjärjestys.

Rs. = Ehdotus maamme kaupunkien yleiseksi rakennussäännöksi.

c) *Kaupunkien yleisen paloapuyhtiön johtokunta* yhtyy kirjelmässään maaliskuun 16 päivältä 1916 Ylihallituksen esittämiin muutosehdotuksiin, sikäli kuin ne koskevat tulenvaaran torjumista, ja pitää johtokuntakin puolestaan tarpeellisena, että ehdotus ja Rs olisivat toistensa mukaiset.

d) *Kuvernöörinvirasto* on alamaaisessa esityksessään maaliskuun 23 päivältä 1915 tehnyt ainoastaan pari yksityiskohtaista muistutusta ja puoltaa ehdotusta muutoin vahvistettavaksi.

II. Yksityiskohtaisia muistutuksia.

Alempana esitettyjä ehdotuksen pykälää vastaan ovat asiassa kuullut viranomaiset tehneet seuraavia yksityiskohtaisia muistutuksia.

1 §.

Helsingin kaupunki rakennetaan vahvistetun kaupunginasemakaavan ja tämän rakennusjärjestyksen mukaan.

Kaupunginasemakaavan hyväksyvät kaupunginvaikuttamiehet, ja sitä koskeva päätös on alistettava Keisarillisen Majesteetin vahvistettavaksi.

Ennenkuin kaupunginasemakaava hyväksytään, on maistraatin ja terveydenhoitolautakunnan lausunnot asiasta hankittava, minkä ohessa kaupunginasemakaavaehdotus pitää olla kuukauden ajan julkisesti nähtäväksi pantuna, sittenkun siitä on sopivalla tavalla kuulutettu. Muistutuksia ehdotusta vastaan saa tehdä kaupunginvaltuusmiehille kuulutuksessa määrätyn ajan kuluessa.

Kaupunginasemakaava siihen kuuluvine asiakirjoinen tehdään kaksin kappalein, joista toinen säilytetään Suomen valtioarkistossa ja toinen maistraatin arkistossa.

Kuvernöörinvirasto muistuttaa 2 ja 3 momenttia vastaan, että Keisarillinen Majesteetti ei vahvista Kaupunginvaltuuston päätöstä, vaan olisi kaupunginviranomaisten laadittava kaupunginasemakaavan ehdotus, jonka Keisarillinen Majesteetti sitten vahvistaa.

Yleisten rakennusten Ylihallitus yhtyy tähän muistutukseen.

Pykälän viimeisen momentin johdosta huomauttaa Ylihallitus: „Jos 1 §:n viimeinen momentti hyväksytään sinänsä, olisi valtioarkistoon asetettava pätevä henkilö, jonka tulisi kartaan merkitä kaikki eri tilaisuuksissa Helsingin kaupunginasemakaavaan vahvistetut muutokset. Näin ollen ei Ylihallituksella siis vastedes olisi mitään tekemistä Helsingin kaupunginasemakaavan ja siihen määrättyjen muutosten kanssa“.

4 §.

Ulkoisten rakennusrajan välimatka ei saa olla kahtatoista metriä (12 m) vähempi.

Lääkintöhallitus huomauttaa tämän pykälän kohdalla seuraavaa: „Laadittaessa kaupungin-
asemakaavaa ja rakennusjärjestystä niin nopeasti kehittyvälle kaupungille kuin Helsinki on,
on riittävän ilman ja valon saanti rakennuksiin sangen tärkeä seikka. Etusijassa tyydytetään
tätä tarvetta järjestämällä avonaisia paikkoja toreiksi, puistoiksi ja istutuksiksi sekä urheilu-
ja leikkikentiksi. Näiltä kohdin näyttää kaupunginasemakaava täyttävän kohtuulliset vaati-
mukset. Mutta kaduillakin on tässä kohden varsin tärkeä merkitys, ja niihin nähden on
Lääkintöhallitus sitä mieltä, että pykälän määräys että ulkoisten rakennusrajain väliä tulee
olla vähintään 12 metriä on riittämätön. Samoin kuin yleisten rakennusten Ylihallitus on
Lääkintöhallituskin sitä mieltä, että mainitun välimatkan tulee olla vähintään 15 metriä“.

Ylihallitus perustelee tätä muutosehdotusta seuraavasti: „Ulkoisten rakennusrajain tar-
koituksena on saattaa mahdolliseksi katuleveyden vähentäminen, mutta kuitenkin jättää tar-
peellinen tila rakennusten väliin kadun kumpaisellakin puolella. Tällä tarkoitetaan toisin
sanoin etupihain laittamista tonteille. Rs:n 7 §:ssä vahvistetaan ulkoisten rakennusrajain
vähin välimatka tosin yleensä vain 10 metriksi, mutta katsoen Helsingin kaupungin nopeaan
kasvuun sekä siihen seikkaan, että kadun kumpaisellakin puolella sijaitseville rakennuksille
olisi varattava riittävä ilman ja valon saanti, näyttää 12 metrin katuleveys liian vähäiseltä,
minkätähden ulkoisten rakennusrajain välimatka olisi pitennettävä vähintään 15 metriksi“.

7 §.

*Tonttia älköön ositettako, ellei kukin osa ole alaltaan viisisataakolmekymmentä neliö-
metriä (530 m²) tai enemmän sekä rajoitu katuun yhtäjaksoisessa linjassa vähintään kahdek-
santoista metrin (18 m) pituudelta; kuitenkin voidaan poikkeus tästä sallia, jos erityiset
asianhaarat sitä vaativat.*

*Jos joku tahtoo yhdistää kaksi tonttia yhdeksi tahi tonttiin yhdistää siihen rajoittu-
vaan kortteliin liitetyn alueen tai osittaa tontin taikka tontista lohkaista jonkin osan yhdis-
tettäväksi muun alueen kera tontiksi, hakekoon maistraatilta tästä johtuvaa tonttijaon
muutosta. Jos muutoksen käy pantinhaltijan tai muun oikeutta loukkaamatta toimeenpane-
minen ja muutoin havaitaan olevan syytä hakemukseen suostua, lähettäköön maistraatti sen
oman lausuntonsa kera kaupunginvaltuusmiehille edelleen käsiteltäväksi sillä tavoin kuin
5 ja 6 §:ssä on säädetty.*

Ylihallitus huomauttaa, että tämä tontinjakouksesta sekä tonttien yhteenrakentamisesta
ja osittamisesta voimassa olevain määräysten muutos koskee Ylihallituksen toimialaa sikäli,
että Sivilitoimituskunta vaatii Ylihallituksen lausuntoa tonttien osittamista ja yhdistämistä kos-
kevista asioista ja, sittenkun tonttien yhteenrakentaminen tai ositus on vahvistettu, on päätös
tästä ilmoitettu Ylihallitukselle, joka sen ohessa on saanut toimekseen sekä Sivilitoimitus-
kunnan että omaan kaupunginasemakaavakappaleeseensa merkitä vahvistetun muutoksen.
Ylihallituksen mielestä pitäisi sentähden Ylihallituksen arkistossa vastedeskin olla maamme
kaikkien kaupunkien asemakaavat täydellisine tonttijaoituksineen ja Ylihallitukselle olisi sitä
varten asianomaisten toimesta annettava tiedot Helsingin kaupungin tontteihin vahvistetuista
muutoksista.

36 §.

Tontti on varustettava sen laatusella ajoportilla, että siitä esteettömästi pääsee sisäpuolelle olevalle pihamaalle. Jos on useampia pihamaita, on nämä keskenään yhdistettävä porttikäytävällä.

Ajoportin tontille saa myös tehdä sellaiselta kujalta, kuin 15 §:n 3 momentissa mainitaan.

Kahdelle tontille, joilla on yhteisesti järjestetty pääpihamaa, käy maistraatin harkinnan mukaan, laittaminen yhteisen ajoportin; kuitenkin on sopimus siitä tehtävä kirjallisesti ja pantava maistraatin pöytäkirjaan.

Ajoportin ja porttikäytävän pitää olla sitä kokoa, että vähintään kaksi ja neljä kymmenesosa metriä (2.4 m) leveän sekä kaksi ja seitsemän kymmenesosa metriä (2.7 m) korkean suorakaiteen käy piirtäminen niiden rajaviivain sisäpuolelle. Ajoporttia ja porttikäytävää ei saa varustaa muulla kuin tulenkestävästä aineesta olevalla päällysrakenteella.

Ylihallitus on sitä mieltä, että ajoportin ja porttikäytävän tulee, voidakseen täysin vastata tarkoitustaan, olla vähintään 3 metriä korkea ja, kun Rs:n 46 §:n määräys käyttämällä sanaa „kaikkialla“ täysin selvästi osoittaa eri suuruusmitat, vaatii Ylihallitus Helsingin kaupungin rakennusjärjestyksen ehdotuksessa käytettäväksi samansanaista määräystä.

43 §.

Tontin pinta-alasta saa enintään kaksi kolmannesta rakentaa. Tästä ovat poikkeuksena:

Kulmatontiksi katsotaan tontti, jonka kadun tai yleisen paikan puoleiset rajat leikkaavat toisiaan enintään 140 asteen kulmassa, tontin sisustaan lukien.

Edellä mainitusta 43 §:n momentista lausuu *Ylihallitus*:

„Samoin kuin Rs:n 53 §:ssä on kulmatontin käsite tässäkin ehdotuksessa lähemmin määritelty. Esillä olevassa ehdotuksessa on tontin kulma laajennettu Rs:n ehdottamista (90 + 45) 135 asteesta 140 asteeseen eli 5 asteella. Ylihallituksen mielestä ei ole syytä tässä tapauksessa poiketa Rs:ssä ehdotetusta määräyksestä, minkätähden siis kulma olisi pysyttävä 135 asteen suuruisena.“

44 §.

Tontti saatakoon kauttaaltaan tahi 43 §:ssä sanottua suuremmalta osalta rakentaa, jos maistraatti erityisessä tapauksessa rakennuksen tarkoitukseen ja tontin asemaan korttelissa katsoen harkitsee sen voitavan sallia sekä erityisiin toimenpiteisiin, jotka maistraatti on terveydenhoitolautakuntaa ja palotoimikuntaa kuultuaan hyväksynyt, ryhdytään riittävän ilman- ja valontulon sekä palosammutusmahdollisuuden aikaansaamiseksi.

Ylihallitus lausuu tästä pykälästä seuraavaa:

„Pykälään pannun määräyksen johdosta on Maistraatti, tosin Terveystoimituslautakunta ja Palotoimikunta kuultuaan, saanut erittäin laajan vallan ratkaista laajennettua rakennusoikeutta koskevia kysymyksiä.

Se laajennettu toimivalta, mikä nykyoloihin verraten on ehdotuksen mukaan annettu Maistraatille, edellyttää niinkään suurempaa asiantuntemusta ja teknillistä pätevyyttä siinä viranomaisessa, jonka on valvottava kaupungin rakennustoimintaa. Tämä käsitys vahvistuu yhäkin silmällä nähtäessä niitä velvollisuuksia, joita ehdotuksen mukaan Maistraatilla on, ja näillä syillä toistaa Ylihallitus tässä lausunnossa jo aikaisemmin esittämänsä vaatimuksen rakennuslautakunnan asettamisesta.“

45 §.

Tontille rakennettaessa on, paitsi 44 §:ssä mainitussa tapauksessa sekä katsomatta 43 §:n määräyksiin, rakentamatta jätettävä avonainen yhtäjaksoinen pinta-ala pääpihamaaksi. Pääpihamaan pituus on:

a) erittäin vahvistetussa kartassa sinisen viivan ympäröimällä alueella vähintään sataviisikymmentä neliometriä (150 m²);

b) muissa osissa kaupunkia vähintään satakahdeksankymmentä neliometriä (180 m²), jos tontilla on rakennuksia yksinomaan tulenkestävästä aineesta, sekä kaksisataa neliometriä (200 m²), ellei niin ole laita.

Jos naapurit haluavat yhteisesti laittaa pääpihamaan, älköön sitä heiltä kiellettävä; kuitenkin on sopimus siitä tehtävä kirjallisesti ja maistraatin pöytäkirjaan pantava. Sellainen yhteinen pääpihama saakoon, kunkin tontin osalta laskien, olla ainoastaan sataviisikolmatta neliometriä (125 m²), jos pihamaat ovat vierekkäin vähintään kymmenen metrin (10 m) pituudelta.

Pääpihama on sijoitettava katurakennuksen vierelle ja oleva vähintään kymmenen metriä (10 m) leveä tahi, jos katurakennuksen korkeus on yhdeksäntoista metriä (19 m) tai enemmän, vähintään kaksitoista metriä (12 m) leveä.

Siitä huojennuksesta, mikä on ehdotettu suotavaksi tontinomistajalle, joka yhdessä naapurinsa kanssa laittaa yhteisen pääpihamaan, lausuu *Ylihallitus*:

„Rj:n 42 §:n mukaan saa laittaa useammalle tontille yhteisen pihamaan, mutta naapureita ei ole kielletty laittamasta toista 6 metrin levyistä pihamaata. Rs:n 53 §:ssä säädetään ainoastaan, että pihamaan pääosan pinta-ala ei saa olla 180 neliometriä vähempi, joten tässä pykälässä säädetty pihamaan pinta-ala ei vähene, siinä tapauksessa että yhdistetty pihama on laitettu.

Tämä yhteisen pääpihamaan laajuuteen nähden ehdotettu huojennus ei näytä tarpeen vaatimalta ja voi aiheuttaa monimutkaisia riitoja naapurien kesken. Ylihallituksen mielestä olisi määräys: „Sellainen yhteinen pääpihama saakoon, kunkin tontin osalta laskien, olla ainoastaan 125 neliometriä, jos pihamaat ovat vierekkäin vähintään 10 metrin pituudelta“ poistettava, mutta puoltaa pykälää muutoinkin hyväksyttäväksi.

48 §.

Kadun tai yleisen paikan varrella on asuinrakennus sijoitettava tontinrajaan — —

Siinä osassa kuudetta kaupunginosaa, jota rajoittavat Laivurikatu, Tehtaankatu, Perämiehenkatu, Hernesaarenkatu ja Speranskitie, on asuinrakennus sijoitettava erilliseksi vähintään kolmen metrin (3 m) päähän viereisten tonttien rajoista.

Edellä mainitusta momentista lausuu *Ylihallitus* seuraavaa:

„Poiketen Helsinginniemen huvila-alueen voimassa olevista määräyksistä että asuinrakennuksen saa sijoittaa joko erilliseksi 4 metrin päähän naapurin tai myös rajakkaisen tontin rajasta säädetään ehdotuksessa, että rakennus mainittuun osaan kaupunkia on tehtävä erilliseksi vähintään 3 metrin päähän rajasta, mikä rakennustapa on alueelle tarkoitetun luonteen mukainen. Ylihallitus ehdottaa pykälän viimeisen momentin muutettavaksi siten, että matka viereisen tontin rajasta määrätään 4 metriksi Helsinginniemen voimassa olevan rakennusjärjestyksen mukaisesti.“

50 §.

Kadun varrelle tehtävä rakennus saakoon, ellei tonttia lunastettaessa ole muuta määrätty, enintään saman korkeuden kuin on kadun leveys, lisätynä puolellatoista metrillä (1.5 m). Tähän nähden on kuitenkin huomattava:

1) että *Esplanaati- ja Henrikinkatujen sekä rantasiltain ja I—VIII ja X—XII kaupunginosassa olevain avonaisten paikkain varrelle sijoitettavat rakennukset saa tehdä enintään kolmekolmatta metriä (23 m) korkeat;*

2) että *kaupungin muissa osissa rakennuskorkeus ei saa olla kolmeakolmatta metriä (23 m) suurempi erityisesti vahvistetussa kartassa sinisen viivan ympäröimällä alueella eikä kahtakymmentä metriä (20 m) suurempi tämän alueen ulkopuolella;*

3) että *rakennus, jonka alakerros on tulenkestävästä ja muu osa muusta aineesta, ei saa mistään kohdasta olla yhdeksää metriä (9 m) korkeampi katonrajaan eikä muusta kuin tulenkestävästä aineesta oleva rakennus seitsemää ja kahta kymmenesosaa metriä (7.2 m) korkeampi;*

4) että *rakennukseen, jolla on kaupunginasemakaavaan piirretty avonainen tai puutarhaksi laitettu tai puilla istutettu etupiha, sekä sen vastapäätä olevaan rakennukseen nähden saa edellä säädetyn suurimman rakennuskorkeuden ylittää etupihan leveyttä vastaavalla mitalla; kuitenkin niin ettei tuollaista rakennusta missään tapauksessa saa tehdä korkeampaa kuin 1) ja 2) kohdassa on suurimmaksi luvalliseksi korkeudeksi määrätty;*

5) että *kaltevan kadun tai paikan varrelle tulenkestävästä aineesta tehtävän rakennuksen korkein osa saa ylittää edellä mainitun rajan enintään kahdella metrillä (2 m);*

6) että *korttelien N:o 100 a Ankerias ja 100 b Vimpa pohjoispuoliskossa sijaitseville Vuorimiehenkadun tonteille ei saa tehdä rakennuksia, joiden katonharjat kohoavat kahta metriä (2 m) ylemmäksi tähtitieteellisen observatoorin meridianiympyrän akselia; sekä*

7) että asuinrakennuksen suurin luvallinen korkeus on kaksitoista metriä (12 m) erityisesti vahvistetussa kartassa sinisellä, harmaalla tai punaisella värillä osotetuilla alueilla. Mitä tässä on sanottu, ei sovelleta kirkkoon eikä muuhun julkiseen rakennukseen, jonka korkeuden kussakin eri tapauksessa asianomainen viranomainen määrää.

Leveämmän ja kapeamman kadun kulmaukseen tulevan rakennuksen saa jälkimmäisen kadun varrelle tehdä yhtä korkean kuin ensinmainitunkin varrelle kapeamman kadun leveyttä vastaavalta pituudelta. Jos mainittu leveys on viittätoista metriä (15 m) vähempi, saa rakennuksen kuitenkin tehdä saman korkuisen viidentoista metrin (15 m) pituudelta. Jos rakennuksesta vähintään kolmannes julkisivun pituutta on avonaisen paikan vierellä ja jäljellä oleva osa siitä kadun varrella, saa rakennuksen kadun varrellekin tehdä saman korkuisen kuin avonaisen paikan vierelle kadun leveyttä vastaavalta pituudelta. Jos tämä leveys on viittätoista metriä (15 m) vähempi, saa kuitenkin tässäkin tapauksessa rakennuksen kadun varrelle tehdä saman korkuisen viidentoista metrin (15 m) pituudelta. Erikoistapauksissa, kun ainoastaan vähäinen osa julkisivua menee tuollaisen rajan ulkopuolelle ja siten syntyisi rumennusta, voidaan tässä sallia poikkeus.

Rakennuskorkeudesta ovat viranomaiset antaneet seuraavia lausuntoja.

Lääkintöhallitus: „Kadun viereisten rakennusten valaistusolot määrää enimmältä osalta rakennusten korkeuden ja ulkoisten rakennusrajain välimatkan keskinäinen suhde. Valaistus tulee kutakuinkin tyydyttävä, jos kadun viereisten rakennusten korkeus ei ole mainittua välimatkaa suurempi eikä rakennusten katto muodosta 45 astetta suurempaa kulmaa vaakasuoraa tasoa vasten. Esillä olevassa ehdotuksessa säädetään, että kadun viereinen rakennus saakoon enintään saman korkeuden kuin on kadun leveys lisättyä puolellatoista metrillä. Rs:ssä ehdotettiin, että kadun viereinen rakennus saataisiin tehdä yhtä korkea kuin katu on leveä, mutta vanhaan kaupunkiin nähden suotiin kuitenkin eräitä huojennuksia. — Tämän mukaisesti Lääkintöhallitus ehdottaa, että rakennusten korkeus saisi olla enintään sama kuin ulkoisten rakennusrajain välimatka, kuitenkin niin että keskeisemmissä osissa kaupungia, esim. karttaan ruskealla merkityissä, joissa jo nykyään on korkeampia taloja ja joiden tonttiarvot sentähden ovat suuret, sallittaisiin teettää rakennuksia, joiden korkeus 1.5 metrillä ylittää kadun leveyden.

Mitä taas tulee avonaisen paikan vierellä sijaitsevain rakennusten korkeuteen ja ylipäätään rakennusten suurimpaan korkeuteen, on se ehdotettu 23 metriksi. Tätä rajakorkeutta ei Lääkintöhallituksen mielestä ole sallittava, paitsi kun on kysymys avonaisen paikan vierellä sijaitsevasta rakennuksesta ensimmäisestä kahdeksanteen kaupunginosaan asti; muissa tapauksissa ei ole sallittava 20 metriä suurempaa korkeutta.“

Ylihallitus: „Helsingin voimassa olevan Rj:n 43 § säättää kadun viereisen rakennuksen korkeudesta, että rakennus saakoon olla enintään yhtä korkea kuin kadun leveys, siihen lisättyä 2.5 metriä, sekä esplanadien, rantasiltain, Bulevardikadun ja avonaisten paikkain viereiset rakennukset enintään 23 metriä. Maaliskuun 9 päivänä 1908 13, 14 ja 15 kaupunginosalle eli Töölön alueelle vahvistetun Rj:n 7 §:ssä säädetään, että kadun tai avoimen paikan äärellä oleva rakennus saa olla enintään 18 metriä korkea, siis enintään saman korkuinen kuin katu on leveä. Rs:n 61 §:ssä taas säädetään, että kadun viereisen rakennuksen

korkeus saa olla enintään sama kuin kadun leveys, minkä ohessa suurin korkeus 60 §:ssä määrätään 20 metriksi. Kuitenkin voidaan 68 §:n mukaan vanhaan kaupunkiin nähden, jolla tarkoitetaan niitä kaupunginosia, missä tontit ovat sangen arvokkaita, erityisiä määräyksiä antaa 61, 62 ja 63 §:ssä mainitusta rakennuksen korkeudesta. Kun 60 §:ä, jossa suurin korkeus määrätään, ei mainita poikkeusten joukossa, on Rs:n mukaan siis 20 metriä suurin luvallinen korkeus.

Kaupungin rakennusjärjestyksen ehdotuksessa, verrattuna nykyään voimassa olevaan yleiseen rakennusjärjestykseen, on pysytetty määräys että avonaisen paikan vierelle saa rakennuksen teettää 23 metriä korkean, mutta Töölön alueella on korkeus lisätty 18:sta 20 metriksi, joka korkeus niinkään on määrätty noudatettavaksi erinäisissä osissa kaupunkia. Kadun viereisen rakennuksen korkeus, joka tähän asti on ollut 2.5 metriä kadun leveyttä suurempi, on vähennetty 1.5 metriksi, jota vastoin korkeutta Töölön alueella on lisätty 1.5 metriä.

Olisi ollut laajakantoinen merkitys sillä seikalla, että Rs. olisi saanut asianmukaisen vahvistuksen, ennenkuin puheena oleva Helsingin uuden rakennusjärjestyksen ehdotus annettiin vahvistettavaksi, koska kaupunkien rakentamisessa noudatettavat yleiset periaatteet siten olisivat tulleet selvitettyiksi sekä taloudellisten etujen ja terveydellisten vaatimusten väliset rajat määrättyiksi.

Kadun viereisen rakennuksen korkeuteen nähden on yleensä viime aikoina, eritoten meidän pohjoisella leveysasteellamme vallitseviin valoisuusoloihin nähden, asetettu periaatteeksi, että rakennuksen julkisivujen kokonaisuudessaan tulee saada välitöntä valoa 45 asteen kulmassa vaakasuoraa tasoa vasten, mistä seuraa, että kadun viereinen rakennus saa olla enintään saman korkuinen kuin katu on leveä sekä että rakennuksen katto ei muodosta 45 astetta suurempaa kulmaa vaakasuoraa tasoa vasten.

Tätä periaatetta on noudatettu jo vuonna 1908 vahvistetussa Töölön erikoisessa rakennusjärjestyksessä sekä Rs:n laadinnassa, ja on tämä Ylihallitus uudempiakin rakennusjärjestyksiä tarkastaessaan pitänyt kiinni puheena olevasta periaatteesta.

Huomattava on niinkään, että Töölön rakennusjärjestyksessä olevista ankarammista määräyksistä huolimatta puheena oleva laaja alue jo on suurimmalta osalta rakennettu verraten lyhyen ajan kuluessa.

Rakennuksille, joiden alakerros on tulenkestävästä ja muu osa muusta aineesta, sekä tulenkestämättömästä aineesta tehdylle rakennukselle on Rs:n 43 §:ssä säädetyt korkeudet 9 ja 7.2 metriä pysytetty. Kaupungin eri huvila-alueilla on asuinrakennusten yhtenäiseksi korkeudeksi määrätty 12 metriä. Erilevyisten katujen kulmauksessa olevan rakennuksen korkeudeksi on määrätty kapeamman kadun vierellä sallittu korkeus (Rs. 61 §).

Edellä lausutun johdosta ehdottaa Ylihallitus seuraavat ehdotuksesta poikkeavat rakennusten korkeutta koskevat määräykset, nimittäin: että kadun viereinen rakennus saa olla enintään saman korkuinen kuin katu on leveä, mutta että erinäisissä kaupungin vanhemmissa osissa, joissa tontit ovat varsin arvokkaita, rakennuskorkeus saa olla 1.5 metriä suurempi kadun leveyttä sekä että avonaisten paikkain, puuistutuksilla varustettujen katujen sekä rantasiltain äärelle saa rakennukset tehdä 20 metriä korkeat, mikä viimeksi mainittu korkeus siis olisi suurin luvallinen. Muutoin puolletaan pykälää hyväksyttäväksi."

51 §.

Tontin sisäosaan tulevaa rakennusta sekä sitä katurakennuksen osaa, joka sijaitsee loitompana kuin kuudenkolmatta metrin (26 m) päässä tontin kadunpuoleisesta rajalinjasta, tai, kun rakennusta ei saa tehdä tähän linjaan, määrätystä ulkoisesta rakennusrajasta, älköön tehtävä korkeampaa kuin se pihamaa on leveä, jonka vierelle rakennus tehdään. Jos sellainen rakennus on semmoisen pihamaan vierellä, jonka eri osat ovat erilevyiset, tai erilevyisten pihamaiden välillä, ei rakennuksen korkeus saa ylittää edellisessä tapauksessa pihamaan eri osain leveyksien keskimäärää eikä jälkimmäisessä tapauksessa puolta pihamaiden yhteenlasketuista keskileveyksistä. Sellaista rakennusta älköön kuitenkaan missään tapauksessa tehtävä kolmeatoista metriä (13 m) korkeampaa. Jos rakennus sijaitsee tontinrajassa, luetaan tämä mitta palomuurin yläreunasta.

Rakennuksen luvallista korkeutta ylemmäksi saa ulkokatto sekä kadun ja yleisen paikan että pihan puolella kohota enintään viidenkymmenen asteen kaltevuuskulmassa vaakasuoraa tasoa vasten. Tämän rajan yläpuolelle saa kuitenkin rakentaa päätyjä tai torneja, ellei niiden leveys kaikkiaan ole julkisivun neljännessä pitempi, sekä ullakon kattokomeroja, ellei näiden leveys yhteensä ole puolta julkisivua pitempi. Jos rakennetaan sekä ullakon kattokomeroja että torneja tai päätyjä, ei kaikkien näiden ulkonemain leveys yhteensä saa olla puolta julkisivua pitempi, kuitenkin niin että tornien tahi päätyjen leveys ei saa tässäkään tapauksessa olla kaikkiaan julkisivun neljännessä pitempi.

Ulkohuonetta muusta kuin tulenkestävästä aineesta ei saa rakentaa kuutta metriä (6 m) korkeampaa. Tulenkestävästä aineesta olevaan ulkokuoneeseen nähden olkoon voimassa mitä 50 §:ssä rakennuksesta yleensä on sanottu.

Ylihallituksen lausunto tältä kohden on seuraava:

„Rakennuksen luvallista korkeutta ylemmäksi saa ulkokatto sekä kadun että pihan puolella kohota enintään 50 asteen kaltevuuskulmassa vaakasuoraa tasoa vastaan. Viitaten 45 asteen valaistuskulmaa koskevaan periaatteeseen sekä Töölön Rj:n 7 §:n ja Rs:n 65 §:n mukaisesti on Ylihallituksen mielestä 50 asteen sijaan pantava 45 asteen kulma.

Päädyt ja tornit saavat olla leveydeltään julkisivun $\frac{1}{4}$, ullakon kattokomerot $\frac{1}{2}$; jos rakennetaan sekä ullakon kattokomeroja että torneja tai päätyjä, ei näiden ulkonemain leveys yhteensä saa olla puolta julkisivua pitempi, kuitenkin niin että tornien tai päätyjen leveys ei saa tässäkään tapauksessa olla kaikkiaan julkisivun neljännessä pitempi.

Töölön Rj:n mukaan saavat ainoastaan savupiiput ja palomuurit ylittää kattotason ja Rs:n 65 §:ssä säädetään että, jos ullakkokomero tai muu katolla oleva uloke, paitsi savupiippu ja palomuri, kohoaa enemmän kuin 45 astetta kattotason yläpuolelle, on ulkonevat osat otettava lukuun keskikorkeutta määrättäessä. Voimassa olevassa yleisessä Rj:ssä ei ole määräyksiä päädyistä, torneista eikä ullakon kattokomeroista. — Esteettisistä syistä näyttää oikeutetulta sallia rakennuttaa ulokkeita kattotason yläpuolelle.

Ylihallitus ehdottaa pykälän 2 momentin muutettavaksi seuraavaksi: „Rakennuksen luvallista korkeutta ylemmäksi saa ulkokatto sekä kadun ja yleisen paikan että pihan puolella kohota enintään 45 asteen kaltevuuskulmassa vaakasuoraa tasoa vasten. Tämän rajan

yläpuolelle saa kuitenkin rakentaa päätyjä tai torneja, ellei niiden leveys yhteensä ole julkisivun neljänestä pitempi, sekä ullakon kattokomeroja, ellei näiden leveys yhteensä ole julkisivun kolmannesta pitempi. Jos rakennetaan sekä ullakon kattokomeroja että torneja tai päätyjä, ei kaikkien näiden ulkonemain leveys yhteensä saa olla julkisivun kolmannesta pitempi, kuitenkin niin että tornien tai päätyjen leveys ei saa tässäkään tapauksessa olla kaikkiaan julkisivun neljänestä pitempi.“

52 §.

Rakennuksen korkeus mitataan, ellei muuta ole sanottu, kadun varrella olevan rakennuksen jalkakäytävän pinnasta ja tontin sisäosassa olevan rakennuksen siitä tasosta, jonka mittauskirjassa mainittu tontinrajain korkeusasema määrää, julkisivumuurin yläreunaan tahi, jos rakennus on muusta kuin tulenkestävästä aineesta, katonrajaan. Kaltevalla maalla otetaan keskikorkeus ja, jos rakennus antaa useampia katuja päin, sellainen keskikorkeus kullakin kadulla.

Rakennuksen keskikorkeuden saa laskea joko koko rakennukselle tai sen eri osille.

Ylihallitus ehdottaa pykälässä olevan sanan „julkisivumuurin“ sijaan pantavaksi „julkisivupinnan“.

53 §.

Tulenkestävästä aineesta olevaan rakennukseen saa tehdä enintään niin monta kerrosta, kuin vastaa sitä kokonaista lukua, mikä saadaan, kun korkeus, metrein ilmaistuna, jaetaan luvulla 3,4. Sen lisäksi saa ullakon sisustaa asuinkerrokseksi, jos tarpeellisiin värokeinoinhin tulenvaaran varalta ryhdytään, johon nähden maistraatin on annettava määräyksiä kussakin eri tapauksessa. Tuollaisen ullakkokerroksen yläpuolella olevaa tilaa ei saa käyttää ullakoksi eikä muuhun tarkoitukseen.

Erityisesti vahvistetussa kartassa sinisellä tai harmaalla värillä osotetulla alueella olevissa rakennuksissa ei ullakkoa saa laittaa asuinkerrokseksi.

Ullakkokerros, jonka lattia on metrin (1 m) alempana ulkomuurin yläreunaa sekä, kun rakennusta ei tehdä suurimpaan luvalliseen korkeuteen, kahta metriä (2 m) alempana viimeksi mainittua korkeutta, luetaan kerrokseksi. Samaten luetaan kerrokseksi kellari, jonka katto on puoltatoista metriä (1,5 m) ylempänä viereisen kadun tai pihamaan tasoa.

Jos tulenkestävästä aineesta tehty rakennus sijaitsee kaltevan kadun varrella, saa, luvallisen kerrosluvun lisäksi, asuinhuoneita laittaa kellariin sen vaakasuoran tason alapuolelle, joka ajatellaan sijoitetuksi kuusisataa millimetriä (600 mm) ylempiä rakennuksen viereisen katuosan ylintä kohtaa, siinä määrin kuin tilaa tähän 112 ja 113 §:n määräyksiä noudattaen tarjoutuu.

Ylihallitus on kerrosluvusta lausunut seuraavaa:

„Sen sijaan että olisi erittäin mainittu tulenkestävästä aineesta avonaisen paikan ja erilevyisten katujen varrelle teetettävään asuinrakennusten luvallinen kerrosluku, on ehdo-

tuksessa kerrosluku määrätty jakamalla metrein ilmaistu korkeus luvulla 3,4, joka osottaa keskimääräisen kerroskorkeuden lattiasta kattoon lukien.

Ehdotuksen mukaan tulisi siis tulenkestävästä aineesta avonaisen paikan äärelle tehtyyn ja 23 metriä korkeaan asuinrakennukseen 6, ullakkokerros lukuun otettuna 7 kerrosta, 18 metrin levyisten katujen vierellä 5 ja ullakkokerroksineen 6 kerrosta, 15 metriä leveiden katujen vierellä 4 ja ullakkokerroksineen 5 kerrosta sekä erinäisillä alueilla, mihin saa teettää ainoastaan matalampia rakennuksia, 3 kerrosta supistamalla ullakkokerrosta, minkä ohessa kaltevalla maalla osittain tulee lisäksi kellarikerros.

Kaupungin nykyään voimassa olevan rakennusjärjestyksen 46 §:ssä säädetään, että tulenkestävästä aineesta teetetyt rakennukset saakoot avonaisten paikkain ja 18 metriä leveiden katujen varsilla enintään 5 sekä muiden katujen varsilla 4 kerrosta. Kerrokseksi luetaan ullakko, jos siinä on tulisijalla varustettuja tai varustamattomia asuinhuoneita, mutta ei sitä vastoin kellarikerrosta, joka on laitettu hyvin kaltevalla maalla olevan rakennuksen alle. Rakennussääntöehdotuksen 67 §:ssä säädetään, että asuinrakennuksen saa tehdä enintään viisikerroksisen, ja luetaan kerroksiksi pohjakerros ja ullakkokerros.

Itäisen Kaivopuiston huvila-alueen voimassa olevan rakennusjärjestyksen 7 §:ssä säädetään, että rakennukseen ei saa teettää useampaa kuin 2 kerrosta ja että kerrokseksi ei lueta kellarikerrosta hyvin kaltevalla maalla, ei myöskään pääty- eikä tornihuonetta tulenkestävästä aineesta tehdyssä rakennuksessa. Korttelien 373 y. m. rakennusjärjestyksessä määrätään kerrosluku enintään kolmeksi.

Suurempi kerrosluku asuinrakennuksessa lisää tulenvaaraa ja saattaa lukuisia henkilöjä ahtautumaan pienelle alalle, joten väkirikkaammassa talossa terveydelliset olot huononevat ja sitä paitsi huoneiden korkeutta vähennetään, jotta luvallinen rakennuskorkeus voitaisiin mahdollisimman tarkkaan käyttää hyväksi.

Määräys kerrosluvun rajoittamisesta, jossa tapauksessa kerroksella tarkoitetaan kaikkia samalla aluspermannolla sijaitsevia huoneita ja huoneistoja, pannaan kaupunkien rakennusjärjestykseen sekä paloturvallisuutta että terveydellisiä seikkoja silmällä pitäen.

Helsingin kaupungin uuden rakennusjärjestyksen ehdotus pyrkii yleensä lisäämään tulenkestävästä aineesta olevain rakennusten kerroslukua avonaisen paikan varrella kahdella ja muualla sijaitsevain rakennusten kerroslukua yhdellä kerroksella. Tämä saavutetaan etusijassa oikeuttamalla tontinomistaja laittamaan ullakolle asuinkerros säädetyn kerrosluvun lisäksi. Voimassa olevissa säännöksissä on tähän asti, ottamalla lukuun ullakkokin, jos siellä on asuinhuoneita, pyritty rajoittamaan ullakon käyttämistä niin, että sinne vain poikkeustapauksissa tulisi yksityisiä asuinhuoneita.

Ullakkoon nähdessä ehdotetusta rakennusoikeuden laajentamisesta on luonnollisena seurauksena, että koko ullakko käytetään asuinhuoneiksi. Erinäiset ehdotuksessa säädetty varokeinot voivat jossain määrin vähentää, mutta ei ehkäistä tulenvaaraa ullakolla. Paloteknilliseltä kannalta ei muuta varokeinoa käy pitäminen luotettavana asukkaiden pelastamiseksi tulenvaarasta, kuin että ullakon asunnot kokonaan tehdään tulenkestävästä aineesta.

Tuollaista tulenkestävästä aineesta tehtyä, yli koko rakennuksen ulottuvaa ylintä eli ullakkokerrosta täytyy kuitenkin pitää rakennuskorkeuden peiteltynä lisäyksenä kerrosluvun lisäämiseksi.

Ehdotuksen mukaan saa avonaisen paikan vierelle kivistä teettä 23 metriä korkean 6-kerroksisen asuinrakennuksen puuvuoliaisin ja sitä paitsi vielä ullakolle laittaa kerroksen osittain muusta kuin tulenkestävästä aineesta sekä valaistuna katon tasoon sijoitetuista ikkunoista, jotka helposti peittyvät lialla ja lumella, ynnä ullakon kattokomeroita puoleen rakennuksen pituutta. Tässä yhteydessä sopii huomauttaa, että sen sijaan ehdotuksen mukaan rakennuksen, jonka alakerros on kivistä tulenkestävin vuoliaisin, mutta muu osa muusta kuin tulenkestävästä aineesta, on tulenvaaraa silmällä pitäen katsottu käyvän salliminen ainoastaan eräissä harvalukuisissa syrjäisissä kaupunginosissa, toisin sanoin, tämän tyyppiset rakennukset on miltei kokonaan poistettu varsinaisesta kaupungista, vaikka koko rakennuksen korkeus on rajoitettu 9 metriksi.

Rakennustoiminnan kehitystä vastamainittuun suuntaan tuskin käynee puoltaminen. Etusijassa kohoavat tonttiarvot tonttikeinottelun johdosta.

Asunnonpuute ei onneksi ole niin suuri, että pääkaupungissa tarvitsee ryhtyä tuollaisiin hätäkeinoihin tonttitilan käyttämiseksi äärimäisyyteen asti, jota paitsi uutisrakennuksia varten on riittävää tonttitilaa.

Ylihallituksen mielestä olisi kerrosluku rajoitettava enintään viideksi, johon lukuun voimassa olevan rakennusjärjestyksen ja yleisen rakennussäännön ehdotuksen mukaisesti kuuluisi ullakkokerros, mutta ei sitä vastoin kellarikerros hyvin kaltevilla mailla.

60 §.

Ennenkuin uutisrakennuksen piirustuksille haetaan hyväksymistä, on kaikkia julkisivupiirustuksia, milloin niitä 57 §:n mukaan on tarpeen, yksi kappale alistettava yleisten rakennusten ylihallituksen tarkastettavaksi.

Kaupunginvaltuusmiesten asia on järjestää erityinen alustava, kunnallisviranomaisen toimitettava julkisivupiirustusten tarkastus, kun sellaista julkisivuntarkastusta koko kaupunginalueeseen tahi johonkin sen osaan nähden pidetään tarpeellisena.

Tähän pykälään nähden *Ylihallitus* huomauttaa seuraavaa:

„Kun julkisivupiirustukset tähän asti on lähetetty kaksin kappalein Ylihallituksen tarkastettaviksi, vähenisi uuden säännöksen johdosta sihteerille tuleva lunastus puolella. Julkisivupiirustusten tarkastuksesta tuleva lunastus on kuitenkin perustuslain turvaama saavutettu oikeus, joka perustuu elokuun 21 päivänä 1772 annetun Hallitusmuodon 2 ja 39 pykälään. Mainitun H. M:n 2 §:ssä sanotaan, että kuningas ei saa kenenkään onnea turmella. Saman H. M:n 39 §:ssä taas sanotaan m. m. „jokainen nauttii laillisia oikeuksia ja rehellisesti saamiensa erioikeuksia“. Sanoilla „rehellisesti saamiensa“ tarkoitetaan vanhemmissa laeissa juuri sitä, mitä me sanomme saavutetuiksi oikeuksiksi, joita — se tunnustetaan kaikkialla — on pidettävä loukkaamattomina, toisin sanoin, myöhempi laki ei voi kumota aikaisemman lain voimassaoloaikana syntyneitä saavutettuja oikeuksia. Ilmeistä on niinkään, että 1772 vuoden Hallitusmuodon laatija tarkoitti tämän hallitusmuodon turvaamaan yksityisen oikeuksia: sellainen oikeustila ei voi olla olemassa, ellei saavutettua oikeutta pidetä pyhänä.

Saavutettuihin, perustuslain turvaamiin oikeuksiin on sen oikeustajunnan mukaan, mikä H. M:n syntymisaikaan vallitsi ja vielä nykyäänkin vallitsee, luettava myöskin virkamiehen

oikeus olla vastoin tahtoaan menettämättä tuloja siitä valtionvirasta, johon hänet on kerran nimitetty. Kun sentähden lainsäätäjät 1786 vuoden valtiopäiväpäättöksen 4 pykälään pansäännöksen siitä, että H. M:n 2 §:ssä oleva „onni“ sana on näin käsitettävä, menetteli hän siinä aivan yhtäpitävästi H. M:n perusajatuksen kanssa. Edellä lausutun johdosta on sentähden joko kaikki julkisivupiirustukset samoin kuin tähänkin asti alistettava yleisten rakennusten Ylihallituksen tarkastettaviksi tai, jos ehdotettu muutos toimeenpannaan, sihteerinviran nykyiselle pitäjälle annettava kohtuullinen korvaus menettämistään virkasivutuloista.“

61 §.

Jos julkisivupiirustuksia vastaan ei ole muistutusta tehty, on kaupungin rakennuskatselmusmiesten, joina ovat yksi maistraatinjäsen, rakennustarkastaja ja yksi terveydenhoitolautakunnan valtuutettu, toimitettava itse paikalla katselmus, jos tarpeelliseksi nähdään, ja pitää silloin kaikki 57 §:n mukaan tarpeelliset piirustukset ynnä tontin mittauskirja olla saatavilla. Katselmusta on kirjallisesti haettava mainitulta maistraatinjäseneltä.

Katselmusta varten määrätystä ajasta on korttelissa oleville naapureille kaupunginpalvelijan kautta toteensaatavasti annettava tieto.

Ylihallituksen mielestä olisi sanat „jos tarpeelliseksi nähdään“ pykälästä poistettava.

112 §.

Asuinhuone on niin laitettava, että siihen tulee riittävästi ilmaa ja valoa.

Asuinhuoneeksi laitatussa huoneessa pitää sentähden olla pääikkuna joko katua, yleistä tietä, yleistä paikkaa tahi vähintään yhdeksän (9) metrin pituista ja levyistä pihamaata päin tahi pihamaalta, kadulta, yleiseltä tieltä tahi yleiseltä paikalta ulkonevaan solaan päin tai myös kattovalo.

Pääikkunan valopinta pitää olla vähintään kymmenesosa ($\frac{1}{10}$) asuinhuoneen lattiapinnasta, ei kuitenkaan yhtä (1) neliometriä pienempi.

Huoneen ulkouma eli n. s. alkoovi saatakoon laittaa ja makuhuoneeksi käyttää ainoastaan siinä tapauksessa, että aukko sijaitsee huoneen pääikkunan vastapäisessä seinässä, sekä että aukon pinta-ala on vähintään kolme neljännestä ($\frac{3}{4}$) huoneen ja ulkouman yhteisen seinän pinta-alasta. Sellaiseen ulkoumaan ei saa laittaa tulisijaa.

Lääkintöhallitus on muistuttanut seuraavaa:

„Pykälän 2 momentin mukaan voi asuinhuoneen seinään tehtävän ikkunan sijasta ottaa käytäntöön kattovalon. — Yksinomaisen kattovalon laittamisesta asuinhuoneeseen on se haitta, että lämpöä liian paljon säteilee pois kattoon sijoitetusta ikkunasta, että huoneen tuuletus ja ikkunan aukipitäminen vaikeutuu sekä että tuollaista ikkunaa on vaikea pitää puhtaana lumesta, tomusta, noesta ja muusta liasta. Toiselta puolen täytyy kesäiseen aikaan lämmön yksinomaan kattovalolla varustetussa huoneessa kohota terveyttä haittaavassa mää-

rässä samoin kuin ylipäätäänkin ullakoilla, missä ei voi aikaansaada tarpeellista vetoa. Yksinomaan kattovalolla varustetuissa huoneissa ovat sentähden lämpö- ja valosuhteet sangen puutteelliset. Ullakolle sisustetussa asuinhuoneessa on sentähden ikkunat sijoitettava kohtisuoraan asentoon seinään, niinkuin R:s määrääkin. Lääkintöhallitus sentähden ehdottaa säännökseen sellaista muutosta, että yksinomaisen kattovalon laittaminen asuinhuoneeseen kiellettäisiin saattamatta siten kuitenkaan mahdottomaksi yksinomaisen kattovalon laittamista atelieihin ja muihin semmoisiin työhuoneisiin.“

113 §.

Asuinhuoneen lattiapinnan pitää olla vähintään seitsemän (7) neliometriä sekä korkeuden vähintään kaksi ja seitsemän kymmenesosaa metriä (2.7 m). Jos huoneen katto on taitteinen tai kalteva, noudatetaan keskikorkeusmittaa, älköönkä sellaisessa tapauksessa seinän korkeus mistään kohdasta olko metriä ja viittä kymmenesosaa (1.5 m) vähempi.

Asuinhuoneen lattia ei saa olla alempana kuin kuusisataviisikymmentä millimetriä (650 mm) maanpinnan alapuolella ikkunaseinän puolella. Kaltevalla maalla luetaan mainittu mitta maan keskikorkeudesta.

Lääkintöhallitus huomauttaa tämän määräyksen johdosta seuraavaa:

„Terveystoimituskannalta sangen sopimaton määräys on pykälän viimeisessä momentissa, jonka mukaan asuinhuoneen lattia saa olla kokonaista 650 mm maanpintaa alempana ikkunaseinän puolella. Kaltevalla maalla voi osa lattiaa olla vieläkin alempana. Vaikka lattia onkin tehokkaasti eristettävissä maan kosteudesta, on kuitenkin aina sellainen huoneisto parempi, missä lattian ja maan välillä on kyllin syvä ilmakerros suojana maan kosteutta vastaan. R:sssä määrätäänkin tästä syystä, että asuinhuoneen lattian tulee olla 30 sm koholla maasta. — Vaikka Lääkintöhallitus täysin käsittää tällaisen järjestelyn edut, on se kuitenkin katsonut käytännöllisistä syistä — mukavat myymälähuoneistot y. m. — olevan puoltaminen määräystä että asuinhuoneen lattian saa sijoittaa maanpinnan tasalle. Tämän kantansa tueksi voi Lääkintöhallitus viitata hallituksen asettaman komitean vuonna 1908 valmistamassa maamme uuden terveystoimituslainsäädännön ehdotuksessa oleviin määräyksiin, joiden mukaan asuinhuoneen lattia ei saa olla alempana rajakkaisen maan pintaa huoneen ulkoseinän kohdalla. — Lääkintöhallituksen mielestä on sentähden viimeinen momentti muutettava siihen suuntaan, että asuinhuoneen lattia ei saa olla alempana rajakkaisen maan pintaa huoneen ulkoseinän kohdalla.“

Ylihallitus tekee pykälää vastaan seuraavat muistutukset:

„Katsoen tällaisiin ilmasto-oloihin, joiden johdosta väestön on pakko suuren osan vuotta oleskella huoneissa, olisi 2.7 metriä suurempi asuinhuoneen korkeus suotava. Jo tarkastaessaan 13, 14 ja 15 kaupunginosan uuden rakennusjärjestyksen ehdotusta vaati m. m. tämä Ylihallitus asuinhuoneen vähintään korkeutta määrättäväksi 3 metriksi, mikä vähin mitta vahvistettiin ja on säädettynä Töölön kaupunginosan voimassaolevan rakennusjärjestyksen 10 §:ssä.

Ylihallituksen mielestä ei ole syytä vähentää huoneen korkeutta Töölön kaupunginosaan nähden määrätystä 3 metristä, vaan olisi päin vastoin tämä määräys ulotettava kaupungin muihin osiin.

Viimeisessä momentissa on määräys että asuinhuoneen lattia ei saa olla 650 mm alempana maan pintaa ikkunaiseinän puolella.

Asuminen huoneissa, joiden lattia on maan pinnan alapuolella, on aina, eristettiinpä lattia maan kosteuden torjumiseksi kuinka huolellisesti tahansa, jossain määrin vahingollista terveydelle. Rs:ssä määrätäänkin tämän johdosta, että asuinhuoneen lattian tulee olla 30 sm maanpinnan yläpuolella.

Kun hyvin voi tulla toimeen ilman kellarikerroksia, esimerkiksi Töölössä, on Ylihallitus sitä mieltä, että Helsingin 13, 14 ja 15 kaupunginosalle $\frac{2}{3}$ 1908 vahvistetun Rj:n 10 §:n määräys asuinhuoneen lattian sijoituksesta olisi ulotettava koko kaupunkiin, kuitenkin sillä poikkeuksella että myymälän lattian saa sijoittaa maanpinnan tasoon.“

135 §.

Kun tontin koko tahi muoto, pintamuodostus tahi muut erikoiset asianhaarat vaativat poikkeamaan rakennusjärjestyksen määräyksistä, alistakoon maistraatti, rakennuskatselmusmiehiä kuultuaan, asian kuvernöörin ratkaistavaksi.

Tilapäistä laatua olevan rakennuksen tekemisen rakennusjärjestyksen määräyksistä poiketen saa maistraatti kuitenkin sallia erityisillä ehdoilla ja määräajaksi.

Ylihallitus on sitä mieltä, että 1 momenttiin olisi Rs:n 148 §:n mukaisesti lisättävä säännös: „Sellaista erityistä lupaa ei vaadita, kun katsotaan tarpeelliseksi poiketa vastamainituista määräyksistä kruunun rakennusrytiksiin nähden“.

Muita yleisen rakennusjärjestyksen ehdotuksessa olevia säännöksiä puoltavat viranomaiset hyväksyttäväksi sinänsä.

Tehdas-, makasiini- ja varastotonttien rakennusjärjestyksen ehdotukseen nähden on Ylihallitus huomauttanut, mikäli 6 §:ää koskee, että Tokan- ja Ruoholahdenkadun viereisille tehdastonteille teetettävään rakennusten korkeus ei saisi olla 20 metriä suurempi.

Muutoin ovat viranomaiset hyväksyttäväksi puoltaneet sekä tätä ehdotusta että *ehdotusta määräyksiä rakennuspiirustusten laadinnassa noudatettavasta merkitsemistavasta sekä rakennuspiirustusten koosta.*

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI

Huhtik. 13 p:nä 1916.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 312.

Kirjelmässä kuluvan huhtikuun 7 päivältä on Valmisteluvaliokunta pyytänyt, että Rahatoimikamari mikäli mahdollista ennen kuluvan huhtikuun 20 päivää Kaupunginvaltuustolle antaisi lausunnon niiden muistutusten johdosta, joita Helsingin kaupungin uuden rakennusjärjestyksen ehdotusta vastaan ovat tehneet Lääkintöhallitus ja yleisten rakennusten Ylihallitus y. m. asiassa kuullut viranomaiset. Tämän johdosta pyytää Rahatoimikamari kunnioittaen ilmoittaa että, kun tehdyt muistutukset koskevat lähinnä terveydellisiä ja rakennusteknillisiä seikkoja, mutta ei sitä vastoin Rahatoimikamarin toimialaan luettavia määräyksiä, ei Kamariolla ole asiaan ollut mitään huomauttamista.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN KAUPUNGIN
VLEISTEN TÖIDEN HALLITUS.

Huhtik. 15 p:nä 1916.

Herroille Kaupunginvaltuusmiehille.

N:o 90.

Sittenkun Kaupunginvaltuuston Valmisteluvaliokunta lähetteessä huhtikuun 7 päivältä 1916 oli käskenyt Hallituksen antaa lausunnon niiden muistutusten johdosta, joita Helsingin kaupungin uuden rakennusjärjestyksen ehdotusta vastaan olivat tehneet Lääkintöhallitus, yleisten rakennusten Ylihallitus y. m. ammattiviranomaiset, on Hallituksella kunnia alempana lueteltuihin pykäliin nähden lausua seuraavaa:

1 §. Yleisten rakennusten Ylihallitus huomauttaa, että pykälän viimeisen momentin pysyttäminen vaatisi „asettamaan pätevän henkilön, jonka tulisi karttaan merkitä kaikki eri

tilaisuuksissa Helsingin kaupunginasemakaavaan vahvistetut muutokset.“ Tähän Hallitus pyytää huomauttaa, että kaikki kaupunginasemakaavan muutokset tehdään antamalla uudet, kaksin kappalein laaditut piirustukset, joista käyvät selville sekä asemakaavan muutokset että asemakaavan entinen muoto, joten ja kun nämä erikoiskartat käy liitteinä paneminen alkuperäisen kaupunginasemakaavan oheen, ei Hallituksen mielestä tarvitse valtioarkistoon asettaa erityistä henkilöä asemakaavaa oikomaan. — Jos Keisarillinen Senaatti katsoo tarpeelliseksi, että alkuperäinen, valtioarkistossa säilytetty asemakaava on tarkistettava jonkin ajanjakson kuluessa tehtyjen muutosten huomioon ottamiseksi, voisi kaupunki suostua antamaan valtioarkistoon tuon tuostakin oikaistun asemakaavan, joka on kaikkien Keisarillisen Majesteetin tai Keisarillisen Senaatin vahvistamain ja Maistraatin oikeiksi todistamain muutosten mukainen.

4 §. Lääkintöhallituksen ja yleisten rakennusten Ylihallituksen vaatimus, että ulkoisten rakennusrajain vähin välimatka olisi lisättävä 12:sta 15 metriksi, ei näy olevan oikeutettu, koska tietenkin uudessa rakennusjärjestyksessä säädettyä vähintä välimatkaa käytettäisiin ainoastaan niissä kaupunginosissa, mihin saa rakennuttaa vain mataloita rakennuksia, jota paitsi välimatkan lisääminen 15 metriksi tietäisi, että tuollaisten matalampia, etusijassa työväenasuntoja käsittävään rakennusten teettäminen tuntuvasti vaikeutuisi kalliiden kaduntekokustannusten johdosta. Kun liikennekin tuollaisissa mataloita rakennuksia käsittävissä kaupunginosissa sangen hyvin voi tulla toimeen 12 metrin levyisillä kaduilla, näyttää Hallituksesta erittäin tärkeältä, ettei ehdotusta tältä kohden muuteta, varsinkin kun Keisarillisella Senaatilla kussakin eri tapauksessa on tilaisuus sekä tarkastaa kaupunginviranomaisten laatimat tuollaisten kaupunginosain asemakaavaehdotukset että myös arvostella, tarjooko asema-kaava muutoin takeita terveellisen kaupunkimuodostuman aikaansaamisesta.

7 §. Yleisten rakennusten Ylihallituksen tekemän muistutuksen johdosta voisivat kaupunginviranomaiset mainittuun hallitukseen lähettää Kuvernöörin vahvistamaa tonttijaoitusta osottavat piirustukset, joten Ylihallitus aina saisi tietää mitä kaupunginviranomaiset ovat mainitussa kohden tehneet.

36 §. Yleisten rakennusten Ylihallitus vaatii 4 momenttia muutettavaksi niin, että ajoportin ja porttikäytävän kaikkialla tulisi olla vähintään 3 metriä korkea. Kun tuollainen määräys tietäisi, että porttikäytävän laittaminen holvin muotoiseksi useimmissa tapauksissa kävisi mahdottomaksi niissä asuinrakennuksissa, joiden pohjakerros on säännöllistä korkeutta, koska holvi kävisi ensimmäisen ja toisen kerroksen väliseen parrustoon ja siten sangen suuressa määrin vähenisi mahdollisuus rakennustaiteelliselta kannalta vapaasti muodostella erästä rakennuksen kadunpuoleisen julkisivun tärkeää kohtaa, on Hallitus sitä mieltä, että mom. olisi pysytettävä sinällään.

43 §. Yleisten rakennusten Ylihallituksen ehdotettua, enintään 140 asteen kulmaa koskevaa määräystä vastaan tekemän muistutuksen katsoo Hallitus voivansa hyväksyä, koska säännös siten tulisi maamme kaupunkien yleisen rakennussäännön ehdotuksessa olevan määräyksen mukaiseksi.

44 §. Yleisten rakennusten Ylihallituksen ehdotukseen rakennuslautakunnan asettamisesta ei Hallituksella ole mitään muistuttamista, jos tuollainen muutos on voimassa olevan

lain mukaan toimeenpantavissa. Hallitus on kuitenkin sitä mieltä, että Maistraatin täydentäminenkin rakennusjärjestyksen ehdotuksessa säädetyllä tavalla väliaikaisesti voisi tyydyttää vaatimuksia rakennuspiirustusten asiantuntevaan tarkastukseen nähden.

45 §. Vaikka Hallitus on sitä mieltä, että yhteinen 250 neliömetrin laajuinen pihamaa on paljon parempi, kuin kaksi eristettyä 150 neliömetrin laajuista pihamaata, ja että tuollaisia yhteisiä pihamaita tarkoittavan rakennustavan suosiminen siis olisi täysin perusteltu, ei Hallitus kuitenkaan — kun asia näyttää olevan verraten vähäarvoinen — tahdo vastustaa sen suuntaista muutosta, kuin yleisten rakennusten Ylihallitus ehdottaa.

48 §. Määräys että asuinrakennus pykälässä mainitulla kuudennen kaupunginosan alueella on sijoitettava erilliseksi vähintään 3 metrin päähän rajakkaistontin rajoista, jota vastoin Helsinginniemen voimassa oleva rakennusjärjestys määrää vähimmäksi välimatkaksi 4 metriä, lienee selitettävissä siten, että halutaan tässä kohden aikaansaada yhtenäiset määräkset koko kaupunkiin nähden. Kun puheena oleva kaupunginosa kuitenkin nyttemmin on miltei kokonaan rakennettu nykyään voimassa olevain määräysten mukaisesti, käynee yleisten rakennusten Ylihallituksen tekemän muistutuksen ottaminen huomioon, kuitenkin sillä lisäyksellä että rakennuksen saa tehdä tontin rajaankin.

50 §. Lääkintöhallitus on sitä mieltä, että kadun viereisen asuinrakennuksen korkeus ei saisi olla kadun leveyttä suurempi, paitsi mitä tulee kaupungin keskeisimmissä osissa oleviin rakennuksiin, missä rakennuskorkeus saisi ylittää katuleveyden 1.5 metrillä. Yleisten rakennusten Ylihallitus yhtyy tähän lausuntoon yleensä, mutta ei puolestaan tahtois missään tapauksessa sallia 20 metriä suurempaa korkeutta. — Asian edelliseen puoleen nähden huomautettakoon, että kaupungin vanhempain osain voimassa olevan rakennusjärjestyksen mukaan kadun vierelle tehtävä rakennus saa olla 2.5 metriä korkeampi kuin katu on leveä ja että siis uuden rakennusjärjestyksen ehdotuksessa rakennuskorkeutta on tässä kohden rajoitettu, samalla kun siihen on pantu moniaita määräyksiä, jotka pakottavat lisäämään pihamaiden suuruusmittoja. Tähän nähden ja kun sen ohessa erittäin otetaan huomioon, että uusissa kaupunginosissa, joissa kadut tavallisesti ovat 18 metrin levyiset tai leveämmät, kaupunginviranomaisten toimesta asemakaavaan jo on pantu ja vastedes pannaan sisäiset rakennusrajat, joiden johdosta kortteleihin syntyy isoja, avonaisia yhteisiä pihamaita ja piharakennukset miltei kokonaan poistuvat, näyttää Hallituksesta siltä, kuin esitetyt vaatimukset osin tietäisivät liian jyrkkää olevien olojen muutosta ja osin uusiin kaupunginosiin nähden asettaisivat ankarampia vaatimuksia kuin terveydelliseltä kannalta on tarpeellista. Rakennuskorkeuden rajoittamisesta katuleveyttä vastaavaan määrään voi muutoin Hallituksen mielestä helposti olla seurauksena, että väliparrustojen rakennekorkeus supistetaan mahdollisimman vähään ja huoneiden korkeus niinkään, joten asuinhuoneistojen yleislaatu huononisi. Sitä paitsi syntyi puhtaasti rakennustaiteelliselta kannalta haittaa siitä, että mahdollisuus yhtenäisesti käsitellä vierekkäisiä, osin vanhan ja osin uuden rakennusjärjestyksen mukaan tehtyjä rakennuksia vaikeutuisi, kun sekä rakennus- että kerroskorkeus olisi erilainen. Mitä tulee kysymykseen suurimman luvallisen rakennuskorkeuden vähentämisestä 20:stä 23 metriin, rohkenee Hallitus huomauttaa että, kun tätä jälkimäistä mittaa jo on käytetty useissa kaupungin huomattavimpain katujen ja torien varrella olevissa monumenttaalisissa rakennuksissa, olisi ra-

kennustaiteelliselta kannalta tärkeää, että sama rakennuskorkeus edelleen sallitaan, varsinkin kun tästä ei koituisi haittoja valon saantiin nähden, koska tuota korkeutta käytettäisiin ainoastaan avonaisten paikkain ja sangen leveiden katujen varsilla olevissa rakennuksissa.

Edellä lausutun johdosta ja siihen nähden että mahdollisuus tonttien edulliseen käyttämiseen tuntuvasti vaikeutuisi, jos esitetyt muutosehdotukset hyväksytään, on Hallitus sitä mieltä, että 50 §:ä vastaan tehtyjä muistutuksia ei olisi otettava huomioon.

51 §. Mitä tulee yleisten rakennusten Ylihallituksen tämän pykälän 2 momenttia vastaan tekemään muistutukseen, pyytää Hallitus huomauttaa, että uuden rakennusjärjestyksen määräys enintään 50 asteen kaltevuuskulmasta katto- ja vaakasuoran tason välillä perustuu täysin johdonmukaisesti ehdotukseen että rakennuskorkeus saisi ylittää viereisen kadun leveyden 1.5 metrillä, koska nimittäin taso, joka sijoitetaan julkisivupinnan yläreunasta siihen viivaan, joka on kadun rajana vastapäisen rakennuksen vierellä, kallistuu noin 50 asteen kulmassa vaakasuoraa tasoa vasten, joka kulmamääräys siis olisi pysytettävä. Sen sijaan voi Hallitus yhtyä Ylihallituksen ehdotukseen mainitun momentin loppupuolen muuttamisesta, joten kattopinnan ylittävään rakennusosain leveys hiukan vähenisi ja katujen ja pihain valaistusolot sen johdosta paranisivat.

52 §. Yleisten rakennusten Ylihallituksen ehdotukseen tämän pykälän muuttamiseksi ei Hallituksella ole mitään muistuttamista.

53 §. Siihen perusteluun nähden, minkä tarkoitusta varten asetettu valiokunta esitti uuden rakennusjärjestyksen ehdotusta laatiessaan, sekä huomauttaen että ullakkokerrosta ei voi pitää terveydelliseltä kunnalta huonompina muita kerroksia ja että, jos ullakko sisustetaan tarpeellisia varokeinoja noudattaen sekä Maistraatin kussakin eri tapauksessa antamain määräysten mukaisesti, tulenvaara tämän johdosta on vähempi kuin nykyoloissa, jolloin ullakoille tavallisesti ahdetaan moniaita tulenarkoja esineitä, ehdottaa Hallitus, että pykälä pysytettäisiin sinällään.

60 §. Yleisten rakennusten Ylihallituksen tähän pykälään nähden tekemä esitys ei aiheuta lausuntoa Hallituksen puolelta.

61 §. Yleisten rakennusten Ylihallituksen tätä pykälää vastaan tekemän muistutuksen pitää Hallitus perusteltuna.

112 §. Hallituksen mielestä Lääkintöhallituksen ehdotuksesta, että kiellettäisiin asuinhuoneissa käyttämästä yksinomaan kattovaloa, voi olla seurauksia, jotka suuressa määrässä supistavat tonttien rakennuttamismahdollisuutta, ja pyytää Hallitus siinä kohden ainoastaan huomauttaa, että useat Helsingin pankkihuoneistot on varustettu yksinomaan kattovalolla. Kun sen ohessa otetaan huomioon, että kattoikkunoita, joiden rakentaminen ja kunnossapito yleensä on kalliimpi kuin tavallisten ikkunain, ainoastaan poikkeustapauksissa laitettaisiin, näyttää Lääkintöhallituksen pelko kattoikkunain tuottamista haitoista liioitellulta, minkätähden Hallitus on sitä mieltä, että mainitun muistutuksen ei tulisi aiheuttaa toimenpidettä.

113 §. Lääkintöhallituksen ja yleisten töiden Ylihallituksen tähän pykälään nähden esittämien vaatimusten johdosta pyytää Hallitus mielipiteenään lausua että, kun maan ja alimman kerroksen välinen ilmakerros ei suinkaan täydellisesti suojaa maan kosteudelta,

mutta nykyaikaisella teknikalla kyllä on käytettävänään keinoja sellaisen asuinhuoneen tehokkaaksi edistämiseksi, jonka lattia on maan pinnan alapuolellakin, olisi muistutus tältä kohden jätettävä sillensä, varsinkin kun mahdollisuus rakentaa kerrokset yleensä korkeammat saavutettaisiin paremmin, jos pohjakerroksen lattian saisi sijoittaa rakennusjärjestyksessä ehdotetulla tavalla. Ehdotusta asuinhuoneiden vähimmän korkeuden lisäämisestä 2.7 metristä 3 metriksi Hallitus ei voi kannattaa, koska kerrosluvun määrääminen käyttämällä suhdelukua 3.4 ehdotuksen 53 §:n mukaisesti ei salli lisätä kerroslukua käyttämällä vähintä luvallista huonekorkeutta, joten ei tarvitse peljätä mainittua vähintä luvallista korkeutta mainittavan laajasti käytettävän. Sitä paitsi on huomautettava, että mainitun vähimmän huonekorkeuden lisääminen, joka tähän asti on ollut voimassa Helsingissä olematta väärinkäytöksiä ilmaantunut ja vastaa niitä vaatimuksia, joita monin paikoin sivistysmaissa on tässä kohden asetettu, rajoittaisi tuntuva määrässä rakennusvapautta eritoten rakennustaiteelliselta kannalta ja kun on kysymys muihin kuin asuntotarkoituksiin käytettävistä rakennuksista, minkätähden Hallitus on, äänestettyään, katsonut olevan ehdottaminen, että esitetyt muistutukset olisi jätettävä huomioon ottamatta.

135 §. Puheena olevaan pykälään ehdotettua muutosta vastaan ei Hallituksella ole mitään muistuttamista.

G. Idström.

Bertel Jung.

HELSINGIN
MAISTRAATTI

*Helsingissä,
huhtik. 15 p:nä 1916.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kirjelmässä kuluvan huhtikuun 7 päivältä on Kaupunginvaltuusto pyytänyt Maistraatin rakennuskatselmusmiesten lausuntoa niiden muistutusten johdosta, joita erinäiset viranomaiset olivat tehneet Kaupunginvaltuuston marraskuun 4 päivänä 1914 hyväksymää Helsingin kaupungin rakennusjärjestyksen ehdotusta vastaan, ja pyytävät allekirjoittaneet, joiden mielestä tosin olisi ollut asianmukaisempaa, että lausuntoa olisi vaadittu siltä monipuolisesti kokoonpannulta komitealta, joka alkuaan oli laatinut rakennusjärjestyksen ehdotuksen, kuitenkin antaa seuraavan lausunnon:

Mitä muistutuksiin yleensä tulee, on yleisten rakennusten Ylihallitus tuon tuostakin viitannut erikoisen komitean maamme kaupunkeja varten laatiman rakennussäännön ehdotukseen, mutta kun mainittua sääntöä ei vielä ole vahvistettu ja varsinkin tämän kaupungin viranomaiset ovat ehdotusta vastaan tehneet erinäisiä sängen painavia muistutuksia, käynee sen määräyksiin tuskin paneminen niin suurta huomiota, kuin Ylihallituksen mielestä näyttää olevan laita.

Mitä sitten tulee kysymykseen niin sanotun rakennuslautakunnan asettamisesta, olemme aikaisemmin esitetystä syystä edelleen sitä mieltä, että tuollainen toimenpide ei olisi onnistunut, vaan olisi mielestämme Maistraatilla, täydennettynä Kaupunginvaltuuston tarkoittamalla tavalla, oleva täysin riittävä edellytys voidakseen ratkaista ne asiat, mitkä sen on rakennusjärjestyksen nojalla otettava tutkittaviksi.

Niihin erinäisiin pykäliin nähden, joita vastaan muistutuksia on tehty, pyydämme lausua seuraavaa:

1 §.

Tehdystä muutosehdotuksesta ei meillä ole aihetta lausua mieltämme.

4 §.

Muistutuksenalainen mitta, 12 metriä, on ehdotettu syystä että eräiden kaupungin vanhempain osain katujen leveys vahvistetun asemakaavan mukaan on 15 metriä vähempi ja koska rakennussäännön ehdotuksessa taas määrätään ulkoisten rakennusrajain vähimmäiksi välimatkaksi ainoastaan 10 metriä. Meillä ei kuitenkaan ole mitään sitä vastaan, että 15 metriä tässä kohden vahvistetaan välimatkaksi.

7 §.

Kun Ylihallitus ei ole nykyään voimassa olevan rakennusjärjestyksen mukaan tähänkään asti saanut virallisesti vahvistettua kaupunginasemakaavan kappaletta ja siitä koitua hyöty näyttää hieman arvoitukselliselta, näyttää sitä tarkoittava määräys tuskin tarpeelliselta.

36 §.

Pykälän 4 momentin sanonta näyttää meistä onnistuneemmalta kuin Ylihallituksen ehdottama, mutta meillä puolestamme ei ole mitään sitä vastaan, että 2.7 metrin sijasta vahvistetaan korkeudeksi 3 metriä.

43 §.

Meillä ei ole mitään muistuttamista Ylihallituksen ehdottamaa 135 asteen kulmaa vastaan, koska tuo asteluku oli komiteankin alkuperäisessä ehdotuksessa.

44 §.

Tähän pykälän nähden pyydämme viitata siihen, mitä aikaisemmin olemme lausuneet Maistraatin kokoonpanosta rakennusasiain käsittelyssä.

45 §.

Tähän pykälään nähden pyydämme viitata niihin perusteluihin, joiden pohjalla on ehdotettu naapureille suotavaksi eräitä etuja, jos he haluavat laittaa yhteisen pääpihamaan. Olemme edelleen sitä mieltä, että ilman ja valon tulo järjestyvät tuntuvasti edullisemmiksi, jos laitetaan kahdelle tontille yhteinen 250 metrin laajuinen pääpihamaa niinkuin on ehdotettu, kuin jos kumpaisellakin tontilla olisi erikoinen, useimmiten kokonaan rakennusten ympäröimä 180 metrin laajuinen pihamaa.

48 §.

Näyttää siltä kuin Ylihallitus ei olisi huomannut, että rakennusjärjestyksen ehdotuksessa on rajakkaitonteilla olevain rakennusten välimatka Helsinginniemen huvila-alueella lisätty 4:stä 6 metriksi, kun asuinrakennus olisi ehdottomasti sijoitettava erilliseksi 3 metrin päähän tonttirajasta, sen sijaan että nykyään rakennuksen saa sijoittaa joko tontinrajaan tai 4 metrin päähän siitä. Ehdotettu rakennusjärjestyksen muutos tietää siis terveydelliseltä kannalta ilmeistä parannusta nykyiseen asiintilaan.

50 §.

Tätä pykälää vastaan esitetyt muistutukset ovat katselmusmiehet havainneet osittain oikeutetuiksi, mutta syytä nykyisen suurimman rakennuskorkeuden, 23 metrin, vähentämiseen ei mielestämme ole esitetty. Me puolestamme voisimme hyväksyä pykälän seuraavana:

„Kadun varrelle tehtävä rakennus saakoon, ellei tonttia lunastettaessa ole muuta määrätty, enintään saman korkeuden kuin on kadun leveys. Tähän nähden on kuitenkin huomattava:

- 1) että kadun varrelle I—VIII kaupunginosassa tehtävä rakennus saakoon enintään saman korkeuden kuin on kadun leveys, lisättynä puolelatoista metrillä (1.5 m);
- 2) samoin kuin ehdotuksen 1) mom.;
- 3) että kaupungin muissa osissa rakennuskorkeus ei saa olla kahtakymmentä metriä (20 m) suurempi;“

Muihin momentteihin nähden ainoastaan numerojärjestys muuttuu.

51 §.

Ylihallituksen ehdotukseen, mikäli koskee sekä katon kaltevuutta 45 asteen kulmassa vaakasuoraa tasoa vasten että päätyjen, tornien ja ullakon kattokomeroiden rajoittamista, voimme kaikin puolin yhtyä.

53 §.

Syistä, jotka mainitaan rakennusjärjestysehdotuksen perusteluissa, olemme edelleen samaa käsitystä kuin ehdotus sekä kerrosluvusta ylipäätään että oikeudesta ullakkokerroksen sisustamiseen. Meidän täytyy muun muassa edelleen pitää vähemmän tulenvaarallisena, jos ullakko laitetaan asuinhuoneeksi, kuin jos se niinkuin nykyään on laita jaetaan lukemattomiin pikkukonttoreihin, jotka täytään vanhoilla huonekaluilla, vaatteilla ja muulla romulla. Ylihallitus ei muutoin näy itsekään varsin tarkoin pitävän kiinni siitä, että kerrosluku ei saa olla viittä suurempi, koska se on nähnyt mahdolliseksi vastoin voimassa olevaa rakennusjärjestystä hyväksyä Etelä Esplanadikadun tontille N:o 2 kortteliin N:o 47 teetetyn, valtion omistaman, osittain seitsenkerroksisen rakennuksen.

60 §.

Ylihallituksen tekemä muutosehdotus ei todellisuudessa mitään merkitse, mutta me tuskin voimme uskoa, että 1772 vuoden hallitusmuodon laatija olisi siinä käyttämillään sanoilla „laillisia oikeuksia ja rehellisesti saatuja erioikeuksia“ tarkoittanut puheena olevan laatuista virkasivutuloa tai siihen verrattavaa etua. Ja kaikkein vähimmin lienee lainsäätävä tarkoittanut että, jos samalle lehdelle on piirretty useampia julkisivuja, kunkin julkisivun hyväksymisen merkinnästä saisi kantaa eri lunastuksen niinkuin nykyään tehdään.

61 §.

Käytännössä on toisinaan osottautunut aivan tarpeettomaksi ja tarkoituksettomaksi, toisinaan mahdottomaksikin saapua vastaiselle rakennusmaalle, joka eräinä aikoina vuodesta on aivan jään ja lumen peitossa ja jonne usein on mahdoton päästä enempää ajoneuvoilla kuin jalankaan, minkätähden on tahdottu jättää katselmusmiesten ehdonvaltaan olla eräissä tapauksissa tarkastamatta piirustuksia itse paikalla, niinkuin yleensä on tehtävä. Täytyyhän katselmusmiehissä edellyttää sen verran arvostelukykä, että voidaan asia jättää heidän ratkaistavakseen kussakin eri tapauksessa.

112 §.

Ylihallituksen ehdotusta vastaan että asuinhuoneissa ei sallittaisi yksinomaista kattovaloa ei meillä ole mitään muistuttamista.

113 §.

Asuinhuoneiden vähimmästä korkeudesta emme ole voineet päästä yksimielisyyteen, kun allekirjoittanut von Haartman pitää ehdotettua 2.7 metrin mittaa täysin riittävänä, jota vastoin allekirjoittanut von Knorring on puoltanut vahvistettavaksi Ylihallituksen vaatimaa 3 metrin mittaa.

Mitä taas pykälän 2 momenttiin tulee, katsomme voivamme hyväksyä määräyksen että asuinhuoneen lattia ei saa olla maanpinnan alapuolella, kuitenkin niin että kaltevalla maalla saman määräyksen tulisi koskea lattian keskikohtaa, jota vastoin lattian toinen puolisko saisi olla maanpinnan alapuolella, vaikkei mistään kohdasta 300 mm enempää.

135 §.

Ylihallituksen ehdottaman lisäyksen me puolestamme voimme hyväksyä, sillä nimenomaisella ehdolla kuitenkin ettei tuollainen poikkeus rakennusjärjestyksessä mitenkään loukkaa naapurien oikeutta.

Tehdas-, makasiini- ja varastotonttien rakennusjärjestys.

Sen mukaisesti mitä aikaisemmin olemme lausuneet tulisi Tokankadun varrelle saada kadun huomattavan leveyden johdosta rakennukset teettää 20 metriä korkeammat ja taas Ruoholahdenkadun viereisillä tehdastonteilla, joiden vastapäätä kadun toisella puolella on asutontontteja, ei aikaisemman ehdotuksen mukaan saisi rakennusten korkeus olla suurempi kuin on kadun leveys (15 m) lisättynä 1.5 metrillä.

Helsingissä, huhtikuun 15 päivänä 1916.

J. von Haartman.

Alex. von Knorring.

HELSINGIN

TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

*Helsingissä,
Huhtik. 18 p:nä 1916.*

N:o 259.

Liite IV.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Lähteessä kuluvan huhtikuun 7 päivästä on Helsingin Kaupunginvaltuusto, oheen pannen yhdistelmän erinäisten viranomaisten Helsingin kaupungin uuden rakennusjärjestyksen ehdotusta vastaan tekemistä muistutuksista, pyytänyt Terveystoimituslautakunnalta asiahaarain vaatimaa lausuntoa asiasta; ja pyytää Lautakunta niiden muistutusten johdosta, joita on tehty Lautakunnan toimialaan kuuluvia sanotun ehdotuksen kohtia vastaan, kunnioittaen lausua seuraavaa:

4 §.

Tämän pykälän säännöstä vastaan, jossa ulkoisten rakennusrajain vähin välimatka määrätään 12 metriksi, on sekä Lääkintöhallitus että yleisten rakennusten Ylihallitus esittämillään syillä huomauttanut, että mainittu välimatka on riittämätön ja olisi sentähden lisättävä vähintään 15 metriksi.

Kun rakennusjärjestysehdotuksen 50 §:n määräykset säännöksineen rakennuskorkeuden ja katuleveyden välisestä suhteesta turvaavat valon ja ilman tulon kadun kumpaisellakin puolella oleviin rakennuksiin ja tässä pykälässä mainittu vähäinen katuleveys on olemassa ainoastaan niissä kaupunginosissa, joihin on tarkoitus etusijassa rakennuttaa mataloita asuinrakennuksia, on Terveydenhoitolautakunta katsonut 4 §:ä vastaan tehtyjen huomautusten terveydelliseltä kannalta olevan aiheettomia.

45 §.

Tämän pykälän toisessa momentissa, jonka mukaan pihamaan vähin luvallinen pinta-ala on oleva 150 m², säädetään, että naapuritaloille yhteisen pääpihamaan tarvitsee olla pinta-alaltaan ainoastaan 125 m² kunkin tontin osalta. Yleisten rakennusten Ylihallitus on muistuttaessaan tätä säännöstä vastaan ehdottanut poistettavaksi mainitun huojennuksen niiltä tontinomistajilta, jotka haluavat laittaa yhteisen pihamaan.

Kun ehdotettuja määräyksiä vastaan ei käy terveydenhoitokannalta esittäminen minkäänlaisia muistutuksia, erittäinkin kun vähintään 250 m²:n laajuista pihamaata täytyy pitää kyllin tilavana, pyytää Terveydenhoitolautakunta, joka ei muutoinkaan ole katsonut Ylihallituksen muistutuksen perustelmia täysin paikkansa pitäviksi, puoltaa alkuperäistä ehdotusta.

48 §.

48 §:n viimeisessä momentissa sanotaan: „Siinä osassa kuudetta kaupunginosaa, jota rajoittavat Laivurikatu, Tehtaankatu, Perämiehenkatu, Hernesaarenkatu ja Speranskitie, on asuinrakennus sijoitettava erilliseksi vähintään kolmen metrin (3 m) päähän viereisten tonttien rajoista.“

Yleisten rakennusten Ylihallituksen tekemä muutosehdotus tarkoittaa, että etäisyys viereisestä tontista määrättäisiin neljäksi metriksi nykyään voimassa olevan rakennusjärjestyksen mukaisesti.

Kun tämä muutosehdotus terveydelliseltä kannalta epäilemättä tarjoo moniaita etuja, on Terveydenhoitolautakunta, kuitenkin äänestettyään, halunnut kannattaa Ylihallituksen muutosehdotusta.

50 §.

Kaupungin vanhempain osain voimassa olevan rakennusjärjestyksen mukaan saa kadun vierelle teettää 2.5 metriä korkeamman rakennuksen kuin katu on leveä. Uuden rakennusjärjestyksen ehdotuksessa on tätä rakennusoikeutta supistettu sikäli, että on annettu moniaita määräyksiä, jotka pakottavat lisäämään pihamaiden pinta-alaa.

Yleisten rakennusten Ylihallitus ehdottaa, että kadun vierellä sijaitseva rakennus saisi olla enintään yhtä korkea kuin katu on leveä, mutta että rakennuskorkeus erinäisissä vanhemmissa osissa kaupunkia, missä tontit ovat varsin arvokkaita, saisi 1.5 metrillä ylittää kadun leveyden sekä että avonaisten paikkain, puuistutuksilla varostettujen katujen sekä ranta-siltain vierelle saisi rakennukset tehdä 20 metriä korkeat, mikä siis olisi suurin luvallinen korkeus.

Lääkintöhallitus yhtyy yleispiirtein tähän lausuntoon, mutta ehdottaa kuitenkin sallittavaksi enintään 23 metrin korkeuden, kun rakennus sijaitsee avonaisen paikan vierellä I—VIII kaupunginosassa.

Kun uuden rakennusjärjestyksen ehdotuksen mukaan 23 metrin rakennuskorkeus voi tulla kysymykseen ainoastaan avonaisten paikkain ja sangen leveiden katujen varsilla ja tämän pykälän säännösten soveltamisesta tuskin tarvinnee varoa koituvan mainittavaa haittaa valon ja ilman saantiin nähden, ei Terveydenhoitolautakunta ole katsonut voivansa puoltaa tehtyjä muutosehdotuksia.

51 §.

51 §:n toista momenttia vastaan on yleisten rakennusten Ylihallitus huomauttanut, että katon kaltevuus rakennuksen suurimman korkeuden yläpuolella olisi vähennettävä 50 asteesta 45 asteen kulmaan vaakasuoraa tasoa vasten sekä esittänyt pykälään pantavaksi lähemmin mainitsemiaan rajoittavia määräyksiä päätyjen, tornien ja ullakon kattokomeroiden leveydestä.

Kun katon kaltevuuden vähentäminen 50 asteen kulmasta 45 asteen kulmaan ei mainittavasti merkitse valon ja ilman tuloon nähden, on Terveydenhoitolautakunta ehdottanut muutosehdotusta tältä kohden hyljättäväksi. Mitä sitten tulee rajoituksiin, joita Ylihallitus on ehdottanut päätyjen, ullakon kattokomeroiden ja tornien suurimpaan luvalliseen leveyteen nähden, täytyy niitä terveydelliseltä kannalta pitää tärkeinä, koska liian kookkaat ulkonemat haittaavat valon ja ilman saantia, minkätähden Terveydenhoitolautakunta onkin yhtynyt Ylihallituksen tekemään muutosehdotukseen.

53 §.

Tätä pykälää vastaan tekemissään muistutuksissa on yleisten rakennusten Ylihallitus halunut suurimman luvallisen kerrosluvun määrättäväksi viideksi.

Vaikka Ylihallituksen ehdotuksen toteuttamisesta olisikin eräitä terveydellisiä etuja, ei Terveydenhoitolautakunta kuitenkaan ole pitänyt niitä ylen tärkeinä eikä katsonut ehdotettujen rajoitusten vastaavan niistä johtuvia taloudellisia uhrauksia, minkätähden Lautakunta, äänestettyään, on päättänyt ehdottaa Ylihallituksen muutosehdotuksia hyljättäviksi.

112 §.

Tämän pykälän 2 momenttiin on Lääkintöhallitus ehdottanut sellaisen muutoksen, että yksinomaisen kattovalon laittaminen asuinhuoneisiin kiellettäisiin, saattamatta kuitenkaan mahdolltomaksi yksinomaisen kattovalon laittamista atelieihin ja sen tapaisiin työhuoneisiin.

Terveydenhoitolautakunta ei kuitenkaan ole havainnut Lääkintöhallituksen esittäneen sitovia syitä muutosehdotuksensa tueksi, minkätähden Lautakunta ehdottaa sitä hyljättäväksi, huomauttaen että tällä seikalla sitä paitsi käytännössä on sangen vähän merkitystä, koska tavallisiin asuinhuoneisiin vain poikkeustapauksissa laitetaan yksinomainen kattovalo.

113 §.

Mitä tämän pykälän määräyksiin tulee, katsoo Terveystoimikunta yleisten rakennusten Ylihallituksen täysin sitovilla perusteilla ehdottaneen, että pykälään 1 mom., jossa asuinhuoneen vähin luvallinen korkeus määrätään 2.7 metriksi, olisi muutettava niin, että asuinhuoneita ei saisi rakentaa 3 metriä matalampia.

Omasta puolestaan on Terveystoimikunta sitä paitsi halunnut huomauttaa, että 53 § sallii laittaa asuinhuoneen ullakolle sekä kaltevalla maalla kellariinkin, mistä varsin luultavasti on oleva seurauksena, että tuollaisia kerroksia laitetaan kaikkialla, missä vaan mahdollisuutta siihen on, ja että rakennuksen korkeus siis tulee mahdollisimman tarkoin käytetyksi hyväksi. Kerroksen korkeus, parrusto lukuun otettuna, tulisi näin ollen miltei kaikkialla supistettavaksi 3.4 metriksi, ja kun parruston vahvuus tavallisesti on luettava 0.5 metriksi, olisi huoneiden korkeus yleensä oleva 3 metriä vähempi, jommoista täytyy terveydelliseltä kannalta pitää sopimattomana eritoten työläisasunnoissa, joissa liika-asutus usein on suuri. Kaikkiin näihin seikkoihin nähden ja kun puheena olevalla rakennusjärjestysehdotuksen säännöksellä luultavasti on tarkoitettu, että 2.7 metrin tai hiukan suurempi huoneen korkeus ei olisi sääntönä vaan ainoastaan poikkeuksena, on Terveystoimikunnasta näyttänyt siltä, että huoneen vähin luvallinen korkeus olisi yleensä määrättävä niin, että vain suotuisimmassa tapauksessa voisi laittaa asuinhuoneita sekä ullakolle että kellariin tarvitsematta huonekorkeutta koko rakennuksessa supistaa mahdollisimman vähään. Lautakunta sentähden esittämillään perusteilla pyytää kannattaa yleisten rakennusten Ylihallituksen ehdotusta puheena olevassa kohden.

Esillä olevan pykälän toiseen momenttiin nähden, jossa säädetään että asuinhuoneen lattia ei saa olla enempää kuin 650 mm maan pinnan alapuolella ikkunaseinän puolella, on sekä Lääkintöhallitus että yleisten rakennusten Ylihallitus tehnyt muutosehdotuksen, Lääkintöhallitus että asuinhuoneen lattia ei saisi olla rajakkaisen maan pinnan alapuolella, Ylihallitus taas että asuinhuoneen lattian tulisi olla vähintään 30 sm maanpinnan yläpuolella. Vaikka Lautakunnan mielestä kyllä voisi olla terveydelliseltä kannalta edullista, jos Lääkintöhallituksen esittämä muutosehdotus hyväksyttäisiin, ei Lautakunnan enemmistö kuitenkaan ole katsonut voivansa sitä puoltaa, koska tällainen määräys ei ole aivan välttämätön, sillä terveydellisessä suhteessa täysin tyydyttäviä huoneita voi laittaa, vaikka lattia sijaitseekin maanpinnan alapuolella.

Terveystoimikunnan puolesta:

Vilh. Sucksdorff.

Mauno Wilskman.

v. t.

HELSINGIN
PALOTOIMIKUNTA.*Toukok. 2 p:nä 1916.*

N:o 9.

*Liite V.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

Kirjelmässä viime huhtikuun 7 päivältä on Valmisteluvaliokunta pyytänyt Palotoimikunnan lausuntoa niistä muistutuksista, joita erinäiset viranomaiset alamaissa lausunnoissaan olivat tehneet Helsingin kaupungin uuden rakennusjärjestyksen ehdotusta vastaan, ja on palotoimikunnalla tämän johdosta kunnia ilmoittaa, että palotoimikunta kaikin puolin yhtyy yleisten rakennusten Ylihallituksen 4, 36, 45, 48 ja 50 §:n säännöksiä vastaan tekemiin muistutuksiin. Palotoimikunta katsoo niinkään 44 §:ään nähden olevan kannattaminen Ylihallituksen ehdotusta rakennuslautakunnan asettamisesta, kuitenkin sillä edellytyksellä että lautakuntaan kuuluu paloteknikkaan perehtynyt henkilö. Mitä vihdoin 53 §:ään tulee, täytyy palotoimikunnan toistaa asiasta aikaisemmin antamansa lausunto ja, huomauttaen kuinka erikoista tulenvaaraa kaikenlaatuisten tavarain säilyttäminen ullakoilla tuottaa, vaatia että ullakon saisi sisustaa asuinkerrokseksi, kuitenkin ainoastaan sillä ehdolla että sitä käytetään yksinomaan asuntotarkoituksiin ja että se tehdään yksinomaan tulenkestävästä aineesta.

Palotoimikunnan puolesta:

Hugo F. Catani.*Verner Holmberg.*

HELSINGIN KAUPUNGIN
RAKENNUSTARKASTUSKONTTORI

RAKENNUSTARKASTAJA

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 64.

Kirjelmässä huhtikuun 7 päivästä 1916 pyytää Kaupunginvaltuuston Valmisteluvaliokunta allekirjoittaneen lausuntoa niistä muistutuksista, joita Lääkintöhallitus, yleisten rakennusten Ylihallitus y. m. ammattiviranomaiset ovat tehneet Helsingin Kaupunginvaltuuston marraskuun 4 päivänä 1914 hyväksymää Helsingin kaupungin uuden rakennusjärjestyksen ehdotusta vastaan, ja on minulla kunnia tämän johdosta lausua seuraavaa.

Yleisten rakennusten Ylihallitus lausuu, että ehdotetun rakennusjärjestyksen tulisi, laadultaan väliaikaisena, pitää yhtä niiden periaatteiden kanssa, joita on noudatettu maamme kaupunkien rakennussäännön laadinnassa. Tähän pyydän huomauttaa, että maamme kaupunkeja varten ei vielä ole rakennussääntöä olemassa ja että se tuollaisen säännön ehdotus, jonka sitä varten asettama komitea mietintöineen antoi Keisarilliseen Senaattiin helmikuun 7 päivänä 1912, on ammattimiesten ja koko maamme kunnallisten laitosten taholta saanut osakseen niin paljon ja niin painavia muistutuksia, että ehdotusta tuskin käynee vahvistaminen perin pohjin uudesti laatimatta. Helsingin kaupunki ei ole katsonut voivansa odottaa, kunnes rakennussääntö on lopullisesti vahvistettu, eikä sentähden voivansa epämääräiseen tulevaisuuteen asti noudattaa vanhettunutta ja sopimatonta rakennusjärjestyksestä, vaan on rakennustoiminnan etua silmällä pitäen laadittanut rakennusjärjestysehdotuksen olemaan voimassa kunnes rakennussääntö vahvistetaan. Ehdotusta laadittaessa on mikäli mahdollista otettu huomioon ne käsitykset, joita on tullut ilmi edellä mainitussa maamme kaupunkien rakennussäännön ehdotuksessa, ja muutoinkin on se laadittu täysin niiden periaatteiden mukaisesti, mitkä Kaupunginvaltuuston valiokunta on toukokuun 29 päivänä 1913 antamassaan mietinnössä N:o 56 esittänyt. Uuden rakennusjärjestyksen ehdotusta vastaan tehtyjen muistutusten perustamista vielä vahvistamattomaan rakennussääntöehdotukseen en pidä oikeana.

Yksityiskohtaisia muistutuksia.

1 §.

Sekä Ylihallituksen että Kuvernöörinviraston tätä pykälää vastaan tekemät muistutukset ovat sen laatuaisia, etteivät ne minun puoleltani aiheuta lausuntoa.

4 §.

Mielestäni näyttää muistutusten perustelun käyvän hyväksyminen ja pykälän muuttaminen sen mukaisesti.

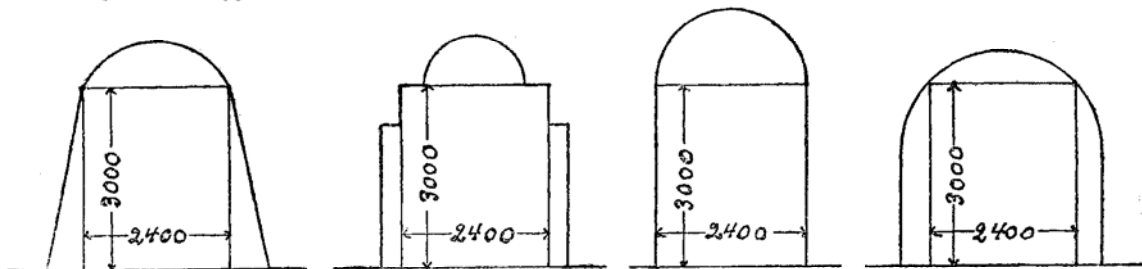
7 §.

Kun mielestäni kaupunginasemakaavanmuutos ei koske virastoa, jonka toimena on yleisten rakennusten valvonta, ei käsitykseni mukaan ole syytä pykälän muuttamiseen.

36 §.

Ylihallituksen ehdottama ajoportin ja porttikäytävän korkeus, kolme metriä, mielestäni täysin vastaa tarkoitusta, minkätähden yhdyn tähän, mutta sanonta on mielestäni oikeampi rakennusjärjestyksen kuin Ylihallituksen ehdotuksessa.

Jos pykälä laadittaisiin Ylihallituksen ehdottamaan muotoon, seuraisi siitä, että olisi mahdollon rakentaa muuta kuin suorakaiteen muotoinen portti. Ja jos joku haluaisi taloonsa teettää 3 metriä korkeamman portin ja tehdä sen alhaalta 2.4 metriä leveämmäksi, ei tämä kävisi päinsä, ellei 3 metrin korkeuden ylittävää osaa tehtäisi 2.4 metriä leveää ja vahvistetun leveyden ylittäviä osia vähintään 3 metriä korkeita, mikä ei voi olla tarkoitus. Alempana olevat kuvat selvittänevät väitteeni oikeutuksen ja Ylihallituksen muistutuksen paikkansapitämättömyyden.

Kaikki nämä portit olisivat kiellettyjä, vaikka pienempiä portteja sallittaisiin.

Edellä esitetyistä syistä olisi pykälän 4 mom. laadittava seuraavaksi:

Ajoportin tai porttikäytävän pitää olla sitä kokoa, että vähintään kaksi ja neljä kymmenesosaa metriä (2.4 m) leveän sekä kolme metriä (3 m) korkean suorakaiteen käy piirtäminen niiden rajaviivain sisäpuolelle. Ajoporttia ja porttikäytävää ei saa varustaa muulla kuin tulenkestävästä aineesta olevalla päällysrakenteella.

43 §.

Ylihallituksen muistutusta pidän oikeutettuna, ja olisi kulma tämän mukaisesti määrättävä 135 asteiseksi. Puhe latitudista on aivan aiheetonta, sillä $90 + 45$ asteisen kulman pitää aina voida määrätä oikein.

44 §.

Ylihallituksen vaatimus rakennuslautakunnan asettamisesta on heikosti perusteltu. Totta on, että Maistraatilla sinänsä ole niitä ammattitietoja, joita pykälä välttämättä edellyttää. Mutta ei ole ollut tarkoitukseen, että Maistraatti yksin ratkaisisi tähän kuuluvat asiat. Ensinnäkin tulee Maistraatin kuulla Terveystieteiden lautakuntaa ja Palotoimikuntaa, toiseksi on Maistraatilla käytettävänä rakennustarkastus, johon kuuluu ammattimiehiä, ja kolmanneksi lisättäisiin

Maistraattiin, niinkuin lokakuun 16 päivänä 1914 annetussa mietinnössä N:o 61 huomauteaan, kaksi rakennusammattissa taitavaa ja kokenutta miestä. Siten olisi olemassa täysi pätevyys rakennusasiain käsittelyssä.

Rakennuslautakunnan asettamista vastustavat useat syyt. Eräät rakennusjärjestyksen johdosta käsiteltäviksi tulevat asiat ovat sen laatuksia, ettei niiden käsittelyssä tarvita erikoista teknillistä asiantuntemusta. Ehdotettu rakennusasiain käsittelyjärjestys nojaa vanhaan, koeteltuun pohjaan ja lienee paraiten tšekäläisiin oloihin soveltuva. Vakinaisella tuomioistuimella, semmoisella kuin Maistraatti, jonka jäseniä ei valita lyhyenlaiseksi ajaksi ja jotka eivät sen tähden usein vaihdu, on varmaan suurempia edellytyksiä tuomitakseen puolueettomasti rakennusasioissa, kuin lautakunnalla, jonka jäsenet valitaan lyhyeksi ajaksi ja jossa henkilökohdaiset edut aina jonkin verran vaikuttavat päätöksiin.

Komiteassa lausuttujen mielipiteiden mukaan valmistelisi rakennustarkastaja kaikki rakennusasiat ja esittelisi ne Maistraatissa oikeutettuna ottamaan osaa keskusteluihin, mutta ei päätöksiin, sekä saamaan mielipiteensä kirjoitetuksi pöytäkirjaan, jos haluaa.

Ruotsinmaalaismallinen rakennuslautakunta on pikenmin omansa vähemmän turvaamaan rakennusasiain asiallista käsittelyä kuin komitean ehdottama järjestely. Ruotsin valtakunnan kaupunkien rakennussäännön 3 §:n mukaan valvoo kaupungin rakentamista lähinnä sitä varten asetettu rakennuslautakunta. Tähän lautakuntaan kuuluu viisi tai kolme jäsentä: „Jos jäseniä on viisi, tulee niinä olla: yksi lainoppinut henkilö, jonka kaupungin maistraatti valitsee keskuudestaan, yksi henkilö, jonka maistraatti saa valita keskuudestaan tai ulkopuoleltaan, sekä kolme kaupunginvaltuusmiesten tai, ellei niitä ole, yleisen raastuvan valitsemia henkilöä. Jos lautakunnassa on kolme jäsentä, tulee niinä olla yksi lainoppinut henkilö, valittuna maistraatin keskuudesta niinkuin edellä on mainittu, sekä kaksi kaupunginvaltuuston tai yleisen raastuvan valitsemia henkilöä“.

Kaksi lautakunnan valituista jäsenistä ei siis ole ammattimiehiä, ja onpa niinkin suuressa kaupungissa kuin Tukholmassa sattunut, että kaikki kolme kaupunginvaltuuston valitsemia jäsentä ovat olleet muita kuin ammattimiehiä. Tuollainen rakennuslautakunta ei anna minkäänlaista varmuutta rakennusasiain oikeasta ratkaisemisesta eikä ole toivottava.

Edellä kerrotusta käynee selville, että komitean ehdotus kahden asiantuntevan henkilön asettamisesta Maistraatin lisäksi on paljon parempi kuin skandinavialaismallisen rakennuslautakunnan asettaminen.

45 §.

Ylihallituksen mielestä ei ole tarpeellista suoda huojennusta yhteisen pääpihamaan laajuuteen nähden. Ainoa tämän käsityksen tueksi esitetty perustelu on, että naapurien kesken voi syntyä selkkauksia. Perustelu näyttää heikolta. Jos kerran yhteisiä pihamaita rakennusjärjestyksessä sallitaan, ei ole vähintäkään syytä olettaa mainittavia riitoja syntyvän, jos nämä yhdistetyt pihamaat kukin ovat 40.5 m² ja 180 m² tai 125 m². Sitä vastoin on olemassa painavia syitä, jotka kaikin tavoin puoltavat yhteisten pihamaiden laittamista. Yhteinen pihamaa olisi aina oleva vähintään 20 metrin syvyinen ja kapeimmasta kohdasta eli tontinrajalla 10 metrin levyinen. On itsestään selvää, että tuollainen 250 neliömetrin laajuinen

avonainen paikka korttelissa suuressa määrin edistää runsasta valon ja ilman saantia, ja on tuollaisilla pihamailla tavallaan sama tarkoitus kuin sisäisillä rakennusrajoilla. Rakennuttajia on kaikin tavoin kehotettava kortteliin jättämään mahdollisimman suuria avonaisia paikkoja, ja kun tämä ei aina käy päinsä sisäisten rakennusrajoin avulla, esimerkiksi vanhemmissa kaupunginosissa, on pykälässä ehdotetun laatuista huojennuksia suotava. Hyväksymällä Ylihallituksen muistutuksen tulee päinvastaiseen tulokseen kuin mitä Ylihallitus tarkoittaa, toisin sanoin huonompiin terveydellisiin oloihin.

48 §.

Laivurikadun, Tehtaankadun, Perämieskadun, Hernesaarenkadun ja Speranskietien rajoittaman kuudennen kaupunginosan alueen nykyään voimassa olevan rakennusjärjestyksen 3 §:ssä sanotaan: „Asuinrakennuksen saa tontille sijoittaa joko erilliseksi vähintään 4 metrin päähän viereisten tonttien rajoista taikka myös jonkun viereisen tontin rajalle, kuitenkin niin, että vähintään 4 metrin levyinen tyhjä tila on jätettävä rakennuksen ja muiden viereisten tonttien välille.“ Tästä pykälästä aivan selvästi näkyy, että rakennukset voi, niinkuin käytännössä onkin menetelty, sijoittaa 4 metrin päähän toisistaan. Uuden rakennusjärjestyksen ehdotuksen 48 §:ssä sitä vastoin säädetään, että rakennusten ehdottomasti tulee olla erilliset ja 3 metrin päässä tontinrajasta eli siis 6 metrin päässä toisistaan. Ylihallitus, jolla ei ole aikaisemmin ollut mitään muistuttamista nykyään voimassa olevan rakennusjärjestyksen määräyksiä vastaan, haluaa nyt minkäänlaista perustelua esittämättä tuon välimatkan lisääväksi kaksinkertaiseksi eli 8 metriksi. Ylihallituksen lausunto on lisäksi niin epäselvä, ettei täysin käsitä, onko tarkoitus tämä vai halutaanko lausua toivottavaksi nykyisen rakennustavan pysyttäminen. Jälkimmäisessä tapauksessa olisi seurauksena valaistusolojen huononeminen ja edellisessä taas tulisi aiheettomasti rajoitetuksi mahdollisuus hyvin käyttää muutoinkin vaikeasti rakennettavia tontteja.

50 §.

Lääkintöhallitus lausuu: „Kadun viereisten rakennusten valaistusolot määrää enimmältä osalta rakennusten korkeuden ja ulkoisten rakennusrajoin välimatkan keskinäinen suhde. Valaistus tulee kutakuinkin tyydyttävä, jos kadun viereisten rakennusten korkeus ei ole mainittua välimatkaa suurempi eikä rakennusten katto muodosta 45 astetta suurempaa kulmaa vaakasuoraa tasoa vasten.“

Myöntäen tämän väitteen teoreettisesti oikeaksi en kuitenkaan voi olla huomauttamatta, että asianlaita käytännössä on jonkin verran toinen. 45 asteen kulma on aivan näennäinen. Auringon ollessa korkealla, toisin sanoen keskipäivällä, kohtaavat auringonsäteet tuntuvasti suuremmissa kulmissa ja auringon noustessa ja laskiessa on kulma usein mitättömän pieni, vieläpä kielteinenkin. Ja kun kaupunkeja ei voi rakentaa niin, että kaikki rakennukset antaisivat etelään päin, vaan suuri osa antaa pohjoiseenkin, ei tässä voi olla puhetta auringonsäteistä, vaan huoneisiin tulevasta päivänvalosta. Mutta vaikka olettaisikin päivänvalon tulevan 45 asteen kulmassa ja piirtäisi sen mukaan suuntaviivat pohjakerroksen ikkuna-aukosta lähtien, niin näkee tämän oheisesta kuviosta (siv. 39*), kuinka vähän vastapäätä olevan rakennuksen

korottaminen 1.5 metrillä vaikuttaa mainitussa kerroksessa olevien asuinhuoneiden valaistukseen. Katon kaltevuuskulma sitä vastoin vaikuttaa enemmän, jos edellyttää katon kohoavan 50 asteen kulmassa katon harjaan asti. Tämä on kuitenkin miltei mahdotonta, syystä että siten saataisiin yli 9 metrin korkuinen ullakko, mikä olisi taloudelliselta kannalta epäedullista. Katto tehdäänkin sentähden useimmissa tapauksissa taitteinen, jossa tapauksessa taas 50 asteen kulmaa vastaan tehty painavin muistutus raukeaa, (ks. sivu 39*). Edellä lausuttu koskee yksinomaan pohjakerrosta ja näin sillä edellytyksellä, että huoneiden lattiat eivät ole maanpinnan alapuolella. Kun kuitenkin kaikkialla Europassa pyritään vähentämään rakennusten korkeutta katuleveyteen verraten, ei tämä varmaankaan johdu 45 asteen kulmista eikä muista sen tapaisista teorioista, vaan siitä että halutaan hankkia vieläkin enemmän ilmaa ja valoa kuin mitä teoreettisesti näytetään riittäväksi. Täysin tunnustaen näiden pyrkimysten suotavuuden en sentähden voi yhtyä Lääkintöhallituksen vaatimukseen että rakennuskorkeus ei saisi olla kadun leveyttä suurempi eikä ylittää 20 metriä, kun on kysymys uusista kaupunginosista ja kaduista, joiden varrelle ei ole tarkoitettu tehtäväksi isonlaisia liiketaloja. Muissa osissa kaupunkia, missä tontit ovat erittäin kalliita ja arvokkaita ja useimmille on rakennettu vieläkin korkeampia taloja kuin uuden rakennusjärjestyksen ehdotus edellyttää, olisi mielestäni ehdotuksen määräykset pysyttävä. Rakennuskorkeuden vähentämisen johdosta tulisi katukuva erittäin epätasainen ja levoton, suureksi haitaksi kunkin korttelin rakennustaiteelliselle kokonaisvaikutukselle. Tämän onkin K. Senaatti oivaltanut salliessaan rakennuttaa Kämpin Hotelliin kaksi kerrosta lisää, joten mainittuun rakennukseen tuli 6 täyttä kerrosta. 50 § olisi sentähden muutettava seuraavaksi:

Kadun varrelle tehtävä rakennus saakoon, ellei tonttia lunastettaessa ole muuta määrätty, enintään saman korkeuden kuin on kadun leveys. Tähän nähden on kuitenkin huomattava:

1) *että I—VIII kaupunginosassa rakennuskorkeus saa olla enintään sama kuin kadun leveys, lisättyinä puolellatoista metrillä (1.5 m), ei kuitenkaan kahtakymmentä metriä (20 m) suurempi;*

2) *että Bulevardi-, Esplanaati-, Henrikin- ja Helsinginkadun, Itäisen Viertotien sekä I—VIII kaupunginosassa olevain rantasiltain ja avonaisten paikkain varrelle sijoitettavat rakennukset saa rakennuksen viereisen kadun leveyteen katsomatta tehdä enintään kolmekolmatta metriä (23 m) korkeat;*

3) *että muissa osissa kaupunkia rakennuskorkeus ei saa olla kahtakymmentä metriä (20 m) suurempi; j. n. e.*

51 §.

Ylihallituksen tekemä muistutus päätyjä, torneja ja ullakon kattokomeroja vastaan on mielestäni hyväksyttävä.

Edellä ollen jo esittänyt käsitykseni valon tulokulmista sekä siitä, mitä katon muoto vaikuttaa pohjakerroksen huoneiden valaistukseen. Tämän johdosta olisi mielestäni katon kaltevuuskulma pysyttävä 50 asteisena, mutta tämä kulma ei saisi kohota kolmea metriä ylemmäksi rakennuksen suurinta luvallista korkeutta, mistä lähtien katon kaltevuuskulman tulisi olla 30 astetta vaakasuoraa tasoa vasten (Ks. siv. 39*).

51 §:n 2 mom. olisi siis muutettava seuraavaksi:

Rakennuksen luvallista korkeutta ylemmäksi saa ulkokatto sekä kadun ja yleisen paikan että pihan puolella kohota enintään viidenkymmenen asteen (50°) kaltevuuskulmassa vaakasuoraa tasoa vasten, mutta tämä kaltevuus ei saa ulottaa kolmea metriä (3 m) ylemmäksi rakennuksen luvallista suurinta korkeutta, minkä jälkeä katon kaltevuus vaakasuoraa tasoa vasten olkoon kolmekymmentä astetta (30°). Näiden rajaviivain yläpuolelle saa kuitenkin rakentaa päätyjä tahi torneja, ellei niiden leveys kaikkiaan ole julkisivun neljänestä (1/4) pitempi, sekä ullakon kattokomeroja, ellei näiden leveys yhteensä ole julkisivun kolmannesta (1/3) pitempi. Jos rakennetaan sekä ullakon kattokomeroja että torneja tai päätyjä, ei kaikkien näiden ulkonemien leveys yhteensä saa olla julkisivun kolmannesta pitempi, kuitenkin niin että tornien tahi päätyjen leveys ei saa tässäkin tapauksessa olla kaikkiaan julkisivun neljänestä pitempi.

52 §.

Ylihallituksen ehdotus että sanan „julkisivumuurin“ sijaan pantaisiin „julkisivupinnan“ on aivan perustelematon, ja kun nimenomaan on tärkeää, että julkisivumuurin korkeuden eikä julkisivupinnan tulee olla määräävänä suurimpaan luvalliseen korkeuteen nähden, ehdotan sanan „julkisivumuurin“ pysytettäväksi pykälässä.

53 §.

Allekirjoittanut ei voi hyväksyä Ylihallituksen tätä pykälää vastaan tekemäin muistutusten perustelua.

Ylihallitus sanoo: „Suurempi kerros-luku asuinrakennuksessa lisää tulenvaaraa ja saattaa lukuisia henkilöjä ahtautumaan pienelle alalle, joten väkirikkaammassa talossa terveydelliset olot huononevat ja sitä paitsi huoneiden korkeutta vähennetään jotta luvallinen rakennuskorkeus voitaisiin mahdollisimman tarkkaan käyttää hyväksi“.

En voi käsittää, että suurempi kerros-luku kivitalossa lisäisi tulenvaaraa, kun kaikki kerrokset on tehtävä tulenkestävästä aineesta tulenkestävin portain ja porrashuonein. Miksikä olisi tulenvaara surrempi viisikerroksisessa rakennuksessa 18 metrin levyisen kadun varrella kuin yhtä monikerroksisessa rakennuksessa 17 metriä leveän kadun varrella?

Näytettävissä ei liene, että terveydelliset olot olisivat kuusikerroksisessa rakennuksessa, jonka julkisivu on esim. 30 metrin pituinen (sisältäisi harvalukuisia huoneistoja), huonompi kuin viisikerroksisessa rakennuksessa, jonka julkisivu on esim. 70 metriä pitkä (sisältää useampia huoneistoja). Terveydelliset olot eivät riipu talon kerros- eikä huoneistoluvusta, vaan valon ja ilman saannista, portaiden leveydestä ja valaistuksesta, huoneiden koosta ja korkeudesta sekä varsinkin ja enimmäin kussakin huoneessa asuvain henkilöjen luvusta ynnä siitä, miten huoneita hoidetaan, lämmitetään ja tuulluutetaan. Jos kaupunginviranomaiset ja rakennusjärjestys ovat pitäneet huolta siitä, että nämä seikat on tarkoin otettu huomioon ja tarkastettu, ovat terveydellisetkin olot tyydyttävät, siihen katsomatta onko rakennuksessa yksi kerros enemmän tai vähemmän.

Puhe huonekorkeuden vähentämisestä jotta äärimäisiin asti voitaisiin käyttää hyväksi rakennuskorkeutta on aivan perusteetonta, kun asuinhuoneiden vähin korkeus on määrätty, ja varsinkin jos tämä vähin korkeus määrätään 3 metriksi.

Mitä taas ullakkokerrokseen tulee, erehtynee Ylihallitus kokonaan arvellessaan, että ullakon käyttäminen asuinhuoneiksi lisäisi tulenvaaraa ullakoilla. Useimmat viime aikoina täkäläisissä asuinrakennuksissa syntyneet tulipalot ovat johtuneet tulen varomattomasta pitelystä ei asuinhuoneissa, vaan ullakolla sijaitsevilla konttoreissa, mihin joukko tulenarkoja aineita on koottu. Kun asuinhuoneita laitetaan ullakolle, vähenee näiden konttorien luku, jota paitsi ullakko on vähemmän eristettynä kaikesta valvonnasta. Varkaiden käy vaikeammaksi toimia siellä ja vahingonvalkean vaara vähenee.

Ylihallitus ei ole voinut vakuuttavasti perustella väitteitään, ja käytännössä on Ylihallitus kokonaan poikennut tässä esittämistään teorioista. Etelä Esplanaatikadun ja Unioninkadun kulmauksessa olevaan kaltevalla maalla sijaitsevaan valtion taloon on rakennettu Unioninkadun puolelle kuusi kerrosta ja Ylihallitus on sallinut koko rakennukseen teettää seitsemän eli ullakkokerroksen. Ja varmaankaan eivät terveydelliset eivätkä valaistusolot eipä tulenvarmuuskaan ole siitä kärsinyt haittaa.

Rakennusjärjestysehdotuksen 101 §:n 2 momentissa säädetään, että ullakko, joka tulenkestävästä aineesta tehdyssä rakennuksessa on alaltaan 480 m² suurempi, on palomuurilla, joka aukottomana ulotetaan rakennuksen katon yläpuolelle, jaettava siten, ettei ullakon yksikään osasto ole mainittua mittaa laajempi.

87 §:n 3 momentissa säädetään, että kunkin tuollaisen palomuurilla erotetun ullakko-osaston pitää olla maahan asti ulottuvain portaiden välittömässä yhteydessä.

115 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään, että ullakolla olevain asuinhuoneiden eteiset on ympäröitävä tulenkestävällä aineella päällystetyillä seinillä ja katolla sekä tehtävä vähintään 1.5 metriä leveät. Tuollaisten asuinhuoneiden (s. o. ullakkohuoneiden) katot on rapattava ja seinät tehtävä tulenkestävästä aineesta.

Edellä luetelluissa pykälissä oleviin säännöksiin sekä niihin rakennusjärjestyksen ehdotuksessa oleviin määräyksiin nähden, että asuinhuoneen saa ullakolle laittaa ainoastaan, jos tarpeellisiin toimenpiteisiin ryhdytään asukkaiden pelastamiseksi, ja että maistraatin on nämä toimenpiteet tarkastettava kussakin eri tapauksessa, eivät mielestäni ullakkohuoneet tuota minkäänlaista tulen- eikä muutakaan vaaraa asukkaille, minkätähden niitä tulee saada laittaa.

Ylihallitus näyttää pelkäävän että rakennusten koko ullakko käytetään asuinhuoneiksi. Tämä pelko lienee aiheeton, koska ilman ullakkokonttoreja tuskin voidaan tulla toimeen. Mutta jos kävisi niin onnellisesti, että koko ullakko voitaisiin järjestää asuinhuoneiksi, ei tulenvaara ullakoilla olisi suurempi kuin muissakaan kerroksissa, ja sillä olisi paljon voitettu.

En voi käsittää, että ullakkokerros tietäisi rakennuskorkeuden „peiteltyä“ lisäämistä. Mikä on julkisesti luvallista, sitä ei milloinkaan voi pitää peiteltynä, eikä rakennuskorkeus siitä muutu, käytettiinpä ullakkoa vanhain huonekalujen y. m. varastopaikaksi tai ihmisasunnoiksi.

Helsingin kaupungin nykyään voimassa olevaa rakennusjärjestystä laadittaessa liitti eräs komitean jäsen valiokunnan mietinnössä olevia rakennuskorkeutta ja kerroslukua koskevia

määräyksiä vastaan seuraavan vastalauseen (*Kvston pain. asiakirj. 1890 N:o 25*): „Kielto rakennuttaa useampaa kuin 4 kerrosta rakennukseen, siinäkin tapauksessa että kadun leveys tai rakennuksen viereinen avonainen paikka sallisi teettää korkeamman rakennuksen, on luonnon ja johtaisi pääkaupungin rakennustyylin litistymiseen. Liikeyrityksinä käyvät kivitallot vähemmän edullisiksi sikäli kuin estetään niihin laittamasta useampia kerroksia, vaikka pintamuodostus tai asema sitä vaatisi. Seurauksena tästä säännöksestä olisi, että rakennushalu laimenisi, uusien talojen rakennuttajain täytyisi supistaa mukavuuksia ja siroutta saadakseen yrityksen taloudellisesti kannattavaksi ja vuokrat kohoaisivat, vaikka vuokrahuoneistojen keskilaatu alenisi. Kun ei saisi rakennuttaa viidettä kerrosta, säästettäisiin sen sijaan portaiden, huoneiden y. m. tilavuutta. Ei voi väittää, että kivitalon viides kerros olisi alempia kerroksia epäterveellisempi. Mutta kieltämällä teettämästä rakennukseen useampia kuin neljä kerrosta varmaankin aikaansaataisiin epäsuotuisia terveydellisiä oloja. Kävisi niinkuin tavallisesti käy, kun koetetaan saavuttaa tarkoitus pakkotoimin ja yksityisen oikeutta loukkaamalla: aikaansaadaan pahempia epäkohtia kuin ne, joita oli tahdottu torjua.“

Helsingin talonomistajatkin tekivät tammikuun 22:ntena 1891 päivätyssä kirjelmässä läänin kuvernöörille valituksen Kaupunginvaltuuston vahvistettavaksi antamasta rakennusjärjestyksestä.

K. Senaatti otti valituksen huomioon, eikä lopullinen rakennusjärjestys tullut sellainen kuin Kaupunginvaltuusto ensin oli ehdottanut. Rakennuskorkeudeksi vahvistettiin kadun leveys ynnä 2.5 metriä, viisi kerrosta sallittiin vähintään 18 metrin levyisten katujen varsilla ja Bulevardi-, Esplanadi- ja Henrikinkatujen sekä avonaisten paikkain varsille sai rakentaa enintään 23 metrin korkuisia taloja.

Mikä silloin piti paikkansa, pitää yhtä paljon paikkansa nykyäänkin. Niinä 21 vuonna, mitkä ovat kuluneet nykyään voimassa olevan rakennusjärjestyksen voimaan astumisesta, on kaupunki kasvanut tuntuvasti ei ainoastaan ulkoasultaan, vaan merkitykseltäänkin. Sen keskiosissa ovat tontinhinnat kohonneet enemmän kuin 21 vuotta takaperin osattiin aavistaakaan. Työ- ja tarveainehinnat kohoavat kohoamistaan. Samalla lisääntyvät vaatimukset mukavuuteen ja terveelliseen rakennustapaan nähden. Rakennustoiminnan supistamista kaupungin keskiosissa ei sentähden voi pitää hyvin harkittuna.

Ylihallitus pelkää tonttiarvojen kohoamista. En tahdo kieltää, että näin voi käydä. Tämä seikka ei kuitenkaan mielestäni ole ratkaiseva koska, jos tontin hinta kohookin, sen korvaa tontinomistajalle myönnetty oikeus tontin laajempaan käyttämiseen. Sen johdosta laitetaan useampia asuinhuoneistoja eikä näiden hinta kohoaa, vaan pikemmin laskee. Jos rakennusjärjestys kohtuuttomilla määräyksillä äärimäisiin asti rajoittaa rakennusoikeutta, on tästä seurauksena, että joko huoneistojen hinta kohoaa tai myös että rakennuttaja koettaa saada yrityksen mahdollisimman kannattavaksi supistamalla mikäli mahdollista huoneiden kokoa ja poistamalla mahdollisimman monta mukavuutta, esim. supistamalla tai poistamalla palvelijahuoneen, vähentämällä keittiöiden kokoa, poistamalla kylpyhuoneet, mukavuus- ja tarjoiluhuoneet y. m. Saavutetaan siis huonommat olot kalliimmalla hinnalla.

Nykyään voimassa olevan rakennusjärjestyksen mukaan tulee pääpihamaan olla vähintään 9 metriä sekä, jos rakennuskorkeus on 21 metriä suurempi, vähintään 12 metriä pitkä

ja leveä; pääpihamaan pinta-alan tulee olla vähintään 150 m²; eräissä tapauksissa saa asuinhuoneiden ikkunoita olla päin pihamaata, joka on ainoastaan 4.5 metriä leveä; rakennuskorkeus saa 2.5 metrillä ylittää kadun leveyden.

Uuden rakennusjärjestyksen ehdotuksessa määrätään pääpihamaan vähimmät mitat 10 metriksi sekä, jos rakennus on 19 metriä korkeampi, 12 metriksi; pääpihamaan pinta-ala pysytetään ennallaan I—VIII kaupunginosassa sekä eräiden X—XII kaupunginosan katujen varsilla, mutta lisääntyy kaikkialla muualla kaupungissa 180 m²:ksi; 46 §:ssä määrätään, että muun pihamaan kuin pääpihamaan tulee olla vähintään 9 metriä pitkä ja leveä, jota paitsi rakennuskorkeus vanhemmissa kaupunginosissa vähenee metrillä. Niinikään on takapihoja, valopihoja ja solia koskevia määräyksiä tuntuvasti kovennettu, kaikki terveydellisten olojen parantamiseksi.

Edellä lausutun nojalla ei mielestäni ole mitään syytä kieltää rakennuksia käyttämästä pykälän edellyttämässä laajuudessa ja puollan sentähden sen pysyttämistä sinällään.

60 §.

Tätä pykälää vastaan esitetyt muistutukset ovat sen laatuista, etteivät ne aiheuta lausuntoa minun puoleltani.

61 §.

Sanoja „jos tarpeelliseksi nähdään“ ei hevin käy pykälästä poistaminen. Näyttää tarkoituslauseelta, että katselmusmiesten talvisaikaan ja muulloinkin täytyy käydä eristetyllä rakennusmaalla, minne usein tuskin pääseekään, katselemaan joitakin alastomia kallioita tai muuta autiota maata silmäilläkseen siellä uutisrakennuksen piirustuksia. Tuollaisissa tapauksissa ne käy yhtä hyvin tarkastaminen jossakin muualla. Ja täytynee kaupungin rakennuskatselmusmiehissä edellyttää sen verran arvostelukykyä, että käyttävät pykälän sanontaa ainoastaan niissä tapauksissa, jolloin katselmustoimitus on aivan arvoton. Pykälä on pysyttävä ehdotuksessa esitetyssä muodossa.

112 §.

Pitäen Lääkintöhallituksen tätä pykälää vastaan tekemän muistutuksen täysin oikeutettuna, puollan sen uudesti laatimista Lääkintöhallituksen ehdottamaan suuntaan.

113 §.

Allekirjoittanut puoltaa Ylihallituksen tekemää muistutusta otettavaksi huomioon tämän pykälän laadinnassa.

135 §.

Jo uuden rakennusjärjestyksen ehdotusta laadittaessa oli allekirjoittaneella komitean enemmistöstä poikkeava mielipide tämän pykälän sanonnasta. Käsitykseni mukaan suo ehdotuksessa käytetty sanonta Maistraatille liian vapaan vallan tulkita rakennusjärjestystä, ja tästä voi kieltämättä olla seurauksena, että tämän pykälän nojalla tehdään tyhjäksi kaikki, mitä edellisissä 134 pykälässä on mahdollisimman tarkoin säädetty. En tahdo kieltää, että pykälä, sen laatuinen kuin esillä oleva, voi olla tarpeen vaatima, mutta siinä on tarkemmin

määrättävä, mistä pykälistä Maistraatti voi puoltaa poikkeamista. Mielestäni olisi pykälä ollut laadittava seuraavaksi:

Kun tontin koko, muoto tai pintamuodostus välttämättä vaativat poikkeamaan tämän rakennusjärjestyksen 43 §:n 1 momentin ja 45 §:n määräyksistä, alistakoon maistraatti, rakennuskatselmusmiehiä kuultuaan, asian kuvernöörin ratkaistavaksi.

Muussa tapauksessa ovat nähdäkseni mielivaltaiset tulkinnot mahdollisia ja rakennuttajain keskuudessa on ilmenevä alituista tyytymättömyyttä.

Ylihallituksen tätä pykälää vastaan tekemää muistutusta en sitä vastoin voi hyväksyä.

Menettely että valtion varalle teetettävät rakennukset, joiden piirustukset useimmissa tapauksissa yleisten rakennusten Ylihallitus laatii, eivät ole kaupunginviranomaisten tarkastuksen alaiset, on meillä käynyt niin yleiseksi tavaksi, että asianlaitaa pidetään luonnollisena. Mutta yhtä luonnollista on niinkään, että näiden rakennusten kaikessa mikä koskee naapurin oikeutta tulee noudattaa voimassa olevan rakennusjärjestyksen määräyksiä. Kaikissa uutis-, korotus- ja muutosrakennusyrityksissä varataan naapureille tilaisuus esittää näitä vastaan muistutuksensa ja siten turvata oikeuttaan. Sama oikeus on heille myönnettävä siinäkin tapauksessa että rakennuttajana on valtio. Jos pykälä laadittaisiin uudestaan Ylihallituksen ehdotuksen mukaisesti, ei naapureilla olisi tilaisuutta valvoa etujaan, ja heidän oikeutensa voisi siitä joutua kärsimään. Tätä on sitä suurempi syy peljätä, kun esimerkkejä on olemassa siitä, että valtio on katsonut voivansa rakentaa oman mielensä mukaan. Niinpä esim. on Ylihallitus teettäessään Uudenmaankadun tontilla N:o 1 sijaitsevan valtion talon muutosrakennusta rakentanut Erottajakadun tonttia N:o 6 päin olevan piharakennuksen korkeammaksi kuin rakennusjärjestys sallii, minkä johdosta jälkimäisen talon valaistusolot ovat tuntuvasti huonontuneet.

Tuollaista omavaltaisuutta valtion rakennusten teettämisessä ei ole sallittava.

Edellä esitetyn perusteella ehdotan Ylihallituksen muistutuksen hyljättäväksi.

Tehdas-, makasiini- ja varastotonttien rakennusjärjestys.

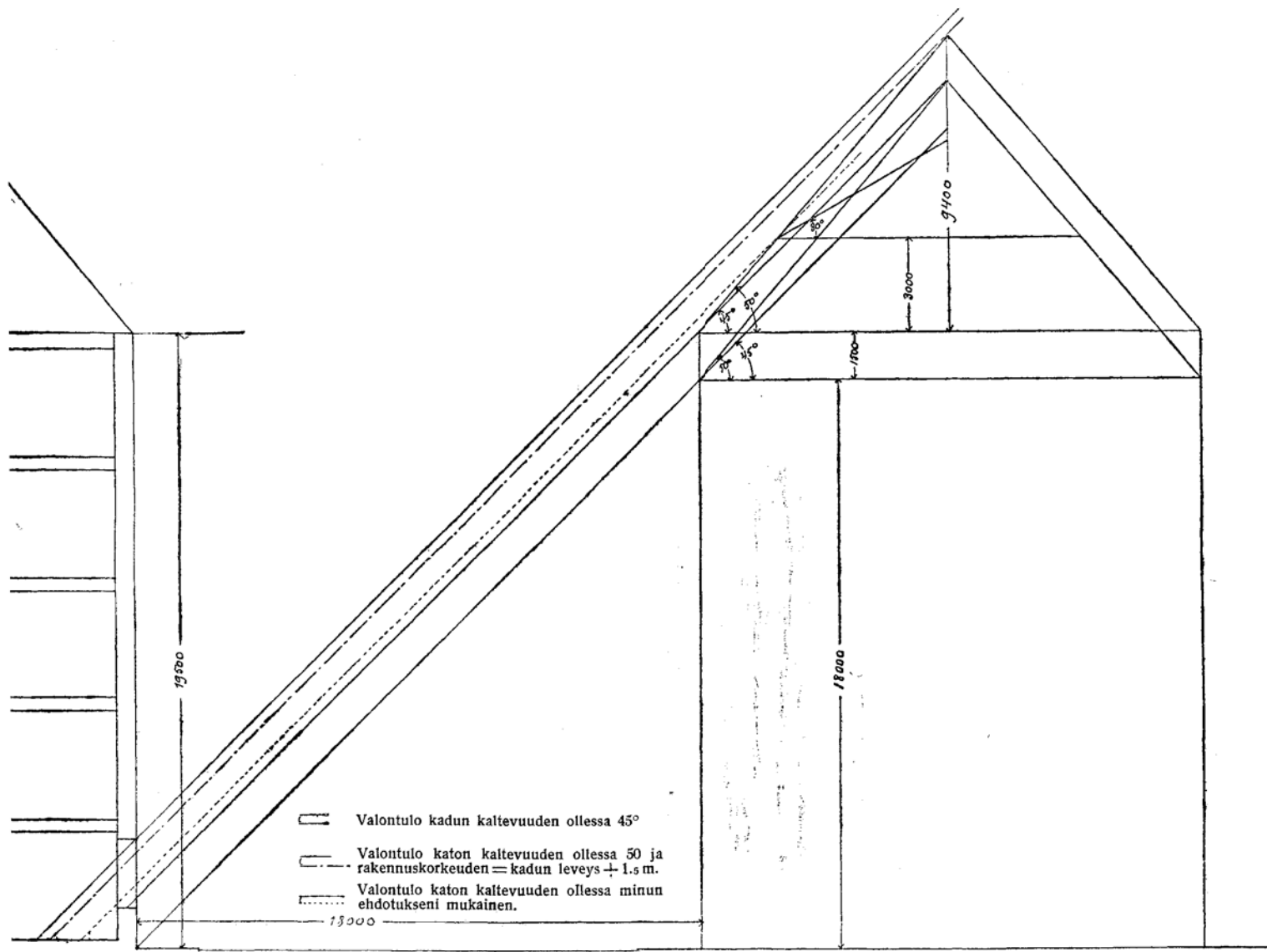
6 §.

Ylihallitus on sitä mieltä, että Tokan- ja Ruoholahdenkadun viereisille tehdastonteille ei saisi rakennuttaa 20 metriä korkeampia rakennuksia.

Muistutus on aivan aiheeton, kun tässä pykälässä määrätään suurimmaksi luvalliseksi korkeudeksi 23 metriä sillä ehdolla *että yleisen rakennusjärjestyksen määräyksiä on noudatettava, jos kadun vastakkaisella puolella oleva alue on luovutettu asuntotarkoituksiin.* Tämän määräyksen johdosta ovat Tokan- ja Ruoholahdenkadun viereisten asuntotonttien terveydelliset olot täysin tyydyttävästi järjestetyt.

Helsingissä, toukokuun 4 päivänä 1916.

Mauritz Gripenberg.

- Valontulo kadun kaltevuuden ollessa 45°
- - - Valontulo katon kaltevuuden ollessa 50 ja rakennuskorkeuden = kadun leveys + 1.5 m.
- Valontulo katon kaltevuuden ollessa minun ehdotukseni mukainen.

Herroille Kaupunginvaltuusmiehille.

Sittenkun Kaupunginvaltuuston Valmisteluvaliokunta kirjelmässä huhtikuun 23 päivältä 1916 oli pyytänyt Arkkitehtiklubin lausuntoa niiden muistutusten johdosta, joita Yleisten rakennusten Ylihallitus ja Lääkintöhallitus olivat tehneet Helsingin kaupungin uuden rakennusjärjestyksen ehdotusta vastaan, on Arkkitehtiklubilla alempana lueteltuihin pykäliin nähden kunnia lausua seuraavaa:

4 §. Arkkitehtiklubi, jolle on suotu tilaisuus saada tiedokseen Helsingin kaupungin yleisten töiden Hallituksen lausunto asiasta, yhtyy kaikkiin puolin Hallituksen tähän pykälään nähden esittämiin näkökohtiin.

36 §. Niinikään kaupungin yleisten töiden Hallituksen esittämällä perusteilla on Arkkitehtiklubi sitä mieltä, että 4 mom. on pysyttävä sinällään. Klubi rohkenee tässä yhteydessä 1 momentin jälkimmäiseen lauseeseen nähden tiedustella, pidetäänkö ehdottomasti välttämättömänä, että pihamaat, jotka kukin erikseen ovat kadun yhteydessä, sitä paitsi ovat toistensa yhteydessä. Klubin mielestä pitäisi ainakin eräissä tapauksissa sallia yhdistää pihamaat ainoastaan kadun kanssa.

43 §. Yleisten rakennusten Ylihallituksen tekemän muistutuksen ehdotettua enintään 140 asteen kulmaa vastaan katsoo Arkkitehtiklubi voivansa hyväksyä.

44 §. Yleisten rakennusten Ylihallituksen ehdotukseen rakennuslautakunnan asettamisesta ei Arkkitehtiklubilla ole mitään muistuttamista, jos tuollainen muutos on voimassa olevan lain mukaan toimeenpantavissa. Klubi yhtyy muutoin kaupungin yleisten töiden Hallituksen lausuntoon.

45 §. Kun Arkkitehtiklubin mielestä yhteinen 250 m²:n laajuinen pihamaa on paljon edullisempi kahta eristettyä 150 m²:n laajuista pihamaata, erittäinkin kun rakennettu ala ei mitenkään lisäännny, vaan säästö tulee välittömästi muun piha-alan hyväksi, ja kun Klubi sitäpaitsi pitää Yleisten rakennusten Ylihallituksen lausumaa pelkoa naapurien välisistä riidoista vähemmän arvoisena, haluaa Klubi pykälän pysyttäväksi sinällään.

50 §. Arkkitehtiklubi mitä hartaimmin vastustaa Lääkintöhallituksen ja Yleisten rakennusten Ylihallituksen ehdotusta tämän pykälän muuttamiseksi ja yhtyy täydellisesti kaupungin yleisten töiden Hallituksen esittämään asialliseen perusteluun. Arkkitehtiklubi pyytää sen lisäksi esittää seuraavaa:

Kun nykyään luvallinen suurin korkeus, 18 m, pääasiallisimmin asuinhuoneistoja varten aiotussa kaupunginosassa, niinkuin Töölössä, on sekä käytännölliseltä että esteettiseltä kannalta osottautunut sängen epätydyttäväksi, osin sen johdosta että kaikki kerrokset puristetaan vähimpään korkeuteen ja osin sen johdosta että ensimmäisen kerroksen lattia täytyy

sijoittaa liian korkealle maata, pitää Arkkitehtiklubi ehdotettua lisäkorkeutta aivan välttämättömänä. Rakennustaiteelliseltakin kannalta ovat muuttumattoman yhtäläiset kerroskorkeudet vakavana esteenä julkisivumuodostukselle, minkä ohessa rakennusten niukka korkeusmitta vähänkin kaltevien katujen varsilla pakottaa laittamaan rumia palopäätyjä. Suurempi liikkumavara ja vapaus eri huoneistojen korkeusmittoja suunnitellessa antaisi tietenkin tulokseksi ylipäättään parempia ja eri tarkoituksiin paremmin soveltuvia huoneistoja.

Yhtenäinen rakennustapa ja ahtaassa-asuminen ovat kaksi eri seikkaa, joilla tosin on jonkinlaista keskinäistä yhteyttä, mutta edellisen pelosta voi helposti olla seurauksena vakavia epäkohtia jälkimäiseen nähden. Kun huoneistojen vuokran olennaisesti määrää kerros-luku, eikä näiden lisääminen teknikan nykyisellään ollessa tuota mainittavia hankaluuksia, on Arkkitehtiklubin mielestä tässä pikemmin keino ahtaassa-asumisen ehkäisemiseen kuin päin vastoin.

Mitä tulee Skandinavian ja Keskieuropan maissa sallittuihin korkeuksiin, pyytää Arkkitehtiklubi huomauttaa, että puheena olevat paikat sijaitsevat suotuisalla pohjalla, tavallisesti jossakin jokilaaksossa, ja voivat laajeta kaikkiin suuntiin, jota vastoin Helsingin kaupunki, mereen pistävällä niemekkeellä sijaitsevana, voi laajeta vain kapeaa kaistaletta pitkin ja on tässä kohden lähinnä verrattavissa New-Yorkiin, missä kaupungin aseman muodon johdosta onkin rakennuskorkeus rajoittamaton.

51 §. Arkkitehtiklubin mielestä on pykälä pysyttävä sinällään, ja rohkenee Klubi viitata kaupungin yleisten töiden Hallituksen esittämiin perusteluihin mitä katon kaltevuuskulmaan tulee. Kattopintaa ylittävään rakennuksen osain leveyden supistaminen ei Klubin mielestä parantaisi valaistusoloja siinä määrin, että tuollainen muutos olisi tarpeellinen.

52 §. Arkkitehtiklubin mielestä sekä sana „julkisivumuuri“ että „julkisivupinta“ voivat aiheuttaa vääriä tulkintoja, minkätähden Klubi ehdottaa 1 momentin ensimmäistä lausetta uudelleen muodostettavaksi.

53 §. Arkkitehtiklubi ehdottaa pykälän pysyttämistä sinällään ja viittaa kaupungin yleisten töiden Hallituksen hyvin asialliseen perusteluun.

Kun sekä suhdelukua 3.4 että ullakkokerroksen lattian asemaa koskevat määräykset on laadittu lukuisain erilaatuisilla tonteilla toimitettujen kokeilujen perusteella, ovat ne Arkkitehtiklubin mielestä edellä ehdotettujen suurimpain korkeusmittain elimellisessä yhteydessä.

112 §. Samoin kuin kaupungin yleisten töiden Hallitus ja samoilla perusteilla on Arkkitehtiklubikin sitä mieltä, että Lääkintöhallituksen ehdotuksen yksinomaisen kattovalon kieltämisestä asuinhuoneissa ei tulisi aiheuttaa toimenpidettä.

Sen ohessa rohkenee Arkkitehtiklubi ehdottaa, että 3 momenttiin sanain „Pääikkunan valopinnan pitää“ jälkeen lisättäisiin sanat „ikkunan uurremitan mukaan lukien“, koska määräys muussa tapauksessa voi aiheuttaa liian isoja ikkunoita, jotka täkäläisessä ilmastossa vain ovat omansa saattamaan huoneet vetoisiksi ja kylmiksi. Alkooveja koskevaan viimeiseen momenttiin nähden rohkenee Arkkitehtiklubi huomauttaa, että sanonta voi aiheuttaa väärintulkintoja, minkätähden momentin uudestilaatiminen olisi suotava.

113 §. Arkkitehtiklubi yhtyy kaikkiin puolin kaupungin yleisten töiden Hallituksen tästä pykälästä antamaan lausuntoon, joka Klubin mielestä on asiallinen ja hyvin perusteltu,

varsinkin kun ehdotuksessa olevain mittain johdosta asuinhuoneistojen lattiat voi edullisesti sijoittaa paljon ylemmäksi katupintaa kuin mitä nyt on ollut laita esimerkiksi Töölössä.

135 §. Yleisten rakennusten Ylihallituksen muutosehdotusta Arkkitehtiklubi ei katso voivansa puoltaa sikäli kuin ehdotus loukkaa naapurin oikeutta.

Helsingissä, toukokuun 5 päivänä 1916.

Arkkitehtiklubin puolesta:

Y. Sadeniemi.

Birger Brunila.

Liite VIII.

HELSINGIN KAUPUNGIN
SOSIALILAUTAKUNTA.

*Helsingissä,
Elokuun 16 p:nä 1916.*

N:o 41.

Kaupunginvaltuustolle.

Kirjelmässä N:o 36 viime kesäkuun 28 päivältä (*Kvston pain. asiakirj. N:o 33 vuodelta 1916*) on Sosialilautakunnalla ollut kunnia Kaupunginvaltuustolle esittää tässä kaupungissa lisääntyntä asuntotarvetta valaisevia numerotietoja sekä ehdotuksia sen tyydyttämiseksi lähivuosina, jolloin yksityinen rakennustoiminta kaikesta päättäen on oleva varsin rajoitettu. Vastamainitun esityksen tekemisestä lähtien vierineen lyhyen ajan kuluessa on asutopula kuitenkin kiristynyt siinä määrin, että Sosialilautakunta on nähnyt olevan syytä koettaa löytää uusia keinoja asuinhuoneiden saannin lisäämiseksi ainakin jossain määrin. Siinä tarkoituksessa on Lautakunta ottanut harkittavaksi eräitä mahdollisuuksia muutaman sadan uuden huoneen sisustamiseen verraten lyhyen ajan kuluessa ennestään oleviin taloihin ja pyytää siinä kohden kunnioittaen tehdä seuraavan esityksen.

Kaupunginvaltuuston hyväksymässä Helsingin kaupungin uuden rakennusjärjestyksen ehdotuksessa rakennusten korkeudesta ja kerrosluvusta olevat määräykset (50—53 §) soisivat lainvoiman saavutettuaan mahdollisuuden ullakkokerroksen laittamiseen moninaihin ennestään oleviin taloihin. Kymmenkunnassa viime vuosina rakennetussa asuintalossa on rakennustarkastuksen antaman tiedon mukaan jo ryhdytty kaikkiin tässä kohdin tarpeellisiin valmisteluihin, niin että muutaman kuukauden kuluessa uuden rakennusjärjestyksen vahvistamisesta niihin voitaisiin sisustaa parisataa lämmitettävää huonetta, edellyttäen tähän tarpeellisia rakennusaineita olevan saatavissa. Tarveainehintain kohoaminen saataisiin luultavasti tasoitetuksi

nykyisen pulan aikaansaamalla vuokrain korotuksella. Moniaissa vanhemmissakin taloissa voitaisiin luultavasti samantapaisiin toimenpiteisiin ryhtyä ja siten saada lisää joitakin asuinhuoneita yksityisille asumusmarkkinoille niiden keventämiseksi ainakin jonkin verran. Sosialilautakunnalle on tosin tunnettua, että erinäiset viranomaiset ovat tehneet muistutuksia eritoten mainittuja uuden rakennusjärjestyksen ehdotuksen säännöksiä vastaan ja että muun muassa nämä muistutukset ovat aiheuttaneet ehdotuksen palauttamisen Keisarillisesta Senaatista kaupunginviranomaisille. Sosialilautakunta on kuitenkin tahtonut huomauttaa, että asiain nykyisellään ollessa olisi asuntopoliittiselta kannalta onnellista, jos puheena oleva ehdotus mahdollisimman pian saavuttaisi asianmukaisen vahvistuksen ja sen siinä muodossa, että kävisi mahdolliseksi välittömästi ryhtyä sisustamaan uusia huoneistoja ennestään oleviin asuintaloihin. Mikäli Lautakunta on saanut tietää, saanee asia osakseen kiireellisen käsittelyn Kaupunginvaltuustossa, mutta Lautakunta rohkenee lausua toivomuksen, että Valtuusto näkisi hyväksi asianomaisessa paikassa huomauttaa uuden rakennusjärjestyksen joutuisan vahvistamisen tärkeyttä.

Tässä yhteydessä on Sosialilautakunta niinkään katsonut olevan kiinnittäminen Kaupunginvaltuuston huomiota siihen, että n. s. Helsinginniellä on tilaisuus laittaa parisataa uutta asuinhuonetta ennestään oleviin taloihin. Puheena olevain huvilakorttelien nykyään voimassa oleva rakennusjärjestys ei enempää kuin yleinenkään rakennusjärjestys salli siellä sisustaa asuinhuoneita kolmea useampaan kerrokseen, vaikka rakennuksen korkeus sen sallisikin. Luvallisia kolmea kerrosta sisustettaessa on siellä eri taloissa menetelty eri tavoin, niin että muutamiin on laitettu kaksi varsinaista kerrosta ynnä ullakko-(mansardi)-kerros, toisiin taas kaksi varsinaista kerrosta ynnä kellarikerros. Teknilliseltä kannalta kävisi kuitenkin useihin taloihin lyhyessä ajassa sisustaminen terveydellisesti tyydyttäviä asuinhuoneita neljanteen kerrokseen, joko pohjakerrokseen tai ullakolle, ovatpa eräät talonomistajat vastoin voimassa olevan rakennusjärjestyksen määräystä jo miltei täydellisesti sisustuttaneet tuollaisia huoneita, vaikka rakennustarkastus sitten on kieltänyt niitä käyttämästä. Säännöllisten olojen vallitessa ei Sosialilautakunta suinkaan olisi halukas kehottamaan kaupunkia suomaan myönnytyksiä talonomistajille, jotka ovat koettaneet kiertää rakennusjärjestyksen määräyksiä, eikä yksityisiä poikkeuksiakaan näistä määräyksistä, mutta kun nykyään jo vallitsee suurta asuntohuoneiden puutetta ja tilanne nähtävästi yhäkin pahenee, ja kun toiselta puolen puheena olevalla alueella huoneita osia jo on likimittäin käytettävänä, osin helposti aikaansaavissa muodollisten esteiden poistuttua, on Sosialilautakunta neuvoteltuaan kaupungin rakennustarkastuksen kontrollöörin, arkkitehti G. Taucherin kanssa katsonut olevan Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi esittäminen, eikö nykyään valmiiden talojen omistajia siinä osassa kuudetta kaupunginosaa, jota rajoittavat Laivurikatu, Tehtaankatu, Perämieskatu, Hernesaarenkatu ja Speranskitie, kävisi oikeuttaminen, sittenkun muutospiirustukset on asianmukaisesti tarkastettu ja rakennuskorkeudesta ja valaistusoloista voimassa olevia määräyksiä noudattaen, joko kellari- tai ullakko-kerrokseen neljänneksi kerrokseksi sisustamaan asuinhuoneita suorittamalla tontistaan sen lisämaksun, minkä Rahatoimikamari tehdyn anomuksen johdosta harkitsee kohtuulliseksi määrätä. Tässä ehdotettuihin poikkeusmääräyksiin nähden pyytää Sosialilautakunta kunnioittaen

viitata tämän kaupungin korttelien N:ojen 180, 182, 183 ja 185 rakennusjärjestyksen 8 §:ssä olevaan ennakkopäätökseen.

Niistä uusista huoneista, mitkä edellä mainitulla tavalla suomalla huojennuksia tähän asti voimassa olevista rakennusjärjestyksen säännöksistä saataisiin, hyötyisi etusijassa keski-luokka, johon nykyisen asuntopulan vaikutukset niinkään ulottuvat, mutta ne voisivat välillisesti jossain määrin keventää työväenluokankin tilaa. Tähän jälkimäiseen puoleen nähden on kysymys kunnan taholta aikaansaatavista välittömistä toimenpiteistä Lautakunnassa valmistavana.

Sosiaalilautakunnan puolesta:

Leo Ehrnrooth.

Einar Böök.

Valiokunnan mietintö lisämäärärahan myöntämisestä Helsingin kaupungin uutta kulkutautisairaala varten.

Tarkastaessaan Helsingin kaupungin uuden kulkutautisairaalan rakennustoimikunnan esitystä lisämäärärahan myöntämisestä mainittua sairaalaa varten sekä Rahatoimikamarin asiasta antamaa lausuntoa (*Pain. asiakirj. N:o 59 vuodelta 1914*) katsoi Kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 15 päivänä 1914 tämän rakennuskysymyksen usealta kannalta ansaitsevan lähempää tutkimista, eritoten niihin syihin nähden, mitkä olivat saattaneet määrärahatarpeen niin tuntuva määrässä ylittämään Kaupunginvaltuuston vahvistamat summat, ja päätti Valtuusto sentähden Valmistusvaliokunnan esityksestä ennen muuhun toimenpiteeseen ryhtymistä lähettää asian allekirjoittaneista kokoonpantuun erikoisvaliokuntaan.

Valiokunta on tehtävänsä täyttäessään arvellut olevan antaminen lyhyen Asian aikai- johdattavan selonteon esillä olevan rakennusasian aikaisemmista vaiheista. semmat vai- heet.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto kokouksessaan toukokuun 23 päivänä 1905 oli määrännyt Helsingin kaupungin ehdotetun uuden kulkutautisairaalan paikaksi varattavaksi osan Malmin huvilatilusta N:o 43 sekä alustavana toimenpiteenä sairaalan rakennuttamiseksi päättänyt ulkomaiden uudempia kulkutautisairaala-laitoksia tutkimaan lähettää lääkärin ja arkkitehdin ja antanut tämän tehtävän toimeksi silloiselle dosentille R. Sieversille ja arkkitehti M. Schjerfbeckille, lähettivät nämä tehtävänsä täytettyään Kaupunginvaltuustolle joulukuun 31:ntenä 1906 päivätyn yhteisen matkakertomuksen (*Pain. asiakirj. N:o 26 vuodelta 1908, siv. 1—5*) ynnä arkkitehti Schjerfbeckin myöhemmin laatimat, puheenalaisen laitoksen luonnospiirustukset ja 1,631,400 markkaan päättyvän kustannusarvion. Sittenkun Terveystoimikunta lausunnossaan oli tehnyt erinäisiä muistutuksia arkkitehti Schjerfbeckin laatimaa ehdotusta vastaan ja esittänyt, että rajoitettu kilpailu toimeenpantaisiin uusien luonnospiirustusten saamiseksi, sekä herrat Sievers ja Schjerfbeck olivat antaneet vastineen (*Pain. asiakirj. N:o 26 vuodelta 1908, siv. 8—16*), päätti Kaupunginvaltuusto kokouksessaan huhtikuun 9 päivänä 1907 antaa mainittujen herrain toimeksi yksissä neuvoin Terveystoimikunnan kanssa laatia puheena olevat luonnospiirustukset uudestaan. Sittenkun tämä tehtävä oli täytetty, lähetti Lautakunta kirjelmässä toukokuun 29 päivältä 1908 (*Pain. asiakirj. N:o 26 vuodelta 1908, siv. 17—30*) arkkitehti Schjerfbeckin

laatimat sairaalan uudet luonnospiirustukset ja kustannusarvion Valtuustolle. Kirjelmässä huomautettiin m. m., että sairassijain luku oli suunniteltu 195:ksi jaettuina 7 paviljonkiin, että muita rakennuksia olisi hallintorakennus, alilääkärin, toimitsijan ja palvelijaston asunto, ruokalarakennus, pesu- ja höyrykattilahuone, desinfioimislaitos ja tallirakennus, ruumis- ja ruumiinavaushuone, halkovaja, jääkellari ja ehdollisesti ylilääkärinasunto sekä että kaikki rakennukset oli aikomus teettää tiilistä tulenkestävin välikatoin ja, paitsi hallintorakennusta ja asuntoja, lämmitettäviksi keskuslämpöjohdolla. Sairaalan rakennuskustannukset oli laskettu 2,100,000 markaksi, siinä tapauksessa että ylilääkärin asuntokin rakennettaisiin, mutta muussa tapauksessa 2,040,000 markaksi; vuotuisia kunnossapitokustannuksia taas olisi 200,000 markan vaiheilla täyden potilasmäärän ollessa sairaalassa. Lautakunta esitti, että Kaupunginvaltuusto päättäisi sairaalan rakennettavaksi pääasiassa luonnospiirustusten mukaisesti sekä osottaisi lainavaroista tarkoitukseen 2,100,000 markkaa. Kaupunginvaltuusto kuitenkin näki kokouksessaan maaliskuun 2 päivänä 1909 hyväksi lähettää asian edelleen valmisteltavaksi komiteaan, johon valittiin tohtori Max Björkstén, kaupunginarkkitehti K. Hård af Segerstad, arkkitehdit Lars Sonck ja M. Schjerfbeck, senaattori Th. Wegelius ja professori, vapaaherra Hj. von Bonsdorff.

Tämä komitea lausui lokakuun 19:nä 1909 päivätyssä mietinnössään (*Pain. asiakirj. N:o 38 vuodelta 1909*), että uusi kulkutautisairaala oli kaupungille välttämättömän tarpeellinen sekä että sairaalaa ei käynyt rakentaminen pienempää potilasmäärää kuin ehdotettuja 195 potilasta varten.

Kustannusten huojistamiseksi ehdotti komitea seuraavia muutoksia sairaalan suunnitelmaan, nimittäin: että varapaviljonkia pienennettäisiin, joten rakennuskustannukset vähenisivät 198,000 markasta 172,300 markkaan; että niinkään tarkastuspaviljonkia supistettaisiin, joten kustannukset alenisivat 112,000 markasta 98,550 markkaan; että rokko- y. m. tautien paviljonki tehtäisiin puusta, joten kustannukset vähenisivät 90,700 markasta 60,000 markkaan; että hallintorakennus tehtäisiin alilääkärin ja toimitsijan asunnon yhteyteen, joten kustannukset vähenisivät 26,180 markalla; että lokaviemärijohto tehtäisiin lyhempi ja likaveden selvityslaitos jätettäisiin tekemättä, joten kustannukset vähenisivät 65,500 markalla, sekä että ylilääkärin asunto nykyään jätettäisiin rakentamatta, joten säästyisi 60,320 markkaa. Näiden muutosten johdosta vähenisivät sairaalan likimääräiset kokonaiskustannukset 2,100,000 markasta 1,880,000 markkaan. Jos kuitenkin suurempaa huojistamista pidettäisiin tarpeellisena, kävisi 167,700 markan hintaisen tuhkarokkopaviljongin ja 60,000 markkaa maksavan rokkopaviljongin toistaiseksi poistaminen suunnitelmasta. Oheen pannen arkkitehti M. Schjerfbeckin laatimat uudet asemapiirustukset ja kustannuslaskelmat esitti komitea m. m., että sairaala päätettäisiin rakennuttaa sekä että tähän tarkoitukseen kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista osotettaisiin 1,880,000, vaihtoehtoisesti 1,653,000 markkaa.

Edellä mainitusta komitean mietinnöstä antoi Terveystenhoitolautakunta siltä vaaditun lausunnon (*Pain. asiakirj. N:o 52 vuodelta 1909*) ja huomautti siinä m. m., että komitean hyväksymässä varapaviljongin tyypissä oli se haitta, että päivahuone olisi kylpyhuoneeseen vievä läpikäytävä, minkätähden Lautakunta oli laadituttanut uuden ehdotuksen täksi paviljongiksi, ja oli sen kustannukset laskettu 164,370 markaksi aikaisemman 172,300 markan määrän sijasta. Komitean ehdotukseen että rokkopaviljonki rakennettaisiin puusta Lautakunta ei voinut yhtyä, koska puusta tehtyjä sairaalarakennuksia oli vaikea kunnollisesti desinfioida, ja taloudellisestikin olisi edullisempaa teettää tämä paviljonki kivistä. Sitä vastoin katsoi Lautakunta, että yllilääkärin asunnon kävisi rakennuttaminen puusta, joten ja jos se tehtäisiin aikaisemmin ehdotettua pienempi sen kustannukset nousisivat ainoastaan 40,000 markkaan, ja arveli Lautakunta olevan kaupungille edullisempaa teettää yllilääkärin asunto muun rakennusryhmän yhteydessä. Komitean ehdotukseen rokkopaviljongin rakentamisen toistaiseksi lykkäämisestä Lautakunta ei voinut millään ehdolla yhtyä. Kaupungin täytyi nimittäin aina olla valmis vastaanottamaan rokkosairaita, minkätähden rokkosairaala täytyi olla olemassa. Lautakunta esitti Kaupunginvaltuuston päätettäväksi, että vuosina 1910, 1911 ja 1912 (ehdollisesti 1913) rakennutetaan kaupungille kuuluvalla Malm nimiselle huvila-alueelle N:o 43 kunnan kulkutautisairaala pääasiallisesti Kaupunginvaltuuston painettuihin asiakirjoihin N:o 26 vuodelta 1908 liitettyjen luonnospiirustusten mukaan, sellaisina kuin ne erinäisiltä osiltaan ovat muutetut Kaupunginvaltuuston painettuihin asiakirjoihin N:o 38 vuodelta 1909 liitetyissä ja Lautakunnan lausunnon oheen pannuissa luonnospiirustuksissa; sekä että tätä tarkoitusta varten osotetaan kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista 1,735,100 markkaa ja ensimmäisen kaluston ostamiseksi sairaalaan arviolta 100,000 markkaa.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä päätti Kaupunginvaltuusto hyväksyä Terveystenhoitolautakunnan vastakerrotun esityksen, kuitenkin siten, että Lautakunnan ehdottamain rakennusten lisäksi tuhkarokkopaviljonki ja yllilääkärin asunto heti teetetäisiin sekä että tämän johdosta Lautakunnan toisessa ponnassa ehdotettu 1,735,100 markan kustannusmäärä kohoaisi 167,700 markalla tuhkarokkopaviljongin ja 40,000 markalla yllilääkärin asunnon johdosta, eli siis kaikkiaan 1,942,800 markkaan. Sen ohessa osotti Kaupunginvaltuusto kaluston ostoon 100,000 markkaa. Maaliskuun 1 päivänä 1910 asetettiin rakennustoimikunta, johon valittiin prof. O. Heikel ja tri W. Zilliacus, kaupunginarkkitehti K. Hård af Segerstad, kaupungininsinööri G. Idström, lääketieteentohtori M. Björkstén sekä arkkitehti K. Lindahl, joka toimikunta sai tehtäväkseen arkkitehti Schjerfbeckiltä tilata tarpeelliset pää- ja yksityiskohtaiset piirustukset sekä kustannusarvion, kun taas kaupunginarkkitehti Hård af Segerstadin toimeksi jätettiin itse rakennusyrityksen työnjohto. Sen ohessa sai toimikunta toimekseen tehdä esityksen, minkä suurin määräraha rakennustyöhön kunakin vuonna tarvittaisiin.

Kokouksessaan joulukuun 7 päivänä 1909 oli Kaupunginvaltuusto tehdyn esitysehdotuksen johdosta että ryhdyttäisiin toimenpiteisiin jotta päästäisiin myöntämästä tuntuvia lisämäärärahoja kaupungin uutistöitä varten, päättänyt vastedes olevan suurempiin huonerakennusyrityksiin nähden meneteltävä niin, että asianomaisten hallitusten ja viranomaisten lähettäessään hankkeissa olevan rakennuksen tai muun yrityksen ensimmäisen ehdotuksen aluksi tulisi Kaupunginvaltuustolta ainoastaan hankkia yleinen vahvistus ehdotukselle, minkä jälkeen ja sittenkun sellainen vahvistus on saatu, lopulliset piirustukset kustannusarvioineen annettaisiin Valtuuston lopullisesti tutkittaviksi ja vahvistettaviksi; ja tulisi viimeksi mainittujen piirustusten olla sellaiset, että niiden nojalla kävisi aivan tarkoin määrääminen kustannusehdotukseen pannut menoerät. Päätöksellään maaliskuun 15 päivästä 1910 velvoitti Kaupunginvaltuusto sen ohessa asianomaiset viranomaiset ja lautakunnat, samalla kun anovat Valtuuston hyväksymistä jonkin rakennusyrityksen alustavalle ehdotukselle, myös tekemään ehdotuksen, miten tarpeelliset piirustukset on hankittava ja työnjohto järjestettävä.

Tätä noudattaakseen lähetti rakennustoimikunta kirjelmässä tammikuun 11 päivästä 1911 (*Pain. asiakirj. N:o 3 vuodelta 1911*) Valtuuston hyväksyttäväksi arkkitehti Schjerfbeckin laatimat uuden kulkutautisairaalan lopulliset piirustukset ynnä 2,234,000 markkaan päättyvän kustannusarvion. Mainitussa kirjelmässä ehdotti toimikunta eräitä poikkeuksia alkuperäiseen rakennussuunnitelmaan ja muutoksia asemapiirustukseen sekä ilmoitti, että kustannusarvion rakennusteknillisen puolen oli laatinut arkkitehti Schjerfbeck ja yksikköhinnat olivat toimikunnan teknillisesti sivistyneet jäsenet tarkastaneet.

Sairaalarakennuksen kustannuslaskelmista lausui toimikunta mainitussa kirjelmässä seuraavaa:

„Kustannusarvioon otetut erät tarjoovat Toimikunnan mielestä täyden varmuuden siitä, että rakennushanke voidaan suorittaa arvioidulla kustannuksella. Entisten rahaerien lisäksi on otettu määräraha arvaamattomia töitä varten, joka tekee noin 10 % vastaavista rakennuskustannuksista. Nämä viimeainitut erät ovat otetut rakennushankkeen vakauttamiseksi sellaisten mahdollisten aine- ja työhintain kohoamisten varalta, joita viime vuosina on pääkaupungin rakennusteollisuudessa ilmentunut ja jotka vieläkin saattavat uusiutua. — — — — Kustannussumma, joka yhteensä tekee siis 2,234,000 markkaa, voitane Toimikunnan mielestä jakaa eri rakennusvuosia kohti siten, että, sittenkun 700,000 markkaa on jo merkitty tämän vuoden menosääntöön, vuoden 1912 menosääntöön otettaisiin 800,000 markkaa ja vuoden 1913 jäännös eli 734,000 markkaa.

Että kustannusarvio noin 300,000 markalla on noussut lisätyn Kaupunginvaltuuston aikaisemmin myöntämän määrärahan, eli 1,942,800 markan yli, selviää siitä, että Toimikunta ottamalla kaikissa oloissa riittävät, jopa osittain korkeat yksikköhinnat sekä erinäiset erät arvaamattomia töitä varten on tahtonut turvata kaupungin mahdollisia rakennusmäärärahaan sivuuttamisia vastaan, jotapaitsi an-

saitsee mainitsemista, ettei likimääräiseen kustannusarvioon oltu otettu rakennushallintoa ja piirustuksia koskevia menoja. Jonkunverran on rakennuskustannus lisääntynyt siitäkin syystä, että isorokkopaviljonki sekä yllilääkärin asunto, kuten yllä on mainittu, on suunniteltu kivistä rakennettavaksi.“

Kokouksessaan helmikuun 21 päivänä 1911 vahvisti varsinainen Kaupunginvaltuusto puheena olevat piirustukset ja kustannusarviot sekä antoi rakennustoimikunnan tehtäväksi aikansa, sittenkun oli voitu todeta se summa, millä todelliset rakennuskustannukset ylittäisivät tarkoitukseen myönnetyn määrärahan, siitä Kaupunginvaltuustolle ilmoittaa tarpeellisten lisämäärärahan saamiseksi.

Sittemmin on rakennustoimikunta edellä mainitussa kirjelmässä (*Pain. asiakirj. N:o 59 vuodelta 1914*) marraskuun 2 päivältä 1914 ilmoittanut, että sairaala oli valmistunut ja että sitä oli ryhdytty käyttämään tarkoitukseensa sekä että rakennuskustannukset olivat nousseet 2,657,000 markkaan. Kirjelmässä tehdään seikkaperäisesti selkoa määrärahan ylittämisen syistä, ja rakennustoimikunta esittää, että lisätty Kaupunginvaltuusto 1911 vuoden obligatsioonilainasta osottaisi sekä 291,200 markkaa, joka rahasumma vakinaisen Kaupunginvaltuuston vahvistaman kustannusarvion mukaan olisi ollut maksettava lisäykseksi lisätyn Kaupunginvaltuuston helmikuun 8 päivänä 1910 uutta sairaalaa varten myöntämään määrärahaan, että myös sen 423,000 markan rahamäärän, jolla mainittu kustannusarvio oli ylitetty.

Lisätyn Kaupunginvaltuuston itse rakennusyritystä varten myöntämän määrärahan lisäksi osotti lisätty Valtuusto, niinkuin edellä mainittiin, 100,000 markkaa sairaalan ensimmäisen kaluston hankintaa varten. Lisäksi on varsinainen Kaupunginvaltuusto myöntänyt erinäisiä rahamääriä, nimittäin 90,000 markkaa toukuun 13 päivänä 1913, 6,000 markkaa saman kuukauden 28 päivänä ja 27,800 markkaa kesäkuun 10 päivänä samaa vuotta eli kaikkiaan 123,800 markkaa samaan tarkoitukseen, minkä ohessa Valtuusto samalla lausui, että kysymys, mistä varoista nämä määrärahat on lopullisesti maksettava, otetaan vastedes harkittavaksi. Rakennustoimikunnan mielestä oli oikeinta, että nämä viimeksi mainitut summatkin maksettaisiin lainavaroista, minkätähden toimikunta esitti, että sairaalan kalustoa varten osotettaisiin mainituista varoista 123,800 markan lisämääräraha. Rakennustoimikunnan anoma lisämääräraha nousi siten kaikkiaan 838,000 markkaan.

Rahatoimikamari on asiasta antamassaan mietinnössä (*Pain. asiakirj. N:o 59 vuodelta 1914*) rajoittunut puoltamaan myöntämistä edellä kerrottuun rakennustoimikunnan esitykseen.

Edellä kerrotulla tavalla saamaansa tehtävää täyttääkseen on Valiokunta aluksi jaostolla, johon ovat kuuluneet allekirjoittaneet Lassenius, Lindberg ja Eskola, tarkastuttanut rakennustoimikunnan pöytäkirjat, kirjeet, kontrahdit ja muut asiakirjat sekä sairaalarakennukseen kuuluvat tilit ja työlisterit. Sen ohessa on Valiokunta katsonut olevan suomen rakennustoimikunnan jäsenille sekä raken-

Selonteko
Valiokun-
nan hankki-
masta selvi-
tyksestä.

nuksen tarkastavalle ja johtavalle arkkitehdille tilaisuuden Valiokunnan jaostolle lausua mielensä rakennusmäärärahaan ylittämisen syistä sekä antaa selityksiä niiden muistutusten ja kysymysten johdosta, joita edellä mainittu jaoston tarkastus on aiheuttanut ja joiden on katsottu kaipaavan lähempää valaistusta.

Valiokunta pyytää seuraavassa Kaupunginvaltuustolle esittää lyhyen selonteon siten saadusta asiasta valaisevasta selvityksestä, ollen aineisto selväpiirteisyden vuoksi ryhmitetty alempana esitettyihin pääkohtiin:

I. Rakennustyön suunnittelu, tarkastavan ja johtavan arkkitehdin välinen työnjako sekä kulutettujen määrärahaan valvonta työn jatkuessa.

Rakennustoimikunnan pöytäkirjoista on Valiokunta näistä seikoista saanut tietää seuraavaa:

a) Tarkastavan ja johtavan arkkitehdin tehtävät.

Rakennustoimikunnan perustavassa kokouksessa maaliskuun 22 päivänä 1910 käsiteltiin kysymystä arkkitehtien Schjerfbeckin ja Hård af Segerstadin välisestä työnjaosta ja päätettiin, että heidän välinen yhteistyönsä järjestettäisiin likimain sen mukaisesti, mitä noudatetaan yleisten rakennusten Ylihallituksessa, eli että arkkitehti Schjerfbeck suorittaisi ne työt, mitkä tavallisesti kuuluvat tarkastavalle arkkitehdille, sekä arkkitehti Hård af Segerstad ne, mitkä valtion rakennusyrietyksissä annetaan ylimääräisten arkkitehtien toimeksi. Puheenjohtaja ynnä yksi rakennustoimikunnan jäsen sai tehtäväkseen tällä pohjalla keskustella arkkitehti Schjerfbeckin kanssa, ja saisivat herrat Schjerfbeck ja Hård af Segerstad keskenänsä sopia yhteistyönsä lähemmistä yksityisseikoista.

Tarkempia tietoja viimeksi mainitusta seikasta ei toimikunnan pöytäkirjoissa ole. Huhtikuun 2 päivänä 1910 pidetyssä kokouksessa sovittiin herra Schjerfbeckin kanssa hänelle tulevasta palkkiosta, joka määrättiin kaikkiaan 40,941 markaksi, josta määrästä 9,183 tuli pääpiirustusten ja 2,821 markkaa kustannusarvion laadinnan osalle sekä 28,937 markkaa oli korvausta herra Schjerfbeckin toimitettavasta tarkastustyöstä sekä työ- ja yksityiskohtaisten piirustusten laadinnan valvonnasta, ollen piirustukset Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan laadittava Rakennuskonttorissa.

b) Taloudellinen valvonta.

Kaupunginvaltuuston osottamain määrärahaan käyttämisen valvonnasta rakennusaikana mainitaan rakennustoimikunnan pöytäkirjoissa seuraavaa:

a) maaliskuun 26 päivänä 1913 päätettiin pyytää herra Hård af Segerstadilta selvitystä siitä, minkä verran sairaalarakennustöitä varten osotetusta määrarahasta jo oli kulutettu;

b) huhtikuun 2 päivänä 1913 päätettiin jättää kysymys erään lisätyön teettämisestä toistaiseksi, kunnes saattaisiin selville, kävisikö tästä johtuvat kulut suorittaminen rakennusmäärarahasta;

c) huhtikuun 22 päivänä 1913 esiteltiin herra Hård af Segerstadin esittämä taulu, josta näkyi, että rakennusmäärärahaista vielä noin 700,000 markkaa oli käyttämättä, ja näytti herra H:n mielestä epätietoiselta, riittäisikö tämä summa työn suorittamiseen. Herra H:n ilmoitus merkittiin tiedoksi saaduksi eikä tois-
taiseksi aiheuttanut muuta toimenpidettä;

d) heinäkuun 30 päivänä 1913 herra H. ilmoitti, että rakennusmäärärahaista oli käytettävänä 306,267 markkaa 40 penniä, minkä jälkeen toimikunta kehotti herra Hårdia mahdollisimman pian antamaan täydellisen tilanselvityksen;

e) syyskuun 19 päivänä 1913 herra H. antoi yleisselvityksen sairaalaraken-
nyksen menoista, ja kävi tällöin selville, että rakennusmäärärahaista oli jällellä 208,704 markkaa 77 penniä sekä päätettiin, ettei mainittu ilmoitus sillä kertaa aiheuttaisi toimenpidettä;

f) lokakuun 20 päivänä 1913 herra H. ilmoitti määrärahaista enää olevan käyttämättä 175,156 markkaa 39 penniä;

g) marraskuun 26 päivänä 1913 herra H. teki selkoa rakennusyrityksen rahallisesta asemasta ja selville kävi, että työn loppuunsaattamiseen tarvittaisiin noin 350,000 markan lisämääräraha. Rakennustoimikunta antoi erään jaostonsa toimeksi laatia lopullisen laskelman tarvittavasta lisämäärärahaista sekä ehdo-
tuksen Kaupunginvaltuustolle tehtäväksi esitykseksi asiasta;

h) tammikuun 4 päivänä 1914 esiteltiin ehdotus rakennusmäärärahan yli-
tyksen johdosta annettavaksi kertomukseksi, mutta asia lähetettiin edelleen valmisteltavaksi jaostoon, joka sai toimekseen lisämäärärahaa arvioidessaan ottaa huomioon kalustoakin varten tarvittavan lisämäärärahan sekä muutoin laatia laskelmansa vasta sittenkun täysi selvyys asiointilasta oli saatavissa;

i) jaoston annettua lopullisen lausuntonsa päätti rakennustoimikunta marras-
kuun 2 päivänä 1914 tehdä Kaupunginvaltuustolle esityksen asiasta (*Pain. asiakirj. N:o 59 vuodelta 1914*).

Edellä olevaan liittyen on Valiokunta asianomaisille arkkitehdeille sekä c) Tarkasta-
rakennustoimikunnan jäsenille esittänyt seuraavat kysymykset: van ja joh-
tavan arkkiteh-
tehdin sekä

Miten on valvonta järjestetty, jotta rakennustyö tulisi teetetyksi vahvistet-
tujen piirustusten ja kustannusarvioiden mukaisesti? rakennus-
toimikun-
nan jäsen-
ten selityk-
set.

Onko rakennustyön jatkuessa säännöllinen valvonta ollut järjestettynä lisä-
määrärahatarpeen selvittämiseksi sekä onko työt suoritettu vahvistettujen piirus-
tusten ja kustannusarvioiden mukaisesti?

Onko rakennustoimikunta katsonut olevansa oikeutettu ylittämään kustannus-
arvion ja tuntuvassa määrässä poikkeamaan rakennusohjelmasta alistamatta
kysymystä Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi?

Miten on tarkastavan ja johtavan arkkitehdin välinen yhteistyö järjestetty?

Onko työpiirustukset ja muut selvitykset ajoissa toimitettu vai onko tämän johdosta työssä sattunut viivytystä?

Mikä toimi on rakennustoimikunnan puheenjohtajalla ollut taloudellisessa valvonnassa?

Onko kaikista urakalle annetuista töistä ja tavaranhankinnoista hankittu kilpailevia tarkoituksia?

Lisäksi on Valiokunnan jäsen, herra Eskola, joka Valiokunnan puolesta on tarkastanut kulkutautisairaalarakennukseen kuuluvat jaotuslistat sekä laskujen ja rahtikirjain kaksoiskappaleet, Valiokunnan jaostolle antamassaan promemoriassa esittänyt seuraavat, lähinnä johtavan arkkitehdin toimintaan kohdistuvat muistutukset:

„Selvitellessä syytä rakennustyön aiheuttamiin odottamattoman kalliisiin kustannuksiin kiintyy huomio etusijassa siihen tapaan, miten työnjohto kunnallisissa rakennusyrytyksissä nykyään on järjestetty. Suurempia rakennusyrytyksiä varten asetetaan erikoiset rakennustoimikunnat johtamaan ja valvomaan työn kulkua. Todellisuudessa teetetään nämä rakennustyöt samalla tavalla kuin kunnan omat työt, ja niiden taloudellinen tulos on sen varassa, minkälaatuisia henkilöjä rakennustoimikunnan on onnistunut saada toimittamaan lähintä työnjohtoa rakennuspaikalla. Työnjohtajilla on kuitenkin varsin rajoitettu toimivalta eivätkä he voi asemansa ja rakennusyrytyksen etujen mukaisella tavalla esiintyä tarpeellisella tarmolla. Ylin työnjohto ja tarveaineiden hankinta sekä tarjousten hyväksyminen on useimmissa tapauksissa sellaisten henkilöjen käsissä, joiden oma etu ei liity yritykseen.

Suurinta huomiota herättävät kulkutautisairaalan tileissä työpalkat, jotka nousevat kaikkiaan 686,720 markkaan eli 25.8 %:iin rakennuskustannusten koko määrästä. Tämän laatuissa rakennusyrytyksissä käy silloisten hinnoittelujen mukaan työpalkat arvioiminen keskimäärin noin 17 %:ksi, joten olisi pitänyt voida säästyä 245,000 markkaa. Erikoistöihin nähden on huomautettava, että kustannukset kallionlouhinnasta, 111,918 markkaa eli pois luettua noin 15,000 markkaa kanavain työkustannuksia, ovat noin 7.5 markkaa kuutiometriltä. Kallionlouhinnasta maksettuja työpalkkoja käy kuitenkin pitäminen kohtuullisena, jos lukee 5 markkaa kuutiometriltä. Teline työt ovat maksaneet 11,823 markkaa eli 4.1 markkaa 1,000 tiiltä kohti; kohtuullinen hinta näistä töistä olisi kuitenkin rakennusten korkeuteen nähden ollut laskettava ainoastaan 2.5 markaksi 1,000 tiileltä. Samassa suhteessa ovat kaikki työkustannukset ylitetyt. Tarkastellessa erikoisurakoitsijain tarjouksia kiintyy huomio betonitöiden tarjouksiin, jotka työt on jonkinlaisella etuoikeudella annettu yhdelle liikkeelle, vaikka sen hinnat olivat tavallisia paljon korkeammat ja vaikka tuntuva säästö olisi saavutettu, jos tarjouksia muualtakin olisi hankittu. Sama oli laita maalaustöiden.“

Edellä lueteltujen kysymysten ohessa on Valiokunta asianomaisille toimit-
tanut pöytäkirjain ja asiakirjain tarkastelussa laaditun, sairaalarakennusta koske-

van memorialin, jossa oli esitetty tarkastelun tulos ja tarkastelussa tehdyt alustavat muistutukset.

Vastaukseksi näihin kysymyksiin on Valiokunta saanut vastaanottaa alempana esitetyt, osin kirjallisesti laaditut ja osin suullisesti Valiokunnalle annetut selitykset.

Rakennustoimikunnan puheenjohtaja, professori O. Heikel on Valiokunnalle antanut seuraavan kirjallisen lausunnon:

„Valiokunnan m. m. minulle toimittamista asiakirjoista näyttää käyvän selville, että Valiokunnalla on kulkutautisairaalan Rakennustoimikunnalle annetuista tehtävistä käsitys, joka eräiltä kohdin olennaisesti poikkeaa siitä käsityksestä, mikä minulla ja luullakseni koko Rakennustoimikunnalla oli siitä, mitä toimikunnalle kuului mitä ei. Valiokunta näyttää nimittäin tahtovan arvostella Rakennustoimikunnan toimia käsityskannoilta, jotka ovat syntyneet myöhemmin, mutta joita ei vielä ollut *viisi vuotta takaperin*, jolloin Rakennustoimikunta valittiin; ehkäpä myös ohjeiden mukaan, joita on noudatettu valtion, mutta ei tähän asti kunnan rakennusyrityksissä, ja kuitenkin on henkilöjä ja heidän tekojaan arvosteltava sen aikuisten olojen mukaan, jolloin heidän tekonsa tapahtui. Pyydän sentähden heti alussa saada esittää yleislausunnon.

Memorialissaan Valiokunta huomauttaa, että Rakennustoimikunnan päätös sijoittaa kellari kattila- ja konehuoneen sekä rakennuksen pääosan etupuolen alle tiesi olennaista poikkeamista pääpiirustuksista ja kustannusarvioista ja *olisi ollut alistettava Kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi*. Samallinen vaatimus toistetaan myöhemminkin. Pyydän sentähden huomauttaa, että ainoa ohje, mikä Rakennustoimikunnalla oli kustannusarvioon nähden noudatettavana, oli lausunto, jonka Kaupunginvaltuusto antoi helmikuun 21 päivänä 1911 vahvistaessaan kulkutautisairaalan piirustukset ja kustannusarvion. Tämä lausunto oli seuraava: Valtuusto antoi niinkään rakennustoimikunnan tehtäväksi aikansa, sittenkun oli voitu todeta se summa, millä todelliset rakennuskustannukset ylittäisivät tarkoitusta varten myönnetyn määrärahan, siitä Kaupunginvaltuustolle ilmoittaa tarpeellisten lisämäärärahan saamiseksi. — Tämä lausunto on niinkään täysin sen mukainen, mitä Helsingin kaupungin rakennusyrityksissä aikaisemmin on käytännössä noudatettu. Valiokunnan esittämä vaatimus ei siis perustu mihinkään Kaupunginvaltuuston aikaisempaan lausuntoon, ei myöskään kunnassa noudatettuun käytäntöön. Sitä että *myöhemmin* budjetinjärjestelyn yhteydessä on esitetty vaatimuksia, semmoisia kuin Valiokunta on maininnut ja Nickbyn mielisairaala rakennettaessa lienee noudatettukin, ei tietenkään käy esittäminen sen vaatimuksen perustelemiseksi, että näin olisi ollut meneteltävä jo ennen kuin tuollaista menettelyä oli ehdotettukaan.

Samoin kuin kulkutautisairaalan Rakennustoimikunta ovatkin sentähden kaikki Helsingin Kaupunginvaltuuston aikaisemmin asettamat rakennustoimikunnat katsoneet olevansa oikeutettuja kussakin eri tapauksessa esitystä Kaupunginvaltuus-

tolle tekemättä päättämään erinäisistä rakennusaikana piirustuksiin tarpeellisiksi huomatuista muutoksista, siinäkin tapauksessa että kustannusarvio niiden johdosta täytyisi ylittää. Tässä on kuitenkin aina pyritty mikäli mahdollista pysymään kokonaiskustannusten arvioiduissa puitteissa ja on, samoin kuin kulkutautisairaalan Rakennustoimikuntakin teki, edellytetty että, jos arvio täytyy joltakin kohden ylittää, on se luultavasti toisilta kohdin osottautuva niin runsaaksi, että kustannukset, ainakin käyttämällä lisäksi „arvaamattomien tarpeitten“ erää, mahtuvat kustannusarvioon kokonaisuudessaan. Useimmiten, ehkäpä aina, on kuitenkin osottautunut lisämääräraha tarpeelliseksi. Se mielipide on kuitenkin ollut yleinen ja mielestäni sängen luonnollinenkin, ettei Kaupunginvaltuustoa, tavallisesti *lisätyin luvuin* (koskapa suuremmat rakennustyöt tavallisesti teetetään lainavaroilla) pitäisi, tuskinpa voisikaan vaivata, ennenkuin lopulliset kustannukset ovat kutakuinkin tarkoin laskettavissa, mitä arkkitehdit eivät kuitenkaan tavallisesti ole voineet tehdä, ennenkuin rakennukset ovat olleet likipitäen valmiit.

Kulkutautisairaalan rakennusaikana oli kuitenkin se käsitys alkanut yhä enemmän varmistua Kaupunginvaltuustossa, että myönnettyä kokonaismäärärahaa ei olisi ylitettävä, ennenkuin lisäystä oli anottu. Tietenkin halusi kulkutautisairaalan Rakennustoimikunta noudattaa tätä Kaupunginvaltuustossa julkilausuttua toivomusta, minkätähden johtavalta arkkitehdiltä (Hård af Segerstadilta) moniaita kertoja pyydettiin sekä yksityisesti että pöytäkirjaan selvitystä lisämäärärahan tarpeellisuudesta. Syistä, jotka hän itse lähemmin esittänee, hän kuitenkin ilmoitti, ettei selvitystä voinut antaa, ennenkuin sairaala oli valmistunut ja kaikki laskut saatu. Huomattava on kuitenkin, että vaatimusta lisämäärärahan anomisesta edeltäpäin ei vielä kaupunginviranomaisten mielestä pidetty pakollisena, mikä näkyy m. m. siitä että, sittenkun Rakennustoimikunta oli havainnut kulkutautisairaala varten myönnettyt määrärahat riittämättömiksi, Rahoituskamari tiedusteltaessa (tosin yksityisesti), voisiko Kamari edelleen, vaikka myönnettyt määrärahat jo oli kulutettu, osottaa tarpeelliset varat kulkutautisairaalan valmistumiseen, vastasi myöntävästi ja Rakennustoimikunnan puheenjohtajan hyväksymät laskut määrättiin edelleen maksettaviksi.

Jos minun käsitykseni Rakennustoimikunnan tehtävästä tunnustetaan oikeaksi, niin näyttävät Valiokunnan lausunnot, että ne ja ne poikkeamiset rakennuspiirustuksista olisi ollut alistettava Kaupunginvaltuuston tutkittaviksi, olevan jätettävä raukeamaan, jos nimittäin niillä tarkoitetaan muistutuksen tekemistä Rakennustoimikuntaa vastaan, mutta ehkä voi niitä käyttää perustelmina siltä varalta että Valiokunta aikoo Kaupunginvaltuustolle annettavassa esityksessään ehdottaa menettelyjä, joita on noudatettava kaupungin vastaisissa rakennusyrytyksissä.

Vaikkei ole minun asiani tässä yhteydessä lausua mieltäni tuollaisesta ehdotuksesta puoleen eikä toiseen, en kuitenkaan, Valiokunnan tekemiin eräisiin kysymyksiin nähden, voi olla lyhyesti huomauttamatta, että uudistettujen esitysten tekeminen Kaupunginvaltuustolle rakennustyön jatkuessa ehdottomasti

vaikuttaa häiritsevästi työsuunnitelmaan, ehkäpä aiheuttaa työn keskeytymisenkin joksikin ajaksi, mistä välttämättä seuraa rakennuskustannusten kohoaminen, siinäkin tapauksessa että on aikaa rakennustyön jatkamiseen, mikä esim. ei ollut laita kulkutautisairaalaan nähden, jonka pakottava tarve vaati rakentamaan mahdollisimman lyhyessä ajassa.

Edellä olevan yhteydessä pyydän vielä huomauttaa seuraavaa:

Kun Rakennustoimikunnalla oli tässä edellä esitetty käsitys tehtävästään myönnetyn määrärahan käyttämiseen nähden, on luonnollista, että toimikunta puolestaan ei aikonut alun pitäen ryhtyä semmoisiin toimiin, että olisi ollut mahdollista sitä mukaa kuin rakennustyö edistyi vertailla todellisia kustannuksia arvioituihin. Kaikkiin Valiokunnan tekemiin tämän suuntaisiin kysymyksiin täytyy sentähden vastata epävästi.

Mitä Rakennustoimikunnan puheenjohtajalle toimeksi annettuun laskujen tarkastukseen tulee, ei sitä ollut tarkoitettu yksityiskohtaiseksi, vaan valvovaksi tarkastukseksi. Yksityiskohtainen tarkastus oli erinäisten rakennustyön toimihenkilöjen (Hård af Segerstadin y. m.) tehtävä. Minulla puheenjohtajana oli siis toimenä katsoa, että *asianomaiset henkilöt* olivat tarkastaneet ja todistaneet, että tavarat ja tarveaineet oli toimitettu, ettei niiden laatu aiheuttanut muistutusta, että ne oli kunnollisesti kirjaanpantu, jottei erehdyksiä voinut syntyä, että hinnat oli oikein merkitty, että maksuja ei suoritettu ennen sovittua aikaa j. n. e. Sittenkun olin näistä seikoista vakuuttunut ja epäselvissä tapauksissa hankkinut selvityksen, allekirjoitin laskut Rakennustoimikunnan puolesta, niinkuin Raha-toimikamari oli maksunsuoritusta varten vaatinut. Sittenkun laskut oli maksettu, tarkastettiin ne vielä kaupungin revisionikonttorissa.“

Tarkastava arkkitehti M. Schjerfbeck lausui pääasiassa seuraavaa:

Sairaalarakennusta ensin suunniteltaessa oli puhetta työnjohdon järjestämisestä siten, että S. saisi toimekseen koko tarkastuksen ja johdon sekä yksityiskohtaisten ja erikoispiirustusten laatimisen. Siinä tapauksessa olisi S. apunaan erikoisesti palkkaamansa arkkitehti työmaalla toimitettavaa päivittäistä valvontaa varten ottanut huolekseen koko rakennusyrityksen johdon, joten työtarkastus olisi tullut järkiperaisesti järjestetyksi, pääasiallisesti samaan tapaan kuin valtion rakennusyrityksissä. Kaupunginvaltuuston maaliskuun 1 päivänä 1910 tekemästä päätöksestä johtuva rakennusyrityksen valvonnan jakaminen ei herra S:n mielestä ollut onnekas. Muiden tärkeitten tehtävänsä johdosta ei arkkitehti Hård af Segerstad ollut voinut antautua tähän rakennustyöhön siinä määrin kuin suotavaa olisi ollut, minkätähden erikoinen johtava arkkitehti ehdottomasti olisi ollut asetettava koko rakennusajaksi.

Rakennustoimikunnan päätös, jonka Toimikunnan puheenjohtaja oli saattanut S:n tiedoksi, ei *velvoittanut* S:ä tarkastamaan tilejä eikä vastamaan kustannuksista. Tätä päätöstä ei ollut kirjoitettu Rakennustoimikunnan pöytäkirjaan, ja valitettavasti oli S. laiminlyönyt pyytää kirjallista vahvistusta päätökselle. S. oli

kuitenkin Rakennustoimikunnan neuvottelevana jäsenenä katsonut olevan kiinnittäminen huomiota kustannuskysymykseenkin ja hänen aloitteestaan oli päätetty arkkitehti Hård af Segerstadilta vaatia edellä mainittuja laskelmia määrärahan käyttämisestä. Tämä selvitys ei kuitenkaan sinänsä voinut olla tehokkaana tarkastuksena, koska herra Hård af Segerstadin ilmoituksen mukaan laskelmaa ei voinut eritellä niin, että ulkona olevat saamiset ja arvaamattomat kulut olisivat siitä käyneet selville. Syyksi tähän ilmoitettiin, että Rakennuskonttorin tilinpito saattoi tuollaisen erikoislaskelman laatimisen mahdottomaksi. Konttorin tilinpitoa uudesti järjestämättä ei siis Rakennustoimikunnan eikä johtavain arkkitehtien puolelta voitu aikaansaada tehokasta jatkuvaa tarkastusta. Tuollaista uudestijärjestämistä ei ollut työn jatkuessa vaadittu enempää kuin sitäkään, että S. ottaisi taloudellisen valvonnan toimittaakseen, minkätähden asia oli saanut jäädä Rakennustoimikunnan vastamainitun päätöksen varaan.

S:n tehtävät rajoittuivat siis erikois- ja yksityiskohtaisten piirustusten laadinnan valvomiseen Rakennuskonttorissa sekä töiden tarkastukseen rakennuspaikalla. Keinoja mainittavammassa määrässä vaikuttaa töiden taloudelliseen puoleen ei S:llä ollut, kun työtä johtava arkkitehti ilmoitti, että kaupungin rakennustarkastuksen asettamia vaatimuksia rakenteisiin nähden oli tarkoin noudatettava eikä minkäänlaista huojennusta tässä kohden ollut odotettavana. Urakajärjestelmää sitä paitsi käytettiin paljon vähemmässä mitassa kuin mitä S:lle työaikana ilmoitettiin, osin ei tuollaista työtapaa olisikaan voitu käyttää, koska se ei käynyt yhteen Rakennuskonttorin työmenettelyn kanssa.

Se seikka että kustannusarviota ei kaikilta kohdin noudatettu hinnoitteluihin nähden johtui osittain siitä, että työtä johtavalle rakennusmestarille ei annettu kustannusarvioiden jäljennöstä, koska semmoista herra Hård af Segerstadin lausuman mukaan ei säädetty Rakennuskonttorin työjärjestyksessä.

Kiireisenä työaikana tarkasti S. työmaata kahdesti tai kolmasti viikossa sekä talvisaikaan, jolloin työtehoisuus oli vähempi, harvemmin. Kesälomansa aikana kävi S. kahdesti viikossa kaupungissa tarkastusta toimittaakseen.

Kaikki työ- ja yksityiskohtaiset piirustukset toimitettiin rakennuspaikalle niin hyvissä ajoin, ettei viivytystä niiden takia syntynyt.

S. ilmoitti lisäksi, että valtion rakennustoissa on toukokuun 3 päivänä 1899 valtion tililaitoksen uudestijärjestämisestä annetun asetuksen mukaisesti toimeenpantu tarkastusjärjestelmä, joka täysin tehokkaasti valaisee määrärahain kulumista työn jatkuessa. Tämän järjestelmän mukaan laaditaan kuukausittaiset siirtotilit, joiden pohjalla tarkastava arkkitehti sitten määrääajoin laskee rahallisen aseman. Tauluihin merkitään mitä kustakin erästä on kulunut ja mitä vielä on teettämättä. Poikkeukset rakennusohjelmasta ja muutostyöt merkitään erikseen. Jos huomataan, että määrärahoja täytyy ylittää, tehdään K. Senaattiin viipymättä alistus lisämäärärahain myöntämisestä, ja hätätilassa saa rakennustyö seisautua Senaatin päätöstä odotellessa. Samantapainen järjestely olisi S:n mielestä otettava käytäntöön kunnankin suuremmissa rakennusyrityksissä.

Työtä johtava arkkitehti K. Hård af Segerstad on vastineeksi edellä mainittuun herra Eskolan promemoriaan Valiokunnalle antanut seuraavan kirjallisen selityksen:

„Kaupungin uuden kulkutautisairaalan rakennuskysymystä tarkastamaan asetetulle Kaupunginvaltuuston Valiokunnalle.

Vastaukseksi tämän oheiseen erään Valiokunnan jäsenen lausuntoon on allekirjoittaneella kunnia täten lausua seuraavaa:

Mitä ensinnä tulee kaupungin uutistöiden johtamistapaa vastaan tehtyihin yleismuistutuksiin, pyytää allekirjoittanut täten kunnioittaen huomauttaa, että se jyrkästi lausuttu käsitys että kaupungille olisi edullisempaa teettää rakennustyönsä urakalla aiheuttaa *kaikkia* tämän kysymyksen yhteydessä olevia seikkoja tyyten tarkastellessa jo tavallisissa vaatimattomissakin rakennustöissä oikeutettuja vastaväitteitä. Sitä enemmän on näin laita nyt puheena olevassa rakennusyrityksessä, missä sangen mutkallisia ja kalliita erikoistöitä esiintyy laajassa mitassa eri rakennuksissa. Väite että työ tulee *paremmin* tehdyksi, jos henkilöä, joka sitä lähinnä hoitaa, siihen kytkävät taloudelliset edut, saattaa eräissä tapauksissa olla oikea, mutta pelottavia esimerkkejä päinvastaisesta asialaidasta on valitettavasti lukuisissa tapauksissa esitettävissä. Valtion työt mainitaan usein hyvinä esimerkkeinä tämän työmenettelyn tuottamista eduista, mutta tässä tavallisesti unohdetaan, että moni valtion rakennustyö on tuottanut monelle, jotka niihin ovat kytkeneet taloudellisia etujaan, satoihintuhansiin nousevia tappioita ja että moni heistä on saanut luovuttaa kaiken omaisuutensa velkojilleen.

Mitä sitten työkustannuksia koskeviin muistutuksiin tulee, on kirjelmässä mainittu näiden prosenttiluku verrattuna kokonaiskustannuksiin, noin 2,650,000 markkaan, harhaan viepä sikäli, että 1) ilmoitettu työkustannusten kokonaissumma 686,720 ei johdu ainoastaan itse rakennuksista, vaan lisäksi kokonaisalueesta teineen (katuineen), putkikulverttineen, vesi-, lasku-, lokaviemäri-, kaasu- ja sähköjohtoineen ja kaapelineen, aitauksineen, ulkovalaistuksineen y. m. sekä 2) että „tämän laatuista“ rakennuksia, niinkuin kirjelmässä sanotaan, ei ainkaan meidän maassa ole aikaisemmin teetetty ja että siis on vaikea arvostella, minkä verran työkustannuksia tuollaisista rakennuksista“ tavallisesti on. Kun ottaa huomioon, että eräät ulkopuoliset työt, joilla ei ole rakennusten kanssa enempää yhteyttä kuin „kaduilla“ on valmiiksi järjestetyssä kaupunginosassa, nousevat 260,000 markan vaiheille, vähenevät kokonaiskustannukset 2,390,000 markkaan, ja kun lisäksi otetaan huomioon, että suurin osa tie-, kulvertti-, lokaviemäri-, louhinta- y. m. ulkopuolisista töistä on työ- eikä rakennusainekustannuksia, vähenee rakennusten työkustannusten kokonaissumma 544,300 markkaan (686,700: — — 142,400: — = 544,300: —) ja prosenttiluku 22.7 vaiheille.

Se seikka että tämä työkustannusten prosenttimäärä verrattuna tavallisten asuinrakennusten vastaavaan prosenttimäärään kuitenkin on korkeanlainen, johtuu

pääasiallisesti rakennusten mutkallisesta sisustuksesta. Eritoten on tässä kohden huomattava rakennukset N:o IV ja IX, yksikerroksiset rakennukset, joissa ikäänkuin jokaisella sairashuoneella on eri sisäänkäytävänsä, lämmitettävä eteinen, erikoinen kylpyhuone ja W. C., sekä rakennukset N:ot II ja III, joihin on sijoitettu kaikkiaan noin 80,000 markan hintaiset suuret konelaitokset.

Kallionlouhinnan hinta sitä vastoin on oikein laskettu eikä sitä vastaan käyne oikeutettuja muistutuksia tekeminen. Ilmoitus että tällä paikkakunnalla aikaisemmin moniaita vuosia takaperin on teetetty louhintatöitä 5 markan hinnasta m³, on oikea, ja samaten voi olla mahdollista, että suurissa louhintatöissä, niinkuin rautatienleikkauksissa y. m. s. kallion ollessa erikoisen edullisesti muodostunutta on 1905 vuoden jälkeenkäin joskus voitu kalliota louhituttaa noin 5 markalla m³, mutta sillä ei ole sanottu, että tässä erikoistapauksessa, jolloin suuri osa kalliota täytyi louhia varovasti, jotta siitä saataisiin mahdollisimman paljon perustukseen ja kivijalkaan kelpavia kiviä, 7 markan 50 pennin hinta olisi liian korkea, varsinkin jos otetaan huomioon kallion erittäin lohkeileva rakenne ja huono halkoutuminen (ks. m. m. rakennuksen IX alla olevaa kivijalkaa).

Syyt siihen että telinetöiden kustannukset ovat nousseet tavallista suuremmiksi on rakennustoimikunta Kaupunginvaltuustolle osottamassaan kirjelmässä marraskuun 2 päivältä 1914 (sivu 8 neljäs kappale) ohimennen maininnut.

On luonnollista, että telinetöiden kustannukset tuollaisissa oloissa nousevat tuntuvasti suuremmiksi tavallisia määriä. Jos sitäpaitsi otetaan huomioon, että melko suurta osaa rakennusten ulkopuolisia töitä (lokaviemärejä, tunneleja, kaivoksia y. m. s.) sekä laajoja koneteknillisiä töitä varten niinkään on tarvittu eräitä telinetöitä, jommoisia tavallisissa rakennusyrytyksissä ei tule kysymykseen, täytynee säännöllisiksi ilmoitettua prosenttimäärää tuntuvasti korottaa.

Silmäys työpiirustuksiin lopuksi osottaa, että eräiden rakennusten (esim. N:o I) sisäseinät ovat täynnä kaikenlaisia putkia ja kanavia, minkätähden työhön, vaikka olikin kallista ja vaikeata suorittaa (m. m. telineihin nähden), on tarvittu verraten vähän tiliä. Laskettaessa siis telinetöiden kustannuksia prosenttimäärin kutakin 1,000' tiiltä kohti on tämä prosenttimäärä, ainakin mitä korkeampiin rakennuksiin tulee, harhaan viepä.

Mitä vihdoin tulee erinäisten erikoisurakoitsijain tarjousten hyväksymistä vastaan tehtyihin muistutuksiin, pyydän tässä huomauttaa, että nämä tarjoukset on hyväksytty tai hyljätty, sittenkun ne oli esitetty rakennustoimikunnalle, joka tarkoin tutkittuaan kulloinkin esillä olevia tarjouksia ja niitä pohdittuaan on lopullisesti hyväksynyt sen tai ne tarjoukset, mitkä se kulloinkin on pitänyt kaupungille edullisimpana. Se seikka ettei aina ole hyväksytty alimpia tarjouksia, johtuu siitä, että rakennustoimikunnan jäsenet ja allekirjoittanut puolestaan aina ovat puoltaneet sen urakoitsijan tarjousta, jota kussakin eri tapauksessa on pidetty kaupungille edullisimpana ei ainoastaan hintaan vaan tarjotun työn laatuun

samoinkuin siihenkin nähden, mitä takeita työn hyvyydestä ja lujudesta asianomaisten urakoitsijain maineen ja aikaisempain töiden on katsottu tarjoovan.

Mitä erikoisesti muistutuksen alaisiin „betonitöihin“ tulee, käy rakennustoimikunnan pöytäkirjoista selville, että pyydetyistä tarjouksista on hyväksytty se, jonka rakenteen laadun (n. s. reikätiiliholvi Bremerin järjestelmän mukaan) katsottiin tarjoovan rakennusrungon kanssa yhtenäisimmän ja yhdenmukaisimman rakennusmuodon (mahdollisimman paljon tiiliä betonimäärään verraten).

Maalaustöiden tarjouksia pyydettiin, niinkuin tämän oheisista asiakirjoista näkyy, neljältä isommalta liikkeeltä, jotka aikaisemmin hyvin ja huolellisesti suorittamallaan töillä olivat osottautuneet kykeneviksi tekemään tämän suuren ja vaativan työn. Tätä asiaa rakennustoimikunnassa käsiteltäessä kuitenkin tuli selville, että eräällä tarjouksen tehneistä liikkeistä oli niin heikko taloudellinen asema, ettei toimikunta katsonut voivansa uskoa sille työn suoritusta, vaan päätti sittemmin, koska tehdyt tarjoukset ylipäätään olivat yhdenarvoiset, jakaa tämän suuren työn noiden kolmen muun liikkeen kesken, niinkuin tämän oheisista asiakirjoista lähemmin näkyy.

Arveluun että rakennustoimikunta olisi antanut töitä jonkinlaisella „etu-oikeudella“ ei allekirjoittanut puolestaan voi yhtyä.

Helsingissä, joulukuun 17 päivänä 1915.

Karl Hård af Segerstad.

Edellä mainitun kirjelmän oheen on herra H. pannut kaksi taulua (Liitteet I ja II), joista edellinen valaisee niitä kokonais- ja työkustannusten supistuksia, joista herra H. on vastineessaan maininnut, ja toinen osottaa eri rakennusten likimääräisen kuutiosisällyksen. Viimeksi mainitusta taulusta näkyy, että sairaalarakennuksen kokonaiskustannukset (2,390,000 markkaa, siitä luettua pois konelaitosten hinta 80,000 markkaa = 2,310,000 markkaa) jaettuna kaikkien rakennusten kuutiosisällyksen, 65,500 m³:n kesken on noin Smk 35: 30 m³:ä kohti, ja huomauttaa herra H., että tässä myös on lukuun otettu rakennukset IV ja IX, joiden kallis ja monimutkainen asemanjärjestys vaatii paljon korkeampaa yksikköhintaa.

Mitä tarkastavan ja työtä johtavan arkkitehdin väliseen suhteeseen tulee, lausui herra H., että rakennustoimikunta oli sen järjestänyt samojen työnjako-periaatteiden mukaan, joita noudatetaan valtion rakennustöissä. Herra Schjerfbeckillä olisi siis ollut, ellei velvollisuus niin ainakin täysi valta järjestää ja toimittaa taloudellista valvontaa rakennustyön jatkuessa. Todellisuudessa muodostuivat olot sellaisiksi, että taloudellinen johto oli yksinomaan herra H:n huolena ja ettei herra S. mainittavasti puuttunut siihen. Herra S. oli kuitenkin ilmeisesti tässä kohden toiminut vilpittömässä mielessä. Siitä huolimatta että taloudellinen valvonta siten todellisuudessa oli ollut herra H:n huolena, oli erinäisiä töitä, m. m. eräitä johtotöitä, teetetty alijaostojen välityksellä herra H:n myötävaikutuksesta.

Mitä tuli kysymykseen tehokkaan taloudellisen tarkastuksen järjestämismahdollisuudesta yhtyi herra H. rakennustoimikunnan puheenjohtajan edellä olevassa kirjoituksessaan esittämiin näkökohtiin sekä lisäsi, että sellainen järjestys olisi kohdannut vaikeuksia Rakennuskonttorissa aikaisemmin noudatetun kirjanpitojärjestelmän johdosta. Tilausliput nimittäin pantiin kirjaan vasta niihin kuuluvien laskujen saavuttua ja näiden yhteydessä, minkä johdosta tilit eivät olleet ajan tasalla. Kun jatkuva valvonta rakennuskauden lopulla osottautui tarpeelliseksi, ei H:lla ylenmääräisten töittensä vuoksi ollut aikaa järjestää tilinpitoa uudestaan sillä tavoin kuin tarve olisi vaatinut. Nyitemmin on tuollainen Rakennuskonttorin kirjanpidon muutos toimeenpantu, joten Kaupunginvaltuuston vaatima ankarampi määrärahaan käyttämisen valvonta käy mahdolliseksi.

Herra H. mainitsi edelleen, että useimmat työt, paitsi louhinta- ja perustustöitä, teetettiin osittaisurakalla. Kokonaisurakan käyttäminen näin laajassa ja laadultaan erikoisessa rakennustyössä ei näyttänyt voivan tulla kysymykseen, koska pätevää urakoitsijaa luultavasti ei olisi voitu saada.

Mitä tulee syihin, jotka olivat aiheuttaneet tuntuvilla määrillä ylittämään kustannusarvion, viittasi herra H. etusijassa rakennustoimikunnan esityksessä olevaan seikkaperäiseen perusteluun (*Pain. asiakirj. N:o 59 vuodelta 1914*). Päävika oli herra H:n käsityksen mukaan siinä, että kustannukset oli laskettu sellaisen ohjelman pohjalla, jonka yksityiskohdat vielä olivat määräämättä, eikä, niinkuin vastedes olisi tehtävä, valmiiden pää- ja erikoispiirustusten pohjalla. Se herra Schjerfbeckin mainitsema seikka, ettei asianomaisen rakennusmestarin käytettäväksi ollut annettu kustannusarvioiden jäljennöstä, ei herra H:n mielestä sanottavia merkinnyt, koska kustannusarviosta olisi ollut sangen vähän opastusta ja hyötyä rakennusmestarille sairaalan rakennusohjelmaan tehtyjen tuntuvain muutosten johdosta.

Rakennustoimikunnan muut jäsenet (herrat Zilliacus, Björkstén, Idström ja Lindahl) ovat pääasiassa yhtyneet toimikunnan puheenjohtajan antamaan selitykseen. Tarkastavan ja työtäjohtavan arkkitehdin välisestä työnjaosta on ilmaantunut jonkin verran eriäviä mielipiteitä. Eräät jäsenet ovat olleet sitä mieltä, että arkkitehti Schjerfbeck, jolla oli samat tehtävät kuin tarkastavalla arkkitehdillä valtion rakennustöissä, olisi tämän johdosta ja toimikunnan neuvottelevana jäsenenä ollut velvollinen kohdistamaan huomionsa määrärahaan käyttämiseenkin työn jatkuessa sekä toimikunnalle ehdottamaan määrärahaan asteettaisesta ylityksestä johtuvia toimenpiteitä, jota vastoin muut jäsenet ovat mielipiteenään lausuneet, että taloudellinen valvonta ei kuulunut arkkitehti Schjerfbeckille ja että hänen huolenaan oli ainoastaan rakennusteknillinen tarkastus. Rakennustoimikunta oli rakennustyön aikaisemmassa vaiheessa ollut varma siitä, että määrärahat riittäisivät tehdyistä poikkeuksista huolimatta, ja työn edistyttyä pitemmälle oli arkkitehti Hård af Segerstadia jo ennen maaliskuun 26 päivänä 1913 pidettyä kokousta moniaita kertoja pyydetty selvittämään rahallista asemaa,

mitä H. ei kuitenkaan katsonut voivansa tehdä keskeyttämättä rakennustyötä. Esitettäessä taulua huhtikuun 22 päivänä 1913 pidetyssä kokouksessa ei ollut huomattu, että melko suuri joukko laskuja vielä oli maksamatta. Täysin selvää kuvaa rahallisesta asemasta ei ollut rakennustoimikunnalle esitetty eikä seikkaperäisempiä laskelmia herra H:n ilmoituksen mukaan voitu silloisen kirjanpitojärjestelmän johdosta esittää. Vasta heinäkuun 30 päivänä 1913 oli rakennustoimikunta saanut täyden selvän rahallisesta asemasta, mutta silloin oli sairaalarakennus jo likimittäin valmis. Se seikka ettei rakennustoimikunta ollut järjestänyt säännöllistä taloudellista valvontaa samaan malliin kuin viime aikoina on käytetty valtion rakennustöissä, johtui siitä, ettei tuollaista järjestelmää tähän asti ollut kunnan rakennusyrytyksissä käytetty. Rakennustoimikunta oli käytännöllisistä syistä pitänyt tarpeettomana joka kerta kun rakennusohjelmasta poikettiin alistaa näitä yksityisseikkoja Kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi, varsinkin kun Valtuuston antamasta tehtävästä näytti johtuvan, että toimikunnan oli *tehtävä ilmoitus, sittenkun lisämäärärahan tarve oli todettu.*

II. Poikkeukset vahvistetusta rakennussuunnitelmasta.

Tämän nimikkeen kohdalla on Valiokunta, viitaten rakennustoimikunnan esitykseen ja siihen liittyviin tauluihin (*Pain. asiakirj. N:o 59 vuodelta 1914*), luetellut ne poikkeukset, mitkä rakennustoimikunta Kaupunginvaltuustolta valtuustusta hankkimatta on tehnyt vahvistetusta rakennusohjelmasta, minkä ohessa on mainittu Valiokunnan hankkimat täydentävät tiedot kustakin muutostyöstä.

1. Taulu N:o 1 a^I , a^{II} , a^{III} (*Pain. asiakirj. N:o 59, sivu 2**).

Pesu- ja kattilahuone (N:o III).

Kattila- ja pumppuhuoneen alainen kellari.

Rakennuksen muun osan alainen kellari.

Lisäkustannukset 32,780 markkaa.

Kun rakennustoimikunnan päätös laittaa kellari kattila- ja konehuoneen sekä rakennuksen etumaisen pääosan alle tietää olennaista poikkeamista pääpiirustuksista ja kustannusarvioista, on Valiokunta hankkinut lähemmän selvityksen tästä seikasta. Niinikään on tietoja hankittu siitä, oliko tarpeellista varata paikkaa neljännelle höyrykattilalle, koska tätä laajennustyötä on eräillä tahoilla pidetty tarpeettomana. Näistä seikoista on rakennustoimikunta ilmoittanut seuraavaa:

Kellarin laittaminen kattila- ja konehuoneen sekä rakennuksen etuosan alle oli aiheutunut insinööri Theorellin lämpöteknillisestä järjestelmästä (ks. alemmaa). Päätös paikan varaamisesta neljättä höyrykattilaa varten oli tehty, jotta ei tar-

vitsisi laittaa ylimääräistä kattilahuonetta, mikä kävisi tarpeelliseksi sairaalaa vastedes laajennettaessa. Jo rakennustoimikunnassa oli puhetta yhden varapaviljongin teettämisestä nykyisten lisäksi ja sen rakennuttaminen käykin kohdakkoin tarpeelliseksi, jossa tapauksessa neljäs kattilakin tarvitaan. Tämän johdosta valittiin kaikki putketkin niin avarat, että ne riittävät neljälle kattilalle. Nämä lisätyöt on siis teetetty silmällä pitäen sairaalan vastaista etua ja jotta tarpeelliset laajennukset kävisi toimeenpaneminen ylen suuritta kustannuksitta. Päätettäessä varata tilaa neljännelle kattilalle ei ollut olemassa selvitystä niistä lisäkuluista, joita tämä laajennus aiheuttaisi.

2. *Taulu N:o 1 b* (Pain. asiakirj. N:o 59, siv. 2*).

Varapaviljonki (N:o VI).

Lisäkustannukset 5,373 markkaa.

Tähän kuuluvat lisätyöt on teetetty ylilääkärin vaatimuksesta, kun hän työn jatkuessa vakuuttui siitä, että palvelijastoa varten oli rakennusohjelmassa varattu liian vähän tilaa. Sittenkun paviljonki oli rakennettu, huomattiin että kellarikin kelpaisi hyvin käytettäväksi asuntotarkoituksiin. Siitä lähtien kun sairaala luovutettiin käytettäväksi, ovat huoneistot olleet täynnä sekä hoitajattaria että toisinaan potilaitakin.

3. *Taulu N:o 4* (Pain. asiakirj. N:o 59, siv. 3* ja 4*).

Sairaala-alueen ulkopuolinen laskujohto.

Lisäkustannukset 5,238 markkaa 87 penniä.

Yksityiskohtaisten piirustusten valmistuttua huomattiin, että täytyi tarpeellisen yhteyden aikaansaamiseksi teettää muuan erikoinen johto, jota ei ollut otettu huomioon kustannusarviossa. Tähän työhön nähden viitataan rakennustoimikunnan perusteluihin (Vrt. taulua N:o 8, siv. 5*).

4. *Taulu N:o 5* (Pain. asiakirj. N:o 59, siv. 4*).

Lämpöteknilliset laitteet ja savupiippu.

Lisäkustannukset 30,744 markkaa 8 penniä.

Tämän asian vaiheet rakennustoimikunnassa ovat pöytäkirjain mukaan seuraavat:

Kokouksessa huhtikuun 8 päivänä 1910 päätettiin käyttää insinööri R. von Nandelstadhia asiantuntijana sairaalan lämpöjohto- ja tuilluutuslaitteita suunniteltaessa. Saman kuukauden 13 päivänä pyydettiin herra von N:ia laatimaan tuollaisten laitteiden ensimmäinen suunnitelma. Seuraavan kesäkuun 15 päivänä saivat arkkitehti Schjerfbeck ja herra von N. toimekseen laatia lämpöjohton,

pesuhuoneiden sekä laitoksen keittiön sisustuksen ohjelman. Tammikuun 11 päivänä 1911 lähetti toimikunta Valtuustolle kulkutautisairaalan kustannusarvion, jossa lämpöteknillisten töiden kustannukset oli laskettu herra von N:n ehdotuksen mukaisesti. Helmikuun 21 päivänä Kaupunginvaltuusto hyväksyi kustannusarvion; mutta jo sitä ennen eli saman kuukauden 6 päivänä oli toimikunta päättänyt antaa suunnitelmat ruotsinmaalaisen insinöörin Hugo Theorellin tarkastettaviksi. Maaliskuun 11 päivänä herra Theorell ehdotti, että paikalliskiertojärjestelmän mukaisen lämpöjohdon sijasta laitettaisiin keskuskiertojärjestelmän mukainen johto, minkä jälkeen herra Th. sai tehtäväkseen 2 kuukauden kuluessa laatia laitteen seikkaperäisen suunnitelman. Th:n palkkio määrättiin 5—5 1/2 %:ksi rakennuskustannuksista, enintään kuitenkin 10,000 markaksi. Maaliskuun 29 päivänä päätettiin laittaa lämpö- ja lämminvesijohdot niin, että ne riittäisivät yhteen paviljonkiin ennestään suunniteltujen lisäksi, mistä seikasta Th:lle oli ilmoitettava. Toukokuun 6 päivänä pitennettiin herra Th:n työaika toukokuun loppuun. Heinäkuun 5 päivänä pyydettiin kustannusarviota A. B. Högfors Bruk, A. B. Rob. Huber ja A. B. Vesijohtoliike O. Y. liikkeiltä herra Th:n ehdotuksen pohjalla.

Tammikuun 23 päivänä 1912 hyväksyttiin A. B. Vesijohtoliike O. Y:n tarjous. Maaliskuun 10 päivänä 1912 päätettiin edelleen neuvotella herra Th:n kanssa järjestelmästä sekä ammattimiehillä tutkituttaa asiaa. Maaliskuun 22 päivänä samaa vuotta hyväksyttiin lopullisesti Th:n järjestelmä ja A. B. Vesijohtoliike O. Y:n tarjous.

Lisäkustannuksista tulee 16,086 markkaa 96 penniä insinöörien von Nandelstadhin ja Theorellin palkkioiden ja matkalaskujen osalle; loput ovat järjestelmänmuutoksesta johtuneita kustannuksia.

Tämän tuntuvan lisäkustannuksen perustelemiseksi ovat rakennustoimikunnan jäsenet, sen lisäksi mitä toimikunnan kirjelmässä on esitetty, lausuneet pääasiassa seuraavaa:

Kun kysymys sairaalan lämpöteknillisten laitteiden suunnittelusta ensin tuli puheeksi, ei toimikunta ollut selvillä asian kaikista yksityiskohdista. Herra von Nandelstadhin suunnitelma oli laadittu ainoastaan pääpiirtein, mutta eriteltyä kustannusarviota ei ollut. Rakennustoimikunta olisi tosin ollut esteetön tämän alustavan ohjelman pohjalla hankkimaan tarjouksia asianomaisilta toiminimiltä, mutta kun laitos tulisi sangen kallis ja mitä suurimpia vaatimuksia täytyi asettaa sen tehokkuudelle ja tarkoituksenmukaisuudelle — rakennettava erikoissairaala kun oli laatuun ensimmäinen uudenaikainen laitos maassamme — päätti toimikunta, niinkään huomioon ottaen siihen aikaan Pitkäniemen hourinhoitolaitoksessa puutteellisten lämminvesilaitteiden johdosta sattuneen valitettavan tapaturman, ryhtyä toimenpiteisiin nykyaikaisen teknikan kantaa joka kohdassa vastaavan laitteen aikaansaamiseksi. Siinä mielessä kääntyi rakennustoimikunta herra Theorellin puoleen, joka on tämän alan etevimpiä erikoistuntijoita. Herra Th:n ehdotuksen saavuttua oli rakennustoimikunnan jäsenillä kyllä selvillä, että

uusi järjestelmä tuottaisi jonkin verran lisämenoja, mutta toimikunta ei kuitenkaan arvellut niiden nousevan ylen suureen määrään ja toivoi aluksi voivansa muissa kohdin säästämällä tasoittaa vajauksen, minkätähden ei näyttänyt olevan syytä hankkia Kaupunginvaltuuston hyväksymistä järjestelmän muutokselle.

Ammattimiesten ja sairaalahallinnon antamain todistusten mukaan on lämpöteknillinen laite, joka tarjoaa useita teknillis-terveydellisiä etuja, toiminut kaikin puolin tyydyttävästi ja säästävaisesti.

5. *Taulu N:o 6* (Pain. asiakirj. N:o 59, siv. 4* ja 5*).

Putkijohdot.

Lisäkustannukset 19,750 markkaa.

Rakennustoimikunta on tämän nimikkeen kohdalla mainittuihin muutostöihin nähden viitannut asiasta antamaansa kirjelmään, huomauttaen että tuollaiset poikkeamiset rakennusohjelmasta ovat selitettävissä siihen katsoen että puheena oleva rakennusryhmä oli laatuaan ensimmäinen maassamme sekä että erikoisteknillistä kokemusta tällä alalla ei ollut olemassa.

6. *Taulu N:o 7* (Pain. asiakirj. N:o 59 siv. 5*).

Kaasujohdot.

Lisäkustannukset 11,583 markkaa.

Viitataan rakennustoimikunnan perusteluun.

7. *Taulu N:o 8* (Pain. asiakirj. N:o 59, siv. 5* ja 6*).

Vesijohto.

Lisäkustannukset 31,130 markkaa 20 penniä.

Tätä lisäkustannusten määrää laskettaessa ei ole otettu lukuun sitä arvaamattomiin menoihin varattua 8,500 markan summaa, mikä kustannusarviossa on nimikkeen *Vesijohto* kohdalla.

Syyt määrärahain ylitykseen käyvät selville toimikunnan selonteosta.

8. *Taulu N:o 9* (Pain. asiakirj. N:o 59, siv. 6*).*Sähköjohdot.**Lisäkustannukset 8,958 markkaa 13 penniä.*

Lopullisessa kustannusarviossa on:

sähköjohtoja varten	Smk 27,900:—
895 lamppua varusteineen	„ 4,100:—
	Yhteensä Smk 32,000:—

eikä 27,900 markkaa, niinkuin taulussa mainitaan.

Lisäkustannusten syy käy selville rakennustoimikunnan kertomuksesta.

9. *Taulu N:o 10* (Pain. asiakirj. N:o 59, siv. 6*).*Ulko- ja sisäovet.**Lisäkustannukset 17,941 markkaa.*

Hankitun selvityksen mukaan on kustannusarviossa edellytettyjen lisäksi teetetty 258 ovea. Lisäännys johtuu etusijassa siitä, että eräät ovet oli kustannusarviossa edellytetty yksinkertaisiksi, mutta sittemmin täytynyt tehdä kaksinkertaiset, esimerkiksi ulokkeiden ovet, sekä että edellytettyjen lisäksi oli useita ovia laitettu ullakkokomeroihin ja seinäkaappeihin, uusien huoneiden laipioihin y. m.

10. *Taulu N:o 13* (Pain. asiakirj. N:o 59, siv. 7*).*Ylimääräiset uuninpellit.**Lisäkustannukset 1,203 markkaa.*

Yläpellit imusavupiippuihin tuullutusputkien desinfisoimiseksi päätettiin laittaa vasta rakennustyön jatkuessa, koska tätä keinoa pidettiin halvimpana ja tehokkaimpana, kun sairaaloissa aikaisemmin käytetyt tuullutusputkien puhdiskeinot olivat osottautuneet jossain määrin hankaloiksi ja epäluotettaviksi.

III. Poikkeukset vahvistetusta kustannusarviosta rekennusohjelman puitteissa.

Tähän ryhmään kuuluvat etusijassa seuraavat rakennustyöt:

1. *Taulu N:o 1 c* (Pain. asiakirj. N:o 59, siv. 3*).

Renkien asunto ja automobiilitalli (N:o X).
Lisäkustannukset 36,800 markkaa.

Kaupunginvaltuuston päätös kahden automobiilin ostamisesta tehtiin kesäkuun 10 päivänä 1913 pidetyssä kokouksessa. Jo sitä ennen, huhtikuun 22 päivänä samaa vuotta, oli toimikunta hyväksynyt rakennuksen N:o X piirustukset, joten vaunuvajan sijasta teetettiin automobiilitalli.

Rakennustoimikunnan esitystä automobiilien hankkimisesta kuljetusvälineiksi perusteli se seikka, että oli välttämätöntä järjestää nopea kuljetus tässä tapauksessa kysymykseen tulevilla verraten pitkillä matkoilla. Esitystä Valtuustolle tehdessä ei oltu selvillä siitä, että automobiilitallia tarvitsisi laajentaa, minkätähden esityksen mukana ei seurannut selvitystä tarpeellisista muutos- ja laajennustöistä. Vasta myöhemmin todettiin, että lisätilaa oli tarpeen, etusijassa sen johdosta että hankittiin suuremmat automobiilit kuin alkuaan oli aikomus, mutta ei luultu sanottavia lisäkustannuksia koituvan. Osa lisämenoista johtuu perustamiskuluista.

2. *Taulu N:o 1 d* (Pain. asiakirj. N:o 59, siv. 3*).

Lääkäriasunto (N:o XIII).
Lisäkustannukset 3,834 markkaa.

Kustannusarviota Kaupunginvaltuustolle lähetettäessä ei lääkärin asunnon paikka ollut lopullisesti määrätty, vaan tuli rakennustoimikunnan päättää rakennuksen sijoittamisesta. Kustannusarviota ei sentähden ollut laadittu edeltäpäin määrättyä paikkaa silmällä pitäen.

3. *Taulu N:o 2* (Pain. asiakirj. N:o 59, siv. 3*).

Pesu- ja konehuoneen (N:o III) *sekä renkien asunnon*
ja automobiilitallin (N:o X) *perustamistyöt.*
Lisäkustannukset 16,521 markkaa 35 penniä.

Lisäkustannukset ovat johtuneet siitä, että perusmuurien määrät on kustannusarviossa laskettu tuntuvasti vähemmiksi todellisia määriä. Herra Schjerfbeck on tämän johdosta huomauttanut, että erhelaskelmat ovat mahdollisia kaikissa perustustöissä, mutta poikkeukset tasoittuvat kustannusarviossa arvaamattomia töitä varten varatulla määrärahalta. Sitä paitsi on herra S. katsonut kustannusten lisääntyneen sen johdosta että perustamistöissä ei ollut käytetty urakkajärjestelmää, vaan päiväpalkkaa. Rakennustyön johdon taholta on tähän huomau-

tettu, että työt on voitu teettää yhtä halvasta kuin urakalla teetettäessä sekä että urakkajärjestelmästä olisi tässä tapauksessa ollut haittaa, kun haluttiin saada paikalta louhoskiviä eräitä rakennustyön osia varten.

4. *Taulu N:o 3* (Pain. asiakirj. N:o 59, siv. 3*).

Tasoi- ja louhintatyöt (paitsi kanavia ja kulvertteja).
Lisäkustannukset 66,113 markkaa 95 penniä.

Tässä on olemassa tuntuva poikkeus vahvistetusta kustannusarviosta johtuen siitä, että menomäärää ei ollut voitu tarkoin laskea. Syyksi mainitaan rakennustoimikunnan kirjelmässä osin, että rakennusten sijoitus ei ollut kustannusarviota laadittaessa lopullisesti määrätty, ja osin ettei seikkaperäistä tasoi- ja louhintasuunnitelmaa silloin vielä ollut olemassa.

Johtava arkkitehti on Valiokunnalle ilmoittanut pääsyyn lisäkustannuksiin tässä tapauksessa olleen siinä, että maan epätasainen laatu (paviljongit I ja VII) sekä kalliit täytetyöt (paviljongit III ja X) aiheuttivat tuntuvia lisäkuluja. Kaupungininsinööri on vastoin edellä mainittua toimikunnan ilmoitusta huomauttanut, että riittävä tasoi- ja louhintasuunnitelma oli valmiina jo silloin, kun asia oli valmisteltavana Terveystalokunnassa, sekä että todellinen asemapiirros sangen vähän poikkeaa Kaupunginvaltuuston vahvistamasta.

5. *Taulu N:o 11* (Pain. asiakirj. N:o 59, siv. 6* ja 7*).

Levysepäntyöt.
Lisäkustannukset 39,822 markkaa 17 penniä.

Rakennustoimikunta mainitsee ylityksen ehkä osittain johtuneen erhelaskusta, mutta pääsyynä oli, että pääpiirustuksista ei voitu saada selville oikeita työmääriä. Tätä erää laskettaessa ei vielä ollut työ- eikä yksityiskohtaisia piirustuksia valmiina, ja ainoastaan niiden pohjalla käy tuollaisten töiden kustannukset tarkoin laskeminen.

6. *Taulu N:o 12* (Pain. asiakirj. N:o 59, siv. 7*).

Maalaustyöt.
Lisäkustannukset 7,863 markkaa 30 penniä.

Rakennustoimikunta on maininnut ylityksen johtuneen siitä, että eräitä rakennuksia oli laajennettu, että moniaat putkijohdot ja konelaitteet oli täytynyt maalauttaa sekä että pinnat olivat suuremmat kuin piirustusten mukaan oli laskettu.

Maalaustöistä on rakennustoimikunta asianmukaisella tavalla hankkinut kilpailevia tarjouksia.

7. *Taulu N:o 14* (Pain. asiakirj. N:o 59, siv. 7*).

*Rakennustoimikunta, työtarkastus, työnjohto, piirustukset y. m.
Lisäkustannukset 23,449 markkaa 7 penniä.*

Piirustuksia ja työtarkastusta varten oleva 52,000 markan määräraha on ylitetty 17,000 markalla 7 pennillä. Syyksi tähän mainitsee rakennustoimikunta, että oli erinäisiä lisämenoja yleisestä hallinnosta, esim. kirjanpitäjän palkka, rakennustarkastusmaksut, toimituskirjain lunastus, koekuormitukset y. m., jota paitsi työpiirustuksistakin oli menoja enemmän kuin oli laskettu. Rakennusmestarin ja työnjohtajain palkkausmääräraha 25,000 markkaa on ylitetty 6,179 markalla toimikunnan ilmoituksen mukaan 1912 vuoden rakennuslakon johdosta, joka viivästytti rakennustyötä ainakin kolme kuukautta.

Valiokunta puolestaan on todennut, että arkkitehti Schjerfbeckin saama palkkio, 40,941 markkaa, on laskettu tarkoin toimikunnan päätöksen ja herra S:n kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti. Korvaukseen on luettu nekin 12,004 markkaa, mitkä herra S. oli aikaisemmin saanut palkkiona luonnospiirustusten laatimisesta, jota summaa ei ollut pantu kustannusarvioon eikä sitä sentähden oikeastaan olisi ollut suoritettava rakennusmäärärahasta.

8. *Taulu N:o 15* (Pain. asiakirj. N:o 52, siv. 8*).

*Rauta.
Lisäkustannukset 18,658 markkaa 89 penniä.*

Syiksi ylitykseen mainitaan rakennuslakko, rakennustarkastuksen kovennetut vaatimukset, ikkunain ja ovien luvun lisääntyminen sekä ehkä jossain määrin erhelasku kustannusarviota laadittaessa.

9. Vuonna 1912 vallinnut *rakennuslakko* on rakennustoimikunnan ilmoituksen mukaan (siv. 8*) lisännyt kustannuksia noin 45,000 markalla. Kaikkien urakoitsijain luona vallinneen työlakon johdosta viivästyti työ ainakin kolme kuukautta ja erilaatuisten töiden välinen luonnollinen yhtäjaksoisuus häiriintyi, mikä seikka aiheutti erinäisiä arvaamattomia lisämenoja.

IV. Rakennustoimikunnan tekemät urakkasopimukset sekä näiden täyttämisen valvonta.

Mikäli Valiokunta on saanut tietää, on kaikista suuremmista tavaranhankinnoista hankittu kilpailevia tarjouksia, mutta halvimpia niistä ei aina ole hyväksytty, vaan on toimikunta myös ottanut huomioon missä määrin urakoitsijoilla on ollut edellytyksiä voidakseen suorittaa täysikelpoista työtä.

Kaikki tähän kuuluvat työt on asianmukaisella tavalla katsastettu. Kone-laitteiden katsastuksen on toimittanut insinööri von Nandelstadh, höyrykattilalaitoksen insinööri Julius Forsman, betonitöiden kaupungin rakennustarkastus sekä maalaustöiden ja linoleumimattojen rakennustoimikunta ynnä sen johtavat arkkitehdit. Katselmuksissa vaaditut korjaukset, jotka eivät ole olleet mainittavia, ovat tavaranhankkijat, niinkuin tarkastuskatselmuksissa on todettu, joko heti toimittaneet tai ovat kirjallisesti sitoutuneet kohta sodan päätyttyä toimittamaan. Rakennustoimikunnan hajaannuttua valvoo kaupungin oikeutta ja etua vastuu-aikana Rakennuskonttorin huonerakennusosasto.

Koko sairaalalaitosta käy nyttemmin pitäminen aivan valmiina, lukuunottamatta nykyistä Fredriksperintietä vasten olevaa aitausta, joka toistaiseksi pysytetään väliaikaisessa kunnossa, syystä että sairaala-alue vastedes tulee ulotettavaksi Nordenskiöldin lehtotiehen asti. Käytävain ja teiden teko on pääasiassa loppuun suoritettu, mutta edelleen on teettämättä eräitä liikenneväyläin päällystystöitä sekä sairaala-alueen avonaisten kohtain istutustöitä. Nämä työt on katsottu haitatta käyvän jättäminen toistaiseksi ja teetetään sikäli kuin Kaupunginvaltuusto niitä varten myöntää määrärahoja.

Uusia vaatimuksia sairaalarakennustyön johdosta ei kaupungilla liene odotettavana. Jällelle jääneet rakennusaineet on myyty ja tulot luettu rakennustyön hyväksi.

Valiokunta on niinkään kiinnittänyt huomiotaan niihin rakennustyön yksityiskohtiin, joihin tässä edellä ei ole nimenomaan kajottu, m. m. dynamiitin kulutukseen rakennustyössä, kapearaiteisen kuljetusradan teettämiseen rakennusmaalle, polttouunin rakennuttamiseen sekä erinäisiin pienempiin muutostöihin. Näiltä kohdin ei tarkastus ole aiheuttanut huomautuksia Valiokunnan puolelta.

Rakennustoimikunnan laatimat 15 taulua valaisevat eräitten rakennustyön Lisäkustan-
yksityiskohtain aiheuttamia lisäkustannuksia, jotka kaikkiaan nousevat S:markkaan nusten

lopullinen 719,178: 35, ollen siis lähes kolmasosa kustannusarvion kokonaissummasta (lukuun
laskelma. otettuna noin 133,000 markan määräraha arvaamattomia menoja varten). Jos
taulut pitävät paikkansa, seuraisi tästä, että kaikki niissä mainitsemattomat
rakennustyöt (Vrt. yhteenvetoa pain. asiakirj. N:o 59 vuodelta 1914, siv. 26*)
olisi voitu teettää kustannusarviossa mainituilla määrärahoilla lisäksi ottamalla
arvaamattomiin tarpeisiin varattu määräraha. Saadakseen täysin selväpiirteisen
kuvan rahallisesta asemasta on Valiokunta katsonut tarpeelliseksi hankkia ja
Kaupunginvaltuustolle esittää seuraavan seikkaperäisen taulun, joka osottaa
kustannusarvion kaikki pääerät verrattuina todellisiin kustannuksiin sekä lisä-
kustannusten jakautumisen kutakin erää kohti.

	Määrärahat Kvston ^{21/2} 1911 vahvis- taman kus- tannusar- vion muk.	Kustan- nukset.	Säästö.	Vajaus.
I. Hallintorakennus	156,675 90	216,435 25	—	59,759 35
II. Ruokalarakennus	139,266 70	159,740 50	—	20,473 80
III. Pesu- ja kattilahuone	149,515 90	223,582 68	—	74,066 78
IV. Tarkastuspaviljonki	96,317 70	123,404 24	—	27,086 54
V. Tulirokkopaviljonki	191,057 —	245,683 92	—	54,626 92
VI. Varapaviljonki	125,909 90	175,744 13	—	49,834 23
VII. Tuhkarokkopaviljonki	143,079 80	188,552 42	—	45,472 62
VIII. Kurkkumätäpaviljonki	142,042 80	171,683 06	—	29,640 26
IX. Monipuolisten tautien paviljonki ..	64,931 80	95,187 27	—	30,255 47
X. Renkien huone, talli ja vaunuvaja	36,504 90	70,966 76	—	34,461 86
XI. Isorokkopaviljonki	56,315 10	73,895 83	—	17,580 73
XII. Ruumiinavaushuone	26,451 15	33,600 49	—	7,149 34
XIII. Ylilääkärin asunto	38,000 —	58,973 40	—	20,973 40
Putkijohtotunneli	21,000 —	42,201 36	—	³⁾ 21,201 36
Keskuslämpöjohto	¹⁾ 349,600 —	352,467 82	—	2,867 82
Höyrykeittiö	25,000 —	21,464 02	3,535 98	—
Pesulaitos ja desinfioimishuone ..	35,000 —	33,000 —	2,000 —	—
Vesijohto	93,500 —	117,126 47	—	²⁾ 23,626 47
Kaasujohto	6,685 —	18,268 —	—	11,583 —
Sähkövalaistuslaitteet	32,000 —	36,858 13	—	⁴⁾ 4,858 13
Alueen tasoitus, tiet ja aitaus ..	85,300 —	73,436 42	11,863 58	—
Rakennustoimikunta, piirustukset ja työnjohto	87,000 —	100,209 12	—	⁵⁾ 13,209 12
Arvaamattomiin tarpeisiin	132,846 35	57,306 31	75,540 04	—
Per Säästö	2,234,000 —	2,689,787 60	92,939 60	548,727 20
„ Rakennustoimikunnan kirjoit- tamattamat laskut	—	36,004 57	—	92,939 60
„ Rakennustoimikunnan kirjoit- tamattamat laskut	—	36,004 57	—	455,787 60
Yhteensä Smk	2,234,000 —	2,653,783 03	—	419,783 03

Edellä olevaan tauluun on kaupunginarkkitehti lisännyt seuraavat muistutukset:

¹⁾ Tähän summaan on luettu 20,000 markkaa tuulluutusrumpuja ja imusavutorvia varten, joka summa kustannuksissa sisältyy rakennushintaan, minkä ohessa rakennuksen XIII vesi- johdon kustannukset, 6,000 markkaa, ovat tämän nimikkeen kohdalla sekä sarakkeessa „Määrärahat kustannusarvion mukaan“ että myös sarakkeessa „Kustannukset“. Jos tähän lisätään taulussa N:o 5 (Kvston pain. asiakirj. N:o 59 vuodelta 1914) putkilitseistä ja ilma- johdoista „lasketut“ kustannukset Smk 7,409: 30, jotka kustannukset tässä edellä ovat sarak- keessa „Kustannukset“ rakennusten I—IX kohdalla, on tämä nimike lähimmittäin taulun N:o 5 kanssa yhtäpitävä (20,000: — + 2,867: 82 + 7,409: 30 = 30,277: 12).

²⁾ Pitää kutakuinkin yhtä Kvston pain. asiakirjoissa N:o 59 vuodelta 1914 olevan taulun N:o 8 kanssa, jos ottaa huomioon, että taulussa N:o 4 mainittu 9,800 markan määräraha on luettu määrärahasummaan, 93,500 markkaan.

³⁾ Ei pidä aivan yhtä pain. asiakirjoissa N:o 59 vuodelta 1914 olevan taulun N:o 6 kanssa, mikä johtuu siitä, että kustannukset viimeksi mainitussa taulussa on ainoastaan teoreettisesti laskettu, mutta tässä tapauksessa poimittu tileistä.

⁴⁾ Sähkövalaistuslaitteiden kohdalla kustannusarviossa on erä „895 lamppua varustei- neen Smk 4,100: —“, jota erää ei ole otettu huomioon painetussa asiakirjassa N:o 59 olevassa taulussa N:o 9; jos tämä otetaan huomioon, pitävät nimikkeet kutakuinkin yhtä.

⁵⁾ Edellä mainittu summa ei pidä yhtä taulun N:o 14 kanssa, luultavimmin siitä syystä, että taulussa myös on otettu lukuun eräiden rakennusmestarien ja työnjohtajain palkkaukset, jotka tileissä on jaettu rakennusten I—XIII kesken eivätkä siis välittömästi käy selville ali- tilistä „Rakennustoimikunta, piirustukset ja työnjohto“.

Niinkuin edellä mainitusta taulusta käy selville ja Rahatoimikonttorin tilitkin vahvistavat, on Kaupunginvaltuuston helmikuun 21 päivänä 1911 vahvistaman kustannusarvion ja todellisten rakennuskustannusten välinen erotus Smk 419,783: 03 eli siis hiukan vähempi rakennustoimikunnan mainitsemaa määrää, 423,000 markkaa. Rakennuskustannuksiin on taulussa mainittujen eräin lisäksi niinkään luettava A. B. Rob. Huberin saaminen 1,796 markkaa sairaalaan hankkimastaan höyrypesu- ja desinfioimislaitoksesta. Mainittu summa on toistaiseksi maksamatta odotellessa työn lopullista hyväksymistä, mutta voidaan nyttemmin maksaa, toiminimen korjattua tarkastuskatselmuksessa huomautetut puutteet. Vastamainituin lisäyksin ovat siis rakennuskustannukset kaikkiaan Smk 2,655,579: 03 sekä itse sairaalarakennustyön lisäkustannukset Smk 421,579: 03.

* * *

Valio-
kunnan
lausunto.

Tässä edellä selostettuaan mitä asiassa on esiintullut, lausuu Valiokunta seuraavassa oman mielensä esillä olevasta määrärahakysymyksestä ja niistä seikoista, joiden saattaa katsoa osaltaan aiheuttaneen sairaalarakennuksesta kaupungille koituneen tuntevan lisämenon.

Tehtäväänsä täyttäessään on rakennustoimikunta pyrkinyt mahdollisimman lyhyessä ajassa aikaansaamaan kaikin puolin ajanmukaisen ja pääkaupungin tarpeiden mukaan sovitettun kulkutautisairaalaan, ja tunnustettava on, että toimikunta on pannut paljon vaivaa ja harrastusta tämän tarkoituksen saavuttamiseen. Rakennuskustannusten kokonaissumma, joka lähes 20 %:lla ylittää kustannusarvion, on tosin, jos arvion pohjaksi pannaan sairaanhoitosijain luku, runsas, mutta jos otetaan huomioon suoritettun rakennustyön laatu ja kulkutautisairaalassa tarvittavat kalliit erikoislaitteet, ei sitä käyne pitäminen kohtuuttoman suurena.

Valiokunnassa on huomautettu, että rakennuskustannusten huojustamiseksi olisi ollut käytettävä urakkajärjestelmää; mutta Valiokunnan enemmistön mielestä on epätietoista, olisiko kokonaisurakka niin laajassa ja mutkallisessa rakennusyrityksessä kuin tässä on puheena ollut edullinen ja olisiko pätevää urakoitsijaakaan tässä tapauksessa ollut saatavana. Kaikki muut paitsi louhinta- ja perustamistyöt annettiin osaurakalle tai teetettiin tinkityönä ja kilpailevia tarjouksia hankittiin kaikista tärkeämmistä erikoistöistä.

Pääsyynä määrärahan ylitykseen ovat rakennustoimikunnan rakennusaikana tekemät huomattavat poikkeukset vahvistetusta rakennusohjelmasta. Kaupunginvaltuuston myönnytystä hankkimatta on rakennusyrityksessä toimeenpantu melko suuria muutos-, parannus- ja laajennustöitä, ja sairaalaryhmään, jossa vahvistetun suunnitelman mukaan olisi tullut olla tilaa 200 potilaalle, sopii nykyisessä kunnossaan 250 sairassijaa. On tosin asian luonnossa, että saavutettun kokemuksen ja tekniikan edistyksen johdosta moniaita muutoksia rakennussuunnitelmaan osotautui välttämättömiksi sen verraten pitkän ajan kuluessa, jota tuollaisen raken-

nusyrityksen toteuttaminen vaati, ja olihan työnjohdolla sitä varten käytettävään melko runsas määräraha „arvaamattomia tarpeita varten“. Mutta ne rakennusohjelman puitteissa ja sen ulkopuolella esiintyvät muutokset, lisätyöt ja lisäkulut, joista tässä on puhe, eivät pysyttäydy mainitun rajan sisällä.

Kaupunginvaltuuston joulukuun 7 päivänä 1909 tekemän, edellä kerrotun päätöksen mukaan tulee lopullisen kustannusarvion pohjaksi pantavain piirustusten olla sen laatuiset, että niiden perusteella käy aivan tarkoin laskeminen kustannusarviossa esiintyvät menoerät. Tätä menettelyä ei ole noudatettu kulkutautisairaalaan suunniteltaessa, vaan on kustannusarvio laskettu ainoastaan pääpiirustusten pohjalla, joita rakennustyön jatkuessa osittain muutettiin, ja ennenkuin erikoispiirustuksia vielä oli olemassa. Tästä huolimatta on rakennustoimikunta kirjelmässä tammikuun 11 päivältä 1911 (*Pain. asiakirj. N:o 3 vuodelta 1911*) arvellut voivansa vakuuttaa, että osotetut määrärahat joka tapauksessa riittäisivät ja että toimikunta oli tahtonut turvata kaupunkia mahdollisilta rakennusmäärärahaan ylityksiltä. Valiokunta on tyytyväisyydekseen voinut todeta, että rakennustoimikunnan vahvistettuun suunnitelmaan tekemät muutokset ja laajennukset yleensä ovat teknillis-terveydelliseltä kannalta katsoen osottautuneet täysin perustelluiksi sekä laitokselle hyödyllisiksi. Mutta rakennustoimikunta näyttää kuitenkin menneen muodollisen toimivaltansa rajan ulkopuolelle poiketessaan Kaupunginvaltuuston vahvistamasta rakennusohjelmasta siihen kuuluvine piirustuksineen hankkimatta siihen Valtuuston lupaa. Tuollainen toimivalta ei valiokunnan käsityksen mukaan voi sisältyä tämän mietinnön johdannossa (siv. 5) kerrottuun Kaupunginvaltuuston helmikuun 21 päivänä 1911 tekemään päätökseen niinkuin rakennustoimikunnan mielestä on laita. Käytännön kannalta kohtaavia vaikeuksia ei niinkään voitane esittää edellä mainitun laiminlyönnin puolustukseksi, sillä huomattavammat poikkeukset kustannusarviosta olisi ainakin yhteenvetona ja aika ajoin voitu esittää Kaupunginvaltuuston tutkittaviksi. Muistutuksen alaisella menettelyllään on rakennustoimikunta todellisuudessa riistänyt Kaupunginvaltuustolta mahdollisuuden työn jatkuessa määrätä rakennustyössä toimeenpantavaksi supistuksia, joita ehken olisi pidetty tarpeellisina ja perusteltuina määrärahatarpeen tuntuvan lisääntymisen johdosta.

Puutteellisuutta sairaalarakennuksen työnjohdon järjestämisessä ilmenee siinäkin, että rakennustoimikunta ei ole kyllin selvästi määrännyt tarkastavan ja työtäjohtavan arkkitehdin keskinäistä yhteistyötä eikä näiden keskinäisiä velvollisuuksia, mikä seikka on aikaansaanut epävarmaa käsitystä rakennustoiminnan taloudellisen valvonnan hoidosta. Erehdyksenä, joka ei kuitenkaan jää rakennustoimikunnan viaksi, täytyy Valiokunnan mielestä pitää, että kaupungin-arkkitehdille, jolla tuohon aikaan oli ylen paljon muitakin tärkeitä tehtäviä, lisäksi annettiin toimeksi tämän laajan rakennusyrityksen paljotöinen johto. Olisi epäilemättä ollut onnellisempaa, jos tarkastus ja työnjohto sekä velvollisuus laatia työpiirustukset olisi koottu yhteen käteen ja tarkastava arkkitehti oikeutettu

apulaisella hoitamaan välitöntä silmälläpitoa työpaikalla, niinkuin oli laita kunnan mielisairaala Nickbyhyn rakennettaessa.

Tässä yhteydessä ei saa jäädä huomauttamatta että, vaikka rakennusmäärärahat jo 1914 vuoden alussa oli loppuun kulutettu, rakennustoimikunta tästä ilmoitusta tekemättä jatkoi töitä ja ylitti osotetun määrärahasumman kokonaisella 420,000 markalla. Vasta rakennustyön valmistuttua ja siis aivan liian myöhään teki toimikunta esityksen lisämäärärahan myöntämisestä. Huomiota niinkään ansaitsee, että Rahatoimikonttori on osottanut maksettavaksi ja Rahatoimikonttori maksanut puheena olevat lisävarat. Tehokkaampi valvonta tässä kohden on, niinkuin tunnettu, Kaupunginvaltuuston marraskuun 2 päivänä 1915 tekemän päätöksen johdosta toimeenpantu vasta kuluvan vuoden alusta.

Yleensä ei rakennustoimikunta näy panneen asianmukaista huomiota määrärahan kulutuksen valvontaan säästäväisyyden kannalta. Vasta 1913 vuoden alussa, jolloin työtä jo oli jatkunut pari vuotta, se virallisesti vaati kaupunginarkkitehdiltä selvitystä määrärahan käyttämisestä, mutta toimikunnalle sittemmin mainitun vuoden kuluessa esitetyt taulut eivät olleet omansa täydellisesti selvittämään asiain tilaa, niissä kun ei ollut ilmoitettu, minkä verran kustakin määrärahasta oli käytetty ja minkä verran vastaavia töitä kulloinkin vielä oli teettämättä. Asian käsittely lykättiin sittemmin kokouksesta toiseen ryhtymättä tehokkaaseen toimenpiteeseen täydellisen taloudellisen selvityksen aikaansaamiseksi. Lopulla vuotta 1913, jolloin kaupunginarkkitehti näyttää saaneen varman käsityksen määrärahan riittämättömyydestä, päätti rakennustoimikunta vihdoin hankkia lopullisen kustannuslaskelman ja sen laatiminen annettiin toimeksi jaostolle, jonka tuli laskea määrärahatarve ja antaa ehdotus toimikunnan puolesta Kaupunginvaltuustolle tehtäväksi esitykseksi. Asian valmistelemiseen kului kuitenkin lähes vuosi ja mainittu esitys tehtiin kirjelmässä marraskuun 2 päivältä 1914 eli vasta sittenkun sairaala oli tarkoitukseensa luovutettu.

Valiokunnan puolestaan täytyy olla sitä mieltä, että rakennustoimikunta on taloudellisen tilan selvittämiseen nähden saattanut itsensä syypääksi kaukonäköisyyden puutteeseen ja jonkinlaiseen leväperäisyyteen sekä että toimikunta tässä kohden on liaksi luottanut kaupunginarkkitehdin kerran toisensa jälkeen antamiin selityksiin että Rakennuskonttorissa siihen aikaan noudatetun kirjanpitojärjestelmän pohjalla muka oli vaikea antaa täydellisiä säästöarviolaskelmia. Valiokunta, joka on ottanut lähempää selkoa sairaalarakennuksen kirjanpidon periaatteista sekä havainnut niiden kaikissa pääkohdissaan liittyvän rakennusta varten vahvistetun kustannusarvion järjestykseen, ei puolestaan ole voinut hyväksyä kaupunginarkkitehdin kielteistä kantaa tässä kohden, vaan on päin vastoin sitä mieltä, että kaupunginarkkitehti olisi rakennustyön kirjanpitäjän ja henkilökunnan avulla mainittavitta vaikeuksista ja rakennustyön sen johdosta mitenkään seisahtumatta voinut tilikirjain ja, mikäli vielä kirjaan panemattomia laskuja tai tilauksia koskee, näiden johdolla antaa ne täy-

delliset laskelmat, mitkä toimikunnan olisi pitänyt saada voidakseen päästä selville rakennusyrityksen taloudellisesta tilasta.

Kaupungin oikeuden ja edun valvomiseksi olisi epäilemättä ollut tarpeellista heti rakennustöiden alussa saattaa käytäntöön jatkuva valvonta, pääasiassa sen tapainen, jota valtion rakennusyrityksissä on noudatettu 1899 vuoden tililaitosuudistuksen voimaan tultua ja joka on osotautunut täysin tehokkaaksi. Samanlaisen järjestelmän toimeenpano olisi ollut sitä lähempää tarjona, kun rakennustoimikunnalla olisi tässä kohden ollut tilaisuus käyttää hyväkseen arkkitehti Schjerfbeckin virkatoiminnassaan saavuttamaa kokemusta. Kun kuitenkin tuollainen jatkuva valvonta ei, niinkuin rakennustoimikunnan puheenjohtaja on aivan oikein huomauttanut, ole tähän asti ollut kaupungin rakennusyrityksissä pakollinen, on mainittu laiminlyönti ehken selitettävissä, mutta tapaus kylläkin osottaa olevan tarpeellista antaa määräyksiä tästä seikasta vastaisuudessa.

Kysymys urakkajärjestelmän käyttämisestä kaupungin rakennusyrityksissä on edellä kerrottujen asiain yhteydessä ollut Valiokunnassa alustavasti keskusteltavana, mutta Valiokunta ei ole katsonut tämän kysymyksen kuuluvan tehtäviinsä, varsinkin kun asia nykyään on Rahatoimikamarin ja asianomaisten ammattiviranomaisten valmisteltavana 1).

Rakennustoimikunnan toimintaa vastaan edellä tehdyt muistutukset eivät Valiokunnan mielestä ole omansa perustelemaan epäluottamus- tai moitelauseita Kaupunginvaltuuston puolelta, vielä vähemmän vahingonkorvauskanteen nostamista toimikuntaa vastaan. Mutta tästä rakennusyrityksestä saatu kokemus näyttää monessa kohden olevan käytettävä hyväksi kunnan vastaisissa rakennusyrityksissä tuollaisten erehdysten uusiutumisen välttämiseksi. Sitä varten olisi asianomaisia kunnan ammattiviranomaisia kehotettava laatimaan joitakin ohjeita vastaisten rakennustoimikuntain ja sopivilta kohdin Rakennuskonttorin huonerakennusosaston noudatettaviksi, jotka ohjeet Kaupunginvaltuuston sitten olisi vahvistettava ja joissa tulisi olla määräyksiä siitä, miten kunnan rakennusyritysten piirustukset ja kustannusarviot laaditaan ja hyväksytään, työnjohto järjestetään, rakennusmäärärahan käyttämisen tehokas jatkuva valvonta toimeenpannaan, rakennustoimikuntia kielletään vahvistetusta rakennussuunnitelmasta poiketessaan menemästä määrättyjen rajain ulkopuolelle, asianomaiset velvoitetaan hyvissä ajoin Kaupunginvaltuustolta hankkimaan tarvittavat lisäämäärärahat, y. m. seikoista, jotka katsottaneen olevan järjestettävä tässä yhteydessä.

Niinkuin edellä olevasta käy selville, on lisätyllä Kaupunginvaltuustolla nyt edessään valmis tosiasia eikä ole muuta neuvoa kuin jälestäpäin myöntää

1) Moniaita valaisevia tietoja tämän asian järjestämisestä Skandinavian maissa on Valiokunta hankkinut Kunnallisen Keskustoimiston välityksellä, mutta vastamainituista syistä on tämä selvitys annettu Rahatoimikamarin käytettäväksi.

kulkutautisairaalan rakennustyön vaatima lisämääräraha, joka, niinkuin edellä mainittiin, on Smk 712,779: 03, tähän summaan luettuina ne 291,200 markkaa, mitkä varsinaisen Kaupunginvaltuuston vahvistaman kustannusarvion mukaan olisi ollut maksettava lisätyn Kaupunginvaltuuston aikaisemmin myöntämän määrän lisäksi. Tätä paitsi on määräraha niinkään myönnettävä niiden etuantiin suorituksiksi, mitkä Kaupunginvaltuusto on edeltäpäin määrännyt käytettäväksi sairaalan kaluston oston. Kaupunginvaltuuston viimeksi mainittua tarkoitusta varten myöntämistä 123,800 markasta (ks. edellä siv. 5) on nyttemmin päätettyjen tilien mukaan käytetty kaikkiaan Smk 121,532: 96 ja on Valiokunta Rahatoimikamarin kanssa yhtä mieltä siitä, että tämä summa on samoin kuin rakennusmäärärahakin pantava maksettavaksi lainavaroista. Lisämenojen kokonaissumma on siis Smk 834,311: 99, lukuun ottamatta vastaisten aitaus- ja järjestelytöiden kustannuksia.

Rahatoimikonttorin tiedonannon mukaan oli 1911 vuoden obligatsioonilainasta 27/3 1916 käyttämättä Smk 782,463: 35. Kun kuitenkin edellä mainittu 291,200 markan suuruinen ero lisätyn Kaupunginvaltuuston osottaman rakennusmäärärahan ja varsinaisen Valtuuston vahvistaman kustannusarvion välillä jo on, mikäli Valiokunnalle on ilmoitettu, Rahatoimikonttorissa 1913 vuoden tileissä pantu maksettavaksi 1911 vuoden lainasta, vaikka tämän erän myöntäminen on lisätyn Kaupunginvaltuuston päätöksen varassa, on lainan käyttämättömään osaan oikeastaan lisättävä viimeksi mainittu summa, joten käytettävänä todellisuudessa on Smk 1,073,633: 35. Valiokunta on sentähden katsonut olevan kannattaminen Rahatoimikamarin ehdotusta että koko nyt tarvittava rahamäärä, Smk 834,311: 99, maksetaan mainitusta obligatsioonilainasta.

Valiokunta siis esittää *Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin päätettäväksi,*

että 1911 vuoden obligatsioonilainasta osotetaan sekä Smk 712,779: 03 lisäykseksi Helsingin kaupungin uuden kulkutautisairaalan rakennusmäärärahaan että Smk 121,532: 96 lisäykseksi mainitun sairaalan kaluston ostomäärärahaan eli yhteensä Smk 834,311: 99; sekä

että varsinainen Kaupunginvaltuusto saa toimekseen hankkia asianmukaisen vahvistuksen mainitulle päätökselle.

Lisäksi esittää Valiokunta varsinaisen Kaupunginvaltuuston päätettäväksi,

että Rahatoimikamarin käsketään yksissä neuvoin kaupungin yleisten töiden Hallituksen kanssa laatia ja Kau-

punginvaltuuston vahvistettavaksi lähettää ehdotus kunnan rakennusyriitysten suunnittelua ja järjestämistä koskeviksi tarkemmiksi säännöiksi, joissa on määräyksiä piirustusten ja kustannusarvioiden laatimis- ja hyväksymistä, tarkastuksen ja työnjohdon järjestämisestä, kirjanpitojärjestelmästä, rakennusmäärärahojen käyttämisen tehokkaan jatkuvan valvonnan toimeenpanemisesta, siitä että rakennusosastokunta saa ainoastaan eräiden lähemmin määrättyjen rajojen sisällä poiketa vahvistetusta rakennusohjelmasta, että asianomaiset ovat velvolliset hyvissä ajoin ennen määrärahojen loppuun kulumista Kaupunginvaltuustolta hankkimaan rakennustöiden loppuunsaattamiseen ehkä tarvittavat lisämäärärahat, rakennus- ja urakatöiden katselmuksista sekä muista seikoista, joiden tässä yhteydessä katsottaneen kaipaavan säännöstelyä.

Helsingissä, huhtikuun 18 päivänä 1916.

A. M. Lassenius.

Nest. L. Eskola.

J. J. Karvonen.

A. af Forselles.

Hugo Lindberg.

John Ugglä.

Kulkutautisairaala.

Rakennusyrityksen toimesta ja sen kustannuksella rakennusten ulkopuolella teetettyjen töiden sekä erinäisen hankitun kaluston luettelo.

	Kokonais- kustannukset noin	Työkustan- nukset noin
Tasoitus, sadevesijohdot ja kaivot sekä aitaus	73,436: 42	51,000: —
Savupiippu	6,387: 10	1,830: —
Tunnelit ja kanavat	42,201: 36	41,648: —
Sairaala-alueen ulkopuoliset vesi- ja laskujohdot	15,038: 87	7,725: —
Sairaala-alueella, mutta rakennusten ulkopuolella olevat vesi- ja laskujohdot	16,000: —	4,425: —
Rakennusten ulkopuolinen höyryjohto desinfioimista varten	16,000: —	4,000: —
Rakennusten ulkopuoliset lämpöjohdot	20,000: —	6,600: —
Rakennusten ulkopuoliset lämminvesijohdot	15,500: —	4,000: —
Erinäinen kalusto (seinään ja lattian kiinnitettyä kalustoa teetetty rakennuksen määrärahoilla)	23,101: 45	7,756: —
Tunnelien valaistus	900: —	70: —
Rakennusten välinen kaasujohtoverkko	5,650: —	1,011: —
Sähkömuuntaja ynnä konetaulu sekä rakennusten I—X väliset maakaapelit ynnä rakennusten VIII, XI ja XII väliset ilmajohdot	8,741: 56	700: —
Ulkopuolinen valaistus	5,782: —	400: —
Työnjohto y. m. suhteellisesti kokonaiskustannuksiin	11,261: 24	11,261: 24
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>260,000: —</u>
		<u>142,426: 24</u>

Helsingissä, joulukuun 18 päivänä 1915.

Karl Hård af Segerstad.

Kulikutautisairaala.

Erinäisten rakennusten kuutiosisäilyys likimäärin laskettuna.

Rakennus N:o	I	noin	7,800	m ³
”	II	”	7,400	”
”	III	”	8,600	”
”	IV	”	3,500	”
”	V	”	8,700	”
”	VI	”	6,500	”
”	VII	”	6,200	”
”	VIII	”	6,200	”
”	IX	”	2,700	”
”	X	”	2,800	”
”	XI	”	2,650	”
”	XII	”	750	”
”	XIII	”	1,700	”
			<u>Yhteensä</u>	<u>65,500</u>
				<u>m³</u>

Pois luettua rakennusten ulkopuolisten töiden kustannukset ovat kokonaiskustannukset allekirjoittaneen kirjelmän mukaan ^{17/12} 1915 tasaluvuin seuraavat: 2,650,000 markkaa — 260,000 markkaa = 2,390,000 markkaa joten, kun erinäisten lämpöjohtoon kuulumattomien koneteknillisten laitosten (pesukoneiden, hissien, höyrykeittiön ja desinfioimislaitoksen) kustannukset noin 80,000 markkaa edelleen luetaan pois, jää rakennusten kokonaiskustannukseksi siis noin 2,310,000 markkaa, mikä summa jaettuna 65,500 kuutiometrillä antaa tulokseksi noin Smk 35:30 kuutiometriä kohti, ollen tässä huomattava, että ilmoitettuun tilavuuslukuun sisältyvät myöskin rakennukset N:ot IV ja IX, joiden kallis ja monimutkainen asemanjärjestys edellyttää paljon korkeampia yksikköhintoja.

Helsingissä, joulukuun 23 päivänä 1915.

Karl Hård af Segerstad.

Helsingissä, Sanomal- ja Kirjapain.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1916.

Esitys määrärahan osottamisesta pohjavesitutkimuksia varten vuonna 1916.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sen johdosta että Kaupunginvaltuustossa oli tehty esitysehdotus kaupungin vesijohtolaitoksen täydentämisestä pohjavettä kuljettavalla juomavesijohdolla, asetti Valtuusto viime tammikuun 25 päivänä komitean asiaa valmistelemaan. Tämä komitea on ensi työkseen hankkinut tiedokseen selonteon vesijohtolaitoksen toimesta useana vuonna toimitetuista pohjavesitutkimuksista. Tästä selonteosta, joka pannaan tämän oheen, käy m. m. selville, että tutkimukset eivät vielä ole loppuun suoritetut ja että vesijohtolaitos pitää suotavana, että ne ulotettaisiin eräisiin alueisiin, joista mainittakoon Tuusulan järven pohjoispuolinen alue Lohjanselkään asti sekä Vantaan jokilaakso. Kun jatkuva tutkimus näyttää tarpeelliselta siitäkkin syystä, että saataisiin täysi selvä juomavesijohtokysymyksestä sekä laajuuteen että kustannuksiin nähden, on komitea yhtynyt vesijohtolaitoksen käsitykseen ja sen lisäksi lausunut mielipiteenään, että sopivilla paikoilla olisi toimitettava koepumppuamisia. Näistä töistä aiheutuvain kustannusten lopullinen määrä ei ole tällä haavaa mainittavissa, syystä että koepumppuamiseen tarvittavaa aikaa ei voi edeltäpäin määvätä, mutta tarvittaisiin kuluvana vuonna 32,000 markan määräraha, josta summasta 12,000 markkaa kävttettäisiin mainittuihin pohjavesitutkimuksiin ja 20,000 markkaa koepumppuamiseen.

Lisäksi osottaakseen mitä hyötyä olisi siitä, että Helsingin tienoon pohjavesiolot saataisiin täydellisesti selvitettyiksi, pyytää komitea huomauttaa, että joka tapauksessa pohjaveden saanti olisi suotava. Siinäkin tapauksessa ettei pohjavettä saataisi riittävästi kaupungin koko vesitarpeeseen, olisi jo vähempikin määrä, siihen katsomatta miten juomavesijohtokysymys ratkaistaan, hyödyllinen lisä puhdistettuun Vantaan veteen sen lämpömäärän säätelämiseksi niin, että se kesäisin olisi alhaisempi ja talviaikaan korkeampi.

Edellä lausutun johdosta komitea kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi,

että vesijohtolaitoksen käytettäväksi annetaan 32,000 markkaa pohjavesitutkimusten jatkamiseen kuluvana vuonna.

Helsingissä, huhtikuun 3 päivänä 1916.

Komitean puolesta:

Arthur af Forselles.

Jarl W. Andersin.

Selonteko toimitetuista pohjavesitutkimuksista y. m.

Pohjavesitutkimukset aloitettiin syksyllä 1904 mittaamalla eräitten Viikin virkatalon, Tattarmossenin suon ja Tikkurin läheisyydessä sijaitsevain lähteiden antoisuus. Tutkimuksia on sittemmin jatkunut erilaajuisessa mitassa eri vuosina, paitsi vuosina 1907, 1908 ja 1910. Vuosina 1905, 1906 ja 1907 sen lisäksi kokeiltiin Vantaan veden kemiallisella puhdistamisella, ja näiden kokeilujen tuloksena oli niinkuin tunnettu nykyisen puhdistuslaitoksen rakennuttaminen Vanhaankaupunkiin, jota rakennustyötä jatkui koko vuoden 1908 ja osan vuotta 1909. Vuonna 1910 tutkimukset olivat keskeytettyinä odotellessa professori Richertin lausuntoa siitä, kävisikö keinotekoisesti lisääminen pohjavesivirtaa aikaisemmin tutkituilla alueella. Professori Richertin ehdotuksesta ryhdyttiin rakentamaan tuollaista koelaitosta Tikkuriin vuonna 1911 ja kokeilut alkoivat keväällä 1912, minkä jälkeen laitos oli käynnissä syksyyn 1914, jolloin veden nosto suodatusaltaaseen lakkautettiin, mutta poistuvain vesimääräin ja kaivojen vedenkorkeuden mittauksia jatketaan vieläkin.

Tähänastisten tutkimusten tuloksen käy esittäminen seuraavassa lyhyessä kertomuksessa.

Ensimmäinen tutkimusalue, joka sijaitsi emäradan itäpuolella Viikin virkatalon ja Botbyn lahden sekä Tikkurin välillä, tutkittiin tarkoin. Pohjaveden korkeus- ja kaltevuussuhteiden toteamiseksi tehtiin sinne 111 putkikaivoa 50 mm:n putkesta. Punnitsemalla ja mittaamalla putkikaivojen vedenkorkeus laskettiin pohjavesipinnan korkeus O-pisteen yläpuolella ja tästä laadittiin kartta. Niinkuin oli luultavaakin, osottaa tämä karttaa, että alueella ei ole yhtenäistä, määrättyyn suuntaan juoksevaa pohjavesivirtaa, vaan että pohjavesi virtaa eri suuntiin merenlahtia ja alueella olevia puroja kohti. Paikalla toimitetusta katselmuksesta ja kartastakin kävi selville, että useihin puroihin, eritoten Vester-

kullan luona olevaan, tulee pohjavettä ja että lähteiden vesi useimmiten on niiden läheisyydessä maapohjaan suodattunutta vettä.

Erottavat vuoret ja vettä läpäisemättömät maakerrokset aikaansaavat useita toisistaan erillisiä pohjavesivirtoja, joiden voimakkuus riippuu siitä sademäärästä, mikä kullakin eri alueella voi suodattua maapohjaan. Nämä suodattuneet vesimäärät taas ovat, edellyttäen muutoin yhtäläisiä oloja, riippuvaisia maanpinnalla esiintyvään sora- ja hiekkamaiden pinta-alasta, nämä kun etupäässä välittävät veden suodattumista maapohjaan. Koepumppuamista toimittamatta voi sentähden laskemalla sora- ja hiekkamaiden pinta-alan likimain arvioida eri alueilla olevan pohjavesimäärän. Jos olettaa puolet sadevesimäärästä suodattuvan sora- ja hiekkamaihin ynnä kallioihin, saa tulokseksi, että pohjavettä on enintään 130 sekuntilitraa.

Mittaamalla Tattarmossenin suon ja Tikkurin viereisistä lähteistä tulevat vesimäärät todettiin näiden antavan keskimäärin 34.8 ja vähintään 27.6 sl. Sopivan sään vallitessa talvisaikaan mitattiin alueen eteläosassa sijaitsevain, pohjavettä kuljettavain purojenkin antoisuus, joka oli noin 35 sl ja siis lähteistä tulevan vesimäärän kera yhteensä noin 70 sl.

Likimääräisessä ehdotuksessa näiden vesimääriin kokoomiseksi on kuusi eri vedenottoa paikkaa ja neljä pumppuasemaa. Kustannuksia olisi 2,238,000 markkaa, lukuun otettuina välttämättömimpäin maa-alain pakkolunastuskustannukset. Käyttö- ja kunnossapitokustannukset ynnä perustamispääoman korko ja kuoletus laskettiin noin 4 penniksi kuutiometriltä, lukuun otettuina kustannukset veden nostamisesta Vanhankaupungin Siltasaarelle.

Näistä tutkimuksista kävi niinkään selville, että vettä kuljettava hiekka monessa tapauksessa oli erittäin hienoa kuohuhiekkaa, että sorakerrokset olivat sangen vaihtelevia ja epäsäännöllisiä sekä osittain muodostuneet ei vierinkivi-, vaan rouhekivisorasta, joka jälkimäinen ei ole varsinaisesti vettä kuljettavaa. Tehtyjen kaivojen antoisuus oli tämän johdosta verraten vähäinen, s. o. maakerrokset eivät ole kyllin huokoisia läpäistääkseen suurempia pohjavesimääriä, minkätähden on syytä epäillä, kannattaisiko teettää niin laajaa laitosta kuin — likimääräisen käsityksen saamiseksi kustannuksista — ensin suunniteltiin. Luultavaa on niinkään, että eräiden pohjavesivirtain vesimäärä on laskettu liian suureksi.

Helsingin kaupungin tarpeisiin olisi täältä saatava pohjavesimäärä joka tapauksessa riittämätön, minkätähden ehdotettiin luonnollisen pohjavesimäärän lisäämistä keinoitekoisesti suodattamalla pintavettä maaperään siihen tarkoitukseen sopivassa paikassa. Kun Tikkurin on lähinnä Helsinkiä sijaitseva tarkoitukseen sopiva paikka ja Vantaanjoen tai Keravanjoen pintavettä, jota täytyy käyttää, pidettiin liian epäpuhtaana jotta tuollainen laitos ajan pitkään voisi pysyä kunnossa ja toimia moitteettomasti, kohtasi ehdotus alussa vastarintaa. Lopuksi kuitenkin katsottiin yritys olevan tehtävä, ja Tikkurin viereistä vierinkiviharjua tutkittiin sentähden laajemmalla.

Aikaisemmin tutkittua rautatien ja Keravanjoen välistä harjun osaa peittäivät suurelta osalta jopa 12 metrin vahvuiset savikerrokset, mutta harju kohoaa vähitellen luoteista kohti, missä sitä noin 1.5 km:n päässä rautatiestä rajoittavat vuoret, kunnes sen vihdoin kokonaan katkaisee pieni puro, joka monin paikoin on syöpinnyt vuoripohjaan asti. Puron toisella puolen on edelleen vuoria monin paikoin. Tikkurin harju on siis kokonaan erotettu pohjoispuolisesta jatkoksestaan ja harjussa tavattava pohjavesi on paikallista sekä syntyy siis itse harjuun sata-neesta vesimäärästä, joka vähitellen suodattuu sora- ja hiekkakerrokseen. Jos täällä syntyvä pohjavesimäärä lasketaan samalla tavalla kuin tässä edellä, saadaan tulokseksi noin 20 sl. Harjusta laaditun kartan mukaan juoksee pohjavesi eri tahoille, joten tuskin voisi yhdellä tai useammalla vedenottoaikalla saada tätä vesimäärää talteen otetuksi. Arvellen voitavan käyttää valtionrautateiden vanhoja hiekkakuoppia suodatusaltaina kokeiltaessa pohjavesimäärän lisäämistä keinotekoisesti toimitettiin koepumppuamisia tri G. Thiemin menettelytavan mukaan näiden hiekkakuoppain ja Keravanjoen välillä, jolloin todettiin, että pohjavesi virtaa 3—4 sm tunnissa viettävyuden ollessa kaivojen luona 1:250. Pohjavesivirran leveys tällä taholla todettiin enintään 600 metriksi ja sen antoisuus enintään 2 sekuntilitraksi 100 m leveällä alalla sekä siis kaikkiaan ainoastaan 9 sekuntilitraksi. Lasketusta 20 sekuntilitran määrästä siis muu osa virtaisi toisaanne.

Näiden tutkimusten pohjalla on laskettu, että Tikkurin tienoilta saataisiin enintään 100 sl keinotekoista pohjavettä. Jotta saataisiin selville, kävisikö Vantaan jokivettä tällä keinoin jalostaminen, laitettiin harjuun 900 m²:n laajuinen suodatusallas. Petrolimoottorin käyttämällä keskipakoispumpulla nostettiin altaaseen vettä Keravanjoesta. Pohjavesi laskettiin pois kahdesta putkikaivosta noin 300 m:n päässä suodatusaltaasta. Niinkuin edellä mainittiin, on tätä kokeilulaitosta pidetty pitemmän aikaa käynnissä ja altaaseen nostettu vesimäärä oli 1,000—1,400 m³ vuorokaudessa kaivoista poistuneen veden määrän ollessa 1,000—1,600 m³ vuorokaudessa.

Näiden kokeilujen tuloksia saanee pitää suotuisina sekä määrän että laadun puolesta. Laskettu suurin määrä, noin 100 sl, voidaan aikaansaada noin puolentoista kuukauden suodatusajalla ja noin 50 sl, jos vesi pidetään 3 kuukautta maaperässä. Jos tuollainen laitos rakennetaan, lienee käytettävänä oleva pintavesi kuitenkin ensin puhdistettava kemiallisesti ja suodatettava pikasuodattimissa, ennenkuin se lasketaan maaperään, koska muutoin on se vaara tarjona, että maakerrokset eivät jonkin ajan kuluttua enää kykene läpäisemään tarpeellisia vesimääriä.

Keravanjoen itäpuolella sijaitsevan n. s. Vidbäckin lähteen vesimäärää on kaiken aikaa mitattu ja on se todettu olevan enintään noin 24, vähintään noin 5.5 ja keskimäärin noin 13.5 sl. Lähteen lähimmästä ympäristöstä saataneen keskimäärin noin 20 sl.

Tikkurin seudulta on siis käytännössä mahdollista saada enintään 120 sl osin keinotekoista ja osin luonnollista pohjavettä. Tämän laitoksen kustannusarviota ei vielä ole laadittu.

Sääksjärven tienoo Nurmijärven pitäjässä on niinkään tutkittu, sittenkun likimääräinen laskelma mitä kustannuksia olisi veden ottamisesta kaupunkiin näiltä noin 40 km:n päässä sijaitsevilta seuduilta oli osottanut menojen pysyvän kohtuullisissa rajoissa. Tutkimusten tarkoituksena oli selvittää Sääksjärven tienoon harjujen hydrologisia oloja silmällä pitäen tämän järven sopivaisuutta ei ainoastaan sadeveden, vaan lähellä sijaitsevain järvienkin, etusijassa Vihtjärven, veden suodatusaltaaksi. Huomattiin, että Sääksjärvi, joka on vailla maanpäällistä laskua ja sijaitsee ympäröiviä vesistöjä ylempänä, on luonnollinen suodatusallas. Järveen tulee ainoastaan vähäiset määrät pohjavettä — järviveden kovuus on ainoastaan noin 0.25 — mutta se laskee koko vesimääränsä maan alitse ympäröiväin hiekka- ja soraharjujen läpi. Järvestä käyvät pohjavesivirrat luoteeseen, etelään, kaakkoon ja itään ja viettävyys on yleensä sangen suuri, 1:50—1:60. Täälläkin poistuu pohjavesi puroista ja ojista noin 800 m:n päässä järven rannoilta ja mitatut määrät ovat yhteensä noin 117 sl. Kun järvi voi arviolta antaa noin 90 sl, on osa mitatuista vesimääristä harjujen pohjavettä.

Jotta saataisiin selville, käykö pohjavesimäärää lisääminen, teetettiin myöhemmin eräitä isonlaisia putkikaivoja järven kaakkoispuolelle niihin kohtiin, missä pohjaveden viettävyys näytti suotuisammalta, s. o. vähemmältä. Eri kaivoissa toimitetut koepumppuamiset osottivat, että maakerrokset näillä pakoin olivat erittäin epäsuotuisia, vettä läpäisemättömiä. Muilla paikoilla taas suuri viettävyys, jopa noin 1:60, niinkään osottaa vallitsevan huonosti läpäisevää maaperää, koska virran antoisuus ei ole sanottavan suuri. Toiveet mainittavain vesimääräin saamisesta täältä keinotekoisesti suodattamalla eivät sentähden ole suuret, kun pohjavesivirran viettävyuden täytyy lisääntyä suorassa suhteessa antoisuuteen, mikä seikka pian panee rajan vesimäärän lisäämiselle.

Sääksjärvestä ja muista sen läheisistä järvistä laskettiin saatavan vettä 350 sl. Mutta toimitettu tutkimus osotti, että koko tätä vesimäärää ei voida suodattaa maapohjaan, vaan olisi tarpeellista käyttää tavallista hiekkasuodatusta. Sääksjärven vesi on aivan kirkasta ja väritöntä, muiden järvien vesi värillistä, Vihtjärven noin 50° platinakobolttiasteikon mukaan. Epäiltävää on, saataisiinko vesi tavallista hiekkasuodatusta käyttämällä aivan värittömäksi. Luultavasti jäisi väriä vähintään 30° vastamainitun asteikon mukaan.

Vuonna 1911 laskettiin kuutiometriltä erilaatuista vettä olevan menoja seuraavat määrät:

A.	Kemiallisesti puhdistettu Vantaan vesi 1911—1914	6.81	penniä
	S:n s:n s:n 1914—1920	7.02	”
B.	S:n s:n ynnä Tikkurista otettu pohjavesi 1915		
	vuosina 1915—1920	8.19	”
C.	S:n s:n ynnä s:n s:n 1921 vuosina 1921—1926	6.42	”
D.	Suodatettu vesi Sääksjärvestä vuonna 1926	6.90	”

Sen johdosta että täytyisi kemiallisesti puhdistaa Tikkurissa suodatettava vesi ja kun tästä lähtien on suoritettava tullia kaikista ulkomailta tuotetuista vesijohtotarpeista, eivät nämä numeroluvut enää pidä paikkaansa, mutta mainitaan kuitenkin, jotta kävisi likimain vertaileminen eri paikoilta saadun ja eri tavoin puhdistetun veden kustannuksia.

Sääksjärven kohdalla esintyvää Lohjan- eli Hangon—Hyvinkään harjua on edelleen tutkittu Hyvinkään kylään asti, missä Vantaan joki sen katkaisee. Harjun eteläpuolella on kaikkialla maanpinnassa vuorta, minkä johdosta vettä kuljettavain maakerrosten vahvuus vaihtelee sängen paljon ja on yhtäjaksoisuutta vailla. Rajamäen aseman ja Vääräkallion välisellä noin 5 km:n pituisella välillä poistuu harjussa syntynyttä pohjavettä lähteisiin kaikkiaan noin 63 sl. Tästä määrästä antaa tunnettu Rajamäen aseman viereinen suuri lähde yksin noin 30 sl. Vääräkallion ja Vantaanjoen välisellä noin 3 km:n pituisella alalla eivät maakerrokset paalutustulosten mukaan näytä suotuisilta eikä Vantaanjokeen laskeva vesimääräkään voi olla mainittava. Jokiäyräillä näkyvät pienet lähteet niinkään viittaavat siihen, että vesi kohtaa suurta vastusta saven alla. Vantaanjoen pohjoispuolella Hyvinkään asemaa kohti kohoaa pohjavesipinta nopeasti harjussa, mikä osottaa että syvemmätkin maakerrokset ovat hienorakeisia.

Tikkurin harjun länsi- ja pohjoispuolella ja sen jatkona on useita harju- muodostumia. Nämä sijaitsevat korkealla ja niitä erottavat monin paikoin toisistaan vuoret, joten syntyy erillisiä pohjavesialueita, mistä vesi poistuu lähteisiin ja niistä taas täällä oleviin lukuisiin puroihin. Suurin näistä lähteistä on usein mainittu Jussilan lähde. Kun täälläkään ei ole suurempia yhtäjaksoisia pohjavesivirtoja, käy vaikeaksi koota noita hajanaisia ja eri tahoille laskevia vesimääriä. Siitä huolimatta tutkittiin Tuusulanjärven eteläpuolinen harju Fallbäckenin puron notkelmaan asti. Tulos ei ollut ilahuttava. Sillä harjun pohjoisosa kumpaisellakin puolen Tuusulanjoen alkua oli niin hienorakeista, että

pohjavesivirran kaltevuus on kokonaista 1 : 40—1 : 25, harjun länsiosaa rajoittaa vuori eikä Fallbäckenin notkelmaan — isonlaiseen suohon — eikä länsipuolella sijaitsevaan vähäiseen puroonkaan laske mainittavia vesimääriä. Nämä molemmat purot kulkevat osittain notkelmissa, joiden kumpaisellakin puolella on vuoria, joten kaikki harjusta näille tahoille tuleva vesi varmaan laskee mainittuihin puroihin.

Vesijohtokonttorin talvella 1898 mitatessa Vantaanjoen vesimääriä Woltmannflygelillä Vanhankaupungin, Oulunkylän, Tomtbackan ja Brobackan siltain kohdalla arveltiin voidun todeta joen vesimäärän lisääntyneen Vanhankaupungin ja Oulunkylän sillan välillä enintään 384 ja vähintään 195 eli keskimäärin 289 sl. sekä Oulunkylänsillan ja Tomtbackan ja Brobackan siltain välillä keskimäärin 379 sl. Kun mittauksissa ei voinut jokeen tulla pintavettä, olisi koko tällä tavoin todettu lisäännys ollut joen pohjasta tullutta pohjavettä. Joen pohjaa kuitenkin peittävät valtavat savikerrokset ja ainoastaan yhdessä kohden, n. s. Lillforsin kohdalla Oulunkylän ja Vanhankaupungin välillä, kohooa kallio maanpintaan, joten varmasti kaiken pohjaveden täytyy siitä kohdasta tunkeutua joen uomaan. Vaikka insinööri Hausen, joka mittaukset toimitti, selittää, että tuollaista suurta vedentuloa ei voi katsoa todetuksi, on vastamainitut numeroluvut usein mainittu todistukseksi siitä, että Lillforsin kohdalla tulee jokeen pohjavettä 300 sl. Syytä vesimäärän suuriin eroavaisuuksiin joen eri kohdissa on vaikea varmasti sanoa, mutta varsin uskomatonta on, että noin huomattavia pohjavesivirtoja tulisi jokeen sitä ympäröiviltä, pohjavesimuodostukseen sopimattomilta mailta. Kauempaakaan ei pohjavesivirtaa voi tulla, koska sen siinä tapauksessa täytyisi purkautua jokeen joko Långforsin kosken kohdalla Tomtbackan yläpuolella tahi Tikkurin kosken kohdalla Brobackan yläpuolella. Mutta ainakin yksi erehtymisen mahdollisuus vesimääräin laskemisessa näyttää olevan olemassa, vaikka siitä johtunut virhe ei ole määrälleen osotettavissa. Mittauksia toimitettaessa laskettiin nimittäin Vantaanjoen vedenkorkeutta suurempain mitattavain nopeuksien aikaansaamiseksi, mutta insinööri Hausen oletti laskelmia tehdessään, ettei tuollainen joen vedenkorkeuden laskeminen mittausten toimitusaikana ole „voinut mainittavasti vaikuttaa mittauksen tuloksiin“. Selvää on kuitenkin että, vaikka laskeuminen yleensä olikin ainoastaan 2—3 sm ja ainoastaan yhden kerran 5 sm, juuri tämän laskeumisen täytyy sangen suuressa määrin olla aiheuttanut suurempaa veden poistumista lähinnä suuta sijaitsevasta aukosta, kun laskeuminen ei voinut ulottua kauemmaksi ylöspäin kuin Tikkurin kohdalla ja Tomtbackan yläpuolella oleviin koskiin.

Paalutuksia toimitettaessa jokivarrella Lillforsista Oulunkylän rautatie-siltaan asti ei ole voitu tavata muita pehmeitä maalajeja kuin savea, minkä johdosta on mahdotonta, että mainittava pohjavesivirta voisi tulla saven alatse Lillforsin koskeen.

Kaupungin tarvitsemat pohjavesimäärät ovat niin suuret, että riittäviä määriä on saatavissa ainoastaan näkyvissä olevista harjumuodostumista ja niiden savi-kerroksen alaisesta jatkosta. Kaikki tutkimukset ovat sentähden rajoittuneet tuollaisiin harjuihin tai niiden viereisiin alueihin. Oletettavissa kuitenkin on, että pohjavettä laskee mereen kaupungin länsipuolitsekin. Tämän pohjavesivirran pitäisi sentähden laskea Huopalahteen samasta notkelmasta, mistä Huopalahden purokin, koska vuoret sulkevat kaikki muut uomat. Mutta kohta rautatielinjan pohjoispuolella on notkelma sangen kapea ja kahden näkyvissä olevan mäen välissä, joten ei sieltäkään voi mikään pohjavesivirta mereen laskea. Tällä kohdalla ei vuori ole mainittavan syvällä puron vierelläkään.

Mainita sopii, että jo vuonna 1900 laskettiin vedensaanti kirkaasta ja värittömästä vedestä tunnetusta Hvitträskin järvestä, joka sijaitsee noin 24 km:n päässä kaupungista Kirkkonummen pitäjässä. Saatavissa laskettiin olevan vuosittain ainoastaan noin 2,700,000 m³. Viereisen Juusjärven veden kera saataisiin näistä järvistä yhteensä 5,250,000 m³, jonka määrän oletettiin riittävän vielä vuonna 1925. Nostettu vesimäärä oli kuitenkin jo vuonna 1915 kokonaista 6,382,613 m³ (= 202.4 sl).

Lopuksi on huomautettava, että Vantaanjoen vesimäärä riittää kaupungin tarpeisiin vielä kaukaisessa tulevaisuudessakin, mutta että sitä vastoin vedensaanti Vanhankaupungin vesiturbiinien käyttämiseen eräinä aikoina vuodesta on rajoitettu, minkätähden varavoimaa silloin täytyy käyttää vedennostoon.

Kaupungin istutuksiin ja katujen kasteluun ynnä Kauppatorin huuhteluun käytettävästä vesimäärästä vallalla olevan väärän käsityksen poistamiseksi esitetään nämä kulutusmäärät seuraavassa taulussa:

Vuonna	Kaupunkiin kaikkiaan nostettu vesimäärä m ³	Käytetty kaupungin		Yhteensä m ³	‰ kaupun- gin koko kulutus- määrästä
		istutuksiin m ³	katujen kasteluun m ³		
1913	5,475,615	21,804	84,715	106,519	1.9 ‰
1914	5,784,820	25,254	84,883	110,137	1.9 „
1915	6,382,613	20,697	71,558	92,255	1.45 „

Ei siis kaikkiaan 2 prosenttiakaan kaupungin koko kulutusmäärästä. Tässä on kuitenkin lisäksi otettava huomioon, että vettä kaupungin istutusten ja katujen

kasteluun pääasiassa käytetään kesä-, heinä- ja elokuulla, jota vastoin kaupungin suurin kokonaiskulutusmäärä yhä enemmän pyrkii siirtymään touko- ja syyskuuhun. Edellä mainitulla kulutusmäärällä on tämän johdosta vieläkin vähemmän merkitystä, kuin jos se sattuisi niiksi kuukausiksi, jolloin vesijohtolaitoksen kuormitus on suurin.

Niinkuin edellä olevasta näkyy, on tutkimuksia kaupungin varustamiseksi pohjavedellä ulotettu melko laajoille alueille. Paitsi Tikkurin ja Sääksjärven tienoilla ei varsinaisia koepumppuamisia kuitenkaan ole toimitettu todellisten vesimääriin selville saamiseksi ja laskelmain tarkastamiseksi. Tuollaisia koepumppuamisia toimitettaessa ei kuitenkaan yleensä voida nostaa koko haluttua vesimäärää, syystä että sekä rakennus- että käyttökustannukset kävisivät liian suuriksi. Täytyy sentähden tyytyä nostamaan osa tätä määrää ja koepumppuamisen aikana tehtyjen huomioiden ja mittauksen pohjalla laskemaan olemassa olevan pohjavesivirran koko antoisuus. Lähinnä Helsinkiä sijaitsevilla tienoilla tulee lisäksi se vaikeus, minkä murtoutunut pintamuodostus saa aikaan synnyttämällä useita eri pohjavesivirtoja, jotka kukin erikseen olisi koepumputtava, jos mieli saada täyden selvityksen. Mutta ennenkuin käydään koepumppuamista toimittamaan yksityisillä paikoilla, on ensin saatava yleiskäsitys koko siitä alueesta, mihin pohjaveden ottopaikkoja ajatellaan mahdolliseksi laittaa. Tältä kannalta katsoen on vielä tutkimatta Tuusulan järven pohjoispuolinen alue Lohjanselän viereiseen Vääräkallioon asti. Tikkurin harju jatkuu nimittäin pitkin tätä aluetta, tosin usein kapeana ja Palojoen, Vantaanjoen ja Herneojan katkaisemana sekä liian korkealla ympäröivän maanpinnan yläpuolella sijaitsevana, mutta ilmeisesti harjumuodostamana. Alue olisi sentähden alustavasti tutkittava.

Niinikään olisi eräitä pienehköjä kaivoja teetettävä Vantaanjoen vierelle, jotta voitaisiin todeta, saisiko ehkä Lillforsin yläpuolelta juomavesijohtoa varten tarpeellisen vesimäärän.

Helsingin kaupungin vesijohtolaitos, maaliskuussa 1916.

Albin Skog.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI

Huhtik. 6 p:nä 1916.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 296.

Oheen pannen vesijohtolaitoksen laatiman selonteon niistä pohjavesitutkimuksista, joita laitos vuodesta 1904 lähtien on toimittanut Helsingin kaupungin ympäristössä, esittää komitea, jonka Kaupunginvaltuusto on asettanut valmistelemaan kysymystä pohjavettä kuljettavan juomavesijohdon aikaansaamisesta, Valtuustolle osotetussa kirjelmässä myönnettäväksi määrärahaa mainittujen tutkimusten toimittamiseen. Komitea huomauttaa, että pohjavesiolojen täydellinen tunteminen on välttämätön komitealle annetun tehtävän täyttämiseksi ja niinkään tarpeellinen käsiteltäessä kysymyksiä kaupungin koko vesitarpeen täyttämisestä pohjavedellä tai pohjaveden lisäämisestä puhdistettuun Vantaan veteen viimeksi mainitun lämpötilan säätelämiseksi. Tutkimusten lopullisia kustannuksia ei komitea ole voinut edeltäpäin ilmoittaa, mutta nousisivat ne kuluvana vuonna 32,000 markkaan, josta määrästä 12,000 markkaa käytettäisiin vielä tutkimattomien alueiden alustaviin tutkimuksiin sekä 20,000 markkaa koepumppuamisen toimittamiseen sopivilla paikoilla. Komitea on ajatellut, että tutkimukset edelleenkin toimittaisi vesijohtolaitos, jonka johtaja on komitean jäsen.

Rahatoimikamari on havainnut, että ehdotettuja tutkimuksia, joita vesijohtolaitoskin on pitänyt suotavina, hyvin perustelee se seikka, että kaupungin vesijohtovettä koskeva tärkeä kysymys tällä keinoin saatettaisiin askeleen lähemmäksi lopullista ratkaisuaan ja pyytää sentähden kunnioittaen esittää,

että Kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan osottaisi 32,000 markan määrärahan pohjavesitutkimusten jatkamiseen kuluvana vuonna.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Jarl W. Andersin.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI.*Esitys kaupungin omistaman Vuorimies-
kadun talon ja tontin N:o 6 käyttämisestä.**Huhtik. 27 p:nä 1916.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 339.

Lähteessä kuluva huhtikuun 7 päivältä on Rahatoimikamarin käsketty antaa lausunto pankinjohtaja Axel Ehrnroothin erään hankkeissa olevan rakennusyhtiön puolesta tekemästä tarjouksesta ostaa kaupungin omistama Vuorimieskadun tontti N:o 6 125,000 markan hinnasta. Aikomus on mainitulle tontille teettää rakennus, joka etusijassa tyydyttäisi Svenska Samskolan i Helsingfors (de Pontin) koulun huoneistotarvetta. Vastamainitun hinnan lisäksi tarjoo hankkeissa oleva yhtiö 75,000 markan velkasitoumusta, jonka saisi irtisanoa ainoastaan siinä tapauksessa että suunniteltua kouluhuoneistoa ei pidetä talossa, ja olisi kaupunki oikeutettu tämän velkakirjan vakuudeksi saamaan viimeisen kiinnityksen tonttiin ja siinä oleviin rakennuksiin.

Ennenkuin Rahatoimikamari oli ryhtynyt tätä asiaa käsittelemään, antoi Byggnadsaktiebolaget Bergmansgatan N:o 11 Kamariin tarjouksen, jonka mukaan yhtiö ostaisi vaihtoehtoisesti koko tontin 250,000 markan hinnasta, sillä edellytyksellä että sen saisi rakentaa voimassa olevan rakennusjärjestyksen määräysten mukaan, tai myös osan tonttia 9 metrin leveydeltä, yhtiön omistaman viereisen tontin rajasta lukien, 100,000 markan hinnasta.

Kysymys kaupungin omistaman Vuorimieskadun tontin N:o 6 omistamisesta on, niinkuin tunnettu, kuluvana vuonna ollut kaupunginviranomaisten käsiteltävänä ja monipuolisen selvittelyn alaisena. Kaupungin yleisten töiden Hallitus on aikaisemmin antamassaan lausunnossa vastustanut tontin tai jonkin sen osan myymistä. Rahatoimikamari taas on puoltanut vähäistä osaa tontista myytäväksi Byggnadsaktiebolaget Bergmansgatan N:o 11 yhtiölle. Asian ollessa pohdittavana Valmisteluvaliokunnassa peruutti kuitenkin viimeksi mainittu rakennusosakeyhtiö tarjouksensa, minkä johdosta Kaupunginvaltuusto asiaa lopullisesti käsitellessään niin ollen ainoastaan voi päättää, että kysymys tontin myymisestä mainitulle yhtiölle nykyään sai raueta.

Vaikka tosin kaupungin yleisten töiden Hallitus on, niinkuin edellä mainittiin, aikaisemmin lausunut mielensä asiasta, on Rahatoimikamari jälleen pyytänyt sen lausuntoa, koska asia nykyään on hiukan toisenlaisessa vai-

heessa kuin aikaisemmin. Antamassaan lausunnossa Hallitus ensinnäkin mitä tulee kysymykseen, saisiko tontin rakentaa koko alaltaan vai ei, huomauttaa, että nyttemmin on täysi selvyys saatu siitä, että sen koko alaa ei olisi rakennettava, vaikka rakennukset tehtäisiinkin ainoastaan niin korkeat kuin Kaupunginvaltuusto aikaisemmin on määrännyt. Jos nimittäin tontti rakennettaisiin täyteen, supistuisi Tähtitorninmäeltä avautuva näköala etusijassa meren ulappaan, koska melko suuret osat lähinnä mäkeä sijaitsevia mannerosia ja niinkään Kaivopuiston osia jäisi peittoon. Hallitus ei sentähden ole voinut puoltaa pankinjohtaja Ehrnroothin anomusta eikä Byggnadsaktiebolaget N:o 11 yhtiön tekemää esitystä, sikäli kuin jälkimäinen tarkoittaa koko tontin myymistä ja rakennuttamista rakennusjärjestyksen määräysten mukaisesti.

Mitä sitä vastoin tulee mainitun yhtiön pyyntöön saada puheena olevasta tontista omakseen lunastaa 9 metriä leveä alue Vuorimieskadun tontin N:o 11 rajalta siihen teettääkseen niin korkean rakennuksen kuin voimassa oleva rakennusjärjestys sallii, on Hallitus sitä mieltä, että myöntyminen tähän anomukseen tarjoaa tilaisuuden lopullisesti ratkaista kysymyksen Tähtitorninmäeltä etelään suuntautuvan tien järjestämisestä, ja kun hakija mainitusta tontinosasta tarjoaa kohtuullisen korvauksen, voinevat kaupunginviranomaiset tarjouksen hyväksyä, erittäinkin kun merelle avautuva näköala mainitun tontinosan rakentamisen johdosta ei supistuisi sanottavasti enempää kuin mitä on laita siinä tapauksessa että tontin N:o 11 itärajalle tekeillä oleva palomuri kaupungin toimesta peitettäisiin esimerkiksi sillä tavoin kuin pankinjohtaja Ehrnroothin anomuksiin liittyvissä piirustuksissa ehdotetaan. Edellä mainituilla perusteilla Hallitus ehdottaa, että Byggnadsaktiebolaget Bergmansgatan N:o 11 yhtiön tarjous hyväksyttäisiin, mikäli 9 metriä leveää Vuorimieskadun tontin N:o 6 läntisintä osaa koskee.

Rahatoimikamari voi tästä asiasta sanoa sanottavansa lyhyesti. Kamari on aikaisemmin antamassaan lausunnossa asettunut sille kanalle, että osan puheena olevasta tontista ei ainoastaan kävisi haitatta myyminen Byggnadsaktiebolaget Bergmansgatan N:o 11 yhtiölle, vaan että siten lisäksi tarjoutuisi mahdollisuus nykyoloissa tyydyttävästi säilyttää Tähtitorninmäeltä avautuva näköala ja järjestää mäen etelärinnettä pitkin kulkeva tie. Vaikka Rahatoimikamarin mielestä olisikin ollut suotavaa, että rakennettavaksi tuleva tontinosa olisi voitu rajoittaa 7—8 metrin levyiseksi, ei ratkaisevaa painoa kuitenkaan näy olevan pantava siihen, että nyt on kysymyksessä 9 metrin levyinen ala, erittäinkin kun tarjottu hinta vain verraten vähän laajemmasta alasta on aikaisemmin tarjottua kahta vertaa suurempi.

Rahatoimikamari sentähden pyytää kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että Byggnadsaktiebolaget Bergmansgatan N:o 11 yhtiölle myydään rajakkaiseen tonttiin N:o 7 yhdistettäväksi se korttelissa N:o 100 b sijaitsevan Vuorimieskadun tontin N:o 6 osa, jota lännessä rajoittaa tontti N:o 7, etelässä Vuorimieskatu 9 metrin pituudelta, pohjoisessa Tähtitorninkatu niinikään 9 metrin pituudelta ja idässä molempien viimeksi mainittujen sivujen itäpuolisia päätepisteitä yhdistävä suora viiva, seuraavilla ehdoilla:

1) kauppahinta, 100,000 markkaa, maksetaan kaupunginkassaan kauppaa päätettäessä;

2) ostaja saa tontinosan haltuunsa ensi kesäkuun 1 päivänä;

3) tontinosalla sijaitseva rakennus tulee ostajan omaksi;

4) ostaja sitoutuu alistamaan julkisivupiirustukset Rahatoimikamarin tarkastettavaksi ja hyväksyttäväksi;

että Vuorimieskadun tontin N:o 6 jäjellä oleva osa yhdistetään Tähtitorninmäen istutuksiin ja tontilla olevat rakennukset poistetaan; sekä

että Rahatoimikamari saa toimekseen laadituttaa ja Kaupunginvaltuustolle lähettää ehdotuksen tästä johtuvaksi kaupunginasemakaavan muutokseksi ynnä muiksi edellä mainitusta päätöksestä aiheutuviksi toimenpiteiksi.

Lähetekirjat ynnä erinäiset piirustukset pannaan tämän oheen.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Kun kysymys kaupungin omistaman, tämän Helsingin kaupungin korttelissa N:o 100 b sijaitsevan Vuorimieskadun talon ja tontin N:o 6, osote N:o 9, käyttämisestä edelleen on avoinna ja uusia näkökohtia sen käsittelyssä lienee ilmaantunut, on allekirjoittanut osakeyhtiö, joka erinäisistä syistä oli peruuttanut aikaisemmin tekemänsä mainitun kiinteistön ostotarjouksen, uudelleen ottanut pohdittavaksi ostohankkeen ja pyytää sen toteuttamiseksi esittää seuraavaa:

Käymättä puolestamme seikkaperäisesti tarkastamaan arkkitehti Eliel Saarisen tekemää ehdotusta puheena olevan tontin vastaisesta käyttämisestä ja rakentamisesta toteamme ainoastaan, että tämä ehdotus, mikäli meille on tunnettua, tarkoittaa, että tontti olisi luovutettava yksityishenkilölle tai yksityiselle yhtiölle ja ettei kaupungin puolelta sen käyttämiseen nähden olisi pantava muita rajoituksia eikä ehtoja kuin mitä kaupungin rakennusjärjestys vaatii. Tähtitorninmäeltä etelään käsin Kaivopuiston päällitse ja merelle avautuvaan näköalaan nähden, jonka säilyttäminen aikansa pääasiallisesti saattoi kaupungin ostamaan edellä mainitun tontin, lienee herra Saarinen ollut sitä mieltä, että tämä näköala jo on muiden rakennusten johdosta liiksi rajoittunut ja peittynyt, minkätähden hän näköalan säilyttämisen kannalta on arvellut, että Tähtitorninmäelle olisi rakennettava koroke tai näkötorni.

Kun meistä näyttää mahdolliselta, että herra Saarisen ehdotusta ehken kannattavat ne kaupunginviranomaiset, joiden asiana esillä olevan kysymyksen ratkaisu on, rohkenemme täten tarjoutua ostamaan mainitun tontin kokonaisuudessaan ja siitä maksamaan kaksisataaviisikymmentätuhatta (250,000) markkaa ja suorittamaan sen käteisellä tai muulla kaupungille sopivalla tavalla, sillä edellytyksellä että rakennusoikeuteen nähden ei panna mitään erikoisia rajoituksia.

Meillä on kuitenkin aihetta samalla esittää vaihtopuolinen ehdotus, joka lähemmin liittyy yhtiömme aikaisempiin rakennussuunnitelmiin ja joka mielestämme ei ainoastaan tarpeellisessa määrässä suojelisi ja säilyttäisi Tähtitorninmäeltä avautuvaa näköalaa, vaan sen lisäksi edistäisi mäen eteläpuolisen tienoon, etusijassa Vuorimieskadun tonttien N:o:jen 6 ja 5 välisen avonaisen paikan, onnistunutta rakennustaiteellista muodostelua.

Aikaisemmin on yhtiömme halunnut lunastaa puheena olevasta kaupungin tontista länsiosan 7 metrin leveydeltä Vuorimieskadun ja 8 metrin leveydeltä Tähtitorninkadun puolelta. Yhtiömme rakennustyön Vuorimies-

kadun tontilla N:o 7 nyttemmin edistyttyä niin pitkälle, että kaupungin tonttia päin antavaa palomuuria on ryhdytty rakentamaan, ei yhtiölle enää riittäisi mainitun levyinen tonttiala, vaan olisi tarpeellista lisärakennusta varten saada käytettäväksi vähintään 9 metrin levyinen ala, koska lisärakennus täytyy yhtiön rakennukseen yhdistää välikäytäväjärjestelmällä, joka vaatii noin 2—3 metrin levyisen alan. Mahdollisuutta yhteenrakentamiseen on kuitenkin vielä olemassa eikä tätä mahdollisuutta paikan käyttämiseen mielestämme olisi kokonaan jätettävä sillensä.

Aikaisemmissa kirjelmissemme esitettyihin rakennustaiteellisiin ja esteetisiin näkökohtiin viitaten tarjoudumme vaihtopuolisesti lunastamaan usein mainitusta tontista 9 metrin levyisen alan, oman tonttimme rajasta lukien, sadantuhannen (100,000) markan hinnasta, sillä ehdolla että tämän tontinosan saa rakentaa rakennusjärjestyksen mukaan luvalliseen korkeuteen, ja sitoudumme heti rakennuksen teettämään sekä alistamaan julkisivupiirustukset Rahatoimikamarin tarkastettavaksi.

Mitä tulee mahdollisuuksiin saattaa tontin eteläpuolella sijaitsevat kaupunginosat sopusointuun puheena olevan paikan kanssa, rohkenemme huomauttaa, että lienee varsin helppo valtion hankkiessa kaupungin maalta paikkaa uusille sairaaloille saada valtion omistamasta Ullankatua päin antavasta sairaala-alueesta (korttelista N:o 133) riittävä ala niitä tasoitus- ja muita töitä varten, mitkä ovat tarpeelliset puheena olevan kaupunginosan kaunistamiseksi.

Yhtiön arkkitehdit, herrat Armas Lindgren ja Bertil Liljeqvist, laativat viivyttelämättä luonnospiirustuksen, joka lähemmin selvittää vastamainitun kaupunginosan vastaista muodostumista.

Helsingissä, huhtikuun 17 päivänä 1916.

Byggnadsaktiebolaget Bergmansgatan N:o 11:

Lars Krogius.

Kautta:
John Grenman.

*Helsingin Kaupunginvaltuuston Valmisteluvaliokunnalle,
Helsingissä.*

Hankkeissa olevan rakennusyhtiön puolesta, jonka yhtiön aikomus on etusijassa tyydyttää Svenska Samskolan i Helsingfors (de Pontin) koulun huoneistotarvetta, antoi allekirjoittanut aikansa Rahatoimikamariin anomuksen saada edullisimmalla ehdoilla lunastaa kaupungin omistama Vuorimieskadun tontti N:o 6. Samalla tarjoutui eräs toinen henkilö ostamaan osan edellä mainittua tonttia, ja Rahatoimikamari on viimeksi tarjottua tarjousta puoltanut.

Tämä tarjous on kuitenkin sittemmin peruutettu, minkätähden rohkenen toistaa edellä mainitun anomukseni, oheen pannen luonnospiirustukset ja kannattavaisuuslaskelman. Valitettavasti osottaa viimeksi mainittu, että tontista ei voi tarjota 125,000 markkaa enempää, kun suurimmassa määrässä otetaan huomioon koulu sekä Tähtitorninmäeltä avautuva näköala on säilytettävä.

Tämän varsinaisen hinnan 125,000 markan lisäksi vastainen yhtiö kuitenkin suostuisi antamaan korottoman velkakirjan 75,000 markan summalle, jonka velkakirjan saisi irtisanoa ainoastaan siinä tapauksessa että suunniteltua kouluhuoneistoa ei pidettäisi talossa, ja saisi kaupunki tämän velkakirjan vakuudeksi viimeisen kiinnityksen kiinteistöön. Kouluyhtiön osakepääoma on oleva vähintään 100,000 markkaa.

Tämän koulun tarpeellisuus lieenee Valmisteluvaliokunnalle liiankin tunnettu, jotta minun sitä tarvitsisi tässä perustella, ja rohkenen sentähden toivoa, että katsotaan kaupungin edun mukaiseksi myöntyä minun anomukseeni, joka ei ole johtunut yksityisen, vaan yleisen edun tavoittelemisesta.

Helsingissä, huhtikuun 5 päivänä 1916.

Kunnioittaen
Axel R. Ehrnrooth.

**Laskelma Vuorimieskadun talon N:o 6 kannattavuudesta rakennettuna
arkkitehti Valter Jungin laatimain piirustusten mukaan.**

Tontin hinta	Smk 125,000:—
Rakennuskustannukset 32:50 m ² :ltä à 16,200 m ³ noin.....	„ 525,000:—
	<u>Smk 650,000:—</u>

Tuloja:

45 huonetta lämpöineen à 700:—	Smk 31,500:—
Kouluhuoneisto	„ 15,000:—
	<u>Smk 46,500:—</u>

Menoja:

Korkoa 5.5 % 350,000 markan lainalle	Smk 19,250:—
„ 6.0 % 200,000 „ „	„ 12,000:—
5 %:n osinko 100,000 „ osakepääomalle	„ 5,000:—
Kulut ja polttoaineet	„ 10,000:—
	<u>Smk 46,250:—</u>

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjapain.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1916.

Esitys lihantarkastuksesta voimassa olevan säännön ja taksan tarkastamisesta sekä toimenpiteisiin ryhtymisestä lihankuljetuksen järjestämiseksi valtionrautateilla.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Maaliskuun 15 päivänä 1915 pidetyssä niiden henkilöjen yleisessä kokouksessa, joiden oikeutta Helsingin lihantarkastuksessa nykyään noudatettu menettely ja siinä sovelletut taksat sekä lihan tuonti rautateitse maaseudulta pääkaupunkiin koskevat, on minulle annettu toimeksi Kaupunginvaltuustolle tehdä esitys erinäisten huojennusten ja korjausten aikaansaamisesta mainittuun tarkastukseen ja sen yhteydessä oleviin seikkoihin.

Tätä täyttääkseni pyydän kunnioittaen tämän oheen panna kokouksessa laaditun pöytäkirjan sekä esittää, että Kaupunginvaltuusto suosiollisesti ryhtyisi tarpeelliseksi havaitsemaansa toimenpiteeseen pöytäkirjan 1 §:n kohdalla mainittujen kuuden loppuponnen johdosta.

Kun Helsingin lihantarkastusaseman johtaja on edellä mainitun ehdotuksen johdosta viime maaliskuun 18 päivänä sanomalehdissä julkaissut erinäisiä selityksiä, jotka leikkeleinä pannaan tämän oheen, pyydän samalla vastineeksi niihin kunnioittaen viitata siihen, mitä pöytäkirjassa on lausuttu, sekä rohkenen sen lisäksi oheen panna toimenantajaini puolesta laatimani vastineen.

Helsingissä, huhtikuun 22 päivänä 1915.

Alfons Wikström.

Varatuomari.

Päytäkirja, joka tehtiin Koiton huoneistossa Helsingissä maaliskuun 15 päivänä 1915 pidetyssä yleisessä kokouksessa, joka oli kutsuttu tarkastamaan Helsingin lihan tarkastuksessa vallitsevia epäkohtia selvittämään asetetun komitean antamaa mietintöä.

Saapuvilla oli noin viisikymmentä henkilöä, osin maanviljelijöitä Helsingin lähistöstä, osin liha-kauppiaita, teurastajia ja makkarantekijöitä Helsingin kaupungista.

Kokouksen avasi lihakauppias Jussi Tuominen, joka huutoäänestyksellä valittiin johtamaan keskusteluja. Pöytäkirjan teki allekirjoittanut varatuomari ja tulkkina kokouksessa toimi filosofianmaisteri Erkki Kivijärvi.

1 §.

Esiteltiin herrain Carl G. Ohlssonin, Axel Liljeforsin, A. W. Järvisen, E. M. Mobergin, E. A. Ekroosin ja Jussi Tuomisen antama lausunto ehdotuksineen Helsingin kaupungin lihan tarkastuksessa noudatettujen sääntöjen muuttamiseksi.

Ehdotus läpikäytiin ja tarkastettiin kohta kohdalta sekä hyväksyttiin vähäisiä muodollisia ja asiallisia muutoksia tehtyä seuraavana kokouksen päätöksenä:

„Tarkastaessaan Uudenmaan läänin Kuvernöörin kesäkuun 23 päivänä 1914 antamalla päätöksellä vahvistettuja sääntöjä Helsingin lihan tarkastuksesta on komitea havainnut erinäisten määräysten olevan erittäin vaikeita käytännössä noudattaa sekä muutoin olevan omansa tuottamaan tappiota myyjälle ja kohottamaan tavaran hintaa ostajalle. Eritoten on mainittujen sääntöjen 3 §:n sisältö näyttänyt aiheuttavan sangen vakavia muistutuksia. Mainittu § tosin näennäisesti sallii tuoda nautaeläinten osia ja vähintään puolet muiden eläinten ruhoa tutkittavaksi Helsingin tarkastusasemalle, mutta määrää samalla, että sellainen osan mukana tulee seurata eläimen alaleuka ja kieli sekä eräät lähemmin mainitut sisälmykset m. m. luonnollisesti yhdistettyinä siihen ruhon osaan, johon ne kuuluvat. Käytännössä sitä vastoin vaaditaan, että kaikkien tuollaisten tutkimusesineiden ehdottomasti tulee olla kiinni ruhossa, mistä tietenkin seuraa, että nykyään kieltäytytään tutkimasta muita kuin kokonaisia ruhoja. Tämä mainitun säännön soveltamistapa ei voi saada jatkua jo siitäkään syystä, että kovan kesähelteen aikana on mahdoton kuljettaa esimerkiksi emää ja utaretta niiden ollessa kiinni ruhossa. Tuollainen kuljetustapa pilaisi muutamassa tunnissa

mainittujen osain viereisen lihan, nimittäin sisäpaistin ja paahtopihvin. Huomattava nimittäin on, että useimmat lehmät teurastettaessa ovat milloin minkin verran kehittyneessä tiineyden tilassa ja että semmoisessa tilassa emään kertynyt neste samoin kuin erinäiset muutkin aineet, joita on kiimaisina teurastettujen eläinten emässä, jo kohta eläimen teurastamisen jälkeen levittävät voimakasta ja ilkeää hajua, pahempaa kuin väkevimmät ammoniakkihöyryt. Kun tietää, kuinka helposti lihaa ottaa makua pienimmistäkin ilmassa olevista höyryistä, pitäisi olla ilmeistä ja selvää jokaiselle eikä vähimmin niille viranomaisille, joiden tehtävänä on yleisen terveydenhoidon kannalta valvoa lihantarkastusta, että eivät ainoastaan itse eläinruhon lähimmät osat, vaan ehkä koko lihalähetyskin helposti voi pilaantua vastamainittua kuljetustapaa käytettäessä. Tämä käy vieläkin epätarkoituksenmukaisemmaksi ja lihalle vahingollisemmaksi mitä pitemmälle lehmän tiineydentila on kehittynyt, niin että sikiö (vasikka) painaa huomattavan paljon. Paine ympäröivää lihaa vasten lisääntyy ja samaten lihan herkkyys vastaanottamaan edellä mainittua pilaavaa löyhkää. Jotta lihan voisi terveenä, siistinä ja puhtaana tuoda tarkastusasemalle, on emä ehdottomasti tuotava erikseen jossakin tarkoitukseen sopivassa astiassa. Edellä sanottu koskee kaikki puolin utarettakin, sillä siinä oleva maito happanee kuumana vuodenaikana nopeasti sekä tahraa ja vahingoittaa lähinnä olevia ruhon osia. Se seikka että utare tuotaisiin tutkittavaksi erillään ruhosta ei muutoin saattaisi mitenkään uhanalaiseksi tutkimuksen tulosta, jos vaan katsotaan, että lihan ja utareen väliset rauhaset on jätetty vahingoittamattomina lihaan kiinni. Komitean mielestä ja sen lausunnon mukaan, minkä komiteassa on antanut henkilö, joka kahdeksan vuotta on harjoittanut teurastusta, voisi kuitenkin sekä eläimen emä että utare haitatta saada jäädä pois niiden ruumiosain ja sisäelinten luettelosta, mitkä on tutkittaviksi tuotava, koska utareessa oleva satunnainen vika tulee näkyviin sen sisässä olevista rauhasista eikä emässä oleva vika, olipa se minkälainen tahansa, kokemuksen mukaan vähennä lihan ravintoarvoa, ellei vika tule näkyviin itse vahingoittuneista lihanosista. Mitä sitten yleensä tulee sisäelinten kuljetukseen niiden ollessa luonnollisesti yhdistettyinä eläimen ruuhon, lienevät siitä johtuvat vaikeudet ja haitat niin ilmeiset, etteivät ne kaipaa lähempää selvitystä. Riittääköön, kun tässä huomautetaan, että maksa usein on niin raskas että, jos se ynnä keuhkot ja sydän on irroitettu toistensa yhteydessä, henkitorvi yksin ei kykene pidättämään niitä ruuhossa kiinni. Määräyksestä että edellä mainittujen elinten tulee seurata ruuhon kiinnitettynä täytyy lisäksi tehdä poikkeus juottovasikkoihin ja syöttälässikoihin nähden. Nämä pitäisi saada tuoda tutkittaviksi kaikkine sisäelimineen irroitettuina ruuhosta, koska tuollaisten lihavain elukkain liha muutoin lämpimällä säällä helposti happanee sekä sen johdosta pilaantuu ja käy ravinnoksi kelpaamattomaksi. Edellä esitetyillä perusteilla pitää komitea toivottavana:

A) että määräys emän ja utareen tarkastamisesta kokonaan poistettaisiin Helsingin lihantarkastussäännöstä;

että, ellei tätä katsottaisi olevan salliminen, niin mainitut ruhon osat kuin kaikki eläimen sisäelimetkin saisi tuoda tarkastettavaksi irrallisina; sekä

että joka tapauksessa juottovasikkain ja syöttilässikain sisäelimet saisi tarkastaa ruhosta erillisinä.

Mitä tulee siihen jo edellä huomautettuun epäkohtaan, että Helsingin lihan-tarkastusasema on vastustellut, jopa kokonaan kieltäytynytkin tarkastettavaksi ottamasta nautaeläinten puoli- ja neljännesruhoja, ei tuollainen menettely ainoastaan tiedä tarkastusaseman virallisen aseman väärinkäyttämistä yleisöön nähden, vaan myös erittäin suurta vääryyttä maaseudun vähävaraista yhteistä kansaa kohtaan. Vaikka toiselta puolen on sallittu Amerikasta ja Venäjältä, toisinaan kaukaisesta Siperiasta asti, moniviikkoisen matkan takaa kaupunkiin tuottaa tuoretta lihaa kokonaisina ruhoina tahi pienempinä kappaleina sisäelinten olematta mukana, tietää edellä mainittu menettely ehdotonta tuontikieltoa pääkaupungin ympäristön pienviljelijöille ja torppareille. Nämä voivat nimittäin harvoin myydä teurastamaansa elukkaa kokonaan, vaan täytyy heidän omiksi ja perheensä tarpeiksi jättää kotiin jokin osa. Kun Helsingin uuden tarkastusjärjestelmän voimaan tultua tarkastusasema ei ota heiltä ensinkään vastaan teurastettujen ruhojen osia, ovat he nyttemmin juotuneet siihen sangen epäedulliseen asemaan, etteivät voi pääkaupunkiin ensinkään myydä kotona teurastamainsa eläinten lihaa. Jos esimerkiksi torppari teurastaa ainoan sikansa ja haluaa käyttää siitä puolet omiksi tarpeikseen, ei hän saa tuoda toista puoliskoa kaupunkiin, vaan hänen täytyy se ensin palvata tai suolata voidakseen sitten pitemmän ajan kuluttua ehkä myydä loput Helsinkiin. Komitea sentähhen ehdottaa, että teuraseläinten osia kaupunkiin tuovain pienviljelijäin ja yhteisen kansan helpotukseksi säädettäisiin:

B) että rajoitetuin määrin saapuneet teurastettujen eläinten osat on tarkastusasemalla tarkastettava tarvitsematta 3 §:ssä mainittuja sisäelimiä samalla tuoda nähtäviksi.

Mutta järjestettiinpä itse tarkastus Helsingissä kuinka käytännöllisesti ja tarkoituksenmukaisesti tahansa ja vaikka muutoinkin olisi odotettavana sitä myötämielisyyttä, jota yleisöllä on täysi oikeus vaatia kaupungin tarkastusviranomaisilta, ei tarkastuksen terveydellisiä tarkoituksia voida saavuttaa, ellei kuljetusvälineitäkin ainakin jossain määrin paranneta. Nykyään sattuu usein, että tuotaessa kaupunkiin lihaa etäisiltä paikkakunnilta, Perä-Pohjolasta ja Savon

sydäimestä, sitä on kuljetettu tavaravaunuissa muutto- ja kauppatavarain, suolatun kalan, juurikasvien ja muun semmoisen yhteydessä, minkä johdosta ilma vau-
nussa pilaantuu niin, että lihaan täytyy jäädä siitä makua. Kokemus on niin-
ikään erikoisissa tapauksissa osottanut, että naudanlihaan on rautateitse pääkau-
punkiin tuotaessa tahrautunut marjamehua, puhumattakaan ihmisravinnosta kel-
paamaattomista nesteistä, niin että tarkastusasema tämän johdosta on syystäkin
kieltäytynyt sitä ottamasta tarkastettavaksi. Vielä pahempi on, että kuluvana
talvena useinkin on sattunut, että liha on sijoitettu vaunuihin, joissa aikaisemmin
on kuljetettu elävää karjaa vaunua sen jälkeen puhdistamatta.

Tavallisesti kuljetetaan lihaa nykyään tavarajunissa, jotka vuorokausimääriä
viipyvät matkallaan pääkaupunkiin ottaessaan kuormaa ja vaihtaessaan halko-
tiili- ja tukkivaunuja sekä purkaessaan kaikenlaatuista tavaraa. Varsin harvoin
saapuu lihalähetys sentähden määräraikkaansa edellytetyn ajan kuluessa, eivätkä
suinkaan ole poikkeustapauksia semmoiset, että liha perille saapuessaan on
myöhästyneen kuljetuksen johdosta vahingoittunut tai pilaantunut. Korjausta
tähän ei ole aikaansaataavissa, ellei lihan kuljetusta pääkaupunkiin järjestetä
samojen periaatteiden mukaan, joita noudatetaan maidon tuonnissa tänne. Liha
on kuljetettava nopeakulkuisilla junilla rahtia silti korottamatta, ja ennen kaikkea
junilla, jotka saapuvat perille määräaikoina. Vähäisillä kustannuksilla olisi tar-
peellinen määrä tavaravaunuja järjestettävissä niin, että eläinruhot voitaisiin
kuljettaa riippuvassa asennossa. Terveydelliseltä kannalta katsoen tällainen
järjestely olisi suuri edistysaskel ja sen ohessa aivan varmaan melko määrässä
säästäisi rautateiden vaunustoa, koska kokonaan päästäisiin palauttamasta tyhjiä
laatikkoja. Olisi muutoin erittäin suotavaa, että nimenomaisia lihajunia eräinä
viikon päivinä lähetettäisiin maamme eri osista pääkaupunkiin, jotta maalais-
väestö varsinkin etäisemmistä osista maattamme voisi varmasti ja mukavasti sekä
määräaikoina saada lihaa kuljetetuksi pääkaupunkiin. Kesäiseen aikaan olisi
nämä junat varustettava jäähdytysvaunuilla. Edellä lausutun johdosta ehdottaa
komitea:

- C) että Helsingin kaupungin viranomaiset hetimiten ryhtyisivät
toimenpiteisiin säännöllisten junain hankkimiseksi ajanmukaista
lihankuljetusta varten.

Yleisön keskuudessa erittäin kipeästi tuntuva ja Terveystieteiden lautakun-
nankin tunnustama epäkohta on Helsingin lihantarkastusaseman perustamisesta
lähtien ollut että asema laitettiin niin lapsellisen pieni, että yleisön täytyy tunti-
kausia odottaa vuoroaan saadakseen eläinruhonsa tutkituiksi. Komitea ei tosin
ole pitänyt tarpeellisena hankkia tilastotietoja sen seikan arvostelemiseksi, minkä
verran ajanhukkaa ja myynnin myöhästymistä siitä johtuvine tavarain hinnan
polkeutumisineen tarkastusaseman tilanpuute on aikaansaanut, mutta luulee

kuitenkin voivansa varmasti väittää, että tämä tappio nousee tuhansiin markkoihin. Olisi sentähden aika Terveystieteidenlaitoksen tekemän ehdotuksen mukaisesti viivyttämättä laittaa toinen tarkastusasema sekä muutoinkin jo nyt järjestää lihantarkastus niin, että tavaran myyjät hyvissä ajoin ennen toriajan alkua aamusiin saavat sen tutkituksi ja että tilaisuutta tutkituttamiseen muutoin on päivän umpeen klo 5:stä aamulla klo 8:aan illalla. Komitea sen tähden ehdottaa:

- D) että lihantarkastus toimitetaan niin tilavissa huoneistoissa ja niin riittävänä aikana vuorokaudesta, ettei torikauppa siitä kärsi haittaa.

Helsingin lihantarkastusasemalla nykyään käytetty taksakin on aiheuttanut oikeutettua moitetta. Niinpä ei käyne pitäminen kohtuullisena, että sama maksu kannetaan jo aikaisemmin tutkitun lihan tarkastuksesta kuin senkin, joka tarkastetaan ensimmäisen kerran. Kun sisäelinten ei tarvitse seurata semmoisen lihan mukana, joka jo on toisella paikkakunnalla tutkittu, ei tarkastuslääkärillä ole tästä puoltakaan sitä työtä, mikä on sisäelinten kera saapuneen lihan tutkimisesta. Näin ollen olisi ennestään tutkitun lihan tarkastusmaksukin vähennettävä ainakin puoleen määräänsä. — Vasikan ja nautaeläimen välillä ei ole mitään väliastetta, vaan näiden välinen raja on määrätty 50 kiloksi. 50 kilon painoisesta eläimen ruhosta on maksu 50 penniä, raskaammista ruhoista 2 markkaa. Tämän taksan mukaan täytyy 51 kilon painoisesta nautaeluksesta, josta paljottain myydessä saadaan hintaa usein ainosstaan 40—50 penniä kilolta, joten koko ruho maksaa noin 20—25 markkaa, suorittaa tarkastusmaksua kokonaista 2 markkaa eli 8—10 %, mitä kuitenkin täytyy pitää liiallisena. Suotavaa sentähden olisi, että nautaeläinten tutkimisesta suoritettavat maksut jaettaisiin kolmeen ryhmään: 2 markkaa yli 100 kilon painoisista ja 1 markka 50—100 kiloa painavista nautaeläimistä sekä 50 penniä vähemmän kuin 50 kiloa painavista nautaeläimistä ja vasikoista. Puolista ja neljännesruhoista suoritettaisiin suhteellinen maksu.

Mutta jos nautaeläimistä suoritettava maksu kaipaa korjausta, on korjaus sitäkin tarpeellisempi sioista ja porsaista suoritettavaan maksuun nähden. Nykyään kannetaan vähemmän kuin 15 kiloa painavasta porsaasta 50 penniä, 15 kilon painoisesta ja sitä raskaammasta porsaasta kokonaista 2 markkaa. Komitea ehdottaa otettavaksi käytäntöön seuraavat maksut: 50 kiloa painavammasta siasta 2 markkaa, 20—50 kilon painoisesta 1 markka ja vähemmän kuin 20 kiloa painavasta 50 penniä sekä puolesta ruhosta puolet edellä mainituista maksuista.

Kun juottamattomista vasikoista eräinä aikoina vuodesta maksetaan hintaa ainoastaan 3—4 markkaa kappaleelta ja 6—10 kilon lampaista paljottaiskaupassa ajoittain maksetaan ainoastaan 60—80 penniä kilolta, on komitean mielestä 50 pennin maksu näistä liiallinen, minkätähden se ehdotetaan huojustettavaksi 25 penniin.

Suolatusta, savustetusta tai palvatusta lihasta 10 kilon painoisissa tai isommissa kappaleissa maksetaan nykyään 50 penniä, jonka maksun sijaan ehdotetaan 25 penniä, sekä vähemmän kuin 10 kilon painoisista kappaleista 25 pennin sijasta 10 penniä. Edellä lausutun johdosta ehdotetaan:

- E) että kaupungin lihan tarkastusasemalla noudatettu taksa muutetaan komitean tässä edellä esittämien näkökohtain mukaisesti.

Helsingin kaupungin lihan tarkastusaseman julkaisemassa kirjoituksessa siitä, mitä tarkastusasemalla katsastettaviksi tuotujen eläinten teurastuksessa on noudatettava, säädetään muun muassa: „Kaiken tarkastusasemalle tuodun lihan pitää olla puhdasta ja siistä, sen uhalla että se muutoin likaantumisen johdosta takavarikoidaan“. Määräys että liha on tuotava puhtaana ja siistinä tarkastusasemalle on aivan paikallaan, mutta takavarikoimisen uhka tietää mielestämme tarkastusaseman toimivallan väärinkäytöstä. Aseman sääntöjen 2 §:n mukaan on kaupan pidetty leimaamaton liha poliisiviranomaisen toimesta tutkittava. Syyllinen voidaan sen ohessa saattaa edesvastaukseen. Suurinta vääryyttä sentähden olisi, jos se, jonka omistama liha on rautatiellä hänen omatta syyttään likaantunut, menettäisi tavaransa, vaikka se muutoin olisi virheetöntä ja siis kelpollista ihmisravinnoksi. Voipi sentähden syyllä vaatia jonkinlaisen arvostelukyvyn käyttämistä ja jonkin vertaista yhteisen kansan etujen huomioon ottamista tuollaisissa tapauksissa. Mutta tuollaista auliutta ei Helsingin lihan tarkastusasema ole osottanut, vaan päin vastoin häikäilemätöntä ankaruutta edellä mainitun kiertokirjeensä sovelluttamisessa. Tämä seikka taas on ollut omansa herättämään sitä suurempaa tyytymättömyyttä tarkastusaseman toimintaan, kun puhtaus aseman omalta osalta ei ole vastannut ensiluokkaiselle laitokselle asetettavia vaatimuksia. Tutkittaessa tahrautuu liha melko määrässä vereen, ja ruhon mukana seuranneet sisäelimet viskataan tutkimisen päätyttyä sikin sokin ruhon takaosaan tahrien lihaa vieläkin enemmän. Näyttää siltä kuin tarkastusaseman palveluksessa olevat apulaiset olisivat vailla tarpeellista ammattitaitoa, sillä ammattimieheltä ei tuollaista menettelyä voi edellyttää. Järjestystä ja siisteyttä ei voi vaatia yksinkertaisilta ja usein sivistymättömiltä ihmisiltä, elleivät ne, joiden toimenä on tämän tarkastaminen, itse osota moitteetonta esimerkkiä. Tarkastusasemaa käyttävällä yleisöllä on oikeus vaatia, että kaikkea tutkittavaksi tuotua lihaa pidellään varovaisemmin ja ettei sitä tarpeettomasti tahrita verellä. Epämätön vaatimus komitean mielestä niinkään on, että sisäelimet katsastuksen tapahduttua annetaan omistajalle erikseen eikä, niinkuin nykyään on laita, ruhoon viskattuina. Edellä lausutun mukaisesti komitea ehdottaa lausuttavaksi:

- F) että työ tarkastusasemalla on annettava tehtäväksi ainoastaan ammattitaitoiselle henkilökunnalle ja muutoin niin järjestettävä, että suurempaa varovaisuutta noudatetaan tutkimusesineitä käsitellessä.

Lopuksi ei komitea voi olla tässä lausumatta toivottavaksi, että tarkastus-
aseman toimihenkilöt johtajasta alimpaan mieheen saakka suvaitsisivat yleisöä
kohtaan noudattaa virkavaltaisesta ylimielisyydestä vapaata käytöstä. Nykyään
on usein kuullut valitettavan sitä välinpitämättömyyttä, minkä yleisön oikeudet
edut saavat osakseen, kun tarkastusasemalla ei ole huolittu edes ottaa selville
nautaeläimen sukupuolta, ennenkuin tarkastusta pyytävän on käsketty poistua,
koska emää ei ollut ruhon mukana eikä häränlihaa sentähden voitu ottaa tarkas-
tettavaksi. Tuollaisia virheitä on yleisön vaikea suvaita laitoksissa, joissa sen
osaksi tulevasta kohtelusta ei käy ilmi tietoisuus siitä, että laitos on olemassa
yleisöä varten sen avustamiseksi eikä rettelöimistä eikä yleisön toimeentulon
vaikeuttamista varten.“

2 §.

Päätettiin antaa varatuomari Alfons Wikströmin toimeksi Helsingin Kau-
punginvaltuustolle tehdä esitys korjauksen aikaansaamisesta lihantarkastukseen
ja muihin toimenpiteisiin ryhtymisestä kokouksen hyväksymäin, 1 §:n kohdalla
mainittujen ehdotusten johdosta, ja oli ote tästä pöytäkirjasta oleva hänen valta-
kirjanaan asiassa.

3 §.

Pöytäkirjan tarkistajiksi valittiin herrat Carl G. Ohlsson ja Axel Liljefors.
Paikka ja aika edellä mainitut.

Vakuudeksi:
Alfons Wikström.

Tarkistettu:

Carl G. Ohlsson. Axel Liljefors.

Lihantarkastukseen tyytymättömille Helsingin lihakauppiaille.

Paikkakunnan lehdissä kuluvan kuun 16 päivänä mainitun, Helsingin lihan-tarkastukseen tyytymättömien henkilöiden kokouksen sekä samassa kokouksessa hyväksytyyn erään komitean laatiman lausunnon johdosta pyytää allekirjoittanut huomauttaa seuraavaa:

Siitä valituksenalaisesta säännöksestä että eläinruhojen mukana pitää seurata tarkastusta varten tarpeelliset elimet ja osat ei käy minkäänlaista poikkeusta salliminen, jos mieli saada tarkastus kutakuinkin luotettavaksi. Teurastetun eläimen tutkimista, ellei sitä ole jo ennen teurastamista tutkittu, pidetään jo sinänsä jonkin verran epäluotettavana, mutta jos sitä paitsi se tai ne elimet, jotka selvimmin osottaisivat tutkijalle ne taudit, joita eläin kenties on sairastanut, poistetaan, voipi käydä niin, että liha muistuttamatta hyväksytään tarkastuksessa. Tuolla tavoin voi varsin hyvin pernaruton saastuttama liha septisten utare- ja emätulehdusten y. m. myrkyttämänä taudin alkuvaiheissa päästä kauppaan voimatta taitavinkaan tutkija siinä epäillä mitään, ellei tee laajoja bakteriologisia töitä. Sitä paitsi tiedämme, että jos tuollaista menettelyä sallittaisiin, teurastajamme kyllä osaisivat poistaa sen tai ne elimet, mitkä he teurastaessaan havaitsevat sopimattomiksi näyttää tarkastajalle. Minkätähden on sivistysmaiden kaupungeissa ja paikkakunnilla, missä järjestetty lihan-tarkastus on käytännössä, niinkään annettu yhtä ankaroita, vieläpä ankarampiakin säännöksiä kuin täällä, elleivät nämä olisi tarkastuksessa aivan välttämättömät? Jos tässä kohden joskus tehtäisiin poikkeus semmoisiin eläimiin nähden, jotka tuodaan toisen tai toisen tarpeellisen elimen olematta mukana, kävisi tämä sängen pian säännöksi eikä lihaa tuotaisi milloinkaan siinä kunnossa kuin tarkastusta varten on tarpeellista. Tuollaista menettelyä herrat lihakauppiat kaiketi pitäisivät myöntämielisempänä ja tarkastusaseman henkilökuntaa siinä tapauksessa vähemmän „virkavaltaisena“, mutta minkä arvoinen tarkastus olisi, jääköön sanomatta. Lihantarkastus järjestettynä kokouksen osanottajain toivomuksen mukaan ilman täydellistä elinpakkoa y. m. olisi vähäarvoinen ja Helsingin yleisö saisi niinkuin aikaisemminkin tyytyä vähän väliä nauttimaan sairaitten eläinten ja syntymättömien vasikkain lihaa y. m. herkkuja, niinkuin toteensaatavasti aikaisemmin on ollut laita. Myönnetään, että elinten tuominen ruhoon yhdistettyinä on epämukavampaa, mutta, niinkuin edellä huomautettiin, muussa tapauksessa voi yhtä hyvin poistaa järjestetyn tarkastuksen kokonaan. Jos taas elimet tuodaan erillisinä tai erillään ruhosta, ei ole olemassa mitään takeita siitä, mistä eläimestä ne ovat peräisin. Elimä irti

leikatessa sitäpaitsi usein vahingoittuvat rauhaset ja visvaiset kalvot, jotka tutkimuksessa voivat antaa paljon opastusta. Väite että esim. emä luonnollisesti yhdistettynä ruuhon kuljettaessa vahingoittaisi sisäpaistia ei pidä paikkaansa, jos emä aukaistaan, niin että siinä ehkä oleva neste saa poistua, tai jos se työnnetään lantionsisuksesta taaksepäin, ei siitä ole vähintäkään haittaa kuljetettaessa; jos taas utare on täynnä maitoa, joka kuljetuksen aikana ehkä happanisi, on helppo asia puukolla aukaista se, niin että maito kokonaan poistuu.

Että nykyinen lihantarkastusasema on liian pieni ja että uusi asema olisi mahdollisimman pian laitettava, siitä lienevät kaikki olleet yhtä mieltä, niin pian kuin kaupungin todellinen lihankulutusmäärä kävi selville. Onhan uusi tarkastusasema nykyään hankkeissa, mutta tuollaisten laitosten kuntoonpano vaatii kuitenkin jonkin verran aikaa. Liikenne ja tungos nykyisellä asemalla ovat tosin olleet sangen suuret, ja kun parhaan mukaan on pyritty välttämään aseman käyttäjien ylenmääräistä viivyttelyä, on työskennelty niin sanoakseni täydellä höyryllä ja sentähden ehkä on voinut sattua joitakin erehdyksiä ja huomattomuuksia, mutta törkeäksi pilaksi saanee katsoa väitteen että häränliha olisi jätetty leimaamatta, syystä ettei sen mukana seurannut emää. Kokouksen lausunnossa mainitaan edelleen, että asemalla takavarikoitaisiin tahraantunutta ja likaantunutta lihaa, jota sääntöjen mukaan ei saa edes vastaanottaa tarkastettavaksi. Voin mainita, että lihaa yksinomaan tästä syystä ei toistaiseksi ole milloinkaan julistettu kelpaamattomaksi, vaan on se joko puhdistettu ja siistitty asemalla, leimattu ja annettu takaisin, tai myös on se heti annettu ostajalle takaisin leimaamattomana hänen itsensä puhdistettavaksi ja sitten jälleen tuotavaksi asemalle. Mitä taas tulee syytökseen että liha olisi tarkastusasemalla tahraantunut verellä, myönnän että sellaista ehkä jonkin kerran on sattunut, mutta tämä johtuu yksinomaan siitä, että eläimestä on veri teurastettaessa huonosti laskettu ja kun tutkiessa täytyy jokin veren täyttämä elin leikata irti tahi puhkaista, ei varovaisinkaan menettely voi estää verta pääsemästä lähipaikkoihin ja teurastaja saa syyttää itseään huonosta työstä. Elinten kuljetus tarkastusasemalta ruuhon takaosassa johtuu ainoastaan siitä, että halutaan saada työ mahdollisimman pian sujumaan, enkä voi käsittää, miltä kohden tämä kuljetustapa olisi moitittava. Ellei elimiä tutkimuksen tapahduttua pantaisi takaisin siihen eläimeen, johon ne kuuluvat, tai ainakin samaan kuormaan kuuluvaan eläimeen, olisi aivan mahdoton aseman suuren liikkeen johdosta pitää selvää niiden oikeasta omistajasta.

Se kultainen aika on mennyt, jolloin lihakauppiaat miltei aivan tarkastamatta voivat yleisölle tarjota mitä itse katsoivat sopivaksi. Ei sentähden ole ihmettelemistä, jos järjestetty lihantarkastus kohtaa vastarintaa ja voimia pannaan liikkeelle sen tehottomaksi tekemiseksi.

Helsingin kaupungin lihantarkastusaseman johtaja.

Edellä olevan selityksen johdosta pyydän kunnioittaen lausua seuraavaa: Halua estää järjestetyn lihantarkastuksen toimeenpanemista Helsingissä ei suinkaan ole ilmaantunut kaupungin lihakauppiaiden, teurastajain eikä makkaran-tekijäin puolelta. Tämä käynee jo täysin selville siitä työstä ja vaivannäöstä, mitä mainittujen elinkeinonharjoittajain taholla on pantu asiaan ja nyt annettuun lausuntoon, jonka kaiketi puolueettomasti arvostellen lienee tunnustettava osot-tavan vakavaa pyrkimystä edistää lihantarkastuksen järjestämistä tavalla, jonka maamme harvalukaiseen väestöön ja sivistysmaiden kulkulaitoksiin verraten vielä kehittymättömiin kulkuvälineisiin nähden voi käytännössä toteuttaa kuumanakin vuodenaikana. Komitealta ei ole jäänyt huomaamatta, että elinpakon ollessa yhdistettynä lihantarkastukseen tutkimuksen voi toimittaa nopeammin ja hel-pommin ja sitä käy haitatta soveltaminen taajaan asutuilla ja hyvillä kulkuneu-voilla varustetuilla seuduilla, niinkuin esimerkiksi Etelä-Ruotsissa ja varsinkin Skånessa, joka pinta-alaltaan ei ole Uudenmaan lääniä suurempi, sekä Tanskassa ja Saksassa, missä varsin hyvin käy kuljettaminen eläviä nautaeläimiä kaupun-keihin sekä niin ollen kuumana vuodenaikana kokonaan voi välttää teurastet-tujen eläinten kuljetuksen. Mutta toisin on asianlaita meillä, missä kalliiden kuljetuskustannusten johdosta ei ole ajattelemistakaan hankkia Helsingin kau-pungin tarvitsemaa lihanmäärää tuomalla elävää karjaa maamme etäisimmistä osista, niinkuin Perä-Pohjolasta ja Savosta. Kokemus nimittäin osottaa, että pääkaupungin lihankulutus ei ole tyydytettävissä yksinomaan lähiseutujen elukoilla. Voimassa olevassa lihantarkastussäännössä taas on tunnustettu mahdottomaksi kuljettaa teurastettuja eläimiä emineen ja utareineen, koska on myönnetty poik-keus ulkomailta ja Venäjältä tulevaan lihaan nähden. Mutta tarkastuksen jär-jestämisessä ei tulisi ratkaisevana olla maamme rajain, vaan lähetys- ja vastaan-ottopaikan välisen matkan pituuden. Viittaus sivistysmaiden oloihin yleensä on sentähden aivan harhaan viepä. Samoja tutkimusmenettelyjä, samoja koneita ja ammattitietoja, mitkä nykyään ovat ratkaisevina tarkastettaessa maamme rajain takaa tuotua elimiä vailla olevaa lihaa, voinee haitatta käyttää tutkitta-essa semmoisiakin eläimiä, jotka tänne tuodaan kotimaan paikkakunnista. Kom-i-tea ei ole vaatinut, että muita elimiä kuin emä ja utare ehdottomasti pitäisi saada tuoda tarkastusasemalle ruhosta erilleen otettuina. Jos katsotaan välttä-mättömäksi, että on näytettävä toteen että mainitut elimet kuuluvat siihen teu-rastettuun eläimeen, jonka kera ne on kaupunkiin tuotu, ei inhimillisen älyn liene mahdoton keksiä tuollaisen selvityksen saamista jonkinlaista todistusta käyttä-mällä, mutta komitean täytyy edelleen olla sitä mieltä, että emä ja utare, olipa ne puhkaistu tai eheinä kuljetettu ruhon kera, kesäiseen aikaan aina erittävät lihaa tarvelevää nestettä. Muunkin kuin ammattimiehen luulisi käsittävän, että kantavana teurastetun lehmän emää on mahdoton työntää lantionsisuksesta taak-sepäin. Jos taas emä avataan, erittää se tunti- jopa vuorokausimäärää nestettä, joka pilaa lihan kelvottomaksi. Sama on laita utareenkin, leikeltiinpä se vaikka

sormen levyisiksi kaistaleiksi, ja verkalleen valuva, lihaa kostuttava maito on auttamattomasti oleva karpästen ja muiden hyönteisten tyyssijana. Utare lakkaa erittämästä maitoa vasta sittenkun se keitetään. Mitä tulee pernataudin tutkimiseen, on pernaa tutkimalla todettavissa, onko teurastettu eläin tätä tautia sairastunut, ja saanee komitean lausunnon käsittää siten, että määräys pernan kuljetta misesta luonnollisesti yhdistettynä ruuhon voisi edelleenkin olla voimassa. Mitä taas tulee siihen että olisi vaikea todeta, ovatko septiset utare- ja emätulehdukset myrkyttäneet lihan taudin ensimmäisessä vaiheessa, huomautettakoon, että bakteriologisia tutkimuksia tästä seikasta tosin käy tekeminen, jos tarpeelliseksi katsotaan, mutta että Helsingin teurastamon 35-vuotisen toiminnan aikana ei ole milloinkaan tavattu tuollaisia tauteja, vaikka laitoksessa on teurastettu ainoastaan elävänä kaupunkiin tuotuja eläimiä, jotka siis on tutkittu elinten ollessa luonnollisesti yhdistettyinä ruuhon.

Edellä olevalla luulen torjuneeni kaikki epäilykset, joita Helsingin lihan-tarkastususeman johtaja on lausunut tarkastuksen järjestämisestä komitean ja asiaa harastavain henkilöjen ehdottamalla tavalla.

Helsingissä, huhtikuun 10 päivänä 1915.

Toimeksi saanut:

Alfons Wikström.

HELSINGIN KAUPUNGIN
LIHANTARKASTUSASEMAN

V. T. JOHTAJA.

Toukok, 27 p:nä 1915.

Helsingin Terveystoimikunnalle.

N:o 20.

Palauttaen Terveystoimikunnan kirjelmässä huhtikuun 29 päivältä N:o 159 saapuneet, Helsingin lihantarkastuksen johdosta tehtyjä kanteluja koskevat lähetekirjat pyydän kunnioittaen lausua seuraavaa:

Vaikka lihantarkastusaseman johtaja, eläinlääkäri Edvard Boxström vainaja jo on, niinkuin asiakirjain oheisesta sanomalehtileikkeleestä näkyy, pääkohdissa antanut vastineen edellä mainittuihin kanteluihin, katson kuitenkin olevan kohta kohdalta lyhyesti kajoaminen puheena olevan kokouksen hyväksymiin ponsiin.

Mitä tulee A) kohtaan, jossa tyytymättömät vaativat kokonaan poistettavaksi emän ja utareen tarkastusta koskevan määräyksen, myönnetään, että lämpimänä vuodenaikana nykyisten huonojen kuljetusolojen johdosta joskus voi olla haittaa siitä, että emä ja utare on ruhossa kiinni, mutta lihantarkastuskannalta nämä elimet ehdottomasti kuuluvat niihin, joita tarkastamatta lihan kelpaavaisuutta ihmisravinnoksi on mahdoton arvostella. Sitä paitsi ovat mainitut haitat, niinkuin tri Boxström on huomauttanut, eräillä toimenpiteillä tuntuvassa määrässä vähennettävissä. Mitä taas tulee ehdotukseen että edellä mainitut samoin kuin muutkin elimet saisi irrallisina tuoda tutkittaviksi, olisi se epäilemättä lihan lähettäville edullisempaa, mutta kun, niinkuin tri Boxströmin vastineesta samaten käy selville, tarkastaessa on mahdoton ratkaista, kuuluvatko annetut elimet samalla annettuun ruuhon vai johonkin toiseen, ei tätäkään vaatimusta käy ottaminen huomioon.

B) kohdassa vaativat tyytymättömät, että „rajoitetuin määrin“ saapuneita ruhojen osia tarkastettaisiin, vaikkei niiden mukana olekaan elimiä. Jos tähän vaatimukseen myönnyttäisiin, kadottaisi elinpakkoa koskeva määräys merkityksensä ja aiheuttaisi epäilemättä väärinkäytöksiä. Lihantarkastuskannalta katsoen ei tuollaista vaatimusta sentähden käy hyväksyminen.

C) kohdassa mainitut rautatiekuljetuksessa esiintyvät epäkohdat epäilemättä aiheuttavat oikeutettuja muistutuksia sekä vaativat pikaista korjausta. Lihantarkastusaseman etu vaatii, että kuljetusolot tässä kohden järjestetään ajankäytölliselle kannalle.

D) kohdassa toivottaviksi lausuttuihin parannuksiin ovat asianomaiset kaupungin viranomaiset jo ryhtyneet.

E) kohdassa tehty vaatimus lihantarkastustaksan muuttamisesta voi jossain määrin olla oikeutettu, mutta uuden teurastamon valmistuttua ja lihantarkastuksen tultua lopullisesti järjestetyksi täytyy lihantarkastusaseman nykyinen taksakin tarkastaa, minkätähden jätän harkittavaksi, pidetäänkö sen muuttamista jo nyt tarpeellisena.

F) kohdassa mainittuun kysymykseen nähden pyydän viitata tri Boxströmin vastineeseen.

Mitä tulee varatuomari Alfons Wikströmin tri Boxströmin sanomalehtikirjoitusta vastaan esittämiin väitteisiin, eivät ne ole mainittavasti omansa vahvistamaan edellä mainittujen toivomusten perusteluja. Herra Wikström mainitsee esimerkkinä, että maahan tuotetut ruhot tutkitaan, vaikkei niiden mukana seuraakaan elimiä, mutta ei ota huomioon, että tässä tapauksessa käytetään erikoista leimaa, jonka muoto ja merkitys on asianmukaisesti saatettu yleisön tiedoksi. Mitä taas tulee herra Wikströmin puheeseen septisistä utare- ja emätulehdukista, ei tšekäläisessä yksityisessä teurastamossa vallitsevain pienten olojen perusteella suinkaan voi ratkaista, missä määrin näitä tauteja esiintyy maassamme, sillä luonnollista on, että karjanomistajat, sen sijaan että lähettäisivät ilmeisesti sairaita elukoita teurastamoon, ennemmin ovat ne teurastaneet kotona ja lähettäneet lihan tarkastamatta kauppaan.

Lopuksi pyydän huomauttaa, että epäilemättä olisi ollut lihantarkastus-asialle suuremmaksi hyödyksi, jos lihantarkastukseen tyytymättömät henkilöt olisivat käyttäneet runsaan kokemuksensa ja „inhimillisen älynsä“ keksiäkseen toimenpiteitä, jotka todella voisivat edistää lihantarkastuksen käytännöllistä puolta, sen sijaan että ovat uhranneet aikaa ja vaivaa pohtiakseen semmoisia teoreettisia kysymyksiä kuin esimerkiksi sen tai tämän elimen tarpeellisuutta tarkastuksessa, joiden ratkaisu ehdottomasti vaatii tieteellistä ammattisivistystä.

Oscar Lindström.

v. t.

HELSINGIN
Terveydenhoitolautakunta

Kesäk. 29 p:nä 1915.

N:o 286.

Lihantarkastusaseman v. t. johtajalle.

Kun tämän oheisessa anomuksessa täkäläistä lihantarkastusta koskevan säännön muuttamisesta eräiltä kohdin erikoisesti huomautetaan, että *utareen ja emän pysyttäminen ruuhon yhdistettynä helposti aikaansaa lihan pilaantumista*, on Terveydenhoitolautakunta katsonut tarpeelliseksi käskää Teitä kuluvana kesänä tarkoin pitämään silmällä, onko tuollaista pilaantumista ollut todettavissa lihantarkastusasemalla sekä sitten aikanansa lähetekirjain kera antamaan Lautakunnalle selonteon tämän tutkimuksen tuloksesta.

Terveydenhoitolautakunnan puolesta:

O. v. Hellens.

R. Vuorio.

HELSINGIN KAUPUNGIN

LIHANTARKASTUSASEMAN

v. t. johtaja.

Syysk. 28 p:nä 1915.

N:o 42.

Helsingin Terveydenhoitolautakunnalle.

Palauttaen Terveydenhoitolautakunnan kirjelmän kesäkuun 29 päivältä 1915 N:o 286 siihen liittyvine, Helsingin lihantarkastuksen johdosta tehtyjä valituksia koskevine asiakirjoineen, jossa kirjelmässä minun käsketään tarkastella, onko utareen ja emän pysyttäminen ruuhossa kiinni voinut lihaa kuljetettaessa sitä pilata, pyydän, koska lämpimän vuodenajan nyttemmin voi katsoa päättyneen, kunnioittaen mainita, ettei kesän kuluessa ole ainoatakaan sellaista tapausta voitu todeta, minkätähden niillä haitoilla, joita tästä kuljetustavasta on arveltu aiheutuvan, ei näy olevan käytännössä mitään merkitystä.

V. Kankaanpää.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI.

Helmik. 3 p:nä 1916.

N:o 122.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Lähetepäätöksellä huhtikuun 22 päivältä 1915 on Kaupunginvaltuuston Valmisteluvaliokunta kehottanut Rahatoimikamaria, Terveystoimikuntaa kuultuaan, antamaan lausunnon erinäisten teurastusta ja sitä likellä olevia elinkeinoja harjoittavain henkilöiden tekemästä tšekäläisen lihantarkastuksen hoitoa koskevasta esityksestä ja sen yhteydessä olevista seikoista. Tätä tehtävää täyttääkseen pyytää Rahatoimikamari, palauttaen lähetekirjat, lausua seuraavaa:

Sittenkun maaliskuun 15 päivänä 1915 tässä kaupungissa pidetyssä maanviljelijäin, teurastajain ja makkarantekijäin kokouksessa läsnäolevat olivat päättäneet Kaupunginvaltuustolle tehdä esityksen uudistusten aikaansaamisesta kaupungin lihantarkastukseen, antoi varatuomari Alfons Wikström kokouksen osanottajain asiamiehenä mainitun esityksen Valtuustolle kokouksen pöytäkirjaksi laadittuna ja huhtikuun 22:ntena samaa vuotta päivätyn kirjoituksen ynnä siinä mainitun, lihantarkastusaseman silloisen johtajan laatiman ja sanomalehdissä julkaistun kirjoituksen sekä herra Wikströmin laatiman vastineen.

Esityksessä lähemmin mainituilla syillä tehdyt vaatimukset olivat seuraavat:

- A) että läänin Kuvernöörin kesäkuun 23 päivänä 1914 vahvistama sääntö Helsingin lihantarkastuksesta (julkaistu kunnan asetuskokoelmassa vuodelta 1914, vihko 2 N:o 10) muutettaisiin siten, että mainitun säännön 3 §:ssä olevassa, tutkittaviksi tuotavain elinten luettelossa, ei mainittaisi emää eikä utaretta;

että, ellei tätä katsottaisi olevan salliminen, niin mainitut ruhon osat kuin kaikki eläimen sisäelimetkin saisi tuoda tarkastettavaksi irrallisina; sekä

että joka tapauksessa juottovasikkain ja syöttilässikkain sisäelimet saisi tarkastaa ruhosta erillisinä;

- B) että rajoitetuin määrin saapuneet teurastettujen eläinten osat on tarkastusasemalla tarkastettava tarvitsematta lihantarkastussäännön 3 §:ssä mainittuja sisäelimiä samalla tuoda nähtäväksi;
- C) että Helsingin kaupunginviranomaiset hetimiten ryhtyisivät toimenpiteisiin säännöllisten junain hankkimiseksi ajankäytön mukaisesta lihankuljetusta varten;
- D) että lihantarkastus toimitetaan niin tilavissa huoneistoissa ja niin riittävänä aikana vuorokaudesta, ettei torikauppa siitä kärsi haittaa;
- E) että kaupungin lihantarkastusasemalla noudatettu taksa muutetaan komitean esittämien näkökohtain mukaisesti; sekä
- F) että työ tarkastusasemalla on annettava tehtäväksi ainoastaan ammattitaitoiselle henkilökunnalle ja muutoin niin järjestettävä, että suurempaa varovaisuutta noudatetaan tutkimus-esineitä käsitellessä.

Sittenkun Rahatoimikamari oli Kaupunginvaltuuston Valmisteluvaliokunnalta saanut vastaanottaa edellä mainitut asiakirjat ja lähettänyt asian Terveystieteiden lautakuntaan sekä Lautakunta oli kehottanut lihantarkastusaseman silloista v. t. johtajaa eläinlääkäri O. Lindströmiä antamaan lausuntonsa esityksen johdosta, esitti tämä Lautakunnalle antamassaan kirjelmässä toukokuun 20 päivästä 1915 seuraavaa:

A) kohdassa tehtyihin vaatimuksiin nähden, joiden tarkoituksena on elin-pakkoa lieventämällä vähentää lihan pilaantumisen vaaraa kuljetuksen aikana, on tosin myönnettävä, että erikoisissa tapauksissa tässä kohdassa mainittujen elinten, utareen ja emän, pysyttäminen kiinni ruhosssa voi lämpimimpänä vuodenaikana tuottaa haittaa, mutta mainittujen elimien tutkiminen on lihantarkastuksen tehokkuuden kannalta aivan välttämätön. Luetellut haitat ovat muutoin erinäisillä toimenpiteillä tuntuvassa määrässä vältettävissä. Yhtä vähän voi lihantarkastuskannalta katsoen luopua vaatimuksesta että muutkin sisäelimet on tutkittaviksi annettava luonnollisesti yhdistettyinä ruhoon.

Myöntyminen B) kohdassa esitettyyn vaatimukseen että liha eräissä tapauksissa tutkittaisiin sisäelinten seuraamatta mukana olisi omansa aikaansaamaan väärinkäytöksiä.

C) kohdassa mainitut, lihankuljetusta rautateillä haittaavat epäkohdat voivat todellakin aiheuttaa tyytymättömyyttä ja vaativat pikaista korjausta lihantarkastuksenkin kannalta katsoen.

D) kohdassa esitetty vaatimus lihantarkastusaseman laajentamisesta on nyttemmin aiheeton, kun tarkastusaseman haaraosasto on avattu.

E) kohdassa vaadittua lihantarkastustaksan uudistusta piti herra Lindström jossain määrin oikeutettuna, mutta tämä uudistus sopisi toimeenpanna sittenkun kaupungin uusi teurastamo on avattu ja täkäläinen lihantarkastus lopullisesti järjestetty.

F) kohdassa esitetyt väitteet oli jo eläinlääkäri Boxström edellä mainitussa sanomalehtikirjoituksessa osottanut paikkansa pitämättömiksi.

Sittenkun lihantarkastusaseman nykyinen johtaja, tohtori V. Kankaanpää, on Terveystoimikunnan toimenannosta viime kesänä tarkkaillut, onko utareen ja emän pysyttäminen kiinni eläinruhossa voinut kuljetuksen kestäessä aikaansaada lihan pilaantumista, ja havaintojensa tuloksena ilmoittanut, ettei yhdessäkään tapauksessa ole voitu todeta tästä johtuneen vahingollisia seurauksia, antoi Terveystoimikunta asiasta lausunnon kirjelmässä lokakuun 7 päivästä 1915, jossa kirjelmässä Lautakunta, siihen viitaten mitä eläinlääkärit Boxström, Lindström ja Kankaanpää olivat asiasta lausuneet, ehdotti, että esillä olevassa esityksessä tehdyt vaatimukset eivät aiheuttaisi muuta toimenpidettä.

Puheena olevaa asiaa Rahatoimikamarissa käsiteltäessä on esiintuotu seuraavia näkökohtia:

Pakollista lihantarkastusta täällä toimeenpantaessa oli edellytettävissä, että toimenpide alussa herättäisi tyytymättömyyttä niissä piireissä, joita se lähinnä koski, nimittäin lihantuottajain, teurastajain ja lihakauppiaiden keskuudessa. Samanlaista tyytymättömyyttä on ilmaantunut monin paikoin sekä meillä että ulkomailla, missä järjestetty lihantarkastus on otettu käytäntöön. Esimerkiksi Tampereella yrittivät lihakauppiaat saada tarkastuksen poistetuksi, vaikka tuloksetta. Tällä kertaa kohdistuu tyytymättömyys eräisiin lihantarkastuksen yksityiskohtiin, osin tarkastuksen eläinlääkintäteknilliseen puoleen ja osin tarkastustaksaan, jota paitsi on vaadittu lihan kuljetusolojen parantamista. Missä määrin vaatimukset tarkastettavaksi tuotujen ruhojen ja lihan tutkimuksesta annettujen määräysten muuttamisesta ovat oikeutettuja on ammattikysymys, jota Rahatoimikamari ei ole pätevä tutkimaan, minkätähden Kamari tässä kohden ainoastaan pyytää viitata siihen, mitä ammattiviranomaiset, Terveystoimikunta ja lihantarkastusaseman johtajat, ovat asiasta lausuneet.

Sitä vastoin ei Kamari ole voinut olla huomioon ottamatta vaatimuksia lihantarkastustaksan uudistamisesta ja lihan kuljetusolojen parantamisesta rautateillä. Mitä ensinmainittuun asiaan tulee, on vaadittu osin tarkastusmaksujen huojistamista toisella paikkakunnalla jo tutkittuun lihaan nähden,

osin nykyistä useampia maksumääriä, sovitettuina ruhojen erisuuruisen painon mukaan. Tarkastusmaksut ovat nykyään seuraavat:

Nautaeläimen tahi hevosen koko ruhosta	2:—
” ” ” ” ” puolesta ruhosta ..	1:—
” ” ” ” ” neljännesruhosta	—: 50
Kokonaisesta sianruhosta	2:—
Puolesta ”	1:—
Vähemmän kuin 15 kg painavasta porsaasta (pikkuporsaasta)	—: 50
Vasikasta, lampaasta tai vuohesta	—: 50
Suolatusta, savustetusta tai palvatusta lihasta 10 kilon tai isommilta palasilta	—: 50
Suolatusta, savustetusta tahi palvatusta lihasta 10 kiloa vähemmän painavilta palasilta	—: 25

Esillä olevassa esityksessä vaaditaan, että aikaisemmin tutkitusta lihasta kannettaisiin vain puoli maksua, koska uudistettu tutkimus ei vaadi samaa työtä kuin aikaisemmin tutkittoman lihan tarkastaminen. Lisäksi huomautetaan, että nautaeläimen ja vasikan välinen painoraja 50 kg on sopimaton, minkätähden olisi määrättävä kolme maksuluokkaa: 2 markkaa yli 100 kilon painavista nautaeläimen ruhoista, 1 markka 50—100 kilon painoisista nautaeläimen ruhoista ja 50 penniä vähemmän kuin 50 kg painavista vasikoista. Puolista ja neljännesruhoista olisi maksu suhteellinen näihin. Sianruhoista olisi maksettava: yli 50 kilon painavista 2 markkaa, 20—50 kiloa painavista 1 markka ja vähemmän kuin 20 kiloa painavista 50 penniä sekä puolista ruhoista puolet mainituista maksumääristä.

Pikkuvasikan ruhosta, jommoisesta erinä aikoina vuodesta maksetaan hintaa ainoastaan 3 ja 4 markkaa kappalelta, ja samaten lampaista on 50 pennin maksu liiallinen ja olisi se sentähden huojistettava 25 penniin.

Enemmän kuin 10 kiloa painavista suolatun, savustetun tai palvatun lihan kappaleista ehdotetaan maksettavaksi 25 penniä ja vähemmän kuin 10 kiloa painavista kappaleista 10 penniä.

Edellä kerrotut vaatimukset, jotka lihantarkastusaseman v. t. johtaja Lindströmin on myöntänyt jossain määrin oikeutetuiksi, ovat Kamarin mielestä näyttäneet ansaitsevan huomiota. On nimittäin käynyt selville, että maksut, joiden, koska tarkastus on järjestetty pääasiallisimmin terveydellisten vaatimusten varten ottamiseksi, ei kaikeksi tulisi nousta enemmäksi tarkastuksesta olevia kaupungin välittömiä ja välillisiä menoja, ovat kaupungille varsin huomattava tulolähde. Vuonna 1914, jolloin tarkastusasema toimi ainoastaan osan vuotta, oli puhdas tulo 30,000 markan, vuonna 1915 taas 104,000 markan vaiheilla. Kuluvan vuoden vahvistetussa menosäännössä on menot laskettu 117,400 ja tulot 164,000 markaksi. Vaikka laitokseen käytetyn

pääoman korko ja kuoletuskin otetaan lukuun, on siis varaa huojistaa tarkastusmaksuja. Uudistuksen lykkääminen siksi kunnes kaupungin uusi teurastamo avataan ja lihantarkastusta siellä ryhdytään toimittamaan, niinkuin eläinlääkäri Lindström on ehdottanut, ei Kamarista näytä tarpeelliselta, koska taksan sittemmin käy muutta mutkitta uudelleen tarkistaminen; kuitenkin on tietysti otettava huomioon, ettei taksaa nyt määrätä niin alhaiseksi, että sitä jälkeinpäin täytyy korottaa, mikä seikka silloin epäilemättä herättäisi tyytymättömyyttä. Rahatoimikamari on sentähden katsonut olevan ehdottaminen, että Terveystenhoitolautakunta, joka nykyisenkin taksan on laatinut, saisi ottaa tutkittavakseen, eikö taksaa kävisi uudistaminen edellä mainittuun suuntaan.

Mitä taas tulee rautateillä vallitseviin lihankuljetusoloihin, täytyy niitä kieltämättä pitää epätyydyttävinä. Nykyään kuljetetaan lihaa enimmäkseen tavarajunilla. Liha, jonka tulee olla käärittynä puhtaaseen kankaaseen, kuljetetaan hataroissa puulaatikoissa enintään 200 kilon painomäärin ja muunlaatuisten tavarain yhteydessä tavallisissa mustaksi maalatuissa tavaravaunuissa, joissa ilmanvaihto on huono ja kesäiseen aikaan vallitsee kova helle siitä johtuvine haittoineen. Onko perää väitteessä, että näitä vaunuja ei puhdisteta muiden tavarain, eipä elävien elukkainkaan kuljetuksen jäleltä, ei Kamari voi sanoa, mutta kaikissa tapauksissa kaivannevat kuljetusolot korjausta. Onkin vaadittu otettavaksi käytäntöön erikoisvaunuja, joissa ruhot kävisi kuljettaminen riippuvassa asennossa, ja kesäiseen aikaan olisi kuljetuksessa käytettävä valkeaksi maalattuja vaunuja, joitten tulisi olla kytkettyinä pikakulkuisiin juniin.

Kamarilta ei tosin ole jäänyt huomaamatta, että toiveita parannusten aikaansaamisesta tässä kohden nykyään on sangen vähän, mutta Kamarin mielestä olisi kuitenkin mainitun suuntainen yritys tehtävä.

Edellä lausutun johdosta pyytää Kamari kunnioittaen esittää, että herrat Kaupunginvaltuusmiehet päättäisivät

antaa Terveystenhoitolautakunnan tutkittavaksi, eikö lihantarkastustaksaa olisi uudistettava hakijain tarkoittamaan suuntaan; sekä

tehdä Rautatiehallitukselle esityksen sen suuntaisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä, että lihan kuljetus rautateillä tulisi ajanmukaisesti järjestetyksi.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

K. Rein.

HELSINGIN

Terveystoimikunta*Huhtik. 13 p:nä 1916.**Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 220.

Lähetepäätöksessä viime helmikuun 12 päivältä on Kaupunginvaltuuston Valmisteluvaliokunta kehottanut Terveystoimikuntaa antamaan lausunnon ja ehdotuksen sekä lihantarkastuksesta voimassa olevain säännön ja taksan uudistamisesta, että myös valtionrautateillä vallitsevain lihankuljetusolojen korjauksen tarpeellisuudesta, ja pyytää Terveystoimikunta tätä tehtävää täyttääkseen tämän oheen panna Helsingin lihantarkastusaseman v. t. johtajalta, tohtori V. Kankaanpäältä, vaaditun lausunnon, johon Terveystoimikunta kaikin puolin yhtyy. Toimikunta sentähden puoltaa hänen ehdottamiaan taksan muutoksia sekä ehdotusta että kysymys lihankuljetuksen järjestämisestä lähetettäisiin kaupungin elintarvekomiteaan. Sen ohessa pyytää Terveystoimikunta kunnioittaen saattaa Kaupunginvaltuuston tiedoksi että, kun lihantarkastusasemalle on tuotu lihaa, jonka on ilmoitettu likaantuneen rautateillä kuljetettaessa, on Toimikunta antanut toimistonsa tehtäväksi tästä hankkia lähemmän selvityksen, minkä jälkeen Terveystoimikunta on Rautatiehallitukselle tekevä esityksen ehkä tarpeellisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä.

Lähetekirjat palautuvat.

Terveystoimikunnan puolesta:

O. v. Hellens.

Mauno Wilskman.

v. t.

HELSINGIN KAUPUNGIN
LIHANTARKASTUSASEMAN

V. T. JOHTAJA.

Huhtik. 5 p:nä 1916.

Helsingin Terveystoimituslautakunnalle.

N:o 16.

Palauttaen Terveystoimituslautakunnan lähetteen N:o 114 helmikuun 17 päivältä 1916 kaupungin lihantarkastusaseman tarkastusmaksujen huojistamista sekä rautateitse tapahtuvan lihankuljetuksen järjestämistä koskevine asiakirjoi-
 neen pyydän kunnioittaen lausua seuraavaa:

Pakollista lihantarkastusta Helsingin kaupungissa voimaan saatettaessa täytyi niinkuin tunnettu kunnan teurastamon puutteessa pääasiallisimmin tyytyä valmiiksi teurastetun lihan tarkastamiseen n. s. tarkastusasemilla. Tätä järjes-
 telyä, jonka ei voi katsoa vastaavan kaikkia nykyaikaisen liha-hygieenian vaati-
 muksia, on kuitenkin alusta alkaen pidetty väliaikaisena, kunnes tähän kuuluvat
 olot uuden, rakenteilla olevan teurastamon valmistuttua saadaan lopullisesti
 järjestetyiksi. Kun oli edellytettävissä, että kaupungin kustannukset tarkastuk-
 sen järjestämisestä ensinmainitulla tavalla verrattuina täydellisestä teurastamo-
 liikkeestä johtuviin menoihin, jommoisen laitoksen perustamis- ja voimassapito-
 kustannukset ovat tarkastusaseman vastaavia menoja monin verroin suuremmat,
 olisivat verraten vähäiset, voitiin tarkastusmaksutkin määrätä halvemmiksi kuin
 mitä olisi ollut laita, jos kunnan teurastamo jo olisi ollut toimessa. Se seikka
 että voitto vuodelta 1915 verraten alhaisista maksuista huolimatta on noussut
 summaan, joka syystä tuntuu tarpeettoman suurelta, johtunee pääasiassa siitä,
 että lihan tuonti kaupunkiin mainittuna vuonna oli tavattoman suuri, mutta
 myöskin siitä, että asema suurimman osan vuotta toimi verraten vähäisellä työ-
 voimalla, mikä viimeksi mainittu seikka osaltaan, menojen säästymisen johdosta,
 oli omansa lisäämään vuotuista säästöä.

Varsin luultavaa kuitenkin on, ettei lihantarkastusasema kuluvana vuonna
 ole antava yhtä edullista taloudellista tulosta kuin edellisenä vuonna, näin osin
 lihantuonnin arvaamattoman vähenemisen ja osin tarkastuksesta vuonna 1916
 olevain, asianhaarain vaatimasta aseman laajenuksesta johtuvain suurempien
 menojen johdosta, ja tätä oletusta tukevat tähänastiset tulokset. Niinpä ovat
 esim. tulot vähentyneet:

tammikuulla	Smk:sta	24,825: —	(1915)	Smk:aan	13,236: 75	(1916)
helmikuulla	”	20,851: —	”	”	14,225: 64	”
maaliskuulla	”	24,693: 25	”	”	15,525: 50	”

jota paitsi vuodelta 1916 on laskettu olevan menoja 117,400 markkaa todellisten menojen vuonna 1915 ollessa Smk 103,345: 45.

Näin ollen minä puolestani pidän vähemmän suotavana, että nykyisten epävarmain olojen vallitessa ryhdytään mainittavammin huojistamaan maksuja, vaan olen sitä mieltä että, olisi tyydyttävä vähäisiin muutoksiin pääasiallisimmin maksujen järjestelemiseksi.

Jos esim. periaatteessa hyväksyttäisiin sellainen ehdotus, että aikaisemmin toisella paikkakunnalla tutkitusta ja leimatusta lihasta olisi halvempi maksu, antaisi vastainen kallis teurastamo käytäntöön tultuaan liian epäedullisen taloudellisen tuloksen, jota paitsi se lihahygienian puoli, jonka edistämistä näillä laitoksilla tarkoitetaan, edelleen jäisi nykyiselle alhaiselle kannalleen.

Mitä sitten tulee ehdotukseen nautaelukoista suoritettavan maksun muuttamisesta, ei mielestäni ole suotavaa toimeenpanna liian pitkälle menevää painon mukaista luokitusta, koska sellainen järjestys, joka tuon tuostakin vaatisi toimitamaan tarkastuspunnituksia, paljon viivyttäisi lihantarkastusaseman työtä. Ehdotan sentähden nykyisen taksan pysyttämistä, kuitenkin siten muutettuna, että vasikkain paino, joka tähän asti on oletettu enintään 50 kiloksi, muutettaisiin taksassa 60 kiloksi. Tästä ryhmästä kuitenkin erotettaisiin pikku- eli juottamattomat vasikat (enintään 20 kilon painoiset), koska näiden nykyistä tarkastusmaksua ehkä on pidettävä suhteettoman korkeana verrattessa niiden kaupp-arvoon säännöllisten olojen vallitessa, ja ehdotan sentähden, että näiden tarkastuksesta maksettaisiin 25 penniä kappaleelta, vaikka tuollainen huojennus vähentää vuosituloja tuntuvasti (10,000—15,000 markkaa).

Vastamainituilla perusteilla en myöskään katso olevan syytä hyväksyä sianruhojen tarkastusmaksuihin ehdotettuja muutoksia. Se muutos kuitenkin saat-taisi olla tarpeellinen, että porsaiden paino, joka tähän asti on ollut enintään 15 kg, korotettaisiin 20 kiloon.

Kun suolatun, savustetun tai palvatun lihan kappalemaksu voi viedä eräisiin epäjohdonmukaisuuksiin, on mielestäni oikeampaa, että tällaisesta lihasta kannetaan tarkastusmaksu painon mukaan, ja ehdotan maksuksi 25 penniä 10 kilolta (10 kilon osat luetaan täysiksi 10 kiloksi).

Kun toisinaan tuodaan tarkastettavaksi ennen tutkittuja ja leimattuja tuoreita sianliikkiöitä eikä nykyisessä taksassa ole mitään maksua määrätty tällaisen tapauksen varalta, ehdotan tämän laatuksen tavaran luettavaksi viimeksi mainit-tuun ryhmään.

Ehdotan siis lihantarkastuksessa noudatettavaksi seuraavaa taksaa:

Nautaeläimen tahi hevosen koko ruhosta	Smk	2: —
” ” ” ” puolesta ruhosta	”	1: —
” ” ” neljännesruhosta	”	—: 50
Kokonaisesta sianruhosta	”	2: —

Puolesta sianruhosta	Smk 1:—
Vähemmän kuin 20 kg painavasta porsaasta (pikkuporsaasta)	” —:50
Vähemmän kuin 60 kg painavasta vasikasta ja mullista, lampaasta tai vuohesta	” —:50
Vähemmän kuin 20 kg painavasta pikkuvasikasta	” —:25
Suolatusta, savustetusta tahi palvatusta lihasta sekä ennen tutkituista ja leimatuista tuoreista sianliikkiöistä 10 kilolta	” —:25

Kun lihantarkastusaseman jäähdytyskellaria toistaiseksi on käytetty erittäin vähän ja toivottavaa olisi, että lihanvälittäjät vähitellen oppisivat käsittämään sen tärkeyden, on mielestäni syytä koetteeksi hiukan huojustaa sen käyttämisestä olevia, nykyään ehken yleensä liian kalliita maksuja, ja ehdotan sentähden kannettavaksi seuraavat maksut jäähdytyskellarin käyttämisestä vuorokaudessa:

Kokonaisesta nautaeläimen tahi hevosen ruhosta	—: 30 (nykyään —: 50)
Puolesta ” ” ” ”	—: 20 (” —: 25)
Nautaeläimen tahi hevosen neljännesruhosta	—: 10 (” —: 15)
Kokonaisesta sianruhosta	—: 30 (” —: 40)
Puolesta ”	—: 20 (” —: 20)
Pikkuporsaasta	—: 10 (” —: 15)
Vasikasta, lampaasta tai vuohesta	—: 20 (” —: 25)

Mitä tulee kysymykseen lihan kuljettamisesta rautateillä, olen puolestani sitä mieltä, että sen ratkaiseminen vaatisi erikoisen komitean työtä, koska asia osin on laaja ja osin nykyisten kulkulaitosolojen johdosta ei voida heti aikaansaada toivottua muutosta, joten ehkä nykyään olemassa oleva elintarvekomitea, missä asia jo on ollut puheena, olisi oikea asianomainen valmistelemaan kysymystä ja laatimaan ehdotusta vastaiseksi tarkoituksenmukaiseksi järjestelyksi. Kun kuitenkin on sattunut tapauksia, jolloin lihantarkastusasemalle on tuotu lihaa, joka vastaanottajan ilmoituksen mukaan on liattu rautatievaunussa, olisi ehkä, koska tuollainen ilmoitus usein on tuntunut sangen uskottavalta, kaupunginviranomaisilla syytä ryhtyä sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että Rautatiehallitus saisi tästä asianlaidasta tiedon voidakseen ryhtyä tässä kohden tarpeellisiin korjauksiin.

V. Kankaanpää.

Esitys Santa- ja Busholman vastaista käyttämistä koskevasta asiasta.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.*Huhtik. 10 p:nä 1916.*

N:o 307.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Lähetteessä viime maaliskuun 28 päivältä on Kaupunginvaltuusto käsenyt Rahatoimikamarin antaa lausunnon Helsingin Kauppavaltuutettujen ehdotuksen johdosta että Helsingin Makasiiniosakeyhtiölle vähintään 25 vuodeksi ja muutoin eräin lähemmin mainituin ehdoin luovutettaisiin Santa- ja Busholman käyttöoikeus, sikäli kuin liikenne vaatii sekä kaupungin viranomaiset ovat alueen tasoituttaneet ja muutoin kuntoon panettaneet (Liite I). Kun tämä esitys nojaa tarkoitusta varten asetetun valiokunnan laatimaan ehdotukseen, jonka valiokunnan töihin kaupungininsinööri ja kaupunginasemakaava-arkkitehti ovat ottaneet osaa ja kun Rahatoimikamari on asiaa käsitellessään neuvotellut kaupungin yleisten töiden Hallituksen edustajain kanssa eivätkä puheena olevat toimenpiteet koske Satamakonttorin toimialaa, ei Rahatoimikamari ole katsonut olevan syytä lähettää tätä asiaa erikoisviranomaisen käsiteltäväksi, vaan on itse ryhtynyt sitä välittömästi käsittelemään.

Niinkuin asiakirjoista näkyy, tarkoittaa Helsingin Kauppavaltuutettujen ehdotus Santa- ja Busholman käyttämistä „suunnitelman ja tarkoituksen mukaisella tavalla kaupan ja liikenteen tarpeisiin“ sillä tavoin, että yhtiölle, jonka „päämääränä ei olisi oma voitto, vaan kaupungin kaupan ja liikenteen järjestäminen ja edistäminen“, esimerkiksi 25 vuodeksi luovutettaisiin käyttöoikeus mainittuun alueeseen. Tämän ehdotuksen johdosta pyytää Rahatoimikamari esittää erinäisiä näkökohtia, jotka asiaa arvostellessa näyttää olevan otettava huomioon.

Tässä puheena olevain Hietalahden sataman viereisten uusien satama-alueiden hallinto sekä tonttien ja maa-alueiden vuokraaminen on kunnallisasetuksen säännösten ja Rahatoimikamarin ohjesäännön mukaan Kamarin toimitettava. Huomattava kuitenkin on, että uusia satama-alueita vähitellen niinikään syntyy Vanhankaupunginlahden rannalle, Sörnäsiin Sörnäsin Rantatien vierelle, ehkäpä Hietaniemeenkin. Rahatoimikamarille kävisi näiden satama-alueiden hoito rasittavaksi, minkä johdosta onkin ehdotettu, että asetettaisiin erikoinen kaupungin satamahallitus, joka voisi perinpohjaisemmin kuin mitä Rahatoimi-

kamarin on mahdollista seurata kehityksen kulkua tällä erikoisalalla ja siinä valvoa sekä kaupungin että kaupan ja merenkulun etuja. Tuollaisen ehdotuksen toteuttaminen tuottaisi kuitenkin kaupungille lisämenoja ja täytyisi perustaa viranomaisen, jonka tarpeellisuus nykyään ei ole osotettavissa. Vastedes tuollaisen hallituksen perustaminen kuitenkin käynee tarpeelliseksi Helsingin kaupan ja merenkulun kehityttyä nykyistään laajemmiksi. Mutta olojen nykyisellään ollessa käy syyllä epäileminen, onko tuon suuntainen askel asianharain vaatima. Rahatoimikamarista on sentähden näyttänyt siltä, kuin olisi Kauppavaltuutettujen tässä asiassa tekemä alote oikea ja johtaisi kaikille asiallisille onnelliseen asian ratkaisuun. Osakeyhtiömuodon käyttäminen erällä kunnallishallinnon aloilla tarjoo erikoisia etuja eikä vähimmin siinä, että kunnallishallinnossa voidaan pysyttää jonkinlainen liikuntovapaus kunnallisasetuksessa kunnallisesta liiketoiminnasta säädettyistä ahtaista rajoista ja määräyksistä huolimatta. Rahatoimikamari on siis tässä periaatekysymyksessä asettunut samalla kannalle kuin Helsingin Kauppavaltuutetut. Eriävän mielipiteen on lausunut Kamarin varapuheenjohtaja, herra Listo, jonka mielestä ei ole kaukonäköistä suoda yksityiselle yhtiölle ehdotettua yksinoikeutettua asemaa, vaan olisi ainakin jokin osa Santa- ja Busholmaa edelleen pysytettävä kaupungin välittömässä hoidossa käytettäväksi kaupungin kauppaetuja edistäviin tarkoituksiin, jotka nykyään eivät ole yksityiskohtaisesti lueteltavissa, mutta joita vastedes ilmaantuu.

Luovutusehtoihin nähden on Rahatoimikamarin mielestä epäämätöntä, että kaupunki varaa itselleen isännyyden yhtiössä osake-enemmistön pohjalla sekä että jokin rajoitettu osinko, esimerkiksi 8 % taataan osakkaille ja että voitosta, sittenkun tarpeelliset poistot on tehty ja määräsinko osakkaille annettu, 75 % tulee kaupungille ja 25 % yhtiölle.

Mitä tulee osakeyhtiöön, joka ottaisi puheena olevat alueet hoitoonsa, ovat Helsingin Kauppavaltuutetut ehdottaneet, että kaupunki tekisi asiasta sopimuksen Helsingin Makasiinosakeyhtiön kanssa. Kun mainitun yhtiön vahvistetuissa säännöissä on eräitä määräyksiä, jotka olisi muutettava, siinä tapauksessa että yhtiö ottaisi puheena olevat alueet hoitoonsa, on yhtiön johtokunta laatinut ehdotuksen muutetuiksi säännöiksi (Liite II), joten puheena olevat puutteellisuudet tulisivat poistetuiksi ja kaupungin edut täysin turvatuiksi, ja on yhtiön johtokunta sitoutunut, siinä tapauksessa että yhtiön liikettä siten laajennetaan ja kaupunki rupeaa pääosakkaaksi, hankkimaan tälle ehdotukselle asianmukaisen vahvistuksen 1). Aikomus on lisätä osakepääomaa aluksi 200,000 markalla, minkä osan osakepääomasta kaupunki saisi ottaa haltuunsa. Kun yhtiön osakepääoma nykyään on 800,000 markkaa, josta summasta kaupungilla on osakkeita 330,000 markan arvosta, nousisi osakepääoma siis miljoonaan markkaan ja kaupungilla

1) Uusi yhtiöjärjestys on nyttemmin hyväksytty toukokuun 5 päivänä 1916 pidetyssä ylimääräisessä yhtiökokouksessa.

olisi osakkeita 530,000 markan arvosta ja siis kiistämätön enemmistö yhtiökouksessa sekä isännys yhtiössä. Yhtiön edulliseen taloudelliseen asemaan ja osakkeiden viimeaikaiseen myyntiarvoon nähden on pidetty kohtuullisena, että kaupunki uusista osakkeista maksaisi korotetun hinnan, esimerkiksi 700 markkaa kappaleelta. Toiselta puolen on huomattava, että kaupunki luovuttamalla yhtiölle puheena olevan vuokraoikeuden suo sille jonkinlaisen yksinoikeutetun aseman siitä johtuvine tärkeine etuineen, minkätähden kaupunki näyttää voivan vaatia saadakseen osakkeet nimellisarvosta eli 500 markasta. Viimeksi mainittuun käsitykseen on Rahatoimikamari yhtynyt ja katsonut tällaisen ehdon olevan pantava sopimukseen. Luovuttamalla Santa- ja Busholman käyttöoikeus Helsingin Makasiiniosakeyhtiölle saavutettaisiin se etu, että uutta yhtiötä ei tarvitsisi perustaa, vaan ottaisi tämän liikkeen alun pitäen haltuunsa tällaisiin tehtäviin hyvin perehtynyt yritys. Harrastusten ja voimain hajoitus ei ole suotava, mutta semmoista voisi sattua, jos uusi yhtiö ottaisi tämän toiminnan huostaansa. Myötävaikutusta yhtiön hoitoon liikkeenharjoittajain puolelta ei ehkä olisi odotettavana, jos kaupunki uudesta yhtiössä ottaisi likipitäen kaikki osakkeet, koska henkilökohtainen osanotto yhtiön toimintaan siten tuntuvasti supistuisi ja yhtiön hallituksen jäsenyys niin ollen olisi verrattavissa kaupunginhallinnon antamaan luottamustoimeen. Tämä seikka Rahatoimikamarin mielestä puoltaa sitä, että nyt olisi aikaansaattava ainoastaan n. s. sekaluontoinen yhtiö eikä pyrittävä yhtiömuotoon yksinomaan kunnalliselta hallintokannalta. Huomattava on, että yrityksen järjestäminen Helsingin Kauppavaltuutettujen ehdottamaan suuntaan ei pakottaisi kaupunkia yritykseen sitomaan mainittavaa rahamäärää, jota vastoin uuteen yhtiöön, jossa kaupunki ottaisi likimmittään kaikki osakkeet, täytyisi sitoa tuntuvasti suurempi summa, ainakin miljoona markkaa. Asiaa Rahatoimikamarissa keskusteltaessa on huomautettu, että etujen ristiriitaa kaupungin ja yksityisten osakkaiden kesken voi syntyä, ellei kaupunki todella omista osakeenemmistöä. Tämä väite ei näy pitävän paikkaansa, koska tietenkin kaupungin ja yksityisten osakasten etujen pitää käydä yhteen, eritoten kun osinko säännöissä rajoitetaan enintään 8 %:ksi sekä voiton jako on määrätty edeltäpäin tehdyllä sopimuksella. Mutta jos etujen ristiriitoja syntyy, voi kaupunki joka tapauksessa pääosakkaana ajaa tahtonsa perille. Etu siitä ettei yrityksen tuotamaa voittoa kokonaan tarvitsisi käyttää liikkeen laajentamiseen on ilmeinen, koska kaupungin hallinnolla siten olisi suurempi vapaus suunnata kehityskulku yleensä kaupungin varain mukaan. Samaten kuin teknillisten laitosten koko voittoa ei käytetä näiden laitosten laajentamiseen, vaan laajennukset toimitetaan kaupungin raha-asiaiden tilan mukaan, samaten näyttää tässä puheena olevan yrityksen laajentaminen olevan jossain määrin pantava kaupungin yleisen kehityksen ja sen taloudellisen aseman varaan. Mitä tulee puheena olevan yhtiön uuden yhtiöjärjestyksen ehdotukseen, on Rahatoimikamari 1 §:än nähden tahtonut viitata toukokuun 25 päivänä 1895 annettuun Keisarilliseen Julistukseen, jossa

on lähempiä määräyksiä warranttioikeudella varustetuista yleisistä varastomakaasiineista ja eritoten sen 4 §:än, josta näkyy, että sellainen yhtiön liikkeen laajennus, josta tässä on puhe, niinkään sisältyy mainitun 1 §:n nyt ehdotettuun sanontaan.

Tähän käsitykseen ovat yhtyneet allekirjoittanut puheenjohtaja Gripenberg ja sekä varapuheenjohtaja Listo, jäsen Lindberg ynnä varajäsenet Grotenfelt ja Ehrnrooth.

Muuan Rahatoimikamarin vähemmistö, jäsenet Heimbürger ja Ignatius sekä varajäsen Relander, eivät ole yhtyneet ehdotukseen puheena olevan satama-alueen hallinnon luovuttamisesta Helsingin Makasiiniosakeyhtiölle. Osakeyhtiömuodon tuottamat edut ovat tämän vähemmistön mielestä yhtä hyvin saavutettavissa, jos kaupunki todellisuudessa omistaa miltei koko osakepääoman siinä yhtiössä, jonka hoitoon yritys annetaan. Pelkoa että yhtiön johtoon sopivat kauppa- ja liikealan henkilöt eivät antaisi yhtiölle avustustaan, elleivät olisi osakkaita tai jos omistaisivat vain muutamia osakkeita, on vähemmistö pitänyt aiheettomana, varsinkin kun kaupunki tässä erikoistapauksessa voi odottaa aivan erikoista harrastusta johtavain liikemiesten puolelta, koska kaupungin liikemiehille on erinomaisen tärkeää, että yhtiön toiminta alun pitäen ohjataan oikeille urille ja kehittyä tarkoituksenmukaisesti. Uuden yhtiön perustamisesta olisi se etu, että yhtiön sääntöjä laadittaessa kaupungin edut voitaisiin kaikin puolin ottaa varteen, että etujen ristiriitaa kaupungin ja yhtiön tai kaupungin ja yksityisten osakkaiden kesken ei voisi syntyä ja että koko voitto voitaisiin käyttää liikkeen kehittämiseen. Näillä perusteilla on vähemmistö tahtonut hyljätä Helsingin Kauppavaltuutettujen ehdotuksen tältä kohden sekä ehdottaa, että kaupunki ryhtyisi aikaansaamaan uutta osakeyhtiötä, jonka osakkeista se ottaisi mahdollisimman suuren osan, ja antaisi Santa- ja Busholman hallinnon tämän yhtiön toimeksi.

Viitaten edellä mainitun valiokunnan esittämiin näkökohtiin ja perusteluihin, joihin Rahatoimikamari, niinkuin edellä huomautettiin, on voinut yhtyä, pyytää Rahatoimikamari kunnioittaen esittää, että Kaupunginvaltuusto muuttamalla Santa- ja Busholman käyttämisestä aikaisemmin tekemänsä päätöksen, päättäisi:

Helsingin Makasiiniosakeyhtiölle marraskuun 16 päivänä 1915 vahvistamistaan vähimmäistä vuokramaksuista 25 vuoden ajaksi, ensi kesäkuun 1 päivästä lukien, luovuttaa Santa- ja Busholman käyttöoikeuden sikäli kuin liikenne vaatii sekä kaupunki on saaret tasoittanut ja muutoin tuollaisia tarpeita varten panettanut kuntoon, seuraavin ehdoin:

1) yhtiön tulee kaupan ja liikenteen kannalta tyydyttävällä tavalla ja kaupunginviranomaisten tarpeelli-

seksi katsoman valvonnan alaisena mahdollisimman pian tarpeen mukaan järjestää varastopaikkoja sekä tarpeellisia rakennuksia liikennöitsijäin käytettäväksi;

2) jos kaupunki haluaa jotakin isonlaista laitosta varten tai omiin tarpeisiinsa käyttää yhtiön haltuunsa ottamaa tai jo rakennuttamaa tonttia taikka vahvistettuun kaupungin asemakaavaan tehdä muutoksen kadun tai rautatieraiteen sijoittamista varten, on yhtiö velvollinen luovuttamaan tähän tarkoitukseen tarpeellisen alueen ja rakennuksen saaden korvauksen maan tasoitukseen ja rakennuksen teettämiseen käyttämistään kustannuksista, niistä pois luettua ehken tehty poisto;

3) kaupunki sitoutuu harkinnan jälkeen ja tarpeen mukaan yhtiön esityksestä suunnittelemaan ja kustantamaan kadut, rantasillat ja rautatieraiteet, kaikki kaupunginviranomaisten laatiman suunnitelman mukaisesti, sekä suorittamaan kustannukset katujen, rantasillain ja rautatieraiteiden valaistuksesta ja puhtaanapidosta;

4) yhtiön käyttöoikeus ei saa rajoittaa kaupungin oikeutta varustaa, jos tarpeelliseksi tutkitaan, rantasiltoja purkaukseen ja kuormaukseen tarvittavilla konelaitteilla, niinkuin nostokranoilla y. m. s.;

5) ellei sellaisia laitteita kaupungin toimesta saada aikaan, tulee yhtiön tarpeen mukaan varustaa rantasillat kaikilla liikenteen vaatimilla laitteilla;

6) yhtiö on velvollinen vastedes sovittavin ehdoin ottamaan käytettäväkseen kaikki kaupungin toimesta puheena olevalle alueelle rakennettavat uutislaitteet;

antaa Rahatoimikamarin toimeksi edellä esitettyjen ehtojen pohjalla ryhtyä keskusteluihin Helsingin Makasiini-osakeyhtiön kanssa sekä, sittenkun mainitun yhtiön muutetut säännöt on vahvistettu, laatia vuokrakirjan, joka alistetaan Kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi;

valtuuttaa Rahatoimikamarin, siinä tapauksessa että lopullinen sopimus saadaan aikaan, kaupunginkassan käyttövaroista sijoittamaan 200,000 markkaa Helsingin Maksu- ja osakeyhtiön uusiin osakkeisiin niiden nimellisarvon mukaan; sekä

yhtiön kanssa tehtävään sopimukseen pantavaksi määräksi, että yhtiön vuosivoitto on, sittenkun tarpeelliset poistot on tehty, käytettävä siten, että osakkaat saavat 8 %:n osingon ja että ylijäämästä tulee kaupungille 75 % sekä yhtiölle 25 %

Lähetekirjat palautuvat tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

**HELSINGIN
KAUPPAVALTUUTETUT**

*Helsingissä,
maalisk. 24 p:nä 1916.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Helsingin Kauppavaltuutettujen keskuudessa oli viritetty kysymys, että kaupan ja liikenteen yleisen edun varten ottamiseksi koetettaisiin tarkoituksenmukaisella ja yhtenäisellä tavalla järjestää Santa- ja Busholman käyttäminen, sekä Kauppavaltuutettujen asiaa valmistelemaan asettama valiokunta oli antanut mietinnön asiasta, on Valtuutetuilla täten kunnia Kaupunginvaltuustolle lähettää mainittu mietintö sekä samalla esittää, että Kaupunginvaltuusto hyväksyisi siinä tehdyn ehdotuksen, johon Kauppavaltuutetut ovat kaikilta kohdin yhtyneet.

Edellä mainitun asian yhteydessä on Helsingin Makasiiniosakeyhtiö Kauppavaltuutetuille ilmoittanut suostuvansa, siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto hyväksyy Valtuutettujen esityksen, ottamaan hoitaakseen puheena olevan alueen käyttämisen sekä lisäämään kantapääomaansa tarpeelliseen määrään, josta kaupunki saisi ottaa niin suuren osan, että sille tulisi äänten enemmistö yhtiössä, jonka nykyisestä osakepääomasta, 800,000 markasta, kaupungilla jo on osakkeita 330,000 markan arvosta, ja on yhtiö samalla huomauttanut että, jos ennestään oleva yhtiö, jonka aikaisempi toiminta käsittää samanlaatuisen alan kuin tässä on puheena ja jolla on käytettävänä paikkakunnan oloihin hyvin perehtynyt henkilökunta, ottaisi suunnitellun uuden yrityksen hallinnon ja muun hoidon huolekseen, tämä kävisi halvemmaksi kuin jos tarkoitusta varten olisi perustettava uusi yhtiö, mikä seikka yhtiön mielestä ansaitsee huomiota ainakin siksi, kunnes alue on ehditty täydellisesti panna kuntoon.

Kun yhtiön tarjouksesta on näyttänyt olevan erinäisiä etuja, ovat Kauppavaltuutetut katsoneet tästä olevan Kaupunginvaltuustolle ilmoittaminen siltä varalta, että kaupunginviranomaiset katsoisivat olevan aihetta ryhtyä yhtiön kanssa keskusteluihin asiasta. Ellei puheena olevaa tarjousta oteta huomioon, ovat ehdotettuun suuntaan käyvää asian ratkaisua harrastavat liikennöitsijät valmiit koettamaan perustaa uuden, riittävällä osakepääomalla varustetun osakeyhtiön.

Kauppavaltuutettujen puolesta:

Hj. Schildt.

A. V. Lindberg.

Valiokunnan mietintö Santa- ja Busholman käyttämistä koskevasta asiasta.

Kokouksessaan joulukuun 28 päivänä 1915 antoivat Helsingin Kauppavaltuutetut allekirjoittaneiden tehtäväksi esittää lausunnon ja ehdotuksen Santa- ja Busholman vastaisesta käyttämisestä sekä myöhemmin erikoisessa mietinnössä lausua mielensä siitä, olisiko mahdollista tänne aikaansaada vapaasatama.

Täyttääksemme tätä tehtävää, sikäli kuin kysymys on Santa- ja Busholman käyttämisestä, on meillä kunnia Kauppavaltuutetuille esittää seuraavaa:

Sittenkun kaupungin yleisten töiden Hallitus oli viime syksynä Rahatoimikamarille ilmoittanut Santa- ja Busholman tasoituksen edistyneen niin pitkälle, että melko suuria aloja sieltä kävi väliaikaisesti luovuttaminen varastopaikoiksi, alisti Rahatoimikamari Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi ehdottamansa suunnitelman, jonka mukaan erilaatuisiksi varastopaikoiksi jaettaisiin ne alueet, mitkä heti tahi lähimmässä tulevaisuudessa kävisi tarkoitukseen luovuttaminen, ja jossa lisäksi oli määräyksiä vuokrauden pituudesta, tonttien luovutustavasta ja alimmista vuokramaksuista. Tämän johdosta päätti Kaupunginvaltuusto kokouksessaan marraskuun 16 päivänä 1915, kuultuaan asiassa Kauppavaltuutettuja, joilla ei ollut mitään muistuttamista siihen että nämä saaret ehdotuksen mukaisesti luovutettaisiin väliaikaisesti käytettäväksi, hyväksyä Rahatoimikamarin ehdotuksen, ja vahvistettiin siten Santa- ja Busholman väliaikaista käyttämistä varten ehdotuksen oheisessa kartassa tarkemmin osotettu kortteli- ja tonttijaoitus, minkä ohessa Kaupunginvaltuusto päätti, että erinäisten lueteltujen korttelien tontit luovutettaisiin kivihiilien, koksen, halkojen, puutavarain ja erinäisten kauppatavarain varastopaikoiksi sekä teollisuustarkoituksiin, saaden Rahatoimikamari kuitenkin tarpeen mukaan tehdä muutoksia tähän; että tontit annettaisiin vuokralle viideksi vuodeksi, lukuun ottamatta eräitä kortteleja, jotka luovutettaisiin toistaiseksi kuusikuukautisen irtisanomisen ehdolla; ettei paikkoja kuitenkaan missään tapauksessa saisi vuokrata kauemmaksi kuin 1920 vuoden loppuun; että kaikki tontit tarjottaisiin julkisella huutokaupalla; sekä että tonttien alin hinta olisi eri korttelien aseman mukaan oleva vähintään 50 penniä ja 1 markka 50 penniä neliömetriltä.

Harkitessaan kysymystä Santa- ja Busholman vastaisesta käyttämisestä on komitean ensinnäkin täytynyt epäillä, olisiko sopivaa ja hyödyllistä nyt viideksi vuodeksi vuokrata tontteja näiltä saarilta. Tällaisesta toimenpiteestä olisi luultavasti seurauksena toiselta puolen, että tämä tärkeä satama-alue rakennettaisiin noudattamatta minkäänlaista yhtenäisyyttä ja enimmältä osalta teettämällä makasiineja ja tavaravajoja, jotka ulkoasunsa puolesta täyttäisivät sängen vähäisiä vaatimuksia ja joiden tarkoituksenmukaisuus monessa tapauksessa varmaankin olisi sängen vähäinen, ja että toiselta puolen niissä tapauksissa, jolloin vuokramies oli teettänyt pysyväisempiä rakennuksia, seurauksena ehkä olisi, ettei kumpikaan asianosainen haluaisi vuokrakauden päättyessä vuokraa keskeyttää. Suunnitelmanmukaisuus, tarkoituksenmukainen rakennuttaminen ja mikäli mahdollista tämän

uuden asema-alueen laittaminen siroon ulkoasuun komitean mielestä tuskin ovat aikaansaataavissa, jos Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti vuokrataan saaret lyhyeksi aikaa yksityisille vuokramiehille.

Komitea on tässä yhteydessä niinkään ottanut huomioon, että ulkomailla ei ainoastaan vapaasatamissa, vaan teollisuus- ja kauppasatamissakin on otettu käytäntöön sellainen järjestelmä, että erityisille tarkoitusta varten perustetuille yhtiöille on luovutettu osin ainoastaan varastopaikkain ja erikoislaitosten rakennuttaminen liikenteen erilaisia tarpeita varten, osin niinkään itse satamaliikenteen hoito. Tällä keinoin saavutettuja tuloksia on pidetty niin tyydyttävinä ja kehottavina, että esimerkiksi Malmön uutta vapaasatamaa suunniteltaessa kaupunginviranomaiset empimättä ovat yksityiselle yhtiölle luovuttanut oikeuden, sittenkun kaupunki on vapaasataman rakentanut, käyttää koko satama-alueita kaikkine kaupungin rakennuttamine laitoksineen, raidelaitteineen, koneineen ja rakennuksineen, vaan myös „yleisen kaupan ja keskuusliikenteen kannalta tyydyttävällä tavalla kaikin puolin pitää huolta vapaasataman käytöstä ja siihen kuuluvain töiden asianmukaisesta teettämisestä“. Viimeksi mainitussa kohden on yhtiö velvollinen yksinoikeutettuna pitämään huolta laivojen purkamisesta ja kuormaamisesta, tavarain kuljetuksesta vapaasataman alueella, rautatievaunujen ja muiden ajoneuvojen kuormaamisesta, vapaasataman rautatieliikenteestä, kaikesta rautatievaunujen siirtelystä, punnitsemisesta ja järjestämisestä sekä tavarain makasinoimisesta. Lisäksi tulee yhtiön pitää huolta kaikesta tavarain vastaanoton ja lähetyksen yhteydessä tarpeellisesta välitystyöstä sekä tätä varten tarpeellisten asiakirjain kirjoittamisesta. Alusten suorittamat satamamaksut saa Malmön kaupunki, mutta kaikki vapaasatamassa tavaroista suoritettut satamamaksut kantaa yhtiö samaten kuin muutkin yhtiön toiminnasta olevat tulot. Rakennusten makasiinitilan tai varastopaikan käyttämisestä tai vuokraamisesta tai vapaasatamassa olevain muiden laitosten käyttämisestä kannettavain maksujen taksaehdotus on yhtiön alistettava kaupungin tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi, samaten saa erikoisen laiturialan tai laiturin varrella olevan kokonaisen tavaravajan antaa vuokralle ainoastaan kaupungin suostumuksella kussakin eri tapauksessa. Kuormauksesta, purkauksesta, kuljetuksesta ja muista töistä kannettavat maksut saa yhtiö yksin määrätä. Rantasiltain, katujen, raidelaitteiden y. m. kunnossapito on Malmön kaupungin velvollisuutena. Yhtiö on vapaa kaikista vapaasataman satama-, rautatie- ja tullihallinnon aiheuttamista kustannuksista. Yhtiön vuosivoitosta on ensinnä kaupungille maksettava kaupungin kaikkien satamassa olevain konelaitteiden ja johtojen tarpeellista poistoa vastaava määrä, minkä jälkeen yhtiö saa lukea hyväkseen poistoa 10 % vapaasatamassa olevan työ- ja muun kalustonsa alkuperäisestä arvosta. Jälle jäänyt voitto jaetaan siten että, sittenkun 5 % on erotettu virkamiesten osavoitoksi ja eläkkeiksi, yhtiö saa enintään 5 % koron osakepääomalleen ja kaupunki vapaasataman varusteisiin käyttämälleen pääomalle, ellei tämä ole sataman laskettuja kustannuksia eli 2,650,000 kruunua suurempi, mutta muutoin viimeksi mainitulle summalle, sekä että jällellä olevasta voiton osasta kaupunki saa 75 % ja satamayhtiö 25 %. Kaupungin ja yhtiön kesken tehty sopimus on voimassa siihen vuodenvaiheeseen, joka saattuu 20 vuoden kuluttua haltuunotosta lukien. Ellei jompikumpi

asiallinen ole vähintään kahta vuotta aikaisemmin sopimusta irtisanonut, jatkuu se edelleen viisivuotisin ajanjaksoin, ollen irtisanomisaika kaksi vuotta ennen kunkin viisivuotiskauden loppua. Yhtiön nautintaoikeuden lakatessa on kaupunki velvollinen, jos yhtiö haluaa, lunastamaan yhtiölle kuuluvat työkalut ja kaluston, sikäli kuin näitä käy pitäminen vapaasataman liikenteeseen kelpaavina.

Komitea on arvellut olevan antaminen tässä esitetyt verraten seikkaperäiset tiedot Malmön uudesta satamasta tahtomatta sillä tarjota sitä esikuvaksi, jota meillä olisi suositeltava välittömästi seurattavaksi. Komitea on kuitenkin yksimielisesti tullut siihen käsitykseen, että Santa- ja Busholman varastopaikkain käyttämisen sopisi sekä liikennöitsijäin että kaupungin oman edun kannalta luovuttaa yksityiselle yhtiölle, jonka silloin tietenkin tulisi saada pitempi vuokraus kuin kaupungin nyt päättämät viisi vuotta ja joka saisi ottaa käytettävänä olevat alueet haltuunsa nyt vahvistetusta alimmasta vuokramaksusta. Komitea on ajatellut asian järjestettäväksi niin, että kaupunki tarkoin määrätyn ehdoin tarkoitusta varten perustetulle yhtiölle, jonka päämääränä ei olisi oma voitto, vaan liikenteen järjestäminen ja helpottaminen sekä sodan päätyttyä epäilemättä runsaasti kasvavan varastoliikkeen erilaatuisten tarpeiden tyydyttäminen, vähintään 25 ja enintään 50 vuodeksi vuokraisä käyttöoikeuden kaikkeen puheena olevilta saarilta makasiini-, tavaravaja- ja varastopaikoiksi aiottuun alueeseen, sikäli kuin se valmistuu näihin tarkoituksiin luovutettavaksi. Yhtiö olisi velvollinen kaupan ja yleisen keskuusliikenteen kannalta tyydyttävällä tavalla sekä kaupungin tarpeelliseksi katsoman valvonnan alaisena mahdollisimman pian ja sikäli kuin liikenne kasvaa antamaan tarpeellisia varastopaikkoja yleisön käytettäväksi joko itse rakennuttamalla makasiineja ja tavaravajoja taikka vuorostaan sopimalla yksityisten liikennöitsijäin kanssa niiden rakennuttamisesta. Kumpaisessakin tapauksessa kävisi täten mahdolliseksi satama-alueen suunnitelmanmukainen ja yhtenäinen käyttäminen, ja arvatenkin pitäisi yhtiö etujensa mukaisena välittömästi ryhtyä nopeasti rakennuttamaan yksinkertaisia ja tarkoituksenmukaisia makasiineja ja tavaravajoja Skandinavian suuremmissa satamissa nyttemmin nuodatettuun malliin: keveitä puumakasiineja, jotka eivät kaipaa kallista perustusta ja jotka muutoin ovat vahvistetun rakennusjärjestyksen mukaiset. Tuollaisista makasiineista on verraten vähän rakennuskustannuksia ja ne ovat osottaneet oivallisesti vastaavansa tarkoitusta sekä Kööpenhaminassa että Malmössä, Gööteporissa ja Kristianiassa. Jos kaupunki haluaa jotakin suurempaa laitosta varten, jommoista kaupunki tai sen hyväksymä vuokramies satama-alueelle suunnittelee, antaa käytettäväksi yhtiön haltuun jo annettuja tai sen rakentamia tontteja, olisi yhtiö velvoitettava antamaan nämä kaupungin käytettäväksi, sillä ehdolla että yhtiölle korvataan tontteihin käyttämänsä tasoitus- ja rakennuskustannukset, niistä kuitenkin poisluettua mahdollisesti jo laskettu poisto. Samallaista menettelyä sopisi noudattaa, jos kaupunki haluaa nyt vahvistettuun kaupunginasemakaavaan tehdä muutoksia katujen tai rautatieraiteiden sijoittamiseksi. Viimeksi mainitut kaupunki sitä vastoin olisi velvollinen sijoittamaan tarpeen mukaan ja yhtiön tekemän sekä kaupungin kohtuulliseksi katsoman esityksen johdosta. Rantasiltain, katujen ja avonaisten paikkain valaistuksen kustantaminen tietenkin kuuluisi kaupungille, samoin kuin satama-alueen

puhtaanapitokin. Toiselta puolen yhtiölle niinkään olisi, jos se on teettänyt isompia ja pysyväisempiä rakennuksia, myönnettävä pitempi vuokraoikeus niihin erikoisen sopimuksen mukaan.

Yrityksestä tulevan voiton jakoon nähden kävisi ehkä täälläkin pääasiassa noudattaminen samaa menettelyä, mikä Malmössä on hyväksytty kaupungin ja vapaasatamayhtiön kesken. Sittenkun tarpeelliset poistot on tehty sekä esimerkiksi 6 % yhtiön yritykseen käyttämälle pääomalle luettu pois, kävisi voiton jakaminen siten, että kaupunki saisi siitä 75 % ja yhtiö 25 %, minkä ohessa yhtiön osingonjako olisi rajoitettu. Lisäksi kävisi kaupungille varaaminen oikeus merkitä yhtiön osakepääomasta jokin osa, jotta yhtiö kaikkina aikoina pysyisi etusijassa aatteellista tehtävää edistävänä yrityksenä. Niinkään olisi kaupungin ja yhtiön väliseen sopimukseen pantava sen suuntaisia määräyksiä, että kaupungin oikeus valita edustajia yhtiön hallitukseen olisi taattu ja sille varattu oikeus valita tilintarkastajat. Edelleen tulisi sopimuksessa olla määräyksiä välikirjan ehdollisesta pitentämisestä sekä siitä, millä tavalla sopimuksen määräysten tulkinnasta tai soveltamisesta johtuvat riidat on ratkaistava y. m. Komitean mielestä ei yhtiön tehtäväksi olisi jätettävä tavarain purkaamista ja lastaamista, vaan olisi tämä seikka vastedes järjestettävä kaupungin kanssa sopimalla. Sen sijaan olisi välikirjaan pantava sen suuntainen määräys, että paikan luovuttaminen yhtiölle ei estä kaupunkia vastedes teettämästä muita satamalaitoksia rajakkaisen vesialueen yhteyteen, samoin kuin että yhtiö on velvollinen, siinä tapauksessa että kaupunki sitä vaatii, ottamaan nekin tai niiden osia hoitoonsa.

Tässä tehtyä ehdotusta vastaan käynee huomauttaminen, että se kaikkine yhtiön toimintavapautta kovasti rajoittavine määräyksineen ei olennaisesti edistäisi muita tarkoituksia kuin loisi kaupungin ja liikenneitsijain välille uuden oikeusasteen, jota kävisi pitäminen aivan tarpeettomana. Komitean varma vakaumus kuitenkin on, että yksityinen yhtiö, vaikkakin sen voitonmahdollisuudet ovat varsin rajoitetut ja kaupunki voi suuressa määrin käyttää määräysvaltaansa, on onnistuva paljon tehokkaammin, joustavammin ja menestyksellisemmin työskentelemään tähän kuuluvain olojen järjestämiseksi kuin jos tämä tehtävä annettaisiin jonkin kaupunginviranomaisen huoleksi. Tässä kysytään joka askeleella käytännöllistä asiantuntemusta ja järjestävää johtoa sekä antautumista erikoistehtävään, jommoista ei voi pyytää kaupungin Rahatoimikamarilta eikä liikenneviranomaisilta.

Samalla kun komitea on lopuksi tahtonut huomauttaa, ettei sen ehdotus tarkoita estää toteuttamasta vastaisia vapaasataman perustamishankkeita, vaan päin vastoin saatutun kokemuksen pohjalla viedä tätä asiaa askeleen eteenpäin, jota paitsi ehdotus, niinkuin edellä huomautettiin, tarkoittaa puheena olevan alueen käyttämistä suunnitelman ja tarkoituksen mukaisella tavalla kaupan ja liikenteen yleiseksi hyödyksi, on komitealla kunnia esittää, että Kauppavaltuutetut Kaupunginvaltuustolle tekisivät ehdotuksen

että Kaupunginvaltuusto, muuttamalla Santa- ja Busholman käyttämisestä aikaisemmin tekemäänsä päätöstä, päättäisi:

yhtiölle, jonka päämääränä ei ole oma voitto, vaan kaupungin kaupan ja liikenteen

järjestäminen ja edistäminen, marraskuun 16 päivänä 1915 vahvistamistaan alimmista vuokramaksuista vähintään 25 vuodeksi luovuttaa Santa- ja Busholman käyttöoikeuden, sikäli kuin liikenteelle on tarpeellista sekä kaupunki on alueen tasoittanut ja muutoin tuollaisia tarpeita varten kuntoon panettanut, seuraavin ehdoin:

että yhtiön tulee kaupan ja liikenteen kannalta tyydyttävällä tavalla sekä kaupungin-viranomaisten tarpeelliseksi katsoman valvonnan alaisena mahdollisimman pian ja tarpeen mukaan antaa varastopaikkoja tarpeellisine rakennuksineen liikennöitsijäin käytettäväksi;

että, jos kaupunki haluaa jotakin isonlaista laitosta varten käyttää yhtiön jo haltuunsa ottamaa tahi jo rakentamaa tonttia taikka vahvistettuun asemakaavaan tehdä muutoksen kadun tai rautatieraitteen sijoittamiseksi, yhtiö on velvollinen luovuttamaan tähän tarpeellisen alueen ja rakennuksen, saaden korvauksen maan tasoittamiseen ja rakennuksen teettämiseen käyttämistään kuluista, niistä poisluettua ehkä tehty poisto;

että kaupunki sitoutuu harkinnan ja tarpeen mukaan yhtiön esityksestä sijoittamaan ja kustantamaan katuja, rantasiltoja ja rautatieraitteita sekä suorittamaan menot niiden valaisemisesta ja puhtaanapidosta; sekä

että yhtiön käyttöoikeus ei saa rajoittaa kaupungin oikeutta teettää tarpeellisia satamalaitoksia tälle paikalle tai siihen rajoittuvalle vesialueelle, mutta yhtiö on velvollinen, jos tarpeelliseksi katsotaan, ottamaan käyttääkseen tuollaiset laitokset tai niiden osat.

Yhtiön perustamiseen ja toimintaan nähden näyttää olevan vahvistettava seuraavat määräykset:

kaupungille varataan oikeus ottaa yhtiöstä niin suuri osa kuin tarpeelliseksi katsoo; sekä vuosivoitto on, sittenkun tarpeelliset poistot on tehty, käytettävä siten, että yhtiömiehille taataan jokin rajoitettu osinko ja ylijäämä jaetaan sopivaa suhteellisuutta, esim. $\frac{3}{4}$ ja $\frac{1}{4}$, noudattaen kaupungin ja yhtiömiesten kesken.

Helsingissä, maaliskuun 23 päivänä 1916.

Julius Tallberg.

**Victor Ek.
Ernst Krogius.**

**G. Idström.
Olof Nykopp.**

**Bertel Jung.
Gustaf Wrede.**

*Ehdotettu uusi***Helsingin Makasiiniosakeyhtiön yhtiöjärjestys.****1 §.**

Helsingin Makasiiniosakeyhtiön tarkoituksena on Helsingin kaupunkiin rakennuttaa yleisiä warrantinanto-oikeudella varustettuja varastomakasiineja, harjoittaa sellaista liikettä, mikä asiasta voimassa olevain asetusten nojalla on tuollaiselle laitokselle luvallinen, sekä rakentaa ja käytettäväksi luovuttaa makasiinihuoneistoja ja varastopaikkoja.

Yhtiön kotipaikka on Helsingin kaupunki.

2 §.

Yhtiön kantapääoma, joka on täyteen maksettu, on kahdeksansataatuhatta (800,000) markkaa jaettuna tuhanteenkuuteensataan (1,600) viidensadan (500) markan määräiseen osakkeeseen.

Yhtiökokouksen päätöksen johdosta saa kantapääoman korottaa enintään kolmeen miljoonaan (3,000,000) markkaan antamalla uusia, niinkään viidensadan (500) markan määräisiä osakkeita. Lisätty osakepääoma on oleva maksettu kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun päätös asiasta on tehty.

3 §.

Merkityn osakkeen maksu on oleva suoritettu sen ajan kuluessa, minkä yhtiön hallitus sitä varten on määrännyt ja vähintään kaksi viikkoa aikaisemmin saattanut tiedoksi sillä tavoin kuin tiedonantojen toimittamisesta yhtiömiehille on määrätty sen seuraamuksen uhalla, mikä osakelaisissa säädetään.

4 §.

Täyteen maksetusta osakemäärästä antaa yhtiön hallitus nimitetylle henkilölle asetetun osakekirjan. Osakekirjan allekirjoittaa hallitus ja varustetaan se sopivalla määrällä osinkolippuja emälippuineen.

5 §.

Jos osakkeen omistusoikeus on siirtynyt muulle kuin sille, joka on yhtiön osakeluetteloon omistajaksi kirjoitettu, on sellainen siirto hallitukselle ilmoitettava tuottaakseen puhevallan yhtiön asioissa.

6 §.

Kun osakekirja tai siihen kuuluva emälippu tai molemmat ovat hukkaantuneet, on niiden kuolettamiseksi meneteltävä sillä tavoin kuin asiasta voimassa oleva laki määrää. Uutta osakekirjaa tai uutta emälippua antaessaan tulee yhtiön panna ehdot, jotka turvaavat yhtiötä tappiolta, siltä varalta että hukkaantuneeksi katsottu osakekirja tai emälippu löytyisi ja saatettaisiin yhtiötä vastaan voimaan.

7 §.

Yhtiön hallituksena on viisi varsinaista ja kaksi varajäsentä. Varsinaisten jäsenten toimikausi kestää kolme vuotta, kuitenkin siten että heistä kahtena ensimmäisenä vuonna tämän yhtiöjärjestyksen käyttämisestä lukien arvan nojalla eroaa ensimmäisenä vuonna yksi ja toisena kaksi sekä sitten siinä järjestyksessä kuin heidän toimikautensa päättyy. Varajäsenet valitaan vuodeksi kerrallaan.

Hallitus valitsee vuosittain keskuudestaan puheenjohtajan. Hänen ollessa estettynä valitaan tilapäinen puheenjohtaja.

Hallitus kokoontuu puheenjohtajan kutsusta. Sen kokouksissa on tehtävä pöytäkirja.

8 §.

Hallituksen velvollisuutena on:

kosoa, että yhtiön liikettä hoidetaan lain ja tämän yhtiöjärjestyksen sekä yhtiön varastomakasiinien vahvistetun ohjesäännön, taksan ja järjestysohjeiden mukaisesti; ottaa ja erottaa yhtiön isännöitsijä sekä määrätä hänen palkkauksensa; isännöitsijän ehdotuksesta ottaa ja erottaa konttorihenkilökunta; tammikuun kuluessa vuosittain yhtiön tilintarkastajain tarkastettaviksi antaa tilin edellisen vuoden tilinpäätöksen ehdotus; varsinaiselle yhtiökokoukselle antaa kertomus yhtiön toiminnasta lähinnä edellisenä vuonna;

kutsua koolle yhtiökokous ja valmistella siinä käsiteltävät asiat;

määrätä kenellä on oikeus kirjoittaa yhtiön toiminimi ja antaa prokuravaltakirja; sekä muutoin ryhtyä kaikkiin yhtiön edun vaatimiin toimenpiteisiin.

9 §.

Isännöitsijän tehtävänä on lähinnä hoitaa yhtiön asioita, järjestää ja johtaa konttoritehtäviä sekä ottaa ja erottaa palvelusmiehet ja työntekijät.

10 §.

Tilintarkastajain tulee helmikuun kuluessa suorittaa yhtiön tilien ja hallinnon tarkastus sekä siitä antaa kertomus, jossa myös on lausunto hallituksen vastuunvapaudesta.

11 §.

Varsinainen yhtiökokous pidetään vuosittain Helsingin kaupungissa maaliskuun alkupuoliskolla sekä ylimääräinen yhtiökokous, kun edellinen yhtiökokous on siitä päättänyt tai hallitus sen katsoo tarpeelliseksi tai sitä jotakin ilmoitettua tarkoitusta varten ovat vaatineet osakkaat, jotka edustavat vähintään viidettäosaa osakepääomasta.

Kutsu yhtiökokoukseen on julkaistava kolmasti virallisissa lehdissä sekä kahdessa Helsingissä ilmestyvässä jokapäiväisessä lehdessä, ensi kerran vähintään neljätoista päivää ennen kokousta. Muut tiedonannot yhtiömiehille ilmoitetaan kerran virallisissa lehdissä tai yhtiömiehille lähetetyssä kirjeessä.

12 §.

Yhtiökokouksessa johtaa puhetta se, jonka osakkaat miesluvun mukaan ovat siihen valinneet.

Päätöksiin vaaditaan yksinkertainen ääntenenemmistö, paitsi niissä tapauksissa, joissa voimassa oleva osakelaki muuta säättää.

13 §.

Varsinaisessa yhtiökokouksessa käsitellään seuraavat asiat:

- 1) hallituksen ja tilintarkastajain kertomukset;
- 2) tilinpäätöksen vahvistaminen;
- 3) vastuunvapauden myöntäminen hallitukselle tai ryhtyminen päinvastaisessa tapauksessa tarpeellisiin toimenpiteisiin;
- 4) vuosivoiton käyttäminen ja osingon maksuajan määrääminen, jos voittoa on päätetty jakaa;
- 5) hallituksen ja tilintarkastajain palkkion määrääminen; sekä
- 6) hallituksen ja tilintarkastajain vaali.

14 §.

Vuosivoittoa käytettäessä on noudatettava, että yhtiömiehelle annettava osinko ei saa olla kahdeksaa (8) prosenttia suurempi.

Helsingissä, Sanomal- ja Kirjapain.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1916.

Valiokunnan mietintö ehdotuksineen lausunnoiksi väkiviinajuomain anniskeluoikeutta tarkoittavista hakemuksista.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto helmikuun 22 päivänä 1916 oli Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle antanut yksinoikeuden muun muassa kaikkien sekä koti- että ulkomaisten väkiviinajuomain anniskeluun edelleen kesäkuun 1 päivästä 1916 samaan päivään 1918 oikeuttaen osakeyhtiön määrätystä, sille suoritetusta maksusta hotellien, ravintolain tai konditoriain omistajille sekä klubeille luovuttamaan osan saamiaan anniskeluoikeuksia, on Osakeyhtiö Maistraattiin lähettänyt erinäiset tuollaisia oikeuksia tarkoittavat hakemukset sekä samalla ilmoittanut puolestaan hyväksyneensä kaikki hakemukset ja suostuvansa tekemään sopimuksen oikeuksien luovuttamisesta joko koko myyntikaudeksi tai sen alkupuoleksi. Sittenkun poliisimestarin lausunto hakemuksista oli hankittu, on Maistraatti pyytänyt Kaupunginvaltuustonkin lausuntoa niistä.

Väkiviinatavarain anniskelusta puheena olevan myyntikauden kuluessa ovat Kaupunginvaltuusto ja Maistraatti yhtäpitävästi päättäneet:

että anniskeluoikeuksien lukumäärä vahvistetaan enintään kolmeksiseitsemättä, josta määrästä kuitenkin enintään viisiviidettä saa luovuttaa käytettäväksi ravintolaliikkeen yhteydessä;

että anniskelupaikkoja ei saa olla sen alueen ulkopuolella, jota rajoittaa pitkin Marian-, Rauhan-, Unionin-, Hallitus-, Mikaelin-, Kaivo-, Simon-, Kansakoulu-, Freedrikin-, Ison Roopertin-, Pikku Roopertin-, Kasarmin-, Etelä-Esplanaati- ja Unioninkatua sekä Aleksanterinkatua Mariankadulle kulkeva murtoviiva, kuitenkin siten, että myyntipaikkoja saa olla rajaviivana olevain katujen kumpaisellakin puolella;

että anniskelua siten luvallisella alueella ei kuitenkaan saa harjoittaa koulun eikä kirkon välittömässä läheisyydessä eikä myöskään Senaatintorin varrella; sekä

että poikkeuksen saa tehdä Kauppa- ja Rautatientorin varsilla sijaitseviin hotelleihin, Alppilaan, Kaisaniemeen, Luotoon, Kaivohuoneeseen ja Kleinehn hotelliin sekä teattereihin ja klubeihin nähden.

Lausunnoksi eri hakemuksista pyytää Kaupunginvaltuuston juovutusjuomasiain valiokunta viitata alempana olevassa taulukossa esitettyihin ehdotuksiin:

N:o	H a k i j a	Anniskelupaikka	Poliisimestarin lausunto	Valiokunnan lausunto
	A. Anniskelu ravintolaliikkeen yhteydessä.			
1	A. B. Hotel Restaurant; johtaja Axel Lundblad.	P. Esplanadikatu 29. (Hotelli Kämp).	Ei muistuttamista.	Puolletaan.
2	A. B. Societetshuset; johtaja Vilhelm Noschis.	Kaivokatu 12.	S:n s:n.	S:n.
3	A. B. Mikaelsgatan 21; johtaja Karl Edvard Jonsson.	Mikonkatu 21. (Fennia).	S:n s:n.	S:n.
4	A. B. Restaurant Princess; johtaja Tyra Karolina Gallon.	P. Esplanadikatu 35.	S:n s:n.	S:n.
5	A. B. Restaurant Central; johtajatar Emma Charlotta Wirff.	Hakasalmenkatu 4.	S:n s:n.	S:n.
6	Restaurant Börs A. B.; johtaja Oscar Vilhelm Carlsson.	Fabianinkatu 14.	S:n s:n.	S:n.
7	Restaurant Börs A. B.; johtaja Oscar Vilhelm Carlsson.	Esplanadikappeli.	S:n s:n.	S:n.
8	A. B. Operakällaren; johtaja Bror Wihlner.	Oopperakellari.	S:n s:n.	S:n.
9	Jonsson, Karl Edvard, ravintoloitsija.	Kaivuhuone.	S:n s:n.	S:n.
10	Catani, John, ravintoloitsija.	P. Esplanadikatu 31.	S:n s:n.	S:n.
11	A. B. Restaurant Karl König; johtaja Hans Gottfrid Hagen.	Mikonkatu 4.	S:n s:n.	S:n.
12	Jonsson, Karl Emil, ravintoloitsija.	Fabianinkatu 29. (Gambrini).	S:n s:n.	S:n.
13	Lindberg, Ingeborg, ravintoloitsijatar.	Aleksanterinkatu 18. (Raatihuon.kellari).	S:n s:n.	S:n.
14	Osolin, John, ravintoloitsija.	Katariinankatu 1. (Kleinehn hotelli).	S:n s:n.	S:n.

15	Tilgmann, Knut, johtaja.	Bulevardik. 2. (Gradin).	Ei muistuttamista.	Puolletaan.
16	Carlstedt, Amanda Josefina, ravintoloitsijatar.	Aleksanterinkatu 12.	S:n s:n.	S:n.
17	Hult, Karl Anton Emil, ravintoloitsija.	Aleksanterinkatu 19.	Hakija nyttemmin kuollut.	Hakijan kuoleman johdosta raennee lausunnon antaminen.
18	Noschis, Nikolai, ravintoloitsija.	Alppila.	Ei muistuttamista.	Puolletaan.
19	A. B. Hotell Apollo; johtaja Karl Emil Ståhlberg.	E. Esplanadikatu 10.	S:n s:n.	S:n.
20	Winqvist, Carl August, ravintoloitsija.	Aleksanterinkatu 54. (City).	S:n s:n.	S:n.
21	A. B. Gourmand; johtaja Selma Josefina Dahlin.	Aleksanterinkatu 32.	S:n s:n.	S:n.
22	Restaurant A. B. Metropol O. Y.; jahtaja Karl Arthur Grönholm.	P. Esplanadikatu 39.	S:n s:n.	S:n.
23	Dahl, Amanda Ingrid, ravintoloitsijatar.	Kluuvik. 8. (Uusi hotelli).	S:n s:n.	S:n.
24	Henriksson, Edvin Theodor, ravintoloitsija.	Hallituskatu 14. (Angleterre).	S:n s:n.	S:n.
25	Björkqvist, Selma Teresia, ravintoloitsijatar.	Kluuvikatu 7.	S:n s:n.	S:n.
26	Wickström, Erika Augusta, ravintoloitsijatar.	Kaisaniemi.	S:n s:n.	S:n.
27	Lindroos, John Aksel Erland, ravintoloitsija.	L. Henrikinkatu 14. (Astoria).	S:n s:n.	S:n.
28	Eklund, Sofia, ravintoloitsijatar.	Mikonkatu 23. (Hôtel de Paris).	S:n s:n.	S:n.
B. Klubioikeuksia.				
1	Kauppaseura; johtaja Sigurd Mortensen.	P. Esplanadikatu 41.	S:n s:n.	S:n.
2	Helsingfors Handelsbiträde Förening; johtaja Johanna Emilia Bergheim.	I. Henrikinkatu 13.	S:n s:n.	S:n.
3	Helsingin Vapaaeht. Palokunta; johtaja Anna Emilia Andersson.	Hakasalmenkatu 3.	S:n s:n.	S:n.
4	Helsingfors Segelsällskap; johtaja ilmoittamaton.	Liuskasaari.	S:n s:n.	S:n.

5	Svenska klubben; johtaja Ellen Stejskal.	Fabianinkatu 15.	Ei muistuttamista.		Puolletaan.
6	Suomalainen Pursiseura; johtaja Vilho Kukkonen.	Nihti.	S:n	s:n.	S:n.
7	Suomen rautatieläisyhdistys; johtaja Paulina Gesswein.	Salomoninkatu 3.	S:n	s:n.	S:n.
8	Pohjalainen ylioppilasklubi; johtaja Sofia Åslund.	Museokatu 10.	S:n	s:n.	S:n.
9	Uusmaalainen osakunta; johtaja Alfred Gyllenberg.	Kasarminkatu 40.	S:n	s:n.	S:n.
10	Helsingin Pörssiklubi; johtaja Johan Nyström.	Fabianinkatu 14.	S:n	s:n.	S:n.
11	Föreningen Frihetsbröderna; johtaja Hilda Lindholm.	Antinkatu 13.	S:n	s:n.	S:n.

Helsingissä, toukokuun 9 p:nä 1916.

August Lundqvist.

A. M. Lassenius.

Santeri Ivalo.

Gösta Salingre.

Antti Tulenheimo.

A. V. Lindberg.

Valiokunnan mietintö kaupungin tilintarkastajain kaupungin 1914 vuoden tilien ja hallinnon tarkastuksesta antaman kertomuksen johdosta.

Kesäkuun 8 päivänä 1915 käsitellessään kaupungin 1914 vuoden tileistä ja tilinpäätöksestä annettua kertomusta (*Pain. asiakirj. N:o 30 vuodelta 1915*) sekä kaupungin tilintarkastajain kertomusta toimittamastaan saman vuoden tilien ja hallinnon tarkastuksesta (*Pain. asiakirj. N:o 31 vuodelta 1915*) päätti Kaupunginvaltuusto myöntää Rahatoimikamarille sekä kaupungin muille hallinnollisille laitoksille ja viranomaisille vastuunvapauden niiden toiminnasta ja tilityksestä vuonna 1914. Tässä yhteydessä ja kun tilintarkastajat olivat erinäisiä kaupungin hallinnollisia laitoksia ja viranomaisia vastaan tehneet moniaita muistutuksia, päätti Kaupunginvaltuusto samalla tiedon ja lähemmän selvityksen saamiseksi mainituista muistutuksista lähettää asian tältä kohden Budjettivaliokuntaan, jonka tuli, sittenkun ne selitykset oli annettu ja se muu selitys saatu, minkä Valiokunta katsoisi tarpeelliseksi hankkia, Valtuustolle antaa ne lausunnot ja ehdotukset, joita asianhaarat aiheuttaisivat.

Mainittua tehtävää täyttääkseen on Valiokunta ensinnäkin käsenyt Rahatoimikamarin vaatia asianomaisilta hallituksilta ja lautakunnilta selitykset puheena olevain muistutusten johdosta sekä lähettää ne oman lausuntonsa kera Valiokunnalle. Kamari onkin Valiokunnalle lähettänyt, paitsi omaa lausuntoaan, niiden laitosten ja toimihenkilöjen kirjalliset selitykset, joiden toimintaan tilintarkastajain muistutukset olivat kohdistuneet, minkä ohessa Valiokunta on hankkinut Revisionikonttorin lausunnon asiasta. Puheena olevat asiakirjat seuraavat tämän mietinnön liitteinä (Liitteet I—X).

Siten hankkimaansa selvitystä tarkastettuaan pyytää Valiokunta lausua seuraavaa:

Tilintarkastajain muistutukset koskevat etusijassa budjetissa vahvistettujen määrärahan ylitystä, johon nähden tilintarkastajat ovat huomauttaneet, että Rahatoimikamari, joka määrää varat maksettavaksi, ja Rahatoimikonttori, joka ne maksaa, eivät valvo ja nykyisen työ- ja kirjanpitojärjestelmän vallitessa tuskin voivatkaan tehokkaasti valvoa ettei budjettimäärärahoja ylitetä. Ehd-

tetun tililaitosuudistuksen toimeenpanoa odotellessa olisi sentähden ryhdyttävä toimenpiteisiin kunnan laitosten pakottamiseksi noudattamaan mitä Kaupunginvaltuusto kunnan puolesta on päättänyt kaupungin rahatoimen hoidosta, ja jos Rahatoimikamari nykyisessä kokoonpanossaan on liian heikko valvomaan eri laitosten rahahallintoa, olisi Kamarin uudestijärjestämistä joudutettava.

Osottaakseen, miten budjetin määrärahat on ylitetty, ovat tilintarkastajat maininneet seuraavat esimerkit:

1) *Rahatoimikamarin tarverahain määräraha*, joka rahasääntöön on merkitty 15,000 markaksi, on ylitetty Smk:lla 8,529: 61.

Antamassaan selityksessä on Kamari myöntänyt laiminlyöneensä hankkia tarpeellisen lisämäärärahan, mutta samalla ilmoittanut, että nyttemmin on asia järjestetty siten, että Rahatoimikonttori kuukausittain lähettää Kamariin ilmoitukset tarverahoja ja arvaamattomia tarpeita varten olevain määrärahan käyttämättömästä määrästä.

2) *Rakennuskonttorin määräraha työaineita ja apuripäivätöitä varten*, rahasäännön mukaan 13,000 markkaa, on ylitetty noin 1,900 markalla.

Rakennuskonttorin työpäällikkö ja kaupungingeodeetti huomauttavat tämän johdosta, että puheena olevasta määrärahasta kustannetaan muun muassa ne mittaukset, joita täytyy teettää sekä kaupunginasemakaavaosaston suunnittelutöitä että geodeetin toimittamia mittauksia varten, ja kun suuri osa viimeksi mainituista tavallisesti teetetään vuoden viime kuukausina, on vaikea ennen vastamainittua aikaa tarkoin laskea, mihin määriin näiden töiden kustannukset nousevat. Sitä paitsi on huomattava, että geodeetin kantamat maksut yksityisten toimenannosta tehdyistä mittauksista, jotka maksut neljännesvuosittain suoritetaan puheena olevan määrärahan hyvittämiseksi, vuonna 1914 olivat 5—600 markkaa vähemmät edellisen vuoden vastaavaa määrää. Kun tätä vajeusta oli mahdoton edeltäpäin laskea, ei ollut tilaisuutta ennen vuodenvaihetta arvostella, tulisiko määräraha ylitettäväksi ja minkä verran.

Puheena olevasta menoerästä on Valiokunta lisäksi saanut tietää, että määrärahan ylitys on pääasiallisesti johtunut, paitsi työpäällikön ja geodeetin mainitsemista seikoista, siitäkin, että 1914 vuoden jälkipuoliskolla oli eritoten Meilansin alueella teetetty tavattoman paljon katuprofilutöitä ja että näissä töissä käytetyille apureille maksetut palkat olivat nousseet suurempaan määrään kuin oli voitu arvata.

3) *Poliisilaitoksen lämmitys-, valaistus-, puhtaanapito- ja vedenkulutusmääräraha*, rahasäännön mukaan 40,400 markkaa, oli ylitetty Smk:lla 8,224: 31.

Antamassaan selityksessä huomauttaa poliisimestari, että mainittuja menoeriä ei ollut laskenut poliisilaitos, vaan kaupunginviranomaiset. Poliisilaitos ei myöskään toimita halkojen ostoa eikä sentähden ole voinut tietää,

onko määrärahoja ylitetty vai ei. Vastaisten muistutusten välttämiseksi poliisimestari ehdottaa, että puheena olevat varat, samoin kuin nyt on laita eräiden muiden määrärahojen, vastedes tilauksesta maksettaisiin poliisilaitokselle, jolla tietenkin silloin olisi tilaisuus valvoa, ettei määrärahoja ylitetä, tai ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin lisäyksen myöntämiseksi.

Revisionikonttori on tähän huomauttanut, että poliisilaitos oli vuodeksi 1914 laatimassaan menoarviossa ehdottanut puheena olevain menoeräin pysyttämistä ennallaan. Poliisilaitoksen selitys näyttää muutoin viittaavan siihen, että poliisin kunakin kerran hyväksymiä laskuja ei ole muistoonkaan merkitty. Lopuksi lausuu Revisionikonttori, että ehdotusta varain vastaisesta maksamisesta poliisilaitokselle ei olisi otettava käsiteltäväksi tässä yhteydessä.

4) *Terveydenhoitolautakunnan tarverahain määräraha* 7,000 markkaa oli, vaikka 5,200 markan lisämääräraha oli myönnetty, ylitetty Smk:lla 714: 28.

Terveydenhoitolautakunta huomauttaa, että Lautakunnan kirjanpidon mukaan määräraha on ylitetty ainoastaan Smk:lla 27: 53. Summain erovaisuus johtuu luultavasti siitä, että Rahatoimikonttori oli pannut Lautakunnan tililtä maksettavaksi menoja, joita ensimmäinen kaupunginlääkäri ei ollut maksettavaksi hyväksynyt.

5) *Vaivaishoidon sairaanhoitokustannusten määräraha*, rahasäännön mukaan 180,000 markkaa, oli ylitetty Smk:lla 18,395: 07.

Vaivaishoitohallitus mainitsee tämän muistutuksen johdosta, että puheena oleva ylitys oli johtunut siitä, että Hallitus useista uudistetuista muistutuksistaan huolimatta vasta tammikuun lopulla 1915 saanut Marian sairaalasta laskun niiden henkilöiden sairasmaksuista, jotka oli Vaivaishoitohallituksen toimesta mainittuun sairaalaan otettu. Tähän 24,863 markan 20 pennin laskuun oli sitä paitsi luettu osittain sellaistenkin henkilöiden sairasmaksuja, jotka olivat vuoden alusta lähtien olleet sairaalassa ja joiden osalta laskua ei ollut aikaisemmin annettu. Kun Vaivaishoitohallitus ei ollut tarpeellisia lisämäärärahoja laskiessaan voinut ottaa lukuun vastamañittua seikkaa ja puheena oleva lasku toimitettiin Vaivaishoitohallitukselle vuoden umpeen mentyä, ylitettiin määräraha, ennenkuin lisämäärärahaa ehdittiin hankkia. Huomauttaen että ylityssumma todellisuudessa on memoriaalierä eikä todellinen meno, ilmoittaa Vaivaishoitohallitus järjestämällä tehokkaamman tarkastuksen nyttemmin pitävänsä huolta siitä, että tuollaiset erehdykset vastedes vältetään.

6) *Rantatorin kauppahallin vedenkulutusta varten* oli rahasääntöön pantu 13,500 markkaa, mutta tämä summa oli ylitetty Smk:lla 1,940: 25.

Tästä erästä lausuu Rahatoimikamari, että vedenkulutus saaristolaiskalastajain osuuskunnan käyttämässä hallimyymlässä eri vuosineljänneksinä nousee melko suuriin, mutta kuitenkin tuntuvasti vahteleviin määriin. Ja kun vesijohtolaitoksen lasku vuoden viime neljännekseltä tavallisesti saapuu

hyväksyttäväksi ja kirjaan pantavaksi vasta myöhään seuraavana vuonna, on mahdoton edeltäpäin ratkaista, tuleeko tämä määräraha ylitettäväksi ja millä summalla, ja taas lisämäärärahan hankkiminen umpimähkään ennen vuoden loppua ei näytä Kamarista asianmukaiselta.

7) *Kulikutautisairaalan polttoaineiden määräraha*, rahasäännön mukaan 30,000 markkaa, oli huolimatta myönnetystä 3,460 markan lisäyksestä ylitetty noin 21,000 markalla.

Sairaalan ylläkäri huomauttaa, että 1914 vuoden polttoaineiden määräraha todellisuudessa on ylitetty ainoastaan myönnetyn lisäyksen määrällä, 3,460 markalla. Sitä vastoin oli etuanniksi 1915 vuoden polttoaineiden määrarahasta merkitty 17,540 markkaa, koska melko suuri osa mainitun vuoden polttoainevarastosta oli ostettu jo vuonna 1914, minkä menettelyn Terveydenhoitolautakunta oli hyväksynyt.

Revisionikonttori ei pidä edellä mainittua selitystä tyydyttävänä, koska ei riittänyt, että summa oli sairaalan yksityisiin tilikirjoihin merkitty etuanniksi, vaan olisi ilmoitus tästä ollut tehtävä Rahatoimikonttoriin, missä varsinainen ja lopullinen kirjanpito nykyisen järjestelmän mukaan toimitetaan.

Yleislausuntona määrarahain ylitystä koskevista tilintarkastajain muistutuksista huomauttaa Revisionikonttori, että asianomaiset lautakunnat, virastot ja laitokset osin ovat myöntäneet laiminlyöntinsä ja samalla joko ilmoittaneet ryhtyneensä toimenpiteisiin tällaisten tapausten välttämiseksi vastaisuudessa tai, niinkuin eräessä tapauksessa on laita, että ylitetty summa jonkin verran vähenee 1915 vuoden tileissä, osin ilmoittaneet, ettei ollut mahdollista ennen vuodenvaihetta arvata, tulisivatko määrarahat ylitettäväksi ja millä määrällä ja että sentähden ei näyttänyt oikealta anoa suurempaa määrärahan lisäystä kuin todellinen tarve vaati, osin havainneet syyn olleen siinä, että Rahatoimikonttori oli pannut jonkin laitoksen tililtä maksettavaksi menoja, joita asianomainen ei ollut maksettavaksi hyväksynyt, joten ei ole ollut tiedossa että ylitystä olisi tapahtunut, osin näyttäneet, että toisesta kaupungin laitoksesta on liian myöhään esitetty lasku maksettavaksi, ja vihdoin on eräissä selityksissä ainoastaan perusteltu lisämäärärahan tarpeellisuutta. — Tarkastellessa näin annettuja selityksiä havaitsee, että useimmat niistä ovat kohdassa tai toisessa epätydyttäviä. Epäilemättä on kuitenkin olemassa tapauksia, jolloin on erittäin vaikea, ehkenpä mahdotonkin mainittavasti ennen vuodenvaihetta arvata, kaipaako jokin *erikoinen* määräraha, eritoten monilukuisia eriä käsittävän suuren laitoksen budjetissa, lisäystä vai ei. Paitsi tätä lienee otettava huomioon se tunnettu seikka, että kaupungin kassa- ja tililaitoksen järjestys on ollut ja on edelleen vanhettunut ja puutteellinen, mikä asianlaita ainakin osittain on paljonkin vaikeuttanut määrarahain todellisen kulutuksen valvontaa. — Kaupungin 1914 vuoden tileistä ja asiakirjoista on käynyt selville, että kaupungin virastot ja laitokset ovat *saman vuoden budjettieriin*

joko hakeneet ja saaneet lisämäärärahoja tai hakemuksen johdosta oikeutetut ylittämään ne kaikkiaan 261,000 markalla, mutta sitä vastoin ilmoittamatta ja lupaa hankkimatta ylittäneet ne noin 256,000 markalla. Viimeksi mainittuun summaan on myös luettu 68,000 markkaa teknillisten laitosten osalta, jotka teollisuuslaitoksina ovat katsoneet olevansa oikeutetut käyttämään jonkin verran suurempaa toimintavapautta. Tästä käy selville, että koko ylitetyn rahamäärän suurimmasta osasta, eritoten kaupungin muiden virastojen ja laitosten puolelta, kuitenkin on asianmukainen ilmoitus tehty. Säännöllinen järjestelmä tosin näyttää vaativan, että tarpeelliset määrärahat mikäli mahdollista hankitaan, mutta sen sijaan että kaupungin taloudenhoidon kannalta olisi pidettävä tärkeämpänä sen seikan asiallista tutkimista, onko lisämäärärahan anomukseen ollut olemassa riittäviä syitä ja ettei se ole johtunut tuhlauksesta, näyttävät vuositilintarkastajat panneen ylen paljon painoa muodolliseen ilmoitusvelvollisuuteen.

Samoin kuin aikaisemmissa tilintarkastuskertomuksissa ovat vuositilintarkastajat esillä olevassakin kertomuksessa tehneet muistutuksia sen johdosta, että budjetin määrärahoja on luvatta ylitetty, ja kieltämätöntä onkin, että nämä muistutukset pääasiassa ovat oikeutettuja, vaikkakin ylityksen syy on useassa tapauksessa tyydyttävästi selitetty. Niinkuin kaupungin kassa- ja tililaitoksen uudestijärjestämisestä annetussa mietinnössä (*Pain. asiakirj. N:o 42 vuodelta 1915*) huomautetaan, johtuu muistutuksen alainen epäkohta kuitenkin etusijassa nykyisestä tili- ja kassanhoitojärjestelmästä, josta yleensä ei voi saada katsausta päivittäiseen määrärahain kulutukseen. Edellä mainitussa mietinnössä tehdyt tililaitoksen uudistusta koskevat ehdotukset käyvätkin siihen suntaan, että järjestämällä useita itsenäisiä kassa- ja tililaitoksia, jotka kukin hoitaisivat niille kuuluvan rahainkannannan ja maksunsuoritukset sekä seikkaperäisen kirjanpidon, mistä paikalla voisi nähdä miten määrärahat on käytetty, saataisiin puheena oleva epäkohta poistetuiksi. Tähän nähden ja kun ylityssummat kieltämättä on käytetty välttämättömiin tarpeisiin, joten muistutuksetkin ovat ainoastaan muodollista laatua, sekä kun ne väliaikaiset toimenpiteet budjettimäärärahain ylityksen välttämiseksi, joihin Rahatoimikamari Kaupunginvaltuuston marraskuun 2 päivänä 1915 asiasta tekemän päätöksen mukaan on seuraavan joulukuun 20 päivänä ryhtynyt (Liite XI), ovat Valiokunnasta näyttäneet olevan omansa ehkäisemään edellä mainitun laatuaisia epäkohtia, on Valiokunta ollut sitä mieltä, *että esillä oleva tilintarkastajain lausunto ei nykyään aiheuta muita toimenpiteitä Kaupunginvaltuuston puolelta.*

Tilintarkastajat huomauttavat lisäksi, että *uden kulkutautisairaalan rakennusmääräraha*, alkuaan 1,942,800 markkaa, on ylitetty kaikkiaan 838,000 markalla, josta summasta Kaupunginvaltuusto on myöntänyt 415,000 markkaa,

mutta ylijäämän on ilmoitusta tekemättä tai lupaa hankkimatta sairaalan rakennustoimikunta osottanut maksettavaksi.

Kun Kaupunginvaltuusto on tämän asian lähettänyt käsiteltäväksi valiokuntaan, joka jo on antanut mietinnön ehdotuksineen asiasta (*Pain. asiakirj. N:o 20 vuodelta 1916*), ei Valiokunnalla ole ollut aihetta antaa lausuntoa tilintarkastajain tässä kohden tekemästä muistuksesta.

Tilintarkastajain seuraava muistutus koskee *Kivelän kirkkorakennuksen* sisustamista sairashoitotarkoituksiin, johon työhön oli käytetty Smk 8,786: 28, vaikkei tätä tarkoitusta varten ollut määrärahaa myönnetty, minkätähden tämä erä onkin siirtynyt kaupungin varojen joukossa sekä vuonna 1913 että vuonna 1914.

Tähän on Rahatoimikamari huomauttanut, että Kamari Kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä helmikuun 12 päivältä 1912 oli aikonut, niinkuin perustelemissa lausuttiinkin, puheena olevaa tarkoitusta varten hankkia 10,000 markan määrärahan, mutta että Kamarin ponsi oli epähuomiosta laadittu niin, että mainittua summaa pyydettiin „erinäisiin vaivaishoitotarkoituksiin“. Kun ei Kaupunginvaltuustokaan huomannut tätä erehdyttä asiaa lopullisesti käsitellessään, oli Kamari jäänyt siihen käsitykseen, että tarpeellinen määräraha tarkoitusta varten oli myönnetty. Kun näin ei kuitenkaan ole laita, on Rahatoimikamari esittänyt, että puheena olevat Smk 8,786: 28 poistettaisiin tileistä ja pantaisiin maksettavaksi kaupunginkassan säästöstä.

Edellä kerrottu Rahatoimikamarin esitys ei ole aivan oikea. Asianlaita on nimittäin se, että Vaivaishoitohallitus kirjelmässä helmikuun 11 päivältä 1912 esitti myönnettäväksi sekä 8,100 markkaa Kivelän kirkkorakennuksen sisustamiseksi sairaanhoitotarkoituksiin että 10,000 markkaa erinäisiin vaivaishoitotarkoituksiin, mutta Kamari, joka lausunnossaan oli puoltanut esitystä kokonaisuudessaan, oli ponnassa esittänyt myönnettäväksi ainoastaan jälkimäistä määrärahaa, johon esitykseen Kaupunginvaltuusto myöntyi, jota vastoin Valtuusto sivuutti kysymyksen määrärahan myöntämisestä kirkkorakennuksen sisustamiseen.

Rahatoimikamarin edellä kerrottuun esitykseen, jota Revisionikonttori on puoltanut, Kaupunginvaltuusto myöntyneen sekä päättäneen

että edellä mainittu Kivelän sairaalan kirkkorakennuksen sisustamisesta sairaanhoitotarkoituksiin johtunut menoerä, Smk 8,786: 28, on poistettava tileistä ja pantava maksettavaksi Kaupunginvaltuuston käyttövaroista.

Tilintarkastajain mielestä suo kaupungin budjetin järjestys erinäisissä tapauksissa sijaa muistutuksille siinä kohden, *että ainakin ne määrärahat,*

jotka ovat kutakuinkin laskettavissa, olisi budjettiin pantava riittävän suuruisina.

Toivottavaa tosin olisi, että määrärahaerät, joita ei voida numerolleen laskea, voitaisiin panna mahdollisimman tarkkoina budjettiin. Monessa tapauksessa tämä kuitenkin luonnollisista syistä on mahdoton, kun kustannuslaskelmat laaditaan edeltäpäin eikä siis voida arvata hintavaihteluja y. m., joita sattuu ennenkuin määrärahaa ryhdytään käyttämään. Puheena olevan laatuiset muistutukset tilintarkastajain puolelta voivat viedä siihen, että määrärahat vastedes täytyy laskea runsaammiksi kuin muutoin. Tuollaisesta menettelystä kuitenkin olisi seurauksena, että taksoitus kohoaisi, jota paitsi se houkuttelisi tuhlaamaan kaupungin varoja. Valiokunnan mielestä on kaupungin taloudenhoidolle edullisempaa, että määrärahat ennemmin laskeetaan liian niukoiksi kuin liian runsaiksi ja että sen sijaan Kaupunginvaltuuston käyttövarat lasketaan niin runsaiksi, että tarpeen vaatiessa voidaan lisämäärärahoja myöntää. Edellä esitettyyn nähden *ei tilintarkastajain vastamainittuun lausuntoon pantane erityistä huomiota.*

Edellä mainitun muistutuksen yhteydessä ovat tilintarkastajat, siihen nähden että taksoitettujen varojen ja muiden tulojen poistoa ja palautusta varten oleva 260,000 markan määräraha on ylitetty Smk:lla 206,399: 43, lausuneet suotavaksi, *että tutkittaisiin, mistä syystä taksoitusvaroja yhä enemmän ja enemmän jää maksamatta ja sentähden täytyy poistaa*, erittäinkin kun tämä ilmiö näyttää joka vuosi uudistuvan.

Rahatoimikonttorista Valiokunnalle annettujen tietojen mukaan jakautuu kaikkiaan poistettu summa, noin 466,000 markkaa, seuraavien tasaluvuin mainittujen eräin kesken:

Valitusten ja muiden laillisten syiden johdosta	Smk	169,000:—
Varattomuuden johdosta	„	55,000:—
Sen johdosta että verovelvollisia ei ole tavattu	„	242,000:—
		<hr/>
	Yhteensä Smk	466,000:—

Mitä ensimmäiseen erään tulee, on tämän tavattoman suuren summan poistaminen johtunut siitä, että korkein hallintoviranomainen on tehtyjen valitusten johdosta vapauttanut erinäiset suuret likeyritykset maksamasta taksoituslautakunnan niille panemia veromääriä. Se seikka taas että lähes 5,900,000 markkaan nousevasta verotusmäärästä, niinkuin vuonna 1914 oli laita, 55,000 markkaa on täytynyt poistaa verotettujen varattomuuden johdosta, ei näytä erikoista huomiota ansaitsevalta, kun otetaan lukuun, että viime vuosina on koetettu ulottaa taksoitus kaikkiin väestön kerroksiin, vähävaraisempiinkin, joiden luku on lisääntymässä. Sitä vastoin on se asianlaita, että kokonaista 242,000 markkaa on täytynyt poistaa, sen johdosta että vero-

velvollisia ei ole voitu tavata, omansa herättämään erikoista huomiota. Valiokunta on sentähden kaupunginvoudinkonttorista koettanut saada lähempiä tietoja mainitun asianlaidan syistä, ja on toinen kaupunginvouti, joka alaisensa ulosottoapulaisten kera hoitaa rästinä olevain verojen perimistä, ilmoittanut, että kaikki veroliput, joissa mainittuja veronmaksajia ei ole tavattu, on asuntotiedon saamiseksi annettu poliisin osotetoimistoon, minkä jälkeen sieltä saatujen tietojen johdolla on uudestaan yritetty tavata verovelvollisia. Eräissä tapauksissa käytetään samaa verolippua osotetoimistossa useamman kerran. Tavallisesti ovat nämä uudistetut tiedustelut kuitenkin osottautuneet turhiksi. Syynä tähän ei toisen kaupunginvoudin mielestä ole ulosottoapulaisten uutteruuden puute, koska he, elleivät tapaa verovelvollista, menettävät virkasivutulonsa, jotka ovat suurin osa heidän palkastaan, vaan se, että suuri joukko työväenluokkaan kuuluvia, vuoden alussa täällä työpassilla oleskelevia henkilöitä kirjoitetaan täällä hengille ja heidän asunto-osotteensa ilmoitetaan, mutta kohdakkoin sen jälkeen he muuttavat asuntoa, usein monta kertaa lyhyen ajan kuluessa, ja vihdoin oleskeltuaan täällä muutaman kuu-kauden siirtyvät toiseen paikkakuntaan, missä ei heitä kuitenkaan enää tavata, kun heidän maksettavakseen pantuja veroja olisi noin puolentoista vuoden kuluttua perittävä. Verotettua etsittäessä uudelta olinpaikaltaan on saatu tietää, että hän on sieltäkin poistunut. Puheena oleva epäkohta vihdoin johtuu suurelta osalta siitäkin, että työväenluokka on vastahakoinen suorittamaan apumaksua yleisiin menoihin. Valiokunnassa tehty ehdotus, että vieläkin lisäämällä kannantakausten lukua koetettaisiin aikaansaada korjausta näihin oloihin, on saanut raueta, sen johdosta että, mikäli kaupunginvoudin konttori on ilmoittanut, aniharvoin sattuu että verovelvollinen, joka ensimmäisellä maksukaudella on suorittanut osan veroistaan, sitten laiminlöisi maksaa loput tai että, jos sellaista on poikkeustapauksissa sattunut, häntä ei enää tavattaisi. Niinikään on Valiokunnassa m. m. arveltu, että kunnallisverot voitaisiin niskoittelevilta saada paremmin perityiksi, jos kaupunki eräiden hyödykkeiden, niinkuin, kaasun, sähkön, myyntikojujen y. m. käyttämiseen kytkisi sellaiset ehdot, että kuluttajalle olisi edullisempaa, että hän on maksanut kunnallisveron, mutta Valiokunnan mielestä on tämä kysymys sen laatuinen, että se olisi Rahatoimikamarin ja kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen selvitettävä, minkätähden ehdotusta asiasta ei ole tehty. Tähän nähden ja kun tilintarkastajain huomauttama 1914 vuoden taksoitusvarojen tavattoman suuri poistomäärä on suurelta osalta johtunut siitä, että suuria liikeyrityksiä on veronmaksusta vapautettu, ei *tilintarkastajain esityksen johdosta liene erikoista toimenpidettä Kaupunginvaltuuston puolelta tarpeen.*

Tilintarkastuskertomuksessa huomautetaan, että nimikkeen „Vuonna 1914 teeteettyjä töitä, joita varten on määrärahat 1915 vuoden menosäännössä“ kohdalla on Smk:n 54,228:07 suuruinen erä *Hakaniemen torin kauppahallin*

kustannuksia, vaikka tämä määräraha vuonna 1915 oli ainoastan 50,000 markkaa.

Kaupunginarkkitehti on tähän huomauttanut että, kun puheena olevaa rakennusta varten on 1915 vuoden menosäännössä erityinen 3,400 markan määräraha, josta siihen aikaan kun selitys annettiin vielä oli käyttämättä noin 1,200 markkaa, ei rakennusmäärärahan ylitys tule niin suuri kuin tilintarkastajat ovat todenneet. Kaupunginarkkitehti muutoin huomauttaa, että rakennustyön kestäessä on erittäin vaikea aivan tarkalleen laskea rakennuskuluja johonkin määräpäivään sekä että kauppahallia sisustettaessa teetettiin edellytetyjen lisäksi erinäisiä vähäisiä töitä, muun muassa kaasuvesikoje, kaasujohto ja kaasukeittimet sekä sisustus kahteen kahvintarjoilukojuun, kellarien väliaikainen sisustus jotta ne kävisi väliaikaisesti vuokraaminen, hankittiin vahvempi sähköllä käypä keskipakoispumppu kalahalliin altaiden tyhjentämistä varten, erinäiset tuulluutusikkunat ja ristikot y. m. tuollaisia pienempiä töitä, jotka täysin vastaavat rakennusmäärärahan ylitystä.

Valiokunta myöntää edellä mainitun tilintarkastajain muistutuksen oikeaksi, mutta siihen viitaten mitä kaupunginarkkitehti on lausunut ja Valiokunta huomauttanut, sen johdosta mitä tilintarkastajat ovat muistuttaneet sellaisten määrärahaan laskemiseen nähden, jotka eivät ole edeltäpäin tarkalleen määrättävissä, *ei Valiokunta katso muistutuksen aiheuttavan erikoista toimenpidettä Kaupunginvaltuuston puolelta.*

Tilintarkastajat lausuvat, että kaupungin tiliasemassa joulukuun 31 päivältä 1914 on varojen puolella „*Erinäisten velallisten*“ tilillä moniaita eriä, joiden laatu tulisi selvemmin näkyviin, jos ne jaettaisiin esimerkiksi seuraavien nimikkeiden kesken: „Ylitettyjä budjettimäärärahoja“, „Menoja, joita varten määrärahaa ei ole ollut“ sekä „Vuonna teetettyjä töitä, joita varten määräraha on vuoden budjetissa“.

Revisionikonttori on havainnut huomautuksen oikeutetuksi ja ehdottaa, että mainittua menettelyä olisi noudatettava Rahatoimikonttorinkin kirjanpidon vastaavissa kohdissa.

Kun tilintarkastajain mainitsema menettely on omansa aikaansaamaan suurempaa selvyyttä,

käskettäneen Rahatoimikonttorin ottaa se vastedes huomioon.

Tilintarkastajat ovat edelleen huomauttaneet, että „*Korkoja konttokuranttitililtä kaupunginkassan kanssa*“ nimisellä tilillä on sähkötehtaan budjetin menopuolella 13,566 markan suuruinen erä, josta Rahatoimikonttorin kertomuksen mukaan on käytetty Smk 4,687:68, jota vastoin vastaavalla tilillä sähkötehtaan tilikirjoissa on tuloja Smk 15,809:21. Tämä tuloerä on

tosin kertomuksessa otettu huomioon sillä tavoin, että edellä mainitun pääluokan väärä rasitus ei vaikuta lopputulokseen, mutta muodolliselta kannalta katsoen näyttää tuo menettely sopimattomalta. Tässä yhteydessä oli huomio niinkään kiintynyt siihen, että edellä mainituissa menoluokassa lueteltuihin sähkötehtaan tuloihin tuntuvassa määrässä vaikuttaa se seikka, että sähkötehdas lukiessaan koron tilivuoden alusta velottaa kaupunginkassaa edellisen vuoden voittovaroista budjetin mukaan suoritetuilla menoilla, jota vastoin kaupunginkassa vasta kolme kuukautta myöhemmin on oikeutettu lukemaan hyväkseen korkoa tuolle voitolle, johon edellä mainitut menot on luettu.

Edellä mainitun muistutuksen johdosta huomauttaa sähkölaitoksen toimitusjohtaja, että kaupungin teknillisten laitosten Hallitus oli kokouksessaan elokuun 3 päivänä 1914 päättänyt, että toiminimi Siemens & Halske A. B:n saaminen sähkölaitokselta jätettäisiin toistaiseksi maksamatta, jota vastoin toiminimi oikeutettiin erääntyneille määrille lukemaan korkohyvitystä 5 % vuodessa. Tämän johdosta antoi mainittu toiminimi tilinpäätöksen laatimisaikaan laskun, johon joulukuun 31 päivään 1914 asti kasvaneita korkoja oli merkitty Smk 4,687: 68. Kun tuollaista menoerää ei kuitenkaan ollut edellytetty budjettia laadittaessa eikä siinä sentähden ollut määrärahaa tätä tarkoitusta varten, katsoi sähkölaitos, neuvoteltuaan asiasta kaupungin revisionikonttorin kanssa, olevan mainitulla summalla rasittaminen tiliä „Korkoja kontokuranttililtä kaupunginkassan kanssa“. Tätä toimenpidettä pitää sähkölaitos täysin perusteltuna, koska on ilmeistä että, jos tavaralaskut olisi maksettu tavallisessa järjestyksessä, olisi vastaavat summat ollut otettava kaupunginkassasta ja sähkölaitos olisi ollut velvollinen mainitulle summalle maksamaan saman koron. — Se seikka että sähkölaitoksen korkotulot nousevat kokonaiseen Smk:aan 15,809: 21, johtuu etusijassa siitä, että korko on luettu sille säästölle, mikä laitoksella todellisuudessa on tilivuoden kuluessa ollut kaupunginkassassa. Lisäksi on laitos, Kaupunginvaltuuston vuonna 1910 tekemän päätöksen mukaan, velvollinen kaupunginkassaan siirtämään kunkin tilivuoden voiton seuraavan vuoden maaliskuun viimeisenä päivänä, mistä ajankohdasta lähtien kaupunginkassa on oikeutettu lukemaan korkoa hyväkseen mainitulle voitolle, jota vastoin kaupunginkassaa on joulukuun viimeisenä velotettu niistä summista, mitkä laitoksen voitosta on käytetty muilla kuin lainavaroilla kustannettavain töiden teettämiseen. Tätä menettelyä on noudatettu laitoksen ensimmäisestä toimintavuodesta lähtien ilman että tilintarkastajat aikaisemmin ovat havainneet olevan syytä muistutukseen.

Revisionikonttori pitää sähkölaitoksen selitystä tyydyttävänä, huomauttaen kuitenkin, että tästä asiasta ei ole olemassa erikoista Kaupunginvaltuuston päätöstä, mutta kyllä Rahatoimikamarin lausunto 1911 vuoden budjettiehdotuksessa (*Pain. asiakirj. N:o 48 vuodelta 1910*), johon lausuntoon ei sittemmin kajottu Budjettivaliokunnan mietinnössä eikä tiettävästi

Kaupunginvaltuuston budjetinkäsittelyssä, mistä seikasta asianomaiset laitokset ovat tehneet sen johtopäätöksen, että Kamarin lausunto on noudatettavana, koska sitä ei ollut vastustettu.

Valiokunnan mielestä *on tilintarkastajain lausunto otettava varteen ja sähkölaitoksen huomiota siihen kiinnitettävä.*

Yleismuistutuksena ovat tilintarkastajat lausuneet, että eri hallitusten ja lautakuntain on yksityisessä kirjanpidossaan ehdottomasti noudatettava kaupungin budjetin järjestystä, niin että *tulot ja menot* mikäli mahdollista *kohdistuvat budjetin vastaaviin tileihin.*

Kun asianomaiset hallinnolliset laitokset ja viranomaiset nyttemmin ovat ryhtyneet noudattamaan tilintarkastajain puoltamaa menettelyä ja asia niinkään on otettu huomioon kaupungin tililaitoksen uudistamista koskevassa ehdotuksessa, *ei erikoinen toimenpide näytä asiassa tarpeelliselta.*

Tilintarkastuskertomuksessa mainitaan, että Rahatoimikamarin ja *halkokauppias J. H. Vuoren* kesken kesäkuun 4 päivänä 1914 tehdyssä välikirjassa sitoutui viimeksi mainittu kesäkuun 1 päivän 1914 ja kesäkuun 1 päivän 1915 välisenä aikana kunnan laitoksiin toimittamaan tarvittavat määrät koivu- ja havupuunhalkoja Smk:n 6: 95 ja 6: 15 hinnasta m³:n, hintaan luettuna korvaus halkojen perille tuomisesta ja pinoamisesta. Tämän hankintasopimuksen täyttämistä panttiin takuu. Kun herra Vuori sodan puhjetessa elokuun alussa ilmoitti ei voivansa hankintaa suorittaa, syystä että halkojen kuljetus rautateillä oli lakkautettu, vapautti Rahatoimikamari ilman muuta tavaranhankkijan sitoumuksestaan sekä osti Helsingin Höyryhalkosaha Osakeyhtiöltä 3,200 m³ koivuhalkoja 10 markasta m³:n. Vaikka Rahatoimikamari silloisissa erittäin sekavissa oloissa näyttää olleen oikeutettu ryhtymään viimeksi mainittuun toimenpiteeseen, on tilintarkastajain mielestä Rahatoimikamarin päätös ilman muuta vapauttaa tavaranhankkija Vuori hänen välikirjan mukaisesta sitoumuksestaan, jonka hän vähää myöhemmin olisi voinut täyttää, ollut ennenaikainen ja olisi kaupungin tämän johdosta kärsimä tappio ollut ainakin osittain vältettävissä.

Vastoin tilintarkastajia on Rahatoimikamari sitä mieltä, ettei tämä toimenpide suinkaan ollut ennenaikainen, kun otetaan huomioon ne vaikeudet, joita eivät ainoastaan yksityiset halkokauppiat, vaan kunnat ja valtion laitoksetkin kohtasivat yrittäessään kaupunkiin hankkia tarvittavia halkomääriä syksyllä 1914 ja talvella 1915. Jollei Rahatoimikamari tuohon aikaan olisi ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin ja viivyttämättä ottanut halkokysymystä käsiinsä, olisi ollut mahdollista, että kaupungin laitokset ainakin osittain ja joksikin aikaa olisivat jääneet vaille polttoaineita eikä yleisö olisi voinut kaupungin halkovarastosta saada polttopuita, joita ei voitu muualta hankkia. Rahatoimikamarin toimenpiteet puheena olevassa asiassa onkin Valtuusto hyväksynyt, joten tilintarkastajain muistutus olisi jätettävä sillensä.

Revisionikonttori huomauttaa, että tilintarkastajat, jotka eivät ole lausuneet mieltänsä niistä käytännöllisistä ja hyvin harkituista toimenpiteistä, joihin Rahatoimikamari muutoin oli ryhtynyt kaupungin varustamiseksi hajoilla, ovat ainoastaan pitäneet ennenaikaisena sitä, että tavaranhankkija *heti ja kokonaan* vapautettiin välikirjan mukaisesta sitoumuksestaan, jota käsitystä Kamarin vastine ei ole voinut kumota.

Vaikka tosin kulkulaitosolot sodan puhjetessa 1914 olivat sangen epäsuotuisat ja tulos oikeudenkäynnistä, johon kaupungin puolelta esitetty vaatimus sopimuksen voimassa pitämisestä varsin luultavasti olisi johtanut, niinikään näytti epätietoiselta, koska olisi ollut vaikea selvittää, minkä verran tappiota kaupunki oli kärsinyt hankinnan laiminlyönnin johdosta sekä olisi esillä olevassa tapauksessa ollut ylivoimainen este olemassa, on Valiokunta samoin kuin tilintarkastajatkin olleet sitä mieltä, ettei Rahatoimikamarin kuitenkaan olisi tullut kiirehtiä kokonaan vapauttamaan tavaranhankkijaa sopimuksen täyttämistä, varsinkin kun siitä oli pantu takuu. *Rahatoimikamarin menettely näyttää kuitenkin olevan selitettävissä ja puolustettavissa katsoen silloisiin erittäin epävarmoihin oloihin, jotka aiheuttivat Kamarin ryhtymään niihin toimenpiteisiin tarpeellisen halkovaraston hankkimiseksi kaupungin laitoksille.* Kaupunginvaltuusto ei olekaan katsonut muistutuksenalaisen seikan aiheuttavan epäämään Rahatoimikamarilta vastuunvapautta.

Tilintarkastajat huomauttavat, että *rottain tappomääräraha* on ylitetty Smk:lla 965:52, mutta että Revisionikonttori oli tarkastaessaan Terveystoimikunnan ratiniosaston tilejä todennut, ettei kaupunginkassa ollut tämän osaston toiminnasta kärsinyt suoranaista tappiota, koska sen ulkona olevat saamiset vuosilta 1913 ja 1914, kaikkiaan Smk 1,685:43, luultavasti riittäisivät korvaamaan määrärahan ylityksen. Tilintarkastajat katsovat kuitenkin olevan huomauttaminen, että Terveystoimikunta on sangen puutteellisesti järjestänyt ratiniosaston ja sitä paitsi sangen puutteellisesti valvonut sen henkilön toimintaa, jonka tehtäväksi koko työ ja rahain kantanta oli uskottu.

Terveystoimikunta on katsonut määrärahan ylitystä koskevan muistutuksen olevan vailla käytännöllistä merkitystä, koska ylitetty määrä korvautuu ulkona olevilla saamisilla. Tilintarkastajain tekemän muistutuksen johdosta Lautakunta muutoin myöntää, että rottain hävitystä ei, sen johdosta ettei aikaisemmin ollut käytettävänä sopivaa johtohenkilöä, voitu järjestää niin, kuin hyvin hoidettu liiketoiminta olisi vaatinut, mutta kun Lautakunnalla ei enää ole käytännössä mitään tekemistä yleisen rottain hävityksen kanssa, ei asia tietenkään nyttemmin ole saatettavissa uusille urille.

Revisionikonttorin mielestä on tilintarkastajain tekemä huomautus ratiniosaston järjestämisestä ja silmälläpitoa vastaan erittäin hyvin perusteltu eikä Terveystoimikuntakaan ole sitä voinut kumota.

Kun, mikäli Valiokunta on saanut tietää, Terveystenhoitolautakunta nyttemmin on antanut yleisen rottain hävityksen tehtäväksi yksityiselle yritykselle, jonka kanssa on sopimus asiasta tehty, ei asialla enää ole käytännöllistä merkitystä ja *saanee se niin ollen raueta.*

Kaasutehtaaseen nähden huomauttavat tilintarkastajat, että tehtaan hallitus on, mitä tulee katuvalaistuksen osalta menevään kaasutehtaan perustamisarvon korkoon ja kuoletukseen, lukuun ottamatta katuvalaistuksen perustamiskustannuksia, lausunut että, kun katuvalaistukseen käytetyn kaasun kulutus oli vuonna 1914 sangen paljon vähentynyt, minkä johdosta kaasutehtaan muun perustamisarvon koron ja kuoletuksen jakaminen yksityisvalaistuksen ja katuvalaistuksen kesken suhteellisesti kulutettuihin kaasumääriin olisi antanut väärän tuloksen, oli katuvalaistuksen osalta menevä mainitun perustamisarvon korko ja kuoletus laskettu saman hinnan mukaan kulutetulta kaasukuutiometriltä kuin vuonna 1913 eli 494,049 kuutiometriltä kaasua 5: 29 mukaan Smk:ksi 26,135: 19. Tilintarkastajat huomauttavat että, kun kulutus vuonna 1914 oli ainoastaan noin $\frac{5}{9}$ vuoden 1913 kulutusmäärästä, on katuvalaistuksen osalta laskettu koron ja kuoletuksen apumaksu näin menetellen tuntuvasti vähentynyt ja 1914 vuoden puhdas voitto, joka oli ainoastaan Smk 49,959: 52, siten tuntuvasti lisääntynyt.

Kun kaasutehtaan toimitusjohtaja on antamassaan selityksessä myöntänyt tilintarkastajain puoltaman laskutavan oikeutetuksi ja ilmoittanut tehtaan aikovan sitä noudattaa ensi tilinpäätöksessä, *raukeaa muun lausunnon antaminen tästä asiasta.*

Tilintarkastajat huomauttavat edelleen, että eri hallitusten ja laitosten vuosikertomuksista on heille annettu ainoastaan teknillisten laitosten ja kulkutautisairaalan kertomukset, minkä ohessa heillä on ollut tilaisuus konseptista lukea Vaivashoitohallituksen vuosikertomus. Revisionikonttorin vuosikertomus oli heille toimitettu huhtikuun 22 päivänä 1915, Rahatoimikonttorin kertomus jonkin verran aikaisemmin. Muita kertomuksia ei tilintarkastajille ollut annettu.

Kun kysymys kaupungin laitosten ja lautakuntain annettavista vuosikertomuksista on otettu huomioon ja ehdotus niiden ajallansa antamisesta tehty vastaisen tililaitosuudistuksen yhteydessä, *ei nykyään näytä tarpeelliselta ryhtyä erikoiseen toimenpiteeseen puheena olevan tilintarkastajain muistutuksen johdosta.*

Tilintarkastuskertomuksessa mainitaan, että kaupungin irtaimen omaisuuden katsastusmiesten puheenjohtaja oli tilintarkastajille antamassaan kirjelmässä huomauttanut:

että, kun kaupungin *vesijohtolaitos* ei ole antanut asianomaisen katsastusmiehen allekirjoitettavaksi sellaisia kalustoluetteloja, mitkä mainitaan syyskuun 12 päivänä 1912 vahvistetun katsastusmiesten johtosäännön 4 §:ssä, ei hän ole voinut tässä kohden täyttää johtosäännön mukaista velvollisuuttaan;

että kaupungin *kaasutehtaan* tulisi saada sopivimmat varastohuoneistot, jotta sen tarveaineita ja varastoja kävisi asianmukaisesti tarkastaminen; sekä että tehtäisiin kaupungin vuokraamassa *Humaliston sairaalassa* olevan kaluston lopullinen selvitys.

Ensiksi mainitun muistutuksen johdosta on vesijohtolaitoksen toimitusjohtaja huomauttanut että laitos on kalustoluettelon laatinut ja katsastusmies on sen allekirjoittanut, joten muistutus koskenee tarveaineita, joiden „luetteloa“ tosin ei ole laadittu, mutta jotka ovat lueteltuina erikoisessa tarveainekirjassa. Sillä tavoin pidettynä kuin on laita vesijohtolaitoksessa vastannee tämä kirja täydellisesti katsastusmiesten johtosäännössä mainittua luetteloa, jos kirjaan lisäksi pannaan erilaatuisten tarveaineiden summa.

Revisionikonttori on ollut sitä mieltä, että edellä mainittua selitystä on pidettävä ainakin toistaiseksi tyydyttävänä. Humaliston sairaalan kalustoa koskevaan kysymykseen nähden on Revisionikonttori huomauttanut että, sittenkun sen hinta 4,000 markkaa nyttemmin on pantu maksettavaksi yleisestä kalustomäärärahasta, ei esityksen tulisi aiheuttaa muuta toimenpidettä.

Vastamainitun laatuksia muistutuksia on tehty jo 1913 vuoden tilintarkastuskertomuksessa, ja Kaupunginvaltuusto on päättänyt, että tämä asia olisi otettava lähemmin tutkittavaksi kaupungin kassa- ja tililaitoksen uudistuskysymyksen yhteydessä. Kun tämäkin kysymys on otettu huomioon mainitusta asiasta annetussa mietinnössä, *saanee muu toimenpide asiassa raueta.*

Loppuarvostelunaan *kaupungin 1914 vuoden tilinpäätöksestä* ovat tilintarkastajat lausuneet, ettei tulos ole aivan tyydyttävä, minkä väitteen perustelemiseksi tilintarkastajat ovat lausuneet seuraavaa:

Kaupungin menot vuonna 1914 ovat tilien mukaan Smk 32,104,675: 47 ja budjetin mukaan Smk 32,465,572: 31. Tuloja oli Smk 33,099,119: 53 sen sijaan että tulolaskelma osotti Smk 32,465,572: 31. Nämä numeroluvut käy kuitenkin lukeminen toisinkin tavoin. Jos tulomäärästä Smk:sta 33,099,119: 53 luetaan pois siihen sisältyvä 1913 vuoden säästö, osottaa tilinpäätös kaupungin todellisten tulojen vuonna 1914 olleen kokonaista Smk 647,204: 61 menoja vähemmät, ja on tämä vajuus Rahatoimikonttorin laatimassa tilinpäätösyhdistelmässä vähennetty Smk:ksi 147,204: 61 siten, että tuloihin on luettu 1914 vuoden rahasäännössä tuloina käytettyä 1913 vuoden säästöä 500,000 markkaa. Mutta tämä vajuus lisääntyy vieläkin, sen johdosta että melko suuria rahamääriä, niinkuin kaupunginkassasta uutta kulkutautisairaala ja sen kalustoa varten määrärahaan lisäksi jo maksettuja Smk 379,123: 31 sekä vallitsevan sotatilan johdosta olleita menoja Smk 156,072: 49, ei ole pantu rahasääntöön, vaan toistaiseksi varain puolelle kaupungin tilinpäätökseen. Tulopuolella huomataan suurta tulojen vähenemistä tuulaaki-, liikenne- ja satamamaksuissa, kaasu- ja sähkötehtaan tuloissa sekä edellytetyissä valtio-

avuissa. Menopuolella taas on arvaamattomiin tarpeisiin Kaupunginvaltuuston käytettäväksi varattu 350,000 markan määräraha ylitetty Smk:lla 335,731: 59.

Vastoin tilintarkastajia huomauttaa Rahatoimikamari, että nämä ovat lukeneet tilinpäätöksen tuloksen toisin tavoin kuin Rahatoimikonttorin kertomuksessa esitetään. Budjettia laadittaessa kuitenkin otetaan kunnallishallituksesta kaupungissa joulukuun 8 päivänä 1873 annetun asetuksen 58 §:n säännöksen mukaisesti lukuun edelliseltä vuodelta odotettavana oleva säästö, joka asetetaan muiden tuloeräin vertaiseksi ja on semmoisena tilinpäätöstä vahvistettaessa otettava lukuun. Tämä menettely on aivan oikea eikä suinkaan osota pyrkimystä epäsuotuisan vuosituloksen merkityksen vähentämiseen tai salaamiseen.

Tilintarkastajain loppuarvostelun johdosta että 1914 vuoden tilinpäätöksen tulos ei ole aivan tyydyttävä, huomauttaa Rahatoimikamari, että useimpain tämän maan, ehkäpä ulkomaidenkin kaupunkien tilinpäätös vuodelta 1914 lienee ollut vähemmän tyydyttävä niiden vaikeuksien johdosta, joita kaupunginhallinnot kohtasivat, kun sota puhkesi perinpohjin kumoten kaikki laskelmat. Se seikka että kaupungin 1914 vuoden tilinpäätös todellisuudessa osottaa vajausta ainoastaan Smk 147,204: 61 näyttää Rahatoimikamarin mielestä pikemmin koituvan kaupunginhallinnolle kiitokseksi kuin moitteeksi. Vuonna 1915 osottanee kaupungin rahatoimi, että kaupungin taloudellista hallintoa ei ole hoidettu huonosti, vaan että päin vastoin tarpeellista varovaisuutta ja säästäväisyyttä on yleisesti katsoen noudatettu.

Revisionikonttorin mielestä näyttää siltä, kuin eivät tilintarkastajat olisi tarpeellisessa määrässä ottaneet huomioon sitä seikkaa, että budjetin tuloehdotukseen on pantava kuluvana vuonna odotettavana oleva säästö ja menot sovitettava sen mukaan. Ellei nimittäin tätä säästöä otettaisi lukuun, olisi seuraus muun muassa että verottamalla otettava määrä kohoaisi vastaavassa määrässä ja tulisi siten kohtuuttoman suureksi. Tilintarkastajain katsantotavan mukaan taas vuositulos, joka ei kaikilta kohdin käy yhteen vahvistetun budjetin kanssa, osottaisi *vajausta*, joka siis juuri olisi laskettu säästö. Revisionikonttori oli samoin kuin Rahatoimikonttorinkin kertomuksessa ilmoitetaan todennut vajauksen vuodelta 1914 Smk:ksi 147,204: 01. Tilintarkastajain huomautus että suuria summia on maksettu ikäänkuin budjetista sivuitse näyttää olevan erittäin huomiota ansaitseva, mutta näitä menoja lienee katsottava ja käsiteltävä eri asiana sinänsä kunkin seuraavan vuoden budjettia laadittaessa.

Valiokunta puolestaan ei voi muuta kuin Rahatoimikamarin tavoin katsoa, että 1914 vuoden rahahallinnon tulos on ollut odottamattoman suotuisa niihin kerrassaan tavattomiin vaikeuksiin nähden, joita kaupunki yhtäkkiä kohtasi sodan puhkeamisen johdosta. Missä määrin sotatila on vaikuttanut m. m. liikenteestä oleviin kaupungin tuloihin, näkyy siitä, että näiden tulojen vuonna

1913 ollessa kaikkiaan Smk 1,717,972:52 niitä vuonna 1914 oli ainoastaan Smk 1,183,305:72. Ainoastaan viimeksi mainittu asianlaita, mutta ei varovaisuuden puute tulojen laskemisessa eikä säästäväisyyden puute menoihin nähden, on syynä siihen, ettei 1914 vuoden tilinpäätös ollut vieläkin suotuisampi. Jo olemassa oleva tilinpäätös vuodelta 1915 osottaa, että mainittuja periaatteita on kylläkin noudatettu kaupungin rahahallinnossa toisenakin sotavuonna.

Helsingissä, toukokuun 10 päivänä 1916.

Alfred Norrmén.

**J. K. Paasikivi.
Artur af Forselles.
Knut Cannelin.**

**Jalmari Castrén.
Alexander Frey.
A. E. Alfthan.**

A. V. Lindberg.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI

Jouluk. 8 p:nä 1915.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 891.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto kesäkuun 8 päivänä kuluvaan vuotta käsitellessään tilintarkastajain kertomusta toimittamastaan kaupungin 1914 vuoden tilien tarkastuksesta oli antanut Budjettivaliokunnan tehtäväksi Valtuustolle hankkia ne lausunnot ja ehdotukset, joita tilintarkastajain esittämät muistutukset saattaisivat aiheuttaa, on Valiokunta pyytänyt Rahatoimikamarin vaatimaan asianomaisilta hallituksilta ja lautakunnilta selityksiä puheena olevain muistutusten johdosta sekä lähettää ne oman lausuntonsa kera Valiokunnalle.

Siten saamaansa tehtävää täyttääkseen on Kamari pyytänyt kaupungin yleisten töiden ja teknillisten laitosten Hallituksilta, Terveystaloutalautakunnalta, Rahatoimikonttorilta, Vaivahoitohallitukselta, Poliisimestarilta sekä kulkutautisairaalan rakennustoimikunnalta lausuntoja ja selityksiä, jotka kaikki asiakirjat pannaan tämän ohien ja joihin Kamari pyytää viitata.

Omana lausuntonaan asiasta pyytää Rahatoimikamari esittää seuraavaa:

Rahatoimikamari ei ole voinut olla kiinnittämättä asianmukaista huomiota siihen moitteeseen, jota ilmenee tilintarkastajain antaman kertomuksen erinäisissä kohdissa olevissa lausunnoissa kaupungin taloudellisesta hallinnosta ja rahatoimen hoidosta vuonna 1914. Mutta Kamari ei ole katsonut olevan nyttemmin enää käyminen vastaamaan näihin muistutuksiin, kun Kaupunginvaltuusto jo on tilintarkastuskertomuksen käsitellyt ja siinä tilaisuudessa on näihin moitteisiin vastattu. Rahatoimikamari on kuitenkin tahtonut kajota erääseen lausuntoon, jonka tilintarkastajat ovat katsoneet olevan syytä panna kertomukseen. Tilintarkastajat lukevat nimittäin tilinpäätöksen tuloksen toisin tavoin kuin Rahatoimikonttorin kertomuksessa esitetään, lausuen että „tilinpäätös osottaa kaupungin todellisten tulojen vuonna 1914 olevan kokonaista Smk 647,204: 61 menoja vähemmät, ja on tämä vajaus Rahatoimikonttorin laatimassa tilinpäätösyhdistelmässä vähennetty S:markaksi 147,204: 61 siten, että tuloihin on luettu 1914 vuoden rahäsäännössä tuloina käytettyä 1913 vuoden säästöä 500,000 markkaa“. Ei kuitenkaan olisi pitänyt olla tuntematonta, että tällä tavoin on menetelty siitä lähtien kun kunnallishallinto kaupungeissa saatettiin voimaan. Budjettia laadittaessa otetaan kunnallishallituksesta kaupungissa joulukuun 8 päivänä 1873 annetun asetuksen 58 §:n säännöksen mukaisesti lukuun edelliseltä vuodelta odotettavana oleva säästö, joka asetetaan muiden tuloeräin vertaiseksi ja on semmoisena tilinpäätöstä vahvistettaessa otettava lukuun. Tämä menettely on aivan oikea eikä suinkaan osota pyrkimystä epäsuotuisan vuosituloksen merkityksen vähentämiseen tai salamiseen.

Loppuarvostelunaan lausuvat vuositilintarkastajat että „1914 vuoden tilinpäätöksen tulos ei siis ole aivan tyydyttävä ja kehottaa noudattamaan varovaisuutta ja säästäväisyyttä kaupungin varain hoidossa“. Useimpain tämän maan, ehkäpä ulkomaidenkin kaupunkien tilinpäätös vuodelta 1914 lienee ollut vähemmän tyydyttävä niiden vaikeuksien johdosta, joita kaupunginhallinnot kohtasivat, kun sota puhkesi perinpohjin kumoten kaikki laskelmat. Se seikka että kaupungin 1914 vuoden tilinpäätös todellisuudessa osottaa vajausta ainoastaan Smk 147,204: 61, näyttää Rahatoimikamarin mielestä pikemmin koituvan kaupunginhallinnolle kiitokseksi kuin moitteeksi. Kuluvana vuonna osotaneen kaupungin rahatoimi, että kaupungin taloudellista hallintoa ei ole hoidettu huonosti, vaan että päin vastoin tarpeellista varovaisuutta ja säästäväisyyttä on yleisesti katsoen noudatettu.

Mitä sitten tulee kysymykseen erinäisten määrärahan ylittämisestä, viitataan asianomaisten hallitusten ja lautakuntain antamiin selityksiin. Rahatoimikamariin välittömästi kohdistettujen muistutusten johdosta lausuttakoon seuraavaa:

Sodan puhjetessa vapautti Rahatoimikamari halkokauppias J. S. Vuoren välikirjan mukaisesta velvollisuudestaan hankkia kaupungin tarpeisiin sovitut halkomäärät kesäkuun 1 päivän 1914 ja heinäkuun 1 päivän 1915 välisenä aikana. Vuositilintarkastajat ovat sitä mieltä, että tämä toimenpide oli ennenaikainen, koska mainittu tavaranhankkija vähää myöhemmin olisi voinut täyttää sitoumuksensa ja kaupungin tämän johdosta kärsimä tappio olisi ollut ainakin osittain vältettävissä. Vastoin tilintarkastajia on Rahatoimikamari sitä mieltä, ettei tämä toimenpide suinkaan ollut ennenaikainen, kun otetaan huomioon ne vaikeudet, joita eivät ainoastaan yksityiset halkokauppiat, vaan kunnat ja valtion laitoksetkin kohtasivat yrittäessään kaupunkiin hankkia tarvittavia halkomääriä syksyllä 1914 ja talvella 1915. Jollei Rahatoimikamari tuohon aikaan olisi ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin ja viivyttämättä ottanut halkokysymystä käsiinsä, olisi ollut mahdollista, että kaupungin laitokset ainakin osittain ja joksikin aikaa olisivat jääneet vaille polttoaineita eikä yleisö olisi voinut kaupungin halkovarastosta saada polttopuita, joita ei voitu muualta hankkia. Rahatoimikamarin toimenpiteet puheena olevassa asiassa onkin Valtuusto hyväksynyt, joten tilintarkastajain muistutus lienee jätettävä sillensä.

Rantatorin kauppahallin määräraha, joka halli samoinkuin kaikki muutkin kaupungin hallit on Rahatoimikamariin välittömän hallinnon alaisena, on ilmoitusta tekemättä ylitetty Smkalla 1,904: 25. Tämä on selitettävissä siten että, niinkuin Rahatoimikamarilla on aikaisemmin ollut tilaisuus huomauttaa, vedenkulutus saaristolaiskalastajain osuuskuntaan käyttämässä hallimyyvälässä eri vuosineljänneksinä nousee melko suuriin, mutta kuitenkin tuntuvasti vaihteleviin määriin. Ja kun vesijohtolaitoksen lasku vuoden viime neljännekseltä lähetettiin hyväksyttäväksi ja kirjaan pantavaksi vasta myöhään seuraavana vuonna, oli mahdoton edeltäpäin ratkaista, tulisiko tämä määräraha ylitettäväksi ja millä summalla. Olisi tosin käynyt hankkiminen riittävän lisämäärärahan, mutta näyttää olevan väärin pyytää määrärahoja lisättäväksi enempiä kuin tarpeellista on, varsinkin kun Kaupunginvaltuuston käyttövarat vuoden lopulla tavallisesti ovat tyyten

käytetyt, useinpa ylitetytkin. Siinä toivossa ettei vedenkulutus viimeisen vuosineljänneksen kuluessa kohoaisi, vaan pikemmin vähenisi, kun kalakauppa tuohon aikaan vuodesta on laimeanlaista, ei Rahatoimikamari tehnyt eri esitystä asiasta. Sittenkin kuitenkin osottautui, että vedenkulutus oli viime vuosineljänneksen aikana tuntuvasti lisääntynyt, mistä syystä määräraha ylitettiin. Välttääkseen tällaisen tapauksen uusiintumista kuluvana vuonna on Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolta anonut lisämäärärahaa.

Mitä tulee kolmanteen Rahatoimikamaria vastaan tehtyyn muistutukseen, nimittäin että Kamarin tarverahain määräraha on ilmoitusta tekemättä ylitetty Smkalla 8,529: 61, myöntää Rahatoimikamari, että sen puolelta on tapahtunut laiminlyönti, kun tarpeellista lisämäärärahaa ei ole pyydetty, mutta Rahatoimikamari on tämän johdosta nyttemmin järjestänyt asian niin, että Rahatoimikonttorin tulee kuukausittain Kamariin lähettää tiedot tarverahoja ja arvaamattomia tarpeita varten olevain määrärahaain käyttämättömistä määristä.

Mitä vihdoin tulee kysymykseen Smkan 8,786: 28 käyttämisestä vanhan vaivais-talon entisen kirkon sisustamiseksi Kivelän sairaalan osastoksi, pyytää Kamari viitata siihen mitä kaupungin yleisten töiden Hallitus on asiasta lausunut. Asiakirjoista näkyy, että helmikuun 12 päivänä 1912 allekirjoitetussa esityksessä tarpeellisen määrärahan myöntämisestä tähän tarkoitukseen on sanonta harhaanviepä sikäli että, vaikka perustelmassa sanotaan että mainittuun tarkoitukseen tarvittaisiin 10,000 markkaa, ponnassa pyydetään määrärahaa erinäisiin vaivashoitotarkoituksiin. Tätä erehdystä ei Kaupunginvaltuusto huomannut asiaa lopullisesti käsitellessään ja Rahatoimikamarilla oli se käsitys, että tarpeellinen määräraha oli myönnetty, minkä johdosta kaupunginarkkitehdille annettiin määräys sisustustyön teettämisestä. Kun määrärahaa tähän tarkoitukseen ei siis ollut muodollisesti myönnetty, on Rahatoimikonttori tileissä vuosi vuodelta siirtänyt puheena olevat kustannukset odottaen määrärahan myöntämistä tähän tarkoitukseen. Suotavaa olisi ollut, että Rahatoimikonttori olisi heti kiinnittänyt Rahatoimikamarin huomiota tähän asianlaitaan. Kun niin ei kuitenkaan ole ollut laita ja saattaakseen tämän asian lopulliseen ratkaisuun, esittää Rahatoimikamari kunnioittaen,

että Kaupunginvaltuusto valtuuttaisi Rahatoimikonttorin kuluvan vuoden tileistä poistamaan puheena olevat kustannukset, Smk 8,768: 28, ja panemaan ne maksettavaksi kuluvan vuoden säästöstä.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN
RAHATOIMIKONTTORI

Helsingissä,
elok. 31 p:nä 1915.

N:o 213.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Vaadituksi selitykseksi tilintarkastajain tekemäin muistutusten johdosta Rahatoimikonttorin Helsingin kaupungin 1914 vuoden tileistä ja tilinpäätöksestä antamaa kertomusta vastaan on Konttorilla kunnia lausua seuraavaa:

Ei ole ensimmäinen kerta kun tilintarkastajat ovat katsoneet olevan tekeminen muistutuksia Rahatoimikonttorin tilinpäätöskertomusta vastaan. Likimain samanlaisia muistutuksia on jo parin edellisen vuoden tilintarkastuskertomuksissa. Arvostelu, minkä vuositilintarkastajat siten ovat vuosi vuodelta katsoneet voivansa antaa Rahatoimikonttorin tilinpäätöskertomuksesta, herättää etsimättä sen ajatuksen, että tilintarkastajat ehkä arvelevat mainitun kertomuksen laadituksi yksinomaan heitä varten. Tämä ei kuitenkaan ole läheskään laita, minkä jo pitäisi käydä selville siitäkin, ettei ylipäätään ole olemassa minkäänlaisia määräyksiä siitä että kaupungin viranomaisten ja laitosten on annettava vuosikertomuksensa niin hyvissä ajoin, että ne ehditään esittää vuositilintarkastajille. Edelleenkin voimassa oleva 1873 vuoden kunnallisasetus ei mitenkään velvoita Konttoria antamaan kertomusta. Tämä velvollisuus on sitä vastoin säädetty vuonna 1895 vahvistetussa Konttorin johtosäännössä, vaikkei siinäkään ole mitään määräyksiä siitä, miten kertomus on oleva laadittu ja minkä ajan kuluessa sen tulee ilmestyä. Rahatoimikonttori on kuitenkin koettanut saada kertomuksen painatetuksi, ennenkuin tilintarkastajat ovat työnsä lopettaneet. Kun Konttorin kertomus käsittää 134 painosivua ja ilmestyy niin lyhyen ajan kuin 45 päivän kuluessa, ei se voi esiintyä vaatimuksella että sitä pidettäisiin mallikertomuksena. Se on kaikessa vaatimattomuudessaan ensimmäinen painosta julkaistu teos kaupungin tilinpäätöksestä ja sen päätarkoituksena on antaa kaupungin laitoksille, viranomaisille, muille laitoksille ja henkilöille, joilla ei niinkuin tilintarkastajilla ole käytettäväänään kaupungin tilikirjoja, suppeat tiedot siitä, miten kaupungin menot ja tulot edellisenä vuonna ovat todellisuudessa suhtautuneet budjettiehdotukseen. Sen suurempia vaatimuksia ei Konttori ole tahtonut usein mainitulle tilinpäätöskertomukselle asettaa.

Tilintarkastajain tekemät muistutukset tarkoittavat, että Rahatoimikonttorin vuosikertomuksen kävisi tilastoaineistoa perinpohjaisesti järjestämällä saattaminen valaisevammaksi, että se olisi laadittava laajempi, että paitsi kunkin vuoden budjetissa olevia työ- määrärahoja olisi mainittava näitä töitä varten edellisinä vuosina myönnettyt määrärahat ja niistä maksetut menot y. m. Kun tilintarkastajain muistutukset on laadittu liian ylimalkaisesti, ei ole mahdollista todeta, mihin suuntaan esim. perinpohjainen tilaston

laadinta olisi toimitettava. Konttorin mielestä pitäisi vuosikertomuksessa esitetyn, tosin vähäpätöisen tilaston riittää, kun Tilastokonttori sittemmin sangen monipuolisesti käsittelee tätä kertomusta tilastokannalta. Mitä taas tulee muistutukseen että kertomuksessa ei ole tietoja useamman vuoden jatkuvista töistä, olisi tilintarkastajain vain tarvinnut tilata Rakennuskonttorin toimintakertomukset aikaisemmilta vuosilta nähdäkseen niistä menneiden vuosien työkustannukset. Jos näihin lisätään Konttorin tilikirjain osottamat vuosikustannukset, on käytettävänä kaikki mitä tässä kohden voi pitää tarpeellisena. Tässä on huomattava, että Konttorin tilinpäätöskertomuksessa on, niinkuin nimikin osottaa, tarkoitus antaa tietoja ainoastaan vuosibudjetin meno- ja tuloeristä. Kullakin kertomuksessa esitetyllä numeroluvulla on niinkään vastavaisuutensa tilikirjoissa tai ovat esitetyt luvut yhteenlaskemalla saatavissa. Tarpeettomia tietoja ei ole, lukuun ottamatta petitillä painettuja tilastollisia ja alaviitoissa annettuja tietoja, minkätähden Konttori onkin sitä mieltä, että nyt vaaditut tiedot ehkä olisi paras esittää alaviitoissa, jos niitä ylipäätään on pantava vuosikertomukseen.

Jos kokoo yhteen tilintarkastajain vuosikertomusta vastaan tekemät muistutukset, saa tulokseksi, että Rahatoimikonttorin kertomus on laadittu liian suppeaan muotoon, minkätähden sitä olisi monelta kohden laajennettava. Tästä kuitenkin luultavasti olisi seurauksena että kertomusta ei voitaisi julkaista painosta huhtikuun 15 päivän vaiheilla. Konttorin työmäärä on nimittäin viime vuosina suunnattomasti lisääntynyt ilman että Konttorin on onnistunut vähimmässäkään määrässä lisätä työvoimiaan. Kertomuksen julkaiseminen onkin sentähden miltei kokonaan suoritettu ylityönä. Kymmenen vuotta takaperin käsitti kertomus 90 painosivua, nykyään 134 sivua, joten lisäännys on 45 %, ja luultavaa on, että se jonkin vuoden kuluttua laajenee vieläkin noin 50 %:lla. Konttorin työkyky ei ole laajennettavissa rajattomiin työvoimia lisäämättä. Konttori ei tahdo kieltää, että tässä maassa ehkä voi ilmestyä suurempia ja laajempia vuosikertomuksia 45 päivässä, mutta pyytää kuitenkin lisätä, ettei semmoista ole Konttorin tiedossa.

Helsingin Rahatoimikonttori:

Iwar Timgren.

Liite III.

HELSINGIN KAUPUNGIN

POLIISIMESTARI

*Helsingissä,
elokuun 18 p:nä 1915.*

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 3,871

Rahatoimikamarin kirjelmään kesäkuun 25 päivästä 1915 N:o 461 viitaten on poliisilaitoksella kunnia vastaukseksi siihen esittää seuraavaa:

Tänne lähetetystä tilintarkastuskertomuksesta näkyy, että lämmitystä, valaistusta, puhtaanapitoa ja vedenkulutusta varten olevat poliisilaitoksen määrärahat on ylitetty Smkalla 8,224: 31 ja että tilintarkastajat ovat tämän johdosta kertomuksessaan huomauttaneet, „että kukin virasto ja lautakunta katsoo oman täysivaltaisuutensa johdosta voivansa ylittää vahvistetut määrärahat vaivautumatta edes asianmukaisessa järjestyksessä anomaan siihen lupaa“. Mitä poliisilaitokseen tulee, ei tämä muistutus koske sitä. Poliisilaitos ei nimittäin ole 1914 vuoden menosääntöehdotukseen pannut menoeriä lämmitystä, valaistusta y. m. varten eikä sentähden myöskään ole voinut anoa lisämäärärahaa mainittuihin tarkoituksiin. Kun Rahatoimikonttori maksaa laskut ja Rahatoimikamari päättää halkojen ostosta ja myöntää poliisille varat, ei poliisilaitoksella ole ollut tietoakaan, onko määrärahoja ylitetty vai ei. Edellä mainittujen seikkain johdosta on minulla kunnia ehdottaa että varat vastedes 1916 vuoden alusta lukien, samoinkuin nyt on laita eräiden muiden määrärahojen, tilauksesta maksetaan poliisilaitokselle, jolla tietenkin silloin olisi tilaisuus valvoa, ettei määrärahoja ylitetä, tai ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin lisäyksen myöntämiseksi.

Arviolta 15,000 markan lisäys (tässä ei voida antaa erikoisluetteloa) halkojen y. m. oston tarvittaneen kuluvana vuonna, minkä täten saan kunnian ilmoittaa sen suuntaista toimenpidettä varten, että varat tarvittaessa annetaan käytettäväksi.

Hj. Walmquist.

K. A. Hellman.

Liite IV.

HELSINGIN
TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

*Helsingissä,
syysk. 2 p:nä 1915.*

N:o 356.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Niiden muistutusten johdosta, joita vuositilintarkastajat ovat tehneet Terveystoimiston ja kulkutautisairaalan 1914 vuoden tilejä vastaan, on Rahatoimikamari lähetteessä viime kesäkuun 25 päivältä vaatinut Terveystoimistolautakunnan lausuntoa. Ylilääkäri Max Björksténin ja ensimmäisen kaupunginlääkärim, professori Sucksdorffin, nytemmin annettua Lautakunnalle selitykset asiasta, on Terveystoimistolautakunnalla kunnia lähettää ne Rahatoimikamariin, ilmoittaen pääasiassa yhtyvän siihen, mitä mainituissa selityksissä on lausuttu.

Terveystoimistolautakunnan puolesta:

O. v. Hellens.

R. Vuorio.

Promemoria eräiden kaupungin 1914 vuoden tilintarkastajain tekemäin muistutusten johdosta.

1). *Tarverahain määrärahaa koskeva muistutus.*

Syyt siihen että Kaupunginvaltuuston vuodeksi 1914 vahvistamassa budjetissa oleva Lautakunnan tarverahain määräraha 7,000 markkaa on tilintarkastajain ilmoituksen mukaan ylitetty kokonaisella 5,914 markalla 28 pennillä käyvät selvästi näkyviin Lautakunnan Kaupunginvaltuustolle lähettämistä kirjelmistä, joissa anotaan lupaa alkuperäisen määrärahan ylittämiseen, ja mainittakoon nämä syyt tässä. Elokuun 26 päivänä, jolloin Lautakunta pyysi 3,700 markan lisämäärärahaa, perusteltiin tätä pyyntöä sillä, että pääasiallisimmin ilmoitusmenot olivat lisääntyneet tuntuvasti enemmän kuin oli laskettu ja ettei näitä kuluja ollut voitu välttää, syystä että kulkutautisairaalassa, Kivelän sairaalassa ja Nickbyn mielisairaalassa sekä lihantarkastusasemalla oli useita avonaisia virkoja ollut julistettava haettaviksi, jota paitsi tiedonantoja lihantarkastusaseman avaamisesta ja toiminnasta oli julkaistu useimmissa Uudenmaan läänissä ilmestyvissä sanomalehdissä. Sitä paitsi oli Lautakunnan toimistossa täytynyt suorittaa erinäisiä tilastotöitä, joiden kustannukset olivat kohonneet ja edelleen kohosivat melko suurella määrällä. Joulukuun 10 päivänä, jolloin Lautakunta pyysi vieläkin 1,500 markan lisäystä, perusteltiin tätä anomusta oheen panemalla likimääräinen tauluesitys vielä odotettavana olevista menoista. Tilintarkastajain mainitsema seikka että Lautakunnan tarverahat olisi Kaupunginvaltuuston myöntämistä lisäyksistä huolimatta ylitetty vieläkin 714 markalla 28 pennillä on ollut Lautakunnalle tuntematon, sillä ensimmäisen kaupunginlääkäriin Lautakunnan puolesta maksettaviksi hyväksymäin menojen summa on tämän oheisen taulun mukaan ainoastaan 12,227 markkaa 53 penniä, jota vastoin tilintarkastajain mainitsema menojen summa on 12,914 markkaa 28 penniä. Lautakunnan kirjanpidon mukaan olisi siis myönnetty määräraha ylitetty ainoastaan 27 markalla 53 pennillä. Tämä laskelmoin eroavaisuus johtunee siitä, että Rahatoimikonttori on Lautakunnan tiliin pannut menoja, joita ensimmäinen kaupunginlääkäri ei ole hyväksynyt maksettavaksi.

2). *Kulkutautisairaalan polttoaineiden määrärahaa koskeva muistutus.*

Selityksen on antanut tohtori M. Björkstén.

3). *Muistutus että on omavaltaisesti ylitetty vahvistetut määrärahat vaivautumatta asianmukaisessa järjestyksessä anomaan siihen lupaa.*

Arvaamattomien tarpeiden ilmaantuessa, niinkuin silloin tällöin on erittäinkin terveyden- ja sairaanhoidon alalla laita, voi helposti sattua, että jokin määräraha tulee ylitetyksi, ennenkuin Kaupunginvaltuustolta on ehditty anoa siihen lupaa, mutta jos näin on jonkin kerran tapahtunut, ei tämä suinkaan ole johtunut siitä, että Lautakunta olisi

tahtonut anastaa itselleen valtaa myönnettyjen määrärahojen ylittämiseen, ei myöskään Lautakunnan oman mukavuuden tavoittelusta, minkätähden Lautakunnassa onkin herättänyt kummastelua että muistutus on tehty tuollaisessa loukkaavassa, Kaupunginvaltuuston luottamusmiesten arvolle vähemmän sopivassa muodossa.

4). *Muistutus että on poikettu kaupungin budjetin järjestyksestä.*

Saatuaan tiedokseen kaupungin tilien budjetinjärjestyksen on Lautakunta yksityisessäkin kirjanpidossaan koettanut noudattaa tätä järjestystä. Onko tästä jossakin yksityistapauksessa poikettu, ei Lautakunta nyt voi ratkaista, kun erikoista tapausta ei ole mainittu.

5). *Rottain tappomäärärahan ylitystä koskeva muistutus.*

Mitä tulee tähän muistutukseen, joka näyttää olevan kokonaan vailla käytännöllistä merkitystä, koska tilintarkastuskertomuksessa olevan ilmoituksen mukaan se 965 markan 52 pennin summa, jolla määräraha on ylitetty, luultavasti runsaastikin korvautuu vuosilta 1913 ja 1914 saamatta olevilla maksuilla, kaikkiaan 1,685 markalla 43 pennillä, pyytää Lautakunta viitata kaupungin Revisionikonttoriin antamaansa selitykseen niiden erinäisten muistutusten johdosta, joita mainittu konttori oli puheena olevassa asiassa tehnyt ja jonka selityksen jäljennös pannaan tämän ohteen.

Mitä tulee huomautettuun ratiniosaston puutteelliseen järjestykseen sekä tätä osastoa hoitaneen henkilön toiminnan puutteelliseen valvontaan, täytyy myöntää, että tätä Lautakunnan toimialaa ei ollut aikaisemmin vallinneen johtavan työvoimain puutteen johdosta voitu niin suunnitella, kuin hyvin järjestetty liiketoiminta olisi vaatinut, mutta kun Lautakunnalla ei enää ole käytännössä mitään tekemistä yleisen rottain hävityksen kanssa, ei asia tietenkään nyttemmin enää ole saatettavissa uuteen uraan.

Helsingissä, syyskuun 2 päivänä 1915.

Vilh. Sucksdorff.

HELSINGIN
KULKUTAUTISAIRAALA

Fredriksberg,
heinäk. 25 p:nä 1915.

Helsingin Terveystieteiden lautakunnalle.

Vastaukseksi Terveystieteiden lautakunnan kirjelmään kuluvan heinäkuun 13 päivästä N:o 299 niiden muistutusten johdosta, joita kaupungin tilintarkastajat ovat tehneet kulkutautisairaalan tilejä ja hallintoa vastaan, pyydän, palauttaen asiakirjat, kunnioittaen lausua seuraavaa:

1) Puheena olevan hiilimäärän 1,355 ¹¹/₂₀ tonnia osti Smkan 28,534: 34 hinnasta Terveystenhoitolautakunnan asettama valiokunta, johon kuuluivat Lautakunnan silloinen puheenjohtaja, professori O. Heikel, ensimmäinen kaupunginlääkäri, professori V. Sucksdorff, kaupungininsinööri G. Idström ja apteekkari E. Stigzelius. Tämän valiokunnan tammi-kuun 19 päivänä 1914 pitämään kokoukseen olivat allekirjoittanut ja sairaalan toimitsija, maisteri G. E. Holmström, kutsutut.

2) Valiokunta teki kulkutautisairaalan hallitukselle, jona oli Terveystenhoitolautakunta, selkoa päätöksestään, jonka Lautakuntakin hyväksyi.

3) Niinkuin toimitsija G. E. Holmströmin sairaalan tilikirjain mukaan sairaalan 1914 vuoden taloudenhoidosta antamasta kertomuksesta (Helsingin kaupungin kulkutautisairaalan vuosikertomus, siv. 99) näkyy, on mainitun vuoden polttoaineiden määräraha ylitetty ainoastaan 4,360 markalla, jonka lisäyksen Kaupunginvaltuusto on myöntänyt, jota vastoin 17,540 markkaa on merkitty maksetuksi edeltäpäin 1915 vuoden polttoaineiden määrärahasta.

Max Björkstén.

KULKUTAUTISAIRAALAN RAKENNUSTOIMIKUNTA

Liite V.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Elok. 28 p:nä 1915.

Viitaten Rahatoimikamarin arvoisaan kirjelmään kesäkuun 25 päivältä 1915 N:o 463, jossa käsketään viimeistään elokuun kuluessa Kamariin antaa selitys niistä syistä, mitkä ovat aiheuttaneet tuntuvaassa määrässä ylittämään kulkutautisairaalan rakennusmäärärahat, on Rakennustoimikunnalla, joka jo Kaupunginvaltuustolle lähetetyssä kirjelmässä marraskuun 2 päivältä 1914 on koettanut selittää tämän asianlaidan syitä, kunnia tämän oheen panna mainitussa kirjelmässä oleva laaja selvitys asiasta.

Edellä mainittua Rakennustoimikunnan kirjelmää käsitellessään on Kaupunginvaltuusto niinkuin tunnettu asettanut erikoisvaliokunnan selvittämään puheena olevan ylityksen yhteydessä olevia seikkoja ja on kaikki rakennusyhteykseen kuuluvat pöytäkirjat, tililaskut, piirustukset ja muut asiakirjat annettu tuon valiokunnan tarkastettaviksi, minkätähden Rakennustoimikunta ei voi, ennenkuin valiokunta on edellä mainitut asiakirjat palauttanut, antaa asiasta muuta selvitystä kuin mikä on tämän oheisesta Rakennustoimikunnan kirjelmässä marraskuun 2 päivältä 1914 ynnä mainitun kirjelmän oheisissa 15 taulussa. Siinä tapauksessa että lisäselvitystä pidetään tarpeellisena, pyytää Rakennustoimikunta saada tiedon mistä seikoista sitä halutaan.

Rakennustoimikunnan puolesta:

Oskar Heikel.

Karl Hård af Segerstad.

HELSINGIN
VAIVAISHOITOHALLITUS

Elok. 18 p:nä 1915.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 146.

Kirjelmässä viime kesäkuun 25 päivältä on Rahatoimikamari Kaupunginvaltuuston Budjettivaliokunnan toimenannosta kehottanut Vaivaishoitohallitusta kuluvan elokuun aikana antamaan selvityksen sen muistutuksen johdosta, minkä kaupungin 1914 vuoden tilien ja hallinnon tarkastajat ovat Kaupunginvaltuustolle antamassaan kertomuksessa tehneet sen johdosta että vaivaishoidon sairaanhoitokustannusten määräraha oli luvatta ylitetty.

Tätä tehtävää täyttääkseen pyytää Vaivaishoitohallitus vaadituksi selitykseksi kunniottaen lausua, että sairaanhoitokustannusten määrärahan ylitys viime vuonna johtui siitä, että Vaivaishoitohallitus vasta tammikuun lopulla kuluva vuotta sai Marian sairaalasta laskun niiden henkilöjen sairasmaksuista, jotka oli Vaivaishoitohallituksen toimesta mainittuun sairaalaan otettu ja jota 24,863 markkaan 20 penniin päättyvää laskua Vaivaishoitohallituksen uudistetuista muistutuksista huolimatta ei sille ajoissa lähetetty. Mainittuun summaan oli lisäksi luettu osittain sellaistenkin henkilöjen sairasmaksuja, jotka olivat vuoden alusta lähtien olleet sairaalassa ja joiden osalta laskua ei ollut aikaisemmin annettu.

Kun Vaivaishoitohallitus ei ollut tarpeellisia lisämäärärahoja laskeessaan voinut ottaa lukuun vastamainittua seikkaa, johtui tästä määrärahan ylitys, ja kun puheena oleva lasku toimitettiin Vaivaishoitohallitukselle niin myöhään kuin edellä mainittiin, ei Hallitus enää voinut pyytää lisämäärärahaa vuodeksi 1914. Tämän johdosta ja erittäinkin kun ylityssumma oli memoriaalierä, katsoi Vaivaishoitohallitus voivansa puheena olevan määrärahan ylittää erikoista lupaa hankkimatta. Järjestämällä tehokkaamman tarkastuksen on Vaivaishoitohallitus kuitenkin nyttemmin pitänyt huolta siitä, että tuollaiset erehdykset vastedes vältetään.

Vaivaishoitohallituksen puolesta :

Allan Serlachius.

A. Perret.
v. t.

Liite VII.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TEKNILLISTEN LAITOSTEN
HALLITUS.

*Syysk. 15 p:nä 1915.**Helsingin Rahatoimikamarille.*

Rahatoimikamarin kirjelmässä viime kesäkuun 25 päivältä N:o 459 teknillisten laitosten Hallitukselta vaadituksi selitykseksi kaupungin 1914 vuoden tilintarkastajain tekemäin muistutusten johdosta on Hallituksella kunnia tässä lähettää mainitut selitykset, joita vastaan Hallituksella puolestaan ei ole mitään muistuttamista.

Helsingin kaupungin teknillisten laitosten Hallitus:

Hj. Schildt.*I. Savonius.*

HELSINGIN KAUPUNGIN
VESIJOHTOLAITOS

*Heinäk. 15 p:nä 1915.**Kaupungin teknillisten laitosten Hallitukselle.*

Sittenkun Kaupunginvaltuusto kaupungin 1914 vuoden tilintarkastajain antaman kertomuksen johdosta oli päättänyt, että selityksiä oli annettava tilintarkastajain tekemäin erinäisten muistutusten johdosta, pyytää laitos puolestaan ylitettyihin määrärahoihin nähden mainita, että ne kaksi määrärahaa, joista tässä yhteydessä lienee puhe, ovat rakennusten, koneiden, putkiverkon y. m. korjausta ja kunnossapitoa varten oleva, joka on ylitetty Smkalla 8,766: 33, sekä vesimittarien korjausta ja tarkistusta varten oleva, joka on ylitetty Smkalla 3,168: 24. Ensinmainitun määrärahan ylitys johtuu etusijassa siitä, että menot vuoden jälkipuoliskolla tarpeelliseksi katsotusta vesisäiliön ja Vanhassa-kaupungissa olevan laitoksen ylimääräisestä vartioimisesta on pantu maksettavaksi tästä määrärahasta. Vesisäiliön vartioimisesta oli kustannuksia Smk 1,436: 18 ja vartioimisesta Vanhassakaupungissa Smk 6,057: 86 eli siis yhteensä Smk 7,496: 04. Loppusumma johtuu enimmäns osan vuotta jatkuneesta suodattimien suuresta korjauksesta, jommoista työtä ei ollut aikaisemmin toimitettu, minkätähden kustannuksiakaan ei voitu edeltäpäin laskea. Vesimittarien korjausta ja tarkistusta varten oleva määräraha ylitettiin vuosi vuodelta lisääntyvän työn ja sen suuremman tarkkuuden johdosta, jota nyttemmin täytyy noudattaa mittareja tarkistaessa. Sodan johdosta syntynyt osittainen mittarien puute niinkään on jossain määrin kohottanut vanhempaa rakennetta olevain mittarien korjauskustannuksia.

Mitä tulee kaupungin irtaimen omaisuuden katsastusmiesten puheenjohtajan vuosilintarkastajille antamassa kirjelmässä tehtyyn huomautukseen että, kun kaupungin vesijohtolaitos ei ole antanut asianomaisen katsastusmiehen allekirjoitettavaksi sellaisia kalustoluetteloja, mitkä mainitaan syyskuun 12 päivänä 1912 vahvistetun katsastusmiesten johtosäännön 4 §:ssä, ei hän ole voinut tässä kohden käyttää johtosäännön mukaista velvollisuuttaan, pyytää laitos huomauttaa, että laitos on kalustoluettelon laatinut ja katsastusmies on sen allekirjoittanut, joten muistutus koskenee tarveaineita, joista tosin ei ole „luettelo laadittu“, mutta jotka ovat lueteltuina erikoisessa tarveainekirjassa. Sillä tavoin pidettynä kuin on laita vesijohtolaitoksessa vastannee tämä kirja täydellisesti katsastusmiesten johtosäännössä mainittua luettelo, jos kirjaan lisäksi pannaan erilaatuisten tarveaineiden summa.

Helsingin kaupungin vesijohtolaitos:

Albin Skog.

HELSINGIN KAUPUNGIN

KAASUTEHDAS.

Syysk. 1 p:nä 1915.

Kaupungin teknillisten laitosten Hallitukselle.

Vaadituksi lausunnoksi sen ainoan muistutuksen johdosta, jonka Helsingin kaupungin tilintarkastajat ovat tehneet kaasutehtaan 1914 vuoden tilejä vastaan ja joka koskee katuvalaistuksen kustannusten laskemistapaa, havaitsee laitos, että tilintarkastajain puoltama laskutapa on perusteltu ja voi kaasutehdas sen ottaa käytäntöön ensi tilinpäätöksessä.

Helsingin kaupungin kaasutehdas:

Ed. Cedercreutz.

HELSINGIN KAUPUNGIN

SÄHKÖLAITOS.

Elok. 28 p:nä 1915.

Helsingin kaupungin teknillisten laitosten Hallitukselle.

Siinä kertomuksessa, minkä kaupungin 1914 vuoden tilien herrat tarkastajat ovat Helsingin Kaupunginvaltuustolle antaneet toimittamastaan kaupungin tilien tarkastuksesta, on seuraava sähkölaitosta koskeva lausunto:

„Korkoja konttokuranttitililtä kaupunginkassan kanssa“ nimisellä tilillä on sähkötehtaan budjetin menopuolella 13,566 markan suuruinen erä, josta Rahatoimikonttorin kertomuksen mukaan on käytetty Smk 4,687: 68, jota vastoin vastaavalla tilillä sähkötehtaan tilikirjoissa on tuloja Smk 15,809: 21. Tämä tuloerä on tosin kertomuksessa otettu huomioon sillä tavoin, että edellä mainitun pääluokan väärä rasitus ei vaikuta lopputulokseen, mutta muodolliselta kannalta katsoen näyttää tuo menettely meistä sopimattomalta. Tässä yhteydessä on huomiomme niinkään kiintynyt siihen, että edellä mainitussa menoluokassa lueteltuihin tuloihin tuntuvassa määrässä vaikuttaa se seikka, että sähkötehdas lukiessaan koron tilivuoden alusta veloittaa kaupunginkassaa edellisen vuoden voittovaroista budjetin mukaan suoritetuilla menoilla, jota vastoin kaupunginkassa vasta kolme kuukautta myöhemmin on oikeutettu lukemaan hyväkseen korkoa tuolle voitolle, johon edellä mainitut menot on luettu.“

Mainitun muistutuksen johdosta pyytää sähkölaitos kunnioittaen lausua seuraavaa:

Kokouksessaan viime elokuun 3 päivänä päätti kaupungin teknillisten laitosten Hallitus, että toiminimi Siemens & Halske A. B:n saaminen sähkölaitokselta jätettäisiin esitetyistä syistä toistaiseksi maksamatta, jota vastoin toiminimi oikeutettiin erääntyneille määrille lukemaan korkohyvitystä 5 % vuodessa. Tämän johdosta antoi mainittu toiminimi tilinpäätöksen laatimisaikaan laskun, johon joulukuun 31 päivään 1914 asti kasvaneita korkoja oli merkitty Smk 4,687: 68. Kun tuollaista menoerää ei kuitenkaan ollut edellytetty budjettia laadittaessa eikä siinä sentähden ollut määrärahaa tätä tarkoitusta varten, katsoi sähkölaitos, neuvoteltuaan asiasta kaupungin Revisionikonttorin revisorin G. Winterin kanssa, olevan mainitulla summalla rasittaminen tiliä „Korkoja konttokuranttitililtä kaupunginkassan kanssa“. Tätä toimenpidettä pitää sähkölaitos täysin perusteltuna, koska on ilmeistä että, jos tavaralaskut olisi maksettu tavallisessa järjestyksessä, olisi vastaavat summat olleet otettava kaupunginkassasta ja sähkölaitos olisi ollut velvollinen mainitulle summalle maksamaan saman koron.

Se seikka että sähkölaitoksen korkotulot nousevat kokonaiseen Smkaan 15,809: 21 johtuu etusijassa siitä, että korko on luettu sille säästölle, mikä laitoksella todellisuudessa on tilivuoden kuluessa ollut kaupunginkassassa. Lisäksi rohkenee sähkölaitos huomauttaa, että laitos Kaupunginvaltuuston vuonna 1910 tekemän päätöksen mukaan on velvollinen kaupunginkassaan siirtämään kunkin tilivuoden voiton seuraavan vuoden maaliskuun viimeisenä päivänä, mistä ajankohdasta lähtien kaupunginkassa on oikeutettu lukemaan korkoa hyväkseen mainitulle voitolle, jota vastoin kaupunginkassaa on joulukuun viimeisenä velotettu niistä summista, mitkä laitoksen voitosta on käytetty muilla kuin lainavaroilla kustannettavain töiden teettämiseen. Tätä menettelyä on noudatettu laitoksen ensimmäisestä toimintavuodesta lähtien ilman että herrat tilintarkastajat aikaisemmin ovat havainneet olevan syytä muistutukseen.

Helsingin kaupungin sähkölaitos:

B. Wuolle.

HELSINGIN KAUPUNGIN

YLEISTEN TÖIDEN HALLITUS.*Elok. 27 p:nä 1915.**Helsingin Rahatoimikamarille.*

N:o 153.

Sittenkun Kaupunginvaltuuston Budjettivaliokunta oli Rahatoimikamarilta pyytänyt Kamaria asianomaisilta hallituksilta ja lautakunnilta vaatimaan selitystä tilintarkastajain tekemäin muistutusten johdosta, on Kamari kirjelmässä viime kesäkuun 25 päivältä N:o 458 käsenyt Hallituksen lähettää vaaditun selityksen.

Tämän johdosta Hallitus pyytää ilmoittaa, että Hallitus on asiasta vaatinut kaupunginarkkitehdin sekä työpäällikön ja kaupungingeodeetin lausunnot, jotka paannan tämän oheen. Omasta puolestaan ei Hallituksella ole näiden lausuntojen johdosta mitään muistuttamista, vaan pyytää Hallitus sentähden viitata niihin. Kuitenkin on Hallitus nykyisen Kivelän sairaalan kirkkorakennuksen sisustuskustannuksiin nähden tahtonut erikoisesti huomauttaa, ettei Hallitus todellisuudessa ole välittömästi puuttunut mainittuun työhön, joka on teetetty sairaalan ylilääkärin tilauksesta, sekä että nähtävästi on väärinkäsitystä sattunut määrärahaa hankittaessa ja asiaa myöhemmin käsiteltäessä, sillä asianomaisten aikomus lienee ollut anoa 10,000 markan lisämäärärahaa mainittua sisustustyötä ja saman suuruista rahamäärää vaivaistalon hoitoa varten.

Asiaan kuuluvat lähetekirjat palautuvat tämän mukana.

G. Idström.**Karl Hård af Segerstad.***Knut Furuhjelm.*
v. t.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAKENNUSKONTTORI.**KAUPUNGINARKKITEHTI***Helsingissä,*
*kesäk. 3 p:nä 1915.**K. Herra Pankinjohtaja Alfr. Norrmén,**Helsinki.*

Tämänpäiväiseen puhelinkeskusteluun viitaten on allekirjoittaneella täten kunnia tämän oheen jäljennöksenä panna nyttemmin Kivelä nimisen sairaalan ent. kirkkorakennuksen sisustamista koskevat, minulle saapuneet asiakirjat.

Hakanimentorin uuden kauppahallin määrärahaa koskevasta asiasta on allekirjoittaneella täten kunnia ilmoittaa, että 1914 vuoden tilit osottavat tämän määrärahan ylitetyn Smkalla 4,228:07, mutta tämä summa samoinkuin aikaisemmin ilmoitettu ja Kaupunginvaltuuston kesäkuun 9 päivänä 1914 myöntämä 50,000 markan määräraha on Kaupunginvaltuuston samana päivänä tekemän päätöksen mukaan siirretty kuluvan vuoden budjettiin.

Kun sitä paitsi nimikkeen 13. P. L. I. I. Yleiset työt, rakennukset ja talot kohdalla olevaan 45,500 markan määrärahaan sisältyy samaa rakennusta varten 3,400 markkaa, josta summasta vielä on jäljellä 2,600 markkaa, ei määrärahan ylitys 1915 vuoden tilinpäätöksessä liene niin suuri kuin näyttää. Kenties on tämä ylitys supistettavissa 2,000 markan vaiheille pääasiallisesti niiden seikkain johdosta, mitkä allekirjoittaneella oli kunnia puhelimessa mainita.

Erinomaisella kunnioituksella

Karl Hård af Segerstad.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAKENNUSKONTTORI.

KAUPUNGINARKKITEHTI.

*Helsingissä,
elokuun 27 p:nä 1915.*

Helsingin kaupungin yleisten töiden Hallitukselle.

Viitaten otteeseen Helsingin kaupungin yleisten töiden Hallituksen heinäkuun 2 päivänä 1915 tehdyn pöytäkirjan 2 §:stä sekä Rahatoimikamarin kirjelmään kesäkuun 25 päivältä 1915 N:o 458 erinäisten muistutusten johdosta, joita kaupungin tilintarkastajat ovat tehneet 1914 vuoden tilejä vastaan, on allekirjoittaneella täten kunnia lausua seuraavaa:

Mitä ensinnä nykyisen Kivelän sairaalan kirkkorakennuksen sisustuskustannuksiin tulee, on nämä työt teetetty työ- ja vaivaistalon silloisen tarkastajan eversti Melartin sekä sikäläisen lääkärin professori Ehrnroothin määräyksestä, sittenkun Vaivaihoitohallitus helmikuun 11 päivänä 1912 Kaupunginvaltuustolle tekemässään esityksessä oli tarkoitusta varten anonut ja saanut 10,000 markan määrärahan „*lisäykseksi vaivaistalon erinäisiin tämänvuotisiin määrärahoihin*“. Rahatoimikamari, jonka lausuntoa asiasta oli vaadittu, oli asiaa käsitellessään katsonut tarpeelliseksi kutsua professori Ehrnroothin antaman erinäisiä täydentäviä tietoja, jotka käyvät lähemmin selville tämän ohteen jäljennöksenä pannusta Rahatoimikamarin kirjelmästä N:o 109 helmikuun 12 päivältä 1912.

Viimeksi mainitussa kirjelmässä huomautetaan muun muassa, että „näistä muutosten ja sisustustöistä on laskettu olevan kustannuksia 8,100 markkaa, mihin lisäksi on las-

kettu tarvittavan 1,900 markkaa erinäisen kaluston hankkimiseksi sairaanhoitotarkoituksiin eli kaikkiaan 10,000 markkaa“. Kokouksessaan 27/2 1912 Kaupunginvaltuusto sitten käsitteli asian ja päätti, Vaivahoitohallituksen kirjelmässä helmikuun 11 päivältä 1912 tehtyyn esitykseen myöntyen, käyttövaroistaan osottaa 10,000 markkaa „*lisäykseksi vaivaistalon erinäisiin tämänvuotisiin määrärahoihin*“.

Kun siis edellä mainituista asiakirjoista käy selville, että Kaupunginvaltuusto on myöntänyt puheena olevat 10,000 markkaa, johtunee se muistutuksenalainen seikka, että nykyisen Kivelän sairaalan kirkkorakennuksen sisustuskustannukset siirtyvät kaupungin varojen joukossa sekä vuonna 1913 että 1914 luultavasti siitä, että vaivahoitoviranomaiset ovat samana päivänä tehneet kaksi eri esitystä 10,000 markan määrärahan myöntämisestä, jotka esitykset asioita myöhemmin käsiteltäessä ovat jotenkin sekoittuneet keskenään.

Mitä sitten tulee siihen tilintarkastajain huomauttamaan seikkaan, että tileissä muun muassa on Smk 54,288: 07 „Hakaniemen torin uuden kauppahallin“ menoja, on allekirjoittaneella täten kunnia huomauttaa että, vaikka 1914 vuoden tilit osottavat puheena olevaa rakennusta varten myönnettyjen määrärahan tulleen ylityksi Smkalla 4,228: 07, on tämä summa samoin kuin edellä mainittu ja Kaupunginvaltuuston kesäkuun 9 päivänä 1914 myöntämä 50,000 markan määrärahaakin Valtuuston samana päivänä tekemän päätöksen mukaan siirretty kuluvan vuoden budjettiin.

Kun kuitenkin 1915 vuoden budjetissa nimikkeen 13. P. L. I. 1. Yleiset työt, rakennukset ja talot kohdalla samaa rakennusta varten olevaan 54,500 markan määrärahaan sisältyy 3,400 markan määräraha, josta vielä on käyttämättä noin 1,200 markkaa, ei puheena oleva määräraha tulle 1915 vuoden tilinpäätöksessä ylittäväksi aivan niin suurella määrällä kuin nyt näyttää. Määrärahan ylitys johtuu osin siitä, että rakennustyön jatkuessa on erittäin vaikea aivan täsmällisesti laskea rakennuskuluja johonkin määräpäivään, osin siitä että kauppahallia sisustettaessa on erinäisiä vähäisiä töitä teetetty edellytettyjen lisäksi, muun muassa vedenlämmityskoje pesuhuoneeseen, kaasujohto ja kaasukeittimet sekä sisustus kahteen kahvintarjoilukojuun, kellarien väliaikainen sisustus jotta ne voi väliaikaisesti vuokrata, vahvemman sähköllä käyvän keskipakoispumpun hankkiminen kalahalliin altaiden tyhjentämistä varten, erinäisten tuullutusikkunain ja ristikkojen laittaminen ynnä muita tuollaisia pienempiä töitä, jotka täysin vastaavat rakennusmäärärahan ylitystä.

Asiaan kuuluvat lähetekirjat on allekirjoittaneella täten kunnia panna tämän oheen.

Karl Hård af Segerstad.

Kaupungin yleisten töiden Hallitukselle.

Sen johdosta että Rahatoimikamari kirjelmässään viime kesäkuun 25 päivältä on kehottanut ilmoittamaan, mistä syystä tarveaineita ja apuripäivätöitä varten osotettu

13,000 markan määräraha on vuonna 1914 ylitetty noin 1,900 markalla, saamme kunnioittaen ilmoittaa että, kun tämän määrärahan käyttäminen on niiden mittaustöiden varassa, joita täytyy teettää sekä kaupunginasemakaavaosaston suunnittelutöitä että geodeetin toimittamia mittauksia varten ja suuri osa viimeksi mainituista tavallisesti teetetään vuoden viime kuukausina, on vaikea ennen vastamainittua aikaa tarkoin laskea, mihin määriin mainittujen töiden kustannukset nousevat.

Sitä paitsi on huomauttava, että geodeetin kantamat maksut yksityisten toimenannosta tehdyistä mittauksista, jotka maksut neljännesvuosittain suoritetaan puheena olevan määrärahan hyvittämiseksi, olivat tuntuvasti vähemmät edellisen vuoden vastaavaa määrää. Mutta kun tätä vajuusta oli mahdoton edeltäpäin laskea, ei ollut tilaisuutta ennen vuodenvaihetta arvostella, tulisiko määräraha ylitettäväksi ja minkä verran.

Geodeetin toimittamista mittauksista kertyi viime vuonna tuloja noin 500—600 markkaa vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Helsingissä, elokuun 24 päivänä 1915.

W. O. Lille.

Tycho Öller.

Liite IX.

**HELSINGIN
KAUPUNGINVALTUUSTO.**

*Helsingissä,
helmik. 27 p:nä 1912.*

N:o 96.

Maistraatille.

Vaivashoitohallituksen kirjelmässä viime helmikuun 11 päivältä N:o 114 asiasta tehtyyn esitykseen myöntyen on Kaupunginvaltuusto tänä päivänä pitämässään kokouksessa päättänyt osottaa 10,000 markkaa lisäykseksi vaivaistalon tämänvuotisiin erinäisiin määrärahoihin; minkä sekä että mainittu määräraha on pantava maksettavaksi Valtuuston käyttövaroista Valtuusto täten saa kunnian ilmoittaa Maistraatin tiedoksi sekä Vaivashoitohallituksen ja Rahatoimikamarin tietoon saatettavaksi.

Kaupunginvaltuuston puolesta:

August Ramsay.

Hjalmar Elkhölm.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI

Helmik. 12 p:nä 1912.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 109.

Herroille Kaupunginvaltuusmiehille osotetussa kirjelmässä kuluvan helmikuun 11 päiväältä on Vaivashoitohallitus kirjelmässä lähemmin esitetyillä perusteilla anonut osotettavaksi 10,000 markan lisämäärärahaa vaivaistalon erinäisiin tämänvuotisiin määrärahoihin.

Rahatoimikamari, jonka lausunto asiasta on vaadittu, on asiaa käsitellessään havainnut tarpeelliseksi kutsua saapuville professori Ernst Ehrnroothin saadakseen erinäisiä täydentäviä tietoja. Professori Ehrnroothin tiedonannoista näkyy, että kaupungin vanhassa vaivaistalossa nykyään vallitsee mitä suurinta puutetta sellaisten pitkälistä tautia sairastavain henkilöjen paikoista, joille Helsingin kaupunkikunta on lain mukaan velvollinen hankkimaan hoitoa ja tarpeellista elatusta. Tämä sijain puute on pakottanut vaivashoitohallinnon käyttämään sairashuoneina aivan pimeitäkin huoneita. Näiden epäkohtain poistamiseksi ehdottaa Vaivashoitohallitus, että vaivaistalon kirkko sisustettaisiin mainittua sairaanhoitotarkoitusta varten ja että edellä mainittuihin pimeisiin huoneisiin laitettaisiin kylpyhuoneet, jommoinen toimenpide on välttämättömän tarpeellinen. Näistä muutos- ja sisustustöistä on laskettu olevan kustannuksia 8,100 markkaa, johon summaan lisäksi tulisi arviolta 1,900 markkaa erinäisen sairaanhoitokaluston hankkimisesta, joten kaikkiaan tarvittaisiin 10,000 markkaa. Rahatoimikamari on tosin ottanut huomioon sen seikan että, kun uusi työ- ja vaivaistalo kohdakkoin voidaan luovuttaa tarkoitukseensa, olisi mikäli mahdollista vältettävä panemasta kustannuksia vanhaan vaivaistaloon. Mutta kun on varsin luultavaa, että nykyinen vaivaistalo tulee käytettäväksi sairaanhoitotarkoituksiin ja niin ollen nyt ehdotetut työt vastedes olisi joka tapauksessa teetettävä, on Rahatoimikamari katsonut voivansa puoltaa Vaivashoitohallituksen esitystä, erittäinkin kun ehdotettu toimenpide professori Ehrnroothin lausunnon mukaan on ainoa, jonka toteuttamalla kaupungille laillisesti kuuluva sairaanhoitovelvollisuus vaivaistalossa voidaan välttävästi täyttää.

Mitä taas tulee niihin epäilyksiin, joita kysymys kirkon käyttämisestä sairaalaksi kenties aiheuttaa, on Rahatoimikamari puolestaan ollut sitä mieltä että, kun tarve on pakottava eikä liene vaikea hartaudenharjoituksiin vaivaistalossa käyttää talousosaston tilavaa ruokasalia, tähän seikkaan on pantava ratkaiseva merkitys.

Rahatoimikamari sentähden kunnioittaen esittää,

että Kaupunginvaltuusto tämänvuotisista käyttövaroistaan osottaisi
 10,000 markkaa vaivaistalon erinäisiin määrärahoihin vuonna 1912.

Asiassa syntyneet kirjat pannaan oheen.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN
KAUPUNGINREVIISORI.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Kaupunginvaltuuston Budjettivaliokunta oli pyytänyt Revisionikonttoria antamaan sen lausunnon ja ehdotuksen, minkä kaupungin 1914 vuoden tilintarkastajain esittämät muistutukset sekä erinäisten hallitusten ja lautakuntain niiden johdosta antamat selitykset voivat aiheuttaa, on allekirjoittanut antanut reviisorille, kapteeni Gunnar Winterille, joka silloisena v. t. kaupunginreviisorina oli tarkastanut puheena olevat tilit ja laatinut Revisionikonttorin toimintakertomuksen samalta vuodelta, tehtäväksi antaa Revisionikonttorilta siten vaaditun lausunnon. Kapteeni Winterin nyttemmin antaman lausunnon pyydän kunnioittavimmin täten Kaupunginvaltuustolle lähettää.

Helsingissä, tammikuun 20 päivänä 1916.

K. A. Widenius.

HELSINGIN KAUPUNGIN
REVISIONIKONTTORI.

Tammik. 19 p:nä 1916.

REVIISORI.

Helsingin Kaupunginreviisorille.

1914 vuoden tilintarkastajain tekemäin muistutusten ja niihin annettujen selitysten johdosta on vaadittu Revisionikonttorin lausuntoa ja ehdotuksia. Kun allekirjoittanut reviisori Revisionikonttorin v. t. johtajana puheena olevaan aikaan muun muassa on laatinut vuositilintarkastajille annetun konttorin vuosikertomuksen, on pyydetyn lausunnon antaminen jätetty minun tehtäväkseni, ja pyydän noudattaen vuositilintarkastajain kertomuksen kylläkin epämääräistä asajärjestystä lausua seuraavaa:

Mitä tulee muistutuksiin, että on laiminlyöty hankkia tarpeellisia lisämäärärahoja, ovat asianomaiset lautakunnat, virastot ja laitokset osin tunnustaneet laiminlyöntinsä ja samalla joko ilmoittaneet ryhtyneensä toimenpiteisiin tällaisten tapausten välttämiseksi vastaisuudessa tai, niinkuin eräässä tapauksessa on laita, että ylitetty summa jonkin verran vähenee 1915 vuoden tileissä, osin ilmoittaneet, ettei ole mahdollista ennen vuodenvaihetta arvata, tulevatko määrärahat ylitettäviksi ja millä määrällä ja että sen tähden ei ole näyttänyt oikealta anoa suurempaa määrärahan lisäystä kuin todellinen tarve vaatii, osin havainneet syyn olleen siinä, että Rahatoimikonttori on pannut jonkin laitoksen tililtä maksettavaksi menoja, joita asianomainen ei ole maksettavaksi hyväksynyt, joten ei ole ollut tiedossa että ylitystä olisi tapahtunut, osin näyttäneet, että toisesta kaupungin laitoksesta on liian myöhään esitetty lasku maksettavaksi, ja vihdoin on eräässä selityksissä ainoastaan perusteltu lisämäärärahaan tarpeellisuutta.

Tarkastellessa näin annettuja selityksiä havaitsee, että useimmat niistä ovat kohdassa tai toisessa epätydyttäviä. Epäilemättä on kuitenkin olemassa tapauksia, jolloin on erittäin vaikea, ehkenpä mahdotonkin mainittavasti ennen vuodenvaihetta arvata, kaipaako jokin *erikoinen* määräraha, eritoten monilukuisia eriä käsittävän suuren laitoksen budjetissa, lisäystä vai ei. Paitsi tätä lienee otettava huomioon se tunnettu seikka, että kaupungin kassa- ja tililaitoksen järjestys on ollut ja on edelleen vanhettunut ja puutteellinen, mikä asianlaita ainakin osittain on paljonkin vaikeuttanut määrärahan todellisen kulutuksen valvontaa.

Kaupungin 1914 vuoden tileistä ja asiakirjoista on käynyt selville, että kaupungin virastot ja laitokset ovat *saman vuoden budjettieriin* joko hakeneet ja saaneet lisämäärärahoja tai hakemuksen johdosta oikeutetut ylittämään ne kaikkiaan *261,000 markalla*, mutta sitä vastoin ilmoittamatta ja lupaa hankkimatta ylittäneet ne noin *256,000 markalla*. Viimeksi mainittuun summaan on luettu 68,000 markkaa teknillisten laitosten osalta, jotka teollisuuslaitoksina ovat katsoneet olevansa oikeutetut ylittämään jonkin verran suurempaa toimintavapautta. Tästä käy selville, että koko ylitetyn rahamäärän suurimmasta osasta, eritoten kaupungin muiden virastojen ja laitosten puolelta, kuitenkin on asianmukainen ilmoitus tehty.

Säännöllinen järjestelmä tosin näyttää vaativan, että tarpeelliset määrärahat mikäli mahdollista hankitaan, mutta sen sijaan että kaupungin taloudenhoidon kannalta olisi pidettävä tärkeämpänä sen seikan asiallista tutkimista, onko lisämäärärahan anomukseen ollut olemassa riittäviä syitä ja ettei se ole johtunut tuhlauksesta, näyttävät vuosi-tilintarkastajat panneen ylen paljon painoa muodolliseen ilmoitusvelvollisuuteen.

Mitä tulee poliisilaitoksen ilmoitukseen, ettei se ollut menoarvioonsa pannut vuosirahasäännössä lämmitystä, valaistusta y. m. varten olevia määrärahoja (jotka oli ylitetty), lienee huomautettava, että poliisilaitos menoarviossaan päin vastoin oli ehdottanut, että muun muassa nämä erät „pysytettäisiin ennallaan“, s. o. saman määräisinä kuin edellisen vuoden rahasäännössä. Se seikka että tälle laitokselle vastineessa esitetyillä syillä „ei ollut tunnettuakaan, oliko määrärahat ylitetty vai ei“, näyttää viittaavan siihen, että poliisin kunakin kertana hyväksymiä laskuja ei ole muistoonkaan merkitty. Tässä yhteydessä ei näy olevan otettava käsiteltäväksi poliisimestarin ehdotusta että tarvittavat varat vastedes tilauksesta maksettaisiin poliisilaitokselle.

Kulikutautisairaalan puolesta annettua selitystä polttopuumäärärahan ylityksestä ei käy pitäminen tyydyttävänä, koska ei riitä, että sairaalan yksityisiin tileihin on merkitty puheena olevat *17,540 markkaa* etuantina 1915 vuoden polttoainemäärärahasta, vaan olisi etusijassa ilmoitus tästä seikasta ollut tehtävä Rahatoimikonttoriin, missä varsinainen ja lopullinen kirjanpito nykyisen järjestelmän mukaan hoidetaan.

Mitä tulee muistutukseen että uuden kulkutautisairaalan rakennustoimikunta on ilmoittamatta tai lupaa hankkimatta ylittänyt alkuaan vahvistetun rakennusmäärärahan *423,000 markalla* sekä rakennustoimikunnan tämän johdosta antamaan selitykseen, huomautetaan, että asia on Kaupunginvaltuuston erikoisvaliokunnan käsiteltävänä.

Sen johdosta mitä kaupungin yleisten töiden Hallitus ja Rahatoimikamari ovat

lausuneet vanhan vaivaistalon entisen kirkon sisustuskustannusten siirtymisestä vuodesta toiseen, ei Revisionikonttorilla liene mitään muistuttamista, erittäinkin kun mainittu menoerä nyttemmin ehdotetaan poistettavaksi 1915 vuoden tileistä.

Mitä tulee muistutukseen että „taksoitusvarojen poistoa ja palautusta varten“ olevat määrärahat tavallisesti on paljon ylitetty ja että kaupungin ulkona olevain saamisten määrä tällä tilillä nopeasti kasvaa, mistä seikasta ei mitään mainita asianomaisten virastojen ja laitosten selityksissä, lienee Revisionikonttorin kannatettava vuositilintarkastajain ehdotusta että tutkittaisiin näiden seikkain syytä.

Tilintarkastajain huomautus että kaupungin tiliasemassa varojen puolella olisi erät jaettava joihinkin ryhmiin ja että tämä seikka olisi otettava huomioon Rahatoimikonttorin tilinpäätöskertomuksessa, on oikeutettu, ja pyytää Revisionikonttori ainoastaan lisätä, että mainittu menettely sopisi myös ottaa käytäntöön Rahatoimikonttorin kirjanpidon vastavissa kohdissa.

Mitä tulee Rahatoimikonttorin kertomuksessa ja sähkölaitoksen tileissä esiintyvään erotukseen „korvoja konttokuranttitililtä kaupungin kassan kanssa“ nimisellä tilillä, kannattanee Revisionikonttori sähkölaitoksen vastinetta. Samaten mitä tulee kysymykseen, milloin vuosivoitto on siirrettävä kaupunginkassaan ja korkoa sille luettava. Huomauttakaan kuitenkin, että tästä asiasta ei ole olemassa erikoista Kaupunginvaltuuston päätöstä, mutta kyllä Rahatoimikamarin lausunto 1911 vuoden budjettiehdotuksessa (*Pain. asiakirj. N:o 48 vuodelta 1910 siv. 135*) kaasu- ja sähkölaitoksen hallituksen esitysten johdosta (siv. 49*), jota lausuntoa, johon ei sittemmin kajottu Budjettivaliokunnan mietinnössä eikä tiettävästi Kaupunginvaltuuston budjetinkäsittelyssä eikä siis myöskään vastustettu, asianomaiset laitokset ovat noudattaneet, joten saattaa olla epäilyksenalaista, onko niillä siihen ollut riittävä syytä.

Tilintarkastajain kertomuksen seuraavassa kappaleessa lausuttu eri hallitusten ja lautakuntain yksityistä kirjanpitoa koskeva yleismuistutus on erittäin tärkeä ja Revisionikonttori onkin jo aikaisemmin ja nykyään herkeämättä koettanut saavuttaa tässä puheena olevan päämäärän mikäli useimpain laitosten kassa- ja tililaitoksen nykyinen vanhettu- nu- ja puutteellinen järjestys on sallinut.

Mitä tulee Rahatoimikamarin menettelyyn kaupungin halonhankkijan vapauttamista koskevassa asiassa, näyttävät tilintarkastajat, jotka eivät ole lausuneet mieltänsä niistä hyvin harkituista ja käytännöllisistä toimenpiteistä, joihin Rahatoimikamari muutoin oli asiassa ryhtynyt, ainoastaan tahtoneen huomauttaa, että oli ennenaikaista *heti* ja *kokonaan* vapauttaa mainittu hankkija sopimuksenmukaisesta sitoumuksestaan, mitä seikkaa ei annettu vastine näy voivan muuttaa.

Tilintarkastajain huomautus Terveystaloutakunnan ratiniosaston puutteellisen järjestyksen ja valvonnan johdosta aiheuttaa ainoastaan lausumaan, että tämä muistutus on varsin oikeutettu eikä Lautakunnan selityskään näy sitä voivan tehdä tyhjäksi.

Tämän jälkeen seuraavaa tilintarkastajain lausuntoa kaasutehtaan noudattamasta katuvalaistuksen kustannusten laskemistavasta pitää mainittu tehdas oikeutettuna ja vastedes huomioon otettavana, joten siihen ei ole mitään lisäämistä.

Rahatoimikonttorin antama kertomus kaupungin tileistä ja tilinpäätöksestä, joka kertomus vuositilintarkastajain lausunnon mukaan „suo paljon toivomisen varaa mikäli koskee 1912 ja 1913 vuoden tilintarkastajain sitä vastaan tekemäin muistutusten varteen ottamista“ on, mitä taulutietoihin tulee, ote mainitun konttorin tilikirjoista ja antaa niinkuin tunnettu summittaistietoja budjetin meno- ja tuloeristä, jota vastoin siihen ei panna esimerkiksi eri tilien alkavia siirtosummia, ei myöskään edellisinä vuosina joihinkin tarkoituksiin, esim. rakennustöihin y. m. myönnettyjä määrärahoja töiden jatkuessa useampia vuosia. Revisionikonttori on kyllä aikaisemmin huomannut, että Rahatoimikonttorin tilinpitokaavion järjestys kaipaisi erinäisiä parannuksia ja kun ne kaupungin tililaitoksen ehdotetun uudestijärjestämisen yhteydessä pantanee toimeen, otettanee varmaan tilintarkastajain tässä mainitsemat seikatkin huomioon. Seurauksena tästä on silloin oleva täydellisemmät ja asiaan vähemmän perehtyneelle tarkastajalle valaisevamat tiedot puheena olevassa tilinpäätöskertomuksessakin, mihin luultavasti vuositilintarkastajain tyytyvät. Siten myös raukeaisi kysymys tähän kertomukseen pantavasta laajemmasta tilastosta, jota kysymystä Rahatoimikonttori nyt antamassaan kertomuksessa seikkaperäisesti käsittelee.

Kaupungin irtaimen omaisuuden katsastusmiesten huomautusten johdosta on mainittava:

että vesijohtolaitosten vastinetta ainakin toistaiseksi lienee pidettävä tyydyttävänä; sekä

että lopullinen sopimus jo on tehty Humaliston sairaalan kaluston ostamisesta *4,000 markan hinnasta*, mikä Rahatoimikamarin päätöksen mukaan on pantu maksettavaksi yleisestä kalustomäärärahasta.

Lopuksi ovat toiselta puolen vuositilintarkastajat ja toiselta Rahatoimikamari sekä Rahatoimikonttori lukeneet vuositilinpäätöksen tuloksen eri tavoin. Tässä näyttää siltä, kuin eivät tilintarkastajat olisi tarpeellisessa määrässä ottaneet huomioon sitä seikkaa, että budjetin tuloehdotukseen on pantava kuluvana vuonna odotettavana oleva säästö ja menot sovitettava sen mukaan. Ellei nimittäin tätä säästöä otettaisi lukuun, olisi seuraus muun muassa että verottamalla otettava määrä kohoaisi vastaavassa määrässä ja tulisi siten kohtuuttoman suureksi. Tilintarkastajain katsantotavan mukaan taas vuositulo, joka ei kaikilta kohdin käy yhteen vahvistetun budjetin kanssa, osottaisi *vajausta*, joka siis juuri olisi laskettu säästö. Revisionikonttori oli samoin kuin Rahatoimikonttorinkin kertomuksessa ilmoitetaan todennut vajauksen vuodelta 1914 *Smkaksi 147,204: 01*. Tilintarkastajain huomautus että suuria summia on maksettu ikäänkuin budjetista sivuitse näyttää olevan erittäin huomiota ansaitseva, mutta näitä menoja lienee katsottava ja käsiteltävä eri asiana sinänsä kunkin seuraavan vuoden budjettia laadittaessa.

Kun Revisionikonttori tekee mitä kaupungin kassa- ja tililaitoksesta nykyään voimassa olevain epäajanmukaisten määräysten mukaan tehtävissä on puutteiden poistamiseksi ja siihen nähden että kaupungin hallintoa hoitavat lautakunnat, virastot ja laitokset erittäinkin nyttemmin pyrkivät samaan suuntaan, lienee nyt, lukuunottamatta kysymyksiä entisen vaivaistalon kirkon sisustamisesta sairaalaosastoksi ja suurista poistoista, joihin nähden on toimenpiteitä ehdotettu, kassa- ja tililaitoksen sekä tilintarkastuksen vastaista uudistusta odotellessa tilintarkastajain 1914 vuoden tilejä vastaan tekemät muistutukset kussakin asiallisessa ja harkinnan mukaan oikeaksi havaitussa kohdassa Kaupunginvaltuuston puolelta muuta toimenpidettä aiheuttamatta määrättävä tiedoksi saatettaviksi ja tarkoin noudatettaviksi.

Gunnar Winter.

Läite XI.

Rahatoimikamarin päätös joulukuun 20 päivältä 1915 menettelystä rahavaroja kaupunginkassasta tilattaessa.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto marraskuun 2 päivänä 1915 oli antanut Rahatoimikamarin tehtäväksi kaupunginkassasta tapahtuvaan rahavarain tilaukseen nähden järjestää sellaisen menettelyn, että 1916 vuoden alusta on rahavaroja maksettavaksi osoitettaessa esitettävä selvitys siitä, että määrärahoja kuhunkin tarkoitukseen on käytettävänä vahvistetun budjetin puitteissa, on Rahatoimikamari Rahatoimikonttorin esityksestä ensiksi mainittuna päivänä määrännyt:

että laskut, maksulistat ja muut rahavarain tilaukset on samoinkuin tähänkin asti lähetettävä Rahatoimikamariin, ja on tällöin etuantina tilattu rahasumma oleva jaettuna niiden budjettieräin kesken, joita varten etuanti on tilattu, kuitenkin niin että asianomaisten viranomaisten hyväksymät laskut saa välittömästikin lähettää Rahatoimikonttoriin;

että Rahatoimikamari sitten lähettää Rahatoimikonttoriin kaikki Kamariin saapuneet laskut, maksulistat ja muutkin rahatilaukset joko alkuperäisinä tai Kamarin kansliassa tämän mukaisesti kirjoitettuina maksumääräyksinä;

että kaikki Rahatoimikonttoriin annetut laskut y. m., joita varten määrärahoja on käytettävänä, numeroidaan yhteen jaksoon ja heti merkitään asianomaisiin tileihinsä n. s. jakojournaliin, jossa ovat sekä kaikki budjetissa luetellut erät että siirtyvätkin tilit, sekä varustetaan merkinnällä: „Merkitty muistutuksesta: Tili — — —“;

että kirjaan pannut laskut y. m. Rahatoimikonttorissa kirjoitetaan kahteen yhtäpitävään luetteloon, joista toinen on maksumääräysluettelona ja toista säilytetään Rahatoimikamarissa;

että luetteloissa on oleva sarakkeet numeroa ja maksun saajaa varten, tyhjä sarake vastaisia merkintöjä varten ja niinkään tyhjä sarake maksettavia rahamääriä varten, jotka viimeksi mainitut lasketaan yhteen valvonnan ja kirjanpidon toimittamiseksi;

että Rahatoimikonttori lähettää mainitun luettelon ynnä siihen merkityt laskut ja rahatilaukset kuhunkin Rahatoimikamarin kokoukseen lopullisen maksumääräyksen antamista varten;

että, jollei Rahatoimikamari silloin hyväksy jotakin luetteloon kirjoitettua erää, se poistetaan ja luetteloiden loppusummat muutetaan tämän mukaisesti;

että muut lähetetyt laskut ja rahatilaukset, joita Rahatoimikonttori syystä tai toisesta ei ole voinut merkitä asianomaiseen tiliin, viivyttelämättä palautetaan Rahatoimikamariin ilmoitamalla tämän menettelyn syy joko lähetetyssä asiakirjassa tai sen oheisessa kirjelmässä;

että, jos Rahatoimikamari sittemmin päättää maksun siitä huolimatta suoritettavaksi, lasku tai tilaus palautetaan Rahatoimikonttoriin Rahatoimikamarin kirjallisella maksumääräyksellä varustettuna; sekä

että kaikki kaupungin varoista suoritettavat maksut on sekä kirjoitettava maksu-määräyslistaan että varustettava merkinnällä kirjaanpanon toimittamisesta, ennenkuin maksuja saa suorittaa, lukuunottamatta kuitenkin työntekijäin palkkauslistoja, joiden maksamisessa menetellään samoin kuin tähänkin asti, kassaosotuksia, jotka Rahatoimikamarin päätöksen mukaan paikalla lunastetaan, sekä erääntyneitä obligatsioneja ja korkolippuja, jotka joka tapauksessa lunastetaan ilman Rahatoimikamarin maksumääräystä.

Esitys Itäisen ja Läntisen Viertotien kunnossapidon ottamisesta kaupungin huoleksi.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI

Toukok. 15 p:nä 1916.

N:o 380.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Rahatomikamari maaliskuussa 1915 oli antanut tarkoitusta varten asettamansa komitean tehtäväksi laatia ehdotuksen niiden maksujen tarkistamiseksi, mitkä Kaupunginvaltuusto vuonna 1912 oli määrännyt kunnalle maksettavaksi Itäisen Viertotien kunnossapidosta, ja sittemmin kaupungin yleisten töiden Hallituksen vireille panema kysymys Läntisen Viertotienkin katupäällystyksen kunnossapidon ottamisesta kaupungin haltuun oli lähetetty samaan komiteaan, on komitea asiasta antanut tämän oheisen mietinnön. Rahatoimikamari on puolestaan kaikin puolin yhtynyt tehtyyn esitykseen ja sentähden kunnioittaen esittää, että Kaupunginvaltuusto sen hyväksyisi.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Jarl W. Andersin.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Sittenkun Maistraatti kirjelmässä syyskuun 16 päivältä 1911 oli pyytänyt Kaupunginvaltuuston lausuntoa Itäisen Viertotien varrella sijaitsevain talojen omistajain velvoittamisesta panemaan mainitun viertotien kuntoon ja pitämään sen kunnossa, ja Kaupunginvaltuusto oli lokakuun 3 päivänä samaa vuotta käsenyt Rahatoimikamarin asianomaisten asiallisten kanssa neuvoteltuaan laatia ehdotuksen katujen kunnossapidon ottamisesta kunnan huostaan, antoi Kamari helmikuun 22 päivänä 1912 esityksen asiasta ja ehdotti m. m., että Kaupunginvaltuusto antaisi Kamarin toimeksi tehdä talonomistajain kanssa sopimuksen katujen kunnossapidon antamisesta kaupungin huoleksi kaupungin yleisten töiden Hallituksen laskemista maksuista. Valtuusto myöntyi esitykseen ja välikirjan

tekivät vähitellen noin puolet puheena olevain talojen omistajista, jota vastoin jällellä olevat talonomistajat eivät suostuneet tekemään sopimusta esitetyillä ehdoilla. Jonkin ajan kuluttua muuan viimeksi mainituista talonomistajista kuitenkin teki esityksen, että kaupunki ottaisi huolekseen hänen katuosansa kuntoonpanon ja kunnossapidon, ja ilmoitti kaupungin yleisten töiden Hallitus siltä vaaditussa lausunnossa silloin melko lailla korotetun maksun, joka oli johtunut siitä, että Maistraatti liikenteen lisääntymisen takia oli määrännyt ajotien päällystettäväksi noppakivillä. Tämän johdosta esitettiin Rahatoimikamarissa, että niille viertotien viereisten talojen omistajille, jotka eivät olleet kaupungin kanssa tehneet sopimusta kadun kunnossapidosta, olisi määrättävä muuttuneiden olojen mukaiset uudet maksut, ja antoi Kamari maaliskuussa 1915 allekirjoittaneista kokoonpannun komitean toimeksi valmistella asiaa ja laatia ehdotuksen. Kuluvan vuoden alussa annettiin saman komitean valmisteltavaksi kaupungin yleisten töiden Hallituksen tekemä, Läntisen Viertotien puutteellisen tilan aiheuttama esitys että kaupunki ottaisi tämänkin liikenneväylän kunnossapidon huolekseen.

Kaupunkikunnan ja tontinomistajan välisen sopimuksen katujen kunnossapidon ottamisesta kunnan huoleksi järjestää toukokuun 4 päivänä 1896 annettu armollinen asetus, joka säätää, että kunnan on arvioiduttava kunkin tontin katuosan kunnossapidon vuotuinen keskikustannus, laskettuna pinta-alan, arvioimisaikaan olevan liikenteen, katuosan tilan ja muiden kunnossapitokustannuksiin vaikuttavain seikkain pohjalla. Sittenkun sellainen arvioiminen on tehty, on se vuotuinen vastike, josta kunta ottaa kadun kunnossapidon hoitaakseen, kaupunginvaltuuston määrättävä, ja on valtuuston samalla pantava määräämään, jonka kuluessa tontin omistaja tai haltija voi ilmoittautua sopimusta tekemään. Sopimukset on siis tarkoitettu kumpaiseltakin puolen vapaaehtoisiksi ja molemminpuoliseen etuun perustuviksi. Tonttia myydessään voi kaupunki kuitenkin nimenomaan varata itselleen oikeuden kadun kunnossapidon hoitamiseen, ja tästä onkin Helsingin Kaupunginvaltuusto maaliskuun 30 päivänä 1901 tehnyt päätöksen. Tätä sisällystä oleva ehto on niinikään kauppakirjoihin pantu tontteja myydessä 1902 vuoden alusta lähtien, mutta kun osa puheena olevista tonteista on jo aikaisemmin siirtynyt yksityisten omiksi ja viertoteiden uusi kunnossapitotaksa näyttää olevan laadittava saman perusteen mukaan kaikkiin tontteihin nähden, lienee aiottu siirto saatava aikaan vapaaehtoisen sopimuksen kautta. Niinkuin asiasta aikaisemmin on lausuttu (*Kvston pain. asiakirj. N:o 10 vuodelta 1901*), näyttää sentähden kaupungin puolestaan olevan tyydyttävä siihen etuun, että saa ajanmukaisen ja hyvin kunnossapidetyn katupäällystyksen, ja talonomistajille luovutettava se taloudellinen hyöty, mikä johtuu siitä, että liikenteen kasvamisen johdosta lisääntyvä katujen kunnossapitoarasitus vaihdetaan maksuun, joka on vahvistettu pääasiallisesti niiden olojen mukaisesti, jotka ovat vallinneet kulloinkin sopimusta tehtäessä.

Ehdot, joilla kunta ottaa katujen kunnossapidon huolekseen, määritellään Helsingin kaupunkiin nähden Kaupunginvaltuuston maaliskuun 12 ja heinäkuun 2 päivänä 1901 tekemissä päätöksissä:

1) että arvioimisissa, jotka on toimitettava ennenkuin sopimus mainitusta kunnossapidosta tehdään, on noudatettava seuraavaa kaaviota:

$$X = Y_m + Y'_n + c = \frac{rP^m}{P^t - 1} S + \frac{rP^n}{P^t - 1} A + c,$$

jossa m = niiden vuosien luku, mitkä sopimuksen syntyessä ovat kuluneet uuden kivi-päälystysaineen hankkimisesta, sekä

n = niiden vuosien luku, jotka sopimuksen syntyessä ovat kuluneet viime uudistuksesta ja

jossa on seuraavat vakiot:

P = maksujen kasvuutusprosentti *);

S = uuden kiviaineen arvo;

t = uuden kiviaineen kulumisaika;

A = uuden päällystykseen kustannukset;

T = kahden peräkkäisen uudistuksen välinen aika; sekä

c = valmiin kadun vuotuiset kunnossapitokustannukset;

2) että näistä vakioista korkokanta määrätään 4.5 %:ksi ja muut sen nojalla mitä asiaa valmistelemaan asetettu valiokunta on lausunut (*Koston pain. asiakirj. N:o 10 vuodelta 1901*), sen ohessa tarkoin huomioon ottaen kaikki arvioimiseen vaikuttavat eri asianhaarat;

3) että kadun kunnossapitokustannukset määrätään ikäänkuin katu olisi ainiaan oleva päällystettyä samalla aineella, mikä maksua määrätessä edellytetään, kuitenkin niin että, jos kalliimpaan aineeseen harkitaan olevan siirryttävä kymmenen vuoden kuluessa viimeksi mainitusta ajankohdasta, maksu lasketaan perustuksena pitäen tuota kalliimpaa päällystysainetta, minkä ohessa tontinomistajalta vaaditaan kalliimmasta aineesta aiheutuva vastaava lisämaksu kerta kaikkiaan;

4) että jalkakäytävän kunnossapidon tulee seurata ajotien kunnossapidon mukana;

5) että jalkakäytävän kunnossapitomaksut lasketaan ikäänkuin jalkakäytävä olisi varustettu hakatulla reunuskivellä sekä päällystetty joko hakatuilla toisluokkaisilla noppakivillä tai asfaltilla ja että, jos jalkakäytävä sopimusta tehtäessä kunnossapidon luovuttamisesta kaupungille ei ole vastamainittua laatua,

*) Tässä esitetty kaavion kirjainmerkkien selitys kaipa lisäselvitystä sikäli, että P oikeastaan merkitsee korkokantaa, s. o. $P = 1 + \frac{p}{100}$, jossa p merkitsee prosenttia. Kaaviossa esiintyvä kirjain r on käsitettävä merkitseväksi $\frac{p}{100}$.

mutta sen laittaminen sellaiseksi katsotaan olevan toimeenpantava kymmenen vuoden kuluessa siitä, pannaan tontinomistajan maksettavaksi vastaava lisämaksu kerta kaikkiaan; sekä

6) että katujen kunnossapitomaksun vahvistetut perusteet ovat noudatettavina tammikuun 1 päivään 1916, jota ennen nämä perusteet on saavutetun kokemuksen ja muuttuneiden olojen vaatimalla tavalla uudistettava, mikä uudistus ei kuitenkaan saa muuttaa kaupungin ja tontinomistajan kesken sitä ennen tehtyä sopimusta asiasta.

Itäisen Viertotien kunnossapidosta mainittakoon, että kaupunki on ottanut hoitaakseen 26 katuosaa, niistä 25 heinäkuun 1912 ja tammikuun 1914 välisenä aikana tämän oheisen (Liite I), Kaupunginvaltuuston vahvistaman taksan mukaan, sekä syyskuussa 1914 yhden, johon on sovitettu toisia laskuperusteita. Talonomistajat pitävät nykyään kunnossa 25 katuosaa ja näille nyt olisi saatava uusi taksa. Vaikka maksu onkin laskettava erikseen kunkin eri talon osalta, on komitea kuitenkin katsonut sopivaksi toimituttaa yleislaskelman, joka osottaa, missä määrin nykyinen kunnossapitorasitus eroaa aikaisemman laskelman mukaisesta (Liitteet II, III). Tässä on edellytetty viertotien keskileveydeksi 28 metriä kaksin 5 metriä levein jalkakäytävin ja 18 metriä levein ajotein, jonka alasta kaksiraiteinen raitiotie täyttää noin 5 metriä. Sen johdosta että raitiotie on sijoitettu ajotien itälaitaan ja Raitiotie- ja Omnibusosakeyhtiö pitää kunnossa sen osan katupintaa, on kadun kunnossapito jakautunut eri tavoin viertotien eri puolilla sijaitsevain tonttien kesken. Vaikka komitean mielestä olisikin suotavaa, että maksut tontin kutakin pituusmetriä kohti määrättäisiin yhtä suuriksi toistensa vastapäätä viertotien kumpaisellakin puolen sijaitsevain talojen osalta, joitten katsottaisiin olevan velvolliset raitiotien asemasta huolimatta pitämään kunnossa yhtä leveitä katupintoja, joten vastedes kävisi raitiotielinjan ehdollisen siirtämisen toimittaminen talonomistajain oikeuteen kajoomatta, on komitealla varsin vähän toiveita siitä, että Itäisen Viertotien varrella sijaitsevain talojen omistajat, jotka nykyään todella pitävät kunnossa vain sangen kapeaa katukaistaletta, hyväksyisivät sellaista menettelyä. Komitean on sentähden täytynyt seurata kaupungin yleisten töiden Hallituksen aikaisemman taksan laadinnassa noudattamaa menettelyä, s. o. lähteä olevain olojen pohjalta ja laskea viertotien itä- ja länsipuolella sijaitsevain tonttien maksut katualalta, jonka pituus viertotien pituussuunnassa on metri ja jonka leveys luetaan ajotien keskiviivaan.

Niinkuin liitteistä II ja III näkyy, on eri päällystysaineita ja niiden lujuutta silmällä pitäen laadittu neljä vaihtopuolista laskelmaa, nimittäin:

Päällystys:

I: Asfaltilla päällystetyt ja reunuskivellä varustetut jalkakäytävät.
Ajotie I noppakivistä asfalttiin.

Kestävyys:

Uudestipäällystys 15 vuoden, uudistus 30 vuoden kuluttua.
Uudistus 30 vuoden kuluttua uudesti päällystystä toimittamatta.

- II: Jalkakäytävät niinkuin edellä.** Niinkuin edellä.
 Ajotie 11 m leveydeltä päällystetty Noppakivipäällystys niinkuin edellä;
 I noppakivillä asfalttiin ja 7 m ketokivipäällystys uudistetaan 30 vuoden leveydeltä (raitiotien kohdalta) ketokivillä. den kuluttua ja uudestipäällystys toimitetaan joka 5:s vuosi.
- III: Jalkakäytävät niinkuin edellä.** Ajotie päällystetty tavallisella vierroksella. Ajotie uudistetaan joka toinen vuosi.
- IV: Jalkakäytävä ja ajotie niinkuin III.** Ajotie uudistetaan joka kolmas vuosi.

Puheena olevia töitä varten on edellytetty seuraavat yksikköhinnat:

Uusi päällystys:

Päällystyksen uudistus:

Jalkakäytävä, reunuskivi p. m. à 8:—	Reunuskiven p. m. à 1:—
asfaltoiminen m ² :ltä à 6:50	asfaltoiminen m ² :ltä à 3:70
Ajotie, noppakiveys asfalttiin	
m ² :ltä à 14:—	
” ketokiveys, aineet m ² :ltä à 2:50	
” ” työ m ² :ltä à 1:30	ketokiveyksen uudistus m ² :ltä à 1:30
” vierretty,	uudestipäällystys à 1:50

Työnjohtoa, työkaluja y. m. varten on laskettu 10 0/0:n lisäys. Laskelma perustuu oletukseen että uusi päällystys on heti toimitettava ja että sen kustannukset kuoleutuvat kunkin päällystyksen elinajan kuluessa sekä että vuosittain erotetaan summa, joka kasvuutettuna 5 tai 4 1/2 0/0:n korkoa korolle lukemalla nousee sinä aikana, jonka kuluttua uudistus on tarpeellinen, mainitun työn laskettuun kustannusmäärään. Mitä eri päällystystapoihin tulee, voi tuskin olla epäilystä siitä, että se osa viertotietä, jota varten taksa on laadittava ja joka edelleen on päällystettynä vierroksella, on kohdakkoin päällystettävä vaihtopuolisissa ehdotuksissa I ja II esitetyllä tavalla tai varustettava teknillisessä ja taloudellisessa suhteessa näihin verrattavalla päällystyksellä. Nykyhetkellä sitä vastoin vaihtoehdotus III parhaiten vastaa olevia oloja. Sen mukaisesti mitä edellä on sanottu ja siihen katsoen että kunnan etu vaatii sitä ottamaan hoitoonsa Itäisen Viertotien kunnossapidon, koska tämä on niin tärkeä liikenneväylä, että yksityiset talonmestajat tuskin voivat sen päällystystä tyydyttävästi toimittaa ja kunnossa pitää, on komitea päättänyt lopullisten laskelmien pohjaksi esittää III vaihtoehdotuksen, joten ajotie olisi päällystettävä tavallisella vierroksella ja päällystys uudistettava joka toinen vuosi, vaikkei kaupunki näin ollen saisikaan täyttä korvausta menoistaan kalliimman päällystyksen tultua käytäntöön. Tämänkin ehdotuksen mukaan maksut tuntuvasti kohoaisivat aikaisemmista määristä (lähes kaksinkertaisiksi). Tämän mukaisesti lasketut maksut ovat esitettyinä tämän oheisessa taulussa (Liite IV).

Edellä on maksut laskettu suoritettaviksi vuosittain pysyväsien määrin, sen sijaan että Itäistä Viertotietä varten laaditussa aikaisemmassa taksassa oli isonlainen summa edellytetty maksettavaksi kerta kaikkiaan ja sitten pienempi pysyväinen vuosimaksu. Kun talonomistajat pitänevät viimeksi mainittua maksutapaa edullisempänä, koska heidän tonttejaan siten vastedes rasittaisivat pienemmät vuosimaksut, ehdottaa komitea, että heidän sallittaisiin valita tämäkin tapa ja että Rahatoimikamari sentähden anois Kaupunginvaltuustolta valtuutusta saada tehdessään sopimuksia katujen kunnossapidon hoidosta vaihtaa, jos talonomistajat niin haluavat, liitteessä IV mainitun vastikkeen kerta kaikkiaan maksettavaan summaan sekä suhteellisesti vähennettyyn vuosimaksuun.

Edellä mainittujen Kaupunginvaltuuston vahvistamain perusteiden mukaan on sen laatuissa arvioimisissa, joista tässä on puhe, korko luettava 4 1/2 %:n mukaan. Vaikka tässä kohden nyttemmin kävisikin tekeminen muutoksen, koska mainitut perusteet ovat lakanneet olemasta voimassa viime vuoden päättyessä ja korkokannan nostamista 5 %:in perustelisi se seikka, että kaupunki käyttää tätä prosenttia lukiessaan korkoa maksamatta olevalle tontinhinnalle ja määrätessään vuokrasummia, on komitea, siihen nähden että tuollainen muutos aikaansaisi vain vähäpätöisen eron, katsonut että korkokanta olisi pysytettävä ennallaan. Taulussa (Liite IV) viertotien eri tonttien osalta arvatut maksut on sentähden laskettu vastamainittujen perusteiden mukaisesti sillä poikkeuksella, että edellä mainitusta syystä ei ole otettu huomioon siirtymistä kalliimpaan päällystysaineeseen.

Voimassa olevan asetuksen mukaan on pantava määräaika, jonka kuluessa talonomistajalla on tilaisuus ilmoittautua halukkaaksi tekemään kaupungin kanssa sopimus kadun kunnossapidon luovuttamisesta kunnalle vahvistetuin ehdoin. Tätä aikaa ei komitean mielestä ole määrättävä liian lyhyeksi, minkätähden komitea puheena oleviin tontteihin nähden ehdottaa määrääjäksi kolme vuotta, tammikuun 1 päivästä 1917 lukien.

Läntisen Viertotien liikenne on viime vuosina kasvanut, sangen paljon ja saavuttanut likimain saman määrän kuin Itäisen Viertotien liikenne. Katu on päällystetty vierroksella, mutta täytyy kohdakkoin päällystää lujemmalla aineella. Tontinomistajain kunnossa pidettävät viertotien osat ovat verraten vähäiset ja jonkin verran hajallaan, mikä seikka haitallisesti vaikuttaa katupäällystyksen tilaan, ja olisi jo siitakin syystä toivottavaa, että tämän suuren liikenneväylän kunnossapito kokonaisuudessaan tulisi kunnan haltuun. Lähimmässä tulevaisuudessa tuskin kuitenkaan saataneen aikaan lopullisia, kaikkina aikoina voimassapysyviä sopimuksia. Läntinen Viertotie ei nimittäin vielä ole pitkin pituuttaan laajennettu täyteen leveyteensä, minkätähden talonomistajat nykyään tuskin suostunevat suorittamaan vastaisen katupinnan mukaan laskettua maksua, ja

taas toiselta puolen kaupunki saisi viertotien laajennuksen tapahduttua riittä-mättömän korvauksen kadun kunnossapidosta, jos viertotien nykyinen leveys pantaisiin laskelman pohjaksi. Komitean mielestä sentähden voidaan tässä tapauksessa tehdä ainoastaan sellaisia sopimuksia, jotka ovat voimassa kunnes laajennus siitä johtuvine ajotien ja jalkakäytäväin muutoksineen on toimeenpantu. Tähän nähden ja jottei jokaisessa eri tapauksessa olisi tarpeellista kääntyä Kaupunginvaltuuston puoleen, katsoo komitea olevan ehdottaminen, että Rahatoimikamari Valtuustolta anois valtuutusta saada Läntisen Viertotien katuosain kunnossapidosta tehdä talonomistajain kanssa väliaikaiset sopimukset, joissa soveltuvilta kohdin noudatetaan Valtuuston aikaisemmin vahvistamia perusteita. Tästä syystä niinkään näyttää Kaupunginvaltuuston määräämä edellä mainit-tujen maaliskuun 12 ja heinäkuun 2 päivänä 1901 tehtyjen päätösten tarkista-minen voivan jäädä siksi, kunnes lopulliset sopimukset tehdään Läntisen Vier-totien varrella olevain tientekovelvollisten kanssa. Kun mainitun viertotien laajentamiseen tarvittaneen kymmenkunta vuotta, on komiteasta näyttänyt siltä, että puheena olevan tarkistuksen siis kävisi lykkääminen vuoteen 1925 asti, erittäinkin kun puheena olevat perusteet edelleen pääasiassa näyttävät hyvin käyvän yhteen olevien olojen kanssa eikä niiden muuttaminen nykyään ole tarpeellinen.

Edellä lausutun johdosta komitea siis ehdottaa Rahatoimikamarin esitettä-väksi Kaupunginvaltuustolle,

että Kaupunginvaltuusto valtuuttaisi Rahatoimikamarin niiden Itäisen Viertotien varrella sijaitsevain tonttien omis-tajain kanssa, jotka itse pitävät katuosiaan kunnossa, teke-mään sopimuksen mainitun kunnossapidon antamisesta kau-pungin huoleksi vastikkeesta, jota kunkin eri tontin puolesta maksetaan joko ainoastaan tämän oheisessa taulussa (Liite IV) mainittu vuotuinen erä tai, jos talonomistaja niin haluaa, jokin summa kerta kaikkiaan kadun kunnossa-pidon siirtyessä kaupungin haltuun ja sen lisäksi suhteelli-sesti vähennetty vuosimaksu laskettuna niin, että vastikkeen pääoma-arvo 4 1/2 %:n mukaan pysyy ennallaan;

että aika, jonka kuluessa sopimuksen edellä mainituin ehdoin saa tehdä, päättyy joulukuun 31 päivänä 1919;

että Kaupunginvaltuusto valtuuttaisi Rahatoimikamarin Läntisen Viertotien varrella sijaitsevain tonttien omistajain kanssa tekemään väliaikaiset sopimukset kadun kunnossa-pidon siirtämisestä kaupungin haltuun, jotka sopimukset

laadittaisiin niiden perusteiden mukaisesti, mitkä Kaupunginvaltuusto on maaliskuun 12 ja heinäkuun 2 päivänä 1901 vahvistanut noudatettaviksi kunnan ottaessa kadun kunnossapidon huolekseen, ja oleviksi voimassa kunnes Läntinen Viertotie on laajennettu täyteen leveyteensä; sekä

että Kaupunginvaltuusto ulottaisi edellä mainittujen maaliskuun 30 ja heinäkuun 2 päivänä 1901 vahvistamainsa perusteiden tammikuun 1 päivänä 1916 päättyneen voimassaoloajan tammikuun 1 päivään 1926, jota ennen perusteet tarpeen mukaisesti tarkistetaan, saamatta tämä tarkistus kuitenkaan muuttaa kaupungin ja niiden talonomistajain välistä oikeussuhdetta, joiden kanssa jo on tehty lopullinen sopimus kadun kunnossapidon ottamisesta kunnan huoleksi.

Helsingissä, toukokuun 3 päivänä 1916.

A. Listo.

G. Idström.

Ernst A. Löthner.

Jarl W. Andersin.

Liite I.

Kaupunginvaltuuston huhtikuun 16 päivänä 1912 vahvistamat maksut kaupungin toimitettavasta Itäisen Viertotien kunnossapidosta.

Osoitenumero	Maksu kerta kaikkiaan	Vuosimaksu	Sopimus tehty
1:a Itäinen Viertotie	4,000: —	400: —	7 elok. 1912
1 " "	1,250: —	125: —	20 toukok. 1913
3 " "	1,150: —	115: —	24 toukok. 1913
5 " "	1,600: —	160: —	24 toukok. 1913
7 " "	1,200: —	120: —	7 elok. 1912
9 " "	1,100: — 1,250: —	110: —	330: — 8 syysk. 1914
11 " "	1,850: —	185: —	2 marrask. 1912
13 " "	1,450: —	145: —	9 lokak. 1912
15 " "	1,200: —	120: —	
17 " "	1,750: —	175: —	
19 " "	800: —	185: —	
21 " "	1,750: —	175: —	

Osoitenumero	Maksu kerta kaikkiaan	Vuosimaksu	Sopimus tehty
23 Itäinen Viertotie	1,750: —	175: —	
25 ” ”	1,800: —	180: —	18 syysk. 1912
27 ” ”	1,400: —	140: —	
29 ” ”	1,300: —	125: —	
31 ” ”	1,800: —	150: —	29 tammik. 1914
33 ” ”	1,900: —	190: —	
35 ” ”	2,500: —	220: —	14 syysk. 1912
37 ” ”	1,500: —	150: —	
39 ” ”	1,550: —	155: —	
41 ” ”	1,550: —	155: —	
43 ” ”	1,800: —	180: —	
45 ” ”	1,400: —	140: —	
47 ” ”	1,600: —	160: —	8 lokak. 1912
49 ” ”	1,650: —	165: —	8 lokak. 1912
51 ” ”	1,800: —	180: —	8 lokak. 1912
53 ” ”	1,800: —	150: —	18 heinäk. 1912
55 ” ”	500: —	175: —	
57 ” ”	2,300: —	170: —	
59 ” ”	1,500: —	120: —	
61 ” ”	1,250: —	125: —	
2 ” ”	700: —	150: —	31 toukok. 1913
4 ” ”	1,200: —	120: —	2 syysk. 1912
6 ” ”	400: —	90: —	19 toukok. 1913
8—10 ” ”	5,900: —	590: —	5 lokak. 1912
Haapaniemen puistikko	5,150: —	515: —	Kunnossap. kaupungin asia
12 Itäinen Viertotie	2,400: —	240: —	
14 ” ”	2,800: —	280: —	
16 ” ”	2,600: —	260: —	14 lokak. 1912
18 ” ”	1,300: —	130: —	4 syysk. 1912
20 ” ”	1,700: —	170: —	
22 ” ”	1,200: —	120: —	2 syysk. 1912
24 ” ”	1,000: —	95: —	2 syysk. 1912
26 ” ”	1,000: —	90: —	
28 ” ”	1,150: —	110: —	
30 ” ”	1,700: —	170: —	
30:a ” ”	1,900: —	190: —	
32 ” ”	2,000: —	200: —	
34 ” ”	1,600: —	160: —	18 heinäk. 1912
36 ” ”	1,600: —	160: —	18 heinäk. 1912
Raitioteiden osat		1,100: —	

Promemoria.

Lähemmin selvittääkseni kysymystä Hakaniementorin ja Pääskylänkadun välisen Itäisen Viertotien päällystämisestä eri aineilla ja tästä työstä olevista kustannuksista olen tehnyt vertailevia kustannuslaskelmia eri päällystystapain pohjalla.

Laskelmissa edellytetään, että Viertotie on keskimäärin 28 m leveä kaksin 5 m:n levyisin jalkakäytävin sekä 18 m:n levyisin ajotein, jonka itäistä laitaa raitiotie kulkee, ja kustannukset on laskettu tämän normaaliprofiilin pituusmetriä kohti.

Huomioon on otettu neljä eri päällystystapaa, nimittäin:

- I. Jalkakäytävät päällystetyt asfaltilla ja varustetut reunuskivellä sekä koko ajotie päällystetty I noppakivillä asfalttiin.
- II. Jalkakäytävät niinkuin I ja ajotie 11 m leveydeltä (länsilaita) päällystetty I noppakivillä asfalttiin ja 7 metrin leveydeltä (raitiotielinjan ala) ketokivillä.
- III. Jalkakäytävät niinkuin I ja ajotie päällystetty tavallisella vierroksella, jonka on edellytetty kestävän 2 vuotta.
- IV. Jalkakäytävät niinkuin I ja ajotie päällystetty tavallisella vierroksella, jonka on edellytetty kestävän 3 vuotta.

Eri päällystysaineiden lujuteen ja elinkauteen nähden on edellytetty:

että *asfalttikäytävät* kestävät 30 vuotta uudistettuina 15 vuoden kuluttua;

että *I noppakivillä päällystetty ajotie* kestää 30 vuotta uudistamatta;

että *ketokivillä päällystetty ajotie* kestää 30 vuotta uudistettuna joka viides vuosi;

että *vierroksella päällystetty ajotie* kestää, niinkuin edellä mainittiin, 2 tai 3 vuotta.

Kustannukset kuoletetaan 5 0/0:n korolla kunkin päällystysaineen elinkautta vastaavain vuosien kuluessa, minkä lisäksi tulee vuotuinen summa, joka korkoa korolle lukien antaa kunkin päällystysaineen kustannukset määrävuosien kuluttua.

Kustannukset on jaettu kahteen ryhmään, joista toinen käsittää viertotien länsipuoliset ja toinen sen itäpuoliset talot, ja on jälkimäisen ryhmän kustannuksista luettu pois raitiotieyhtiön suoritettava osuus.

Kustannukset on laskettu viertotien pituusmetriä kohti.

Länsi- tai itä- laita.	Rakennuskustannus.			Uudistuskustannus.			Vuosimaksu. Korko 5 0/0.			Vuosimaksu. Korko 4 1/2 0/0.		
	Jalkakäytävä.	Ajotie.	Yhteensä.	Jalkakäytävä joka 15:s vuosi.	Ketokivetty ajotie joka 5:s vuosi.	Vierretty ajotie.	Vuotuinen rak. pääoman kuole-tus.	Vuotuinen uudis-tusmaksu.	Vuosimaksu kaikkiaan.	Vuotuinen rak. pääoman kuole-tus.	Vuotuinen uudis-tusmaksu.	Vuosimaksu kaikkiaan.
	Smk.	Smk.	Smk.	Smk.	Smk.	Smk.	Smk.	Smk.	Smk.	Smk.	Smk.	Smk.
Ehd. I länsi- laita	42:—	138:—	180:—	20:—	—	—	11:70	—:88	12:58	11:05	—:92	11:97
” ” itä- laita	42:—	133:—	175:—	20:—	—	—	11:40	—:88	12:28	10:74	—:92	11:66
Ehd. II länsi- laita	42:—	138:—	180:—	20:—	—	—	11:70	—:88	12:58	11:05	—:92	11:97
” ” itä- laita	42:—	47:50	89:50	20:—	7:75	—	5:82	2:22	8:04	5:50	2:27	7:77
Ehd. III länsi- laita	42:—	—	42:—	20:—	—	15:—	2:73	7:85	10:58	2:58	7:94	10:52
” ” itä- laita	42:—	—	42:—	20:—	—	9:50	2:73	5:29	8:02	2:58	5:37	7:95
Ehd. IV länsi- laita	42:—	—	42:—	20:—	—	15:—	2:73	5:41	8:14	2:58	5:49	8:07
” ” itä- laita	42:—	—	42:—	20:—	—	9:50	2:73	3:75	6:48	2:58	3:82	6:40

Tässä esitetyn laskelman valaisemiseksi on sitä jo sovellettu kahteen taloon, joiden katuosan kunnossapidon kaupunki on ottanut huolekseen, nimittäin viertotien länsipuolella sijaitsevaan taloon N:o 31 ja sen itäpuolella sijaitsevaan taloon N:o 18.

Ensinmainitun talon, jonka tontin pituus on 41 metriä, olisi vuosittain maksettava

	5 0/0 muk.	4 1/2 0/0 muk.
I mukaan	Smk 515: 78	490: 77
II ”	” 515: 78	490: 77
III ”	” 433: 78	431: 13
IV ”	” 333: 74	330: 87

Toisen talon taas, jonka tontin pituus on 47.16 m, olisi vuosittain maksettava

I mukaan	Smk 579: 12	549: 89
II ”	” 379: 17	366: 43
III ”	” 378: 22	374: 92
IV ”	” 305: 60	301: 82

Kaupungin kanssa tehdyn sopimuksen mukaan on talon N:o 31 puolesta vuonna 1913 maksettu 1,890 markkaa ja maksetaan vuosittain 150 markkaa; talon N:o 18 puolesta maksettiin vuonna 1913 1,300 markkaa ja maksetaan vuosittain 130 markkaa.

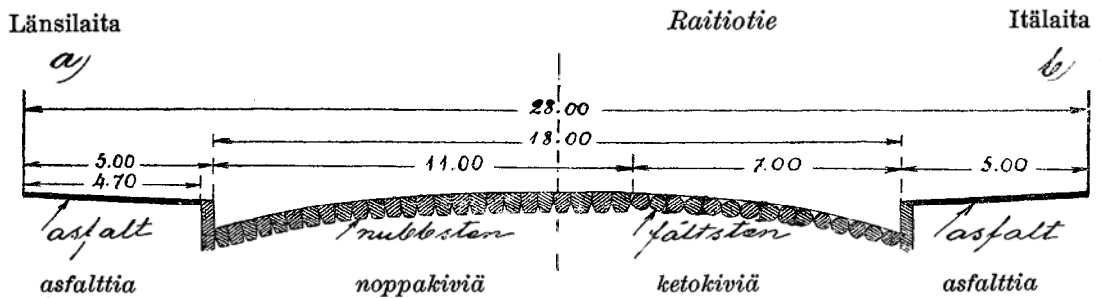
Helsingin kaupungin Rakennuskonttori:

Ernst A. Löthner.

Liite III.

Esimerkki.

Laskelma II ehdotuksen mukaan.

Länsilaita a).

Uutistytöt, jalkakäytävä.

1 p.m. reunuskiveä	8:—	
4.7 m ² asfalttia à 6:50	30:55	38:55
Noin 10 % lisäys	3:45	42:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>42:—</u>

Ajotie.

9 m ² noppakiveystä asfalttiin à 14:—	126:—	
Noin 10 % lisäys	12:—	138:—
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>180:—</u>

Uudestipäällystys, *jalkakäytävä.*

4,7 m ² asfalttia uudistettava à 3: 70	17: 39
1 p.m. reunuskiveä oikaistava	1: — 18: 39
Noin 10 % lisäys	1: 61
	<u>Yhteensä Smk 20: —</u>

Rakennuskustannusten kuolettamiseksi käytetään kaaviota :

$$S'n = S' \cdot q^n - \frac{r (q^n - 1)}{q - 1}; \quad q = 1 + \frac{p}{100}$$

$$S'n = 0 \qquad q = 1 + \frac{5}{100} = 1,05$$

$$S' = 180 \text{ (Smk)}$$

$$r = \text{vuosimaksu}$$

$$n = 30 \text{ (vuotta)}$$

$$p = 5 \text{ (}/\text{)}_0$$

$$0 = 180 \cdot 1,05^{30} - \frac{r (1,05^{30} - 1)}{1,05 - 1}$$

$$r = \frac{180 \cdot 1,05^{30} \cdot 0,05}{1,05^{30} - 1}$$

$$\begin{aligned} \log 180 &= 2,25527 \\ 30 \cdot \log 1,05 &= 0,02119 \cdot 30 = 0,63570 \\ \log 0,05 &= \frac{0,69897 - 2}{1,58994} \end{aligned}$$

$$\text{num. log. } 1,58994 = 38,9$$

$$30 \cdot \log. 1,05 = 0,63570$$

$$\text{num. log. } 0,63570 = 4,322$$

$$4,322 - 1 = 3,322$$

$$r = \frac{38,9}{3,322} \cong \frac{11,70}{1}$$

Vuotuisten kunnossapitokustannusten määräämiseksi käytetään kaaviota :

$$S'n = \frac{r \cdot q (q^n - 1)}{q - 1}; \quad q = 1 + \frac{p}{100}$$

$$S'n = 20 \qquad q = 1,05$$

$$p = 5 \qquad 20 = \frac{r \cdot 1,05 (1,05^{15} - 1)}{1,05 - 1}$$

$$n = 15$$

$$r = \frac{20 \cdot 0,05}{1,05 (1,05^{15} - 1)}$$

$$15 \cdot \log. 1.05 = 15 \cdot 0.02119 = 0.31785$$

$$\text{num. log. } 0.31785 = 2.079$$

$$r = \frac{1}{1.05 \cdot 1.079} = \frac{0.88}{1.079}$$

$$\text{Vuosimaksu kaikkiaan} = 11: 70 + 0: 88 = \underline{\underline{12: 58}}$$

Itälaita b).

Utistyyöt.

2 m ² noppakiveystä asfalttiin à 14: —	28: —	
Noin 10 % lisäys	2: —	30: —
Ainekustannukset 7 m ² ketokiveyksestä à 2: 50	17: 50	
		47: 50
Jalkakäytävän rakennuskustannukset samat kuin a) kohdalla	42: —	
		<u>Yhteensä Smk 89: 50</u>

$$r = \frac{89.5 \cdot 1.05^{30} \cdot 0.05}{1.05^{30} - 1} \cong \frac{5.82}{1.05^{30} - 1}$$

Udestipäällystys.

7 m ² ketokiveystä à 1: 30	9: 10	
Vähenee raitiotieyhtiön osuus 3.2 m ² à —: 65	2: 08	7: 02
Noin 10 % lisäys	—: 73	
		<u>Yhteensä Smk 7: 75</u>

$$r = \frac{7.75 \cdot 0.05}{1.05 (1.05^5 - 1)} = 1: 34.$$

Jalkakäytävän vuotuinen kunnossapitomaksu sama kuin a) kohdalla = 0: 88.

Vuotuismaksu kaikkiaan: 5: 82 + 1: 34 + 0: 88 = 8: 04.

Osote N:o	Jalkakäytävä.			Ajotie						Rak. pää- omaa makse- taan vuo- sittain	Jalka- käytä- vän vuo- tuinen uudis- tuskas- maksu	Ajotien vuotui- nen uu- distus- maksu	Vuosi- maksu yhteensä	Muistutuksia.							
	pituus.	rakennus- kustan- nukset.	uudistus- kustan- nukset.	pituus.	leveys.	kulmataiton oselta tullut lisää.	talonomista- jain kustan- nettava ala.	Raitiotie- yhtiön osuus.	uudistus- kustan- nukset.	ynnä 4 1/2 0/0 korkoa	4 1/2 0/0 muk.	4 1/2 0/0 muk.	4 1/2 0/0 muk.								
15	31.71	1,078	14	634	20	31.71	8.5	—	269.54	—	—	—	66	20	29	17	—	—	95	37	valmis noppakiviajotie ja reunustus.
17	37.00	—	—	740	—	45.53	8.5	40.0	427.00	—	—	—	—	—	34	04	—	—	34	04	valmis noppakiviajotie ja jalkakäytävä.
19	37.00	—	—	740	—	47.00	9.0	52.0	475.00	—	—	—	—	—	34	04	366	87	400	91	valmis jalkakäytävä.
21	41.00	1,722	—	820	—	46.00	9.0	30.0	444.00	—	—	—	105	73	37	72	342	93	486	38	
23	44.00	—	—	880	—	45.50	9.0	15.0	424.50	—	—	—	—	—	40	48	327	87	368	35	" "
27	36.00	—	—	720	—	36.00	9.0	—	324.00	—	—	—	—	—	33	12	250	25	283	37	" "
29	33.00	1,386	—	660	—	33.00	9.0	—	297.00	—	—	—	85	10	30	36	229	39	344	85	" "
33	44.60	1,873	20	892	—	50.00	9.0	27.0	477.00	—	—	—	115	01	41	03	368	42	524	46	
37	38.00	1,596	—	760	—	38.50	9.0	—	346.50	—	—	—	97	99	34	96	267	63	400	58	
39	39.50	1,659	—	790	—	40.50	9.0	—	364.50	—	—	—	101	86	36	34	281	53	419	73	
41	34.50	1,449	—	690	—	42.00	9.0	27.0	405.00	—	—	—	88	97	31	74	312	81	433	52	
43	41.50	1,743	—	830	—	45.50	9.0	27.0	436.50	—	—	—	107	02	38	18	337	14	482	34	
45	35.50	1,491	—	710	—	34.30	9.0	—	308.70	—	—	—	509	36	91	55	32	66	238	43	
55	43.00	—	—	1,200	—	46.00	8.5	—	391.00	—	—	—	—	—	55	20	301	99	357	19	" "
57	43.00	2,400	—	1,280	—	46.00	8.0	—	368.00	—	—	—	147	36	58	88	284	23	490	47	
59	31.00	1,519	—	806	—	31.00	9.0	—	279.00	—	—	—	93	27	37	08	215	49	345	84	
61	25.00	1,225	—	650	—	31.00	9.0	—	279.00	—	—	—	460	35	75	22	29	90	215	49	
12	76.00	2,952	—	1,520	—	80.50	9.0	27.0	493.90	257.60	814	94	181	25	69	92	381	47	632	64	33 p.m. reunuskiveä on.
14	91.00	3,822	—	1,820	—	97.00	9.0	27.0	589.60	310.40	972	84	234	67	83	72	455	39	773	78	
20	50.00	2,100	—	1,000	—	58.00	9.0	20.0	356.40	185.60	588	06	128	94	46	—	275	27	450	21	
26	37.50	1,275	—	750	—	38.50	9.0	—	223.30	123.20	368	45	78	29	34	50	172	47	285	26	valmis reunuskivi.
28	39.00	—	—	780	—	37.00	9.5	—	233.10	118.40	384	62	—	—	35	88	180	04	215	92	" 4.5 m leveä jalkakäytävä.
30	35.00	1,710	—	800	—	37.00	7.5	—	159.10	118.40	262	52	104	99	36	80	122	89	264	68	" reunuskivi.
30 a	29.00	1,620	—	700	—	32.00	5.0	55.0	215.00	89.60	354	75	99	47	32	20	166	06	297	73	
32	49.00	2,058	—	980	—	57.00	9.5	54.0	413.10	182.40	681	62	126	36	45	08	319	07	490	51	
Raitiotieyhtiön osuus									1,385.60	2,286	24										

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1916.

Valiokunnan mietintö eräiden yleishyödyllisessä tarkoituksessa työskenteleväin, aikaisemmin Helsingin Anniskeluosakeyhtiön voittovaroista kannatusapua saaneiden yritysten ja laitosten avustamisesta.

Kirjelmässä tammikuun 10 päivältä 1916 ilmoitti Helsingin Anniskeluosakeyhtiö että, vaikkei sen tilinpäätös vuodelta 1915 vielä tuohon aikaan ollut valmis, saattoi kuitenkin pitää varmana ettei yhtiön vähittäismynti- ja anniskeliike mainittuna vuonna antaisi voittoa. Tämän johdosta ja kun moniaat yleishyödylliset yritykset, joiden toiminnan jatkuminen on vuotuisen apumaksun varassa ja joille aikaisemmin oli annettu määrärahoja voittovaroista sekä, vuonna 1915, näiden varain vähenemisen johdosta, osin voittovaroista ja osin Kaupunginvaltuuston käyttövaroista, varsin luultavasti pyytäisivät Kaupunginvaltuustolta kannatusapua, päätti Valtuusto kokouksessaan mainitun tammikuun 25 päivänä sen valiokunnan sijasta, joka edellisinä vuosina oli asetettu laatimaan ehdotusta kaupungin voittovarain osuudesta jaettaviksi apurahoiksi, asettaa allekirjoittaneista kokoonpannun erikoisvaliokunnan, jonka tuli Kaupunginvaltuustolle antaa lausunto ehdotuksineen siitä, mihin toimenpiteisiin Kaupunginvaltuuston puolelta olisi ryhdyttävä voittovarain puutteen johdosta.

Ilmoittaen että Anniskeluosakeyhtiön liike vuodelta 1915 nyttemmin olemassa olevan tilinpäätöksen mukaan on tuottanut tappiota Smk 356,623:73, pyytää Valiokunta tehtävänsä täyttääkseen antaa seuraavan mietinnön ehdotuksineen esillä olevasta asiasta.

Niinkuin oli edellytettävissä, on kuluvanakin vuonna, käytettävään voittovarain puutteesta huolimatta, erinäisiä avustuksia anottu juovutusjuomavaroista, ja ovat useimmat näistä anojista yrityksiä, jotka jo useana vuonna ovat saaneet kunnalta kannatusapua. Yhteiskuntaa hyödyttävän toimintansa laatuun ja tarkoitukseen katsoen ei näitä yrityksiä näy olevan jätettävä vaille tuollaista avustusta, koska niiden työ sen johdosta epäilemättä kärsisi tuntuva haittaa, vieläpä eräille ehkä tietäisi miltei samaa kuin pakollinen asiain selvitys ja hajaantuminen. Sellaista tulosta täytyisi Valiokunnan mielestä suuresti valittaa, koska puheena olevain järjestöjen suorittama vapaaehtoinen yhteiskunnallinen toiminta kieltämättä täyttää todellista tarvetta ja monessa tapauksessa onnistuneesti täydentää

ja helpottaa kunnan laitosten toimintaa semmoisilla tärkeillä aloilla kuin sairaanhoito, lastenhoito, kansankasvatus y. m. ovat.

Valiokunta on sentähden yksimielisesti kannattanut sitä ajatusta, että kaupungin, siitä huolimatta ettei uusia juovutusjuomavoittovaroja ole tarkoitukseen käytettävänä, tulee astua auttajana väliin ja taloudellisesti kannattaa asianomaisia yrityksiä niiden yhteiskunnallisten ja ihmisystävällisten tehtävain täyttämässä.

Kun Valiokunnan on ollut osotettava tässä kohden käytettäviä keinoja, on sen huomio etusijassa kiintynyt Kaupunginvaltuuston marraskuun 25 päivänä 1913 tekemän päätöksen johdosta juovutusjuomavarain ylijäämästä muodostettuun Helsingin kaupungin voittovarain rahastoon, jossa, lukuun otettuna 4 %:n korko, viime vuoden tilinpäätöksen mukaan on varoja Smk 145,216:46.

Mainitun rahaston perustamisella tarkoitettiin vähitellen rahastoa korkotuloilla kartuttamalla saattaa kunta ja ne yleishyödylliset laitokset, jotka aikaisemmin olivat saaneet avustusta voittovaroista, taloudelliseen riippumattomuuteen vuosittain käytettävänä olevista juovutusjuomavaroista. Edellytettiin kaupungin tulojen juovutusjuomaliikkeestä vähitellen lisääntyvän siinä määrin, että melko paljon ylijäämävaroja vuosittain voitaisiin panna rahastoon.

Kaupunginvaltuuston marraskuun 25 päivänä 1913 juovutusjuomavarain käyttämisestä antamain sääntöjen 7 kohdan mukaan on voittovarain rahaston pääomamäärä pysytettävä sinällään vähentämättä, jota vastoin rahaston korkovarot on etusijassa käytettävä sellaisten olojen järjestämiseen, joita voi johtua juovutusjuomaelinkeinon rajoittamista tahi lopettamista tarkoittavista jyrkemmistä toimenpiteistä, mutta voi Kaupunginvaltuusto asianhaaran vaatiessa niitä käyttää muihinkin yleishyödyllisiin tarkoituksiin, ei kuitenkaan niihin, joista kunta itse on velvollinen pitämään huolta jäseniään verottamalla.

Jo se Kaupunginvaltuuston valiokunta, joka oli saanut toimekseen laatia ehdotuksen Anniskeluosakeyhtiön 1914 vuoden voittovaroista kaupungille tulevan osuuden jakamiseksi, lausui käsityksensä, että Kaupunginvaltuusto oli esteetön silloisissa tavattomissa oloissa käyttämään rahaston varoja sen laatuksiin menoihin, joista silloin oli puhe, vaikka valiokunnan mielestä tämän keinoon käyttämisen kävisi lykkääminen toistaiseksi, koska „valiokunnasta oli näyttänyt tarpeelliselta varata rahaston varat vastaisiin tarpeisiin, ovat olot kun näyttävät viittaavan siihen, että voittovaroja kuluvalta vuodelta (1915) on oleva vieläkin vähemmän kuin vuodelta 1914, jos säästöä syntyy ensinkään, mikä viimeksi mainittu asianlaita näyttää luultavimmalta“.

Valiokunta voi täydellisesti yhtyä edellä mainitun valiokunnan lausuntoon että on sopivaa tässä puheena olevaan tarkoitukseen etusijassa käyttää mainitun rahaston kaikki varat.

Voittovarain rahaston lakkauttamista, mikä edellyttää että Kaupunginvaltuuston päätös voittovarain ylijäämän rahastoon panemisesta ja käyttämis-

tavasta kumotaan, perustelee Valiokunnan mielestä täysin määrin se muuttunut asiointi, mikä nykyään vallitsee juovutusjuomaliikkeen alalla. Kun pitkälle menevää ehkäisy politiikkaa täällä samoin kuin Keisarikunnassakin luultavasti on odotettavana sodan päätyttyä, on vähän toiveita siitä, että vastedes enää saataisiin voittovaroista mainittavaa ylijäämää rahastoon pantavaksi. Kun siis rahaston muodostamisen pääedellytystä, nimittäin että se voitaisiin kasvuuttaa niin suureksi, että sen korkovarot riittäisivät saattamaan kunnan taloudellisesti riippumattomaksi juovutusjuomavaroista, kaikesta päättäen ei enää ole olemassa, on Valiokunta sitä mieltä, että rahasto siten on menettänyt oikeutuksensa ja ettei mikään estä sitä lakkauttamasta. Jos säännöllisten olojen palauduttua Anniskeluosakeyhtiön liike vasten luuloa jälleen voisi jatkua entiseen tapaan ja mainitun liikkeen nettotuotto taas antaisi ylijäämää, niin onhan Kaupunginvaltuusto esteetön ottamaan rahastojärjestelmän uudelleen käytäntöön ja saattamaan 1913 vuoden säännöt uudelleen voimaan.

Valiokunnassa on nostettu kysymys, olisiko voittovarain rahasto nyt kokonaan käytettävä vai eikö ainakin suurinta osaa siitä olisi säilytettävä käytettäväksi rahaston hoitoa varten vahvistettujen sääntöjen mukaisesti. Viimeksi mainitun käsityksen tueksi on muun muassa lausuttu että, kun Kaupunginvaltuuston käytettäväksi menosääntöön pantu määräraha viime vuoden alusta korotettiin 350,000:sta 500,000 markkaan, johtui tämä tuntuva käyttövarain lisääminen etusijassa halusta siten saattaa mahdolliseksi asianhaaran mukaan sovittujen apurahain myöntäminen aikaisemmin voittovaroista avustetuille yrityksille, mihin nähden nyt varsin hyvin voisi runsaammin osottaa käyttövaroja tähän tarkoitukseen. Tähän tulee lisäksi että, mikäli Valiokunnassa on ilmoitettu, Sosialilautakunta paraikaa vallitsevan suuren työväenasuntojen puutteen johdosta valmistelee ehdotusta yleishyödyllisen asunto-osakeyhtiön perustamisesta, johon yhtiöön kaupunki rupeaisi pääosakkaaksi ja johon yritykseen voittovarain rahasto sen käyttämisestä voimassa olevain sääntöjen mukaan sopisi sijoittaa.

Valiokunnan enemmistö ei kuitenkaan ole katsonut voivansa yhtyä tässä kerrottuun kantaan. Joko on voittovarain rahasto kokonaisuudessaan käytettävä vahvistettujen sääntöjensä mukaisesti ja sille määrättyyn tarkoitukseen tai myös on rahasto kokonaan lakkautettava käytettäväksi nyt puheena oleviin tarkoituksiin ja sille vahvistetut säännöt kumottava. Se tärkeä yhteiskunnallinen tarkoitus, johon rahastoa ensin oli aikomus käyttää, näyttää kylläkin ansaitsevan Kaupunginvaltuuston huomiota, mutta siihen tarvittavat varat pitäisi Valiokunnan mielestä aikansa voida osottaa muulla keinoin.

Kun kaupungin tulot juovutusjuomaliikkeestä siis aivan luultavasti vastedes vähenevät, ehkäpä lakkaavatkin, näyttää kunnallishallinnon olevan hyvissä ajoin kiinnitettävä huomiotaan muiden tulolähteiden hankkimiseen niiden yleishyödyllisten tarkoitusten ja yritysten avustamiseksi, joita on voittovaroilla kannatettu ja joita kunta ei voi jättää avustusta vaille. Tuollaisena tulolähteenä mainitta-

koon esimerkiksi teatterien, elävää kuvainteatterien y. m. suoritettava kunnallinen huvivero, jommoisen käytäntöön ottaminen jo on ollut tarkan selvityksen esineenä Kunnallisessa Keskustoimistossa. Mutta ennenkuin tämä asia ehditään lopullisesti järjestää, näyttää kunnan ehdottomasti olevan katsottava, että asianomaisten yritysten ja laitosten yhteiskunnallinen toiminta ei joudu avustuksen puutteessa kärsimään vakavaa haittaa. Tilapäisten apurahain osottaminen tähän tarkoitukseen Kaupunginvaltuuston käyttövaroista ei liene asianmukaista, koska nämä varat on aiottu arvaamattomiin tarpeisiin eikä tähän vuosi vuodelta uudistuvaan tarkoitukseen. Kun jo nyt on edellytettävissä, ettei Anniskeluyhtiön liike kuluvanakaan vuonna tuota voittoa, näyttää kaukonäköisyys vaativan 1917 vuoden vakinaiseen menosääntöön panemaan esimerkiksi 200,000 markkaa sellaisten yleisten yritysten kannattamiseksi, jotka aikaisemmin ovat saaneet kannatusapua Anniskeluyhtiön voittovaroista, ja lienee sopiva antaa Rahatoimikamarin tehtäväksi panna tämä erä ensivuotiseen budjettiehdotukseensa käytettäväksi sillä tavoin kuin Kaupunginvaltuusto vastedes katsoo sopivaksi päättää. Mainittuun määrärahasummaan ei ole luettu Korkeasaaren eikä Seurasaaren kustannuksia, koska Valiokunta ei ole katsonut tehtävänsä käsittävän lausunnon antamista mainittujen kansanpuistojen vastaisesta kunnossapidosta, sen asian valmistelu kun lähinnä näyttää olevan Rahatoimikamarin tehtävä.

Niinkuin edellä mainittiin, oli voittovarain rahaston pääomasäästö $31/12$ 1915 Smk 145,216: 46, mihin lisäksi tulee kuluvan toukokuun loppuun asti 4 % mukaan kasvaneita korkoja (sotavero pois luettua) Smk 2,299: 28, eli kaikkiaan Smk 147,515: 72. Kun Valiokunnan tuonempana olevan jakoehdotuksen mukaan nyt puheena oleviin tarkoituksiin käytettävät varat nousevat kaikkiaan 187,030 markkaan, on Valiokunta katsonut olevan ehdottaminen, että määrärahat niille yrityksille, joiden avustamista on pidetty toivottavana ja tarpeellisena, mutta joille apurahoja ei riitä voittovarain rahaston varoista, tällä kertaa annettaisiin Kaupunginvaltuuston käyttövaroista. Tarvittava lisäsumma olisi siis, jos Valiokunnan jakoehdotus hyväksytään, Smk 39,514: 28.

Annetut hakemukset, jotka ovat erikseen mainittuina mietinnössä jälempänä olevassa luettelossa, ovat tavanmukaisessa järjestyksessä olleet asianomaisten hallitusten ja lautakuntain valmistelevasti tarkastettavina. Tässä kohden on Kaupunginvaltuuston voittovarabudjetin järjestelyä varten marraskuun 25 päivänä 1913 vahvistamat, kunnan asetuskokoelmassa noudatettaviksi julaistut säännöt sivuutettu sikäli, että Vaivashoitohallituksen käsittelemiä hakemuksia ei, niinkuin olisi pitänyt, ole annettu Kaupunginvaltuuston kansliaan, vaan välittömästi Hallitukseen, minkä ohessa mainittu hallitus on käsitellyt köyhäin lasten työkotien toimikunnan, Kaupunkilähetyksen, mikäli koskee sen vastaanottokotia, ja Rouvasväenyhdistyksen tekemät hakemukset, vaikka nämä yritykset puheena olevassa

kohden Kaupunginvaltuuston toukokuun 25 päivänä 1915 tekemän ja viranomaisten tiedoksi saatetun päätöksen johdosta ovat kaupungin Kasvatuslautakunnan alaiset. Valiokunta on kuitenkin enempään mutkain välttämiseksi katsonut voivansa ottaa tutkittavakseen nämäkin hakemukset vastamainittua tietä saapuneina. Seuraavassa tekee Valiokunta selkoa asianomaisten viranomaisten antamista lausunnoista sekä esittää kunkin ryhmän kohdalla oman lausuntonsa.

N:ot 1—5.

Kansanlastentarhain Johtokunta

on puoltanut myöntymistä kaikkiin edellä mainittujen numeroiden kohdalla lueteltuihin hakemuksiin sekä niistä lausunut seuraavaa:

„*Helsingin lastentarhain kesäsiirtolain komitea* on anonut 5,200 markan määrärahaa eli 1,000 markkaa enemmän kuin mitä se oli samaa tarkoitusta varten saanut viime vuonna, johtuen mainittu korotus nykyisestä kalliista ajasta. Siihen katsoen että lastentarhain opettajiston toimesta on kerätty varoja niin paljon, että niillä voidaan pitää voimassa useimmat komitean kaikkiaan seitsemästä kesäsiirtolasta, sekä tuntien kuinka vaatimattomasti ja tunnollisesti nämä siirtolat on järjestetty ja johdettu, katsoo Johtokunta olevan puoltaminen myöntymistä hakemukseen.

Neidit Therese Vuorenheimo ja *Elsa Borenius* anovat 3,950 markkaa *Hermannissa* olevan *Kotikallion lastenseimen* voimassapitoon, joka laitos viime vuonna sai 3,000 markan apurahan. Elintarpeiden hinnan kohoaminen, joka tuntuu tässä laitoksessa, jossa lapsia ruokitaan, vaatii korottamaan määrärahaa. Tässä tohtori *Tor Waenerbergin* innostuneessa ja taitavassa johdossa olevassa lastenseimessä on lastentarhain tarkastaja usein käynyt ja laitos näyttää nykyaikaiseen pienten lasten hoitoon ja siisteyteen nähden täyttävän suurimmatkin vaatimukset, minkä johdosta Johtokunta puoltaa anottua apurahaa sille annettavaksi.

Rouva Nora Krogerus anoo 3,400 markan määrärahaa johtamaansa *Kallion ruotsinkielistä työtupaa* varten. Tässä työtuvassa opetetaan lapsille veistoa, jalkinetyötä, harjantekoa, ompelua ja muita käsitöitä, joita lapset voivat harjoittaa loma-aikoinaan. Laitoksessa annetaan niinkään ruokaa näille köyhille lapsille, joiden terveys muutoin joutuisi liian niukan ravinnon johdosta kärsimään. Lastentarhain tarkastaja on vuoden varrella usean kerran käynyt työtuvassa ja havainnut siellä vallitsevan hyvän kurin ja järjestyksen, samalla kun lapset ovat olleet reippaita ja virkkuja. Tähän nähden tätäkin anomusta puolletaan.

Neidit Lydia Wendell, Elsa Olin ja *Louise Stoltzenberg* anovat 350 markan määrärahaa *Töölönkadun 47:ssä olevaa työtupaa* varten, joka viime vuonna sai 600 markan apurahan. Tämä työtupa, jossa on käynyt noin 90 lasta, on yli-

päättään laadultaan kansakouluoppilaiden käsityökurssi (veistoa ja ompelua), mutta sen toiminta ei ole niin laaja kuin Kallion työtuvan. Sen sijaan on sillä suuri merkitys Töölön lastentarhassa käyneiden lapsien yhdyssiteenä. Anottu apumaksu on aikomus käyttää työaineisiin ja eräiden apulaisten palkkaukseen. Opettajattaret tekevät pääasiallisen työn korvauksetta. Vastamainittujen seikkain johdosta katsoo Johtokunta olevan puoltaminen tätäkin hakemusta.

Neiti Bertha Hannén on anonut 1,000 markan apurahaa eli samaa määrää kuin viime vuonnakin *Korkeavuorenkadun 1:ssä olevalle työtuvalle*. Tämä laitos on järjestetty samaan tapaan kuin Töölön työtupakin, mutta lapset eivät saa ruokaa. Laitoksessa käy ainoastaan poikia. Se on avoinna kolmena päivänä viikossa ja vastaanottaa 40 lasta. Laitosten kustannukset ovat tosin noin puolta suuremmat kuin Töölön työtuvan, jos otetaan huomioon lasten luku ja työaika, mutta siihen nähden että laitos on avoinna kolmasti viikossa, eivät opettajattaret voi korvauksetta käyttää siihen aikaansa. Kun laitoksen työtä on johdettu asianharrastuksella ja asiantuntemuksella, katsoo Johtokunta voivansa puoltaa apumaksua edelleen myönnettäväksi tällekin laitokselle.“

Kaikille edellä mainituille laitoksille on Valiokunta puoltanut myönnettäväksi anotun määräisiä avustuksia.

N:ot 6—9.

Ruotsinkielisten kansakoulujen Johtokunta

on näistä hakemuksista lausunut seuraavaa:

„*Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistyksen toimikunta* anoo 11,000 markan apurahaa kaupungin ruotsinkielisten kansakoulujen köyhäin ja kivuloisten lasten kesäsiirtolain kustantamiseksi sekä lisäksi 5,000 markkaa tuberkuloosisten oppilaiden virkistyskodin voimassapitoon ja risatautisten oppilaiden hoidon kustantamiseksi Högsandin parantolassa. Yhdistys, jonka mainitun suuntainen toiminta on jatkunut usean vuoden, on viime kesänä toimikunnan antaman kertomuksen mukaan siirtoloihinsa ottanut kaikkiaan 246 lasta, joista 26 tuberkelitautista oleskeli koko kesän tällaisia lapsia varten järjestetyssä siirtolassa ja muut kuusi viikkoa erinäisissä muissa siirtoloissa. Ne kaikki puolin oivalliset toimenpiteet, joihin toimikunta on paljon aikaa ja voimia uhraten ryhtynyt saadakseen kesäsiirtolansa tarkoituksenmukaisesti järjestetyiksi, ansaitsevat kaikkea tunnustusta, ja erittäin suotavaa olisi, että yhdistys ensi kesänäkin voisi toimintaansa jatkaa mikäli mahdollista yhtä laajasti kuin viime vuonna, mikä kuitenkin kohtaa vaikeuksia nykyisen kalliin ajan johdosta. Yhdistys on puheena

oleviin tarkoituksiin aikaisemmin saanut määrärahoja Anniskeluosakeyhtiön voittovaroista kaikkiaan 20,000 markkaa, mutta on kuluvana samoin kuin viime vuonnakin anonut tuntuvasti vähempää määrää eli kaikkiaan 16,000 markkaa. Johtokunta mitä hartaimmin puoltaa myöntymistä tähän anomukseen kokonaisuudessaan.

Helsingin Kuuromykkäyhdistys on anonut 1,000 markan apurahaa voimassa pitämäänsä alaikäisten kuuromykkäin lastentarhakoulua varten. Yhdistys, jonka viime vuonna täytyi rajoittaa kaupungissa asuvain kuuromykkäin hyväksi harjoittamaansa toimintaa, sen johdosta että sille aikaisemmin annettu 1,500 markan määräraha vähennettiin 1,000 markkaan, on edelleen pitänyt voimassa vuonna 1900 perustamaansa lastentarhakoulua, jota on hoidettu hyvin sekä suurella asianharrastuksella. Kun asia muutoinkin on erittäin kannatusta ansaitseva, esittää Johtokunta myönnyttäväksi puheena olevaan anomukseen.

Nuorisoliitto Fylgian johtokunta on puheenjohtajansa filosofiantohtori Albert Liliuksen kautta anonut lukuvuodeksi 1916—1917 saman suuruista apurahaa kuin viime vuonnakin eli 1,500 markkaa liiton iltakurssien voimassapitoon. Näiden nykyisiä ja entisiä kansakouluoppilaita varten aiottujen kurssien tarkoituksena on osin voimistelu- ja soitantoharjoituksilla kehittää nuorison käytännöllistä kasvatusta, osin kokouksia ja iltamia toimeenpanemalla edistää ruumiillista terveyttä, aatteellisia pyrintöjä ja hyviä tapoja. Liiton tarkoituksena on niinkään pitää voimassa kansakoulujen opettajiston ja kansakouluista päässeiden oppilaiden välistä yhteyttä hankkiakseen viimeksi mainituille hyvin tarpeellista tukea kasvuvuosina. Nämä pyrintöt, joihin useat kansakoulujen toimihenkilöt ovat innolla antautuneet, ovat hyvin ansainneet apua kunnan puolelta. Johtokunta sentähden kaikin puolin kannattaa liiton anomusta jatkuvan apurahan saamisesta.

Helsingin ruotsinkielisen kansanopiston johtokunta, jolle viime vuonna ei voitu antaa anomaansa 1,500 markan määrärahaa, on jälleen pyytänyt tulla huomioon otetuksi ja maininnut, että toimikunta, joka ei ole tahtonut keskeyttää kansanopiston jo nelikolmattavuotista toimintaa, on sitä päättänyt jatkaa siinä toivossa että kuitenkin olisi mahdollista saada kaupungilta kannatusapua yritykselle. Tässä kansanopistossa on vuodelta 1914—1915 annetun kertomuksen mukaan käynyt 100 oppilasta ja se on pääasiassa työskennellyt saman ohjelman mukaan kuin ennenkin. Tällaisessa kansanopisto-opetuksessa noudatetun voimaperäisen yhteistyön sekä opettajain ja oppilaiden henkilökohtaisen kosketuksen johdosta on tällä toiminnalla tärkeä merkitys nuorison kasvattamisessa ja jalostamisessa sekä sen työskennellyttämisessä. Kun kansanopistoa, sen johdosta että sen oppilaat ovat 18—20 vuoden ikäisiä, alkeiskurssiensaakin vuoksi käy pitäminen jonkinlaisena kaupungin kustantaman ruotsinkielisen työväenopiston valmistavana kouluna, katsoo Johtokunta sen täysin ansainneen avustusta kaupungin puolelta ja pyytää tämän johdosta ehdottaa kansanopistolle annettavaksi 1,500 markan apurahan.“

Valiokunta on tahtonut puoltaa myönnettäväksi anomuksiin N:oihin 6 ja 7 ja Helsingin ruotsinkieliselle kansanopistolle, joka viime vuonna ei saanut apurahaa, myönnettäväksi hyödyllisen ja ansiokkaasti johdetun toimintansa johdosta 1,000 markkaa. Nuorisoliitto Fylgialle on niinkään puollettu myönnettäväksi 1,000 markkaa eli sama määrä, mikä liitolle annettiin viime vuonna.

N:o 10.

Kaupungin suomenkielisten kansakoulujen Johtokunta,

jolta on pyydetty lausuntoa *Helsingin suomenkielisten kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistyksen* anomuksen johdosta saada 28,500 markkaa köyhäin ja sairaiden oppilaiden kesäsiirtolain kustantamiseksi, on mitä hartaimmin puoltanut mainittua anomusta, sillä ehdolla että asianmukainen tili varain käyttämisestä vastedes annetaan.

Valiokuntakin puoltaa myöntymistä esillä olevaan anomukseen.

N:ot 11—15.

Kasvatuslautakunta

on tässä puheena olevista anomuksista lausunut seuraavaa:

„Kasvatuslautakunta katsoo ensinnäkin olevan huomauttaminen, etteivät sen mielestä nykyisetkään taloudellisessa suhteessa tukalat ajat voi oikeuttaa pääkaupunkia rajoittamaan kasvavan polven opetusta ja kasvatusta tarkoittavia toimenpiteitään ainoastaan ennestään olevien koulujen ja kasvatuslaitosten voimassapitoon. Olot näyttävät päin vastoin asettavan entistä suurempia vaatimuksia kunnalle mitä tulee suojelevien kasvatustoimenpiteiden järjestämiseen huonoimassa asemassa olevain yhteiskuntakerrosten lasten ja nuorison hyväksi. Niiden apurahain lakkauttaminen tai mainittavampi supistaminen, joiden avulla suojelekasvatuksen hyväksi työskenteleväin yhdistysten ja toimikuntain on tähän asti ollut mahdollista toimintaansa harjoittaa, ei olisi yhteiskunnan eikä edellä mainittujen kansankerrosten etujen mukaista. Kasvatuslautakunnalta ei ole jäänyt huomaamatta, että Kaupunginvaltuuston nyt, kun Anniskeluyhtiöltä ei ole voittovaroja saatu, on vaikeampi kuin muutoin tukea puheena olevia yhteiskunta-tehtäviä, mutta Lautakunta toivoo Valtuuston siitä huolimatta löytävän siihen keinoja sekä asettavan nämä tehtävät etusijaan niiden joukossa, joille apurahaa on annettava.

Mitä sitten tulee *Valkonauha* yhdistyksen lasten turvakoteihin, ovat ne tuntuvassa määrässä täydentäneet Kasvatuslautakunnan omaa toimintaa, Lautakunnalla kun ei ole kaupungissa omaa tyttökotia, ja siihen ryhmään kuuluvia poikia, joihin Valkonauhan suojelutoiminta on kohdistunut, vain sangen vähän on voitu pitemmäksi ajaksi ottaa Lautakunnan vastaanotto- ja tarkastuskotiin. Yhdistyksen tyttökodissa suoritettu kasvattava toiminta onkin arvosteltu sangen suuriarvoiseksi ja tämä koti on sentähden hyvin ansainnut niin suuren avustuksen kuin Valtuusto katsoo voivansa myöntää.

Edellä sanottu ei koske yhtä suuressa määrässä yhdistyksen poikakotia, ja kun valtioapu näille kodeille on myönnetty ainoastaan kuluvan vuoden loppuun ja lienee epätietoista, myönnetäänkö sitä tähänastinen määränsä, ilmoittaa yhdistys, että sen nyt täytynee lakkauttaa poikakoti, ellei kaupunki sitä riittävästi avusta tai ota haltuunsa. Tuollainen haltuunottaminen ei kuitenkaan monesta syystä voi tulla kysymykseen. Mutta Valkonauhan poikakodin sulkeminen asettaisi epäilemättä lisääntyneitä vaatimuksia Kasvatuslautakunnalle sekä sen vastaanotto- ja tarkastuskodille. Tämä seikka muun muassa on pakottanut Lautakunnan ottamaan harkittavaksi, eikä sen jo nyt olisi tehtävä Kaupunginvaltuustolle esitys vastaanotto- ja tarkastuskodin laajentamisesta, jommoista Lautakunnan lääkäri on aikaisemmin ehdottanut. Kun laajennusta ei kuitenkaan missään tapauksessa saataisi toimeen ennen vuotta 1917, on Kasvatuslautakunnalla, siinäkin tapauksessa että sen vastaanottokotia laajennetaan, täysi syy puoltaa yhdistykselle kuluvana vuonna annettavaksi avustusta poikakotiakin varten.

Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys ei ole vielä, sen johdosta että sen toimeenpanemat veistokurssit jatkuvat vuoden loppuun, antanut kertomusta eikä tiliä näitä kurseja varten saamansa määrärahan käyttämisestä. Apurahan käytetystä osasta hakemuksen yhteydessä annetut numerotiedot sekä nyt anottu apurahan määrän pohjaksi esitetyt laskelmat ovat Lautakunnan mielestä kuitenkin osottaneet, että puheena olevat kurssit on kokonaan kustannettu Kaupunginvaltuuston myöntämällä apurahalla, jota paitsi yhdistys on vuokrana sekä lämmityksen ja valaistuksen korvauksena saanut melko suuren tulon. Muissakin kohdin käy laskelmia vastaan tekeminen muistutuksia. Niinpä on menopuolella rakennuspuita ja muita työaineita varten 2,000 markkaa, jota menomäärää vastamassa on tulopuolella ainoastaan 1,500 markkaa myydyistä töistä. Näin ollen Kasvatuslautakunnan ei ole mahdollista ehdottaa sitä oikeata rahamäärää, jolla näitä kurseja olisi avustettava, vaan jättää Kaupunginvaltuuston harkittavaksi, eikä pyydetystä määrästä olisi ainakin vuokra luettava pois. Lautakunta pyytää ainoastaan mielipiteenään lausua, että puheena olevat kurssit täyttävät tarvetta, jota kunnan olisi omankin etunsa vuoksi tyydytettävä erittäinkin näinä aikoina, jolloin alaikäiset, jouduttuaan hekin taistelemaan jokapäiväisestä leivästä, ovat entistä enemmän alkaneet harjoittaa katukauppaa ja muuta turmiollista ansio-työtä kadulla.

Töölön lastentarhan toimikunnalle katsoo Kasvatuslautakunta olevan mitä hartaimmin puoltaminen myönnettäväksi sen anomaa apurahaa. Toimikunta on onnistuneesti kytkenyt kasvatustoimintansa kussakin lapsessa piilevään haluun tehdä käsitöitä, harjoittaa puutarhanhoitoa ja leikkiä. Töölön koulupuutarha ja muut tuollaiset kurssit ja työskentelyt täydentävät jossain määrin kansakoulun opetusta käytännölliseen suuntaan. Yleisen kansakouluasetuksen 121 §:n mukaan tulee kansakoulun opetuskaavassa, paitsi tavallisia kouluaineita, olla sekä naisten käsitöitä tytöille ja veistoa pojille että myös, jos asianomainen kunta siihen myöntyy, ohjausta puutarhanhoidossa ja muissa yleisesti hyödyllisissä tiedonhaaroissa. Töölön koulupuutarhan toimikunta on käyttänyt mainittuja kasvatuskeinoja niin, että niistä ei ainoastaan ole tullut kasvattavaa työskentelyä, vaan niiden avulla lisäksi on laskettu perustus, jolle vastaisen ammattikasvatuksen käy rakentaminen.

Mitä vihdoin tulee *Arbetets vänner* yhdistyksen ja sen *Sörnäsin haaraosaston* anomuksiin, toivoo Kasvatuslautakunta, ettei Kaupunginvaltuusto katso olevansa estetty ottamasta niitä tutkittaviksi, vaikka ne onkin tehty liian myöhään. *Arbetets Vänner* yhdistyksen *Sörnäsin haaraosaston* lasten kesäkurssit ovat nimittäin ainoat laatuaan koko tuossa suuressa esikaupungissa. Kun kuitenkin viimekesäisten kurssien todelliset kustannukset olivat 1,000 markkaa vähemmät, näyttää tämä summa riittävän ensi kesänäkin, jos apuraha myönnetään sillä nimenomaisella ehdolla, että yhdistys niillä hankkii vuokrattoman huoneiston. *Arbetets Vänner* yhdistyksen (emäyhdistyksen) toimeenpanemain lastenkurssien kustannukset eivät myöskään nouse 1,000 markkaan. Näin ollen riittänee mainittu summa ensi kesänäkin, jos tämä apuraha myönnetään samalla ehdolla kuin edellinenkin.

Yhdistellen mitä edellä on lausuttu pyytää Kasvatuslautakunta eri anomuksissa mainittuihin tarkoituksiin myönnettäväksi:

<i>Valkonauhalle</i> yhteensä.....	Smk	10,000: —
<i>Töölön koulupuutarhan toimikunnalle</i>	”	2,500: —
<i>Sörnäsin Arbetets Vänner yhdistykselle</i>	”	1,000: —
<i>Arbetets Vänner emäyhdistykselle</i>	”	1,000: — sekä
<i>Nuorten Miesten Kristilliselle Yhdistykselle</i>	”	9,000: —

kaikkiaan anotusta 10,250 markan määrästä, jos Kaupunginvaltuusto harkitsee, että vuokra, lämpö ja valo on yhdistysten itsensä kustannettava, sekä sillä ehdolla että, jos oppilasten palkkaukseksi lasketusta määrästä jää säästöä sen johdosta ettei kurseissa käy suurinta laskettua oppilasmäärää 25 oppilasta, tätä säästöä ei saa käyttää muihin tarkoituksiin, vaan on se seuraavana vuonna uutta apurahaa myönnettäessä luettava yhdistyksen hyväksi.“

Valiokunta puoltaa kaikkia tähän ryhmään kuuluvia anomuksia, kuitenkin siten että avustuksia ei annettaisi enempää kuin mitä Kasvatuslautakunta tässä edellä on ehdottanut.

N:ot 16—23.

Terveydenhoitolautakunta

lausuu näistä hakemuksista seuraavaa:

„*Risatautisten lasten parantolayhdistys* on anonut että, kun yhdistyksen aikaisemmin saama 3,000 markan apuraha on kohonneiden elantokustannusten johdosta osottautunut riittämättömäksi, yhdistykselle tällä kertaa myönnettäisiin 4,000 markan apuraha, ja sitoutuu yhdistys parantolastaan vähintään puoleneljäntä kuukauden ajaksi maksutta luovuttamaan 8 sijaa Helsingin vaivaishoidon ehdottamille potilaille. Katsoen tämän laatuisten sairaanhoitosijain tarpeeseen ja siihen mitä aikaisemmin on niiden kustannuksista lausuttu, puoltaa Terveydenhoitolautakunta kaikin puolin yhdistyksen anomusta.

Konvalescenthem-Toipumakotiyhdistys on anonut saman suuruista apurahaa kuin viime vuonnakin eli 7,000 markkaa *). Kun tämän yhdistyksen toiminta on, niinkuin Lautakunnalla aikaisemmin on monasti ollut tilaisuus lausua, omansa suuressa määrin vähentämään kaupungin sairaanhoitokuluja, koska potilaat kaupungin sairaaloista voidaan poistaa aikaisemmin kuin jos toipumakotia ei olisi, puoltaa Terveydenhoitolautakunta yhdistyksen anomusta samoilla ehdoilla kuin ennenkin eli että yhdistys on velvollinen vuoden umpeen Kirkkonummen pitäjän Majbyn talossa olevasta toipumakodistaan maksutta luovuttamaan vähintään 10 sijaa Helsingin sairaaloista poistetuille, tästä kunnasta kotoisin oleville varattomille naispuolisille toipilaille.

Maitopisara-yhdistys, joka viime vuonna sai puheena olevista varoista 9,000 markkaa, on, vedoten tukalaan taloudelliseen tilaansa, tänä vuonna anonut 12,000 markan apurahaa. Vaikka Lautakunta nyt samoin kuin aikaisemminkin pitää yhdistyksen toimintaa kaikin puolin kannatusta ansaitsevansa, ei Lautakunta kuitenkaan, siihen nähden että käyttövaroja on sangen vähän, ole katsonyt voivansa puoltaa yhdistykselle 9,000 markkaa suurempaa apurahaa.

Helsingin Naisvoimistelijat niminen yhdistys, joka viime vuonna ei saanut apurahaa Anniskeluyhtiön voittovaroista, on opettajan palkkaamiseen, tarpellisen kaluston hankkimiseen sekä muita menoja varten anonut 500 markan apurahaa.

*) Oikaisuksi pyytää Valiokunta mainita, että puheena olevalle yhdistykselle viime vuonna annettiin ainoastaan 5,000 markan apuraha. Tällä kertaa pyytää yhdistys 7,000 markkaa.

Yhdistyksen toiminnan suureen terveyshoidolliseen merkitykseen nähden on Terveydenhoitolautakunta, kuitenkin äänestettyään, päättänyt puoltaa yhdistykselle tänä vuonna myönnettäväksi 400 markan apurahaa.

Lastenhoidon edistämisyhdistys, joka viime vuonna sai 10,000 markkaa yleisiä tarkoituksiaan sekä 2,000 markkaa Pippingskjöldin turvakotia varten, on toimialansa laajenemisen johdosta tänä vuonna anonut 14,000 markan apurahaa, josta 12,000 markkaa käytettäisiin yhdistyksen yleisiin tarkoituksiin ja 2,000 markkaa Pippingskjöldin turvakodin hyväksi. Tärkeän ja siunausta tuottavan toimintansa johdosta on yhdistys kaikin puolin kannatusta ansaitseva, minkätähden sille olisi annettava anomansa apurahat.

Professorinruova Hanna Vasenius, diakonissa Hanna Masalin ja pastori C. J. Laasonen ovat Fredriksbergin lastenseimen voimassapitoon anoneet 4,500 markan apurahaa. Kun mainittu lastenseimi on erittäin tärkeä kaupungin lastenhoidossa ja sen toiminta sangen siunausta tuottava, pyytää Terveydenhoitolautakunta, tarkemmin laskettuaan lastenseimen välttämättömimmät menot, ehdottaa mainittuun tarkoitukseen myönnettäväksi 3,500 markkaa.

Naisialiitto Unioni on n. s. Vilhelminakodin voimassapitoon anonut 1,500 markkaa ja *Keräystoimikunta vähävaraisten keuhkotautisten hyväksi* Helsingin kaupungissa omistamansa lasten kylpylän kustannuksiin 3,000 markan kannatusapua.

Vaikka viimeksi mainitut kaksi yhdistystä suorittavat varsin suuriarvoista työtä terveydenhoidon hyväksi, ei Terveydenhoitolautakunta, saatuaan tietää että kuluvana vuonna voidaan antaa ainoastaan sangen vähäisiä apurahoja, ole katsonut voivansa puoltaa myöntymistä näihin anomuksiin.“

Edellä mainituista anomuksista on Valiokunta katsonut voivansa Konvalescenthem-Toipumakoti yhdistykselle ja Lastenhoidon edistämisyhdistykselle puoltaa niiden anomia määriä, jota vastoin Risatautisten lasten parantolayhdistyksen, Helsingin Naisvoimistelijain ja Fredriksbergin lastenseimen anomat määrärahat ehdotetaan vähennettäväksi 4,000, 500 ja 4,500 markasta 3,500, 400 ja 3,500 markkaan. Maitopisara-yhdistykselle, joka tänä vuonna on anonut 12,000 markan apurahaa, on Valiokunta katsonut voivansa puoltaa ainoastaan 8,000 markkaa, syystä että yhdistyksen varat ovat rahankeräysten ja lahjain johdosta tänä vuonna tuntuvasti karttuneet. Vilhelminakodin toimikunnan ja Keräystoimikunnan vähävaraisten keuhkotautisten hyväksi tekemiä anomuksia on Valiokunta samoin kuin Terveydenhoitolautakuntakin katsonut tällä kertaa olevan ehdottaminen hyljättäväksi, varsinkin kun mainitut yritykset viimevuotisessakin voittovarain jaossa jätettiin avustusta vaille.

N:ot 24 ja 25.

Hammaslääkäri Axel Aspelund on Kaupunginvaltuustolle antamassaan kirjoituksessa anonut, että hänen voimassa pitämälleen yksityiselle kansakouluhammasklinikalle, jolle Kaupunginvaltuusto viime vuonna antoi 10,000 markan apurahan, tänä vuonna annettaisiin 13,000 markkaa klinikan toiminnan jatkamiseksi. Hakija huomauttaa, että klinikan toiminta tänä vuonna on aloitettu saman työsuunnitelman mukaan kuin vuonna 1915 sitä odotellessa, että kansakoululasten hammashoittoa yhdistettäisiin hankkeissa olevaan kunnan poliklinikkaan tai muutoin järjestettäisiin kunnan toimesta. Jottei kuitenkaan hammashoittoa tarvitsisi keskeyttää, anoo hakija edellä mainittua apurahaa, jonka avulla klinikka voisi antaa järjestyksellistä hammashoittoa puolelle kansakoululasten määrälle sekä sitä paitsi poliinistä hammashoittoa tarpeen mukaan.

Terveystoimikunta on antamassaan lausunnossa, viitaten samoihin syihin, joita Lautakunta aikaisemmin on esiintuonut samanlaisten anomusten johdosta, puoltanut myönnettäväksi 10,000 markkaa puheena olevaan tarkoitukseen, minkä ohessa suomenkielisten kansakoulujen johtokunta on mitä parhaiten arvostellut klinikan toimintaa ja puoltanut sen avustamista kohtuullisella summalla, kunnes kunnan klinikka saadaan toimeen.

Kansanlastentarhain johtokunta puolestaan on Kaupunginvaltuustolle esittänyt, että maksutonta hammashoittoa edellä mainitussa klinikassa annettaisiin kansanlastentarhoissakin käyville lapsille sekä että sitä tarkoitusta varten myönnettäisiin 1,400 markkaa. Esitystä ovat puoltaneet sekä Terveystoimikunta että Rahatoimikamari, joka jälkimäinen ehdottaa, että mainittu määräraha annettaisiin kansanlastentarhain johtokunnan käytettäväksi ja pantaisiin maksettavaksi Kaupunginvaltuuston tämänvuotisista käyttövaroista.

Yksityinen kansakouluhammasklinikka on ollut toimessa vuodesta 1907 lähtien ja 1909 vuoden alusta saanut apurahaa kunnalta. Klinikka täyttää tärkeää tarvetta ja on luettu niihin yrityksiin, joita etusijassa olisi muistettava voittovaroja jakaessa. Vuonna 1913 tehtiin ehdotus että kaupunki ottaisi klinikan kokonaan haltuunsa, mutta asia sai toistaiseksi raueta ja Kaupunginvaltuusto neuvoi asianomaista hakemaan jatkuvaa apurahaa mainitulle laitokselle Anniskeluyhtiön voittovaroista. 1915 vuoden budjettia järjestettäessä tehtiin ehdotus tämän klinikan määrärahan panemisesta vakinaiseen budjettiin, mutta Kaupunginvaltuusto epäsi ehdotuksen, edellyttäen tarkoitukseen voitavan myöntää määrärahaa voittovaroista. Näitä varoja vuonna 1915 jaettaessa kuitenkin havaittiin, etteivät ne riittäneet tämän yrityksen kannattamiseen, minkätähden Kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan myönsi 10,000 markkaa klinikan voimassapitoon.

Katsoen suu- ja hammashoidon suureen kansanterveydelliseen merkitykseen täytyy kansakouluhammasklinikan voimassapitoa kunnan kustannuksella pitää

tarpeellisena, ja Valiokunta on sitä mieltä, että nyt on aika järjestää kunnan hammasklinikka ehdollisesti Kallioon suunnitellun kunnan poliklinikan yhteyteen, joka kysymys nykyään on Terveystoimilautakunnassa valmisteltavana. Kun olevien olojen pakosta ei enää voida avustaa yksityistä laitosta anniskeluvaroilla, on tarpeellista jo kuluvana vuonna selvittää, miten tämä tarve vastedes on sopivimmin tyydytettävissä. Samalla kun Valiokunta sentähden on katsonut voivansa kuluvana vuonna puoltaa hammaslääkäri Aspelundille 10,000 markan apurahaa hammasklinikan voimassapitoon sekä 1,400 markan määrärahan myöntämistä kansanlastentarhain johtokunnalle maksuttoman hammashoidon hankkimiseksi kansanlastentarhain hoidokeille, on Valiokunta mainitsemillaan syillä tahtonut esittää, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

käskeä Terveystoimilautakunnan ottaa käsiteltäväksi kysymyksen kunnan suu- ja hammashoitoklinikan järjestämisestä kaupungin kansakouluja ja kunnan avustamia kansanlastentarhoja varten sekä Kaupunginvaltuustolle antaa ehdotuksen asian järjestämisestä niin hyvissä ajoin, että määräraha tätä tarkoitusta varten voidaan panna 1917 vuoden budjettiin.

N:o 26—36.

Sosiaalilautakunta

on näistä hakemuksista lausunut seuraavaa:

„Käsitellessään puheena olevia anomuksia on Sosialilautakunta katsonut olevansa velvollinen ottamaan huomioon sen rajoitetun rahamäärän, minkä kaupunki tällä kertaa voi käyttää niiden yleishyödyllisten yritysten avustamiseen, jotka edellisinä vuosina tavallisesti ovat saaneet määrärahoja kaupungin Anniskeluyhtiön voittovarain kaupungille tulevasta osuudesta, ja on Lautakunta sentähden tutkinut anomuksia tarkoin ja ankarasti.

Helsingin Raittiusyhdistysten Keskustoimikunta sai viime vuonna 4,453 markan 18 pennin apurahan, minkä ohessa mainittu keskustoimikunta valtuutettiin käyttämään edellisen vuoden määrärahasta säästyneet 3,182 markkaa, ja vahvisti Sosialilautakunta Kaupunginvaltuuston valtuuttamana erityiset mainitun määrärahan jakamisessa noudatettavat säännöt. Keskustoimikunnan ja siinä edustettujen yhdistysten vuosikertomuksista käy selville, että yhdistykset nykyoloissakin ovat työskennelleet verraten tarmokkaasti ja säännöllisesti sekä että keskustoimikunta ylipäättään on noudattanut Sosialilautakunnan antamia ohjeita. Niistä tehdyt poikkeukset sekä annetuista kertomuksista ilmenevä epätasaisuus varain käyttö-

misessä ovat vastedes ehkäistävissä tarkastusta yhäkin koventamalla. Näillä edellytyksillä ja kun raittiustyö näyttää olevan luettava niihin yhteiskuntatehtäviin, joita lähinnä on edistettävä juovutusjuomavoittovaroilla tai niiden puutteessa muihin yleishyödyllisiin tarkoituksiin käytettävänä olevilla varoilla, on Lautakunta katsonut voitavansa edellä mainitulle keskustoimikunnalle ehdottaa 4,000 markan määrärahaa käytettäväksi keskustoimikunnan tai siinä edustettujen yhdistysten tässä kaupungissa harjoittaman raittiustyön hyväksi niiden lähempään määräysten mukaisesti, mitkä Sosialilautakunta Kaupunginvaltuuston valtuuttamana katsoo tarpeelliseksi antaa.

Martha-yhdistyksen Helsinginosasto on niitä yrityksiä, jotka Sosialilautakunta jo ennenkin on asettanut etusijaan puoltaessaan juovutusjuomavoittovaroista annettavia avustuksia, ja mainittu osasto saikin viime vuonna ruuanlaittokurssijaan varten 3,000 markan määrärahan. Osaston suorittamaan innokkaaseen ja menestykselliseen toimintaan nähden — kurssien osanottajien, etusijassa vähävaraiseen väestöön kuuluvien naisten luku on vuosi vuodelta kasvanut 251:stä vuonna 1913 528:an vuonna 1915 — on Sosialilautakunta empimättä puoltanut osastolle edelleenkin 3,000 markan apurahaa työläisnaisten ruuanlaittokurssien voimassapitoon, varsinkin kun tämä työläiskotien talouden hyväksi tehty toiminta nykyisen kalliin ajan vallitessa on erittäin tärkeä.

Helsingin Talousopisto, joka vuonna 1915 sai kaksi 2,000 markan apurahaa työläisluokan naisten ruuanlaitto- ja ompelukursseja varten, sai viime vuonna ainoastaan 1,000 markkaa ensinmainittua tarkoitustaan varten. Tällä kertaa anotaan 2,000 markan määrärahaa kumpaisenkin laatuksia kurssia varten. Siihen nähden että Martha-yhdistys erinomaisella menestyksellä pitää huolta ruuanlaiton opettamisesta työläisnaisille, jota vastoin se ei ole järjestänyt kotien tarpeiden mukaan sovitettuja tämän luokan naisten ompelukursseja, on Sosialilautakunta tahtonut puoltaa 1,000 markan apurahaa puheena oleville ompelukursseille, edellyttäen että tämä opetus erikoisesti suunnataan täyttämään työläisperheiden omia vaatetustarpeita nykyoloissa.

Helsingin Palvelijataryhdistys on kahtena viime vuonna saanut 4,000 markan määrärahan palvelijatarkotinsa voimassapitoon. Sosialilautakunta, joka pyynnöstä viime syksynä kävi majalan uudessa, tilavassa, erikoisesti tätä tarkoitusta varten sisustetussa huoneistossa, on havainnut sen olevan mallikelpoisessa kunnossa sekä hyvin johdetun. Kun kodilla on tunnustusta ansaitseva yhteiskunnallinen merkitys tilapäisenä kotina työtä etsiville naisille, joita siellä majoilee toistatuhatta vuosittain, on Sosialilautakunta katsonut puheena olevan laitoksen kuuluvan niihin, joiden olemassaolo on mikäli mahdollista turvattava yleisistä varoista annetulla apurahalla, ja on Lautakunta sentähden puoltanut yhdistykselle edelleenkin annettavaksi 4,000 markkaa puheena olevaa tarkoitusta varten.

Jossain määrin lähisukuista tälle on *Valkonauha-yhdistyksen* niin sanottu suojelutoiminta, jota sen rautatielähetys harjoittaa, sekä työtä etsiväin naisten

majalan voimassapito, joita toimialoja varten yhdistys viime vuonna sai 1,000 markan määrärahan. Yhdistys on mainittuja tarkoituksia varten anonut 2,500 markkaa sekä lisäksi 1,500 markkaa Sörnäsiin perustettua naisklubia varten. Kun Sosialilautakunta on noudattanut sitä periaatetta, ettei tällä kertaa ole puollettava määrärahoja uusille yrityksille, ei Lautakunta ole ottanut huomioon yhdistyksen anomuksen jälkimäistä osaa. Sitä vastoin on Lautakunta erikoisesti katsoen tärkeäksi yhdistyksen suojelutoimintaa nykyisenä lisääntyvän siveellisen turmeluksen aikana katsonut olevan puoltaminen yhdistykselle 1,500 markan määrärahaa sen majalan ja rautatielähetyksen voimassapitoon.

Suomen Naisyhdistyksen voimassapitämä työläisnaisten kesäsiirtola on niitä laitoksia, joka jo useana vuonna on saanut avustusta juovutusjuomavoittovaroista, viime vuonna 1,500 markkaa. Kun kesäsiirtola täyttää erittäin tärkeää tarkoitusta, pyytää Sosialilautakunta tälläkin kertaa puoltaa mainitun määräistä apurahaa myönnettäväksi puheena olevalle siirtolalle.

Sama yhdistys on niinkään anonut 1,700 markan määrärahaa niin sanotun „Z. Topeliuksen nuorisokirjaston“ voimassapitoon. Sosialilautakunnan puoltosanan johdosta sai yhdistys vuonna 1914 tätä tarkoitusta varten 1,700 markkaa. Viime vuonna puolsi Lautakunta annettavaksi 1,200 markkaan vähennettyä määrärahaa, mutta Kaupunginvaltuusto ei katsonut voivansa sitä myöntää. Siihen katsoen että puheena olevaa kirjastoa ahkerasti käytetään ja että sitä on vaikea järjestyksellisesti hoitaa pääasiallisesti vapaaehtoisilla apuvoimilla, sekä kun kaupunginkirjaston haaraosaston voimassapito lapsia ja nuorisoa varten kaupungin lounaisosissa tuottaisi kaupungille tuntuvasti suurempia menoja, on Lautakunta tälläkin kertaa tahtonut puoltaa tähän tarkoitukseen annettavaksi 1,200 markkaa.

Socialilautakunnan tässä edellä puoltamat avustuskäytännöt nousevat kaikkiaan 16,200 markkaan, sen sijaan että Lautakunnan ylivalvonnan alaisille yhdistyksille ja laitoksille viime vuonna myönnettiin kaikkiaan 14,963 markkaa 18 penniä, ja toivoo Lautakunta, että sen puoltamat rahamäärät voitaisiin myöntää edellä lueteltuihin tarkoituksiin.“

Raittiusliikkeen edistämistä tarkoittavat apurahan anomukset on Valiokunta katsonut olevan tällä kertaa kokonaan sivuuttaminen. Ei siksi että Valiokunta olisi vähäksynyt tällä alalla työskentelevien yhdistysten toimintaa, vaan syystä että nykyään todellisuudessa vallitsee laaja juovutusjuomakielto eli siis tila, jonka saavuttamisen useimmat raittiusseurat ovat asettaneet päämääräkseen. Näin ollen lienee niukat voittovarat etusijassa käytettävä muiden tärkeämpien tarkoitusten hyväksi. Taksoitusvarain käyttäminen raittiusliikkeen edistämiseen taas tuskin voinee tulla kysymykseen. Tämän mukaisesti ehdotetaan N:o:jen 26—30 kohdalla luetellut hakemukset hyljättäviksi. Samaten ei Valiokunta ole katsonut voivansa puoltaa määrärahaa Valkonauhan Sörnäsissä olevalle naisklubille eikä Suomen Naisyhdistyksen voimassapitämälle Z. Topeliuksen nuorisokirjas-

tolle. Martha-yhdistyksen Helsinginosaston ruuanlaittokursseille, Helsingin Talousopiston ompelukursseille, Helsingin Palvelijataryhdistyksen palvelijatarkodille ja Suomen Naisyhdistyksen kesäsiirtolalle on Valiokunta katsonut voivansa puoltaa apurahoja Sosialilautakunnan ehdotuksen mukaisesti ja Lautakunnan ehdottamin määrin. Valkonauhan harjoittaman n. s. suojelutoiminnan tukemiseksi on Valiokunta, huomioon ottaen tämän yhteiskuntatyön tärkeyden eritoten nykyoloissa, ehdottanut myönnettäväksi 2,000 markkaa eli siis hiukan enemmän kuin Sosialilautakunta on ehdottanut.

N:ot 37—40.

Vaivaishoitohallitus

on lähettäessään nämä hakemukset lausunut pääasiassa seuraavaa:

„Kaupunginvaltuustolle osotetuissa, Vaivaishoitohallitukselle annetuissa hakemuksissa ovat alempana mainitut, tässä kunnassa armeliaisuustyötä harjoittavat yhdistykset, jotka viime vuonna saivat apurahaa Anniskeluyhtiön voittovaroista, toimikuntainsa kautta anoneet toimintansa jatkamiseen tarpeellista määrärahaa kuluva vuodeksi, nimittäin:

<i>Köyhäin lasten työkodit</i>	Smk	22,830: —
<i>Kaupunkilähetys</i>	„	12,500: —
<i>Rouvasväenyhdistys</i>	„	6,000: —
<i>Sokeain ystävään yhdistys</i>	„	2,000: —

Edellä mainittuihin anomuksiin on nähtävästi kuitenkin vaikuttanut pelko ettei juovutusjuomavoittovaroja tällä kertaa olisi tarkoitukseen käytettävänä. Niinpä anoo Kaupunkilähetys, että annettaisiin anottu apuraha kaupungille tulevasta mainittujen varain osuudesta tai, ellei sitä ole, muista varoista. Sokeain ystävään yhdistyksen toimikunta esittää anomuksessaan että, vaikkei anniskeluyhtiön voittovaroja olekaan käytettävänä, yhdistykselle kuitenkin kuluvanakin vuonna annettaisiin apurahaa. Rouvasväenyhdistys lausuu toivomuksen, että Kaupunginvaltuusto suosiollisesti antaisi yhdistykselle apurahaa samoihin tarkoituksiin kuin ennenkin. Lopuksi anoo Köyhäin lasten työkotien toimikunta, että Kaupunginvaltuusto myöntäisi pyydetyn apurahan käyttövaroistaan.

Sittenkun Vaivaishoitohallitus oli antanut erinäisille jäsenilleen toimeksi anomusten oheisia vuosikertomuksia tarkastettuaan ja muutoinkin laitosten toimintaan tutustuttuaan lausua mielensä asiasta, on kaikissa lausunnoissa puollettu pyydettyjen apurahain myöntämistä.

Samalla kun Vaivaishoitohallitus nyt lähettää Kaupunginvaltuustolle edellä mainitut anomukset niihin kuuluvine vuosikertomuksineen, pyytää Hallitus, koska edellä luetelluille laitoksille aikaisemmin myönnetty määräraha on tarkoituksiinsa käytetty ja puheena olevat yhdistykset ovat harjoittaneet yleishyödyllistä toimintaa, joka edelleen ansaitsee kannatusta, Kaupunginvaltuustolle kunnioittaen ehdottaa, että mainituille yhdistyksille myönnettäisiin anomansa määrärahat sikäli kuin juovutusjuomavoittovaroja on käytettävänä tai Kaupunginvaltuusto niiden puutteessa harkitsee kohtuulliseksi tarkoitukseen osottaa käyttövarojiaan.“

Valiokunta on katsonut voivansa yhtyä Vaivaishoitohallituksen ehdotukseen Köyhäin lasten työkotien, Kaupungilähetyksen ja Rouvasväenyhdistyksen avustamisesta anotuilla rahamäärillä. Sokeain ystävään yhdistyksen määräraha sitä vastoin on katsottu olevan vähennettävä 1,500 markkaan, syystä että yhdistyksen työkoulua käyttävistä oppilaista melko suuri osa on kotoisin muualta kuin Helsingin kaupunkikunnasta.

Tehdyt anomukset sekä niissä pyydetty avustuskäärät, viime vuonna myönnettyt apurahat sekä asianomaisten hallitusten ja lautakuntain puoltamat rahamäärät esitetään seuraavassa katsauksessa, jossa myös mainitaan Valiokunnan itsekuhunkin anomukseen nähden tekemä ehdotus.

N:o	H a k i j a	Haettu määrä Smk	Edellisenä vuonna myönnetty määrä Smk	Asianomai- sen lauta- kunnan puoltama määrä Smk	Valio- kunnan ehdottama määrä Smk
1	Helsingin kansanlastentarhain kesäsiirtolakomitea kesäoleskelun hankkimiseksi lapsille	5,200:—	4,200:—	5,200:—	5,200:—
2	Neidit Therese Wuorenheimo ja Elsa Borenius Hermannin lastentarhan lastenseimelle	3,950:—	3,000:—	3,950:—	3,950:—
3	Rouva Nora Krogerus lasten työtuvalle	3,400:—	3,400:—	3,400:—	3,400:—
4	Neidit Elsa Olin, Louise Stoltzenberg ja Lydia Wendell Töölön työtuvalle	350:—	600:—	350:—	350:—
5	Neiti Bertha Hannén lastentyötuvalle	1,000:—	1,000:—	1,000:—	1,000:—

6	Helsingin ruotsalaisten kansakoulujen opettaja- ja opettajatyhdistyksen toi- mikunta:				
	a) kesäsiirtoloille	11,000:—	11,000:—	11,000:—	11,000:—
	b) tuberkulootisten oppilaiden virkistyskodin voimassapi- toon ja risatautisten oppilai- den pitämiseksi Högsandin parantolassa	5,000:—	5,000:—	5,000:—	5,000:—
7	Helsingin Kuuromykkäyhdistys lasten- tardakoululle	1,000:—	1,000:—	1,000:—	1,000:—
8	Nuorisoliitto Fylgia toimintansa hy- väksi	1,500:—	1,000:—	1,500:—	1,000:—
9	Helsingin Ruotsalainen Kansanopisto ..	Tarvittavaa määrää ei ole ilmoitettu.	—	1,500:—	1,000:—
10	Helsingin suomenkielisten kansakoulujen opettaja- ja opettajatyhdistys kesä- siirtoloja varten	28,500:—	25,000:—	28,500:—	28,500:—
11	Valkonauha-yhdistys kahdelle lasten- kodille	12,000:—	10,000:—	10,000:—	10,000:—
12	Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys veistolaituksen voimassapitämi- seksi työttömiä poikia varten ..	10,250:—	10,000:—	9,000:—	9,000:—
13	Töölön koulupuutarhan toimikunta lasten kesätyöskentelyä varten ..	2,500:—	2,500:—	2,500:—	2,500:—
14	Arbetets Vänner (emäyhdistys) ke- sätyöskentelyn hankkimiseksi lapsille	1,200:—	1,200:—	1,000:—	1,000:—
15	Saman yhdistyksen Sörnäsän haaraosasto samaa tarkoitukseen	1,500:—	1,500:—	1,000:—	1,000:—
16	Risatautisten lasten parantola-yhdistys	4,000:—	3,000:—	4,000:—	3,500:—
17	„Konvalescenthem-Toipumakoti“ yhdistys	7,000:—	5,000:—	7,000:—	7,000:—
18	„Maitopisara“ toimintansa hyväksi	12,000:—	9,000:—	9,000:—	8,000:—
19	Helsingin Naisvoimistelijat naisten ur- heiluharjoituksia varten	500:—	—	400:—	400:—
20	Lastenhoidon edistämisyhdistys:				
	a) yleisiin tarkoituksiinsa	12,000:—	10,000:—	12,000:—	12,000:—
	b) Pippingskjöldin turvakodille	2,000:—	2,000:—	2,000:—	2,000:—
21	Professorinrouva Hanna Vasenius y. m. lastenseimen voimassapi- toon Fredriksbergissä	4,500:—	4,000:—	3,500:—	3,500:—
22	Vilhelminakodin toimikunta	1,500:—	—	Evätty.	—

23	Toimikunta varain keräämiseksi varattomain keuhkotautisten hyväksi lasten kylpylän voimassapitoon.....	3,000:—	—	Evätty.	—
24	Hammaslääkäri Axel Aspelund yksityisen kansakouluhammasklinikkansa voimassapitoon.....	13,000:—	10,000:—	10,000:—	10,000:—
25	Kansanlastentarhain johtokunta maksuttoman hammashoidon hankkimiseksi kansakouluhammasklinikassa kansanlastentarhain hoidokeille	1,400:—	—	1,400:—	1,400:—
26	Helsingin Raittiusyhdistysten Keskustoimikunta toimistoaan y. m. varten	1,000:—	4,453: 18	4,000:—	—
27	Raittiusyhdistys Koitto toimintansa hyväksi	5,030:—			
28	Raittiusyhdistys Kilpi toimintansa hyväksi	2,000:—			
29	Sos.-dem. Raittiusliiton Liittotoimikunta toimintansa hyväksi	2,500:—			
30	Sörnäsän Raittiusyhdistys toimintansa hyväksi	Rahamäärä ilmoittamaton			
31	Martha-yhdistyksen Helsinginosasto työläisnaisten ruuanlaittokursseja varten	4,000:—	3,000:—	3,000:—	3,000:—
32	Helsingin Talousopisto: a) työläisnaisten ruuanlaittokursseja varten..... b) s:n ompelukursseja varten	2,000:—	1,000:— —	— 1,000:—	— 1,000:—
33	Helsingin Palvelijataryhdistys palvelijatarkotinsa voimassapitoon ..	4,000:—	4,000:—	4,000:—	4,000:—
34	Valkonauha-yhdistys suojelutoimintaansa varten: a) rautatielähetykselle sekä majalalle ja sen yhteydessä olevalle toiminnalle	2,500:— 1,500:—	1,000:— —	1,500:— Evätty.	2,000:— —
35	Suomen Naisyhdistys työläisnaisten kesäsiirtolaa varten	1,500:—	1,500:—	1,500:—	1,500:—
36	Sama yhdistys Z. Topeliuksen nuorisokirjastoa varten	1,700:—	—	1,200:—	—
37	Köyhäin lasten työkotien toimikunta ..	22,830:—	19,000:—	22,830:—	22,830:—
38	Sokeain ystäväin yhdistys työkoululle	2,000:—	1,500:—	2,000:—	1,500:—
39	Kaupunkilähetys	12,500:—	12,000:—	12,500:—	12,500:—
40	Rouvasväenyhdistys	6,000:—	6,000:—	6,000:—	6,000:—
Yhteensä Smk		220,310:—	—	194,730:—	187,030:—

Edellä lausutun johdosta pyytää Valiokunta esittää, että Kaupunginvaltuusto tarpeellisilta kohdin kumoamalla marraskuun 25 päivänä 1913 tekemänsä päätöksen varattujen juovutusjuomavoittovarojen käyttämisestä päättäisi:

että edellä olevassa luettelossa mainitut, Valiokunnan puoltamat määrärahat myönnetään;

että tästä johtuviin menoihin käytetään

a) *Helsingin kaupungin voittovarin rahasto ynnä siihen kuluvan toukokuun loppuun asti kertynyt korko, yhteensä Smk 147,515: 72 ja*

b) *sen lisäksi tarvittava määrä eli Smk 39,514: 28 Valtuuston käyttövaroista;*

että ne yhdistykset, seurat ja yksityishenkilöt, joille avustuksia myönnetään, asetetaan kaupungin osalle tulevain juovutusjuomavoittovarin käyttämisestä marraskuun 25 päivänä 1913 annetuissa säännöissä määrätyn valvonnan alaiseksi varain asianmukaiseen käyttöön nähden siten, että

työtupain, työkoulujen ja lastenseimien sekä kansanlastentarhain kesäsiirtolain johtajattaret ja asianomaiset johtokunnat ovat kansanlastentarhain Johtokunnan alaiset;

Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistykset, nuorisoliitto Fylgia, Helsingin kuuromyökkäyhdistys ja Helsingin ruotsalainen kansanopisto asianomaisen kansakoulujohtokunnan alaiset;

Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys, lasten työskentelykurssien ja kesäpuutarhain johtajattaret ja asianomaiset johtokunnat, Valkonauha-yhdistys lastenkotiensa puolesta, köyhäin lasten työkodit sekä Kaupunkilähetys ja Rouvasväenyhdistys vastaanottokotiensa puolesta Kasvatustalokunnan alaiset;

Risatautisten lasten parantolayhdistys, Lastenhoidon edistämisyhdistys, Maitopisara-yhdistys, Konvalescenthem-Toipumakoti yhdistys, Helsingin naisvoimistelijat ja hammaslääkäri Aspelundin hammasklinikka Terveystalokunnan alaiset;

Marthayhdistyksen Helsinginosasto, Helsingin Talousopisto, Valkonauha yhdistys suojelutoimintaansa nähden, Helsingin Palvelijataryhdistys ja Suomen Naisyhdistys Sosialilautakunnan alaiset;

Kaupunkilähetys muuhun toimintaansa kuin vastaanottokoteihinsa nähden sekä Sokeain Ystävien yhdistys Vaivashoitohallituksen alaiset;

että lisäehtoina ja määräyksinä seuraavain avustusten nauttimiseen nähden säädetään asianomaisten avustussääjain noudatettavaksi,

Arbetets Vänner yhdistyksen (emäyhdistyksen) ja saman yhdistyksen Sörnäsins osaston: että yhdistys kustantaa toimeenpanemiensa lasten kesäkursseja varten sopivan huoneiston;

Nuorten Miesten Kristillisen Yhdistyksen: että, jos yhdistyksen veistokurssien oppilaiden palkkauserärahassa syntyy säästöä, tätä säästöä ei saa käyttää muihin tarkoituksiin, vaan on se seuraavana vuonna ehkä määrärahaa myönnettäessä luettava yhdistyksen hyväksi;

Toipunakoti-yhdistyksen: että yhdistys kodissaan varaa maksutta sijaa vuoden umpeen vähintään kymmenelle varattomalle, kaupungin sairaaloista poistetulle potilaalle;

Risatautisten lasten parantola-yhdistyksen: että yhdistys ensintulevana kesänä noin puolenneljäntä kuukauden ajaksi luovuttaa kahdeksan maksutonta sijaa Högsandin parantolasta potilaille, jotka Vaivashoitohallitus sinne ehdottaa;

kaikkien avustusta saavain yritysten, jotka myöntävät tarvitseville henkilöille apua vastaavaa korvausta saamatta: että, samalla kun niiden tulee sopivissa tapauksissa tehdä ero täällä kotipaikkaoikeutta nauttivain ja muiden täällä oleskelevien henkilöiden välillä, apurahain nauttimiseen on liitettävä lisäehdoksi, että asianomaisen yhdistyksen tulee jokaisessa eri tapauksessa Vaivashoitohallituksen rekisteri-

toimistosta hankkia tarkka tieto avunanojan oloista sekä, sitä mukaa kuin avustusta muodossa tai toisessa annetaan, ilmoittaa se toimistoon rekisteröitäväksi, niin myös avustusten myöntämisen ja käyttämisen valvontaan nähden alistua niihin määräyksiin, joita Vaivaishoitohallitus tai asianomainen lautakunta katsonee tarpeelliseksi antaa; sekä

että asianomaisille hallituksille ja lautakunnille on annettava Kaupunginvaltuuston edellä kerrotuista päätöksistä tieto niiden asiana oleviin toimenpiteisiin ryhtymistä varten.

Lisäksi päättäneen Kaupunginvaltuusto

käskää Rahatoimikamarin ensivuotiseen budjettiehdotukseensa panna arviolta 200,000 markan määrärahan sellaisten yleishyödyllisten yritysten avustamiseksi, joita aikaisemmin on kannatettu anniskeluyhtiön voittovaroilla, käytettäväksi sillä tavoin kuin Kaupunginvaltuusto vastedes katsoo sopivaksi määrätä.

Helsingissä, toukokuun 20 päivänä 1916.

Alfred Norrmén.

Leo Ehrnrooth.

E. Nevanlinna.

Gust. Rud. Idman.

V. T. Rosenqvist.

John Uggla.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1916.

Esitys kunnan teurastamon rakennustöiden keskeyttämisestä toistaiseksi.

HELSINGIN KAUPUNGIN

**Kunnan teurastamon
Rakennustoimikunta**

*Helsingissä,
huhtik. 7 p:nä 1916.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kokouksessaan 10 päivänä 1913 päätti Kaupunginvaltuusto kunnan teurastamon rakennettavaksi sitä varten valitulle paikalle Sörnäsän niemekkeelle pääasiallisesti teurastamokomitean laatimain piirustusten ja suunnitelman mukaisesti (*Pain. asiakirj. N:o 28 vuodelta 1908 ja N:o 51 vuodelta 1910*) sekä sijoitettavaksi sillä tavoin kuin Rahatoimikamarin Valtuustolle lähettämät karttaluonnokset osottivat (*Pain. asiakirj. N:o 39 vuodelta 1913*), ja myönnettiin tähän tarkoitukseen 2 miljoonan markan määräraha 1911 vuoden obligatsioonilainasta. Samalla asetettiin rakennustoimikunta ja määriteltiin sen tehtävä niin, että toimikunnan tuli viivyttlemättä ryhtyä toimenpiteisiin rakennusyrityksen toimeenpanemiseksi, laadittua lopulliset piirustukset, kustannusarvio ja rakennusohjelma sekä alistaa ne Kaupunginvaltuuston lopullisesti tutkittaviksi ja ratkaistaviksi.

Rakennustoimikunta ryhtyi kohta tehtävän saatuaan laadittutamaan kunnan teurastamon rakennusohjelmaa ja teki asiasta sopimuksen arkkitehti Lindahlin kanssa, joka otti tehdäkseen yritykseen kuuluvat rakennuspiirustukset ja kustannuslaskelmat sekä valvoakseen ja johtaakseen rakennustyötä.

Kun Rakennustoimikunta aikoi toimeenpanna rakennusyrityksen ajanjaksoittain siten, että ensiksi teetetäisiin vastaisen laitoksen etupihaa ympäröivät neljä rakennusta, laadittiin ensin näiden rakennusten (konttori- ja ruokalarakennuksen, hallintorakennuksen, palvelijaston rakennuksen ja portinvartijarakennuksen) piirustukset kustannusarvioineen, jotka Kaupunginvaltuusto kesäkuun 9 päivänä 1914 vahvisti noudatettaviksi. Samaan aikaan niinkään laadittiin karja- ja teurastuspihan rakennusten sekä terveystalon piirustuksia, ja harkitsi Rakennustoimikunta tässä yhteydessä kysymystä rakennusohjelman yksinkertaistamisesta eräiltä kohdin, minkä johdosta kävi tarpeelliseksi osittain laatia uudestaan arkkitehti Lindahlin tekemät luonnospiirustukset. Sodan puhjetessa syksyllä 1914 olivat kuitenkin nämäkin piirustukset valmiina ja toimikunta tarkasti ja hyväksyi ne kustannusarvioineen 1914 ja 1915 vuoden kuluessa, aikoen

aikanansa alistaa ne Kaupunginvaltuuston vahvistettaviksi. Nytemmin ovat kaikki teurastamorakennukseen kuuluvat erikois- ja työpiirustukset täysin valmiina. Lisäksi on olemassa yksissä neuvoin asiantuntijain kanssa laadittu Rakennustoimikunnan hyväksymä ohjelma keskuslämpöjohdon sijoittamiseksi teurastamoon ja sen varustamiseksi lämpimällä vedellä, jonka ohjelman pohjalla on aikomus hankkia mainittujen töiden urakkatarjouksia. Niinkään on valmiina eri teurastamorakennusten konevarusteiden ja laitoksen jäähdytyslaitteen suunnitelma, minkä ohessa alustavia keskusteluja on ollut näidenkin töiden teettämisestä. Teurastamoalueen itälaitaan rakennettavan rautatieraitteen ehdotuksen on Rakennustoimikunta hyväksynyt ja tämä työ on aloitettu, mutta raidetarpeiden puutteessa sitä ei ole voitu suorittaa loppuun.

Kesän 1914 alussa ryhdyttiin rakennusmaalla kaivu-, perustus- ja tasoitustöihin ja niitä jatkettiin vielä vuonna 1915, kuitenkin suppeammassa mitassa ja sikäli kuin katsottiin kaupungin edun mukaiseksi. Keväällä 1915 olivat perustustyöt edistyneet niin pitkälle, että neljän hallintorakennuksen kivijalka oli valmis ja muuraustyö olisi voinut alkaa. Siitä varten oli Rakennustoimikunta jo lokakuussa 1914 tehnyt kaupungille edullisia sopimuksia 375,000 tiilen toimittamisesta ja hiekkaakin oli hankittu. Eräitten rakennusaineitten, varsinkin raudan ja sementin, saannin vaikeus ja kalliit hinnat kuitenkin aiheuttivat Rakennustoimikunnan lisäkustannusten välttämiseksi jättämään näiden rakennusten teettämisen toistaiseksi, eritoten kun Kaupunginvaltuustokin 1914 vuoden budjetinjärjestelyssä oli edellyttänyt, että teurastamorakennuksella olisi teetettävä ainoastaan alustavia töitä ja muut työt jätettävä toistaiseksi (*Pain. asiakirj. N:o 79 vuodelta 1914 siv. 28*).

1915 vuoden lopulla teetettiin rakennusmaalla varsin vähäisellä työvoimalla ainoastaan sellaisia maa- ja kivitöitä, jotka olisi sopivampi toimittaa talvisaikaan, jotta työ voisi jatkua säännöllisten olojen jälleen palauduttua. Joulukuun 15 päivänä mainittua vuotta päätti Rakennustoimikunta saman kuukauden 17 päivästä kokonaan lakkauttaa työn sekä kuluvan vuoden alusta irtisanoa rakennusyrityksen palveluksessa olevan rakennusmestarin.

Rakennusmaalla tähän asti toimitetuista töistä pyytää Rakennustoimikunta antaa seuraavia lähempiä tietoja. Alueella oleva kallio on enimmältä osalta louhittu ja kivet käytetty perustus- ja täytetöihin. Hiukan enemmän kuin puolet putkijohtojen kulverteista, jotka suurelta osalta täytyi sijoittaa kivikkoiseen maahan, on teetetty. Paalutustyö on loppuun suoritettu ja kaikkien rakennusten perustustyöt aloitettu. Paalutuksessa on maan laadun johdosta käytetty betoni-paaluja. Useimpain rakennusten perusmuurit ovat valmiit ja samaten paitsi etupihan viereisten rakennusten myös ison karjan tallin, päävarastorakennuksen sekä osittain ison karjan teurastushallin kivijalat. Kivijalkoja ja lattioita varten on varastossa jokin määrä valmiiksi muokattua kiveä.

Huhtikuun 1 päivään 1916 oli kustannuksiin käytetty kaikkiaan Smk 596,074:69, josta summasta Smk 359,098:39 tulee itse teurastamon ja Smk 236,976:30 rautatie-laitteen osalle. Viimeksi mainittuun summaan on luettu sekä ne kustannukset, jotka on käytetty Vanhankaupunginlahden satamaradan teettämiseen rautatie-yhteyden aikaansaamiseksi teurastamon kanssa ja jotka ainoastaan edeltäpäin maksetaan teurastamomäärärahasta, että menot itse sairaala-alueen itäosaan johdetun raiteenkin teettämistä.

Teurastamorakennuksen töiden lykkääminen epämääräiseen aikaan on niin laajakantoinen kysymys, ettei Rakennustoimikunta ole katsonut voivansa ottaa yksin vastuulle sen ratkaisemista, vaan on hankittuaan kaiken asian arvos-telemiseksi saatavissa olevan selvityksen jo asian tässä vaiheessa tahtonut alistaa sen Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja saadakseen Valtuustolta ohjeita, miten asiassa on edelleen meneteltävä.

Niinkuin tunnettu, toimii teurastusliike Helsingissä nykyään oloissa, joita täytyy pitää aivan sietämättöminä ja joista, ellei kunta nopeasti ryhdy asiaan, voi koitua arveluttavia terveydellisiä haittoja. Nykyinen teurastamo voi olojen nykyisellään ollessa ja kulutuksen lisääntyessä siinä määrin kuin viime aikoina on ollut ja lähiaikoina edelleen luultavasti on oleva laita välttävästi tyydyttää tarpeen ainoastaan jonkin lyhyen aikaa. Näyttää sentähden olevan kaupungin-viranomaisten velvollisuus tarkoin harkita, käykö ja missä määrin teurastamo-rakennuksen toteuttaminen siitä luonnottamasta asiointilasta huolimatta, mikä rakennustoiminnan alalla nykyään ja luultavasti vielä kauan sodan päätyttyäkin vallitsee. On niinkään tutkittava, käykö ja missä määrin rakennussuunnitelmaa osittain toteuttaminen, mitkä rakennukset niin ollen olisi teetettävä, miten kus-tannukset olisi jaettava sekä vihdoin, olisiko väliaikaisia laitteita teurastamo-alueella tai sen ulkopuolella aikaansaattava.

Omasta puolestaan pyytää Rakennustoimikunta rakennustyön uudelleen aloittamiseen ja jatkamiseen nähden nykyoloissa esiintuoda seuraavia näkökohtia:

Sellaista kustannusarviota, joka tarjoisi kutakuinkaan luotettavaa pohjaa laskelmille, on tietenkin vaikea laatia nykyään, jolloin tarveaineiden, konelaitteiden ja työvoiman hinnat paljon vaihtelevat, usein päivästä toiseen. Kun asia joka tapauksessa näyttää olevan niin tärkeä, että se olisi mahdollisimman tarkoin tutkittava, on Rakennustoimikunta katsonut olevan likimäärin laskeminen puheena olevat kustannukset.

Siinä kohden on rakennustöiden eri ryhmäin prosentittaiset lisäkustannukset verrattuina Rakennustoimikunnan aikaisemmin tarkastamiin ja hyväksymiin kus-tannusarvioihin laskettu seuraaviksi:

	Lisäkustannuks.
Maa- ja kivityöt ynnä räjähdysaineet	30 %
Sementti- ja asfalttityöt	150 „
Muuraus- ja rappaustyöt telineineen ja nauloineen	30 „
Kirvesmiehen- ja puusepäntyöt ynnä lasit ja rau-	
doitus	100 „
Rautatyöt	200 „
Vesijohtotyöt	120 „
Lämpöjohtotyöt	120 „
Kaasu- ja sähköjohdot	120 „
Maalaustyöt	50 „
Sekalaiset työt	40 „
Jäähdytyslaitos ja koneet	140 „

Tämän laskuperusteen mukaan olisivat teurastamoryhmään kuuluvain eri rakennusten ja laitosten lisäkustannukset aikaisempiin kustannusarvioihin verraten seuraavat:

	Kustannusarvion muk. Smk	Kalliinajan laskelman muk. Smk
Hallintorakennus	107,500: —	193,000: —
Palvelijaston rakennus.....	99,000: —	189,000: —
Konttori- ja ruokalarakennus	133,000: —	231,000: —
Portinvartijan tupa	14,500: —	26,000: —
Isonkarjan teurastushalli.....	307,000: —	620,000: —
Hevosten ja sikain teurastushalli.....	212,000: —	419,000: —
Kone- ja jäähdytysluone savupiippuineen	718,000: —	1,463,000: —
Yhdyshalli	91,000: —	193,000: —
Ison karjan talli.....	71,000: —	122,000: —
Hevosten, sikain, pikku ja ison karjan talli	84,500: —	148,000: —
Ison karjan markkinahalli	200,000: —	376,000: —
Rautatievaunujen desinfioimislaitos.....	20,000: —	39,000: —
Vuotavarastorakennus	30,000: —	51,000: —
Talli- ja vajarakennus	57,500: —	96,000: —
Terveys- ja tutkimusosasto	170,000: —	320,000: —
Suolenpesu- ja lantahuone	103,000: —	193,000: —
Katettu käytävä suolenpesu- ja lantahuoneeseen ..	17,000: —	30,000: —
Kuormaussilta	7,500: —	14,500: —
Purkaussilta ja tutkimuslaitiot.....	52,000: —	83,000: —
Lämpöjohto- ja maanalaiset yhdyskanavat	67,500: —	127,000: —

Lasku-, vesi- ja kaasujohdot y. m.	60,000: —	112,000: —
Tontin tasoitus, kiveys y. m.	319,000: —	480,000: —
Ulkovalaistus	9,000: —	19,000: —
Teurastamon rautatie-raide	130,000: —	244,000: —
Sekalaista	55,000: —	76,500: —

Tarkastettujen kustannusarvioiden mukaan nousisivat siis laitoksen kokonaiskustannukset 3,135,000 ja korotetun kustannusarvion mukaan 5,865,000 markkaan. Nykyolojen johdosta olisi siis lisäkustannuksia kokonaista 2,730,000 markkaa, likimäärin lukien.

Kun rakennussuunnitelman toteuttamisesta koko laajuudessaan pelottavain lisäkustannusten ja eräiden konelaitosten saannin vaikeuden johdosta ei näy voivan olla puhettakaan, on Rakennustoimikunta ottanut harkittavaksi, kävisikö ohjelman osittain toteuttaminen, jotta ainakin jossain määrin saataisiin tyydytetyksi ajanmukaisen teurastamon pakottava tarve.

Rakennustoimikunnassa on kysymys tuollaisesta rakennusohjelman osittaisesta toteuttamisesta ollut perinpohjaisesti harkittavana ja Toimikunnalle on sitä varten esitetty ehdotuskin, jonka mukaan aluksi teetettäisiin ainoastaan seuraavat rakennukset ja laitokset, nimittäin: portinvartijantupa, jossa olisi tilaa väliaikaiselle konttoriosastollekin, ison karjan teurastushalli, hevosten ja sikain teurastushalli, konehuone savupiippuineen, ison karjan talli, hevosten, sikain, pikku ja ison karjan talli, suolenpesu- ja lantahuone, kuormaussilta, purkaussilta ja tutkimuslaitiot, lämpöjohto ja rakennusten väliset maanalaiset yhdyskanavat, tarpeelliset lasku-, vesi- ja kaasujohdot sekä kuorimis- ja sadevesikaivot, tarpeellisten tontinosain tasoitus ja kiveäminen, aitaus ja portit y. m. sekä ulkovalaistus. Muut laitokset sitä vastoin saisivat jäädä siksi, kunnes säännöllisempi asiointila on rakennustoiminnan alalla päässyt valtaan.

Kun näin rajoitetun rakennusohjelman toteuttamisesta täytyy laskea olevan kustannuksia noin 2,825,000 markkaa, johon sisältyy lisäkustannuksia 1,289,000 markkaa, on Rakennustoimikunta ollut sitä mieltä, että tämänkin ehdotuksen tulisi saada raueta.

Kun puheena oleva pakollinen lykkäys voi tulla sangen pitkälinen, täytynee kaupunginviranomaisten ryhtyä väliaikaisiin toimenpiteisiin teurastamokysymyksen järjestämiseksi. Tämän kysymyksen kävisi Rakennustoimikunnan mielestä ratkaiseminen joko siten, että vieläkin suppeampi ohjelma kuin tässä edellä esitetty toteutettaisiin, taikka myös siten, että väliaikaisia talleja ja teurastushalleja rakennettaisiin muuante. Ensinmainitusta vaihtopuolisesta ehdotuksesta olisi se etu, että suoritettu rakennustyö tulisi laitoksen hyväksi, mutta toiselta puolen siitä voi koitua vastedes häiriöitä ja vaikeuksia rakennustyön suunnitelmanmukaiselle jatkamiselle. Asia kaipaa kuitenkin lähempää selvittelyä ja näyttää siitä olevan tehtävä eri esitys Kaupunginvaltuustolle sopivan ajakohdan tultua.

Edellä lausutun johdosta Rakennustoimikunta kunnioittaen esittää:

että Kaupunginvaltuusto päättäisi, että kaupungin teurastamon rakennustyöt on pysytettävä keskeytettyinä kunnes säännölliset olot ovat palautuneet; sekä

että Rakennustoimikunta valtuutetaan aikanansa Kaupunginvaltuustolle ehdottamaan niitä toimenpiteitä, joita teurastustoiminnan väliaikainen järjestäminen lähiaikoina vaatii.

Rakennustoimikunnan puolesta:

G. Idström.

John Uggla.

HELSINGIN
TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

*Helsingissä,
toukok. 4 p:nä 1916.*

N:o 294.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Lähteessä viime huhtikuun 28 päivältä on Kaupunginvaltuuston Valmisteluvaliokunta vaatinut Terveystoimikunnan lausuntoa Helsingin kaupungin kunnan teurastamon Rakennustoimikunnan esityksen johdosta että Kaupunginvaltuusto päättäisi että kaupungin teurastamon rakennustyö on pysytettävä keskeytettynä, kunnes säännölliset olot ovat palautuneet, sekä että Rakennustoimikunta valtuutettaisiin aikansa Kaupunginvaltuustolle ehdottamaan niitä toimenpiteitä, joita teurastustoiminnan väliaikainen järjestäminen lähiaikoina vaatii; ja on Terveystoimikunnalla kunnia puoltaa edellä mainittuja Rakennustoimikunnan ehdotuksia.

Lähetekirjat palautuvat tämän keralla.

Terveystoimikunnan puolesta:

O. v. Hellens.

Mauno Wilskman.

V. t.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1916.

Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin tilejä ja tilinpäätöstä vuodelta 1915.

Helsingin kaupungin Rahatoimikonttorin ohjesäännön mukaisesti annetaan täten seuraava kertomus kaupungin tilinpäätöksestä vuodelta 1915.

Sen lisäksi, mitä tilinpäätöksen taulukoista sinänsä käy ilmi, antaa konttori eri meno- ja tuloluokista tässä alempana esitetyt tarkemmat tiedot.

Menot.

1. P. L. Kaupungin velat.

5 %:n Obligationsilaina vuodelta 1876.

Alkuperäinen määrä Smk 1,500,000:—.

	Erääntyneet obligatsioonit				Erääntyneet korkoliput			
	A 1,000 mk	B 500 mk	C 200 mk	Smk.	A 25:—	B 12:50	C 5:—	Smk.
Lunastamatta 1/1	2	13	9	9,385—	15	58	51	1,355—
Erääntynyt 1/5	16	49	41	48,700—	259	776	639	19,370—
„ 1/11	—	—	—	—	243	727	598	18,152 50
Yhteensä	18	62	50	58,085—	517	1,561	1,288	38,877 50
Erääntyneitten oblig. korkolipp.	—	—	—	562 50	4	33	10	562 50
	18	62	50	57,522 50	521	1,594	1,298	39,440—
Vuoden varrella lunastettu	16	41	44	45,090—	502	1,511	1,232	37,597 50
	2	21	6	12,432 50	19	83	66	1,842 50
Vanhentuneita korkolippuja	—	—	—	—	—	1	—	12 50
Bilanssi vuoteen 1916	2	21	6	12,432 50	19	82	66	1,830—

Vuodenvaihteessa olivat seuraavat erääntyneet obligatsioonit lunastamatta:

A 1,000 mk	B 500 mk	C 200 mk
102	16	156
266	17	171
	174	209
	275	210
	482	682
	609	1118
	693	
	735	
	976	
	993	
	1039	
	1096	
	1121	
	1129	
	1135	
	1136	
	1139	
	1140	
	1141	
	1206	
	1495	

4 1/2 %:n Obligatsioonilaina vuodelta 1882.

Alkuperäinen määrä Smk 1,550,000:—.

	Erääntyneet obligatsioonit				Erääntyneet korkoliput			
	A 3,000 mk	B 1,000 mk	C 500 mk	Smk	A 67: 50	B 22: 50	C 11: 25	Smk
Lunastamatta 1/1	1	8	10	13,727 50	2	7	9	393 75
Erääntynyt 1/5	10	40	42	91,000 —	10	40	42	2,047 50
Yhteensä	11	48	52	104,727 50	12	47	51	2,441 25
Erääntyneiden oblig. korkolipp.	—	—	—	292 50	1	7	6	292 50
	11	48	52	104,435 —	13	54	57	2,733 75
Vuoden varrella lunastettu	11	48	52	104,435 —	12	53	51	2,576 25
	—	—	—	—	1	1	6	157 50
Vanhentuneita korkolippuja	—	—	—	—	—	—	1	11 25
Bilanssi vuoteen 1916	—	—	—	—	1	1	5	146 25

1882 vuoden obligatsioonilainaa varten vahvistetun kuoletussuunnitelman mukaisesti on mainittu laina loppuun kuoletettava vuonna 1915, ja kaikki siihen kuuluvat obligatsioonit onkin vuoden varrella lunastettu. Ainoastaan erääntyneitä korkolippuja Smk:n 146: 25 arvosta ei vielä ole esitetty lunastettaviksi.

4 1/2 0/0:n Obligatsioonilaina vuodelta 1892.

Hankkijat Suomen Yhdyspankki, Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten sekä Senaattori L. Mechelin. Alkuperäinen määrä Smk 4,500,000:—.

	Erääntyneet obligatsioonit				Erääntyneet korkoliput			
	A 5,000 mk	B 1,000 mk	C 500 mk	Smk	A 112: 50	B 22: 50	C 11: 25	Smk
Lunastamatta 1/1	—	—	4	1,786 25	2	20	21	911 25
Erääntynyt 1/5	4	13	16	41,000 —	350	1,315	1,741	88,548 75
” 1/11	—	—	—	— —	346	1,302	1,725	87,626 25
Yhteensä	4	13	20	42,786 25	698	2,637	3,487	177,086 25
Erääntyneitten oblig. korkolipp.	—	—	—	78 75	—	1	5	78 75
Vuoden varrella tilitetty	4	13	20	42,707 50	698	2,638	3,492	177,165 —
Bilanssi vuoteen 1916	4	13	16	40,932 50	665	2,591	3,446	171,877 50
Bilanssi vuoteen 1916	—	—	4	1,775 —	33	47	46	5,287 50

Vuodenvaihteessa olivat tilittämättä obligatsioonit: Litt. C. N:rot 186, 648, 1193, 1472.

3 1/2 0/0:n Obligatsioonilaina vuodelta 1898.

Hankkijat Suomen Pankki, Suomen Yhdyspankki, berliniläinen pankkihuone Robert Warschauer & C:o ja tukholmalainen Aktiebolaget Stockholms Handelsbank. Alkuperäinen määrä Smk 3,994,000:—.

	Erääntyneet obligatsioonit					Erääntyneet korkoliput				
	A 5,000 mk	B 2,000 mk	C 1,000 mk	D 500 mk	Smk	A 87: 50	B 35: —	C 17: 50	D 8: 75	Smk
Lunastamatta 1/1	3	4	5	10	32,063 75	152	397	481	839	42,953 75
Erääntynyt 1/2	—	—	—	—	— —	162	402	522	948	45,675 —
” 1/8	3	3	6	12	33,000 —	162	402	522	948	45,675 —
Yhteensä	6	7	11	22	65,063 75	476	1,201	1,525	2,735	134,303 75
Erääntyneitt. obl. korkolip.	—	—	—	—	35 —	—	1	—	—	35 —
Vuoden varrella tilitetty ..	6	7	11	22	65,028 75	476	1,202	1,525	2,735	134,338 75
Bilanssi vuoteen 1916	2	—	2	4	14,000 —	88	96	303	624	21,822 50
Bilanssi vuoteen 1916	4	7	9	18	51,028 75	388	1,106	1,222	2,111	112,516 25

Vuodenvaihteessa olivat tilittämättä obligatsioonit:

A 5,000 mk	B 2,000 mk	C 1,000 mk	D 500 mk
10	19	22	15
32	28	227	17
40	43	257	119
112	131	299	146
	355	300	165
	378	308	251
	385	315	348
		523	482
		558	488
			497
			580
			595
			669
			694
			734
			752
			824
			883

4 %:n Obligatsioonilaina vuodelta 1900.

Hankkijat Suomen Pankki, Suomen Yhdyspankki, berliniläinen pankkihuone Robert Warschauer & C:o, hampurilaiset Vereinsbank in Hamburg ja Pankkihuone M. M. Warburg & C:o sekä tukholmalainen Aktiebolaget Stockholms Handelsbank. Alkuperäinen määrä Smk 3,000,000:—.

	Erääntyneet obligatsioonit					Erääntyneet korkoliput				
	A 5,000 mk	B 2,000 mk	C 1,000 mk	D 500 mk	Smk.	A 100:—	B 40:—	C 20:—	D 10:—	Smk.
Lunastamatta ¹ / ₁	2	3	2	6	20,970	178	415	518	1,084	55,600
Erääntynyt ¹ / ₂	—	—	—	—	—	177	405	508	1,045	54,510
„ ¹ / ₈	3	3	2	5	25,500	177	405	508	1,045	54,510
Yhteensä	5	6	4	11	46,470	532	1,225	1,534	3,174	164,620
Vuoden varrella tilitetty..	1	—	—	—	5,000	50	69	71	150	10,680
Jälellä	4	6	4	11	41,470	482	1,156	1,463	3,024	153,940
Erääntyneitt.obl.korkolip.	—	—	—	—	100	1	—	—	—	100
Bilanssi vuoteen 1916 ...	4	6	4	11	41,370	483	1,156	1,463	3,024	154,040

Vuodenvaihteessa olivat tilittämättä obligatsioonit:

A 5,000 mk	B 2,000 mk	C 1,000 mk	D 500 mk
2	220	710	1426
51	267	918	1592
57	366	971	1690
121	469	1056	1856
	559		1857
	573		2024
			2030
			2118
			2122
			2224
			2334

4 %:n Obligationilaina vuodelta 1902.

Hankkijat Suomen Pankki, berliniläinen pankkihuone Robert Warschauer & C:o, hampurilaiset Vereinsbank in Hamburg ja pankkihuone M. M. Warburg & C:o, tukholmalainen Aktiebolaget Stockholms Handelsbank, amsterdamilainen pankkihuone Hope & C:o ja baseliläinen Basler Handelsbank. Alkuperäinen määrä Smk 8,000,000:—.

	Erääntyneet obligats.		Erääntyneet korkoliput			
	Smk. 500	Smk.	Smk. 10	Smk.		
Lunastamatta ¹ / ₁	149	74,420	—	16,718	167,180	—
Erääntynyt ¹ / ₆	—	—	—	14,799	147,990	—
„ ¹ / ₁₂	128	64,000	—	14,799	147,990	—
Yhteensä	277	138,420	—	46,316	463,160	—
Vuoden varrella tilitetty	—	—	—	1,207	12,070	—
Jällellä	277	138,420	—	45,109	451,090	—
Erääntyneiden obligatsioonien korkolippuja	—	50	—	5	50	—
Bilanssi vuoteen 1916	277	138,370	—	45,114	451,140	—

Joulukuun viimeisenä 1915 olivat tilittämättä obligatsioonit N:rot: 60, 104, 125, 283, 393, 469, 531, 706, 726, 767, 773, 806, 1051, 1112, 1163, 1165, 1291, 1332, 1386, 1415, 1468, 1507, 1538, 1587, 1626, 1644, 1698, 1745, 1780, 1931, 1942, 1954, 2060, 2150, 2172, 2246, 2268, 2307, 2410, 2520, 2559, 2596, 2647, 2753, 2778, 3037, 3089, 3223, 3287, 3304, 3344, 3424, 3425, 3460, 3472, 3493, 3525, 3536, 3550, 3572, 3593, 3735, 3752, 3820, 3888, 3936, 3938, 4033, 4057, 4067, 4071, 4086, 4096, 4107, 4138, 4363, 4394, 4442, 4450, 4464, 4498, 4527, 4594, 4614, 4696, 4724, 4887, 4947, 5106, 5174, 5232, 5275, 5285, 5315, 5478, 5536, 5734, 5779, 5780, 5904, 5992, 6077, 6141, 6200, 6300, 6384, 6442, 6581, 6582, 6618, 6627, 6634, 6845, 6903, 6954, 6965, 7026, 7057, 7059, 7129, 7167, 7170, 7228, 7312, 7357, 7430, 7547, 7566, 7664, 7695, 7701, 7757, 7759, 7809, 7873, 7894, 7926, 8049, 8053, 8137, 8237, 8444, 8606, 8633, 8793, 8847, 8860, 8878, 8900, 8966, 9053, 9229, 9368, 9574, 9581, 9652, 9685, 9718, 9724, 9747, 9811, 9832, 9854, 9898, 9966, 10050, 10063, 10265, 10279, 10439, 10577, 10596, 10599, 10744, 10778, 10794, 10873, 11063, 11074, 11179, 11203, 11438, 11462, 11513, 11532, 11552, 11592, 11669, 11715, 11728, 11776, 11917, 11930, 11947, 12039, 12075, 12153, 12177, 12210, 12268, 12338, 12432, 12475, 12501, 12539, 12639, 12764, 12792, 12808, 13030, 13033, 13067, 13080, 13100, 13111, 13119, 13128, 13130, 13159, 13252, 13299, 13381, 13423, 13588, 13593, 13598, 13608, 13641, 13708, 13735, 13775, 13799, 13800, 13802, 13907, 13945, 13952, 14016, 14063, 14194, 14208, 14233, 14282, 14286, 14292, 14352, 14363, 14364, 14365, 14517, 14577, 14634, 14657, 14677, 14699, 14756, 14800, 14860, 14887, 14957, 14958, 15055, 15060, 15104, 15116, 15188, 15227, 15306, 15388, 15395, 15438, 15638, 15670, 15749, 15796, 15799, 15952.

4 1/2 %:n Obligatsioonilaina vuodelta 1909.

Hankkijat helsinkiläiset Privatbanken i Helsingfors, aktiebolag, ja Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten, tukholmal. Bankaktiebolaget Stockholm—Öfre Norrland, hampurilaiset Vereinsbank in Hamburg ja pankkihuone Joh. Berenberg, Gossler & C:o sekä lontoolainen pankkihuone J. Henry Schröder & C:o. Alkuperäinen määrä Smk 16,096,000:—.

	Erääntyneet obligatsioonit			Erääntyneet korkoliput		
	<i>Smk</i> 2,515	<i>Smk</i>		<i>Smk</i> 56: 59	<i>Smk</i>	
Lunastamatta 1/1	—	—	—	6,281	355,441	79
Erääntynyt 1/5	41	103,115	—	6,223	352,159	57
" 1/11	—	—	—	6,182	349,839	38
Yhteensä	41	103,115	—	18,686	1,057,440	74
Vuoden varrella tilitetty	—	—	—	816	46,177	44
Bilanssi vuoteen 1916	41	103,115	—	17,870	1,011,263	30

Vuoden päättyessä olivat lunastamatta seuraavat erääntyneet obligatsioonit N:rot: 509, 524, 525, 526, 533, 535, 559, 564, 614, 631, 632, 633, 637, 658, 663, 664, 668, 669, 707, 806, 821, 822, 929, 937, 938, 939, 940, 941, 967, 972, 973, 974, 980, 985, 1014, 1265, 1287, 1911, 2310, 3182, 3665.

4 1/2 %:n Obligatsioonilaina vuodelta 1911.

Hankkijat helsinkiläiset Privatbanken i Helsingfors, aktiebolag, ja Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten, gööteporilainen Skandinaviska Kreditaktiebolaget, tukholmalainen Bankaktiebolaget Norra Sverige, hampurilaiset Vereinsbank in Hamburg, Dresdner Bank in Hamburg ja pankkihuone Joh. Berenberg, Gossler & C:o, strassburgilainen Allgemeine Elsässische Bankgesellschaft sekä lontoolainen pankkihuone J. Henry Schröder & C:o. Alkuperäinen määrä Smk 25,150,000:—.

	Erääntyneet obligatsioonit.			Erääntyneet korkoliput		
	A 2,515 mk	B 503 mk	<i>Smk</i>	A. 56: 59	B. 11: 31 1/2	<i>Smk</i>
Lunastamatta 1/1	—	—	—	9,431	12,880	679,437 50
Erääntynyt 1/6	51	65	160,960	7,859	9,826	555,922 —
" 1/12	—	—	—	7,808	9,761	552,300 44
Yhteensä	51	65	160,960	25,098	32,467	1,787,659 94
Vuoden varrella tilitetty	—	—	—	490	981	38,829 12
Jälellä	51	65	160,960	24,608	31,486	1,748,830 82
Erääntyn. obligats. korkol.	—	—	226 36	4	—	226 36
Bilanssi vuoteen 1916	51	65	160,733 64	24,612	31,486	1,749,057 18

Vuoden päättyessä olivat tilittämättä seuraavat obligatsioonit:

A 2,515 mk			B 503 mk		
207	1105	2759	214	1143	2248
208	1106	2842	245	1170	2264
250	1107	3329	360	1171	2265
262	1108	7961	361	1175	2266
283	1109	7962	777	1176	2267
285	1371	7963	778	1528	2268
286	1610	7964	779	1529	2269
287	1611		780	1530	2270
288	1947		781	1531	2367
359	1948		782	1532	2374
368	1949		783	1533	2857
369	1950		784	1534	2858
512	1951		785	1535	2859
643	1971		786	1536	2860
644	1972		906	1537	3412
961	1973		938	1998	3413
963	1974		939	1999	3658
1100	1975		940	2243	3981
1101	1982		941	2244	4802
1102	1983		943	2245	4803
1103	2140		1141	2246	4903
1104	2187		1142	2247	

5 %:n Obligatsioonilaina vuodelta 1913.

Alkuperäinen määrä Smk 4,705,008: —.

	Erääntyneet obligats.			Erääntyneet korkoliput		
	536 mk	Smk.		26:80	13:40	Smk.
Lunastamatta ¹ / ₁	—	—	—	4	473	6,445 40
Erääntyneet ² / ₁	131	70,216	—	—	8,654	115,963 60
” ¹ / ₇	—	—	—	—	8,523	114,208 20
Yhteensä	131	70,216	—	4	17,650	236,617 20
Vuoden varrella tilitetty	131	70,216	—	4	17,319	232,181 80
Bilanssi vuoteen 1916	—	—	—	—	331	4,435 40

Sen johdosta että koko vuoden 1915 vallitsi sotatila, voitiin kaupungin etusijassa ulkomaille sijoitettujen obligatsioonilainain vuotuismaksuista suorittaa ainoastaan 1892 ja 1902 vuoden obligatsioonilainain vuotuismaksut. Kun tähän tarkoitukseen tarvittavasta ulkomaisesta arvonvastineesta vaadittiin tavattoman korkeaa hintaa, on tästä ollut seurauksena, että rahasäännössä mainittujen kahden obligatsioonilainain provisioeja, kurssierotuksia y. m. varten

olevat määrärahat on ylitetty, toinen Smkalla 14,539: 84 ja toinen Smkalla 62,447: 77, ollen tässä kuitenkin mainittava, että 1902 vuoden lainaan nähden on hankittu Kaupunginvaltuuston suostumus lisämenon suoritukseen. Samasta syystä on niinkään Englannista verokamarivekseleitä vastaan otetun lainan korko y. m. ylitetty Smkalla 115,894: 26, minkä menoerän vastapainona kuitenkin on tulopuolella erinäisten korkojen tilillä ylijäämää Smk 141,409: 08. Tämän pääluokan kohdalle on, niinkään Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti, merkitty helmikuun 1 päivänä 1915 annetun K. Asetuksen johdosta suoritettu obligatsioonilainain kuponkivero.

Tässä pääluokassa ovat kaupungin menot vuosina 1906—1915 nousseet seuraaviin määriin :

Vuonna 1906 Smk	1,024,794: 76	Vuonna 1911 Smk	2,213,307: 06
” 1907 ”	1,025,830: 54	” 1912 ”	3,485,026: 11
” 1908 ”	1,097,649: 69	” 1913 ”	3,151,201: 82
” 1909 ”	1,504,128: 90	” 1914 ”	3,623,389: 09
” 1910 ”	1,996,268: 17	” 1915 ”	3,855,256: 49

2. P. L. Kaupungin virastot.

Maistraatin palkkaukset osottavat säästöä Smk 200: 25 kesäloman aikaisen viransijaisuuspalkkion säästymisen johdosta.

Samaten on Raastuvanoikeuden palkkauksia säästynyt kokonaista Smk 7,498: 90, syystä että kahden raatimiehen palkankorotus yhdeltä kuukaudelta on jäänyt pois sekä yhden nuoremman, virkaeroa saamatta maasta poistuneen raatimiehen palkkaa säästynyt ei ainoastaan edelliseltä vuodelta siirtynyt summa Smk 3,326: 66, vaan lisäksi koko 1915 vuoden palkka.

Kaupunginviskaalien kesäloman aikaisten viransijaisten palkkausmäärärahaa on säästynyt 500 markkaa, mutta kun kaupunginviskaaleille taattujen sakkojen osuus on Smkalla 483: 33 ylittänyt vuosirahasäännössä olevan määrärahan, osottaa kaupungin syyttäjistön tili säästöä ainoastaan noin 16 markkaa.

Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteisiä apulaisia ja palvelusmiehiä varten olevasta määrärahasta on niinkään viransijaisuuspalkkion, palkankorotuksen ja henkilökohtaisen palkanlisäyksen säästymisen johdosta jäänyt käyttämättä Smk 833: 55. Koska kuitenkin yhden Maistraatin kaupunginpalvelijan palkka oli epähuomiosta budjettiin merkitty 150 markkaa liian vähäiseksi, osottaa tämä tili säästöä Smk 683: 55.

Kun ulosottolaitoksessa on yksi kesäloman aikaisen viransijaisten palkkio säästynyt ja kaksi palkankorotusta on poistunut, osottavat palkkaukset säästöä Smk 684: 25. Ulosottolaitoksen lämpö- ja valaistustilillä on niinkään säästöä noin 500 markkaa. Painatuskustannusten kohoamisen ja konttoritarvikkeiden lisääntyneen tarpeen johdosta on sitä vastoin tarverahain määräraha ylitetty Smkalla 351: 05, joka summa on merkitty maksettavaksi Kau-

punginvaltuuston käyttövaroista. Kaikissa muissa tämän pääluokan kohdalla olevissa tarverahain määrärahoissa on missä minkin suuruisia säästöjä.

Tämän pääluokan menot ovat vuosina 1906—1915 olleet:

Vuonna 1906 Smk	249,779: 93	Vuonna 1911 Smk	379,478: 57
” 1907 ”	294,137: 49	” 1912 ”	378,545: 09
” 1908 ”	334,578: 56	” 1913 ”	438,345: 23
” 1909 ”	345,331: 89	” 1914 ”	430,804: 55
” 1910 ”	359,058: 49	” 1915 ”	393,088: 77

3. P. L. Kunnallishallinto.

Vuosirahasäännössä oleva Kaupunginvaltuuston tarverahain määräraha on myönnetystä 10,000 markan lisäyksestä huolimatta ylitetty Smkalla 3,815: 43, joka summa on merkitty Kaupunginvaltuuston käyttövarain kohdalle. Kaikki menot jakautuvat seuraavasti:

Painatuskulut.....	Smk	37,888: 83
Ilmoituskulut.....	”	1,472: 18
Erinäiset palkkiot	”	2,422: 27
Nitomiskulut	”	399: 75
Kartat	”	2,208: 07
Kirjoitustarvikkeet	”	654: 30
Käännöskulut.....	”	632: 40
Kirjallisuus	”	162: 30
Puhtaaksikirjoituskulut	”	121: 75
Autobiilivuokra	”	622: —
Siivoaminen	”	896: 85
Sekalaista	”	1,334: 73
	Smk	48,815: 43

Rahatoimikamarin palkkaustilillä on säästynyt 300 markkaa jäsenten palkkioita. Tarverahain määräraha sitä vastoin on ylitetty Smkalla 6,973: 50. Tästä määrärahasta on suoritettu seuraavat menot:

Painatus- ja nitomiskulut.....	Smk	2,242: 95
Ilmoitukset	”	3,004: 11
Käännöskulut	”	3,060: 25
Oikeudenkäynti- ja lainhakukulut.....	”	4,472: 14
Ylimääräiset palkkaukset ja palkkiot	”	4,200: —
Kanslia- ja kirjoitustarvikkeet	”	835: 23
Siivoaminen	”	1,277: —
Maanmittaus-, pakkolunastus- ja katselmuskulut ..	”	1,086: 90
Sekalaista	”	1,794: 92
	Smk	21,973: 50

Rahatoimikonttorin ylimääräisten apulaisten palkkausmääräraha on ylitetty S:markalla 3,038: 43, syystä että konttorin täytyi kertomusvuoden kunnallisten verolippujen kirjoitusta varten, jonka työn suorittamiseen oli käytettävänä sangen lyhyt aika, hankkia paljon ylimääräistä väkeä, jota sitä paitsi on vuoden varrella käytetty tavallista enemmän, sen johdosta että kunnallisverojen kannanta on toimitettu kolmessa erässä. Samaten on tarve-rahain määräraha ylitetty S:markalla 2,470: 79. Vuoden menot jakautuvat seuraavasti:

Painatus- ja nitomiskulut	Smk	5,214: 13
Työväen palkanmaksut, automobiilivuokra	”	1,525: —
” ” rahapussit	”	252: —
Koiraveromerkit	”	391: 50
Kirjoitustarvikkeet	”	1,176: 45
Käännöskulut	”	390: —
Kustannuksia rahain kannannan toimittamisesta eri- näisissä muissa paikoissa	”	582: —
Sekalaista	”	1,439: 71
		<u>Smk 10,970: 79</u>

Liikennekonttorin palkkausmäärärahain säästö, Smk 3,847: 04, on syntynyt ylimääräisten apulaisten palkkausmäärärahassa sekä siitä, että yksi avustavan vaakamestarin virka on ollut koko vuoden ja yksi vahtimestarin virka osan vuotta täyttämättä. Kun Liikennekonttorin liike on vuoden varrella ollut sangen vähäinen, on konttorin kaikissa muissakin määrärahoissa syntynyt säästöjä, osin melko suuriakin.

Satamakonttorin palkkaussäännön ylitys johtuu satamamaksujen lisääntymisestä, minkä johdosta konttorin virkamiesten kannantaprosentti on ollut 910 markkaa 55 penniä budjetissa laskettua määrää suurempi.

Rakennuskonttorin palkkaustilin menojen kohoaminen Smk 339: 64 yli budjetissa olevan määrärahan johtuu Hallituksen jäsenten palkkioista. Tarvaineiden ja apuripäivätöiden apuraha on ylitetty Smkalla 638: 58, syystä että konttori sai tehtäväkseen paaluttaa vuokrattaviksi käytettävät Santa- ja Busholman alueet niin myöhään vuoden lopulla, ettei enää ollut tilaisutta anoa erityistä määrärahaa myönnettäväksi tähän tarkoitukseen. Budjetissa halkoja varten oleva määräraha niinkään on ylitetty Smkalla 1,613: 45, sen johdosta että kaupungin halkokomitean antamat laskut on pantu kirjaan ainoastaan yhdelle tilille eikä jaettu niiden Rakennuskonttorin eri tilien kesken, joihin ne oikeastaan olisivat kuuluneet.

Rakennustarkastuskonttorin määräraha kesäloman hankkimiseksi konttorin virkamiehille, 2,000 markkaa, on kokonaan säästynyt, minkä ohessa kutsujen tiedoksi saattamista varten olevasta määrärahasta on säästynyt Smk 485: 48, joten säästö kaikkiaan on Smk 2,485: 48. Kun rakennustoiminta

on vuoden varrella ollut sangen vähäinen, on tarverahoja sekä aineenkoetus-kustannuksia varten olevista määrärahoistakin säästynyt Smk 2,066: 27.

Kasvatustalokunnan jäsenten palkkiomäärärahaa ei ole kokonaan käytetty, vaan on siitä säästynyt Smk 420: 08.

Sosiaalitalokunnan palkkausmäärärahan säästö Smk 2,875: 08 johtuu rahasäännössä talokunnan puheenjohtajan ja jäsenten palkkioita varten olevasta määrärahasta sekä yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämislainarahaston hoitojaoston palkkiomäärärahasta, joka on kokonaan säästynyt.

Muut tämän pääluokan kohdalla olevat tilit osottavat verraten vähäisiä eroja budjettimäärärahoihin verraten, minkätähden ne eivät näytä kaipaavan lähempiä selityksiä.

Tämän pääluokan kokonaismenot olivat vuosina 1906—1915:

Vuonna 1906	Smk 303,507: 95	Vuonna 1911	Smk 652,405: 02
” 1907	” 357,810: 11	” 1912	” 832,562: 06
” 1908	” 405,183: 11	” 1913	” 931,811: 43
” 1909	” 479,114: 48	” 1914	” 996,643: 14
” 1910	” 534,835: 41	” 1915	” 990,201: 05

4. P. L. Katu- ja laiturivalaistus.

Kun vallitsevain olojen johdosta valaistus kaupungin piirissä on ollut miltei kokonaan lakkautettuna, osottavat kaikki katu- ja laiturivalaistussmäärärahat varsin huomattavia säästöjä.

Katuvalaistuksen kustannukset ovat vuosina 1906—1915 olleet:

V u o n n a	Kaasu- valaistus	Sähkö- valaistus	Petroli- valaistus	Ylimäär. valaistus	Kokonais- kustannaks.
1906	150,177 44	— —	95,485 91	9,699 56	255,362 91
1907	145,085 85	— —	86,710 75	11,323 42	243,120 02
1908	121,649 50	— —	84,041 73	10,759 15	216,450 38
1909	122,273 02	— —	87,470 71	13,196 21	222,939 94
1910	131,319 62	— —	84,374 85	7,662 58	223,357 05
1911	147,118 10	17,829 53	86,443 58	5,737 55	257,128 76
1912	164,683 84	27,989 05	86,497 99	6,710 16	285,881 04
1913	189,227 38	49,033 83	81,146 08	7,684 35	327,093 64
1914	135,295 97	25,416 45	40,581 87	5,354 70	206,648 99
1915	149,881 37	41,236 82	18,156 12	— —	209,274 31

5. P. L. Palolaitos.

Palolaitoksen eri tileillä on ainoastaan palokaluja ja kalustoa varten oleva määräraha ylitetty Smkalla 210: 37. Kun muilla tileillä on syntynyt säästöä Smk 4,855: 28, on säästö tämän pääluokan kohdalla kaikkiaan Smk 4,644: 91.

Pääluokan kokonaismenot ovat vuosina 1906—1915 olleet:

Vuonna 1906	Smk 134,282: 90	Vuonna 1911	Smk 156,333: 22
” 1907	” 145,404: 95	” 1912	” 162,725: 21
” 1908	” 165,351: 08	” 1913	” 253,033: 03
” 1909	” 156,259: 95	” 1914	” 293,789: 99
” 1910	” 155,166: 18	” 1915	” 255,245: 09

Muist. Näihin menoihin ei sisälly vuokra niistä kaupungin omistamista taloista, joihin palomiestistö ja sen kalusto ovat sijoitetut.

6. P. L. Poliisilaitos.

Kaupungilla poliisilaitoksesta olevat menot, jotka nykyään suoritetaan osaksi lääninrahastoon maksettavana käteisenä apurahana, osaksi virkahuoneistoina lämpöineen ja valoineen sekä hankkimalla hevosia, ratsastarvikkeita ja aseita, ovat tänä vuonna nousseet seuraaviin määriin:

	Määrärahat	Menot
Käteinen apumaksu	Smk 198,720: —	198,720: —
Virkahuoneistot	” 132,025: —	132,024: 92
Lämmitys, valaistus, vedenkulutus ja puhtaanapito	” 40,800: —	52,602: 59
Sekalaisia menoja	” 7,483: 33	7,542: 41
	<u>Smk 379,028: 33</u>	<u>390,889: 92</u>

Niinkuin edellä olevasta näkyy, on lämmitystä, valaistusta y. m. varten oleva määräraha ylitetty Smkalla 11,802: 59, mihin Kaupunginvaltuusto kuitenkin erityisen anomuksen johdosta on antanut suostumuksensa.

Lämmityksen, valaistuksen, vedenkulutuksen ja puhtaanapidon aiheuttamat kustannukset jakaantuvat seuraavasti:

Polttoaineet	Smk 27,665: 85	
Halkojen hakkuu ja kanto	” 5,407: 75	33,073: 60
Petroli ja kynttilät	” 171: —	
Sähkövalaistus	” 10,213: 62	
Kaasuvalaistus	” 2,567: 31	12,951: 93
Vedenkulutus		1,503: 56
Puhtaanapito		5,073: 50
	<u>Smk 52,602: 59</u>	

Kaupungin kustannukset poliisilaitoksesta nousivat vuosina 1906—1915 alla mainittuihin määriin:

Vuonna 1906	Smk 257,390: 46	Vuonna 1911	Smk 350,958: 56
” 1907	” 297,486: 20	” 1912	” 351,473: —
” 1908	” 293,960: 53	” 1913	” 353,327: 51
” 1909	” 290,453: 76	” 1914	” 385,212: 11
” 1910	” 336,187: 57	” 1915	” 390,889: 92

7. P. L. Terveys- ja sairaanhoito.

Tämän pääluokan kohdalla on useimmissa määrärahoissa syntynyt erisuuruisia säästöjä kaikkiaan Smk 131,007: 73, lukuun otettuna eräiden tilien ylitys Smk 1,264: 10. Kaupunginvaltuuston käyttövaroista on kuitenkin erikoisiin terveydenhoitotarkoituksiin osotettu Smk 109,301: 90, joten tämän pääluokan kohdalla esiintyvä lopullinen säästö on Smk 21,705: 83.

Kaupungin kaikkien sairaalain kulujen osottamiseksi on laadittu tässä seuraavat erikoistaulut:

	Määrä- raha bud- jetin mu- kaan	Kustan- nus tilien mukaan	Määrä- raha ylitetty	Määrä- rahaa säästy- nyt
<i>Marian sairaala.</i>				
<i>Sisätautien osasto.</i>				
Palkkaukset	52,606 —	46,866 78	— —	5,739 22
Lääkkeet	17,000 —	16,994 06	— —	5 94
Kaluston kunnossapito ja osto	10,000: —			
<i>Lisämääräraha</i>	400: —			
	10,400 —	9,997 99	— —	402 01
Konekalujen ja desinfioimisaineiden y. m. kun- nossapito ja osto	5,000 —	4,638 77	— —	361 23
Seeruntutkimus	1,000 —	975 —	— —	25 —
<i>Kirurginen osasto.</i>				
Palkkaukset	25,136 —	23,124 08	— —	2,011 92
Lääkkeet	4,500: —			
<i>Lisämääräraha</i>	1,800: —			
	6,300 —	6,037 28	— —	262 72
Konekalujen ja sidetarvikkeiden osto	12,000 —	12,177 33	177 33	— —
Kaluston kunnossapito ja osto	6,000 —	4,843 41	— —	1,156 59
<i>Lastenosasto.</i>				
Palkkaukset	10,960 —	10,381 —	— —	579 —
Lääkkeet	3,600: —			
<i>Lisämääräraha</i>	800: —			
	4,400 —	3,976 09	— —	423 91
Kaluston kunnossapito ja osto	3,000 —	1,480 63	— —	1,519 37
Konekalujen, sidetarpeiden ja desinfioimisaineiden osto	2,000 —	1,237 43	— —	762 57
<i>Talousoosasto.</i>				
Palkkaukset	36,726 —	35,793 12	— —	932 88
Ruoka	192,209: —			
<i>Lisämääräraha</i>	10,000: —			
	202,209 —	182,077 50	— —	20,131 50
Siiros	394,737 —	360,600 47	177 33	34,313 86

	Siirros	394,737	—	360,600	47	177	33	34,313	86
Kaluston kunnossapito ja osto		4,000	—	4,065	83	65	83	—	—
Hevosien elatus	700: —								
<i>Lisämääräraha</i>	100: —	800	—	727	45	—	—	72	55
Polttoaineet	45,600: —								
<i>Lisämääräraha</i>	12,000: —	57,600	—	54,313	22	—	—	3,286	78
Valaistus ja lamput		15,000	—	9,573	—	—	—	5,427	—
Vedenkulutus	9,500: —								
<i>Lisämääräraha</i>	1,000: —	10,500	—	10,578	05	78	05	—	—
Puhtaanapito		1,200	—	1,200	—	—	—	—	—
Sekalaiset menot		20,000	—	19,164	61	—	—	835	39
<i>Desinfisioimislaitos.</i>									
Palkkaukset		1,860	—	1,860	—	—	—	—	—
Polttoaineet		1,200	—	1,200	—	—	—	—	—
Hevosien elatus	700: —								
<i>Lisämääräraha</i>	100: —	800	—	803	23	3	23	—	—
Desinfisioimistarvikkeet	1,000: —								
<i>Lisämääräraha</i>	1,100: —	2,100	—	2,139	68	39	68	—	—
<i>Röntgenosasto.</i>									
Palkkaukset		2,400	—	2,400	—	—	—	—	—
Vuotuinen kunnossapito		2,000	—	1,667	56	—	—	332	44
<i>Kesäloma.</i>									
Viransijaisten palkkiot		4,300	—	3,371	65	—	—	928	35
<i>Oppilaskoulu.</i>									
Palkkaukset		1,080	—	1,080	—	—	—	—	—
Polttopuut	800: —								
<i>Lisämääräraha</i>	200: —	1,000	—	770	07	—	—	229	93
Vaatteiden pesu ja silytys		1,200	—	1,200	—	—	—	—	—
Ruoka	8,011: 75								
<i>Lisämääräraha</i>	400: —	8,411	75	8,011	75	—	—	400	—
Oppilaiden opetus		1,500	—	1,564	58	64	58	—	—
Sekalaiset menot		300	—	300	72	—	72	—	—
Yhteensä Smk		531,988	75	486,591	87	429	42	45,826	30
<i>Kulkutautisairaala.</i>									
Palkkaukset	89,882: 50								
<i>Lisämääräraha</i>	300: —	90,182	50	88,823	01	—	—	1,359	49
Ylimääräinen sairaanhoito		6,000	—	544	51	—	—	5,455	49
Kesäloma		4,000	—	705	—	—	—	3,295	—
Ruuanpito		124,824	75	93,435	10	—	—	31,389	65
Siirros		225,007	25	183,507	62	—	—	41,499	63

	Siirros	225,007 25	183,507 62	—	—	41,499 63
Lääkkeet ja sidetarvikkeet		16,000 —	15,799 28	—	—	200 72
Konekalut		1,000 —	964 55	—	—	35 45
Desinfisioiminen		5,000 —	4,987 91	—	—	12 09
Kaluston kunnossapito		10,000 —	9,993 27	—	—	6 73
Polttoaineet	30,000: —					
<i>Lisämääräraha</i>	5,250: —	35,250 —	24,382 65	—	—	10,867 35
Valaistus		12,000 —	7,012 82	—	—	4,987 18
Vedenkulutus		10,000 —	5,944 86	—	—	4,055 14
Kaasu	2,000: —					
<i>Lisämääräraha</i>	1,800: —	3,800 —	3,398 47	—	—	401 53
Hevosten elatus	2,400: —					
<i>Lisämääräraha</i>	400: —	2,800 —	2,797 64	—	—	2 36
Sekalaiset menot		14,600 —	14,599 53	—	—	— 47
	Yhteensä Smk	335,457 25	273,388 60	—	—	62,068 65
<i>Kivelän sair. ynnä Greijuksen lisäsairaala.</i>						
Yleisten virkailijain palkkaus		19,700 —	19,700 —	—	—	—
Mielisairaalan ynnä Greijuksen lisäsairaalan palkkaukset	19,595: —					
<i>Lisämääräraha</i>	1,500: —	21,095 —	20,568 49	—	—	526 51
Muiden osastojen palkkaukset		15,042 50	12,156 65	—	—	2,885 85
Talousoaston		17,185 —	17,025 14	—	—	159 86
Ruoka	168,164: 10					
<i>Lisämääräraha</i>	74,000: —	242,164 10	206,568 31	—	—	35,595 79
Lääkkeet		15,000 —	14,997 27	—	—	2 73
Polttoaineet ja valaistus		35,000 —	33,906 63	—	—	1,093 37
Vedenkulutus		5,000 —	3,736 58	—	—	1,263 42
Heinät ja kaurat		1,800 —	1,451 58	—	—	348 42
Uuden kaluston ja vaatteiden kunnossapito ja täydennys		40,000 —	40,000 —	—	—	—
Uutteruusrahat		1,300 —	1,271 80	—	—	28 20
Oljet		1,500 —	1,030 18	—	—	469 82
Puhtaanapito	2,200: —					
<i>Lisämääräraha</i>	800: —	3,000 —	2,814 60	—	—	185 40
Sekalaista	5,000: —					
<i>Lisämääräraha</i>	2,800: —	7,800 —	7,341 68	—	—	458 32
Vaatteiden pesu		15,000 —	17,792 25	2,792 25	—	—
	Yhteensä Smk	440,536 60	400,361 16	2,792 25	—	43,017 69
<i>Nickbyn mielisairaala.</i>						
Palkkaukset		65,940 —	53,093 97	—	—	12,846 03
Ruoka		97,285 —	97,729 18	444 18	—	—
	Siirros	163,225 —	150,823 15	444 18	—	12,846 03

	Siirros	163,225	—	150,823	15	444	18	12,846	03
Lääkkeet.....		4,000	—	3,976	67	—	—	23	33
Halot ja hiilet.....	25,000:—								
<i>Lisämääräraha</i>	23,000:—	48,000	—	48,010	50	10	50	—	—
Petroli ja kynttilät.....	1,500:—								
<i>Lisämääräraha</i>	500:—	2,000	—	1,999	16	—	—	—	84
Maanviljelys ja puutarhanhoito.....		10,000	—	10,026	15	26	15	—	—
Vaatteiden ja kaluston korjaus.....		18,000	—	18,004	52	4	52	—	—
Hevosten heinät, kaurat ja pehkut.....		1,800	—	1,725	58	—	—	74	42
Takoma-, maalaus- y. m. aineet.....		2,000	—	1,920	65	—	—	79	35
Oljet, turvepehku, saippua, suopa y. m.	2,500:—								
<i>Lisämääräraha</i>	500:—	3,000	—	2,980	71	—	—	19	29
Utteruusrahat.....		900	—	997	65	97	65	—	—
Sekalaiset menot.....		5,500	—	5,494	25	—	—	5	75
Potilaiden elänteelle anto.....		30,000	—	25,093	64	—	—	4,906	36
	Yhteensä Smk	288,425	—	271,052	63	583	—	17,955	37
<i>Humaliston varasairaala.</i>									
Palkkaukset.....		13,940	—	13,888	30	—	—	51	70
Ruoka.....		31,025	—	30,053	01	—	—	971	99
Lääkkeet.....		4,000	—	3,998	40	—	—	1	60
Ylimääräinen sairaanhoito.....	400:—								
<i>Lisämääräraha</i>	350:—	750	—	750	—	—	—	—	—
Kaluston osto ja kunnossapito.....		4,400	—	4,399	64	—	—	—	36
Sekalaiset menot.....	3,340:—								
<i>Lisämääräraha</i>	800:—	4,140	—	4,135	16	—	—	4	84
Vuokrat.....		12,840	—	12,692	50	—	—	147	50
Polttoaineet.....		4,000	—	4,050	30	50	30	—	—
Valaistus.....		800	—	729	95	—	—	70	05
Vedenkulutus.....	750:—								
<i>Lisämääräraha</i>	300:—	1,050	—	913	44	—	—	136	56
Käymäläin puhtaanapito.....		400	—	400	—	—	—	—	—
	Yhteensä Smk	77,345	—	76,010	70	50	30	1,384	60

Kaupungin terveyden ja sairaanhoidon kokonaiskustannukset ovat vuosina 1906—1915 olleet:

Vuonna 1906 Smk	437,389: 38	Vuonna 1911 Smk	1,053,211: 39
" 1907 "	679,434: 33	" 1912 "	1,096,018: 79
" 1908 "	704,348: 24	" 1913 "	1,617,391: 92
" 1909 "	740,191: 54	" 1914 "	1,723,013: 64
" 1910 "	882,413: 16	" 1915 "	1,980,375: 94

Näihin määriin ei sisälly kaupungin omien sairaalain eikä kaupungin omistamissa taloissa olevien virkahuoneistojen vuokria.

8. P. L. Vaivahoito.

Kun eräät vaivahoitoa varten budjetissa olevat määrärahat olivat osottautuneet riittämättömiksi, on Kaupunginvaltuusto Vaivahoitohallituksen esityksestä myöntänyt erinäisiä määrärahoja kaikkiaan Smk 83,959: 61 Valtuuston käyttövaroista. Tämän pääluokan kohdalla on sentähden tilitetty ainoastaan budjetissa luetellut määrärahat.

Helsingin vaivahoidon budjettimäärärahain todellinen käyttäminen vuonna 1915 näkyy seuraavasta erikoistaulusta:

	Määräraha	Kustann. tilien mukaan	Määräraha ylitetty	Määrärahaa säästynyt
<i>Vaivahoitohallitus.</i>				
Palkkaukset	57,680 —	57,680 —	— —	— —
Vaivahoitohallituksen jäsenten palkkiot	9,000 —	7,590 —	— —	1,410 —
Kaupungissa olevain kaitsijain ja vakinaisten maaseutuasiamiesten palkkiot	20,000 —	19,715 50	— —	284 50
Tarkastusmatkain korvaukset	2,000 —	1,989 15	— —	10 85
Raitiotiekortit	800 —	800 —	— —	— —
Kesäloman aikainen palkkio	800 —	775 —	— —	25 —
Valaistus	500 —	471 23	— —	28 77
Polttoaineet	1,200 —	1,196 20	— —	3 80
Vedenkulutus	100 —	16 77	— —	83 23
Tarverahat, siivoaminen y. m.	6,000 —	5,999 83	— —	— 17
Painatuskulut	2,000 —	2,000 —	— —	— —
Arvaamattomat menot	5,000 —	4,767 81	— —	232 19
<i>Kunnalliskoti ja sen yhteydessä olevat laitokset.</i>				
Palkkaukset	26,336 —	26,286 —	— —	50 —
Lääkkeet	4,600: —	— —	— —	— —
<i>Lisämääräraha</i>	2,000: —	6,600 —	6,587 89	12 11
Erinäiset sisustus- ja tasoitustyöt	5,000 —	2,092 23	— —	2,907 77
Maanviljelystä varten	5,500 —	3,273 34	— —	2,226 66
Kirjastoa	1,000 —	1,000 —	— —	— —
<i>Kunnalliskoti</i>				
Palkkaukset	8,460 —	7,600 —	— —	860 —
Kesäloman aikainen palkkio	600 —	414 33	— —	185 67
Vaatetus	17,000 —	16,932 06	— —	67 94
Ruoka	115,033 —	108,155 07	— —	6,877 93
Kalusto	17,000 —	16,751 45	— —	248 55
Tarveaineet	4,200: —	— —	— —	— —
<i>Lisämääräraha</i>	400: —	4,600 —	4,567 56	32 44
Polttoaineet	54,000 —	50,734 26	— —	3,265 74
Valaistus	7,500 —	6,749 80	— —	750 20
Vedenkulutus	7,000 —	6,704 11	— —	295 89
Kaurat, heinät, silain kunnosapito y. m.	8,400: —	— —	— —	— —
<i>Lisämääräraha</i>	3,000: —	7,800 —	7,721 79	78 21
Siirros	388,509 —	368,571 38	— —	19,937 62

	Siiros	388,509	—	368,571	38	—	—	19,937	62
Korjaustyöt		7,000	—	3,440	80	—	—	3,559	20
Uutteruusrahat		8,000	—	6,934	40	—	—	1,065	60
Sekalaiset menot		20,000	—	19,943	83	—	—	56	17
<i>Työlaitos.</i>									
Palkkaukset		9,840	—	9,840	—	—	—	—	—
Kesäloman aikainen palkkio		400	—	—	—	—	—	400	—
Polttoaineet		6,000	—	5,893	—	—	—	107	—
Valaistus		1,000	—	743	90	—	—	256	10
Vedenkulutus		700	—	700	—	—	—	—	—
Ruoka		37,149	50	37,149	50	—	—	—	—
Vaatetuskulut		8,000	—	7,986	33	—	—	13	67
Tarveaineet		50,000	—	48,968	26	—	—	1,031	74
Kalusto ja työkalut		4,000	—	2,197	75	—	—	1,802	25
Uutteruusrahat		8,000	—	4,791	—	—	—	3,209	—
Korjaustyöt		1,000	—	921	10	—	—	78	90
Sekalaiset menot		3,000	—	2,309	46	—	—	690	54
<i>Lastenkoti.</i>									
Palkkaukset		4,320	—	4,307	50	—	—	12	50
Kesäloman aikainen palkkio		250	—	250	—	—	—	—	—
Vaatetus		3,500	—	3,479	28	—	—	20	72
Ruoka		16,644	—	16,284	77	—	—	359	23
Polttoaineet	1,300:—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Lisämääräraha</i>	1,000:—	2,300	—	1,977	25	—	—	322	75
Valaistus		600	—	435	28	—	—	164	72
Vedenkulutus		720	—	—	—	—	—	720	—
Kalusto	500:—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Lisämääräraha</i>	1,200:—	1,700	—	1,687	67	—	—	12	33
Lääkkeet	900:—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Lisämääräraha</i>	300:—	1,200	—	1,200	01	—	01	—	—
Sekalaiset menot	2,500:—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Lisämääräraha</i>	1,000:—	3,500	—	3,498	29	—	—	1	71
<i>Apurahat ja kustannukset laitoksesta erillään olevia köyhiä varten.</i>									
Elänteelleantokulut	140,000:—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Lisämääräraha</i>	15,000:—	155,000	—	154,985	21	—	—	14	79
Sairaanhoitokustannukset	200,000:—	200,000	—	194,127	34	—	—	5,872	66
Mielenvikaisten hoitokust.	200,000:—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Lisämääräraha</i>	60,000:—	260,000	—	257,205	40	—	—	2,794	60
Lääkkeet	14,000:—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Lisämääräraha</i>	3,000:—	17,000	—	16,953	55	—	—	46	45
Suoranaiset apurahat:									
a) vaivashoitoon ehdottomasti oikeutetuille		155,000	—	148,384	59	—	—	6,615	41
b) puutteenalaisille, joilla ei ole ehdontonta oikeutta vaivashoitoon		70,000	—	46,399	12	—	—	23,600	88
<i>Sekalaista.</i>									
Hautauskulut	4,000:—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Lisämääräraha</i>	800:—	4,800	—	4,374	99	—	—	425	01
Yhteensä Smk		1,449,132	50	1,375,940	96	—	01	73,191	55

Kaupungin vaivashoidon kustannukset ovat vuosina 1906—1915 olleet:

Vuonna 1906	Smk 428,418: 18	Vuonna 1911	Smk 656,090: 15
” 1907	” 468,530: 89	” 1912	” 712,788: 94
” 1908	” 611,227: 79	” 1913	” 1,212,410: 66
” 1909	” 618,899: 08	” 1914	” 1,351,227: 34
” 1910	” 621,767: 86	” 1915	” 1,453,103: 18

Näihin määriin ei ole luettu kaupungin työ- ja vaivaistalon eikä myöskään kaupungin omistamissa taloissa olevien virkahuoneistojen vuokria.

9. P. L. Opetus- ja sivistyslaitokset.

Tämänkin pääluokan kohdalla ovat eräät rahasäännön määrärahat osotautuneet riittämättömiksi, minkätähden Kaupunginvaltuuston on täytynyt myöntää erinäisiä määrärahoja kaikkiaan Smk 40,072: 37, jotka on maksettu Valtuuston käyttövaroista. Huomattavammin ylitetyistä määrärahoista mainitakoon kaupunginorkesterin voimassapitomääräraha, joka on ylitetty Smkalla 9,112: 03, jonka summan vastapainona kuitenkin on Smkan 25,099: 87 ylijäämä, minkä kaupunginorkesteri on tuottanut budjetissa laskettujen tulojen lisäksi. Jos säästyneistä määristä, Smkasta 55,734: 95, vähennetään ylitetty määrä Smk 9,209: 47 ynnä Kaupunginvaltuuston käyttövaroista suoritettut Smk 40,072: 37, on lopullinen säästö tämän pääluokan kohdalla Smk 6,453: 11.

Pahatapaisten lasten hoidosta olleet vuosimenot jakautuvat allamainittujen turvakotien kesken seuraavasti:

	Palkat		Vuokra		Polttoaineet ja valo		Elämus- ja elätteenlanno		Vaateus-kustannukset		Kirjat ja koulutarvikkeet		Amm. ja käsityön opetus		Muut menot		Yhteensä		
Poikain vastaanotto-																			
koti	7,319	91	4,500	—	1,501	74	4,476	03	1,498	55	293	85	398	57	3,184	09	23,172	74	
Kasvatustilat:																			
Bromarvin Bengtsår.	26,200	—	16,100	—	4,999	30	21,614	66	8,365	78	982	80	1,492	45	5,775	20	85,530	19	
Sipoon Paipisten	3,060	—	300	—	448	85	4,005	46	1,186	53	285	45	270	49	707	85	10,264	63	
Nummen Tavolan	2,400	—	500	—	350	—	5,685	55	1,461	55	298	04	261	90	1,049	75	12,006	79	
Lohjan Karstun	5,880	—	900	—	644	04	7,372	40	2,299	20	420	55	671	38	2,371	57	20,559	14	
Porvoon p:n Laversin	3,360	—	700	—	347	50	3,632	66	931	17	122	10	216	—	513	50	9,822	93	
Lohjan Toivoniemen..	7,744	39	3,500	—	1,952	83	7,886	85	2,099	45	397	20	290	95	1,589	97	25,461	64	
Finbyn Aisbölen.....	6,900	—	2,681	08	1,795	79	7,981	99	2,384	92	268	76	337	55	1,998	50	24,348	59	
Vihdin Vanjoen	6,732	78	1,000	—	799	93	8,496	77	2,690	40	397	73	292	19	2,127	27	22,537	07	
Porvoon p:n Vekkos-																			
ken pikkulastenk. ...	1,000	—	200	—	50	—	1,400	52	260	35	16	60	9	—	110	90	3,047	37	
Kustannukset yksit.																			
hoidettav. annetuista	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11,994
Toivoniemen kasvatus-																			
laitoksen muutos- ja																			
lisärakennukset	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,210
Erinäisiä yhteisiä me-																			
noja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18,111
Yhteensä Smk	70,597	08	30,381	08	12,889	98	72,552	89	23,177	90	3,483	08	4,240	48	19,428	60	269,068	26	

Rahasäännön „Opetus- ja sivistyslaitokset“ nimisen pääluokan kohdalla on kaupungilla ollut menoja vuosina 1906—1915:

Vuonna 1906 Smk	1,246,699: 61	Vuonna 1911 Smk	1,829,625: 06
” 1907 ”	1,392,050: 30	” 1912 ”	2,046,669: 03
” 1908 ”	1,546,314: 30	” 1913 ”	2,260,515: 15
” 1909 ”	1,646,646: 37	” 1914 ”	2,507,413: 50
” 1910 ”	1,810,513: 10	” 1915 ”	2,743,600: 09

Näihin määriin ei ole luettu kaupungin omistamain kansakoulurakennusten vuokria, eikä niistä myöskään ole vähennetty kunnalle kansakoulujen ja kasvatuslaitosten voimassapitoon myönnettyä valtioapua eikä tuloihin luettuja erinäisiä korvauksia.

10. P. L. Yleiset rasitukset.

Majoituskustannuksia oli vuonna 1915	Smk 148,696: 34
Kaupungin kustannukset tänne sodan johdosta sijoitetusta venäläisestä sotaväestä olivat	” 213,503: 01
	<u>Smk 362,199: 35</u>
Siitä on voimassa olevan tariffin mukaan korvattu	” 131,197: 54
Joten kaupungin suoritettavaksi jäi.....	Smk 231,001: 81

Tämän lisäksi on sotilaiden sairaanhoidosta ollut kustannuksia Smk 180,765: 07.

Kunnan verovelvollisten asukasten välittömästi maksettavat majoituskustannukset ovat vuosina 1906—1915 olleet:

Vuonna 1906 Smk	3,693: 83	Vuonna 1911 Smk	10,018: 46
” 1907 ”	1,267: 82	” 1912 ”	11,652: 11
” 1908 ”	2,237: 57	” 1913 ”	12,913: 79
” 1909 ”	3,862: 17	” 1914 ”	91,977: 99
” 1910 ”	5,091: 44	” 1915 ”	231,001: 81

Näihin kustannuksiin ei ole luettu majoituslautakunnan palkkoja, huoneistoa lämmityksineen ja valaistuksineen, eikä tarverahoja.

11. P. L. Kauppahallit.

Kaikkien muiden, paitsi Hietalahdentorin kauppahallin, vuosimenot ovat olleet vahvistettuja määrärahoja vähemmät. Menot ovat olleet seuraavat:

Rantatorin Kauppahalli.

Palkat	Smk 3,000: —
Valaistus	” 1,823: 37
Polttoaineet	” 264: 10
	<u>Siirros Smk 5,087: 47</u>

	Siirros Smk	5,087: 47	
Vedenkulutus	”	19,896: 81	
Puhtaanapito	”	1,910: —	
Sekalaista	”	<u>371: 31</u>	Smk 27,265: 59

Hietalahdentorin Kauppahalli.

Palkat	Smk	2,775: —	
Valaistus	”	2,319: 17	
Polttoaineet	”	306: 45	
Vedenkulutus	”	196: 14	
Puhtaanapito	”	1,231: 60	
Sekalaista	”	<u>343: 59</u>	Smk 7,171: 95

Länsirannan N:ossa 10 oleva Kauppahalli.

Palkat	Smk	1,500: —	
Valaistus	”	168: 20	
Polttoaineet	”	18: —	
Puhtaanapito	”	1,379: 30	
Sekalaista	”	<u>56: 93</u>	Smk 3,122: 43

Kasarmintorin Kauppahalli.

Palkat	Smk	2,850: —	
Valaistus	”	2,414: 14	
Polttoaineet	”	813: 55	
Vedenkulutus	”	253: 55	
Puhtaanapito	”	684: 30	
Sekalaista	”	<u>307: 88</u>	Smk 7,323: 42

Harjutorin Kauppahalli.

Palkat	Smk	2,640: —	
Valaistus	”	121: 04	
Polttoaineet	”	46: 20	
Vedenkulutus	”	89: 93	
Puhtaanapito	”	500: —	
Sekalaista	”	<u>22: —</u>	Smk 3,419: 17
	Siirros		Smk 48,302: 56

Siirros Smk 48,302: 56

Hakaniementorin Kauppahalli.

Palkat	Smk	4,800: —	
Valaistus	”	5,000: 49	
Polttoaineet	”	2,771: 50	
Vedenkulutus	”	1,770: 53	
Puhtaanapito	”	1,923: 90	
Sekalaista	”	524: 87	Smk 16,791: 29
			Smk 65,093: 85

Kauppahallien kannattavuus näkyy seuraavasta vuodet 1906—1915 käsittävästä yhdistelmästä, joka osottaa, montako prosenttia vuosivuokrat, vuotuiset kunnossapitokustannukset niistä pois luettua, ovat rakennuskustannuksista, joita oli:

Länsirannan kauppahallista, joka rakennettiin 1887—89, Smk	214,888: 83
Vanhaan pakkahuoneeseen sijoitetusta hallista, joka laitettiin 1904	” 26,481: 55
Hietalahdentorin kauppahallista, joka rakennettiin 1903..	” 151,306: 56
Kasarmintorin ” ” ” 1907..	” 226,595: 80
Harjutorin ” ” ” 1913..	” 10,586: 28
Hakaniementorin ” ” ” 1911—1914..	” 474,238: 12
	Smk 1,104,097: 14

V u o s i	Kunnossapitokustannukset		Vuosi- vuokrat		%
1906	12,323	64	68,700	27	14.3
1907	15,843	13	79,099	67	10.3 ¹⁾
1908	20,864	34	89,052	88	11.1
1909	19,293	50	87,808	95	11.1
1910	20,292	55	88,346	17	11.1
1911	37,263	99	86,751	25	8.0 ²⁾
1912	38,641	57	86,569	21	7.8
1913	38,886	50	86,750	73	7.6 ³⁾
1914	50,290	81	108,848	97	5.3 ⁴⁾
1915	65,093	85	127,053	74	5.6

12. P. L. Kaupungin teknilliset laitokset.

Tämän pääluokan eri tileihin nähden viitataan teknillisten laitosten ennen kesäkuun 1 päivää ilmestyviin vuosikertomuksiin.

- 1) Kasarmintorinhalli oli vuokrattuna ainoastaan kahdeksi vuosineljänneksiksi.
- 2) Kunnossapitokustannuksiin ensi kerran luettu vedenkulutusmaksut.
- 3) Harjutorin halli oli vuokrattuna ainoastaan viisi kuukautta.
- 4) Hakaniementorin halli oli vuokrattuna ainoastaan kuusi kuukautta.

13. P. L. Yleiset työt.

Tarkempi selonteko tämän pääluokan kohdalla olevista tileistä saadaan kesäkuulla ilmestyvästä Rakennuskonttorin vuosikertomuksesta.

Kaupunginvaltuuston marraskuun 17 päivänä 1914 tekemän päätöksen johdosta annetaan tässä alempana tiedot kaikista edellisiltä vuosilta siirtyneistä työmäärärahoista maksetuista määristä:

	Myönnetty määräraha	Kustannukset tilien muk.
Kunnan työväenasuntojen sisä- ja ulkopuolinen korjaus:		
Vuonna 1914	14,100: —	11,370: 28
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		2,729: 72
Erinäiset vaivaistalon uutisrakennukset:		
Vuonna 1914	13,850: —	11,940: 80
” 1915	— —	—: 25
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		1,908: 95
Bölen uusi paloasema:		
Vuonna 1914	32,600: —	28,244: 13
” 1915	— —	4,355: 87
Ainespihan uusi työpajarakennus:		
Vuonna 1914	10,000: —	1,071: 35
” 1915	— —	8,928: 65
Ainespihan tarveainevajajan muutto:		
Vuonna 1914	2,000: —	
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		2,000: —
Ainespihan jyrä- ja automobiilivaja:		
Vuonna 1914	6,000: —	399: 18
” 1915	— —	213: 16
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		5,387: 66
Uusi työ- ja vaivaistalo:		
Vuonna 1909	500,000: —	433,968: 68
” 1910	700,000: —	668,912: 80
” 1911	580,000: —	341,065: 36
” 1912	431,840: —	552,299: 86
” 1913	— —	168,785: 73
” 1914	— —	35,795: 54
” 1915	— —	7: 20
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		11,004: 83
Pääskylänkadun viereisen purkauspaikan käymälä:		
Vuonna 1913	1,850: —	688: 53
<i>Säästynyt kaupunginkassaan</i>		1,161: 47
	Siirros 2,292,240: —	2,292,240: —

	Siirros 2,292,240: —	2,292,240: —
V Linjan ja Helsinginkadun välisen Kaarlenkadun sekä I. ja L. Brahekadun välisen Helsinginkadun kaupungille kuuluvain osain ketokiveys ynnä Kaarlen- ja I. Brahekadun välisen Helsinginkadun osain tasoitus:		
Vuonna 1914	33,600: —	31,630: 88
” 1915	— —	1,476: 29
<i>Säästynyt kaupunginkassaan</i>		492: 83
Kaupunginkirjaston tuulluutuslaitteiden parannus:		
Vuonna 1911	4,800: —	204: 54
” 1913	— —	300: —
” 1915	130: 55	4,164: 91
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		130: 55
Hämeen- ja Alppikadun välisen II Linjan kaupungille kuuluvan osan ketokiveys:		
Vuonna 1914	13,350: —	7,969: 93
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		5,380: 07
Kaavikadun tasoitus:		
Vuonna 1912	10,600: —	
” 1915	— —	271: 21
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		10,328: 79
Eerikin- ja E. Rautatiekadun välisen Lapinlahdenkadun kaupungille kuuluvan osan päällystys I noppakivillä asfalttiin:		
Vuonna 1913	24,800: —	14,021: 36
” 1915	— —	1,415: 10
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		9,363: 54
L. Henrikin- ja E. Rautatiekadun välisen Arkadiakadun kaupungille kuuluvan osan ketokiveys:		
Vuonna 1914	12,200: —	8,585: 40
” 1915	— —	1,794: 49
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		1,820: 11
Santa- ja Busholman tasoitustyöt:		
Vuonna 1911	50,000: —	3,560: 76
” 1912	550,000: —	319,757: 79
” 1913	— —	735,485: 55
” 1914	1,700,000: —	761,720: 77
” 1915	— —	351,722: 04
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		127,753: 09
	Siirros 4,691,590: —	4,691,590: —

	Siirros 4,691,590: —	4,691,590: —
Emäradan länsipuolisen tien tasoitus ja viertäminen Nordenskiöldin Lehtotieltä Träskiin ja sieltä itään Gumtähteen ehdotetulle ratsastusradalle asti:		
Vuonna 1914	20,000: —	14,360: 10
” 1915	— —	12: 44
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		5,627: 46
Dagmar- ja Aurorakadun välisen Töölönkadun tasoitus:		
Vuonna 1910	5,500: —	
” 1914	— —	2,688: 50
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		2,811: 50
Juoksuradan hiilijauhepäälylystyys sekä Eläintarhan urheilupaviljongin vesi- ja viemärijohto:		
Vuonna 1914	8,000: —	4,741: 58
<i>Säästynyt kaupunginkassaan</i>		3,258: 42
Sörnäsän haararadan poikki Sturekadun suuntaan tehty väliaikainen silta:		
Vuonna 1912	21,000: —	8,621: 43
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		12,378: 57
Haararaide Sörnäsän Rantatielle sähkölaitoksen alueen eteläpuolisille varastopaikoille asti sekä raidetarpeet:		
Vuonna 1913	6,440: —	5: 40
” 1914	4,860: —	
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		11,294: 60
Laivurikadun ja Speranskietien viereisen istutuksen tasoitus:		
Vuonna 1914	5,000: —	2,666: 73
” 1915	— —	1,218: 71
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		1,114: 56
Antin- ja Yrjönkadun kulmauksessa oleva käymälä:		
Vuonna 1914	1,800: —	890: —
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		910: —
Henriknesplanadin pohjoispäässä oleva käymälä:		
Vuonna 1914	7,500: —	
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		7,500: —
	Siirros 4,771,690: —	4,771,690: —

	Siirros 4,771,690: —	4,771,690: —
Tavaravajain vaakain osto:		
Vuonna 1913	10,000: —	6,465: 20
" 1914	— —	846: 70
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		2,688: 10
Eläintarhan alueen puhdistusasema:		
Vuonna 1912	158,600: —	7,549: 67
" 1913	10,640: —	92,715: 84
" 1914	55,000: —	84,102: 58
" 1915	— —	32,586: 42
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		7,285: 49
Kunnan teurastamo:		
Vuonna 1914	1,000,000: —	347,099: 71
" 1915	1,000,000: —	233,551: 32
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		1,419,348: 97
Eläintarhankadun kansakoulutalo:		
Vuonna 1913	300,000: —	15,444: 12
" 1914	100,000: —	227,996: 84
" 1915	58,200: —	114,100: 20
<i>Säästynyt kaupunginkassaan</i>		80,658: 84
<i>Siirtyy vuoteen 1916</i>		20,000: —
	<u>Smk 7,464,130: —</u>	<u>7,464,130: —</u>

Menot kaupungin yleisistä töistä ovat vuosina 1906—1915 olleet:

Vuonna 1906 Smk	1,613,607: 16	Vuonna 1911 Smk	6,279,623: 29
" 1907 "	2,692,577: 30	" 1912 "	6,278,023: 92
" 1908 "	6,020,167: 78	" 1913 "	5,067,600: 70
" 1909 "	6,340,173: 83	" 1914 "	6,831,489: 54
" 1910 "	7,080,518: 60	" 1915 "	4,935,248: 65

14. P. L. Eläkkeet ja apurahat.

Tällä tilillä esiintyvä säästö, Smk 12,373: 86, johtuu siitä, että vuoden varrella on eläkkeensaajain keskuudessa sattunut kymmenkunta kuolemantapausta ja että uusia eläkkeitä on myönnetty 8,850 markkaa, sen sijaan että budjettiin oli tätä tarkoitusta varten pantu 15,000 markkaa.

Kaupungin vuosina 1906—1915 maksamien eläkkeiden ja apurahain määrät ovat seuraavat:

Vuonna 1906 Smk	21,457: 35	Vuonna 1911 Smk	41,345: 51
" 1907 "	36,291: 34	" 1912 "	46,839: 84
" 1908 "	35,013: 85	" 1913 "	57,144: 90
" 1909 "	41,189: 34	" 1914 "	67,605: 21
" 1910 "	40,847: 17	" 1915 "	78,594: 43

15. P. L. Sekalaiset menot.

Vain muutamilla tämän pääluokan tileillä on budjetin mukaiset määrärahat ylitetty. Näistä mainittakoon ent. Seurahuoneen lämmitystä ja valaistusta sekä taksoitettujen varain y. m. poistoa ja palautusta varten olevat määrärahat, joiden ylittämiseen kuitenkin on Kaupunginvaltuuston lupa hankittu. Se seikka että viimeksi mainittu tili on ylitetty kokonaisella Smk:lla 344,481: 45 saa selityksensä siitä, että vuoden varrella on Senaatin päätöksen johdosta Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön Suomen maksettaviksi vuosilta 1911, 1912 ja 1913 pannut kunnallisverot, kaikkiaan Smk 269,133: 40, poistettu. Poistosummat, jotka pääasiallisimmalta osaltaan ovat poistettuja kunnallisveroja, ovat vuosina 1906—1915 olleet seuraavat:

		% taksoitus-
		summasta
Vuonna 1906	Smk	95,261: 22 = 4.2
” 1907	”	73,195: 32 = 2.9
” 1908	”	128,770: 42 = 4.4
” 1909	”	144,083: 20 = 4.1
” 1910	”	193,263: 66 = 4.9
” 1911	”	231,446: 34 = 5.3
” 1912	”	253,049: 19 = 5.8
” 1913	”	307,694: 88 = 5.8
” 1914	”	466,399: 43 = 7.9
” 1915	”	644,481: 45 = 9.4

Tämän pääluokan menot, lukuunottamatta Kaupunginvaltuuston käyttövaroja, ovat vuosina 1906—1915 olleet:

Vuonna 1906 Smk	213,269: 14	Vuonna 1911 Smk	383,718: 86
” 1907 ”	206,714: 39	” 1912 ”	633,664: 29
” 1908 ”	278,847: 84	” 1913 ”	614,942: 95
” 1909 ”	251,357: 30	” 1914 ”	818,735: 36
” 1910 ”	348,748: 50	” 1915 ”	928,795: 09

Kaupunginvaltuuston käyttövarain menotili on S:markalla 162,687: 70 ylittänyt rahasääntöön pannun määrärahan. Niinkuin eritellystä tilinpäätöstaulukosta tarkemmin näkyy, on käyttövaroista määrärahoja käytetty seuraaviin tarkoituksiin:

2. P. L. Kaupungin virastot.....	Smk	601: 05
3. P. L. Kunnallishallinto	”	29,387: 43
7. P. L. Terveysten- ja sairaanhoito	”	109,301: 90
8. P. L. Vaivaihoito	”	114,617: 66
9. P. L. Opetus- ja sivistyslaitokset	”	40,072: 37
10. Yleiset rasitukset.....	”	210: 80
	<u>Siirros Smk</u>	<u>294,191: 21</u>

	Siirros Smk	294,191: 21
11. P. L. Kauppahallit	”	6,396: 81
12. P. L. Kaupungin teknilliset laitokset	”	47,206: 19
13. P. L. Yleiset työt	”	163,621: 78
14. P. L. Eläkkeet ja apurahat.....	”	999: 99
15. P. L. Sekalaiset menot	”	150,271: 72
	<u>Smk</u>	<u>662,687: 70</u>

Kaupunginvaltuuston käyttövaroista on vuosina 1906—1915 suoritettu seuraavat menomäärät:

Vuonna 1906 Smk	226,261: 82	Vuonna 1911 Smk	263,112: 46
” 1907 ”	497,283: 94	” 1912 ”	611,698: 49
” 1908 ”	412,968: 87	” 1913 ”	622,350: 25
” 1909 ”	317,328: 71	” 1914 ”	685,731: 59
” 1910 ”	522,205: 33	” 1915 ”	662,687: 70

Rahasääntöön panemattomia menoja.

Tämän luokan kohdalle on merkitty erinäisiä pienehköjä, etusijassa teknillisten laitosten tarpeisiin suoritettuja menoja kaikkiaan Smk 13,793: 32, minkä ohessa nykylojen johdosta säästöstä on arvaamattomiin tarpeisiin vuonna 1916 varattu 1,000,000 markkaa. Kuponki- ja puhelinverosta johtuneet kaupungin menot olisi niinkään ollut tilitettävä tämän luokan kohdalla, koska budjetissa ei ollut näitä menoja varten määrärahaa, mutta Kaupunginvaltuuston päätöksen johdosta on mainitut menot tilitetty 1 P. L. Kaupungin velat ja 15. P. L. I. 21. Puhelinmaksut kohdalla.

Tulot.

1. Os. Korot.

Tontinlunastusten korko osottaa vajausta Smk 11,658: 72, syystä että vuoden varrella on maksamatta olevia tontinlunastuksia suoritettu hiukan yli 1,200,000 markan enemmän kuin vuosirahasäännössä oli laskettu. Kaupungin omistamain osakkeiden korkotili niinkään osottaa vajausta Smk 11,218: 30, sen johdosta että hallituksen määräyksestä 5 % osingosta on pidätetty kuponki-verona. Erinäisten korkojen tilin osottama tuntuva ylijäämä Smk 141,409: 08 on johtunut siitä, että kaupungilla ei ole ollut tilaisuutta täyttää ulkomaisia sitoumuksiaan, minkätähden rahat ovat olleet pankkiin sijoitettuina. Jos tämä vajuussumma Smk 46,974: 60 vähennetään ylijäämän summasta Smk:sta 147,779: 52, on tämän osaston puhdas ylijäämä Smk 100,804: 92.

Vuosina 1906—1915 on tämän osaston kohdalla ollut tuloja:

Vuonna 1906	Smk	482,369: 77	Vuonna 1911	Smk	727,533: 66
” 1907	”	484,420: 91	” 1912	”	2,920,184: 48
” 1908	”	461,644: 52	” 1913	”	1,296,265: 57
” 1909	”	511,158: 20	” 1914	”	1,275,282: 71
” 1910	”	1,068,240: 43	” 1915	”	950,604: 92

2. Os. Tontinlunastukset.

Vuoden varrella myytyjen tonttien kauppahintaa on maksettu Smk 1,940,977: 94
Rahasääntöön oli merkitty ” 700,000: —

joten ylijäämä on Smk 1,240,977: 94

Tontinlunastuksia on vuosina 1906—1915 tuloutettu ja saatu seuraavat määrät:

V u o n n a	Myytyjen tonttien luku	Myytyjen tonttien arvo	Vuoden var- rella maksettu	Ulkona oleva määrä ^{31/12}
1906	50	1,073,910 92	736,577 60	4,828,197 37
1907	113	2,888,656 79	766,832 96	6,950,021 20
1908	68	2,689,236 82	1) 376,842 56	9,262,415 46
1909	55	2,360,945 52	2) 853,956 01	10,769,404 97
1910	67	2,054,733 56	3) 1,534,946 30	11,289,192 23
1911	79	2,114,118 75	4) 2,298,086 32	11,105,224 66
1912	40	1,692,839 92	2,027,788 26	10,770,276 32
1913	17	533,346 50	1,261,332 50	10,042,290 32
1914	7	288,181 60	5) 1,472,993 80	8,857,478 12
1915	7	500,139 56	2,095,018 33	7,262,599 35

1) Rkmrin päät. muk. poist. Smk 42,749: 19

2) ” ” ” ” ” 7,886: 01

3) ” ” ” ” ” 68,927: 19

4) ” ” Kvston ” ” 47,611: —

5) Siitä maksettu Smk 1,442,133: 95

Poist. pakkohuutokau-

passa takaisin huudettu ” 30,293: 35

Poist. huutokauppakulut ” 566: 50

3. Os. Kaupungin kiinteä omaisuus.

Useimmat kaupungin kiinteän omaisuuden tilit osottavat ylijäämää, eräät melko suuria määriä ja yhteensä Smk 69,738: 28
 Jos tästä luetaan pois eräiden tilien osottama vajaus yhteensä „ 4,120: 87
 on tässä osastossa ylijäämää Smk 65,617: 41

Vuosina 1906—1915 on kaupungin kiinteästä omaisuudesta ollut tuloja:

Vuonna 1906	Smk	440,966: 66	Vuonna 1911	Smk	717,127: 83
„ 1907	„	478,932: 91	„ 1912	„	780,950: 81
„ 1908	„	506,770: 95	„ 1913	„	874,360: 03
„ 1909	„	538,195: 08	„ 1914	„	885,698: 09
„ 1910	„	691,822: 60	„ 1915	„	919,632: 41

4. Os. Tonttiverot.

Kaupungin taloista maksettaviksi pantuja tonttiveroja, joita otetaan 1 mk 89 penniä kultakin tontin pinta-alan 1,000 m²:ltä ja jotka kannetaan taksoitettujen kunnallisverojen yhteydessä, oli tilivuonna Smk 4,536: 38.

Kymmenenä viime vuotena on tätä maaveroa kertynyt:

Vuonna 1906	Smk	3,158: 37	Vuonna 1911	Smk	3,959: 85
„ 1907	„	3,476: 40	„ 1912	„	4,212: 31
„ 1908	„	3,601: 47	„ 1913	„	4,252: 20
„ 1909	„	3,818: 53	„ 1914	„	4,439: 59
„ 1910	„	3,902: 11	„ 1915	„	4,536: 38

5. Os. Tuloa tuottavat oikeudet.

Tässä osastossa esiintyvä jonkin verran yli 100,000 markan nouseva ylijäämä osottaa, että 1915 vuoden budjetti liikenne- ja satamamaksuihin nähden oli laadittu miltei liian varovasti.

Kaupungin Liikennekonttorin tulouttamat ja kantamat maksut näkyvät seuraavasta taulukosta:

Helsingin kaupungin Liikennekonttorissa 1915 kannetut maksut sekä ylämaan kaupunkien tuulaaki.

	T u l o u t e t t u										K a n n e t t u						Suoritta- matto- mia mak- suja v:lta 1915					
	Tuulaakia		Liikenne- maksuja		Maka- siinin vuokraa		Työ- palkkoja		Yhteensä		Vuodelta 1915 ker- tyneitä maksuja		Edellis. v. kerty- neitä maksuja		Pois- tettu				Yhteensä			
																					Smk.	pää.
Tammikuu	19,940	18	16,847	37	226	—	388	46	37,402	01	33,044	68	4,566	09	47	28	37,658	05	3	02		
Helmikuu	15,272	22	15,677	30	300	—	591	29	31,840	81	33,280	89	659	96	124	86	34,065	71	—	—		
Maaliskuu	18,826	89	26,195	51	1,109	60	1,016	07	47,148	07	45,373	19	188	24	61	49	45,622	92	18	38		
Huhtikuu	20,136	56	21,116	80	—	—	667	29	41,920	65	39,686	14	60	62	78	14	39,824	90	10	62		
Toukokuu	27,191	07	30,066	79	—	—	665	49	57,923	35	58,916	29	248	53	219	96	59,384	78	22	35		
Kesäkuu	28,903	51	45,001	54	208	80	971	62	75,085	47	70,211	11	5	90	194	40	70,411	41	26	81		
Heinäkuu	24,409	86	46,086	74	96	—	1,154	65	71,747	25	65,988	91	—	—	458	65	66,447	56	3,496	84		
Elokuu	24,685	03	60,944	49	—	—	1,144	40	86,773	92	84,583	73	38	07	127	68	84,749	48	14	29		
Syyskuu	24,395	31	41,638	84	3	20	1,191	60	67,228	95	72,280	52	13	58	316	04	72,610	14	47	45		
Lokakuu	18,865	07	39,008	72	8	—	1,170	70	59,052	49	59,630	03	—	80	205	62	59,836	45	187	59		
Marraskuu	16,146	52	35,540	80	140	80	1,083	97	52,912	09	54,577	65	15	53	379	87	54,973	05	615	39		
Joulukuu	25,060	69	36,097	38	36	40	1,256	25	62,450	72	63,586	22	41	41	410	63	64,038	26	5,883	68		
Yhteensä	263,832	91	414,222	28	2,128	80	11,301	79	691,485	78	681,159	36	5,838	73	2,624	62	689,622	71	10,326	42		
Tuul. ylämaan kaup:sta	2,982	11	—	—	—	—	—	—	2,982	11	2,982	11	669	33	—	—	3,651	44	—	—		
Yhteensä Smk	266,815	02	414,222	28	2,128	80	11,301	79	694,467	89	684,141	47	6,508	06	2,624	62	693,274	15	10,326	42		
Suorittamattomia maksuja v:lta 1909—1914																			3,768		68	
Yhteensä rästejä ^{31/12} 1915																			14,095		10	

Satamakonttorin tulot, mikäli ne koskevat tätä osastoa, jakaantuvat eri maksulajeihin nähden ja vuoden eri kuukausille seuraavasti.

Helsingin Satamakonttorin vuonna 1915 kantamat maksut.

Kuukausi	Tuloutet- tuja sata- mamak- suja	Silta- maksuja	Elin- keino- maksuja	Paino- lasti- maksuja	Vaaka- maksuja	Nosto- krana- maksuja	Myön- netty vä- hennyks.	Yhteensä
Tammikuu ..	1,187 90	18 30	42 55	—	126 83	300	794 64	880 94
Helmikuu	1,246 —	—	—	—	219 94	85	568 20	982 74
Maaliskuu	101 —	—	—	—	174 89	40	—	315 89
Huhtikuu	942 40	—	—	—	155 47	110	431 48	776 39
Toukokuu	7,815 40	294 96	445 65	—	141 67	320	2,285 56	6,732 12
Kesäkuu	15,917 70	1,674 33	970 80	—	137 64	250	3,981 —	14,969 47
Heinäkuu	18,654 55	1,797 87	1,144 70	—	117 56	290	4,234 36	17,770 32
Elokuu	26,224 —	1,706 71	136 20	—	116 39	220	7,682 40	20,720 90
Syyskuu	15,507 40	1,646 59	372 05	—	110 85	465	2,904 20	15,197 69
Lokakuu	17,949 40	2,035 49	1,751 40	—	131 70	290	3,686 28	18,471 71
Marraskuu ..	12,260 80	1,023 67	1,711 95	—	149 29	290	2,724 96	12,710 75
Joulukuu	8,380 95	2,714 45	595 55	—	189 83	105	2,375 96	9,609 82
Yhteensä	126,187 50	12,912 37	7,170 85	—	1,772 06	2,765 —	31,669 04	119,138 74

Sitäpaitsi kantaa Satamakonttori 3. Os. II. 19 kohdalla mainitut Kalavesi-
maksut Smk 3,768:—
Kaikkiaan kannettu Smk 122,906:74

Liikenteestä kannetut maksut ovat vuosina 1906—1915 nousseet seuraaviin määriin:

V u o s i	Tuul., liikenne- maksut y. m.		Satamamaksut y. m.	
	1906	931,508	40	240,493
1907	1,075,390	81	279,585	39
1908	1,031,147	64	273,597	55
1909	1,052,266	35	298,442	94
1910	1,107,802	23	311,862	67
1911	1,197,975	90	336,607	62
1912	1,275,723	66	333,874	32
1913	1,284,580	07	374,614	70
1914	874,846	17	218,514	79
1915	694,467	89	119,138	74

6. Os. Sekalaiset tulot.

Tilillä vaivaishoidon suorittama korvaus mielenvikaisten hoidosta Kivelän ja Nickbyn sairaaloissa näkyvää melko suurta ylijäämää vastaavat menopuolella mainittujen sairaalain lisääntyneet kustannukset. Lihantarkastus- aseman tuloja on ollut noin 38,000 markkaa yli vuosirahasääntöön merkityn määrän. Vajausta Smk 46,236: 53 on tilillä tuloja työlaitoksesta, jota vastoin tili korvausta köyhäin ylläpidosta osottaa ylijäämää Smk 44,198: 09. Kaikkiaan on tulojen lisäännys budjetissa mainittuihin määriin verraten tässä osastossa Smk 279,794: 84, sen sijaan että vajauksen summa on Smk 63,494: 83, joten nettoylijäämä on Smk 216,300: 46.

Tämän osaston vuotuisen summaan Smk:an 1,330,531: 46 on myös luettu Suomen valtion korvaamat majoituskustannukset Smk 131,197: 54.

Vuosina 1906—1915 on kaupungin sekalaisia tuloja ollut:

Vuonna 1906	Smk	515,083: 40	Vuonna 1911	Smk	775,285: 58
” 1907	”	482,498: 49	” 1912	”	802,291: 84
” 1908	”	464,731: 75	” 1913	”	1,401,863: 81
” 1909	”	568,899: 49	” 1914	”	1,467,802: 14
” 1910	”	642,275: 95	” 1915	”	1,330,531: 46

7. Os. Valtioavut.

Maaliskuun 11 päivänä 1915 antamallaan päätöksellä on K. Senaatti hyljännyt Kaupunginvaltuuston anomuksen saada vuodelta 1915 kaupungille sen kansakouluja ja kasvatuslaitoksia varten asetusten mukaisesti tulevan valtioavun.

Katuvalaistukseen maksetaan K. Senaatin heinäkuun 11 päivänä 1912 tekemän päätöksen mukaan valtioapua toistaiseksi 7,700 markkaa.

Kaupungin palolaitoksen voimassapitoon tuleva valtioapu 21,000 markkaa perustuu toukokuun 10 päivänä 1898 annettuun K. Senaatin kirjeeseen.

Tulli- ja kellarivapauden korvausta suoritetaan elokuun 27 päivänä 1779 annetun Künink. kirjeen nojalla 368 markkaa.

Valmistava poikain ammattikoulu saa valtioapua K. Senaatin toukokuun 23 päivänä 1901 tekemän päätöksen nojalla ja tyttöjen ammattikoulu tammi-kuun 18 päivänä 1906 annetun K. Senaatin päätöksen nojalla.

Kaupungille tuleva paloviinaveron osuus on antanut ylijäämää Smk 9,340: 40.

Vuosina 1906—1915 ovat valtioavut olleet:

Vuonna	1906	Smk	275,515: 20	Vuonna	1911	Smk	266,777: —
”	1907	”	340,977: 20	”	1912	”	82,014: 08
”	1908	”	360,668: 76	”	1913	”	516,243: —
”	1909	”	405,357: 50	”	1914	”	318,394: 90
”	1910	”	495,814: 67	”	1915	”	92,812: 56

8. Os. Kaupungin teknilliset laitokset.

Kaupungin vesijohtolaitoksen vuositulo osottaa tuntuva ylijäämää, noin 213,000 markkaa. Kaasutehtaan tuloissa sitä vastoin on vajeusta, mikä pääasiallisesti on johtunut lisätuotteiden tilistä. Sähkölaitoksen tulojen lisäännys on puoli miljoonaa. Jos vajeaussumma, Smk 190,176: 40, vähennetään vuosirahasäännössä lasketun määrän ylittävästä tulojen lisäännyksestä Smk 815,404: 04, on tämän osaston nettoyljäämä Smk 625,227: 64.

9. Os. Puhtaanapitolaitos.

Tämän osaston kaikkien tilien tulot osottavat ylittävät vuosirahasäännössä lasketun määrän yhteensä Smk:alla 46,357: 44.

Vuosina 1908—1915 ovat puhtaanapitolaitoksen tulot olleet:

Vuonna	1908	Smk	114,044: 18	Vuonna	1912	Smk	281,596: 78
”	1909	”	122,383: 44	”	1913	”	302,351: 48
”	1910	”	166,763: 65	”	1914	”	354,619: 44
”	1911	”	219,219: 16	”	1915	”	378,257: 44

10. Os. Lainat.

Rahasäännössä lainavaroista osotetut määrärahat on pantu „Käyttämättömän lainavarain“ tiliin ja maksettu varatuista 1911 vuoden obligationsilainan varoista. Budjetin järjestämiseksi merkitty laina kaupungin vakinaisissa tuloissa sotatilan johdosta edellytetyn vajauksen tasoittamiseksi on vuoden varrella kokonaan poistettu.

11. Os. Taksoitus.

Vuoden taksoitusmäärä jakaantuu seuraavasti:

1,562 erioikeutettua äyriä à Smk 19: 80	Smk	30,927: 60
184 majoituksesta vapaata äyriä à Smk 20: —	„	3,680: —
<u>338,943 erioikeudetonta äyriä à Smk 20: 10</u>	<u>„</u>	<u>6,812,754: 30</u>
Yht. 340,689 äyriä		Smk 6,847,361: 90

niinkuin jälempänä olevasta taulukosta lähemmin näkyy.

Helsingin kaupungin kunnallisverojen taksoitus

Kaupungin- osa	Taksoituslautakunnan panemat veroäyrit				Tarkastuslautakunnan vähentämät veroäyrit				J ä l e l l ä			
	Kiinteistöistä	Elinkeinosta	Palkasta y. m.	Yhteensä maksavia	Kiinteistöistä	Elinkeinosta	Palkasta y. m.	Yhteensä maksavia	Kiinteistöistä	Elinkeinosta	Palkasta y. m.	Yhteensä maksavia
I	6,301	7,037	23,436	35,253	217	1,167	703	2,088	6,084	5,870	22,733	33,165
II	10,363	39,702	9,505	58,808	344	3,113	418	3,892	10,019	36,589	9,087	54,916
III	5,657	24,008	14,237	43,297	107	1,331	550	2,010	5,550	22,677	13,687	41,287
IV	10,333	17,322	26,300	50,426	410	3,168	1,057	4,625	9,923	14,154	25,243	45,801
V	5,391	6,988	16,549	27,549	77	666	859	1,608	5,314	6,322	15,690	25,941
VI	3,887	2,827	10,640	15,158	179	319	451	941	3,708	2,508	10,189	14,217
VII	7,246	6,259	29,349	40,251	70	435	2,413	2,918	7,176	5,824	26,936	37,333
VIII	3,298	3,229	11,669	17,720	140	319	556	1,017	3,158	2,910	11,113	16,703
IX	611	2,502	5,485	8,504	16	715	60	785	595	1,787	5,425	7,719
X	3,049	5,544	6,881	13,823	65	287	440	791	2,984	5,257	6,441	13,032
XI	3,590	1,966	11,037	12,983	170	134	517	770	3,420	1,832	10,520	12,213
XII	1,680	1,001	4,973	5,961	74	88	185	335	1,606	913	4,788	5,626
XIII	2,518	2,696	9,676	13,972	95	199	453	755	2,423	2,497	9,223	13,217
XIV	1,766	6,238	4,773	11,824	134	189	143	474	1,632	6,049	4,630	11,350
XV	96	84	194	268	12	10	24	41	84	74	170	227
XVI	1,778	2,152	6,875	8,703	70	380	326	761	1,708	1,772	6,549	7,942
Yhteensä	67,564	129,555	191,579	364,500	2,180	12,520	9,155	23,811	65,384	117,035	182,424	340,689

vuodelta 1914 (1915 vuoden tarpeisiin).

veroäyреjä			Taksoitusmäärä				Tontti- veroja	Yhteensä
Erioi- kentu- tuja	Majoituk- sesta vapaita	Erioi- kentu- tomia	Erioi- kentu- tujaäyреjä ä Smk 19: 80	Majoituk- sesta vapai- ta äyреjä ä Smk 20: —	Erioi- kentu- tujaäyреjä ä Smk 20: 10	Yhteensä maksetta- vaksi pan- tuja veroja		
							<i>Smk.</i>	<i>Smk.</i>
349	14	32,802	6,910 20	280 —	659,320 20	666,510 40	337 92	666,848 32
41	159	54,716	811 80	3,180 —	1,099,791 60	1,103,783 40	278 42	1,104,061 82
321	—	40,966	6,355 80	— —	823,416 60	829,772 40	199 02	829,971 42
449	11	45,341	8,890 20	220 —	911,354 10	920,464 30	675 73	921,140 03
65	—	25,876	1,287 —	— —	520,107 60	521,394 60	301 06	521,695 66
46	—	14,171	910 80	— —	284,837 10	285,747 90	397 75	286,145 65
124	—	37,209	2,455 20	— —	747,900 90	750,356 10	476 19	750,832 29
39	—	16,664	772 20	— —	334,946 40	335,718 60	145 95	335,864 55
19	—	7,700	376 20	— —	154,770 —	155,146 20	175 62	155,321 82
9	—	13,023	178 20	— —	261,762 30	261,940 50	641 53	262,582 03
—	—	12,213	— —	— —	245,481 30	245,481 30	377 44	245,858 74
12	—	5,614	237 60	— —	112,841 40	113,079 —	316 69	113,395 69
—	—	13,217	— —	— —	265,661 70	265,661 70	116 99	265,778 69
88	—	11,262	1,742 40	— —	226,366 20	228,108 60	93 77	228,202 37
—	—	227	— —	— —	4,562 70	4,562 70	2 30	4,565 —
—	—	7,942	— —	— —	159,634 20	159,634 20	— —	159,634 20
1,562	184	338,943	30,927 60	3,680 —	6,812,754 30	6,847,361 90	4,536 38	6,851,898 28

Seuraavat kymmenen viime vuoden taksoitus- ja veronkantoluetteloiden yhdistelmät valaisevat lähemmin kaupungin verotusoloja.

Taksoitus Helsingin kaupungissa vuosina 1906—1915.

V u o s i	V e r o ä y r i e n l u k u			Lisäännys	Vähennys	Kultakin veroäyriältä (erioikeudettomalta) taksoitettu määrä	
	400 markan vuosituloista	Maksavia	Vapautettuja				
1906.....	179,094	171,461	7,633	12,034	—	13	06
1907.....	192,750	184,388	8,362	12,927	—	13	25
1908.....	220,310	208,642	11,668	24,254	—	13	85
1909.....	229,041	217,524	11,517	8,882	—	16	—
1910.....	253,471	238,808	14,663	21,284	—	16	40
1911.....	276,317	259,199	17,118	20,391	—	16	70
1912.....	299,663	281,671	17,992	22,472	—	16	15
1913.....	323,201	304,361	18,840	22,690	—	17	60
1914.....	354,594	331,550	23,044	27,189	—	17	80
1915.....	364,843	340,689	24,154	9,139	—	20	10

Helsingin kaupungin kunnallisverotus vuosina 1906—1915.

V u o s i	Asukasluku henkikirjan mukaan	Vero-tettuja	% asu- kaslu- vusta	Oletettu ve- rotettava vuosi- tulo Smk	Taksoitettu määrä Smk	Vero- pro- sentti	Verotet- tujen kes- kimäär. vuositulot Smk
1906.....	93,626	14,789	15.80	71,637,600	2,238,834 90	3.13	4,843 98
1907.....	98,674	15,928	16.14	77,100,000	2,442,819 55	3.17	4,840 53
1908.....	103,485	20,339	19.65	88,124,000	2,889,202 40	3.28	4,332 76
1909.....	108,802	20,360	18.71	91,616,400	3,480,073 10	3.80	4,499 82
1910.....	111,907	23,770	21.24	101,388,400	3,916,156 05	3.86	4,265 39
1911.....	118,736	27,459	23.13	110,526,800	4,328,335 20	3.92	4,025 16
1912.....	123,086	29,531	23.99	119,865,200	4,548,595 05	3.79	4,058 96
1913.....	129,396	31,791	24.57	129,280,400	5,356,449 30	4.14	4,066 57
1914.....	145,390	36,863	25.35	141,837,600	5,900,557 60	4.16	3,847 70
1915.....	147,796	38,359	25.95	145,937,200	6,847,361 90	4.69	3,804 51

Edelliseltä vuodelta siirtyneitä tilejä.

Tämän nimikkeen kohdalla luetellaan erinäisiä edellisiltä vuosilta siirtyneitä määrärahojen säästöjä, joita ei ole käytetty ja jotka kaikkiaan nousevat Smk:an 28,328: 68.

Rahasääntöön panemattomia tuloja.

Suurimmat erät ovat olleet valtioapu työväen opetusta varten 8,400 markkaa, lunastettujen obligatsioonien kurssivoitto Smk 3,889: 60, kertyneitä, aikaisemmin poistettuja kunnallis- ja muita varoja Smk 4,163: 70, sekalaisia tuloja teknillisistä laitoksista Smk 7,606: 47 y. m. pienehköjä tuloja, joten kaupungin tulot rahasäännön ulkopuolella ovat olleet kaikkiaan Smk 35,769: 05.

Tiliasema joulukuun 31 päivänä 1915.

Vuodelta 1914 siirtyneen obligatsioonitilin alkavan tiliaseman muodostivat:					
Helsingin kaupungin	5 %	lainan obligatsioonit	vuodelta	1876	Smk 255,559: 28
”	”	4 1/2 %	”	”	1911 ” 9,707: 90
”	”	5 %	”	”	1913 ” 76,444: 05
					Smk 341,711: 23

Vuoden varrella on tullut lisäksi:

Helsingin kaupungin	1911	vuoden 4 1/2 %	lainan obligatsioneja	nim. Smk 67,905: —	
			kurssista 94: 58		Smk 64,226: 95
Helsingin kaupungin	1913	vuoden 5 %	lainan obligatsioneja	nim. Smk 128,640: —	
			kurssista 97: 29		” 125,159: 10
					” 189,386: 05
					Smk 531,097: 28

Vuoden kuluessa on poistunut:

Arvonnan johdosta 1876 v.					
	5 %	obligatsioneja	Smk 13,300: —	
		kurssitappio niistä	” 1,029: 42	Smk 14,329: 42
Vuotuinen kuoletussumma					
	1913 v.	5 %	obligatsioneille	” 70,216: —
			poisluettuna kurssi-		
			voitto	” 3,889: 60
					” 66,326: 40
					” 80,655: 82
					Saldo vuoteen 1916 Smk 450,441: 46

jonka muodostavat:

Helsingin kaupungin 1876 v:n 5 % obligatsioonit:					
82 kpl.	à	1,000	markkaa	Smk 82,000: —
221	”	à	500	” ” 110,500: —
157	”	à	200	” ” 31,400: —
					Smk 223,900: — à 107: 74 Smk 241,229: 86

Helsingin kaupungin 1911 v:n 4 1/2 % obligatsioonit:					
19 kpl.	à	2,515	markkaa	Smk 47,785: —
60	”	à	503	” ” 30,180 —
					Smk 77,965: — à 94: 83 ” 73,934: 85

Helsingin kaupungin 1913 v:n 5 % obligatsioonit:					
260 kpl.	à	536	markkaa	Smk 139,360: — à 97: 07 ” 135,276: 75
					Smk 450,441: 46

Kaupunkien yleisen paloapuyhtiön ja Suomen Teollisuudenharjoittajain keskinäisen paloapuyhdistyksen lupaama apumaksu ruiskuveneen hankkimiseen siirtyy edelleen tileissä nostamattomana, koska tuollaista venettä ei vielä ole ostettu. Edelliseltä vuodelta siirtyneet majoituskustannukset on 1916 vuoden alussa maksettu. Varojen ja velkojen puolella esiintyvät numerotiedot Helsingin kaupungin muonitus- ja halkokomiteain liiketoimista perustuvat näiden komiteain lähettämiin raakabalansseihin, syystä että täydellistä tilinpäätöstä ei vielä ollut laadittu.

Rästien joukossa ovat suurimpina erinä Rakennuskonttorin laskut, puhtaanapito- ja erinäiset maksusummat, jotka vasta kuluvana vuonna erääntyvät suoritettaviksi.

Teknillisten laitosten voitto, joka on tiliasemaan merkitty Smk:ksi 3,490,741: 02, tulee Kaupunginvaltuuston aikaisemmin tekemän päätöksen mukaisesti huhtikuun 1 päivästä siirrettäväksi kullakin laitoksella kaupunginkassassa olevalle konttokuranttilille. Teknillisten laitosten vuosituloksen valaisemiseksi painatetaan tähän mainittujen laitosten laatimat vuositiliasemat joulukuun 31 päivältä 1915:

Helsingin kaupungin Vesijohtolaitoksen tiliasema joulukuun 31 p:nä 1915.

Varat.

Kiinteistöt:

Vanhankaupungin putous	Smk	94,100: —	
Pumppulaitos, suodattimet, muut rakennukset yynnä koneisto Vanhassakaupungissa	”	1,096,347: —	
Vesisäiliö yynnä vartijantupa	”	398,807: —	
Työpaja- ja ulkohuonerakennus	”	33,636: —	Smk 1,622,890: —
Palovesijohdot	”	10,816: —	
Vapaakaivot	”	6,377: —	
Hevosaltaat	”	6,097: —	” 23,290: —
Putkiverkot	”		” 5,568,364: —
Vesimittarit	Smk	148,912: —	
Kalusto ja työkalut	”	87,163: —	” 236,075: —
			Smk 7,450,619: —
Tarveaineet			” 323,943: 12
Käteiskassa	Smk	2,424: 04	
Pankkitili	”	3,000: —	” 5,424: 04
Suoritettu palautuvia tullimaksuja	”		” 2,078: 34
Tulorästejä:			
Vedenkulutusmaksuja	Smk	381,501: 68	
Johtotyölaskuja	”	30,573: 44	
Muita laskuja	”	4,510: 40	” 416,585: 52
			Siirros Smk 8,198,650: 02

			Siirros Smk	8,198,650: 02
Kaupunginkassa:				
Nostamattomia määrärahoja	Smk	145,092: 13		
Konttokuranttitilillä	"	456,440: 90	"	601,533: 03
Pankkitilille kertyneitä korkoja			"	107: 95
			Yhteensä Smk	8,800,291: —

Velat.

Vesijohtolaitoksen pääomavelka			Smk	7,450,619: —
Määrärahoja käyttämättä:				
Museokadun vesijohtoa varten	Smk	3,693: 04		
Kaavikadun " "	"	3,100: —		
Floratien " "	"	1,471: 01		
Brändönkadun " "	"	10,940: 68		
Vesimittarien oston	"	15,523: 57		
Vesisäiliön lisärakennusta varten	"	12,794: 11		
Bus- ja Santaholman vesijohtoverkkoa varten	"	34,495: 26		
Lastaajakadun vesijohtoa varten	"	2,674: 46		
Siltasaaren—I. Viertotien toista painejohtoa varten	"	39,000: —		
Toista suodatinjohtoa varten	"	12,600: —		
Castrénkadun alaisen I ja II linjan välisen vesijohdon uudistusta varten	"	3,100: —		
Castrén- ja Vallinkadun välisen I linjan alaisen vesijohdon s:n	"	5,700: —	"	145,092: 13
Velkaa erinäisille henkilöille reskontran muk.			"	27,976: 32
Siirtyneitä määrärahoja			"	11,653: 33
			Smk	7,635,340: 78
Perustamispääoman korko tammik. 1 p:nä 1915:				
5 % Smk:lle 7,583,558: —	Smk	379,177: 90		
Perustamispääoman kuoletus, vahvist.				
suunnitelman muk.	Smk	203,971: 87		
Ylimäär. poisto myytyjen vesimittarien johdosta				
	"	590: —	"	204,561: 87
			Smk	583,739: 77
Puhdas voitto	"	581,210: 45		
Bruttoylijäämä	Smk	1,164,950: 22	"	1,164,950: 22
			Yhteensä Smk	8,800,291: —

Helsingin kaupungin Kaasutehtaan tiliasema Joulukuun 31 p:nä 1915.

Varat.

Kiinteistöt:

Pääputkiverkko	Smk	1,160,294: 46	
Lyhdyt, patsaat, lyhtyjohdot	”	222,641: 61	
Yksityiset talojohdot	”	54,673: 14	
Huonerakennukset	”	1,382,925: 44	
Kaasukellot	”	338,176: 11	
Uunit varusteineen	”	532,106: 94	
Kojeet ja koneet	”	635,807: 56	
Hiilenpurkauslaitte, tehdasalueen rautatie, eri- näiset putkijohdot, terva- ja ammoniakki- vesikaivot y. m.	”	69,081: 17	
Tasoituksesta johtunut tonttiarvon lisäys	”	207,081: 48	Smk 4,602,787: 91
Kaupunkiin sijoitetut kaasumittarit	”		311,988: 75
Kalusto	”		70,970: 09

Sörnäsin kaasutehtaan keskeneräiset uutistytöt:

Uusi neliuuninen uuniryhmä ynnä hiilenkul- jetuslaitteet, hiilisäiliö ja koksinkuljetus- laite	Smk	283,589: 63	
Ammoniakkitehtaan uusi koneisto	”	8,562: 99	” 292,152: 62

Lisätuotteet:

Koksia 500,000 kg	Smk	16,700: —	
Tervaa 243 astiaa	”	3,851: 55	
Ammoniakkia y. m.	”	5,183: 71	” 25,735: 26
Kaasua kelloissa	”		3,744: —

Tarveaineet:

Kivihiliä, puhdistusainetta, raakaöljyä y. m... Smk	51,721: 81		
Johtotarpeita y. m.	”	184,984: 47	
Halkoja	Smk	13,108: 79	
Rullapuita	”	14,000: —	
	”	27,108: 79	” 263,815: 07
Keskeneräisiä kustannustöitä	”		407: 41
Kaupunginkassa, saamista konttokuranttitilillä	”		158,227: 27
Ulkona olevia saamia johtotöistä, koksista y. m. Smk	70,935: 65		
” ” ” ” (velkakirjan muk.) ”	1,600: —	”	72,535: 65
” ” ” kulutetusta kaasusta	”		131,672: 74
Vekselejä salkussa	”		200: —
1915 vuoden sotavakuutusmaksu	”		16,645: —
Kaupungin halkokomitea, saamista	”		12,782: 57

Siirros Smk 5,963,664: 34

	Siiros	Smk	5,963,664: 34
Pankkiin talletettuja vakuuksia.....	”		2,007: 53
Käteistä kassassa.....	”		887: 01
Juoksevilla tilillä Privatbankenissa.....	”		10,000: —
Kaupunginkassa:			
Nostamattomia määrärahoja.....	”		493,632: 42
	Yhteensä	Smk	6,470,191: 30

Velat.

Kaasutehtaan pääomavelka.....	Smk	5,277,899: 37
Maksamattomia laskuja.....	”	39,782: 06
Maksamattomia kulutetun kaasun hinnanalennuksia.....	”	111: 39
Tallettajat:		
Vakuuksia.....	”	26,851: 45
Määrärahoja käyttämättä:		
Uusia lyhtyjä varten.....	Smk	1,812: 76
Kaasumittarien ostoon.....	”	52,254: 15
Kaasutehtaan uunilaitosta varten.....	”	126,499: 40
S:n erinäisiä uutistöitä varten.....	”	16,756: 73
Kehäjohtoa varten.....	”	296,309: 38
	”	493,632: 42
Perustamispääoman korko 1/1 1916:		
5 % Smk:lle 5,456,923: 75.....	”	272,846: 19
Kaasutehtaan velan kuoletus.....	”	182,310: 46
	Smk	455,156: 65
Puhdas voitto.....	”	176,757: 96
Bruttoylijäämä.....	Smk	631,914: 61
	”	631,914: 61
	Yhteensä	Smk 6,470,191: 30

Helsingin kaupungin Sähkötehtaan tiliasema jouluk. 31 p:nä 1915.*Varat.*

Tontit.....	Smk	563,580: 32
Hallintorakennukset.....	”	402,789: 24
Tehdasrakennukset.....	”	1,515,367: 78
Höyrykattilalaitokset.....	”	624,348: 77
Turbogeneraattorit.....	”	576,526: 37
Muuntajat ja muut sähkökoneet.....	”	416,026: 14
Pääaseman asetelaitos.....	”	79,193: 03
Aliasemain s:n.....	”	311,827: 86
Akkumulaattorit.....	”	450,902: 15
	Siiros	Smk 4,940,561: 66

	Siirros	Smk 4,940,561: 66	
Hiilenkuljetuslaitteet	”	63,550: 36	
Erinäiset apukoneet	”	24,002: 32	
Kaapeliverkko	”	2,301,096: 24	
Ilmaverkko	”	392,918: 42	
Transformaattorit	”	30,867: 94	
Jakelujohdot	”	228,819: 22	
Katuvalaistuslaitteet	”	178,773: 92	
Sähkömittarit	”	545,168: 78	
Kalusto	”	87,109: 18	
Köysirata hiilenkuljetusta varten.....	”	36,803: 62	Smk 8,829,671: 66
Tarveaineet	”	1,011: 01	
Varasto	”	130,917: 66	
Kaapelivarasto	”	63,192: 21	
Asetelaitosvarasto	”	39,792: 59	
Näyttelyvarasto	”	47,271: 97	” 282,185: 44
Kustannuksia talojohdoista.....	”	2,643: 27	
S:n lamppujen vaihdosta.....	”	286,556: 73	” 289,200: —
Perimättömiä virtamaksuja, ulkona olevia saamisia sähkövirrasta	”		405,096: 44
Käteistä kassassa.....	”		1,088: 48
Kasvaneita pankkikorkoja	”		232: 71
Sekalaisten tili, erinäisiä velallisilta olevia saamisia myydyistä tarveaineista ja suoritetuista johtotöistä.....	”		48,966: 84
Käyttöaineita, hiiliä varastossa.....	Smk	16,513: 66	
S:n halkoja	”	8,436: 21	” 24,949: 87

Voittovaroilla teetettäviä uutistöitä:

Hallituksen lähemmän määräyksen mukaan vuonna 1916 teetettäviä kaapeli- ja johtotöitä varten	”	3,021: 15	
Töölön verkon uusi syöttöjohto teetettävä vuonna 1916	”	4,967: 60	” 7,988: 75
Sotavakuutusmaksut	”		24,675: —
Juokseva tili, pankissa.....	”		4,000: —
Tallettajain pankkitili	”		27,791: 53

Kaupunginkassa:

Konttokuranttitili	Smk	1,143,691: 58	
Nostamattomia määrärahoja.....	”	351,371: 67	” 1,495,063: 25
		<u>Yhteensä</u>	<u>Smk 11,440,909: 97</u>

Velat.

Sähkötehtaan pääomavelka	Smk	8,829,671: 66
Sähkötehtaan ennakkonostot kaupunginkassasta	”	289,200: —
Akkumulaattoripatterien kunnossapitoon varattu	”	81,806: 80
	Siirros	Smk 9,200,678: 46

	Siirros	Smk	9,200,678: 46
Nostamattomia maksuja	”		161: 40
Erinäisiä saamamiehiä	”		164,289: 40
Nostamattomia vakuuksia	”		27,791: 53

Siirtyneitä määrärahoja:

Voittovaroilla teetettäviä uutistöitä:

Toisen asetteen teettäminen asetelaitokseen lähtevine kaapeleineen ynnä pääkis- kojen jatkoksineen.....	Smk	6,437: 12	
Lauhdutusvesijohdon perus- tustyöt.....	”	<u>50,762: 52</u>	Smk 57,199: 64

Voittovaroilla teetettäviä uutistöitä:

Johtoverkon uluttaminen Bölen esikaupunkiin	”	20,500: —	
S:n s:n Busholmaan.....	”	12,500: —	
Ulkovalaistuksen laittaminen Johanneksen kirkon vierei- seen puistikkoon.....	”	<u>2,124: 86</u>	” 35,124: 86

Voittovaroilla teetettäviä uutistöitä:

Ulkovalaistuksen laittaminen Bölen esikaupunkiin	”	4,500: —	
S:n s:n Busholmaan.....	”	<u>3,100: —</u>	” 7,600: —
Nostamattomain lainavarain tili	”		99,924: 50
Kuoleetus- ja korkotili, kaluston ylimääräinen kuoleetus	”		251,447: 17
Perustamispääoman korko 1/1 1915, 5% Smk:lle 9,046,860: 54	Smk	452,343: 03	
Perustamispääoman suunnitelmanmukainen kuoleutus..	”	<u>335,065: 41</u>	
	Smk	787,408: 44	
Puhdas voitto	”	<u>906,467: 75</u>	
Bruttoylijäämä	”	<u>1,693,876: 19</u>	” 1,693,876: 19
		Yhteensä	<u>Smk 11,440,909: 97</u>

Siirtyneitä työtiljää vastaavat 1916 vuoden rahasäännön määrärahat.

Velkain joukossa siirtyvät tällä kertaa kaupungin ulkomaisten obligatsioonilainain suorittamattomat vuotuismaksut, syystä ettei niitä ole nykyisen sotatilan johdosta voitu määräpaikkoihinsa lähettää.

Käyttämättömäin lainavarain tiliin nähden viitataan nimikkeeseen Helsingin kaupungin vakautettu velka, 1911 vuoden obligatsioonilaina.

Muihin siirtyneisiin rahamääriin nähden ei lähempi selitys liene tarpeellinen, koska jo tilien nimet osottavat sellaisen menettelyn perustelun.

Säästönä

vuoteen 1916 on:

Ylijäämää vuodelta 1915	Smk	493,955: 57
Aikaisemman säästön käyttämätön osa	”	594,444: 06
	Smk	<u>1,088,399: 63</u>

Edellä mainittu ylijäämä vuodelta 1915 käy selville seuraavasta päätilien yhdistelmästä:

Säästöä osottavat seuraavat menotilit:

2. P. L. Kaupungin virastot	Smk	15,312: 28	
3. P. L. Kunnallishallinto	”	26,201: 38	
4. P. L. Katu- ja laiturivalaistus	”	66,675: 69	
5. P. L. Palolaitos	”	4,644: 91	
7. P. L. Terveysten- ja sairaanhoito	”	131,007: 73	
8. P. L. Vaivaishoito	”	69,446: 98	
9. P. L. Opetus- ja sivistyslaitokset	”	46,525: 48	
11. P. L. Kauppahallit	”	9,142: 96	
12. P. L. { Vesijohtolaitos	”	110,949: 10	
{ Kaasutehdas	”	173,739: 22	
{ Sähkölaitos	”	40,146: 75	
13. P. L. Yleiset työt	”	387,216: 83	
14. P. L. Eläkkeet ja apurahat	”	<u>12,373: 06</u>	1,093,382: 37

Laskettujen tulojen ylijäämää osottavat:

1. Os. Korot	Smk	100,804: 92	
2. Os. Tontinlunastukset	”	1,240,977: 94	
3. Os. Kaupungin kiinteä omaisuus	”	65,617: 41	
4. Os. Tonttiverot	”	136: 38	
5. Os. Tuloa tuottavat oikeudet	”	106,814: 61	
6. Os. Sekalaiset tulot	”	216,300: 46	
8. Os. { Vesijohtolaitos	”	213,215: 29	
{ Sähkölaitos	”	499,909: 86	
9. Os. Puhtaanapitolaitos	”	46,357: 44	
11. Os. Kunnallisverot	”	6,754: 58	
Tuloja rahasäännön ulkopuolella ..	”	<u>64,097: 73</u>	<u>2,560,986: 62</u>
	Yhteensä Smk	<u>3,654,368: 99</u>	

Menomäärärahat on ylitetty seuraavilla tileillä:

1. P. L.	Kaupungin velat	Smk	303,329: 61	
6. P. L.	Poliisilaitos	"	11,861: 59	
10. P. L.	Yleiset rasitukset	"	15,136: 34	
	{ Sekalaiset menot	"	341,125: 09	
15. P. L.	{ Arvaamattomiin tarpeisiin Kaupun-			
	ginvaltuuston määräyksen			
	mukaan	"	162,687: 70	
	{ Sekalaisia maksuja rahasäännön			
	ulkopuolella	"	1,013,793: 32	1,847,933: 65

Vajausta lasketuissa tuloissa osottavat:

7. Os.	Valtioavut	Smk	224,582: 26	
8. Os.	Kaasutehdas	"	87,897: 51	
10. Os.	Lainat	"	1,000,000: —	1,312,479: 77
	<i>Vuoden tulos, ylijäämää</i>			493,955: 57
		<u>Yhteensä Smk</u>	<u>3,654,368: 99</u>	

Viimeisten 10 vuoden aikana ovat vuositulokset olleet:

Vuonna 1906	Smk	737,870: 65	ylijäämää.	Vuonna 1911	Smk	1,593,571: 32	ylijäämää.
" 1907	"	454,167: 11	"	" 1912	"	1,082,413: 91	"
" 1908	"	370,575: 95	vajausta.	" 1913	"	1,018,708: 45	"
" 1909	"	317,505: 94	ylijäämää.	" 1914	"	147,204: 61	vajausta.
" 1910	"	1,056,100: 43	"	" 1915	"	493,955: 57	ylijäämää.

Tilinpäätöksen yhdistelmä.

Tulot.

Käytetty säästö vuodelta 1914.....	Smk	400,000: —
Tuloja rahasäännön mukaan	”	21,789,215: 84
” ” ulkopuolella	”	2,560,986: 62
Määrärahoja säästynyt	”	1,093,382: 37
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>25,843,584: 83</u>

Menot.

Määrärahoja rahasäännön mukaan	Smk	22,189,215: 84
Ylitetty määrärahoja	”	1,847,933: 65
Vajausta lasketuissa tuloissa	”	1,312,479: 77
	Smk	25,349,629: 26
Vuoden tulos ylijäämää.....	”	493,955: 57
	<u>Yhteensä Smk</u>	<u>25,843,584: 83</u>
Edellä mainittu ylijäämä	Smk	493,955: 57
ynnä 1914 vuoden käyttämätön voitto	”	594,444: 06
antavat saldoksi vuoteen 1916.....	Smk	1,088,399: 63

Helsingin kaupungin Rahatoimikonttorissa maaliskuulla 1916.

Iwar Timgren.

Helsingin kaupungin menot ja tulot vuonna 1915.

Menotilit.	Määrärahat rahasäännön mukaan	Menot tilien mukaan	Määräraha ylitetty	Määrärahaa säästynyt
Ensimmäinen Pääluokka.				
Kaupungin velat.				
1876 vuoden vesijohtolaina, kuo- letus	48,700	36,267 50		
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	—	12,432 50		
korko	37,522 50	35,692 50		
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	—	1,830 —		
kurssitappio	900 —	1,029 42	129 42	
1882 vuoden uutisrakennus- ja jär- jestelylaina, kuoletus	91,000 —	91,000 —		
korko	2,047 50	1,901 25		
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	—	146 25		
1892 vuoden obligatsioonilaina, kuo- letus	41,000 —	41,000 —		
korko	176,175 —	176,175 —		
provisionit, kurssierotus y. m. . .	900 —	15,439 84	14,539 84	
1898 vuoden obligatsioonilaina, kuo- letus	33,000 —	14,000 —		
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	—	19,000 —		
korko	91,350 —	21,822 50		
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	—	69,527 50		
provisionit, kurssiero y. m.	2,000 —	— 61		
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	—	1,999 39		
kuponkivero	—	2,283 75	2,283 75	
1900 vuoden obligatsioonilaina, kuo- letus	25,500 —	5,000 —		
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	—	20,500 —		
korko	109,020 —	10,680 —		
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	—	98,340 —		
provisionit, kurssiero y. m.	2,000 —	— 235		
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	—	1,997 65		
kuponkivero	—	2,725 50	2,725 50	
Siirros	661,115 —	680,793 51	19,678 51	

Siirros	661,115	—	680,793	51	19,678	51	
1902 vuoden obligatsioonilaina, kuoletus	64,000	—	64,000	—			
korko	295,980	—	295,980	—			
Ranskan valtiolle menevä vero, provisionit, kurssiero y. m.	31,000	—	65,884	85	62,447	77	
<i>siirto vuoteen 1916</i>	—	—	27,562	92			
kuponkivero	—	—	14,799	—	14,799	—	
1909 vuoden obligatsioonilaina, kuoletus	103,115	—					
<i>siirto vuoteen 1916</i>	—	—	103,115	—			
korko	701,998	95					
<i>siirto vuoteen 1916</i>	—	—	701,998	95			
provisionit, korkoerotus y. m.	14,000	—					
<i>siirto vuoteen 1916</i>	—	—	14,000	—			
kuponkivero	—	—	35,099	95	35,099	95	
1911 vuoden obligatsioonilaina, kuoletus	160,960	—					
<i>siirto vuoteen 1916</i>	—	—	160,960	—			
korko	1,108,222	44					
<i>siirto vuoteen 1916</i>	—	—	1,108,222	44			
provisionit, kurssiero y. m.	20,000	—					
<i>siirto vuoteen 1916</i>	—	—	20,000	—			
kuponkivero	—	—	55,411	12	55,411	12	
1913 vuoden obligatsioonilaina, kuoletus	70,216	—					
korko	230,171	80					
<i>siirto vuoteen 1916</i>	—	—	4,435	40			
Vilhonkadun tontin ja talon N:o 1 a osto varten otettu laina, korko	1,147	69	1,146	69	—	—	1
Nybondaksen talon hallintaoikeuden lunastuslaina, kuoletus ..	12,000	—	12,000	—			
korko	3,000	—	3,000	—			
Lainain korot y. m.	75,000	—	190,894	26	115,894	26	
 Toinen Pääluokka. Kaupungin virastot.							
Maistraatti, palkat	35,800	—	35,599	75	—	—	200 25
tarverahat	10,000	—	8,750	83	—	—	1,249 17
Raastuvanoikeus, palkat *)	167,250	—	159,751	10	—	—	7,498 90
Siirros	3,764,976	88	4,059,358	17	303,330	61	8,949 32

*) Lisämääräraha, ks. Kvston käyttövarat.

	Siirros	3,764,976 88	4,059,358 17	303,330 61	8,949 32	
Raastuvanoikeus, tarverahat ja ylimäär. pöytäkirjanpito raastuvanoikeuden I osaston väliaikaisessa jaostossa	12,200	—	9,020 24	—	—	3,179 76
Syyttäjät	25,600	—	25,583 21	—	—	16 79
Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelusmiehet	52,750	—	52,066 45	—	—	683 55
Ulosottolaitos, palkat	87,800	—	87,115 75	—	—	684 25
vuokra, polttoain., valaist., siivoam. siirto vuoteen 1916.	6,900	—	6,220 65	—	—	499 80
tarverahat *)	—	—	179 55	—	—	—
	300	—	300	—	—	—
Alistettujen asiain pöytäkirjojen puhtaaksikirjoitus sekä syyttäjille	3,200	—	1,937 95	—	—	1,262 05
Arkiston tarverahat	6,000	—	5,962 24	—	—	37 76
Kolmas Pääluokka.						
Kunnallishallinto.						
Kaupunginvaltuuston kanslia, palkat	29,340	—	29,339 88	—	—	— 12
vuokra ja valo	10,600	—	10,436 91	—	—	163 09
tarverahat *)	35,000	—	35,000	—	—	—
Rahatoimikamari, palkat	74,440	—	74,139 96	—	—	300 04
tarverahat, siivoaminen y. m. . .	15,000	—	21,973 50	6,973 50	—	—
arvaamattomiin tarpeisiin	20,000	—	20,198 63	198 63	—	—
Rahatoimikonttori, palkat *)	74,740	—	74,740	—	—	—
verolippujen jakelu, tarverahat *)	13,000	—	13,000	—	—	—
Liikennekonttori, palkat	79,660	—	75,812 96	—	—	3,847 04
mittaripalkkiot	1,440	—	240	—	—	1,200
tullihuoneen, tullikamarin haarasaston, tavaravajain y. m. polttoain., valaistus, vedenkul. ja kalusto	26,600	—	13,948 81	—	—	12,651 19
tarverahat, tavarahissien käyttökulut	5,900	—	4,681 58	—	—	1,218 42
Satamakonttori, palkat ja ylimäär. apulaiset *)	72,470	—	73,380 55	910 55	—	—
höyrypurren vuokra, moottori-veneen hoito- ja käyttökulut	1,530	—	1,095 02	—	—	434 98
	Siirros	4,419,446 88	4,695,732 01	311,413 29	35,128 16	

*) Lisämääräraha, ks. Kvston käyttövarat.

Siirros	4,419,446 88	4,695,732 01	311,413 29	35,128 16
Satamakonttori, valo, polttoaineet, vedenkulutus, tavarain kuljetus sekä nostokranan käyttökulut	1,930 —	1,577 41	— —	352 59
tarverahat	1,100 —	1,102 45	2 45	
Rakennuskonttori, palkat, kaupungin yleisten töiden Hallitus, palkkiot	125,100 —	125,439 64	339 64	
ylimääräiset insinööri- ja piirustaja-apulaiset	25,000 —	24,675 —	— —	325 —
metsänvartija-apulaiset ja metsänkasvatus	2,000 —	1,331 18	— —	668 82
tarveaineet ja apuripäivätyöt	13,000 —	13,638 58	638 58	
vuokra, valo, polttoaineet, siivoaminen	17,555 —	19,168 45	1,613 45	
tarverahat	8,000 —	8,013 90	13 90	
määräraha työntekijäin kesäloman hankkimiseksi	14,000 —	10,140 45	— —	3,859 55
Tilastokonttori, palkat ynnä määräraha kunnalliskertomusten jouduttamista varten *)	32,250 —	32,249 96	— —	— 04
painatuskustannukset	20,000 —	19,991 60	— —	8 40
vuokra, valo polttoaineet	2,080 —	2,064 98	— —	15 02
tarverahat *)	3,000 —	3,000 —	— —	
Rakennustarkastus, palkat sekä menetettyjen sivusaatavain korvaus	65,800 —	63,314 52	— —	2,485 48
tarverahat, aineenkoetuskustannukset, siivoaminen	3,200 —	1,133 73	— —	2,066 27
Revisionilaitos, palkat ja palkkiot	33,100 —	33,100 —		
tarverahat	2,000 —	2,047 39	47 39	
Taksoitusvalmistelu, palkat, ylimäär. apulaiset, ensitietojen hankinta sekä palvelijat *)	36,025 —	35,795 42	— —	229 58
vuokra, valaistus, polttoaineet, vedenkulutus	2,450 —	1,815 60	— —	634 40
tarverahat ja siivoaminen	3,600 —	3,582 66	— —	17 34
Holhouslautakunta	2,100 —	2,078 75	— —	21 25
Kunnan työnvälitystoimisto, palkat	16,380 —	16,380 —		
polttoaineet, valo ja vedenkulutus	1,060 —	1,065 62	5 62	
Siirros	4,850,176 88	5,118,439 30	314,074 32	45,811 90

*) Lisämääräraha, ks. Kvston käyttövarat.

	Siirros	4,850,176 88	5,118,439 30	314,074 32	45,811 90
Kunnan työvälistötoimisto, tarve- rahat, siivoaminen y. m.		3,160 —	3,191 38	31 38	
Kasvatuslautakunta, palkat		24,800 —	24,279 92	— —	520 08
vuokra, polttoaineet, valaistus ..		4,000 —	4,000 —		
tarverahat, siivoaminen, matka- kulut y. m.		8,000 —	6,837 21	— —	1,162 79
Helsingin kaupungin Museolauta- kunta, palkat		3,600 —	3,600 —		
valokuvaukseen ja museoesineiden ostoon		4,000 —	2,969 10	— —	1,030 90
polttoaineet, valaistus, vedenku- lutus		1,250 —	1,270 81	20 81	
tarveaineet, siivoaminen y. m. . .		1,900 —	1,892 02	— —	7 98
Sosiaalilautakunta, lautakunnan ja hallintojaoston palkat		10,550 —	7,674 92	— —	2,875 08
s:n s:n tarverahat		2,000 —	1,451 20	— —	548 80
Hietaniemenkadun asuntojen kun- nossapitokustannukset *)		10,870 —	11,118 24	248 24	
Kristinankadun asuntojen kun- nossapitokustannukset		3,910 —	3,880 11	— —	29 89
Oikeusaputoimisto, palkat		10,200 —	10,200 —		
vuokra, polttoaineet, valo		1,625 —	1,050 —	— —	575 —
tarverahat, siivoaminen y. m. . .		1,400 —	1,438 65	38 65	
Kansanlastentarhain johtokunta ..		2,100 —	2,105 05	5 05	
Musiikkilautakunta		3,200 —	3,159 92	— —	40 08
Neljäs Pääluokka.					
Katu- ja laiturivalaistus.					
Kaasuvalaistus		166,205 —	149,881 37	— —	16,323 63
Sähkövalaistus		72,845 —	41,236 82	— —	31,608 18
Petrolivalaistus		27,300 —	18,156 12	— —	9,143 88
Laiturien ja tavaravajain ylim. va- laistus		9,600 —	— —	— —	9,600 —
Viides Pääluokka.					
Palolaitos.					
Palkat ja muut edut		203,910 —	199,996 37	— —	3,913 63
Palotalli		18,350 —	17,729 29	— —	620 71
	Siirros	5,444,951 88	5,635,557 80	314,418 45	123,812 53

*) Lisämääräraha, ks. Kvston käyttövarat.

Siirros	5,444,951 88	5,635,557 80	314,418 45	123,812 53
Lämmitys, valaistus, puhtaanapito ja vedenkulutus	20,130 —	20,042 22	— —	87 78
Palokalut ja kalusto	12,500 —	12,710 37	210 37	— —
Sekalaista	5,000 —	4,766 84	— —	233 16
Kuudes Pääluokka.				
Poliisilaitos.				
Käteinen apumaksu	198,720 —	198,720 —	— —	— —
Virkahuoneistojen vuokra	132,025 —	132,024 92	— —	— 08
Lämmitys, valaistus, puhtaanapito ja vedenkulutus	40,800 —	52,602 59	11,802 59	— —
Sekalaista	7,483 33	7,542 41	— 59 08	— —
Seitsemäs Pääluokka.				
Terveyden- ja sairaanhoito.				
Terveydenhoitolautakunta, palkat ..	16,000 —	16,839 92	839 92	— —
polttoaineet, valaistus, vedenkulutus *)	960 —	695 —	— —	265 —
tarverahat	7,500 —	5,761 84	— —	1,738 16
Lääkärit ja sairaanhoitajat, palkat	74,975 —	71,899 60	— —	3,075 40
Bölessä olevan huoneiston vuokra, siivoaminen y. m., matkakulut ja sairaanhoitoparselit y. m. . .	2,400 —	2,065 55	— —	334 45
palkkio lääkärien päivystyksestä ja yökänneistä	3,200 —	2,160 —	— —	1,040 —
Marian sairaala, sisätautien osasto, palkat	52,606 —	46,866 78	— —	5,739 22
lääkkeet, kaluston kunnossapito y. m.	33,000 —	32,605 82	— —	394 18
kirurginen osasto, palkat	25,136 —	23,124 08	— —	2,011 92
s:n lääkkeet, kaluston kunnossapito y. m. *)	22,500 —	21,520 74	— —	979 26
lastenosasto, palkat	10,960 —	10,381 —	— —	579 —
s:n lääkkeet, kaluston kunnossapito y. m. *)	8,600 —	6,318 06	— —	2,281 94
talousosasto, palkat	36,726 —	35,793 12	— —	932 88
s:n käyttökulut *)	288,209 —	271,880 94	— —	16,328 06
Siirros	6,444,382 21	6,611,879 60	327,330 41	159,833 02

*) Lisämääräraha, ks. Kvston käyttövarat.

	Siirros	6,444,382 21	6,611,879 60	327,330 41	159,833 02
Marian sairaala, desinfisioimislaitos *)		4,760 —	4,760 —	— —	— —
röntgenosasto		4,400 —	4,017 56	— —	382 44
palveluskunnan kesäloma		4,300 —	3,371 65	— —	928 35
oppilaskoulu		12,891 75	12,927 12	35 37	— —
Kulkutautisairaala, palkat		99,882 50	90,072 52	— —	9,809 98
käyttökustannukset *)		227,824 75	181,519 97	— —	46,304 78
Kivelän sairaala ynnä Greijuksen lisähoitola, koko sairaalan yleiset virkailijat, palkat		19,700 —	19,700 —	— —	— —
mielenvikaisosasto ynnä Greijuksen lisähoitola *)		19,595 —	19,595 —	— —	— —
muiden sairaiden osasto		15,042 50	12,156 65	— —	2,885 85
talousosasto		17,185 —	17,025 14	— —	159 86
sairaalan käyttökustannukset *)		289,964 10	289,550 39	— —	413 71
Nickbyn mielisairaala, palkat		65,940 —	53,093 97	— —	12,846 03
käyttökulut *)		168,485 —	168,873 81	388 81	— —
potilaitten elätteelleanto		30,000 —	25,093 64	— —	4,906 36
Humaliston varasairaala, palkat		13,940 —	13,740 —	— —	200 —
käyttökustannukset *)		61,955 —	60,797 25	— —	1,157 75
Erin. poliklinikkain määrärahat		41,390 —	41,389 98	— —	— 02
Marian sairaalan tuberkulosipoliklinikka ja huoltola		26,600 —	26,600 —	— —	— —
Oulunkylän kesäpäiväparantola		12,130 —	11,828 08	— —	301 92
Kättilöavun kustantaminen varattomille kotonaan		4,000 —	2,640 —	— —	1,360 —
Terveyspoliisi, palkat ja matkakulut		59,850 —	55,864 14	— —	3,985 86
desinfisioimiskustannukset		18,000 —	16,604 05	— —	1,395 95
Terveystoimisto, palkat		35,529 17	35,473 12	— —	56 05
polttoaineet, valaistus, siivoaminen, kaluston kunnossapito y. m.		3,445 —	2,806 89	— —	638 11
Laboratorio terveydellisiä tutkimuksia varten, palkat		28,900 —	26,897 26	— —	2,002 74
polttoaineet, valaistus ja vedenkulutus *)		2,850 —	2,669 40	— —	180 60
kojeiden kunnossapito ja osto, kirjakoelman täydennys y. m. *)		4,700 —	4,700 —	— —	— —
Lihantarkastusasema, palkat *)		67,000 —	66,183 99	— —	816 01
vuokra, valo, kaasu, vedenkulutus *)		20,400 —	19,272 24	— —	1,127 76
	Siirros	7,825,041 98	7,901,103 42	327,754 59	251,693 15

*) Lisämääräraha, ks. Kvston käyttövarat.

Siirros	7,825,041 98	7,901,103 42	327,754 59	251,693 15
Lihantarkastusasema, kaluston täydennys, leimasimet, hylkylihan poiskuljetus, siivoaminen, sekalaista *)	9,450 —	8,830 73	— —	619 27
Rokkoainevarasto *)	1,000 —	999 96	— —	— 04
Määräraha varasairaalan vartiointista y. m. varten *)	1,200 —	1,200 —	— —	— —
S:n kulkutautien torjumista varten *)	6,000 —	6,000 —	— —	— —
Makkien y. m. puhtaanapito tilapäisissä sairaaloissa	2,000 —	1,812 —	— —	188 —
Desinfisioimismajalaa varten	6,000 —	3,495 39	— —	2,504 61
Rottien tappaminen	3,000 —	1,599 73	— —	1,400 27
Kunnan teurastamon johtajan palkka ja vuokrat	10,000 —	9,999 96	— —	— 04
Kahdeksas Pääluokka.				
Vaivaishoito.				
Vaivaishoitohallitus	105,080 —	103,001 49	— —	2,078 51
Kunnalliskoti ja siihen yhdistetyt laitokset, yhteiset kustannukset *)	42,436 —	37,251 57	— —	5,184 43
Kunnalliskoti	270,593 —	253,360 11	— —	17,232 89
Työlaitos	129,089 50	121,500 30	— —	7,589 20
Oulunkylän lastenkoti	31,234 —	29,956 83	— —	1,277 17
Elänteelleantokustannukset *)	140,000 —	140,000 —	— —	— —
Sairaanhoitokustannukset	200,000 —	194,127 34	— —	5,872 66
Hourinhoitokustannukset *)	200,000 —	200,000 —	— —	— —
Lääkkeet *)	14,000 —	14,000 —	— —	— —
Suoranaiset apurahat	225,000 —	194,783 71	— —	30,216 29
Hautauskulut	4,000 —	4,000 —	— —	— —
Määrärahat Kaupunkilähetykselle, työlaitoksille ja hädänalaisten avustamiseen sekä Pelastusarmeijan slummitoimintaa varten	46,500 —	46,504 17	4 17	— —
Siirros	9,271,624 48	9,273,526 71	327,758 76	325,856 53

*) Lisämääräraha, ks. Kvston käyttövarat.

Siirros	9,271,624 48	9,273,526 71	327,758 76	325,856 53
Yhdeksäs Pääluokka.				
Opetus- ja sivistys-				
laitokset.				
Merikoulu	4,183 30	4,105 20	— —	78 10
Käsityöläiskoulut	73,871 —	67,066 62	— —	6,804 38
Valmistava poikain ammattikoulu	59,917 32	57,455 68	— —	2,461 64
Tyttöjen ammattikoulu *)	48,821 60	48,449 69	— —	371 91
Kauppaoppilaitokset	57,000 —	57,000 —	— —	— —
Ruotsinkieliset kansakoulut, palkat	435,780 84	426,239 40	— —	9,541 44
Helsingin ruotsinkielisen pikkukouluseminaarin määräraha ..	4,000 —	4,000 —	— —	— —
vuokrat	11,500 —	11,400 —	— —	100 —
opetusvälineet	7,500 —	7,530 43	30 43	— —
käsitöiden ja koulukeittiöiden tarveaineet	5,500 —	5,409 37	— —	90 63
uudet huonekalut ja vanhainkorjaus	3,000 —	2,598 89	— —	401 11
polttoaineet ja halonhakuu *) ..	18,000 —	18,000 —	— —	— —
valaistus	5,000 —	3,705 35	— —	1,294 65
puhtaanapito *)	17,000 —	17,000 —	— —	— —
vedenkulutus	1,200 —	702 41	— —	497 59
kaupungista kotoisin olevain köyhäin oppilaiden vaatetusapu	14,000 —	12,234 14	— —	1,765 86
paikanvälitys kansakoulusta päässeille oppilaille	1,000 —	704 —	— —	296 —
määräraha Viaporissa ja sen läheisillä saarilla asuvien lasten käyttämiseksi kansakouluissa	750 —	— —	— —	750 —
eläkeavut	4,812 50	4,625 —	— —	187 50
ilmoitukset, painatus- ja kansliakulut	4,000 —	2,542 79	— —	1,457 21
määräraha yliopistollisiin jatkokursseihin osanottoa varten ..	2,200 —	— —	— —	2,200 —
erinäiset arvaamattomat menot	3,000 —	2,811 97	— —	188 03
Suomenkieliset kansakoulut, palkat	797,162 63	790,163 05	— —	6,999 58
koulunjohtaja Kaarle Werkon pikkukouluseminaarin määräraha	3,000 —	3,000 —	— —	— —
Siirros	10,853,823 67	10,820,270 70	327,789 19	361,342 16

*) Lisämääräraha, ks. Kvston käyttövarat.

	Siirros	10,853,823 67	10,820,270 70	327,789 19	361,342 16
Suomenkieliset kansakoulut, vuokrat		39,700 —	38,861 65	— —	838 35
opetusvälineet		16,000 —	15,843 14	— —	156 86
käsitöiden ja koulukeittiöiden tarveaineet *)		14,500 —	14,500 —	— —	— —
uudet kouluhuonekalut ja vanhain korjaus		4,000 —	4,037 90	37 90	— —
polttoaineet ja halonhakuu		36,000 —	36,026 11	26 11	— —
valaistus		16,000 —	12,825 24	— —	3,174 76
puhtaanapito		38,000 —	38,000 —	— —	— —
vedenkulutus		4,000 —	3,872 09	— —	127 91
kaupungista kotoisin olevain köyhäin oppilaiden vaatusapu		35,000 —	32,852 21	— —	2,147 79
kansakoulusta päässeiden oppilaiden paikanvälitys		1,200 —	1,143 30	— —	56 70
määräraha Viaporissa ja sen läheisillä saarilla asuvien lasten käyttämiseksi kansakouluissa		750 —	— —	— —	750 —
eläkemaksut		9,750 —	9,275 —	— —	475 —
ilmoitukset, painatus- ja kansliakulut		6,000 —	4,902 13	— —	1,097 87
määräraha yliopistollisiin jatkokursseihin osanottoa varten		2,500 —	1,448 90	— —	1,051 10
sekalaiset menot *)		1,000 —	966 93	— —	33 07
erinäiset arvaamattomat menot opetusvälineet sekä sisustus Eläintarhankadun kansakouluun		2,500 —	2,503 —	3 —	— —
Aistiviallisten ja raajarikkoisten lasten opetus		56,100 —	54,953 61	— —	1,146 39
Pahatapaisten lasten turvakodit, Helsingin vastaanotto- ja havaintokoti		10,000 —	9,988 45	— —	11 55
Bromarvin Bengtsårin kasvatuslaitos *)		23,610 —	23,172 74	— —	437 26
Sipoon Paipisten kasvatuslaitos		80,175 —	80,175 —	— —	— —
Nummen Tavolan kasvatuslaitos		11,260 —	10,264 63	— —	995 37
Lohjan Karstun kasvatuslaitos		12,400 —	12,006 79	— —	393 21
Porvoon Laversin kasvatuslaitos		20,770 —	20,559 14	— —	210 86
Lohjan Toivoniemen kasvatuslaitos		12,560 —	9,822 93	— —	2,737 07
		26,366 62	25,461 64	— —	904 98
Siirros		11,333,965 29	11,283,733 23	327,856 20	378,088 26

*) Lisämääräraha, ks. Kvston käyttövarat.

Siirros	11,333,965 29	11,283,733 23	327,856 20	378,088 26
Pahatapaisten lasten kasvatuslaitokset, Finbyn Aisbölen kasvatuslaitos	24,700 —	24,348 59	— —	351 41
Vihdin Vanjoen kasvatuslaitos . .	22,610 —	22,537 07	— —	72 93
Porvoon Wekkosken pikkukoulu yksityistä elätteelleantoa varten *)	5,720 —	3,047 37	— —	2,672 63
eläkeapumaksut	10,000 —	10,000 —	— —	— —
arvaamattomiin tarpeisiin	537 50	537 50	— —	— —
Helsingin kaupungin kirjasto, palkat	1,000 —	974 45	— —	25 55
vuokra, kirjain osto y. m. ja sitominen	75,926 —	75,914 52	— —	11 48
tilapäismääräraha luettelojen painatusta, kirjoituskoneen, kirjalylyjen y. m. ostoja varten	38,850 —	38,798 90	— —	51 10
polttoaineet, valaistus, paloapumaksut, vedenkulutus, puhtaanapito ja lumenkuljetus . .	1,950 —	1,937 05	— —	12 95
sekalaiset ja arvaamattomat tarpeet	12,710 —	12,624 20	— —	85 80
Kansanlastentarhat	6,500 —	6,482 58	— —	17 42
Työväenopisto, ruotsinkielinen osasto *)	246,508 89	246,508 89	— —	— —
suomenkielinen osasto *)	19,600 —	19,600 —	— —	— —
Kaupunginorkesterin voimassapitoon	33,100 —	32,898 05	— —	201 95
Muihin kansanvalistustarkoituksiin	143,000 —	152,112 03	9,112 03	— —
	45,000 —	45,000 —	— —	— —
Kymmenes Pääluokka.				
Yleiset rasitukset.				
Kyydinpito	1,980 —	1,940 —	— —	40 —
Kruununverot	54 96	54 96	— —	— —
Majoituskustannukset	133,520 —	148,696 34	15,176 34	— —
Majoituslautakunta, palkat ja tarve- rahat *)	14,600 —	14,600 —	— —	— —
Siirros	12,171,832 64	12,142,345 73	352,144 57	381,631 48

*) Lisämääräraha, ks. Kvston käyttövarat.

Siirros	12,171,832 64	12,142,345 73	352,144 57	381,631 48
Yhdestoista Pääluokka.				
Kauppahallit.				
Rantatorin halli *)	22,100	20,868 78	—	1,231 22
Hietalahdentorin halli	6,900	7,171 95	271 95	—
Länsirannan N:o 10 halli	3,550	3,122 43	—	427 57
Kasarmintorin halli	7,850	7,323 42	—	526 58
Harjutorin halli	4,140	3,419 17	—	720 83
Hakaniementorin halli	23,300	16,791 29	—	6,508 71
Kahdestoista Pääluokka.				
Kaupungin teknilliset laitokset.				
Vesijohtolaitos.				
<i>Hallinto</i> *).				
Hallituksen palkkio, sihteeriapu ja tarverahat	4,633	4,578 51	—	54 49
Palkkaukset	46,700	44,781 25	—	1,918 75
Konttorihuoneiston vuokra, siivoaminen ja valaistus	7,000	6,744 50	—	255 50
Tarverahat, painatuskulut ja kirjaston täydentäminen	5,000	5,000	—	—
<i>Käyttö</i> *).				
Palkkaukset	30,300	30,206 99	—	93 01
Laboratorin kustannukset	5,000	4,619 80	—	380 20
Vedennoston s:n	70,000	30,727 49	—	39,272 51
Suodatuksen s:n	7,000	3,174 66	—	3,825 34
Kemiallisen puhdistuksen ja selkeytyksen s:n	135,000	133,738 83	—	1,261 17
Vanhankaupungin laitoksen korjaus, kunnossapito ja puhtaana-pito	20,000	19,447 67	—	552 33
S:n valaistus	2,700	2,072 33	—	627 67
S:n lämmitys	8,000	7,952 91	—	47 09
Yövärtija ja sekalaista	2,000	2,000	—	—
Tarverahat ja painatuskulut	500	134 90	—	365 10
Siirros	12,583,505 64	12,496,222 61	352,416 52	439,699 55

*) Lisämääräraha, ks. Kvston käyttövarat.

Siirros	12,583,505 64	12,496,222 61	352,416 52	439,699 55
<i>Jakelu *).</i>				
Konttoriapulaiset	7,000 —	6,892 50	— —	107 50
Vesimittarien lukeminen sekä las- kujen jakelu ja periminen	8,500 —	8,500 —	— —	— —
Vesimittarien vaihto, korjaus ja tarkistus	14,000 —	12,565 76	— —	1,434 24
Vesimittarien vaihto sopivamman kokoisiin	5,000 —	3,022 71	— —	1,977 29
Tarverahat ja painatuskulut	1,500 —	387 27	— —	1,112 73
<i>Putkiverkko ja vesisäiliö *).</i>				
Palkkaukset	12,700 —	12,743 26	43 26	— —
Putkiverkon, palovesijohtojen ja venttiilien korjaus ja kunnossa- pito sekä niiden suojeleminen jäätymiseltä, satamajohtojen ja niiden letkujen hoito ja korjaus sekä vesisäiliön ynnä vartiotuvan korjaus ja kunnossapito	22,000 —	22,000 —	— —	376 95
Vesisäiliön ja vartiotuvan lämmitys Menoja johtotöiden katsastuksesta ja sekalaisia kuluja	500 —	123 05	— —	451 45
Tarverahat ja painatuskulut	1,000 —	548 55	— —	— —
	500 —	583 67	83 67	— —
<i>Johtotyöosasto, työpaja ja varasto.</i>				
Palkkaukset	26,340 —	26,143 —	— —	197 —
Työpajarakennusten korjaus ja kunnossapito sekä puhtaanapito	2,000 —	2,677 09	677 09	— —
Valaistus	300 —	207 63	— —	92 37
Lämmitys	500 —	588 53	88 53	— —
Päivystys, yövartija ja sekalaiset kulut	2,000 —	1,658 75	— —	341 25
Tarverahat ja painatuskulut	2,000 —	330 05	— —	1,669 95
<i>Sekalaiset menot.</i>				
Veroja Helsingin pitäjän kunnalle	1,800 —	1,784 05	— —	15 95
Palovakuutusmaksut	2,200 —	2,200 24	— 24	— —
Siirros	12,693,345 64	12,599,178 72	353,309 31	447,476 23

*) Lisämääräraha, ks. Kvston käyttövarat.

Siirros	12,693,345 64	12,599,178 72	353,309 31	447,476 23
Vantaanjoen viereisen suojelus- alueen vuokra	350 —	350 —		
Siltasaaren s:n ja vesialueen kor- vaus	650 —	650 —		
Maa-alueiden vuokria kaupungin- kassaan	1,200 —	1,200 —		
S:n s:n kaasutehtaalle	1,500 —	1,425 —		75 —
Vahingonkorvausta työntekijöille ruumiinvammasta, lääkärinpalk- kiot ja tapaturmavakuutusmak- sut	1,500 —	762 50		737 50
Kustannuksia työntekijäin kesä- lomasta	2,000 —	1,634 52	— 67	365 48
Puhelinmaksuja	1,200 —	1,367 —	1 —	
Korkoa konttokuranttitililtä kau- punginkassan kanssa	15,000 —	5,870 36		9,129 64
Mittaukset ja tutkimukset	2,000 —	1,555 52		444 48
Vapaakaivojen laittaminen (Rahatoi- mikamarin osottamille paikoille)	1,400 —	259 51		1,140 49
<i>Uutistytöt.</i>				
Työkalujen ostoon	8,000 —	4,213 54		3,786 46
Toinen painejohto Vanhankaupun- gin Siltasaarelta I. Viertotielle . . <i>siirto vuoteen 1916</i>	39,000 —	— —		
Toinen tulojohto suodattimiin <i>siirto vuoteen 1916</i>	12,600 —	39,000 —		
Vesijohto Castrénkadun alle I ja II Linjan välille <i>siirto vuoteen 1916</i>	3,100 —	— —		
S:n I Linjan alle Castrén- ja Val- linkadun välille <i>siirto vuoteen 1916</i>	5,700 —	3,100 —		
S:n Pengerkadun alle N:osta 27 Torkkelikadulle	5,900 —	— —		5,900 —
S:n Pengerkadun alle Torkkeli- ja Sakariaskadun välille	10,800 —	— —		10,800 —
S:n Torkkelikadun alle Franzén- ja Agrikolakadun välille	15,200 —	— —		15,200 —
S:n Adolfintien alle Penger- ja Torikadun välille	8,000 —	— —		8,000 —
Vesimittarien ostoon <i>siirto vuoteen 1916</i>	10,000 —	10,000 —		
Siirros	12,838,445 64	12,688,866 67	353,476 31	503,055 28

	Siirros	12,838,445 64	12,688,866 67	353,476 31	503,055 28
Kaasutehdas.					
<i>Hallinto.</i>					
Hallituksen palkkio, sihteeriaapu ja tarverahat		4,634 —	4,578 51	— —	55 49
Palkkaukset		44,450 —	44,022 —	— —	428 —
Pääkonttorin vuokra		11,000 —	11,000 —	— —	— —
Konttorin tarverahat		5,500 —	5,976 48	476 48	— —
<i>Valmistus.</i>					
a) Palkat ja konttorin tarverahat.					
Palkkaukset		30,350 —	30,312 50	— —	— —
Tehdaskonttorin tarverahat.....		2,000 —	2,650 60	650 60	37 50
b) Kaasunvalmistuksen aine- ja työkustannukset.					
Tavalliset kaasuhiilet		— —	160,836 86	— —	— —
Kustannuksia puukaasun valmistuksesta:					
Laitteiden muuttaminen puukaasun valmistukseen sopiviksi..		— —	6,010 01	— —	— —
Puukaasun valmistusaineet		678,800 —	286,820 10	— —	171,320 89
Puukaasun työkustannukset ..		— —	22,189 82	— —	— —
Erinäiset puukaasun valmistuksesta olleet kustannukset....		— —	26,208 37	— —	— —
Puukaasun valmistuksen aiheuttamat korjaukset		— —	5,413 95	— —	— —
Hiilien kuljetus ja pienennys		5,000 —	1,206 99	— —	3,793 01
Erinäiset tarveaineet		2,500 —	2,354 84	— —	145 16
Retortihuoneen työkustannukset ynnä murarien ja moottorinhoitajain palkat		26,000 —	8,201 75	— —	17,798 25
Öljykarburoidun vesikaasun työkustannukset ja aineet		72,000 —	127,217 32	55,217 32	— —
Siirros		13,720,679 64	13,433,866 77	409,820 71	696,633 58

Siirros	13,720,679 64	13,433,866 77	409,820 71	696,633 58
e) Höyrykattilakäyttö.				
Palkat	5,500 —	7,162 67	1,662 67	
Polttoaineet ja sekalaiset tarvikkeet	18,000 —	23,220 85	5,220 85	
d) Konekäyttö.				
Palkat	7,500 —	10,874 44	3,374 44	
Öljy ja sekalaiset tarvikkeet	1,500 —	2,319 68	819 68	
e) Kaasunpuhdistus.				
Palkat	3,000 —	2,144 79	— —	855 21
Puhdistusaine y. m.	4,000 —	2,221 36	— —	1,778 64
f) Kustannukset sivutuotteista.				
Työkustannus koksien lajittelusta pienennyksestä ja myynnistä Sörnäsissä kaasutehtaalla	8,000 —	5,252 11	— —	2,747 89
Tervan työ- ja myyntikustannukset	1,200 —	1,391 12	191 12	
Ammoniakin valmistus ja tarvikkeet	30,000 —	20,198 59	— —	9,801 41
g) Korjaus ja kunnossapito.				
Rakennusten korjaus ja kunnossapito	4,000 —	1,506 10	— —	2,493 90
Uunien ja varusteiden s:n s:n ..	2,000 —	5,149 71	3,149 71	
Laitteiden ja koneiden s:n s:n ..	12,000 —	11,569 53	— —	430 47
Kaasukellojen s:n s:n	500 —	225 03	— —	274 97
Kaluston s:n s:n	2,000 —	2,928 61	928 61	
h) Sekalaiset kustannukset.				
Polttoaineet, hehkuttimet ja lasit ..	1,000 —	692 51	— —	307 49
Sähkövoima ja -valo	8,000 —	9,222 46	1,222 46	
Vesimaksu	8,000 —	8,597 26	597 26	
Palovakuutus	5,000 —	3,054 33	— —	1,945 67
Tapaturmavakuutus ja lääkärinhoito	2,000 —	2,093 07	93 07	
Puhtaanapito, vartioiminen y. m. ..	11,000 —	12,845 69	1,845 69	
Insinöörien ja työmestarien asuinrakennusten korjaukset	3,000 —	1,873 21	— —	1,126 79
Jakelukellon kustannukset	4,500 —	5,255 14	755 14	
Siirros	13,862,379 64	13,573,665 03	429,681 41	718,396 02

Siirros	13,862,379 64	13,573,665 03	429,681 41	718,396 02
Laboratorin kustannukset	2,000 —	593 70	— —	1,406 30
Korjauspajan öljyt ja erinäiset tarvikkeet	500 —	1,236 78	736 78	
Työntekijäin kesäloman kustannukset	1,900 —	1,421 —	— —	479 —
<i>Pääputkiverkko.</i>				
Putkimest. ulkotöitä varten, palkk.	3,300 —	2,475 —	— —	825 —
Pääputkiverkon korjaus ja kunnossapito	10,000 —	9,558 54	— —	441 46
Jakelujohdon s:n s:n	700 —	848 52	148 52	
<i>Jakelu.</i>				
Konttoriapulaiset, palkat	25,000 —	24,414 49	— —	585 51
Kaasumittarien lukeminen sekä rahain periminen	41,000 —	42,366 69	1,366 69	
Konttorin tarverahat, lomakkeet ja muut painatustyöt	5,500 —	5,907 77	407 77	
Päivystys, väkiviina, pienempien vikain korjaus	12,000 —	20,900 09	8,900 09	
Erinäisiä menoja tilaajain hankkimisesta, ilmoituksista y. m.	4,000 —	4,139 87	139 87	
Kaasumittarien korjaus ja kunnossapito	7,000 —	5,170 36	— —	1,829 64
Työntekijäin kesäloman kustannukset	150 —	131 95	— —	18 05
<i>Katuvalaistuksen kustannukset.</i>				
Lyhdynsytyttäjät ja lampunhoitajat, palkkoja	39,000 —	29,821 75	— —	9,178 25
Hehkuttimet ja silinterit	4,000 —	2,246 63	— —	1,753 37
Lyhtyjen, patsaiden ja lyhtyjohtojen kunnossapito	7,000 —	3,526 51	— —	3,473 49
Lyhdynsytytysaseman vuokra	2,320 —	2,170 —	— —	150 —
Päivystys, väkiviina, pienempien vikojen korjaus	2,000 —	1,726 90	— —	273 10
Tapaturmavakuutus ja lääkärinhoito	400 —	52 80	— —	347 20
Työntekijäin kesäloman kustannukset	700 —	399 —	— —	301 —
Siirros	14,030,849 64	13,732,773 38	441,381 13	739,457 39

Siirros	14,030,849 64	13,732,773 38	441,381 13	739,457 39
<i>Johtotyöt.</i>				
Palkat	22,000 —	21,806 10	— —	193 90
Konttorin tarverahat	1,500 —	1,816 92	316 92	— —
Työkalujen ja kaluston kunnossapito	2,500 —	2,418 27	— —	81 73
Sekalaiset työpajan kustannukset	500 —	881 23	381 23	— —
Työntekijäin tapaturmavakuutus sekä lääkärin- ja sairaanhoito	1,200 —	170 76	— —	1,029 24
Työntekijäin kesäloman kustannukset	480 —	401 50	— —	78 50
<i>Varasto ja näyttely.</i>				
Palkat	5,400 —	5,400 —	— —	— —
Kustannuksia myynnistä sekä myymälähenkilökunnan palkkaus	5,500 —	5,367 37	— —	132 63
Näyttely-, myymälä- ja varastohuoneistojen vuokra	10,500 —	9,860 —	— —	640 —
Palovakuutus	260 —	— —	— —	260 —
<i>Sekalaisia menoja.</i>				
Korkoa konttokuranttitililtä kaupunginkassan kanssa	15,000 —	9,827 08	— —	5,172 92
Tonttivuokra	21,000 —	21,441 —	441 —	— —
<i>Uutistytöt.</i>				
Pääputkiverkon ulottaminen I. Viertotien alitse Pääskylänkadulta Vallilantielle	7,500 —	412 52	— —	7,087 48
Hallituksen määräyksen mukaan	6,000 —	— —	— —	6,000 —
<i>Talojohdot, kaasumittarit ja kalusto.</i>				
Yksityiset talojohdot	5,000 —	609 81	— —	4,390 19
Kaasumittarit	20,000 —	1,150 05	— —	— —
<i>siirto vuoteen 1916</i>	— —	18,849 95	— —	— —
Kalusto	5,000 —	3,685 51	— —	1,314 49
Siirros	14,160,189 64	13,836,871 45	442,520 28	765,838 47

	Siirros	14,160,189 64	13,836,871 45	442,520 28	765,838 47
Sähkötehdas.					
<i>Hallinto.</i>					
Hallituksen palkkio, sihteeriapu ja tarverahat		4,634 —	4,847 70	213 70	
Palkat		33,050 —	33,050 —		
Konttoriapulaiset		9,000 —	9,000 —		
Konttorin tarverahat		10,316 —	9,884 29	— —	431 71
<i>Käyttö *).</i>					
Palkat		103,700 —	93,394 33	— —	10,305 67
Vuokrarahat		3,600 —	1,925 —	— —	1,675 —
Lämmittäjäpalkinnot		500 —	500 —		
Ylimääräiset apulaiset		4,000 —	4,000 —		
Käyttöhenkilökunn. huoneenvuokrat		6,000 —	5,005 —	— —	995 —
S:n lämmitys		2,500 —	2,303 52	— —	196 48
S:n valaistus		1,000 —	657 59	— —	342 41
Kunnossapito ja puhtaanapito		1,000 —	826 19	— —	173 81
Puhelimet, raitiotieliput y. m.		2,000 —	2,349 91	349 91	
Polttoaineet		591,000 —	644,803 42	53,803 42	
Hiilien kuljetus ja pienennys		10,000 —	10,137 —	137 —	
Lisävesi		7,000 —	3,049 13	— —	3,950 87
Voitelu- ja puhdistustarvikkeet ..		6,000 —	5,002 21	— —	997 79
Muut tarvikkeet		4,000 —	7,036 59	3,036 59	
Akkumulaattorin happi ja tislattu vesi		4,500 —	4,500 —		
Piirustustarpeet y. m.		1,000 —	1,290 95	290 95	
Korjaukset ja kunnossapito		50,000 —	40,670 14	— —	9,329 86
Asemarakennusten kunnossapito ..		15,000 —	9,104 56	— —	5,895 44
S:n lämmitys		3,000 —	1,982 80	— —	1,017 20
S:n valaistus		6,500 —	6,091 61	— —	408 39
S:n puhtaanapito ja sekalaista ..		5,500 —	5,791 09	291 09	
<i>Johtoverkko *).</i>					
Palkat		11,400 —	11,400 —		
Piirustaja-apulaiset		4,000 —	3,854 30	— —	145 70
Johtoverkon kunnossapito		15,000 —	15,000 —		
Tarkastus- ja kaapelinkuljetusvau- nujen kunnossapito		2,000 —	901 30	— —	1,098 70
Piirustustarvikkeet ja sekalaista ..		1,600 —	2,341 12	741 12	
Siirros		15,078,989 64	14,777,571 20	501,384 06	802,802 50

*) Lisämääräraha, ks. Kvston käyttövarat.

Siirros	15,078,989 64	14,777,571 20	501,384 06	802,802 50
<i>Mittariosasto *)</i>				
Palkat	26,100 —	24,600 —	— —	1,500 —
Konttoriapulaiset	32,500 —	32,910 25	410 25	— —
Konttorin tarverahat y. m.	10,000 —	11,186 60	1,186 60	— —
Mittarien lukeminen	12,000 —	12,000 —	— —	— —
Maksujen periminen	32,000 —	29,754 52	— —	2,245 48
Mittarien asettelu	14,000 —	14,000 —	— —	— —
Tarkistajat ja mekanikot	10,000 —	9,624 04	— —	375 96
Työkalut ja tarveaineet sekä varasat	5,000 —	5,000 —	— —	— —
Laboratoriapulaiset	2,400 —	2,078 15	— —	321 85
Uusien koneiden ja kojeiden hankinta y. m.	4,000 —	1,811 83	— —	2,188 17
<i>Johtotyöosasto *)</i>				
Palkat	24,000 —	23,947 75	— —	52 25
Tarverahat y. m.	1,800 —	2,071 37	271 37	— —
Erinäisiä kustann. tilaajain hankinnasta, ilmoituksista y. m.	5,000 —	3,259 15	— —	1,740 85
Konttoriapulaiset	7,500 —	7,500 —	— —	— —
Varastokustannukset ja konttorin tarverahat	5,500 —	4,524 08	— —	975 92
Korjauspajan kustannukset	1,000 —	587 12	— —	— —
Päivystys ja pikkutarpeet	7,000 —	4,777 89	— —	412 88
Kustannuksia näyttelystä	8,000 —	8,000 —	— —	2,222 11
Katuvalaistuksen kunnossapito ja kustannukset	19,445 —	11,579 77	— —	7,865 23
<i>Sekalaiset menot.</i>				
Palovakuutus	2,500 —	3,081 73	581 73	— —
Tapaturmavakuutus	2,500 —	544 88	— —	1,955 12
Lääkäripalkkiot	1,000 —	1,583 92	583 92	— —
Työntekijäin kesäloman kustannukset	1,500 —	1,538 68	38 68	— —
Tontinvuokrat	12,164 —	11,519 —	— —	645 —
Valmistavat laajennussuunnitelmat	3,000 —	2,904 60	— —	95 40
Kaluston hankinta	10,000 —	8,891 98	— —	1,108 02
Hallintorakennuksen kunnossapito	3,500 —	3,218 88	— —	281 12
S:n lämmitys	6,000 —	5,552 22	— —	447 78
S:n valaistus	3,500 —	3,729 02	229 02	— —
Siirros	15,351,898 64	15,029,348 63	504,685 63	827,235 64

*) Lisämääräraha, ks. Kvston käyttövarat.

Siirros	15,351,898 64	15,029,348 63	504,685 63	827,235 64
Hallintorakennuksen puhtaanapito	4,000 —	5,468 41	1,468 41	
Korkoja konttokuranttitililtä kaupunginkassan kanssa	11,836 —	— —	— —	11,836 —
Vastaisen voimatarpeen selvitys ..	15,000 —	12,796 98	— —	2,203 02
<i>Uutistytöt.</i>				
Helsingin Sähkövalaistus O. Y:lle	180,000 —	180,000 —		
Sähkövoiman antamisesta Hagaan ja Munkkiniemeen	60,000 —	33,059 13	— —	26,940 87
Kasarmintorin aseman asetelaitoksen lisärakennus	15,000 —	8,562 88		
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	— —	6,437 12		
Johtoverkon laajentaminen Bölen esikaupunkiin	20,500 —	20,500 —		
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	— —	— —		
S:n s:n Busholmaan	12,500 —	12,500 —		
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	— —	— —		
Kaapeli- ja johtotyöt	20,000 —	20,000 —		
Bölen katujen sähkövalaistuslaitteet	4,500 —	4,500 —		
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	— —	— —		
Eläintarhan itäosain s:n	1,600 —	1,792 15	192 15	
Johanneksenkirjon puistikon s:n	3,800 —	1,675 14		
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	— —	2,124 86		
Busholman s:n	3,100 —	3,100 —		
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	— —	— —		
Talojen liittämistöitä varten	20,000 —	18,404 40	— —	1,595 60
Sähkölaitoksen laajentaminen	69,000 —	69,000 —		
Mittarien ja laboratorikojeiden ostoon	60,000 —	60,000 —		
Kolmastoista Pääluokka.				
Yleiset työt.				
1. Rakennukset ja talot.				
Erinäiset korjaukset	45,500 —	39,567 36	— —	4,432 64
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	— —	1,500 —		
Siirros	15,898,234 64	15,530,337 06	506,346 19	874,243 77

Siirros	15,898,234 64	15,530,337 06	506,346 19	874,243 77
Lumenkuljetus y. m. kaupungin taloista	7,000	7,055 96	55 96	
Bengtsårin kasvatustaloksen korjaus ja kunnossapito	4,100	4,078 14	—	21 86
Palolaitoksen rakennusten s:n ..	3,600	3,152 21	—	447 79
Kaupungin kansakoulujen s:n....	19,700	17,857 11	—	1,842 89
Vuokrattujen kansakouluhuoneistojen s:n	1,100	938 41	—	161 59
Kunnan työväenasuntojen s:n....	6,000	1,549 27		
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	—	4,450 73		
Forsbyn kunnalliskodin s:n	3,600	3,546 19	—	53 81
Poliisilaitoksen rakennusten s:n ..	9,810	8,813 66	—	996 34
Raatihuoneen s:n	3,250	2,074 43	—	1,175 57
Sairaalan s:n	50,000	48,326 26	—	1,673 74
Tulli- ja satamarakennusten s:n..	9,480	5,607 38	—	3,872 62
Oulunkylän kartanon s:n	2,660	1,710 85	—	949 15
Tyttöjen ammattikoulu, keittiön sisustaminen	2,606	—	—	2,606 —
Nickbyn mielisairaala, loput määrärahasta	440,897 70	440,897 70		
Kaluston osto samaan	162,900	129,696 02		
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	—	33,203 98		
Lisämääräraha s:n kalustoa varten <i>siirto vuoteen 1916.</i>	27,100	27,100		
Hoitajaoppilaiden asuinhuoneistojen sisustaminen s:n	13,000	13,000		
Kunnan teurastamo	1,000,000	1,000,000		
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	—	—		
Lisämääräraha Hakaniementorin kauppahallia varten	50,000	52,773 50	2,773 50	
Eläintarhankadun kansakoulutalo ..	58,200	—	—	58,200 —
Toivoniemen kasvatustaloksen muutos- ja lisärakennustyöt ..	19,000	18,997 61	—	2 39
Oulunkylän kesäpäiväparantolan halkovaja	500	—	—	
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	—	500		
Vuorikadun tonttien N:ojen 10 ja 12 sekä Mikonkadun tonttien N:ojen 15 ja 17 osto	1,139,900	1,130,500		
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	—	9,400		
Hausjärven Ryttylän maatilain s:n	106,000	106,000		
Siirros	19,038,638 34	18,601,566 47	509,175 65	946,247 52

Siirros	19,038,638 34	18,601,566 47	509,175 65	946,247 52
Maa-alueen ynnä rakennusten osto Lohjan Toivoniemen kasvatus- laitosta varten	30,000 —	30,000 —		
2. Kadut ja yleiset paikat.				
Erinäiset korjaukset *)	25,000 —	25,000 —		
Sörnäsän Rantatien ketokiveyksen uudistus Siltasaarenkadun ja II linjan väliltä	6,800 —	100 —		
<i>siirto vuoteen 1916</i>	— —	6,700 —		
Kaupungille kuuluvan Salomonin- kadun osan s:n sekä talonomis- tajain katuosuuden tarpeellinen korotus	4,000 —	4,000 —		
Rahapajanrannan noppakiveyksen uudistus tavaravajain 7, 8 ja 9 merenpuolista viera pitkin <i>siirto vuoteen 1916</i>	6,500 —	5 55 6,494 45		
Puistokadun kaupungille kuuluvan osan tervavierros	11,700 —	3,135 54	— —	8,564 46
Kaupungille kuuluvan Laivurika- dun osan s:n Tehtaan- ja Meri- kadun väliltä	6,450 —	1,156 44	— —	5,293 56
Speranskien pintaterveys	1,575 —	1,575 —		
<i>siirto vuoteen 1916</i>	— —	— —		
Kaivopuiston Ison Lehtokujan s:n <i>siirto vuoteen 1916</i>	2,350 —	1 80 2,348 20		
Erinäisten kaupungille kuuluvain katuosain viereisten kaiteiden uudistus ja korjaus	8,000 —	8,000 —		
Fredrikinkadun kaupungille kuu- luvan osan päällystäminen keto- kivillä Arkadiak. pohjoispuolelta	4,400 —	4,400 —		
Kaupungille kuuluvan Annankadun osan päällystäminen ketokivillä Salomonin- ja E. Rautatiekadun väliltä	3,400 —	426 37 2,973 63		
<i>siirto vuoteen 1916</i>	— —	— —		
P. Hesperiakadun s:n s:n Töölön- kadun ja L. Viertotien väliltä . .	1,350 —	1,350 —		
Kaupungille kuuluvan Alppikadun osan s:n s:n I ja II linjan vä- liltä	4,150 —	4,150 —		
<i>siirto vuoteen 1916</i>	— —	— —		
Siirros	19,154,313 34	18,703,383 45	509,175 65	960,105 54

*) Lisämääräraha, ks. Kvston käyttövarat.

	Siirros	19,154,313 34	18,703,383 45	509,175 65	960,105 54
I linjan s:n s:n Alppi- ja Castrénkadun väliltä kortt. N:o 303 vuokratontin osote N:o 5 sekä istutuksen viereltä	5,300	—	5,300	—	—
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	—	—	—	—	—
Kaupungille kuuluvan Castrénkadun osan s:n s:n I ja II linjan väliltä	3,300	—	3,300	—	—
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	—	—	—	—	—
Kaupungille kuuluvan Porvoonkadun osan s:n s:n korttelin N:o 373 viereltä sekä Viipurinkadun s:n Kajaanin- ja Kotkankadun väliltä	12,500	—	3,122 53	—	—
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	—	—	9,377 47	—	—
Uudet rautatieraitteet Sörnäsän Rantatielle, tarpeellisine tasoitustöineen	35,700	—	3,944 24	—	—
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	—	—	31,755 76	—	—
S:n kortt. N:o 534 vierelle Sörnäsän haararadan pohjoispuolelle	15,000	—	15,000	—	—
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	—	—	—	—	—
Brändönkadun tasoitus puoleen leveyteensä	24,500	—	21,895 23	—	2,604 77
I linjan s:n Castrén- ja Alppikadun väliltä	45,000	—	—	—	45,000
Alppikadun laajennus täyteen leveyteensä II linjan ja Vanhan Eläintarhantien väliltä	7,000	—	—	—	7,000
Castrénkadun korotus I ja II linjan väliltä	4,900	—	—	—	4,900
Murtokadun tasoitus	174,900	—	1,700	—	—
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	—	—	173,200	—	—
Pengerkadun s:n koko leveyteensä Sakarias- ja Torkkelikadun väliltä	23,700	—	—	—	23,700
Pengerkadun s:n s:n Torkkeli- ja Helsinginkadun väliltä	16,000	—	—	—	16,000
Torkkelikadun s:n I. Viertotien ja Pengerkadun väliltä	16,400	—	13	—	16,387
Torkkelikadun s:n Penger- ja Agrikolakadun väliltä	32,500	—	—	—	32,500
Adolfintien s:n pitkin pituuttaan ..	28,000	—	—	—	28,000
Harjutorin s:n	12,900	—	—	—	12,900
Siirros	19,611,913 34	18,971,991 68	509,175 65	1,149,097 31	

	Siirros	19,611,913 34	18,971,991 68	509,175 65	1,149,097 31
L. Viertotien laajennus niiltä paikoilta, joiden varrelle uutisrakennuksia jo on tehty tahi vuoden varrella tehdään		15,000 —	—	—	—
<i>siirto vuoteen 1916.</i>		—	15,000 —	—	—
3. Kanavat ja viemärit.					
Erinäinen kunnossapito *)		35,000 —	35,000 —	—	—
Täydennystyöt		5,000 —	5,149 68	149 68	—
Vedenkulutus lokaviemärien huuh- teluun		5,000 —	1,368 33	—	3,631 67
Rautatien alaisen viemäriin uu- distus Hakasalmenkadun ja Itäi- sen Teatterikujan väliltä		13,000 —	—	—	—
<i>siirto vuoteen 1916.</i>		—	13,000 —	—	—
Laskujohto Brändönkadulta itään Vanhankaupunginlahteen		29,000 —	2,669 23	—	—
<i>siirto vuoteen 1916.</i>		—	26,330 77	—	—
S:n Pengerkadun alle kortt. N:o 340 tontilta N:o 19 Sakariaskadun viemäriin		2,900 —	—	—	2,900 —
S:n Pengerkadun alle Torkkelika- dulta Helsinginkadun kanavaan Torkkelikadun alle kortt. N:o 340 tontilta N:o 21 I. Viertotien vie- märiin		13,200 —	—	—	13,200 —
S:n Torkkelikadun alle kortt. N:o 341 tontilta N:o 11 Franzénkadun viemäriin sekä saman kadun ton- tilta N:o 13 Porthankadun vie- märiin		4,900 —	—	—	4,900 —
S:n Adolfintien alle kortt. N:o 344 tontilta N:o 2 ja kortt. N:o 345 ton- tilta N:o 20 Torikadun viemäriin Näkinkujan alaisen viemäriin uudis- tus I. Viertotien ja Sörnäsän Rau- tatien väliltä sekä III linjan alai- sen viemäriin yhdistäminen edellä mainittuun johtoon		13,600 —	—	—	13,600 —
S:n Adolfintien alle kortt. N:o 344 tontilta N:o 2 ja kortt. N:o 345 ton- tilta N:o 20 Torikadun viemäriin		15,700 —	—	—	15,700 —
Näkinkujan alaisen viemäriin uudis- tus I. Viertotien ja Sörnäsän Rau- tatien väliltä sekä III linjan alai- sen viemäriin yhdistäminen edellä mainittuun johtoon		17,400 —	16,288 62	—	1,111 38
Katkaiseva lokaviemäri Hesperian puistosta Töölön sokeritehdasalu- een halki Savilan viereiselle puh- distusasemalle		25,200 —	—	—	—
<i>siirto vuoteen 1916.</i>		—	25,200 —	—	—
Siirros		19,806,813 34	19,111,998 31	509,325 33	1,204,140 36

*) Lisämääräraha, ks. Kvston käyttövarat.

	Siirros	19,806,813 34	19,111,998 31	509,325 33	1,204,140 36
4. Tiet.					
Erinäiset korjaukset		10,000 —	9,555 23	— —	444 77
Eläintarhantien uudestiviertäminen Diakonissalaitoksen kohdalla ole- van alikäytävän ja L. Viertotien väliltä		4,600 —	4,600 —		
<i>siirto vuoteen 1916.</i>		— —	— —		
Alppilantien s:n rautatiepysäkin ja Töölönlahden väliltä		1,640 —	200 —		
<i>siirto vuoteen 1916.</i>		— —	1,440 —		
Oulunkyläntien uudistus emäradan länsipuolella Träskin ylikäytä- västä lähtien		16,200 —	16,094 79	— —	105 21
5. Viertotiet.					
Erinäiset korjaukset *)		15,000 —	15,000 —		
Vantaanjoen maantiesillan korjaus L. Viertotien uudestiviertäminen L. Henrikinkadun ja Aurorakadun väliltä (ynnä läntisen jalkakäy- tävän uudistus)		2,000 —	1,610 14	— —	389 86
		8,800 —	8,492 64	— —	307 36
6. Satamat.					
Erinäiset korjaukset		35,000 —	25,061 48	— —	9,938 52
Alasmenosillat jälle ynnä rantasil- tain ja jäärailojen viereiset aita- ukset		10,000 —	9,051 52	— —	948 48
Satamain ruoppaus		35,000 —	28,645 81	— —	6,354 19
Sörnäsän niemekkeen viereisen ruop- pavarastopaikan järjestäminen ja laajentaminen		15,000 —	15,000 —		
T-muotoisen rantasillan pohjoisosan ynnä lähinnä Pohjoisrantaa sijait- sevan länsiosan uudistus		16,000 —	14,413 04	— —	1,586 96
Sörnäsän painolastisillan s:n		10,800 —	10,123 03	— —	676 97
Eläintarhanlahden itärannan vene- siltain s:n		2,900 —	2,532 55	— —	367 45
Säästöpankinrannan s:n s:n		800 —	790 91	— —	9 09
Merisataman purkauslaiturin kor- jaus		900 —	795 21	— —	104 79
	Siirros	19,991,453 34	19,275,404 66	509,325 33	1,225,374 01

*) Lisämääräraha, ks. Kvston käyttövarat.

	Siirros	19,991,453 34	19,275,404 66	509,325 33	1,225,374 01
Ruoholahden läntisimmän laiturin korjaus	1,900 —	—	1,900 —	—	—
<i>siirto vuoteen 1916</i>	—	—	—	—	—
Katajanokan Pohjoisrannan reu-	1,000 —	914 37	—	—	85 63
nustus	—	—	—	—	—
Kahden puupojun hankkiminen	1,500 —	—	—	—	—
Rahapajanrannan edustalle ...	—	1,500 —	—	—	—
<i>siirto vuoteen 1916</i>	—	—	—	—	—
Pitkäsillan lounaispuolisen ranta-	15,000 —	153 65	—	—	—
sillan jatkaminen 10 m. pituudelta	—	14,846 35	—	—	—
<i>siirto vuoteen 1916</i>	—	—	—	—	—
Varastopaikkain tasointu Sörnäsin	19,000 —	17,440 01	—	—	1,559 99
niemekkeellä	45,000 —	2,805 37	—	—	—
Höyryruoppaaja ynnä proomun osto	—	42,194 63	—	—	—
<i>siirto vuoteen 1916</i>	—	—	—	—	—
7. Istutukset.					
Istutusten ja taimistojen kunnossa-	125,000 —	118,957 40	—	—	6,042 60
pito	2,000 —	1,850 —	—	—	150 —
Kivelän istutusten s:n	1,050 —	975 —	—	—	75 —
Eläintarhan urheilukentän järjestys-	1,000 —	863 —	—	—	137 —
miehen palkkaus	1,500 —	1,799 07	299 07	—	—
Mainitun urheilukentän kunnossa-	500 —	450 —	—	—	50 —
pito	800 —	679 25	—	—	120 75
Kaisaniemen tenniskentän s:n ...	1,500 —	1,491 82	—	—	8 18
Punanotkon leikkikentän s:n ...	400 —	394 59	—	—	5 41
Haapaniemen urheilukentän s:n ..	175 —	51 63	—	—	123 37
Kaupunginpuutarhan asuinraken-	7,000 —	6,958 15	—	—	41 85
nusten polttoaineet	6,600 —	6,833 64	233 64	—	—
Erinäisten Kaupunginpuutarhan	1,500 —	1,443 59	—	—	56 41
huoneistojen lämmitys ja siivoa-	4,500 —	1,904 44	—	—	2,595 56
minen	3,500 —	2,920 89	—	—	579 11
Samain valaistus	650 —	638 —	—	—	12 —
Talvipuutarhan kunnossapito ...	1,000 —	889 30	—	—	110 70
Kaupunginpuutarhan tallipalvelijas-	—	—	—	—	—
ton palkat, tallin rehut y. m. menot	—	—	—	—	—
Alpin kunnossapito	—	—	—	—	—
Vanhempain nurmien ja käytävain	—	—	—	—	—
uudistus	—	—	—	—	—
Mullanvalmistus kaupungin istu-	—	—	—	—	—
tuksia varten	—	—	—	—	—
Lannan osto kasviloihin	—	—	—	—	—
Kaupungin vesilintujen hoito	—	—	—	—	—
Siirros	20,233,528 34	19,506,258 81	509,858 04	1,237,127 57	

	Siirros	20,233,528 34	19,506,258 81	509,858 04	1,237,127 57
Työkalujen osto ja korjaus.....	2,500 —	2,555 16	55 16		
Vesiputkien laittaminen erinäisiin kaupungin istutuksiin	1,000 —	961 65	— —	38 35	
Aitausten kunnossapito	5,000 —	4,819 27	— —	180 73	
Puistosohvain korjaus	3,000 —	2,348 44	— —	651 56	
Kaupungin kaikissa istutuksissa, kasvihuoneissa y. m. kulutetun veden korvaus	18,000 —	10,037 80	— —	7,962 20	
Neljän puistonvartijan palkkaus..	3,100 —	2,594 08	— —	505 92	
Engelaukion istutustöiden loppuunsaattamiseen	10,000 —	9,776 62	— —	223 38	
Eläintarhan lammikkojen ja niiden ympäristön lopullista järjestämistä varten	6,400 —	6,396 85	— —	3 15	
Kaisaniemen tasoitus- ja istutustöiden jatkamiseen	14,200 —	14,322 77	122 77		
Kelkaratain laittamiseen.....	3,000 —	2,910 30	— —	89 70	
8. Puhtaanapitolaitos *).					
Kaupungin rantasilloilla olevain tavaravajain puhtaanapito ja trallien tapuloiminen silloille sekä Aleksanterinkadun talon N:o 1 ja Länsirannan talon 10 pihain puhtaanapito	8,000 —	8,000 —	— —		
Kaatopaikkain ja laiturien kunnossapito	6,000 —	6,000 —	— —		
Vartijain palkkaus	7,000 —	7,000 —	— —		
Makkien ja käymäläin puhtaanapito	23,000 —	23,000 —	— —		
Makkien ja käymäläin korjaus ja maalaus	4,000 —	4,000 —	— —	56 27	
Käymäläin vedenkulutus	6,500 —	6,443 73	— —		
Kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapito	161,100 —	161,100 —	— —		
Kaupungille 6 kaupunginosan huvila-alueella kuuluvain teiden puhtaanapito	11,500 —	11,500 —	— —		
S:lle 11 ja 12 kaupunginosassa kuuluvain uusien katuosain s:n	10,200 —	10,200 —	— —		
S:lle 13 ja 14 kaupunginosassa kuuluvien katuosain s:n	13,700 —	13,700 —	— —		
Keskikaupungin katujen kastelu..	31,500 —	31,500 —	— —		
Siirros	20,582,228 34	19,845,425 48	510,035 97	1,246,838 83	

*) Lisämäärärahat, ks. Kvston käyttövarat.

Siirros	20,582,228 34	19,845,425 48	510,035 97	1,246,838 83
Keskikaupungin katujen kasteluun ja Kauppatorin huuhteluun käytetty vesi	22,000 —	21,591 28	— —	408 72
Viertoteiden puhtaanapito	55,200 —	55,200 —	— —	— —
Kaivopuiston viertoteiden s:n	1,000 —	953 41	— —	46 59
Teiden puhtaanapito	18,000 —	18,000 —	— —	— —
Venesatamain s:n	2,000 —	2,000 —	— —	— —
Jäiden s:n	1,500 —	1,253 74	— —	246 26
9. Yleinen käymäläin puhtaanapito *).				
Miehistön ja ajomiesten palkat ..	195,000 —	195,000 —	— —	— —
10 hevosen rehut y. m.	10,000 —	10,000 —	— —	— —
Sekalaisia menoja desinifioimisaineista, työkaluista y. m.	10,000 —	10,191 03	191 03	— —
Ajoneuvojen, rikkalaatikkojen, levyastiatin ja kansien korjaus	13,000 —	13,000 —	— —	— —
Rautatierahdit	40,000 —	31,049 40	— —	8,950 60
Rautatievaunujen korjaus	2,400 —	2,400 —	— —	— —
500 panosta makkiastioita kansiin	12,500 —	12,679 91	179 91	— —
10. Työkalut.				
Erinäiset ostot ja korjaukset	15,000 —	15,000 —	— —	— —
Sähkövintturi 1,500 kg kantavaan kivitaraan	4,000 —	— —	— —	— —
<i>siirto vuoteen 1916.</i>	— —	4,000 —	— —	— —
Mustikkamaan proomutelakan korjaus	1,500 —	1,015 76	— —	484 24
1 kiviproomun s:n	4,800 —	4,816 18	16 18	— —
Ruoppausproomun N:o 1 s:n	2,200 —	1,935 07	— —	264 93
Ruoppausproomujen 3, 4 ja 11 tivistus ja vähäiset korjaukset ..	1,500 —	527 29	— —	972 71
Uudet etupyörät ja uudet höyryputket isoon höyryjyrään	3,500 —	3,186 35	— —	313 65
Työkaluja kaupungin pajaan: 2 ruuvipenkkiä työkaluineen	500 —	502 62	2 62	— —
21 kasteluvaunun maalaus	1,050 —	1,150 —	100 —	— —
Purgator-rattaiden, käväistysrattaiden sekä hiekkalaatikkojen s:n ..	1,700 —	1,753 —	53 —	— —
Siirros	21,000,578 34	20,252,630 52	510,578 71	1,258,526 53

*) Lisämääräraha, ks. Kvston käyttövarat.

Siirros	21,000,578 34	20,252,630 52	510,578 71	1,258,526 53
II. Sekalaista.				
Hengenpelastuskalujen, halkomitojen y. m. kunnossapito	4,000 —	3,037 07	— —	962 93
Pesuhuoneitten ja virutuslaiturien hoito ja korjaus	7,000 —	5,228 98	— —	1,771 02
Neljästoista Pääluokka.				
Eläkkeet ja apurahat	89,967 50	77,594 44	— —	12,373 06
Viidestoista Pääluokka.				
Sekalaiset menot.				
Puolipäivätunnin merkinanto	300 —	300 —	— —	— —
Palovakuutusmaksut	35,000 —	34,741 82	— —	258 18
Kustannukset kunnallisen asetuskoitelman julkaisemisesta *)	800 —	1,100 —	300 —	— —
Määräraha henkikirjoittajalle	7,000 —	6,263 —	— —	737 —
Palkkio 2:lle kalastuksen kaitsijalle, puutavarain lauttauksen valvomisesta kaupungin satama-alueella	1,050 —	1,050 —	— —	— —
Kustannuks. Gumtähdestä, Meilahdesta, Greijuksesta, Oulunkylästä, Bölestä ja Nybondaksesta	8,000 —	8,128 03	128 03	— —
S:n Bengtsårin maatilasta	12,500 —	12,500 —	— —	— —
S:n Toivoniemen tilasta	4,100 —	4,099 98	— —	— 02
S:n Henrik Borgströmin kansanpuistosta Turholmassa	3,400 —	1,420 53	— —	1,979 47
Palkkio talonisännöitsijälle	2,000 —	1,999 92	— —	— 08
Määräraha Vankeusyhdistyksen turvakodeille	2,400 —	2,400 —	— —	— —
Rankkuri, paitsi asuntoa ja polttop., palkk. sekä korvausta erinäisistä toimituksista taksan mukaan	2,280 —	2,065 —	— —	215 —
Vahingonkorvausta työntekijöille ruumiinvammasta ynnä korvaus lääkärinlausunnoista *)	6,800 —	6,800 —	— —	— —
Siirros	21,187,175 84	20,421,359 29	511,006 74	1,276,823 29

*) Lisämääräraha, ks. Kvston käyttövarat.

Siirros	21,187,175	84	20,421,359	29	511,006	74	1,276,823	29
Huoneiston vuokraamiseksi posti-pakettios. Tulli- ja pakkahuoneelt.	12,000	—	12,000	—	—	—	—	—
Tullikamarin tarvitseman tavara-suojan vuokra	1,600	—	1,600	—	—	—	—	—
Käsityökoulun huoneiston vuokra	4,000	—	4,000	—	—	—	—	—
Kustannuksia pakkahuoneessa ole-vasta kaupungin työkunnasta *)	12,000	—	12,000	—	—	—	—	—
Normaalikellojen kunnossapito . . .	1,660	—	1,630	—	—	—	30	—
Kalustoa erinäisiin kaupungin taloihin sekä sen korjaus ja täydennys	20,000	—	13,444	11	—	—	6,555	89
Uusien puhelimien ynnä osuuskir-jain oston	2,400	—	1,363	—	—	—	1,037	—
Puhelinmaksut *)	12,000	—	15,340	—	3,340	—	—	—
Raatihuone: palkat, valaistus, polt-toaineet y. m.	14,530	—	14,609	90	79	90	—	—
Seurahuone: palkat, valaistus, polt-toaineet y. m.	39,000	—	47,428	57	8,428	57	—	—
Määräraha koiraveron koskevan aset. noudattamisen valvontaa varten, koiraveron aiheuttamia kustannuksia sekä koirain hoitoa ja lopettamista varten	2,500	—	2,500	—	—	—	—	—
Kauppatorin suihkukaivon käyttö ja hoito	3,300	—	2,535	39	—	—	764	61
Kustannuksia vedenkulutuksesta vapaakaivoissa, hevosaltaissa, satamain vesijohdoissa y. m. . .	13,000	—	11,726	18	—	—	1,273	82
Vedenkulutus y. m. erinäisissä kau-pungin omistamissa taloissa ja huoneistoissa	1,500	—	874	40	—	—	625	60
Polttoaineet	2,000	—	1,459	65	—	—	540	35
Valaistus ynnä juhla-valaistukset . .	3,000	—	370	19	—	—	2,629	81
Kaupungin apumaksu kunnallisen keskustoimiston voimassapitoon	9,000	—	8,988	—	—	—	12	—
Kunnan virutushuoneet: palkat, vedenkulutus, valo ja lämpö . .	14,700	—	16,175	97	1,475	97	—	—
Palkkio myyntipaikkain osottami-sesta toreilla	450	—	450	—	—	—	—	—
S:n tilapäisten halkovarastopaik-kain silmälläpidosta	2,400	—	1,950	—	—	—	450	—
Määräraha Helsingin pörssin voi-massapitoon	10,000	—	10,000	—	—	—	—	—
<i>siirto vuoteen 1916</i>	—	—	10,000	—	—	—	—	—
Siirros	21,368,215	84	20,601,804	65	524,331	18	1,290,742	37

*) Lisämääräraha, ks. Kvston käyttövarat.

	Siirros	21,368,215 84	20,601,804 65	524,331 18	1,290,742 37
Porvarissäädyn historian julkaisemisesta oleviin kustannuksiin	8,000	—	8,000	—	—
Kaupungin historian s:n s:n	8,000	—	—	—	—
<i>siirto vuoteen 1916</i>	—	—	8,000	—	—
50 vapaalippua raitioiteillä kaupunginpalvelijoille ja ulosottoapulaisille	5,000	—	5,000	—	—
Taksoitettujen varain ja muiden tulojen poisto ja palauttaminen	300,000	—	644,481 45	344,481 45	—
Arvaamattomiin tarpeisiin Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan *).					
<i>Kaupungin virastot.</i>					
Määräraha yhden nuoremman oikeusraatimiehen viransijaisten palkkaamiseen joulukuulla	250: —	—	250	—	—
Lisämääräraha kaupunginvoudinkonttorin tarverahoihin	400: —	—	351 05	—	48 95
<i>Kunnallishallinto.</i>					
Lisäys Kaupunginvaltuuston tarverahoihin	10,000: —	—	13,815 43	3,815 43	—
Lisäys Rkonttorin ylimäär. apulaisia varten 3,500: — ja tarverahoihin 2,500: —	6,000: —	—	5,509 22	—	490 78
Lisäystä Satamakonttorille ylimäär. satamakonstaapelien palkkaukseen 1915	4,000: —	—	4,000	—	—
Lisäystä Tilastokonttorille kunnalliskerptomusten jouduttamista varten	2,200: —	—	2,200	—	—
Siirros	22,850: —	21,689,215 84	21,293,411 80	872,628 06	1,291,282 10

*) 1916 vuoden alusta lähtien siirretään myönnettyt lisämäärärahat asianomaisiin momentteihin, joten nämä summat Kaupunginvaltuuston käyttövarain kohdalla merkitään sarakkeen ulkopuolelle.

Siirros	22,850: —	21,689,215 84	21,293,411 80	872,628 06	1,291,282 10
Lisäystä Tilastokonttorin tarverahoihin..	700: —	—	690 38	—	9 62
Taksoitusvalmistelukunnalle ylimääräisten apulaisten palkkaukseen	1,500: —	—	1,472 49	—	27 60
Lisäystä Sosialilautakunnalle Hietaniemen työväenasuntojen puhtaanapitomaksuihin	1,000: —	}	1,700 —	460 —	
sekä edellä mainittujen asuntojen talonmiehen apulaisen palkkaamiseksi loka—joulukuulla 1915	240: —				
<i>Terveysten- ja sairaanhoito.</i>					
Lisäystä Terveystoimituslautakunnan polttoainemäärärahaan	300: —	—	220 —	—	80 —
Lisämäärärahoja erinäisille kaupungin sairaaloille:					
Marian sairaalalle..	27,900: —	—	12,975 —	—	14,925 —
Humaliston sairaalalle	1,450: —	—	1,180 35	—	269 65
Kivelän sairaalalle	79,100: —	—	42,333 98	—	36,766 02
Nickbyn mielisairaalalle	9,000: —	—	8,991 21	—	8 79
Kulkutautisairaalalle	5,650: —	—	397 64	—	5,252 36
Lisäystä kulkutautisairaalan kaasunkulutuksen lisäkustannuksiin	1,800: —	—	1,398 47	—	401 53
Määräraha halkojen ostamiseksi Nickbyn mielisairaalaan 1915	15,000: —	—	15,000 —	—	—
Siirros	166,490: —	21,689,215 84	21,379,771 23	873,088 06	1,349,022 67

Siirros 166,490: —	21,689,215 84	21,379,771 23	873,088 06	1,349,022 67
Lisäystä terveydellisten tutkimusten laboratorin polttoainemäärärahaan 400: —	—	346 46	—	53 54
s:n kojeiden y. m. kunnossapitoa ja ostoa varten 1,500: —	—	1,497 62	—	2 38
Lisämääräraha kaupungin lihantarkastusaseman kaasua varten 300: —	—	102 95	—	197 05
s:n siivoamista ja vaatteidenpesua varten 600: —	—	396 20	—	203 80
Määräraha kaluston ostamiseksi lihantarkastusaseman toiselle osastolle sekä osaston voimassapitoa ja käyttöä varten 1915 15,808: 33	—	8,983 49	—	6,824 84
Määräraha kesäloman hankkimiseksi lihantarkastusaseman henkilökunnalle 500: —	—	125 —	—	375 —
Lisäystä rokotusainevarikon vuokramäärärahaan 200: —	—	550 —	350 —	—
Lisäystä Terveydenhoitolautakunnalle kulkutautien vastustamismäärärahaan 12,000: —	—	10,958 18	—	1,041 82
sekä kaupungin varasairaalan vartiointimista y. m. varten 200: —	—	174 75	—	25 25
Terveydenhoitolautakunnalle väliaikaisen sairaalan voimassapitämiseksi kunnalliskodissa 4,807: 60	—	3,670 60	—	1,137 —
Siirros 202,805: 93	21,689,215 84	21,406,576 48	873,438 06	1,358,883 35

	Siirros 202,805: 93	21,689,215 84	21,406,576 48	873,438 06	1,358,883 35
<i>Vaivaishoito.</i>					
Lisäystä Vaivaishoitohallitukselle kunnalliskodista ja siihen yhdistetyistä laitoksista olleiden erinäisten kustannusten suoritukseen	87,700: —	—	83,959 61	—	3,740 39
Vaivaishoitohallitukselle jaettavaksi avustuksina työttömäin perheille	3,000: —	—	2,628 29	—	371 71
Helsingin kaupungin Hätäapukomitealle hätäaputöiden järjestämiseksi työttömille naisille Helsingissä	30,000: —	—	28,029 76	—	1,970 24
<i>Opetus- ja sivistyslaitokset.</i>					
Tyttöjen ammattikoulun huoneiston muuton sekä valaistulaitteiden kustantaminen	1,150: —	—	1,138 65	—	11 35
Tyttöjen ammattikoululle I. Henrikinkadun talosta N:o 13 hankitun huoneiston vuokraan	5,250: —	—	5,250 —	—	—
Lisämääräraha tyttöjen ammattikoululle polttoaineita varten ruokalaa varten	500: — 1,500: —	}	1,893 95	—	106 05
Lisämääräraha ruotsinkielisille kansakouluille polttoaineita ja halonhakuuta varten	1,500: —				
	Siirros 333,405: 93	21,689,215 84	21,531,500 67	873,961 99	1,365,083 09

	Siirros 333,405: 93	21,689,215 84	21,531,500 67	873,961 99	1,365,083 09
Lisämääräraha ruotsinkielisille kansakouluille puhtaana-pitokustannuksiin ..	2,500: —	—	2,196 84	—	303 16
Määräraha ruotsinkielisille kansakouluille opettajain opastuskursseja varten	600: —	}	1,100 —		
sekä stipendeiksi maamme muissa kansakouluissa vierailua varten	500: —				
Lisämääräraha suomenkielisille kansakouluille käsityötarvikkeita ja koulukeiteitä varten	3,000: —	}	12,973 29	1,373 29	
puhtaanapitoa varten	7,000: —				
sekalaisiin menoihin	1,600: —				
Määräraha ylimäär. lämmittäjäapulais-ten palkkaamiseksi vuonna 1915 niihin kaupungin koulutaloihin, missä koksien sijasta täytyy lämmittää haloilla	400: —	—	255 —	—	145 —
Määräraha lisätilan hakkimiseksi poikain vastaanotto- ja tarkastuskotiin	1,500: —	—	—	—	1,500 —
Lisämääräraha Kasvat- uslautakunnalle pa- hatapaisten lasten elätteleannon ja jatkokasvatuksen kustantamiseksi ..	2,000: —	—	1,994 83	—	5 17
	Siirros 352,505: 93	21,689,215 84	21,550,020 63	875,335 28	1,367,036 42

Siirros	352,505: 93	21,689,215 84	21,550,020 63	875,335 28	1,367,036 42
sekä seuraaville kas- vatuslaitoksille:					
Bengtsårin	5,500: —	}	5,355 19	—	844 81
Sipoon Paipisten ..	100: —				
Nummen Tavolan	200: —				
Lohjan Karstun ..	400: —				
Palkkioiksi kaupungin kirjaston katsastus- miehille	592: —	—	592	—	—
Lisämääräraha kan- sanlastentarhain ruokintavaroihin ..	1,980: —	—	1,980	—	—
Lisämääräraha työ- väenopiston ruot- sinkieliselle osas- tolle	550: —	—	120 99	—	429 01
suomenkieliselle osastolle	700: —	—	697 70	—	2 30
Määräraha Musiikki- opiston orkesteri- koulun voimassapi- toon syyslukukau- della 1915	2,500: —	—	2,500	—	—
<i>Yleiset rasitukset.</i>					
Lisäystä Majoituslau- takunnan tarvera- hoihin	200: —	—	210 80	10 80	—
<i>Kauppahallit.</i>					
Lisämääräraha Ranta- torin kauppahallin vedenkulutuksen kustantamiseksi ..	3,000: —	—	6,396 81	3,396 81	—
Siirros	368,227: 93	21,689,215 84	21,567,874 12	878,742 89	1,368,312 54

Siirros 368,227: 93	21,689,215 84	21,567,874 12	878,742 89	1,368,312 54
<i>Kaupungin teknilliset laitokset.</i>				
Vesijohtolaitos.				
Lisäystä erinäisiin vesijohtolaitoksen määrärahoihin 15,240: —	—	16,888 74	1,648 74	
Sähkölaitos.				
Lisäystä erinäisiin sähkölaitoksen menosäännön määrärahoihin 32,000: —	—	26,836 84	—	5,163 16
Sähköjohdon sijoittamiseksi Nimrodkaatuun sekä sähkövalaistuksen laittamiseksi mainitulle kadulle 4,300: —	—	3,480 61	—	819 39
<i>Yleiset työt.</i>				
Rakennukset ja talot.				
Hakasalmen puiston n. s. portinvartijatuvan kuntoonpanettamiseksi 650: —	—	592 68	—	57 32
Marian sairaalan oppilaskoulun porrashuoneen varustamiseksi lämmityskojeella sekä lämmityksen kustantamiseksi 995: —	—	787 40	—	207 60
Marian sairaalan poliklinikkain lämminvesijohtojen uudistamiseen 2,500: —	—	2,094 55	—	405 45
Lämpöjohtokattilan laittamiseksi haloilla				
Siirros 423,912: 93	21,689,215 84	21,618,554 94	880,391 63	1,374,965 46

Siirros	423,912: 93	21,689,215 84	21,618,554 94	880,391 63	1,374,965 46
lämmitettäväksi kaksin sijasta:					
Marian sairaalassa	200: —	}	1,536 98	—	163 02
Kulkutautisairaalassa	1,500: —				
Höyrykattilanmuutok- sen kustantamiseksi si kulkutautisairaa- lassa haloilla läm- mitettäväksi	1,500: —	—	953 68	—	546 32
Kolmen Kivelän sai- raalan tuberkulosi- paviljongissa olevan sairaanhoidattajatar- huoneen korjauksiin	1,200: —	—	1,170 88	—	29 12
Salomoninkadun ta- lossa N:o 3 olevan lihan tarkastusase- man huoneiston eri- näisiin korjauk- siin	1,500: —	—	1,057 87	—	442 13
Kadut ja yleiset paikat.					
Lisämääräraha katu- jen ja yleisten paik- kain kunnossapitoa varten	4,500: —	—	3,629 36	—	870 64
Määräraha korttelissa N:o 405 olevan Fredrikinkadun tonttiin N:o 71 kuu- luvain katuosain kiveämiseen	3,000: —	—	3,000 —		
Kanavat ja viemärit.					
Lisämääräraha kana- vain ja viemärien kunnossapitoa varten	2,500: —	—	2,921 98	421 98	
Määräraha sadevesi- johdon laittamiseksi Puistokatuun Raati-					
Siirros	439,812: 93	21,689,215 84	21,632,825 69	880,813 61	1,377,016 69

Siiros	439,812: 93	21,689,215 84	21,632,825 69	880,813 61	1,377,016 69
mieskadulta Meri- satamaan asti	10,700: —	—	10,666 48	—	33 52
Viertotiet.					
Määräraha Helsingin kaupungille kuulu- vain Monsaksen ja Nybondaksen talon- puolikkaiden tie- osain viertämiseksi kaupungin ja Es- poon pitäjän rajan välillä	12,700: —	—	4,273 65		
<i>siirtyy vuoteen 1916</i>		—	8,426 35		
Lisämääräraha vierto- teiden kunnossapi- toa varten	5,000: —	—	3,289 89	—	1,710 11
Satamat.					
Määräraha Rahapajan- rannan laiturimuu- rin itäisimmän osan poistamiseksi 75 metrin pituudelta..	5,000: —	—	4,320 25	—	679 75
Istutukset.					
Määräraha järjestys- miehen palkkaami- seksi 150 markalla kuukaudessa Sini- vuorenmaalle $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{9}$	750: —	—	750	—	
Helsingin Hiihtoklu- bille Alppilan vie- reisten hiihtomäkien kuntoonpanettami- seksi	1,000: —	—	1,000	—	
Siiros	474,962: 93	21,689,215 84	21,665,552 31	880,813 61	1,379,440 07

	Siirros 474,962: 93	21,689,215 84	21,665,552 31	880,813 61	1,379,440 07
Tokantorilla, Töölön Isontorin luoteispuolella sekä Hesperian puistossa olevain leikkikenttään kuntoonpanettamiseksi					
	2,500: —	—	941 46	—	1,558 54
Hermannissa II Gumbtähdenkadun N:ossa 4 olevan kansanlastentarhan viereisen avonaisen paikan tasoittamista ja aitaamista varten..					
	1,200: —	—	822 33	—	377 67
Puhtaanapitolaitos.					
Lisämääräraha kaupungin puhtaanapitolaitokselle					
	93,480: —	—	101,113 67	7,633 67	
Yleinen käymäläin puhtaanapito.					
Lisämääräraha yleisten käymäläin puhtaanapitoon					
	7,800: —	—	10,272 32	2,472 32	
<i>Eläkkeet ja apurahat.</i>					
Elinkautisapurahaa koneenkäyttäjän-leski Wilhelmina Andsténille					
	140: —	—	140 —		
Eläkettä sairaanhoitajatar Josefina Strandbergille					
	560: —	—	560 —		
Eläkettä kansankirjaston ent. hoitajalle Frans Johan Valbäckille					
	100: —	—	100 —		
	Siirros 580,742: 93	21,689,215 84	21,779,502 09	890,919 60	1,381,376 28

	Siirros 580,742: 93	21,689,215 84	21,779,502 09	890,919 60	1,381,376 28
Elinkautisapurahaa ent. kaupunginpalvelijalle Carl Wilhelm Åkermanille..	200: —	—	199 99	—	01
<i>Sekalaiset menot.</i>					
Lisämääräraha kunnan asetuskokouksen julkaisemista varten	500: —	—	485 60	—	14 40
Lisämääräraha vahingonkorvauksen antamiseksi työntekijöille	2,700: —	—	3,570 81	870 81	—
Lisätilan hankkimiseksi Helsingin Makasiini O. Y:n talosta valtionrautateiden tavaratoimistolle	1,866: 66	—	1,633 33	—	233 33
Huoneiston sisustamiseksi Helsingin Makasiini O. Y:n talossa valtionrautateiden tavaratoimistolle	4,100: —	—	4,100 —	—	—
Huoneen vuokraamiseksi toiminimi Victor Ekin hallussa Helsingin Makasiini O. Y:n talossa Katajanokalla olevasta huoneistosta satamarata-aseman palvelijaston päivystys-huoneeksi	130: —	—	65 —	—	65 —
Lisämääräraha kaupungin puhelimen kustantamiseen	600: —	—	502 10	—	97 90
	Siirros 590,839: 59	21,689,215 84	21,790,058 92	891,790 41	1,381,786 92

	Siirros 590,839: 59	21,689,215 84	21,790,058 92	891,790 41	1,381,786 92
Opintoapurahaksi lehtori Jonatan Reuterille jäsenenä Kaupunginvaltuuston asettamassa komiteassa, joka valmistelee m. m. kysymystä kansakoulun jatko-opetuksen järjestämisestä	1,000: —	—	1,000 —		
Kaupunginvaltuuston asettamalle komitealle, jonka on hankittava selvitys ja annettava lausunto kaupungin viemäriolojen eri järjestämismahdollisuuksista	15,000: —	—	1,079 80		
<i>siirtyy vuoteen 1916</i>			13,920 20		
Lisäystä Liikennekonttorille kaupungin työkunnan voimaspitomäärärahaan	7,000: —	—	6,073 40	—	926 60
Kalliinajanlisäyksen antamiseksi kaupungin työkunnalle ..	1,050: —	—	1,050 —		
Lisäpalkan antamiseksi joulukuun jälkipuoliskolta kaupungin yleisissä töissä oleville työntekijöille	3,500: —	—	3,473 70	—	26 30
Kalliinajanlisäyksen antamiseksi erälle Helsingin kaupungin virka- ja palvelusmiehille	39,000: —	—	37,617 78	—	1,382 22
	Siirros 657,389: 59	21,689,215 84	21,854,273 80	891,790 41	1,384,122 04

Siirros 657,389: 59	21,689,215 84	21,854,273 80	891,790 41	1,384,122 04
Erinäisten Helsingin Anniskelu O. Y:n 1914 vuoden voitto- varoista haettujen apurahain antami- seksi 75,700: —	—	61,156 06		
<i>siirtyy vuoteen 1916</i>	—	14,543 94		
<u>733,089: 59</u>	500,000	—	233,089 59	
<i>Smk 500,000: — — 662,687: 70</i>				
Rahasääntöön panemattomia menoja.				
Erinäisiä vesijohtolaitoksen menoja	—	6,861 71	6,861 71	
S:n kaasutehtaan s:n	—	565 94	565 94	
S:n sähkölaitoksen s:n	—	4,418 56	4,418 56	
Ristornoidaan vuonna 1914 pois- tettu apumaksu kansakoululasten kesävirkestyskodille	—	1,947 11	1,947 11	
Varattu arvaamattomia kurssitap- pioita y. m. varten	—	—	1,000,000	—
<i>siirtyy vuoteen 1916</i>	—	1,000,000	—	—
Smk	22,189,215 84	22,943,767 12	2,138,673 32	1,384,122 04
Säästö vuoteen 1916	—	1,088,399 63		
<u>Yhteensä Smk</u>	<u>22,189,215 84</u>	<u>24,032,166 75</u>	<u>2,138,673 32</u>	<u>1,384,122 04</u>

	Laskettu tulo rahasäännön mukaan	Tuloja tilien mukaan	Vajaus	Ylijäämä
Tulotilit.				
Säästöä edelliseltä vuodelta	400,000	994,444 06		
Ensimmäinen Osasto.				
Korot.				
Kaupungin lainaobligationeista ..	13,500	14,961 68	—	1,461 68
Tontinlunastuksista	440,000	428,341 28	11,658 72	
Lahjoitusrahastoista, joiden korot tulevat kaupungille	21,000	24,376 80	—	3,376 80
Osakkeiden osinkoja	245,000	233,781 70	11,218 30	
Erinäisiä korkoja	75,000	216,409 08	—	141,409 08
Vallilan lainarahastosta	12,500	14,031 96	—	1,531 96
Yleishyödyllisen rakennuslainara- hastosta	1,000	—	1,000	
Teknillisten laitosten etuaneista	41,800	18,702 42	23,097 58	
Toinen Osasto.				
Tontinlunastukset ..	700,000	1,940,977 94	—	1,240,977 94
Kolmas Osasto.				
Kaupungin kiinteä omaisuus.				
1. Veroja lahjoitetuista tiloista.	1,100	1,199 77	—	99 77
2. Kaupunkiin yhdistetty alue.				
Vuokria rakennuksista ja tiloista	230,000	234,196 70	—	4,196 70
Vuokria Kaivopuiston alueesta ..	15,000	15,716 91	—	716 91
Alppipaviljongin vuokra	7,000	7,000 —		
Laivaveistämöalueen vuokra	16,620	16,620 —		
Ent. Seurahuoneen vuokrat	9,300	7,859 43	1,440 57	
Kasvatuslautakunnan huoneiston vuokra	4,000	4,000 —		
Siirros	2,232,820	4,172,619 73	48,415 17	1,393,770 84

Siirros	2,232,820	—	4,172,691 73	48,415 17	1,393,770 84
Vuokraa torien myyntipaikoista . .	30,000	—	43,459 50	—	13,459 50
S:n poliisin virkahuon. ja tallista kaupungin omistamissa taloissa	117,595	—	117,650 —	—	55 —
S:n Penger- ja Ratakadun poliisi- huoneistoista	5,500	—	5,557 88	—	57 88
S:n Vuorimieskadun N:o 9 huoneis- toista	9,100	—	8,278 77	821 23	—
S:n erinäistä laivaveistämöalueen rakennuksista	3,900	—	3,931 65	—	31 65
S:n Aleksanterinkadun talosta N:o 26	14,400	—	14,142 93	257 07	—
S:n Puutarhakadun talosta N:o 4	6,200	—	6,368 13	—	—
S:n kunnan työväenasunnoista . .	44,900	—	48,476 —	—	168 13
Erinäisiä vuokria	4,000	—	16,477 20	—	3,576 —
Vuokraa myymälöistä ja myynti- pöydistä	6,000	—	6,623 —	—	12,477 20
Vuokraa kauppahallien myynti- kojuista	120,000	—	127,053 74	—	623 —
Uimahuonemaksuja	1,200	—	1,561 —	—	7,053 74
Kalavesimaksuja	3,000	—	3,768 —	—	361 —
Satunnaisia sekä kenttien vuokria	135,000	—	154,088 51	—	768 —
Tuloja tenniskentistä	1,500	—	1,784 50	—	19,088 51
Kadun erilleen aitaamisesta raken- nustarkastusta varten	10,000	—	11,849 30	—	284 50
Tuloja kunnan virutushuoneista . .	3,600	—	4,423 95	—	1,849 30
					823 95
3. Kaupungin maatilat.					
Oulunkylä, Nybondas ja Reimars, vuokria	22,000	—	20,398 —	1,602 —	—
Bengtsårin maatala	12,500	—	15,588 34	—	3,088 34
Vuokraa Bengtsårin kasvatustai- toksesta	16,100	—	16,100 —	—	—
Toivoniemen tila	1,000	—	1,959 20	—	959 20
Vuokraa Toivoniemen kasvatustai- toksesta	3,500	—	3,500 —	—	—
Neljäs Osasto.					
Tonttiverot	4,400	—	4,536 38	—	136 38
Siirros	2,808,215	—	4,810,195 71	51,095 47	1,458,632 12

Siirros	2,808,215	—	4,810,195	71	51,095	47	1,458,632	12
Viides Osasto.								
Tuloa tuottavat oikeudet.								
Tuulaaki Helsinkiin tuleviksi määrättyistä tavaroista	200,000	—	263,832	91	—	—	63,832	91
S:n Helsinkiin meritse tulevista, ylämaan kaupunkeihin määrättyistä tavaroista	1,000	—	2,982	11	—	—	1,982	11
Liikennemaksuja	400,000	—	414,222	28	—	—	14,222	28
Mittausmaksuja	500	—	—	—	500	—	—	—
Makasiininvuokraa	2,000	—	2,128	80	—	—	128	80
Satamamaksuja	80,000	—	94,508	46	—	—	14,508	46
Siltamaksuja	4,000	—	12,912	37	—	—	8,912	37
Nostokranamaksuja	1,200	—	2,775	—	—	—	1,575	—
Painolastimaksuja	100	—	—	—	100	—	—	—
Punnitsemismaksuja	2,000	—	1,772	06	227	94	—	—
Ulkomaalaisten maksuja ruokatarvarain myynnistä aluksesta	5,700	—	7,170	85	—	—	1,470	85
Biljaardimaksuja	800	—	832	—	—	—	32	—
Perunkirjoitusprosentteja, kaupungin köyhäin osuus	20,000	—	21,101	41	—	—	1,101	41
Kolehtirahoja	100	—	116	36	—	—	16	36
Erinäisiä sakkoja	200	—	60	—	140	—	—	—
Kuudes Osasto.								
Sekalaiset tulot.								
Henkilökohtainen vaivaismaksu ..	65,000	—	67,209	—	—	—	2,209	—
Sairaanhoidosta Marian sairaalassa	45,000	—	45,816	05	—	—	816	05
Vaivaihoidon suoritettava korvaus varattomain potilaitten hoidosta Marian, Kivelän ja Humaliston sairaaloissa	175,000	—	184,000	55	—	—	9,000	55
Sairaanhoidotajaroppilaskoulun oppilaitten pääsymaksuja	1,800	—	1,800	—	—	—	—	—
Myydyistä ruuantähteistä	4,400	—	4,429	55	—	—	29	55
Sairaanhoidosta Kivelän sairaalassa	10,000	—	12,598	45	—	—	2,598	45
S:n Nickbyn mielisairaalassa	20,000	—	3,871	30	16,128	70	—	—
Siirros	3,847,015	—	5,954,335	22	68,192	11	1,581,068	27

Siirros	3,847,015	5,954,335	22	68,192	11	1,581,068	27
Vaivahoidon maksettava korvaus mielenvikaisten hoidosta Kivelän ja Niekbyn sairaaloissa	150,000	236,317	75	—	—	86,317	75
Sairaanhoidosta Humaliston sairaalassa	5,000	4,793	35	206	65	—	—
Sairaanhoidosta kulkutautisairaalassa	15,000	18,956	35	—	—	3,956	35
Tuloja desinfiioimislaitoksesta . .	400	2,166	—	—	—	1,766	—
Desinfiioimisesta kodeissa	5,000	4,077	50	922	50	—	—
Tuloja kaupungin terveydellisten ja bakteriologisten tutkimusten laboratorista	7,000	8,572	—	—	—	1,572	—
Lihantarkastusaseman tuloja	180,000	218,320	75	—	—	38,320	75
Tuloja kunnalliskodista	25,000	46,164	71	—	—	21,164	71
Tuloja työlaitoksesta	100,000	53,763	47	46,236	53	—	—
Korvausta köyhäin ylläpidosta . .	50,000	94,198	09	—	—	44,198	09
Kansakoulujen oppilasmaksut sekä kansa- ja ammattikoulujen oppilastöistä	4,000	4,345	12	—	—	345	12
Korvausta turvakodeissa hoide- tuista lapsista	1,500	5,769	06	—	—	4,269	06
Tuloja Bengtsårin y. m. kasvatus- laitoksissa tehdyistä töistä	2,600	3,585	75	—	—	985	75
Tuloja kaupunginorkesterista	63,000	88,099	87	—	—	25,099	87
Koiravero	24,000	27,485	—	—	—	3,485	—
Työnvälitystoimiston tuloja	600	2,666	—	—	—	2,066	—
Klosett maksuja	7,000	9,098	33	—	—	2,098	33
Postilaitoksen vuokra-apumaksu postipakettiosaston puolesta	2,000	2,000	—	—	—	—	—
Henkikirjoittajalle luovutetun huoneiston korvaus	1,500	1,500	—	—	—	—	—
Tuloja kaupungin työkunnasta	4,000	11,301	79	—	—	7,301	79
Tuloja kaupunginkirjastosta	2,800	3,615	42	—	—	815	42
Sisäänkirjoitusmaksuja työväen- opistosta	1,600	1,969	10	—	—	369	10
Rakennustarkastukseen kuuluvista toimituksista kannettavia mak- suja	10,000	15,752	61	—	—	5,752	61
Apumaksut istutusten kunnossa- pitoon	6,216	6,216	—	—	—	—	—
Apumaksu Suomen Pankilta ja Säätytalosta katuvalaistukseen . .	800	800	—	—	—	—	—
Siirros	4,516,031	6,825,869	24	115,557	79	1,830,951	97

Siirros	4,516,031	6,825,869 24	115,557 79	1,830,951 97
Vastike kaup. menettämistä sakko- osuuksista	8,075	8,075	—	—
Majoituksen korvaus	115,940	131,197 54	—	15,257 54
Seitsemäs Osasto.				
Valtioavut.				
Kansakouluille	222,409 75	—	222,409 75	—
Kasvatulaitoksille	17,467 08	—	17,467 08	—
Katuvalaistukseen	7,700	7,700	—	—
Palolaitokselle	21,000	21,000	—	—
Tulli- ja kellarivapaud. korvaus..	368	368	—	—
Valmistavalle poikain ammattikou- lulle	27,449 99	30,791 66	—	3,341 67
Valmistavalle tyttöjen ammattikou- lulle	11,000	13,612 50	—	2,612 50
Kaupungin osuus paloviinaverosta	10,000	19,340 40	—	9,340 40
Kahdeksas Osasto.				
Kaupungin teknilliset laitokset.				
1. Vesijohtolaitos.				
Vedenmyynnistä, lukuun otettuna kaup. oma vedenkulutus, sekä vesimittarien vuokria	1,366,000	1,564,095 74	—	198,095 74
Korvausta vedenkulutuksesta va- paakaivoissa y. m.	5,000	4,275 58	724 42	—
Maksuja vesimittaria vailla olevista palovesiputkista	350	542 50	—	192 50
Maa-alueiden vuokria	200	200	—	—
Voittoa suoritetuista johtotöistä ..	20,000	35,651 47	—	15,651 47
2. Kaasulaitos.				
Korvausta katuvalaistuksesta	166,205	149,881 37	16,323 63	—
S:n yksityiskulutuksesta	1,116,870	1,162,408 72	—	45,538 72
Tuloja sivutuotteista	534,000	398,140 20	135,859 80	—
Voittoa tehdyistä töistä	20,000	38,342 20	—	18,342 20
Vuokratuloja	5,100	5,580	—	480
Satunnaisia maanvuokratuloja	1,500	1,425	75	—
Siirros	8,192,665 82	10,418,497 12	508,417 47	2,139,804 71

Siirros	8,192,665 82	10,418,497 12	508,417 47	2,139,804 71
3. Sähkölaitos.				
Korvausta katuväläistuksesta	72,845 —	41,236 82	31,608 18	— —
S:n yksityiskulutuksesta	2,100,000 —	2,579,407 50	— —	479,407 50
S:n raitiotiekäytöstä	220,000 —	214,414 63	5,585 37	— —
Voittoa johtotöistä	35,000 —	91,895 91	— —	56,895 91
Vuokratuloja	18,000 —	18,800 —	— —	800 —
<i>Yhdeksäs Osasto.</i>				
Puhtaanapitolaitos.				
Talonomistajain maksuja	235,000 —	238,664 73	— —	3,664 73
Maksuja kaupungin omista taloista	26,900 —	28,901 —	— —	2,001 —
Tuloja myydystä lannasta	50,000 —	68,764 86	— —	18,764 86
Korvausta katujen puhtaanapidoista, lumenkuljetuksesta y. m.	20,000 —	41,926 85	— —	21,926 85
<i>Kymmenes Osasto.</i>				
Lainat.				
Osoitettu 1911 vuoden obligatsionilainasta	3,020,797 70	3,020,797 70	— —	— —
Lisätyn Kaupunginvaltuuston päätöksen varassa	357,400 —	357,400 —	— —	— —
Lainaa 2 vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi	1,000,000 —	— —	1,000,000 —	— —
<i>Yhdestoista Osasto.</i>				
Kunnallisverot	6,840,607 32	6,847,361 90	— —	6,754 58
Edellisiltä vuosilta siirtyneitä, käytämättömiä, säästyneitä määrärahoja.				
Kaupunginvaltuuston asettaman Häätäpukomitean tarverahoiksi ja sen sihteerin palkkaamiseksi	— —	117 70	— —	117 70
Pääskylänkadun purkauspaikan viereinen uusi käymälä	— —	1,161 47	— —	1,161 47
Siirros	22,189,215 84	23,699,348 19	1,545,611 02	2,731,299 31

	Siirros	22,189,215 84	23,699,348 19	1,545,611 02	2,731,299 31
V Linjan ja Helsinginkadun välisen Kaarlenkadun sekä Itä ja Länsi Brahekadun välisen Helsinginkadun kaupungille kuuluvain osain kiveäminen ynnä Kaarlen ja Itä Brahekadun välisen Helsinginkadun tasoitus	—	—	492 83	—	492 83
Eläintarhan urheilukentän juoksuradan jälellä olevan osan hiilijauhepäällystys sekä vesi- ja laskujohtojen laittaminen urheilupaviljonkiin	—	—	3,258 42	—	3,258 42
Eläintarhankadun kansakoulutalo	—	—	22,458 84	—	22,458 84
Helsingin pörssin voimassapito	—	—	839 42	—	839 42
Rahasääntöön panemattomia tuloja.					
Työväenopetuksen valtioapu	—	—	8,400 —	—	8,400 —
Kurssivoittoa lunastetuista obligatsioneista	—	—	3,889 60	—	3,889 60
Vanhentuneita korkolippuja ja obligatsioneja	—	—	382 75	—	382 75
Erinäisiä vesijohtolaitoksen tuloja	—	—	1,427 —	—	1,427 —
S:n kaasutehtaan ”	—	—	3,000 —	—	3,000 —
S:n sähkölaitoksen ”	—	—	3,179 47	—	3,179 47
Tuloja kaupungin metsistä	—	—	890 43	—	890 43
Aikaisemmin poistettuja kunnallisia muita veroja kertynyt	—	—	4,163 70	—	4,163 70
Korvausta talonomistajilta rottain hävittämisestä	—	—	1,919 72	—	1,919 72
Palovahingon korvausta	—	—	3,817 94	—	3,817 94
Erinäisiä vähäisiä satunnaisia tuloja	—	—	4,698 44	—	4,698 44
Yhteensä Smk	22,189,215 84	24,032,166 75	1,545,611 02	2,794,117 87	

Yhdistelmä

Helsingin kaupungin menoista ja tuloista vuonna 1915.

Pää- luokka	Menot.	Rahasäännön mukaan		Tilien mukaan	
1	Kaupungin velat	3,551,926	88	3,855,256	49
2	Kaupungin virastot	407,800	—	392,487	72
3	Kunnallishallinto	987,015	—	960,813	62
4	Katu- ja laiturivalaistus	275,950	—	209,274	31
5	Palolaitos	259,890	—	255,245	09
6	Poliisilaitos	379,028	33	390,889	92
7	Terveysten- ja sairaanhoito	2,002,081	77	1,871,074	04
8	Vaivahoito	1,407,932	50	1,338,485	52
9	Opetus- ja sivistyslaitokset	2,750,053	20	2,703,527	72
10	Yleiset rasitukset	150,154	96	165,291	30
11	Kauppahallit	67,840	—	58,697	04
12	Kaupungin teknilliset laitokset	3,613,062	—	3,288,226	93
13	Yleiset työt	5,158,843	70	4,771,626	87
14	Eläkkeet ja apurahat	89,967	50	77,594	44
15	Sekalaiset menot	1,087,670	—	1,591,482	79
—	Menosääntöön panemattomia menoja	—	—	1,013,793	32
		22,189,215	84	22,943,767	12
	Säästö vuoteen 1916	—	—	1,088,399	63
		Yhteensä Smk	22,189,215 84	24,032,166	75
Osasto	Tulot.				
—	Säästö vuodelta 1914	400,000	—	994,444	06
1	Korot	849,800	—	950,604	92
2	Tontinlunastukset	700,000	—	1,940,977	94
3	Kaupungin kiinteä omaisuus	854,015	—	919,632	41
4	Tonttiverot	4,400	—	4,536	38
5	Tuloatuottavat oikeudet	717,600	—	824,414	61
6	Sekalaiset tulot	1,114,231	—	1,330,531	46
7	Valtioavut	317,394	82	92,812	56
8	Kaupungin teknilliset laitokset	5,681,070	—	6,306,297	64
9	Puhtaanapitolaitos	331,900	—	378,257	44
10	Lainat	4,378,197	70	3,378,197	70
11	Kunnallisverot	6,840,607	32	6,847,361	90
—	Rahasääntöön panemattomia tuloja	—	—	64,097	73
		Yhteensä Smk	22,189,215 84	24,032,166	75

Tila joulukuun 31 päivänä 1915.

	<i>Smc.</i>	<i>7/16.</i>	<i>Smc.</i>	<i>7/16.</i>
Varat.				
Kassa	396,516	72		
Obligatsioonit	450,441	46		
Rakennusaineet	849,985	02		
Pankkitili	6,403,917	96	8,100,861	16
Nostamattomia apurahoja.				
Apumaksu uusien palokaluja ostoon	23,100	—		
Majoituskustannusten korvaus	69,160	41	92,260	41
Etuanteja.				
Kaupunginvaltuusto		235		
Rahatoimikamari		555	26	
Liikennekonttori		1,572	92	
Rakennuskonttori		1,218	53	
Tilastokonttori			536	
Kunnan työnvälitystoimisto		761	38	
Kasvatuslautakunta		6,211	17	
Sosiaalilautakunta			138	04
Kansanlastentarhain Johtokunta		—		42
Palolaitos		7,424	65	
Poliisilaitos		—		84
Terveystoimisto		425	—	
Marian sairaala		7,187	67	
Kivelän sairaala		23,828	17	
Terveystoimisto			893	81
Kulkutautisairaala		4,852	99	
Nickbyn mielisairaala		1,075	52	
Vaivaishoito			66	72
Poikain ammattikoulu			1	15
Tyttöjen		1,167	53	
Ruotsinkieliset kansakoulut		5,109	69	
Suomenkieliset		14,847	79	
Siirros	77,346	96	8,193,121	57

	Siirros	77,346 96	8,193,121 57
Virutushuoneiden kaitsijat		5 —	
Kaupunginorkesteri		1,674 96	
Talojenhoitaja Kr. Gustavson		122 49	
” Fr. Mörtengren		841 07	79,990 48
Rästejä.			
Maanvuokria		10,494 08	
Tilapäisiä maanvuokria		7,942 13	
Tuulaakia ja liikennemaksuja		14,095 10	
Henkilökohtaista vaivaismaksua		2,947 —	
Koiraveroa		4,997 76	
Puhtaanapitomaksuja		58,783 26	
Kunnallisveroja		746,492 26	
Rakennuskonttorin laskuja		136,467 81	
Sekalaista		39,428 31	1,021,647 71
Erinäisiä velallisia.			
1892 vuoden laina, korkoa		22,370 07	
S:n provisioneja		136 53	
1902 vuoden laina, korkoa		530 —	
Nickbyn mielisairaala, käyttökustannuksia		7,800 —	
Terveystoimisto, palkkauksia		125 —	
Lihantarkastusasema, s:n		75 —	
Käsityöläiskoulut		321 38	
Paloapumaksuja		10,000 —	
Tontinlunastusten korkoja		18,262 63	
Vallilan lainarahaston s:n		2,352 03	
Tontinlunastuksia		31,735 96	
Vallilan lainarahastosta annettuja lainoja		225,927 —	
Edeltäpäin maksettuja kuluja majoituksesta Sörnäsissä		65,643 98	
Erinäisiä yksityisten varalle teetettyjä töitä		5,706 79	
Keittiöjäteastiatin osto ja myynti		3,395 55	
<i>Teknillisten laitosten bruttovoitto:</i>			
Vesijohtolaitos	1,164,950: 22		
Kaasutehdas	631,914: 61		
Sähkölaitos	1,693,876: 19	3,490,741 02	
Sähkölaitoksen etuanteja kaupunginkassasta		289,200 —	
Kustannuksia Itäisen Viertotien kiveämisestä		105,181 63	
Uuden kaupungintalon valmistelutyöt		4,222 38	
	Siirros	4,283,726 95	9,294,759 76

	Siirros	4,283,726 95	9,294,759 76
Maksettu kaupungin erinäisiä obligatsioonilainoja		1,745,355 76	
Kustannuksia valitsevan sotatilan johdosta		369,575 50	
Sairaanhoidokustannuksia sodan johdosta		180,765 07	
Kivelän entisen kirkkorakennuksen sisustus		8,786 28	
Kulkutautisairaala		419,783 03	
S:n kalusto		121,532 96	
Osakeyhtiö Mars Aktiebolagin osakkeet		25,000 —	
Sotavakuutusmaksut		110,424 91	
Maksettu kuponkiveroa		204 95	
Lainaa Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle		196,967 39	
Sähkölaitoksen konttokuranttili kruunuja		105,775 06	
Kaasutehtaan s:n s:n		6,354 65	
Vesijohtolaitoksen s:n s:n ..		13,453 10	
Ouluntien talot N:ot 3 ja 5		24,935 33	
<i>Vuonna 1915 maksettuja kustannuksia, joita varten määrärahat on 1916 vuoden menosäännössä:</i>			
Nickbyn mielisairaala	161,929: 29		
I Linjan tasoitus Castrén- ja Alppi- kadun väliltä	400: —		
Harjutorin tasoitus	844: 24		
W. C:n ja septie-tankin laittaminen Alppilaan	5,970: 91		
Kustannuksia tililaitosuudistuksen toi- meenpanemisesta	7,500: —	176,644 44	
Helsingin kaupungin halkokomitea		1,465,405 11	
S:n s:n muonitustoimikunta		2,273,388 63	11,528,079 12
	Yhteensä Smk	—	20,822,838 88

Velat.			
Eräntyneitä obligatsioneja ja korkolippuja.			
1876 vuoden lainan obligatsioneja		12,432 50	
1898 " " "		19,000 —	
1900 " " "		20,500 —	
1909 " " "		103,115 —	
1911 " " "		160,960 —	
1876 vuoden lainan korkolippuja		1,830 —	
1898 " " "		69,527 50	
1900 " " "		98,340 —	
1909 " " "		977,705 43	
1911 " " "		1,627,013 11	
1913 " " "		4,435 40	3,094,858 94
Nostamattomia määrärahoja.			
1898 vuoden obligatsioonilaina, provisioineja y. m.		1,999 39	
1900 " " "		1,997 65	
1902 " " vero Ranskan valtiolle ..		27,562 92	
1909 " " provisioineja y. m.		15,996 50	
1911 " " "		23,792 88	
Ulosottolaitos, lämmitys		179 55	
Palolaitos, palokalut ja kalusto		133,000 —	
Helsingin kaupungin pörssin voimassapitoon		10,000 —	
Kaupungin historian julkaisemiseen		23,996 —	
<i>Vesijohtolaitoksen nostamattomat määrärahat:</i>			
Museokadun alainen vesijohto	3,693: 04		
Kaavikadun " "	3,100: —		
Floratien " "	1,471: 01		
Brändönkadun " "	10,940: 68		
Vesimittarien ostoon	15,523: 57		
Vesisäiliön lisärakennus	12,794: 11		
Vesijohdon ulottaminen Bus- ja Santa- holmaan	34,495: 26		
Lastaajakadun alainen vesijohto	2,674: 46		
Toinen painejohto Siltasaarelta I. Viertotielle	39,000: —		
Toinen tulojohto suodattimiin	12,600: —		
Castrénkadun alaisen vesijohdon uu- distus I ja II Linjan välillä	3,100: —		
I Linjan s:n s:n Castrén- ja Vallin- kadun välillä	5,700: —	145,092 13	
Siirros		383,617 02	3,094,858 94

Siirros		383,617 02	3,094,858 94
<i>Kaasutehtaan nostamattomat määrärahat:</i>			
Kaasutehtaan uunilaitoksen laajenus.....	126,499: 40		
Kaasutehtaan erinäiset uutistyöt	16,756: 73		
Kaasumittarien osto	52,254: 15		
Uusien lyhtyjen asettaminen	1,812: 76		
Kaasutehtaan kehäjohto	296,309: 38	493,632 42	
<i>Sähkölaitoksen nostamattomat määrärahat:</i>			
Toisen asetteen rakentaminen lähteviiä kaapeleja varten ynnä pääkiskojen pitennys	6,437: 12		
Lauhdutusvesijohdon perustustyöt ..	50,762: 52		
Johtoverkon ulottaminen Bölen esikaupunkiin	20,500: —		
S:n s:n Busholmaan.....	12,500: —		
Johanneksenkirjon viereisen puistikon sähkövalaistuslaitteet	2,124: 86		
Bölen esikaupungin s:n	4,500: —		
Busholman s:n	3,100: —		
Nostamattomia lainavaroja	251,447: 17	351,371 67	
<i>Rakennuskonttorin nostamattomat määrärahat:</i>			
Kelkkämäkien laittaminen	2,000: —		
Kaisaniemenkadun tasoitus	173,200: —		
Rautatien alaisen viemärijohdon uudistus Hakasalmenkadun ja I. Teatterikujan välillä	13,000: —		
Katkaiseva kanava Hesperian puistosta Töölön sokeritehdasalueen halki Savilan puhdistusasemalle ..	25,200: —		
Pitkän sillan lounaispuolisen rantasilan jatkaminen 10 metrillä	14,846: 35		
Laihurikadun ja Speranskytien viereisen istutustyön jakaminen	1,114: 56		
Rakennusten ja talojen erinäiset korjaukset	1,500: —		
Kunnan työväenasuntojen s:n	4,450: 73		
Nickbyn mielisairaalan kalusto	33,203: 98		
Siirros	268,515: 62	1,228,621 11	3,094,858 94

	Siirros	268,515: 62	1,228,621 11	3,094,858 94
Lisämääräraha Nickbyn mielisairaalan kalustoa varten		27,100: —		
Kunnan teurastamo		1,419,348: 97		
Eläintarhankadun kansakoulutalo		20,000: —		
Oulunkylän kesäpäiväparantolan halkovaja		500: —		
Sörnäsän rantatien ketokiveyksen uudistus Siltasaarenkadun ja II Linjan väliltä		6,700: —		
Rahapajarannan noppakiveyksen uudistus tavaravajain 7, 8 ja 9 merenpuoliselta viereltä		6,494: 45		
Speranskytien pintatervaus		1,575: —		
Kaivopuiston Ison Lehtokujan s:n		2,348: 20		
Kaupungille kuuluvan Annank. osan päällystäminen ketokivillä Salomonin- ja E. Rautatiek. väliltä		2,973: 63		
Kaupungille kuuluvan Alppikadun osan s:n s:n I ja II Linjan väliltä		4,150: —		
I linjan s:n s:n Alppi- ja Castrénkadun väliltä kortt. N:o 303 vuokratontin osotenumero 5 sekä istutuksen viereltä		5,300: —		
Kaupungille kuuluvan Castrénkadun osan s:n s:n I ja II Linjan väliltä		3,300: —		
Kaupungille kuuluvan Porvoonkadun osan s:n s:n korttelin N:o 373 viereltä sekä Viipurinkadun s:n Kajain- ja Kotkankadun väliltä		9,377: 47		
Uudet rautatieraitteet Sörnäsän Rantatielle, tarpeellisine tasoitustöineen		31,755: 76		
S:n kortt. N:o 534 vierelle Sörnäsän haararadan pohjoispuolelle		15,000: —		
L. Viertotien laajennus niiltä paikoilta, joiden varrelle uutisrakennuksia jo on tehty tahi vuoden varrella tehdään		15,000: —		
Laskujohto Brändönkadulta itään Vanhankaupungin lahteen		26,330: 77		
Eläintarhantien uudestiviertäminen Diakonissalaitoksen kohdalla olevan alikäytävän ja L. Viertotien väliltä		4,600: —		
	Siirros	1,870,369: 87	1,228,621 11	3,094,858 94

	Siirros 1,870,369: 87	1,228,621 11	3,094,858 94
Alppilan tien uudestiviertäminen rautatiepysäkin ja Töölönlahden väliltä	1,440: —		
Ruoholahden läntisimmän laiturin korjaus	1,900: —		
Kahden puupojun hankkiminen Raha-pajanrannan edustalle	1,500: —		
Höyryruoppaajan ynnä proomun osto	42,194: 63		
Sähkövintturi 1,500 kg kantavaan kivikranaan	4,000: —		
L. Viertotien viertäminen Huopalahdessa	8,426: 35		
Kunnan työväenasuntojen sisä- ja ulkopuoliset korjaustyöt	2,729: 72		
Vaivaistalon erinäiset uutisrakennukset	1,908: 95		
Uusi työ- ja vaivaistalo	11,004: 83		
Erään kaupungin ainespihan tavara-vajan muutto	2,000: —		
Vajan teettäminen höyryjyrää ja automobiiliä varten	5,387: 66		
Kaupunginkirjaston tuulluutuslaitteiden parantaminen	4,164: 91		
Kaupungille kuuluvan II Linjan osan päällystäminen ketokivillä Hämeen- ja Alppikadun väliltä	5,380: 07		
Kaavikadun tasoitus	10,328: 79		
Eerikin- ja E. Rautatiekadun välisten Lapinlahdenkadun kaupungille kuuluvain osain päällystäminen I noppakivillä asfalttiin	9,363: 54		
L. Henrikin- ja E. Rautatiekadun välisen Arkadiakadun s:n s:n ketokivillä	1,820: 11		
Santa- ja Busholman tasoitus-, laiturija viemäriyöt	127,753: 09		
Emäradan länsipuolitse Nordenskiöldin lehtokujasta Träskin ylimeno-paikkaan sekä sieltä itään Guntähteen ehdotetulle ratsastusradalle vievän tien tasoitus ja viertäminen	5,627: 46		
	Siirros 2,117,299: 98	1,228,621 11	3,094,858 94

	Siirros 2,117,299: 98	1,228,621 11	3,094,858 94
Töölönkadun tasoitus Dagmar- ja Aurorakadun väliltä	2,811: 50		
Sörnäsän haararadan poikki vievän väliaikaisen sillan uudistus	12,378: 57		
Haararaide Sörnäsän Rantatielle sähkölaitoksen alueen eteläpuolisille varastopaikoille asti	11,294: 60		
Antin- ja Yrjönkadun kulmauksessa olevan puistikon käymälä	910: —		
Henrikinesplanadin pohjoispäähän L. Henrikinkadun alle tehtävä käymälä	7,500: —		
Eläintarhan alueen puhdistusasema . .	7,285: 49		
Vaakain osto tavaravajoihin	2,688: 10		
S:n Vuorikadun taloihin 10 ja 12 sekä Mikonkadun taloihin 15 ja 17	9,400: —	2,171,568 24	
<i>Siirtyviä, Kaupunginvaltuuston käyttövaroista myönnettyjä määrärahoja:</i>			
Talviliikennekysymyksen selvitys	2,686: 48		
Kaupungin viemäriolojen järjestämiskysymystä selvittämään asetettu komitea	13,920: 20		
Kansakoululasten ruokinta	14,543: 94	31,150 62	3,431,339 97
Erinäisiä saamamiehiä.			
Kaupunkilähetyksen etuannit		4 17	
Käyttämättömiä lainavaroja		1,484,463 35	
Etuanteja		5,585 45	
Lunastamattomia 1882 vuoden lainan korkolippuja		146 25	
Vallilan lainarahasto		264,250 —	
Yhdyspankista Vilhonkadun talon N:o 1 a ostoa varten otettu kuoletuslaina		25,216 03	
Edeltäpäin maksettuja koiraveroja		7,008 —	
Oulunkylän kartanon ent. omistajalle tuleva maanvuokra		2,385 72	
Vuokria Ouluntien taloista 3 ja 5		293 70	
Korvausta I. Viertotien kunnossapidosta		52,683 —	
Vesijohtolaitoksen konttokuranttitili		469,894 —	
Kaasutehtaan s:n		164,581 92	
Sähkölaitoksen s:n		1,249,466 64	
Erinäisiä yksityisille teetettyjä töitä		2,485 56	
Rakennuskonttorin sekalaiset menot		1,900 —	
	Siirros	3,730,363 79	6,526,198 91

	Siirros	3,730,363 79	6,526,198 91
Yleishyödyllisen rakennustoiminnan lainarahasto		2,000,000 —	
Helsingin kaupungin voittovarain rahasto		145,216 46	
Kurssitappioihin y. m. varattu		1,000,000 —	
Verokamarivekselejä vastaan otettu laina		1,702,500 —	
Helsingin Säästöpankista Ouluntien taloon 3 ja 5 otettu kiinnityslaina		15,500 —	
Helsingin kaupungin halkokomitean kassakredititiivili Privatbankenissa		1,465,405 11	
S:n s:n muonitustoimikunnan kassakredititiivi Privatban- kenissa		2,273,388 63	
Juokseva tili Aktiebolaget Sveriges Privata Centralbank pankin kanssa		165,796 74	
<i>Helsingin Anniskeluosakeyhtiön voittovarot:</i>			
Terveystoimisto	893: 81		
Kansakoulunopettajain kesäsiirtolain liittohallitus	1,128: 80		
Varattu veistokuvateosten ostoon	13,109: 50	15,132 11	
Maksamattomia laskuja		694,937 50	13,208,240 34
		— —	19,734,439 25
<i>Säästö vuoteen 1916.</i>		— —	1,088,399 63
	Yhteensä Smk	— —	20,822,838 88

Helsingin kaupungin pääomavarat:

	Saldo tammik. 1 p:nä 1915	Vähentynyt 1915	Lisääntynyt 1915	Saldo jouluk. 31 p:nä 1915
I. Rakennukset ja rakennetut kiinteistöt	32,669,500 —	— —	— —	32,669,500 —
II. Kaupungin ulkopuoliset maatilat	3,431,130 90	— —	587,396 09	4,018,526 99
III. Kaupungin vuokralle antaman maan arvo	6,419,069 20	— —	106,096 80	6,525,166 —
IV. Myytävät sekä kaupungin omiin tarkoituksiin varatut tontit	14,018,998 17	3,766,211 20	5,386,713 68	15,639,500 65
V. Myytyjen tonttien erääntymätön lunastushinta	8,857,478 12	2,095,018 33	500,139 56	7,262,599 35
VI. Vesijohdon pääoma-arvo	7,545,258 —	204,561 87	109,922 87	7,450,619 —
VII. Kaasutehtaan pääoma-arvo	5,164,771 13	185,310 46	298,438 70	5,277,899 37
VIII. Sähkätehtaan pääoma-arvo	9,046,860 54	378,247 25	161,058 37	8,829,671 66
IX. Kalusto	3,558,375 61	480,419 25	440,826 67	3,518,783 03
X. Arvopaperit	4,841,158 —	— —	450 —	4,841,608 —
Yhteensä Smk	95,552,599 67	7,109,768 36	7,591,042 74	96,033,874 05

I. Rakennukset ja rakennetut kiinteistöt.

Saldo vuodelta 1914 Smk 32,669,500: —
 on 1915 vuoden päätyessä ennallaan ja sen muodostavat:

Kaupungin- osa		Tontti	Rakennukset	Yhteensä
	A. Kaupungissa sijaitsevat tontit ja rakennukset.			
I.	Raatihuone, Aleksanterinkatu 20 (itäosa)	517,500 —	371,500 —	889,000 —
"	S:n s:n 22 (länsiosa)	676,000 —	355,000 —	1,031,000 —
"	Ent. Seurahuone, P. Esplanadikatu 11	910,000 —	660,000 —	1,570,000 —
"	Aleksanterinkadun tontti 26	176,000 —	164,000 —	340,000 —
"	Ent. tulli- ja pakkahuone, Aleksanterinkatu 2	531,000 —	142,000 —	673,000 —
"	Palovarikko, Vironkatu 2	66,800 —	71,500 —	138,300 —
"	Koulutontti, Nikolainkatu 10	204,000 —	396,000 —	600,000 —
"	Siltavuorenranan virutushuone	— —	8,000 —	8,000 —
"	S:n käymälä	— —	1,200 —	1,200 —
"	Elisabetintorin vartijatupa	— —	1,700 —	1,700 —
"	T-muotoisen rantasillan käymälä	— —	800 —	800 —
"	Hiekkavaja y. m.	— —	1,900 —	1,900 —
II.	Vilhonkadun tontti 1	124,000 —	98,000 —	222,000 —
"	Kaisaniemen ravintola	— —	20,000 —	20,000 —
"	Ent. kaasutehdas Henrikinkadun varrella	1,000,000 —	50,000 —	1,050,000 —
"	Kaisaniemen puiston käymälä	— —	1,200 —	1,200 —
"	Hiekkavaja y. m.	— —	500 —	500 —
III.	Teatteriesplanadin mukavuuslaitos	— —	9,000 —	9,000 —
"	Esplanadikappeli	— —	160,000 —	160,000 —
"	Länsirannan kauppahalli	136,000 —	174,000 —	310,000 —
"	Länsirannan tarkastuspaviljonki	— —	18,500 —	18,500 —
"	Ent. Makasiinikortteli 54 L-rannassa	1,106,000 —	189,000 —	1,295,000 —
"	Kasarmintorin kauppahalli	75,000 —	175,000 —	250,000 —
"	Koulutontti, Kasarminkatu 7	225,000 —	124,000 —	349,000 —
"	Kirjastotontti, Korkeavuorenkatu 5	129,000 —	251,000 —	380,000 —
"	Palolaitoksen talo, Korkeavuorenkatu 26	316,000 —	350,000 —	666,000 —
"	Palolaitoksen kasarmi, Korkeavuorenkatu 7	102,000 —	25,000 —	127,000 —
"	Linnanrannan odotuspaviljonki	— —	3,000 —	3,000 —
"	L-rannan pohjoisen laituriin tavarakatokset	— —	9,000 —	9,000 —
"	S:n etel. s:n tavarakatokset	— —	7,000 —	7,000 —
"	Länsirannan katos	— —	20,000 —	20,000 —
"	Hiekkavaja y. m.	— —	350 —	350 —
IV.	Koulutontti, Kansakoulukatu 1 ja 2	208,000 —	342,000 —	550,000 —
"	Annankadun kauppakojut	— —	30,000 —	30,000 —
"	Kampintorin palovarikko	8,000 —	26,000 —	34,000 —
"	Ainespiha, Rakennuskonttorin osa	500,000 —	32,600 —	532,600 —
"	Koulutontti Lapinlahdenkatu 19	325,000 —	130,000 —	455,000 —
"	Marian sairaala, Lapinlahdenkatu 16	1,138,000 —	1,612,000 —	2,750,000 —
"	Hietalahdentorin kauppahalli	60,000 —	150,000 —	210,000 —
"	Ruoholahdenrannan virutushuone	— —	8,000 —	8,000 —
"	Hiekkavaja y. m.	— —	1,550 —	1,550 —
V.	Hietalahden etelärannan vartijatupa	— —	750 —	750 —
"	" " käymälä	— —	1,500 —	1,500 —
"	Hiekkavaja y. m.	— —	600 —	600 —
VI.	Koulutontti, Punavuorenkatu 10	70,000 —	30,000 —	100,000 —
"	" " 8	45,000 —	1,000 —	46,000 —
"	Helsinginniemen uimalaitos	— —	25,000 —	25,000 —
"	Hiekkavaja y. m.	— —	450 —	450 —
VII.	Koulutontti, Tehtaankatu 15 ja 17	193,000 —	360,000 —	553,000 —
	Siirros	8,841,300 —	6,609,600 —	15,450,900 —

Kaupungin- osa		Tontti	Rakennukset	Yhteensä
	Siirros	8,841,300	6,609,600	15,450,900
VII.	Poliisiasema, Ratakatu 10	67,500	160,000	227,500
"	Koulutontti, Ratakatu 6 ja 8	308,000	419,000	727,000
"	Asuntotontti, Vuorimieskatu 6	110,000	65,000	175,000
"	Makasiininrannan tavaravaja	180,000	420,000	600,000
"	Meritorin käymälä	—	1,000	1,000
"	Hiekkavaja y. m.	—	450	450
VIII.	Rahapajanrannan tulli- ja pakkahuone	170,000	750,000	920,000
"	S:n tavaravajat	160,000	240,000	400,000
"	S:n vaakavaja	—	500	500
"	S:n satamavartijain suojuukset	—	750	750
"	S:n käymälät	—	1,000	1,000
"	Katajanokan pohjoisrannan käymälä	—	1,000	1,000
"	Hiekkavaja y. m.	—	1,700	1,700
IX.	Tehdastontti, Saunakatu 7	1,456,000	144,000	1,600,000
"	Asuntotontti, Myllytie 5	360,000	10,000	370,000
"	Kaivopuiston „Kaivuhuone“	—	250,000	250,000
"	S:n kylpylaitos	—	32,000	32,000
"	S:n uimahuoneet	—	12,300	12,300
"	S:n keilarata	—	1,500	1,500
"	S:n käymälä	—	4,000	4,000
"	Hiekkavaja y. m.	—	800	800
X.	Hakaniementorin kauppahalli	75,000	450,000	525,000
"	Tehdastontti, Sörnäsintantatie 4	60,000	204,000	264,000
"	Sörnäsintantatie satamakonttorirakennus	—	7,000	7,000
"	Hakaniementorin käymälä	—	2,500	2,500
"	Sörnäsintantatie virutushuone	—	8,000	8,000
"	" " käymälä	—	2,500	2,500
"	Hiekkavaja y. m.	—	2,200	2,200
XI.	Koulutontti, IV Linja 9	120,000	135,000	255,000
"	S:n S:n 11—15	179,000	701,000	880,000
"	Itä Papinkadun paloasema	300,000	220,000	520,000
"	Porthankadun kirjasto	58,000	200,000	258,000
"	Poliisiasema, Pengerkatu 5	75,000	245,000	320,000
"	Harjutorin myyntikojut ja vajat	—	13,500	13,500
"	Metsänvartijan asunto Eläintarhassa	—	5,500	5,500
"	Käymälä, Eläintarhanbuvila 7	—	300	300
XII.	Alppila Eläintarhassa	—	81,000	81,000
"	Kunnan työväenasunnot, Kristinank. 20	60,000	150,000	210,000
"	Koulutontti, Eläintarhankatu 8	100,000	400,000	500,000
"	Septictank-rakennukset Eläintarhassa, Alppi-	—	5,700	5,700
"	lan alapuolella	—	7,000	7,000
"	Fredriksperinkadun talli	—	7,000	7,000
XIII.	Museorakennus Hakaniemen huvilassa	—	136,000	136,000
"	Koulutalo Fjälldalintuvilassa	—	13,000	13,000
"	Poliisimaneesi korttelissa 428	—	17,000	17,000
"	Koleraparakit kortteleissa 428 ja 419	—	126,000	126,000
"	Kunnan työväenasunnot korttelissa 412 a (Hie-	291,500	442,500	734,000
"	taniemenkadun varrella)	—	500	500
"	Käymälä korttelissa 419 b	—	800	800
"	Hiekkavaja y. m.	—	800	800
	Siirros	12,971,300	12,700,600	25,671,900

Kaupungin- osa		Tontti	Rakennukset	Yhteensä
	Siirros	12,971,300	12,700,600	25,671,900
XIII.	Leppäsuon ruumiinavaushuone	—	12,000	12,000
”	Ruoholahden uimahuone	—	1,000	1,000
”	Ruoholahdenrannan käymälä	—	500	500
”	Hiekkavaja y. m. Ruoholahden täytepaikalla	—	1,500	1,500
XIV.	Hesperian sairaala	—	35,000	35,000
”	Kivelän s:n	—	899,000	899,000
”	Koulutontti Töölönkatu 41—43	91,000	320,000	411,000
”	Puistonvartijan asunto Eläintarhassa	—	3,000	3,000
”	Kaupunginpuutarha s:n	—	318,500	318,500
”	Septitank-rakennus Eläintarhassa Toivon hu- vilan vierellä	—	28,000	28,000
”	Eläintarhan urheilupaviljonki	—	12,000	12,000
”	Humallahden purkaussillan käymälä	—	300	300
”	Sokeritehtaan palokaluvaja	—	800	800
”	Eläintarhan Mäntymäen käymälä	—	400	400
”	S:n urheilukentän eteläpuolinen s:n	—	400	400
”	S:n alimenopaikan viereinen s:n	—	1,500	1,500
”	Hiekkavaja y. m.	—	1,700	1,700
	B. Kaupunkiin yhdistetyllä alueella sijaitsevat rakennukset.			
Rautat. länsip.	Kulkutautisairaala Eläintarhan vierellä	—	2,527,000	2,527,000
”	Bölen poliisivartiokonttori	—	7,700	7,700
”	S:n paloasema	—	30,000	30,000
”	Greijuksen metsänvartijan asunto	—	7,800	7,800
”	S:n rankkurinasunto	—	10,000	10,000
”	S:n sairaala	—	36,000	36,000
”	Erinäiset Bölen rakennukset	—	2,000	2,000
”	S:n Greijuksen s:n	—	3,300	3,300
”	S:n Meilansin s:n	—	5,500	5,500
”	Humallahden uimahuone	—	1,700	1,700
”	Erinäiset Busholman rakennukset	—	13,000	13,000
Rautat. itäp.	Sinivuoremaan pienkeittuhuone	—	2,000	2,000
”	Kyläsaaren uimahuone	—	5,000	5,000
”	Hiekkavaja y. m. Sörnäsän radan pohjoispuol. Vallilan koulutontti	—	600	600
”	Hermannin paloasema	—	250,000	250,000
”	Erinäiset Träskin, Gumtähden, Sofielundin ja Pakaan rakennukset	—	26,000	26,000
”	Gumtähden sairaala-alue	—	1,300	1,300
”	Gumtähden säterin erinäiset rakennukset ..	—	162,000	162,000
”	Toukolan kansakoulu	—	9,500	9,500
”	Vanhankaupungin poliisivartiotupa	—	60,000	60,000
”	Forsbyn kunnalliskoti	—	17,000	17,000
”	S:n erinäiset rakennukset	—	2,089,500	2,089,500
”	S:n erinäiset rakennukset	—	4,100	4,100
	Yhteensä ^{31/12} 1915 Smk	13,062,300	19,607,200	32,669,500

II. Kaupungin ulkopuolella sijaitsevat maatilat.

Saldo vuodelta 1914	Smk 3,431,130: 90
Lisäksi tulevat: kaupungin mielisairaalan uutisrakennukset Sipoon pitäjässä „	587,396: 09
	<u>Saldo joulukuun 31 p:nä 1915 Smk 4,018,526: 99</u>

Saldo joulukuun 31 p:nä 1915 käsittää seuraavat tilat:

Reimarin talon	Smk 50,000: —
Oulunkylän kartanon	„ 500,000: —
Norrgårdin ja Södergårdin talot	„ 230,000: —
Nybondaksen talon	„ 120,000: —
Turvikin ja Turstenin palstatilat	„ 100,000: —
Erin. pienempiä maa-alueita Helsingin pitäjässä ..	„ 50,000: —
Kaupungin mielisairaalan alueen Sipoossa	„ 2,812,526: 99
Toivoniemen kasvatuslaitoksen	„ 50,000: —
Ryttylän maatilan	„ 106,000: —
	<u>Smk 4,018,526: 99</u>

III. Kaupungin vuokralle antama maa.

Saldo vuodelta 1914	Smk 6,419,069: 20
Vuodelta 1915 on maanvuokria tuloutettu:	
Erinäisiä maanvuokria	Smk 210,696: 70
Kaivopuisto, maanvuokria	„ 2,416: 91
Satunnaisia maanvuokria	„ 113,144: 69
	<u>Smk 326,258: 30</u>
Vuonna 1914	„ 320,953: 46
Vuosivuokrien lisäennys on	Smk 5,304: 84
mikä lisäennys 5 ⁰ / ₀ mukaan pääomaksi muunnettuna vastaa	„ 106,096: 80
	<u>Saldo joulukuun 31 p:nä 1915 Smk 6,525,166: —</u>

IV. Myytävänä olevat tontit joulukuun 31 p:nä 1915.

Kortteli N:o	Tontti N:o	Kadun nimi	Pinta-ala m ²		Yksikkö-hinta m ²		Myyntiarvo	
			Asuin-raken-nuksien	Tehdas- ja mak. rakennuks.	Smg.	700.	Smg.	700.
Tontteja kaupungissa.								
24	5	Kulmakatu	1,113.707	—	32	—	35,700	—
37	11	Kaisaniemenkatu	1,646.064	—	200	—	329,200	—
"	13	" "	1,190.340	—	200	—	238,100	—
"	15	" "	799.222	—	250	—	199,800	—
41	2	" "	999.848	—	250	—	250,000	—
251	3	Vilhelmsperinkatu	1,254.000	—	26	—	32,600	—
297	3	Pitäjänsillanranta	1,580.250	—	125	—	197,500	—
"	5	" "	891.621	—	80	—	71,300	—
"	7	" "	945.810	—	80	—	75,700	—
"	9	" "	950.670	—	80	—	76,100	—
318	4	V Linja	1,754.963	—	49	—	89,000	— ¹⁾
"	6	" "	1,735.191	—	47	—	89,300	— ²⁾
321	15	Älppikatu	2,119.604	—	12	—	25,400	—
326	28	Castrénkatu	1,537.725	—	41	—	63,000	—
"	10	Kaarlenkatu	1,190.638	—	56	—	66,700	—
"	22	Helsinginkatu	1,167.900	—	52	—	60,700	—
"	24	" "	1,749.000	—	47	—	82,200	—
331	9	Pengerkatu	1,501.740	—	40	—	60,100	—
"	11	" "	1,373.217	—	38	—	52,200	—
"	13	" "	1,428.994	—	36	—	51,400	—
"	15	" "	1,185.987	—	55	—	65,200	—
"	29	I. Viertotie	1,422.300	—	57	—	81,100	—
333	16	Porthankatu	1,036.223	—	45	—	46,600	—
335	7	Agricolakatu	1,674.105	—	41	—	68,600	—
"	10	Flemingkatu	1,480.981	—	40	—	59,200	—
336	3	Kaarlenkatu	1,200.420	—	41	—	49,200	—
"	7	" "	841.833	—	54	—	45,500	—
337	20	Franzénkatu	1,343.317	—	11	—	14,800	—
"	18	" "	595.210	—	15	—	8,900	—
"	16	" "	589.600	—	18	—	10,600	—
"	14	" "	647.190	—	13	—	8,400	—
"	12	" "	1,538.309	—	10	—	15,400	—
338 a	13	Flemingkatu	1,066.750	—	32	—	34,100	—
"	15	" "	1,246.000	—	30	—	37,500	—
"	16	Helsinginkatu	1,251.260	—	47	—	58,900	—
"	14	" "	1,205.192	—	30	—	36,200	—
"	12	" "	855.020	—	29	—	24,800	—
338 b	10	" "	743.012	—	60	—	44,600	—
"	8	" "	1,015.644	—	41	—	41,600	—
"	6	" "	1,175.234	—	60	—	70,500	—
339	12	Flemingkatu	1,366.130	—	36	—	49,200	—
Siirros			—	—	—	—	3,016,900	—

1) Tähän on luettu Smk 3,020: 99, tontin kallonlouhintaan käytettyjä varoja.

2) " " " " 7,768: 21, " " " "

Korttelin N:o	Tontin N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²		Yksikkö-hinta m ²		Myyntiarvo	
			Asuin-raken-nuksien	Tehdas- ja mak. raken-nuks.	Smk.	7mk.	Smk.	7mk.
		Siirros	—	—	—	—	3,016,900	—
339	14	Flemingkatu	1,325.350	—	36	—	47,700	—
"	13	Kaarlenkatu	1,325.350	—	36	—	47,700	—
340	37	I. Viertotie	1,245.664	—	42	—	59,800	— ¹⁾
"	39	" "	1,525.251	—	47	—	76,300	— ²⁾
"	17	Pengerkatu	1,238.939	—	56	—	69,200	—
342	10	Franzénkatu	1,448.133	—	10	—	14,500	—
"	8	" "	788.961	—	11	—	8,700	—
"	6	" "	546.000	—	15	—	8,200	—
"	4	" "	546.000	—	15	—	8,200	—
"	5	Torkkelikatu	622.080	—	14	—	8,700	—
344	18	Pengerkatu	1,140.263	—	43	—	49,000	—
"	3	Franzénkatu	1,011.750	—	33	—	36,400	—
"	5	" "	1,457.069	—	53	—	77,200	—
345	19	" "	622.172	—	17	—	10,600	—
"	17	" "	568.930	—	18	—	10,200	—
"	9	" "	532.868	—	20	—	10,600	—
"	7	" "	1,085.696	—	10	—	10,900	—
346	6	Helsinginkatu	1,407.621	—	62	—	87,300	—
"	22	Pengerkatu	1,169.803	—	45	—	52,600	—
"	20	" "	1,740.884	—	46	—	80,100	—
"	8	Harjutori	1,085.243	—	50	—	54,300	—
347	2	Vaasankatu	1,512.145	—	56	—	84,700	—
"	1	Helsinginkatu	1,257.600	—	60	—	75,400	—
348	9	" "	985.250	—	44	—	43,400	—
"	11	" "	960.690	—	58	—	55,700	—
349	13	" "	1,572.638	—	50	—	78,600	—
"	15	" "	1,806.842	—	32	—	57,800	—
"	17	" "	2,006.295	—	17	—	34,100	—
358	33	Pengerkatu	1,377.882	—	32	—	44,100	—
359	32	" "	1,466.122	—	30	—	44,000	—
"	2	Fredrikssperinkatu	1,196.732	—	40	—	47,900	—
"	4	" "	1,072.500	—	30	—	32,200	—
"	6	" "	1,457.326	—	30	—	43,700	—
"	8	" "	1,469.708	—	32	—	47,000	—
"	10	" "	1,071.067	—	47	—	50,300	—
361	20	" "	1,042.872	—	47	—	49,000	—
"	22	" "	1,259.457	—	32	—	40,300	—
362	38	" "	1,283.727	—	30	—	38,500	—
"	13	I. Brahekatu	1,156.000	—	30	—	34,700	—
"	11	Porvoonkatu	1,498.909	—	45	—	67,500	—
364	12	L. Brahekatu	1,278.000	—	33	—	42,200	—
"	14	" "	1,097.400	—	48	—	52,700	—
371	8	Porvoonkatu	1,610.059	—	25	—	40,300	—
"	10	" "	948.090	—	22	—	20,900	—
"	21	Kristinankatu	1,070.485	—	21	—	22,500	—
373	14	Porvoonkatu	1,721.466	—	10	—	17,200	—
		Siirros	—	—	—	—	5,009,800	—

1) Tähän on luettu Smk 7,506:98, tontin kallonlouhintaan käytettyjä varoja.

2) " " " " 4,601:05, " " " " " " " "

Korttelin N:o	Tontin N:o	Kadun nimi	Pinta-ala m ²		Yksikköhinta m ²		Myyntiarvo	
			Asuin- raken- nuksien	Tehdas- ja mak. ra- kennuks.	Suof.	mu.	Suof.	mu.
		Siirros	—	—	—	—	5,009,800	—
373	20	Viipurinkatu	1,350.000	—	13	—	17,600	—
"	22	" "	1,350.000	—	13	—	17,600	—
"	24	" "	1,350.000	—	13	—	17,600	—
375	11	" "	1,027.749	—	22	—	22,600	—
"	20	Porvoonkatu	724.500	—	12	—	8,700	—
376	25	" "	1,386.000	—	11	—	15,200	—
"	27	" "	1,386.000	—	11	—	15,200	—
"	9	Kotkankatu	1,188.000	—	11	—	13,100	—
"	56	Fredriksperinkatu	1,386.000	—	11	—	15,200	—
"	54	" "	1,386.000	—	11	—	15,200	—
"	52	" "	1,188.000	—	20	—	23,800	—
377	7	Siuntionkatu	519.800	—	5	—	2,600	—
378	8	" "	762.400	—	5	—	3,800	—
"	3	Inkoonkatu	762.400	—	12	—	9,200	—
386	5	Loviisankatu	626.298	—	5	—	3,100	—
"	30	Porvoonkatu	625.919	—	12	—	7,500	—
"	32	" "	663.825	—	12	—	8,000	—
"	34	" "	701.730	—	12	—	8,400	—
"	36	" "	739.636	—	11	—	8,100	—
"	38	" "	777.541	—	10	—	7,800	—
"	40	" "	815.447	—	10	—	8,200	—
387	14	Karjalankatu	1,104.000	—	12	—	13,200	—
"	45	Porvoonkatu	695.640	—	11	—	7,700	—
"	74	Fredriksperinkatu	612.750	—	20	—	12,300	—
388	76	" "	688.000	—	20	—	13,400	—
"	78	" "	1,118.000	—	10	—	11,200	—
"	80	" "	920.000	—	12	—	11,000	—
"	82	" "	644.000	—	21	—	13,500	—
405	12	Arkadiakatu	1,531.100	—	50	—	76,600	—
"	71	Fredrikinkatu	1,025.281	—	95	—	114,500	—
407	4	Töölönkatu	1,560.234	—	60	—	93,600	—
"	6	Dagmarkatu	1,284.600	—	45	—	57,800	—
"	7	Nervanderkatu	1,561.358	—	45	—	70,300	—
408	4	Temppelikatku	1,168.418	—	32	—	37,400	—
"	6	" "	1,097.040	—	50	—	54,900	—
409	2	Freesekatu	1,167.982	—	50	—	58,400	—
"	4	" "	1,119.825	—	47	—	52,600	—
"	77	Fredrikinkatu	1,232.500	—	73	—	90,000	—
"	75	" "	1,147.500	—	52	—	59,700	—
411	12	Hietaniemenkatu	832.000	—	50	—	41,600	—
417	10	Temppelikatku	986.440	—	32	—	31,600	—
424	20	Museokatu	650.000	—	30	—	19,500	—
"	22	" "	650.000	—	33	—	21,500	—
"	24	" "	845.000	—	50	—	42,300	—
"	28	" "	845.000	—	50	—	42,300	—
"	30	" "	845.000	—	52	—	43,900	—
"	32	" "	845.000	—	50	—	42,300	—
"	34	" "	1,315.088	—	68	—	89,400	—
"	15	Fjälldalinkatu	1,178.116	—	68	—	80,100	—
		Siirros	—	—	—	—	6,560,900	—

Korttelin N:o	Tontin N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²		Yksikkö hinta m ²		Myyntiarvo	
			Asuin- raken- nuksien	Tehdas- ja mak. rakennuks.	Smc.	7m.	Smc.	7m.
		Siirros	—	—	—	—	6,560,900	—
525	13	Fjälldalinkatu	880.000	—	48	—	42,200	—
"	11	" "	880.000	—	45	—	39,600	—
"	9	" "	881.600	—	42	—	37,000	—
425	4	" "	751.166	—	34	—	25,500	—
435	12	Cygnæuskatu	1,698.319	—	48	—	81,500	—
"	6	Apollokatu	1,599.152	—	60	—	95,900	—
"	3	Creutzkatu	1,537.500	—	56	—	86,100	—
436	13	Museokatu	1,035.500	—	51	—	52,800	—
"	15	" "	1,512.500	—	12	—	18,100	—
"	17	" "	1,512.500	—	54	—	81,600	—
"	10	Apollokatu	1,049.125	—	40	—	42,000	—
"	8	" "	1,049.125	—	68	—	71,300	—
442	4	Minervakatu	1,290.414	—	38	—	49,000	—
"	14	Apollokatu	1,027.576	—	65	—	66,800	—
"	16	" "	826.150	—	49	—	40,500	—
"	18	" "	907.089	—	65	—	59,000	—
443	23	Museokatu	1,076.404	—	67	—	72,100	—
447	14	Töölönkatu	1,302.163	—	39	—	68,100	1)
"	16	" "	1,483.294	—	81	—	120,100	—
"	9	Creutzkatu	1,214.270	—	50	—	60,700	—
462	22	L. Viertotie	1,037.894	—	80	—	83,000	—
"	19	Töölönkatu	1,431.750	—	75	—	107,400	—
447	32	L. Viertotie	1,356.600	—	60	—	81,400	—
"	34	" "	1,353.400	—	60	—	81,200	—
"	36	" "	1,340.000	—	60	—	80,400	—
"	38	" "	1,287.325	—	60	—	77,200	—
478	56	Runebergkatu	1,168.941	—	68	—	79,500	—
485	21	Ruusavillakatu	962.050	—	60	—	57,700	—
486	49	Töölönkatu	1,410.646	—	60	—	84,600	—
487	17	Topeliuskatu	1,906.717	—	63	—	120,100	—
522	41	L. Viertotie	880.300	—	67	—	59,000	—
523	35	" "	2,064.455	—	56	—	115,600	—
"	33	" "	1,953.078	—	56	—	109,400	—
"	31	" "	1,993.960	—	56	—	111,700	—
"	29	" "	1,747.342	—	72	—	125,400	—
"	16	Floratie	1,851.181	—	71	—	131,400	—
525	21	L. Viertotie	990.000	—	58	—	57,400	—
"	13	" "	990.000	—	58	—	57,400	—
"	15	" "	900.000	—	58	—	52,200	—
"	17	" "	823.650	—	68	—	56,000	—
"	14	Floratie	1,239.500	—	45	—	78,100	—
"	12	" "	1,025.640	—	35	—	35,900	—
"	10	" "	1,116.110	—	45	—	50,200	—
"	8	" "	795.795	—	40	—	31,800	—
"	6	" "	579.285	—	62	—	35,900	—
"	4	" "	719.465	—	50	—	36,000	—
		Siirros	—	—	—	—	9,766,700	—

1) Tähän on luettu Smk 17,475:88, tontin kallionlouhintaan käytettyjä varoja.

Kortteli N:o	Tontti N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²		Yksikkö-hinta m ²		Myyntiarvo	
			Asuin-raken-nuksien	Tehdas- ja mak. raken-nuks.	Smc.	7/100.	Smc.	7/100.
		Siirros	—	—	—	—	9,766,700	—
		Vuokratontteja Vallilassa.						
531	25	Päijänteentie	420.000	—	7	—	2,940	—
"	27	" "	430.000	—	7	—	3,010	—
"	29	" "	440.000	—	7	—	3,080	—
"	31	" "	440.000	—	7	—	3,080	—
"	33	" "	440.000	—	7	—	3,080	—
"	35	" "	434.070	—	7	—	3,038	49
532	38	" "	429.082	—	6	50	2,789	03
"	40	" "	403.970	—	6	50	2,625	80
"	42	" "	380.770	—	6	50	2,475	—
"	44	" "	352.166	—	7	—	2,465	16
533	35	Inarintie	493.500	—	7	—	3,454	50
"	4	Eurantie	493.500	—	7	—	3,454	50
"	6	" "	493.500	—	7	—	3,454	50
"	8	" "	493.500	—	7	—	3,454	50
536	7	Suvantotie	430.663	—	3	—	1,291	98
"	2	Virtaintie	423.080	—	4	—	1,692	32
537	1	" "	360.000	—	5	—	1,800	—
"	12	Keuruuntie	440.000	—	7	—	3,080	—
538	2	Vanajantie	387.025	—	4	—	1,548	10
"	8	" "	402.000	—	6	50	2,613	—
"	10	" "	402.000	—	6	50	2,613	—
"	12	" "	402.000	—	6	50	2,613	—
"	14	" "	313.560	—	7	—	2,194	92
"	13	Keuruuntie	313.560	—	7	—	2,194	92
"	9	Vanajantie	400.000	—	7	—	2,800	—
"	11	" "	400.000	—	7	—	2,800	—
539	13	" "	440.000	—	7	—	3,080	—
542	4	Hauhontie	361.090	—	8	—	2,888	72
"	6	" "	392.026	—	8	—	3,136	21
"	8	" "	346.000	—	8	—	2,768	—
"	10	" "	346.000	—	8	—	2,768	—
"	12	" "	280.000	—	9	—	2,520	—
545	14	" "	361.300	—	9	—	3,251	70
"	16	" "	330.000	—	8	—	2,640	—
"	18	" "	330.000	—	7	50	2,475	—
"	20	" "	354.000	—	7	—	2,478	—
"	22	" "	354.000	—	7	—	2,478	—
"	24	" "	354.000	—	7	—	2,478	—
"	26	" "	345.000	—	6	50	2,242	50
"	28	" "	345.000	—	7	—	2,415	—
"	30	" "	345.000	—	7	50	2,587	50
"	32	" "	345.000	—	8	—	2,760	—
"	29	Inarintie	362.250	—	5	—	1,811	55
"	33	" "	362.250	—	5	50	1,992	37
547	3	Pernajantie	300.000	—	7	—	2,100	—
"	5	" "	300.000	—	7	—	2,100	—
"	7	" "	300.000	—	7	—	2,100	—
		Siirros	—	—	—	—	9,889,413	27

Korttelin N:o	Tontin N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²		Yksikkö-hinta		Myynti-arvo	
			Asuin-raken-nuksien	Tehtas- ja mak. raken-nuks.	Smk	ntä	Smk	ntä
		Sirros	—	—	—	—	9,889,413	27
547	9	Pernajantie	332.000	—	7	—	2,324	—
548	21	Vanajantie	400.000	—	7	—	2,800	—
"	23	"	400.000	—	7	—	2,800	—
549	16	"	321.901	—	7	—	2,253	30
"	18	"	402.000	—	6	50	2,613	—
"	22	"	402.000	—	6	50	2,613	—
"	17	Keuruuntie	402.000	—	7	—	2,814	—
"	20	"	375.000	—	6	50	2,437	50
550	22	"	375.000	—	6	50	2,437	50
554	19	Somerontie	480.600	—	7	50	3,604	50
555	23	Kangasalantie	710.000	—	6	—	4,260	—
"	25	"	504.830	—	6	—	3,028	98
"	27	"	439.660	—	6	—	2,637	96
"	29	"	439.660	—	6	—	2,637	96
557	3	Somerontie	468.000	—	7	—	3,276	—
"	5	"	468.000	—	6	50	3,042	—
"	7	"	468.000	—	7	—	3,276	—
"	9	"	468.000	—	7	50	3,510	—
"	11	"	468.000	—	7	50	3,510	—
"	13	"	468.000	—	7	50	3,510	—
"	15	"	468.000	—	7	50	3,510	—
"	17	"	487.800	—	7	50	3,658	50
558	4	"	487.500	—	7	—	3,412	50
"	6	"	487.500	—	6	50	3,168	75
"	8	"	487.500	—	7	—	3,412	50
"	10	"	487.500	—	7	50	3,656	25
"	12	"	487.500	—	7	50	3,656	25
"	14	"	487.500	—	7	50	3,656	25
"	16	"	487.500	—	7	50	3,656	25
"	18	"	524.875	—	7	50	3,936	56
"	3	Hattulantie	487.500	—	7	—	3,412	50
"	5	"	487.500	—	7	—	3,412	50
"	7	"	487.500	—	7	—	3,412	50
"	9	"	487.500	—	7	—	3,412	50
"	11	"	487.500	—	7	—	3,412	50
"	13	"	487.500	—	7	—	3,412	50
"	15	"	487.500	—	7	—	3,412	50
"	17	"	498.625	—	7	—	3,490	37
Yhteensä Smk			—	—	—	—	10,011,900	65

Kaupungin omiin tarkoituksiin varatut tontit joulukuun 31 p:nä 1915.

Kortteli N:o	Tontti N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²	Yksikkö- hinta		Arvo	
				Smc.	7til.	Smc.	7til.
45	1	Siltavuorenpenger	652	45	—	29,340	—
"	2	" "	612	45	—	27,540	—
"	3	" "	608	45	—	27,360	—
150	2	Kruunuvuorenkatu	5,775	80	—	462,000	—
162	3	Kansakoulukatu	2,345	65	—	152,425	—
166	13	Ruoholahdenkatu	2,969	70	—	207,830	—
198	1	Arkadiakatu	940	150	—	141,000	—
"	3	" "	894	70	—	62,580	—
"	5	" "	788	80	—	63,040	—
"	32	L. Henrikinkatu	848	100	—	84,800	—
"	34	" "	767	120	—	92,040	—
"	4	E. Rautatiekatu	782	60	—	46,920	—
—	—	Hakaniementorin uusi kortteli	6,090	50	—	304,500	—
301 b	3	Toinen linja	2,536	50	—	126,800	—
"	2	" "	1,809	50	—	90,450	—
"	1	Porthaninrinne	2,325	50	—	116,250	—
325	20	Helsinginkatu	4,180	35	—	146,300	—
345	11	Franzénkatu	525	10	—	5,250	—
"	13	" "	871	15	—	13,065	—
"	15	" "	549	10	—	5,490	—
352	—	Helsinginkatu	3,800	35	—	133,000	—
357	2	Sturekatu	10,850	25	—	271,250	—
369	—	" "	3,722	30	—	111,660	—
384	1	Karjalankatu	944	15	—	14,160	—
"	3	" "	694	10	—	6,940	—
"	5	" "	876	10	—	8,760	—
"	14	Loviisankatu	935	15	—	14,025	—
"	6	Heinolankatu	600	10	—	6,000	—
"	4	" "	821	10	—	8,210	—
"	2	" "	500	15	—	7,500	—
"	27	Viipurinkatu	761	10	—	7,610	—
385	2	Karjalankatu	988	15	—	14,820	—
"	3	Eläintarhankatu	912	10	—	9,120	—
"	5	" "	912	10	—	9,120	—
"	22	Loviisankatu	909	15	—	13,630	—
"	20	" "	1,121	10	—	11,210	—
"	18	" "	780	10	—	7,800	—
"	16	" "	994	15	—	14,910	—
"	4	Karjalankatu	1,275	10	—	12,750	—
401 a	2	L. Viertotie	6,000	100	—	600,000	—
401 b	3	Nervanderkatu	2,351	60	—	141,060	—
402	5	P. Rautatiekatu	3,950	80	—	316,000	—
"	7	" "	1,458	70	—	102,060	—
"	9	" "	1,410	70	—	98,700	—
403	4	L. Viertotie	3,250	70	—	227,500	—
412 b	10	Runebergkatu	1,353	50	—	67,650	—
"	12	" "	1,448	60	—	86,880	—
Siirros			—	—	—	4,527,305	—

Kortteli N:o	Tontti N:o	K a d u n n i m i	Pinta-ala m ²	Yksikkö- hinta		Arvo	
				Smk.	7/16	Smk.	7/16
		Siirros	—	—	—	4,527,305	—
416	3	Dagmarkatu	1,866	60	—	111,960	—
"	12	Museokatu	1,683	65	—	109,395	—
418	23	Runebergkatu	4,370	40	—	174,800	—
438	28	"	1,035	50	—	51,750	—
472	33	Nordenskiöldkatu	9,287	10	—	92,870	—
479	48	Runebergkatu	1,440	30	—	43,200	—
"	46	"	2,000	30	—	60,000	—
"	3	Topeliuskatu	1,470	30	—	54,100	—
481	41	Nordenskiöldkatu	37,232	10	—	372,320	—
482	35, 37 och 39	"	2,990	10	—	29,900	—
Yhteensä			—	—	—	5,627,600	—

Yhdistelmä.

Myytävät ja vuokrattavat tontit	Smk	10,011,900: 65
Kaupungin omiin tarpeisiin varatut tontit	"	5,627,600: —
Yhteensä ³¹ / ₁₂ 1915	Smk	15,639,500: 65

V. Myytyjen tonttien erääntymätön lunastushinta.

Tontinlunastukset	Smk.		Smk.	
Saldo vuodelta 1914	—	—	8,758,315	08
<i>Vuonna 1915 myytyt tontit:</i>				
N:o 37 Porvoonkatu huvilanomistaja J. E. Salmiselle	10,510	—		
" 16 " talonomistaja Vilho Nyssöselle	10,744	80		
" 18 Viipurinkatu kauppias F. F. Johanssonille	10,706	40		
" 3 V Linja Kone- ja Siltarakennus O. Y:lle	24,527	84		
" 72 L. Viertotie talonomistaja K. A. Hilénille	30,532	32		
" 4 korttelissa N:o 83 A. B. P. Sinebrychoffille, lisämaksua oikeudesta käyttää tonttia asuntotonttina	400,000	—		
Lisäalue tehdaskortteliin N:o 292 Kone- ja Siltarakennusosakeyhtiölle	13,118	—	500,139	56
Smk	—	—	9,258,454	64
Vähenee:				
1915 vuoden kuoletus	1,926,915	03		
Rahatoimikamarin päätösten mukaan ³ / ₆ 1915, 31 §; ¹⁷ / ₆ 1915, 34 §; ⁴ / ₇ 1915 5 ja 11 §	152,999	69	2,079,914	72
Yhteensä	—	—	7,198,539	92

	Smk		Smk	
Siirros	—	—	7,198,539	92
Tontinlunastukset Kaivopuiston alueelta.				
Saldo vuodelta 1914	99,163	04		
Vähenee 1915 vuoden kuoletus	15,103	61	84,059	43
	Saldo ^{31/12} 1915 Smk		7,262,599	35

Saldon muodostavat:

Maksun alaiset tontit	Smk 6,816,337: 37
Maksutta erinäisiin tarkoituksiin luovutetut tontit	„ 446,261: 98
	Smk 7,262,599: 35

VI. Vesijohdon pääoma-arvo.

Vesijohtolaitoksen kirjanpidon mukaan oli laitoksen pääoma-arvo joulukuun 31 p:nä 1914	Smk 7,545,258: —
Lisäännys vuonna 1915	„ 109,922: 87
	Smk 7,655,180: 87
Poisto kuoletuksen johdosta	„ 204,561: 87
	Saldo ^{31/12} 1915 Smk 7,450,619: —

Saldo jakautuu seuraavasti:

Rakennukset, koneet ja putkiverkko	Smk 7,214,544: —
Vesimittarit	„ 148,912: —
Kalusto ja työkalut	„ 87,163: —
	Smk 7,450,619: —

VII. Kaasutehtaan pääoma-arvo.

Kaasutehtaan kirjanpidon mukaan oli tehtaan pääoma-arvo 1914 vuoden lopussa	Smk 5,164,771: 13
mihin tulee lisäksi keskeneräisten uutistöiden arvo	„ 292,152: 62
	Smk 5,456,923: 75
Lisäännys vuonna 1915	„ 6,286: 08
	Smk 5,463,209: 83
Poisto kuoletuksen johdosta	Smk 182,310: 46
„ myynnin	„ 3,000: —
	„ 185,310: 46
	Saldo ^{31/12} 1915 Smk 5,277,899: 37

Saldon määrästä tulee:

Rakennusten, koneiden ja putkiverkon osalle	Smk 4,894,940: 53
Kaluston osalle	„ 311,988: 75
Kaasumittarien osalle	„ 70,970: 09
	Smk 5,277,899: 37

VIII. Sähkötehtaan pääoma-arvo.

Sähkötehtaan kirjanpidon mukaan oli tehtaan pääoma-arvo 1914 vuoden lopussa	Smk	9,046,860: 54
Lisäännys vuonna 1915	„	161,058: 37
	Smk	9,207,918: 91
Poisto kuoletuksen johdosta	Smk	335,065: 41
Ylimääräinen kuoletus	„	43,181: 84
	„	378,247: 25
	Saldo 31/12 1915	Smk 8,829,671: 66

Saldon määrästä tulee:

Rakennusten, koneiden ja johtoverkon y. m. osalle	Smk	8,197,393: 70
Kaluston osalle	„	87,109: 18
Sähkömittarien osalle	„	545,168: 78
	Smk	8,829,671: 66

IX. Kalustoa huoneistoissa, joita käyttävät:

	Saldo vuodelta 1914		1915 vuoden kuluessa		Saldo 31/12 1915			
			Vähentynyt	Tullut lisää				
Työv.opisto, ruots.osasto	1,593	85	85	20	610	—	2,118	65
” ” suom. ”	1,058	—	—	—	679	70	1,737	70
Ent. Huutokauppakamari	256	05	4	55	—	—	251	50
Palolaitos, pää- ja aliasemat	148,292	50	1,046	—	35,757	50	183,004	—
Rakennustarkastuskonttori	8,391	70	241	60	—	—	8,150	10
Rakennuskonttori	23,194	31	2,309	91	388	20	21,272	60
” ” varasto ainespihalla	715,512	33	234,860	61	14,608	03	495,259	75
Rahatoimikamari	17,274	30	5,515	30	—	—	11,759	—
Rahatoimikonttori	20,063	50	166	40	1,559	40	21,456	50
Kulcutautisairaala	224,500	—	6,936	50	15,376	57	232,940	07
Kansanlastentarhain kanslia	47	—	4	50	—	—	42	50
Vaivahoitoyhdistyksen huoneisto ..	8,726	27	79	60	1,135	85	9,782	52
Kansakoulu Annankatu 30	36,007	64	659	95	1,448	—	36,795	69
” ” Ratakatu 8	55,046	08	1,319	10	1,295	70	55,022	68
” ” Kallion 4 linja 9	12,857	79	253	45	1,266	90	13,871	24
” ” Kallion 4 linja 12—15	112,597	27	1,351	65	4,705	10	115,950	72
” ” Kallion jatkoluokka ..	1,594	75	—	—	—	—	1,594	75
” ” Eläintarhankatu 8	—	—	—	—	57,603	14	57,603	14
” ” Eläintarhanhuvila 7	6,384	96	275	50	253	65	6,363	11
” ” Tehtaankatu 15 ja 17 ..	69,817	13	1,722	45	3,018	35	71,113	03
” ” Fjälldal	2,244	02	34	50	42	55	2,252	07
” ” Fredriksberg I	1,494	78	1,494	78	—	—	—	—
” ” Fredriksberg (II) 41 ..	1,257	21	40	—	105	55	1,322	76
” ” Fredriksberg III	1,399	66	—	—	18	—	1,417	66
Siiros	1,469,611	10	258,401	55	139,872	19	1,351,081	74

	Saldo vuodelta 1914		1915 vuoden kuluessa				Saldo 31/12 1915.	
			Vähentynt		Tullut lisää			
Siirros	1,469,611	10	258,401	55	139,872	19	1,351,081	74
Kansakoulu, Oikokatu 7	11,568	05	32	90	1,361	75	12,896	90
" Huopalahti	1,878	66	7	—	23	30	1,894	96
" Kasarminkatu 21	31,963	12	1,155	51	1,444	02	32,251	63
" Lapinlahdenkatu 6	19,539	72	142	70	316	35	19,713	37
" Toukola	22,334	44	46	20	493	10	22,781	34
" Mariankatu 22	4,514	19	8	—	11	40	4,517	59
" Nikolainkatu 18	57,539	38	4,115	65	1,026	40	54,450	13
" Punavuorenkatu 10	4,084	62	68	63	127	10	4,143	09
" I. Roopertinkatu 11	6,337	56	121	50	751	75	6,967	81
" Töölö	42,345	97	698	95	1,509	40	43,156	42
" Vallila	40,138	71	715	03	935	80	40,359	48
" Vladimirinkatu 34	3,883	34	—	—	—	—	3,883	34
Kansakoulukanslia, suomalainen	7,169	75	—	—	124	—	7,293	75
" ruotsalainen	3,121	22	—	—	165	—	3,286	22
Kansakoulujen varastohuone	278	23	—	—	—	—	278	23
Hakaniemen kauppahalli	1,459	75	75	—	1	50	1,386	25
Satamakonttori	6,882	—	600	75	1,843	—	8,124	25
Käsityöl.koulu, alempi, Aleksanterinkatu 21	6,955	60	59	—	136	90	7,033	50
" s:n, Kallio	1,338	45	77	95	23	50	1,284	—
Helsingin kaup. kirjasto Rikhardinkatu 3	34,486	60	189	75	1,435	25	35,732	10
" " kirjavarasto	123,800	—	5,500	—	12,000	—	130,300	—
" " Tehtaank. haaraos.	1,265	30	—	—	10	—	1,275	30
" " kirjavarasto	300	—	—	—	—	—	300	—
" " Hermann. haaraos.	1,830	40	17	—	68	—	1,881	40
" " kirjavarasto	8,950	—	800	—	2,000	—	10,150	—
" " Sörnäsän haaraos.	11,172	80	172	80	248	65	11,248	65
" " kirjavarasto	40,500	—	2,500	—	6,000	—	44,000	—
" " Töölön haaraos.	2,119	45	20	—	326	75	2,426	20
" " kirjavarasto	14,550	—	1,000	—	2,500	—	16,050	—
" " museo	46,130	90	—	—	7,400	—	53,530	90
" " orkesteri	61,907	50	26,832	—	500	—	35,575	50
Hesperian sairaala	6,307	97	339	15	30	—	5,998	82
Humaliston s:n	29,178	45	1,110	50	3,247	95	31,315	90
Terveydenhoitolautakunta	26,164	70	387	86	1,644	66	27,421	50
" sairaanhoitoparselit	1,178	34	—	—	—	—	1,178	34
Majoituslautakunta	5,164	42	517	43	338	—	4,984	99
S:n liikekannallepanoa varten	1,253	75	125	69	3	30	1,131	36
Majoituskasarmi Suvilahdenkatu 4	3,032	—	606	28	—	—	2,425	72
Kunnan Työväen asunnot Kristiinankatu 16	239	60	24	90	32	—	246	70
" " " Hietaniemenk. 5—23	3,104	80	323	70	—	—	2,781	10
Kunnan työnvälitystoimisto	2,658	50	136	50	10	—	2,532	—
Kunnalliskoti Forsbyssä	138,683	66	38,184	63	72,566	74	173,065	77
" Työlaitos	59,046	52	6,568	72	9,652	68	62,130	48
" Lastenkoti	11,577	31	4,924	51	6,974	70	13,627	50
Siirros	2,377,546	83	356,607	74	277,155	14	2,298,094	23

	Saldo vuodelta 1914		1915 vuoden kuluessa				Saldo 31/12 1915.	
			Vähentynyt		Tullut lisää			
Siirros	2,377,546	83	356,607	74	277,155	14	2,298,094	23
Lihantarkastusasema	13,098	—	100	—	3,874	—	16,872	—
Laboratoori terv. tutkimuksia varten	15,919	80	1,962	76	805	70	14,762	74
Maistraatti	15,267	75	5,759	75	212	—	9,720	—
Henkikirjoittajan huoneisto	616	—	—	—	—	—	616	—
Marian sairaala	236,997	04	11,095	59	19,360	85	245,262	30
” ” lasten- ja eristysos.	7,685	60	411	05	2,527	70	9,802	25
” ” oppilaskoti	6,438	70	23	72	—	—	6,414	98
Pakkahuone	8,518	70	180	—	339	40	8,678	10
” Sipulisaarenkadun varrella ja Työkunta	210	—	8	—	100	60	302	60
Petrolivalaistus	7,172	67	—	—	2,260	25	9,432	92
Tuberkelitautisten poliklinikka Marian sairaalassa	6,209	89	462	87	669	45	6,416	47
Poliisikamari	43,410	50	1,291	—	1,714	—	43,833	50
Passitoimisto	1,039	—	25	—	—	—	1,014	—
Keskuspoliisi	6,387	30	285	50	30	—	6,131	80
Etsivä osasto	5,397	—	1,460	—	1,089	—	5,026	—
1:nen poliisivartiokonttori	1,239	25	191	50	—	—	1,047	75
2:nen ”	2,372	10	—	—	—	—	2,372	10
3:mas ”	1,652	30	40	—	391	—	2,003	30
4:jäs ”	2,674	25	377	50	46	—	2,342	75
Hermannin poliisivartiokontt.)	—	—	—	—	—	—	—	—
Siveysoasto	3,450	55	1,240	15	289	90	2,500	30
Tiedonantotoimisto	846	—	501	—	—	—	345	—
Revisionikonttori	6,675	86	—	—	1,501	26	8,177	12
Ryttylän työsiirtola Hausjärvellä	27,845	90	8,551	60	255	20	19,549	50
Raatihuoneenarkisto	6,993	—	2,223	—	—	—	4,770	—
Erinäisiä varastoja Raatihuoneella	3,484	85	1,859	85	3	—	1,628	—
Raastuvanoikeus	15,192	36	6,314	86	70	—	8,947	50
Oikeusaputoimisto	1,555	—	—	—	—	—	1,555	—
Terveystoimisto	5,051	75	322	90	128	05	4,856	90
Sipoon mielisairaala	108,243	55	5,708	—	51,966	15	154,501	70
Sosiaalilautakunta	2,198	—	—	—	15	—	2,213	—
Seurahuone	5,661	50	2,203	50	—	—	3,458	—
Kesäpäiväparantola	2,944	89	65	85	16	55	2,895	59
Kaupunginvoudinkonttori	6,985	30	1,240	30	—	—	5,745	—
Kaupunginvalt. huoneist. Pörssital.	33,546	65	315	25	5	—	33,236	40
Tilastokonttori	9,142	85	—	—	12	65	9,155	50
Kivelän sairaala	169,616	24	15,160	49	25,598	—	180,053	75
” lisäsairaala Greijuksessa	10,968	42	2,134	06	7,103	09	15,937	45
Rantamakasiinit	6,510	95	—	—	9,580	—	16,090	95
Erinäiset kaupungin talot	1,315	70	125	75	90	15	1,280	10
Taksoitusvalmistelukunta	5,747	40	6	—	50	—	5,791	40
Liikennekonttori	5,277	70	60	50	165	60	5,382	80
Liikennekontt. haaaraos. warranttim.	71	—	—	—	—	—	71	—
” ” Länsirann.	4,792	55	22	—	67	45	4,838	—
” ” Kruunuvuorenrakadulla	2,492	20	2	—	745	85	3,236	05
” tarkastuspaviljonki	127	50	—	—	—	—	127	50
Lavantaut. lisäsairaala Fjälldalissa	18,362	90	561	95	—	—	17,800	95
Siirros	3,224,953	25	428,900	99	408,237	99	3,204,290	25

	Saldo vuodelta 1914		1915 vuoden kuluessa				Saldo 31/12 1915.	
			Vähentynyt		Tullut lisää			
Siirros	3,224,953	25	428,900	99	408,237	99	3,204,290	25
Kasvatuslaitos Porvoon pitäjässä (Lavers)	3,808	21	9	80	57	75	3,856	16
” Bromarvi, Bengtsår	52,566	33	9,692	49	9,023	83	51,897	67
” Finby, Aisböle	12,107	50	567	51	2,349	—	13,888	99
” Lohja, Karstu	3,928	58	263	70	408	75	4,073	63
” s:n työpajaosasto ..	1,568	35	7	35	477	—	2,038	—
” Lohja, Toivoniemi ..	10,477	66	1,838	30	5,676	62	14,315	98
” Nummi	4,666	03	1,418	80	1,464	25	4,711	48
” Sipoo	4,078	20	86	45	667	25	4,659	—
” Wekkoski pikkul.k.	1,208	83	65	60	—	—	1,143	23
” Wihti, Vanjoki	5,212	40	249	65	1,751	11	6,713	86
” vastaanotto- ja havaintokoti Helsingissä	9,999	14	258	15	2,276	40	12,017	39
Kasvatuslautakunta	4,172	22	230	83	1,549	74	5,491	13
Kasvivarasto, työkalut y. m. kaupunginpuutarhassa ja Savilan puutaimistossa	195,254	95	31,141	87	—	—	164,113	08
Tyttöjen ammattikoulu	16,112	07	3,079	41	5,901	38	18,934	04
Poikien ”	8,261	89	2,608	35	985	60	6,639	14
Yhteensä Smk	3,558,375	61	480,419	25	440,826	67	3,518,783	03

X. Arvopaperit.

Saldo vuodelta 1914	Smk	4,841,158:—
Lisäksi tulee 2 Helsingin Telefoonyhdistyksen osuus-		
kirjaa à Smk 150:—	Smk	300:—
kaksi 1/2 s:n s:n à Smk 75:—	”	150:—
	”	450:—
	Yhteensä Smk	4,841,608:—

Saldon joulukuun 31 p:nä 1915 muodostavat:

227 osaketta Helsingin Makasiiniosakeyhtiössä à Smk 500:—	Smk	113,500:—
8,778 ” ” Raitiotie- ja Omnibus Osakeyhtiössä, nim. Smk 1,755,600 kurssista 268:—	”	4,705,008:—
150 osuusk. Helsingin Telefoonyhdistyksessä à Smk 150:—	”	22,500:—
8 puolta osuusk. Helsingin Telefoonyhdistyksessä à Smk 75:—	”	600:—
	Smk	4,841,608:—

Helsingin kaupungin vakautettu velka.

Laina	Alkuperäinen määrä	Saldo Tammik. 1 p:nä 1915	Kuoletus v. 1915	Saldo Jouluk. 31 p:nä 1915	0/0	Erään- tyy
1876 v:n obllaina	1,500,000	774,800	48,700	726,100	5.0	1926
1882 v:n s:n	1,550,000	91,000	91,000	—	4.5	1915
1892 v:n s:n	4,500,000	3,935,500	41,000	3,894,500	4.5	1952
1898 v:n s:n	3,994,000	2,610,000	33,000	2,577,000	3.5	1953
1900 v:n s:n	3,000,000	2,725,500	25,500	2,700,000	4.0	1956
1902 v:n s:n	8,000,000	7,399,500	64,000	7,335,500	4.0	1958
1909 v:n s:n	16,096,000	15,650,845	103,115	15,547,730	4.5	1961
1911 v:n s:n	25,150,000	24,707,863	160,960	24,546,903	4.5	1961
1913 v:n s:n	5,025,000	4,638,544	70,216	4,568,328	5.0	1945
Nybondaksen talon hallintaoikeuden lunastuslaina	120,000	60,000	12,000	48,000	5.0	1919
Smk	68,935,000	62,593,552	649,491	61,944,061	—	—

Vesijohto-obligatsioonilaina

otettiin Helsingin vesijohdon lunastamista varten ja jaettiin toukokuun 1 p:nä 1876 K. Senaatin toukokuun 17 p:nä 1876 antaman suostumuksen nojalla kolmeen sarjaan:

A. à Smk 1,000	N:rot 1—500	= Smk 500,000
B. à „ 500	„ 1—1,500	= „ 750,000
C. à „ 200	„ 1—1,250	= „ 250,000
		<u>3,250 kpl. = Smk 1,500,000</u>

Korkoliput eräännyvät $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$. Arpominen toimitetaan vuosittain marraskuun 1 p:nä seuraavan vuoden toukokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkoliput ja obligatsioonit lunastaa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori. Korkokanta 5 %, puolen vuoden korkoliput eri sarjoissa Smk 25: —, 12: 50 ja 5: —.

Kuoletetaan 50 vuodessa, luettuna toukokuun 1 p:stä 1876. Korkolippujen vanhentumisaika on 10 vuotta, obligatsioonien 15 vuotta.

Lainan otti hankkiakseen Suomen Yhdyspankki al pari kurssista ja siitä saatiin:

Kuittaamalla kaupungin sanotusta pankista $\frac{11}{5}$ 1876 ottama laina	Smk 1,100,000: —
Käteistä huhtikuun 19 p:nä 1877	„ 150,000: —
„ kesäkuun 27 „ 1877	„ 150,000: —
„ joulukuun 12 „ 1877	„ 100,000: —
	<u>Smk 1,500,000: —</u>

Laina käytettiin berliniläisen Vesijohtoyhtiö Neptunin tänne perustaman vesijohdon ostamiseen ja täydentämiseen.

Vesijohtolaitoksen alkuperäistä kauppahintaa, joka oli	Smk 1,200,000:—
alennettiin, osaksi sovinto-oikeuden päätöksen mukaan, osaksi vapaaehtoisella sopimuksella.....	„ 84,804: 55
joten siis maksettiin Smk 1,115,195: 45	

Tähän tulevat täydentämisen, laajentamisen, käytön

y. m. tuottamat menot:

Vuosina 1876—77	Smk 81,924: 76	
Vuonna 1878.....	„ 72,819: 33	
„ 1879.....	„ 46,617: 66	
„ 1880.....	„ 44,802: 75	
„ 1881.....	„ 46,137: 79	Smk 292,302: 29
Korkoja, niistä vähennettyä vesijohdon tulot vuosina 1876—81	„ 92,502: 26	
<u>Yhteensä Smk 1,500,000:—</u>		

Uutisrakennus- ja järjestelylaina

otettiin erinäisiä uutisrakennuksia ja kaupungin asemakaavan järjestelyjä varten Keis. Senaatin elokuun 4 päivänä 1882 antamalla suostumuksella. Laina jaettiin toukokuun 1 päivänä 1882 kolmeen sarjaan:

A. à Smk 3,000:—	N:rot 1—150	Smk 450,000:—
B. à „ 1,000:—	„ 1—700	„ 700,000:—
C. à „ 500:—	„ 1—800	„ 400,000:—
<u>1,650 kpl.</u>		Smk 1,550,000:—

Korkoliput erääntyvät $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$. Arpominen toimitetaan vuosittain marraskuun 1 p:nä seuraavan vuoden toukokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkoliput ja obligatsioonit lunastaa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori. Korkokanta $4\frac{1}{2}\%$, puolen vuoden korkoliput eri sarjoissa Smk 67: 50 22: 50 ja 11: 25. Kuoletetaan 33 vuodessa, toukokuun 1 päivästä 1882 lukien. Korkolippujen vanhentumisaika on 10, obligatsioonien 15 vuotta.

Lainan möi Rahatoimikamari vähitellen keskimäärin 97.94% kurssista ja tuotti se Smk 1,518,073: 75.

Lainavarat käytettiin:

1878 vuoden uutisrakennuslainan maksamiseen.....	Smk 200,000:—
Uuden muonamakasiinin teettämiseen venäläiselle sotaväelle.....	„ 400,000:—
Vanhankaupungin myllyn uudestirakentamiseen	„ 45,000:—
Kunnan sairaalan rakentamiseen	„ 257,700:—
Vanhana venäl. muonamakasiinin sisustamiseen tulli- ja pakkahuoneeksi ..	„ 33,000:—
Malminkadun kansakoulutalon rakentamiseen	„ 196,323: 22
Kanavaverkon laajentamiseen	„ 100,000:—
Vesijohdon laajentamiseen	„ 50,000:—
<u>Siirros Smk 1,282,023: 22</u>	

	Siirros Smk	1,282,023: 22
Erinäisten kaupungin lainaksi ottamain lahjoitettujen rahastojen takaisin maksamiseen.....	”	180,812: —
Rautatien kiveämiseen	”	50,000: —
Realkoulun talon piirustuksiin.....	”	2,300: —
Lainankustannukset:		
Obligatsioonien valmistaminen	Smk	1,837: 68
Ilmoitukset ja sekalaiset kustannukset	”	1,100: 85
	”	2,938: 53
	Smk	1,518,073: 75
Pääomanalennus	”	31,926: 25
	Yhteensä Smk	1,550,000: —

1892 vuoden obligatsioonilaina

otettiin Kaivopuiston lunastamista, erinäisiä talo-, laiturij- ja kanavarakennuksia sekä vesilaitoksen laajentamista varten Keis. Senaatin maaliskuun 26 p:nä 1892 antamalla suostumuksella. Jaettiin toukokuun 1 p:nä 1892 kolmeen sarjaan:

A. à Smk 5,000 = Kr. 3,600	N:rot 1—400	Smk 2,000,000: —
B. à ” 1,000 = ” 720	” 1—1,500	” 1,500,000: —
C. à ” 500 = ” 360	” 1—2,000	” 1,000,000: —
		<u>3,900 kpl. Smk 4,500,000: —</u>

Korkoliput erääntyvät toukokuun 1 ja marraskuun 1 päivänä. Arvotaan vuosittain marraskuun 1 p:nä seuraavan vuoden toukokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkolippuja ja obligatsioneja lunastavat Suomen rahassa Suomen Yhdyspankin ja Pohjoismaiden Osakepankin Kauppaa ja Teollisuutta varten kaikki konttorit sekä Ruotsin rahassa, kurssista 72 Kr. = 100 Smk, Skandinaviska Kredit Aktiebolagetin Tukholman ja Gööteporin konttorit. Korkokanta 4 1/2 %, puolen vuoden korkoliput eri sarjoissa Smk 112: 25 (Kr. 81), Smk 22: 50 (Kr. 16: 20) ja Smk 11: 25 (Kr. 8: 10).

Laina kuoletetaan 60 vuoden kuluessa toukokuun 1 p:stä 1892 lukien; toukokuun 1 p:stä 1902 alkaen saa kuoletusmäärää lisätä. Obligatsioonien vanhentumisaika on 15, korkolippujen 10 vuotta.

Lainan otti hankkiakseen konsortio, johon kuuluivat Suomen Yhdyspankki Helsingissä, Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten Viipurissa sekä Senaattori L. Mechelin, ollen kurssi 93 % nimellisarvosta eli Smk 4,185,000: —.

Lainavarat on käytetty seuraaviin tarkoituksiin:

Kaivopuistoalueen lunastus	Smk	287,000: —
Sikäl. rakennusten korjaus	”	13,000: —
Viemärikanava It. Kaivopuistoon	”	9,469: 76
	Smk	309,469: 76
	Siirros Smk	309,469: 76

	Siirros Smk	309,469: 76
Länsirannan kauppahallien rakentaminen	Smk 210,000: —	
Vanhan muonamakasiinin sisustaminen tulli- ja pakkahuoneeksi	” 47,000: —	
Talon rakentaminen palolaitokselle	” 294,000: —	
Lisärakennuksia Vaivaistaloon ja työlaitoksen rakentaminen	” 135,493: 10	
Lisärakennuksia kunnan sairaalaan ja Vaivaistalon houruinhoitorakennus	” 7,066: 90	” 693,560: —
Vesijohto It. Kaivopuistoon	” 46,809: 66	
” Munkkisaarelle	” 21,663: 36	
” Lapinlahden sairaalaan	” 11,510: 57	
” Sörnäsiin	” 10,315: 98	
” Lääninvankilaan	” 15,880: 23	
” Harjun huvilaan	” 6,034: 72	
Vesijohdon laajentaminen vuonna 1887	” 19,225: 78	
” ” ” 1888	” 104,356: 05	
” ” ” 1889	” 181,165: 59	
” ” ” 1890	” 425,127: 55	
” ” ” 1891	” 74,638: 80	
” ” ” 1895	” 22,064: 24	
” ” ” 1896	” 7,601: 69	
” ” ” 1897	” 99,274: 60	
Höyrypumpun hankkiminen Vanhankaupungin vedennostolaitokseen	” 178,107: 50	
Vesijohdon uudet suodattimet	” 239,519: 17	
Vesijohdon työpajan ja makasiinin rakentaminen	” 36,704: 51	” 1,500,000: —
Makasiinilaiturin lisärakennus	” 288,355: 52	
Sataman syventäminen sanotun laiturin kohdalta	” 14,326: 19	
Satamien laiturityöt vuonna 1894	” 761,960: —	
” ” ” 1895	” 417,590: 03	
” ” ” 1896	” 70,195: 93	
Katajanokan ” ” 1897	” 84,600: —	
” ” ” 1898	” 40,460: 65	” 1,677,488: 32
Lainan kustannukset:		
Obligatsionien valmistaminen	” 3,794: 37	
Sekalaisia kustannuksia	” 687: 55	” 4,481: 92
		Smk 4,185,000: —
Pääomanalennus		” 315,000: —
		<u>Yhteensä Smk 4,500,000: —</u>

1898 vuoden obligatsionilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston huhtik. 5 p:nä 1897 tekemän ja K. Senaatin elok. 4 p:nä s. v. vahvistaman päätöksen mukaan erinäisten kaupungin velkojen maksamista ja sen lainoihin vuosilta 1876 ja 1882 kuuluvien obligatsionien ostoa, Katajanokan laituritöitä ja kaupungin vesijohtolaitoksen laa-

jentamista sekä ehdollisesti uuden kaupungintalon ja uuden kansakoulutalon rakentamista varten. Laina päätettiin helmikuun 1 p:nä 1898 yhteensä 7 miljoonaan Suomen markkaan, josta määrästä kuitenkin vain 3,994,000 markkaa on laskettu liikkeeseen.

Tästä määrästä peruutettiin kuitenkin jo vuonna 1900 Smk 994,000:—, joten nykyään on liikkeessä 3 miljoonaa markkaa neljässä sarjassa:

A. à Smk 5,000 = Rmk 4,050 = Kr. 3,600	N:rot 1— 180	Smk 900,000:—
B. à „ 2,000 = „ 1,620 = „ 1,440	„ 1— 450	„ 900,000:—
C. à „ 1,000 = „ 810 = „ 720	„ 1— 600	„ 600,000:—
D. à „ 500 = „ 405 = „ 360	„ 1— 1,200	„ 600,000:—
		<u>2,430 kpl. Smk 3,000,000:—</u>
Peruutettuja ja mitättömöityjä obligatsioneja		<u>„ 994,000:—</u>
		Smk 3,994,000:—

Korkoliput erääntyvät $\frac{1}{2}$ ja $\frac{1}{8}$. Arpominen vuosittain helmikuussa elokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkolippuja ja obligatsioneja lunastavat Suomen rahassa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori, Suomen Pankin ja Suomen Yhdyspankin kaikki konttorit, Saksan rahassa, kurssista 100 Smk = 81 Rmk, Bank für Handel und Industrie Berlinissä ja Vereinsbank in Hamburg, sekä Ruotsin rahassa, kurssista 100 Smk = 72 Kr., Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholmassa. Korkokanta $3\frac{1}{2}$ %, puolen vuoden korkoliput eri sarjoissa Smk 87: 50 (Rmk 70: 88, Kr. 63), Smk 35:— (Rmk 28: 35, Kr. 25: 20), Smk 17: 50 (Rmk 14: 18, Kr. 12: 60), Smk 8: 75 (Rmk 7: 09, Kr. 6: 30).

Laina kuoletetaan ennen vuotta 1953; helmik. 1 p:stä 1908 alkaen saa kuoletusmäärää lisätä. Obligatsionien vanhentumis aika on 15, korkolippujen 10 vuotta.

Lainamäärästä otti vuonna 1898 hankkiakseen nimellisesti 3 miljoonaa markkaa konsortio, johon kuuluivat Suomen Pankki, Helsinki, Suomen Yhdyspankki, Helsinki, Pankkihuone Robert Warschauer & C:o, Berliini, ja Aktiebolaget Stockholms Handelsbank, Tukholma, 94 $\frac{1}{2}$ %:n hinnasta, mikä vastaa	Smk 2,835,000:—
jota paitsi konsortio vuonna 1899, sopimuksen mukaan heinäk. 25 p:ltä s. v., vielä otti hankkiakseen 994,000 Suomen markkaa kurssista 87: 40	„ 868,756:—
joten laina on tähän saakka tuottanut	<u>Smk 3,703,756:—</u>
Alkuaan 7,000,000 markkakksi määrätystä lainasta on kaupunginrahastossa myymättä	Smk 3,000,000:—
josta kuitenkin on vähennettävä 1899—1915 vuoden kuoletukset	„ 423,000:—
Myymättömiä obligatsioneja	<u>Smk 2,577,000:—</u>

Lainavarat on käytetty seuraavasti:

Gumtähden säterin ostoa varten otetun lainan suoritus	Smk 500,000:—
Aleksanterink. talon N:o 22 ostoa varten otetun lainan suoritus ja kunnan sairaalan rakentaminen	„ 500,000:—
Hakasalmen huvilan rakennusten kauppahinnan suoritus	„ 60,000:—
N. s. Lastenkodin osto ja sen sisustaminen kansakouluksi	„ 100,000:—
	<u>Siirros Smk 1,160,000:—</u>

	Siirros Smk	1,160,000:—	
Lisärakennuksia Marian sairaalaan.....	”	100,000:—	
Sofiankadun talon N:o 3 osto	”	250,000:—	
Vesijohtotöitä:			
Vesijohdon laajennus vuosina 1897—1901	Smk	418,169: 78	
Vesisäiliön lisärakennus	”	80,000:—	498,169: 78
Laiturirakennuksia y. m. Katajanokalla:			
Laituritöitä	Smk	587,235: 06	
Tulli- ja pakkahuone.....	”	670,000:—	1,257,235: 06
Uusi paviljonki Marian sairaalaan	”	175,000:—	
Nikolainkadun kansakoulutalo	”	234,500:—	
		<u>Smk 3,674,904: 84</u>	
Lainankustannukset:			
Obligatsioonien valmistaminen ja lähetys	Smk	7,652: 50	
Saksan valtakuntaleima	”	19,577: 77	
Sekalaisia kuluja.....	”	1,620: 89	28,851: 16
		<u>Smk 3,703,756:—</u>	
Pääomanalennus: vuonna 1898.....	Smk	165,000:—	
” 1899.....	”	125,244:—	290,244:—
		<u>Yhteensä Smk 3,994,000:—</u>	

1900 vuoden obligatsioonilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston tammik. 16 p:nä 1900 tekemän ja K. Senaatin saman kuukauden 25 p:nä vahvistaman päätöksen mukaan kaasutehtaan lunastamista, erinäisiä uutisrakennuksia sekä 1898 vuoden 3 1/2 % lainan yhden sarjan peruuttamista varten. Laina päätettiin helmikuun 1 p:nä 1900 neljässä sarjassa:

A. à Smk 5,000 = Rmk 4,050 = Kr. 3,600 N:rot	1— 180	Smk 900,000:—
B. à ” 2,000 = ” 1,620 = ” 1,440 ”	181— 630	” 900,000:—
C. à ” 1,000 = ” 810 = ” 720 ”	631—1,230	” 600,000:—
D. à ” 500 = ” 405 = ” 360 ”	1,231—2,430	” 600,000:—
		<u>2,430 kpl. Smk 3,000,000:—</u>

Korkoliput erääntyvät 1/2 ja 1/8. Arpominen toimitetaan helmikuussa elok. 1 p:nä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkolippuja ja obligatsioneja lunastavat Suomen rahassa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori, Suomen Pankin ja Suomen Yhdyspankin kaikki konttorit, Saksan rahassa, kurssista 100 Smk = 81 Rmk, Bank für Handel und Industrie Berlinissä, Vereinsbank in Hamburg ja pankkiliike M. M. Warburg & C:o Hampurissa, sekä Ruotsin rahassa, kurssista 100 Smk = 72 Kr., Aktiebolaget Stockholms Handelsbank

Tukholmassa . Korkokanta 4 %, puolen vuoden korkoliput eri sarjoissa Smk 100 (Rmk 81:—, Kr. 72:—), Smk 40 (Rmk 32:40, Kr. 28:80), Smk 20 (Rmk 16:20, Kr. 14:40), Smk 10 (Rmk 8:10, Kr. 7:20).

Laina kuoletetaan ennen vuotta 1956; kuoletusmäärää saa lisätä helmik. 1 p:stä 1910 alkaen. Obligatsioonien vanhentumisaika on 15 ja korkolippujen 10 vuotta.

Lainan otti tammik. 17 p:nä 1900 hankkiakseen konsortsio, johon kuuluivat Suomen Pankki, Helsinki, Suomen Yhdyspankki, Helsinki, Pankkihuone Robert Warschauer & C:o Berlini, Vereinsbank in Hamburg, Herrat M. M. Warburg & C:o, Hampuri ja Aktiebolaget Stockholms Handelsbank, Tukholma, seuraavista kurseista:

92 1/2 % kahdesta miljoonasta Suomen markasta	Smk 1,850,000:—
94 % yhdestä miljoonasta Suomen markasta	„ 940,000:—
	<u>Smk 2,790,000:—</u>

Lainasta on käytetty:

Kaasutehtaan oston	Smk 1,400,000:—
1898 vuoden 3 1/2 % obligatsioonilainan yhden sarjan peruuttamiseen = 994,000	
Smk kurssista 87:40	„ 868,756:—
Uuden paviljongin rakentamiseen Marian sairaalaa	„ 125,000:—
Makasiinirannan tonttien 1—12 lunastamiseen	„ 200,000:—
Katajanokan laituritöihin	„ 170,761:48

Lainan kustannukset:

Obligatsioonien valmistaminen ja lähetys	Smk 4,912:60
Saksan valtakuntaleima	„ 19,679:77
Sekalaisia kustannuksia	„ 890:15
	<u>Smk 2,790,000:—</u>
Pääomanalennus	„ 210,000:—
	<u>Yhteensä Smk 3,000,000:—</u>

1902 vuoden obligatsioonilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston kesäk. 17 p:nä 1902 tekemän ja Keis. Senaatin syysk. 10 p:nä s. v. vahvistaman päätöksen mukaan erinäisten lainavaroista osotettujen kustannusten suorittamiseksi Katajanokan laituritöitä ja tavara-vajoja, Seurahuoneen ja Vuorimieskadun talon N:o 6 osto, vaivaistalon sairaalan ja Vallilan kansakoulutalon rakentamista sekä vesijohdon laajentamista ja uusien kauppahallien rakentamista y. m. varten. Laina päätettiin jouluk. 1 p:nä 1902 appointseihin N:roihiin 1—16,000, kukin määrältään Smk 500 = Frcs 500 = Rmk 405 = Kr. 360, eli yhteensä Smk 8,000,000. Korkoliput erääntyvät 1/6 ja 1/12. Arpominen vuosittain kesäkuussa joulukuun 1 p:nä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkolippuja ja obligatsioneja lunastavat Suomen rahassa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori ja Suomen Pankin kaikki konttorit, Saksan rahassa, kurssista 100 Smk = 81 Rmk, Bank für Handel und Industrie, Berlini, Vereinsbank in Hamburg ja pankkiliike M. M. War-

burg & C:o Hampuri, Ranskan rahassa, kurssista 100 Smk = 100 Fres, Basler Handelsbank, Baseli, sekä erinäiset ranskalaiset pankit, joista erityisesti ilmoitetaan, Ruotsin rahassa, kurssista 100 Smk = 72 Kr., Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholma. Korkokanta 4 %, puolen vuoden korkoliput Smk 10 (Fres 10, Rmk 8: 10, Kr. 7: 20).

Laina kuoletetaan ennen vuotta 1958; kuoletusmäärää saa lisätä jouluk. 1 p:stä 1912 alkaen. Obligatsioonien vanhentumisaika on 15, korkolippujen 10 v.

Lainan otti hankkiakseen marrask. 5 p:nä 1902 päätetyllä sopimuksella konsortio, johon kuuluivat Suomen Pankki Helsingissä, Pankkihuone Robert Warschauer & C:o Berlinissä, Vereinsbank in Hamburg, Herrat M. M. Warburg & C:o Hampurissa, Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholmassa, Herrat Hope & C:o Amsterdamissa, Basler Handelsbank Baselissa sekä Herrat von Speyr & C:o Baselissa 95.10 % kurssista, joten siitä saatiin Smk 7,608,000:—
Maksettu voitto-osuus ” 15,264: 15
Smk 7,623,264: 15

Laina on käytetty seuraavasti:

Seurahuoneen osto	Smk	800,000:—
Hietalahdentorin kauppahallit	”	125,000:—
Kasarmintorin s:n	”	175,000:—
Vuorimieskadun talon N:o 6 osto	”	207,000:—
Vallilan kansakoulutalo	”	239,500:—
Työ- ja vaivaistalon sairaala	”	75,000:—

Laiturirakennuksia y. m. Katajanokalla:

Laiturityöt	Smk	697,003: 46
Tavaravajat	”	200,000:—
Vesijohdon laajennus 1902/03	”	316,224: 23
” ” 1904	”	114,827: 44
” ” 1905	”	142,159: 57
” ” 1906	”	139,568: 51
” ” 1907	”	380,050:—
” ” 1908	”	460,772: 33
” ” 1910	”	41,515: 04
Kunnan työväenasunnot	”	1,595,117: 12
Vallilan rakennustoiminnan avustusrahasto	”	735,750:—
Sähkötehdas	”	264,250:—
	”	2,500,000:—

Lainankustannukset:

Obligatsioonien valmistaminen ja lähetys	Smk	7,470: 47
Väliaikaiset kuitit	”	1,040: 11
Sekalaisia kustannuksia	”	1,132: 99
	”	9,643: 57
	Smk	7,623,264: 15
Pääomanalennus	”	392,000:—
Vähennetään maks. voitto-osuus	”	15,264: 15
	”	376,735: 85
		<u>Yhteensä Smk 8,000,000:—</u>

1909 vuoden obligatsioonilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston joulukuun 15 p:nä 1908 tekemän ja Keis. Senaatin helmik. 9 p:nä 1909 vahvistaman päätöksen mukaan erinäisten lainavaroista maksettavien kunnan sairas- ja vaivaishoidolle tarpeellisten uutisrakennusten kustannusten suorittamista, kaupungin omien teknillisten laitosten perustamista ja laajentamista, kaupungin alueen laajentamista sekä aikaisempien, lyhyeksi maksuajaksi otettujen lainojen takaisin maksamista varten. Laina päätettiin toukok. 1 p:nä 1909 appointseihin N:roihiin 1—6,400, kukin määrältään Smk 2,515 = Rmk 2,040 = £ 100:— = Kr. 1,810, eli yhteensä Smk 16,096,000. Korkoliput erääntyvät $\frac{1}{5}$ ja $\frac{1}{11}$. Kuoletus tapahtuu takaisin ostamalla tai arpomalla, joka toimitetaan marrask. 1 p:nä seuraavan vuoden toukokuun 1 p:nä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkolippuja ja obligatsioneja lunastavat Helsingissä Suomen rahassa Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten ja Privatbanken i Helsingfors, aktiebolag, Hampurissa Saksan rahassa Vereinsbank in Hamburg ja pankkihuone Joh. Berenberg Gossler & C:o, Lontoossa Englannin rahassa pankkihuone J. Henry Schröder & C:o sekä Tukholmassa Ruotsin rahassa Bankaktiebolaget Stockholm-Öfre Norrland. Korkokanta $4\frac{1}{2}$ %, puolen vuoden korkoliput Smk 56: 59 (Rmk 45: 90, £ 2: 5, Kr. 40: 73).

Laina kuoletetaan ennen vuotta 1961; kuoletusmäärää saa lisätä toukok. 1 p:stä 1919. Obligatsioonien vanhentumis aika on 15, korkolippujen 10 vuotta.

Lainan otti hankkiakseen huhtik. 17 p:nä 1909 päätetyllä sopimuksella konsortsio, johon kuuluivat Bankaktiebolaget Stockholm-Öfre Norrland, Tukholma, Vereinsbank in Hamburg, Privat-banken i Helsingfors ja Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten, Helsinki, 89 % kurssista, joten siitä saatiin Smk 14,325,440:—.

Laina on käytetty seuraavasti:

Marian sairaalan laajennus	Smk	600,000:—
Ainespihan kaasukello	”	260,000:—
Kaasutehtaan kehäjohto	”	1,044,000:—
Uusi kaasutehdas	”	3,300,000:—
Sähkötehtaan laajennus	”	3,405,000:—
Uusi työ- ja vaivaistalo	”	1,700,000:—
Oulunkylän kartanon osto	”	500,000:—
Vilhonkadun kolmen tontin lunastus	”	1,077,000:—
Fabianinkadun tontin N:o 1 lunastus	”	360,000:—
Uutisrakennuksia vesijohdon alueella Vanhassakaupungissa	”	255,500:—
Vesijohdon laajennus 1909	Smk	1,093,330: 08
” ” 1910	”	260,834: 33
” ” 1911	”	327,800: 65
” ” 1913	”	133,824: 23
Lainan kustannukset:	”	1,815,789: 29
Obligatsioonien valmistaminen	”	4,183: 82
Lähetyskustannuksia y. m.	”	3,966: 89
	”	8,150: 71
	Smk	14,325,440:—
Pääomanalennus	”	1,770,560:—
	Yhteensä Smk	16,096,000:—

1911 vuoden obligatsioonilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston huhtikuun 18 päivänä 1911 tekemän ja Keisarillisen Senaatin toukokuun 9 päivänä samaa vuotta vahvistaman päätöksen mukaisesti kauppahallin, uuden teurastamon, kansakoulutalojen ja uuden kaupungintalon rakennuttamista, erinäisten kaupunginosain laajentamista, satamarakennuksia sekä vesijohtoverkon laajentamista ynnä järjestämättömäin velkain suorittamista varten. Laina otettiin kesäkuun 1 päivänä kahdessa sarjassa:

A. à Smk 2,515: — = Rmk 2,040: — =		
£ 100 = Kr. 1,810: — = Fres 2,515: —	N:rot 1—8,000	Smk 20,120,000: —
B. à Smk 503: — = Rmk 408: — = £ 20		
= Kr. 362: — = Fres 503: — „ 1—10,000 „	5,030,000: —
		<u>18,000 kpl. Smk 25,150,000: —</u>

Korkoliput erääntyvät $\frac{1}{6}$ ja $\frac{1}{12}$. Kuoletus toimitetaan takaisin ostamalla tai arpomalla joulukuun 1 päivänä seuraavan kesäkuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Korkolippuja ja obligatsioneja lunastavat Helsingissä Suomen rahassa Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja teollisuutta varten sekä Privatbanken i Helsingfors, aktiebolag, Hampurissa Saksan rahassa Vereinsbank in Hamburg ja Dresdner Bank in Hamburg sekä pankkihuone Joh. Berenberg Gossler & C:o, Strassburgissa Saksan rahassa Allgemeine Elsässische Bankgesellschaft, Lontoossa Englannin rahassa pankkihuone J. Henry Schröder & C:o sekä Tukholmassa Ruotsin rahassa Skandinaviska Kreditaktiebolaget ja Bankaktiebolaget Norra Sverige. Korkokanta on $4\frac{1}{2}\%$, puolen puoden korkoliput eri sarjoissa Smk 56: 59 (Rmk 45: 90, £ 2: 5: —, Kr. 40: 73, Fres 56: 59) ja Smk 11: 31 $\frac{1}{2}$ (Rmk 9: 18, £ —: 9: —, Kr. 8: 14 $\frac{1}{2}$, Fres 11: 31 $\frac{1}{2}$).

Laina kuoletetaan 50 vuodessa kesäkuun 1 päivästä 1911 lukien, saaden kuoletusta lisätä kesäkuun 1 päivästä 1921 lähtien. Obligatsioonien vanhentumisaika on 15, korkolippujen 10 vuotta.

Lainan otti toukokuun 15 päivänä 1911 tehdyn välikirjan mukaan hankkiakseen konsortio, johon kuuluivat Privatbanken i Helsingfors, aktiebolag, ja Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten Helsingissä, Skandinaviska Kreditaktiebolaget Göteborgissa, Bankaktiebolaget Norra Sverige, Tukholmassa, Vereinsbank in Hamburg, Dresdner Bank in Hamburg ja pankkihuone Joh. Berenberg Gossler & C:o, Hampurissa, Allgemeine Elsässische Bankgesellschaft, Strassburgissa sekä Herrat J. Henry Schröder & C:o, Lontoossa, 93.75% on kurssista, joten lainasta saatiin Smk 23,578,125: —

Lainasta on joulukuun viimeiseen päivään 1915 käytetty seuraavat määrät:

Pitkäsillan uudestirakentaminen	Smk	907,500: —
Uusi kulkutautisairaala	„	2,234,000: —
S:n kalusto	„	100,000: —
Uusi mielisairaala	„	2,840,600: —
Kallion uusi paloasema	„	225,000: —
	<u>Siirros Smk</u>	<u>6,307,100: —</u>

	Siirros	Smk	
			6,307,100:—
Hermannin uusi paloasema	”	25,000:—	
Korkeavuorenkadun talon N:o 39 osto	”	125,000:—	
Aleksanterinkadun talon N:o 26 osto	”	400,000:—	
Helsingin Laivaveistämön osto	”	1,000,000:—	
Hakaniementorin uusi kauppahalli	”	470,000:—	
Uuden työ- ja vaivaistalon uutisrakennustyöt	”	373,340:—	
Bus- ja Santaholman järjestely	”	2,200,000:—	
Vesijohtolaitoksen uutistyöt ja uudet mittarit	”	1,695,888: 14	
Kaasutehtaan uunilaitoksen laajennus	”	400,000:—	
Kaasumittarien osto	”	100,000:—	
Sähkötehtaan laajennus	”	1,852,000:—	
” ” Kallioon ja Töölöön	”	860,000:—	
Sähkötehtaan laajennus sähkövoiman antamiseksi raitiotiekäyttöön	”	450,000:—	
S:n Sörnäsän aseman muutosrakennus	”	69,000:—	
Sähkömittarien osto	”	160,000:—	
Sähkötehtaan alueen lokaviemärin muutto	”	20,000:—	
P. Robertinkadun talon N:o 8 osto	”	148,000:—	
Kunnan teurastamo	”	2,000,000:—	
Yleishyödyllisen rakennustoiminnan lainarahasto	”	2,000,000:—	
Kustannuksia Kaisaniemenkadun teettämisestä	”	1,311,000:—	
Ryttylän maatilan osto	”	106,000:—	

Lainan kustannukset:

Obligationsien valmistaminen	Smk	14,596:—	
Lähetyskustannuksia y. m.	”	6,737: 51	” 21,333: 51
			Smk 22,093,661: 65

Käyttämättömiä lainavaroja on varattu seuraaviin tarkoituksiin:

Uusi mielisairaala*)	Smk	240,000:—	
Kaupungin sähkölaitoksen uusi turbogeneraattori	”	420,000:—	
Lisämääräraha Kaisaniemenkadun tasoitusta varten ..	”	42,000:—	
	Smk	702,000:—	
Vastedes määrättäviin tarkoituksiin	”	782,463: 35	” 1,484,463: 35
			Smk 23,578,125:—
Pääomanalennus	”	1,571,875:—	
			Yhteensä Smk 25,150,000:—

*) Myönnetty määrärahoja $15/2$ 1910 Smk 2,471,500:—, $8/10$ 1912 Smk 329,000:—, $2/11$ 1915 Smk 240,000:—.

1913 vuoden kuoletuslaina

otettiin Kaupunginvaltuuston tammikuun 28 päivänä 1913 tekemän ja Keisarillisen Senaatin toukokuun 8 päivänä samaa vuotta vahvistaman päätöksen mukaisesti Helsingin Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiön osakkeiden ostoa varten. Laina päätettiin toukokuun 14 päivänä appointseihin N:o:ihin 1—9,375, kukin määrältään Smk 536:— eli yhteensä Smk 5,025,000:—, josta määrästä kuitenkin ainoastaan Smk 4,705,008 on laskettu liikkeeseen.

Korkoliput erääntyvät $\frac{2}{1}$ ja $\frac{1}{7}$. Kuoletus tapahtuu takaisin ostamalla tahi arpomalla heinäkuun 1 päivänä seuraavan vuoden tammikuun 2 päivänä alkavaa lunastamista varten. Korkolippuja ja obligatsioneja lunastaa Helsingin Rahatoimikonttori. Korkokanta 5 %, puolen vuoden korkoliput Smk 13:40.

Laina kuoletetaan 32 vuodessa, tammikuun 1 päivästä 1913 lukien, ja on kuoletusta oikeus lisätä. Korkolippujen ja obligatsioonien vanhentumisaika on 10 vuotta.

Laina on laskettu liikkeeseen nimellisarvokurssista Helsingin Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiön osakkeiden maksuna.

Helsingin kaupungin vakautettu velka nousi vuosina 1906—1915 seuraaviin määriin:

Vuonna	1906	Smk	19,550,400:—	Vuonna	1911	Smk	59,451,410:—
”	1907	”	19,334,000:—	”	1912	”	58,956,445:—
”	1908	”	19,108,900:—	”	1913	”	63,462,911:—
”	1909	”	34,968,600:—	”	1914	”	62,533,552:—
”	1910	”	34,643,420:—	”	1915	”	61,944,061:—

Yhdistelmä

Helsingin kaupungin varoista ja veloista joulukuun 31 p:nä 1915.

Varat.

		Vuoden alussa		Vuoden lopussa
Kassa	Smk	368,231: 97	Smk	396,516: 72
Obligatsioneja	”	341,711: 23	”	450,441: 46
Rakennusaineita	”	764,265: 64	”	849,985: 02
Pankkitili	”	4,455,846: 15	”	6,403,917: 96
Nostamattomia apumaksuja	”	133,571: 63	”	92,260: 41
Etuanteja	”	88,646: 85	”	79,990: 48
Rästejä	”	1,289,737: 24	”	1,021,647: 71
Erinäisiä velallisia	”	5,744,756: 55	”	11,528,079: 12
Rakennukset ja rakennetut kiinteistöt	”	32,669,500: —	”	32,669,500: —
Maatiluksia kaupungin ulkopuolella	”	3,431,130: 90	”	4,018,526: 99
Kaupungin vuokralle antaman maan arvo	”	6,419,069: 20	”	6,525,166: —
Myytäväksi ja vuokrattavaksi käy- tettäviä sekä kaupungin omiin tarkoituksiin varattuja tontteja	”	14,018,998: 17	”	15,639,500: 65
Myytyjen tonttien erääntymätöntä kauppahintaa	”	8,857,478: 12	”	7,262,599: 35
Vesijohtolaitoksen pääoma-arvo	”	7,545,258: —	”	7,450,619: —
Kaasutehtaan pääoma-arvo	”	5,164,771: 13	”	5,277,899: 37
Sähkölaitoksen pääoma-arvo	”	9,046,860: 54	”	8,829,671: 66
Kalusto	”	3,558,375: 61	”	3,518,783: 03
Arvopapereita	”	4,841,158: —	”	4,841,608: —
		Smk 108,739,366: 93		Smk 116,856,712: 93

Velat.

Erääntyneitä obligatsioneja ja korko- lippuja	Smk	886,810: 31	Smk	3,094,858: 94
Nostamattomia määrärahoja	”	2,584,731: 34	”	3,431,339: 97
Käyttämättömiä laivavaroja	”	4,832,034: 62	”	1,484,463: 35
Vallilan lainarahasto	”	264,250: —	”	264,250: —
	Siirros Smk	8,567,826: 27	Smk	8,274,912: 26

	Siirros Smk	8,567,826: 27	Smk	8,274,912: 26
Yleishyödyllisen rakennustoiminnan				
lainarahasto	”	2,000,000: —	”	2,000,000: —
Erinäisiä saamamiehiä	”	1,624,496: 93	”	9,459,526: 99
1876 vuoden obligatsioonilaina	”	774,800: —	”	726,100: —
1882 ” ” 	”	91,000: —	”	— —
1892 ” ” 	”	3,935,500: —	”	3,894,500: —
1898 ” ” 	”	2,610,000: —	”	2,577,000: —
1900 ” ” 	”	2,725,500: —	”	2,700,000: —
1902 ” ” 	”	7,399,500: —	”	7,335,500: —
1909 ” ” 	”	15,650,845: —	”	15,547,730: —
1911 ” ” 	”	24,707,863: —	”	24,546,903: —
1913 ” ” 	”	4,638,544: —	”	4,568,328: —
Nybondaksen hallintaoikeuden lunas-				
tusta varten otettu laina	”	60,000: —	”	48,000: —
	Smk	74,785,875: 20	Smk	81,678,500: 25
Varojen ylijäämä	”	33,953,491: 73	”	35,178,212: 68
	Smk	108,739,366: 93	Smk	116,856,712: 93

Helsingin Rahatoimikonttorissa huhtikuulla 1916.

Ivar Timgren.

Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin lahjoitusrahastojen tilejä ja tilinpäätöstä vuodelta 1915.

Kaupungin lahjoitusrahastojen pääomamäärään, joka 1915	
vuoden alussa oli	Smk. 3,945,684: 28
on vuoden varrella tullut lisäksi	
suoritusta rouva Ida Ekmanin rahastoon	Smk. 1,060: 44
Everstiluutnantti Wasilij Ignatjewitsch Tarnowskyn rahasto	„ 2,000: —
suoritusta J. Karppisen rahastoon varattomain kansakouluoppilaiden hyväksi	„ 1,333: 68
Nikolai August ja Maria Matilda Turdénin rahasto	„ 5,000: —
palautuneita stipendimaksuja	„ 126: 39
kurssivoittoa arvotuista obligatsioneista	„ 50: —
korkosäästöjä	„ 63,757: 23
	„ 73,327: 74
Pääomasaldo on joulukuun 31 päivänä	Smk. 4,019,012: 02
Kasvaneita korkoja	„ 182,667: 83
	Yhteensä Smk. 4,201,679: 85

Viimeisinä kymmenenä vuotena ovat rahastojen pääomamäärät olleet:

Vuonna 1905 Smk. 2,584,142: 46	Vuonna 1910 Smk. 3,382,965: 46
„ 1906 „ 2,781,842: 57	„ 1911 „ 3,351,900: 67
„ 1907 „ 2,901,613: 89	„ 1912 „ 3,456,019: 66
„ 1908 „ 3,226,241: 32	„ 1913 „ 3,719,634: 11
„ 1909 „ 3,345,121: 02	„ 1914 „ 3,945,684: 28

Rahastojen varain sijoitus sekä siinä tapahtuneet muutokset näkyvät seuraavasta taulukosta:

Rahasto		Saldo tammik. 1 p:nä	Saldo jouluk. 31 p:nä
	Kiinteistölii.		
XX	Mariankadun talo N:o 22 korttelissa Metsäkarju	40,000—	40,000—
	Velkakirjojen tili.		
	Kiinnitystä vastaan, korko 6 %	2,057,400—	2,050,400—
	” ” ” 5½ %	752,729 76	731,127 09
		2,810,129 76	
	Maksettu lainoista N:roista 38, 82—88, 101 ja 109—111	28,602 67	2,781,527 09
	Obligatsioonitili.		
XVI	Preuss. 3½ % kons. obl. nim. Rmk 2,300:—	3,088 86	3,088 86
XXIII	Venäl-Holl. 5 % kons. obl. nim. Rpl 720:—	2,995 20	2,995 20
XXX	Helsingin kaup. 5 % laina v. 1876 nim. Smk. 15,300:—	15,800—	15,300—
LIX			
LIX	Helsingin kaup. 4½ % laina v. 1882 nim. Smk. 500:—	450—	—
XLI	Osakeyhtiö Tornatorin 5 % obl. nim. Smk. 12,000:—	11,584—	11,584—
	Helsingin kaup. 5 % laina v. 1876 nim. Smk. 1,300:—	1,665 50	1,265 50
	Helsingin kaup. 4 % laina v. 1900 nim. Smk. 5,000:—	4,400—	—
XXXIX	Suomen Kiinteistöpankki Osakeyhtiön 5 % laina vuodelta 1912, nim. Smk. 200,000:—	196,000—	196,000—
LXVI			
LXXII	Suomen kaupunki- ja maalaiskuntain Keskuslainakassa Osakeyhtiön 5 % obligatsioonilaina v. 1910, nim. Smk. 20,000:—	20,000—	20,000—
		255,983 56	
	Lisäksi tulee:		
	Helsingin kaupungin 5 % lainaa vuodelta 1876, nim. Smk. 3,200:—	3,216—	3,216—
	Kymin Osakeyhtiön 6 % lainaa vuodelta 1915, nim. Smk. 250,000:—	250,000—	250,000—
	Kurssivoittoa arvotuista obligatsioneista 650—	650—	
		509,849 56	
	Siirros	509,849 56	503,449 56

		Siirros	509,849 56	503,449 56
	Arvottuina poistuu:			
	Helsingin kaupungin 5 %			
	lainaa v:lta 1876 Smk. 900:—			
	Helsingin kaupungin 4 1/2			
	% lainaa vuodelta 1882 „ 500:—			
	Helsingin kaupungin 4 %			
	lainaa v:lta 1900 „ 5,000:—	6,400	503,449 56	
	Osaketili.			
XIV	Suomen Yhdyspankin, 34 kpl.	5,935	5,935	
XXI	Pohjoismaiden Osakepankin Kauppaa ja			
	Teollisuutta varten, 444 kpl.	133,200	133,200	
XLI	5 s:n	2,125	2,125	
LXIV	28 s:n	13,580	13,580	
	Helsingin Panttiosakeyhtiön, 10 kpl. . .	7,020	7,020	
	Pohjoismaiden Osakepankin Kauppaa ja			
	Teollisuutta varten, 302 kpl.	131,058 75	131,058 75	
	Helsingin Makasiiniosakeyhtiön, 428 kpl.	250,047 95	250,047 95	
	Suomen kaupunki- ja maalaiskuntain			
	Keskuslainakassan, 10 kpl.	50,000	50,000	
			592,966 70	
	Pankkitili.			
	Privatbanken i Helsingfors, säästökassa-			
	tilillä	327,205 85	209,426 12	
	Suomen Kauppapankki Osakeyhtiö, tal-			
	letustilillä	10,000	10,000	
			219,426 12	

	Yhdistelmä:			
	Kiinteistö	40,000	40,000	
	Velkakirjat	2,810,129 76	2,781,527 09	
	Obligatsioonit	255,983 56	503,449 56	
	Osakkeet	592,966 70	592,966 70	
	Pankkitili	337,205 85	219,426 12	
		Smk. 4,036,285 87	4,137,369 47	
	Korkoja, maksamattomia	66,091 97	63,860 82	
	Kassa	21,581 91	449 56	
	Yhteensä Smk.	4,123,959 75	4,201,679 85	

Vuoden korkotulot, kaikkiaan Smk. 237,834: 06, jakaantuvat seuraavasti:

Mariankadun talo N:o 22	—	3,900 27
Venäl.-Holl. 5 % kons. obl.	136 66	
Helsingin kaup. 5 % obl.	838 37	
” ” 4½ % obl.	10 69	
” ” 4 % obl.	800 —	
Osakeyhtiö Tornatorin 5 % obl.	570 —	
Suomen Kiinteistöpankin 5 % lainaa	10,000 —	
Suomen kaupunki- ja maalaiskuntain Keskuslaina- kassan 5 % lainaa	1,000 —	13,355 72
Yhdyspankin osakkeet	290 70	
Pohjoismaiden Osakepankin osakkeet	18,166 85	
Helsingin Makasiinosakeyhtiön osakkeet	16,264 —	
Suomen kaupunki- ja maalaiskuntain Keskuslaina- kassan osakkeet	2,375 —	
Helsingin Panttiosakeyhtiön osakkeet	456 —	37,552 55
Velkakirjat	163,970 58	
Säästökassakorko	18,225 98	
Pankkitalletusten korko	828 96	183,025 52
	Smk. — —	237,834 06

mikä vastaa kiinteistöstä 9,75 %, obligatsioneista 4,97 %, osakkeista 6,36 % sekä velkakirjoista ja pankkitileistä 5,51 %. Kaikkien rahastojen korkokanta, mikäli ne eivät ole erikseen sijoitetut, on 5,993 %.

Vuoden varrella on rahastojen korko- ja pääomavaroista maksettu:

kaupungille vaivashoitoa varten	Smk. 9,094: 10	
” kunnallissairaala varten	” 769: 10	
” kansakouluja varten	” 10,220: 10	
” ”Turvikin“, ”Turstenin“ ja ”Al- pin“ kunnossapitoon	” 4,293: 50	
” aikaisemmin toimitettuihin Ma- riankadun talon N:o 22 korjauksiin	” 2,594: 21	Smk. 26,971: 01
	Siirros	Smk. 26,971: 01

	Siirros	Smk.	26,971: 01
apurahoiksi varattomille	Smk.	18,254: 03	
varattomien synnyttäjäin avustukseksi	”	6,153: —	
eläkkeiksi kuolleiden poliisikonstaapelien leskille ja lapsille	”	8,850: 02	
Rouvasväenyhdistyksen lastenkodin voi- massapitoon	”	867: 50	
apurahoiksi varattomille kansakoululapsille lasten työhuoneitten voimassapitoon	”	17,560: 70	
Lastenhoitoyhdistyksen lastenmajan voi- massapitoon	”	16,273: 25	
Mariayhdistyksen iäkkäitten palvelijattarien kodin voimassapitoon	”	4,055: 45	
Raajarikkoisten avustamisyhdistykselle	”	2,559: 65	
Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistyk- selle	”	7,545: 74	
„Maitopisara“ yhdistykselle	”	1,538: 25	
„Toipumakoti“ yhdistykselle	”	307: 65	
Helsingin Ukkokoti-yhdistykselle	”	922: 95	
Kaupunkilähetykselle	”	7,007: 40	
myötäjäisiä ja myötäjäiskirjojen korkoja kansakouluista päässeille oppilaille	”	723: 60	
taideteosten ostamiseksi kansakouluihin ..	”	7,788: 65	
stipendeiksi kouluoppilaille	”	2,460: —	
matka-apurahaksi	”	15,690: —	
kansakouluoppilasten kesäsiirtoloita, koulu- puutarhoja y. m. varten	”	2,000: —	
yhdistykselle „Puita köyhille“	”	9,142: 98	
legaatteja ja eläkkeitä	”	189: 57	” 129,890: 39
		<u>13,052: 55</u>	
		<u>Yhteensä Smk. 169,913: 95</u>	

Paitsi niitä rahastoja, joiden korkotulot lahjoituskirjoihin pantujen ehtojen perusteella tai muiden sopimusten nojalla toistaiseksi menevät eri henkilöille, ei seuraavia rahastoja vielä ole käytetty lahjoittajien määräämiin tarkoituksiin:

Pääoma jouluk.
31 p:nä 1915

Helena Kristina Åkermanin
rahasto turvattomien naisten
kodin perustamista varten .. Smk. 29,333: 05

Vaivaishoitohallitus
määrää, milloin rahastoa
ruvetaan käyttämään.

	Pääoma jouluk. 31 p:nä 1915	
<i>Sanomalehtimyyjään joululahjarahasto</i>	Smk. 2,434: 41	} Kasvuutetaan toistaiseksi.
<i>Ven. hyväntekeväisyysseuran rahasto Viaporin suomalaisista kansakoulua varten</i> ..	„ 448: 10	
<i>Tullivahtimestarinleski Maria Lovisa Gumbergin testamenttirahasto</i>	„ 6,634: 05	
<i>Kivitehtailija K. V. Bergmanin rahasto</i>	„ 59,980: 73	
<i>Ida Ekmanin avustusrahas- hasto kivuloisia kotimaisia laulutaitelijoita varten</i>	„ 2,620: 06	
<i>Rahasto kunnan uimahal- lin rakennuttamiseksi Helsin- kiin</i>	„ 11,750: 70	
<i>Oopperalaulaja Hjalmar Freyn stipendiorahasto</i>	„ 1,090: 92	

Rahastojen vuotuiset tulot ja menot sekä niiden tila vuodenvaihteessa näkyvät tarkemmin seuraavilla sivuilla olevasta taulukosta.

Helsingissä tammikuulla 1916.

Iwar Timgren.

	Siirtosumma vuodesta 1914		1915 vuoden				Siirtosumma vuoteen 1916	
			Tulot		Menot			
	<i>Sim.</i>	<i>7ml.</i>	<i>Sim.</i>	<i>7ml.</i>	<i>Sim.</i>	<i>7ml.</i>	<i>Sim.</i>	<i>7ml.</i>
I. Vaivashoidon hyväksi lahjoitettuja rahastoja.								
<i>Joh. Sederholmin perill. rah.</i>	2,057	14	—	—	—	—	2,057	14
<i>Nath. Heidenstrauchin rahasto</i>	1,028	57	—	—	—	—	1,028	57
<i>C. J. Nordenstamin rahasto . .</i>	1,142	86	—	—	—	—	1,142	86
<i>Jakob Daniel Weckströmin rahasto</i>	4,800	—	—	—	—	—	4,800	—
<i>Suomen Vapaamuurariosastojen rahasto</i>	8,160	—	—	—	—	—	8,160	—
<i>Kansalaiskassan rahasto</i>	4,828	57	—	—	—	—	4,828	57
<i>Helsingin kirkon köyhäinkassan rahasto</i>	2,148	57	—	—	—	—	2,148	57
<i>Viaporin koulu-, köyhäinhoitaja työhuonelaitoksen rah. . .</i>	8,022	86	—	—	—	—	8,022	86
<i>Lars Sederholmin rahasto</i>	571	43	—	—	—	—	571	43
<i>Carl Otto af Forselleksen rah.</i>	1,142	86	—	—	—	—	1,142	86
<i>Joh. Mobergin rahasto</i>	1,708	57	—	—	—	—	1,708	57
<i>I. A. Ehrenströmin rahasto</i>	1,142	86	—	—	—	—	1,142	86
<i>H. K. M. Nikolai I:n rahasto</i>	92,200	—	—	—	—	—	92,200	—
<i>H. K. M. Nikolai I:n ja Hänen Puolisonsa rahasto</i>	9,142	86	—	—	—	—	9,142	86
<i>Carolina Charlotta Schulinin rahasto</i>	2,000	—	—	—	—	—	2,000	—
<i>Adolf Ekholmin rahasto</i>	3,702	85	—	—	—	—	3,702	85
<i>Karolina Nyströmin rahasto</i>	4,000	—	—	—	—	—	4,000	—
<i>korko</i>	9,094	10	8,857	85	—	—	8,857	85
<i>Maksettu kaupunginkassaan . .</i>	—	—	—	—	9,094	10	—	—
II. Kuumesairaalan hyväksi lahjoitettuja rahastoja.								
<i>H. K. K. Nikolai Aleksandrovitšchin rahasto</i>	10,000	—	—	—	—	—	10,000	—
<i>Eugenie Soltikoffin rahasto . . .</i>	2,500	—	—	—	—	—	2,500	—
<i>korko</i>	769	10	749	15	—	—	749	15
<i>Maksettu kaupunginkassaan . .</i>	—	—	—	—	769	10	—	—
III. Kansakoulujen hyväksi lahjoitettuja rahastoja.								
<i>Wilhelm Elgin rah. köyhäinkoulua varten</i>	34,200	—	—	—	—	—	34,200	—
<i>Helsingin Tanssiseurau rahasto</i>	36,900	—	—	—	—	—	36,900	—
Siirros	241,263	20	9,607	—	9,863	20	241,007	—

Siirros	241,263 20	9,607 —	9,863 20	241,007 —
<i>Töölön sokeritehdasyhtiön rahasto</i>	5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko	4,682 40	4,560 70	— —	4,560 70
Maksettu kaupunginkassaan ..	— —	— —	4,682 40	— —
IV. Köyhäinhoidon rahastot, joiden tarkoitusta ei ole määrätty.				
<i>Carl Gustaf Hanellin rahasto</i>	5,200 —	— —	— —	5,200 —
korko	325 95	311 65	— —	311 65
<i>Gustava Katarina Brobergin rahasto</i>	571 44	— —	— —	571 44
<i>Paul Demidoffin rahasto</i>	2,765 71	— —	— —	2,765 71
<i>Ottiliana Palmbladın rahasto</i>	1,451 43	— —	— —	1,451 43
<i>Lovisa Oikelinin rahasto</i>	452 —	— —	— —	452 —
<i>Maria Kristina Matheizenin rahasto</i>	9,100 —	— —	— —	9,100 —
<i>Kristina Othmanin rahasto</i>	159 42	— —	— —	159 42
korko	892 15	869 —	— —	869 —
Maksettu kymmenelle varattomalle naiselle (Hanellin rahasto)	— —	— —	325 95	— —
Maksettu varattomille naisille apurahoina	— —	— —	892 15	— —
V. Köyhäinhoidon rahastot määrättyjä tarkoituksia varten.				
<i>Wilhelm Elgin rahasto kainoja köyhiä varten</i>	10,300 —	— —	— —	10,300 —
korko	633 75	617 30	— —	617 30
Maksettu apurahoina yhdeksälle eri henkilölle	— —	— —	633 75	— —
<i>Carl Sierckenin rahasto</i>	2,800 —	— —	— —	2,800 —
korko	172 25	167 80	— —	167 80
Apurahoja kolmelle varattomalle kauppiaanleskelle	— —	— —	172 25	— —
<i>Elsa Maria Lampan rahasto</i>	13,550 —	— —	— —	13,700 —
korko	737 17	812 05	— —	729 50
Maksettu yhdeksälle varattomalle naiselle	— —	— —	669 72	— —
<i>Hedvig Charlotta Gripenbergin rahasto</i>	11,200 —	— —	— —	11,200 —
korko	689 10	671 20	— —	671 20
Maksettu kymmenelle varattomalle naiselle	— —	— —	689 10	— —
Siirros	311,945 97	17,616 70	17,928 52	311,634 15

Siirros	311,945 97	17,616 70	17,928 52	311,634 15
<i>Aleksandran avustusrahas- to</i>	5,960 76	— —	— —	6,117 96
korko	200 —	357 20	— —	200 —
Maksettu kahdelle henkilölle apurahoina	— —	— —	200 —	— —
<i>Lisette Gardbergin rahasto</i> ..	1,000 —	— —	— —	1,000 —
korko	61 50	59 90	— —	59 90
Maksettu eräälle varattomalle kauppiaanleskelle	— —	— —	61 50	— —
<i>Adolf Fredrik Sierckin rahast.</i>	7,000 —	— —	— —	7,000 —
korko	489 32	419 50	— —	419 50
Maksettu 8 eri apurahana va- rattomille naisille	— —	— —	489 32	— —
VI. I. P. Crogeliuksen lastentalo- laitoksen rahasto	2,300 —	— —	— —	2,300 —
korko	141 50	137 85	— —	137 85
Maksettu Rouvasväenyhdis- tykselle	— —	— —	141 50	— —
VII. Kansakoulujen vaatetus- rahastot.				
<i>J. H. Lindroosin rahasto</i>	20,000 —	— —	— —	20,000 —
<i>J. E. Ollonqvistin rahasto</i> ..	12,000 —	— —	— —	12,000 —
<i>Pienempien kauppaporvarien yhdistyksen rahasto</i>	4,500 —	— —	— —	4,500 —
<i>Cronstedtin, Gutoffskyn ja Nybergin rahasto</i>	2,900 —	— —	— —	2,900 —
korko	20,000 —	— —	— —	20,000 —
<i>Mathilda Lindroosin rahasto.</i>	2,590 92	3,559 85	— —	3,559 85
Maksettu kansakoulujen talou- denhoitajalle varattomien oppilasten vaatetukseen käy- tettäväksi	— —	— —	2,590 92	— —
VIII. Hedvig Arnellin rahasto ..	18,300 —	— —	— —	18,300 —
korko	1,126 —	1,096 70	— —	1,096 70
Maksettu Rouvasväenyhdis- tykselle	— —	— —	726 —	— —
Maksettu uskolliselle palveli- jattarelle Wilhelmina Back- strömille	— —	— —	400 —	— —
Siirros	410,515 97	23,247 70	22,537 76	411,225 91

Siirros	410,515 97	23,247 70	22,537 76	411,225 91
X. Kansakoulujen stipendirahastot.				
<i>Helsingin säästöpankin rah.</i>	9,900 —	— —	— —	10,050 —
<i>Helsingin Anniskeluosakeyh-</i> <i>tiön rahasto</i>	17,000 —	— —	— —	17,000 —
<i>H. K. M. Aleksanteri II:n sti-</i> <i>pendirahasto</i>	30,000 —	— —	— —	30,000 —
korkoja	3,432 09	3,410 —	— —	3,398 48
Takaisinannet. säästöönpanoja	— —	126 39	— —	— —
Talletettu säästöpankkiin kan-	— —	— —	3,420 —	— —
sakoulunoppil.stipendeiksi .				
XI. Klara Wilhelmina Törmälän rahasto	41,600 —	— —	— —	41,600 —
korko	2,559 65	2,493 10	— —	2,493 10
Maksettu Mariayhdistykselle .	— —	— —	2,559 65	— —
XII. Kunnollisen palvelusväen pal- kitsemisrahasto	10,400 —	— —	— —	10,450 —
korko	7 22	623 28	— —	580 50
XIII. Helsingin Anniskeluosake- yhtiön stipendirahasto alempia käsi- työläiskouluja varten	3,000 —	— —	— —	3,000 —
korko	196 40	179 80	— —	206 20
Maksettu stipendinä	— —	— —	170 —	— —
XIV. Anna Sara Arosinin testa- menttirahasto	81,500 —	— —	— —	82,100 —
korko	4,638 24	4,819 30	— —	4,707 54
Maksettu elinkautisia 100 mar-	— —	— —	4,150 —	— —
kan apurahoja varattomille				
naimattomille naisille				
XV. I. A. I. Pippingskiöldin rahasto	100,000 —	— —	— —	100,000 —
korko	6,153 —	5,993 15	— —	5,993 15
Maksettu Lastenhoitoyhdistyk-	— —	— —	6,153 —	— —
selle				
Siirros	720,902 57	40,892 72	38,990 41	722,804 88

	Siirros	720,902 57	40,892 72	38,990 41	722,804 88
XVI.	Axel Fredrik Laurellin stipendira­hasto	3,088 86	— —	— —	3,088 86
	korko	— 70	— —	— —	— 70
XVII.	Carl Rosengrenin rahasto	18,000 —	— —	— —	18,000 —
	korko	1,162 70	1,078 75	— —	1,141 45
	Maksettu alempiin kansakoulu­ihin stipendeinä	— —	— —	1,100 —	— —
XVIII.	Helsingin iltakoulun ra­hasto	21,300 —	— —	— —	21,600 —
	korko	2,032 25	1,276 50	— —	1,008 75
	Maksettu Taideteollisuusyhdis­tykselle	— —	— —	2,000 —	— —
XIX.	Alexandra Kiseleffin rahasto	10,000 —	— —	— —	10,000 —
	korko	615 30	599 30	— —	599 30
	Maksettu kaupunginkirjanpi­täjä Oscar Paldanille	— —	— —	615 30	— —
XX.	Maria Charlotta Olanderin rahasto	111,000 —	— —	— —	111,000 —
	korko	8,502 95	4,255 05	— —	8,155 32
	Tuloja kiinteistöstä	— —	3,900 27	— —	— —
	Maksettu Raajarikkoisten avus­tamisyhdistykselle	— —	— —	5,908 74	— —
	Maksettu kaupunginkassaan ..	— —	— —	2,594 21	— —
XXI.	Senaattorinrouva Julie Thilénin rahasto	255,700 —	— —	— —	255,700 —
	korko	19,081 40	18,308 39	— —	18,308 39
	Maksettu Työhuoneyhdistyk­selle	— —	— —	15,350 30	— —
	Siirros	1,171,386 73	70,310 98	66,558 96	1,171,407 65

Siirros	1,171,386 73	70,310 98	66,558 96	1,171,407 65
Maksettu Mikkelin läänin kuvernöörille jaettavaksi apurahoina sikäl. varattomille naisille	—	—	3,731 10	—
XXII. Silfvius-puolisojen lahjoitusrahasto	90,000	—	—	90,000
korko	5,537 70	5,393 70	—	5,393 70
Maksettu kaupunginkassaan ..	—	—	5,537 70	—
XXIII. Fr. J. von Beckerin rahasto	546,580	—	—	575,000
korko	4,240 77	32,714 45	—	4,295 22
Maksettu eläkkeenä neiti Augusta von Beckerille sekä vuokratrahoina	—	—	4,240	—
XXIV. Adolf Holmgrenin lahjoitusrahasto turvattomia äitejä ja lapsia varten	33,913 89	—	—	35,678 29
korko	—	2,032 45	—	—
Maksettu rouva M. Thölgrenin kuolinpesälle	—	—	268 05	—
XXV. Kuolleitten poliisikonstaapeliensa leskien ja lasten avustusrahasto	172,000	—	—	173,030
korko	9,537 81	10,308 20	—	9,965 99
Maksettu kuolleitten poliisikonstaapeliensa leskille ja lapsille eläkkeinä yhteensä ..	—	—	8,850 02	—
XXVI. Emilia Olivia Gustavsonin ja Athalida Wilhelmina Ingmanin lahjoitusrahasto	11,760	—	—	11,760
korko	723 60	704 80	—	704 80
Maksettu Kaup.lähetykselle ..	—	—	723 60	—
Siirros	2,045,680 50	121,464 58	89,909 43	2,077,235 65

Siirros	2,045,680 50	121,464 58	89,909 43	2,077,235 65
XXVII. Lina Borgströmin lahjoitusrahastot.				
<i>Kansakoululasten ravitsemisrahasto</i>	15,000 —	— —	— —	15,000 —
korko	922 95	898 95	— —	898 95
<i>Kainojen köyhäin rahasto</i> ..	5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko	307 65	299 65	— —	299 65
Maksettu apurahoina kahdelle varattomalle naiselle	— —	— —	307 65	— —
Maksettu Lasten työhuoneyhdistykselle	— —	— —	922 95	— —
XXVIII. Emilia Olivia Gustavsonin rahasto	28,300 —	— —	— —	28,500 —
korko	244 96	1,696 —	— —	140 96
Maksettu 100 markan suuruisina apurahoina varattomille naisille	— —	— —	1,600 —	— —
XXIX. H. K. M. Keisarinna Aleksandran rahasto lastenmajan voimassa pitämistä varten ..	12,200 —	— —	— —	12,200 —
korko	750 65	731 15	— —	731 15
Maksettu Lastenhoitoyhdistykselle	— —	— —	750 65	— —
XXX. Aurora Demidoffin myötäjäsrahasto.				
Pääoma	245,019 64	— —	— —	253,161 79
Maksamattomia myötäjäisiä ..	52,642 84	— —	— —	53,642 84
S:n myötäjäsikirjojen korkoja	182 86	— —	— —	154 29
korot	— —	16,902 23	— —	— —
Maksettu myötäjäisiä	— —	— —	5,500 —	— —
S:n myötäjäsikirjojen korkoja ..	— —	— —	2,288 65	— —
XXXI. Sanomalehtimyyjien joululahjarahasto	2,296 76	— —	— —	2,434 41
korot	— —	137 65	— —	— —
Siirros	2,408,548 81	142,130 21	101,279 33	2,449,399 69

Siirros	2,408,548 81	142,130 21	101,279 33	2,449,399 69
XXXII. Helsingin vastaiselle ukkokodille lahjoitettuja rahastoja.				
<i>Oskar Finnen rahasto</i>	144,450	—	—	144,450
<i>Carl Lindhin y. m. rahasto</i>				
<i>Seurusteluklubin rahasto</i>				
<i>G. Sundebergin rahasto</i>				
<i>Theodor Holmströmin rahasto</i>				
<i>Joh. Gust. Wilckmanin rahast.</i>				
<i>Johanna Cecilia Sundströmin rahasto</i>				
<i>J. Al. Söderströmin rahasto</i>				
<i>E. J. Willstedtin rahasto</i>				
<i>Erik Lindroosin rahasto</i>				
<i>K. H. Renlundin rahasto.</i>				
korot	7,657 40	8,657 10	—	8,657 10
Maksettu taloudenhoitajatar E. Wolffille	—	—	650	—
Maksettu Helsingin Ukkokotiyhdistykselle	—	—	7,007 40	—
XXXIII. Maria Bergmanin testamenttirahasto	10,000	—	—	10,000
korke	615 29	599 30	—	599 30
Maksettu apurahoina 6 eri henkilölle	—	—	615 29	—
XXXIV. Helena Kristina Åkermanin rahasto	27,674 50	—	—	29,333 05
korke	—	1,658 55	—	—
XXXV. Karl Magnus Kullmanin rahasto	5,000	—	—	5,000
korke	307 65	299 65	—	299 65
Maksettu kansakouluoppilaitten kesäsiirtolain kustantamiseksi	—	—	307 65	—
Siirros	2,604,253 65	153,344 81	109,859 67	2,647,738 79

	Siirros	2,604,253 65	153,344 81	109,859 67	2,647,738 79
XXXVI. Augusta Hammarlundin rahasto		1,000 —	— —	— —	1,000 —
korko		61 50	59 90	— —	59 90
Maksettu Lastenhoitoyhdistykselle		— —	— —	61 50	— —
XXXVII. Mortimer Steniuksen avustusrahasto		43,320 —	— —	— —	43,320 —
korko		2,665 45	2,596 15	— —	2,596 15
Maksettu lahjoittaj. sukulaisille		— —	— —	2,665 45	— —
XXXVIII. Karl Knut Galetskin rahasto köyhien ruotsalaisten kansakoululasten ravitsemiseksi		43,750 —	— —	— —	44,000 —
korko		2,384 05	2,621 95	— —	2,371 95
Maksettu varattomien kansakouluoppilaitten ravitsemiseksi		— —	— —	2,384 05	— —
XXXIX. K. H. Renlundin stipendiorahasto		197,500 —	— —	— —	199,000 —
korko		7,617 64	9,693 10	— —	8,610 74
Maksettu stipendeinä		— —	— —	7,200 —	— —
XL. Carl Fridolf Ekholmin stipendiorahasto		78,100 —	— —	— —	81,000 —
korko		7,255 90	4,680 55	— —	6,876 45
Maksettu legaatteina		— —	— —	2,160 —	— —
XLI. Mathilda Ekholmin lahjoitusrahasto		55,350 —	— —	— —	55,350 —
korko		3,243 30	3,189 05	— —	3,189 05
Maksettu Lastenhoitoyhdistykselle		— —	— —	3,243 30	— —
XLII. Venäläisen hyväntekeväisyysseuran rahasto Viaporin suomalaista kansakoulua varten		422 75	— —	— —	448 10
korko		— —	25 35	— —	— —
	Siirros	3,046,924 24	176,210 86	127,573 97	3,095,561 13

Siirros	3,046,924 24	176,210 86	127,573 97	3,095,561 13
XLIV. Hedvig Falckenin lahjoitusrahasto	5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko	307 65	299 65	— —	307 30
Maksettu stipendeinä	— —	— —	300 —	— —
XLV. Elise Heinzen lahjoitusrahasto	1,000 —	— —	— —	1,000 —
korko	61 50	59 90	— —	59 90
Maksettu palvelijatar W. Willbergille	— —	— —	61 50	— —
XLVI. Anna Sinebryhoffin lahjoitusrahasto	165,700 —	— —	— —	166,800 —
korko	8,971 84	9,930 65	— —	8,922 21
Maksettu kansakouluille	— —	— —	8,880 28	— —
XLVII. Johan Gustaf Wilckmanin rahasto Sörnäsän kansakoulua varten	15,000 —	— —	— —	15,000 —
korko	922 95	898 95	— —	898 95
Maksettu Sörnäsän kansakoulun johtokunnalle	— —	— —	922 95	— —
XLIX. Aug. Grönvikin rahasto Helsingin kaupungin köyhien hyväksi	25,000 —	— —	— —	25,000 —
korko	1,538 25	1,498 25	— —	1,498 25
Maksettu Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistykselle	— —	— —	1,538 25	— —
L. Muurarimest. Alex. Ärtin rahasto.				
<i>Koulupuutarharahasto</i>	104,650 —	— —	— —	105,300 —
korko	12,917 17	6,271 85	— —	10,011 34
Maksettu kansakouluille	— —	— —	3,500 —	— —
" kaupunginkassaan	— —	— —	4,237 98	— —
" vesijohtotöistä	— —	— —	789 70	— —
"Yhdistyksen taidetta kouluihin" rahasto	10,000 —	— —	— —	10,000 —
korko	2,565 96	599 30	— —	705 26
Maksettu taideteoksista	— —	— —	2,460 —	— —
Siirros	3,400,559 56	195,769 41	150,264 63	3,446,064 34

Siirros	3,400,559 56	195,769 41	150,264 63	3,446,064 34
„Maitopisara“ yhdistyksen rahasto	5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko	307 65	299 65	— —	299 65
Maksettu „Maitopisara“ yhdistykselle	— —	— —	307 65	— —
L.I. Dannström-puolisojen lahjoitus toipumakotia varten	15,000 —	— —	— —	15,000 —
korko	922 95	898 95	— —	898 95
Maksettu „Toipumakoti“ yhdistykselle	— —	— —	922 95	— —
L.II. Kesälomarahasto	5,000 —	— —	— —	5,000 —
korko	307 65	299 65	— —	299 65
Maksettu Helsingin Kansakoulujen opettaja- ja opettajatar-yhdistykselle	— —	— —	307 65	— —
L.III. Gustav Pauligin lahjoitusrahasto	50,000 —	— —	— —	50,000 —
korko	3,417 04	2,996 50	— —	4,413 54
Maksettu ylioppilas Armas Willamolle	— —	— —	2,000 —	— —
L.IV. Viola Lewinin testamenttirah.	147,941 45	— —	— —	155,307 80
korko	1,500 —	8,866 35	— —	1,500 —
Maksettu legaatteina	— —	— —	1,500 —	— —
L.V. Richard Heimbergerin pal-kintorahasto	43,600 —	— —	— —	44,730 —
korko	2,368 40	2,612 95	— —	2,351 35
Maksettu alempien käsityöläiskoulujen johtajalle	— —	— —	1,500 —	— —
L.VI. W. J. S. Westzynthiuksen testamenttirahasto	20,900 —	— —	— —	20,900 —
korko	1,285 95	1,252 55	— —	1,252 55
Maksettu apurahoina	— —	— —	1,285 95	— —
Siirros	3,698,110 65	212,995 01	158,088 83	3,753,017 83

Siirros	3,698,110 65	212,995 01	158,088 83	3,753,017 83
LVIII. Henrik Otto Kreugerin testamenttirahasto	1,060 —	— —	— —	1,060 —
korko	65 20	63 55	— —	63 55
Maksettu Marian turvakodille	— —	— —	65 20	— —
LIX. Selma Schulmanin rahasto	50,050 —	— —	— —	50,100 —
korko	2,927 55	2,859 09	— —	2,859 09
kurssivoittoa arvotuista obligationsioneista	— —	50 —	— —	— —
Maksettu kaupunginkassaan ..	— —	— —	2,927 55	— —
LXI. Hjalmar ja Mimmi Krojjeruksen lahjoitusrahasto	44,800 —	— —	— —	44,800 —
korko	2,717 30	2,684 85	— —	2,684 85
Maksettu kansakouluille	— —	— —	2,717 30	— —
LXII. Borgströmin lahjoitusrahasto „Alpin“ kunnossapitoon ..	22,200 —	— —	— —	22,200 —
korko	1,365 95	1,330 45	— —	1,330 45
Maksettu kaupunginkassaan ..	— —	— —	1,365 95	— —
LXIII. W. Wavulinin testamenttirahasto	15,000 —	— —	— —	15,000 —
korko	922 95	898 95	— —	1,220 73
Kirkkokonttori suorittanut lisäkorkoa	— —	229 48	— —	— —
Maksettu 9 henkilölle apurahoina	— —	— —	830 65	— —
LXIV. Karl Emil Tollanderin lahjoitusrahasto	25,236 —	— —	— —	25,236 —
korko	1,637 —	1,425 45	— —	1,425 45
Maksettu Raajarikkoisten auttamisyhdistykselle	— —	— —	1,637 —	— —
LXV. Helsingin lastentalon hyväksi lahjoitetut rahastot.				
<i>Oskar Öhrnbergin rahasto</i> ..	8,000 —	— —	— —	8,479 45
korot	492 25	479 45	— —	— —
Maksettu rva Natalia Häggille	— —	— —	492 25	— —
Siirros	3,874,584 85	223,017 28	168,124 73	3,929,477 40

Siirros	3,874,584 85	223,017 28	168,124 73	3,929,477 40
<i>Maria Lovisa Gumbergin rah.</i>	6,258 95	— —	— —	6,634 05
korot	— —	375 10	— —	— —
<i>K. V. Bergmanin rahasto</i>	52,815 48	— —	— —	55,980 73
korot	— —	3,165 25	— —	— —
LXVI. K. H. Renlundin stipendi- ja palkintorahasto käsiammatti- ja tehdastyöntekijöitä varten	50,200 —	— —	— —	50,540 —
korke	1,736 50	3,405 25	— —	4,801 75
LXVII. Ida Ekmanin avustusrah. kivuloisia kotimaisia laulutaiteilijoita varten	1,445 17	— —	— —	2,620 06
korke	— —	114 45	— —	— —
Rouva Ida Ekman maksanut	— —	1,060 44	— —	— —
LXVIII. Rahasto kunnan uima- hallin rakennuttamiseksi Helsinkiin	11,190 —	— —	— —	11,750 70
korke	— —	560 70	— —	— —
LXIX. Oopperalaulaja Hjalmar Freyn stipendirahasto	1,029 17	— —	— —	1,090 92
korke	— —	61 75	— —	— —
LXX. Aviopuolisojen Gustaf ja Ulrika Karolina Kajanderin testa- menttirahasto	5,000 —	— —	— —	5,000 —
korke	189 57	299 65	— —	299 65
Maksettu yhdistykselle „Puita köyhille“	— —	— —	189 57	— —
LXXI. J. Karppisen testamentti- rahasto varattomain kansakoulu- oppilaiden hyväväksi.	1,000 —	— —	— —	2,367 01
korke	33 33	74 90	— —	74 90
Kelloseppä J. F. Widemarkin konkurssipesä maksanut ..	— —	1,333 68	— —	— —
Siirros	4,005,483 02	233,468 45	168,314 30	4,070,637 17

Siirros	4,005,483 02	233,468 45	168,314 30	4,070,637 17
LXXII. Tohtorinrouva Emma Grefbergin rahasto	114,928 06	— —	— —	115,000 —
korko	3,548 67	6,689 05	— —	8,566 13
Maksettu 8 henkilölle apurahoina	— —	— —	1,599 65	— —
LXXIII. Nikolai August ja Maria Matilda Turdénin rahasto.				
Pankinjohtaja W. Wellingk maksanut	— —	5,000 —	— —	5,000 —
korko	— —	470 80	— —	470 80
LXXIV. Everstiluutnantti Wasilij Ignatjevitsch Tarnowskyn rahasto.				
Everstiluutnantti F. Karpow maksanut	— —	2,000 —	— —	2,000 —
korko	— —	5 75	— —	5 75
Yhteensä Smk.	4,123,959 75	247,634 05	169,913 95	4,201,679 85

Helsingin kaupungille lahjoitettuja rahastoja koskevia asiakirjoja.

VII. Kansakoulujen vaatetusrahastot.

Mathilda Lindroosin rahasto.

Lyhennysote.

Testamentti.

Täten ilmoitan viimeisen tahtoni olevan, että minun kuoltuani jäämistöni on käytettävä seuraavasti:

3) Sitten on jäämistöstäni alempana mainituille yhdistyksille, säätiöille ja henkilöille kohta minun kuoltuani annettava seuraavat rahamäärät:

d) Helsingin kaupungille kaksikymmentätuhatta (20,000) markkaa, jonka summan korot on vuosittain käytettävä kaupungin kansakoulujen varattomien oppilaiden vaatetusavuksi, puolet ruotsinkielisten ja toinen suomenkielisten kansakoulujen oppilaille;

Paremmaksi vakuudeksi olen sitä varten kutsuttujen todistajain läsnäollessa omakätisesti allekirjoittanut tämän testamenttini ja nimeni alle painanut sinettini.

Helsingissä, kesäkuun 28 päivänä 1913.

M. Lindroos
(sinetti).

Tarkoitusta varten kutsuttuina ja yhtäaikaan saapuvilla olevina todistajina vakuutamme, että neiti Mathilda Lindroos, jonka me henkilökohtaisesti tunnemme, on terveellä ja täydellä järjellä sekä vapaasta tahdosta ilmoittanut edellä olevan asiakirjan, jonka sisällys ainoastaan minulle, Karin Berggrenille, on tunnettu, sisältävän hänen, Mathilda Lindroosin, viimeisen tahtonsa ja testamenttinsa sekä sitten omakätisesti sen allekirjoittanut ja sinetillä varustanut. Helsingissä, kesäkuun 28 päivänä 1913.

Karin Berggren.
Prokuristi.

Clarissa Malmberg.
Fil. maist.

Alma Finander.
Leskirouva.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI.

Jouluk. 4 p:nä 1913.

N:o 812.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Tämän mukana palautuvassa läheteessä viime lokakuun 6 päivältä on Rahatoimikamarin käsketty antaa lausunto neiti Mathilda Lindroosin kuolinpesän selvitysmiesten Kaupunginvaltuustolle tekemän ilmoituksen johdosta, mikäli koskee neiti Lindroosin kirjallisessa testamentissa kesäkuun 28 päivältä kuluvaan vuotta antamia määräyksiä jäämistönsä käyttämisestä.

Tätä noudattaakseen on Rahatoimikamarilla, joka on hankkinut Rahatoimikonttorin lausunnon asiasta, kunnia ehdottaa, että mainittu 20,000 markan suuruinen rahasto, jonka korot on vuosittain käytettävä kaupungin kansakoulujen varattomain oppilaiden vaatetus-avuksi, puolet ruotsinkielisten ja toinen suomenkielisten kansakoulujen oppilaille, *Mathilda Lindroosin rahaston* nimisenä tilitetään erityisesti samaa tarkoitusta varten ennestään olevain rahastojen, nimittäin VII Kansakoulujen vaatetusrahastot kohdalla.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Knut Furuhjelm.

HELSINGIN
KAUPUNGINVALTUUSMIEHET.

Helsingissä,
 joulukuun 16 p. 1913.

N:o 531.

Rahatoimikamarille.

Rahatoimikamarin kirjelmässä kuluvaan joulukuun 4 päivältä N:o 812 tehdystä esityksestä on Kaupunginvaltuusto tänä päivänä pitämässään kokouksessa päättänyt kaupungin puolesta vastaanottaa neiti Mathilda Lindroosin kesäkuun 28 päivänä kuluvaan vuotta tehdyssä testamentissa kaupungille säädetyn lahjoituksen hoidettavaksi Rahatoimikamarin vastamainitussa kirjelmässä esitetyn ehdotuksen mukaisesti, sekä valtuuttaa Kamarin ryhtymään tarpeellisiin toimiin kaupungin mainittuun testamenttiin perustuvan oikeuden valvomiseksi; mikä Rahatoimikamarin tiedoksi ja noudatettavaksi täten ilmoitetaan.

Kaupunginvaltuuston puolesta:

Alfred Norrmén.

John Ugglä.

LXXIII. Nikolai August ja Maria Matilda Turdénin rahasto.

Lyhennysote.

Testamentti.

Täten olen tahtonut ilmoittaa viimeisen tahtoni olevan seuraavan:

Pesän säästövaroista lahjoitan:

a) Helsingin kaupungin viranomaisille kaksikymmentätuhatta (20,000) markkaa hoidettavaksi „Nikolai August ja Maria Matilda Turdénin rahastona“, jonka vuotuiset korot on käytettävä Helsingin kaupunkikunnasta kotoisin olevain köyhäin, ruotsia puhuvain kansakoululasten hyväksi, sillä ehdolla että puolisoni ja minun hautani kohtuullisesti hoidetaan ja pidetään kunnossa;

Helsingissä, huhtikuun 26 päivänä 1912.

Matilda Turdén.

Että leskirouva Matilda Turdén, jonka me henkilökohtaisesti tunnemme, on terveellä ja täydellä järjellä sekä vapaasta tahdosta omakätisesti allekirjoittanut edellä olevan, meille tiedoksi antamattoman testamentin, jonka hän on ilmoittanut ilmaisevan viimeisen tahtonsa, saamme yhtäaikaa läsnäolevina ja tarkoitusta varten erittäin paikalle kutsuttuina todistajina vakuuttaa. Helsingissä, huhtikuun 26 päivänä 1912.

Carl Sundman.
Pankinjohtaja.

I. Granberg.
Pankkivirkamies.

Vuonna 1914, toukokuun 14 päivänä on Rahatoimikamari Helsingin kaupungin puolesta valvonut tämän testamentin Helsingin Raastuvanoikeuden ensimmäisessä osastossa; todistaa, Helsingin Raatihuoneella niinkuin edellä.

Viran puolesta:
A. V. Lindberg.

HELSINGIN
KAUPUNGINVALTUUSMIEHET.

Helsingissä,
huhtik. 28 p:nä 1914.

Maistraatille.

N:o 184.

Sittenkun leskirouva Maria Matilda Turdén-vainaja oli kirjallisesti laaditussa testamentissaan lahjoittanut Helsingin kaupungin viranomaisille kaksikymmentätuhatta markkaa hoidettavaksi „Nikolai August ja Maria Matilda Turdénin rahastona“, jonka vuotuiset korot

käytettäisiin Helsingin kaupunkikunnasta kotoisin olevain köyhäin, ruotsia puhuvain kansakoululasten hyväksi, minkä ohessa lahjoituksen nauttimisehdoksi oli pantu, että testamentintekijän ja hänen puolisonsa haudat kohtuuden mukaisesti hoidetaan ja pidetään kunnossa, on Rahatoimikamari kirjelmässä kuluva huhtikuun 1 päivästä N:o 236 ehdottanut, että Rahatoimikonttori hoitaisi rahastoa Rahatoimikamarin valvonnan alaisena, vaarinottaen että kymmenesosa korkomäärästä lisätään pääomaan vuositulon pysyttämiseksi kohdallaan korkokannan laskeutumisenkin varalta ja rahaston karttumisen vakauttamiseksi, sekä että se osa koroista, jota varain käyttöehdotuksen mukaan ei anneta stipendeiksi, lisätään pääomaan. Korkovarain käyttöön nähden on Rahatoimikamari esittänyt, että kaupungin ruotsinkielisten kansakoulujen Johtokunta saisi niistä vuosittain antaa 300—400 markan suuruisia stipendejä näistä kansakouluista päässeille lahjakkaille ja muutoin hyvätapaisille köyhille lapsille, jotka edusmiehensä todistuksen mukaan aikovat pyrkiä ammattikouluun, kauppakouluun tai johonkin muuhun Johtokunnan hvväksymään oppilaitokseen, ja maksettaisiin stipendit lukukausittain 75—100 markan suuruisina erinä asianomaisen tarkastajan otettua selville, että stipendiaatti on ennen kahdenkymmenen vuoden ikää tullut oppilaitokseen ja hyvin käyttäytyen säännöllisesti ja menestyksellä siinä lukujaan jatkaa. Lisäksi on Rahatoimikamari esittänyt, että Kamari valtuutettaisiin ryhtymään toimenpiteeseen puheenalaiseen testamenttiin perustuvan kaupungin oikeuden valvomiseksi.

Asiaa tänä päivänä esiteltäessä on Kaupunginvaltuusto nähnyt hyväksi myöntyä edellä kerrottuun esitykseen muutoin, paitsi että lahjoituksen korkovarain vuotuista varaamista ei olisi toimitettava, koska se ei näy käyvän yhteen testamenttimääräyksen kanssa.

Minkä Kaupunginvaltuusto täten saa kunnian ilmoittaa Maistraatin tiedoksi sekä Rahatoimikamarin tietoon saatettavaksi.

Kaupunginvaltuuston puolesta:

Otto Stenroth.

Hjalmar Ekholm.

Sittenkun tšekäläinen Raastuvanoikeus allekirjoittaneen Schwanckin Rahatoimikamarille annetun haasteen jälkeen asiasta tekemän vaatimuksen johdosta on viime syyskuun 14 päivänä julistetussa päätöksessään määrännyt, että leskirouva Maria Matilda Turdénin laatima testamentti on siinä Helsingin kaupungille tehtyyn lahjoitukseen nähden oikaistava sikäli, että tämä lahjoitus on, siten vähennetyin määrin kuin suhteellisesti muihin ssman testamentin nojalla valvottuihin lahjoituksiin sen osalle tulee, oleva kuudesosa leskirouva Turdénin säästyneestä jäämistöstä, minkä ohessa oikeudenkäyntikulut asian laatuun nähden on kuitattu asianosaisten kesken, ilmoitamme me allekirjoittaneet täten tyytyvämmme Raastuvan-oikeuden edellä mainittuun päätökseen ja sitoutuu allekirjoittanut Schwanck sitä paitsi Helsingin kaupungille luovuttamaan neljäosan kaupungille testamentatusta summasta kaupungille tuomitun kuudesosan sijasta, mikä täten vakuutetaan.

Helsingissä, lokakuun 8 päivänä 1914.

Caesar Schwanck.

Herra Caesar Schwanckin omakätisen nimikirjoituksen todistavat:

Hj. Långström.

A. Ahlberg.

Edellä olevaan sopimukseen ilmoittaa Rahatoimikamari täten tyytyvänsä. Helsingin Rahatoimikamarissa niinkuin edellä.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Gustaf Lagerblad.

LXXIV. Everstiluutnantti Vasilij Ignatjevitsch Tarnowskyn rahasto.

Testamentti.

Suomennos lyhennysotteesta.

Nimeen Isän, Pojan ja Pyhän Hengen. Minä eronsaanut everstiluutnantti Vasilij Ignatjevitsch Tarnowsky määrään täten terveellä järjellä ja hyvällä muistilla, että irtaimis-toni, joka sijaitsee Helsingin kaupungissa Eerikinkadun talossa N:o 33, on myytävä julki-sella huutokaupalla, siitä kertyneet rahat käytettävä tuomioistuimen vahvistuksen hankkimi-seksi tälle testamentille ja, sittenkun menot on suoritettu, jällellä olevat rahat annettava Helsingin kaupungin vaivaistalolle.

Ruotsinkielisille Helsingin kaupungin köyhäin poikain ja tyttöjen kouluille on mak-settava parhaiden poika- ja tyttöoppilaiden hyväksi kaksituhatta markkaa, puolet kumpai-sellekin koululle; näiden rahain tulee olla pohjarahastona kumpaisessakin edellä mainitussa koulussa ja ainoastaan korot on vuosittain käytettävä poikain ja tyttöjen opetuksen hyväksi, mutta itse pääoma on säilytettävä jossakin pankissa kouluneuvoston tai Helsingin valistus-seuran harkinnan mukaan.

Tämän testamentin on sen tekijä, eronsaanut everstiluutnantti Vasilij Ignatjevitsch Tarnowsky omakätisesti kirjoittanut.

Helsingissä, heinäkuun 7/20 päivänä 1910.

Todistan, että eronsaanut everstiluutnantti Vasilij Ignatjevitsch Tarnowsky on terveellä järjellä ja hyvällä muistilla omakätisesti kirjoittanut ja allekirjoittanut tämän testamentin, minkä minä vaadittaessa olen valmis valalla vahvistamaan.

Vanhin lääkäri-välskäri Helsingin paikallisairaalassa, arvoviran kandidaatti.

Helsingissä heinäkuun 7/20 päivänä 1910.

Jakob Mihailovitsch Aristoff.

Todistan, että eronsaanut everstiluutnantti Vasilij Ignatjevitsch Tarnowsky terveellä järjellä ja hyvällä muistilla on omakätisesti kirjoittanut ja allekirjoittanut tämän testamentin, minkä minä vaadittaessa olen valmis valalla vakuuttamaan.

Nuorempi lääkäri-välskäri Helsingin paikallisessa sotilassairaalassa, arvoviran kandi-daatti. Helsingissä, heinäkuun 7/20 päivänä 1910.

Vladislav Antonoff Sikorsky.

HELSINGIN
KAUPUNGINVALTUUSMIENET.

Helsingissä,
tammik 20 p:nä 1914.

Maistraatille.

N:o 16.

Sittenkun Rahatoimikamari kirjelmässä viime joulukuun 18 päivästä N:o 866 oli Kaupunginvaltuustolle ilmoittanut, että nyttemmin kuollut everstiluutnantti Vasilij Ignatjevitsch Tarnovsky heinäkuun 7/20 päivänä 1910 laatimassaan kirjallisessa testamentissa oli muun muassa määrännyt, että tämän kaupungin köyhäin poikain ja tyttöjen ruotsinkielisille kouluille on parhaiten poika- ja tyttöoppilaitten hyväksi maksettava kaksituhatta markkaa, puolet kumpaisellekin koululle, jotka varat olisivat pohjarahastona kumpaisessakin edellä mainitussa koulussa ja ainoastaan korot vuosittain käytettäisiin poikain ja tyttöjen opetukseen, mutta itse pääoma hoidettaisiin jossakin pankissa kouluneuvoston tahi täkäläisen valistusseuran määräyksen mukaan, on Kaupunginvaltuusto asiaa tänä päivänä esiteltäessä, pääasiallisesti Rahatoimikamarin siinä tekemän ehdotuksen mukaisesti, nähnyt hyväksi, määrätä, että kaupunki vastaanottaa puheenalaiset rahat ja Kamari hoitaa niitä „Everstiluutnantti Vasilij Ignatjevitsch Tarnovskyn rahastona“ sekä että kaupungin ruotsinkielisten kansakoulujen johtokunta saa vuosittain korkovaroista antaa kaksi stipendiä kahdelle mainittujen koulujen varattomalle oppilaalle, pojalle ja tytölle, jotka ovat osottaneet kaikin puolin hyvää käytöstä ja parasta edistystä tiedoissa, sekä että tarkempain määräysten antaminen stipendien jaosta jätetään Kansakoulujohtokunnan tehtäväksi.

Minkä sekä että Rahatoimikamari samalla on valtuutettu ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin kaupungin edellä mainittuun testamenttiin perustuvan oikeuden valvomiseksi Kaupunginvaltuusto täten saa kunnian ilmoittaa Maistraatin tiedoksi sekä Rahatoimikamarin tietoon saatettavaksi.

Kaupunginvaltuuston puolesta:

Alfred Norrmén.

Hjalmar Ekholm.

Asiakirjoja Helsingin kaupungin 1915 vuoden tilien tarkastusta koskevassa asiassa.

HELSINGIN
MAISTRAATTI

*Helsingissä,
toukok. 13 p:nä 1916.*

N:o 53

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kaupungin 1915 vuoden tilejä ja hallintoa tarkastamaan valittujen tilintarkastajien Maistraattiin antama tilintarkastuskertomus ynnä sen oheinen selonteko Revisionikonttorin toiminnasta on Maistraatilla kunnia täten Herroille Kaupunginvaltuusmiehille lähettää.

Maistraatin puolesta:

R. F. Wrede.

Alfr. Tuominen.

Tilintarkastuskertomus vuodelta 1915.

Harvinaisella joutuisuudella on Rahatoimikamarin joulukuussa 1915 pankinjohtaja A. Norrménille ja kaupunginreviisori K. A. Wideniukselle antama tehtävä laatia alustava ehdotus kaupungin kassa- ja tililaitoksen uudistukseksi suoritettu. Jo lokakuun keskivaiheilla 1915 annettiin Rahatoimikamariin laaja mietintö tästä vuositilintarkastajain vuosikausia vaatimasta tärkeästä uudistuksesta. Tämä mietintö on meille toimitettu, mutta emme katso olevan aihetta siihen lähemmältä kajota. Lausumme ainoastaan toivomuksen, että mietinnön käsittelyä ei viivyteltäisi, vaan mikäli mahdollista asianomaisten toimesta joudu-

tettaisiin. Vielä ei Rahatoimikamari kuitenkaan ole antanut mietintöä Kaupunginvaltuustolle.

Vuositolintarkastajat katsovat kuitenkin tässä yhteydessä olevan huomauttaminen, että siten ehdotettua uudistusta suuremmalta tai pienemmältä osalta toimeenpantaessa kysymys Rahatoimikamarinkin uudesti järjestämisestä jälleen astuu etualalle ja vaatii välttämättä ratkaisua. Rahatoimikamarin ja sen konttorin asema kunnallishallinnon toimeenpanevana ja valvovana keskuselimenä vaatii saattamaan sen kykeneväksi suorittamaan tätä tehtävää vastaavan työmäärän. Rahatoimikamarin nykyinen järjestys ja kokoonpano eivät tätä salli. Tietoisena tästä on Rahatoimikamari itse tehnyt Kaupunginvaltuustolle esityksen Kamarin, sen kanslian ja konttorin perinpohjaisesta uudestijärjestämisestä. Tämä ehdotus on kuitenkin jätetty kaupungin kassa- ja tililaitoksen ehdotetun uudistuksen varaan. Vuositolintarkastajat haluavat huomauttaa, että kaupungin Rahatoimikamarin käytettävänä olevat työvoimat jo nykyään ovat riittämättömät suorittamaan sitä lisääntymistään lisääntyvää työmäärää, mikä Kamarilla on pitäessään silmällä kaupungin laajaa rahatointoa sekä valvoessaan sitä ynnä Rahatoimikonttoria niin, että Kamarin ja Konttorin välillä nykyään vallitseva dualismi kävisi mahdottomaksi. Tuskin missään kohden käy tätä lukeminen Rahatoimikamarin nykyisen puheenjohtajan, sihteerien ja jäsenten viaksi, sillä tälläkin alalla on kaupungin nopea kehitys tuominut kelvottomiksi ja mahdottomiksi ne muodot, mitkä vielä muutama vuosikymmen takaperin näyttivät riittävilä.

Vuositolintarkastajille annetun, Revisionikonttorin ohjesäännön mukaisen vuosikertomuksen konttorin toiminnasta vuonna 1915 on laatinut kaupunginreviisori K. A. Widenius, joka niinkuin tunnettu on etevällä tavalla ottanut osaa kaupungin kassa- ja tililaitosuudistusta koskevan mietinnön laatimiseen. Tässä selonteossa käsitellään seikkaperäisesti kaupungin budjetin kaikkia meno- ja tuloluokkia sekä annetaan huomiota ansaitsevia lausuntoja ja tehdään hyvin perusteltuja ehdotuksia, jotka monelta kohden käyvät yhteen vuositolintarkastajain sekä kuluvana että edellisinä vuosina tekemäin huomioiden kanssa, alleviivaavat heidän tekemäinsä muistutusten oikeutusta sekä osottavat, kuinka usein oikeutetuimmatkin, ilmeisesti väärän menettelyn oikaisua koskevat vaatimukset ovat kohdanneet ainoastaan juurtuneen tavan ja hitaisuuden aikaansaamaa sitkeää ja pitkällistä vastarintaa. Vaikkemme ole voineet yhtyä kaikkiin Revisionikonttorin lausuntoihin, olemme kuitenkin katsoneet olevan syytä sekä panna kertomuksemme oheen Revisionikonttorin antaman selonteon että sen asiajärjestykseen liittyen tässä viitata seuraaviin mainitussa selonteossa esitettyihin muistutuksiin, jotka meistä ovat näyttäneet erikoisesti ansaitsevan huomiota.

Saatuaan lisää työvoimia on Revisionikonttori entistä useammin voinut toimittaa kassantarkastuksia kaupungin kassalaitoksissa ja sen etuanninsaajain luona. Näistä kassantarkastuksista laaditut pöytäkirjat osottavat niiden tarpeellisuuden. Niinpä kantavat kaupungin eri sairaalain toimitsijat eräiltä potilailta

sairasmaksut edeltäpäin. Näitä etumaksuja, jotka voivat nousta tuhansiin markkoihin kuukaudessa, ei kuitenkaan merkitä toimitsijain varsinaisiin kassakirjoihin eivätkä ne tule näkyviin kaupungin pääkirjanpidossakaan, vaan panevat toimitsijat ne erikoisiin apukirjoihin. Tätä kaupungin virkamiesten kantamain varojen kirjanpitoa ei Revisionikonttori pidä järjestetylle kassa- ja tililaitokselle asetettavain vaatimusten mukaisena ja on sitä mieltä, että nykyinen menettely valvonnan kannaltakin on ehdottomasti hyljättävä sekä omansa helpottamaan vähemmän miellyttävän laatuista rahain käsittelyä. Vuositilintarkastajain pari vuotta takaperin tehtyä muistutuksen saman väärän menettelyn johdosta huomautettiin, että korjaus kohtaisi suuria kirjanpitoteknillisiä vaikeuksia, ja saivat he silloin ainoastaan aikaan, että suorittamatta olevat sairasmaksut merkittiin tileihin sarakkeen ulkopuolelle. Revisionikonttori, joka kohtasi samaa vastarintaa, teki Rahatoimikamarille esityksen asiasta, ja Kamari onkin nyttemmin hyväksynyt Revisionikonttorin ehdotuksen noudatettavaksi.

Tässä yhteydessä kannatamme Revisionikonttorin ehdotusta että Marian sairaalassa pidetty maksunpanojournaali, joka on sangen epäkäytännöllisesti järjestetty ja miltei mahdoton tarkastaa, olisi kokonaan järjestettävä ajanmukaisemmalle ja käytännöllisemmälle kannalle.

Kaupungin obligatsioonilainain kirjanpitoon nähden huomautetaan, että Rahatoimikonttori on asianomaisilta laina- ja korkotileiltä lopullisesti selvitettyinä poistanut pankkiin lainasopimusten nojalla obligatsioonien ja korkolippujen lunastamiseksi maksetut rahamäärät, vaikka pankit eivät ole antaneet lopputilitystä eikä kaupunginkassa saanut haltuunsa niitä obligatsioneja ja korkolippuja, joiden lunastamiseksi varat on annettu pankkien käytettäväksi. Kun obligatsioonilainoja täytyy pitää lopullisesti selvitettyinä vasta sitten, kun kaupunginkassa on saanut haltuunsa erääntyneet obligatsioonit ja korkoliput, olisi asianomaiset laina- ja korkotilit siihen asti pidettävä avoimina sekä pankit merkittävä velallisiksi tilittämättömään varain puolesta. Siten järjestettynä kaupungin kirjanpito niinkään olisi Rahatoimikonttorin vuosikertomuksen mukainen. Revisionikonttori mainitsee kaupunginkamreerin luvanneen muuttaa kirjanpitoa vastamainittuun suuntaan. Vuositilintarkastajat ovat sitä mieltä, että Rahatoimikonttori on velvoitettava ryhtymään mainittuun toimenpiteeseen.

Kolmannen pääluokan kohdalla olevain menojen joukossa huomataan Kaupunginvaltuuston tarverahain määrärahan taaskin osottautuneen liian alhaiseksi lasketuksi, niinkuin vuositilintarkastajat jo toukokuun 14 päivänä 1915 antamassaan, tosin vieläkin Kaupunginvaltuuston lopullista käsittelyä odottavassa tilintarkastuskertomuksessa rohkenivat edellyttää. Tosin on Valtuuston kanslia itselleen hankkinut 10,000 markan lisämäärärahan, mutta on sen lisäksi tarpeellista ilmoitusta tekemättä ylittänyt lisämäärärahan Smk:lla 3,815:43.

Vuositolintarkastajain viime tarkastuskertomuksessa oleva lausunto eri laistosten ja lautakuntain menettelystä ylittää budjettimäärärahat hankkimatta siihen

jälestäpäinkään lupaa on sikäli kantanut hyvää hedelmää, että useimmat laitokset ja lautakunnat vuonna 1915 ovat hankkineet tarvittavat lisämäärärahat sekä Kaupunginvaltuusto määrännyt, että Rahatoimikamarin tulee kuluvan vuoden alusta katsoa, ettei menoja osoteta maksettaviksi, jos myönnetty määräraha on ylitetty. Ainoastaan poliisilaitos sekä kaasu- ja sähkölaitos näyttävät vieläkin halua mainittavammin määrin ylittää budjetin menoerat ilmoitusta tekemättä.

Viidenteen pääluokkaan, palolaitos, nähden Revisionikonttori huomauttaa, että laitoksen kaikki menot suoritetaan Rahatoimikamarista palomestarille etuanteina maksetuilla varoilla. Kun palomestarin siten täytyy toimia laitoksen kassanhoitajana ja kirjanpitäjänä, vaikka melko suuren osan palolaitoksen menoista kävisi hyväksytyjen laskujen pohjalla maksaminen välittömästi kaupunginkassasta, on Revisionikonttori sitä mieltä, että palolaitoksen rahahallinnon kävisi ilman muuta mainittuun suuntaan uudestijärjestäminen, varsinkin kun palomestari siten ainakin osittain vapautuisi hänen varsinaiselle virkatoiminnalleen vieraista tehtävistä. Revisionikonttori lausuu käsityksensä ja vuositilintarkastajkin yhtyvät siihen, että etuantivaroja yleensä olisi myönnettävä ainoastaan semmoisia vähäisiä menoja varten, jotka on paikalla maksettava käteisellä.

Revisionikonttori toteaa edelleen, että on olemassa noin 28,000 markan suuruinen rahasto, joka vuosien varrella on kertynyt kaupungin hankkimain sairaankuljetusvaunujen ja -paarien vuokramaksuista. Kaupunginvaltuuston päätöksen nojalla saa Palotoimikunta määrätä siten kertyneiden varain käyttämisestä. Kun kuitenkin Palotoimikunta on päättänyt panna nämä varat rahastoon antaakseen siitä avustuksia palomiehistöille tai heidän jälkeläisilleen hellittävässä tapauksissa, ovat vuositilintarkastajat samoin kuin Revisionikonttorikin sitä mieltä, ettei tämä rahasto saa olla kaupungin yleisen hallinnon ja valvonnan ulkopuolella, vaan on pantava kaupungin tileihin ja saman valvonnan alaiseksi kuin muutkin kaupungin hallussa olevat rahastot.

Kahdenteentoista pääluokkaan, kaupungin teknilliset laitokset, nähden on Revisionikonttori tehnyt erinäisiä yksityiskohtaisia muistutuksia, joista vuositilintarkastajat ovat katsoneet tässä yhteydessä olevan kajoominen ainoastaan seuraaviin.

Kun kaupungin teknillisten laitosten Hallitus, olematta siihen valtuutettu, on erälle virka- ja palvelusmiehilleen suonut edun saada polttopuita asianomaisten laitosten polttoainevarastosta näiden laitosten alhaisesta omain kustannusten hinnasta, on Rahatoimikamari tämän johdosta päättänyt lähettää kirjelmän kaikille asianomaisille laitoksille ja lautakunnille. Vuositilintarkastajat pitävät samoin kuin Revisionikonttorikin tätä toimenpidettä tarpeellisena ja ovat sitä mieltä, että niinkään se maksuton valaistus, minkä sähkölaitoksen insinöörit ja eräät muutkin toimihenkilöt rahasäännön ulkopuolella saavat, ei ole periaatteelliselta kannalta puolustettavissa.

Sen johdosta että Revisionikonttorin mielestä tapa, miten sähkölaitos on

myöntäessään erinäisille henkilöille hinnanalennusta sähkövirran kulutuksesta soveltanut Kaupunginvaltuuston syyskuun 10 päivänä 1912 vahvistamaa sähkövoiman hintataksaa, ei ole Revisionikonttorin mielestä ollut mainitun taksan 5 ja 7 §:n säännösten mukainen, ovat vuositilintarkastajat hankittuaan asianomaisen laitoksen selityksen asiasta olleet sitä mieltä, ettei tämä muistutus puheena olevassa tapauksessa aiheuta heidän puoleltaan toimenpidettä.

Kun kaasutehtaan kustannukset sekalaisista ajotöistä vuonna 1915 ovat nousseet 10,000 markan vaiheille, joka summa on maksettu erinäisille kaasutehtaan käyttämille ajomiehille, alistavat vuositilintarkastajat harkittavaksi, eikö tämä menoerä olisi supistettavissa käyttämällä kaupungin omia hevosia ja sen palveluksessa olevia ajomiehiä.

Käsitellessään kolmattaatoista pääluokkaa huomauttaa Revisionikonttori, että „Rakennuskonttorin sekalaisen menojen“ kohdalla on Rahatoimikonttorin kirjanpidossa tili, johon on merkitty mitä erilaisimpia menoja, jotka vasta tilinpäätöstä tehdessä on jaettu eri työtilien kesken. Kun tällaisen kirjanpitotavan johdosta on aivan mahdoton vuoden varrella tarkastaa eri budjettimäärärahaihin käyttämistä sekä asianomaiselle työpäällikölle tarjoutuu suuria mahdollisuuksia toimittaa kustannusten jako oman mielensä mukaan eri tileillä jällellä olevain määrärahaihin suuruutta silmällä pitäen, lausuu Revisionikonttori toivomuksenaan, että mainitun laatuaisia väliaikaisia tilejä saisi käyttää ainoastaan, jos osottautuu aivan mahdolltomaksi heti maksuja suoritettaessa toimittaa lopullista jakoa.

Vuositilintarkastajat yhtyvät kaikkiin puolin tähän Revisionikonttorin käsitukseen.

Viidennentoista pääluokan kohdalla huomaamme, että taksoitusvarojen ja muiden tulojen poistoa ja palautusta varten oleva 300,000 markan määräraha on tälläkin kertaa ylitetty kokonaisella Smk:lla 344,481: 45. Tosin on vuositilintarkastajille tunnettua, että tämä seikka tällä kertaa tuntuvassa määrässä johtuu kaupungin vahingoksi ratkaistuista taksoitusvalituksista, mutta he ovat kuitenkin sitä mieltä että, niinkuin jo 1914 vuoden tilintarkastuksesta annetussa kertomuksessa huomautettiin, maksamatta jääneiden ja sentähden poistettujen taksoitusvarain kohoamistaan kohoavan summan syiden perinpohjainen tutkiminen olisi erittäin mielenkiintoinen. Tässä yhteydessä olisi niinkään tarkastettava, miten ulkona olevia saamia peritään ja tämän laatuaisia kaupungin saamia valvotaan.

Kaupungin kiinteistöjen hoito on jaettuna moniaiden henkilöiden kesken, joiden joukossa on semmoisiakin, joilla on muu pääasiallinen toimensa kaupungin palveluksessa, ja kaupunginkassalle koituu melko suuria kustannuksia näiden kiinteistöjen hoidosta. Revisionikonttori on sitä mieltä, että tässä järjestyksessä on olennaisia puutteita, erittäinkin mitä tulee asianomaisten henkilöiden asiantuntemukseen, sopivaisuuteen ja harrastukseen tämän laatuisten tehtävien hoitamisessa, ja kävisi Revisionikonttorin mielestä tämän työn keskittäminen yhden asiantuntevan ja johtavan henkilön hoitoon. Erinäisille kaupungin kiinteistölle

yhteinen tolaudenhoitajan toimi olisi sentähden perustettava ja sitä hoitamaan asetettava hyvin sopiva henkilö, jolla tämä toimi olisi yksinomaisena tehtävänä.

Vuositilintarkastajat, joilla tilintarkastuksen jatkuessa on ollut tilaisuus todeta, kuinka epätarkoituksenmukaisesti kaupungin kiinteistöjen nykyinen hoitojärjestelmä toimii, pyytävät ottamaan tämän asian perinpohjaisesti tutkittavaksi. Tässä yhteydessä lienee huomautettava, että kirjanpito ei kaikilta kohdin ole hyvin järjestetyssä budjettikirjanpidossa noudatettavain periaatteiden mukainen sekä että itse budjettikin on puutteellinen sikäli, että siihen ei ole pantu erikoisia menomomentteja puheena olevia kiinteistöjä varten.

Kaupungin tuloihin nähden ansaitsee mainitsemista, ettei kaupunki kertomusvuonnakaan ole saanut valtioapua kansakouluilleen ja kasvatuslaitoksilleen. Vuositilintarkastajat ovat lisäksi kiinnittäneet huomionsa Kaupunginvaltuuston asettaman muonitustoimikunnan menettelyyn ottaa omiksi ja halkokomitean tarpeiksi yksityispankista 5 %:n korolla lainaa, joka vuoden vaihteessa nousi lähes 4 miljoonaan markkaan, vaikka tarpeelliset varat olisi voitu antaa toimikunnan käytettäväksi kaupunginkassasta, jolla vuoden varrella oli pankkitilillä melko suuria määriä, nimittäin vuoden alussa Smk 4,465,846: 15 ja vuoden lopussa Smk 6,403,917: 96, osin juoksevan tilin korkoa vastaan, osin ja enimmäkseen ilman minkäänlaista korkohyvitystä.

Muonitustoimikunta, joka asetettiin Kaupunginvaltuuston maaliskuun 23 päivänä 1915 tekemän päätöksen johdosta, ei ole toiminnastaan eikä liiketoimituksistaan toistaiseksi antanut muuta selvitystä kuin kaksi tilinpäätöksen todisteiden joukossa olevaa summittaista tiliasemaa. Toimikunnan erikoistilejä ei ollut vuoden vaihteessa päätetty eikä niitä ole meille näytetty. Vuositilintarkastajat eivät kuitenkaan ole katsoneet olevan syytä tästä nyt tehdä muistutusta.

1914 vuoden tilintarkastuskertomuksessa ovat vuositilintarkastajat maininneet sen kulkutautisairaalan rakennustoimikunnan viaksi luettavan menettelyn, että toimikunta oli luvatta ylittänyt määrärahoja. Kaupunginvaltuuston toista vuotta takaperin tätä kysymystä selvittämään asettama erikoisvaliokunta ei tietääksemme vielä ole ehtinyt työtään suorittaa.

Vuositilintarkastajat ovat samoinkuin Revisionikonttorikin panneet merkille, että useat laitokset ovat kuluvan vuoden määrärahoista panneet maksettaviksi viime vuoden menoja. Kun tätä ei käy pitäminen oikeana, lienee lähempiä määräyksiä asiasta annettava.

Omituisuutena mainittakoon edelleen, että kustannukset Kivelän kirkkorakennuksen sisustamisesta, Smk 8,786: 28, jota tarkoitusta varten määrärahaa ei ole milloinkaan ollut, edelleen siirtyvät kaupungin varojen joukossa samoinkuin vuosina 1913 ja 1914, olematta varoja menon suoritukseen osotettu.

Tavanmukaisella täsmällisyydellä ja joutuisuudella on teknillisten laitosten sekä kaupungin kulkutautisairaalan ylilääkärin kertomukset julkaistu ja vuositilintarkastajille toimitettu. Rahatoimikonttorin kertomus on vasta viime huhtikuun

24 päivänä saapunut käsiimme. Muut laitokset ja lautakunnat eivät näy yrittävänkään saada vuosikertomuksiaan valmiiksi sinä aikana, jolloin vuositilintarkastajat kokoontuvat.

Kaupungin irtaimen omaisuuden inventtaajat ovat meille osotetussa kirjelmässä huomauttaneet, että kaupungin irtaimen omaisuuden inventtaus on voimassa olevan johtosäännön mukaisesti toimitettu sekä ettei syytä muistutukseen ole ollut. Kuitenkin huomauttavat inventtaajat, että kaupungin kaasu- ja sähkötehdas ovat panneet vuoden varrella ostettua arvotonta kalustoa inventtaarioihin.

Kaupungin todelliset menot olivat vuonna 1915 kirjain mukaan Smk 22,943,767: 12 lasketun määrän Smk:n 22,189,215: 84 sijasta. Tuloja oli Smk 24,032,166: 75 lasketun määrän Smk:n 22,189,215: 84 sijasta. Tulojen lisääntymistä ovat etusijassa edistäneet maksetut tontinlunastukset sekä teknilliset laitokset. Menopuolella huomataan rahäsääntöön panematon, mutta Kaupunginvaltuuston päätöksen johdosta arvaamattomiin kurssitappioihin y. m. varattu summa 1,000,000 markkaa.

Meille esitetyllä otteella Maistraatin istunnossa viime tammikuun 10 päivänä tehdystä pöytäkirjasta on näytetty, että kassasäästö joulukuun 31 päivänä toimitetussa kaupunginkassan ja kruununkassan katsastuksessa oli yhteensä Smk 412,404: 95 ja piti yhtä Rahatoimikonttorin kassakirjan näyttämän saldon kanssa. Kaupungin omistamat, tiliasemassa Smk:n 450,441: 46 arvoiksi merkityt obligatsioonit olemme lukeneet, minkä ohessa olemme todenneet, että vuoden vaihteessa oli erinäisiin pankkeihin talletettuna kaikkiaan Smk 6,403,917: 96.

Kaikki kertomusvuoden varrella lunastetut, kaupungin eri lainoihin kuuluvat obligatsioonit ja korkoliput on Revisionikonttori lukenut ja kaupunginreviisorin läsnäollessa pannut hänen sinetillään lukittuihin ja sisällyksen merkinnällä varustettuihin kääroihin, jotka sitten on talletettu Rahatoimikonttorin holviin. Vuositilintarkastajat ovat hyväksyneet tämän menettelyn.

Kaupungin hoidettavina olevain lahjoitusrahastojen kirjat ja tilit olemme tarkastaneet ja oikeiksi havainneet, minkä ohessa olemme laskeneet ja tarkastaneet niihin kuuluvat velkakirjat, obligatsioonit, osakkeet ja pankkikirjat, jotka kaikki on havaittu tilikirjain kanssa yhtäpitäviksi. Erittäin suotavaa olisi, että julkaistaisiin uusi, täydennetty laitos vuonna 1895 julkaistua lahjoituskirjakokelmaa sekä lahjoitusrahastojen hoitoa koskevia Kaupunginvaltuuston päätöksiä.

Olemme niinkään läpikäyneet ja tarkastaneet Rahatoimikamarin säilössä olevat velka- ja vuokrakirjat sekä kaupungin omistamat Helsingin Raitiotie- ja Omnibusosakeyhtiön ja Helsingin Makasiiniosakeyhtiön osakkeet ynnä Helsingin Telefooniyhdistyksen osuustodistukset.

Vuonna 1876 otetun vesijohtolainan sekä 1882 vuoden uutisrakennus- ja järjestelylainan hoidosta pannaan säädetyt, kaupungin Revisionikonttorin laatimat kertomukset tämän oheen.

Rahatoimikonttorin antamassa kertomuksessa kaupungin tileistä ja tilinpäätöksestä vuodelta 1915 olevat numerotiedot kaupungin tuloista ja menoista on havaittu kirjain kanssa yhtäpitäviksi.

Mikäli olemme voineet havaita, on tilinpäätös oikea.

Tilintarkastuksessa on allekirjoittanut Wellingk toiminut puheenjohtajana, ja on tilintarkastustyö ollut jaettuna siten, että alempana mainittujen meno- ja tuloluokkain tarkastuksen ovat pääasiallisesti suorittaneet:

menoluokkain I, II, III, paitsi 4, 5 ja 6, XIV ja XV sekä tuloluokkain I, II, III, IV, VII, X ja XI allekirjoittaneet von Troil ja Wellingk;

III, 4, 5, 6, V ja XIII menoluokan sekä V ja IX tuloluokan allekirjoittaneet Hougberg ja Leander;

VII, VIII, IX, X ja XI menoluokan sekä VI tuloluokan allekirjoittaneet Kauppila, Schildt ja Öller;

IV, VI ja XII menoluokan sekä VIII tuloluokan allekirjoittaneet Hult, Jalava ja Routamo.

Helsingissä, toukokuun 12 päivänä 1916.

Verner Wellingk.

Verner Hougberg.

Werner Hult.

Aarne Kauppila.

Väinö Leander.

Alfred Schildt.

W. von Troil.

Väinö Jalava.

Albin Routamo.

Uno Öller.

Kertomus Helsingin kaupungin 1876 vuoden vesijohtolainan hoidosta vuonna 1915.

Tarkastettuaan Keisarillisen Senaatin toukokuun 17 päivänä 1876 antaman päätöksen mukaisesti Helsingin kaupungin vesijohdon lunastamiseksi otetun 5 %:n obligatsioonilainan kirjanpitoa ja hoitoa vuonna 1915, saa Helsingin kaupungin Revisionikonktori tässä antaa seuraavan tilintarkastuskertomuksen:

Marraskuun 1 päivänä 1915 arvottiin obligatsioneja yhteensä 51,100 markan määrä, nimittäin:

Litt. A. 1,000 Smk N:rot 13, 70, 76, 145, 185, 190, 253, 280, 281, 282, 289, 309, 312, 347, 353, 397, 469 = 17 kpl.

Litt. B. 500 Smk N:rot 5, 15, 55, 106, 128, 145, 163, 226, 261, 289, 290, 332, 334, 342, 361, 383, 384, 411, 421, 432, 462, 497, 518, 543, 561, 566, 608, 624, 637, 685, 717, 743, 760, 827, 847, 884, 919, 931, 960, 980, 1,023, 1,090, 1,097, 1,112, 1,114, 1,158, 1,164, 1,169, 1,452, 1,491, 1,494 = 51 kpl.

Litt. C. 200 Smk N:rot 36, 37, 48, 135, 149, 176, 231, 249, 255, 267, 302, 333, 352, 355, 359, 379, 399, 412, 414, 454, 465, 501, 503, 617, 618, 646, 669, 679, 740, 766, 778, 832, 899, 912, 925, 946, 958, 960, 1,079, 1,106, 1,158, 1,172, 1,240 = 43 kpl.

Kaupungin vastattavana lunastamatta olevista obligatsioneista
oli jouluk. viimeisenä päivänä 1914 Smk 784,185:—

Vuonna 1915 lunastettiin:

Arvottuja obligatsioneja määrältään	Smk	45,090:—
sekä erääntyneiden obligatsioonien korko-		
lippuja	”	562: 50
		” 45,652: 50
Vastuusumma jouluk. viimeisenä 1915		Smk 738,532: 50

Vuoden päättyessä oli erääntyneitä, lunastamattomia obligatsioneja	Smk	12,995:—
Sitä vähennettyä lunastetut korkoliput ..	”	562: 50
		” 12,432: 50
on jällellä kuolettamatta		Smk 726,100:—

Erääntyneitä korkolippuja oli joulukuun viimeisenä 1914 yhteensä	Smk	1,355: —		
Vuonna 1915 lunastettavaksi erääntyneitä korkolippuja	”	37,522: 50	Smk	38,877: 50
Vuoden kuluessa lunastettiin korkolippuja	”	37,610: —		
Vuoden kuluessa vanhentuneita korkolippuja	”	562: 50	”	37,047: 50
<u>Lunastamattomia erääntyneitä korkolippuja on jälellä</u>			Smk	1,830: —

Kaikki lainaan kuuluvat, vuoden kuluessa lunastetut obligatsioonit ja korkoliput on Revisionikonttorissa luettu sekä allekirjoittaneen kaupunginreviisorin läsnäollessa sinetöity ja sisällyksen merkinnällä varustettuun kääreeseen pantuna jätetty säilytettäväksi Rahatoimikamarin holviin.

Muistutuksia lainan kirjanpitoa tai hoitoa vastaan ei Revisionikonttorilla ole tehtävänä.

Helsingin kaupungin Revisionikonttorissa maaliskuun 13 päivänä 1916.

K. A. Widenius.

Kertomus Helsingin kaupungin 1882 vuoden uutisrakennus- ja järjestelylainan hoidosta vuonna 1915.

Tarkastettuaan Helsingin kaupungin Keisarillisen Senaatin elokuun 4 päivänä 1882 antaman päätöksen johdosta uutisrakennus- ja järjestelytöitä varten otetun 4 1/2 %:n obligatsioonilainan kirjanpidon ja hoidon vuodelta 1915 saa Helsingin kaupungin Revisionikonttori tässä antaa seuraavan tilintarkastuskertomuksen:

Kaupungin vastattavana lunastamattomista obligatsioneista oli joulukuun viimeisenä 1914	Smk	104,727: 50
---	-----	-------------

Vuonna 1915 lunastettiin:

Arvottuja obligatsioneja määrältään	Smk	104,435: —	
sekä erääntyneiden obligatsioonien korkolippuja	”	292: 50	” 104,727: 50

Kun kaikki liikkeessä olevat obligatsioonit nyttemmin on lunastettu, on tämä obligatsioonilaina siis tullut vuoden varrella maksetuksi.

Erääntyneitä korkolippuja oli joulukuun viimeisenä 1914 lunastamatta kaikkiaan	Smk	393: 75		
Vuonna 1915 lunastettavaksi erääntyneitä korkolippuja	”	2,047: 50	Smk	2,441: 25
Vuoden varrella lunastettiin korkolippuja joten, kun vähennetään erääntyneiden obligatsioonien korkoliput	”	2,587: 50		
	”	292: 50	”	2,295: —
on jäljellä lunastamattomia erääntyneitä korkolippuja			Smk	146: 25

Kaikki lainaan kuuluvat, vuoden varrella lunastetut obligatsioonit ja kupongit luettiin Revisionikonttorissa ja pantiin allekirjoittaneen kaupunginreviisorin läsnäollessa sinetöityyn ja sisällyksen merkinnällä varustettuun kääröön suljettuina säilytettäväksi Rahatoimikonttorin holviin.

Muistutuksia enempää lainan kirjanpitoa kuin hoitoakaan vastaan ei Revisionikonttorilla ole tehtävänä.

Helsingin kaupungin Revisionikonttorissa maaliskuun 13 päivänä 1916.

K. A. Widenius.

HELSINGIN KAUPUNGIN
REVISIONIKONTTORI.

*Helsingissä,
toukok. 5 p:nä 1916.*

Selonteko Revisionikonttorin toiminnasta vuonna 1915.

Kaupunginvaltuuston lokakuun 3 päivänä 1911 revisionikonttorille vahvistaman ohjesäännön 2 §:n mukaan on revisionikonttorin velvollisuus „pitää vuositilintarkastajain saatavana selonteko konttorin töistä kuluneena vuonna, ollen selonteossa myös mainittava revisionikonttorin tekemät muistutukset, erittäin ne, jotka ovat aiheuttaneet oikaisun, ja ne, joita ei ole loppuun käsitelty, sekä ehdotukset niiksi toimenpiteiksi, joita revisionikonttori katsoo tarpeelliseksi vuositilintarkastajille ehdottaa“. Tämän säännöksen täyttämiseksi on revisionikonttorilla täten kunnia herroille vuositilintarkastajille esittää puheena oleva selonteko, huomauttamalla että allekirjoittanut, kaupunginreviisori, on kaupungin kassa- ja tililaitoksen uudistuksen alustavan ehdotuksen laatimista varten nauttinut virkavapautta suurimman osan vuotta ja siis itsekohtaisesti varsin vähän voinut puuttua 1915 vuoden tilien yksityiskohtiin, minkätähden tämä kertomus pääasiassa perustuu revisionikonttorin muiden virkamiesten tilivuoden varrella tekemiin huomioihin. Kun revisionityö suurimman osan viime vuotta oli mikäli mahdollista kohdistettuna niihin laitoksiin, joissa kaupungin tilit hoidetaan, on asianomainen reviisori suullisesti esittänyt moniaita muistutuksia vähäpätöisemmistä seikoista, jotka on viivyttelemättä korjattu, minkätähden näitä muistutuksia ei ole revisionikonttorissakaan muistoon pantu. Eräistä muistutuksista, varsinkin semmoisista, jotka ovat aiheuttaneet kirjeenvaihtoa, ovat reviisorit pitäneet revisionipäiväkirjoja, jotka esitetään vuositilintarkastajain silmälätkäviksi, joten päästään toistamasta niiden sisällystä tässä. Revisionikonttorin kertomuksen käy siten rajoittaminen eräisiin laajakantoisempiin kysymyksiin, jotka vaativat erikoista lausuntoa tilintarkastajain puolelta.

Kaupungin kassa- ja tililaitos.

Kuluneena tilivuonna ei kaupungin kassa- ja tililaitoksen yleisessä järjestyksessä ole tapahtunut muutoksia, vaan on se entisellä kannallaan. Vuositilintarkastajat ovat useana vuonna vaatineet kaupungin tilien ja rahahallinnon perinpohjaista uudistusta ja tämän johdosta on tarkoitusta varten asetettu komitea laatinut mietinnön (Kaupunginvaltuuston pain. asiakirj. N:o 42 vuodelta 1915), joka annettiin rahatoimi-

kamariin viime lokakuun keskivaiheilla. Kun asia edelleen on kamarin käsiteltävänä, ei revisionikonttorilla mielestään nykyään ole syytä käydä sen enempää arvostelevaan nykyistä järjestystä, vaan tyytyy konttori viittaamaan puheena olevaan mietintöön, jota tarpeellinen kappalemäärä pidetään herrain vuositilintarkastajain saatavana siltä varalta, että he vastaisen uudistuksen vireillepanijoina katsoisivat olevan aihetta tilintarkastuskertomuksessa lausua mielensä komitean ehdotuksesta.

Erinäisiä järjestystä koskevia kysymyksiä.

Tarkastaessaan asianomaisten, erinäisiä alitilittäjiä lukuun ottamatta, kaikkiaan 39 etuanninsaajan antamia tilejä on revisionikonttori havainnut osin, että tilittäjien hallussa usein on ollut suurempi kassa kuin todellinen tarve olisi vaatinut, osin että maksuja suoritettaessa ylipäättään ei ole pantu tarpeellista huomiota siihen, että etuantivaroilla olisi maksettava ainoastaan vähäisiä menoja, etusijassa käsikaupassa kysymykseen tulevia. Esimerkkinä mainittakoon, että palolaitos, kansakoulut, sairaalat, vaivashoito y. m. maksavat etuantivaroilla melko suuria laskuja, jotka rahatoimikamari voisi tavallisessa järjestyksessä osottaa maksettaviksi suorastaan kaupunginkassasta. Paitsi että nykyinen menettely tuottaa kaupungille korkotappiota, on se lisäksi omansa helpottamaan sopimattomia yksityisiä liiketoimituksia, joita ei aina voida ehkäistä eikä ilmeikään saada revisionikonttorin toimittamissa kassantarkastuksissa. Parissa tapauksessa, jolloin etuannit ovat näyttäneet aivan tarpeettomilta, on revisionikonttori saanut aikaan, että asianomaiset on veloitettu antamaan lopputili. Kun revisionikonttori on sitä mieltä, että etuantien käyttämistä olisi mahdollisimman paljon rajoitettava sekä asianomaiset virastot ja lautakunnat veloitettava, kun se vaikeudetta voi käydä päinsä, lähettämään asianmukaisesti hyväksytyt laskut rahatoimikamariin maksettaviksi välittömästi kaupunginkassasta, on revisionikonttori tehnyt tästä esityksen rahatoimikamarille, samalla huomauttaen, että tällainen maksujen suoritustapa olisi tarpeellinen eritoten siihen nähden, että rahatoimikamarin on 1916 vuoden alusta Kaupunginvaltuuston päätöksen johdosta katsottava, että maksuja ei suoriteta, jos myönnetty määräraha on ylitetty, mikä valvonta tuottaa suunnattomia vaikeuksia, ellei maksuja tähänastista laajemmassa mitassa suoriteta välittömästi kaupunginkassasta. Revisionikonttori on tosin tietoinen siitä, että ehdotetun järjestyksen toimeenpano ei ole aivan helppo, ellei rahatoimikonttorin työvoimia tuntuvasti lisätä ja uusia työtapoja siellä oteta käytäntöön, mutta on katsonut olevansa velvollinen kiinnittämään rahatoimikamarin huomiota tähän asiaan, eritoten voidakseen siten jossain määrin jouduttaa rahatoimikamarissa nykyään lepäävän, kassa- ja tililaitoksen uudestijärjestämistä koskevan asian käsittelyä. Revisionikonttori ei ole toistaiseksi saanut tietää, mitä toimenpiteitä puheena oleva esitys lienee aiheuttanut.

Revisionikonttori on edelleen läpikäydessään erinäisten laitosten ja lautakuntain tilejä ja tilityksiä havainnut, että toisen kaupungin laitoksen toiselle asettamat laskut useinkin on maksettu käteisellä. Revisionikonttori puolestaan on sitä mieltä, että käteismaksu tuollaisissa tapauksissa on aivan tarpeeton, koska maksuerät varsin hyvin voisi kaupungin kirjanpidossa panna toisen laitoksen maksettavaksi ja vastavalla määrällä hyvittää toista. Tästä seikasta on revisionikonttori tehnyt useita huomautuksia, varsinkin kun joskus on sattunut, että joku etuanninsaaja odotellessaan tuollaista maksutilaisuutta on pitänyt hallussaan suurenlaista käteiskassaa. Jos-sain määrin onkin revisionikonttorin onnistunut saada muutosta puheena olevassa kohden aikaan, mutta edelleen tavataan moniaissa tilityksissä useita mainitun laatu-isiä käteissuorituksia. Tämän johdosta on revisionikonttori katsonut olevan aihetta esi-tyksen tekemiseen asiasta rahatoimikamarille, joka on tämän johdosta päättänyt asianomaisille laitoksille ja lautakunnille lähettää konttorin ehdottamaa sisällystä olevan kiertokirjeen.

Läpikäydessään osin kaupungin kassalaitosten ja osin etuanninsaajain maksamia laskuja, kuitteja y. m. on revisionikonttori havainnut, että ne virkamiehet, joiden on ollut puheena olevat tilitodisteet hyväksyttävä, varsin yleisesti ovat laiminlyöneet niihin merkitä sen budjetti- tai muun tilin, jota kaupungin kirjanpidossa olisi maksetta-valla määrällä rasitettava. Kun tämä vajanaisuus on aiheuttanut moniaita erhemer-kinnöitä ja niistä johtuvia siirtelyjä, jommoisista vuositilitarkastajatkin aikaisemmin ovat tilintarkastuskertomuksissaan muistuttaneet, on revisionikonttori tästä ilmoitta-nut rahatoimikamarille sekä kehottanut kiertokirjeessä velvoittamaan kaikki kau-pungin virkamiehet, joiden asiana on kaupunginkassasta maksettavain laskujen hy- hyväksyminen, kuhunkin hyväksytyyn laskuun tarkoin kirjoittamaan asianmukaisen kirjanpitotilin. Tämän johdosta onkin rahatoimikamari lähettänyt mainitun suun-taisen kiertokirjeen, ja on revisionikonttori luullut huomanneensa jonkin vertaista parannusta mainittuun suuntaan, mutta moniaita puutteellisuuksia on edelleenkin olemassa. Täydellinen järjestys puheena olevassa kohden saataneen aikaan vasta tililaitosuudistuksen toimeentultua.

Toiseenkin puheena olevia tilitodisteita koskevaan seikkaan lienee tässä yhtey-dessä kajottava. Varsin usein on revisionikonttorilla ollut aihetta huomauttaa erit-täinkin etuantivarain haltijoita siitä, että maksut on suoritettu epätäydellisiä ja puutteellisia kuitteja vastaan. Toisinaan ei ole kuitteja ollut ensinkään. Tuollaisissa tapauksissa on revisionikonttori ryhtynyt toimiin puutteen korjaamiseksi, mikäli mah-dollista on ollut. Mutta läpikäydessään kaupungin tileihin kuuluvia laajoja tilito-distekokoelmia tapaa joukottain laskuja, jotka on kuitannut jokin muu kuin laskun

antaja olematta selvitystä asianmukaisesta valtuudesta olemassa, taikka myös on kuitti kokonaan allekirjoittamatta ja vahvistettu ainoastaan toiminimen leimalla, jonka alla joskus on pari epäselvää nimikirjainta. Joskus niinkään tapaa laskuja, jotka tosin on asianmukaisesti allekirjoitettu, mutta joista puuttuu tunnustus maksun vastaanottamisesta (sana „kuitataan“). Revisionikonttori on miltei päivittäin huomauttanut asianomaisia tuollaisista puutteellisuuksista onnistumatta kuitenkaan saada mainittavia parannuksia aikaan. Saadakseen vihdoinkin asiat tässäkin kohden sille kannalle kuin hyvä tapa ja kunnan turvallisuus vaativat, on revisionikonttori aikonut laatia ja painosta julkaista eräitä järjestysohjeita kaupungin tilejä hoitavain virkamiesten noudatettaviksi.

Revisionityön jatkuessa on revisionikonttori sekä aikaisemmin että jälleen kuluvanakin vuonna havainnut olevan aihetta muistuttaa erinäisistä seikoista, jotka näyttävät viittaavan siihen, että kaupungin taloudenhoitoa ja tilejä koskevia kysymyksiä ei kaupungin viranomaisissa aina tutkita kyllin huolellisesti muodolliselta kannalta sekä että näiden päätösten tiedoksi saattaminen usein on puutteellinen ja yleensä käy sangen hitaasti. Käymättä tässä seikkaperäisemmin käsittelemään tätä ehkä jossain määrin mutkallista kysymystä on revisionikonttorin mielestä syytä asian valaisemiseksi tässä toistaa seuraava tämänvuotisessa revisionipäiväkirjassa oleva lausunto:

„Seuraavissa kohdin kauttaaltaan esiintyvä puute haittaa nykyistä järjestelmää, mitä tulee sekä asianomaisten viranomaisten päätöksen laatimiseen että niiden saattamiseen alempain lautakuntain, virastojen ja yksityisten toimihenkilöiden tiedoksi.

Usein on sattunut, että on tehty päätös taloudellisista kysymyksistä ja osotettu maksettavaksi tai myönnetty varoja osottamatta, mistä määrärahaista varat on otettava tai millä varoilla menot kulloinkin on maksettava tai myös millä tavoin viimeksi mainitut on käsiteltävä kaupungin tileissä. Tästä johtuu suorituksen toimittamisessa epävarmuutta, joka kylläkin on tullut näkyviin kaupungin kirjanpidossa. Jos päätökset koskevat suurempia rahamääriä, tehdään aikaa vieviä tiedusteluja asianomaisilta voimatta kuitenkaan aina saada varmaa tietoa, joka myöhemmin ei kaipaishi oikaisua y. m. Mutta jos on kysymys pienemmistä rahamääristä, pannaan nämä sangen mielivaltaisesti maksettaviksi milloin miltäkin tililtä. Näyttää olevan tarpeellista mainittujen vaikeuksien ja virheellisten merkintäin välttämiseksi, että kaikki viranomaiset päättäessään taloudellisista kysymyksistä antavat nämä määräyksensä tarkasti ja asiantuntevasti.

Nykyisen menettelyn mukaan ilmoitetaan Kaupunginvaltuuston päätökset kirjelmässä Maistraatille, joka kirjoitettuaan ne pöytäkirjaansa sen otteella saattaa ne rahatoimikamarin tiedoksi, ja taas rahatoimikamari samalla tavalla menetellen saattaa kansliansa toimesta pöytäkirjanotteissa päätökset kaupungin asianomaisten lautakuntain, laitosten tai muiden viranomaisten tiedoksi ja noudatettavaksi. Tavallisesti tulee

tietojen mennä edelleen näiden lautakuntain ja laitosten välityksellä niiden alaisille hallituksille ja virkamiehille saapuakseen sitten vihdoin asianomaiselle toimeenpanevalle elimelle. Kun tämä pitkällinen menettely vaatii runsaasti aikaa, tavallisesti vähintään kuukauden, mutta usein enemmänkin, viivästyvät tarpeelliset ja toisinaan kiireelliset asiat ja toimenpiteet sangen paljon. Voipi tosin sattua, että asianomaiset tavalla tai toisella hankkivat aikaisemmin tiedon päätöksistä ja sen nojalla ryhtyvät toimenpiteisiin, mutta useimmiten jäävät asiat niin kauan avonaisiksi suureksi haitaksi lähinnä toimeenpanevalle viranomaiselle tai muulle asialliselle, tai myös suoritetaan asiat tileissä satunnaisen harkinnan pohjalla ja korjataan myöhemmin, jos huomataan. On sattunut, että asianomaisille virkamiehille ei ensinkään ole ilmoitettu viranomaisten päätöksiä heitä tai heidän laitoksiaan koskevista taloudellisista asioista; onpa sattunut semmoistakin, että sanomalehtiselostukset ja -uutiset, jotka eivät aina ole läheskään luotettavia, ovat saaneet olla opastuksena raha- tai tilitoimituksissa. Tämän hitaasti toimivan ja muutoin puutteellisen järjestelmän haitat ovat osottautuneet erittäinkin kaupungin keskeisessä kassa- ja tililaitoksessa, rahatoimikonttorissa. Tämänkin konttori, vaikka se on osa rahatoimikamaria, saa vähitellen eristäytyneenä kamarista ja sen kansliasta samoinkuin muutkin enemmän tai vähemmän läheiset lautakunnat ja laitokset vasta tuollaisten edellä mainittujen pöytäkirjanotteiden kautta tiedon viranomaisten vieläpä rahatoimikamarinkin tekemistä päätöksistä, monastikin vasta sittenkun kamarin kanslian ja konttorin välillä on asioista ensin ollut kirjeenvaihtoa.

Kun sitä seikkaa että voimassa olevan kunnallisasetuksen 46 §:n johdosta maistraatti samassa pykälässä mainitussa tapauksessa on velvollinen kieltäytymään antamasta virka-apua kaupunginvaltuuston päätöksen täytäntöönpanoon ei tarvinne tässä ottaa lukuun, koska semmoista ei tapahdu käytännössä, näyttää edellä lausutun johdosta erittäin suotavalta ja tarpeelliselta, että ryhdytään järjestämään varsinkin verraten alemmille virastoille nopeampaa ja muutoin järkiperaisempää menettelyä viranomaisten, eritoten Kaupunginvaltuuston päätösten saattamiseksi toimeenpanevain elinten tai virkamiesten tiedoksi.“

Revisionikonttorin toimittamat kassankatsastukset.

Kuluneena tilivuonna on revisionikonttori ohjesääntönsä 5 §:n säännöksen johdosta toimittanut kassankatsastuksia kaupungin kassalaitoksissa ja asianomaisten etuanninsaajain luona. Tuollaisia katsastuksia on toimitettu kolmasti kaikissa kaupungin teknillisissä laitoksissa, kahdesti rahatoimikonttorissa ja suurempain etuanninsaajain luona sekä ainoastaan kerran pienempain etuanninsaajain luona. Näiden katsastusten kulusta on asianomainen toimitusmies laatinut pöytäkirjan, jossa niinkään mainitaan näissä tilaisuuksissa tehdyt muistutukset tai esitetyt toivomukset. Eräissä tapauksissa ovat nämä katsastukset aiheuttaneet tekemään erikoisia esityksiä

asianomaisille hallituksille. Jottei tämä kertomus paisuisi ylen laajaksi, pyydetään herroja tilintarkastajia tutustumaan kassankatsastuspöytäkirjoihin sekä revisionikonttorin kirjeenvaihtoon. Yhteen periaatteellisempaa laatua olevaan kysymykseen katsoo revisionikonttori olevan tässä yhteydessä kajoaminen.

Niinkuin erinäisissä kaupungin sairaaloissa toimitetuissa kassankatsastuksissa laaditut katsastuspöytäkirjat osottavat, kantavat toimitsijat eräiltä potilaita sairasmaksut edeltäpäin. Näitä etumaksuja, jotka eräissä sairaaloissa nousevat tuhansiin markkoihin kuukaudessa, ei kuitenkaan merkitä toimitsijain varsinaisiin kassakirjoihin, ei myöskään rahatoimikonttorissa hoidettuun kaupungin pääkirjanpitoon, vaan merkitsevät toimitsijat ne erinäisiin apukirjoihin. Kun tällaista kaupungin virkamiesten — tietenkin kaupungin vastuulla — kantamain varain kirjanpitoa ei käy pitäminen niiden vaatimusten mukaisena, joita hyvillä syillä on oikeutettu asettamaan järjestetylle kassa- ja tililaitokselle, on revisionikonttori, joka on sitä mieltä, että nyt noudatettu menettely jo valvonnan kannaltakin on ehdottomasti hyljättävä ja omansa helpottamaan vähemmän miellyttävän laatuista varain käsittelyä, vaatinut, että toimitsijat kukin pitäisivät ainoastaan yhtä kassakirjaa, josta käy selville koko heidän hoitamansa kassaliike ja siis puheena olevat edeltäpäin kannetut sairasmaksutkin. Näin menetellen puheenalaiset sairasmaksut niinkään tulisivat otetuiksi niihin tilityksiin, mitkä toimitsijat kuukausittain antavat rahatoimikonttoriin pantaviksi kirjaan ja sitten konttorin tileihin. Nykyään merkitään rästinä olevat edeltäpäin suoritettut sairasmaksut tilityksiin ainoastaan sarakkeen ulkopuolelle. Revisionikonttorin vaatimuksia ei kuitenkaan ole otettu huomioon, syystä että pudistus muka kohtaisi eräitä vaikeuksia kirjanpitoteknilliseltä kannalta. Kun ei revisionikonttori kuitenkaan ole voinut käsittää, että tuollaisia kirjanpitoteknillisiä vaikeuksia voisi olla, on konttori korjauksen aikaansaamiseksi tehnyt rahatoimikamariin esityksen asiasta.

Revisionikonttoriin nyttemmin saapuneen pöytäkirjanotteen mukaan on rahatoimikamari hyväksynyt konttorin ehdotuksen noudatettavaksi ensi kesäkuun 1 päivästä.

Kassankatsastuksiin nähden pyytää revisionikonttori muutoin huomauttaa, että tehokas tarkastus tietenkin vaatisi paljon taajempia katsastuksia, mutta että konttori verraten rajoitettujen työvoimainsa johdosta ei ole voinut muita tärkeitä tehtäviään laiminlyömättä harjoittaa tehokkaampaa toimintaa tässä puheena olevalla alalla. Viimeksi mainitusta syystä on konttori niinkään miltei kokonaan laiminlyönyt käsitellä kaupunginkassan hallussa olevia velkakirjoja ja muita arvopapereja, mutta on katsonut voivansa tehdä tämän ennemmin kuin sivuuttaa muita tehtäviä, koska puheena olevaan omaisuuteen nähden kuitenkin on tarkastus olemassa voimassa olevan kunnallisasetuksen 71 §:n säännöksen johdosta toimitetuissa katsastuksissa. Yhteen näistä katsastuksista on allekirjoittanut kaupunginreviisori ottanut osaa. Vastedes

aikoo revisionikonttori, sikäli kuin sen työvoimia lisätään, panna suurempaa huomiota kaupungin kassavarain ja arvopaperien katsastukseen.

Kun revisionikonttori on katsonut tehtäviinsä kuuluvan kaupunginkassan lunastamain obligatsioonien ja korkolippujen tarkastuksen, on konttori ne lukenut ja asianomaisiin kirjanpitotileihin ja erikoisluetteloihin vertaillut. Kun muistutuksen aihetta ei ole esiintynyt, ovat konttorin virkamiehet allekirjoittaneen kaupunginrevisiorin läsnäollessa panneet sekä obligatsioonit että korkoliput kääroihin, sulkien ne allekirjoittaneen sinetillä, minkä jälkeen allekirjoittanut on kääroihin kirjoittanut todistuksen niiden sisällyksestä. Vuositilintarkastajain voimassa olevan johtosäännön 2 §:n mukaan on mainittu työ vuositilintarkastajain tehtävä yhteisistunnossa. Huomattava on kuitenkin, että tämä johtosääntö on syntynyt ennen kaupungin revisionikonttorin perustamista, ja näyttää siltä, kuin tämän aivan koneellisen työn kävisi ilman muuta siirtäminen konttorille. Kun vuositilintarkastajain johtosäännön uudistus käynee tarpeelliseksi, sittenkun kaupungin kassa- ja tililaitoksen sekä siinä yhteydessä revisionikonttorinkin uudestijärjestäminen on toimeenpantu, sopisi silloin ottaa vastainmittu seikkakin huomioon. Muutoin ei revisionikonttorin vastakerrottu toimenpide suinkaan estä herroja vuositilintarkastajia, jos tarpeelliseksi katsovat, uudestaan lukemasta sinetöityjen käärojen sisällystä.

Kaupungin irtaimen omaisuuden katsastus.

Revisionikonttorin voimassa olevan ohjesäännön 4 §:n mukaan on revisionikonttorin velvollisuus olla apuna niissä kaupungin irtaimiston, työkalujen ja varastojen inventauksissa, joita kunnallisetustusten määräysten mukaisesti erittäin sitä tarkoitusta varten valitut henkilöt toimittavat. Tuollaista avustusta eivät Kaupunginvaltuuston valitsevat inventtaajat kuitenkaan ole vaatineet, minkätähden revisionikonttori ei ole puuttunut kaupungin irtaimen omaisuuteen laajemmalta kuin mitä juokseva tarkastustyö on vaatinut. Nykyään käytettävänä olevilla työvoimilla olisikin revisionikonttorin mahdoton tehokkaammin ottaa osaa kaupungin irtaimen omaisuuden katsastukseen. Voidakseen tässä kohden toimia menestyksellä olisi tämä tarkastus järjestettävä likimittäin sen ehdotuksen mukaisesti, mikä kaupungin kassa- ja tililaitoksen uudestijärjestämistä koskevassa mietinnössä on esitetty.

Kaupungin tilien yksityiskohtainen tarkastus.

Menot.

Ensimmäinen pääluokka.

I P. L.

Kaupungin velat.

I—IX.

a) *Obligationsilainat.*

Kaupungin vastuusumma liikkeessä olevista obligationsista
oli joulukuun viimeisenä 1914 Smk 62,556,664: 50

Vuonna 1915 lunastettiin:

arvottuja obligationsia määrältään	Smk	343,741: —	
sekä erääntyneiden obligationsien korko-			
lippuja	„	855: —	„ 344,596: —
Vastuusumma joulukuun 31 päivänä 1915	Smk	62,212,068: 50	

Vuoden päättyessä oli erääntyneitä obli-			
gationsia lunastamatta	Smk	316,570: —	
Poislukien lunastetut korkoliput	„	562: 50	„ 316,007: 50
on jälellä lunastamatta	Smk	61,896,061: —	

Erääntyneitä korkolippuja oli joulukuun			
viimeisenä 1914 kaikkiaan	Smk	863,697: 81	
Vuonna 1915 erääntyneitä korkolippuja	„	2,752,488: 19	„ 3,616,186: —
Vuoden varrella lunastettiin korkolippuja	„	838,043: 31	
Poislukien erääntyneiden obligationsien			
korkoliput	„	855: —	„ 837,188: 31
on erääntyneitä korkolippuja lunastamatta	Smk	2,778,997: 69	

Jos tätä rahatoimikonttorin kirjanpidon perusteella laadittua taulua vertailee konttorin julkaisemaan tilinpäätöskertomukseen, ei voi olla huomaamatta, että vuoden lopussa siirtyväin lunastamattomain obligationsien ja korkolippujen määrät eivät pidä kirjanpidossa ja kertomuksessa yhtä. Taulun mukaan oli nimittäin lunastamattomain

obligatsioonien arvo Smk 316,007: 50 ja korkolippujen Smk 2,778,997: 69, kun taas vastaavat luvut tilinpäätöskertomuksen mukaan ovat, edellinen Smk 508,824: 89 ja jälkimäinen 3,489,715: 88. Nämä toisistaan eriävät tiedot johtuvat siitä, että rahoituskonttori on asianomaisilta laina- ja korkotileiltä lopullisesti järjestettyinä poistanut lainasopimusten nojalla pankkiin obligatsioonien ja korkolippujen suorituksiksi maksetut rahasummat, vaikkeivät pankit ole antaneet lopputiliä eikä kaupunginkassa saanut haltuunsa niitä obligatsioneja ja korkolippuja, joiden lunastamiseksi varat on annettu pankkien käytettäväksi.

Revisionikonttorista näyttää siitä, kuin ei kaupungin kirjanpito puheena olevassa kohden olisi aivan oikea, koska obligatsioonilainoja täytyy pitää lopullisesti järjestettyinä vasta sitten, kun kaupunginkassa on saanut haltuunsa lunastettaviksi erääntyneet obligatsioonit ja korkoliput. Kunnes näin on tapahtunut, olisi asianomaiset laina- ja korkotilit pysyttävä avoimina sekä asianomaiset pankit merkittävä velallisiksi tilittämättömäin varain puolesta. Siten järjestettynä kaupungin kirjanpito niinkään, niinkuin luonnollista olisi, pitäisi yhtä painosta julkaistun tilinpäätöskertomuksen kanssa. Kaupunginkamreeri, jonka kanssa allekirjoittanut on neuvotellut asiasta, on luvannut vuonna 1916 muuttaa kaupungin kirjanpitoa mainittuun suuntaan.

Tarkastellessa kaupungin obligatsioonilainain hoitoa kiintyy huomio muutoin siihen verraten suureen obligatsioonien ja korkolippujen määrään, mikä on vuoden varrella jäänyt lunastamatta. Tämä on pääasiassa johtunut vallitsevasta sotatilasta, joka on saattanut mahdottomaksi kaupungin sitoumusten säännöllisen lunastuksen. Tätä tarkoitusta varten on kaupunginkassa kuitenkin antanut varoja erinäisten pankkien käytettäväksi. Tarkoitusta varten olevalla etuantitilillä siirtyi vuoden lopussa debetpuolella Smk 1,745,455: 76.

Sodan aikaiset erittäin korkeat rahakurssit ovat tuottaneet kaupungille tuntuva kurssitappiota, kaikkiaan Smk 89,610: 98. Odotettavain kurssitappioiden varalle siirtyi edelliseltä vuodelta aikaisemmin myönnettyä määrärahaa Smk 13,043: 29, minkä ohessa 1915 vuoden budjettiin oli sama tarkoitusta varten pantu 45,800 markkaa. Kurssierotukset ovat siis tuottaneet kaupungille lisämenoja Smk 30,767: 69, mihin lisäksi tulee Smk 71,349: 34, joka summa on siirretty vuoteen 1916 vuonna 1915 sattuneita, mutta vasta myöhemmin lopullisesti määrättäviä kurssitappioita varten. Paitsi puheena olevia kurssitappioita on kaupungin lisäksi ollut pääomaja kuponkiverosta helmikuun 1 päivänä 1915 annetun asetuksen johdosta obligatsioonilainoistaan maksettava kuponkiveroa Smk 110,319: 32.

Sekä puheena olevat kurssitappiot että kuponkivero on Kaupunginvaltuuston erinäisten päätösten johdosta tappioiden poistettu 1915 vuoden tilinpäätöksessä, minkä johdosta revisionikonttorin asiana ainoastaan on tästä vuositilintarkastajille ilmoittaa.

Kaikki obligatsioonilainoihin kuuluvat, vuoden varrella lunastetut obligatsioonit ja korkoliput on revisionikonttori lukenut sekä allekirjoittaneen kaupunginreviisorin

läsnäollessa sinetöityyn ja sisällyksen merkinnällä varustettuun kääroön pantuina antanut rahatoimikonttorin holviin säilytettäväksi.

b) *Muut lainat.*

X—XI.

Kaupungin muut velat, s. o. Vilhonkadun tontin ja talon N:o 1 a ostoa sekä Nybondaksen talon hallintaoikeuden lunastusta varten otetut lainat, on sovitulla tavalla kuoletettu. Mainittava on kuitenkin, että edellisen lainan kuoletussummaa ei ole pantu budjettiin, minkätähden se on pantu maksettavaksi itse lainatililtä, joka sisältyy kaupungin kirjanpitoon.

c) *Lainain korot y. m.*

XII.

1915 vuoden budjetissa en 75,000 markan arviomääräraha tilapäislainain, kaupunginkassan ja teknillisten laitosten välisen konttokuranttivelan y. m. korkoja varten. Rahatoimikonttorin tilien mukaan on tämä määräraha kuitenkin osottautunut riittämättömäksi, sillä se on ylitetty kokonaisella Smk:lla 115,894:26. Lisämeno on pääasiallisimmin johtunut siitä, että rahatoimikamarin saadakseen ulkomaista arvovastinetta osin teknillisten laitosten käytettäväksi ja osin ulkomailla olevain obligatsioonien ja korkolippujen lunastamiseksi täytyi ottaa Englannista ja Ruotsista tilapäislainoja suurempi määrä kuin alkuaan oli laskettu.

Puheena olevan menoeran oikeutusta vastaan ei revisionikonttorilla tietenkään voi olla mitään muistuttamista, mutta konttori katsoo kuitenkin olevan huomauttaminen, että lisämäärärahan olisi pitänyt voida Kaupunginvaltuustolta tähän tarkoitukseen hankkia, koska ei ollut mahdotonta hyvissä ajoin havaita, että myönnetty määräraha ei riittäisi.

Toinen pääluokka.

Kaupungin virastot.

Toiseen pääluokkaan kuuluvain tilien tarkastus on aiheuttanut ainoastaan harvalukuisia vähäpätöisiä muistutuksia.

2 P. L.
I—VI.

Tämän pääluokan kohdalla olevissa määrärahoissa on syntynyt ylijäämää Smk 15,312:28, jota vastoin yhtäkään määrärahaa ei ole ylitetty. Ainoastaan ulosotto-laitoksen tarverahojia varten budjettiin pantu 300 markan määräraha (2. P. L. V. 3.) osottautui riittämättömäksi, mutta Kaupunginvaltuustolta hankittiin 400 markan lisämääräraha (15 P. L. II. 55), josta kuitenkin vain Smk 351:05 käytettiin. Kaupunginvaltuuston käyttövaroista myönnettiin edelleen 200 markkaa (15 P. L. II. 68) yhden nuoremman oikeusraatimiehen viransijaisen palkkaamiseksi.

Kolmas pääluokka.

Kunnallishallinto.

3 P. L. I.

1—3.

Kaupunginvaltuusto.

Palkkauksia ja vuokraa varten olevista määrärahoista on jäänyt käyttämättä Smk 163: 21, jota vastoin tarverahain määräraha 35,000 markkaa, on osottautunut liian alhaiseksi lasketuksi. Valtuuston kanslia hankki sentähden 10,000 markan lisämäärärahan (15 P. L. II. 60), mutta tämäkään lisäys ei riittänyt, sillä määräraha on ilmoitusta tekemättä ylitetty kokonaisella Smk:lla 3,815: 43. Tämän ylitysmäärän kirjanpitoon nähden huomautettakoon, että rahatoimikonttori on sen merkinnyt samaan tiliin kuin lisämäärärahankin, vaikka konttori muissa samanlaatuisissa tapauksissa (esim. 3 P. L. V. 1.) on pysyttänyt vajauksen vakinaisella tilillä, mikä menettely näyttää revisionikonttorista luonnollisemmalta.

3 P. L. II.

1—3.

Rahatoimikamari.

Budjettiin pannuista määrärahoista on ainoastaan palkkausmääräraha riittänyt tarkoitukseensa, vieläpä antanut ylijäämääkin Smk 300: 04, jota vastoin tarverahain ja arvaamattomien tarpeiden määrarahat on ylitetty, edellinen Smk:lla 6,973: 50 ja jälkimäinen Smk:lla 198: 63. Kamarin tarverahain määrärahan ylittämistä on ilmoitus tehty Kaupunginvaltuustolle kuluvan vuoden helmikuulla, mikä ei kuitenkaan estä revisionikonttoria mielipiteenään lausumasta, että kamarin kanslian olisi tullut tilivuoden kuluessa pitää silmällä määrärahan käyttämistä sekä ajoissa pyytää lisämäärärahaa.

Tässä yhteydessä lienee mainittava, että kamari on määrännyt yhden vakinaisen virkamiehensä rahastajana avustamaan asiamiestä sekä tarverahoistaan osottanut 200 markkaa kuukaudessa rahastajan palkkaamiseksi. Niinikään on tarverahoista palkattu toinen vahtimestarinapulainen, jommoinen on osottautunut välttämättömäksi, koska rahastustehtäviä on annettu kamarin vahtimestarienkin toimeksi. Erityisen rahastajan palkkaamisesta on Kaupunginvaltuusto kokouksessaan viime helmikuun 22 päivänä lausunut, että kaupungin saamista periminen on asiamiehen tehtävä. Kun kuitenkin asiamiehen velvollisuutena oleva työmäärä näyttää menevän yli yhden henkilön voimain, olisi syytä ottaa harkittavaksi, eikö olisi tarpeellista järjestää asiamiehen virka uudestaan. Väliaikaisesti kävisi asian ehkä järjestäminen jakamalla työn sopivasti kanslian virkamiesten kesken, joista ainakin osa näyttää olevan vähemmän rasitettu, siitä päättäen että kamari on voinut eri palkkiosta antaa heidän suoritettavakseen ylimääräisiä hyvinkin paljotoisia tehtäviä.

Tilejä tarkastaessaan on revisionikonttori havainnut rahatoimikamarin usein antaneen milloin minkin verran „avonaisia“ maksumääräyksiä (esim. menotodisteet N:ot 297, 782, 788—791, 997—999, 1,233, 1,234, 1,436—1,440, 1,445, 1,669, 3,789, 4,347, 4,359, 4,450, 5,528, 7,142, 7,414, 7,861 ja 8,679) oheen panematta asianmukaista laskua, luetteloa tai ylipäättään tietoa saadusta vastikkeesta, jommoista menettelyä revisionikonttori ei voi pitää oikeana. Varsin usein on sitä paitsi sattunut, että rahatoimikamarin tilimääräykset ovat olleet vääriä (esim. menotodisteet N:ot 2,742, 4,347, 6,071, 6,072, 7,861 ja 8,588), mikä ei kuitenkaan ole estänyt sitä, että tilitodisteet monessa tapauksessa on rahatoimikonttorin kirjanpidossa pantu maksettaviksi oikeilta tileiltä.

Rahatoimikonttori.

3 P. L. III.
1—2.

Tarkastellessa revisionipäiväkirjaa mikäli rahatoimikonttoria koskee huomaa tilitodisteissa koko joukon puutteellisuuksia tilimerkintöihin, kuittaukseen y. m. nähden, mitkä ehdottomasti kaipaivat korjausta vastaisuudessa. Huomiota ansaitsevat niinkään erheviennit, jotka tosin on myöhemmin korjattu, mutta joista ainakin suuren osan olisi pitänyt voida välttää huolellisesti hoitamalla kirjanpitotyötä.

Rahatoimikonttorille myönnetyt määrärahat ovat osottautuneet riittämättömiksi, minkä johdosta Kaupunginvaltuustolta on hankittu 6,000 markan lisämääräraha (15 P. L. II. 63). Tästä lisämäärärahasta kuitenkin säästyi Smk 490: 78.

Liikennekonttori.

3 P. L. IV.
1—4.

Liikennekonttorin menotilejä tarkastaessaan ei revisionikonttorilla ole ollut aihetta tehdä muistutuksia. Liikennekonttorille myönnetyistä määrärahoista on liikenteen vähenemisen johdosta säästynyt kaikkiaan Smk 18,916: 65.

Satamakonttori.

3 P. L. V.
1—4.

Satamakonttorinkaan menot eivät ole aiheuttaneet muuta muistutusta kuin että palkkausmääräraha on, vaikka Kaupunginvaltuusto oli myöntänyt 4,000 markan lisämäärärahan (15 P. L. II. 54), ilmoitusta tekemättä ylitetty Smk:lla 910: 55. Muissa määrärahoissa on sitä vastoin syntynyt säästöä yhteensä Smk 787: 57.

3 P. L. VI.
1—7.

Kaupungin yleisten töiden hallitus ja rakennuskonttori.

Tämän luvun kohdalla myönnettyistä määrärahoista on momentit 1, 4, 5 ja 6 ilmoitusta tekemättä ylitetty kaikkiaan Smk:lla 2,605: 57, jota vastoin muiden momenttien kohdalla olevista määrärahoista on säästynyt kaikkiaan Smk 4,853: 37.

3 P. L. VII.
1—4.

Tilastokonttori.

Virheenä lienee huomautettava, että tilastokonttorin tarverahoista on tilivuoden varrella pantu maksettavaksi erinäisiä korvauksia vieraiden laitoksien tai tilastokonttoriin kuulumattomain henkilöjen suorittamasta tilastotyöstä. Nämä menot olisi sopivammin voinut panna maksettavaksi ylimääräisten apulaisten palkkausmäärärahasta. Vastedes kävisi ehkä erikoisen määrärahan hankkiminen tätä tarkoitusta varten.

Vuoden varrella on lisämäärärahoja hankittu 2,200 markkaa palkkauksiin (15 P. L. II. 41) ja 700 markkaa tarverahoihin (15 P. L. II. 42). Viimeksi mainitusta määrärahadista on säästynyt Smk 9: 62.

3 P. L. VIII.
1—2.

Rakennustarkastus.

Mainita sopii, että Kaupunginvaltuusto on tilivuoden varrella lopullisesti käsitellyt kysymyksen rakennustarkastuksen uudestijärjestämisestä niiden muistutusten johdosta, joita revisionikonttori oli tehnyt kaupungin 1913 vuoden tilejä tarkastaessaan. Kaupunginvaltuuston tekemiin päätöksiin nähden viitataan Valtuuston painetuihin asiakirjoihin N:o:ihin 20 ja 55 sekä esityslistaan N:o 16 (asia N:o 8) vuodelta 1915.

Rakennustarkastusta varten myönnettyistä määrärahoista on säästynyt kaikkiaan Smk 4,551: 75.

3 P. L. IX.
1—2.

Revisionilaitos.

Revisionilaitoksen tileistä ei revisionikonttorilla ole aihetta lausua mieltänsä, mutta katsoo konttori kuitenkin olevan ilmoittaminen, että tarverahain määräraha on ylitetty Smk:lla 47: 39, syystä että konttorin tarverahoista on maksettu erinäisiä tililaitosuudistuksen toimeenpanemisesta johtuneita kustannuksia, joita ei ollut otettu lukuun 1915 vuoden budjettiehdotusta laadittaessa eikä myöskään alkuaan ollut aikomus panna revisionikonttorin maksettaviksi.

*Taksoitusvalmistelukunta.*3 P. L. X.
1—3.

Vuoden varrella on tarverahoista maksettu kaksi 1914 vuoden laskua, yhteensä 930 markkaa. Tätä summaa ei kuitenkaan ole pantu mainitun vuoden tileihin, jommoista menettelyä ei käy pitäminen oikeana, koska se on omansa salaamaan määrärahan ylityksen.

Taksoitusvalmistelukunnan määrärahoista on säästynyt kaikkiaan Smk 881: 32. Eräästä vuoden varrella myönnetystä 1,500 markan lisämäärärahasta (15 P. L. II. 47) on sitä paitsi säästynyt Smk 27: 60.

Holhouslautakunta.

3 P. L. XI.

Lautakunnan tilit eivät ole aiheuttaneet muistutuksia. Lautakunnan määrärahoista on säästynyt 21: 25.

*Kunnan työväliytöstoimisto.*3 P. L. XII.
1—3.

Toimiston tilejä vastaan ei revisionikonttori ole havainnut olevan muistuttamisen syytä. Mainittava on kuitenkin, että polttoaineiden ja tarveaineiden määrärahat on ylitetty kaikkiaan 37 markalla.

*Kasvatuslautakunta.*3 P. L. XIII.
1—3.

Kasvatuslautakunnan budjetissa olevat määrärahat ovat kaikkien momenttien kohdalla osottautuneet riittäviksi. Säästöä on kaikkiaan Smk 1,682: 87. Revisionikonttorilla ei ole maksettuja menoja vastaan mitään muistuttamista.

*Helsingin kaupungin museolautakunta.*3 P. L. XIV.
1—4.

Havaittuaan että lautakunnan hallussa olevat kaupunginkassasta nostetut etuanti-varat eivät olleet tarpeellisia on revisionikonttori vuoden varrella ryhtynyt toimenpiteeseen museon johtajan velvoittamiseksi antamaan lopputilin.

Lautakunnan tilien johdosta on revisionipäiväkirjassa muutoin huomautettu, että maksetut laskut ovat olleet ylen summittaisia, mikä on vaikeuttanut tarkastusta.

Lautakunnan polttoaineiden y. m. määräraha on ylitetty Smkalla 20: 81, jota vastoin muita määrärahoja on säästynyt kaikkiaan Smk 1,038: 88.

3 P. L. XV.

1—4.

Sosiaalilautakunta.

Kunnan työväenasuntojen puhtaanapidon y. m. kustantamiseksi on Kaupunginvaltuusto vuoden varrella myöntänyt 1,240 markan lisämäärärahan (15 P. L. II. 57). Tämä määräraha on kuitenkin ylitetty 460 markalla. Menoluokan 3 momentin kohdalla oleva vakinainen määräraha on niinikään ylitetty Smk:lla 248: 24. Muissa määrärahoissa sitä vastoin on syntynyt säästöä yhteensä Smk 3,453: 77.

Erinäisiä pieniä yksityiskohtaisia muistutuksia lautakunnan tilejä vastaan on vuoden varrella tehty ja ilmoitettu tilittäjän noudatettavaksi.

3 P. L. XVI.

1—3.

Oikeusaputoimisto.

Toimiston vuokramäärärahasta on rahatoimikonttorin kirjanpidon mukaan säästynyt 575 markkaa, mutta koko vuokramäärärahan olisi pitänyt säästyä, koska toimisto ei ole vuoden varrella käyttänyt vuokrahuoneistoa, vaan on ollut sijoitettuna kaupungin omistamaan kiinteistöön. Toimiston tarverahat on ylitetty Smk:lla 38: 65.

3 P. L. XVII.

Kansanlastentarhain johtokunta.

Johtokunnan määräraha on ylitetty Smk:lla 5: 05.

3 P. L.

XVIII.

Musiikkilautakunta.

Musiikkilautakunnan määrarahasta on säästynyt Smk 40: 08.

Neljäs pääluokka.

4 P. L.

I—IV.

Katu- ja laiturivalaistus.

Vallinneiden olojen johdosta on katu- ja laiturivalaistus ollut vuoden varrella tuntuvassa määrässä supistettuna. Tämän johdosta onkin tämän pääluokan kohdalla

myönnettyistä määrärahoista, kaikkiaan 275,950 markasta, säästynyt Smk 66,675: 69. Tähän summaan on m. m. luettu rantasiltain ja tavaravajain ylimääräistä valaistusta varten myönnetty 9,600 markan määräraha, jota ei ole ensinkään käytetty.

Tarkastaessaan tähän pääluokkaan kuuluvia tilejä ei revisionikonttorilla ole ollut aihetta muistutuksiin.

Viides pääluokka.

Palolaitos.

5 P. L. I—V.

Vertaillen palolaitoksen tilejä budjettiin havaitsee, että erinäisiä määrärahoja on säästynyt kaikkiaan Smk 4,855: 28, jota vastoin palokaluja ja kalustoa varten oleva määräraha on ylitetty Smk:lla 210: 37. Merkittävä on sitä paitsi, että vuodelta 1914 ruiskuveneen y. m. hankkimista varten olevaa 133,000 markan määrärahaa ei ole vuoden varrella käytetty, vaan on se kokonaan siirtynyt vuoteen 1916.

Palolaitoksen tileihin nähden ansaitsee muutoin huomauttamista, että laitoksen kaikki menot suoritetaan varoilla, jotka palomestari, joka samalla on laitoksen kassanhoitaja ja kirjanpitäjä, etuantina nostaa rahatoimikonttorista. Kun melko suuren osan palolaitoksen menoja kävisi asianmukaisesti hyväksytyjä laskuja vastaan maksaminen välittömästi kaupunginkassasta, näyttää revisionikonttorista siltä, kuin sopisi laitoksen varainhoidon ilman muuta järjestää tuolla tavoin, varsinkin kun palomestari siten ainakin osittain vapautuisi tehtävistä, joita tietenkin täytyy pitää jotenkin vieraina hänen varsinaiselle virkatoiminnalleen. Sitä paitsi ei revisionikonttori voi luopua siitä käsityksestään, että etuantivaroja olisi myönnettävä ainoastaan sellaisiin menoihin, jotka on välittömästi maksettava käteisellä. Havaittuaan että muillakin tahoilla etuantivaroja käytetään enemmän kuin tarpeellista olisi, on revisionikonttori, niinkuin edellä mainittiin, tehnyt rahatoimikamariin esityksen asiasta.

Tilivuoden kuluessa ovat Kaupunkien Yleinen Paloapuyhtiö ja kaupungin muonitustoimituskunta antaneet erinäisiä melko suuria määrärahoja palolaitoksen käytettäväksi. Osa näistä varoista on vuoden varrella käytetty, mutta ainoastaan vähän on niitä merkitty kaupungin tileihin. Revisionikonttori on sitä mieltä, että palolaitoksen rahahallinnon tämäkin osa olisi ollut kokonaan pantava kaupungin tileihin, minkä ohessa konttorin mielestä on muodolliselta kannalta väärin, että palotoimituskunta on ollut aivan syrjässä näistä liiketoimista.

Edelleen on revisionikonttori todennut, että on olemassa rahasto, joka on vuosien kuluessa kerätty kaupungin aikanaan hankkimain sairaankuljetusvaunujen ja -parien vuokratuloista. Revisionikonttori ei kuitenkaan ole tutustunut mainitun rahaston hoitoon, koska asianomaisilla näyttää olevan se käsitys, että valta määrät rahaston

käyttämisestä kuuluu yksinomaan palotoimikunnalle. Konttorin täytyy kuitenkin olla toista mieltä ja lausua toivomus, että rahaston hoito vastedes pantaisiin saman valvonnan alaiseksi kuin muutkin erinäisiä tarkoituksia varten aiotut, kaupungin huostassa olevat rahastot.

Kuudes pääluokka.

6 P. L. I—IV.

Polisiilaitos.

Tämän pääluokan kohdalla olevat määrärahat on ylitetty kokonaisella Smk:lla 11,861: 67 olematta vuoden varrella anottu lisämäärärahaa. Vasta kuluvana vuonna on Kaupunginvaltuustolle ilmoitettu asianlaidasta, niinkuin revisionipäiväkirjassa lähemmin kerrotaan.

Seitsemäs pääluokka.

Terveysten- ja sairaanhoito.

7 P. L. I.
1—3.

Terveystenhoitolautakunta.

Terveystenhoitolautakunnan palkkausmääräraha on ylitetty Smk:lla 839: 92, syystä että lautakunta on vuoden varrella kokoontunut useammin kuin oli edellytetty. Ilmoitusta tästä ei ole vuoden kuluessa Kaupunginvaltuustolle annettu lisämäärärahan hankkimiseksi. Muut lautakuntaa varten budjetissa olevat määrärahat sitä vastoin osottavat säästöä kaikkiaan Smk 2,003: 16. Kaupunginvaltuuston vuoden varrella polttoaineita varten myöntämästä 300 markan lisämäärärahasta (15 P. L. II. 38) on niinikään säästynyt 80 markkaa.

7 P. L. II.
1—3.

Lääkärit ja sairaanhoitajat.

Tämän luvun kohdalla olevista määrärahoista on säästynyt kaikkiaan Smk 4,449: 85.

7 P. L. III.
1—12.

Marian sairaala.

Sairaalaa varten myönnettyistä määrärahoista on säästynyt kaikkiaan Smk 45,482: 25, jota vastoin ainoastaan yksi määräraha on ylitetty Smk:lla 35: 37. Lisämäärärahoja myönnettiin sairaalalle vuoden varrella 27,900 markkaa (15 P. L. II. 74),

mutta näistä käytettiin ainoastaan 12,975 markkaa, joten säästy 14,925 markkaa. Vakinaisten määrärahaan säästöistä tulee mainittavan paljon palkkausten (Smk 5,739: 22) ja käyttökustannusten (Smk 16,328: 06) osalle. Säästön syntyminen palkkaustilillä johtuu pääasiallisimmin siitä, että Kaupunginvaltuusto lakkautti sairaanhoitohenkilökunnan kesäloman, joten ei viransijaisuuspalkkioitakaan maksettu.

Erinäisiin Marian sairaalan kirjanpidossa esiintyneisiin puutteellisuuksiin nähden viitataan siihen, mitä asiasta on tässä selonteossa aikaisemmin mainittu. Sairaalan maksunpanojournaali, joka on erittäin epäkäytännöllisesti järjestetty ja vaikea tarkastaa, olisi kokonaan järjestettävä ajanmukaisemmalle ja käytännöllisemmälle kannalle.

Lisäksi on mainittava, että sairaalan laskut yleensä eivät ole hyväksytyjä sillä tavoin kuin sairaalan voimassa olevan ohjesännön 11 § määrää. Tästä on revisionikonttori useita kertoja tehnyt yksityisiä huomautuksia, kuitenkin tuloksetta. Eritoten on konttori havainnut, että apteekkilaskut kaipaivat asiantuntevaa tarkastusta, jommoista revisionikonttori ei voi toimittaa. Konttori on tämän johdosta tehnyt terveydenhoitolautakunnalle esityksen, josta lähemmin kahdeksannen pääluokan kohdalla.

Siihen nähden että valtion serumlaboratoriossa on kaupungin varalle kuukausittain toimitettu moniaita veritutkimuksia (Wassermannin reaktioita), jotka Kaupunginvaltuuston kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorioille vahvistaman taksan mukaan olisi pitänyt toimittaa kaupungin laboratorioissa, on revisionikonttori hankkinut selvityksen siitä, minkätähden mainittuja tutkimuksia ei ollut annettu jälkimäisen laboratorioin toimitettavaksi. Tällöin saatiin tietää, että tarkoitukseen tarpeellisia koneita ei ole nykyoloissa voitu hankkia kohtuullisella hinnalla. Tämän johdosta ei tuollaisia tutkimuksia voida toistaiseksi ottaa toimitettaviksi kaupungin laboratorioissa, mutta aikomus on säännöllisten olojen palauduttua laajentaa laboratorioin toimintaa mainittuun suuntaan.

Niinkuin revisionipäiväkirja osoittaa, on sairaalan toimitsija laskuerehdyksen johdosta maksanut viittä eri tilitodistetta vastaan liikaa Smk 1,038: 41. Kirjelmässä maaliskuun 27 päivältä huomautettiin asiasta terveydenhoitolautakunnalle, minkä ohessa vaadittiin pikaista selitystä. Mutta vasta huhtikuun 28 päivänä sai revisionikonttori ainoastaan ilmoituksen, että summa oli kaupunginkassaan maksettu. Se seikka että näin yksinkertaista asiaa ei ollut voitu toimittaa nopeammin, viittaa siihen, ettei lautakunnan kanslian järjestys ole mahdollisimman hyvä. Tässä kohden ansainnee mainita, ettei puheenjohtaja eikä sihteeri, jotka kumpikin saavat 3,000 markan vuosipalkan, ole määräaikoina tavattavissa lautakunnan kansliassa. Näin ollen revisionikonttori on sitä mieltä, että terveydenhoitolautakunnan kanslian uudestijärjestäminen olisi täysin perusteltu, erittäinkin siihen suuntaan että ainakin sihteeri olisi jonakin aikana päivästä tavattavana virka-asioissa. Tässä yhteydessä sopinee huomauttaa, että revisionikonttori on edellisinäkin vuosina havainnut yhtäläistä hitautta terveydenhoitoviranomaisissa, kun on ollut annettava konttorin pyytämä lausunto.

7 P. L. IV.
1—2.

Kulkutautisairaala.

Kulkutautisairaalan vakinaisista määrärahoista on säästynyt palkkauksia Smk 9,809: 98 sekä käyttökuluja Smk 46,304: 78. Säästöt johtuvat siitä, että potilaita ei ole ollut täyttä määrää, minkätähden on voitu tulla toimeen vähemmällä henkilökunnalla ja suuri osa ylimääräistä sairaanhoitoa varten varatusta määrärahadista on säästynyt. Sitä paitsi on säästöä syntynyt henkilökunnan kesälomamäärärahassa. Vuoden varrella myönnettyistä lisämäärärahoista 7,450 markasta (15 P. L. II. 30 ja 74) säästyivät Smk 5,653: 89.

7 P. L. V.
1—5.

Kivelän sairaala ja Greijuksen lisäsairaala.

Sairaalaa varten myönnettyistä vakinaisista määrärahoista on säästynyt kaikkiaan Smk 3,459: 42. Erinäisiä tarkoituksia varten hankittiin vuoden varrella 79,100 markan lisämääräraha (15 P. L. II. 74), josta kuitenkin säästyivät Smk 36,766: 02. Erinäisiä muistutuksia tileissä tavattujen muodollisten puutteellisuuksien johdosta on saatettu tilittäjän tietoon ja noudatettavaksi.

7 P. L. VI.
1—3.

Nickbyn mielisairaala.

Sairaalan vakinaiset määrarahat on yhdessä momentissa ylitetty Smk:lla 388: 81, jota vastoin muissa momenteissa on säästynyt Smk 17,725: 39. Lisämäärärahoja on sairaalalle vuoden varrella hankittu 24,000 markkaa (15 P. L. II. 21 ja 74). Näistä on säästynyt Smk 8: 79.

Ainoastaan eräitä vähäisiä muistutuksia sairaalan tilejä vastaan on revisionipäiväkirjaan kirjoitettu.

7 P. L. VII.
1—2.

Humaliston sairaala.

Sairaalan vakinaisista määrärahoista on säästynyt kaikkiaan Smk 1,357: 75 sekä lisämäärärahadista (15 P. L. II. 74) Smk 269: 65. Revisionipäiväkirjaan on merkitty tileissä havaitun eräitä vähäisiä puutteellisuuksia.

7 P. L. VIII.
1—4.

Poliklinikat ja muu sairaanhoito.

Tämän luvun kohdalla olevista määrärahoista on säästynyt kaikkiaan Smk 1,661: 94. Rahatoimikonttorissa on eräitä tämän tilin tuloja pantu väärälle tilille, mutta erehdys johtuu nähtävästi budjetin puutteellisuudesta, siinä kun ei ole edellytetty tämän laatuista tuloja. Lähempäin määräysten puuttuessa tällaisten tapausten varalta olisi tuollaiset tulot merkittävä rahasäännön ulkopuolelle.

*Terveyspoliisi.*7 P. L. IX.
1—2.

Terveyspoliisin kustannukset ovat olleet Smk 5,381:81 vähemmät laskettua määrää. Säästöstä tulee palkkausten ja matkakulujen osalle Smk 3,985:86 sekä desinfioimiskulujen osalle Smk 1,395:95.

*Terveystoimisto.*7 P. L. X.
1—2.

Terveystoimiston tilit osottavat säästöä Smk 694:16. Tutkiessaan tämän asianlaidan syytä on revisionikonttori havainnut, että lähes puolet säästöstä kohdistuu polttoaineiden määrärahaan, josta suurin osa on säästynyt, syystä että toimisto on saanut polttoaineensa satamakonttorin halkovarastosta, mitä seikkaa ei ole otettu kirjanpidossa huomioon. Revisionikonttorista näyttää siltä, kuin olisi tuollaiset kaupungin laitosten väliset tavarantoimitukset ehdottomasti otettava tavanmukaisesti tileissä huomioon. Puheena olevassa tapauksessa olisi tietenkin ollut satamakonttorin annettava asianmukainen lasku terveystoimiston ottamista haloista. Nykyisestä menettelystä on seurauksena, että niin satamakonttorin kuin terveystoimistonkin polttoainetililit osottavat harhaanvievän tuloksen.

*Terveydellisten tutkimusten laboratorio.*7 P. L. XI.
1—3.

Laboratorin vakinaisista määrärahoista on säästynyt Smk 2,183:34 sekä lisämäärärahoista (15 P. L. II. 44) Smk 55:92. Revisionipäiväkirjassa on huomautettu, että tilivuoden määrärahoista on maksettu muuan vuonna 1914 ollut menoerä. Kun tuollaisia suorituksia on sattunut useissa muissakin virastoissa, käy tällaista menettelyä tuskin tulkitseminen muulla tavoin, kuin että asianomaiset joko eivät tunne järjestetyn kunnalliskirjanpidon yleisiä periaatteita tai eivät kirjoita muistoon vuoden varrella tekemiään tilauksia. Rahatoimikamarin tulisi sentähden tästä antaa lähempiä määräyksiä kaupungin virkamiesten noudatettaviksi.

*Lihantarkastusasema.*7 P. L. XII.
1—3.

Vakinaisista määrärahoista on säästynyt kaikkiaan Smk 2,563:04. Aseman liikkeen kasvaessa siinä määrin, että toisen osaston avaaminen kävi tarpeelliseksi, hankittiin tätä ja erinäisiä muita tarkoituksia varten lisämäärärahoja kaikkiaan Smk 17,208:33 (15 P. L. II. 18, 23 ja 45), joista kuitenkin säästyivät Smk 7,600:69. Tileihin nähden ansaitsee mainitsemista, että muuan vuoteen 1914 kohdistuva lasku, Smk 37:65, on pantu kirjaan vasta vuonna 1915.

7 P. L. XIII.

Rokotusainevarikko.

Budjetissa olevain vakinaisten määrärahojen lisäksi hankittiin rokotusainevarikon huoneiston vuokraa varten 200 markan lisämääräraha (15 P. L. II. 39). Tämä vähäpätöinen määräraha on kuitenkin ylitetty kokonaisella 350 markalla, syystä että rahatoimikonttori on kuluvan vuoden tileissä pannut maksettavaksi erään vuodelta 1914 olevan laskun, joka olisi ollut mainitun vuoden tilinpäätöksessä otettava huomioon maksamattomana.

7 P. L. XIV.

Sekalaista.

1—6.

Tämän luvun kohdalla olevista määrärahoista säästy kaikkiaan Smk 4,092: 92. Eräiden momenttien kohdalla olevat määrarahat eivät kuitenkaan riittäneet, minkä johdosta hankittiin lisämäärärahoja Smk 17,007: 60 (15 P. L. II. 37 ja 81). Tästä summasta säästy Smk 2,204: 07.

Kahdeksas pääluokka.

8 P. L. I—IV.

Vaivaishoito.

Kun erinäiset vaivaishoidon määrarahat olivat vuoden varrella osottautuneet riittämättömiksi, myönsi Kaupunginvaltuusto lisämäärärahoja yhteensä 87,700 markkaa (15 P. L. II. 61), johon summaan lisäksi käynee lukeminen ne 30,000 markkaa (15 P. L. II. 1), mitkä hätäapukomitea sai järjestääkseen hätäaputoita naisille, sekä sen 3,000 markan määrärahan (15 P. L. II. 9), mikä myönnettiin vaivaishoitohallitukselle avustuksen jakamiseksi työttömäin perheelle. Säästöä syntyi vakinaisissa määrärahoissa useilla tileillä yhteensä Smk 69,451: 15 sekä edellä luetelluissa lisämäärärahoissa yhteensä Smk 6,082: 34. Yksi ainoa määräraha on sitä vastoin ylitetty Smk:lla 4: 17.

Tarkastaessaan vaivaishoidon tilejä on revisionikonttori voinut todeta, että ne yleensä ovat olleet varsin tyydyttävät. Ainoastaan vähäisiä muodollisia tai asiallisia muistutuksia on, niinkuin revisionipäiväkirjasta näkyy, silloin tällöin tehty. Asianomaiset ovat osin antaneet tyydyttävän selityksen, osin heti korjanneet virheet. Tässä yhteydessä katsoo revisionikonttori olevan syytä julkaista seuraavan terveydenhoitolautakunnalle lähettämänsä kirjelmän:

„Tarkastaessaan vaivaishoitohallituksen tilejä ei revisionikonttori ole voinut olla panematta merkille, että aluelääkärien varattomille antamain lääkemääräysten nojalla laadittuja apteekkilaskuja on kuukausittain tuntuvat määrät vaivaishoidon puolesta maksettu saattamatta niitä muun tarkastuksen alaiseksi, kuin minkä vaivaishoitohallituksen kamreerii on voinut toimittaa. Tätä tarkastusta täytyy kui-

tenkin pitää aivan arvottomana, osin koska mainittu henkilö on kokonaan vailla lääkeopillisia ammattitietoja, osin koska apteekkien laskut on niin laadittu, että niissä harvalukuisin poikkeuksin on ainoastaan yleisnimityksiä: „tippoja“, „uutosta“, „mikstuuria“, „infusionia“, „sisällisesti“, „ulkonaisesti“, „jauhetta“ j. n. e., joiden nimitysten johdolla tuskin lääkäri-ammattimieskään pystyisi ratkaisemaan, ovatko apteekkien laskut kaikilta kohdin oikeat. Yhtä vähän on revisionikonttori kykenevä tuollaista tarkastusta toimittamaan.

Katsoen että kaupunginviranomaisten puolelta on tässä asiassa mahdollisimman pian jotakin tehtävä, jotta se saadaan järjestetyksi tyydyttävälle kannalle, on revisionikonttorilla kunnia täten lähettää asia terveydenhoitolautakunnan käsiteltäväksi, ja pyytää konttori omasta puolestaan lisäksi lausua seuraavaa:

„Uudenmaan läänin Kuvernöörin maaliskuun 23 päivänä 1892 Helsingin kaupungin aluelääkäreille vahvistaman johtosäännön mukaan oli aluelääkärin m. m. (3 § 7 mom.) „vuosittain tarkastettava apteekkilaskut — — — ennen niiden antamista terveydenhoitolautakunnan hyväksyttäväksi maksettavaksi“. Kesäkuun 21 päivänä 1912 aluelääkäreille kuitenkin vahvistettiin uusi johtosääntö, jossa ei enää ole mainittua säännöstä. Muutos tehtiin terveydenhoitolautakunnan ehdotuksesta, joka ei muutosehdotuksen tueksi kuitenkaan esittänyt muuta perustelua, kuin että „apteekkilaskujen tarkastus jo useana vuonna on toimitettu vaivahoitohallituksen toimesta“. Revisionskonttorin mielestä tietää vastamainittu aikaisemman säännöksen muutos ehdotonta taka-askelta, koska niinkuin edellä mainittiin vaivahoitohallituksella ei ole tarpeellisia edellytyksiä voidakseen tarkastaa apteekkilaskuja enempää asiallisesti kuin summiinkaan nähden. Tässä yhteydessä sopinee mainita että, mikäli revisionikonttori on saanut tietää, kaikki valtiolle annetut apteekkilaskut tarkastetaan ennen maksamista lääkintöhallituksessa. Siltä varalta ettei terveydenhoitolautakunta katso voivansa aluelääkärin voimassa olevan johtosäännön 9 §:ä soveltamalla velvoittaa mainittuja lääkäreitä tarkastamaan ja terveydenhoitolautakunnan hyväksyttäväksi lähettämään apteekkilaskujaan, rohkenee revisionikonttori esittää, että terveydenhoitolautakunta ryhtyisi toimenpiteisiin aluelääkärin nykyisen johtosäännön täydentämiseksi tarpeellisilta kohdin.

Apteekkilaskujen tehokkaan tarkastuksen aikaansaamiseksi olisi sitä paitsi kaupungin apteekkarien kanssa tehtävä sellainen sopimus, että kunkin aluelääkärin osalta annettaisiin eri laskut sekä että toimitetut lääkemääräykset kirjoitettaisiin laskuun seikkaperäisesti, niinkuin ainakin yksi apteekki (Töölön apteekki) nykyään näyttää tekevän.

Kun revisionikonttorille on tunnettua, että Berlinin vaivahoitohallitus (Der Armendirektion) kaupungin köyhille annettujen lääkkeiden ja sairaanhoidon kustannusten huojistamiseksi vuosittain julkaisee köyhäinlääkärin ohjeeksi „Formulae Magistrales Berolinenses“ nimisen käsikirjan, jossa on lukuisia lääkemääräsyhdistelmiä sekä ohjeita, joita lääkärin, apteekkarin ja sairaanhoitajatarhen on noudatettava, näyttää revisionikonttorista siltä, kuin olisivat Helsingin olot saavuttaneet

sen kehityksen, että täälläkin olisi julkaistava tuollainen käsikirja terveydenhoitolautakunnan ja vaivahoitohallituksen yhteisestä toimesta. Tähän käsikirjaan olisi paitsi muuta pantava määräyksiä siitakin:

että aluelääkärrien antamissa lääkemääräyksissä aina on mainittava potilaan nimi, ammatti ja asunto (katu, n:o, porras ja ovi);

että apteekkilaskut on annettava kuukausittain kunkin aluelääkärin osalta erittäin sekä sisältävinä täydelliset lääkemääräysten jäljennökset;

että, kun vihreitä (halvempia) apteekkilaseja voidaan käyttää valkeiden (kalliimpien) sijasta, niitä aina on käytettävä;

että uutta pulloa tai tölkkiä ei saa antaa lääkemääräystä uudistettaessa;

että irrigaattoreja, jää- ja kumipusseja ei saa antaa potilaiden omiksi, vaan on niitä oleva varastossa sairaanhoitajan annettaviksi tarpeen vaatiessa, ja on ne aikansa vaadittava takaisin;

että tyräviä ei saa antaa muille kuin niille, joissa terveydentilan vuoksi ei voida toimittaa leikkausta;

että siteitä ja vanua ei saa tilata apteekista eikä rohdoskaupasta, vaan on niitä hankittava varastoon tarpeen mukaan annettaviksi j. n. e.

Kun kaupungin sairaalainkin apteekkilaskut monelta kohdin ovat yhtä puutteellisia kuin edellä mainitut laskut ja asianomaiset sairaalalääkärit useinkin laiminlyövät niiden tarkastuksen, ottanee terveydenhoitolautakunta tämänkin asian käsiteltäväksi edellä mainitun kysymyksen yhteydessä.

Kun lääkeaineiden hinta nykyään on tavattomasti kohonnut ja herroilla lääkäreillä yleensä lienee hämärä käsitys lääkkeiden hinnasta, pyytää revisionikonttori lisäksi ehdottaa, että terveydenhoitolautakunta ensi tilassa toimittaisi kaupungin sairaaloihin ja aluelääkäreille niiden lääkeaineiden luettelon, joiden hinta K. Senaatin toukokuun 26 ja marraskuun 30 päivänä 1915 tekemäin päätösten johdosta on korotettu, sekä siinä niinkään ilmoittaisi nykyiset käypähinnat. Näin menetellen kävisi lääkärin mahdolliseksi käyttää nykyään kalliin lääkeaineen sijasta jotakin samanlaatuista halvempaa. Kun edellä tehdyn esityksen sisällys koskee vaivahoitohallituksenkin toimintaa, on revisionikonttori lähettänyt vaivahoitohallitukselle jäljennöksen tästä kirjelmästä, siltä varalta että mainittu hallitus katsoisi olevan aihetta omalta osaltaan ryhtyä joihinkin toimenpiteisiin kirjelmässä mainittuun suuntaan.

Revisionikonttori odottaa aikanansa tietoa niistä toimenpiteistä, joita tämä esitys aiheuttanee.

Terveydenhoitolautakunnan vastaus saapui revisionikonttoriin seuraavassa, huhtikuun 13:nä päivätyssä kirjelmässä:

„Revisionikonttorin tammikuun 18:nä päivätyyn, apteekkilaskujen tarkastusta y. m. koskevan kirjelmän johdosta on terveydenhoitolautakunta, asian oltua tarkoitusta varten asetetun valiokunnan lähemmin käsiteltävänä, erinäisissä kirjelmissä kehottanut:

1) vaivahoitohallitusta käskemään kamreerinsa hankkia itselleen semmoisen perehtymisen lääkemääräysten arvostelemiseen, mikä on tarpeellinen vaivahoitohallituksen tarkastettaviksi saapuneiden lääkemääräyksen tehokkaan tarkastuksen toimittamiseksi, sekä ottamaan huomioon, että tyrävöitä saa antaa ainoastaan sillä tavoin kuin avustuksesta on säädetty;

2) aluelääkärejä ja kaupungin poliklinikkoja kaikkiin varattomille henkilöille annettuihin lääkemääräyksiin kirjoittamaan sairaan nimen ja osoitteen, ellei tämä ole vastoin lääkärin vaiteliaisuusvelvollisuutta;

3) kaikkia kaupungin apteekkareja sekä Oulunkylän apteekkia kirjoittamaan laskunsa kuukausittain kaavakkeen mukaan, jossa mainitaan kunkin lääkemääräyksen päivämäärä, sairaan nimi ja osoite, lääkkeen laatu, koko hinta sekä paljoko siitä on luettu astian osalle; ja

4) asianomaisia sairaalahallintoja tyyten tarkastamaan sairaalansa apteekkilaskut, minkä ohessa terveydenhoitolautakunta on käskenyt toimistonsa lääketaksan muuttuessa siitä ilmoittamaan kaikille niille kaupungin aluelääkäreille ja poliklinikoille, jotka antavat lääkemääräyksiä varattomille henkilöille.

Revisionikonttorin ehdotusta että aluelääkärit velvoitettaisiin tarkastamaan apteekkien kirjoittamat laskut näiden lääkärin lääkemääräysten nojalla varattomille annetuista lääkkeistä ei lautakunta ole katsonut voivansa hyväksyä, koska näiden lääkemääräysten täysin tehokas tarkastus on toimitettavissa lautakunnan ehdottamalla tavalla. Vastoin revisionikonttorin oletusta seuraavat nimittäin alkuperäiset lääkemääräykset aina laskujen mukana ja hinnoitus on niinkään aina kirjoitettuna lääkemääräyksiin.

Lautakunta ei nykyään myöskään ole voinut yhtyä revisionikonttorin ehdotukseen n. s. „Formulae magistrales“ käsikirjan julkaisemisesta täläläisiin oloihin sovitettuna, osin syystä että nykyiset hintaolot ovat monessa kohden luonnottomat sekä vaihtelevat tuon tuostakin, osin syystä että ne saksalaiset formulae magistrales, joita meilläkin voidaan noudattaa ja todella noudatetaankin, ovat aluelääkärien käytettävänä.

Vihreihin pulloihin, irrigaattoreihin, jääpusseihin, siteisiin, vanuun y. m. nähden ovat asianomaiset jo aikaisemmin ryhtyneet sen suuntaisiin toimenpiteisiin, joita revisionikonttori tarkoittaa, minkätähden lautakunnan mielestä ei tässä asiassa nykyään ole tarpeellista enempää tehdä.“

Siten vireille panemaansa kysymystä ei revisionikonttori kuitenkaan voi pitää lopullisesti järjestettynä terveydenhoitolautakunnan nyt tekemäin päätösten johdosta. Mikä erikoisesti on omansa herättämään huomiota, on terveydenhoitolautakunnan menettely korottaa vaivahoitohallituksen kamreeri siksi lääkeopilliseksi viranomaiseksi, jonka on tarkastettava aluelääkärien toimintaa. Revisionikonttorin käsityksen mukaan ei nimittäin reviisorin toimivaltaan ainoastaan kuulu todeta, että esillä olevat asiakirjat ovat numerojensa puolesta oikeat, vaan myös arvostelevasti tutkia näiden asiakirjain asiallista sisällystä, eikä revisionikonttori voi käsittää, miten maallikko lääkeopillisissa asioissa kykenisi minkäänlaisilla menestyksen toiveilla suorittamaan tässä mainittua tarkastustyötä.

Yhdeksäs pääluokka.**Opetus- ja sivistyslaitokset.****9 P. L. I.***Merikoulu.*

Merikoululle on kaupungin kustannettava ainoastaan vuokra ja lämpö, ja näitä menoja varten olevista määrärahoista on säästynyt Smk 78: 10.

9 P. L. II.

1—3.

Käsityöläiskoulu.

Ylempi käsityöläiskoulu on Suomen Taideteollisuusyhdistyksen voimassa pitämä ja saa kaupungilta kaupunginkassasta maksettavan apurahan. Samaa menettelyä eli koko budjettimäärärahan maksamista sinänsä on niinkään noudatettu alempaan käsityöläiskouluun nähden, vaikka tämä koulu on valtioapua nauttiva kunnan laitos, jonka tilien tulisi kokonaan sisältyä kaupungin kirjanpitoon. Tili koulun käyttämien varain hoidosta on tosin liitetty rahatoimikonttorin tilitodistekokoelmaan, mutta kirjaan sitä ei ole pantu. Revisionikonttori viittaa samasta asiasta 7 osaston kohdalla antaamaansa lausuntoon. Alemman käsityöläiskoulun budjettimäärärahoista on säästynyt Smk 6,804: 38.

Ammattikoulujen vakinaisista määrärahoista on säästynyt kaikkiaan Smk 2,833: 55. Lisämäärärahoja myönnettiin vuoden varrella ainoastaan tyttöjen ammattikoululle erinäisiin tarkoituksiin 8,400 markkaa (15 P. L. II, 27, 71 ja 72), josta summasta säästy Smk 117: 40.

9 P. L. III.*Kauppaoppilaitokset.*

Erinäiset kaupungissa toimivat kauppaoppilaitokset saavat kaupungilta apurahoja yhteensä 57,000 markkaa. Mikäli revisionikonttori on voinut saada tietoonsa, ei Kaupunginvaltuusto ole puheena olevia määrärahoja myöntäessään pannut muita ehtoja kuin että kussakin oppilaitoksessa on varattava jokin määrä vapaaoppilas-sijoja. Revisionikonttori katsoo kuitenkin olevan alistaminen, käykö tätä ehtoa pitäminen riittävänä, ja pyytää omasta puolestaan lausua toivomuksen, että kaupunki antaessaan määrärahoja panematta ehdoksi nimenomaista tilitysvelvollisuutta varaisi itselleen oikeuden valitsemansa tilintarkastajan kautta saada tiedokseen asianomaisen laitoksen tilit voidakseen siten olla selvillä sekä siitä, millä tavoin kaupungin myöntämät varat on käytetty, että siitäkin, miten asianomaista laitosta yleensä hoidetaan. Tuollaisessa tilintarkastuksessa kävisi m. m. tutkiminen, eikö eräitä saman laatuista

ja keskenään kilpailevia laitoksia kävisi menestyksellä yhdistäminen lakkauttamalla jollekin niistä kaupunginkassasta maksettava apuraha tai eikö erinäisissä tapauksissa voisi sekä kaupungille että asianomaiselle laitoksella olla edullisempaa, että laitos järjestettäisiin nimenomaiseksi kunnalliseksi laitokseksi.

Kansakoulut.

9 P. L.
IV—V.

Kansakoulujen vakinaisia määrärahoja on useimpain momenttien kohdalla säästynyt kaikkiaan Smk 36,825:40, kun taas toisia määrärahoja on ylitetty Smk:lla 97:44. Eräät määrarahat taas ovat osottautuneet riittämättömiksi, minkätähden Kaupunginvaltuusto on myöntänyt lisämäärärahoja 17,100 markkaa (15 P. L. 14, 51, 52, 75 ja 76). Parista näistä määrärahoista on säästynyt Smk 448:16, jota vastoin pari muuta on ilmoitusta tekemättä ylitetty Smk:lla 1,897:22.

Kaupungin kansakoulujen taloudenhoitajain antamiin tilityksiin nähden revisionikonttori ei voi olla huomauttamatta, että tilien oheen on pantu erinäisiä opetusvälineistä, kalustosta y. m. annettuja laskuja, joihin asianomaiset koulunjohtajat eivät aina ole kirjoittaneet todistusta laskuissa lueteltujen esineiden vastaanottamisesta. Hyvä järjestys kuitenkin edellyttää niin meneteltävän, koska taloudenhoitajat muutoin voivat erehdyksestä maksaa laskuja tavaroista, joita ei ole toimitettukaan.

Aistiviallisten ja raajarikkoisten lasten opetus.

9 P. L. VI.

Tämän luvun kohdalla olevista budjettimäärärahoista on säästynyt Smk 11:55. Näiden määrarahain käyttämiseen nähden ei revisionikonttorilla ole mitään muistuttamista.

Pahatapaisten lasten turvakodit.

9 P. L. VII.
1—13.

Tilien mukaan on tämän luvun kohdalla olevista vakinaisista määrärahoista säästynyt Smk 8,801:27. Niinikään on vuoden varrella myönnettyistä lisämäärärahoista 9,700 markasta (15 P. L. II. 20 ja 43) säästynyt Smk 2,349:98. Yhtä näistä määrärahoista, nimittäin tilillä 15 P. L. II. 20 olevaa kaupungin vastaanottolaitoksen huoneiston laajentamiseksi myönnettyä ei ole ensinkään käytetty, syystä että lisätila ei ole ollut tarpeellinen.

Puutteellisuutena menosäännössä rohkenee revisionikonttori huomauttaa, että eräitä turvakoteja varten ei ole merkitty erikoista kalustomäärärahaa. Tämän johdosta on kalustoluontoisten ostettujen esineiden hankintakustannukset pantu maksettaviksi muilta, esim. valaistusta tai sekalaisia menoja varten olevilta tileiltä. Onpa kasvatustalouden tarverahoistakin suoritettu 352 markkaa, erään kaapin hinta, jota varten oikeastaan olisi ollut hankittava eri määräraha maksettavaksi tililtä 15 P. L. I. 19. Suotavaa olisi, että mainittu puutteellisuus vastedes menosääntöä laadittaessa tulisi poistetuksi, koska tämänlaatuisten menojen kirjaanpano muutoin tuottaa vaikeuksia.

9 P. L. VIII.

1—5.

Helsingin kaupungin kirjasto.

Erinäiset vuonna 1914 toimitetut kirjaostot on vasta vuonna 1915 maksettu noin 2,300 markalla. Revisionikonttori pyytää tämän johdosta toivomuksena lausua, että kirjaston johto vastedes löytäisi keinoja rajoittaakseen maksunsuorituksensa kulloinkin kuluvaksi vuodeksi myönnettyihin määrärahoihin.

Kirjaston vakinaisista määrärahoista on säästynyt Smk 178:75. Vuoden varrella hankittiin 592 markan lisämääräraha (15 P. L. II. 33) kirjaston katsastusmiesten palkkioksi.

9 P. L. IX.

Kansanlastentarhat.

Kansanlastentarhoille myönnettyjä apurahoja ei ainoastaan ole täyteen määrään maksettu, vaan sitä paitsi on vuoden varrella myönnetty lasten ruokintaa varten 1,980 markan lisämääräraha (15 P. L. II. 77). Määrärahoja myöntäessään on Kaupunginvaltuusto pannut ehdoksi m. m., että johtajarten tulee kansanlastentarhain johtokunnalle antaa tili. Nämä tilitykset onkin annettu ja koulujen tarkastaja on ne tarkastanut, minkä jälkeen ne on lähetetty rahatoimikonttoriin, joka on ne antanut revisionikonttorin tarkastettavaksi. Vaikka nämä tilit eivät ole rahatoimikonttorin kirjanpidon pohjana, siihen kun ainoastaan on merkitty maksetut määrärahat tavalinen kuitti tilidosteena, on ne kuitenkin rahatoimikonttorissa yhdistetty kahdeksi niteeksi ja varustettu kirjoituksella „Verifikationer till Helsingfors stadskassas memorial“. Revisionikonttorista näyttää siltä, kuin olisi mainitut tilit kaupungin kirjanpitoon kuulumattomina ollut palautettava kansanlastentarhain johtokunnalle säilytettäväksi sen arkistossa.

Niihin ehtoihin nähden, joilla kansanlastentarhat saavat määrärahoja kaupungilta, vallitsee revisionikonttorin mielestä jonkinlaista epäselvyyttä mitä tulee niiden huonekalujen omistusoikeuteen, joita vuosien kuluessa on kansanlastentarhoihin hankittu kaupungin myöntämällä varoilla, koska tästä ei, mikäli revisionikonttorille on tunnettua, ole mitään säädetty. Vaikka kaupunki miltei kokonaan kustantaa puheena olevat laitokset ja niinikään on asettanut niitä varten yhteisen johtokunnan sekä palkkaa tarkastajan, jonka tulee valvoa niiden toimintaa, lienee niitä kuitenkin oikeudellisesti katsottava yksityislaitoksiksi, joiden omaisuus kuuluu niille henkilöille tai yhdistyksille, jotka aikanaan ovat nämä yritykset panneet alulle. Revisionikonttorista näyttää puheena olevan seikan selvitys tarpeelliselta vastaisten mahdollisten yllätysten välttämiseksi.

9 P. L. X.

1—2.

Työväenopisto.

Työväenopiston tilit osottavat, että vakinaisista määrärahoista on säästynyt Smk 201:95 sekä erinäisistä vuoden varrella myönnettyistä lisämäärärahoista (15 P. L. II. 67) Smk 431:31.

*Muut kansanvalistustarkoitukset.*9 P. L. XI.
1—2.

Vuodeksi 1915 vahvistetun budjetin mukaan osotettiin kaupunginorkesterin voimassapitoon 143,000 markkaa, minkä ohessa orkesterin tulot arvattiin 63,000 markaksi, joten kaupungin apumaksu mainitulta vuodelta laskettiin 80,000 markaksi. Tilien mukaan oli kuitenkin menoja Smk 155,112: 03 ja tuloja Smk 88,099: 87. Siten oli kaupungilla orkesterista kustannuksia ainoastaan Smk 64,012: 16. Muodolliselta kannalta tosin kävisi huomauttaminen, että menomääräraha on ylitetty Smk:lla 9,112: 03, mutta revisionikonttori katsoo tämän huomautuksen voivan saada raueta, koska Kaupunginvaltuuston tarkoitus oli, mikäli revisionikonttori on voinut käsittää, osottaa netto 80,000 markkaa orkesteriyrittystä varten. Tästä nettomäärärahasta on edellä olevan mukaan säästynyt Smk 15,987: 84.

Tässä yhteydessä on lisäksi mainittava, että vuoden varrella on Kaupunginvaltuuston käyttövaroista myönnetty (15 P. L. II. 19) musiikkiopiston orkesterikoulun voimassapitoon 2,500 markkaa.

Kymmenes pääluokka.**Yleiset rasitukset.**10 P. L.
I—III.

Tämän pääluokan kohdalla ovat budjetissa m. m. majoituskustannukset, jotka vuoden tilien mukaan on ylitetty Smk:lla 15,176: 34 olematta hankittu lisämäärärahaa, mikä nähtävästi on johtunut siitä, että on ollut vaikea saada selville todellisia kustannuksia niin hyvissä ajoin ennen tilinpäätöstä, että esitys määrärahan osottamisesta olisi voitu tehdä. Ylitetty rahamäärä ei sitä paitsi ole jäänyt kaupungin maksettavaksi, koska vastaava tulotili osottaa, että majoituskustannukset on korvattu summalla, joka ylittää lasketun määrän Smk:lla 15,257: 54.

Tässä yhteydessä lienee mainittava, että kaupungilla on vallitsevan sotatilan johdosta ollut muitakin ylimääräisiä majoituskustannuksia, joita rahatoimikamarin päätöksen mukaan on Smk 111,157: 50 pantu tilille A. IV. 39 „Kustannuksia vallitsevan sotatilan johdosta“ sekä siirretty vuoteen 1916. Mainitulla tilillä, jossa muutoin on erilaatuisia menoja, oli vuoden alussa debetsaldoa Smk 156,072: 49 ja vuoden päätyessä samanlaista saldoa Smk 369,575: 50.

Majoituslautakunnan tarverahoja, jotka osottautuivat riittämättömiksi, lisättiin Kaupunginvaltuuston käyttövaroista 200 markalla (15 P. L. II. 66), joka summa ylitettiin Smk:lla 10:80. Niinikään myönnettiin vuoden varrella 100 markan määräraha (15 P. L. II. 3) lisäpalkkioksi lautakunnan sihteerille.

Lisäksi mainittakoon, että tämän pääluokan kohdalla kyydinpitoa varten olevasta määrärahadista on säästynyt 40 markkaa.

Yhdestoista pääluokka.

11 P. L. I.

1—6.

Kauppahallit.

Läpikäydessään kauppahalleja koskevia kaupungin tilejä on revisionikonttorin huomio kiintynyt siihen, että lämmityksestä on erinäisten hallien maksettavaksi pantu verraten suuria summia, kaikkiaan noin 9,000 markkaa, vaikkei budjetissa ole määrärahaa tätä tarkoitusta varten. Kun rahatoimikonttorin kirjanpidossa on kutakin kauppahallia varten avattu ainoastaan yksi tili, ei puheena oleva menettely tule näkyviin välittömästi kustakin tilistä, vaan vasta seikkaperäisesti tarkastellessa kutakin yksityistä kirjanpitoerää.

Revisionikonttorin täytyy pitää vastamainittua menettelyä vääränä, ja olisi rahatoimikamarin tullut Kaupunginvaltuustolle tehdä esitys määrärahan myöntämisestä kauppahallien lämmitystä varten. Vaikka mainitun suuruinen summa on vuosirahäsäännön ulkopuolella pantu kauppahallien maksettavaksi, on myönnettyistä määrärahoista kuitenkin säästynyt Smk 9,414:91, mikä osoittaa, että kauppahallien menosääntö oli laskettu runsaanlaiseksi. Ainoastaan Hietalahdentorin kauppahalli osottaa vajausta Smk 271:95.

Tässä yhteydessä on mainittava, että budjettiin pantu 13,500 markan määräraha Rantatorin kauppahallin vedenkulutusta varten ei ole riittänyt. Tämän johdosta hankki rahatoimikamari vähää ennen vuoden loppua 3,000 markan lisämäärärahan (15 P. L. II. 80), mutta tämäkään ei riittänyt, vaan on mainittu lisämääräraha ylitetty kokonaisella Smk:lla 3,396:81 olematta uutta lisämäärärahaa hankittu. Tässäkin tapauksessa näyttää siis laiminlyöntiä olevan olemassa.

Kahdestoista pääluokka.

12 P. L.

Kaupungin teknilliset laitokset.

Monivuotisen käytännön mukaan on kaupungin teknillisissä laitoksissa käytetty osin n. s. liikekirjanpitoa, johon kuuluu sekä täydellinen bilanssitili että voitto- ja tappiotili ja joka muutoin on hoidettu kaksinkertaisen kirjanpitojärjestelmän mukaisesti, osin n. s. budjettikirjanpitoa, joka käsittää ainoastaan nimenomaiset budjettitilit sivuuttamalla semmoisetkin tilit, jotka osottavat eri teknillisten laitosten ja kaupunginkassan y. m. välisiä liiketoimituksia. Pääpaino on siis pantu liikekirjanpitoon, joka osottaa laitosten kokonaisliikkeen, budjettikirjanpidon osottaessa ainoastaan osan siitä.

Kun kaupungin pääkirjanpito rahatoimikonttorissa on järjestetty kameraalisen kirjanpitojärjestelmän mukaisesti ja paitsi budjettitilejä käsittää tilit kaikkia vuosirahäsäännön ulkopuolella tapahtuvia liiketoimituksia varten, näyttää itsestään selvältä, että niiden kaupungin laitosten, joissa itsenäisiä tilejä pidetään, on käytettävä samaa kirjanpitojärjestelmää, mikä on määrätty noudatettavaksi kaupungin pääkirjanpidossa. Jos jokin laitos sen lisäksi tarvitsee erikoiskirjanpitoa, esim. laitoksen kannattavuuden selvittämiseksi, pidettäköön sitä kameraalisen kirjanpidon ohessa laitoksen

omiksi tarpeiksi, mutta sitä ei suinkaan saa tehdä panemalla mitään alttiiksi kame-raalisen kirjanpidon täydellisyydestä. Kun kuitenkin on ilmeistä, että näin on me-netelty teknillisten laitosten budjettikirjanpitoon nähden, joka nyt on ainoastaan jär-jestelmällisen kirjanpidon katkelma, on revisionikonttori kiinnittänyt asianomaisten kamreerien huomiota mainittuun puutteellisuuteen sekä onnistunutkin kuluvan vuo-den alusta aikaansaamaan muutoksen toivottuun suuntaan.

Vesijohtolaitos.

12 P. L. I.

Vesijohtolaitoksen tileihin nähden on ainoastaan vähän muistuttamista. Huo-mautettava on kuitenkin, että maksunpanoa vedenhankinnasta ei toimiteta laitoksen järjestelmällisessä kirjanpidossa, vaan on toistaiseksi tyydytty ainoastaan rahastetun summan kirjaan panemiseen. Tämän johdosta ei laitoksen tila esiinny joka hetki täysin tarkoin. Kun sekä kaasutehtaassa että sähkölaitoksessa toimitetaan tuollainen maksunpano, ja yhtäpitäväisyys puheena olevassa kohden kaupungin kaikkien tek-nillisten laitosten kesken olisi suotava, on revisionikonttori toimitusjohtajan ja kam-reerin kanssa neuvotellut kirjanpidon täydentämisestä mainittuun suuntaan, ja onkin muutos luvattu toimeenpanna kuluvan vuoden alusta.

Tileihin nähden muutoin lienee huomautettava, että puheena olevan vuoden bud-jettiin merkityt määrärahat yleensä ovat riittäneet tarkoituksiinsa. Kuitenkin on lisä-määrärahoja yhteensä 15,240 markkaa pyydetty ja Kaupunginvaltuusto ne myöntänyt-kin erinäisiin vesijohtolaitoksen kertomuksessa lähemmin mainittuihin tarkoituksiin (ra-hatoimikonttorin kirjanpidossa 15 P. L. II. 56). Vesijohtolaitoksen kirjanpitoon nähden on merkittävä se luonnottomuus, että kaikki lisämäärärahat on kirjaan pantu vii-meiseen penniin asti kulutettuina, vaikka vajausta tai ylijäämää tulee näkyviin vas-taavilla vakinaisten määrärahojen tileillä. Asianmukaista kaiketi kuitenkin olisi, että lisämääräraha käytettäisiin vasta vakinaisen määrärahan loputtua. Muutoin on mer-kittävä, että siten myönnetty määrärahat (vastaavain vakinaisten tilien mukaan) on eräillä tileillä ylitetty kaikkiaan Smk:lla 2,846: 29, jota vastoin toisilla tileillä on yli-jäämää yhteensä Smk 940: 46. Erotus Smk 1,905: 73 on siis se määrä, jolla puheena olevat Kaupunginvaltuuston myöntämät lisämäärärahat on ylitetty. Vakinaiset mää-rärahat taas on erinäisillä tileillä ylitetty kaikkiaan Smk:lla 1,500: 29, jota vastoin toisilla tileillä on säästynyt Smk 112,706: 38. Ylijäämä, ylityssummat pois luettua on siis Smk 111,206: 09. Tarkastellessa Rahatoimikonttorin kirjanpitoa havaitsee, että tilin 15 P. L. II. 56 mukaan Kaupunginvaltuuston myöntämät lisämäärärahat on ylitetty Smk:lla 1,648: 74 sekä että vakinaisten määrärahojen nettosäästö (12 P. L. I. 1—7) on Smk 110,949: 10. Molemmat rahamäärät eroavat siis Smk 256: 99 vesi-johtolaitoksen kirjanpidossa olevista tiedoista. Tämä osottaa, että eri tililaitosten kirjanpitäjät eivät ole kyllin tarkoin vertailleet kirjoja ennen tilinpäätöstä. Itse loppu-tulokseen eivät nämä erotukset vaikuta.

Niinkuin edellä mainitusta esityksestä näkyy, on myönnetty määrärahat jossain määrin ylitetty. Kokonaissumma Smk 4,346: 58 on kuitenkin verraten pieni ja jakau-

tuu useiden monasti varsin vähäpätöisten tilien kesken, minkätähden revisionikonttori ei katso olevan syytä tehdä muistutusta, varsinkin kun täytyy ottaa huomioon että liikettä harjoittavan teknillisen laitoksen on vaikea kuukausimääriä edeltäpäin pennilleen laskea menojaan.

Vesijohtolaitoksen toiminnan tulos käy muutoin seikkaperäisesti selville laitoksen julkaisemasta vuosikertomuksesta, jonka revisionikonttori on havainnut pitävän yhtä kirjain kanssa.

12 P. L. II.

Kaasutehdas.

Niinkuin revisionipäiväkirja osoittaa, on kaasutehtaan tileissä eräissä kohdin melko lailla toivomisen varaa. Erikoisesti lienee huomautettava, että maksettaviksi esitetyt laskuja ei ole laitoksen konttorissa kyllin huolellisesti tarkastettu ennen maksamista. Revisionikonttori on nimittäin tavannut jo maksetuissa laskuissa ja rahtikirjoissa moniaita laskuvirheitä, joita maksutilaisuudessa ei ole huomattu, minkä johdosta on maksettu liian paljon tai liian vähän.

Niinikään täytyy huomauttaa, että eräät 1914 vuoden laskut on maksettu vasta vuonna 1915 ottamatta niitä huomioon 1914 vuoden tilinpäätöstä laadittaessa. Kumpaisenkaan vuoden tilinpäätös ei siis voi olla täysin tarkka.

Lisäksi on revisionikonttorin huomautettava, että eräissä revisionipäiväkirjassa lähemmin mainituissa tapauksissa ostetut kalustoluontoiset esineet ja osa tarveaineita on pantu maksettavaksi erinäisiltä kulunkitileiltä. Tuollaisesta kirjanpitotavasta seuraa, ettei laitoksen toiminnan tulos käy aivan oikein ilmi kirjoista. Sitä paitsi on tarjona se vaara, että siten kirjaanpannut esineet unohtuvat pois laitoksen inventaarista tai pannaan siihen ilmoittamatta hankinta-arvoa, niinkuin nyt näyttää eräissä tapauksissa olleen laita. Viimeksi mainittua menettelyä ei kuitenkaan käy pitäminen tarkoituksen mukaisena, koska teknillisille laitoksille on vahvistettu poistojen teossa noudatettavat ohjeet.

Osan tilivuotta hoiti kaasutehdas halkojen hankintaa kunnalle. Tästä halkoliikkeestä oli kuitenkin tappiota Smk 12,782: 57, mikä tappio Kaupunginvaltuuston tammikuun 25 päivänä kuluvaan vuotta tekemän päätöksen mukaan tulee kaasutehtaalte korvattavaksi kaupunginkassasta. Tappio on melko suurelta osalta johtunut siitä, että silloinen rajahinta oli omaan kustannusten hintaa huokeampi, mutta osaksi sekin seikka, että kaasutehdas oli ottanut osan omia polttoaineitaan hankintahintaa huokeammasta, on niinikään jossain määrin lisännyt tappiota. Revisionikonttorista näyttää siltä, kuin olisi kaasutehtaan ollut laskettava oma polttopuukulutuksensa hankintahinnan mukaan.

Vertaillen kaasutehtaan menoja budjetissa oleviin määrärahoihin kiintyy huomio ehdottomasti siihen, että määrärahat on ylitetty kokonaisella Smk:lla 435,686: 22. Tämä summa on kuitenkin osittain ainoastaan näennäinen, koska Kaupunginvaltuuston lokakuun 19 päivänä 1915 tekemän päätöksen mukaan kivihiilien hankintaa, ammoniakkinvalmistusta ja kaasun puhdistusta varten olevista määrärahoista saisi

enintään 410,500 markkaa käyttää vesi- ja puukaasun valmistamiseen sekä kaasukojeiden tarkistamiseen, joita tarkoituksia varten budjetissa oli määrärahoja vähän tai ei ensinkään. Kuitenkin on jälellä Smk 25,186:22, jolla summalla budjettimäärärahat on ylitetty hankkimatta Kaupunginvaltuustolta lisämäärärahaa tai Valtuustolle asianlaidasta ilmoittamatta. Revisionikonttorista näyttää siltä, kuin olisi kaasutehdas saattanut itsensä syypääksi laiminlyöntiin puheena olevassa kohden. Toiselta puolen voi kaasutehdas tosin myös osottaa erinäisissä muissa määrärahoissa tuntuva säästöä, kaikkiaan Smk 609,425:44, mutta tämä seikka ei kuitenkaan ole vapauttanut kaasutehdasta velvollisuudesta hyvissä ajoin anoa lisämäärärahaa vakinaisten määrärahain osottauduttua riittämättömiksi. Kaasutehtaan menomäärärahain nettosäästö on Smk 173,739:22, joka summa niinkään pitää yhtä rahatoimikonttorin kirjanpidossa olevain kaasutehtaan tilien kanssa (12 P. L. II. 1—10).

Kaasutehtaan julkaisemassa kertomuksessa olevat numerotiedot on revisionikonttori havainnut laitoksen kirjanpidon mukaisiksi.

Sähkölaitos.

12 P. L. III.

Tarkastaessaan sähkölaitoksen tilejä on revisionikonttori, niinkuin revisionipäiväkirjasta lähemmin käy selville, huomannut lukuisia laskuvirheitä maksetuissa rautatie-rahtikirjoissa sekä moniaita erhemerkintöjä pääkirjan tileissä. Rahtikirjain tarkastusta ei useinkaan käy toimittaminen ennen maksunsuoritusta, mutta se olisi joka tapauksessa toimitettava kohta sen jälkeen sekä, jos suurempia virheitä huomataan, oikaisu aikaansaattava revisionikonttorin vaatimatta. Erhemerkinnät taas viittaavat kirjanpityöissä vallitsevaan vähemmän tyydyttävään tarkkuuteen.

Revisionipäiväkirjaan kirjoitetuista muistutuksista mainittakoon tässä lisäksi seuraavat:

Sähkölaitoksen varalle oli A.B. Vattenledningsbyrån i Stockholm nimisen toimiston vuonna 1914 toimitettavana erinäisiä tutkimuksia, joista toimisto lokakuussa esitti 19,800 kruunuun päättyvän laskun. Kun puheena olevaan tarkoitukseen mainitun vuoden budjetissa varattu määräraha ei kuitenkaan riittänyt laskun suoritukseen, jätettiin lasku kokonaan pois tileistä, mutta määräraha siirrettiin vuoteen 1915, jolloin mainitun toimiston saaminen lopullisesti maksettiin. Puheena olevaan maksutoimitukseen nähden eivät siis 1914 eivätkä 1915 vuoden tilit ole aivan oikeat.

Muuan revisionipäiväkirjassa lähemmin selostettu, toiminimi Siemens & Halsken kanssa ollut liiketoimitus on nähtävästi tarkoittanut kurssierotuksella keinottelemista. Jos sähkölaitoksen vastedes onnistuu järjestää kruunuvelkansa 182:90 halvemmasta kurssista, on laitos tästä liiketoimituksesta ansainnut, mutta päinvastaisessa tapauksessa hävinnyt. Kruunut on nyt pantu kirjaan kurssista 140 ja siten saatu voittoa, jota ei suinkaan käy pitäminen varmana. Revisionikonttorista näyttää siltä, kuin ei kunnan laitoksella olisi ollut aihetta antautua tuollaiseen keinotteluun.

Revisionipäiväkirjaan tehtyjen merkintöjen mukaan on erinäiset, ilmeisesti vuoteen 1916 kohdistuvat menot pantu kirjaan ja tappiona poistettu jo vuonna 1915. Tämmöistä menettelyä ei käy pitäminen asianmukaisena, koska siitä johtuu, että tilivuoden tulos ei esiinny täysin oikeana.

Revisionipäiväkirjassa on huomautettu, että erään moottorin hinta, 1,000 markkaa, on merkitty kulunki- eikä kalustotilille. Revisionikonttorin mielestä on muistutus täysin oikeutettu, koska moottori kuuluu laitoksen konelaitteisiin, joiden arvosta on vuosittain poistettava määräprosentti.

Sähkölaitoksen on tilivuonna ollut Helsingin Sähkövalaistus Osakeyhtiölle maksettava aikaisemmin sovitun kauppahinnan viimeinen erä 180,000 markkaa. Revisionipäiväkirjaan mainitun summan kirjanpidosta annetun selonteon mukaan pääsee sähkölaitos maksamasta tuon summan koron kolmelta kuukaudelta. Kun edellisinä vuosina toimitetut suoritukset on samalla tavalla pantu kirjaan, on sähkölaitos siis aikaisemminkin saanut nauttia saman edun hyväkseen. Revisionikonttori ei voi havaita, että Kaupunginvaltuustolla olisi ollut tämä tarkoitus määrätessään Helsingin Sähkövalaistus Osakeyhtiön lunastushinnan maksettavaksi sähkölaitoksen voittovaroista. Mutta kun nyttemmin kauppahinnan viimeinen erä on maksettu eikä virhe siis vastedes enää toistu, jättää revisionikonttori vuositilintarkastajain tutkittavaksi, pitääkö asian aiheuttaa muuta toimenpidettä.

Sähkölaitoksen memoriaalin sivuille 125—129 on merkitty viisi eri erää, yhteensä Smk 2,526:38, joiden tarkoituksena on poistaa erinäisen pienemmän kaluston arvo. Revisionipäiväkirjassa on tehty moniaita oikeutettuja muistutuksia näitä tilieriä vastaan. Sitä paitsi on huomattava, että tilitoimitukset on tehty yksinomaan pääomatiliryhmään kuuluvain tilien kesken, joten mainituilla kirjanpitoerillä tarkoitettua tulosta ei ole saavutettu, toisin sanoin arvonpoistoa ei ole tapahtunut, vaan tappio ainoastaan siirtynyt yhdeltä tililtä erinäisille muille tileille. Tämän lienee kirjanpitäjän myöhemmin huomannut, sillä sivulle 146 on pantu uusi Smk:n 2,741:32 suuruisen poistoerä, olematta kuitenkaan edellä mainittuja arvottomia erää stornoitu.

Sähkölaitoksen tilien mukaan (memoriaalin sivu 136) näyttävät laitoksen insinöörit ja eräät muut toimihenkilöt saaneen maksuttoman valaistuksen, vaikkeivät he, mikäli vahvistetusta vuosirahasäännöstä käy päättäminen, ole siihen oikeutettuja. Toimenpide perustunee kaupungin teknillisten laitosten Hallituksen päätökseen. Kun vuosirahasääntö on Kaupunginvaltuuston vahvistama, näyttää siltä kuin Hallitus ei olisi ollut oikeutettu myöntämään puheena olevaa ylimääräistä etua. Asia tosin merkitsee taloudelliselta kannalta varsin vähän, mutta periaatteelliselta kannalta sitä enemmän, koska käy esittäminen kysymyksen, eivätkö muutkin virkamiehet yhtä hyvällä syyllä voisi vaatia saadakseen samallaista etua.

Tapa miten sähkölaitos revisionipäiväkirjassa olevan selityksen mukaan on myöntäessään erinäisille henkilöille hinnanalennusta virrankulutuksesta soveltanut Kaupunginvaltuuston syyskuun 10 päivänä 1912 vahvistamaa sähkövoimataksaa, ei revisionikonttorin mielestä ole mainitun taksan 5 ja 7 §:n säännösten mukainen,

minkätähden vuositilintarkastajat ottanevat harkittavaksi, tuleeko tämän muistutuksen aiheuttaa muuta toimenpidettä.

Vertaillessa sähkölaitoksen tilejä vahvistettuun budjettiin huomaa, että erinäisiä momentteja varten on pyydetty ja Kaupunginvaltuustolta saatu lisämäärärahoja kaikkiaan 36,300 markkaa (rahatoimikonttorin tileissä 15 P. L. II. 29 ja 62). Siten myönnettyistä lisämäärärahoista on kuitenkin neljä erää ylitetty Smk:lla 1,450: 68, jota vastoin kuudessa muussa erässä on säästöä Smk 7,433: 23, joten käyttämättä on jäänyt Smk 5,982: 55. Vakinaiset määrärahat taas on ylitetty kaikkiaan Smk:lla 64,021: 16 säästyneen määrän ollessa toiselta puolen Smk 104,167: 91. Vakinaisten määrärahain nettosäästö on siis Smk 40,146: 75. Lähemmältä tarkastellessa ylitettyjä eriä kiintyy huomio erikoisesti siihen, että polttoaineiden määräraha on ylitetty Smk:lla 53,803: 42, tarveaineiden Smk:lla 3,036: 59 sekä konttorin tarverahain Smk:lla 1,186: 60 muun ylitysmäärän jakautuessa lukuisain tilien kesken verraten vähäisin määrin, jotka kaikki ovat alle 1,000 markan. Revisionikonttori ei tosin ole havainnut, että maksetut menot olisivat olleet epäoikeutettuja, mutta on joka tapauksessa sitä mieltä, että sähkölaitos olisi ollut velvollinen, eritoten tässä lueteltuja suurempia eriä varten, anomaan Kaupunginvaltuustolta lisämäärärahaa.

Revisionipäiväkirjaan annetun selvityksen mukaan on sähkölaitoksen bruttoylijäämä vuodelta 1915, semmoisena kuin se esiintyy bilanssitilillä pääkirjan sivulla 370, Smk 1,696,617: 51. Summa ei kuitenkaan pidä yhtä enempää rahatoimikonttorin kirjanpidon kuin sähkölaitoksen painosta julkaiseman vuosikertomuksenkaan kanssa, sillä näiden mukaan on bruttoylijäämä Smk 1,693,876: 19. Erotus on ylimääräistä poistoa Smk 2,741: 32, jota summaa ei ole rahatoimikonttorin kirjanpidossa siirretty vuoteen 1916. Sähkölaitoksen kamrecrin antaman ilmoituksen mukaan tulee ensiksi mainittu summa maksettavaksi bruttoylijäämänä kaupunginkassaan.

Revisionipäiväkirjassa on kaasutehtaan kohdalla huomautettu, että m. m. tehdään virkamiehille on annettu polttoaineita omain kustannusten hinnasta. Saman seikan on huomannut muonitustoimikuntakin, joka tämän johdosta viime maaliskuun 17 päivänä lähetti rahatoimikamariin seuraavan kirjelmän:

„Kun muonitustoimikunnan tietoon on tullut, että kaupungin teknillisten laitosten Hallitus on, olematta siihen valtuutettu, myöntänyt virka- ja palveluskunnalleen halkoja eri laitosten polttoainevarastosta näiden laitosten alhaisesta omain kustannusten hinnasta, on muonitustoimikunnalla kunnia täten esittää, että rahatoimikamari asianomaisille huomauttaisi, että oikeus saada halkoja eri laitosten varastoista on ainoastaan niillä toimihenkilöillä, joiden palkkaetuihin polttoaineet vuosirahasäännön mukaan kuuluvat, jota vastoin muille kunnan virkamiehille ei ole tässä kohden suotava minkäänlaista etua kunnan muiden jäsenten edellä. Samalla muonitustoimikunta pyytää rahatoimikamaria ryhtymään sen suuntaiseen toimenpiteeseen, että se

tai ne viranomaiset, joiden toimialalla mainittua järjestystä noudatetaan, viipymättä toimeenpanevat asianmukaisen oikaisun.“

Revisionikonttoriin saapuneen pöytäkirjanotteen mukaan on rahatoimikamari päättänyt lähettää kirjelmän asiasta asianomaisille hallituksille ja lautakunnille.

Kolmastoista pääluokka.

13 P. L.
I—XI.

Yleiset työt.

Budjetissa tämän pääluokan kohdalla olevista määrärahoista, kaikkiaan Smk:sta 5,158,843: 70, on vielä keskeneräisiä töitä varten tileissä vuoteen 1916 siirretty Smk 1,488,340: 97. Tähän tulee vielä lisäksi vuodenvaihteessa käyttämättä olevia huomattavia työmäärärahoja edellisiltä vuosilta. Rakennuskonttorin nostamattomain työmäärärahojen kokonaissumma oli tilinpäätöksen mukaan Smk 2,171,568: 28.

1915 vuoden budjettiin oli pantu moniaita töitä, jotka oli aikomus teettää hätäaputoimina Kaupunginvaltuuston kulloinkin erikseen tekemän päätöksen mukaan. Kun mainittavaa työnpuutetta ei kuitenkaan vallinnut, ei mainittuja töitäkään teetetty. Näin ollen päätti Kaupunginvaltuusto 1916 vuoden budjettia käsitellessään, että suurinta osaa näistä määrärahoista ei ollut siirrettävä kuluvaan vuoteen, vaan merkittävä säästyneeksi. Tämän johdosta on asianomaisilta tileiltä säästönä poistettu kaikkiaan 297,493 markkaa. Muista määrärahoista säästyi sitä paitsi Smk 93,959: 35, jota vastoin ainoastaan harvalukuisia eriä ylitettiin kaikkiaan Smk:lla 4,232: 52, josta summasta suurin osa eli Smk 2,773: 50 tulee Hakaniementorin kauppahallin rakennuskustannusten osalle.

Erinäisiin tämän pääluokan kohdalla esiintyviin tarkoituksiin myönsi Kaupunginvaltuusto vuoden varrella lisämäärärahoja kaikkiaan 160,175 markkaa (15 P. L. II. 2, 5—8, 12, 13, 15—17, 25, 26, 31, 32, 34, 35, 50, 69 ja 70) niistä yksinomaan puhtaanapitolaitoksen tarpeisiin 101,280. Kaikista näistä lisämäärärahoista säästyi Smk 7,081: 19, jota vastoin määrärahoja muissa kohdissa luvatta ylitettiin Smk:lla 10,527: 97, josta summasta puhtaanapitolaitoksen osalle tulee Smk 10,105: 99. Lisämäärärahoista siirtyi Smk 8,426: 35 vuoteen 1916.

„Rakennuskonttorin sekalaisten menojen“ kohdalla (tili B. d.) on rahatoimikonttorin kirjanpidossa tili, jolta on pantu maksettavaksi mitä erilaatuisimpia menoja kaikkiaan Smk 88,793: 41. Nämä maksut on vasta tilinpäätöksessä jaettu lukuisain eri työtilien kesken. Tuollaisen väliaikaisen tilin laittaminen voi tosin olla monessa kohden mukavaa, erittäinkin kun siten pääsee välittömästi jakamasta kunkin maksetun laskun sisällystä asianomaisten tilien kesken. Mutta kun toiselta puolen vasta tilinpäätöksessä toimitettava summittainen jako suuressa määrin vaikeuttaa jaon oikeudenmukaisuuden ja paikkansapitäväisyyden tarkastusta sekä kun nykyisen kir-

janpitolavan johdosta käy aivan mahdottomaksi vuoden varrella tarkastaa eri budjettimäärärahaan käyttämistä ja asianomaiselle työpäällikölle siten jää mahdollisuus toimittaa kustannusten jako mielenmääräisesti eri tileillä jälellä olevain määrärahaan mukaan, ei revisionikonttori voi olla lausumatta toivomusta, että mainitunlaatuisia väliaikaisia tilejä ei käytettäisi, ellei osottauu aivan mahdottomaksi toimittaa jakoa heti maksua suoritettaessa.

Neljästoista pääluokka.

Eläkkeet ja apurahat.

14 P. L.

Tämän pääluokan kohdalla olevista määrärahoista on säästynyt kaikkiaan Smk 12,373:06. Paitsi vakinaisia määrärahoja on Kaupunginvaltuuston käyttövaroista vuoden varrella annettu eläkkeitä ja apurahoja erinäisille henkilöille 1,000 markkaa (15 P. L. II. 24, 28, 46 ja 49). Tarkastaessaan tähän pääluokkaan kuuluvia tilejä on revisionikonttori havainnut, että Kaupunginvaltuusto on eläkkeitä ja apurahoja varten olevasta budjettimäärärahasta vuoden varrella pannut maksettavaksi kolmelle henkilölle myönnetyt ylimääräiset elinkautisapurahat, vaikka budjetissa on arviomääräraha ainoastaan vuoden varrella lisäksi tulevia vakinaisia eläkkeitä, mutta ei ylimääräisiä apurahoja varten. Kun Kaupunginvaltuusto puheena olevia ylimääräisiä elinkautisapurahoja myöntäessään ei samalla osottanut niitä varten varoja, olisi tarkoitusta varten ollut hankittava eri määräraha. Toiselta puolen on tätä tiliä niinkään rasiitettu yhdellä ylimääräisellä apurahalla, vaikka Kaupunginvaltuusto sitä myöntäessään päätti apurahan maksettavaksi käyttövaroistaan.

Viidestoista pääluokka.

Sekalaiset menot.

15 P. L. I.
1—38.

Tämän pääluokan kohdalla on 1915 vuoden budjetissa sangen monenlaatuaisia menoja, joiden ryhmittelyssä nähtävästi ei ole mitään järjestelmää noudatettu. Mieli-
hyväkseen on revisionikonttori todennut, että 1916 vuoden budjetissa on toimeenpantu olennainen parannus kokoomalla samanlaatuiset menoerät eri lukuihin tämän pääluokan kohdalle.

Tämän luvun kohdalla esiintyvistä budjettimäärärahoista on erinäisillä tileillä säästynyt kaikkiaan Smk 17,108:83, jota vastoin toisilla tileillä on määrärahaan ylitys kokonaista Smk 358,233:92. Suurin säästynyt määrä, Smk 6,555:89, on tilillä 15

P. L. I. 19 Kalustoa erinäisiin kaupungin taloihin, Smk 2,629: 81 tilillä 15 P. L. I. 29 Valaistus ynnä juhla-valaistukset, Smk 1,979: 47 tilillä 15 P. L. I. 9 Kustannuksia Turholmassa olevasta Henrik Borgströmin kansanpuistosta j. n. e. Ylitettyihin määrärahoihin nähden taas erittäin mainittakoon, että tilillä 15 P. L. I. 38 Taksoitettujen varojen ja muiden tulojen poistoa ja palautusta varten oleva 300,000 markan määräraha on ylitetty kaikkiaan Smk:lla 344,481: 45. Kun tilintarkastajat kertomuksessaan 1914 vuoden tilien tarkastuksesta jo ovat esittäneet ajatuksen että perin pohjin tutkittaisiin, mistä syystä maksamatta jääneiden ja sentähden poistettujen taksoitusvarain määrä kohoamistaan kohoaa, ja kun Kaupunginvaltuusto ei vielä ole tehnyt mainitun kertomuksen johdosta mitään päätöstä, ei revisionikonttorilla ole aihetta nykään uudelleen ottaa puheeksi tätä asiaa. Muutoin mainittakoon, että Kaupunginvaltuusto on tammi-kuun 25 päivänä kuluvaa vuotta myöntynyt määrärahan ylittämiseen. Lisäksi on ylitetty seuraavat määrarahat: 15 P. L. I. 3 Smk:lla 300, vaikka 500 markan lisämäärärahakin (15 P. L. II. 65) on käytetty, 15 P. L. I. 6 Smk:lla 128: 03, 15 P. L. I. 21 Smk:lla 3,340 (asiasta on ilmoitettu Kaupunginvaltuustolle), 15 P. L. I. 22 Smk:lla 79: 90, 15 P. L. I. 23 Smk:lla 8,428: 57 (Kaupunginvaltuusto myöntynyt määrärahan ylittämiseen 7,000 markalla) sekä 15 P. L. I. 31 Smk:lla 1,475: 97. Erinäiset tämän pääluokan kohdalla esiintyvät määrarahat ovat osottautuneet riittämättömiksi, minkätähden lisämäärärahoja on myönnetty kaikkiaan 10,800 markkaa (15 P. L. II. 48, 64, 65 ja 79). Näistä säästy yhteensä Smk 1,038: 50, jota vastoin yksi myönnettyistä lisämäärärahoista ylitettiin Smk:lla 870: 81. Esillä olevaan pääluokkaan luettavista uusista määrärahoista myönnettiin Kaupunginvaltuuston käyttövaroista kaikkiaan Smk 141,346: 66 (15 P. L. II. 4, 10, 11, 22, 36, 40, 53, 59 ja 78), josta määrästä 43,550 mk oli tarkoitettu kalliinajanlisäyksiksi ja 75,700 mk erinäisiksi apurahoiksi kaupungille tulevasta anniskeluyhtiön voittovarain osuudesta. Koko määrärahasummasta säästy Smk 1,706: 85, minkä ohessa vuoteen 1916 siirtyi Smk 28,464: 14.

Kaupungin kiinteistöjen hallinnosta, jonka menot ainakin osittain on pantu maksettavaksi tästä pääluokasta, on revisionipäiväkirjassa seuraava lausunto:

„Erällä „kaupungin kiinteän omaisuuden“ aloilla on lähin valvonta ja hoito annettu tehtäväksi useille henkilöille, joiden joukossa on sellaisiakin, joilla on muu pääasiallinen toimensa kaupungin palveluksessa. Useimpain kaupungin talojen isännöitsijänä tosin toimii n. s. kaupungin talojen isännöitsijä, jolla tästä toimesta on 2,000 markan vuosipalkka. Mutta esimerkkinä voidaan mainita, että

1) kaupungin työväenasuntoja hoitaa eri isännöitsijä, kaupungin sähkölaitoksen monivuotinen kamreeri, saaden 1,200 markan vuosipalkan ynnä vapaan asunnon;

2) raatihuoneentalossa olevain rakennusten silmälläpito on uskottu rahatoimikamarin vakinaiselle vahtimestarille, jolle tästä tehtävästä maksetaan 850 markkaa vuodessa ynnä vapaa asunto, polttopuut ja valo;

3) ent. seurahuoneen hoito, joka viime vuoden marraskuun 1 päivään asti oli erään henkilön toimenä 1,200 markan vuosipalkasta, on mainitusta ajankohdasta lähtien toistaiseksi annettu rahatoimikamarin kanslialle, jolla tässä kuitenkin on apuna

edellä mainittu kamarin vahtimestari, joka taas siitä toimesta vuonna 1915 sai 100 markkaa kuukaudessa ja kuluvalta vuodelta 1916 saa 75 markkaa kuukaudessa;

4) heinäkuun 1 päivästä 1914 on kaupungin omistamia taloja Mikonkatu 17 ja Vuorikatu 12 varten ollut eri isännöitsijä, muuan rahatoimikamarin virkamies (pöytäkirjuri), joka tästä toimesta on saanut korvausta 150 markkaa kuukaudessa;

5) kaupungin omistamalla Oulunkylän kartanolla ja Nybondaksen tilalla niinkään on eri isännöitsijänsä, nykyään muuan rahatoimikonttorin virkamies, joka tästä saa 700 markan vuosipalkan;

6) samantapaisia milloin minkin verran satunnaisia, vaikka osittain pitkäaikaisiakin tehtäviä, niinkuin kaupungin huutokaupassa ostamain talojen isännöitsijän toimi, varastopaikkain y. m. silmälläpito on annettu eri henkilöille erisuuruista palkkioista.

Edellä lausutusta käynee selville, että kaupunginkassalla on ollut melko suuria kustannuksia vasta mainittujen kaupungin kiinteän omaisuuden osain hoidosta. Siitä huolimatta käy syyllä epäileminen, eivätkö tällaista järjestelyä häittää tuntuvat puutteet, erittäinkin mitä tulee valittujen henkilöiden asiantuntemukseen, sopivaisuuteen ja alttiuteen suorittamaan tämän laatuista työtä kaupungin palveluksessa, koska tälläkin alalla epäilemättä vaaditaan erikoistietoja ja kokemusta, Ainakaan siitä että nämä tehtävät ovat sivutoimina jaetut useille eri henkilöille voi tuskin olla hedelmällistä tulosta. Yhtenäisyyden puute tällä kaupunginhallinnon alalla on silmään pistävä. Jotta kaupungin talot ja muut kiinteistöt tulisivat sekä teknillisesti että taloudellisesti hoidetuiksi järkipäisellä tavalla, näyttää puheena oleva työ olevan keskitettävä asiantuntevaan ja johtavaan käteen. Olisi perustettava „erinäisille kaupungin kiinteistöille“ yhteisen taloudenhoitajan virka ja siihen valittava sopiva henkilö, jolle tämä työ annettaisiin yksinomaiseksi tehtäväksi. Tämän virkamiehen tehtäviin kävisi varmaankin yhdistäminen kaupungin kauppahallien silmälläpidon. Näyttää siltä kuin tällaisesta järjestelystä olisi sekä kaupunginkassalle että mainitulle hallintohaaralle mainittavaa hyötyä.

Jo ennen tämän lausunnon syntymistä oli revisionikonttori kirjelmässä heinäkuun 23 päivästä 1915 esittänyt rahatoimikamarin harkittavaksi, „eikö tarkoituksenmukaisempi ja parempi kaupungin kiinteistöjen hoito olisi aikaansaataavissa, jos kaupungin kaikkien kiinteistöjen hoito annettaisiin yhden henkilön toimeksi“. Kirjelmässä lausuttiin edelleen: „Revisionikonttorin mielestä voisi esim. nuorenpuoleinen, tarmokas rakennusmestari, joka hoitaisi tehtävää ainoana tai ainakin pääasiallisimpana toimenaan, suuremmalla asiantuntemuksella hoitaa isännöitsijän tointa kuin moniaat virkamiehet, jotka saadakseen lisätuloja voivat käyttää kiinteistön hoitoon vain tuiki vähän aikaa.“

Revisionikonttori, joka ei ole saanut tietoa, mitä toimenpiteitä mainittu esitys on aiheuttanut, on edelleen sitä käsitystä, että kysymys kaupungin kiinteistöjen hoidosta ansaitsisi perinpohjaista tutkimista.

Kaupunginvaltuuston käyttövarat.

Tässä edellä on erinäisten pääluokkain käsittelyn yhteydessä myös mainittu ne lisämäärärahat, joita eri tarkoituksiin on myönnetty Kaupunginvaltuuston käyttövaroista. Pariin seikkaan on kuitenkin tässä lisäksi kajottava.

Hätäapukomitealle on Kaupunginvaltuusto myöntänyt 30,000 markkaa hätäaputöiden järjestämiseksi naisille (15 P. L. II 1). Ennakkotilityksessään (rahatoimikonttorin tilitodiste 456) tilittää hätäapukomitea tästä kaupungin myöntämästä määrärahasta sekä erinäisistä muista apumaksuista y. m. Smk 806:30 ainoastaan sillä tavoin, että eri järjestöille maksetut rahamäärät mainitaan. Komitean selonteon oheisissa järjestöjen tilityksissä esiintyy suuria, todisteita vailla olevia erilaatuisia tuloja menomääriä. Mainitaanpa niissä melko suuria etuantejakin. Näitä jälkimäisiä tilityksiä ei ole pantu kaupungin kirjanpitoon, josta siis ei käy selville eri määrärahoihin lähempi käyttäminen eivätkä ylipäätään hätäapukomitean taloudellisen toiminnan yksityiskohdat. Tämä seikka näyttää olevan katsottava puutteellisuudeksi kaupungin kirjanpidossa, erittäinkin kun erinäisistä töistä (valmistetuista vaatekappaleista y. m.) kertyneiden varain on katsottava kuuluvan kaupungille.

Hätäapukomitea teki kuluvan vuoden alussa Kaupunginvaltuustolle esityksen m. m., että Valtuusto oikeuttaisi kaupunkilähetyksen ja muut järjestöt käyttämään säästöt, kaikkiaan Smk 12,924:47, joita niillä oli hallussaan Kaupunginvaltuuston vuonna 1915 hätäaputöitä varten myöntämistä määrärahoista. Tuollaiset säästöt eivät kuitenkaan tule näkyviin rahatoimikonttorin tileistä, joten ne olivat kaupungin hallinnolle tuntemattomat.

Toukokuun 11 päivänä 1915 osotti Kaupunginvaltuusto Smk 1,866:66 Katajanokalta rautateiden käytettäväksi annetun huoneiston vuokraan toukokuun 1 päivästä vuoden loppuun eli 8 kuukaudelta. Kaupunginkassasta on tätä vuokraa maksettu ainoastaan joulukuun 1 päivään ja jällellä oleva kuukauden vuokra, Smk 233:33, on säästönä poistettu tileistä. Kun 1916 vuoden budjetissa on tarkoitukseen osotettu määräraha ainoastaan mainitulta vuodelta, näyttää virheellisen kirjanpitomenettelyn johdosta vastaava vajuus syntyvän vuonna 1916 tai myöhemmin, ja sen täyttämiseksi on uusi esitys asiasta tehtävä Kaupunginvaltuustolle.

Kaupungin tilit muutoin osottavat, että Kaupunginvaltuuston käyttövaroista, joita budjettiin oli pantu 500,000 markkaa, on osotettu maksettavaksi kaikkiaan Smk 733,089:59, josta summasta kuitenkin ainoastaan Smk 662,687:70 on käytetty. Kun kokemus edellisinäkin vuosina on osottanut, että budjettiin pantu käyttövarain määrä on ollut riittämätön, näyttää revisionikonttorista siltä, kuin olisi otettava lähemmin tutkittavaksi, miten puheena olevaa määrärahaa olisi käytettävä. Havattaisiin kenties tarkoituksenmukaisimmaksi vuosittain syyspuolella, jolloin lisä- ja muita määrärahoja eri tarkoituksiin tavallisesti huomataan tarpeelliseksi, laatia lisäbudjetti, jossa kerta kaikkiaan määrättäisiin koko käyttövarasumman käyttäminen. Tämän budjetin käsittelyssä olisi Kaupunginvaltuustolla niinkään tilaisuus erittäin päättää, miten

on meneteltävä niihin anottuihin lisämäärärahoihin nähden, joihin käyttövarat eivät riitä. Tästä asiasta ei revisionikonttori kuitenkaan katso olevan aihetta tässä yhteydessä lausua mieltänsä.

Erinäiset vuosirahasääntöön panemattomat menotilit.

Tilille A. IV. 7 on rahatoimikonttorin kirjanpidossa koottu erinäisiä konttorin tilinpäätöskertomuksessa lueteltuja menoeriä, kaikkiaan Smk 13,793: 92, joita syystä tai toisesta ei ole voitu panna kirjaan eri pääluokkain kohdalla. Samaan ryhmään kuuluu niinkään tilille A. IV. 73 merkitty 1,000,000 markan määrä, joka, niinkuin toisessa yhteydessä on mainittu, on varattu vastaisiin kurssitappioihin.

Tulot.

Säästö.

Lasketun ja todellisen säästön välinen ero sekä vuoden alussa että sen lopussa on varsin huomiota ansaitseva. Alkava säästö oli nimittäin laskettu 400,000 markaksi, mutta oli tilien mukaan Smk 994,444: 06; päättyvä säästö taas laskettiin 1916 vuoden budjettia laadittaessa 600,000 markaksi, mutta oli todellisuudessa Smk 1,088,399: 63. Viimeksi mainittu säästö olisi ollut vieläkin suurempi, jos Kaupunginvaltuuston päättämä miljoonan markan suuruinen laina kaupungin vakinaisissa tuloissa sotatilan johdosta edellytetyn vajauksen täyttämiseksi olisi otettu, mutta laina osottautui tarpeettomaksi. Sitä paitsi on huomattava, että tilien osottamasta säästöstä todellisuudessa on miljoona markkaa varattu ulkomaisella arvonvastineella suoritettavien maksujen vuonna 1915 tuottamiin kurssitappioihin.

Se seikka että lasketun ja todellisen säästön välillä voi syntyä näin suuri ero, ei revisionikonttorin mielestä viittaa ainoastaan siihen, että säästöarviolaskelman laadinnassa on noudatettu erittäin suurta varovaisuutta, vaan ehkä lisäksi siihen, että säästöarviolaskelman laadinnassa noudatettavat periaatteet eivät ole kyllin seikka-peräisesti selvillä. Konttorista näyttää nimittäin siltä, kuin olisi mainittua laskelmaa laadittaessa, siinä tapauksessa että kaikki säästöön vaikuttavat asianhaarat olisi otettu huomioon, pitänyt saada tulos, joka enemmän olisi lähennyt todellista. Revisionikonttori tosin myöntää, että tarkan laskelman laatiminen on erittäin vaikea, mutta toiselta puolen näyttävät veronmaksajain edut vaativan, että laskelma laaditaan tarkasti sekä että liiallista varovaisuutta vältetään.

Kun kaupunginviranomaisten on lähimmässä tulevaisuudessa laadittava kaupungin kassa- ja tililaitosta varten erikoinen johtosääntö, sopisi kysymys säästöarviolaskelman laadinnassa noudatettavista periaatteista samalla ottaa käsiteltäväksi.

Ensimäinen osasto.

1 Os. I.
1—8.

Korot.

Tämän osaston kohdalla osottavat momenttien 2, 4, 7 ja 8 tulot vajausta kaikkiaan Smk 46,974: 60, jota vastoin muut momentit osottavat ylijäämää kaikkiaan Smk 147,779: 50.

Vajausten joukossa kiintyy huomio erikoisesti siihen, että tontinlunastusten korot ovat olleet Smk 11,658: 72 vähemmät budjetissa laskettua määrää, mikä seikka on selitettävissä siten, että vuoden varrella on tehty tuntuvia pääomansuorituksia, joista korkoa on kertynyt ainoastaan osalta vuotta. Samaten on teknillisten laitosten etuantien korkotulon vaje Smk 23,097: 58 huomiota ansaitseva. Tämä johtuu siitä, että sähkölaitoksen ei ole ollut maksettava korkoa kaupunginkassaan, vaan on sille päin vastoin syntynyt korkosaaminen, joka laitoksen tileissä on merkitty tuloksi rahasäännön ulkopuolella. Rahatoimikonttorin tileissä tavataan sama korko osin menona 1 P. L. XII. 1 kohdalla ja osin tulona 1 os. I. 5 kohdalla.

Edellä mainittuun varsin huomattavaan korkoylijäämään sisältyy tili 1 Os. I. 5 Erinäisiä korkoja kokonaista Smk 141,409: 08. Tämä ylijäämä on etusijassa syntynyt siitä, että kaupunginkassalla on ollut verraten suuria rahamääriä pankeissa korkoa kasvamassa. Sitä paitsi on, niinkuin edellä mainittiin, tällä tilillä sähkölaitoksen korkotuloja Smk 28,530: 07.

Revisionikonttori katsoo olevan huomauttaminen, että tilillä 1 Os. I. 3 erinäisten lahjoitusrahastojen korot on pantu kirjaan vasta loka- ja joulukuulla. Tätä ei revisionikonttori voi pitää täysin asianmukaisena, koska korot kohdistuvat vuoteen 1914 ja olisi sentähden voitu siirtää kaupunginkassaan jo 1915 vuoden alussa, kohta kun vuodelta 1914 rästinä olevat korot oli suoritettu.

Muutoin viitataan revisionipäiväkirjaan.

Toinen osasto.

2 Os. I. 1.

Tontinlunastukset.

Laadittaessa 1915 vuoden budjettia laskettiin tämän osaston kohdalla olevan tuloja ainoastaan 700,000 markkaa, mutta tilit osottavat tontinlunastuksia maksetun kaikkiaan Smk 1,940,977: 94, joten ylijäämä on Smk 1,240,977: 94. Tämä on seuraus rahanrunsaudesta, joka on suonut erinäisille rahalaitoksille tilaisuuden ottaa haltuunsa kaupungilla aikaisemmin myydyistä tonteista olevat saamiset.

Niinkuin revisionipäiväkirjassa on huomautettu, on puheena olevaa tulotiliä rasitettu erinäisillä kustannuksilla parin tontin lunastamisesta, mitkä kaupungin on täytynyt pakkohuutokaupassa huutaa saamisensa turvaamiseksi. Maksunpano on toimitettu rahatoimikamarin nimenomaisen päätöksen johdosta. Revisionikonttorista kuitenkin näyttää siltä, kuin olisi kamarin ollut osotettava erityiset varat puheena olevaan tarkoitukseen, koska periaatteelliselta kannalta täytyy pitää sopimattomana että budjetissa olevan tilin todellista tuloa vähennetään menoilla, joita budjetissa ei ole ensinkään edellytetty. Ellei rahatoimikamari katsonut voivansa maksaa mainittuja kustannuksia käyttövaroistaan, olisi erikoinen määräraha ollut Kaupunginvaltuustolta hankittava.

Kolmas osasto.

Kaupungin kiinteä omaisuus.

3 Os.
I—III.

Useimmat tämän osaston kohdalla olevat tilit osottavat ylijäämää kaikkiaan Smk 69,738: 28. Ainoastaan muutamilla tileillä on vajausta yhteensä Smk 4,120: 87.

Huomattavammista ylijäämistä mainittakoon erittäin Smk 4,196: 70 rakennusten ja talojen vuokria (3 Os. II. 1), Smk 13,459: 50 torien myyntipaikkain vuokria (3 Os. II. 7), 3,576 markkaa kunnan työväenasuntojen vuokria (3 Os. II. 14), Smk 12,477: 20 erinäisiä vuokria (3 Os. II. 15), Smk 7,053: 74 kauppahallien myyntikojujen vuokria (3 Os. II. 17), Smk 19,088: 51 satunnaisia sekä kenttien vuokria (3 Os. II. 20) sekä Smk 3,088: 34 tuloja Bengtsårin maatilasta (3 Os. III. 2).

Revisionipäiväkirjaan tehtyihin muistoonpanoihin viitaten katsoo revisionikonttori olevan huomauttaminen, että kirjanpito eräisiin kaupungin kiinteistöihin nähden ei ole kaikin puolin järjestetty niiden periaatteiden mukaisesti, joita on järjestetyssä budjettikirjanpidossa noudatettava. Niinpä on eräissä tapauksissa tulotileille merkitty menojaakin, kun taas toisissa tapauksissa on merkitty ainoastaan nettotulo, sittenkun menot on suoritettu. Osaltaan tähän puutteelliseen kirjanpitomenettelyyn vaikuttavana seikkana sopii mainita, että itse budjetti on puutteellinen sikäli, että siihen ei ole pantu erikoisia menomomentteja puheena olevia kiinteistöjä varten. Toivomuksena sentähden täytyy lausua, että budjettia tältä kohden vastedes täydennettäisiin.

Niinkään on mainittava, että rahatoimikonttorissa säilytetyt vuokraluettelot eivät ole niin laaditut, että tarkastaessa aivan varmasti voisi todeta, että maksunpanot on oikein toimitettu. Suotavaa olisi, että luetteloja eräiltä kohdin täydennettäisiin ja että ne järjestettäisiin uudestaan, mieluummin käyttämällä sopivaa korttijärjestelmää.

Mitä tulee erinäisiin virheellisyyksiin, joita on todettu kadun erilleen aitaamisesta rakennusyriytyksiä varten suoritettavain maksujen panossa ja kannannassa, viitataan revisionipäiväkirjaan.

Neljäs osasto.

4 Os. I. 1.

Tonttiverot.

Tähän osastoon nähden ei revisionikonttorilla ole ollut muistuttamisen aihetta.

Viides osasto.

5 Os. I. 1—15.

Tuloa tuottavat oikeudet.

Tähän osastoon kuuluvia tilejä tarkastettaessa on todettu useimpain momenttien näyttävän ylijäämää kaikkiaan Smk 107,782:55, mikä osottaa budjetin laadinnassa noudatetun suurta varovaisuutta. Eräillä tileillä on vajausta kaikkiaan Smk 967:94.

Mitä tulee erinäisiin toimenpiteihin, joihin revisionikonttori on ryhtynyt eräiden liikenne- ja satamakonttorin kirjanpidon yksityiskohtain järjestämiseksi toiselle kannalle, viitataan revisionipäiväkirjaan.

Revisionipäiväkirjaan tehdyn merkinnän mukaan on kaupungin palomestari vuoden varrella myynyt liikennekonttoriin paloruiskun 75 markan hinnasta. Tässä tapauksessa koskee kysymys tosin vähäpätöistä asiaa, joka sinänsä ei ansaitsisi mainitsemista, mutta kun revisionikonttorilla on tiedossaan muitakin tapauksia, jolloin kaupungin palveluksessa olevat henkilöt ovat esiintyneet osin myyjinä ja osin tavara-ain välittäjinä erinäisille kaupungin laitoksille, olisi ehkä syytä ottaa periaatteellisesti harkittavaksi, onko kaupungin edun mukaista sallia mainitun laatuista toimintaa. Revisionikonttorin puolestaan täytyy asettua kielteiselle kannalle asiassa, huomauttaen että, jos tämän menettelyn sallitaan vapaasti kehittyä, ovat väärinkäytökset vastaisuudessa tuskin estettävissä. Tällä ei revisionikonttori tietenkään tahdo saada sanotuksi, että kaupunki olisi mitenkään joutunut kärsimään niissä tapauksissa, jolloin kaupungin palveluksessa olevat henkilöt toistaiseksi ovat hankkineet tavaroita kaupungille. Mutta periaate olisi joka tapauksessa selvitettävä vastaisten ikävyyksien välttämiseksi.

Kuudes osasto.

6 Os. I. 1—34.

Sekalaiset tulot.

Tähän osastoon on koottu mitä erilaatuisimpia tuloja, suureksi osaksi semmoisia, jotka sopisi erottaa eri osastoiksi. Revisionikonttorilla ei kuitenkaan nyt ole aihetta

lähemmältä kajota tähän asiaan, koska rahatoimikamari 1916 vuoden budjettia laatiesaan jo on ryhtynyt erinäisiin tämänsuuntaisiin järjestelyihin ja kysymys uuden kaavakkeen laatimisesta sitä paitsi tulee pohdittavaksi tililaitosuudistuksen yhteydessä.

Tämän osaston erinäisten momenttien kohdalla on vajausta yhteensä Smk 63,494: 38 useimpain momenttien osottaessa ylijäämää, jota koko tämän osaston kohdalla on Smk 279,794: 84.

Suurin vajoaus, Smk 46,236: 53, tulee työlaitoksen osalle ja johtuu siitä, että laitosta vuoden varrella on käytetty entistä vähemmän, syystä että työnsaanti muualla on ollut jokseenkin hyvä. Mikäli revisionikonttori on saanut tietää, on todellinen vajoaus kuitenkin ollut tilien osottamaa määrää vähempi, syystä että erinäisiä ulkona olevia saamisia ei, niinkuin olisi pitänyt, ole rahatoimikonttorin tilinpäätöksessä otettu huomioon.

Ylijäämistä tulee kaupungin sairaalain osalle Smk 102,689: 15, lihantarkastus- aseman Smk 38,320: 75, vaivaishoidon Smk 44,198: 09, kunnalliskodin Smk 21,164: 71, kaupunginorkesterin Smk 25,099: 87, majoituksen Smk 15,257: 54 j. n. e. Todellisuudessa tulisi sairaalain tilien osottaa vieläkin suurempaa säästöä, mutta rahatoimikonttorin kirjanpito on puutteellinen sikäli, että vuoden vaihteessa maksamatta olevia sairasmaksuja ei ole merkitty tulorästeiksi.

Katsausta eri sairaaloilla vaivaishoidon potilaiden hoidosta olleisiin tuloihin ei saa, syystä että näillä tuloilla hyvitetään erinäisiä yhteistilejä, nimittäin 6 Os. I. 3 „Vaivaishoidon suoritettava korvaus varattomain potilaitten hoidosta Marian, Kivelän ja Humaliston sairaaloissa“ sekä 6 Os. I. 8 „Vaivaishoidon maksettava korvaus mielenvikaisten hoidosta Kivelän ja Nickbyn sairaaloissa“. Poimimalla tilitodisteista on revisionikonttori voinut jakaa sairaanhoitokustannukset, Smk 184,000: 55, seuraavain sairaalain kesken:

Marian sairaala	Smk	63,696: 35
Kivelän sairaala	„	79,992: 25
„ „ (kunnalliskodin osasto)	„	19,133: 40
Humaliston sairaala	„	18,933: 85
Kulkutautisairaala	„	2,244: 70
		<u>Smk 184,000: 55</u>

Samaten on revisionikonttorissa korvaukset mielenvikaisten hoidosta, Smk 236,317: 75, jaettu:

Kivelän sairaalan osalle	Smk	110,490: 75
Nickbyn „	„	92,738: 10
„ „ (Sipooseen elätteelle annetut)	„	33,088: 90
		<u>Smk 236,317: 75</u>

Kun olisi suotavaa, että nämä yksityiskohdat kävisivät selville suorastaan kirjanpidosta, olisi budjettia sitä varten täydennettävä. Nykyiseen tapansa järjestettynä budjetti edellyttää, että puheena olevia tuloja varten käytetään yhteistilejä.

Seitsemäs osasto.

7 Os. I.1—8.

Valtioavut.

Tämän osaston kohdalle merkityt tulot osottavat vajausta Smk 239,876: 83 siitä syystä että kaupunki senaatin päätöksen johdosta ei ole saanut asetusten mukaista valtioapua kansakouluilleen eikä kasvatuslaitoksilleen. Eräiden muiden momenttien kohdalla taas on ylijäämää Smk 15,294: 57.

Eräeseen huomiota ansaitsevaan seikkaan katsoo revisionikonttori tässä yhteydessä olevan kajoaminen.

Vaikka Helsingin kaupunki osin syyskuun 12 päivänä 1900 annetun julistuksen ja osin Kaupunginvaltuuston kesäkuun 14 päivänä 1892 Helsingin alempain käsityöläiskoulujen johtokunnalle hyväksymän ohjesäännön mukaan pitää voimassa alempia käsityöläiskouluja puhtaasti kunnallisina laitoksina, jotka edellä mainitun arm. julistuksen mukaan saavat valtioapua, ei puheena olevan osaston kohdalle ole rahatoimikonttorin kirjanpidossa merkitty minkäänlaista valtioapua alemmalle käsityöläiskoululle. Tuollaista määrärahaa ei ole 1915 vuoden budjetissakaan. Tämä on sitä omituisempaa, kun alemman käsityöläiskoulun johtokunnan laatimassa budjettiehdotuksessa on tulojen joukossa 14,633 markan valtioapu. Rahatoimikamari oli kuitenkin Kaupunginvaltuuston sittemmin hyväksymään budjettiehdotukseensa menojen joukkoon „alemman käsityöläiskoulun määrärahana“ pannut ainoastaan kunnan osalta menevän määrän koulun kustannuksia, 30,483 markkaa, mutta jättänyt tulot pois. Tämän menettelyn katsoo revisionikonttori olevan vastoin kunnallisen kirjanpidon periaatteita, niiden mukaan kun sekä menot että tulot on kirjaan pantava bruttomäärin, s. o. minkäänlaista vähennystä tekemättä. Revisionikonttori sentähden katsoo olevan toivomuksena lausuminen, että niin budjetti kuin kirjanpitokin vastedes tältä kohden oikaistaisiin.

Kahdeksas osasto.

8 Os. I—III.

Kaupungin teknilliset laitokset.

Teknillisten laitosten tulot osottavat erinäisillä tileillä vajausta yhteensä Smk 190,176: 40, jonka vajauksen vastapainona kuitenkin on erinäisillä muilla tileillä untuvasti suurempi ylijäämä, nimittäin Smk 815,204: 04.

Tässä yhteydessä ansainnee mainitsemista, että sähkölaitoksen tulojen joukossa (memoriaalin sivu 158) on korkohyvitystä Smk 27,492: 55 laitoksen saamisesta kaupunginkassassa olevalla konttokuranttitilillä. Kun konttokuranttitiliin kuitenkin on merkitty otot lainavaroilla teetettyjä uutistöitäkin varten, on sähkölaitos lisäksi lukenut hyväkseen näistä ostoista korkoa Smk 1,956: 51. Tällaista menettelyä eivät muut teknilliset laitokset ole vastaavissa tapauksissa noudattaneet, ja näyttää revisionikonttorista siltä, kuin olisi muutoinkin kutakuinkin tarkoitukseton korkohyvitys kaupunginkassan konttokuranttitilillä käynyt vastamainitun liiketoimituksen johdosta vieläkin mutkallisemmaksi. Revisionikonttori on sitä mieltä, että kaikki korkohyvitykset puoleen tai toiseen kaupunginkassan ja kaupungin teknillisten laitosten välillä voivat haitatta jäädä pois.

Yhdeksäs osasto.

Puhtaanapitolaitos.

9 Os. I.1—4.

Tämän osaston kohdalla ylittävät tulot Smk:lla 46,357: 44 lasketun määrän. Niinkuin revisionipäiväkirjassa lähemmin mainitaan, on rahatoimikonttorin maksunpanoluettelossa tavattu erinäisiä pienempiä virheitä, jotka eivät kuitenkaan ole aiheuttaneet revisionikonttorin puolelta toimenpidettä, kun puhtaanapitolaitoksen johtaja on luvannut ryhtyä toimeen tarpeellisen oikaisun aikaansaamiseksi.

Kymmenes osasto.

Lainat.

10 Os. I.1—3.

Vahvistetun budjetin mukaisesti on tilivuonna 1911 vuoden obligatsioonilainasta, josta 1915 vuoden alussa vielä oli käyttämättä Smk 4,832,034: 62 (tili A. IV. 1), siirretty Smk 3,020,797: 70 (tili 10 Os. I. 1) sekä 357,400 markkaa (tili 10 Os. I. 2) budjetissa lähemmin lueteltujen uutisrakennusyritysten kustannuksiin. Sitä vastoin ei Kaupunginvaltuuston päättämää 1,000,000 markan lainaa sotatilan johdosta kaupungin vakinaisissa tuloissa syntyvän vajauksen tasoittamiseksi ole otettu, koska kaupunginkassa on voinut ilman sitä tulla toimeen.

Paitsi vastamainittua lainaa on rahatoimikamari voimassa olevan ohjesääntönsä 15 §:n johdosta ottanut erinäisiä ulkomaisia lainoja ulkomaisen arvovastineen saamiseksi kaupungin tarpeisiin.

Syyskuun 3 päivänä 1915 tehdyn välikirjan mukaan avattiin Privatbanken i Helsingfors, Aktiebolag, pankin takuulla A. B. Sveriges Privata Centralbank nimisessä

pankissa joulukuun 31 päivään 1915 asti 150,000 kruunun luotto, josta oli maksettava $\frac{2}{3}$ % provisionia ja vähintään 6 % korkoa (1 % enemmän kuin käypä krediivikorko, vähintään kuitenkin 6 %). Vuodenvaihteessa siirtyi tilillä (tili A. II. 15) kaupungin velkana Kr. 118,426: 25 à 140 = Smk 165,796: 74. Tästä summasta olivat kaupungin teknilliset laitokset käyttäneet Kr. 89,702: 01 eli kurssin 140 mukaan Smk 125,582: 81 (tili A. IV. 59, 62 ja 63), jota vastoin loput oli käytetty kaupungin tarpeisiin.

Lisäksi on rahatoimikamari erään lontoolaisen pankin kanssa tehnyt sopimuksen n. s. verokamarivekselien diskonttaamisesta kaikkiaan 60,000 puntasterlingin määrään, ja on mainitut vekselit vuoden varrella erinäisiä kertoja uusittu. Koko vekselivelka oli tilillä A. IV. 48, laskettuna kurssin 28,375 mukaan 1,702,500 mk. Laina on ollut tarpeen pääasiallisimmin kaupungin ulkomaisten obligatsioonien ja kuponkien lunastamiseksi.

Viimeksi mainittuihin kahteen lainaan nähden käy paneminen kyseeseen, eikö kysymys niiden ottamisesta olisi ollut alistettava Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi. Ohjesääntönsä edellä mainitun §:n mukaan on nimittäin rahatoimikamari oikeutettu ottamaan lainaa „ei kuitenkaan suurempaa määrää eikä muuksi ajaksi, kuin että laina voidaan maksaa kuluvan vuoden tuloista“. Tämä säännös lienee tietenkin tulkittava siten, että kamarin tilivuoden kuluessa ottamain lainain tulisi olla maksetut ennen tilivuoden loppua. Tämä ei kuitenkaan ole vallitsevain olojen johdosta voinut käydä päinsä, ja näyttää revisionikonttorista siltä, kuin olisi rahatoimikamarin ollut annettava nämä lainakysymykset Kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi.

Toisestakin seikasta on tässä yhteydessä huomautettava, nimittäin siitä, että kruunuissa otettu laina on kuluvaan vuoteen siirretty 140 markan kurssista ja puntalaina 28,375 markan kurssista, vaikka Suomen Pankin myyntikurssi oli vuoden vaihteessa kruunuille 210 ja punnille 34,30. Jottei kuitenkaan tilinpäätös tämän mielivaltaisesti valitun kurssin johdosta tulisi harhaanviepä siten, että nettoylijäämä olisi todellista määrää tuntuvasti suurempi, on tilillä A. IV. 73 varattu 1,000,000 markkaa vuonna 1915 ulkomaisessa arvonvastineessa otetuista lainoista odotettavana oleviin kurssitappioihin. Revisionikonttorin mielestä tämä toimenpide ei ainoastaan ole hyvin harkittu, vaan aivan välttämätönkin, koska lainat tietenkin on suoritettava ensimmäisessä sopivassa tilaisuudessa odottamatta kurssien mahdollista palautumista entiselleen.

Suojellakseen Ouluntien taloon N:o 3 ja 5 kiinnitettyä kaupungin saamista on rahatoimikamarin täytynyt pakkohuutokaupassa huutaa mainittu kiinteistö kaupungille (tili A. IV. 65), jolloin kaupungin niinikään oli otettava vastuulleen Helsingin Säästöpankin samaan kiinteistöön sijoittama 15,500 markan laina (tili A. IV. 66). Ilmoitusta mainitun lainan ottamisesta ei ole Kaupunginvaltuustolle tehty, arvatenkin syystä että kiinteistö ensi sopivassa tilaisuudessa jälleen myydään.

Kokouksessaan maaliskuun 23 päivänä 1915 päätti Kaupunginvaltuusto: „asettaa komitean, jonka tulee Valtuuston puolesta ryhtyä kaikkiin niihin valmisteluihin ja toimenpiteisiin, jotka havaittaneen tarpeen vaatimiksi sillä varalta että kaupunki paraikaa jatkuvan sodan aikana tulee piirittäväksi, ollen komitealla avoin valta, jos aika sallii, alistaa päätöksensä ja toimenpiteensä Kaupunginvaltuuston tutkittaviksi ja hyväksyttäväiksi;

valtuuttaa tämän komitean tehtävänsä täyttäessään käyttämään kaupungin hallitusten ja lautakuntain apua sekä asettamaan ehkä tarpeellisen henkilökunnan; samoin kuin

oikeuttaa komitean kaupunginkassasta maksettavaksi osottamaan päätöstensä täytäntöönpanoon tarpeelliset varat.“

Siten asetettu komitea, joka on työskennellyt muonitustoimikunnan nimisenä, ei ole toiminnastaan ja liiketoimituksistaan antanut muuta selontekoa kuin kaksi summittaisia tiliasemaa, jotka rahatoimikonttorissa on pantu kirjaan tileille A. IV. 69—72. Onko toimikunta tällä muuta kuin aivan muodollisesti täyttänyt voimassa olevan kunnallisasetuksen 68 §:n säännöksen, käy epäileminen, kun toimikunnan erikoistilejä ei ole vuodenvaihteessa päätetty eikä annettu vuositilintarkastajille toimitettavaksi. Revisionikonttorissa suoritettuun toimikunnan tilien tarkastukseen nähden viitataan revisionipäiväkirjaan, huomauttamalla että tarkastus vähemmän on tarkoittanut täydellistä yksityiskohtaista tarkastusta kuin yleiskatsauksen saamista toimikunnan toiminnan järjestykseen ja sen liiketoimituksiin.

Niinkuin edellä mainituista tiliasemista käy selville, on toimikunta hankkinut elintarve- ja halkovarastonsa varoilla, jotka Privatbanken on 5 %:n korolla antanut toimikunnan käytettäväksi. Vuodenvaihteessa oli toimikunnan oma velkasaldo Smk 2,273,388: 63 sekä n. s. halkokomitean (muonitustoimikunnan alikomitean) velkasaldo Smk 1,465,405: 11. Revisionikonttorista näyttää siltä, kuin olisi Kaupunginvaltuuston edellä kerrottua päätöstä (3 kohta) tarkemmin noudatettu, jos toimikunnan käytettäväksi ei olisi avattu erityistä pankkiluottoa, vaan sen käytettäväksi olisi annettu tarvittavat varat kaupunginkassasta, jonka pankkitilillä (tilit A II. 1—14) vuoden varrella oli verraten suuria summia, nimittäin vuoden alussa Smk 4,455,846: 15 ja sen lopussa Smk 6,403,917: 96. Kun melko suuri osa näistä varoista on ollut pankissa juoksevan tilin korolla, olisi tuntuva korkotappio vältetty, jos osakin toimikunnan luotosta olisi siirretty kaupunginkassaan.

Yhdestoista osasto.

11 Os. I.

Taksoitus.

Kaupunginvaltuuston vahvistaman budjetin mukaan laskettiin vuoden taksoitusmääräksi Smk 6,840,607: 32, mutta todellisuudessa taksoitettiin Smk 6,847,361: 90, joten ylijäämä oli Smk 6,754: 58. Taksoitusmäärästä kertyi vuoden varrella Smk 6,462,996: 32 ja tuloerästä siirtyi seuraavaan vuoteen Smk 384,365: 58.

Erinäiset vuosirahasääntöön panemattomat tulotilit.

R. 1—9.

Rästit.

Vuoden alussa siirtyi erinäisillä tileillä edelliseltä vuodelta rästejä kaikkiaan Smk 1,289,737: 24 ja vuoden varrella tuli uusia lisää Smk 598,554: 21 (edellisen vuoden vastaava summa oli Smk 789,523: 36). Rästeistä maksettiin vuoden varrella Smk 426,826: 86 ja poistettiin Smk 439,816: 88, joten vuoteen 1916 siirtyi Smk 1,021,647: 71.

A. IV. 6.

Säästyneet määrärahat sekä rahasääntöön panemattomat tulot.

Rahatoimikonttorin kirjanpidon tilille A. IV. 6 on moniaista pohjatileistä siirretty edellisiltä vuosilta siirtyviä, vuoden varrella käyttämättömiä määrärahoja kaupunginkassaan säästyneinä. Näitä säästöjä on kaikkiaan Smk 28,328: 68.

Revisionikonttorista näyttää siltä, kuin ansaitsisivat siirtyvät määrärahat ylipäätään erikoista käsittelyä rahatoimikonttorin vuosikertomuksessa. Vuosittain julkaistuja tiliasemia tarkastaessa nimittäin huomaa, että määrärahoja on melko suuret määrät siirtynyt seuraavaan vuoteen, mutta miten ne sittemmin on käytetty, sen tosin kaupunginkirjanpito näyttää, mutta ei sitä vastoin rahatoimikonttorin vuosikertomus. Kertomusta olisi sentähden täydennettävä seikkaperäisellä selonteolla kaikkien siirtyvän määrärahan käyttämisestä.

Edelleen on tilillä A. IV. 6 eri tileiltä koottuja tai niihin välittömästi merkittyjä maksuja, joita ei ole vuosirahasääntöön merkitty. Näitä suorituksia on kaikkiaan Smk 35,769: 05.

Helsingin kaupungin lahjoitusrahastot.

Toimitettuaan Helsingin kaupungin lahjoitusrahastojen tilien tarkastuksen katsoo revisionikonttori olevan aihetta tehdä seuraavat huomautukset:

1) Tuloreversaaleista puuttuu yleensä sekä maksajan nimikirjoitus että virassa olevan kassanvalvojan merkintä. Tässä kohden olisi muutos aikaansaettava, koska ei ole syytä lahjoitusrahastojen tuloihin nähden poiketa muihin maksunsuorituksiin nähden noudatetusta käytännöstä.

2) Kirjoissa ei ole ensinkään tiliä lahjoitusrahastoille kuuluvan Maariankadun talon N:o 22 hoito- ja kunnossapitokustannuksia varten, vaan on talon isännöitsijän antama tili pantu kirjaan nettomäärin, s. o. vuokran ylijäämä on, mainitut kustannukset pois luettua, pantu kirjaan korkotulojen joukkoon. Rahatoimikonttorin kertomuksessa lahjoitusrahastojen 1915 vuoden tileistä ja tilinpäätöksestä sivulla 11 mainittu summa Smk 3,900: 27 puheena olevan kiinteistön tuottona on saatu tilitodisteista poimimalla, mutta ei tule välittömästi näkyviin mistään kirjanpitotilistä. Toivomuksena sentähden lienee lausuttava, että tilejä mainitulta kohden vastedes täydennettäisiin.

3) Karl Emil Tollanderin lahjoitusrahaston korkotulo on lahjoittajan määräyksen mukaisesti maksettu Raajarikkoisten avustamisyhdistykselle, mutta sitä ei ole tulona pantu yhdistyksen rahatoimikonttoriin antamaan tauluun. Käy kuitenkin pitäminen tulkintakysymyksenä, olisiko yhdistys ollut velvollinen tekemään tiliä varojen käyttämisestä.

4) Päätyvässä tiliasemassa on eri rahastoille kuuluvat samain lainain obligationit merkitty eri kurssiarvoihin. Niinpä on Pohjoismaiden Osakepankin osakkeet kirjaanpantu eriarvoisina. Revisionikonttori on sitä mieltä, että yhdenmukaisuuden vuoksi voisi käyttää yhteistä keskiarvoa.

5) Sen seikan valvontaa että lahjoitusrahastoja hoidetaan lahjoituskirjain määräysten mukaisesti vaikeuttaa sangen suurella määrällä se, että näitä asiakirjoja ja Kaupunginvaltuuston mainittujen rahastojen hoidosta tekemiä päätöksiä ei ole koottuina, vaan ovat ne hajallaan Kaupunginvaltuuston painetuissa asiakirjoissa useiden kymmenien vuosien varrella. Kokoelma näitä asiakirjoja julkaistiin tosin vuonna 1892, mutta siitä lähtien on kaupunki saanut lukuisia uusia lahjoitusrahastoja, min-kätähden kokoelma olisi julkaistava uutena lisättynä laitoksena.

6) Rahatoimikonttorin julkaisemissa Helsingin kaupungin lahjoitusrahastojen 1915 vuoden tilejä ja tilinpäätöstä koskevissa asiakirjoissa tapaa erinäisiä epäselviä kohtia. Niinpä mainitaan sivulla 1 pääomanlisäyksen olevan Smk 73,327: 74. Jos luetaan pois korkosäästöt, joiden määräksi samalla sivulla ilmoitetaan Smk 63,757: 23, on pääoma uusien lahjoitusten y. m. johdosta lisääntynyt Smk 9,570: 51. Jos tähän lisätään korkotulo, joka sivulla 4 olevan tiedon mukaan oli Smk 237,834: 06, saadaan lahjoitusrahastojen kokonaistulo, joka siten olisi ollut Smk 247,404: 57. Mutta sivuilla

7—20 olevan taulun mukaan on näitä tuloja todellisuudessa ollut Smk 247,634: 05, joten on olemassa kertomuksessa selittämätön Smk:n 229: 48 suuruinen ero. Mikäli revisionikonttori on voinut saada tietää, johtuu tämä ero siitä, että mainittuun korkotuloon ei ole luettu sivulla 18 W. Wavulinin testamenttirahaston kohdalla mainittua ylijäämäkorkoa, koska oli aikomus maksaa se välittömästi vaivaishoitohallitukselle. Summaa ei kuitenkaan ole tilivuoden kuluessa maksettu, vaan on se siirtynyt kuluvaan vuoteen ja niinkään luettu sivulla 1 „kasvaneitten korkojen“ kohdalla mainittuun summaan Smk:an 182,667: 83. Tässä on siis olemassa ilmeinen epäjohtonmukaisuus, jommoista olisi vastedes vältettävä.

Sivulla 1 mainitaan lisäksi korkosäästöjen olleen Smk 63,757: 23 sekä kasvaneiden korkojen Smk 182,667: 83. Vuoden korkotulojen määrän olisi siis pitänyt olla Smk 246,425: 06, mutta todellisuudessa niitä on ollut ainoastaan Smk 237,834: 06, niinkuin sivulla 4 mainitaan. Mistä ero 8,591 markkaa johtuu, ei kertomuksesta tule näkyviin. Revisionikonttorin toimittamista tutkimuksista on kuitenkin käynyt selville, että summasta 63,757: 23 on vähennettävä 8,361: 52 eli vuonna 1914 kasvaneiden korkojen Smk:n 178,275: 47 ja niistä vuonna 1915 sivulla 5 olevan tiedon mukaan maksettujen Smk:n 169,913: 95 välinen ero, joten osa 1914 vuoden korkotuloa on siis vasta vuonna 1915 siirretty pääomasäästöön. Samaten on summasta 182,667: 83 vähennettävä niinkuin edellä osotettiin 229: 48. Näiden laskutoimitusten avulla saadaan sivulla 4 mainittu korkosumma. Toivomuksena lienee lausuttava, että kertomuksen laadinnassa vastedes noudatettaisiin suurempaa selvyyttä ja täydellisyyttä.

K. A. Widenius.

Esitys määrärahan myöntämisestä Nickbyn sairaalan sairassijain lisäämiseksi.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Toukok. 25 p:nä 1916.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 424.

Päättyessään Nickbyn mielisairaalaan sisustettavaksi 30 uutta sairassijaa antoi Kaupunginvaltuusto viime maaliskuun 28 päivänä Terveydenhoitolautakunnan toimeksi hankkia selvityksen, kävisikö ja missä määrin sairassijain lukua kaupungin nykyisissä mielisairaaloissa edelleen lisääminen. Asian valmistelun antoi Terveydenhoitolautakunta tehtäväksi komitealle, johon valittiin lääkintöneuvos G. R. Idman, tohtori A. Björkman, ylimäär. professori E. Ehrnrooth ja kaupungininsinööri G. Idström. Komitean kuluvan toukokuun 5 päivänä annettua mietintönsä sekä Terveydenhoitolautakunnan kirjelmässä Kaupunginvaltuustolle ilmoitettua yhtyvänään tehtyihin ehdotuksiin on Valtuuston Valmisteluvaliokunta vaatinut Rahatoimikamarin lausuntoa asiasta.

Mietinnössään käsittelee komitea mielisairaiden hoitosijain nykyisen puutteen syitä ja lausuu käsityksensä, että Helsingin kaupungin on, senkin jälkeen kun nykyinen tuollaisten sijain luonnottoman suuri puute on vähentynyt, kohdakkoin pakko hankkia uusia sijoja laajentamalla Nickbyn laitosta ja uudesti rakentamalla Kivelän sairaala. Kun Terveydenhoitolautakunta jo aikaisemmin oli ryhtynyt toimenpiteisiin viimeksi mainitun sairaalan laajennuskysymyksen selvittämiseksi, on komitea siihen nähden ainoastaan todennut, ettei sinne kuluvan vuoden menosäännössä mainittujen 160 sairassijain lisäksi käy uusia sairassijoja järjestäminen toimittamatta kalliita muutos- ja lisärakennustöitä. Sitä vastoin on komitea havainnut, että Nickbyn laitokseen kävisi verraten vähäisiä muutoksia toimeenpanemalla laittaminen 46 sijaa jo päätettyjen 30 sairassijan lisäksi. Näistä muutostöistä sekä huoneistojen sisustamisesta lisähenkilökunnalle oli laskettu olevan kustannuksia 33,350 markkaa, mutta jättämällä teettämättä

suunnitellut höyryjohdot, joita toistaiseksi ei tarvittaisi, vähenisivät kustannukset 26,750 markkaan. Kaluston ja parselien oston tarvittaisiin 24,700 markkaa. Uusien sijain lisäksi tulon johdosta kävisi tarpeelliseksi lisätä henkilökuntaakin, ja komitea oli havainnut, että ainakin yksi lääkäri, neljä hoitajaa ja kaksi palvelijaa olisi asetettava, joten vuosimenot uusista sijoista olisivat Smk 31,954: 95. Terveystenhoitolautakunta on, niinkuin jo mainittiin, yhtynyt komitean ehdotukseen. Lautakunnan mielestä olisi uusi menosääntö otettava käytäntöön ensi syyskuun 1 päivästä ja sentähden 10,700 markan määräraha hankittava uusien sijain voimassapitoon mainitusta ajankohdasta lähtien vuoden loppuun.

Samoin kuin Terveystenhoitolautakunta on Rahatoimikamarikin katsonut voitavansa puoltaa ehdotusta Nickbyn sairaalan sairassijain lisäämisestä. Niinkuin asiaa valmistelemaan asetettu komitea on huomauttanut, on kokemus osottanut, että laitosta suunniteltaessa ei ollut voitu edellyttää jo nyt esiintynyttä suurta levottomain ja vaikea hoitoisten potilaiden sijatarvetta. Siihen nähden että sairaalaryhmä on aiottu vähitellen laajennettavaksi 900 potilasta varten, olisi säännöllisten olojen vallitessa ollut harkittava, eikö lisärakennus olisi taloudelliselta kannalta edullisempi kuin muutosrakennus. Nykyisten korkeiden tarveaine- ja työhintain vallitessa sitä vastoin komitean ehdottama toimenpide näyttää ehdottomasti edullisemmalta. Muutostyön kustannuksiin sekä uusia sijoja varten hankittavaan kalustoon ja parseleihin nähden Rahatoimikamari ehdottaa, että ne, ollen sen laatuksia että ne olisi maksettava lainavaroista, toistaiseksi suoritettaisiin varsinaisen Valtuuston kaupunginkassasta osottamalla varoilla. Vuosirahasäännön mukaan suoritettavat lisämenot lienee maksettava Kaupunginvaltuuston käyttövaroista.

Edellä lausutun johdosta Rahatoimikamari, palauttaen lähetekirjat, kunnioittaen esittää, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

Nickbyn mielisairaalassa 46 uuden sairassijan laittamiseksi tarpeellisia muutos- ja täydennystöitä varten osottaa kaupunginkassasta edeltäpäin maksettavaksi 26,750 markkaa;

tarpeellisen kaluston ja parselien hankkimiseksi sairaalaan 46 uudelle potilaalle kaupunginkassasta edeltäpäin maksettavaksi osottaa 24,700 markkaa;

jättää Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin ratkaistavaksi, onko edellä mainitut määrärahat maksettava lainavaroista; sekä

käyttövaroistaan 46 uuden sijan voimassa pitämiseksi sairaalassa ensi syyskuun 1 päivästä vuoden loppuun osottaa 10,700 markan määrärahan.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Jarl W. Andersin.

HELSINGIN
TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

*Helsingissä,
 toukok. 11 p:nä 1916.*

N:o 313.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli viime maaliskuun 28 päivänä käsenyt Terveystoimikunnan Kaupunginvaltuustolle antaa selvityksen, kävisikö ja missä määrin sairassijain lukua kaupungin nykyisissä mielisairaalarakennuksissa lisääminen, antoi Terveystoimikunta komitealle, johon valittiin lääkintöneuvos G. R. Idman, tohtori A. Björkman, ylimäär. professori E. Ehrnrooth ja kaupungininsinööri G. Idström, toimeksi lähemmin valmistella asiaa, ja on mainittu komitea nyttemmin Terveystoimikunnalle lähettänyt asiasta mietinnön, erinäisten muutosrakennusten kustannusarvion ynnä tarpeelliset pohjapiirustukset sekä ehdotuksen tarvittavan kaluston ja parselien hankkimiseksi sekä Nickbyn mielisairaalan 46 uuden sairassijain vuosimenosäännöksi. Oheen pannen mainitut asiakirjat, komitean mietinnön ja vuosimenosääntöehdotuksen on Terveystoimikunnalla kunnia komitean mietinnössä lähemmin esitetyillä perusteilla ilmoittaa:

että Nickbyn mielisairaalan sairassijain luvun käy lisääminen alkuaan lasketuista 300:sta 376:en, edellyttäen että komitean ehdottamat muutostyöt paviljongeissa IV ja VIII toimeenpannaan;

että sijain puute kaupungin mielisairaaloissa nykyään on niin suuri, että vastamainittujen uusien sijain käytäntöön ottaminen on välttämättömän tarpeen vaatima; sekä

että sairassijain lukua Kivelän mielisairaalassa ei käy melko laajoja ja kalliita rakennustöitä toimeenpanematta lisääminen sairaalan nykyisen vuosimenosäännön mukaisesta määrästä 160:sta;

sekä esittää että Kaupunginvaltuusto, siinä tapuksessa että myöntyy edellä olevaan ehdotukseen, päättäisi

osottaa 26,750 markkaa edellä mainittuja töitä varten sekä 24,700 markkaa kaluston ja parselien hankkimiseksi sairaalaan 46 uutta potilasta varten; samoin kuin

komitean laatiman vuosimenosäännön mukaisesti näiden 46 uuden sairassijan voimassa pitoa varten ensi syyskuun 1 päivästä kuluvan vuoden loppuun myöntää kaikkiaan 10,700 markkaa.

Terveydenhoitolautakunnan puolesta:

O. v. Hellens.

Mauno Wilskman.

v. t.

Helsingin Terveydenhoitolautakunnalle.

Viikkokokouksessaan viime maaliskuun 30 päivänä jätti Terveydenhoitolautakunta allekirjoittaneista kokoonpannun komitean tehtäväksi laatia Lautakunnalle ehdotuksen Kaupunginvaltuuston kirjelmässä saman kuukauden 28 päivältä vaadituksi selvitykseksi siitä, käykö ja missä määrin sairassijain lukua lisääminen kaupungin nykyisissä mielisairaaloissa. Ilmoittaen muun muassa käyneensä Nickbyn mielisairaalassa itse paikalla tutustuakseen oloihin pyytää komitea neuvottelujensa tuloksena esittää seuraavaa:

Vaikka asia osittain on komitean tehtävästä syrjässä, on komitea kuitenkin katsonut olevan huomauttaminen, että mielisairaustapausten luku kaupungissa on kahtena viime vuonna lisääntynyt suhteellisesti enemmän kuin mitä Nickbyn mielisairaalaa suunniteltaessa voitiin edellyttää. Tämä asianlaita on epäilemättä suurelta osalta johtunut nykyoloista, mikä muun muassa käy selville siitä, että kaupungin on nykyään täytynyt ottaa Kivelän mielisairaalaan moniaita potilaita, joilla ei ole kotipaikkaoikeuttakaan tässä maassa. Vaikkakin olot jonkin ajan kuluttua tässä kohden luultavasti kääntyvät paremmiksi, on kuitenkin komitean käsityksen mukaan Helsingin kaupungin täytyminen varsinkin kohdakkoin ryhtyä hankkimaan lisäsjoja mainitun laatuksille sairaille laajentamalla osin Nickbyn laitosta ja osin Kivelän mielisairaala.

Kun nykyinen ajankohta hyvin tunnetuista syistä on sangen epäedullinen rakennusyritysten toteuttamiselle yleensä, on toimeenpanemalla muutoksia eräissä nykyisissä sairaalarakennuksissa koetettava mahdollisimman tarkoin käyttää hyväksi näiden rakennusten tarjoomaa tilaa, kuitenkin panematta alttiiksi sairaiden järkiperaistä ja ajanmukaista hoitoa. Puheenalaisten hoitosijain tarve kasvaa päivä päivältä. Eritoten on potilaiden liikamäärä Kivelän mielisairaalassa nykyään huolestuttavan suuri.

Suurimmat vaikeudet ovat johtuneet siitä, että levottomain ja vaikeahoitoisten potilaiden luku on osottautunut edellytettyä suuremmaksi. Nickbyn mielisairaala suunniteltaessa laskettu vuoteen omana olevain ja valvontaa kaipaavain potilaiden sijaluku ei vastaa käytännössä esiintynyttä todellista tarvetta eikä tämä epäsuhde luultavastikaan ole vain satunnainen. Laitoksen suunnitelmassa on esim. ainoastaan yksi 22 sijaa käsittävä makaavain naispotilaiden osasto, mutta hoidokkien laadun johdosta on täytyntä väliaikaisesti järjestää kaksi tuollaista osastoa, joten tämän laatuisten sijain luku on lisääntynyt 22:sta 80 vaiheille.

Kun kuitenkin tällaiset väliaikaiset järjestelyt, niinkuin niiden enimmäkseen on laita, täälläkin tuottavat erinäisiä tuntuja haittoja, täytyy edellyttää, että sijoja edellä mainitun laatuille potilaille hoidon vaatimuksia silmällä pitäen järjestetään lopullisemmin ja sopivammin. Komitea on havainnut, että toimeenpanemalla erällä helppohoitoisten potilaiden osastoilla tarpeellisia verraten helposti aikaansaatavia muutoksia, voidaan hankkia lisäsijoja mutkallisempaa hoitoa kaipaaville potilaille. Jotta laitoksen tehokkuutta puheena olevassa kohden saataisiin lisätyksi, on komitea yksimielisesti katsonut, että paviljongit IV ja VIII, joissa kumpaisessakin oli aikomus alkuaan käyttää avonaisenoven järjestelmää, on varustettava niin, että niitä voidaan käyttää levottomain ja epäsiistien potilaiden makuuosastoina. Puheena olevan muutoksen käy haitatta toimeenpaneminen, koska nämä paviljongit eivät ole nykyiseen tarkoitukseensa välttämättömiä, jota vastoin ne vastedes aivan varmasti tarvitaan viimeksi mainitun laatuisten potilaiden hoitoa varten. Tuollainen huoneistojen käyttötavan muutos ei kuitenkaan ole toimeenpantavissa ilman muuta, koska uusien potilaiden laadun johdosta paviljonkeihin täytyy hankkia moniaita laitteita, joita niiden alkuperäinen tarkoitus ei ole vaatinut. Niinpä on isojen ikkunaruuutujen sijaan pantava pienet, laitettava kylpy-, virus- ja kuivaushuoneita, eräitä uusia ovia y. m. s. Nämä muutostyöt, joista olisi kustannuksia kaikkiaan 33,350 markkaa, ovat lähemmin lueteltuina tämän oheisessa kustannusarviossa. Vastamainittua summaa täytyy pitää varsin suurena verraten niihin vähäpätöisiin muutos- ja lisärakennustöihin, joita komitea on ehdottanut sairaalassa toimeenpantaviksi. Kustannusten kalleus johtuu miltei yksinomaan nykyisistä kaikkien rakennusaineiden tavattoman korkeista hinnoista. Näin on erittäinkin laita vesijohtojen ja kaikkien lämpöteknillisten varusteiden. Niinpä on paviljonkeihin IV ja VIII

ehdotettuihin kuivaushuoneisiin tarvittavista höyryjohdoista laskettu olevan kustannuksia kokonaista 6,600 markkaa. Siitä syystä on komitea katsonut näiden johtojen, niin tarpeellisia ja toivottavia kuin ovatkin, voivan jäädä johonkin sopivampaan ajankohtaan. Jos vastamainittu summa luetaan pois edellä ilmoitetusta kustannusmäärästä, tarvittaisiin puheena olevia täydennystöitä varten 26,750 markkaa. Teettämällä komitean ehdottamat muutostyöt saataisiin kumpaisessakin paviljongissa tilaa 24 potilaalle. Sittenkun levottomat potilaat siten on saatu sijoitetuiksi, kävisi muihin paviljonkeihin sinne tänne sovittaminen lisävuoteita. Näin menetellen voisi Nickbyn mielisairaala vastaanottaa 376 potilasta eli hiukan enemmän kuin 25 % yli sen potilasmäärän (300), jota varten laitos aikanaan rakennettiin.

Sairassijain luvun lisääminen 76 uudella sijalla vaatii välttämättä lisäämään laitoksen henkilökuntaakin. Etusijassa on yksi lääkäri otettava laitoksen palvelukseen nykyisten lisäksi. Myöntää täytyy, että laitoksen lääkärivoimat nykyäänkin ovat liian vähäiset. Sillä on muistettava, että laitoksen yllälääkärillä on paitsi potilaiden välitöntä hoitoa huolenaan tämän suuren laitoksen laaja eikä suinkaan helppo hoito. Hänen tulee sitäpaitsi säännöllisesti käydä tarkastamassa ja valvoa niitä nykyään lähes 80 potilasta, jotka ovat annettuina elätteelle laitoksen lähiseudulle. Mutta ei siinä kyllin. Hänen tulee lisäksi hankkia kodit elätteelle annettaville potilaille ja sitä varten matkustella paikkakunnalla j. n. e. Tämän suuntainen voimaperäinen työ on tarpeellinen jo siitäkin syystä että, vaikka nykyiset elätteelleantomaksut tuntuvastikin kohoaisivat, tämä hoitotapa joka tapauksessa käy kaupungille monin verroin huokeammaksi kuin potilaiden hoitaminen laitoksessa *)

Paitsi lääkäriä on laitokseen, siinä tapauksessa että potilasluku on oleva 376, hankittava lisäksi 4 hoitajaa ja 2 palvelijaa. Näiden toimihenkilöjen lukua laskiessaan on komitea koettanut tulla toimeen mahdollisimman vähäisellä lisäyksellä ja pyytää jo edeltäpäin torjua luotaan mahdollisen moitteen, siinä tapauksessa että laskelma osottautuisi liian alhaiseksi.

Uudelle lääkärille on asunto helposti sisustettavissa hallintorakennuksen ylimpään kerrokseen, jota rakennettaessa jo laitoksen vastaista laajentamista silmällä pitäen otettiin tällainen mahdollisuus lukuun. Samaten käy talous-

*) Tässä yhteydessä komitea ei voi olla mainitsematta muuatta seikkaa, joka ansaitsee tulla keskusteltavaksi, nimittäin sitä, että Helsingin kaupunki mitä hoidokkien elätteelle-antoon Sipoon pitäjässä yleensä tulee, ikäänkuin kilpailee itsensä kanssa. Kaupungin Vai-vaishoitohallitus antaa lapsia elätteelle juuri tähän pitäjään, joka, se myönnettäköön, onkin tähän tarkoitukseen varsin sopiva, mutta tästä on seurauksena, että sinne voidaan sijoittaa sitä vähemmän mielenvikaisia. On asian luonnossa, että mielenvikaiset on sijoitettava laitoksen lähiseutuihin eikä heitä missään tapauksessa voi lähettää varsin kauas sieltä. Toinen on lasten laita, jotka haitatta pitäisi käydä sijoittaminen verraten loitollekin kaupungista.

rakennuksen ullakolle laittaminen tarpeellisen huoneen edellä mainituille palvelushenkilöille.

Erityisessä, niinkään tämän oheen pannussa luettelossa on komitea maininnut ne parselit ja sen kaluston, mitä 46 uuden potilaan, 4 hoitajan ja 2 palvelijan lisäksi tulo vaatii, sekä esittänyt 24,700 markkaan päättyvän kustannusarvion mainittujen parselien ja kaluston hankkimisesta. Luetteloon ei ole ensinkään pantu uusia vuoteita, koska Kivelän sairaalasta aluksi voitaisiin saada kelpaamattomiksi julistettuja, vaikka tosin vaatimattomimman laatuaisia vuoteita. Kohta kun näiden esineiden hinnat ovat huojistuneet, käy tarpeelliseksi Nickbyhyn hankkia omat tarkoituksen mukaiset vuoteet.

Kaupunginvaltuusto on niinkuin tunnettu maaliskuun 28 päivänä kuluva vuotta jo myöntänyt määrärahan kaluston ja parselien hankkimiseksi 30 uutta potilasta varten. Nykyään kuitenkin kaikkien tarvikkeiden hinnat vaihtelevat niin usein ja niin paljon, että komitean tässäkin kohden täytyy huomauttaa, että sen laskelmat ehkä joltakin kohden pettävät.

Edelleen on komitea laatinut tämän oheisen ehdotuksen sairaalan vuosirasäännön täydentämiseksi siltä varalta että potilaita on 46 niiden 330 lisäksi, joita varten Kaupunginvaltuusto jo on kuluva vuodeksi osottanut tarpeelliset varat. Uuden alilääkärin vuosipalkan on komitea ehdottanut 5,000 markaksi paitsi vapaata asuntoa, ruokaa, lämpöä, valoa ja vaatteiden pesua. Sen sijaan on komitea katsonut, että hänen itsensä on kustannettava huoneittensa siivoaminen y. m. palvelustehtävät. Palkkamäärää perustelee se seikka, että tämä lääkäri ei voi sivutoimilla mainittavasti lisätä tulojaan ja ettei lääkärin taaja vaihtuminen, mikä epäilemättä olisi seurauksena liian pienestä palkasta, olisi sairaalalle eduksi. — Kumpaisenkin ylihoitajattaren palkkoja on komitea niinkään katsonut olevan korotettava 300 markalla potilasluvun tuntuvan lisääntymisen johdosta sekä koska komitean mielestä heidän nykyisiin tehtäviinsä on lisättävä velvollisuus antaa käytännöllistä opetusta laitoksen hoitaja- ja hoitajataroppilaille.

Mitä vihdoin Kivelän mielisairaalaan tulee, on siellä kuluvan vuoden menosäännön mukaan 160 sairassijaa. Kun Terveystoimikunta, mikäli komitean tietoon on tullut, jo muutama aika takaperin on asettanut erikoiskomitean selvittämään kysymystä tämän sairaalan uudistamisesta ja laajentamisesta, ei komitea ole tähän sairaalaan nähden katsonut tehtävänsä ulottuvan pitemmälle kuin sen seikan toteamiseen, että sairaalan sairassijain lukua ei käy lisääminen 160 enemmän toimeenpanematta laajaperäisiä ja kalliita muutos- ja lisärakennustöitä.

Sen johdosta mitä komitealla on ollut kunnia tässä lausua, pyytää komitea ehdottaa Terveystoimikunnan ilmoitettavaksi Kaupunginvaltuustolle,

että Nickbyn mielisairaalan sairassijain luvun käy lisääminen alkuaan lasketuista 300:sta 376:en edellyttäen että komitean ehdottamat muutostyöt paviljongeissa IV ja VIII toimeenpannaan;

että sijain puute kaupungin mielisairaaloissa nykyään on niin suuri, että vastamainittujen uusien sijain käytäntöön ottaminen on välttämättömän tarpeen vaatima; sekä

että sairassijain lukua Kivelän mielisairaalassa ei käy melko kalliita ja laajoja rakennustöitä toimeenpanematta lisääminen nykyisestä sairaalan vuosimenosäännön mukaisesta määrästä 160:sta;

sekä samalla anoa, että Kaupunginvaltuusto, siinä tapauksessa että myöntyy ehdotettuun Nickbyn laitoksen potilasluvun lisäämiseen, päättäisi

osottaa 26,750 markkaa edellä mainittuja töitä varten sekä 24,700 markkaa kaluston ja parselien hankkimiseksi sairaalaan 46 uutta potilasta varten; samoinkuin

vahvistaa komitean laatiman ehdotuksen 46 uuden sairaasijan vuosimenosäännöksi ja tämän mukaisesti osottaa sairaalan käyttöön tarpeelliset varat uusien sijain käytäntöön tulemisesta lähtien kuluvan vuoden loppuun.

Helsingissä, toukokuun 5 päivänä 1916.

Gust. Rud. Idman.

Alb. Björkman.

Ernst Ehrnrooth.

G. Idström.

Ehdotus Nickbyn mielisairaalan 46 uuden sairassijan vuosirahasäännöksi.

Palkkaukset.

1 alilääkäri, palkkaa	5,000: —	
„ ruoka à 1: 65 päivässä (kalliinajanlisäyksineen) ..	602: 25	
Ylihoitajatarten palkankorotus à 300: —	600: —	
4 hoitajaa, palkkaa à 720: —	2,880: —	
„ ruoka à 1: 25 päivässä (kalliinajanlisäyksineen)	1,825: —	
1 pesijätär, palkkaa	300: —	
„ ruoka à 1: 25 päivässä (kalliinajanlisäyksineen) ..	<u>456: 25</u>	11,663: 50

Ruoka.

46 potilaan ruoka à 0: 80 päivässä	13,432: —	
Kalliinajanlisäys à 10 0/0	1,343: 20	
1 palvelijatar, palkkaa	300: —	
„ ruoka à 1: 25 päivässä (kalliinajanlisäyksineen) ..	<u>456: 25</u>	15,531: 45
<i>Lämmitys ja valaistus</i> , arviolta		1,200: —
<i>Lääkkeet</i> , arviolta		960: —
<i>Sekalaiset menot</i> , arviolta		
utteruusrahat	200: —	
erinäiset muut menot	<u>2,400: —</u>	2,600: —

Muist. Alilääkäri saa sairaalasta vapaan asunnon, ruuan, lämmön, valon ja pesun, mutta ei henkilökohtaista palvelusta.

— 31,954: 95. —

Kuukaudessa Smk 2,662: 90.

Kustannukset 46 uuden sairassijan laittamisesta Nickbyn mielisairaalaan.

(30 miehelle ja 16 naiselle).

	Kuta- kin po- tilasta kohti.	Kaik- kiaan.	Kappale- hinta.	Yh- teensä.	Yh- teensä.
<i>Makuuvaatteet.</i>					
Huopapeitteet		100	17 —	1,700 —	
Aluspatjat, villahöytäleillä täytetyt		30	25 —	750 —	
” oljilla täytetyt	n. 2	90	10 —	900 —	
Korvalliset, höyhenillä täytetyt	” 0.6	30	8 —	240 —	
” villahöytäleillä täytetyt	” 1.5	70	4 —	280 —	
” oljilla täytetyt	” 2.0	90	2 —	180 —	
Korvallisen päälliset	” 4.0	180	1 75	315 —	
Lakanat	” 8.0	370	6 —	2,220 —	
Peitelakanat	” 0.8	35	3 —	105 —	6,690 —
<i>Erinäiset vaateparselit.</i>					
Pyyheliinat	” 4.25	200	1 50	300 —	
Astiaainpesuliinat	” 2.0	90	1 50	135 —	
Pesurievut	” 2.0	90	0 75	67 50	
Tomuliinat	” 1.5	70	0 50	35 —	
Kylpylakanat	” 0.3	15	7 —	105 —	
Kylpyliinat	” 1.5	70	2 —	140 —	
Peiteliinat	—	12	3 —	36 —	
Nenäliinat	” 3.0	140	0 45	63 —	
Vaatesäkit	” 1.0	45	5 —	225 —	
Vahakangas	—	20 m	5 —	100 —	1,206 50
<i>Miesten vaatteet.</i>					
Talvitakit	1.6	48	20 —	960 —	
Kesätakit	2.3	70	8 —	560 —	
Talvihousut	1.0	30	14 —	420 —	
Kesähousut	1.5	45	8 —	360 —	
Talviliivit	1.0	30	6 —	180 —	
Kesäliivit	2.0	60	4 80	288 —	
Liivihousut, talvi-	0.75	22	20 —	440 —	
” kesä-	1.5	45	10 —	450 —	
Päällystakit, sarka-	1.0	30	35 —	1,050 —	
Paidat	5.2	160	4 50	720 —	
” villa-	1.0	30	8 —	240 —	
Alushousut	5.2	160	3 50	560 —	
Housunkannattimet ja vyöhihnat	1.5	45	2 —	90 —	
Nahkakäsineet	2.0	60	2 —	120 —	
Kintaat	3.0	90	1 50	135 —	
Talvilakit	1.2	36	3 50	126 —	
Kesälakit	1.4	42	2 50	105 —	
Aamuröijyt, bomacé-	0.2	6	9 50	57 —	
” puuvilla-	0.2	6	9 50	57 —	
Suojuspuvut	0.5	15	12 —	180 —	
Siirros	—	—	—	—	7,896 50

	Kuta- kin po- tilasta kohti.	Kaik- kiaan.	Kappale- hinta.	Yh- teensä.	Yh- teensä.
Siirros					7,896 50
Hoitajapuvut, talvi-	1.0	4	60	240	
” kesä-	2.0	8	12	96	
Hoitajain valkeat takit	5.0	20	10	200	
” talvilakit	1.0	4	10	40	
” kesälakit	1.0	4	10	40	
Lääkäritakit	—	5	15	75	7,789
<i>Naisten vaatteet.</i>					
Puolivillaiset hameet	1.4	22	15	330	
Puuvillaiset ”	2.0	32	12	384	
Puuvillaflaneliset alushameet	2.0	32	5 50	176	
Puuvillaiset ”	2.0	32	4 50	144	
Liivit	2.0	32	2 25	72	
Esiliinat	n. 3.0	50	2	100	
Yöröijyt	” 3.0	50	3	150	
Paidat (domestiikkiä)	” 8.0	130	4	520	
Alushousut	” 3.0	50	3	150	
Suojuspuvut	” 0.3	5	12	60	
Päälystakit, pehmustetut	1.0	16	23	368	
Villaröijyt	1.0	16	15	240	
Villaiset päähuvit	1.0	18	4	72	
Puuvillaiset päähuvit	2.5	40	1 50	60	
Kintaat	1.0	16	1 50	24	2,850
<i>Jalkineet ja sukat.</i>					
Saapaspareja	1.5	45	30	1,350	
Kenkäpareja	1.5	24	15	360	
Pieksupareja	1.0	46	6	276	
Tohvelipareja	n. 0.6	30	7 50	225	
Villaisia miesten sukkia	” 3.5	110	3	330	
Puuvillaisia miesten sukkia	” 3.5	110	2	220	
Villaisia naisten sukkia	” 3.0	50	4 50	225	
Puuvillaisia naisten sukkia	” 3.0	50	3	150	
Hoitajain saappaita	2.0	8	30	240	3,376
<i>Huonekaluja.</i>					
Pöytiä, pienennaisia	—	9	18	162	
Tuoleja, tavallisia	—	16	9	144	
” s:n raskaita	—	12	14	168	
Piironkeja	—	1	42	42	
Peilejä	—	5	12	60	
Pesukaappeja	—	5	22	110	
6 hylly- ja 4 liinavaatekaappia	—	6 + 4	24 + 50	344	
Vuodepöytiä	—	40	12	480	1,510
Talousskalustoa, arviolta	—				1,278 50
					24,700

Kustannukset erinäisten muutosrakennustöiden teettämisestä sairassijain luvun lisäämiseksi Nickbyn mielisairaalassa (arviolaskelma).

Paviljonki IV.

Eristyshuone.

1 ikkuna varustettava raudoitetuilla ristipuolilla ja paksulla raakalasilla	350: —	
1 lämpöpatteri peitettävä lähemmän ohjeen mukaan	175: —	
1 ovi varustettava uudella lukolla ja kädensijalla	20: —	
1 uusi 2 1/2" paksu kopin ovi kehyksineen ja raudoituksineen Edellä olevista töistä johtuva maalaus	125: —	
	50: —	720: —
Kaikki muiden huoneiden sisäpuoliset ikkunankehykset varustettava raudoitetuilla ristipuolilla, nimittäin:		
41 isompaa kehystä à 12: —	492: —	
41 pienempää kehystä à 8: 50	348: 50	
25 ikkunaa varustettava uusilla varmuusteljillä à 16: —	400: —	
125 m ² ikkunapintaa öljymaalattava à 2: 20	275: —	
20 oveen uudet erikoistyyppiset lukot ja kädensijat à 20: — ..	400: —	
3 uutta ovea avattava kiviseinään; purkauksineen, raudoituksineen ja maalauksineen à 100: —	300: —	
18 radiaattoriin uudet säätelyventtiilit à 10: —	180: —	
18 m ² linoleumimattoa poistettava uudesta kylpyhuoneesta ja uusi lattianpäällystys tehtävä tahkotusta sementistä à 10: —	180: —	
4 puista kylpyammetta à 50: —	200: —	
1 isonlainen venttili uuteen kuivahuoneeseen	40: —	
Erinäisiä hyllyjä ja kannattamia kuivaushuoneeseen ohjeen mukaan	75: —	
Reikäin puhkominen, jälkisiistiminen, maalauksen korjaus y. m.	500: —	3,390: 50
Nykyisistä vesikloseteista muutetaan kaksi toisiin paikkoihin ja varustetaan tarpeellisilla tulo- ja poistojohdoilla	650: —	
Neljän kylpyammeen tarpeelliset varusteet, niinkuin kranat, pohjaventtiilit, hajulukot sekä tulo- ja poistojohdot	2,280: —	2,930: —
	Siirros	7,040: 50

	Siirros	7,040: 50
Kuivaushuoneen höyrylämmitys (50°—60°) ynnä tarpeelliset johdot, radiaattorit, venttiilit y. m.		3,300: —
Arvaamattomia töitä, työnjohtoa y. m. varten 10 % koko summasta ..		1,109: 50
	Yhteensä Smk	11,450: —

Paviljonki VIII.

Tässä paviljongissa on teetettävä pääasiassa samanlaiset työt kuin paviljongissa N:o IV, minkätähden merkitään kaikkiaan Yhteensä Smk 11,450: —

Lääkäriasunnon sisustaminen hallintorakennukseen (paviljonkiin X).

2 ikkunaa isonnettava à 110: —	220: —	
45 m ² cloison-seinää à 10: —	450: —	
4 uutta ovea 0.90×2.10 à 60: —	240: —	
3 vaatesäiliön ovea à 45: —	135: —	
3 vaatesäiliön hyllyt ja kannattimet à 15: —	45: —	
100 m ² kattoa ja seinäin yläosia pohjattava ja liimavärillä maalattava à —: 75	75: —	
210 „ seinää verhottava à 1: 50	315: —	
6 lämpöpatteria maalattava à 10: —	60: —	
35 m ² vanhaa linoleumimattoa paviljongeista IV ja VIII kiinnitettävä à 2: —	70: —	
35 „ uutta mattoa paikalleen pantuna à 12: —	420: —	
30 „ ikkunapintaa valmiiksi maalattava à 2: —	60: —	
75 p.m. lattialiistaa paikalleen pantuna à —: 50	37: 50	
7 seinäkykyintä ja kattovaloa sähköjohtoineen à 50: —	350: —	
1 pesuteline eteiseen, täydellisenä	155: —	
Lämpöjohtolaite: radiaattorit, venttiilit, johdot y. m.	2,300: —	
Reikäin teko, jälkisiistiminen y. m. arviolta	250: —	5,182: 50
Arvaamattomat työt, työnjohto y. m. noin 10 % edellisestä		517: 50
	Yhteensä Smk	5,700: —

Palvelijain huoneen sisustaminen talousrakennukseen (paviljonki XI).

1 uusi väliseinä muurattava tiilistä	350: —	
18 m ² cloison-seinää à 10: —	180: —	
	Siirros	530: —

	Siirros	
	530:—	
1 uusi oviaukko	75:—	
3 uutta vaatesäiliön ovea à 45:—	135:—	
1 hissivaja korotettava	50:—	
33 m ² tulenkestäviä vuoliaisia à 40:—	1,320:—	
2 sähkövalokeskusta à 50:—	100:—	
2 ikkunan sisäkehykset maalauksineen à 50:—	100:—	
10 m ² ulkoseinää lujitettava 15 sm:n lisämuurauksella à 5:—	50:—	
36 „ kattoa ja seinäin yläosia pohjattava sekä liimavärillä maalattava à —: 75	27:—	
3 vaatesäiliötä sisustettava à 15:—	45:—	
90 m ² seinää ja kattoa rapattava kalkkilaastilla à 2:—	180:—	
90 „ seinäpintaa verhottava à 1:20	108:—	
24 „ lattiaa varustettava linoleumimatolla à 10:—	240:—	
30 m lattialistaa paikalle pantua à —: 50	15:—	
1 seinäventtiili	25:—	
2 lämpöpatteria maalattava öljyvärillä à 10:—	20:—	
Lämmityslaitte: radiaattorit, venttiilit, johdot y. m.	1,100:—	
Reikäin teko ja jälkisiistiminen, arviolta	150:—	4,270:—
Arvaamattomat työt, työnjohto y. m. noin 10 % kokonaissummasta		480:—
	Yhteensä Smk	4,750:—

Yhteenveto:

Paviljonki IV	11,450:—	
„ VIII	11,450:—	
„ X	5,700:—	
„ XI	4,750:—	33,350:—
	Yhteensä Smk	33,350:—

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorin Huonerakennusosasto, toukokuussa 1916.

Runar Eklund.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjapain.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1916.

Lausunto Helsingissä vallitsevan asunnonpuutteen lieventämisestä tarkoitettavista toimenpiteistä.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI.

Elok. 24 p:nä 1916.

N:o 683.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Jo viime talvena esiintyi merkkejä, jotka selvästi viittasivat siihen, että asunnonpuutetta oli odotettavana tai jo olemassa Helsingissä. Kevään ja kesän kuluessa nämä merkit toteutuivat ja asunnonpuute näyttää kasvamistaan kasvavan. Tämä asiointila aiheutti Sosialilautakuntaa alkukesästä ottamaan käsiteltäväksi asuntokysymyksen, jotta Lautakunta tekemällä Kaupunginvaltuustolle esityksen kääntäisi kaupunginviranomaisten huomiota tähän asiaan (*Liite I*). Toukokuun loppupäivinä Lautakunnan kirjelmä annettiin Rahatoimikamariin. Siitä lähtien ovat kuitenkin asumusolot yhäkin huonontuneet ja ne toimenpiteet, joita Sosialilautakunta mainittuun aikaan katsoi olevan puoltaminen, näyttävät tämän johdosta kaipaavan jossain määrin muodostelua. Ja mikäli Rahatoimikamarille on tunnettua, aikookin Sosialilautakunta tehdä uusia esityksiä asiasta.

Vaikka tähän kuuluvain olojen arvostelemiseksi olisi ollut suotavaa, että olisi saatu tutkimukseen perustuva selvä kuva todellisesta asunnonpuutteesta, on Rahatoimikamari kuitenkin asiaa käsitellessään edellyttänyt tuollaista puutetta olevan. Missä määrin näin on laita sekä missä määrin sitä käy katsominen pysyvääksi ja missä määrin satunnaiset seikat ovat siihen vaikuttaneet, näihin kysymyksiin Lautakunta ei ole vastannut. Asunnonpuutteen laajuus tuskin lieneekään todettavissa ennenkuin syyskuun keskivaiheilla, jolloin kaupunkilaisväestö on palannut maalta ja väestön määrää voi pitää syys- ja talvisaikaiseksi säännöllisenä. Asunnonpuutteen todellisen laajuuden osottaminen olisi siis Rahatoimikamarin mielestä ensimmäinen toimenpide, jotta voisi asiallisesti arvostella niitä toimenpiteitä, joihin olisi ryhdyttävä sen ehkäisemiseksi tai lieventämiseksi. Tämä selvitys olisi saatavissa kaupungin Tilastokonttorin toimittamalla tiedustelulla, mutta tästä olisi se haitta, että siihen täytyisi hankkia lupa, joten melkoista viivytystä syntyisi, ennenkuin tulos olisi nähtävänä. Toinen keino olisi, että Kaupunginvaltuuston kokouksessa marraskuun 16 päivänä 1915 periaatteellisesti päätetty *kunnallinen asunnonvälitys* heti järjestettäisiin ja ryhtyisi yhteistoimintaan talon-

omistajayhdistysten järjestöjen kanssa. Tällä keinoin saavutettaisiin tarkoitus ehkä yhtä varmasti ja aivan luultavasti nopeammin. Tätä ehdotusta ei Raha-toimikamari kuitenkaan ole tehnyt siinä toivossa, että nykyistä satunnaista asunonpuutetta sillä keinoin saataisiin mainittavasti lievennetyksi. Sitä vastoin saanee edellyttää, että toimisto nykyoloissa saavuttaisi suurta kokemusta vastaisen toimintansa hyödyksi ja tulisi likeiseen kosketukseen sekä talonomistajain että yleisön kanssa. Ajankohta näyttää sentähden sopivalta toimiston työskentelyn alkamiselle. Jos Kaupunginvaltuusto tämän ehdotuksen hyväksyy, olisi 2,000 markan määräraha kerta kaikkiaan osotettava toimiston järjestämiskustannuksiin sekä lisäksi 2,000 markkaa tämänvuotisiin juokseviin menoihin.

Välittömästi tarpeellisten toimenpiteiden arvostelemiseksi olisi edelleen saatava tarkempi tieto asiaan vaikuttavista seikoista. Tuollaista selvitystä on kuitenkin sangen vaikea aikaansaada, siihen nähden että todellinen väkiluku miltei päivittäin muuttuu. Ilmeistä on, että asunonpuute on johtunut toiselta puolen rakennustoiminnan täydellisestä seisahduksesta sekä toiselta puolen runsaasta väestön lisääntymisestä. Mutta miten nämä seikat suhtautuvat toisiinsa ja missä määrin ne vaikuttavat kumpikin, ei ole selvitetty eikä saatanekaan perinpohjaista ja aikaavievää tutkimusta toimittamatta selvitettyksi.

Lisäksi lienee tämän asian arvostelemisessa otettava huomioon elintarvekysymys. Vaikeivät nämä kysymykset olekaan välittömässä yhteydessä keskenään, on niiden kesken kuitenkin välillistä yhteyttä. Mahdottomalta ei suinkaan näytä että, sikäli kuin syksyä jatkuu, kaupungin väestön täytyy tuntuvasti supistaa elintarpeittensa kulutusta. Mitä suurempi kaupungin väkiluku on, sitä vaikeammaksi käy elintarvekysymyksen ratkaisu. Peljättävissä nimittäin on että, sikäli kuin ryhdytään toimenpiteisiin asuntotilan laajentamiseksi mainittavammassa määrin, muutto kaupunkiin lisääntyy, mikä seikka epäilemättä on tuntuvasti vaikuttava elintarpeiden saantiin. Tällä ei suinkaan ole sanottu, ettei tämän johdosta olisi mitään tehtävä asuntohädän lieventämiseksi, mutta kyllä että elintarvekysymystä ei ole sivuutettava käsiteltäessä kysymystä asuntopulan lieventämisestä.

Nämä yleiset periaatteelliset näkökohdat ja arvelut on Rahatoimikamari katsonut olevan esittäminen, ennenkuin käy lausumaan mieltänsä Sosialilautakunnan ja kaupungin yleisten töiden Hallituksen esillä olevasta asiasta antamista lausunnoista (*Liitteet II ja III*).

Sosiaalilautakunnan esitys jakautuu kahteen tai ehkä oikeammin kolmeen osaan, joista ensimmäinen etusijassa kohdistuu kaupungissa alituisesti vallitsevaan asunonpuutteeseen, minkä johdosta siinä tehtyjä ehdotuksia ei voitane välittömästi toteuttaa; molemmissa muissa osissa taas tehdään ehdotuksia, joiden ratkaisu tarkoittaa välittömästi lieventää nykyistä osittain tilapäisistä oloista johtunutta asunonpuutetta.

Sosiaalilautakunnan esityksen ensimmäisessä osassa tehty ehdotus tarkoittaa

että kaupunki, siinä tapauksessa että syntyisi osakeyhtiö yleishyödyllistä rakennustoimintaa varten, rupeaisi tuollaisen yhtiön pääosakkaaksi ja siten varaisi itselleen määräämisvallan siinä. Lautakunta on niinkään esittänyt, että summa, jolla kaupunki yrityksen osakaaksi rupeaisi, rajoitettaisiin enintään 120,000 markkaan. Tämä Sosialilautakunnan esittämä ajatus on Rahatoimikamarin mielestä ansainnut huomiota. Mahdollista on, että tätä hanketta ei voida nykyaikoina toteuttaa, etusijassa sen johdosta että on vaikea saada rakennustarpeita, mutta valmistelutöitä voidaan kuitenkin nykyäänkin suorittaa, niin että yhtiön yleishyödyllinen toiminta voi viivyttelemättä alkaa olojen muututtua. Rahatoimikamarista on kuitenkin näyttänyt, että Sosialilautakunnan ehdottama kaupungin puolesta merkittävä osakemäärä on liian vähäinen, jos tarkoitetaan laajempaa yleishyödyllistä rakennustoimintaa. Suuremmalla omalla pääomalla varustettu yhtiö saisi Rahatoimikamarin käsityksen mukaan tuntuvasti toisen aseman kuin mitä olisi laita, jos liike pääasiassa perustuisi lainattuun pääomaan. Tähän nähden on Rahatoimikamari, äänestettyään, päättänyt ehdottaa kaupungin osuuden enintään 300,000 markaksi.

Mitä taas tulee kysymykseen, onko, millä tavoin ja millä ehdoilla kunnan toimesta helpotusta aikaansaataavissa rakennusaineiden hankkimisessa yleishyödyllisille rakennusyrityksille tässä kaupungissa, pyytää Rahatoimikamari viitata kaupungin yleisten töiden Hallituksen ja kaupunginarkkitehdin asiasta antamiin lausuntoihin, jotka osottavat, että asian ratkaisua tätä tietä nykyään tuskin on odotettavana, kun mahdollisuus tarveaineiden saantiin kuitenkin viime kädessä riippuu kuljetusmahdollisuuksista ja nämä nykyään ovat aivan arvaamattomat eikä kaupunginhallinto voi niihin mitään vaikuttaa.

Kunnan työväenasuntoja on rakennutettava, mutta nykyisten rakennusteknillisten vaikeuksien johdosta luultavasti vain erittäin rajoitetussa määrässä. Ilmeistä on, että tuollaiset rakennukset käyvät ylen kalliiksi ja sentähden taloudelliselta kannalta kaupungille epäedullisiksi, mutta tämän seikan ei tarvitsisi pelottaa yrittämistä. Sen sijaan näyttää Rahatoimikamarista siltä, kuin tulokset, joita on aikomus saavuttaa tätä tietä, jäisivät sangen vähäisiksi ja asuntohädän lieventämisen kannalta nykyoloissa vähäarvoisiksi. Tähän nähden käynee epäileminen, olisiko mainittuihin toimenpiteisiin ryhtyminen onnellinen ratkaisu asialle. Jos kuitenkin asiaa käydään tähän suuntaan ratkaisemaan, olisi ennen lopullisten päätösten tekemistä kaupungin yleisten töiden Hallitukselta ja kaupunginarkkitehdiltä vaadittava täydellinen selvitys asiasta sekä teknilliseltä että taloudelliselta kannalta.

Toimenpide, joka kaupungin yleisten töiden Hallituksen mielestä välittömästi, vaikkakin verraten vähäisessä määrässä edistäisi asuntopulan lieventämistä, olisi sellaisen huojennuksen aikaansaaminen voimassa olevan rakennusjärjestyksen määräyksiin, että kellari- ja ullakkotilaa sallittaisiin käyttää tähänastista laajemmassa mitassa. Mainittu hallitus huomauttaa, että tuollaisen luvan

johdosta suuri joukko asuinhuoneita, joita on laitettu uuden rakennusjärjestyksen vahvistusta odotellessa, saataisiin käytettäväksi. Hallitus kuitenkin lisää, että tällä keinoin aikaansaatu helpotus pääasiassa tulisi varakkaiden yhteiskuntaluokkain hyväksi, jota vastoin heikommassa taloudellisessa asemassa oleva väestö jäisi siitä miltei osattomaksi, minkätähden sen hyväksi luultavasti olisi tarpeellista ryhtyä muihin toimenpiteisiin. Valitettavasti ei Hallitus ole voinut lähimainkaan arvioida sitä huonelukua, mikä mainitun rakennusjärjestyksen määräysten lieventämisen johdosta saataisiin käytettäväksi asuntotarkoituksiin. Tuollainen tieto olisi kuitenkin voinut antaa jotakin ohjetta, vaikka täytyisikin ottaa huomioon, että osaa mainituista huoneista ei luvasta huolimatta laitettaisi, näin jo nykyisten korkeiden tarveaineiden hintain ja vallitsevain rakennusteknillisten vaikeuksien johdosta. Hallitus ei nimenomaan sano, että sen tarkoittama voimassa olevain rakennusjärjestyksen määräysten lievennys missään tapauksessa saisi mennä uuden rakennusjärjestyksen ehdotuksen määräyksiä pitemmälle, mutta Rahatoimikamari on pitänyt luonnollisena, että Hallituksen esitys on tulkittava tähän suuntaan. Sillä päinvastaisessa tapauksessa olisi, niinkuin Sosialilautakuntakin näyttää pelkäävän, koko yhteiskunnalle vahingollinen asumusolojen kehitys odotettavana melko pitkiksi ajoiksi, ja seurauksena tuollaisesta toimenpiteestä olisi vain taka-askele, jonka avulla hetkeksi päästäisiin pulmallisesta tilanteesta, joka kuitenkin on laadultaan ohimenevä ja pääasiallisesti johdunut vallitsevan sota-ajan luonnottomista oloista.

Ei tietenkään ole kumma, että sodan vaikutukset käyvät tällekin yhdyskunnalle tuntuvammiksi mitä kauemmin sotaa jatkuu. Päinvastainen asianlaitahan olisi tuskin ajateltavissa. Kallis aika kaikilla aloilla, elintarpeiden puute, asuntohätä, liikennevaikeudet y. m. s. esiintyvät meillä samoinkuin muuallakin yhä tuntuvampina kunnan viranomaisten kaikista toimenpiteistä huolimatta. Tällä ei ole sanottu, että kunnan viranomaisten tämän johdosta tulisi toimettona katsella ja vain odottaa olojen kehitystä. Mutta toiselta puolen täytyy hyvillä syillä epäillä, ovatko toimenpiteet, joiden tuloksella suurin piirtein nähtynä on vähän taikka ei mitään merkitystä, mutta joista koituu runsaita menoja tai ehkä haittoja vastaisuudessa, näin ollen paikallaan. Asian nykyisessä vaiheessa on Rahatoimikamari puolestaan voinut yhtyä kaupungin yleisten töiden Hallituksen esittämään ehdotukseen että hankittaisiin lievennystä voimassa olevan rakennusjärjestyksen määräyksiin, tai mieluummin että esitys uuden rakennusjärjestysehdotuksen vahvistamisesta viivyttelemättä lähetettäisiin viranomaisille. Näyttää nimittäin siltä kuin lievennyksen hankkiminen voimassa olevan rakennusjärjestyksen määräyksiin veisi saman ajan kuin uuden rakennusjärjestyksen vahvistaminen, koska nyttemmin kaikki viranomaiset ovat käsitelleet ehdotuksen ja antaneet siitä lausuntonsa. Asuntohädän lieventämiseen nähden tällä hetkellä olisi uuden rakennusjärjestyksen vahvistamisella sama merkitys kuin lievennysten hankkimisella nykyään voimassa olevan rakennusjärjestyksen määräyksiin, mutta sen lisäksi oli siitä kaupungille tuntuvia etuja monessa muussa kohden.

Edellä lausuttuun viitaten pyytää Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että Kaupunginvaltuuston marraskuun 16 päivänä 1916 periaatteellisesti päättämä kunnan asunnonvälitystoimisto viivyttelemättä järjestetään ja alottaa toimintansa sille vahvistettujen johto- ja menosäännön mukaisesti;

että Valtuuston tämänvuotisista käyttövaroista tähän tarkoitukseen osotetaan 2,000 markkaa perustamiskustannuksiin sekä 2,000 markkaa toimiston voimassapitoon vuonna 1916;

että, jos tässä kaupungissa perustetaan sellainen yleishyödyllinen työväenasuntoyhtiö, kuin Sosialilautakunnan esityksessä on lähemmin mainittu, Rahatoimikamari valtuutetaan kaupungin puolesta yhtiössä merkitsemään osakkeita 60 % osakepääoman määrästä, enintään kuitenkin 300,000 markan arvosta; sekä

että Kaupunginvaltuusto Helsingin kaupungin uuden rakennusjärjestyksen ehdotusta koskevassa lausunnossaan viranomaisille huomauttaisi, kuinka tärkeää ja tarpeellista on, että ehdotus mahdollisimman pian vahvistetaan noudatettavaksi.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Esitys toimenpiteistä lisääntyneen asuntotarpeen tyydyttämiseksi Helsingin kaupungissa.

HELSINGIN KAUPUNGIN
SOSIALILAUTAKUNTA.

*Helsingissä,
kesäk. 28 p:nä 1916.*

Kaupunginvaltuustolle.

N:o 36.

Sosiaalilautakunta, jonka johtosääntönsä mukaisesti tulee seurata kaupungin työväen asumusolojen kehitystä ja tehdä aloitteita niiden parantamiseksi, on viime aikoina kasvavalla huolella tarkannut asumusolojen muodostumista pääkaupungissa. Kun sodan puhkeamisesta lähtien yksityinen rakennustoiminta on ollut miltei kokonaan seisahduksissa, mutta samaan aikaan kaupunkiinmuutto on lisääntymistään lisääntynyt, on tästä ollut luonnollisena seurauksena, että olot asuntomarkkinoilla ovat vähä vähältä huonontuneet sekä että nyttemmin todellista asuntohäätä vallitsee varsinkin vähävaraisten keskuudessa. Ilmeistä lienee, että tällaisten olojen vallitessa työ asumusolojen parantamiseksi on erittäin vaikeaa. Näyttääpä olevan tarjona vaara että, ellei tehokkaisiin toimenpiteisiin kunnan puolelta ryhdytä, eritoten vähävaraisten ennestäänkin varsin alhainen asuntotaso on edelleen melko pitkiksi ajoiksi aleneva. Tuollaista ei ainoastaan vähävaraisille itselleen, vaan koko yhteiskunnalle vahingollista kehitystä näyttää kuitenkin olevan kunnan eittämätön velvollisuus koettaa mikäli mahdollista ehkäistä. Ennenkuin Sosiaalilautakunta käy tekemään selkoa tämän suuntaisista ehdotuksistaan, on Lautakunta koettava lyhyin piirtein kuvata asunto-olojen viimeaikaista kehitystä kaupungissa, niin pitkälle kuin tämä on mahdollista Lautakunnan käytettävänä olleen niukan aineiston pohjalla.

Kuvan viimeaikaisesta olojen kehityksestä saa tässä seuraavasta taulusta, josta näkyy väkiluku, sen lisääntyminen, lisäksi tulleiden huoneiden luku sekä väkiluvun lisääntyksen ja viimeksi mainitun luvun välinen suhdeluku vuosina 1911—15.

V u o n n a	Kirkonkirjain mukainen väkiluku	Väkiluvun lisäännys		Lisäksi tulleita lämmitettäviä huoneita
		absoluuttinen	kutakin uutta huon. kohti	
1910	147,218	—	—	—
1911	154,068	6,850	1.1	6,260
1912	161,091	7,023	1.2	5,852
1913	167,083	5,992	0.7	8,157
1914	170,452	3,369	1.4	2,492
1915	176,622	6,170	4.1	1,521

Edellä olevat, kaupungin Tilastokonttorin suosiollisesti antamat numerotiedot jo sinänsä osottavat sitä äkillistä kehityksen käännettä, mikä erikoisesti on vuodelle 1915 ominainen, mutta niitä on kuitenkin lisäksi valaistava muutamilla selityksillä. Niinpä ansaitsee mainitsemista että, vaikka osa kirkonkirjoissa olevaa väestöä onkin aina poissa paikkakunnalta, ei esitetyissä numeroluvuissa toiselta puolen ole otettu huomioon sitä sangen lukuisaa väestöä, joka varsinkin nykyään oleskelee täällä passin tai ololipun nojalla. Sen sijaan että aikaisempina vuosina annettiin Suomen kansalaisille 7,000—11,000 ololippua vuosittain, kohosi tämä luku viime vuonna 24,928:an, johtuen tosin suuressa määrin täällä oleskelevain henkilöiden tarkemmasta valvonnasta, mutta tuntuvassa määrin myös työnetsijäin tulvasta. Poliisin passitoimiston antamain tietojen mukaan ei sikäläinen liikenne suinkaan ole kuluvana vuonna vähentynyt. Edelleen on tunnettua, että paikkakunnalla nykyään oleskelee joukko keisarikunnasta kotoisin olevia siviilihenkilöjä, joista kuitenkin ei voi saada tietoja passitoimiston välityksellä, sillä tähän henkilöryhmään nähden on passintarkastus miltei kokonaan laiminlyöty, minkä johdosta siihen kohdistuva ololippujen luku on vähentynyt aivan mitättömiin. Huomauttaa sopii, että mainitut numerotiedot täällä tilapäisesti passin nojalla oleskelevasta väestöstä eivät kelpaisi pohjaksi arvostellessa kysymystä tämän paikkakunnan asuntotuotannon lisäämisen tarpeellisuudesta, sillä ne kuvastavat nykyisiä poikkeuksellisia oloja, joiden laka- tessa asuinhuoneistojen, varsinkin työläisten käyttämien, tilapäinen liika-asutus painuisi takaisin säännölliseen tasoonsa. Mutta peljättävissä kuitenkin on, että suuri osa siitä työläisjoukosta, joka kahtena viime vuonna on maaseudulta tulvinut tänne ja täällä saanut toimeentulonsa, ei enää ole halukas pyrkimään toisille työmarkkinoille ja on sentähden otettava huomioon takäläisten asuntomarkkinainkin kehitystä arvostellessa.

Kun siis, ellei arvaamattomia tapahtumia satu, on odotettavana pääkaupungin väestön jatkuvaa lisääntymistä, näyttää siltä, että asumustuotanto ei pysy sen rinnalla. Edellä olevasta taulusta näkyy, minkälainen seisahdus rakennustoiminnan alalla on vallinnut kahtena viime vuonna. Siihen nähden on huomattava, että lopullisesti katsastettujen lämmitettyjen huoneiden luku ei ole sama kuin lisäksi tulleiden asuinhuoneiden luku, vaan että vuonna 1915 katsastettuihin noin 1,500 huoneeseen on m. m. luettu Eläintarhan kansakoulun kouluhuoneet, usea kymmenkunta tehdashuonetta Maanviljelijäin maitokeskuksen talossa y. m. s. huoneistoja. Väkiluvun lisääntyksen ja lisäksi tulleiden asuinhuoneiden luvun välinen suhdeluku on siis vuonna 1915 vieläkin epäedullisempi kuin mitä edellä oleva taulu osottaa, vaikkei täsmällistä numerotietoa ole tästä seikasta annettavissa. Lähimpänä rakennuskautena 1916—17 toteutettaviksi ei ole mainittavia yksityisiä rakennusyhtiöitä suunniteltu ja mitä lähinnä seuraaviin vuosiin tulee, on vilkasta yksityistä rakennustoimintaa tuskin odotettavana. Vuokrain kohoaminen on tosin omansa kiihoittamaan yritteliäisyyttä, mutta nykyiset epävarmat ajat, vuosikausia edelleen vallitsevat korkeat tarveainehinnat, nykyään kasaantuneiden pääomain virtaaminen ensimmäisen suotuisan tilaisuuden tultua etusijassa kaupan, keskuusliikenteen ja teollisuuden työaloille siellä käytettäväksi rauhan tultua yhäkin lisääntyneen tuotannon ja tavaravaihdon luottotarpeisiin sekä kiinteistöpankkejamme varsin luultavasti kohtaava mahdottomuus vuosikausiin saada edullisia obligatsioonilainoja ulkomaisilta markkinoilta -- kaikki nämä seikat yhdessä ehkäisevät joksikin ajaksi rakennusteollisuutemme elpymistä.

Näin ollen ei myöskään ole toiveita nykyisen asuntopulan tuntuvammasta helpottumisesta, vaan päin vastoin on luultavaa, että se edelleen jatkuu, ellei yhäkin kiristy.

Että asuntohätä pääkaupungissa nykyään on suuri, käy selville sekä Sosialilautakunnan työväenedustajain tiedonannoista ja asuntotarkastuksen ahtaassa-asumiseen nähden saamista kokemuksista että myös yleisesti tunnetusta huoneistojen puutteesta, joka on sitä suurempi mitä pienempiä huoneistot ovat. Sanomalehtien palstoilla näkyvät ilmoitukset lupauksineen 25 markan palkkiosta yksityisen huoneen välittämisestä vuokrattavaksi kylläkin kuvaavat täkäläisillä asuntomarkkinoilla nykyään vallitsevaa tilannetta.

Toimenpide, joka lähinnä olisi tarpeen vaatima, on Sosialilautakunnan vakaumuksen mukaan pieniä asuinhuoneistoja käsittävän isonlaisen rakennusryhmän teettäminen lapsirikkaita perheitä varten. Kunnan työväenasuntojen tähänastisesta vuokrauksesta saatu kokemus osottaa, että n. s. keittiösopukalla varustetut huoneet ovat olleet haluttuja ja että sellaisten huoneistojen tarvetta olisi tyydytettävä laajemmassa mitassa. Toiselta puolen on tunnettua, että lapsirikkaiden työläisperheiden ylipäättäänkin on vaikea ja nykyoloissa vieläkin vaikeampi kuin muutoin saada vuokratuksi tyydyttäviä asuntoja. Arkkitehti Arthur Gauffinin tässä kaupungissa toimittamat työntekijäin asumusehtojen tutkimukset osottavat, että yksihuoneisten huoneistojen keskimääräinen vuokra kohoaa lasten luvun keralla olematta sanottavaa erotusta huoneiden koossa huomattavana. Ja ne kansankerrokset, jotka enimmin kärsivät tukalain asumusolojen paineesta, ovat samalla siinä taloudellisessa asemassa, etteivät kykene omin avuin kohottamaan asumustasoaan.

Kun, niinkuin edellä huomautettiin, ei ole odotettavissa, että yksityinen ansioon tähtäävä rakennustoiminta voisi aikaansaada pikaisen ja tehokkaan korjauksen puheena oleviin epäkohtiin, on asian nykyisellään ollessa välttämätöntä, että yleishyödyllinen rakennustoiminta käy käsiksi asiaan. Tuollainen toiminta on nykyisissä ja varmaankin pitemmän aikaa edelleen jatkuvissa erittäin vaikeissa oloissa mahdollinen ainoastaan sillä keinoin, että kunta joko itse välittömästi sitä harjoittaa tai myös tehokkaasti sitä avustaa. Muuallakin, missä nopeita ja tehokkaita toimenpiteitä mainittuun suuntaan on vaadittu, on ollut tarpeen välitöntä aloitetta yhteiskunnan puolelta. Tässä ainoastaan viitattakoon siihen suurenmoiseen kunnalliseen rakennustoimintaan, jota on harjoitettu useissa Englannin kaupungeissa, Pudapestissa ja, tosin pienemmässä mutta kuitenkin huomattavassa mittakaavassa, Tukholmassa. Mainittava on niinkään Helsingin kaupungin oma aikaisempi rakennustoiminta, jota, niin tärkeä kuin se onkin ollut renkaana kunnan asuntopolitiikassa, kuitenkin on haitannut se vika, että alkuperäistä ohjelmaa ei suoritettu loppuun ja että sen taloudellisesti edullisempi puoli jätettiin sillensä. Puheena olevasta rakennustoiminnasta oli suoranaisia kustannuksia 735,879 markkaa 10 penniä, paitsi kaupungin luovuttamain tonttien hintaa, ja asuntoja hankittiin siten noin 600 hengelle.

Esillä olevaa asiaa valmisteltaessa ovat herrat *Heinonen* ja *Tokoi* vaatineet, että tarpeelliseksi havaitun yleishyödyllisen rakennustoiminnan tälläkin kertaa tulisi olla kokonaan kunnallista laatua. Periaatteelliselta kannalta ei olisi puolustettavissa, että luovutaan kaupungin jo aloittamasta kunnallisesta rakennustoiminnasta, varsinkin kun kunnan vuokraustoiminta ei, niinkuin Sosialilautakunnan viime vuosikertomuksessa on osotettu, ole antanut taloudellisesti

epäedullista tulosta. Ainoastaan puhtaasti kunnallisella yrityksellä voitaisiin herrain Heinosen ja Tokoin mielestä täysin taata yleishyödyllisen rakennustoiminnan yhteiskunnallisen päämäärän saavutus.

Sosiaalilautakunnan enemmistö taas on ollut sitä mieltä, että puhtaasti kunnallinen rakennustoiminta tosin on paikallaan, kun, niinkuin tähän asti on ollut laita tässä kaupungissa, etusijassa on hankittava asuntoja kaupungin omissa töissä oleville työläisille, sekä että se niinkään voi olla välttämätön, ellei riittävän laajaa ja hyvin järjestettyä yleishyödyllistä rakennustoimintaa muulla tavoin voida saada aikaan. Mutta Lautakunnan enemmistön mielestä ei esillä olevassa tapauksessa käy vetoaminen kumpaiseenkaan vastamainittuun syyhyn kunnan omasta toimesta harjoitettavan rakennus- ja vuokraustoiminnan tueksi, vaan on Lautakunta katsonut voivansa laatiessaan ehdotusta nykylojen vaatiman yleishyödyllisen rakennustoiminnan aikaansaamista tarkoittaviksi toimenpiteiksi tässä kaupungissa voivansa lähteä ja sentähden myös olevan lähteminen sen edellytyksen pohjalta, että tuollainen toiminta on aikaansaataavissa yksityisen ja kunnallisen aloitteen ja pääoman yhteistoimin. Lautakunnan enemmistön vakaumus on niinkään, että tämä rakennustoiminnan muoto on antava edullisimman taloudellisen tuloksen, ei kuitenkaan vuokrja korottamalla, vaan huojistamalla itse rakennuskustannuksia. Lautakunta on sitä mieluummin nykyhetkellä rojhennut toivoa yksityistä pääomaakin olevan saatavissa mainittuun toimintaan käytettäväksi, kun olettaa täytyy, että ne teollisuuslaitokset, joiden elpyminen nykyloissa on osaltaan vaikuttanut työväestön kasaantumiseen tänne ja siten asuntopulan syntymiseen, ovat halukkaita, vaikkakaan ei välittömällä rakennustoiminnalla, niin kuitenkin ottamalla osaa suurempaan yleiseen yritykseen osaltaan avustamaan pulan helpottumista.

Arvostellessa kysymystä, onko kunnan nykyhetkellä itse ryhdyttävä välittömään rakennustoimintaan vai aikaansaataava yleishyödyllistä rakennustoimintaa rupeamalla tarkoitusta varten perustetun osakeyhtiön pääosakkaaksi, täytyy lopuksi kaikkein suurinta painoa panna siihen tosiasiaan, että jälkimmäisessä tapauksessa tämän toiminnan rahallinen tukeminen käy kunnalle paljon helpommaksi, niinkuin järempänä seuraavasta Lautakunnan ehdotuksestakin käy selville.

Tuntuvaan helpotuksen aikaansaamiseksi painostaviin asumusoloihin vaaditaan laajaperäisiä toimenpiteitä. Lautakunnan mielestä olisi tällä kertaa rakennettava asumuksia vähintään miljoonan markan arvosta. Edellyttäen todellista paljottaistuotantoa mahdollisimman säästeliästä rakennustyyppiä käyttämällä olisi mahdollista mainitulla summalla aikaansaada noin 300 pientä huoneen ja valoisan keittiöalkoovin käsittävää huoneistoa, s. o. edellyttäen kussakin perheessä olevan keskimäärin 5—6 henkeä, asunnot 1,500—1,800 hengelle. Vaikkei jälkimäinen summa tosin ole kolmannestakaan kaupungin vuotuisesta väkiluvun lisäennyksestä, voisi kuitenkin näin suurisuuntainen rakennustoiminta tuottaa jonkinvertaista huojenusta nykyiseen tilanteeseen.

Huomattava tosin on, että kunta jo päättämällä perustaa kaupungin lainarahaston yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämiseksi sekä luovuttamalla työväenasuntotontteja niin sanotusta Uuudesta Vallilasta on ryhtynyt tärkeisiin toimenpiteisiin yleishyödyllisen rakennustoiminnan avustamiseksi. Säännöllisten olojen vallitessa olisi kaiketi voinut pitää näitä toi-

menpiteitä täysin tehokkaina yhteiskunnalliseen päämäärään tähtäävän asuntotuotannon edistämiseksi. Nykyisissä tavattomissa oloissa vaaditaan kunnalta epäilemättä ei ainoastaan toimenpiteitä asuntotuotannon jouduttamiseksi, vaan osanottoa tuollaiseen toimintaan.

Edellä esitettyjen syiden nojalla ollen sitä mieltä, ettei kunnan tällä kertaa tulisi ottaa tällaiseen toimintaan osaa välittömästi teettämällä rakennuksia, vaan siten, että tarkoitusta varten perustettaisiin osakeyhtiö, jossa kunnalla olisi ehdoton määräysvalta, on Sosialilautakunta ajatellut yrityksen rahallisen puolen järjestettäväksi seuraavasti.

Edellyttäen aiotun rakennusyrityksen vaativan kustannuksia miljoonan markkaa kävisi osakepääoman määrääminen 150,000 markaksi, mikä vastaisi viimeisiä 15 % rakennuskustannuksista, ja tästä summasta kaupunki merkitsisi 60 % eli 90,000 markkaa. Kunnallisesta lainarahastosta yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämiseksi lainaisi tämä yhtiö 350,000 markkaa, mikä vastaisi 50 ja 85 %:n välistä mainittujen kustannusten osaa. Lisäksi tarvittava pääoma lainattaisiin ensimmäistä kiinnitystä vastaan. Tonttipaikan, mikäli mahdollista aivan yhtenäisen alueen, antaisi kaupunki yritykselle vuokralle ehdoin, jotka sallisivat varmasti kuolettaa lainan vuokrakauden kuluessa. Jos olisi mahdollista alun pitäen saada merkityksi jonkin verran suurempi osakepääoma kuin edellä mainittiin, voisi kaupungin osakemerkintää suhteellisesti korottaa, ei kuitenkaan 120,000 markkaa enemmän. Jos vastoin luuloa osottautuisi vaikeaksi saada 60,000 markkaa yksityistä pääomaa puheena olevaan yritykseen, sopisi menetellä niin, että yksityisosakkaat saisivat etuoikeuden johonkin osinkoon kaupungin edellä.

Sosiaalilautakunnan mielestä ei vielä ole asianhaarain vaatimaa esittää puheena olevan yrityksen yleistä rakennussuunnitelmaa luonnospiiirustuksineen ja kustannusarvioineen, ei myöskään ehdottaa sille sopivaa tonttipaikkaa. Huomauttaa sopii, että vastaisen osakeyhtiön toimintaa joka tapauksessa säännöstelisivät ne ehdot, joita kunnallisen lainarahaston yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämiseksi säännöissä on asetettu mainitun laatuksille lainaa hakeville yrityksille. Niinpä yhtiön teettämässä rakennuksissa olisi terveydelliseltä kannalta tyydyttäviä, enintään kaksi huonetta ja keittiön käsittäviä huoneistoja. Osakkaille ei saisi jakaa suurempaa vuotuista osinkoa kuin 6 % osakepääomalle, kuitenkin niin, että jos voitto jonakin vuonna ei ole sallinut jakaa 6 %, erotuksen käy maksaminen seuraavan vuoden voitosta; muun laatuista hyvitystä ei osakkaille saisi antaa. Vuokralainen ei saisi kolmannelle vuokrata huoneistoa eikä sen osaa, ei myöskään pitää luonaan asumassa muita kuin oman perheensä jäseniä. Sosialilautakunta on asian nykyisessä vaiheessa katsonut olevan ennen kaikkea hankittava Kaupunginvaltuuston periaatteellinen hyväksyminen sille menettelylle halpojen työväenasuntojen lisääntyneen tarpeen tyydyttämiseksi tässä kaupungissa, jonka pääpiirteet Sosialilautakunta on tässä edellä osottanut. Jos tämä hyväksyminen saadaan, on Sosialilautakunta pitävä tärkeänä asianaan välittömästi ryhtyä toimenpiteisiin edellä mainitun osakeyhtiön perustamiseksi sekä edelleen kehittämään ja toteuttamaan yrityksen suunniteltua ohjelmaa.

Edellä lausutun johdosta pyytää Sosialilautakunta täten kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että, jos tässä kaupungissa perustetaan sellainen yleishyödyllinen työväenasuntoyhtiö kuin edellisessä esityksessä on lähemmin mainittu, valtuutetaan Rahatoimikamari kaupungin puolesta merkitsemään yhtiössä osakkeita 60 prosenttiin osakepääomasta, enintään kuitenkin 120,000 markkaa, minkä ohessa Sosialilautakunta saa toimekseen valitsemainsa edustajain kautta kaupungin puolesta ottaa osaa toimenpiteisiin useinmainitun yhtiön aikaansaamiseksi ja yhtiön toiminnan lähemmäksi suunnittelemiseksi.

Edellä olevassa esityksessä on muun muassa huomautettu, kuinka rakennusaineiden kohonneet hinnat suuressa määrin lisäävät rakennuskustannuksia ja siten tuntuvasti ehkäisevät yksityisen rakennustuotannon edistämistä tarkoitettavia pyrintöjä. Tämä seikka on niinkään otettu huomioon Kaupunginvaltuuston keskusteluissa Vallilan alueen laajentamiskysymyksestä. Läntisessä naapurimaassamme on havaittu samantapaisten asianhaaran ja niiden merkityksen asumuskysymyksen ratkaisussa olevan niin vakavaa laatua, että hallituksen sivilidepartementissa on asetettu erikoinen toimikunta joutuisasti hankkimaan selvitystä ja laatimaan ehdotusta sopiviksi toimenpiteiksi, jotta rakennustoiminnan käytettäväksi saataisiin rakennusaineita kohtuulliseen hintaan.

Asuntoneuvottelussa, jonka Svenska Stadsförbundet siviliministerin kehotuksesta toimeenpani viime huhtikuun keskivaiheilla, tehtiin keskustelussa eri ehdotuksia kaupunkikuntain menettelyksi tarveaineiden hankinnassa rakennusteollisuudelle. Niinpä ehdotettiin, että kunnat ottaisivat suorittaakseen osan näistä kustannuksista merkitsemällä asuntoyhdistyksissä ja -yhtiöissä jotakin mainittujen kustannusten osaa vastaavan osuus- tai osakemäärän, tyytyen vastedes ehkä saataviin korkoihin. Niinkään arveltiin, että kunnat jossain määrin voisivat tasoittaa tarveainekustannuksia huokeammilla tontinhinnoilla. Sitä paitsi tulisi kuntain anoa valtion avustusta, jotta yleishyödyllisen rakennustoiminnan käytettäväksi saataisiin rakennusaineita nykyisiä siedettävämmillä hinnoilla. Tässä huomautettiin, että sopisi tilapäisesti huojustamalla tullimaksuja edistää norjalaisten tiilien maahantuontia.

Sosiaalilautakunta on puolestaan sitä mieltä, että rakennusainekysymys on sitä merkitystä asumusolojen kehitykselle pääkaupungissamme ja siten kaupungin väestölle ylipäätään ja varsinkin vähävaraisille, että kunta, kun valtiovallan puolelta ei ole ryhdytty toimenpiteisiin tässä kohden, on velvollinen ottamaan harkittavaksi, käykö ja millä keinoin kunnan toimesta jotakin helpotusta aikaansaaminen rakennusaineiden hankkimisessa sellaisiin yleishyödyllisiin rakennusyrityksiin, joita kunta muutoin koettaa edistää edullisella luotolla ja suotuisin ehdoin luovuttamalla tontteja ja jotka huolimatta vastamainituista aikaisemmista toimenpiteistä eivät nykyoloissa voi kehittyä niinkuin suotavaa olisi, ellei kysymystä rakennusaineiden hankkimisesta kohtuulliseen hintaan voida ratkaista suotuisaan suuntaan. Kunnan menestystoiminnan ulottaminen tämänkin laatuisiin toimenpiteisiin olisi ainoastaan luonnollinen askel edelleen sillä tiellä, jolle jo on monin tavoin astuttu perustamalla kunnan teknilliset laitokset, tarjoomalla kunnallista rakennus- ja kiinteistöluottoa, järjestämällä kunnallinen elintarpeitten

ja halkojen hankinta. Samat syyt kuin näitä puoltavat kunnallista rakennusaineidenkin hankintaa: mahdollisuus saavuttaa halvempia ostohintoja tekemällä paljottaishankintasopimuksia, tuonnin helpottuminen ja järjestäminen, yhteiskunnan turvallisuustunteen lisääntyminen ajan oloista huolimatta. Tässä kohden rohkenee Sosialilautakunta erikoisesti huomauttaa, että kunnan epäilemättä on onnistuva paljoitain ostaessaan saada rakennusaineita kohtuullisemmasta hinnasta kuin yleensä kenenkään yksityisen ja että kunta jälleenmyyjänä ottaisi ainoastaan semmoisen hinnan, joka varmasti riittäisi kunnan omiin kustannuksiin. Kunnan tarveaineiden välityksen hoito lienee sopivin antaa toimeksi kaupungin Rakennuskonttorille, joka jo muun toimintansa johdosta hyvin tuntee tavaramarkkinain tämän puolen ja varmaankin toimittaessaan ostot kaupungin omiin tarpeisiin käytettävän tavaran yhteydessä voisi edullisilla ehdoilla saada niitäkin tarveaineita, joita ostetaan jälleen myytäväksi. Tätä edellyttäen olisi tärkeää, että kaupungin yleisten töiden Hallitukselle etusijassa varattaisiin tilaisuus lausua mielensä Sosialilautakunnan tässä tekemistä ehdotuksista, varsinkin puheena olevan välitystoiminnan järjestämisestä sekä siitä, minkä laatuista tarveaineita se voisi käsittää.

Sen johdosta mitä Sosialilautakunnalla tässä on ollut kunnia lausua rakennusainehankinnan merkityksestä asuntokysymyksen ratkaisulle tällä paikkakunnalla, pyytää Socialilautakunta kunnioittaen esittää, että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

kiireisesti valmisteltavaksi ottaa kysymyksen, olisiko, millä tavoin ja millä ehdoilla kunnan toimesta helpotusta aikaansaataavissa tarveaineiden hankinnassa yleishyödyllisille rakennusyrityksille tässä kaupungissa.

Tässä edellä ehdotetut toimenpiteet tämän paikkakunnan lisääntyvän asuntotarpeen tyydyttämiseksi eivät kuitenkaan ole sitä laatua, että ne missään tapauksessa vielä ensi talvikautena voisivat aikaansaada helpotusta täkäläisiin vuokramarkkinoihin. Jo nykyään on asuntotarkastuksen mahdoton toimeenpanna moniaita yksityishuoneistoissa tarpeellisiksi havaittuja parannuksia, kun näitä huoneistoja ei voida tyhjentää, syystä ettei sijaan ole osotettavissa tyhjiä huoneistoja. Tarvitaan vain vähäinen väenlisäys nykyisestä, jotta huomataan mahdottomaksi erälle perheille ylipäätään saada täältä ihmisasunnoksi sopivaa huoneistoa. Edellyttäen nykyisen tilanteen jatkuvan ja edelleen kehittyvän tähänastiseen suuntaan olisi välttämätöntä täällä samoin kuin Ruotsissa jo on ehdotettu viivyttämättä ryhtyä väliaikaisesti rakennuttamaan vaatimattomia vara-asuntoja puusta tarkoitukseen sopivalle maalle. Kun suuri osa tänne tulvineesta ja edelleen tulvivasta työläisjoukosta nimenomaan on tänne tullut eräisiin valtion töihin, olisi oikeastaan valtion asia etusijassa pitää huolta tuollaisten väliaikaisten parakkiasuntojen toimeensaamisesta. Mainitun suuntaisten toimenpiteiden puutteessa valtionviranomaisten puolelta katsottaneen kunnan velvollisuudeksi tässä kohden ryhtyä asiaan, eikä tässä voi olla kysymys muusta kuin kunnan omassa johdossa suoritettavasta rakennustoiminnasta. Aivan mahdotonta on saada yksityistä pääomaa ja yksityistä yritteliäisyyttä toimittamaan tuollaisten väliaikaisten vara-asuntojen rakennuttamista.

Sosiaalilautakunta on pitänyt velvollisuutenaan kiinnittää Kaupunginvaltuuston huomiota vastamainittuihin seikkoihin, mutta ei kuitenkaan ole katsonut vielä olevan tekeminen ehdotusta väliaikaisten parakkien rakennuttamisesta, joiden avulla estettäisiin täydellisen asunnonpuutteen kohtaamasta osaa kaupungin vähävaraista väestöä ensi talvena. Satunnaiset syyt ovat osaltaan kärjistäneet tilannetta tšekäläisillä asuntomarkkinoilla siihen määrään kuin jo on todettu, mutta yhtä satunnaiset, edeltäpäin arvaamattomat seikat voivat äkkiä ehkäistä tämän kehityksen ja aikaansaada täydellisen käänteen, s. o. ainakin asuinhuoneistojen osittaisen tyhjenemisen tässä kaupungissa. Näin ollen voi vasta täydellisen hätäpakon ilmaantuessa tai kohta kun näyttää luultavalta, etteivät mitkään sattumat enää vaikuta tilanteeseen, tulla kysymys vara-asuntojen rakennuttamisesta kunnan toimesta, mutta silloin tulee kunnan olla valmis ryhtymään tuollaiseen toimenpiteeseen vähintäkään viivyttämättä ja tuhlaamatta aikaa periaatteellisiin keskusteluihin.

Edellä esitettyihin näkökohtiin viitaten rajoittuu Sosiaalilautakunta toistaiseksi tarkoin seuraamaan tilanteen vastaista kehitystä tšekäläisillä asuntomarkkinoilla, erikoisesti kiinnittäen huomiota välittömien kunnallisten toimenpiteiden tarpeeseen mahdollisen asunnonpuutteen poistamiseksi ensi talvena, ja on Lautakunta, jos havaitsee olojen sitä vaativan, Kvstolle antava lähemmän lisäselvityksen edellä mainituista seikoista.

Sosiaalilautakunnan puolesta:

Otto Stenroth.

Einar Böök.

HELSINGIN KAUPUNGIN

Yleisten töiden Hallitus.

*Helsingissä,
elokuun 18 p:nä 1916.*

N:o 158.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Liite II.

Lähetteessä kuluvaan elokuun 3 päivältä on Rahatoimikamari vaatinut Hallituksen lausuntoa Kaupunginvaltuustolle tehdystä Sosiaalilautakunnan esityksestä toimenpiteisiin ryhtymisestä Helsingin kaupungissa lisääntyneen asuntotarpeen tyydyttämiseksi, jossa esityksessä Lautakunta, paitsi taloudellista laatua olevia toimenpiteitä, ehdottaa ryhdyttäväksi kunnan toimesta hankkimaan rakennusaineita kaupungin yleishyödyllisille rakennusyrityksille. Samalla kun Hallitus pyytää viitata tämän oheiseen kaupunginarkkitehdin asiasta laatimaan mietintöön, on Hallituksella kunnia omana mielipiteenään lausua, että Sosiaalilautakunnan ehdottama kun-

nallinen rakennusaineiden hankinta arvatenkin aikaansaisi huojennusta, nykyhetkellä kuitenkin luultavasti ainoastaan kuljetusmahdollisuuteen nähden, jota vastoin hintain huojistuminen ehkä vastedes saavutettaisiin. Mainittavaa asunnonpuutteen vähenemistä ei tällä keinoin luultavasti saataisi aikaan välittömästi, vaan olisi sitä odotettavana vasta sittenkun koneisto on toiminut jonkin aikaa, kenties vuoden. Jottei koituisi suuria menoja, jotka vasta vähitellen saataisiin korvatuiksi, olisi ehdotettu hankinta järjestettävä niin, ettei Helsinkiin tuotaisi eikä siellä pantaisi varastoon paljottaistuotteita, vaan olisi tarveaineet tänne tuotava sen mukaan kuin yleisöltä saapuu tilauksia. Toimenpide, joka välittömästi, vaikkakin verraten vähäisessä määrässä vaikuttaisi asunnonpuutteeseen, olisi sellaisen lievennyksen hankkiminen voimassa olevan rakennusjärjestyksen säännöksiin, että tähänastista laajemmassa mitassa sallittaisiin käyttää hyväksi kellari- ja ullakotilaa. Tällä keinoin saataisiin käytettäväksi suuri joukko asuinhuoneita, joita on laitettu uuden rakennusjärjestyksen vahvistusta odotellessa, mutta tästä johtuva huojennus tulisi pääasiallisesti varakkaampain kansanluokkain hyväksi, jota vastoin se tuskin ensinkään koskisi työväkeä, joten viimeksi mainitun hyväksi luultavasti käy tarpeelliseksi ryhtyä muihin toimenpiteisiin.

Lähetekirjat palautuvat tämän keralla.

G. Idström.

Jarl W. Andersin.

v. t.

KAUPUNGINARKKITEHTI.

Liite III.

Helsingissä,

elokuun 18 p:nä 1916.

Helsingin kaupungin yleisten töiden Hallitukselle.

Viitaten Rahatoimikamarin lähetepäätökseen elokuun 3 päivältä 1916, 29 §, ynnä sen mukana seuranneeseen Sosialilautakunnan esitykseen kesäkuun 28 päivältä 1916 „toimenpiteistä Helsingissä lisääntyneen asuntotarpeen tyydyttämiseksi“ pyytää allekirjoittanut kunnioittaen lausua seuraavaa:

Mitä ensinnä tulee sivulla 11 esitettyyn Lautakunnan ehdotukseen „sellaisen yleishyödyllisen työväenasuntoyhtiön“ perustamisesta kuin Lautakunnan kirjelmässä aikaisemmin oli mainittu, on allekirjoittanut sitä mieltä, että tämä kysymys, joka on yksinomaan taloudellista laatua, ei aiheuta lausuntoa minun puoleltani.

Mitä taas tulee toiseen, sivulla 12 esitettyyn kysymykseen, „onko, millä tavoin ja millä ehdoilla kunnan toimenpitein huojennusta aikaansaatavissa rakennusaineiden hankkimisessa yleishyödyllisille yrityksille“, koskisi se, siinä tapauksessa että kirjelmän sivuilla 11 ja 12 ehdotet-

tuihin toimenpiteihin ryhdytään, lähinnä Rakennuskonttoria (luultavasti Huonerakennusosastoa) ja sen toimintaa, minkätähden minäkin olen katsonut olevan lähemmältä kajoominen erikoisesti tähän kysymykseen.

Rakennustarveaineiden kauppa on, niinkuin jokaiselle lienee tunnettua, sangen monipuolinen ja laaja liikeala, jonka eri haaroja tuskin kukaan voi nykyoloissakaan täysin hallita olematta kauan palvellut jossakin tämän alan erikoisliikkeessä. Kun tähän lisätään, että nykyinen sotatila erittäin vaikeine, jopa miltei mahdottomine kuljetusoloineen ja niistä johtuvine, osittain suunnattomine hinnankorotuksineen tekee tämän kaupan vieläkin mutkallisemmaksi, käsittää ilman muuta, kuinka vaikeaksi tehtävä kävisi, jos olisi kunnan välityksellä hankittava kaikenlaatuisia rakennusaineita. Sen sijaan asia kävisi jonkin verran yksinkertaisemmaksi, jos tämä välitys käsittäisi ainoastaan n. s. *tukkutavaroita* ja pääasiassa semmoisia, joita valmistetaan omassa maassa, niinkuin tiiliä, puuta (hirssiä), nauvoja y. m. s.

Kun näistä tukkutavaroista toistaiseksi ei voi sanoa vallitsevan erikoista puutetta, vaikka niidenkin hinta on tavattomasti kohonnut, eivät tuollaisten tavarain hankkimiseen rajoitettua kunnallista välitystä kohtaavat pääasialliset vaikeudet liene niin paljon kaupallista kuin kuljetusteknillistä laatua, toisin sanoin pääasiallinen vaikeus kohtaisi ostettujen tavarain kuljetusta kaupunkiin. Jo niihin sangen suuriin vaikeuksiin nähden, jotka ovat kohdanneet Huonerakennusosaston viime aikoina ostamain tarveaineiden kuljetusta tänne, ei tätä asian puolta missään tapauksessa liene arvattava liian vähäiseksi. Mutta tästä huolimatta liene epäilemättöntä, että kunta paremmalla menestyksellä kuin moni yksityinen voi voittaa tarveaineiden kuljetusta nykyään kohtaavat vaikeudet ja siten jossain määrin helpottaa näiden hankintaa.

Mitä tuolla tavoin välitettyjen rakennusaineiden kustannuksiin tulee, ne tuskin käynevät ostajalle erittäin edullisiksi. Tosin saataneen paljotta'in ostaessa tavaraa tuotantopaikalla veraten halvemmalla kuin yksityisiltä ostettaessa, mutta toiselta puolen purkaus, varastoonpano ja korkotappiot edeltäpäin arvaamattoman ja markkinain vaihteluista riippuvan ajan kuluessa kohottavat tavarain myyntihintaa. On kuitenkin ajateltavissa, että kunta voisi itse tuotantopaikalla varata ja asianmukaisesti säilyttää riittäviä rakennusainevarastoja ja, edellyttäen näiden tarveaineiden tulevan *yksinomaan* yleishyödyllisten yritysten hyväksi, valtioavulla saada tavarat kuljetetuiksi välittömästi sinne, missä ne käytetään. Viimeksi mainitun edellytyksen toteutuessa niinikään saisi pitää varmana, että kunnan välitys jossain, vaikkapa vähäisessäkin määrässä vaikuttaisi hintain huojistumiseen.

Näistä hinnoista lienee tässä yhteydessä mainittava, että polttoaineiden hinnannousu on vaikuttanut sekä välittömästi puutavaranhintoihin yleensä että välillisesti tiilenhintoihin ja että nämä hinnat luultavasti vuosikautia pysyvät tuntuvasti korkeampina ennen sotaa vallinneita säännöllisiä hintoja.

Kun allekirjoittaneen mielestä tuskin on edellytettävissä, että kunnan välitys rakennusaineiden ostossa saisi tuottaa kunnalle tappiota, mutta tuollaisen toiminnan ei myöskään tulisi saada olla tulolähteenä kunnalle, lienee kunnan hankkimia rakennusaineita myydessä hinnat sovittava niin, että kunta saisi täyden korvauksen suoranaista menoistaan, mutta että mitään voittoa tästä toiminnasta ei tulisi kaupunginkassalle. Niinikään olisi maksusuoritus järjestettävä lähimmittäin samalla tavalla kuin nykyään kaupungin teknillisten laitosten tai Rakennuskonttorin tilaajiin nähden on laita.

Kunnan välittämän rakennusaineiden hankinnan rajoittamiseksi jossain määrin lienee ainakin aluksi tarpeellista, että jokin kunnan viranomainen, esimerkiksi Rahatoimikamari, kussakin eri tapauksessa määrää, saako tilaaja käyttää välitystä vai ei.

Mitä vihdoin itse välitystoiminnan hoitamiseen tulee, on tuskin edullista antaa sitä Rakennuskonttorin tai jonkin sen osaston toimeksi. Allekirjoittaneen mielestä on tämä ehdotettu välitystoiminta tuntuvasti lähempänä kaupungin Halkokomitean jo jonkin aika harjoittamaa liikettä, ja voisi mainittu komitea, jos sen välitystoimintaa laajennetaan, helposti kutsua avukseen jonkun tai joitakuita asiantuntijoita itse ostoja järjestäessään. Kun niinkuin edellä mainittiin suurimpina vaikeuksina tarveaineiden hankinnassa nykyään ei liene näiden tavarain varsinainen puute, vaan pikemmin kuljetusvälineiden puute ja Halkokomitea kaupungin kaikista laitoksista lienee se, jolla tästä seikasta on suurinta kokemusta, on allekirjoittaneesta näyttänyt oikeimmalta, että tuollaista kunnan välitystoimintaa harjoitaisi kaupungin Halkokomitea tarpeenmukaisesti lisätynä asiantuntijoilla.

Edellä lausutun johdosta pyydän ehdottaa:

että, jos kunnallinen välitystoiminta, joka hyvin hoidettuna epäilemättä on aikaansaava jonkinvertaista huojennusta erinäisten rakennusaineiden hankinnassa, tulee toimeen, olisi se aluksi ja kunnes kokemusta on saatu rajoitettava ainoastaan kotimaassa valmistettuihin paljottaistuotteisiin, niinkuin tiileihin, puutavaroihin (hirsiin), nauloihin y. m. s.;

että tämä välitys taloudelliselta kannalta järjestetään niin, ettei kunnalla ole siitä tappiota eikä mainittavaa voittoakaan;

että yleishyödylliset yritykset saavat käyttää kunnan rakennusaineiden välitystä vasta sittenkun kunnallinen viranomainen (Rahatoimikamari) on sitä tarkoittavan anomuksen hyväksynyt; sekä

että tuollaisen välitystoiminnan hoito annetaan tehtäväksi kaupungin Halkokomitealle lisätynä rakennustarveaineiden alan eri haaroihin perehtyneillä asiantuntijoilla.

Lautakunnan tekemää ehdotusta jonkinlaisten parakintapaisten asuntojen rakennuttamisesta olisi allekirjoittanut mitä jyrkimmin vastustanut, mutta kun tietooni on tullut, että Lautakunta nyttemmin on kokonaan luopunut tästä ehdotuksesta, ei tämä asia aiheuta muuta lausuntoa minun puoleltani.

Karl Hård af Segerstad.

*Komitean mietintö Helsingin kaupungin
terveydenhoitojärjestyksen ehdotuksen johdosta.*

Sittenkun Terveystoimituslautakunta kirjelmässä huhtikuun 12 päivältä 1915 (*Pain. asiakirj. N:o 17 vuodelta 1915*) oli Kaupunginvaltuustolle lähettänyt kaupungin terveydenhoitojärjestyksen ehdotuksen käsiteltäväksi sillä tavoin kuin vuodelta 1879 voimassa olevan terveydenhoitosäännön 25 § edellyttää, on Valtuusto kokouksessaan kesäkuun 8 päivänä 1915, asian tärkeyteen katsoen, pitänyt tarpeellisena asettaa allekirjoittaneista kokoonpannun komitean sitä käsittelemään. Sitä ennen oli Valmisteluvaliokunta lähettänyt asian lausunnon saamista varten Rahatoimikamariin, joka sittemmin onkin antanut lausuntonsa kirjelmässä elokuun 24 päivältä 1916 (Liite A) ja joka lausunto niinkään on otettu huomioon Komitean lopullista ehdotusta laadittaessa.

Nytemmin suoritettuaan työnsä pyytää Komitea täten Kaupunginvaltuustolle antaa eräiltä kohdin uudesti laaditun ehdotuksen Helsingin kaupungin terveydenhoitojärjestykseksi ja tekee seuraavassa selkoa niistä näkökohdista, jotka ovat olleet määräävinä ehdotuksen laadinnassa. Sen ohessa on Komitea katsonut tehtävänsä käsittävän voimassa olevan poliisijärjestyksen uudistamisen niiltä kohdin, kuin vastainen terveydenhoitojärjestys vaatisi, ja lähetetään sitä varten Kaupunginvaltuustolle ehdotus mainitun poliisijärjestyksen muuttamiseksi eräiltä kohdin toisin kuuluvaksi.

* * *

I. Ehdotus Helsingin kaupungin terveydenhoitojärjestykseksi.

Edellä mainitussa mietinnössään ilmoittaa Terveystoimituslautakunta syyn siihen huomiota ansaitsevaan viivytykseen, mikä oli kohdannut yhtenäisen ehdotuksen laatimista maamme pääkaupungin terveydenhoitojärjestykseksi, ja huomauttaa mitä tuntuja haittoja ajanmukaisen ja täydellisen terveydenhoitojärjestyksen puute on omansa Helsingin kaupungille tuottamaan. Lautakunnan nyt esittämä ehdotus mainitun kunnallislainsäädännössämme esiintyvän aukon täyttämiseksi on laadittu asianharrastuksella ja asiantuntemuksella, ja Komitea on katsonut sen käyvän pääasiassa paneminen pohjaksi lopullista

ehdotusta laadittaessa. Komitea, joka on perinpohjin tarkastanut esillä olevan ehdotuksen, on kuitenkin katsonut olevan siihen ehdottaminen eräitä osin asiallisia ja osin muodollisia muutoksia ja lisäyksiä. Muutosehdotukset kohdistuvat etusijassa puhtaanapitoon, elintarvekauppaan ja asuntoterveydellisiin oloihin. Terveystenhoitolautakunnan käyttämän asiain järjestyksen ja ryhmittymisen on Komitea pääasiassa pysyttänyt; kuitenkin on eräät II—VIII luvussa mainittuihin liikkeisiin, elinkeinoihin ja laitoksiin kohdistuvat yleismääräykset toisteluja ja viittausten välttämiseksi katsottu olevan yhdistäminen eri luvuksi, yhdeksänneksi Komitean ehdotuksen mukaan. Mainitussa luvussa säädetään m. m., miten on meneteltävä hankittaessa Terveystenhoitolautakunnan hyväksyminen elintarpeiden myynti- ja valmistushuoneistoille sekä ravintoloiksi, ruokaloiksi, kahviloiksi, myymälöiksi, matkustajakodeiksi, majapaikoiksi, lastenkodeiksi, lastenseimiksi, lasten työkodeiksi, parturiloiksi ja kähertämöiksi sekä kylpylöiksi aiotuille huoneistoille.

Ehdotuksensa laadinnassa on Komitea koettanut mahdollisimmassa määrässä käyttää hyväkseen terveysthoidollisen tieteen alalla saavutettua kokemusta, ja on teknillisen kehityksen saavutukset sekä lisääntyneet terveydelliset vaatimukset otettu huomioon, sikäli kuin on voitu, asettamatta ylen rasittavia esteitä kaupalle ja elinkeinolle sekä liiaksi loukkaamalla niitä taloudellisia etuja, joita eri säädökset koskevat. Liian pitkälle menevät, terveydellisessä tarkoituksessa säädetyt rajoitukset voivat nimittäin helposti käydä yli maalin.

On asian luonnossa, että niin laajalla kaupunkialueella kuin Helsingissä terveydelliset vaatimukset vaihtelevat sangen paljon ja että eräissä kaupunginosissa tarpeelliset määräykset toisissa näyttävät tarpeettoman ankaroilta. Niinpä täytyy eräissä tapauksissa pitää kohtuuttomana, että liikkeelle, jota harjoitetaan vähäisessä mitassa laitakaupungilla, asetetaan samat vaatimukset kuin kaupungin keskustassa sijaitsevalle saman alan liikkeelle. Komitea on sentähden ottanut harkittavaksi, eikä Terveystenhoitolautakunnalle olisi tuollaisissa tapauksissa yleensä suotava valta myöntää huojennusta, kun se näyttää tarpeen vaativalta, tai eikö ehkä terveystenhoitojärjestyksen määräysten voimassaolo olisi rajoitettava alueellisesti ja sovitettava eräiden kaupunginalueen piirien mukaan. Tuollainen järjestys olisi kuitenkin Komitean mielestä omansa johtamaan mielivaltaiseen käytäntöön ja tarkoitus jäisi saavuttamatta. Komitea on sen sijaan koettanut eri määräyksiä laatimissaan ottaa huomioon vastamainitut seikat sekä säätänyt huojennuksia tai antanut Terveystenhoitolautakunnalle huojennusvallan niissä tapauksissa, jolloin sitä on pidetty asianhaaran vaatimana.

Seikka, joka on melko suuressa määrässä mutkistanut ja vaikeuttanut Helsingin terveystenhoitojärjestyksen laatimista, on että yleinen terveystenhoitolainsäädäntö, joka on paikallisten terveystenhoitosäännösten pohjana ja rajana, on puutteellinen ja vanhentunut. Jo kolmatta vuosikymmentä on ky-

symys 1879 vuoden terveydenhoitosäännön uudistamisesta ollut päiväjärjestyksessä, ja uuden, ajanmukaisen, terveydenhoitosäännön ehdotuksen valmistti viimeksi vuonna 1908 asiaa käsittelemään asetettu hallituksen komitea. Samoin kuin useat muut tärkeät uudistusehdotukset, on tämäkin asia lainsäädäntötyön nykyisen seisahduskauden aikana jäänyt syrjään.

Ehdotuksensa laadinnassa on Komitea koettanut terveydenhoitojärjestyksestä mikäli mahdollista poistaa ne säännökset, jotka järjestävät Terveydenhoitolautakunnan toimintaa ja joiden oikea paikka sentähden on Lautakunnan johtosäännössä. Voimassa olevan terveydenhoitosäännön 25 §:ssä tosin säädetään, että kaupunkeja varten tehtyjen erinäisten terveydenhoitojärjestysten tulee sisältää sekä johtosääntö terveystoimikunnalle että säännöksiä kunnan terveydenhoidosta, ja tähän tulee lisäksi, että nykyään voimassa oleva, vuonna 1882 vahvistettu johtosääntö kaipaa muodostelua ja uudistusta. Kun kuitenkin Komitean samoin kuin Terveydenhoitolautakunnan mielestä edellä mainittuja säännöksiä ei ole tulkittava niin ahtaasti, että Terveydenhoitolautakunnan johtosääntöä ei voisi laatia erityisenä kunnallisena sääntönä erikseen, ja kun Terveydenhoitolautakunnalta lienee odotettavana uudistetun johtosäännön ehdotus, kohta kun kaupungin terveydenhoitojärjestys on annettu, on Komitea katsonut asian tämän puolen jäävän työohjelmansa ulkopuolella.

I Luku.

Puhtaanapito.

Samoin kuin kadun ja pihamaan puhtaanapitoa on vanhastaan pidetty kaupungin talonomistajain velvollisuutena, on heidän asianaan niinkään katsottu olevan mukavuuslaitosten ja käymäläin puhtaanapidon toimittaminen. Viimeksi mainittua tehtävää on kuitenkin Helsingissä vähä vähältä yhä enemmän kunnallistutettu siten, että kiinteistönomistajat ovat sen luovuttaneet kaupungin vuonna 1903 perustetun puhtaanapitolaitoksen huoleksi, ja nykyään täyttää noin 70 % kaupungin talonomistajista puhtaanapitovelvollisuutensa puhtaanapitolaitoksen välityksellä ja suorittamalla vahvistetun maksun.

Puhtaanapitolaitos aloitti toimintansa kesäkuun 1 päivänä 1904, ja järjestettiin kaupungin puhtaanapito silloin seuraavasti:

Makkilanta on, ellei ole vesiklosetteja, koottava tiiviisiin, helposti siirreltäviin ja ilmatiiviisti sulkeutuvilla kansilla varustettuihin metallilevyastioihin. Näitä astioita tulee kutakin makkia varten olla kaksinkertainen

panos, mutta kansia sitä vastoin ainoastaan yksi panos. Rikat, keittiötähteet ja hevoslanta kootaan erityiseen, puusta, sementistä tai raudasta valmistettuun laatikkoon tai arkkuun, joka on asetettu tiiviille alustalle pihalle tai makki-rakennuksessa olevaan tilaan. Tämä kaupungin puhtaanapidon järjestys vahvistettiin pääasiassa lokakuun 30 päivänä 1908 annetussa poliisijärjestyksessä ja on sentähden edelleen voimassa.

Terveyshoidollisista syistä ja jotta koottu lika voitaisiin hyödyllisemmin ja järkipäisemmin käyttää, täydennettiin tätä puhtaanapitojärjestelmää sittemmin mikäli koski niitä taloja, joissa kunnan puhtaanapitolaitos toimittaa puhtaanapidon.

Kaupunginvaltuuston marraskuun 8 päivänä 1910 tekemällä päätöksellä vahvistettiin jätteiden ja rikkain säilytystä koskevat uudet määräykset, jota vastoin makkien puhtaanapitoa koskevat aikaisemmat määräykset pysyivät edelleen voimassa. Mainittuna päivänä päätettiin nimittäin otettavaksi käytäntöön nykyinen kaksijakojärjestelmä, joka edellyttää, että talon rikkoja, taloustähteitä ja muita jätteitä ei saa koota samaan säiliöön, vaan on ne jaettava niin että: a) *lantarikat* (s. o. keittiö- y. m. pian mätänevät tähteet, tuhka, lattia- ja katurikat sekä muut tomumaiset aineet) kootaan erityisiin tiiviisiin ja helposti siirreltäviin levyastioihin, jotka ovat asetettuina pihamaasta kohoavalle, vettä läpäisemättömästä aineesta valmistetulle alustalle; b) *roskat* (s. o. muut jätteet, niinkuin paperi, säilyketölkät, lasi, posliini, kelvottomat talouskalut, vaatteet, tehtaista, myymälöistä tai käsityöliikkeistä peräisin olevat jätteet sekä yleensä paljon tilaa ottavat esineet) kootaan erilliseen ja maanpinnan yläpuolella sijaitsevaan kannelliseen rikkalaatikkoon; sekä c) *kiinteä eläimenlanta*, koottuna tallihuoneista y. m. s., pannaan erityiseen, tarkoitusta varten laitettuun ja maanpinnan yläpuolella sijaitsevaan tiiviiseen lanta-arkkuun tai laatikkoon.

Vastamainittua järjestystä noudattamalla on saavutettu huomiota ansaitsevia terveydellisiä etuja sekä tuntuvasti suurempaa mahdollisuutta käyttää lika entistä hyödyllisemmin, minkätähden Komitea on laatimassaan terveydenhoitojärjestyksen ehdotuksessa enpimättä määrännyt tämän järjestelmän pakolliseksi. Komitean käsityksen mukaan ei enää käy pitäminen suotavana eikä terveydellisten vaatimusten mukaisena, että asianomaiset itse saavat ratkaista, mitä puhtaanapitojärjestelmää on käytettävä, ja näyttää nyt olevan aika toimeenpanna pakollinen kaksijakojärjestelmä koko kaupungissa. Tuollainen toimenpide on luultavasti tuntuvassa määrässä lisäävä kaupungin puhtaanapitolaitoksen tilaajalukua ja siten osaltaan edistävä käymäläin puhtaanapidon kunnallistuttamista.

Näiden periaatteiden mukaisen pakollisen puhtaanapitojärjestelmän käytäntöön saattaminen on vaatinut uudesti muodostelemaan eräät esillä olevan luvun määräykset. Sen ohessa on tähän kuuluvain säännösten järjestystä

muutettu selväpiirteisemmän ryhmityksen aikaansaamiseksi. Tähänastista jätteiden ja rikkain jaoitusta on Komitea muuttanut sikäli, että Komitean mielestä olisi oikeampaa varata rikkasäiliö keittiö- ja muille pian mätäneville tähteille, jota vastoin lattia- ja katurikat pantaisiin roskalaatikkoon. Näin menetellen kävisi myös tarpeellisen lajittelun toimitettua rikkasäiliön sisällyksen käyttäminen sianruuaksi.

Kaupungin puhtaanapitolaitoksen johtaja on kaikin puolin hyväksynyt tässä ehdotetun rikkain jaoittelujärjestelmän.

Tässä puheena olevaan lukuun on ensinnä pantu kadun ja pihamaan puhtaanapitoa koskevat määräykset, sitten seuraavat mukavuuslaitosten ja käymäläin puhtaanapitoa koskevat säännökset sekä viimeksi eräät puhtaanapitotointa koskevat erikoissäännökset.

1 §:än ¹⁾ on Komitea ensiksi pannut edellä mainitun, voimassa olevan poliisijärjestyksen 81 §:ssä olevan säännöksen että katujen puhtaanapito on talonomistajain velvollisuutena. Määräys kadun kostuttamisesta ennen lakaisua sekä lakaisuajasta on poliisijärjestyksen 82 §:ssä, mutta sen oikea paikka näyttää olevan terveydenhoitojärjestyksessä. Poliisijärjestyksen määräystä että lakaisu on toimitettava ennen klo 9 aamulla ei Komitea ole tahtonut sinänsä pysyttää, syystä että katuliikenne eräillä paikoilla on melko suuri jo ennen tuota kellonlyömää, kun taas toiselta puolen lakaisun käy haitatta toimittaminen iltasin. Sitä paitsi on osottautunut tarpeelliseksi eri kaupunginosia ja eri vuodenaikoja varten antaa vaihtelevia määräyksiä kadun lakaisuajasta. Näistä syistä on Komitea sitä mieltä, että määräysvalta tässä kohden on jätettävä Maistraatille, joka antaa asiasta määräyksen Terveydenhoitolautakunnan esityksestä.

1 §:n 2 momentissa oleva määräys on otettu poliisijärjestyksen 98 §:stä.

Pika- ja kuorma-ajurien sekä automobiilien vartouspaikkain puhtaanapitoa ei näy käyvän paneminen talonomistajain velvollisuudeksi, vaan olisi kohtuuden mukaan kaupungin pidettävä tästä huoli. Sen suuntainen määräys onkin pantu puheena olevan pykälän 3 momentiksi.

2 §:n 2 momentiksi on Komitea pannut poliisijärjestyksen 89 §:ssä olevan säännöksen talonomistajan velvollisuudesta toimittaa Terveydenhoitolautakunnan määräämä desinfiointi.

5 §:ssä on kielletty käyttämästä huonetta, johon ulostusten kokoomissäiliö on sijoitettu, muuhun tarkoitukseen. Käytäntöön on nimittäin päässyt se huono tapa, että tuollaisissa huoneissa on säilytetty lapioita, luutia ja kaikenmoisia talon tarvekaluja.

8 §:n sisällyksestä on jo edellä ollut puhetta.

¹⁾ Ellei muuta mainita, tarkoitetaan seuraavassa mietinnön oheisessa Komitean ehdotuksessa käytettyä pykälämerkintää.

11 §:n 3 mom. osottaa ehdotetussa muodossaan, että lantaa ja jätteitä saa kaupungin vuokralle antamille viljelyspalstoille panna varastoon ainoastaan alueen lannoittamiseksi, mutta ei, niinkuin tähän asti usein lienee ollut laita, myytäväksi.

12 §:än on Komitea lisännyt sitä sisällystä olevan määräyksen, että makkiastiain tyhjentäminen noutopaikalla on kielletty. Tähän pykälään on niinikään pantu voimassa olevan poliisijärjestyksen 94 ja 95 §:n säännökset perkkeiden ja lian kuljettamisesta kaupungista sekä lian kuljetukseen käytettävästä aluksesta.

Voimassa olevan poliisijärjestyksen 80 §:n säännöksen kauppatorien ja myyntipaikkain puhtaanapidosta on Komitea siirtänyt tämän luvun 13 §:än, lisäten että tämä puhtaanapitovelvollisuus kuuluu kaupungille.

Kun puhtaanapidosta annetut yleiset säännökset eräissä tapauksissa saattavat osottautua liian ankaroiksi kaupunginasemakaavan ulkopuolella oleviin vuokratontteihin nähden, näyttää Terveystoimikunta olevan näissä tapauksissa oikeutettava suomaan asianhaaran vaatimia huojennuksia. Sen suuntainen määräys onkin pantu esillä olevan luvun 14 §:än.

II Luku.

Elintarvekauppa.

Niinkuin nimikkeestä näkyy, on Komitea vaihtanut Terveystoimikunnan käyttämän *ruokatavara* sanan täsmällisempään ja kielellisesti oikeampaan *elintarve* sanaan, ja tarkoitetaan tällä sekä sitä, mitä ilman muuta valmistelua käytetään ihmisravinnoksi, että semmoistakin, mikä on valmistamalla saatettava nautittavaan tilaan. Elintarpeilla käsitetään ehdotuksessa myös siirtomaatavaroita ja hedelmiä.

Elintarvetarkastuksesta 1879 vuoden terveystoimintäsäännön 4 luvussa, Rikoslain 44 luvun 5 §:ssä sekä erinäisissä asetuksissa (esim. Senaatin 1908 vuoden leipomolain nojalla leipurinammattista antamissa määräyksissä) ovat säännökset eivät sinänsä tarjoo tehokasta turvaa terveydelle vaarallisilta elintarpeilta, ja kuntain on sentähden täytynyt täyttää tämä puute elintarvekauppaa koskevilla paikallisilla määräyksillä ja säännöksillä. Helsingin kaupungissa on tuollaisia määräyksiä marraskuun 27 päivänä 1899 annetuissa säännöissä lihan ja ruokatavarain kaupasta, tammikuun 23 päivänä 1895 vahvistetuissa säännöissä ruokatavarakaupasta toreilla sekä satamiin kytke-tyistä aluksista, elokuun 26 päivänä 1889 annetuissa säännöissä leipurin-, konditorin- ja makkarantekijänammattin harjoittamisesta sekä helmikuun 23 päivänä kuluva vuotta vahvistetussa Helsingin kaupungin maito- ja kerma-

kauppasäännössä. Sen ohessa on poliisijärjestyksen IX luvussa eräitä määräyksiä ruokatavarakaupasta.

Nämäkään hajalliset määräykset eivät ole läheskään täydelliset, ja on niitä monelta kohden kehitettävä ja täydennettävä nykyaikaisen terveydenhoidon vaatimusten mukaisesti.

Keskitetyn ja selväpiirteisen asiajärjestyksen aikaansaamiseksi on Komitea Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen mukaisesti koonnut tähän kuuluvat määräykset ryhmiin. Ensimmäisenä ryhmänä ovat yleiset määräykset elintarvekaupasta ylipäätään. Tähän ryhmään on Komitea koonnut säännökset *ruokatavarakaupasta kaupungin toreilla sekä aluksista*, jotka määräykset Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksessa muodostavat eri aliryhmän sinänsä.

Kysymys kaupan harjoittamisesta kaupungin toreilla sekä aluksista kohdistuu ainoastaan osittain tämän terveydenhoitojärjestyksen vaikutusalaan, nimittäin ainoastaan sikäli kuin on terveydenhoidon kannalta säädettävä tarpeellisia rajoituksia yleiselle kauppavapaudelle. Muutoin kuuluu torikaupan säännösteleminen, sikäli kuin se on paikallisella järjestyssäännöllä aikaansaataavissa, poliisijärjestykseen. Tähän kuuluvain asiain arvosteliseksi on Komitea katsonut olevan johdattaminen mieleen ne oikeussäännöt, joiden mukaan torikauppa nykyään on järjestetty.

Tässä kohden on ensinnä mainittava elinkeinoista maaliskuun 31 päivänä 1879 annetun armollisen asetuksen 8 §:n 1 momentin säännös, jonka mukaan yhteisellä kansalla ja tilanhaltijoilla maalla on valta ilman erinäistä ilmoitusta itse tahi muiden kautta niin hyvin kaupungissa kuin maalla kaupaksi pitää kaikkea, mitä heidän tiloistansa saadaan tahi he ja heidän perheväkensä kotiteollisuudella toimeen saavat, ja jota säännöstä täydentää seuraava saman pykälän 3 mom.: „Älköön niille, jotka kaupungissa torilla, satamassa tahi muussa yhteisessä myyntipaikassa myyvät maalaistuotteita, määrättäkö erityistä maksua semmoisesta kaupasta. Mutta jos he semmoissa kaupassa käyttävät lautakojuja tahi tiskejä, ovat määrätyt maksot niistä kaupungille suoritettavat.“ Saman asetuksen 12 §:n viimeisessä momentissa julistetaan sitä paitsi ulkomaalainen oikeutetuksi, noudattamalla tullilakien ja satamajärjestysten ohjeita, kaupunkien satamissa maston vieressä myyskelemään maahan tuomiensa ruokatavaroita, jonka liikkeen harjoittamisesta hänen suoritettavaksensa määrättäköön sovelias elinkeinomaksu kaupunkikunnalle, joka tässä suhteessa saa ryhtyä tarpeellisiin toimiin. Muita säännöksiä, jotka rajoittaisivat kaupunginviranomaisten oikeutta sopivimmalla tavalla järjestää torikauppaa, ei ole olemassa. Sikäli kuin rajoitettavia määräyksiä mainitusta kaupasta ei ole annettu, on se katsottava vaipaaksi.

Paikallisia säännöksiä tämän kaupungin torikaupasta on voimassa olevassa, lokakuun 30 päivänä 1908 annetussa poliisijärjestyksessä, jonka 107

§:ssä määrätään, että kaupungin toreilla ja kaduilla, niin myös satamissa, ei eräin poikkeuksin saa harjoittaa kauppaa muualla kuin sitä tarkoitusta varten olevilla paikoilla, ei myöskään muulla tavoin kuin mitä mainitussa poliisijärjestyksessä lähemmin sanotaan. Vastamainittu poikkeus tarkoittaa tuoreen voin, munain, riistan, vihannesten, hedelmän, marjain sekä kasvien ja kukkain kauppaa, josta 113 §:ssä sanotaan, että niitä saa vapaasti kaupustella kaupungilla, mutta että muutoin eivät muut kuin ne, jotka siihen ovat hankkineet maistraatin luvan ja luvassa asetetuin ehdoin, saa ammattimaisesti kaupitella tavaroita kaupungilla. Maitokaupasta oli aikaisemmin voimassa, että yhteinen kansa ja tilanomistajat maalla saivat maitoa myydä kaikkialla, kuormastakin, mutta helmikuun 23 päivänä 1916 vahvistetun maitosäännön kautta on tämä kauppa rajoitettu erityisesti osotettuihin myyntipaikkoihin.

Poliisijärjestyksen 108 §:ssä säädetään ensinnäkin, että sen joka tahtoo harjoittaa kauppaa kioskista tai muusta kiintonaisesta myyntipaikasta, samoin kuin vaunusta, tiskiltä tai pöydältä, tulee siihen hankkia lupa, niinkuin siitä on erittäin säädetty. Saman pykälän seuraavassa momentissa kuitenkin mainitaan tästä säännöstä poikkeuksena edellä kerrottu elinkeinolain säännös yhteisen kansan ja maaseudun tilanomistajain oikeudesta muitta mutkitta pitää kaupan elinkeinonsa tuotteita. 110 §:ssä mainitaan olevan Maistraatin asia antaa ohjeita siitä, mitä tavaroita saa pitää kaupan toreilla, sekä lähemmin määrätä, miten kauppaa on harjoitettava, kuitenkin vaarinottaen mitä yhteisen kansan kaupasta erittäin on säädetty. Niinikään on Maistraatilla valta määrätä aika, jolloin kauppaa saa toreilla harjoittaa. Toriajan päättyessä pitää kaikkien tavarain sekä vaunujen, tiskien, pöytäin ja muun, mitä kaupanteossa on käytetty, olla paikalta poistettu. 111 §:ssä on määräys, että aluksesta myytävä tavara on aluksessa säilytettävä, kunnes se on myyty ja, sittenkun kauppa on päätetty ja myyjä pannut tavarain laiturille, heti toimitettava pois.

Lisäksi ovat ruokatavarain kaupassa kaupungin toreilla ja aluksista noudatettavina Kuvernöörin tammikuun 23 päivänä 1895 vahvistamat säännöt, joissa on terveydellisiä määräyksiä lihan, voin, juuston, vihannesten, sienien, hedelmän, munain, kalan, krapujen, riistan, jauhojen, suurimain y. m. myynnistä sekä ruokatavarain myynnistä kuormista tahi satamissa olevista aluksista. Näissä säännöissä määrätään muun muassa, että mainittujen elintarpeiden kauppaa on, ellei se tapahdu kuormasta tahi aluksesta, toimitettava sopivilta pöydiltä tai tiskeiltä; että näiden samoin kuin myynnissä käytettävään astiainkin y. m. tulee olla siistit; että tavaraa ei saa kuljettaessa liata y. m.

Kaupunginvaltuuston vuonna 1909 torikaupan järjestämiskysymystä varten asettama valiokunta ehdotti toukokuun 18:ntenä 1910 päivätyssä mietinnössään (*Pain. asiakirj. N:o 29 vuodelta 1910*) kaupungin toreilla harjoitettavan välikaupan perinpohjaista uudistusta. Valiokunnan ehdotuksen

mukaan olisi eräät toreilla kaupan pidetyt ravintoaineet, niinkuin liha, leipä suurimat, jauhot ja juusto, vähitellen poistettava toreilta sekä nämä lähinnä varattava varsinaisen maalaiskaupan tarpeisiin. Toreilta siten poistettava kauppa olisi toimitettava katon alla, s. o. joko kaupungin lähinnä elintarvekauppaa varten rakennuttamissa erikoisissa halleissa tai myös, sikäli kuin ei näyttänyt olevan aihetta sitä sijoittaa halleihin, tavallisissa, asianomaisten myyjäin yksityisesti vuokraamissa myymälöissä.

Mitä erikoisesti toreilla harjoitettuun lihakauppaan tulee, huomauttaa mainittu valiokunta, että sitä ei voi pitää terveydelliseltä kannalta tyydyttävänä. Kostean sään vallitessa on myyjän erittäin vaikea noudattaa tarpeellista siisteyttä sekä pukuunsa että myytävänä olevaan tavaraan nähden, ja taas poutaisella ja tuulisella säällä lentelee ilmassa tomua ja muuta likaa, jota laskeutuu myytävään tavaraan. Näihin seikkoihin tulee lisäksi, että torikauppiat tavallisesti panevat ne lihamäärät, jotka eivät ole päivittäisen myyntiajan kuluessa menneet kaupaksi tai joita muutoin pidetään varastossa, ahtaisiin kellareihin ja muihin sopimattomiin säilytyshuoneisiin, missä tavara erittäin helposti likaantuu ja pilaantuu. Samanlaisia terveydellisiä näkökohtia esittää valiokunta tueksi ehdotukselleen että toreilta poistettaisiin erinäiset muutkin elintarpeet, jotka tomusta ja lentelevästä liasta sekä päivänpaisteesta voivat suuressa määrin likaantua ja pilaantua. Etusijassa kohdistuvat nämä muistutukset tavaroihin, jotka on tarkoitettu valmistelematta nautittaviksi ja joita, niinkuin esimerkiksi voita, juustoa ja leipää, ei sitä ennen erityisesti käsitellä lian poistamiseksi tai vaarattomaksi saattamiseksi.

Kokouksessaan syyskuun 27 päivänä 1911 päätti Kaupunginvaltuusto, periaatteessa yhtyen edellä mainitun valiokunnan esittämiin näkökohtiin ja lausuntoihin, Maistraatilta anoa torikaupan järjestämiskysymystä edelleen kaikinpuolisesti käsiteltäväksi valiokunnan mietinnön pohjalla. Maistraatti on lähettänyt asian Rahatoimikamariin, jonka valmistelun varassa se on ollut useita vuosia.

Terveydenhoitolautakunta on kuitenkin ottanut asian, sikäli kuin se koski Lautakunnan toimialaa, käsiteltäväksi laatiessaan ehdotusta kaupungin uudeksi terveydenhoitojärjestykseksi, ja on Lautakunta tällöin edellä mainittuun valiokunnan mietintöön liittyen ehdotukseensa pannut säännöksen, jossa kielletään lihaa tai lihatavaroita, voita, juustoa, leipää, jauhoja ja suurimoja myymästä kaupungin toreilla, varaten kuitenkin yhteiselle kansalle ja tilanomistajille näille elinkeinolain mukaan kuuluvan oikeuden. Kalain myyntiin nähden on Terveydenhoitolautakunta ehdottanut rajoitusta sikäli, että kalain, lukuun ottamatta pikkukaloja, tulee olla teurastettuja, ellei niitä säilytetä elävinä puhdasta vettä sisältävässä astiassa.

Niinkuin edellä mainittiin, on Valmisteluvaliokunta katsonut tarpeelliseksi hankkia Rahatoimikamarin lausunnon puheena olevasta Terveyden-

hoitolautakunnan ehdotuksesta, ja Rahatoimikamari on antamassaan lausunnossa (Liite A) rajoittunut käsittelemään kysymystä kaupungin toreilla sekä aluksista harjoitettavasta ruokatavarakaupasta. Rahatoimikamari tunnustaa suotavaksi, että kaupungin terveydenhoitojärjestyksessä on määräyksiä tästäkin seikasta, mutta arvelee, että tämä asia liittyvänä kysymykseen uusista kauppahalleista ja niiden rakennuttamisessa noudatettavasta järjestelmästä kuitenkin olisi sopivin murtaa erilleen terveydenhoitojärjestyksestä ja käsitellä eri säännössä, johon terveydenhoitojärjestyksessä sopisi viitata. Rahatoimikamari aikoo kohta kun olot sallivat antaa Kaupunginvaltuustolle täydellisen ehdotuksen tästä asiasta.

Omasta puolestaan on Komitea, jonka on mielestään ollut tarkasteltava torikaupan järjestämiskysymystä etusijassa terveydelliseltä kannalta, pääasiassa yhtynyt Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksessa julkituutuun käsitykseen. Niiden huomattavain terveydellisten haittain johdosta, joita lihan, makkarateosten ja muiden lihatavarain, veren, voin, juuston, leivän, jauhojen ja suurimain myynti kaupungin toreilla tuottaa, ei tätä kauppaa Komitean mielestä enää käy salliminen, vaan on se mitä pikemmin sitä parempi poistettava. Sama on laita kynityn siipikarjan sekä kynityn tai nyljetyn riistan kaupan.

Terveydenhoitolautakunnan Kaupunginvaltuustolle esittämä terveydenhoitojärjestyksen ehdotus tarkoittaa olla kaikkien kaupungin yleistä terveydenhoitoa koskevain säännösten yhdistelmä, sikäli kuin näitä säännöksiä ei ole hallituksen vahvistamissa asetuksissa tai ne eivät, niinkuin rakennusjärjestys, kohdistu muihin erillisiin kunnallisiin lainsäädäntöaloihin.

Komiteakin on puolestaan sitä mieltä, että maamme pääkaupungille nyt ylen pitkän viivytyksen jälkeen laadittavan terveydenhoitojärjestyksen tulee olla kaikkien tätä asiaa koskevain määräysten täydellinen kokoelma, eikä Komitea voi yhtyä Rahatoimikamarin ehdotukseen että terveydenhoitojärjestyksestä erotettaisiin ja erikseen säännösteltäisiin niin tärkeä asia kuin kysymys torikaupan järjestämisestä terveydellisiä vaatimuksia vastaavalla tavalla. Komitealta eivät ole jääneet huomaamatta ne epäilykset, jotka näyttävät ratkaiseen Rahatoimikamarin kannan, nimittäin että lihan y. m. tuotteiden kaupan poistaminen toreilta aikaansaisi tavarain hinnan kohoamisen, ellei tälle kaupalle samalla varata riittävää tilaa kaupungin rakennuttamisessa tarkoituksemukaisissa halleissa. Tähän seikkaan ei Komitea kuitenkaan voi panna ratkaisevaa painoa siihen kiistämättömään etuun verraten, minkä ehdotuksen toteuttaminen tuottaisi terveydelliseltä kannalta. Komitea puolestaan on sitä mieltä, että mainittu toimenpide ei aikaansaisi pysyväistä hintain kohoamista. Myydäänhän jo nykyäänkin moniaita elintarpeita halleissa ja myymälöissä eikä tämä seikka sinänsä liene aikaansaanut mainittavampaa hinnannousua. Lihan-tarkastuskaan, jonka toimeenpano koski torikauppaan vieläkin syvemmillä

kuin lihakaupan poistaminen toreilta, ei ole aikaansaanut lihanhinnan kohoamista. Jos toreilta poistettavain välikauppioiden täytyisikin maksaa myymälänvuokraa, koituisi heille sen sijaan se etu, että voisivat harjoittaa liikettään kaiken päivää, että erikoisia säilytyshuoneita ei tarvitsisi vuokrata, että pääsisivät kustantamasta myyntipöytäin kuljetusta, että vaatteiden kuluminen olisi vähempi sekä että myyjäin terveys ei joutuisi uhanalaiseksi kylmempänä vuodenaikana. Edellytettävä on niinkään, että liikevaihto yksityisissä elintarvemyymälöissä tuntuvasti lisääntyisi torikaupan taholta vallinneen kilpailun lakattua.

Jos Kaupunginvaltuusto kuitenkin Rahatoimikamarin mainitsemiin epäilyksiin nähden katsoisi varovaisuuden vaativan lykkäämään ylen laajat torikaupan uudistukset vielä jonkin ajan päähän, ei tämä Komitean mielestä estä panemasta tähän kuuluvia määräyksiä terveydenhoitojärjestykseen, vaan olisi siinä tapauksessa terveydenhoitojärjestyksen voimaanastumisaikaa koskevain määräysten yhteydessä pantava sopiva määräaika, jonka kuluessa puheena olevia torikauppaa koskevia määräyksiä ei noudatettaisi, tai myös määrättävä, että nämä säännökset eivät astu voimaan, ennenkuin Kaupunginvaltuusto on siitä asiasta tehnyt erikoisen päätöksen.

Toreilla harjoitetun elintarvekaupan järjestämiskysymyksen yhteydessä on niinkään otettava huomioon niitä tavaroita koskevat määräykset, joiden myynnin terveydelliseltä kannalta käy salliminen liha-, voi- ja maitomyymälöissä. Tässäkin kohden on Komitea katsonut voivansa pääasiassa yhtyä Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksessa oleviin rajoitaviin määräyksiin, joiden mukaan muun muassa kiellettäisiin myymästä lihaa ja lihatavaroita maidon ja kerman yhteydessä sekä liha-, voi- ja maitomyymälässä pitämästä kaupan juurikasveja, kaalia y. m. semmoisia tuotteita, jotka ovat omansa likaamaan lihaa, voita ja maitoa. Komitea on kuitenkin eräissä kohdin suonut suuremman vapauden lihan ja voim myynnissä kuin Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen mukaan olisi laita ja menetellyt näin helpottaakseen näiden elinkeinonharjoittajain toimeentuloa mahdollisimman suuressa määrässä; niinpä sallittaisiin esimerkiksi lihamyymälässä pitää kaupan riistaa, siipikarjaa, säilykkeitä ja virvokejuomia. Voi- ja maitomyymälöissä myytäväksi sallittuja tavaroita koskevat määräykset on laadittu tämän mukaisesti. Lisäksi on IX luvun 3 §:ssä *yleisten määräysten* kohdalle pantu sitä sisällystä oleva säännös, että eräitä muitakin kuin asianomaisissa pykälissä lueteltuja tavaroita voidaan Terveydenhoitolautakunnan harkinnan mukaan kussakin eri tapauksessa sallia myytäväksi jossakin liha-, voi- tai maitomyymälässä. Tämän luvan edellytyksenä on kuitenkin, että siitä ei koidu terveydellisiä haittoja.

Komitean tähän lukuun tekemät muutokset ovat suurelta osalta muodollista laatua. Tämän luvun yksityiskohtaisiin määräyksiin nähden esitettävään seuraavat tärkeämmät asialliset näkökohdat.

5 §. Komitean mielestä on tarpeetonta kokonaan kieltää käyttämästä hylkypaperia elintarpeiden kääreenä. Esimerkiksi raa'an kalan ja juurikasvien kääreenä voi tuollaista paperia haitatta käyttää. Näyttää sentähden olevan jätettävä Terveydenhoitolautakunnan harkittavaksi, missä määrin hylkypaperia saa tähän tarkoitukseen käyttää.

Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksessa tämän luvun 6 ja 7 §:n kohdalla olevat säännökset, että tarttuvaa tautia sairastava myyjä ei saa puuttua elintarpeiden myyntiin eikä käsittelyyn, sekä säännökset toimenpiteistä, joihin on ryhdyttävä myyjän sairastuessa, on pantu IX luvussa oleviin *yleisiin määräyksiin*. Samaan lukuun on niinkään siirretty Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen seuraavissa luvuissa olevat samansuuntaiset määräykset.

7 §. Tässä julkilausutaan edellä mainittu sääntö että lihan, voin, leivän y. m. elintarpeiden myynti on kielletty kaupungin toreilla.

Toiseen momenttiin on Komitea Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksesta pannut määräyksen että luvallista välikauppaa toreilla saa harjoittaa ainoastaan tähän tarkoitukseen sopivilta myyntipöydiltä.

Kielto pitää eräitä tavaroita kaupan toreilla vaatii muuttamaan voimassa olevan poliisijärjestyksen 110 §:ä, joka suo Maistraatille vallan yleensä määrätä mitä tavaroita välikauppiat saavat pitää toreilla kaupan.

Esillä olevan pykälän 3 momentissa säädetään, että erioikeutettua yhteisen kansan kauppaa on toimitettava sitä varten osotetuilla myyntipaikoilla ja että tässäkin tapauksessa ovat soveltuvilta kohdin noudatettavina ne rajoittavat määräykset, joita elintarvekaupasta on annettu terveydelliseltä kannalta.

Viimeiseen momenttiin on pantu sitä sisällystä oleva säännös, että elintarpeita ei saa pitää kaupan paitsi sikäli kuin sellaista kauppaa asianmukaisella luvalla harjoitetaan kojussa tai määrättyllä paikalla. Tästä asiasta nykyään voimassa olevat määräykset tavataan poliisijärjestyksen 107, 108, 110 ja 113 §:ssä. Tähän asiaan palaa Komitea tuonnempana käsitellessään näitä poliisijärjestyksen määräyksiä.

8 §. Määräys että kaupan pidetyn kalan tulee olla teurastettu, ei käsitä sitä että sisälmysten tulee olla poistetut.

9 §. Terveydenhoitolautakunta on asettanut vaatimuksen että kunkin ruokatavaramyymälän tulee olla varustettu kuistilla. Tuollaiset kuistit voivat tosin olla hyödyksi vedolta ja pakkaselta suojelevina, mutta toiselta puolen ne ovat esteeksi liikenteelle ja niiden laittaminen käy kalliiksi. Komitea puolestaan on pitänyt tuollaista säännöstä liian ankarana ja sentähden poistanut sen ehdotuksestaan.

11 §. Ruokatavaramyymälöistä annetut määräykset on katsottu olevan ulottaminen siirtomaatavara- ja hedelmäkauppoihinkin, vaikka näitä tavaroita ei käykään katsominen varsinaisiksi ruokatavaroiksi. Komitea on tästä,

seikasta hankkinut lausunnon asiantuntijalta, kauppias Axel Maneliukselta, jonka mielestä siirtomaatavarakauppain asettaminen varsinaisten ruokatavaramyymäläin veroisiksi puheena olevassa kohden ei kohtaisi vaikeutta.

12 §. Kun olisi liian ankaraa soveltaa kaikkia elintarvekaupasta annettuja määräyksiä perunoihin, juurikasveihin ja vihanneksiin, on näiden kauppa katsottu olevan ainoastaan *soveltuvilta kohdin* alistettava niiden määräysten alaisiksi, joita terveydelliseltä kannalta pidetään aivan välttämättöminä.

13 §. Tässä pykälässä on Komitea, pääasiassa liittyen Terveystoimilautakunnan ehdotukseen, määritellyt mitä lihan ohessa saa myydä lihamyymälässä. Säännöstä on kuitenkin eräiltä kohdin täydennetty uusilla määräyksillä ja on se saatettu täysin voi- ja maitomyymälöistä annettujen määräysten mukaiseksi (II Luku, 19 ja 27 §; vrt myös Komitean ehdotuksen IX luvun 3 §). Nykyisissä lihamyymälöissä on tapana pitää kaupan useanlaisia elintarpeita, niinkuin juurikasveja ja vihanneksia, joiden myynti ehdotuksen mukaan tulisi kielletyksi. Tämä kielto johtuu etusijassa terveydellisistä syistä, jota paitsi sillä tarkoitetaan että, sittenkun lihakauppa on toireilta poistettu, syntyisi lihamyymälöitä, jotka kaikin puolin täyttävät ne vaatimukset, joita niille voi ja pitää asettaa.

16 §. Tämän pykälän kohdalle on pantu viittaus Kuvernöörin kesäkuun 23 päivänä 1914 vahvistamiin, Helsingin lihantarkastuksesta voimassa oleviin sääntöihin.

Väärinkäytösten ehkäisemiseksi on sitä paitsi nimenomaan kielletty tarkastamatonta lihaa varastoon panemasta lihamyymälään kuuluvaan säilytysluoneeseen.

17 §. Maatiaisvoin suurin vesipitoisuus on Terveystoimilautakunnan ehdotuksessa määrätty 20 %:ksi, mutta Komitean mielestä on tämä raja ollut alennettava 19 %:in, joka prosenttimäärä sota-aikana annetuissa, maatiaisvoita koskevilla määräyksillä on säädetty suurimmaksi luvalliseksi vesipitoisuudeksi ja jonka siis voi katsoa vastaavan ammattiviranomaisten nykyistä kantaa tässä asiassa.

Ehdotuksessa olevat määräykset *maitokaupasta* on laadittu Kaupunginvaltuuston hyväksymän sekä Kuvernöörin helmikuun 23 päivänä 1916 vahvistaman Helsingin maitosäännön johdolla. Siihen on yleensä tehty ainoastaan muodollisista syistä johtuneita muutoksia, joiden lisäksi Komitea kuitenkin on katsonut olevan tekeminen alempana luetellut asiallisetkin muutokset.

20 §. Selvyyden vuoksi on maitosäännössä useissa kohdin käytettyjen sanain „*maito ja kerma*“ sijaan pantu sana „*maito*“, jota paitsi tähän pykälään on pantu säännös että maidosta annetut määräykset koskevat kermaa, ellei muuta ole säädetty.

22 §. Kun tämän luvun 9 §:ssä on ruokatavaramyymälöihin nähden

asetettu vaatimus, että seinäin ja katon tulee olla maalattu vaalealla öljyvärillä tai varustettu pestävällä, vaaleanvärisellä päällystyksellä, on sama vaatimus näyttänyt olevan asetettava maitomyymälään nähden. Kun maitosäännössä ei ole nimenomaista määräystä tästä, vaan asia on jätetty Terveystieteidenlaitoksen harkinnan varaan, on mainitun määräyksen koventamista pidetty tarpeellisena, varsinkin kun on kysymys niin arkaluontoisesta tavaresta kuin maidosta. Katon ja seinäin laatua säännösteleväin määräysten ei sitä vastoin ole katsottu koskevan maidon säilytysluoneita, joissa ainoastaan siinä tapauksessa että Terveystieteidenlaitosta tarpeelliseksi harkitsee tulee olla pestävät seinät ja katto.

25 §. Komitea on katsonut olevan esittäminen, että aika, jonka kuluttua n. s. ternimaitoa saa sekottaa muuhun maitoon, rajoitetaan neljäksi vuorokaudeksi, sen sijaan että maitosäännössä on säädetty viisi vuorokautta. Tässä asiassa pyytää Komitea viitata alempana seuraavaan ammattimiesten antamaan lausuntoon.

„Meiltä pyydetyksi lausunnoksi siitä, mihin aikaan hiljattain poikineen lehmän maitoa saa sekottaa tavalliseen kauppamaitoon, pyydämme esittää seuraavaa:

Euglingin mukaan eroaa ternimaito eri aikoina poikimisen jälkeen seuraavissa kohdin tavallisesta maidosta:

	heti.	72 tunnin kuluttua.	säännöllinen maito.
Vettä	73.17	86.64	87.75
Kaseinia	2.65	3.33	3.00
Albuminia } Globulinia }	16.56	1.03	0.50
Rasvaa	3.54	4.08	3.40
Sokeria	3.00	4.10	4.60
Tuhkaa	1.18	0.82	0.75

Tästä taulusta näkyy, että ternimaidon käy katsominen jo 3 vuorokauden kuluttua saavuttaneen säännöllisen kokoumuksen. Kun edelleen ottaa huomioon, että ternimaidossa 24 tunnin kuluessa tapahtuu melko suuria muutoksia, käy ilman muuta selville, että maitoa 4 vuorokauden kuluttua poikimisesta useimmissa tapauksissa täytyy pitää säännöllisenä ja sentähden täysin kelvollisena tavalliseksi kauppamaidoksi.

Tämän johdosta pyydämme käsityksenämme tästä asiasta lausua, että useimmissa tapauksissa riittäisi ternimaidon erottaminen kauppamaidosta kolmen vuorokauden aikana poikimisen jälkeen, mutta että, kun tässä kohden esiintyy yksilöllisiä eroavaisuuksia, tämä aika ehkä on määrättävä neljäksi vuorokaudeksi poikimisesta lukien, jotta voisi olla aivan varma siitä, ettei

sopimatonta maitoa tällä tavoin tule kauppaan. Jos aika määrätään viideksi tai useammaksi vuorokaudeksi, koituu tästä eläinten omistajille tuntuvaa tappiota, ja terveydelliseltä kannalta täytyy tuollaista ankaruutta pitää aivan tarpeettomana.

Helsingissä, lokakuun 2 päivänä 1916.

R. Hindersson.

V. Kankaanpää.

26 §. Maitosäännön 7 §:n viimeisen momentin määräys tarkoittaa maitoa, joka myymistä varten on pastoroitu tai steriloitu umpinaisissa säiliöissä. Tämän johdosta ja jotta tällaista maitoa ei käsitettäisi sellaiseksi pastoroituksi maidoksi, josta puhutaan maitosäännön 5 §:n 1 kohdassa (vastaa ehdotuksen 24 §:ä), on tätä säännöstä selvennetty.

30 §. Komitean mielestä on maitosäännön vastaava pykälä (11 §) puutteellinen sikäli, että siitä ei käy selville, kuka on velvollinen tekemään ilmoituksen, siinä tapauksessa että karjatilalla, meijerissä tahi kokoomispaikalla, mistä maitoa toimitetaan kaupunkiin, on ilmestynyt tarttuvaa tautia. Maitosäännössä käytetty sanonta perustuu siihen, että on koetettu ulottaa ilmoitusvelvollisuus niin pitkälle kuin kaupungin terveydelliset edut vaativat, mutta kun on havaittu säännön voimassaoloalan laillinen raja jonkin verran häilyväksi, on käytetty epämääräistä sanontaa „— — — on siitä viivyttelemättä ilmoitettava — — —“. Komitean mielestä on kuitenkin aivan välttämätöntä laatia tämä tärkeä säännös täsmällisempään muotoon ja pykälässä nimenomaan julkilausua, kenen velvollisuutena puheena olevan ilmoituksen tekeminen oikeastaan on ja ketä rangaistuksen laiminlyönnistä tulee kohdata. Etusijassa on tämä velvollisuus tietenkin sillä henkilöllä, joka kaupungissa myy maitoa semmoisista paikoista, jotka ovat tai joiden epäillään olevan taudin saastuttamia, mutta sitä paitsi on Komitean mielestä samanlainen velvoitus pantava sillekin, joka tavaran toimittaa kaupunkiin myytäväksi. Tällainen määräys on aivan välttämätön kaupungin tehokkaaksi suojelemiseksi taudin tartuttaman maidon tuonnilta eikä Komitean mielestä mene sen ulkopuolelle, mitä kunnallisessa terveydenhoitojärjestyksessä voi säätää.

Maidon näytteenottoa koskevat määräykset on siirretty IX lukuun.

33 §. Kun maitosäännön vastaavan määräyksen on katsottu suovan sijaa väärintulkinnalle, on säännöksen sanontaa ehdotuksessa selvennetty.

34 §:n kohdalle on pantu eri osasto, jossa on tarpeellisia määräyksiä leipäkaupasta.

III Luku.

Elintarpeiden ja juomatavarain valmistus.

4 §. Kun pukeutumis- ja pesuhuoneet eivät voimassa olevain lainmääräysten mukaan ole kaikissa valmistuspaikoissa pakollisia, on tämän johdosta pykälän jälkimäistä kappaletta hiukan muutettu.

6 §. Tähän pykälään liittyen on Komitea, varsinkin makkarateollisuudessa ilmaantuneiden väärinkäytösten ehkäisemiseksi, pannut sitä sisällystä olevan säännöksen, että tarkastamatonta lihaa ei saa pitää varastossa lihatavarain valmistusta varten olevassa työ-, säilytys- eikä varastohuoneessa.

11 §. Tämän pykälän on Komitea laatinut käyttämällä apunaan puheena olevan alan asiantuntijoita.

13 §. Syystä että eräitä terveydenhoitojärjestyksen säännöksiä on sovellettava alkoholipitoistenkin juomain valmistukseen, tietenkin sikäli kuin laissa ja asetuksissa ei ole tästä muuta säädetty, on sitä tarkoittava pykälä pantu ehdotukseen.

14 §. Kun elintarpeiden ja juomatavarain valmistusta toimitetaan niin vähäisessä mitassa, että sen käy asettaminen kotiteollisuuden veroiseksi, näyttää tarpeettoman ankaralta ja rasittavalta niihin elinkeinonharjoittajiin, joilla tuollaisesta liikkeestä on välttämätön toimentulonsa, sovittaa samaa terveydellistä mittapuuta kuin laajemmassa mitassa toimitettuun valmistukseen. Näissä tapauksissa olisi sentähden Terveydenhoitolautakunta valtuutettava harkintansa mukaan suomaan kohtuullisen huojennuksen voimassa olevista määräyksistä.

IV Luku.

Ravintolat, ruokalaitokset ja kahvilat.

6 §. Terveydenhoitolautakunnan ehdotusta että kaikissa puheena olevan laatussa huoneistoissa tulisi olla pesuhuoneita ja mukavuuslaitoksia, pitää Komitea liian ankarana. Kävisi useiden pienienlaisten kahvilain omistajille liian vaikeaksi ja kalliiksi laittaa huoneistoon tilaa pesuhuoneelle ja mukavuuslaitokselle, minkätähden Komitean mielestä toistaiseksi ei ole tätä vaa-dittava. Ei myöskään liene ehdottoman tarpeellista määrätä mukavuuslaitoksia oleviksi kaikissa ruokaloissa ja kansankeittiöissä, koska tuollaisia laitoksia tavallisesti ei niihin laitettaisi eikä niissä hoidettaisi terveydelliseltä kannalta tyydyttävästi, vaan niistä pikemmin tulisi epäsiisteyden ja tartunnan pesiä. Näiden näkökohtain mukaisesti on Komitea laatinut pykälän uudestaan.

Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen 8 §:n säännös ravintolan, ruokalan tai kahvilan palvelijaston asuinhuoneista on asuinhuoneistoja koskevain säännösten yhteyteen kuuluvana siirretty Komitean ehdotuksen X luvun 4 §:än.

V Luku.

Hotellit, matkustajakodit ja majapaikat.

1 §. Lisäykseksi tähän pykälään on pantu sitä sisällystä oleva määräys, että makuusijain tulee majapaikoissa olla vähintään 40 sm:n päässä toisistaan. Taajemmasta sijoituksesta on havaittu olevan terveydellisiä haittoja, minkätähden Terveydenhoitolautakunta jo nyt on tavallisesti määrännyt pitämään makuusijain välillä mainitun tilan.

4 §. Useissa taloissa on kaupunkiin saapuvan yhteisen kansan varalle majapaikkoja, missä ajomiehet voivat saada tilapäistä yömajaa. Tuollaisille majapaikoille ei käy asettaminen yhtä ankaroita vaatimuksia kuin matkustajakodeille, mutta on kuitenkin katsottava, että nekin pidetään siistissä kunnossa.

VI Luku.

Lastenkodit, lastenseimet ja lasten työkodit.

Kun esillä olevasta ehdotuksesta on poistettu kaikki koulu-terveydenhoitoa sekä koulujen ja opetuslaitosten terveydellistä valvontaa koskevat määräykset, ei tämän luvun säännöksiä näy olevan ulotettava lastentarhoihin, joita täytyy pitää opetuslaitoksina, ja on tämän johdosta nimikkeestä poistettu sana *lastentarhat*. Sanan *työhuoneet* sijaan on pantu täsmällisempi nimitys *työkodit*.

1 §. Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen mukaan tulisi lasten oleskeluhuoneissa olla vähintään 10 m³:n ilmakuutio kutakin lasta kohti sekä sen lisäksi 20 m³ kutakin pitemmän aika huoneessa oleskelevaa aikuista henkilöä kohti. Kun vaatimuksia ilmatilaan nähden ei ole terveydelliseltä kannalta asetettava vähemmiksi lasten kuin aikuistenkaan henkilöjen osalta, ei Komitean mielestä ole ollut sopivaa tässä kohden tehdä mitään erotusta. Komitea ehdottaa, että ohjeeksi puheena olevain huoneistojen tilan laskemisessa asetetaan ilmakuutioon nähden sama vaatimus, minkä Terveydenhoitolautakunta on ehdotuksessaan asettanut asukkeihin nähden, eli vähintään 15 m³ henkilöä kohti, jonka perusteen Komitea puolestaan on hyväksynyt.

VII Luku.

Parturilat ja kähertämöt.

1 §. Tässä pykälässä huoneistoon laatuun nähden asetetut vaatimukset koskevat naiskähertämöjäkin, joissa järjestykseen ja siisteyteen nähden useinkin lienee ollut paljon toivomisen varaa.

6 §. Terveystenhoitolautakunnan ehdotuksessa tehdään ero tarttuvaa hius- tai ihotautia sairastavien ja niiden henkilöjen välillä, joiden epäillään sairastavan tuollaista tautia. Edelliset saisi palveluskunta käännättää takaisin, jälkimäisiä ei. Kun tuollaisen taudin toteaminen usein on vaikea ja edellyttää parturilla olevan tarpeellisia erikoistietoja, on Komitean mielestä terveydelliseltä kannalta ollut molemmat edellä mainitut ryhmät asetettava samanarvoisiksi ja siis henkilökunta oikeutettava käännättämään pois nekin, joiden epäillään sairastavan mainittuja tauteja.

VIII Luku.

Kylpylät ja uimahuoneet.

2 §. Tähän lukuun on Komitea pannut säännöksen että tarttuvaa tautia sairastavan henkilön on kielletty palvelemasta yleisöä kylpylässä.

IX Luku.

Yleisiä määräyksiä liikkeestä, joista II—VIII luvussa puhutaan.

Niinkuin jo edellä mainittiin, on Komitea suuremman yksinkertaisuuden ja selvyyden saavuttamiseksi tähän lukuun koonnut eräät edellisissä luvuissa säännösteltyjä erilaatuisia liikkeitä ja laitoksia koskevat määräykset.

1 §. Tässä säännösteliään menettely kaikissa niissä tapauksissa, jolloin huoneiston käyttämiseen vaaditaan Terveystenhoitolautakunnan hyväksyminen. Lautakunnan ehdotuksessa ovat vastaavat määräykset kunkin luvun alussa, mutta Komitea on pannut nämä määräykset yhteen paikkaan.

1 §:n sanonta tietää Terveystenhoitolautakunnan ehdotuksen koventamistä sikäli, että elintarpeiden varasto- ja säilytys huoneet on tarkoitusta varten Terveystenhoitolautakunnan katseltava ja hyväksyttävä, siinäkin tapauksessa että tuollaiset huoneistot eivät kuulu mihinkään myymälään. On nimittäin terveydelliseltä kannalta pidetty sangen tärkeänä, että tällaisetkin huoneistot tulevat Lautakunnan valvonnan alaisiksi.

2 § on otettu voimassa olevasta maitosäännöstä.

3 §. Terveydenhoitolautakunnalle on suotu valta, kun terveydellistä haittaa tuottamatta voi käydä päinsä, myöntää jollekin liha-, voi- tai maitomyymälän omistajalle lupa pitää myymälässä kaupan jotakin tavaraa niiden lisäksi, jotka II luvun määräysten mukaan ovat myytäväksi luvallisia. Säännös on laadittu niin, että lupaa ei myönnetä yleisesti, vaan jollekin määrättylle myymälänomistajalle, jolle oman itsensä ja myymälän laadun puolesta katsotaan käyvän tuollaisen edun suominen. Tämä poikkeussäännös perustuu siihen, että kaupassa on tai voi olla tavaralajeja, joita haitatta käy salliminen myydä eräissä liha-, voi- ja maitomyymälöissä ja joita olisi kohtuutonta kokonaan kieltää.

4 ja 5 §. Näissä pykälissä on Komitea suonut terveydenhoitoviranomaisille yleisen valtuutuksen ottaa näytteitä yleisön saatavaksi siotuista ruokatavaroista ja muista elintarpeista. Näytteenoton tarkoituksena on tutkia tavarain laatua ja estää pilaantuneita elintarpeita pääsemästä kauppaan. Näytteenottotapaan nähden on Komitea pääasiassa noudattanut voimassa olevassa maitosäännössä tästä olevia määräyksiä; kuitenkin on eräissä kohdin maitonäytteen ottamisesta pidetty tarpeellisina erikoismääräyksiä, joita ei voi soveltaa muusta tavarasta näytettä otettaessa.

Otetusta näytteestä maksettava korvaus on näyttänyt olevan suoritettava kaupungin varoista, koska toimenpide ensi sijassa tarkoittaa kunnan jäsenten suojelemista. Siinä tapauksessa että tavara on sen laatuista, että sen myynti on kiellettävä, ei korvaus kuitenkaan voi tulla kysymykseen.

Eri määräyksettäkin lienee selvää, että näytteenotosta annetut säännökset koskevat n. s. maalaistavarain kauppaakin.

6 ja 7 §. Määräykset että tarttuvaa tautia sairastavaa henkilöä ei saa käyttää elintarpeiden myynissä, valmistelussa eikä tarjoilussa, sekä toimenpiteistä tartunnan leviämisen estämiseksi sellaisessa liikkeessä palvelevan henkilön kautta, joka mainitaan II—VIII luvussa, ovat Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen II luvun 6 ja 7 §:ssä ja toistetaan sitten seuraavissa luvuissa. Komitean ehdotuksessa on nämä säännökset koottu yhteen paikkaan.

Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen mukaan saisi tarttuvaa tautia sairastava henkilö ottaa osaa ruokatavarain käsittelyyn ja myyntiin ainoastaan siinä tapauksessa että lääkärintodistuksella näytetään, ettei tartunnan vaaraa eikä muuta terveydellistä haittaa ole olemassa. Kun Terveydenhoitolautakunnan tulee viran puolesta valvoa tätä seikkaa, siihen katsomatta näytetäänkö lääkärintodistus vai ei, näyttää säännös olevan laadittava niin, että tuollaisten myyjäin tulee pidättyä toimestaan, ellei Terveydenhoitolautakunta katso selvitetyn, että haittaa ei synny. Tietenkin voi sekä työnantaja että apulainen saattaa itsensä syyppäiksi mainitun kiellon rikkomiseen ja saada siitä rangaistuksen.

Komitean ehdotuksen 7 §:ssä säädetään samoin kuin Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksessakin pakollinen ilmoitusvelvollisuus, siinä tapauksessa että myyjä sairastuu tarttuvaan tautiin. Tuollaisissa tapauksissa tarpeellisista toimenpiteistä on voimassa mitä kulkutauteja käsittelevässä luvussa tästä säädetään.

8 §. Yleisissä määräyksissä on niinkään säädetty maidonmyyntihuoneiston sekä parturilan ja kähertämön omistajalle velvollisuus pitää ote terveydenhoitojärjestyksestä julkipantuna huoneistossa.

X Luku.

Asuinhuoneistot.

Kaupungissa, jonka laajuus ja asutusolot ovat semmoiset kuin Helsingin, on asuntojen terveydellisellä laadulla tuntuva merkitys, ja kysymys asunto-terveydellisistä oloista ynnä sen yhteydessä olevista seikoista vaatii sentähden osakseen yhä surempaa huomiota. Kunnan pyrkimystä edistämään rakennustoimintaa hankkimalla asuntoja taloudellisesti heikommille yhteiskunnan jäsenille sekä lisäämään terveellisten ja halpojen asuntojen saantia on ollut meidänkin yhteiskunnassamme huomattavana, vaikka paljon vielä on tehtävänä tämän polttavan yhteiskunnallisen kysymyksen ratkaisemiseksi. Mutta näiden myönteiseen asuntopolitiikkaan kuuluvain toimenpiteiden ohessa on katsottava, että ennestään olemassa olevat asunnot täyttävät terveydenhoidon vaatimukset sekä laatunsa että käyttötapansa puolesta sekä että asiantunteva tarkastus järjestetään epäterveellisten asuinhuoneistojen syntymisen ehkäisemiseksi ja terveydelle vaarallisten asumusten poistamiseksi.

Nykyään voimassa olevat sen suuntaiset määräykset tavataan etusijassa terveydenhoitosäännön 8 §:ssä, jossa yleisesti kielletään käyttämästä tai vuokralle antamasta huoneistoa, jonka asuminen riittävän valon, ilman ja lämmön puutteessa tahi kosteuden, likaisuuden tahi rakennuksen laadun vuoksi harkitaan olevan haitallinen asukkaan terveydelle. Sellaisen huoneiston voi Terveydenhoitolautakunta tyhjennyttää siksi, kunnes puute on poistettu. Sitä paitsi on voimassa olevan poliisijärjestyksen 105 §:ssä seuraava säännös:

„Huone, joka annetaan asuttavaksi, on oleva tarpeellisen tilava, valoisa, kuiva ja puhdas sekä muutoinkin terveydelle vaaraton, eikä saa sallia useampien henkilöiden, kuin huoneen kokoa ja laatua silmällä pitäen muuten harkitaan kohtuulliseksi, asua eikä pitää yömajaa huoneessa.“

Voimassa olevassa 1895 vuoden rakennusjärjestyksessä niinkään on erinäisiä määräyksiä huoneiden koosta ja korkeudesta, kadun leveydestä, raken-

nuskorkeudesta, lattian korkeudesta maanpinnan yläpuolella y. m. säännöksiä, joiden tarkoituksena on varata ilman ja valon tulo sekä estää pakkasta ja kosteutta huoneeseen tunkeutumasta. Asuinhuoneita koskevat määräykset ovat uuden rakennusjärjestysehdotuksen XIII luvun 112—118 §:ssä, jotka ovat seuraavat:

Asuinhuoneista.

112 §.

Asuinhuone on niin laitettava, että siihen tulee riittävästi ilmaa ja valoa.

Asuinhuoneeksi laitettussa huoneessa pitää sentähden olla pääikkuna joko katua, yleistä tietä, yleistä paikkaa tahi vähintään yhdeksän (9) metrin pituista ja levyistä pihamaata päin tahi pihamaalta, kadulta, yleiseltä tieltä tahi yleiseltä paikalta ulkonevaan solaan päin tai myös kattovalo.

Pääikkunan valopinta pitää olla vähintään kymmenesosa ($1/10$) asuinhuoneen lattiapinnasta, ei kuitenkaan yhtä (1) neliometriä pienempi.

Huoneen ulkouma eli n. s. alkoovi saatakoon laittaa ja makuuhuoneeksi käyttää ainoastaan siinä tapauksessa, että aukko sijaitsee huoneen pääikkunan vastapäisessä seinässä, sekä että aukon pinta-ala on vähintään kolme neljänestä ($3/4$) huoneen ja ulkouman yhteisen seinän pinta-alasta. Sellaiseen ulkoumaan ei saa laittaa tulisijaa.

113 §.

Asuinhuoneen lattiapinnan pitää olla vähintään seitsemän (7) neliometriä sekä korkeuden vähintään kaksi ja seitsemän kymmenesosaa metriä (2.7 m). Jos huoneen katto on taitteinen tai kalteva, noudatetaan keskikorkeusmittaa, älköönkä sellaisessa tapauksessa seinän korkeus mistään kohdasta olko metriä ja viittä kymmenesosaa (1.5 m) vähempi.

Asuinhuoneen lattia ei saa olla alempana kuin kuusisataaviisikymmentä millimetriä (650 mm) maanpinnan alapuolella ikkunaseinän puolella. Kaltevalla maalla luetaan mainittu mitta maan keskikorkeudesta.

114 §.

Asuinhuoneen lattia- ja kattotäytteen pitää olla puhdasta ja kuivaa, ja saa ennen käytettyä tuollaista täytettä, vanhasta rakennuksesta otettua muraa tai muuta sellaista ainetta siksi käyttää ainoastaan kun se on kuumentamalla tai muulla tavoin sopivasti puhdistettu.

Luonnonkivistä tehty asuinhuoneen muuri on verhottava tiilillä tai muulla tulenkestävällä aineella vähintään kaksisataakahdeksankymmentä millimetriä (280 mm) paksulta; ja on maakosteuden tunkeminen kellarikerroksessa olevaan huoneeseen sopivin keinoin estettävä.

115 §.

Ullakolla älköön asuinhuoneen lattiaa pantako korkeammalle kuin kolmesataa millimetriä (300 mm) ylemmäksi julkisivupinnan yläreunaa.

Asuinhuoneita ullakolle sisustettaessa on varattava tarpeelliset keinot asukasten pelastamiseksi tulenvaaran uhatessa.

Ullakolla olevien asuinhuoneiden eteiset on ympäröitävä tulenkestävällä aineella päällystetyllä seinillä ja katolla sekä tehtävä vähintään puolitoista metriä (1.5 m) leveät.

Tuollaisten asuinhuoneiden katot on rapattava ja seinät tehtävä tulenkestävästä aineesta.

116 §.

Asuinhuoneen alle tahi välittömästi sen vierelle älköön tehtäkö tallia eikä muuta käymälää kuin ilma- tahi vesiklosetti.

117 §.

Mitä tässä luvussa on säädetty asuinhuoneesta, koskeeseen myös anniskelu- ja tarjoiluhuoneistoa, myymälä- ja konttorihuoneistoa, keittiötä, työhuoneistoa, hotellihuoneita ja muita huoneita, missä ihmisiä oleskelee pitemmän aikaa vuorokaudesta.

118 §*).

Rakennuksessa, jonka piirustukset on asianmukaisesti vahvistettu ennen tämän rakennusjärjestyksen voimaan astumista, saa asuinhuoneita, vaikka eivät täytäkään ylempänä säädettyjä määräyksiä, edelleen käyttää, jos valaistus, ilmanvaihto ja muut olot ovat sellaiset, ettei asukasten terveys ole vaarassa. Jos tuollaisissa huoneissa asuminen on terveydelle vahingollista, on maistraatin asia, terveydenhoitolautakuntaa kuultuaan ja sittenkun asianmukainen katsastus on toimitettu, kieltää huoneita enää käyttämästä.

Rakennusjärjestyksessä asuinhuoneiden terveydellisistä oloista olevain määräysten noudattamisen valvonta on, mikäli uutta taloa koskee, Maistraatin asia rakennuskatselmusmiesten ja rakennustarkastuksen avustamana. Uuden rakennusjärjestyksen ehdotuksen 69 §:n mukaan on erittäin rakennuskatselmusmiesten velvollisuus loppukatselmuksessa selvittää, onko olemassa semmoisia seikkoja, että rakennuksen tahi jonkin sen osan luovuttamisesta asuttavaksi voi katsoa koituvan vaaraa asukkaiden terveydelle. Kaupungin asumusolojen jatkuvaa tarkastusta varten on kunta järjestänyt erikoisen, Terveydenhoitolautakunnan johdon ja valvonnan alaisen asuntotarkastuksen, jonka on valvottava asuntojen terveydellisiä oloja, ryhdyttävä toimiin epäkohtain poistamiseksi sekä toimittava asumusolojen parantamiseksi.

Asuntotarkastukselle maaliskuun 2 päivänä 1915 vahvistetun johtosäännön mukaan käsittää tarkastus jokaisen asuinhuoneiston, missä sen saa laillisesti toimittaa. Tällä tarkoitetaan terveydenhoitosäännön 5 ja 8 §:n säännöksiä, jotka ovat tarkastuksen toimivallan oikeudellisena perustuksena. Tarkastus on toimitettava vähintään kerran vuodessa työväenasunnoissa sekä huoneissa, joita työnantajat ovat luovuttaneet apulaisilleen, työntekijöilleen ja oppilailleen makuupaikaksi. Asuntotarkastus toimii niinkään yhteiskun-

*) Erinäisten viranomaisten rakennusjärjestysehdotusta vastaan tekemiä muistutuksia tarkastamaan asetettu Kaupunginvaltuuston erikoisvaliokunta on huomauttanut, että edellä mainittu 118 §:n sanonta ei pidä yhtä maamme voimassa olevan yleisen terveydenhoitosäännön 8 §:n kanssa, sillä sen mukaan on terveydenhoitolautakunnalla valta julistaa huoneisto kelvottomaksi, ja on valiokunta ehdottanut pykälän muutettavaksi tämän mukaisesti. Tämän ehdotuksen onkin Kaupunginvaltuusto ottanut huomioon.

nallisena menestyslaitoksena, joka antamalla neuvoja ja ohjeita vuokraisännille ja vuokralaisille koettaa aikaansaada korjausta huomattuihin epäkohtiin.

Vaikka Terveydenhoitolautakunnalla edellä mainittujen säännösten johdosta on tilaisuus kussakin eri tapauksessa määrätä asuinhuoneen käyttämisehdot, kohta kun epäkohtia niissä on valitusten johdosta tai muuten toimituksessa tarkastuksessa todettu, on tällä toimivallalla käytännössä sangen vähän merkitystä, niin kauan kuin viranomaisilla ei ole ohjeenaan asuntoterveydellisiä oloja koskevia säännöksiä. Puheena olevassa Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen luvussa esitetyt määräykset tarkoittavat täyttää tämän aukon sekä täydentää edellä mainittuja rakennusjärjestyksen määräyksiä ja terveydenhoitosäännön 8 §:n epätäydellisiä säännöksiä sekä määritellä ne vähimmät vaatimukset, mitkä terveydelliseltä kannalta on katsottu olevan asetettava asuntotarkastuksen tueksi ja ohjeeksi asuntojen laatuun ja niiden käyttämiseen nähden. Puheena olevat määräykset on Komitea tarkastanut käyttämällä apunaan asiantuntijoita, professori O. Tarjannetta, Sosialilautakunnan jäsentä, kunnallisneuvos V. von Wrightia ja sen sihteeriä, lakitieteenkandidaatti E. Böökiä sekä v. t. asuntotarkastajaa, arkkitehti L. Mallanderia.

1 §. Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen sanonnan mukaan koskisi tämä pykälä ainoastaan niitä huoneistoja, jotka vuokramaksutta tai muun sopimuksen nojalla luovutetaan asunnoiksi, mutta ei omistajan itsensä käyttämiä huoneistoja. Kun viimeksi mainitun ryhmän erottamiseen ei ole olemassa pätevää syytä, varsinkin kun voimassa oleva terveydenhoitosääntö (8 §) ei tässä kohden tee minkäänlaista erotusta, on Komitea poistanut mainitun rajoituksen.

Ensimmäisessä kappaleessa on ruotsinkieliseen tekstiin sanan „inneboende“ sijaan pantu sanat „där boende“, syystä että *inneboende* käsitteellä tavallisessa kielenkäytössä lähinnä tarkoitetaan asukkeja, s. o. huoneiston haltijan luona asuvia henkilöjä.

Tämän pykälän a) momenttiin on Komitea pannut sitä sisällystä olevan lisäsäännöksen, että asuinhuoneiston ikkunain tulee olla niin laitetyt, että sitä tietä on tarpeellinen ilmanvaihto aikaansaataavissa. Useissa tšekäläisissä pienemmissä huoneistoissa ovat ikkunat v. t. asuntotarkastajan ilmoituksen mukaan osin laitetyt niin, ettei niitä ensinkään voi avata, ja osin ovat vuokralaiset ne naulanneet kiinni, mistä tietenkin johtuu, että asunto on terveydelliseltä kannalta epätyytyttävä. Tämän epäkohdan poistamiseksi riittänee määräys että kussakin asuinhuoneistossa tulee, paitsi venttiiliä, olla ainakin yksi ikkuna, jonka pitää voida avata kaiken vuotta. Määräys on laadittu niin, että avoinna täytyy voida pitää ei koko ikkunaa, vaan ehdollisesti jokin osa siitä, jommoisen järjestelyn varsinkin talvisaikaan, jolloin sisäikkunat ovat paikallaan, täytyy katsoa täysin riittävän tarkoitukseen.

Säännöstä että uunin tai kaasulla lämmitettävän rautauunin pitää olla

polttokaasujen poistoputken välittömässä yhteydessä ei saa tulkita niin, että keittiöliedelle sijoitettu kaasukeitin tarvitsisi erityistä kaasunpoistoputkea, vaan riittää lieteen kuuluva höyryputki tähän tarpeeseen.

Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen mukaan tulisi kylmiin portaisiin tai eteiseen vievässä käytävässä olla kahdet ovet ja välittömästi ulos johtavassa käytävässä määrätyn kokoinen kuisti, jota paitsi porraskäytävään tai eteiseen vievä ulko-ovi olisi varustettava itsetoimivalla ovensulkijalla. Nämä määräykset on Komitea poistanut tarpeettoman ankaroina ja yli maalin tähtäävinä, koska Terveydenhoitolautakunnalla tietenkin on valta vaatia tuollaisia laitteita, siinä tapauksessa että asunnot muutoin olisivat terveydelle vaarallisia.

Määräys että sementistä, asfaltista tai muusta sen tapaisesta aineesta olevan lattian tulee olla laskettu sopivalla aineella puolustaa terveydelliseltä kannalta paikkaansa ainoastaan kun on kysymys asuinhuoneista, mutta näyttää liian ankaralta esim. keittiöön, eteiseen y. m. s. sovellettuna.

Niiden terveydellisten epäkohtain poistamiseksi, joita v. t. asuntotarkastajan ilmoituksen mukaan on ilmaantunut työläisten asuntokasarmeissa, on tähän pykälään pantu lisämääräys, jonka mukaan pieniä huoneistoja sisältävissä taloissa ehdottomasti tulee olla kussakin kerroksessa yksi kaikkien sikäläisten huoneiden käytettävissä oleva vesijohto likakulppoineen.

3 §. Nämä määräykset tarkoittavat ehkäistä niitä terveydellisiä vaaroja, joita monessa tapauksessa johtuu n. s. asukkijärjestelmästä ja sen yhteydessä usein vallitsevasta tarttuvain tautien, etusijassa tuberkulosin, leviämistä edistävästä ahtaassa-asumisesta.

Kysymystä vähävaraisten ahtaassa-asumisen ehkäisemisestä on Sosialilautakunta Rahatoimikamarin toimenannosta laajasti selvittänyt, ja tämä selvitys liittyy Rahatoimikamarin syyskuun 28 päivänä 1915 antamaan, tämän mietinnön liitteenä seuraavaan lausuntoon. Vaikka Sosialilautakunnan kirjelmä on osotettu Rahatoimikamarille, on Komitea kuitenkin Kamarin kanssa neuvoteltuaan katsonut voivansa käydä välittömästi tutkimaan Lautakunnan ehdotusta, joka sopeutuu Komitean ohjelman puitteisiin. Edellä mainitussa lausunnossaan tekee Sosialilautakunta selkoa ahtaassa-asumisen vastustamista tarkoittavasta ulkomaisesta lainsäädännöstä sekä antaa tilastollisen selvityksen pääkaupungin epäedullisista asumusoloista. Sosialilautakunta lausuu käsityksensä, että tšekäläinen ahtaassa-asuminen, joka selvimminkin esiintyy tšekäläiselle työläisluokalle tyypillisissä yhdenhuoneen huoneistoissa ja jota lisäksi kärjistää asukkijärjestelmä, on niin laaja ja laadultaan pulmallinen, että säännöstelyä olisi tarpeen, ja on Lautakunta sitä varten ehdottanut määräyksiä asumustiheyden järjestämiseksi sekä asukkijärjestelmästä koituvain siveellisten vaarain torjumiseksi.

Edellä mainitut Sosialilautakunnan laatimat ja lähemmin perustelemat

määräykset ovat tarkoitettut Terveystarkastuslautakunnan ehdotuksen esillä olevan luvun 3 §:n sijaan sekä käsittävät seuraavat kaksi pykälää:

3 §.

Asuntotarkastuksen alaiseen asuinhuoneistoon älköön sijoitettako useampia henkilöä kuin että kutakin seitsemän vuotta täyttäneitä henkilöä kohti tulee vähintään neljän neliömetrin lattia-ala ja kymmenen kuutiometrin ilmatila ja kutakin seitsemää vuotta nuorempaa lasta kohti puolet siitä.

Jos huonetta käytetään sekä makuuhuoneena että keittiönä, kohoavat vastamainitut luvut, edellinen kahdella neliömetrillä ja jälkimäinen viidellä kuutiometrillä henkilöä kohti, ikään katsomatta.

Jos huoneiston tuullutus- ja valoisuusolot eivät ole täysin tyydyttävät, tai jos sieltä puuttuu eräitä mukavuuksia, niinkuin vaatekonttori, ruokakomero, tilaisuus pesutuvan ja kuivausullakon käyttämiseen, tai jos huoneistossa muilta kohdin ilmenee terveydellisiä puutteita, olkoon Terveystarkastuslautakunnalla valta asuntotarkastuksen esityksestä harkinnan mukaan korottaa edellisissä momenteissa mainittuja lukuja.

4 §.

Eri sukupuolta olevia ja eri perheisiin kuuluvia henkilöjä älköön pidettäväksi asunnossa samassa huoneessa älköönkä eri huoneissakaan, jotka ovat keskenään avonaisessa yhteydessä tai joista toinen on toisen läpikäytävänä. Yksinäinen nainen, jolla on neljätoista vuotta nuorempia poikia, olkoon kuitenkin esteetön yksinäishuoneeseen tai yksinäiskeittiöön vastaanottamaan naispuolisia asukkeja.

Kullakin asukilla tulee olla erityinen, makuuvaatteilla varustettu makuusijansa.

Huoneiston haltija, joka vastaanottaa asukkeja, on velvollinen tästä ilmoittamaan asuntotarkastukselle sitä varten vahvistetun kaavakkeen mukaan.

Omasta puolestaan pyytää Komitea tässä asiassa esittää seuraavia näkökohtia.

Asukkijärjestelmän käsite kuuluu lähinnä työläisluokan asuntokysymykseen, ja toimenpiteet tämän järjestelmän ehkäisemiseksi tarkoittavat etusijassa niiden terveydellisten ja yhteiskunnallisten vaarain poistamista, joita liika-asutus työväestön asumissa huoneistossa saa aikaan. Asukilla käsitetään henkilöä, jonka tuollaisen asuinhuoneiston haltija on ottanut luokseen asumaan pitemmäksi tai lyhemmäksi ajaksi ja siihen katsomatta, liittyykö asuminen korvausvelvollisuus vai ei. Asukeiksi ei tavallisesti lueta huoneistonhaltijan perheenjäseniä eikä hänen läheisiä omaisiaan.

Terveystarkastuslautakunnan ehdottamassa muodossa kohdistuu esillä oleva pykälä yksinomaan asukkijärjestelmään, jota vastoin Sosialilautakunta tarkoittaa säädellä asutustiheyttä asuinhuoneistoissa, siihen katsomatta onko perheessä asukkeja vai ei.

Komitea puolestaan on katsonut varovaisuuden vaativan rajoittamaan säännöksen soveltamisen huoneistoihin, joihin asukkeja otetaan, sekä siihen tähän verrattavaan tapaukseen, että huoneisto annetaan kahden tahi useamman, samaan perheeseen kuulumattoman henkilön yhteisesti asuttavaksi. Sitä

vastoin näyttää olevan luvusta erotettava ne tapaukset, jolloin on kysymys yhden ainoan perheen jäsenistä. Yhteiskunta on tosin tuollaisessa tapauksessa velvollinen puuttumaan asiaan, jos mainittavaa vaaraa on tarjona, mutta tässä näyttää olevan käytettävä vapaaehtoista menettelyä ja kunnan ehdollisesti käytävä osottamaan tarpeellinen keino asuntokysymyksen järjestämiseksi.

Sosiaalilautakunnan mielestä on ollut tarpeellista rajoittaa säännöksen soveltaminen huoneistoihin, jotka asuntotarkastukselle vahvistetun johtosäännön mukaan ovat säännöllisen tarkastuksen alaiset. Tämä määräys, jonka tarkoituksena Sosiaalilautakunta mainitsee olevan, että säännösteleväin määräysten soveltaminen olisi rajoitettava vähävaraisten, ruumiillista työtä tekeväin luokkain asuntoihin, on Komitean mielestä ollut poistettava, sitä suuremmalla syyllä kun samanlainen rajoitus syntyisi Komitean muutosehdotuksen mukaan, joka, niinkuin edellä huomautettiin, kohdistuu ainoastaan asukkaiden asumisiin huoneistoihin tahi niihin verrattaviin tapauksiin.

Ehdotusta erisuuruisen ilmatilan määräämisestä aikuisille ja lapsille ei Komitea myöskään ole hyväksynyt. Tuollainen ikäraja tosin tavataan tähän alaan kohdistuvassa ulkomaisessa lainsäädännössä, mutta ei näy perustuvan päteviin syihin. Kokemus on nimittäin osottanut, että pienet lapset tarvitsevat ainakin saman verran ilmatilaa kuin vanhemmatkin henkilöt.

Sosiaalilautakunnan ehdottamat alimmat suhdeluvut kutakin henkilöä tulevan tilan laskemiseksi kohdistuvat osin ilmakuutioon ja osin lattiapinnan alaan. Komitea ei pidä näitä kaksinaisia laskuperusteita täysin sopivina ja on puolestaan, samoin kuin Terveystieteiden lautakuntakin, katsonut tilan olevan määriteltävä yksinomaan ilmakuutioon mukaan.

Tässä noudatettavaan mittaankin nähden on Komitea, vaikka jonkin verran epäröityään, yhtynyt Terveystieteiden lautakunnan ehdotukseen, jonka mukaan vähin ilmamäärä olisi 15 m³ kutakin henkilöä kohti, Komitea myöntää, että tämä alin raja tuntuu verraten runsaalta (esim. Gööteporissa on raja määrätty 12 m³:ksi henkilöä kohti) ja että tässä on tarpeellista noudattaa suurta varovaisuutta Helsingissä vallitsevaan arveluttavaan asuntopuutteeseen nähden, mutta Komitea on kuitenkin, katsoen täällä vallitsevaan epäsuotuisaan ilmastoon, joka ei salli niin perinpohjaista tuulluutusta kuin suotava olisi, sekä siihenkin nähden että väestön tällä leveysasteella on pimeyden ja pakkasen johdosta pakko eräinä aikoina vuodesta oleskella suuri osa päivästä asunnoissa, kuitenkin katsonut olevan korottaminen vaatimusta ilmatilaan nähden, jotta voitaisiin käydä tehokkaasti poistamaan asukkijärjestelmän tuottamia haittoja. Verrattuna työhuoneiden vahvistettuun ilmakuutioon, jonka huhtikuun 4 päivänä 1914 ammattivaaralta suojelemisesta annetun uuden asetuksen mukaan tulee olla vähintään 10 kuutiometriä kutakin huoneessa toimivaa työntekijää kohti, ei Komitean ehdottamaa mitta käy pitäminen

kohtuuttoman suurena, koska asuinhuoneille on asetettava tuntuvasti ankarat vaatimukset kuin työhuoneistolle, joissa täytyy olla asianomaisten tarkastusviranomaisien alinomaan tarkastamat tyydyttävät ilmanvaihtolaitteet.

Edellä esitettyjen näkökohtain mukaisesti on Komitea laatinut ehdottamansa 3 §:n.

Mitä sitten tulee Sosialilautakunnan 4 pykäläksi ehdottamaan määräykseen, on Komitea ollut sitä mieltä, että tämän määräyksen, jonka tarkoituksen — järjestyksen ja siveellisuuden edistämisen — Komitea hyväksyy, oikea paikka ei ole terveydenhoito- vaan poliisijärjestyksessä, ja on Komitea seuraavassa palaava tähän kysymykseen asianaan olevan poliisijärjestyksen uudistuksen yhteydessä.

6 §:än on Komitea pannut säännöksen että yhteisessä porraskäytävässä ei saa mattoja eikä vaatteita piiskata, tomuuttaa, tuulettaa eikä kuivata. Terveydelliseltä kannalta olisi suotavaa, että kiellettäisiin huonekalujakin piiskaamasta porraskäytävässä, mutta kieltä olisi Komitean mielestä vaikea käytännössä pitää voimassa, kun useissa taloissa ei ole kyllin tilavia ulkoparvekkeita tähän tarkoitukseen käytettävänä.

XI Luku.

Kulkutaudit.

Tähän lukuun kootut määräykset ovat pääasiassa otetut 1908 vuoden hallituksen-komitean laatimasta uuden terveydenhoitosäännön ehdotuksesta, joka ei vielä ole aiheuttanut lainsäädäntötoimenpidettä.

Terveydenhoitolautakunta on ehdotukseensa kulkutauteja koskevien määräysten yhteyteen pannut määräyksiä tuberkulosista, mutta Komitea on muodollisista syistä erottanut viimeksi mainitun ryhmän erilliseksi luvuksi.

Tarttuvista sukupuolitaudeista on niinkuin tunnettu voimassa erikoiset määräykset.

1 §. Niihin tarttuviin tauteihin, joihin nähden ilmoitusvelvollisuus olisi saatettava käytäntöön, on Komitea myös lukenut ruton ja kuristustaudin.

Tuhkarokkoon ja hinkuyskään nähden on Komitea ollut sitä mieltä, että näiden tautien, vaikka ovatkin tarttuvaa laatua, ei kuitenkaan tulisi vaatia yhtä ankaroita määräyksiä kuin muista 1 §:ssä luetelluista vaarallisemmista kulkutaudeista on säädetty. Komitea on tämän mukaisesti erottanut 4 §:ssä säädetyn eristysvelvollisuuden alaisuudesta tuhkarokkoon ja hinkuyskään sairastuneet henkilöt. Samaten ei ole pidetty välttämättömänä ulottaa tuhkarokkoon ja hinkuyskään 5 §:n määräyksiä, mikäli niissä kielle-

tään sivullisia käymästä huoneistossa, jossa tarttuvaa tautia on ilmaantunut, sekä tuollaisissa huoneistoissa asuvia henkilöjä seurustelemasta sivullisten kanssa tai käymästä julkisissa huoneistoissa tai väenkokouksissa. Sama poikkeus vastamainittuihin tauteihin nähden on niinkään säädetty mikäli koskee myymälähuoneiston yhteydessä olevaa asuntoa (8 §).

Komitea on pannut ehdotukseensa sitä sisällystä olevan määräyksen, että jonkin pykälässä mainitun taudin aiheuttama kuolemantapauskin on Terveydenhoitolautakunnalle ilmoitettava.

Puheena olevan ilmoituksen muotoon nähden valtuutettaneen Terveydenhoitolautakunta antamaan lähempiä ohjeita.

4 §. Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksessa on sitä sisällystä oleva säännös, että kulkutautia sairastava henkilö, joka Lautakunnan määräyksen johdosta otetaan sairaalaan, on siellä hoidettava kunnan kustannuksella. Kun kysymys kulkutautisairaiden suoritettavista sairaalamaksuista tai niistä vapauttamisesta on periaatteellisesti ratkaistu joulukuun 14 päivänä 1915 vahvistetussa kaupungin sairaalain sairasmaksutaksassa, näyttää puheena olevan määräyksen käyvän tarpeettomana poistaminen terveydenhoitojärjestyksestä.

5 §. Komitea on yhdistänyt Terveydenhoitolautakunnan 5 ja 6 §:n.

6 §:ssä on rutto ja kuristustauti sekä lapsihalvaus lisätty siinä lueteltujen tautien joukkoon.

9 §. Elintarpeisiin, joita tämän pykälän mukaan saisi kieltää myymästä, kuuluvat hedelmätkin, jotka varsin laajassa mitassa voivat olla tartunnan kuljettajia.

11 §. Tähän pykälään on pantu säännös, että ihmisiä ei saa kokoontua huoneistossa, jossa tarttuvaa tautia on ilmaantunut, ennenkuin puhdistus ja desinfiointi on toimitettu.

12 §. Kun terveydenhoitojärjestyksen alueellinen soveltuvaisuus ei ulotu kaupungin alueen ulkopuolelle, on tämän pykälän jälkimäisessä kappaleessa oleva säännös katsottu olevan nimenomaan rajoitettava paikallisliikenteeseen.

13 §. Tämän luvun 10 §:n mukaan olisi jonkin tässä luvussa luetellun tarttuvan taudin aiheuttama desinfiointi toimitettava Terveydenhoitolautakunnan toimesta. Tästä näyttää johtuvan, että kaupungin on suoritettava tuollaisen desinfiointin kustannus. Todellisuudessa ei tämä periaate olekaan uusi, vaan on sitä jo useat vuodet täällä noudatettu, ja Komitealla on sitä vähemmän muistuttamista tätä vastaan, kun useimmissa huoneistoissa, joissa desinfiointi toimitetaan, asuu yhteiskunnan vähävaraisia jäseniä. Ylen rasittavia menoja ei tämä velvollisuus kaupungille tuota, niinkuin näkyy siitä, että kotien desinfiointikuluja varten on tämän vuoden menosäännössä 18,000 markkaa ja kaupungin desinfiointimajalaa varten 6,000 markkaa.

Terveydenhoitolautakunta on ehdotukseensa niinkään pannut määräyksen kustannusten suorittamisesta, siinä tapauksessa että esine on desinfioidessa hävitetty tai vahingoittunut. Kun desinfioimisen tarkoituksena on kunnan omaisten jäsenten suojeleminen, näyttää korvaus tässäkin tapauksessa olevan suoritettava kunnan varoista.

Lisäksi on tässä pykälässä erinäisiä säännöksiä, joiden tarkoituksena on saattaa korvauskysymyksen nopea järjestäminen mahdolliseksi.

XII Luku.

Keuhkotauti.

Tuntuvimpia aukkoja terveydenhoitolainsäädännössämme on keuhkotaudin vastustamista tarkoittavain erikoissäännösten puute. Hallituksen asettaman komitean vuonna 1900 sitä varten laatima ehdotus ei ole aiheuttanut lainsäädäntötoimenpidettä. Eduskunnan vuonna 1907 tekemän, m. m. tuberkulosilainsäädäntöä tarkoittavan anomuksen johdosta laati Lääkintöhallitus asiasta lakiehdotuksen, joka vuonna 1908 lähetettiin Senaattiin. Tätä ehdotusta pidettiin ammattimiespiireissä eräiltä kohdin liian jyrkkänä, minkätähden se vuonna 1910 pidetyssä Suomen ensimmäisessä yleisessä tuberkulosikokouksessa laadittiin ja muodosteltiin uudestaan.

Terveydenhoitolautakunnan ehdotus (X luku, 15—18 §) pitää pääasiassa yhtä yleisessä tuberkulosikokouksessa hyväksytyjen määräysten kanssa. Nämä säännökset on aiottu väliaikaisiksi ohjeiksi, siksi kunnes täydellinen asetus toimenpiteistä tuberkulosin vastustamiseksi on saatu aikaan.

Komitea, joka tehtävänsä täyttäessään on tutustunut syyskuun 4 päivänä 1914 annettuun Ruotsin uuteen tuberkulosilakiin, on pääasiassa voinut yhtyä Terveydenhoitolautakunnan ehdotukseen tältä kohden. Puutteena tässä ehdotuksessa täytyy kuitenkin pitää, että Terveydenhoitolautakunta ei ole ehdottanut pakollista ilmoitusvelvollisuutta keuhkotaudin aikaansaamassa kuolemantapauksessa. Komitea on tältä kohden täydentänyt puheena olevia määräyksiä. Epätietoisuuden välttämiseksi, mikäli koskee luvussa esitettyjen säännösten soveltuvaisuutta kurkkutuberkulosiin, on nimenomaista määräystä asiasta pidetty tarpeellisena.

Desinfioimiskustannuksiin ja desinfioimisessa vahingoittuneen esineen korvaukseen nähden olisivat voimassa samat periaatteet, mitkä edellisessä luvussa on mainittu.

XIII Luku.

Erinäisiä määräyksiä.

Tämä luku vastaa Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen XI lukua.

Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen 2 § on poistettu, koska vastaavat määräykset ovat 1879 vuoden terveydenhoitosäännössä.

2 §. Komitea on kehittänyt puheena olevia Terveydenhoitolautakunnan ehdottamia säännöksiä.

4 §. Mukavuuslaitokset, joita maksutta annetaan yleisön käytettäväksi, näyttävät olevan saatettavat Terveydenhoitolautakunnan erikoisen silmälläpidon alaisiksi, jotta puhtauden ja siisteyden vaatimukset tulisivat huomioon otetuiksi.

5 ja 6 §. Uuden rakennusjärjestyksen mukaan tulevat navetat ja sikalat kiellettäviksi kaupunginasemakaavan alueella. Nautaeläimiä saisi tämän luvun 6 §:n mukaan pitää ainoastaan kaupunginasemakaavan alueen rajan ulkopuolella ja sikoja ainoastaan säännöllisesti rakennetun kaupunginalueen rajan ulkopuolella. Sitä vastoin saisi tallin laittaa ja hevosta pitää kaupunginasemakaavaan otetulla tontilla.

Tähän nähden on 5 § laadittu niin että, jos kaupunkiin yhdistetyllä alueella olevalla maalla pidetään hevosia, nautaeläimiä tai sikoja, on maan haltijan siitä tehtävä ilmoitus Terveydenhoitolautakunnalle, ja samanlainen velvollisuus on sellaisen kaupunkitontin omistajalla, missä hevosta pidetään.

XIV Luku.

Rangaistusmääräyksiä.

Terveydenhoitolautakunnan XII luvun 1 §:n 2 momentissa olevan määräyksen kelpaamattomien elintarpeiden takavarikoimisesta sekä niiden julistamisesta menetetyiksi on katsottu käyvän poistaminen, koska samaa sisällystä oleva määräys jo on voimassa olevan terveydenhoitosäännön 36 §:ssä.

Mitä terveydenhoitojärjestyksen voimaanastumisaikaan tulee, on Komitea ollut sitä mieltä, että tulisi vahvistamisesta lähtien kulua jokin siirtymisaika, esimerkiksi vuosi, ennenkuin terveydenhoitojärjestys väestön oloihin syvältä käyvine ja osittain tuntuvasti kovennettuine määräyksineen astuu voimaan. Tänä väliaikana on yleisöllä tilaisuus sovittautua uusien vaatimusten mukaan ja terveydenhoitoviranomaiset voivat ryhtyä heidän puoleltaan tarpeellisiin valmistelutoimiin. Tarttuvia tauteja ja keuhkotautia koskevien määräysten tulisi kuitenkin heti vahvistamisen jälkeen astua voimaan.

II. Ehdotus eräiden Helsingin kaupungin voimassa olevan poliisijärjestyksen pykäläin muuttamiseksi toisin kuuluviksi.

Niinkuin Terveydenhoitolautakunta on esityksessään (*Pain. asiakirj. N:o 17 vuodelta 1915*) huomauttanut, käyvät voimassa oleva, lokakuun 30 päivänä 1908 annettu poliisijärjestys ja esillä oleva terveydenhoitojärjestyksen ehdotus useilta kohdin toisiinsa ja täydentävät toisiaan, niin että niiden kumpaisenkin sovelluttamisalain välistä rajaa usein on vaikea määrätä. Kaikkien kaupunkia koskevain paikkakunnallisten terveydenhoitomääräysten kodifioimisen johdosta käy kuitenkin aineen jakaminen terveydenhoito- ja poliisijärjestyksen kesken välttämättömäksi, ja on se toimitettava siten, että nimenomaiset järjestysohjeet jäävät poliisijärjestykseen, jota vastoin terveydenhoitoa koskevat määräykset siitä siirretään terveydenhoitojärjestykseen. Tätä johtavaa periaatetta on Komitea ehdotuksensa laadinnassa tarkoin noudattanut.

Lopullista ehdotusta poliisijärjestyksen uudistamiseksi ei Terveydenhoitolautakunta kuitenkaan laatinut, vaan esitti, että Kaupunginvaltuusto tässä kohden jättäisi aloitteen Maistraatille.

Kunnallishallinnossamme on viime aikoihin asti noudatettu sitä menettelyä, että Maistraatti ja Kuvernööri yksissä neuvoin ovat vahvistaneet järjestysohjeet yleensä Kaupunginvaltuuston mieltä kuultuaan. Tämä käytäntö perustuu asiasta aikaisemmin annettuihin säännöksiin, mutta ei näy pitävän yhtä voimassa olevain kunnallisasetusten määräysten kanssa.

Kunnallisen itsehallinnon periaatteiden mukaan, semmoisina kuin ne on vahvistettu kunnallishallituksesta kaupungissa vuonna 1873 annetussa voimassa olevassa asetuksessa, on nimittäin kaupunkikunnalla oikeus hoitaa yhteisiä järjestysasioitansa, sikäli kuin nämä eivät ole julkisen virkakunnan käsiteltäviä (1 §); ja oikeuttaa laki kunnan sitä varten paikallisina kunnallsäännöksinä tarpeen mukaan sovellettaviksi antamaan yleisiä määräyksiä *siveyden, terveyshoidon* sekä *järjestyksen ja turvallisuuden* edistämiseksi kunnassa. Kaupunginvaltuuston päätös tuolloisesta asiasta on kuitenkin voimaan tullakseen Maistraatin toimesta lähetettävä Kuvernöörin vahvistettavaksi (76 ja 77 § verrattuna 74 §:n ensimmäiseen kappaleeseen.)

Kunnallisten järjestysohjeiden alaan kuuluvat siis nekin määräykset, joiden paikka on kaupungin poliisijärjestyksessä. Ehdotus näiden muuttamiseksi lienee tämän mukaisesti vastedes Kaupunginvaltuuston laadittava sekä sittemmin asianmukaisessa järjestyksessä Maistraatin välityksellä alistettava Kuvernöörin vahvistettavaksi. Ainoastaan poikkeustapauksissa erityisen säännöksen johdosta on Maistraatin asia Kaupunginvaltuuston lausunnon hankittuaan vahvistaa järjestysohjeita, esimerkiksi elinkeinolain 19 §:n mukaan

keskuusliikettä palvelevain ammattien säännöstelemiseksi, ja voi tässä tapauksessa Kuvernööri toimia Maistraatin puheenjohtajana ¹⁾).

Tämän johdosta on Komiteakin katsonut olevan tässä yhteydessä laatiminen ja Kaupunginvaltuustolle esittäminen ehdotuksen niiksi poliisijärjestyksen muutoksiksi, joita kaupungin uuden terveydenhoitojärjestyksen antaminen vaatii. Komitea on tätä tehtävää suorittaessaan ottanut huomioon yksinomaan ne poliisijärjestyksen osat, joilla on yhteyttä esillä olevan asian kanssa, mutta sivuuttanut kaikki muut poliisijärjestyksessä olevain järjestysohjeiden ryhmät.

Tämän oheisessa ehdotuksessa esitetty poliisijärjestyksen uudistus on siten enimmältä osalta muodollista laatua eikä kaivanne lähempää perustelua. Ainoastaan seuraavat valaisevat näkökohdat esitettäköön tässä yhteydessä.

Poliisijärjestyksen I lukua, jossa puhutaan kaupungin asukkaita ja matkustajia koskevista ilmoituksista, ei uudistus ole koskenut. II luvun 36 §:än (muutettu ^{4/4} 1916) on pantu viittaus terveydenhoitojärjestykseen mikäli lihankuljetukseen käytettäviä ajoneuvoja koskee. 42 §:än (muutettu ^{26/8} 1913) on pantu määräys, että koiraa ei saa päästää elintarvemyymälään,

III ja IV luku, joissa puhutaan julkisista näytännöistä ja erinäisistä töistä, jäävät Komitean työohjelman ulkopuolelle.

V lukua puhtaanapidosta on tuntuvasti lyhennetty, syystä että eräät säännökset on siirretty terveydenhoitojärjestykseen.

93 §:n on katsottu haitatta käyvän poistaminen, koska kysymystä kulkutautien vastustamisesta on tyhjentävästi säännöstelty terveydenhoitojärjestyksessä.

94 ja 95 § on poistettu, koska näiden määräysten sijaan tulee terveydenhoitojärjestyksen 11 §.

VI luvussa, jossa on määräyksiä tulenvaaran varalta sekä savun aikaansaaman haitan torjumiseksi, on ainoastaan 101 §:ssä oleva viittaus muutettu.

Mitä VII lukuun tulee, on 105 §:n ensimmäinen kappale, jossa puhutaan asunnon laadusta (ks. edellä siv. 20), poistettu ja sijaan pantu uusi pykälä, joka on laadittu Sosialilautakunnan edellä mainitun esityksen mukaisesti, vaikka jonkin verran muuttamalla sanontaa. Komitean ehdottama sanonta poikkeaa Sosialilautakunnan ehdottamasta siinä, että Komitea on koettanut lähemmin määritellä niiden huoneistojen laadun, joissa asukkijärjestelmä kiellettäisiin, että Komitea on Sosialilautakunnan ehdotuksen ensimmäisessä kappaleessa olevan, hiukan epäonnistuneesti muodostellun poikkeussäännöksen sijaan pannut asuntotarkastajalle yleisen valtuutuksen huojennuksen suomiseen, sekä että pykälässä on nimenomaan sanottu, kuka on velvollinen antamaan asukeille kullekin eri makuusijansa. Komitean sanonnasta käy niinikään

¹⁾ Vrt. Ståhlberg, Suomen Hallinto-oikeus II, siv. 102—105.

selville, että säännöstely koskee niin sitä tapausta, että asukkeja vastaanotetaan, kuin sitäkin, että huoneisto luovutetaan kahdelle tai useammalle eri sukupuolta olevalle ja eri perheisiin kuuluvalla henkilölle.

105 §:n jälkimäinen kappale, jossa puhutaan työpajoista ja työhuoneista, on poistettu, koska tätä alaa nyttemmin säännöstelee uusi ammattilainsäädäntö.

VIII luvussa on määräyksiä toreilla ja kaduilla harjoitettavasta kaupasta ja muusta elinkeinosta.

107 §:n ensimmäisen kappaleen sijaan on pantu kaksi eri määräystä, toinen sitä sisällystä että torikauppaa saa harjoittaa ainoastaan järjestetyllä paikalla ja toinen että tavarain kaupittelu kaupungin kaduilla on kielletty, paitsi jos sitä toimitetaan asianmukaisella luvalla ja silloin annettujen määräysten mukaisesti. Viimeksi mainittu säännös, joka käy yhteen terveydenhoitojärjestyksen ehdotuksen II luvun 7 §:n viimeisen kappaleen kanssa, tarkoittaa sitä melko laajaa kauppaliikettä, jota harjoitetaan kaupungin kaduilla ja paikoilla olevista kojuista, vaunuista ja pöydiltä ja jota ei ole katsottu käyvän kokonaan kieltäminen.

Kysymys mainitun kauppatoiminnan järjestämisestä on melko huomattava osa Rahatoimikamarin hallintoalaa, eikä sitä ole katsottava ainoastaan terveydelliseltä kannalta, vaikka myönnettävä onkin, että tämän kaupan valvonta on saatettava mahdollisimman tehokkaaksi väärinkäytösten välttämiseksi. Kaupungilla on mainitusta kauppatoiminnasta tuloja nykyään noin 40,000 markkaa ja osa puheena olevaa kauppaa ja ruuantarjoilua täyttää todellista tarvetta, varsinkin paikoilla, missä työläisiä kokoontuu tai rakennustoimintaa harjoitetaan. Oikeuksia asettaa kiintonaisia kojuja ruuan, kahvin, tupakan ja makeisten sekä virvokejuomain tarjoilua varten myöntää Rahatoimikamari enintään 75 Kaupunginvaltuuston tätä liikettä varten tammikuun 14 päivänä 1908 vahvistamain määräysten nojalla (ks. kunnan asetuskokoelma, siv. 679). Vuosimaksu on 25 markkaa kultakin kojulta. Yleensä oikeutetaan tuollaisia kojuja pitämään ainoastaan Kalliossa ja XIV kaupunginosassa sekä pohjoisemmissä osissa kaupunkia ynnä satamissa ja rakennuspaikkain vierellä. Hedelmävaunulupia annetaan enintään 20, tavallisesti venäläisille (vakinaiset paikat) huutokaupalla, minkä ohessa eräitä vaunupaikkoja on jäätelönmyyjäin ja kaupungin virvokejuomatehtaiden käytettävänä, jotka viimeksi mainitut ovat oikeutetut sijoittamaan kukin enintään kaksi vaunua Rahatoimikamarin osottamiin paikkoihin, sekä lisäksi 10 kiintonaista kioskia. Eri paikkoihin sijoitetut ilmoituspatsaat vedenmyyntineen ovat saaneet oikeutensa määräämättömäksi ajaksi ja tulevat poistettaviksi. Paitsi näitä annetaan tilapäisiä oikeuksia myydä hedelmiä, leivoksia, virvokejuomia y. m. sunnuntaisin puistoissa.

110 §:ssä Maistraatille suotu yleinen valta määrätä mitä tavaroita toreilla saa pitää kaupan tulisi terveydenhoitojärjestyksen ehdotuksen II luvun 7 §:ssä olevan kiellon johdosta rajoitetuksi.

113 §:ä (muutettu $\frac{4}{4}$ 1916) on Komitea selventänyt. 116 ja 117 §:ssä on ainoastaan viittauksia muutettu.

XI luku ruokatavarakaupasta on kokonaan poistettu poliisijärjestyksestä.

Teurastusta koskevaan lukuun on pantu 120 §:ssä oleva määräys että elävää kalaa ei saa ripustaa koukkuun.

XI (X) luvusta, jossa puhutaan ravintoloista ja matkustajakodeista, on eräät terveydenhoitojärjestyksen alaan kuuluvat määräykset poistettu. 138 ja 144 §:än tehdyt muutokset koskevat viittauksia. Samaten seuraavan luvun 147 §:än tehty muutos. Saunoja koskevasta luvusta on 148 § terveydellisiä määräyksiä sisältävänä poistettu. *Yleisiä säännöksiä* nimiseen lukuun tehdyt muutokset ovat ainoastaan muodollista laatua.

Edellä esitetyn johdosta esittää Komitea, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

hyväksyä tämän oheiset ehdotukset a) Helsingin kaupungin terveydenhoitojärjestykseksi sekä b) kaupungin voimassa olevan poliisijärjestyksen eräiden pykäläin muuttamiseksi;

kunnallishallituksesta kaupungissa voimassa olevan asetuksen 76 §:n johdosta ja terveydenhoidosta Suomenmaassa joulukuun 22 päivänä 1879 annetun Armollisen asetuksen 25 §:n mukaisesti alistaa päätökset läänin Kuvernöörin vahvistettaviksi.

Helsingissä, marraskuun 8 päivänä 1916.

Artur Tollet.

O. v. Hellens.
August Lundqvist.
Julian Serlachius.

Akseli Koskimies.
E. Nevanlinna.

John Uggla.

Ehdotus:

Helsingin kaupungin terveydenhoitojärjestys.

I Luku.

Puhtaanapito.

1 §.

Talon omistajan on pidettävä katuosansa jalkakäytävineen liasta ja jätteistä puhtaana. Poutasäällä on ne ennen lakaisemisen alottamista kunnollisesti kostutettava vedellä. Kuinka usein ja mihin vuorokaudenaikaan lakaiseminen on toimitettava, määrää maistraatti terveydenhoitolautakunnan esityksestä.

Jos taloon on asetettu isännöitsijä, tai jos puhtaanapito erityisen välipuheen mukaan on muun kuin talon omistajan velvollisuutena, vastatkoon edellisessä tapauksessa isännöitsijä ja jälkimäisessä tapauksessa puhtaanapitovelvollinen ensi kädessä vastamainitun velvollisuuden täyttämistä.

Jos katua annetun määräyksen mukaan käytetään pika- tai kuorma-ajurien tai automobiilien vartouspaikkana, on vartouspaikan puhtaanapito kaupungin asia.

2 §.

Talonomistaja on velvollinen pitämään pihamaansa siihen kuuluvine palokatuineen, solineen, valopihoineen, porttikäytävineen ja valokaivoineen puhtaana liasta ja jätteistä sekä katsomaan, että porraskäytävät, kellarit ja kellarikäytävät ynnä ullakot ja ulkokuoneet pidetään siistissä ja terveydelliseltä kannalta tyydyttävässä kunnossa.

Kun terveydenhoitolautakunta pitää desinfiointia tarpeellisena, on talonomistajan se käskystä toimitettava.

Talonomistajan on myös niin toimittava, että talo mikäli mahdollista pysyy puhtaana rotista.

Mitä 1 §:n toisessa kappaleessa sanotaan sovellettakoon tähänkin.

3 §.

Pihamaa, missä mainittavampaa määrää hevosia tavallisesti seisotetaan, on oleva laskettu asfaltilla tai muulla vettä läpäisemättömällä aineella ja, kun vuodenaika sallii, päivittäin huuhdeltava vedellä.

4 §.

Talonomistaja on velvollinen katsomaan, että tonttiin kuuluvat laskujohdot ovat asianmukaisessa kunnossa.

5 §.

Mukavuuslaitoksessa (makissa), joka ei ole laitettu vesiklosetiksi, tulee olla tiiviit ja helposti siirrettävät, tarkoituksenmukaisesti asetetut astiat tai säiliöt sekä kiinteiden että nestemäisten ulostusten kokoomiseksi; kuitenkin saatakoon virtsa, missä voi käydä päinsä, makki-istuimen alaisesta kulpostista lähtevistä tiivistä putkista johtaa välittömästi laskukanavaan.

Huoneita, joihin vastamainittuja makkiastioita tai säiliöitä on asetettu, älköön muuhun tarkoitukseen käytettävä.

6 §.

Käymälässä (pissoirissa) tulee olla laskujohtoon päättyvä johto sekä asfaltista tai muusta vettä läpäisemättömästä aineesta oleva lattia. Niinikään tulee käymälän seinäin vähintään yhden ja neljännesmetrin korkeudelta olla sen laatuudesta aineesta tai sillä päällystetyt.

7 §.

Mukavuuslaitokset ja käymälät on pidettävä puhtaina. Niinikään on sopivalla tavalla pidettävä huolta ilmanvaihdesta, niin että pahaa hajua ei pääse niissä syntymään.

8 §.

Perkkeiden, rikkojen ja muiden jätteiden kokoomiseksi pitää kussakin talossa olla kaksi eri, maanpinnan yläpuolella sijaitsevaa, erillistä ja kannellista säiliötä, toinen perkkeitä eli keittiö- ja muita pian mätäneviä tähteitä ja toinen rikkoja ja roskia, niinkuin paperia, läkkitölkkiä, lasia, posliinia, kelvottomiksi käyneitä talouskaluja ja vaatteita y. m. varten.

Perkesäiliönä käytettävään ainoastaan tiivistä, helposti siirrettävää metallilevyastiaa asetettuna vettä läpäisemättömälle alustalle. Tarpeen vaatiessa tulee perkesäiliöitä olla useampia.

Kiinteää eläimenlantaa, joka on koottu tallista tai pihalta, missä hevosia tai elukoita tavallisesti seisotetaan, älköön kuitenkaan pantako kumpaiseenkaan vastamainituista säiliöistä, vaan ainoastaan lantakammioon tai erikoisesti tätä tarkoitusta varten asetettuun erilliseen laatikkoon, jonka tulee olla vedenpitävä, kannellinen sekä asetettu vedenpitävälle alustalle niin korkealle siitä, että helposti pääsee puhdistamaan laatikon alaista paikkaa. Sekä lantakammion että lantalaatikon tulee olla varustettu niin korkealla, tarkoituksenmukaisesti laitettulla

tuulluutusputkella, että se ulottuu vähintään metrin yläpuolelle lähinnä sijaitsevan asuinrakennuksen katonrajaa.

Katurikatj on koottava lantakammioon tai lantalaatikkoon, jos semmoinen on, mutta muussa tapauksessa rikkasäiliöön.

Edellä olevain määräysten mukaiset säiliöt ja laatikot on sijoitettava semmoiseen paikkaan tontilla, ettei terveydellisiä haittoja synny.

9 §.

Tallista tuleva nestemäinen lika on, jos sopivasti voi käydä päinsä, johdettava laskukanavaan tai myös koottava turvepehkuu tai muuta yhtä sopivaa ainetta käyttämällä. Jälkimmäisessä tapauksessa on se säilytettävä yhdessä kiinteän lian kanssa.

10 §.

Laskujohdon, likakaivon, mukavuuslaitoksen, vesiklosetin, tallin ja lantakammion samoin kuin, jos laskujohtoa puuttuu, hylkyvesi- ja virtsasäiliön rakentamisesta ja laittamisesta olkoon voimassa mitä kaupungin rakennusjärjestyksessä tästä säädetään.

11 §.

Rikkoja, roskia, perkkeitä, käytettyä vettä, virtsaa, lantaa tai muuta likaa älköön viskattako, kaadettako eikä johdettako muuanne kuin niihin paikkoihin, mitkä tämän luvun määräysten mukaan ovat sitä varten tarkoitettut.

Likaa ja muita jätteitä saa kaupungissa tai sen maalla panna varastoon ainoastaan sitä varten osotettuihin paikkoihin. Eläimenlantaa saa kuitenkin käyttää puutarhain ja yleisten puistojen lannoitusaineena kaupungissa, jos se heti mullataan tai ainoastaan lyhyeksi ajaksi pannaan varastoon sillä tavoin, ettei siitä lähtevä haju vaivaa lähellä asuvia.

Kaupungin omistamalle, viljeltäväksi luovutetulle alueelle saatakoon sen lannoittamiseksi tarvittavia jätteitä ja lantaa panna varastoon ainoastaan sillä tavoin, ettei terveydellisiä haittoja synny eikä varastosta lähtevä haju vaivaa lähellä asuvia.

12 §.

Mukavuuslaitoksesta sekä 8 §:ssä mainituista kokoomispaikoista on lika ja jätteet kuljetettava pois tarpeen mukaan ja vähintään kerran viikossa. Makkiastian tyhjentäminen noutopaikalla olkoon kielletty.

Likakaivo samoin kuin 10 §:ssä mainittu säiliökin on täydellisesti puhdistettava vähintään kahdesti kuukaudessa. Siivilään kerääntyneet kiinteät jätteet on poistettava niin usein kuin siisteys vaatii ja vähintään kerran päivässä.

Perkkeiden ja lian kuljettamiseen kaupungissa saa käyttää ainoastaan tiivistä ajoneuvoa tai tiivistä astiaa, joissa kumpaisessakin on tarkasti sulkeutuva kansi.

Aluksen, jota käytetään lian kuljettamiseen, tulee olla kansitettu tai tarkasti sulkeutuvalla kannella peitetty.

13 §.

Kauppatorit ja muut yleiset paikat, missä kauppaa käydään jonakin aikana päivästä, on kaupungin toimesta kohta kaupan lakattua puhdistettava.

14 §.

Mitä edellä on säädetty tontin omistajasta koskee soveltuvilta kohdin vuokratontin haltijaa niissä osissa kaupungin maata, jotka jaoitettuina on luovutettu rakennettaviksi. Kuitenkin saakoon terveydenhoitolautakunta suoda semmoisia huojennuksia kuin olojen harkitaan vaativan.

1 §:ssä oleva säännös yksityisen katuosan puhtaanapidosta olkoon myös noudatettavana kaupungin asiana olevassa katujen, yleisten paikkain, viertoteiden ja teiden puhtaanapidossa.

II Luku.

Elintarvekauppa.

Yhteisiä määräyksiä.

1 §.

Elintarpeiden, joita pidetään kaupan, tulee olla puhtaita ja vierailta aineilla sekottamattomia; ne eivät myöskään saa olla terveydelle vaarallisia aineita käyttämällä säilytettyjä, pilaantuneita eikä muutoin ihmisravinnoksi kelvottomia tai terveydelle vahingollisia.

2 §.

Elintarpeiden myynnissä, säilytyksessä ja kuljetuksessa on puhtautta tarkoin noudatettava.

Sitä varten on sekä itse myyntihuone ynnä mitä siihen kuuluu, niinkuin eteiset, portaat ja porraskäytävät, että myös varastohuoneet, tavarasuojat ja kellarit, samoin kuin ajoneuvot ja muut kuljetuksessa käytettävät kalut pidettävä puhtaina ja siisteinä. Myytäessä taivasalla olevalta paikalta, kojusta tai aluksesta olkoon sama noudatettavana sellaiseen myyntipaikkaan ja sen välittömään lähistöön nähden. Niinkään on hyllyt, laatikot, myyntipöydät, astiat, mitat sekä punnitus- ja muut myynnissä, säilytyksessä tai kuljetuksessa käytettävät kalut pidettävä puhtaina.

Sellaisessa kaupassa syntyvät jätteet on koottava erityiseen säiliöön, joka on tarpeen mukaan ja vähintään kerran päivässä tyhjennettävä.

3 §.

Myytäväksi aiottuja elintarpeita ei saa säilyttää välittömästi maassa eikä lattialla, vaan astiassa tai laatikossa tai muutoin sillä tavoin, ettei tavara eikä maa tai lattia likaannu. Sen ohessa on elintarpeet sopivalla tavalla suojeltava kärpästen likaamiselta.

4 §.

Jos ostajain sallitaan koettaa tavaraa, niinkuin maitoa, voita, kalanmätiä ja semmoista, on koetus tehtävä astialla, lusikalla tai muulla kalulla. Sitä varten olevaa kalua ei saa käyttää tavaraa varastosta otettaessa eikä siihen pantaessa, ja on se käyttämisen jälkeen joka kerta huolellisesti puhdistettava. Mitä koetuksen jälkeen kaluun on jäänyt, älköön sekoitettako kaupan pidettävään tavaraan.

5 §.

Elintarpeiden kääreeksi on käytettävä puhdasta pussia tai puhdasta käärepaperia. Missä määrin hylkypaperia saa tähän tarkoitukseen käyttää, on terveydenhoitolautakunnan asia määrätä.

6 §.

Elintarpeiden myynnissä toimivan henkilön tulee noudattaa puhtautta sekä työtä suorittaessaan olla puettuna puhtaaseen, vaaleaan ja pestävään, hihalliseen esiliinaan.

7 §.

Kielletty olkoon kaupungin toreilla kaupan pitämästä lihaa, makkara- ja muita lihatavaroita, verta, kynittyä siipikarjaa, kynittyä tai nyljettyä riistaa, voita, juustoa, leipää, jauhoja ja suurimoja.

Muita elintarpeita saatokoon kaupungin toreilla myydä ainoastaan tähän tarkoitukseen sopivilta myyntipöydiltä.

Sellaista elintarpeiden myyntiä, joka voimassa olevan elinkeinolain 8 §:n ensimmäisen kappaleen mukaan on yhteiselle kansalle ja tilanhaltijoille maalla sallittu, on toimitettava osotetuilla myyntipaikoilla; ja ovat tämän luvun määräykset soveltuvilta kohdin tässä noudatettavina.

Kaupungin kaduilla älköön elintarpeita kaupan pidettävä, paitsi sikäli kuin sellaista kauppaa asianmukaisella luvalla harjoitetaan kojussa tai määrättyllä paikalla.

8 §.

Tuoreen kalan, lukuun ottamatta silakoita, kuoreita ja muuta pikkukalaa,

tulee olla teurastettu, ellei sitä elävänä säilytetä puhdasta vettä sisältävässä astiassa.

Jos eläviä kaloja säilytetään sumpuissa, on nämä kytkettävä terveydenhoitolautakunnan hyväksymään paikkaan.

Ruokatavaramyymälät.

9 §.

Ruokatavaramyymälän seinäin ja katon tulee olla maalatut vaalealla öljyvärillä tai varustetut vaaleanvärисellä, pestävällä päällystyksellä. Lattian tulee olla laskettu vettä läpäisemättömällä ja sen laatusella aineella, että sen helposti käy puhdistaminen. Myyntipöydän ja muun sisustuksen tulee niinkään olla väriltään vaalea ja muutoin sitä laatua, että sen helposti käy puhdistaminen.

Sen ohessa tulee myymälässä olla tarkoituksenmukainen tulluutuslaite.

Myymälässä tulee olla sekä yleisön että myymäläpalvelijaston varalle tarkoituksenmukaisia ja helposti käytettävissä olevia sylkylaatikkoja, jotka on päivittäin puhdistettava. Sitä paitsi tulee myymäläpalvelijastoa varten olla puhdasta pesuvettä ja saippuaa sekä siistejä, kuivia pyyheliinoja.

Tavarasuojain, kellarien, säilytys- ja varastohuoneiden, joissa ruokatavaroita säilytetään, tulee olla kuivat ja hyvin tulluutetut sekä, kun terveydenhoitolautakunta tavarain laatuun nähden tarpeelliseksi harkitsee, varustetut pestävillä seinillä ja katolla.

10 §.

Ruokatavaramyymälää siihen kuuluvine säilytyshuoneineen ei saa käyttää asuntona, makuuhuoneena eikä keittiönä eikä sellaisten tavarain kauppaamiseen eikä varastoonpanoon, joiden läheisyys voi ruokatavaroita liata tai pilata taikka niihin saattaa vieraan hajun tai maun, eikä se myöskään saa olla toisen huoneen yhteydessä sillä tavoin, että siitä voi syntyä terveydellisiä haittoja.

Ruokatavaramyymälässä ei saa kaupan pitää eikä säilyttää perunoita eikä juurikasveja, ellei tarpeellisiin toimenpiteisiin ole ryhdytty muiden ruokatavarain suojelemiseksi näiden aikaansaamalta likaantumiselta.

11 §.

Tämän luvun 9 ja 10 §:n määräykset koskevat niinkään myymälää, jossa siirtomaatavarain ja hedelmäin kauppaa harjoitetaan.

12 §.

Perunain ja juurikasvien kaupasta sekä yksinomaan vihannesten ja juurikasvien kauppaa varten olevasta myymälästä ovat tämän luvun määräykset ainoastaan soveltuvilta kohdin voimassa.

Lihakauppa.

13 §.

Myymälässä, jossa tuoretta lihaa tai tuoretta silavaa myydään, älköön sen lisäksi pidettävä kaupan älköönkä säilytettävä muita tavaroita kuin lihatavaroita, verta, kynittyä tai nyljettyä riistaa, kynittyä siipikarjaa, munia, hunajaa, leipää, juustoa, voita, voivastikkeita, laserretusta savesta, lasista tai posliinista olevissa, ilmatiiviisti suljetuissa astioissa säilytetyjä ravintoaineita sekä virvokejuomia pulloissa, joita viimeksi mainittuja älköön kuitenkaan itse myymälässä säilytettävä vasuissa eikä laatikoissa.

Juusto, jota sellaisessa myymälässä pidetään kaupan, on säilytettävä umpinaisessa juustokaapissa.

Tuoreen lihan, jota myymälässä pidetään kaupan, tulee olla peitetty valkealla, puhtaalla, pestävällä kankaalla tai sentapaisella aineella. Lihan ripustamista varten myymälässä tai varastohuoneessa olevain koukkujen tulee olla galvanoituja tai tinattuja ja mikäli mahdollista niin sijoitettuja, että liha riippuu valtoimena.

14 §.

Makkara- ja muita lihavalmisteita älköön värjättyinä pidettävä kaupan.

15 §.

Myytäväksi aiottua lihaa ja silavaa saa kuljettaa ainoastaan sopivissa ajoneuvoissa ja on kuljetettaessa pidettävä yltäänään katetussa, puhtaassa säiliössä tahi hyvin verhottuna valkealla, puhtaalla, pestävällä kankaalla tai sentapaisella aineella.

16 §.

Lihakaupasta olkoon muutoin voimassa mitä lihantarkastuksesta on säädetty.

Lihamyymälään kuuluvassa säilytys huoneessa älköön tarkastamatonta lihaa pidettävä varastossa.

Voikauppa.

17 §.

Kaupan pidetyn meijerivoin rasvapitoisuuden tulee olla vähintään 80 %, älköönkä vesipitoisuus olko 17 % suurempi.

Kotona kirnutun eli niin sanotun maatiaisvoin rasvapitoisuuden tulee olla vähintään 76 %, älköönkä sen vesipitoisuus olko 19 % suurempi.

18 §.

Kielletty olkoon myymästä voita, johon on sekoitettu muita säilytysaineita tai kemikallioita kuin keittosuolaa. Yleisesti käytetyllä, vaarattomalla väriaineella värjättyä voita saatakoon kuitenkin pitää kaupan.

19 §.

Myymälässä, jossa voita myydään, saatakoon sen ohessa pitää kaupan tai säilyttää ainoastaan maitoa ja kermaa, maidosta tai kermasta valmistettuja tuotteita, leipää, muniä, hunajaa, laserretusta savesta, lasista tai posliinista olevissa, ilmatiiviisti suljetuissa astioissa säilytettyjä ravintoaineita sekä virvokejuomia pulloissa, joita viimeksi mainittuja älköön kuitenkaan itse myymälässä säilytetäkö vasuissa eikä laatikoissa. Sellaisessa myymälässä saatakoon kuitenkin myös lihaa, lihatavaroita ja verta sekä kynittyä tai nyljettyä riistaa ja kynittyä siipikarjaa myydä, jos myymälässä ei pidetä kaupan maitoa tai kermaa. Juusto, jota sellaisessa myymälässä pidetään kaupan, on säilytettävä umpinaisessa juustokaapissa.

Maito- ja kermakauppa.

20 §.

Maitokauppaa saa Helsingin kaupungissa ja siihen yhdistetyllä alueella harjoittaa ainoastaan:

- 1:ksi erityisessä maitomyymälässä;
- 2:ksi erittäin osotetuilla myyntipaikoilla; sekä
- 3:ksi lähettämällä maitoa ostajan kotiin.

Mitä tässä osastossa säädetään maidosta olkoon noudatettavana kermaankin nähden, ellei muuta erittäin sanota.

21 §.

Jokaisen, joka Helsingin kaupungissa haluaa harjoittaa maitokauppaa, tulee terveydenhoitolautakunnalle ilmoittaa se tahi ne karjat tai meijerit, mistä kaupan pidetty maito saadaan. Jos maidon toimittaa välikauppias, on tavaranhankkijakin ilmoitettava. Samanlainen ilmoitus on tehtävä, kun uusi tavaranhankkija otetaan.

22 §.

Maidon myyntiä tai käsittelyä varten aiotun huoneiston tulee olla terveellinen, valoisa, tilava ja tarkoituksenmukaisesti sisustettu sekä muutoin sen laatuinen, kuin tämän luvun 9 §:ssä on sanottu. Sellaista huoneistoa ei saa käyttää asuntona, makuuhuoneena, keittiönä eikä läpikäytävänä, eikä se myöskään saa olla semmoisen huoneen välittömässä yhteydessä, joka voi haitallisesti vaikuttaa maidon laatuun.

Maitomyymälän tulee olla varustettu nimikilvellä, joka selvästi ilmaisee liikkeen laadun ja omistajan nimen tai toiminimen.

Maidon säilytyshuoneeseen nähden on noudatettavana mitä tämän luvun 9 §:n viimeisessä kappaleessa säädetään.

23 §.

Astiat, joissa myytäväksi aiottua maitoa säilytetään tahi kuljetetaan, sekä muut maidon kanssa kosketuksiin tulevat tarvekalut on pidettävä puhtaina, ja tulee niiden olla valmistetut aineesta, joka ei anna maidolle hajua eikä makua eikä myöskään saata siihen terveydelle haitallisia aineksia.

Säilytys- ja kuljetusastiatin tulee olla tiiviisti sulkeutuvat. Myytäessä käytettävissä mitta-astioissa ja kipoissa tulee olla sopivat kädensijat, niin että kokonaan vältetään käsin tahi käsivarsin koskemasta maitoon tahi maitoastian sisäseiniin.

Maitoa ulkosalla myydessään tulee jälleenmyyjän säilyttää sitä sen laatussa umpinaisessa astiassa, kuin terveydenhoitolautakunta tarkoitukseen hyväksyy.

Pidettäessä kaupan maitoa taikka valmistetta, jossa maito on pääosana, tulee astian, josta tavaraa myydään, olla varustettu ilmoituksella että tavara on joko kuorimatonta maitoa, kuorittua maitoa, separoitua maitoa, kermaa, kuohukermää, ternimaitoa, piimää, kirnupiimää, yoghurtia, kefiriä t. m. s., tai on siitä ilmoitettava näkyvässä paikassa olevalla selvällä julkipanolla.

24 §.

Kielletty on myymästä tahi myytäväksi säilyttämästä maitoa:

1:ksi mikä tietävästi on peräisin eläimestä, joka sairastaa sellaista tautia että se, kuten todettava tuberkulosi, pernarutto, turpa- ja sorkkatauti, utare- ja emäntulehdus, myrkytys, pahanlainen ripuli tai muu kuumeen yhteydessä oleva tauti, voi haitallisesti vaikuttaa maidon laatuun. Maitoa eläimistä, jotka ovat reageeranneet tuberkulinilla tutkittaessa, mutta muutoin eivät näytä tuberkulosin tuntomerkkejä, saa myydä ainoastaan, jos se on kuumennettu sillä tavoin kuin voimassa olevassa asetuksessa tarttuvain kotieläintautien ehkäisemisestä säädetään. Astian, jossa sellaista maitoa pidetään kaupan, tulee olla varustettu selvällä ilmoituksella että maito on pastoroitu;

2:ksi eläimestä, jota sisällisesti tahi ulkonaisesti on hoidettu lääkkeillä, jotka voivat mennä maitoon ja siten tuottaa sille vahingollisia ominaisuuksia;

- 3:ksi johon on sekoitettu vettä, tärkkelystä, säilytys- tai muita vieraita aineita;
 4:ksi joka näöltään, hajultaan tahi maultaan poikkeaa tavallisesta; tahi
 5:ksi jossa on likaa enemmän kuin 8 milligrammaa maitolitraa kohti.

Mitä edellä on säädetty on myös noudatettavana 23 §:ssä mainittuihin valmisteluihin nähden.

25 §.

Kaupan pidettävän maidon ja kerman tulee kestävyYTEEN ja happamuuteen nähden täyttää terveydenhoitolautakunnan vahvistamat vaatimukset sekä sisältää:

- a) kuorimattoman maidon vähintään 3 % rasvaa;
- b) kuoritun maidon vähintään 0.5 % rasvaa;
- c) separoidun maidon vähintään 8 % kiinteitä aineksia;
- d) kerman vähintään 15 % rasvaa; sekä
- e) kuohukerman vähintään 25 % rasvaa.

Maitoa, josta on poistettu jokin osa sen luonnollisista aineksista tai johon on sekoitettu kuorittua maitoa, ei saa kuorimattomana pitää kaupan eikä myydä.

Maitoa eläimistä, jotka ovat poikineet viimeksi kuluneiden neljän vuorokauden kuluessa, ei saa sekottaa muuhun maitoon.

26 §.

Maitoa ei saa terveydenhoitolautakunnan luvatta myydä lastenmaitona, tarkastettuna maitona eikä muuten niin nimitettynä, että yleisö voi saada sen käsityksen, että se maito on laadultaan erikoisen hyvää.

Myönnettäessä lupaa siten nimitetyn maidon myymiseen noudatettakoon:

1:ksi että hakemuksen oheen on pantu ilmoitus siitä tai niistä karjoista, joista maito saadaan;

2:ksi että oikeutettu lääkäri valvoo, että navetassa ja maidonkäsittelyssä toimiva henkilökunta ei sairasta tarttuvaa tautia;

3:ksi että karjaa ja maitotalouteen kuuluvia laitoksia valvoo oikeutettu eläinlääkäri, joka katsoo, että terveydelliset olot ovat täysin tyydyttävät ja kaikki karjaan kuuluvat eläimet terveitä sekä että maitoa käsitellään täysin tyydyttävällä tavalla; samoin kuin

4:ksi että maidossa on vähintään 3.4 % rasvaa ja että eläinten ruokinnassa ja hoidossa sekä maidon käsittelyssä ja myynnissä noudatetaan terveydenhoitolautakunnan ehkä antamia erikoismääräyksiä.

Maitoa, joka on pastoroitu tai steriloitu umpinaisissa säiliöissä, samaten kuin maitoa, joka ilmoitetaan muutoin jollakin erikoisen turvaavalla tavalla käsitellyksi, ei myöskään saa myydä, ennenkuin terveydenhoitolautakunta on siihen antanut luvan sekä vahvistanut ne lähemmät ehdot ja määräykset, joita on noudatettava.

27 §.

Maitomyymälässä älköön paitsi maitoa ja kermaa sekä niistä valmistettuja tuotteita pidettävä kauppan eikä säilytettävä muuta kuin leipää, munia, hunajaa, laserretusta savesta, lasista tahi posliinista valmistetuissa, ilmatiiviisti suljetuissa astioissa säilytetyjä ravintoaineita sekä pulloihin pantuja virvokejuomia, joita viimeksi mainittuja ei kuitenkaan saa itse myymälässä säilyttää vasuissa eikä laatikoissa. Juusto, jota sellaisessa myymälässä pidetään kauppan, on säilytettävä umpinaisessa juustokaapissa.

28 §.

Maidonkäsittelyssä toimivain henkilöjen tulee olla puettuina vaaleisiin, pestäviin, lyhythihaisiin tahi ihomyötäisillä irtohihoilla varustettuihin työpukuihin. Maitokaupassa työskentelevä henkilökunta ei saa toimittaa muiden kuin 27 §:ssä mainittujen tavarain myyntiä.

29 §.

Kun aihetta ilmaantuu, voi terveydenhoitolautakunta velvoittaa maitokauppiaan määräjän kuluessa näyttämään eläinlääkärin antaman, lautakunnan vahvistaman kaavakkeen mukaan laaditun todistuksen eläinten terveydentilasta, hoidosta ja ruokinnasta sekä muista karjaa ja maidonkäsittelyä koskevista seikoista. Jollei määräystä noudateta, kieltäköön lautakunta toistaiseksi Helsingin kaupungissa myymästä maitoa siitä karjasta.

30 §.

Jos suolikuumetta, tulirokkoa, kurkkumätää tahi muuta tarttuvaa tautia on ilmestynyt karjatilalla, meijerissä tahi kokoomispaikalla, mistä maitoa kaupunkiin toimitetaan, tai jos on aihetta epäillä sellaisia tauteja ilmaantuneen, olkoon myyjä samoin kuin sekin, joka tavaran toimittaa kaupunkiin myytäväksi, velvollinen siitä viivyttelämästä ilmoittamaan terveydenhoitolautakunnalle, jonka asia on harkintansa mukaan toistaiseksi kieltää lähettämästä maitoa sieltä kaupunkiin.

31 §.

Maidonkuljetukseen kaupungissa käytettyjen maitokauppiaan ajoneuvojen tulee olla varustetut nimikilvellä, jossa on omistajan nimi tai toiminimi sekä osote. Sellaisilla ajoneuvoilla ei saa kuljettaa aineita, jotka voivat niitä liata.

32 §.

Terveyspoliisi pitääköön tärkeänä, kun syytä siihen on, käydä niissä navetoissa, meijereissä tai kokoomispaikoissa, mistä maitoa kaupunkiin tuodaan, tutkiakseen sellaisten paikkain ja niiden lähistön terveydellisiä oloja. Jos omistaja sellaista tutkimusta vastustaa tai vaikeuttaa, ilmoittakoon terveyspoliisi siitä

terveydenhoitolautakunnalle, jonka tulee ryhtyä asianhaaran vaatimiin toimenpiteisiin.

33 §.

Mitä edellä 20, 23, 24, 25, 26 ja 30 §:ssä on sanottu, olkoon noudatettava sellaisessakin maidonmyynnissä, jota maaseudun yhteinen kanssa ja tilanomistajat voimassa olevan elinkeinolain 8 §:n johdosta ovat oikeutetut erityistä ilmoitusta tekemättä harjoittamaan kaupungin alueella.

Leipäkauppa.

34 §.

Leivän ja konditoriatavarain myynti olkoon luvallinen ainoastaan:

- 1) leipämyymälässä, konditoriassa tahti kotileipomossa;
- 2) tämän luvun 13, 19 ja 27 §:ssä mainitussa myymälässä, samoin kuin muusakin ruokatavaramyymälässä, jos terveydenhoitolautakunta sen on sallinut, ja niillä ehdoilla, mitkä lautakunta luvan myöntäessään on nähnyt hyväksi vahvistaa;
- 3) siirtomaatavaramyymälässä ja siihen verrattavassa kauppapuodissa; sekä
- 4) tämän luvun 7 §:n kolmannessa ja neljännessä kappaleessa mainitussa kaupassa.

III Luku.

Elintarve- ja juomatavarain valmistus.

1 §.

Huoneen, jossa elintarpeita tai juomatavaroita aiotaan myytäväksi valmistaa, tulee seinän, katon, lattian ja sisustuksen puolesta täyttää II luvun 9 §:n 1—3 kappaleessa säädetyt vaatimukset.

Jos työn laatuun nähden on tarpeellista, tulee lattiassa olla likaveden laskujohto, jota paitsi tulee olla laite vesihöyryn poisjohtamiseksi.

Säilytys- ja varastuhuoneesta on voimassa mitä II luvun 9 §:ssä säädetään.

2 §.

Työhuone siihen kuuluvine säilytys- ja varastuhuoneineen, käytävineen, eteisineen ja portaineen sekä työ- ja varastuhuoneissa olevat esineet samoin kuin valmistuksessa käytetyt kalut ja koneet on pidettävä puhtaina.

3 §.

Työhuonetta siihen kuuluvine säilytys- ja varastohuoneineen ei saa käyttää makuuhuoneena, ruokailuhuoneena eikä keittiönä, eivätkä ne myöskään saa olla toisen huoneen yhteydessä sillä tavoin, että siitä voi syntyä terveydellisiä haittoja.

4 §.

Työ-, säilytys- tai varastohuoneessa älköön vaatteita säilytettävä eikä sinne kuivumaan ripustettako.

Henkilökunnan käytettävänä tulee olla puhdasta pesuvettä ja saippuaa sekä siistejä, kuivia pyyheliinoja.

5 §.

Kussakin työhuoneessa tulee olla riittävä määrä tarkoituksenmukaisia sylky-astioita, jotka on päivittäin puhdistettava.

6 §.

Valmistuksessa käytetyn raaka-aineen ja muiden aineksien tulee terveydelliseltä kannalta olla täysin hyviä laadultaan sekä suojattuina tomulta, kosteudelta, tuhoeläimiltä y. m.

Tarkastamatonta lihaa älköön pidettävä varastossa lihatavarain valmistushuoneessa eikä sellaiseen työhuoneeseen kuuluvassa säilytys- tai varastohuoneessa.

7 §.

Elintarpeiden ja juomatavarain valmistuksessa älköön sakarinaa eikä terveydelle haitallisia lisäaineita tai säilytysaineita käytettävä.

Ruokatarvarain värjäys, joka on omansa salaamaan tavaran vaja-arvoista laatua, olkoon niinkään kielletty.

8 §.

Elintarpeiden ja juomatavarain valmistuksessa toimivien henkilöjen tulee noudattaa puhtautta ja työtä suorittaessaan olla puettuina puhtaisiin, vaaleisiin, pestäviin vaatteisiin sekä samanlaatuiseen lakkiin.

9 §.

Tupakoiminen työ- ja varastohuoneessa olkoon kielletty.

10 §.

Valmistuksessa syntyneitä jätteitä älköön säilytettävä työ-, säilytys- eikä varastohuoneessa, ei myöskään näiden huoneiden välittömässä yhteydessä olevissa huoneissa tai käytävissä.

11 §.

Hiilihappoisten vesien valmistuksessa, pulloonpanossa ja tarjoilussa käytävään kojeiden ja putkien tulee olla sen laatuset, etteivät ne voi saattaa vettä terveydelle vahingolliseksi. Sitä varten pitää hiilihappoisen veden yhteyteen tulevain messinki- ja kuparipintain olla päällystetyt tinalla, hopealla tai muulla yhtä hyvällä aineella.

12 §.

Hiilihappoisten vesien valmistukseen käytettäköön ainoastaan tislattua vettä tai vettä, joka kemiallisesti ja bakteriologisesti tutkittaessa on huomattu tyydyttävän puhtaaksi.

13 §.

Mitä tässä luvussa sanotaan, olkoon soveltuvilta kohdin noudatettavana väkiviinajuomain, viinien ja miedompain juovutusjuomain sekä mallasjuomain valmistuksessakin.

14 §.

Jos elintarpeiden tai juomatavarain valmistusta myytäväksi harjoitetaan ainoastaan niin vähäisin määrin, että sen käy asettaminen kotiteollisuuden veroiseksi, olkoon terveydenhoitolautakunnalla valta suoda sellainen huojennus tämän luvun määräyksistä, kuin tarpeelliseksi katsoo.

IV Luku.

Ravintolat, ruokalot ja kahvilat.

1 §.

Ruokalaksi tai ravintolaksi, kansankeittiöksi, kahvilaksi, konditoriaksi tai muun sellaisen liikkeen harjoituspaikaksi aiotussa huoneistossa tulee keittiön ja ruokakomerojen seinäin ja katon olla maalatut vaalealla öljyvärillä taikka päällystetyt pestävällä, vaaleanvärisellä aineella sekä lattiain lasketut vettä läpäisemättömällä aineella. Ruokasalissa ja tarjoiluhuoneessa on pestävää päällystysainetta tai öljymaalausta käytettävä vähintään 1.8 metrin korkeudelle lattiasta. Kun haitatta voi käydä päinsä, on terveydenhoitolautakunta kuitenkin oikeutettu sallimaan poikkeuksen viimeksi mainitusta määräyksestä.

2 §.

Huoneisto siihen kuuluvine kellareineen ja varastohuoneineen on pidettävä hyvin tuullutettuna ja puhtaana.

3 §.

Huonetta, jossa ruokaa laitetaan, tarjoillaan tai säilytetään, ei saa käyttää makuuhuoneena.

4 §.

Henkilöiden, jotka palvelevat sellaisessa liikkeessä kuin tässä luvussa mainitaan, tulee noudattaa puhtautta. Ruuanlaitossa toimivien tulee olla puettuina puhtaisiin, vaaleisiin ja pestäviin vaatteisiin sekä samanlaatuisen lakkiin.

5 §.

Ruuan laitossa tai tarjoilussa käytetyt astiat ja kalut, samoin kuin siinä käytetyt hellit, pöydät ja hyllyt, on pidettävä puhtaina. Ruuanlaitossa syntyneitä tähteitä älköön säilytettävä keittiössä.

6 §.

Ruokalahuoneistoissa ja kansankeittiöissä tulee olla yleisön käytettävänä pesuhuone ja ravintoloissa sen lisäksi tarpeellinen määrä mukavuuksilaitoksia, joihin viimeksi mainittuihin ei saa olla välitöntä käytävää niistä huoneista, joissa ruokaa tai juomaa laitetaan tai tarjoillaan.

1 §:ssä mainitussa huoneistossa tulee olla riittävä määrä tarkoituksenmukaisia, helposti käytettävissä olevia sylkyastioita, jotka on päivittäin puhdistettava.

V Luku.

Hotellit, matkustajakodit ja majapaikat.

1 §.

Hotelliksi, matkustajakodiksi tahi majapaikaksi aiotussa huoneistossa pitää makuuhuoneen olla niin tilava, että kutakin makuusijaa kohti tulee vähintään 15 kuutiometriä ilmaa. Terveystieteiden lautakunnan asia on tämän perusteen mukaan vahvistaa se makuusijain luku, minkä kuhunkin huoneeseen saa sijoittaa.

Erityisestä hakemuksesta saakoon lautakunta kuitenkin, kun painavia syitä tutkitaan olevan, sallia sinne sijoittaa useampia makuusijoja kuin edellä on sanottu; kuitenkin on majapaikassa makuusijat pidettävä vähintään 40 sm:n päässä toisistaan.

2 §.

Vieras- ja makuusuojat vuoteineen ja makuuvaatteineen, samoin kuin kylpyhuoneet, vaatesäiliöt, käytävät ja koridoorit y. m., on aina pidettävä puhtaina.

Vuodeliinaset ja pyyheliinat on pantava puhtaat kullekin uudelle vieraille; kuitenkin voidaan, terveydenhoitolautakunnan harkinnan mukaan, poikkeus tehdä majapaikkoihin nähden.

3 §.

Huoneistossa pitää olla tarpeellinen määrä mukavuuslaitoksia. Yleinen mukavuuslaitos älköön olko makuuhuoneen välittömässä yhteydessä.

4 §.

Majapaikassa tulee seinäin olla joko öljyvärillä maalatut tai helposti pestävällä aineella päällystetyt sekä lattian olla helposti puhdistettavasta aineesta tai sellaisella aineella laskettu.

Sellainenkin huoneisto, missä kaupungissa oleskelevalle yhteiselle kansalle korvauksetta annetaan tilapäinen yömaja, on pidettävä siistissä kunnossa.

VI Luku.

Lastenkodit, lastenseimet ja lasten työkodit.

1 §.

Lastenkodeksi, lastenseimeksi, lasten työkodeksi tai muuhun sellaiseen tarkoitukseen aiotussa huoneistossa pitää huoneitten, joissa lapset oleskelevat, olla niin tilavat, että kutakin henkilöä kohti, joka yöllä tai enimmäen osan päivästä huoneessa oleskelee, tulee vähintään 15 kuutiometrin ilmamäärä.

Huoneet on pidettävä hyvin tuulluutettuina sekä puhtaina.

2 §.

Lastenkodeissa ja lastenseimessä tulee kullakin lapsella olla erikoinen, tarkoituksenmukaisesti laitettu makuusijansa. Kutakin lasta varten tulee olla eri pyyheliina.

VII Luku.

Parturilat ja kähertämöt.

1 §.

Parturilaksi tahi kähertämöksi aiotussa huoneistossa tulee olla öljymaalatut tahi pestävällä aineella päällystetyt seinät, minkä ohessa sen tulee olla hyvin tuulluutettu ja puhdas.

2 §.

Henkilön, jolla on avonaisia haavoja tai paiseita, tarttuva hius-, parta- tai ihotauti tai muu tarttuva tauti, älköön sallittako työskennellä parturilassa eikä kähertämössä, ellei terveydenhoitolautakunta katso selvitetynsi, että siitä ei ole tartunnan vaaraa eikä muuta haittaa.

3 §.

Sen, joka parturilassa tai kähertämöissä yleisöä palvelee, tulee olla puettuna vaaleaan, pestävään työnuttuun tai kaapuun sekä ennen kähertämisen, tukanleikkuun tai parranajon toimittamista joka kerta puhdistaa kätensä. Henkilökunnan saatavilla tulee olla puhdasta pesuvettä ja saippuaa sekä siistejä, kuivia pyyheliinoja.

4 §.

Pyyheliinat, käherryskaavut, suojuukset ja muut käherryksessä, tukanleikkuussa tai parranajossa käytäntöön tulevat tarvikkeet on pidettävä puhtaina ja kuivina. Työssä käytetty paperi tai vanu on käytettyä hävitettävä. Tuolin selkänojaan sijoitettu asiakkaan pään tuki on verhottava suojelevalla päällyksellä, puhtaalla kutakin asiakasta varten.

Parturiloissa ja kähertämöissä tulee asiakkaiden varalle olla sen laatuista desinfiomisainetta kuin terveydenhoitolautakunta määrää.

Työssä syntyvät jätteet on, ellei niitä paikalla hävitetä, kerättävä tarkoituksenmukaisesti laitettuun säiliöön.

5 §.

Sakset, partaveitset, tukanleikkuukoneet, kammat, harjat, alunakivet, saippuaharjat ja muut käherrys-, tukanleikkuu- ja parranajokalut on joka kerta käyttämisen jälkeen heti tarkoituksenmukaisella tavalla puhdistettava.

6 §.

Henkilöt, joilla on tai joilla epäillään olevan tarttuva hius- tai ihotauti päässä tai joissa on syöpäläisiä, käännätköön henkilökunta pois parturiloista tai kähertämöistä.

Jos semmoisia henkilöjä kuitenkin palvellaan, on kaikki siinä käytetyt esineet tarkoituksenmukaisella tavalla puhdistettava ja desinfioitava, ennenkuin niitä uudestaan käytetään.

VIII Luku.

Kylpylät ja uimahuoneet.

1 §.

Sauna tai muu kylpylä on pidettävä kaikista kohdin puhtaana. Omistajan tai haltijan tulee katsoa, että tarpeellinen ilmanvaihto on olemassa sekä että laitoksessa yleisön käytettäväksi annetut huopapeitteet, pyyheliinat, lakanat, vihdat, kylpyharjat, kylpyniini ja muut kylpytarvikkeet ovat puhtaat, samoin kuin ettei käytettyjä tarvikkeita uudelleen käytetä, ennenkuin ne on kunnollisesti puhdistettu. Kylpyamme on jokaisen kylvyn jälkeen tyhjennettävä ja puhdistettava.

2 §.

Henkilö, jolla on vetistävä tai märkivä haavoittuma tai myös tarttuva tauti, älköön palvelko yleisöä kylpylässä.

3 §.

Edellä olevat kylpylää koskevat määräykset ovat soveltuvilta kohdin voimassa yleisön käytettäväksi aiottuihin uimahuoneisiinkin nähden.

Ennen sellaisen uimahuoneen rakentamista on terveydenhoitolautakunnalta hankittava laitoksen vastaisen paikan hyväksyminen.

IX Luku.

Yleisiä määräyksiä liikkeestä, josta II—VIII luvussa puhutaan.

1 §.

Huonetta tai huoneistoa, jota on aikomus käyttää elintarvemyymälänä tai myytäväksi aiottujen elintarpeiden säilytys- tai varastohuoneena;

elintarpeiden tahi juomatavarain valmistukseen tai säilytys- tai varastohuoneena sellaisessa elinkeinossa;

ruokalana tai ravintolana, kansankeittiönä, kahvilana tai konditoriana taikka muun sellaisen liikkeen harjoituspaikkana;

hotellina, matkustajakotina tai majapaikkana;

lastenkotina, lastenseimenä tai lasten työkotina;

parturilana tai kähertämönä; taikka

saunana tai muuna kylpylänä, älköön tarkoitukseensa käytettävä, ennenkuin terveydenhoitolautakunta haltijan kirjallisen ilmoituksen johdosta sen on hyväksynyt.

Huoneisto hyväksytään, jos se havaitaan niin laitetuksi, kuin tässä terveydenhoitojärjestyksessä sanotaan, sekä täyttää voimassa olevassa rakennusjärjestyksessä terveydenhoidon kannalta säädetyt ehdot.

2 §.

Jos maitomyymälä siirtyy uudelle omistajalle, on ilmoitus siitä heti tehtävä terveydenhoitolautakunnalle. Samoin on meneteltävä huoneeseen nähden, jossa myytäväksi aiottua maitoa käsitellään tai säilytetään, vaikka huone ei kuulukaan maitomyymälään.

3 §.

Terveydenhoitolautakunta voi suoda jollekin liha-, voi- tai maitomyymälän omistajalle luvan myymälässä pitää kaupan jotakin tai joitakin tavaroita niiden lisäksi, joita II luvun 13, 19 ja 27 §:n mukaan siellä saa myydä, jos lautakunta asianhaaroja tutkittuaan katsoo sen voivan käydä päinsä terveydellistä haittaa tuottamatta.

4 §.

Näyte yleisön saatavaksi aiotun elintarpeen tutkimiseksi on, jos voi käydä päinsä, otettava tavaran haltijan tai hänen edustajansa sekä jäävittömän todistajan läsnäollessa. Otettu näyte on heti varustettava numerolla tai muulla selvällä merkinnällä sekä, jos näyte on maitonäyte, sinetillä lukittava. Näytettä otettaessa tehdään terveydenhoitolautakunnan vahvistaman kaavakkeen mukainen pöytäkirja, jossa on näytteen numero tai merkintä tarkoin mainittava.

Jos tavaran haltija haluaa saada omalle varalleen näytteen, on näytteenottajan se hänelle annettava sinetillä lukittuna ja asianmukaisella todistuksella varustettuna.

5 §.

Näytteenotto on toimitettava sellaisella huolellisuudella, että täysi varmuus saadaan siitä, että näyte kuuluu siihen tavarahan, jonka laatu on arvostettava, ja ovat asianomaiset asialliset velvolliset näytteenottajalle antamaan hänen haluamansa tiedot.

Jos maidosta on näyte otettava, tulee näytteenottajan koettaa saada keskimääränäyte, jota varten maito on ennen näytteenottamista perinpohjin hämmennettävä. Jos tavara on jäänyt, on se ennen näytteen ottamista saatettava sulaan tilaan.

Näytteenotossa noudatetaan muutoin terveydenhoitolautakunnan siitä antamia lähempiä määräyksiä.

Näyte korvataan tavaran käypähinnan mukaan, ellei tavara tutkittaessa osottaudu sen laatuiseksi, että sen myynti on kiellettävä.

Jos aihetta on, voidaan tavaraa kieltää myymästä kunnes se on tutkittu.

6 §.

Henkilö, jolla on vetistävä tai märkivä haavoittuma päässä, kädessä tai käsi-varressa tai myös tarttuva tauti, älköön toimiko elintarpeiden käsittelyssä, myynnissä, valmistuksessa eikä tarjoilussa, ellei terveydenhoitolautakunta katso selvitettyksi, että se ei voi vaikuttaa haitallisesti tavaran laatuun.

7 §.

Jos II—VIII luvussa mainitussa liikkeessä palveleva henkilö tai jokin sellaisen henkilön asuintoveri tai henkilö, joka asuu tuollaisen liikehuoneiston yhteydessä olevassa huoneessa, sairastuu ja aihetta on olettaa taudin olevan jokin XI luvun 1 §:ssä mainituista, tulee liikkeen johtajan tai omistajan heti ilmoittaa asiasta terveydenhoitolautakunnalle.

8 §.

Maidonmyyntihuoneistossa sekä parturilassa ja kähertämössä tulee näkyvässä paikassa olla julkipantuna tämä terveydenhoitojärjestys niiltä kohdin, kuin terveydenhoitolautakunta tarpeelliseksi harkitsee.

X Luku.

Asuinhuoneistot.

1 §.

Asuinhuoneiston tulee olla sen laatuinen, että sen käyttäminen asuntona ei tuota vaaraa siinä asuvain terveydelle. Siihen nähden on noudatettavana:

a) että huoneisto seinäin, lattian ja katon, ovien, ikkunain sekä tulisijain tai lämpöjohdon ja muun sisustuksen puolesta on sen laatuinen, että siellä kylmänä vuodenaikana voi saada ja pysyttää tyydyttävän lämpö määrän sekä että tarpeellinen ilmanvaihto venttiileistä ja ainakin yhdestä ikkunasta tai ikkunan osasta kussakin huoneessa on aikaansaataavissa;

b) että uuni tai kaasulla lämmitettävä rautauuni on polttokaasujen poistoputken välittömässä yhteydessä;

c) että huoneiston tulee olla asianmukaisesti kuivatettu sekä lämmitys- ja tuulluutuslaitteiden sen laatuiset, että huoneita säännöllisellä hoidolla voi suojella kosteudelta;

d) että kivistä, sementistä, asfaltista tai muusta sentapaisesta aineesta olevan lattian asuinhuoneissa tulee olla laskettu sopivalla aineella;

e) että ullakko- tai kellarikerroksessa sijaitsevan asuinhuoneiston eteisen tulee olla niin laitettu ja siinä kunnossa, että kosteutta, tomua tai terveydelle haitallisia kaasuja ei voi sitä tietä tunkeutua huoneistoon; sekä

f) että huoneisto ei ole pesutuvan, työpajan eikä muun semmoisen huoneen välittömässä yhteydessä, mistä kosteutta, tomua tai terveydelle haitallisia kaasuja voi siihen tunkeutua.

Rakennuksissa, joihin on laitettu huoneen ja keittiön, yksinäisiä keittiöitä tai yksinäisiä huoneita käsittäviä huoneistoja, tulee kussakin kerroksessa kaikkia sikäläisiä huoneita varten olla ainakin yksi vesijohto likakulppoineen.

2 §.

Vuokrahuoneiston tulee, ennenkuin uusi vuokralainen siihen muuttaa, olla perinpohjin puhdistettu.

3 §.

Asuinhuonetta älköön korvausta vastaan vuokrattako kahdelle tai useammalle samaan perheeseen kuulumattomalle yhteisesti, ellei huoneen koko suhtaudu siellä asuvain lukuun niin, että kunkin henkilön osalle tulee vähintään 15 kuutiometrin ilmamäärä.

Älköön asuinhuoneen haltija luokseen ottako asukkejakaan, jos huoneessa asuvain henkilöjen luku sen johdosta tulee suuremmaksi kuin edellisen kappaleen mukaan on luvallista.

4 §.

Kun isäntä tai työnantaja luovuttaa makuuhuoneen palvelijoilleen tai palveluksessaan oleville työntekijöille, tulee kullakin henkilöllä olla eri makuusijansa sekä käytettävänään pesuvettä, saippuaa ja pyyheliina. Makuuvaatteiden tulee olla eheät ja puhtaat sekä varustetut vuodeliinasilla, jotka muutetaan kyllin usein.

5 §.

Asuinhuoneiston haltijan on huoneistoa käytettävä ja hoidettava niin, ettei se hänen tuottamuksestaan tai laiminlyönnistään käy terveydelle vaaralliseksi.

6 §.

Useampaan kuin yhteen huoneistoon johtavassa porraskäytävässä älköön mattoja ja vaatteita piiskattako eikä tomuutettako, älköön myöskään vaatteita sinne ripustettako tuuleentumaan eikä kuivumaan.

Sellaisessa porraskäytävässä tulee olla riittävä määrä tarkoituksenmukaisia sylkyastioita, jotka on päivittäin puhdistettava.

XI Luku.

Kulkutaudit.

1 §.

Jokainen taudintapaus, joka on tai jonka saattaa epäillä olevan ruttoa, aasialaista koleraa, isoarokkoa, suolikuumetta, pilkkukuumetta, toisintokuumetta, punatautia, kurkkumätää, kuristustautia, tulirokkoa, kulkutaudintapaista aivo-kalvotulehdusta tai lapsihalvausta, on viivyttlemättä ilmoitettava terveydenhoitolautakunnan toimistoon. Samaten on jokainen kuolemantapaus, joka on aiheutunut tai jonka saattaa epäillä aiheutuneen mainituista taudeista, terveydenhoitolautakunnalle ilmoitettava.

Velvollinen sellaisen ilmoituksen tekemään on hoitava lääkäri sekä, ellei lääkäriä ole käytetty, asianomainen huonekunnanhoitaja tai hänen edustajansa taikka myös, ellei kumpaakaan näistä ole, se, joka on sairaan hoitoonsa ottanut. Kun edellämainitun laatuinen taudintapaus sattuu sairaalassa tai lapsenpäästölaitoksessa, turvalaitoksessa, vaivaistalossa, vankilassa tai sentapaisessa laitoksessa, on johtajan velvollisuus siitä ilmoittaa. Aluksessa on ilmoittaminen päällikön velvollisuutena.

Edellisessä kappaleessa mainittu ilmoitus on tehtävä terveydenhoitolautakunnan määräämällä tavalla.

Mitä tässä edellä on säädetty koskee niinkään tuhkarokkoa ja hinkuyskää.

2 §.

1 §:ssä mainitussa taudintapauksessa on asinomainen huonekunnanhoitaja tai hänen edustajansa velvollinen antamaan terveydenhoitolautakunnalle kaikki tiedot, jotka voivat edistää tartuntalähteen selville saamista tai vaikuttaa taudin levenemistä ehkäiseviin toimenpiteisiin.

3 §.

Toimitettaessa jonkin 1 §:ssä mainitun taudintapauksen tutkimusta älköön lääkäriä, joka terveydenhoitolautakunnan puolesta paikalle saapuu, estettäkö pääsemästä sairaan tai vainajan luo; sellaista tutkimusta älköön kuitenkaan sairaan luona toimitettako, jos hoitava lääkäri katsoo sairaan tilan siitä voivan huonontua.

4 §.

Ruttoon, aasialaiseen koleraan, isoonrokkoon tai pilkkukuumeeeseen sairastunut henkilö on heti muutettava sairaanhoitolaitokseen. Jos joku on sairastunut

johonkin muuhun 1 §:n ensimmäisessä kappaleessa lueteltuun tautiin eikä häntä hoideta sairaalassa, tulee sairaan mikäli mahdollista saada hoitoa eristetyssä huoneessa sekä muutoin sillä tavoin, että tartunnan leviämisen vaara ehkäistään.

Jos terveydenhoitolautakunta kuitenkin katsoo tartunnan leviämisen vaaraa syntyvän sairaan jäämisestä asuntoon, on lautakunnalla valta määrätä hänet muutettavaksi sairaanhoitolaitokseen.

Nämä määräykset koskevat myös henkilöä, jonka epäillään sairastavan jotakin puheena olevista taudeista taikka peljätään saaneen sellaisen taudin tartunnan oltuaan kosketuksissa sairaan kanssa.

5 §.

Huoneistossa, jossa johonkin 1 §:n ensimmäisessä kappaleessa mainittuun tautiin sairastunutta henkilöä hoidetaan, älköön vieras henkilö tarpeettomasti käykö. Ne, jotka joutuvat sairaan kanssa kosketuksiin, eivät saa seurustella muiden huonekuntain jäsenten kanssa eivätkä käydä julkisissa huoneistoissa eikä väenkokouksissa, ellei ole ryhdytty lääkärin määräämiin varokeinoin tartunnan leviämisen estämiseksi. Älköön henkilö, joka asuu tuollaisessa huoneistossa tai huoneistossa, jossa tuhkarokkoa tai hinkuyskää on ilmaantunut, myöskään käykö koulussa eikä muussa sellaisessa laitoksessa, ellei terveydenhoitolautakunta tai hoitava lääkäri ole antanut siihen lupaa.

Semmoisen asuinhuoneiston ovelle, jossa jokin 1 §:n ensimmäisessä kappaleessa mainittu tauti on ilmaantunut, voi terveydenhoitolautakunta julkipanna ilmoituksen: „Tarttuvaa tautia“.

6 §.

Ruttoa, aasialaista koleraa, isoarokkoa, pilkkukuumetta, kurkkumätää, kuristus-tautia, tulirokkoa, kulkutaudintapaista aivokalvotulehdusta tai lapsihalvausta sairastaneen oppilaan tai opettajan on, ennenkuin jälleen tulee kouluun, koulunjohtajalle näytettävä joko terveydenhoitolautakunnan tai hoitavan lääkärin antama todistus että koulussa käynnin jälleen käy salliminen. Niissä tapauksissa, joissa terveydenhoitolautakunta katsoo asianhaaran vaativan, on tuhkarokon ja hinkuyskän tapauksissakin sellainen todistus johtajalle näytettävä.

7 §.

Jos 6 §:ssä mainittu tauti on ilmaantunut koulun tai muun sentapaisen laitoksen oppilaisiin tai myös koulutalossa asuvaan henkilöön, ja perusteltua aihetta on peljätä taudin edelleen leviävän koulussa, voi terveydenhoitolautakunta asianomaisen kouluviranomaisen kanssa neuvoteltuaan määrätä koulun tai jonkin sen luokan suljettavaksi joksikin ajaksi.

8 §.

Jos asunto, jossa jokin 1 §:n ensimmäisessä kappaleessa mainituista tarttuvista taudeista on ilmaantunut, ei ole tyydyttävästi eristettävissä huoneistosta, jota käytetään kaupan tai sen laatuksen elinkeinon harjoittamiseen, että sen kautta voi levitä tartunta-aineita, taikka jos elinkeinonharjoittaja, hänen apulaisensa tai heidän perheittensä jäsen tai heidän asuintoverinaan oleva henkilö on saanut vastamainitun laatuksen taudin, on tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi ryhdyttävä semmoisiin toimiin, kuin terveydenhoitolautakunta määrää tai hyväksyy. Ellei tämä voi käydä päinsä, kieltäköön terveydenhoitolautakunta toistaiseksi kaupan tai elinkeinon harjoittamisen.

9 §.

Kulkutaudin liikkeellä ollessa tai uhatessa on terveydenhoitolautakunta oikeutettu toistaiseksi kieltämään sellaisten elintarpeitten ja juomain myynnin, joitten saattaa epäillä olevan tartunta-aineen kuljettajia. Terveydenhoitolautakunta on niinkään oikeutettu, kun pätevää aihetta siihen on, kieltämään tartutusta paikasta tuotujen elintarpeitten ja juomain myynnin.

10 §.

Asunossa, jossa jonkin 1 §:ssä luetellun tarttuvan taudin tapaus esiintyy, on taudin kestäessä ryhdyttävä kaikkiin desinfiointitoimenpiteisiin, joita terveydenhoitolautakunta tai hoitava lääkäri määrää tartunnan leviämisen estämiseksi. Taudin tauottua tai sairaan muutettua sairaalaan tai tultua muulla tavoin eristetyksi on mahdollisimman pian terveydenhoitolautakunnan antamain määräysten mukaisesti desinfiointi- tai puhdistettava niin sairaan asunto kuin ne esineetkin, jotka ovat olleet sairaan kanssa kosketuksissa tai hänen asunossaan, minkä ohessa muutkin siinä asuvat henkilöt on saatettava tarpeellisen puhdistuksen tai desinfiointin alaisiksi.

Kun desinfiointi huoneiston laadun johdosta vaatii sen tyhjentämää eikä tartunnan leviämisen vaaran johdosta asukkaitten voida sallia desinfiointin aikana asua muiden luona, on heidät otettava kaupungin desinfiointimajalaan tai muu asunto terveydenhoitolautakunnan toimesta heille hankittava kunnan kustannuksella.

Terveydenhoitolautakunta on oikeutettu toimihenkilöillensä johtamaan tai toimittamaan desinfiointin sekä määräämään, että esine, jonka desinfiointi tuottaa vaikeuksia tai käy esineen arvoon verraten liian kalliiksi, on poltettava tai muulla tavoin hävitettävä.

11 §.

Ennenkuin terveydenhoitolautakunnan hyväksymä puhdistus tai desinfiointi

on toimitettu huoneistossa, jossa jonkin 1 §:ssä mainitun taudin tapaus on sattunut, älköön huoneistoa annettako vuokralle eikä asunnoksi vieraille henkilöille, älköönkä siellä ihmisiä kokoontuko.

Makuu- ja pitovaatteita, huopapeitteitä ja muita sairaan kanssa kosketuksissa olleita esineitä ei saa myydä, pantata eikä muutoin toiselle luovuttaa, ennenkuin ne on terveydenhoitolautakunnan hyväksymällä tavalla puhdistettu tai desinfioitu.

12 §.

Henkilö, joka sairastaa jotakin 1 §:ssä luetelluista taudeista, ei saa matkustaa eikä häntä saa kuljettaa raitiovaunussa eikä muussa sentapaisessa yleisön käytettäväksi luovutetussa kulkuneuvossa, jos sitä samaan aikaan käyttävät muut kuin sairasta saattavat henkilöt. Kun henkilö, joka sairastaa jotakin mainituista taudeista, käyttää sellaista kulkuneuvoa taikka myös pika-ajurin ajoneuvoja, on nämä kohta sen jälkeen puhdistettava ja tarpeen vaatiessa desinfioitava.

Sellainen sairas saakoon matkustaa aluksessa tai muulla paikallisliikenteessä matkustajain kuljetukseen käytetyllä vesikulkuneuvolla ainoastaan jos tyydyttävä eristys on aikaansaataavissa, ja on tarpeellinen puhdistus tai desinfiointi kuljetuksen päätyttyä toimitettava.

13 §.

Kaikki tässä luvussa mainitut desinfiointimenpiteet, jotka terveydenhoitolautakunta määrää edellä mainittujen tarttuvain tautien vastustamiseksi, kustantaa kaupunki. Jos joku laiminlyö terveydenhoitolautakunnan määräämän puhdistuksen tai estää määrätyn desinfiointimenpiteiden toimittamista, toimitettakoon se kuitenkin poliisin virka-apua käyttämällä.

Kun esine on 10 §:n 3 kappaleen säännöksen johdosta hävitetty, samoin kuin myös kun esine terveydenhoitolautakunnan toimituttaman desinfiointimenpiteiden johdosta on niin vahingoittunut, ettei sitä enää voi tarkoitukseensa käyttää, on esineen arvo tai arvovähennys kunnan korvattava, jos esineen omistaja sitä vaatii joko desinfiointitilaisuudessa tai desinfiointimenpiteiden tapahduttua esineen vastaanottaessaan sekä viimeistään 8 päivän kuluessa vaatimuksen esittämisestä terveydenhoitolautakunnalle tekee kirjallisen korvausanomuksen.

Vahingon määrän vahvistaminen on terveydenhoitolautakunnan asia, ja voi lautakunta, jos tarpeelliseksi katsoo, toimituttaa arvioimisen uskotuilla miehillä.

14 §.

Asianhaarain vaatiessa on terveydenhoitolautakunta oikeutettu määräämään ilmoituksen tehtäväksi muistakin kuin tässä luvussa luetelluista taudeista sekä niihin nähden ryhtymään kaikkiin niiden torjumiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

XII Luku.

Keuhkotauti.

1 §.

Kun keuhkotautia sairastava henkilö on kuollut, on ilmoitus siitä tehtävä terveydenhoitolautakunnan toimistoon.

Velvollinen sellaisen ilmoituksen tekemään on etusijassa hoitava lääkäri sekä, ellei lääkäriä ole käytetty, asianomainen huonekunnanhoitaja tai hänen edustajansa tai myös, ellei näitä ole, se, joka oli sairaan ottanut hoitoonsa.

Ilmoitus, josta tässä pykälässä on puhuttu, on tehtävä terveydenhoitolautakunnan määräämällä tavalla.

Mitä tässä luvussa säädetään keuhkotaudista koskeeseen kurkkutuberkulosiakin.

2 §.

Kun keuhkotautia sairastava henkilö on kuollut, on vainajan asunto ynnä hänen pito- ja makuuvaatteensa sekä muut käyttämänsä esineet viivyttelämättä terveydenhoitolautakunnan toimesta ja kunnan kustannuksella puhdistettava tai desinfioitava.

3 §.

Pito- ja makuuvaatteita, joita keuhkotautinen henkilö on käyttänyt sairautensa aikana, älköön myytävä, pantattako eikä muutoin toiselle luovutettako, ennenkuin ne on tarpeenmukaisesti puhdistettu tai desinfioitu.

4 §.

Jos lääkäri havaitsee hoidossaan olevan keuhkotautisen henkilön elävän oloissa, jotka tuottavat ilmeistä tartunnan vaaraa sairaan ympäristölle, tulee lääkärin viivyttelämättä tehdä siitä kirjallinen ilmoitus terveydenhoitolautakunnalle ja silloin samalla antaa ohjeita tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi.

Kun sellainen ilmoitus on tehty tai terveydenhoitolautakunta muutoin on saanut vastamainitun laatusesta asianlaidasta tiedon, on terveydenhoitolautakunta oikeutettu ryhtymään tarpeellisiin toimiin tartunnan leviämisen estämiseksi.

5 §.

Jos koulunoppilaassa tahi lapsessa, joka käy kasvatus-, hoito- tai opetuslaitoksessa taikka on otettu lastenkotiin tai muuhun samantapaiseen laitokseen, havaitaan olevan keuhkotauti, tulee sen, joka koulua tai laitosta johtaa, yksissä neuvoin terveydenhoitolautakunnan kanssa ryhtyä kaikkiin sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat omansa ehkäisemään tartunnan leviämistä.

6 §.

Desinfioimisessa vahingoittuneen esineen korvaamisesta olkoon voimassa mitä siitä XI luvun 13 §:ssä on sanottu.

XIII Luku.

Erinäisiä määräyksiä.

1 §.

Sen, joka haluaa saada oikeuden pitää kaupungin asukasten saatavana vettä muihin kuin teollisuus- tai kastelutarkoituksiin, on sitä haettava terveydenhoitolautakunnalta, joka harkittuaan antaa päätöksen asiasta. Myyjä on velvollinen noudattamaan terveydenhoitolautakunnan antamia määräyksiä tarjona pidetyn veden laadun jatkuvasta tarkastuksesta.

2 §.

Teollisuuslaitoksessa tulee olla sellaiset laitteet, ettei se lähellä asuville eikä yhteiskunnalle tuota terveydellisiä haittoja tomua, savua tai höyryä mainittavammin määrin tai pahaa hajua levittämällä tai myrkyllisiä kaasuja ja paha-hajuista poistovettä laskemalla taikka myös aikaansaamalla kolinaa tai semmoista.

3 §.

Aineita, jotka levittämällä löyhkää ovat vaivaksi tai tuottavat terveydellisiä haittoja ympäristölle, älköön lastattako, purettako, älköönkä varastoon tai tavara-suojaan pantako muualla kuin terveydenhoitolautakunnan sitä varten hyväksymällä paikalla.

4 §.

Mukavuuslaitosta, joka aiotaan maksusta antaa käytettäväksi, älköön laitettako, ennenkuin terveydenhoitolautakunta on siihen luvan myöntänyt. Sellaisessa laitoksessa on pidettävä saatavana pesuvettä ja siistejä, kuivia pyyheliinoja, ja on sen hoidossa muutoin noudatettava niitä määräyksiä, joita terveydenhoitolautakunta katsoo tarpeelliseksi antaa.

5 §.

Jos kaupunkiin yhdistetyllä alueella olevalla maalla pidetään hevosia, nautaeläimiä tai sikoja, on maan haltijan siitä tehtävä ilmoitus terveydenhoitolauta-

kunnalle, ja on hän velvollinen noudattamaan terveydenhoitolautakunnan antamia määräyksiä.

Samanlainen velvollisuus on sellaisen tontin omistajalla, missä hevosta pidetään.

6 §.

Vahvistetun kaupunginasemakaavan alueella sekä niissä osissa kaupungin maata, mitkä asianmukaisesti jaotettuina on luovutettu rakennettaviksi, älköön sikoja pidettävä ja kanoja ainoastaan terveydenhoitolautakunnan luvalla. Nautaeläimiä älköön pidettävä vahvistetun kaupunginasemakaavan alueella.

XIV Luku.

Rangaistusmääräyksiä.

1 §.

Jos joku rikkoo tätä sääntöä tai on noudattamatta sen mukaan annettuja määräyksiä, rangaistakoon, ellei hairahduksesta ole yleisessä laissa tai voimassa olevassa asetuksessa erityistä rangaistusta määrätty, enintään neljänsadan markan sakolla, ellei asiassa katsota varoituksen riittävän.

2 §.

Jos joku jättää täyttämättä, mitä tämän terveydenhoitojärjestyksen mukaan on hänen velvollisuutenaan, eikä ota huomautuksesta ojentuakseen, toimituttakoon asianomainen viranomainen mitä on laiminlyöty ja otettakoon kustannus laiminlyöjältä. Kun vaara uhkaa taikka asianhaarat muutoin vaativat, saakoon viranomainen heti ryhtyä tarpeelliseen toimenpiteeseen.

Tämä terveydenhoitojärjestys, jonka kautta kumotaan: marraskuun 27 päivänä 1899 vahvistetut säännöt lihan ja ruokatavarain kaupasta myymälässä Helsingissä; tammikuun 23 päivänä 1895 vahvistetut säännöt ruokatavarakaupasta Helsingin kaupungin toreilla sekä satamiin kytketyistä aluksista; elokuun 26 päivänä 1889 vahvistetut säännöt leipurin-, konditorin- ja makkarantekijänammattin harjoittamisesta; sekä helmikuun 23 päivänä 1916 vahvistettu Helsingin kaupungin maito- ja kermakauppasääntö, astuu voimaan vuoden kuluttua siitä, kun se on asianmukaisesti vahvistettu, paitsi mikäli koskee XI luvun säännöksiä tarttuvista taudeista sekä XII luvun säännöksiä keuhkotaudista, jotka ovat voimassa kohta kun ne on vahvistettu.

Ehdotus

eräiden Helsingin kaupungin voimassa olevan poliisijärjestyksen pykäläin muuttamiseksi toisin kuuluviksi.

Uudenmaan läänin kuvernöörin yksissä neuvoin maistraatin kanssa vahvistama lokakuun 30 päivänä 1908 sekä eräiltä kohdin muutettu elokuun 26 päivänä 1913 (20, 42 ja 74 §), lokakuun 25 päivänä 1915 (64 §) ja huhtikuun 4 päivänä 1916 (63, 113, 118 ja 120 §).

I Luku.

Kaupungin asukkaita ja matkustajia koskevista ilmoituksista.

(1—6 § ennallaan).

II Luku.

Keskuusliikkeestä ja yleisestä järjestyksestä.

(7—35 § ennallaan).

36 §.

(1—3 mom. ennallaan).

Ajoneuvoista, joita käytetään *lihan tai* maidon kuljetukseen, olkoon muutoin voimassa mitä tästä on *terveydenhoitojärjestyksessä* säädetty.

(37—41 § ennallaan).

42 §.

Koiraa ei saa pitää niin, että sen haukunta tai ulvonta käy vaivaksi. Muidenkaan kotieläinten ei saa sallia äänellään tai muulla melulla häiritä lähellä asuvia.

Kiimainen narttu, niin myös pahanilkiseksi tunnettu koira, on pidettävä suljetussa paikassa.

Koiraa älköön päästettävä myymäläin, missä elintarpeita pidetään kaupan.

(43—59 § ennallaan).

III Luku.**Julkisista näytännöistä.**

(60—64 § ennallaan).

IV Luku.**Töistä, joita toimitetaan julkisesti tai jotka muutoin voivat häiritä keskuusliikettä tai yleisöä.**

(65—78 § ennallaan).

V Luku.**Puhtaanapidosta.**

(79 § poist.)

(80 § poist.)

79 (= 81 § ja 82 § 2 mom. 82 § 1 mom. poist.).

Talonomistajan on velvollisuus pitää katuosansa ajokunnossa (poist.).
Kadulla kasvava nurmi on kitkettävä ja poistettava.

80 § (= 83 §).

81 § (= 84 §).

82 § (= 85 §).

83 § (= 86 §).

84 § (= 87 §).

85 § (= 88 §).

(89 § poist.)

86 (90) §.

(1—3 mom. poist.)

Tulisijasta otetut kuumat hiilet ja tuhka on tyhjennettävä tulenkestäviin metallisäiliöihin.

(91 § poist.)

(92 § poist.)

(93 § poist.)

(94 § poist.)

(95 § poist.)

(96 § poist.)

87 § (= 97 §).

(98 § poist.)

88 § (= 79 § viimeinen mom.)

Älköön kukaan tyydyttävä tarvettaan muualla kuin sitä varten olevilla paikoilla.

89 (99) §.

Muusta puhtaanapidosta säädetään terveydenhoitojärjestyksessä ja satamajärjestyksessä.

VI Luku.

Määräyksiä tulenvaaran varalta sekä savun aikaansaaman haitan torjumiseksi.

90 § (= 100 §).

91 (101) §.

(1 mom. ennallaan).

Kadulla tehtävistä tulenvaarallisista töistä säädetään 66 §:ssä sekä kuuman tuhkan ja hiilien tyhjentämisestä 86 §:ssä.

92 § (= 102 §).

93 § (= 103 §).

94 § (= 104 §).

VII Luku.

Huoneiden luovuttamisesta asukeille sekä väkirikkaan tai huonossa huudossa olevan talon valaisemisesta.

95 § (uusi).

Yksinäistä huonetta samoin kuin huoneita, jotka eivät ole toisistaan ovella erotettuja, taikka huonetta, joka on toisen huoneen ainoana uloskäytävänä, älköön kahden tai useamman eri sukupuolta olevan ja eri perheisiin kuuluvan henkilön yhteisesti asuttavaksi annettako eikä sellaisten henkilöjen yhteisenä asuntona käytettäväksi.

Kaupungin asuntotarkastuksen asia on kuitenkin harkintansa mukaan sallia poikkeus siitä mitä edellä on säädetty.

Jos joku on luovuttanut semmoisen huoneen, kuin ensimmäisessä kappaleessa sanotaan, yhteisesti kahdelle tai useammalle samaan perheeseen kuulumattomalle, tai jos joku on ottanut toisen asukikseen, tulee hänen katsoa, että kullakin asukilla on erikoinen makuuvaatteilla varustettu makuusijansa.

Huoneiston haltija, joka luonaan pitää asukkeja, on velvollinen tästä ilmoittamaan asuntotarkastukselle sitä varten vahvistetun kaavakkeen mukaan.

96 § (= 106 §).

VIII Luku.

Toreilla ja kaduilla harjoitettavasta kaupasta ja muusta elinkeinosta.

97 (107) §.

Kaupungin toreilla (poist.) ja satamissa ei (poist.) saa harjoittaa kauppaa muualla kuin sellaista kauppaa varten osotetuilla paikoilla (poist.)

Tavarain kauppaaminen kaupungin kaduilla älköön olko sallittua, ellei siihen ole hankittu lupaa ja lupaan liittyviä määräyksiä noudateta.

(3 mom. = 107 § 2 mom.)

98 (108) §.

(1 mom. ennallaan).

Elintarpeiden myyntiä, joka voimassa olevan elinkeinolain 8 §:n ensimmäisen kappaleen mukaan on yhteiselle kansalle ja tilanomistajille maalla sallittu, saa kuitenkin ilman sellaista lupaa toimittaa kuormasta tahi aluksesta noudattaen mitä 97 §:ssä sanotaan.

99 § (= 109 §).

100 (110) §.

Elintarvekaupasta kaupungin toreilla on säädetty terveydenhoitojärjestyksessä.

Maistraatin asia on *muuten* antaa ohjeita siitä, mitä tavaroita saa pitää kaupan toreilla, samoin kuin lähemmin määrätä, miten kauppaa on harjoitettava (poist.).

(2 ja 3 mom. ennallaan).

101 § (= 111 §).

102 § (= 112 §).

103 (113) §.

Tuoretta voita, munia, metsänriistaa, vihanneksia, hedelmiä, marjoja sekä kasveja ja kukkia saa kaupitella vapaasti (poist.) *taloissa*.

Muuten eivät muut kuin ne, jotka ovat hankkineet siihen maistraatin luvan, ja luvassa asetetuin ehdoin, saa ammattimaisesti *kaupitella* tavaroita kaupungilla.

104 § (= 114 §).

105 § (= 115 §).

106 (116) §.

Sen, joka on saanut 105 §:ssä mainitun luvan, on poliisilta saatava numerolla varustettu laatta, jota on kannettava rinnassa näkyvissä.

(2 mom. ennallaan).

107 (117) §.

Yleisön palvelemiseen 105 §:ssä mainitulla tavalla oikeutettujen henkilöiden on sekä itseensä ja pukuunsa että myös mukanaan kuljettamiinsa käsirattaihin, vasuihin ja muihin kaluihin nähden noudatettava siisteyttä.

(2—4 mom. ennallaan).

(IX Luku. *Ruokatavarakaupasta poist.*)

IX Luku.

Teurastamisesta.

108 (130) §.

(1 ja 2 mom. ennallaan).

Elävää kalaa ei saa punnita koukussa.

X Luku.

Ravintoloista ja matkustajakodeista.

109 § (= 131 §).

(132 § poist.)

110 (133) §.

Matkustajain asunnoksi aiotun huoneen pitää olla (poist.) varustettu varmasti lukittavilla ovilla ja täyttää *voimassa olevan rakennus- ja terveydenhoitojärjestyksen tässä kohden asettamat vaatimukset.*

(Poist.)

(134 § poist.)

(135 § poist.)

111 (136) §.

Luovutettaessa huoneita merimiesten ja muiden työläisten sekä yhteisen kansan majapaikoiksi olkoon noudatettavana mitä 95 §:n 1 ja 3 momentissa on sanottu.

(137 § poist.)

112 (138) §.

(1 ja 2 mom. ennallaan).

Jos yleistä tai yksityistä juhlaa varten halutaan tarjoiluajan pitennystä, on lupa siihen hankittava poliisilta siten ja siinä järjestyksessä kuin 119 §:n jälkimmäisessä momentissa säädetään.

Ravintolain ja anniskeluliikkeiden sulkemisajasta säädetään 117 §:ssä.

113 § (= 139 §).

114 § (= 140 §).

115 § (= 141 §).

(142 § poist.)

(143 § poist.)

116 (144) §.

Mitä 109 ja 112—115 §:ssä on ravintoloista säädetty, koskee soveltuvilta kohdin myöskin hotelleja, majataloja, konditorioita, kahvilaliikkeitä ja ruokaloita, olipa näillä anniskeluoikeus tahi ei.

XI Luku.

Erityisiä määräyksiä väki- ja mallasjuomien anniskelusta.

117 § (= 145 §).

118 § (= 146 §).

119 (147) §.

Maistraatti saa myöntää, harkinnan mukaan, joka kerta enintään kahdeksi vuodeksi, yksityisille yhdistyksille ja klubeille poikkeuksen siitä mitä 117 ja 118 §:ssä on sanottu.

(2 mom. ennallaan).

XII Luku.

Saunoista.

(148 § poist.)

122 § (= 149 §).

121 § (= 150 §).

XIII Luku.

Yleisiä säännöksiä.

122 § (= 151 §).

(152 § poist.)

123 § (= 153 §).

124 § (= 154 §).

125 (155) §.

Joka rikkoo (poist.) tämän poliisijärjestyksen säännöksiä tahi (poist.) raitioteistä, pika-ajureista, kuorma-ajureista, palkkasoutajista ja kaupunginläheteistä sekä polkupyörälläajosta voimassa olevia määräyksiä ja ohjesääntöjä (poist.), rangaistaan, ellei siitä jo ole määrätty edesvastausta laissa tahi yleisessä asetuksessa, enintään neljänsadan markan sakolla; kuitenkin saakoon asiasta päästä varoituksellakin.

Jos rikotaan tämän poliisijärjestyksen mukaan annettu lupa tahi luvassa mainitut ehdot ja määräykset, saatettakoon lupa, vaikka se olisi määrääjäksi annettu, peruuttaa.

(Poist.)

126 § (156 §).

127 (157) §.

(1 mom. ennallaan).

Jos talonomistaja on uskonut puhtaanapitovelvollisuuden toiselle (poist.) ja tältä puuttuu varoja mainitunlaatuisen kustannuksen suorittamiseen, on talonomistajan itsensä vastattava kustannuksesta.

128 § (= 158 §).

129 § (= 159 §).

130 (160) §.

Kaupunginviskaalien ja kaupungin yleisen poliisin (poist.), niin myös satamapäällystön alaisine miehistöineen pitää, kunkin alueellaan, tarkasti valvoa tämän poliisijärjestyksen noudattamista.

Tämä poliisijärjestys on voimassakuun päivästä

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI

Elok. 24 p:nä 1916.

N:o 677.

Helsingin kaupungin terveydenhoitojärjestyksen ehdotusta tarkastamaan asetetulle Komitealle.

Lähteessä huhtikuun 17 päivältä 1915 oli Kaupunginvaltuusto käskenyt Rahatoimikamarin lausua mielensä Terveydenhoitolautakunnan laatimasta Helsingin kaupungin uuden terveydenhoitojärjestyksen ehdotuksesta. Tätä lausuntoa, joka etusijassa koski ehdotuksessa olevaa lukua ruokatavarain kaupasta kaupungin toreilla sekä aluksista, ei Rahatoimikamari kuitenkaan ole antanut, koska Kamarin mielestä torikaupan järjestäminen on uusien kauppahallien tarpeellisuutta ja niiden rakennuttamisessa noudatettavaa järjestelmää koskevan kysymyksen yhteydessä. Vaikka tosin olisi ollut toivottavaa, että kaupungin terveydenhoitojärjestykseen olisi pantu määräyksiä myöskin ruokatavarakaupan harjoittamisesta kaupungin toreilla sekä aluksista, lienee tämä kysymys kuitenkin niin tärkeä, että sitä varten kävisi laatiminen erikoisen säännön ja että terveydenhoitojärjestyksessä ainoastaan olisi viitattava siihen, mitä asiasta erittäin säädettäneen. Samalla kun Rahatoimikamarilla on kunnia tästä ilmoittaa Komitealle, pyytää Kamari mainita, että kysymys torikaupan järjestämisestä on lähetetty valiokuntaan, jonka tulee laatia täydellinen ehdotus toimeenpantavaksi niin pian kuin olot sallivat.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Esitys ahtaassa-asumisen ehkäisemisestä vähävaraisten luona, etusijassa asukkijärjestelmää silmällä pitäen.

HELSINGIN KAUPUNGIN
SOSIALILAUTAKUNTA.

*Helsingissä,
syysk. 28 p:nä 1915.*

Rahatoimikamarille.

N:o 33.

Sittenkun Rahatoimikamari kirjelmässä toukokuun 26 päivältä 1913 oli pyytänyt Terveystoimituslautakuntaa antamaan Kamarille lausunnon siitä, miten asukkijärjestelmän asianmukaista noudattamista Vallilan huvila-alueen asunnoissa valvotaan, on Terveystoimituslautakunta kirjelmässä viime maaliskuun 18 päivältä Rahatoimikamarilta pyytänyt tietoa, mitä erikoisia määräyksiä asukkien ottamisesta Rahatoimikamari on Kaupunginvaltuuston lokakuun 6 päivänä 1908 mainitulle alueelle vahvistamain vuokrakirjain 11 §:n säännöksen nojalla antanut tai katsonut olevan vastedes antaminen, ja on Rahatoimikamari tämän johdosta käskennyt Sosialilautakunnan Kamarille antaa kirjallisen lausunnon asiasta seikkaperäisine ehdotuksineen määräyksiksi ahtaassa-asumisen estämiseksi vähävaraisten luona, etusijassa asukkijärjestelmää silmällä pitäen, sekä perustellun lausunnon asian selvittämiseksi seikkaperäisemmin kuin mitä Sosialilautakunta on Kaupunginvaltuuston painetuissa asiakirjoissa n:o 16 vuodelta 1914 esittänyt.

Asian oltua valmisteltavana Sosialilautakunnan kunnallisten työväen-asuntojen hallintojaostossa, joka on Lautakunnalle antanut seikkaperäisen esityksen asiasta, on Sosialilautakunnalla täten kunnia Rahatoimikamariin lähettää asiasta vaadittu lausunto ehdotuksineen.

Esillä oleva asia kohdistuu alkuaan, niinkuin edellä lausutusta näkyy, ver-raten uuden Vallilan alueen asumusoloihin. Päättyessään vuonna 1908 vuokrata Vallilan korttelit n:ot 530—551 rakennettaviksi pani Kaupunginvaltuusto vahvistamiinsa vuokrakirjan kaavakkeisiin m. m. seuraavat määräykset: „11:ksi. Vuokranottaja on velvollinen tilalla olevan huoneiston vuokralle antamiseen nähden noudattamaan mitä siitä erittäin määrätään. — — 12:ksi. Vuokran-

ottaja on velvollinen hankkimaan pääsyn tilan huoneistoihin asuntotarkastuksen toimittamista varten. — — 16:ksi. Jos asukkien ottamisesta *säädettyä kieltoa rikotaan*, tulee rahatoimikamarin antaa vuokramiehelle varotus sekä, jollei oikaisua määrätyn ajan kuluessa tapahdu, korottaa veroa — — — —“. Vastamainittua asukkikieltoa ei kuitenkaan ole annettu, vaan vasta nyt, kun edellä mainittujen korttelien asutus jo on kutakuinkin täydellinen ja, ainakin mitä asukkijärjestelmän käyttämiseen tulee, osittain käynyt saman luontoiseksi kuin vanhemmissa kaupunginosissa, on kysymys mainitun järjestelmän vastustamisesta tällä ainoalla alueella vakavasti otettu valmisteltavaksi. Näyttää kuitenkin siltä kuin tämänlaatuisia, ainoastaan johonkin määrättyyn kaupunginosaan tai määrättyyn alueeseen rajoitettuja ehkäisytöimenpiteitä kävisi tehokkaasti käyttäminen ainoastaan siinä tapauksessa että niitä ryhdytään soveltamaan heti, kun alue luovutetaan rakennettavaksi; silloin olisi mahdollista aikaansaada niin sanoaksemme malliasutus. Mutta jos mainitunlaisiin toimenpiteisiin ryhdytään, niinkuin tässä tapauksessa on laita, vasta alueen rakennuttamisen ja asutuksen tapahduttua, ei ole riittäviä syitä asukkijärjestelmään tai muihin asuntoterveydellisiin seikkoihin nähden asettaa alueen asukkaita ankarampoin määräysten ja valvonnan alaiseksi kuin kaupungin aikaisemmin rakennettujen osain asukkaat ovat. Nähtävästi tämän johdosta onkin kysymys Vallilan asukkijärjestelmästä Rahatoimikamarin lähetepäätöksessä laajennettu käsittäväksi „seikkaperäisen ehdotuksen määräyksiksi ahtaassa-asumisen estämiseksi vähävaraisten luonna, etusijassa asukkijärjestelmää silmällä pitäen“ — jotka määräykset koskisivat koko kaupunkia.

Tässä kaupungissa voimassa olevat, ahtaassa-asumisen ehkäisemistä tarkoittavat määräykset ovat terveydenhoidosta Suomenmaassa annetun K. Asetuksen 8 §:ssä sekä Helsingin voimassa olevan poliisijärjestyksen 105 §:ssä. Ensinmainittu säännös on seuraava: „Semmoisen tilan käyttämistä tahi vouralle antamista, jossa asumista tarpeellisen valon, ilman ja lämpimän puutteesta taikka kosteuden, siivottomuuden tahi rakennuksen laadun tähden terveyshoitokunta tutkii vahingolliseksi asujainten terveydelle, voipi, asianomaisen viranomaisen siitä ilmoitettua, terveyshoitokunta kieltää, siksi kuin vajanaisuudet ovat korjatut“. Mainittu poliisijärjestyksen pykälä taas on seuraava: „Huone, joka annetaan asuttavaksi, on oleva tarpeellisen tilava, valoisa, kuiva ja puhdas sekä muutoinkin terveydelle vaaraton, eikä saa sallia useampien henkilöjen, kuin huoneen kokoa ja laatua silmällä pitäen muuten harkitaan kohtuulliseksi, asua eikä pitää yömajaa huoneessa“. On siis selvää, että Terveystoimikunta mainittujen säännösten nojalla voi määrätä, että jotakin huonetta ei saa käyttää useampain kuin määrälukuisten henkilöiden asunnoksi, koska muutoin syntyy ilman, valon y. m. puutetta. Terveystoimikunnalla on siis tilaisuus kussakin eri tapauksessa määrätä asuinhuoneen käyttämisehdot kohta kun epäkohtia niissä on valitusten tai muutoin toimitetun tarkastuksen johdosta todettu. Mutta tämä toimivalta,

jota harvoin, jos milloinkaan, käytetään, on vähäarvoinen. Toinen olisi asianlaita, jos kaupungin terveydenhoitojärjestyksessä olisi yleisiä määräyksiä vähimpine vaatimuksineen asunthygieniaan ja asuntosiveyteen nähden. Tosin on sekä täällä voimassa olevissa vanhemmissa rakennusjärjestyksissä että Kaupunginvaltuuston hiljattain hyväksymässä Helsingin kaupungin rakennusjärjestyksessä määräyksiä asuinhuoneiden terveysoloista, mutta nämä säännökset eivät kohdistu välittömästi ahtaassa-asumiseen eikä sen ehkäisemiseen ja koskevat uusia rakennuksia, vaikka Terveydenhoitolautakunta käytännössä niitä soveltaa vanhemmissakin rakennuksissa oleviin asuinhuoneistoihin. Terveydenhoitolautakunnan hiljattain antaman Helsingin kaupungin uuden terveydenhoitojärjestyksen ehdotuksen VIII luvussa (*Kvston pain. asiakirj. N:o 17 vuodelta 1915*) on ahtaassa-asumisesta seuraavat niukkasanaiset säännökset:

„3 §. Huoneen, johon asukkeja otetaan, tulee olla sitä kokoa, että kutakin henkilöä kohti tulee vähintään 15 kuutiometriä ilmaa.

4 §. Kun isäntä tai työnantaja luovuttaa palvelijoilleen tahi palveluksessaan oleville työntekijöille makuuhuoneen, tulee kullakin henkilöllä olla eri makuusijansa. Makuuvatteiden tulee olla eheät ja puhtaat sekä varustetut vuodeliinasilla, jotka muutetaan kyllin usein, vähintään kerran kuukaudessa“.

Kun siis toistaiseksi yleisiä säännöksiä ahtaassa-asumisesta ja asukkien vastaanottamisesta ei ole tässä kaupungissa eikä missään sen osassa voimassa, on kunnan omiin työväenasuntoihin nähden niiden hallinnosta annetun säännön 6 §:n johdosta toimeenpantu ehdoton asukkikielto, minkä ohessa asuntojen hallinnon antamissa vuokralaisten järjestyssäännöissä määrätään, että huoneistossa ei saa asua useampia henkilöjä kuin sitä varten olevissa ilmoituslomakkeissa on mainittu. Näissä laajoissa asuntoryhmissä on puheena olevat määräykset voitu toimeenpanna vaikeudetta ja vuokralaisten omaksi tyytyväisyydeksi.

Sosiaalilautakunnan Kaupunginvaltuustolle maaliskuussa 1914 lähettämässä Uuden Vallilan alueen asuntotonttien vuokrakirjakaavakkeen ehdotuksessa (*Kvston pain. asiakirj. N:o 16 vuodelta 1914*) oli säännös (14 §), jonka mukaan asukkien pitäminen oli kielletty sekä vuokramiehen omassa asunnossa että hänen toiselle vuokraamassaan huoneistossa, ja vedottiin ehdotuksen tämän kohdan tueksi kunnan työväenasunnoista saatuun kokemukseen. Mainittu vuokrakirjan ehdotus on kuitenkin edelleen Rahatoimikamarin ja Kaupunginvaltuuston käsittelyn varassa.

Ennenkuin Sosiaalilautakunta käy lähemmin esittämään ja perustelemaan niitä määräyksiä, joita pidettäneen tarpeellisina ohjeina siinä ahtaassa-asumisen vastustamistoiminnassa, joka on oleva vastaisen asuntotarkastuksen tärkeimpiä tehtäviä, katsoo Lautakunta tarpeelliseksi luoda lyhyen katsauksen niihin säännöksiin, joita muissa sivistysmaissa on tästä asiasta annettu.

Haagissa vuonna 1913 pidetyn kymmenennen kansainvälisen asuntokongressin ohjelmassa oli kolmantena kysymys asumusten liika-asutuksesta ja sen vastustamisesta eri maissa. Selontekoja oli olemassa Belgiasta, Hollannista, Italiasta, Norjasta, Sveitsistä, Ruotsista, Saksasta ja Itävallasta, minkä ohessa itse kongressissa annettiin yhtäjaksoinen yleiselostus niistä. Seuraava selonteko ulkomailla tässä kohden noudatettavista säännöksistä ja käytännöstä perustuu pääasiassa vastamainittuihin verraten vereksiin tietoihin, joita Saksaan nähden on täydennetty Saksan valtakunnan tilastollisen päätoimiston työväentilasto-osaston vuonna 1910 julkaisemasta „Die Wohnungsfrage in deutschen Städten“ (Beiträge zur Arbeiterstatistik N:o 11) nimisestä tutkimuksesta ja „Kommunales Jahrbuch“ teoksesta saaduilla tiedoilla.

Yhdessäkään vastamainitussa valtiossa ei yleinen lainsäädäntö ole asettanut määrättyjä vaatimuksia asumusten käyttämiseen ja hoitoon nähden, vaan sääntönä on, että kunnalliset tai terveydenhoitoviranomaiset saavat vapaasti järjestää näitä oloja joko yksinomaan käytännön tahi asuntotarkastuksen ohjeeksi annettujen paikallisasetusten pohjalla. Poikkeuksina on Saksan valtakunnasta mainittava eräät liittovaltiot, nimittäin Baijeri, Saksi, Württemberg, Badi, Hessi ja Hampuri, jotka „maanlakeihinsa“ (Landesgesetze) ovat panneet määräyksiä asumusoloista, minkä ohessa Braunschweigissä, Oldenburgissa, Saksi-Altensburgissa ja Lyypekissä eritoten asukkijärjestelmää („Schlafstellenwesen“) on järjestelty erikoisilla asetuksilla. Niinikään on eräiden Saksan n. s. „Regierungsbezirke“ nimisten alueiden (lähinnä verrattavissa meidän lääneihimme) poliisijärjestyksissä annettu tähän kuuluvia säännöksiä, jotka siis ovat voimassa laajemmilla kuin yhden kunnan käsittävillä alueilla. Mutta ylipäätään on sekä Saksassa että muissa maissa ahtaassa asumisen ja asukkijärjestelmän vastustaminen järjestelevien säännösten avulla jäänyt kunnalliseksi asiaksi sielläkin, missä tuollaisia säännöksiä ylipäätään on annettu. Näin on ollut laita etusijassa Hollannissa ja Saksassa, kun taas muissa maissa — paitsi ehkä Englannissa — toistaiseksi on pääasiassa tyydytty enimmäksen laimeaan ja horjuvaan käytäntöön. Kun tähän kuuluvat säännökset ovat kehittyneet korkeimmilleen ja niitä on tehokkaimmin sovellettu Saksassa, tehdään tässä ensin selkoa siitä, mitä viimeksi mainitussa maassa on näistä seikoista säädetty.

Vanhimmat ahtaassa-asumista ehkäisevät oikeudelliset määräykset ovat Saksassa pääasiallisesti n. s. „Schlafstellenordnungen“ nimisissä säännöksissä. Asukkijärjestelmästä ja huoneiden vuokraamisesta toisessa kädessä (sublocatio) johtuvat epäkohdat ensiksi ovat saattaneet viranomaiset ehkäisemään terveydelliseltä tahi siveelliseltä kannalta arveluttavaa asumusten käyttämistä. Hyvin ymmärrettävistä syistä eivät viranomaisten antamat määräykset kuitenkaan voineet rajoittaa järjestämään asukkijärjestelmää, sillä asukkien ja

alivuokralaisten käytettävissä huoneissa tämän johdosta aikaansaadusta parannuksesta oli usein seurauksena, että näiden henkilöjen vuokraisäntäväki sitä enemmän sulloutui yhteen siihen huoneeseen, minkä se oli varannut omiin tarpeisiinsa. Samoin kävi siellä, missä asuntotarkastus rajoittui ainoastaan vuokrahuoneistoihin; asuntotarkastuksesta saattoi nimittäin tuollaisissa tapauksissa olla seurauksena, että pienen talon omistaja perheineen itse joutui asumaan ahtaassa. Saksan uusimmissa asunto-ohjesäännöissä on sentähden määräykset ulotettu kaikkiin pieniin asuntoihin.

Saksan asunto-ohjesäännöissä ja asukkijärjestelmää koskevissa säännöissä asuntojen käyttämisestä olevat vähimmät vaatimukset menevät tuntuvasti pitemmälle kuin mitä täällä ylipäätään olisi ensinkään mahdollista asettaa. Ansaitsee kuitenkin tässä esittää näiden useimmilta kohdin yhdenlaatuisten säännösten pääkohdat, koska siten saadaan käsitystä puheena olevain vaatimusten laadusta.

Jo asuntojen laatuun nähden asunto-ohjesäännöissä esitetyillä vaatimuksilla on erittäin suuri merkitys asumustapaan nähden. Baijerin kaupungeissa on yleensä säädetty, että perheasuntoon pitää kuulua ainakin yksi lämmitettävä huone, makuuhuone, keittiö, konttori ja makki. Saksin kaupungeissa ovat vaatimukset samat, sillä erotuksella kuitenkin että asuntoon „mikäli mahdollista“ tulee kuulua erikoinen keittiö. Tämän lisäksi on useiden kaupunkien sekä rakennus- että asuntajärjestyksissäkin samantapaisia määräyksiä asuinhuoneiden kuutiosisällyksestä, lattia-alasta, korkeudesta ja valaistusoloista kuin on Helsingin kaupungin uudessa rakennusjärjestyksessä (113—114 §). Sangen mielenkiintoista on kuitenkin nähdä, kuinka pitkälle Baijerissa ja Saksissa on katsottu voitavan mennä perheasuntojen huone-luvun vähimpiin vaatimuksiin nähden, jota vastoin meillä toistaiseksi olisi mahdotonta vaatia useampaa kuin yhtä huonetta. Mutta Saksan oloja kuvaavaa on, että esimerkiksi semmoisissa teollisuusyhdyksissä kuin Chemnitzissä (Saksi) ja Essenissä (Westfali) ainoastaan 1.35 ja 0.72 % väestöstä asuu yhdenhuoneen huoneistoissa.

Mitä huoneistojen käyttämiseen tulee, on useimmissa niissä Saksan kaupungeissa, joissa tästä asiasta on määräyksiä annettu, vähimmäksi ilmatilaksi vahvistettu 10 m³ kutakin aikuista henkilöä kohti; lapsiin nähden on sallittu pienempiä ilmakeuutioita, enimmäkseen puolet, ja ikäraja vaihtelee 10:stä 14 vuoteen.

Asukkioaloja järjestävät ohjesäännöt käy jakaminen kahteen pääryhmään sen mukaan, koskevatko niiden säännökset sekä huoneiston haltijaa että hänen asukkejaan vai ainoastaan jälkimäisiä. Niinkuin edellä mainittiin, kuuluvat aikaisemmat ohjesäännöt viimeksi mainittuun ryhmään. Uudempain ohjesääntöjen määräykset ovat yleensä samat asukkeille ja heidän isäntäväelleen, mutta eräissä kaupungeissa asetetaan ankarammat vaatimukset jälkimäisten

huoneisiin kuin asukeille luovutettavaan huoneiston osaan nähden. Niinpä vaaditaan eräissä Saksin kaupungeissa, että huoneiston haltijan käytettäväksi tulee jäädä ainakin yksi lämmitettävä asuinhuone ja yksi makuuhuone. Mitä tilaan tulee, vaaditaan näissä ohjesäännöissä tavallisesti 10 m³:n ilmatila ja 3—4 m²:n lattia-ala. Asukkien käytettäväksi annetut makuuhuoneet eivät saa olla avonaisessa yhteydessä makkien kanssa. Lukuisissa kaupungeissa on niinkään säädetty, että asukkien huoneet eivät saa olla avonaisessa yhteydessä isäntäväen makuuhuoneiden kanssa tai myös että nämä huoneet eivät saa sijaita toistensa takana. Useimmissa ohjesäännöissä vaaditaan eri vuode kullekin asukille, usein myös erikoiset pesutelineet ja pyyheliina. Kaikkien asukki-ohjesääntöjen mukaan on kielletty samassa huoneessa pitämästä eri sukupuolta olevia henkilöjä; moniaat ohjesäännöt sallivat ottaa ainoastaan samaa sukupuolta olevia asukkeja samaan huoneistoon. Ilmoitus on kauttaaltaan säädetty tehtäväksi tavallisesti sekä asukin ensikertaisesta vastaanotosta että asukkien luvun lisääntyessä tai muutoksia tehtäessä niitä varten oleviin huoneistoihin.

Niinkuin edellä olevasta näkyy, ei ole olemassa koko Saksan valtakunnassa yleisesti voimassa olevaa asuntolainsäädäntöä. Vaatimuksia sen aikaansaamisesta on usein tehty ja joitakin esitöitä tuollaista valtakuntalakeja varten on suoritettu. Saksan toisessa yleisessä asuntokonferenssissa Frankfurt am Mainissa 1912 hyväksyivät osanottajat seuraavat yleiset ohjeelliset määräykset asuntojen laadusta ja käyttämisestä:

„Asuin- ja makuuhuoneiden korkeuden tulee olla vähintään 2 m.“

„Makuuhuoneessa tulee kutakin siellä nukkuvaa, yli 10 vuoden ikäistä henkilöä kohti olla vähintään 10 kuutiometrin ilmatila ja 4 neliömetrin lattia-ala sekä kutakin 10 vuotta nuorempaa lasta kohti vähintään 5 m³:n ilmatila ja 2 m²:n lattia-ala. Jos huoneita paitsi makuuhuoneina käytetään oleskelu- ja työhuoneina päivisin, korotetaan edellä mainittuja suuruusmittoja puolella. Samain suurempain mittain tulee niinkään olla olemassa, jos kaikki asunnon ikkunat antavat samalle taholle. Kahtatoista vuotta vanhemmat henkilöt pitää voida erottaa sukupuolen mukaan ja makuuttaa eri huoneissa. Paranematonta, tarttuvaa tautia sairastavat henkilöt älkööt käyttäkö makuuhuoneita, joissa asuu terveitä henkilöjä.“

„Asunnot pitää yleensä voida tuulluuttaa läpikulkevalla ilmanvaihdolla. Asuntoja, joissa kaikki asuin- ja makuuhuoneen ikkunat antavat samalle taholle, saatakoon ainoastaan poikkeustapauksissa sallia. Sama on laita asuntojen, joissa kaikki asuin- ja makuuhuoneiden ikkunat antavat pohjoiseen päin.“

Voimassa olevain asumusjärjestysten käytännöllisestä voimaanpanosta lausuvat saksalaiset tämän alan auktoriteetit käsityksensä, että näiden järjestysten määräykset helposti jäävät pelkiksi paperisäännöksiksi, ellei erikoisen

tehokas asuntotarkastus valvo niiden noudattamista. Asuntotarkastuksen toimintaan nähden näissä samoin kuin muissakin kohdin on kuitenkin sääntönä noudatettava, että tarkastajain tulee antaa liika-asuttujen asumusten käyttäjille apua ja neuvoja, tietoja ja varoituksia ja vasta viime tingassa esittää pakkokeinoja muistutuksenalaisten epäkohtain poistamiseksi. Asumusjärjestysten vähimpiä vaatimuksia ei todella käytännössä useimmiten sovelletakaan pakollisina säännöksinä, joiden rikkominen saatettaisiin rikosasiaaliseen syytteeseen, vaan ohjeina tämän sanan täyden merkityksen mukaisessa sivistävässä kasvatustyössä.

Hollannin asuntolaissa ei ole minkäänlaisia yksityiskohtaisia määräyksiä asuntoihin ja niiden käyttämistapaan nähden asetettavista vaatimuksista, mutta se oikeuttaa kunnalliset viranomaiset antamaan tuollaisia määräyksiä. *Hollannin* useimmat ei ainoastaan kaupunki- vaan maalaiskunnatkin ovat tätä valtuutusta käyttäneet hyväkseen. Niiden asumusjärjestyksissä on pääasiassa samantapaisia määräyksiä kuin Saksan vastaavissa järjestyksissä. Kuitenkin sanotaan asumusjärjestysten soveltamisen siellä monin paikoin suovan paljon toivomisen varaa; suurelta osalta ovat ne jääneet paperille. Ei siis näy pidetyn huolta kyllin tehokkaan asuntotarkastuksen järjestämisestä niiden voimaan saattamiseksi. Myönteinen kunnallinen asuntopolitiikka — rajoittavan vastakohtana — ei myöskään vielä ole saavuttanut sellaisia tuloksia, että halpoja asuntoja olisi riittävästi saatavana jotta asetuksia voisi kirjaimellisesti täyttää.

Etusijassa halpojen, terveydelliseltä ja siveelliseltä kannalta tyydyttävään asuntojen saannin lisäämisen kannalta on kysymys ahtaassa-asumisen vastustamisesta käsitetty *Belgiassa*, *Ranskassa* ja *Italiassa*. Molemmista ensiksi mainituista maista vuonna 1913 pidetylle kymmenennelle asuntokongressille annetuissa selonteoissa ei ollut minkäänlaisia tietoja asuntojen asukasluvun säätelemisestä tilaan ja huoneiden jaoitukseen nähden. Sitä vastoin mainittiin *Italiassa* annetun tuollaisia määräyksiä Roomassa ja Genuassa.

Itävallan yleisessä lainsäädännössä ei ole ohjeellisia määräyksiä tässä puheena olevista seikoista, eivätkä sikäläiset kunnatkaan tietävästi ole antaneet tämän laatuista määräyksiä. Sitä vastoin on tuollaisia säännöksiä *Itävallan* vuonna 1902 annetussa n. s. asuntolaissa, jonka kautta yleishyödylliselle rakennustoiminnalle on suotu erinäisiä verohuojennuksia. Perheasuinrakennukset voivat päästä huojennuksista osallisiksi tämän lain mukaan, ainoastaan siinä tapauksessa että asuttavain huoneiden lattiapinta on yhden huoneen huoneistoissa vähintään 16 m² ja enintään 25 m², kahdenhuoneen huoneistoissa vähintään 20 m² ja enintään 35 m², kolme ja useampia huoneita käsittävissä huoneistoissa vähintään 30 m² ja enintään 80 m². Asuinhuoneen korkeuden tulee olla kolmi- tai useampikerroksisen rakennuksen pohjakerroksessa vähintään 3 m, muualla ainakin 2.7 m. Näihin rakennuk-

siin sisustetussa perheasunnossa saa asua ainoastaan niin monta henkilöä, että kussakin makuusuojassa on vähintään 4 m² lattia-alaa kutakin henkilöä kohti, jossa tapauksessa ei kuitenkaan vuotta nuorempia lapsia oteta lukuun. Jos huoneessa on keittiöliesi tai heliuni, luetaan huoneen lattiapinnasta pois 4 m². Luvallisen henkilöluvun pitää olla julkipantuna kussakin asunnossa. Toisessa kädessä vuokraaminen ja asukkien pitäminen on kielletty lain kautta erioikeutettuihin taloihin laitetuissa perheasunnoissa. Perheillä, joilla on kuutta vuotta vanhempia lapsia, tulee asunnossaan olla useampia asuinhuoneita, jotta lapset käy erottaminen sukupuolensa mukaan.

Pohjois-Amerikan Yhdysvalloissa on asuntouudistus viime vuosina monella taholla kohdistunut alotteiden tekemiseen asuntolainsäädännön alalla, ja yhdessätoista valtiossa on jo annettu tuollaisia lakeja sekä enimmäkseen ryhdytty toimiin erikoisten tarkastusvirkamiesten asettamiseksi valvomaan näiden lakien noudattamista.

Skandinavian maissa rajoittuu asumusolojen lainsäädännöllinen järjestely terveydenhoitoasetusten yleisiin säännöksiin; erikoismääräyksiä asuntojen käyttämisestä ei siis ole. Asuntotarkastus on kuitenkin käytännössä noudattanut sitä ohjetta, että liika-asutusta katsotaan olevan olemassa, jos ilmakuutio yksilöä kohti on 10 m³ vähempi (Kristianiassa) tahi, asunnon muuta terveydellistä laatua silmällä pitäen, 10—20 m³ vähempi (Tukholmassa). Tässä laskussa ei tehdä mitään eroa aikuisten ja lasten välillä. Menettely on se että, jos jossakin huoneistossa on liika-asutusta todettu, samalla määrätään suurin henkilöluvu, mikä huoneistoon saa sijoittua sitä ensi kerralla vuokralle annettaessa. Liika-asutun huoneiston tyhjentämistä — kokonaan tai osittain — ei siis vaadita. Aasukkijärjestelmästä ei Skandinavian maissa ole olemassa erikoismääräyksiä.

Suomessa on esillä olevan mietinnön alussa mainittua terveydenhoitoasetuksen 8 §:n säännöstä useimmissa kaupungeissa joko poliisi- tahi terveydenhoitojärjestyksessä lähemmin kehitetty siten, että kaupungin terveydenhoitolautakunnalle nimenomaan on annettu valta ehkäistä ahtaassa-asumista. Puheena olevat säännökset ovat asiallisesti, usein muodoltaankin, tässä niinikään aikaisemmin mainitun Helsingin poliisijärjestyksen 105 §:n määräyksen mukaiset. Ainoastaan Nikolainkaupungin vuonna 1913 annetun terveydenhoitojärjestyksen 98 §:ssä on määräys vähimmän luvallisen ilma-kuution suhtautumisesta huoneen asukasluukuun, siinä kun säädetään, että asunnossa, johon asukkeja vastaanotetaan, tulee kutakin siinä öisin majoilevaa henkilöä kohti olla vähintään 15 kuutiometrin tila. Säännös on siis samaa sisällystä kuin Helsingin kaupungin terveydenhoitojärjestyksen ehdotuksen VIII luvun 3 §.

Esitettäessä perusteltua ja seikkaperäistä ehdotusta määräyksiksi, joiden tarkoituksena on estää ahtaassa-asumista vähävaraisten luona tässä kaupungissa, etusijassa silmällä pitäen asukijärjestelmää, esiintyy vastattavaksi kaksi pääkysymystä. Ensinnäkin: ovatko ahtaassa-asuminen ja asukijärjestelmä Helsingissä sitä laatua ja merkitystä, että ne ylipäätään vaativat ehkäisytoimia yhteiskuntavallan puolelta ei ainoastaan kussakin eri tapauksessa asuntotarkastuksen kautta, vaan myös käyttämällä säännösteleviä määräyksiä, joita ei uloteta ainoastaan johonkin alueeseen, esimerkiksi Vallilaan, vaan koko kaupungialueelle? Toiseksi: kuinka pitkälle voivat mainitun laatuiset määräykset täkäläisiä oloja silmällä pitäen ulottua niiden toimeenpanomahdollisuuden jontumatta uhanalaiseksi?

Asutustiheyttä ja vähävaraisten, toisin sanoin työläisluokan, keskuudessa vallitsevaa asumustapaa valaisevaa on mahdollisimman pienten eli huoneen ilman keittiötä tai ainoastaan keittiön käsittävään huoneistojen käyttäminen. Vuosina 1890 ja 1900 tässä kaupungissa toimitetuissa väen- ja asuntolaskuissa havaittiin yhdenhuoneenhuoneistoja olevan 50.8 ja 47.7 % asuinhuoneistojen koko määrästä. Vuonna 1900 asui näissä huoneistoissa 33,826 henkilöä eli 36.4. % kaupungin koko väkiluvusta. Vuonna 1910 oli jäljempänä seuraavain, Tilastollisen Päätoimiston antamain väliaikaisten tietojen mukaan yhdenhuoneenhuoneistoja 44.46 % asuinhuoneistojen koko luvusta; niiden asukasluvusta ei vielä ole voitu tietoja antaa. Eräissä kaupunginosissa oli yksinäishuoneiden prosenttiluku vieläkin suurempi, eritoten varsinaisissa työläiskaupunginosissa, yhdennessä- ja kahdennessätoista, joissa se oli toisessa 75.01 ja toisessa 74.38, sekä rautatielinjan itäpuolisissa esikaupungeissa, missä se oli 70,87 %. Bölessä oli prosenttiluku 63.06. Lähempiä tietoja esitetään seuraavassa taulussa:

Yksinomaan asunnoksi käytetyt yhdenhuoneenhuoneistot 1910 vuoden asuntolaskun mukaan.

Varsinaisen kaupungin piirissä.

a) Vahvistetun kaupunginasemakaavan alueella.

	Huoneita.	% kaikista asuinhuoneista.
Ensimmäinen kaupunginosa	422	20.39
Toinen ”	180	20.67
Kolmas ”	148	18.81
Neljäs ”	1,452	38.55
Viides ”	482	31.18
Kuudes ”	1,173	56.78
Seitsemäs ”	805	23.07

	Huoneita.	% kaikista asuin- huoneista.
Kahdeksas kaupunginosa	89	10.61
Yhdeksäs ”	61	26.41
Kymmenes ”	644	48.97
Yhdestoista ”	2,558	75.01
Kahdestoista ”	1,106	74.38
Kolmastoista ”	193	57.27
Neljästoista ”	384	52.17
Viidestoista ”	119	71.69
Yhteensä	9,816	42.46 %

b) Kaupunkiin yhdistetyllä alueella vahvistetun kaupunginaseமாகাavan ulkopuolella.

Rautatielinjan länsipuolella	84	34.43
” itäpuolella	1,056	70.87
Saarilla	28	25.93
Yhteensä	1,168	63.41 %

Kaupungin rajain ulkopuolella.

Bölen kruununtillalla	379	63.06
Koko asuntolaskualueella.	11,363	44.45 %

Kuinka epäedulliset asumusolot meillä mainituissa kohdin ovat, käy selville vertaillen vastaaviin Ruotsin oloihin, joita on valaistu siellä vuosina 1912—1914 toimitetuilla asuntolaskuilla. Näiden mukaan oli 5,000 asukasta ja enemmän käsittävillä paikkakunnilla yhdenhuoneenhuoneistoja ainoastaan 13.4 % asuinhuoneistojen koko luvusta, Pohjois-Ruotsissa kuitenkin 22.1 % ja Tukholman kaupungissa (Brännkyrka lukuun otettuna) 15.7 %. Tämän asuntoryhmän mainitaan nyttemmin olevan tuntuvasti pienempi kuin muutama vuosikymmen takaperin, jolloin keittiöliedellä varustettu huone näyttää olleen säännöllinen perheasunto varsin huomattavalle osalle Keski- ja Pohjois-Ruotsin työväestöä. Se Ruotsin asuntotason kohoaminen, josta viimeksi mainittu kehitys on todistuksena, on omansa herättämään toiveita samantapaisen asumuskulttuurin kohoamisesta Pohjanlahden tälläkin puolen taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehityksen ja erittäinkin voimaperäisemmän ja tarkoituksestaan tietoisien asuntouudistuksen johdosta. Meillä on muutoin selviä todisteita siitä, että täälläkin työläisluokan omat pyrinnot käyvät tähän suuntaan. Lukuisat taloudellisessa suhteessa edis-

tyneemmät helsinkiläiset työntekijät ovat tyytymättöminä kaupungissa vallitseviin asumusoloihin rakennuttaneet viereisellä maaseudulla oleviin esikaupunkiin omia koteja, joissa tavallisesti on huone tai kaksi ynnä keittiö ilman asukkeja. On sentähden pyrittävä hankkimaan työväelle tuollaiset asumusolot kaupungin omallakin alueella.

Luultavasti kuitenkin on parhaallakin tahdolla osottautuva täkäläisille työntekijöille vaikeammaksi kuin ruotsinmaalaisille päästä korkeammalle asumustasolle. Sen sijaan että yksinäiskeittiön keskimääräinen vuokra Helsingissä, poliisikamarista saatujen tietojen mukaan, oli viime vuodenvaihteessa 281 markkaa vuodessa, oli se Tukholmassa, Ruotsin kalliimmassa paikkakunnassa, vastamainitun asuntotilaston mukaan 144 kruunua eli 202 markkaa. Tuollaisen pienimmän asunnon vuokra on siis täällä noin 40 % kalliimpi. Täkäläisissä työväen kaupunginosissa maksettiin huoneesta ja keittiöstä talvella 1914—15 vuokraa keskimäärin 473 markkaa jota vastoin tuollaisen huoneiston vuosivuokra Tukholmassa on 304 kruunua eli 426 markkaa. Ero on tähän asuntoryhmään nähden siis tuntuvasti pienempi, mutta kuitenkin hiukan yli 11 %:n. Tukholman vuokrahintain ja täkäläisten vuokrain väliset erotukset ovat vieläkin suuremmat 1910 vuoden asuntolaskun pohjalla täällä todettujen vuokrahintain mukaan. Tärkeimpinä syinä täällä vallitseviin kalliisiin vuokriin on mainittava täkäläisten rakennusaineiden jonkin verran kalliimmat hinnat ja varsinkin rakennusluoton rasittavammat ehdot. Saatujen tietojen mukaan ovat nimittäin rakennushypoteekkilainain vuotuismaksut Tukholmassa tavallisesti olleet $\frac{3}{4}$ —1 % alemmat Helsingissä maksettuja. Taloudellinen paine siis etusijassa estää tämän kaupungin työläisluokan asuntotason kohoamista. Kuinka alhainen tämä taso todellisuudessa on, näkyy lisäksi seuraavista täkäläisten vähävaraisten asumusoloja koskevista tilastotiedoista.

Täällä asuu useimmissa yksinäishuoneissa ja yksinäiskeittiöissä 4 tai useampia henkilöjä, joten näitä asuntoja täytyy pitää liika-asuttuina. Vuonna 1900 oli täkäläisissä liika-asutuissa yhdenhuoneen huoneistoissa keskimäärin 5.44 asukasta kutakin huonetta kohti.

Helsingissä vallitsevasta asukijärjestelmästä ja sen merkityksestä voi saada käsitystä sen tutkimuksen pohjalla, minkä v. t. asuntotarkastaja, arkkitehti Arthur Gauffin hiljattain on toimittanut suurelta osalta työväen asumin IV, VI, X, XI ja XII kaupunginosan yhden- ja kahdenhuoneen huoneistoissa käyttämällä hyväkseen 1910 vuoden väen- ja asuntolaskussa koottua ensiaineistoa. Herra Gauffinin laatima yhteenvetotaulu esitetään seuraavassa.

Helsinki,
(IV, VI, X, XI ja XII)

Yhdenhuoneen huoneistoissa asuvia											
Talouden suuruus	Luku			Keski- vuokra	Luku				Luku		
	talouksia	henkiloja	henkiloja huonetta kohti		vanhem- pia ja edusmie- hiä	lapsia			asukkeja		
						15 v. van- hem- pia	15 v. nuo- rem- pia	Yh- teensä	mie- hiä	naisia	Yh- teensä
1 lapsen talouksia..	1,423	5,098	3.58	287	2,447	368	1,055	1,423	634	594	1,228
2 lapsen „ ..	1,128	5,132	4.55	302	2,005	480	1,776	2,256	506	365	871
3 lapsen „ ..	739	4,054	5.48	320	1,320	496	1,721	2,217	279	238	517
4 lapsen „ ..	439	2,788	6.35	321	795	375	1,381	1,756	127	110	237
5 lapsen „ ..	243	1,802	7.45	320	450	238	977	1,215	64	73	137
6 lapsen „ ..	140	1,151	8.22	338	260	192	648	840	37	14	51
7 lapsen „ ..	50	455	9.50	356	96	90	260	350	7	2	9
8 tai useamman lap- sen talouksia	24	248	10.3	354	44	57	142	199	4	1	5
Yhteensä	4,186	20,728	4.95	326	7,417	2,296	7,960	10,256	1,658	1,397	3,055
2 huoneen huoneistossa asuvia											
1 lapsen talouksia..	564	2,681	4.57	530	1,022	176	388	564	598	497	1,095
2 lapsen „ ..	510	2,832	5.55	532	934	304	716	1,020	499	379	876
3 lapsen „ ..	388	2,523	6.76	533	716	294	870	1,164	361	282	643
4 lapsen „ ..	239	1,745	7.30	545	430	335	621	956	210	149	359
5 lapsen „ ..	149	1,178	7.95	544	280	258	487	745	93	60	153
6 lapsen „ ..	108	966	8.00	543	210	211	437	648	72	36	108
7 lapsen „ ..	32	302	9.50	501	62	81	143	224	5	11	16
8 tai useamman lap- sen talouksia	31	367	12.50	512	74	97	183	280	8	5	13
Kaikki lapsitaloudet 2 huoneen huoneist.	2,021	12,594	6.23	530	3,728	1,756	3,845	5,601	1,846	1,419	3,265
Kaikki lapsitaloudet 1 huoneen huoneist.	4,186	20,728	4.95	—	7,417	2,296	7,960	10,256	1,658	1,397	3,055
Yhteensä lapsitalo- uksia	6,207	33,322	5.59	—	11,145	4,052	11,805	15,857	3,504	2,816	6,320
Yhteensä lapsetto- mia talouksia	3,040	8,914	—	—	4,555	—	—	—	2,090	2,269	4,359
Kaiken kaikkiaan ..	9,247	42,236	—	—	15,700	4,052	11,805	15,857	5,594	5,085	10,679

1910.

kaupunginosa).

talouksia, joissa on lapsia

Asukeista %		Talouksia, joissa asukkeina on				Asukkeja pitävään talouksien %-luku, joissa asukkeina on			Asukkeja pitäviä talouksia % kaikkien talouksien luvusta	Lapsia kodeissa, joissa		Asukkeja pitävään kotien lapsia % lasten kokolu- vusta
miehiä	naisia	miehiä	naisia	kum- paakin suku- puolta	Yh- teensä	miehiä	naisia	kum- paakin suku- puolta		on asuk- keja	ei ole asuk- keja	
51.6	48.4	350	303	107	760	46.0	40.0	14.0	53.4	760	663	53.4
58.0	42.0	265	185	90	540	49.0	34.3	16.7	48.0	1,080	1,176	48.0
54.4	45.6	137	117	63	317	43.2	36.9	19.9	42.8	951	1,266	42.8
53.6	46.4	76	55	25	156	49.9	35.9	14.2	35.3	624	1,132	35.3
46.9	53.1	27	34	18	79	34.3	43.0	22.7	32.5	395	820	32.5
72.0	28.0	20	11	4	35	57.1	31.4	11.5	25.0	210	630	25.0
77.7	22.3	4	2	—	6	66.6	33.4	—	12.6	42	308	12.0
80.0	20.0	2	1	—	3	66.6	33.4	—	12.6	33	166	12.6
54.3	45.7	881	708	307	1,896	46.5	37.3	16.2	45.3	4,095	6,161	40.6

talouksia, joissa on lapsia

54.6	45.4	143	126	148	417	34.3	30.2	35.5	73.9	417	147	73.9
56.8	43.2	125	89	135	349	35.8	25.5	38.7	68.4	698	322	68.4
56.2	43.8	92	67	99	258	35.7	26.0	38.3	66.4	774	390	66.4
58.5	41.5	66	42	47	155	42.5	37.2	30.3	65.1	620	336	65.1
60.8	39.2	34	16	18	68	50.0	23.5	26.5	45.6	340	405	45.6
66.6	33.4	20	11	15	46	43.4	23.8	32.8	42.6	276	372	42.6
31.2	68.8	1	7	4	12	8.3	58.3	33.4	37.5	84	133	37.5
61.5	38.5	6	5	—	11	54.5	45.4	—	35.5	91	189	35.5
56.5	43.5	487	363	466	1,316	37.0	27.5	35.5	61.2	3,303	2,298	58.9
54.3	45.7	881	708	307	1,896	46.5	37.3	16.2	45.3	4,095	6,161	40.0
55.7	44.6	1,368	1,071	773	3,212	41.8	32.4	25.8	53.2	7,398	8,459	49.5
—	—	663	833	501	1,997	—	—	—	—	—	—	—
—	—	2,031	1,904	1,274	5,109	—	—	—	—	7,398	8,459	—

Taulusta käyvät selville muun muassa seuraavat erikoisesti huomauttamista ansaitsevat seikat. Tutkimus käsitti 9,247 taloutta, joissa oli 42,236 henkeä, näistä 10,679 eli noin neljäsosa asukkeja. Enemmän kuin puolella mainituista talouksista eli 5,109:llä oli asukkeja ja 1,274 taloudella, niistä 598 yhdenhuoneenhuoneistoissa, oli asukkeina kumpaakin sukupuolta. 1,896 tapauksessa olivat

Asumusolot Helsingin XI kau-

Talouden suuruus	Yhdenhuoneen huoneistoissa asuvia										
	Luku			Keski- vuokra	Luku				Luku		
	talouksia	henki- löjä	henki- löitä huonetta kohhti		vanhem- pia ja edusmie- hiä	lapsia			asukkeja		
						15 v. van- hem- pia	15 v. nuo- rem- pia	Yh- teensä	mie- hiä	naisia	Yh- teensä
1 lapsen talouksia..	669	2,367	3.53	270	1,149	121	584	669	386	163	549
2 lapsen „ ..	535	2,383	4.45	280	944	184	886	1,070	250	119	369
3 lapsen „ ..	295	1,599	5.42	268	520	146	739	885	155	39	194
4 lapsen „ ..	183	1,164	6.36	281	338	150	582	732	73	21	94
5 lapsen „ ..	110	799	7.26	286	194	121	429	550	42	13	55
6 lapsen „ ..	60	498	8.30	285	113	96	264	360	21	4	25
7 lapsen „ ..	20	182	9.10	308	38	38	102	140	4	—	4
8 lapsen „ ..	10	102	10.20	271	20	23	57	80	1	1	2
Yhteensä	1,882	9,094	4.20	281	3,316	879	3,607	4,486	932	360	1,292
2 huoneen huoneistoissa asuvia											
1 lapsen talouksia..	138	609	4.41	477	252	28	110	138	150	69	219
2 lapsen „ ..	149	779	5.23	469	294	85	213	298	139	48	187
3 lapsen „ ..	133	807	6.07	458	242	118	281	399	100	66	166
4 lapsen „ ..	81	582	7.20	460	149	116	208	324	80	29	109
5 lapsen „ ..	51	381	7.47	446	93	78	177	255	22	11	33
6 lapsen „ ..	25	216	8.64	479	46	49	101	150	16	4	20
7 lapsen „ ..	10	93	9.30	482	20	22	48	70	2	1	3
8 lapsen „ ..	7	82	11.7	510	14	22	42	64	3	1	4
2 huoneen talouksia	594	3,549	5.98	473	1,110	518	1,180	1,698	512	229	741
1 huoneen talouksia	1,882	9,094	4.80	281	3,316	879	3,607	4,486	932	360	1,292
Yhteensä	2,476	12,643	5.39	—	4,426	1,397	4,787	6,184	1,444	589	2,033
Lapsettomia talouksia 1 huoneen											
Yhteensä	1,173	3,067	2.61	257	1,632	—	—	—	959	476	1,435
Lapsettomia talouksia 2 huoneen											
Yhteensä	173	634	3.66	490	272	—	—	—	233	129	362
Yhteensä	1,346	3,701	—	747	1,904	—	—	—	1,192	605	1,797

vanhemmat, lapset ja asukit ahdettuina samaan huoneeseen ja 307:ssä näistä tapauksista oli asukkeina sekä miehiä että naisia.

Arkkitehti Gauffin on niinkään tutkinut oloja 3,822 yhden- ja kahdenhuoneen huoneistossa, semmoisina kuin ne ovat osottautuneet poliisikamariin kootuissa tiedoissa huoneistoista ja niiden asukkaista tammikuun 1 päivänä 1915. Tämän tutkimuksen tulokset esitetään seuraavassa taulussa.

punginosassa tammikuulla 1915.

talouksia, joissa on lapsia												
Asukeista %		Talouksia, joissa asukkeina on				Asukkeja pitävään talouksien %-luku, joissa asukkeina on			Asukkeja pitäviä talouksia % kaikkien talouksien luvusta	Lapsia kodeissa, joissa		Asukkeja pitävään kotien lapsia % lasten koko luvusta
miehiä	naisia	miehiä	naisia	kumppaakin sukupuolta	Yhteensä	miehiä	naisia	kumppaakin sukupuolta		on asukkeja	ei ole asukkeja	
—	—	192	114	41	347	—	—	—	52.0	347	322	52.0
—	—	130	57	38	225	—	—	—	42.0	450	620	42.0
—	—	84	20	15	119	—	—	—	40.0	357	528	40.0
—	—	44	11	6	61	—	—	—	33.3	244	488	33.3
—	—	19	7	5	31	—	—	—	28.0	155	395	28.0
—	—	14	3	1	18	—	—	—	30.0	108	252	30.0
—	—	1	—	—	1	—	—	—	5.0	7	133	5.0
—	—	1	1	—	2	—	—	—	20.0	16	64	20.0
72.1	27.9	485	213	106	804	60.0	26.5	13.5	42.7	1,684	2,802	37.5
talouksia, joissa on lapsia												
—	—	47	21	33	101	—	—	—	73.1	101	37	73.1
—	—	43	20	25	88	—	—	—	60.0	176	122	60.0
—	—	29	26	19	74	—	—	—	55.8	222	177	55.8
—	—	19	8	19	46	—	—	—	56.7	184	140	56.7
—	—	9	4	5	18	—	—	—	35.4	90	165	35.3
—	—	6	2	2	10	—	—	—	40.0	60	90	40.0
—	—	2	1	—	3	—	—	—	31.0	21	49	30.0
—	—	1	1	—	2	—	—	—	28.6	14	50	28.6
69.0	31.0	156	83	103	342	45.6	24.3	30.1	65.9	868	830	51.1
72.1	27.9	485	213	106	804	60.0	26.5	13.5	42.7	1,684	2,802	35.7
70.5	29.5	641	296	209	1,146	52.8	25.4	21.8	54.3	2,552	3,632	45.5
neen huoneistoissa												
—	—	385	250	95	730	52.7	34.2	13.1	62.2	—	—	—
huoneen huoneistoissa												
—	—	50	38	42	130	38.4	29.0	32.6	75.1	—	—	—
—	—	435	288	137	860	45.5	31.6	22.9	68.7	—	—	—

Näissä huoneistoissa asui 16,345 henkeä, joista 3,820 eli lähes $\frac{1}{4}$ oli asukkeja. Talouksia, joissa oli asukkeina kumpaakin sukupuolta, oli 344 ja näistä oli 201:llä käytettävänä ainoastaan yksi huone.

Kun perheiden terveydelliset olot erittäin likeisesti liittyvät niiden taloudelliseen tilaan, on mielenkiintoista tauluista todeta, että yhdenhuoneen-, mutta ei kahdenhuoneenhuoneistojen keskivuokra kohoaa melko määrässä lapsilukuun suhtautuen, jota vastoin asukkien lukuisuus vähenee. Perheet, joilla on useampia lapsia, maksavat siis verraten kalliimpaa vuokraa siirtämättä osaa siitä asukkien maksettavaksi. Tästä ehkä kävisi tekeminen sen johtopäätöksen, että parhaassa iässä oleva nuori pari voisi tulla toimeen asukkeja pitämättäkin, ja varmaa on, että monessa tapauksessa muutaman markan ylimääräinen kuukausitulo ajan pitkään tasautuisi säilyneen terveyden ja hupaisuuden johdosta.

Edellä esitettyihin numerotietoihin katsoen näyttää olevan aivan epäilemättöä, että ahtaassa-asuminen, joka selvimmin esiintyy tšekäläiselle työläisluokalle tyypillisissä yhdenhuoneenhuoneistoissa ja jota lisäksi kärjistää asukkijärjestelmä, täällä todella on niin laajalle levinnyttä ja laadultaan niin vaikeaa, että ohjeellisia säännöksiä näyttää olevan tarpeen. Tähän suuntaan lausui niinkään mielensä Terveystoimikunnan ja Sosialilautakunnan vuosi takaperin yhteisesti asettama komitea, jonka tehtävänä oli ehdottaa toimenpiteitä tehokkaan asuntotarkastuksen aikaansaamiseksi tässä kaupungissa (*Koston pain. asiakirj. N:o 53 vuodelta 1914*). Epäämättömänä edellytyksenä, jotta asuntotarkastus kyllin varmasti ja mahdollisimman suotuisin tuloksin voisi toimia, piti komitea tarkkain määräysten antamista niistä vähimmistä vaatimuksista, mitkä asunnon tulee täyttää sekä teknillisen ja terveydellisen laatunsa puolesta että *käyttämiseensä nähden terveydelliseltä ja siveelliseltä kannalta*. Tätä jälkimäistä seikkaa silmällä pitäen on Sosialilautakunnan nyt annettava ehdotus.

Samalla kun ennen kaikkea yksihuonejärjestelmä vaatii säätelemään asuntojen käyttämistä, tuottaa se suuria vaikeuksia tuollaisten määräysten laadinnalle ja vielä enemmän niiden voimaantulolle. On mahdotonta tässä tapauksessa sinänsä soveltaa Saksan asunto- ja asukkijärjestyksistä lainattuja sääntöjä, jotka edellyttävät vaatimattomaan työläisasuntoon kuuluvan ainakin keittiön ja kamarin, sen lisäksi mikäli mahdollista jonkin makuusuojan. Täällä on vallitsevan yksihuonejärjestelmän pohjalta lähtien koetettava saada poistetuiksi tuosta järjestelmästä johtuvat pahimmat epäkohdat, ehkäistävä ylen terveydenvaarallista ja tapoja turmelevaa tuollaisten asuntojen käyttämistä, vastustettava asukkijärjestelmää, aluksi sen pahimpia muotoja, ehdottomasti kieltämättä sitä muualla kuin kunnan työväenasunnoissa sekä asunnoissa, joiden rakennuttamista on tunnustettu helpotettu edullisella tontinluovutuksella ja kunnan luotonannolla, sekä vähitellen pakotettava kehitys siirtymään kaksihuonejärjestelmään, jossa on iso

asuin- ja makuuhuone ja pieni keittiö, tai kolmihuonejärjestelmään, jossa on keittiö ja kaksi pientä makuuhuonetta. Tuollaisten tšekäläisiin oloihin sovitettujen uusien työläisasuntotyyppien aikaansaaminen kuuluu kuitenkin jo myönteiseen eikä ehkäisevään asuntopolitiikkaan. Tosin on asuntopolitiikan painopiste tietenkin myönteisissä toimenpiteissä: uusien, tarkoituksenmukaisten asuntotyyppien syntymisen edistämisessä, päämäärästään tietoisessa tontti- ja kulkulaitospolitiikassa, yleishyödyllisen rakennustoiminnan taloudellisessa kannattamisessa tai välittömässä harjoittamisessa, järkipärisesti järjestetyssä asunnonvälityksessä — tämän laatuiset toimenpiteet ovat erinomaisen tärkeät ahtaassa-asumisen ja sen terveydellisesti ja siveellisesti haitallisten seurausten vastustamisessa ja ne ovat epäämätön ehto ehkäisevän asuntopolitiikan menestykselle. Mutta ehkäisytoiminnallakin asuntotarkastuksen toimittamana ja asianmukaisilla, asuntojärjestyksen luontoisilla määräyksillä säännösteltynä on suuri merkityksensä, ja tähän asuntopolitiikan puoleen on Sosialilautakunnan, sille annetun tehtävän johdosta, tässä mietinnössä yksinomaan kohdistettava lausuntonsa.

Laatiessaan ehdotusta säännösteleviksi määräyksiksi vastamainittua tarkoitusta varten on Sosialilautakunta tahtonut niiden avulla kehittää ja täydentää tämän kaupungin uuden terveydenhoitojärjestyksen ehdotuksen VIII luvun 3 §:ssä olevaa, asukkijärjestelmään kohdistuvaa määräystä. Sosialilautakunta ei kuitenkaan ole tyytynyt ottamaan huomioon ainoastaan asukkijärjestelmää, vaan lisäksi käynyt järjestämään asutustiheyttä, siihen katsomatta onko perheellä asukkeja vai ei. Nämä yleisemmät määräykset on Lautakunta ajatellut pantaviksi vastamainitun 3 §:n sijaan, joka sekin kohdistuu kutakin henkilöä kohti tulevaan vähimpään luvalliseen ilmakuutioon. Uudeksi pykäläksi on Lautakunta tahtonut pantavaksi erikoismääräyksiä, joiden tarkoituksena on jossain määrin ehkäistä asukkijärjestelmän pahimpia alalajeja.

Socialilautakunnan ehdottamain yleisten määräysten vaikutuspiiri on erään rajoituksen alainen. Lautakunta on tosin ollut sitä mieltä, ettei olisi tarpeellista eipä sopivaakaan ulottaa näitä määräyksiä kaikkiin asuntoihin, vaan että niiden tulisi olla pakolliset ainoastaan niille asunnoille, jotka asuntotarkastukselle vahvistetun johtosäännön mukaan ovat säännöllisen tarkastuksen alaiset. Pakollisen asuntotarkastuksen ala määritellään, huomioon ottaen terveydenhoidosta annetun k. asetuksen 8 §:n tähän kuuluvat säännökset, mainitun johtosäännön 2 §:ssä seuraavaksi: „Tarkastus käsittää jokaisen asuinhuoneiston, jossa sen laillisesti saa toimittaa, ja on mikäli mahdollista toimitettava vähintään kerran vuodessa työväenasunnoissa sekä huoneissa, jotka työnantaja on luovuttanut apulaisten, työntekijäin ja oppilaitten makuupaikaksi, niin myös sellaiselle tontille rakennetuissa huoneistoissa, jota luovutettaessa tarkastusvalta on kaupungille varattu.“

Sekä asuntotarkastus että asuntojen käyttämistä säännöstelevät määräykset kohdistuisivat siis vähävaraisen, ruumiillista työtä tekevän luokan asuntoihin. Tuollaisen rajoituksen puolesta puhuvat erinäiset syyt. Ensinnäkin näyttää

asiallisesti hyvin harkitulta, ettei sosialipoliittisia järjestelyjä uloteta yksityiseen perhe-elämään pitemmälle kuin sosialipoliittiset syyt vaativat, joten nyt ehdotettavat säännökset on laadittava niin, että ne sopivat ohjeeksi ja noudatettaviksi poistettaessa asuntoterveydellisiä epäkohtia niiden kansanluokkain keskuudesta, missä tuollaiset epäkohdat ovat koko yhteiskuntaa uhkaavana joukkoilmiönä. Käytännön kannalta ei ole näyttänyt järkipäiseltä ulottaa puheena olevia asuntotarkastuksen tueksi tarkoitettuja määräyksiä itse asuntotarkastuksen toimialaa laajemmalle, koska niiden asianmukaista valvontaa ei voitaisi säännöllisesti toimittaa pakollisen tarkastuksen rajain ulkopuolella. Mikään ei kuitenkaan estä Terveystarkastuslautakuntaa satunnaisesti tarkastettaessa huoneistoja, joissa tarkastuksen saavat toimittaa ainoastaan Lautakunnan jäsenet, erikoisen valtuutuksen nojalla pääasiassa soveltamasta niitä vaatimuksia, mitkä on asetettu toiseen sosialiseen ryhmään kuuluville asunnoille. Jos terveydenhoitojärjestyksen vastainen uudistus laajentaisi tehokkaan ja säännöllisen asuntotarkastuksen mahdollisuuksia, laajenisi samalla puheena olevain määräystenkin vaikutuspiiri samassa määrin itsestään edelleen.

Ehdotus yleiseksi säännökseksi asukasluvun määräämisestä suhteelliseksi asunnossa olevaan tilaan, perustuu niihin alimpiin suhdelukuihin, jotka muualla joko ovat tulleet käytäntöön tahi määrättyt yleisessä tahi paikallisessa asetuksessa. Niinpä on vähin luvallinen ilmakuutio henkilöä kohti ehdotettu 10 m³:ksi ja neliötila 4 m²:ksi, kuitenkin niin että 7 vuotta nuorempain lasten osalle on luettu ainoastaan puolet. Ikäraja, joka tavallisesti on määrätty 10 vuodeksi, on terveydellisiä vaatimuksia silmällä pitäen alennettu 7 vuoteen eli siihen ikään, jolloin lasten koulunkäynti tavallisesti alkaa ja sentähden entistä suurempia vaatimuksia asetetaan heidän voimilleen.

Ensi silmäyksellä näyttää siltä, kuin olisi Sosialilautakunta vastamainitulla ehdotuksellaan tuntuvasti tinkinyt siitä kutakin asukia kohti vaaditusta ilma-kuutiosta, vähintään 15 m³:stä henkilöä kohti, minkä Terveystarkastuslautakunta on pannut laatimansa kaupungin terveydenhoitojärjestyksen ehdotuksen VIII luvun 3 §:än. Terveystarkastuslautakunta on ilmoituksensa mukaan ollut sitä mieltä, että vaatimukset ilmakeuutioon nähden on täällä asetettava korkeammalle kuin Saksassa, missä leudompi ilmasto sallii säännöllisemmän ja useammin toistetun tuulluutuksen kuin tšekäläinen ilmasto, ja missä keittiöitä tavallisesti ei käytetä samalla makuuhuoneina. Sosialilautakunta on kylläkin ottanut nämä vaatimukset huomioon ehdottaessaan että, jos huonetta käytetään sekä makuuhuoneena että keittiönä, toisin sanoin kaikissa yksinäiskeittiöhuoneistoissa ja muissa huoneistoissa, missä asukkien tai muun syyn aikaansaaman liikaasutuksen johdosta keittiötäkin käytetään makuuhuoneena, edellä mainitut alimmat luvut on korotettava 2 m²:llä ja 5 m³:llä henkilöä kohti, ikään katsomatta. Tästä korotuksesta olisi siis tuloksena 6 m²:n lattia-ala ja 15 m³:n ilmakeuutio henkilöä kohti, paitsi 7 vuotta nuoremmille lapsille, joita kohti näissä tapauksissa tulisi-

vat vähimmät luvut 4 m² ja 10 m³ eli samat kuin 7 vuotta vanhempia henkilöjä kohti muissa huoneistoissa ja huoneissa. Tavallinen asuntokeittiö, jonka lattiapinta on 20 m² ja korkeus 3 m — ilmakeuutio siis 60 m³ — niin ollen juuri ja juuri riittäisi perheelle, johon kuuluu mies, vaimo ja kolme lasta (15+15+10+10+10=60 m³).

Sosiaalilautakunta on niinkään edellyttänyt olevan monta tapausta, jolloin olisi aihetta eräisiin asuntoa haittaaviin puutteisiin tai epäkohtiin nähden vaatia suurempaa tilaa kutakin huoneiston asukasta kohti. Sosiaalilautakunta on tässä erikoisesti ottanut huomioon sen Tukholmassa noudatetun menettelyn, että vähimmän ilmakeuutioon 10 m³:n sijasta henkilöä kohti tällaisessa tapauksessa vaaditaan kaksinkertainen ilmakeuutio, jos huoneistossa on semmoisia terveydellisiä puutteita, että korotus on suotava. Sosiaalilautakunta on sentähden ehdottanut että, elleivät huoneiston tuulluus tai valaistusolot ole täysin tyydyttäviä tai jos sieltä puuttuu eräitä mukavuuksia, niinkuin vaatekonttori, ruokakomero, tilaisuus pesutuvan ja kuivausullakon käyttämiseen, tai jos huoneistossa muilta kohdin esiintyy terveydellisiä puutteita, Terveystoimikunta on oikeutettu asuntotarkastuksen esityksestä harkinnan mukaan korottamaan edellä mainittuja lukuja. Toiselta puolen on itsestään selvää, että ahtaassa-asumisen ehkäisemiseksi ehdotettujen säännösten ylen ankara soveltaminen aluksi monessa tapauksessa taaskin vahvistaisi lausumaa „suurin oikeus on suurin vääryys.“ Kokonaisten perheiden häätäminen liian ahtaista asunnoista voimatta heille osottaa minkäänlaista asuntoa sijaan, asukkien karkoittaminen voimatta heille sanoa mistä he voisivat saada katon päänsä päälle, olisi varmaankin sangen huonosti harkittua politiikkaa. Asuntotarkastuksen täytyy sentähden menetellä erittäin tahdikkaasti ja varovasti, jättämättä kuitenkaan näkyvistään sitä päämäärää, johon ehdotetut säännökset tähtäävät. Mutta on niinkään mahdollisimman pian saatava aikaan julkinen, yleishyödyllinen asunnonvälitys asuntotarkastuksen välttämättömäksi täydennykseksi sekä ennen kaikkea aikaansaatu ja edistettävä yleishyödyllistä rakennustoimintaa varsinkin lapsirikkaiden perheiden sekä naimattomien mies- ja naispuolisten työntekijäin asuntotarpeen tyydyttämiseksi. Mikäli nämä myönteiset toimenpiteet kehittyvät, sikäli myös käy asuntotarkastuksen toimittamaa valvontaa ja puhdistustyötä koventaminen.

Edellä puheena olleet ja uuden terveydenhoitojärjestyksen ehdotuksen VIII luvun 3 §:ksi sovitettut määräykset koskevat kaikkia asuntotarkastuksen alaisia huoneistoja niin mitä huoneistojen varsinaisiin haltijoihin kuin heidän asukkehinsakin tulee. Tämän lisäksi on asukkijärjestelmän tuottamia erikoisia sekä terveydellisiä että siveellisiä haittoja silmällä pitäen havaittu erityisiä määräyksiä olevan tarpeen niistä asunnoista, joihin asukkeja otetaan.

Sosiaalilautakunta ei ole katsonut mahdolliseksi kokonaan poistaa asukkijärjestelmää. Yli 10,000 henkilön karkoittaminen huoneistoista, joissa heillä on ollut asuntonsa, olisi liian jyrkkä toimenpide ja omansa joksikin ajaksi kärjistä-

mään asuntohätää kuulumattomalla tavalla sekä asukeille itselleen että monelle heidän isäntäväestään. Niin pitkälle ei ole muissakaan maissa voitu mennä, paitsi niissä erikoistapauksissa, että vero- tai rahallisessa suhteessa erioikeutettujen asuntojen haltijoita on kielletty vastaanottamasta asukkeja. Tähän niinkään kuuluu menestyksellä toimeenpantu kielto pitää asukkeja Helsingin kaupungin kunnallisissa työväenasunnoissa.

Mutta asukkijärjestelmän ehdottoman kiellon sijasta on Sosialilautakunta pitänyt sen verraten perinpohjaista järjestelyä mahdollisena, edellyttäen asuntotarkastusta toimitettavan tahdikkuutta ja arvostelukykyä käyttäen. Pahin tämän kaupungin asukkihuoneistoissa vallinnut epäkohta on ollut, että samoissa makuuhuoneissa on pidetty eri sukupuolta olevia henkilöjä, jotka eivät ole keskenään sukua. Tuollainen yhdessä asuminen ei ainoastaan ole epäterveellisen ahtaassa-asumisen merkki, vaan riistää henkilöiltä, joilla on tavallinen tai sitä vähempi vastustuskyky, sen häveliäisyydentunnon, jonka varassa perhe-elämän pyhyys on. Missä tuollaisia epäterveellisiä oloja vallitsee yhdenhuoneen huoneistossa, siellä on ehdottomasti paheellisuuden, sosiaalisen villiytyymisen ja sairaalloisen sukuhuononemisen tyyssija olemassa.

Perhe-elämän rauhoittamiseksi niissä tapauksissa, jolloin perheen käytettävänä on ainoastaan yksi huone, on Sosialilautakunta ehdottanut, että sellaisessa huoneistossa ei saisi pitää asukkeja, ellei huoneen haltijana ole yksityinen henkilö, joka vastaanottaa samaa sukupuolta olevia asukkeja. Yksinäinen nainen, toisin sanoen leskivaimo, erossa oleva vaimo tai naimaton äiti, jolla on 14 vuotta nuorempia lapsia, voidaan kuitenkin esillä olevassa tapauksessa lukea yksityishenkilöksi ja saisi siis pitää naispuolisia asukkeja.

Siinäkin tapauksessa että asunnonhaltijan käytettävänä on useampia huoneita, on sääntönä noudatettava, että eri sukupuolta olevia ja eri perheisiin kuuluvia asukkeja ei pidetä samassa huoneessa eikä toistensa kanssa avonaisessa yhteydessä tai toistensa takana olevissa huoneissa. Niinkään tulee asukkien ja heidän isäntäväkensä makuuhuoneiden olla toisistaan erillään. Kunkin asukin käytettävänä tulee olla eri makuusija.

Asukkijärjestelmän tehokkaan valvonnan aikaansaamiseksi on Sosialilautakunnan mielestä ollut tarpeellista velvoittaa niiden huoneistojen asukkaat, joihin asukkeja vastaanotetaan, tästä ilmoittamaan asuntotarkastukselle. Tätä varten tarpeelliset ilmoituskaavakkeet vahvistanee Terveystieteiden lautakunta.

Edellä selvitettyt ahtaassa-asumisen ja asukkijärjestelmän vastustamiseen tähtäävät määräykset tarkoittavat tähän kuuluvain olojen yleistä säännöstelyä tässä kaupungissa, sikäli kuin joillekin kaupunginosille tahi erioikeutetussa asemassa oleville rakennusyrittäjille ei ole vahvistettu ankarampia ehtoja. Muodolliselta kannalta katsoen kävisi nykyisen Vallilan jo nyt lukeminen jälkimäiseen ryhmään, koska sikäläisten asuntotonttien vuokrakirjan kaavakkeisiin on, niinkuin

tässä mietinnössä edellä mainittiin, pantu n. s. 1908 vuoden Vallilanmietinnössä (*Kvston pain. asiakirj. N:o 14 vuodelta 1908*) tarkoitettu täydellinen asukkikielto. Vallilan asutus ja asumusolot ovat kuitenkin viiden vuoden aikana saaneet vapaasti kehittyä ja Kaupunginvaltuuston nimenomainen päätös ja aiheet ovat tämän ajan kuluessa puheena olevassa kohden jääneet osittain toteutumatta, niinkuin näkyy seuraavista tämän esikaupungin asumusoloja valaisevista tiedoista.

1913 vuoden alussa tutkiessaan 25 Vallilan talon oloja havaitsi v. t. asunto-tarkastaja Gauffin, että huoneet yleensä olivat sangen pieniä, keskimäärin 18 m², 2.85 m korkeita, 52 m³, että yhdenhuoneenhuoneistoissa asui 1,626 henkeä eli 3.98 kutakin huonetta kohti sekä että 32.1 %:ssa sikäläisistä yhdenhuoneenhuoneistoista asui kussakin huoneessa 6—10 henkilöä. Sosialilautakunnan pyynnöstä on kaupungin henkikirjoituskonttori yhdistellyt seuraavat tiedot Vallilan asumusoloista kuluvan vuoden alussa toimitetussa henkikirjoituksessa annettujen tietojen mukaan.

**Vallilan asumusolot henkikirjoitukseen annettujen tietojen mukaan
tammikuun 1 päivänä 1915.**

Talouksia:					
1 huoneen huoneistoissa	754			
2 ” ”	132			
muissa ”	22			
		<u>Yhteensä</u>	908		

Asukkaita	miehiä	naisia	15 v. nuorempia lapsia	yhteensä		
1 huoneen huoneistoissa	346	833	1,113	2,792	
2 ” ”	192	175	251	618	
muissa ”	33	42	24	99	
		<u>Yhteensä</u>	1,071	1,050	1,388	3,509

Talouksia, joissa oli asukkeja	miehiä	naisia	kumpaakin sukupuolta	yhteensä		
1 huoneen huoneistoissa	104	74	15	193	
2 ” ”	30	18	7	55	
muissa ”	3	7	3	13	
		<u>Yhteensä</u>	137	99	25	261

	Asukkeja	miehiä	naisia	yhteensä
1 huoneen huoneistoissa		131	92	223
2 ” ”		50	29	79
muissa ”		9	16	25
	Yhteensä	190	137	327

Tästä huomaa, että useimmat taloudet eli kokonaista 83 % asui yhdenhuoneen huoneistoissa. Nämä taloudet käsittivät 79.5 % väestöstä ja niissä asui 3.73 henkilöä keskimäärin huonetta kohti, mikä keskiluku on hiukan alempi sitä keskilukua, 4.13 huonetta kohti, joka on voitu todeta vuonna 1910 edellä mainittujen työläiskaupunginosain yhdenhuoneenhuoneistoissa, ja alempi sitäkin keskilukua, minkä herra Gauffin totesi Vallilan vastaavissa huoneistoissa kaksi vuotta takaperin. Tässä on kuitenkin muistettava, että tila näissä huoneissa on niukka ja että yksinäishuoneissa asuvain talouksien prosenttiluku on erittäin suuri. Vallilan asumusolot ovat siis kaikkea muuta kuin tyydyttävät, vaikka vastamainittu keskiluku viittaakin niiden jonkin verran muuttuneen suotuisaan suuntaan, mikä kenties johtuu siitä, ettei asukijärjestelmä ole Vallilassa levinnyt yhtä laajalle kuin muissa työläiskaupunginosissa. Herra Gauffinin ilmoittamat, poliisikamarista kulluvan vuoden alussa saadut tiedot osottavat, että XI kaupunginosassa yhden- ja kahdenhuoneenhuoneistoissa asuvista talouksista 52.5 % piti asukkeja ja että 23.43 % näiden huoneistojen väestöstä oli asukkeja, mutta henkikirjoitustietojen mukaan, jotka niinkuin tunnettu hankitaan pääasiassa samoja periaatteita noudattaen kuin ensiksi mainitut tiedot, ovat vastaavat suhdeluvut Vallilassa ainoastaan 27.9 ja 8.8 %. Vaikka Vallilassa tavattiinkin kaikkiaan 261 taloutta, joissa oli 327 asukia, eivät nämä luvut kuitenkaan ole verrattavia muissa, etusijassa työntekijäin asumissa kaupunginosissa todettuihin lukuihin, joten siis asukijärjestelmää täällä olisi helpompi vastustaa. Kysymys on siis viimeksi mainittuun seikkaan nähden se, onko täällä kokonaan kielletävä asukkien pito vai tyydyttävä niihin verraten pitkälle meneviin yleisiin rajoituksiin, joita on ehdotettu ja jotka Vallilassa alun pitäen kävisi toimeenpaneminen ankarammin kuin muissa kaupunginosissa. Seuraavassa esitetyillä syillä on Sosialilautakunta valinnut jälkimäisen vaihtopuolen.

Asiaa arvostellessa on ensinnä huomattava, että ehdotetut yleiset säännökset jo tietävät pitkälle menevää asukijärjestelmän rajoitusta, vaikkakaan ei sen täydellistä poistamista. Todellisuudessa olisi jäljellä ainoastaan mahdollisuus eri sisäänkäytävällä varustettuun huoneeseen ottaa samaa sukupuolta olevia asukkeja tahi siinä omien poikain tai tyttärien keralla pitää samaa sukupuolta olevaa asukia, tietenkin vaarinottaen ettei huoneeseen tule liika-asutusta. Näin rajoitettua asukijärjestelmää vastaan ei käyne mainittavampia väitteitä tekeminen, vaikka tietysti perheen onkin parasta elää itsekseen, ottamatta piiriinsä sivullisia. Niinkuin edellä on huomautettu, ovat mainitut määräykset vanhemmissa työläiskaupunginosissa toimeenpantavissa ainoastaan varovaisuutta

ja harkintaa noudattaen, vähä vähältä. Vallilassa taas olisi mahdollista heti alusta puuttua tehokkaasti asiaan asukkiolojen supistamiseksi vastamainittuihin rajoihin. Mutta ehdoton asukkikielto nykyisessä Vallilassa koskisi jo satoja perheitä ja asukkeja sekä yhäkin vaikeuttaisi yleisten säännösten toimeenpanoa pakottamalla nämä siirtymään muihin kaupunginosiin, missä ehdotonta kieltoa ei ole voimassa.

Sosiaalilautakunnasta ei siis näytä varsin käytännölliseltä koettaa toimeenpanna täydellistä asukkikieltoa nykyisessä Vallilassa, vaan olisi tyydyttävä siellä käytännössä välittömästi ja tarkasti valvomaan edellä esitettyjen sääntöjen noudattamista, ja on tässä kohden huomattava, että kaikki Vallilan huoneistot poikkeuksetta ovat asuntotarkastuksen ja sen johdosta mainittujen säännöstenkin alaiset. Suunnitellussa uudessa Vallilassa sitä vastoin kävisi alun pitäen toimeenpaneminen täydellisen kiellon, niinkuin Sosiaalilautakunnan maaliskuun 11 päivänä 1914 antamassa mietinnössä (*Kvoston pain. asiakirj. N:o 16 vuodelta 1916*) on ehdotettu. Ettei tämä olisi mahdotonta, näyttää sitä luultavammalta, kun asukkijärjestelmä yleensä ei ole juurtunut kaupungin alueen ulkopuolelle perustettuihin työväenosuuskuntain omakotisiirtoloihin ja vaikeuksia kohtaamatta on voitu kieltää kunnan työväenasunnoissa. Lisäksi lienee huomattava että, kohta kun Helsingin kaupungin yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämislainarahasto on alottanut lainausliikkeensä, on kaikkiin sekä Vallilassa ja muilla vuokra-alueilla että varsinaisissa kaupunginosissakin sijaitseviin lainoitettuihin kiinteistöihin nähden lainarahaston sääntöjen 7 §:n mukaan voimassa, että asuinhuoneiston haltija ei saa lainarahaston hallinnon suostumuksetta antaa vuokralle huoneistoa eikä sen osaa eikä luonaan pitää asumassa muita kuin omaan perheensä jäseniä.

Samalla kun Sosiaalilautakunta siis ei ole laajennetun eli uuden Vallilan asuntotonttien vastaisiin vuokrakirjakaavakkeihin nähden havainnut olevan syytä luopua aikaisemmin ehdottamastaan täydellisestä asukkikiellosta, on Lautakunnalla kunnia, palauttaen lähetekirjat, Rahatoimikamarille esittää sen suuntaiseen toimenpiteeseen ryhtymistä, että esillä olevan, tämän kaupungin uuden terveydenhoitojärjestyksen ehdotuksen VIII luvun 3 §:n sijaan pantaisiin alempana oleva ehdotus saman luvun 3 ja 4 §:ksi, joten seuraavat pykälät saisivat korkeamman järjestysnumeron.

Puheena oleva Sosiaalilautakunnan laatima ehdotus määräyksiksi ahtaassa-asumisen estämiseksi vähävaraisten luona, etusijassa asukkijärjestelmää silmälläpitäen, on seuraava:

3 §.

Asuntotarkastuksen alaiseen asuinhuoneistoon älköön sijoitettako useampia henkilöjä, kuin että kutakin seitsemän vuotta täyttäneitä henkilöä kohti tulee vähintään neljän neliömetrin

lattia-ala ja kymmenen kuutiometrin ilmatila ja kutakin seitsemää vuotta nuorempaa lasta kohti puolet siitä.

Jos huonetta käytetään sekä makuuhuoneena että keittiönä, kohoavat vastamainitut luvut, edellinen kahdella neliömetrillä ja jälkimäinen viidellä kuutiometrillä henkilöä kohti, ikään katsomatta.

Jos huoneiston tuullutus- ja valoisuusolot eivät ole täysin tyydyttävät, tai jos sieltä puuttuu eräitä mukavuuksia, niinkuin vaatekonttori, ruokakomero, tilaisuus pesutuvan ja kuivatusullakon käyttämiseen, tai jos huoneistossa muilta kohdin ilmenee terveydellisiä puutteita, olkoon Terveystieteiden lautakunnalla valta asuntotarkastuksen esityksestä harkinnan mukaan korottaa edellisissä momenteissa mainittuja lukuja.

4 §.

Eri sukupuolta olevia ja eri perheisiin kuuluvia henkilöjä älköön pidettäväksi asumassa samassa huoneessa älköönkä eri huoneissa, jotka ovat keskenään avonaisessa yhteydessä tai joista toinen on toisen läpikäytävänä. Yksinäinen nainen, jolla on neljätoista vuotta nuorempia poikia, olkoon kuitenkin esteetön yksinäishuoneeseen tai yksinäiskeittiöön vastaanottamaan naispuolisia asukkeja.

Kullakin asukilla tulee olla erityinen, makuuvaatteilla varustettu makuusijansa.

Huoneiston haltija, joka vastaanottaa asukkeja, on velvollinen tästä ilmoittamaan asuntotarkastukselle sitä varten vahvistetun kaavakkeen mukaan.

Esillä olevan asian käsittelyyn ovat ottaneet osaa: kunnan työväenasuntojen hallintojooston kokouksissa puheenjohtaja *von Wright*, jäsenet *Heinonen* ja *Zilliacus* sekä kutsuttuina asiantuntijoina Terveystieteiden lautakunnan v. t. asuntotarkastaja, arkkitehti *Arthur Gauffin* ja neiti *Miina Sillanpää*; Sosialilautakunnan kokouksissa allekirjoittanut *puheenjohtaja*, varapuheenjohtaja *Stenroth* (ensimmäisessä käsittelyssä), jäsenet *Fagerholm*, *Sucksdorff*, *Tokoi* ja *von Wright*, varajäsenet *Hallstén* ja *Heinonen* (molemmat ensimmäisessä käsittelyssä) sekä kutsusta v. t. asuntotarkastaja *Gauffin*.

Sosiaalilautakunnan puolesta:

Leo Ehrnrooth.

Einar Böök.